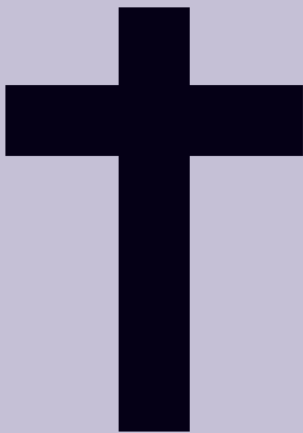

Biblia
Ching'hwele

The New Testament in Kwere

Biblia Ching'hwele

The New Testament in Kwere

copyright © 2014, 2019 The Word for the World and Pioneer Bible Translators

Language: Kwere

Translation by: Pioneer Bible Translators and The Word for the World

Contributor: Pioneer Bible Translators

For more information, visit pioneerbible.org or twftw.org

NT © 2014 Pioneer Bible Translators and The Word of the World; OT © 2019 Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
45889645-bcee-5a46-b79c-9beb4b49c6a0

Contents

Mwanduso	1
Kulawa	69
Mbuli za Walawi	127
Peta	169
Kumbukumbu da Malagilizo	226
Masayo	276
Maliki	328
Luka	361
Yohana	416
Sang'hano	455
Waloma	503
1 Wakolimso	526
2 Wakolimso	547
Wagalatiya	561
Waefeso	569
Wafilipi	577
Wakolosai	583
1 Wasesalonike	589
2 Wasesalonike	594
1 Timoseyo	597
2 Timoseyo	604
Tito	609
Filimoni	612
Waebulaniya	614
Yakobo	631
1 Petili	637
2 Petili	644
1 Yohana	648
2 Yohana	654
3 Yohana	656
Yuda	658
Lugubulo	661

Mwanduso Ulongozi

Chitabu chino chotangigwa Mwanduso kwa viya ni chitabu cha mwanduso muna Dilagano da Umwaka. Nakala ya umwaka ya Chiebulania ya chitabu chino yokwandusa na mbuli “Baho mwanduso.” Chitabu chino cholagusa kuwa vinhu vose vilawa kulihi na viya Mulungu viyatendile na wanhu haumwanduso. Wasomi wengi siku zino wana magesa mengi kusonhela munhu hebu wanhu wowandike chitabu cha Mwanduso, na lusita luhili chitabu chino vichandikigwe. Wauko wowogesa kuwa chitabu chino chiduganyigwa kwa kulawa senga mbasakanyo za umwaka muna ikaline ya 5 mbaka 6 KK (Ing’hali Chilisito). Wamwenga wotogola na mahokelo yoyotogoligwa mwa iwanhu weli wengi kuwa Musa kandika chitabu cha Mwanduso, iviya na vitabu vimwenga vya Kulawa na Mbuli za Walawi na Peta na Kumbukumbu da Malagilizo muna imiyaka ya 1,300 hebu 1,400, ing’hali Chilisito hana kwelekigwa.

Chitabu cha Mwanduso chimema mbuli zili muhimu ng’hani zowataza Wachilisito kuvimanya hanhu hose hamwenga ha Bibilia, ziwe za Lagano da Umwaka hebu Lagano da Sambi. Chitabu cha Mwanduso cholagusa viya uhasanyi vouwingile muna iisi, na viya wanhu wose vowomulonda mkom-bola. Iviya chitabu chino chofunula lungilo da Mulungu da kuwakombola wanhu. Ino yowoneka muna uulotezi wa mwanduso woulotela kumsonhela Yesu, Mwanduso 3:15, iviya ahadi ya Mulungu kwa Abulahamu ya kuzitemela mate nyelesi zose zili mwiisi, Mwanduso 12:3.

Mbuli zilimuno

1. Mulungu kalumba isi na iviya kawaumba Adamu na Hawa fana viisimuliligwa muna isula ya 1 na 2.
  2. Sula ya 3 mbaka 5 yomulonganya Adamu na Hawa na uhasanyi wao na welesi wao.
  3. Sula ya 6 mbaka 9 yomulonganya Nuhu na mbuli za digombo dikulu.
  4. Viimalile baho chitabu cha Mwanduso cholonga chiya chochilawile muna ulusita lwa Nuhu na uja ulusita wa Abulahabu na kongeza mbuli za lingo da Babeli muna isula ya 10 mbaka 11.
  5. Sula ya 12 mbaka 50 zomsohnela Abulahamu na welesi wake na mwanduso wa Isilaili.
    - Ugima wa Abulahamu na muke wake Sala yosimuliligwa kulawa muna isula ya 12 mbaka 25.
    - Ugima wa Isaka na muke wake Labeka yosimuliligwa kulawa muna isula ya 21 mbaka 28 na udanganiko wake wosimuliligwa muna isula ya 35.
    - Ugima wa Yakobo na wanage na viwasegele kulawa Kanaani kuhita Misili wosimuliligwa muna isula ya 25 mbaka 50.
- Sula 37 mbaka 50 imema mbuli za Yosefu, mwana nyachende wa Yakobo na iviya vizezile kutendigwa mtawala wa isi ya Misili.

Mbuli ya Ulumbaji

¹ Baho mwanduso, Mulungu kalumba ulanga na isi yose na chila chinhu chili umo, ² nayo isi ikala yabule umbo hebu yabule chinhu chochose. Na ziza dikala digubika mchanyha ya mazi, Muhe wa Mulungu kakala katanda uchany’ha ya mazi. ³ Maabaho Mulungu kalonga, “Dilawilile bung’hulo” na bung’hulo dilawilila. ⁴ Mulungu kawona kuwa bung’hulo dinoga, na

kavigola bung'hulo na ziza. ⁵ Bung'hulo kaditanga "Misi" na ziza kaditanga "Chilo." Iwa imitondo iwa ichigulogulo siku ya mwanduso.

⁶ Maabaho Mulungu kalonga, "Hanhu hagati ya mazi hayagole yamazi banzi mbili." ⁷ Ivo Mulungu kausa hanhu na kayagola yamazi yeli mchanyha na yaja yeli hasi. Ilawilila ivo. ⁸ Mulungu khatanga hanhu baho "Langa." Iwa imitondo iwa ichigulogulo, siku yekaidi.

⁹ Maabaho Mulungu kalonga, "Mazi yeli hasi ya ulanga yaiduganye hanhu hamwe, idahe kulawilila hanhu hanyalile." Ilawilila ivo. ¹⁰ Mulungu khatanga hanhu hanyalile "Isi" na hanhu hayaiduganye yamazi hamwe khatanga "Bahali." Mulungu kawona kuwa vinoga. ¹¹ Maabaho Mulungu kalonga, "Isi yoteze chila modeli ya mimeya yoikwima mbeyu zake na chila modeli ya mibiki yoikwima matunda yeli na mbeyu zozigendelela koteza mimeya imwenga ya modeli yake." Ilawilila ivo. ¹² Ivo isi yoteza chila modeli ya mimeya yoikwima mbeyu na chila modeli ya mibiki yoikwima matunda yeli na mbeyu. Mulungu kawona kuwa vinoga. ¹³ Iwa imitondo iwa ichigulogulo, siku yetatu.

¹⁴ Maabaho Mulungu kalonga, "Mabung'hulo yalawilile kuulanga, yagole imisi na ichilo, yalaguse lusita Iwa dugila na siku na miyaka, ¹⁵ yamwemwese kuulanga muladi isi iwe na bung'hulo." Ilawilila ivo. ¹⁶ Maabaho Mulungu katenda mabung'hulo maldi makulu, zua dimwemwese imisi na mwezi umwemwese ichilo, iviya kausa nhondo. ¹⁷ Mulungu keka mabung'hulo yayo kuulanga muladi yamwemwese isi. ¹⁸ Yatawale imisi na ichilo na kuvigola bung'hulo na ziza. Na Mulungu kawona kuwa vinoga. ¹⁹ Iwa imitondo iwa ichigulogulo siku yekane.

²⁰ Maabaho Mulungu kalonga, "Mazi yamemezwe vilumbe vili na ugima na langa dimemezwe ndege woguluka." ²¹ Mulungu kalumba wanyama wakulu ng'hani mwiibahali na chila modeli mbasakanyo ya vilumbe vili na ugima vovigenda mwiibahali, na chila modeli ya ndege. Mulungu kawona kuwa vinoga. ²² Kavitemela mate na kavilongela vilumbe va muna yamazi, "Yongezekeni na yelebeni na muimemeze bahali," na kawalongela ndege wongezeke muiisi. ²³ Iwa imitondo iwa ichigulogulo, siku yetano.

²⁴ Maabaho Mulungu kalonga, "Leka isi ilawe chila modeli mbasakanyo ya vilumbe vili na ugima, wanyama wowofugigwa na wang'onyo wotambala na wanyama wa kumbago," ilawilila ivo. ²⁵ Mulungu kausa chila modeli mbasakanyo ya wanyama wa kumbago na chila modeli ya wanyama wowofugigwa na chila modeli ya wang'onyo wotambala. Mulungu kawona vinoga.

²⁶ Maabaho Mulungu kalonga, "Lelo chimulumbe munhu yalingile fana cheye. Yatawale somba wa mwiibahali na ndege woguluka na wanyama wowofugigwa na isi yose na wang'onyo wose wowotambala." ²⁷ Ivo Mulungu kalumba munhu, yalingile fana yeye mwenyewo. Kawalumba mulume na muke. ²⁸ Kawatemela mate na kalonga, "Yelebeni wana wengi, welesi wenu ukale na kuimemeza isi yose na kuitawala. Muwatawale somba weli mwiibahali, ndege woguluka na chila chiumbe chili na ugima chochigenda muiisi." ²⁹ Maabaho Mulungu kalonga, "Lola, nomwing'hani chila modeli ya mimeya ili na mbeyu na chila modeli ya mibiki yoikwima matunda yeli na mbeyu muje. ³⁰ Na wanyama wose na ndege wose woguluka na wang'onyo wose wotambala muiisi na viumbe weli na ugima, ndiya yawo izakuwa mayani ya mimeya." Ilawilila ivo. ³¹ Mulungu kalola chila chinhu chiyatendile, kawona kweli vinoga ng'hani. Iwa imitondo iwa ichigulogulo, siku yesita.

2

¹ Ivo isi na ulanga na vose vili umo vikomelezeka. ² Muna isiku yesaba Mulungu kakomeleza sang'hano yake yose, na siku iyo yesaba Mulungu kahumula. ³ Mulungu kaitemela mate siku yesaba na kaitenda iwe kwa ichimu chake, kwaviya siku iyo Mulungu kakomeleza sang'hano yake yose ya ulumbaji na kahumula.

⁴ Vino niivo Mndewa Mulungu viyalumbile ulanga na isi yose.

Mgunda wa Edeni

Lusita ulo Mndewa Mulungu viyalumbile ulanga na isi, ⁵ hakukalile na masavu bule muna iisi na mimeya haisukile kwaviya Mndewa Mulungu haitonyele mvula iisi na iviya kwabule munhu wa kulima. ⁶ Nzasa ilawa hasi ya ulongo na itapagiza isi yose.

⁷ Maabaho Mndewa Mulungu kasola ulongo wa isi na kamuusa mulume, kamuhvila mhumuzi ya ugima muimhula, na mulume iyo kawa mgima.

⁸ Maabaho Mndewa Mulungu kahanda mgunda hatangigwe Edeni, ubanzi wa ulawilo wa zuwa, umo kamwika mulume iyo yoyamuusile. ⁹ Mndewa Mulungu koteza mibiki kulawa muna iisi, chila modeli ya mibiki yoinogeza na yoikwima matunda yofaya kwa ndiyya. Hana uludonho lwa mgunda uwo kukala na mbiki woulava ugima na mbiki wa kuwatendeza wanhu wayamanye yanogile na yehile.

¹⁰ Lwanda lokuluma kulawa muna mgunda wa Edeni na mazi yakulumila muna ichizi, kulawa uko wiigola nyanda nne. ¹¹ Zina da lwanda lwa mwanduso ni Pishoni, ulo loizunguluka isi ya Havila ili na zahabu. ¹² Zahabu ya isi iyo inoga. Uko iviya kuna mvumbavumba wounung'hila goya wotangigwa bedola na mabwe ya bei ng'hulu yotangigwa oneki. ¹³ Zina da lwanda lwekaidi ni Gihoni, ulo loizunguluka isi yose ya Kushi. ¹⁴ Zina da lwanda lweketatu ni Tigili, ulo lokulumila banzi ya ulawilo wa zua wa isi ya Ashulu. Zina da lwanda lwekane ni Efulati.

¹⁵ Maabaho Mndewa Mulungu kamsola mulume iyo na kamwika muna mgunda wa Edeni yachilime na yachilolese. ¹⁶ Mndewa Mulungu kamulongela, "Kodaha kuja matunda ya mbiki wowose muna umgunda, ¹⁷ mbali sekeuje matunda ya mbiki wa kuyamanya yanogile na yehile, mana siku dondauje matunda ya mbiki uwo, kweli kwizadanganika."

¹⁸ Maabaho Mndewa Mulungu kalonga, "Havinogile bule munhu kukala yaidumwe. Nizamuusila mtazi yomfaya." ¹⁹ Ivo Mndewa Mulungu kasola ulongo wa isi na kausa chila modeli ya mnyama na ndege woguluka. Maabaho kamgalila mulume iyo muladi yaweng'he mazina, nayo kaweng'ha chila chiumbe yeli na ugima zina jake. ²⁰ Ivo mulume iyo kaweng'ha mazina wanyama wofugigwa na ndege woguluka na wanyama wa kumbago, mbali habule hata imwe yoyofaya kumtaza.

²¹ Maabaho Mndewa Mulungu kamgalila mulume iyo vuwevuwe da nhongo na viyakalile muna zinhongo, kasola lubavu lwake lumwe na kahagubika hanhu baho kwa nyama. ²² Mndewa Mulungu kamulava muke muna ulubavu lolusoligwe kulawa kwa mulume iyo, na kamgala kwa mulume iyo. ²³ Maabaho mulume kalonga, "Dino niijo divuha da mivuha yangu, nyama ya nyama zangu, kezatangigwa muke kwaviya kalavigwa mwa mulume."

24 Lekamana mulume kowaleka tati yake na mami yake na koilumba na muke wake, nawo wokuwa lukuli lumwe. 25 Mulume na muke wose waidi wakala ukengele, mbali hawawonile chinyala bule.

3

Wanhu woleka kumtegeleza Mndewa Mulungu

1 Lelo zoka dikala vwizi kufosa wanyama wose wa kumbago wowalumbigwe na Mndewa Mulungu. Zoka dimuuzwa imuke, “Vino Mulungu kawalongela kuwa sekemuje tunda da mbiki wowose muna umgunda?”

2 Muke ija kamwidika, “Chodaha kuja tunda da mbiki wowose muna umgunda, 3 mbali Mulungu kachilongela sekechije matunda ya mbiki uli haludonho hebu kuudalisa. One chahatenda ivo chizadanganika.”

4 Zoka dimwidika muke iyo, “Siyo kweli, hamwizadanganika.” 5 Mana Mulungu kavimanya kuwa muhaja matunda yayo meso yenu yezagubuligwa na mwizakuwa fana yeye na mwizamanya yanogile na yehile.

6 Kawona uja mbiki wounogeza ng’hani na matunda yake yodaha kudika, na kagesa onoga ng’hani uhadahile kuwa na ubala, ivo kaha tunda na kaja. Maabaho kamwing’ha mulumake, nayo iviya kaja. 7 Bahobaho viwakomeleze kuja, meso yawo yagubuligwa na wavimanya kuwa waukengele, ivo wasola mayani wayawala.

8 Ichigulogulo mbeho viziholile, mulume na muke wake wamuhulika Mndewa Mulungu kogenda muna umgunda, ivo waifisa hagati ya mibiki muladi sekeyawawone. 9 Mbali Mndewa Mulungu kamtanga mulume na kamuuza, “Kwa kulih?”

10 Nayo kamwidika, “Nikuhulika muna umgunda, nidumba kwaviya naukengele. Ivo niifisa.”

11 Mndewa Mulungu kamuuza, “Yelihi yoyakulonge weye kwa ukengele? Vino weye kuja tunda da mbiki unikulonge sekeuje?”

12 Mulume kamwidika, “Mwanamke youmwikile hano na niye, youning’hile, iyo yaning’hile tunda da mbiki uwo. Na niye nidija.”

13 Mndewa Mulungu kamuuza mwanamke, “Weye kutenda choni?” Mwanamke kamwidika, “Zoka dinivwizila, na niye nija ditunda.”

Mulungu kowatagusa

14 Mndewa Mulungu kadilongela dizoka, “Kwaviya kuyatenda yano, weye kuduwigwa kufosa wanyama wose. Kwizatambala na kwizakuja timbwisi siku zose za ugima wako.

15 Nizatenda weye wiuhile na muke ija, ulelo wake wiuhile na ulelo wako. Yeye kezakuhonda ditwi jako, Na weye kwizamuluma chisiginho chake.”

16 Na kamulongela mwanamke, “Nizakongezela usungu vondauwe na wimo na usungu vondawiiibasule. Kwizakuwa na hamu ya kumtawala mulumako, nayo kezakutawala.”

17 Na kamulongela imulume, “Kumtegeleza muke wako na kuja tunda dinikulonge sekeuje. Kwa chiya chiutendile, isi iduwiligwa. Kwizatenda sang’hano ndala

siku zose za ugima wako
muladi kupata ndiya ifaya.

¹⁸ Isi izakwima miwa na mbigili,
na weye kwizakuja mimeya ya isi.

¹⁹ Kwizatenda sang'hano ndala za kulava vuke kuitenda isi ilave ndiya,
mbaka vondaubwele muna ulongo moulawile.

Weye ni ulongo,
na kwizabwela kuwa ulongo kaidi.”

²⁰ Mulume kamtanga muke wake Hawa, kwaviya niyo mama wa wanhu
wose weli na ugima. ²¹ Mndewa Mulungu kawatendela viwalo wa mbende
za wanyama Adamu na muke wake, na kawayawaza.

Adamu na Hawa wowingigwa muna umgunda

²² Maabaho Mndewa Mulungu kalonga, “Lelo munhu iyo kawa fana
imwe wetu, kayamanya yanogile na yehile. Mbali yolondeka kumgomesa
kuja diya ditunda da mbiki wa ugima, mana yahadija kezakala siku zose.”

²³ Ivo Mndewa Mulungu kamuwina Adamu muna umgunda wa Edeni na
kamtendeza yalime muna ulongo uyalawile. ²⁴ Kamuwina Adamu, na keka
wasenga wakalizi wa kuulanga ubanzi wa ulawilo wa zuwa wa mgunda wa
Edeni, wakala na panga da moto dodikalile dohinduka kuno na kuno muladi
waukalize umbiki wa ugima.

4

Kaini na Abeli

¹ Adamu kambandama Hawa muke wake, na kapata wimo. Kamweleka
mwana wa chilume yatangigwe Kaini, nayo kalonga, “Kwa kutazigwa na
Mndewa Mulungu nipata mwana wa chilume.” ² Hamwande kamweleka
mwana imwenga zina jake Abeli. Abeli kakala mdimi wa ng'hondolo
na Kaini kakala mulimi wa isi. ³ Maabaho Kaini kagala mavuno yake
yamwenga na kayalava kuwa nhosa kwa Mndewa Mulungu. ⁴ Abeli
nayo kagala nyama inogile na mavuta ya ng'hondolo wake wa mwanduso
kwelekigwa kuwa nhosa. Mndewa Mulungu kanogelwa na Abeli na nhosa
yake. ⁵ Mbali Kaini hatogoligwe na Mndewa Mulungu na nhosa yake, ivo
Kaini kengilwa na ludoko ng'hani, na kakwesa ng'hombali. ⁶ Maabaho
Mndewa Mulungu kamuza Kaini, “Habali kuna ludoko fana ivo? Habali
kukwesa ng'hombali? ⁷ Vino uhatenda yanogile hutogoligwa bule? One
uhatenda yehile, uhasanyi wokusepasepa muna ulwivi lwako, wokulonda
kukutawala mbali kolondeka uuhume.”

⁸ Maabaho Kaini kamulongela mdodo wake Abeli, “Chihite kumgunda.”
Viwakalile kumgunda, Kaini kamzumhila mdodo wake na kamkoma.

⁹ Maabaho Mndewa Mulungu kamuza Kaini, “Kakulihi mdodo wako
Abeli?”

Kamwidika, “Niye sivimanyile bule. Vino niye ndolezi wa mdodo wangu?”

¹⁰ Maabaho Mndewa Mulungu kauza, “Kutenda choni? Damu ya mdodo
wako ilinga fana dizi donililila kulawa muna uulongo. ¹¹ Kwaviya kumkoma
mdodo wako na damu yake itika muna isi, weye koduwiligwa kulawa iisi
youkala. ¹² One uhageza kulima ndiya, ulongo hawizakupatila chinhu
chochose. Kwizawegela na kwizakuwa kwabule ukazi muna iisi.”

¹³ Kaini kamulongela Mndewa Mulungu, “Nhaguso yangu iwa ndala na
ibasanya siidaha hata kuipapa. ¹⁴ Lola diyelo kuniwina muna iisi inogile
na kunisegeza haulongozi hako. Nizakuwa nabule ukazi na nowegela muna
iisi yose, na munhu yoyose yondayaniwone kezanikoma.”

¹⁵ Mbali Mndewa Mulungu kamwidika, “Aka. Munhu yoyose yodayamkome Kaini, kezalihilizigwa miyanza saba.” Maabaho Mndewa Mulungu kamwika nhale kumzuma yoyose yodayaiting’hane nayo, sekeyamkome. ¹⁶ Kaini kahasegela ha Mndewa Mulungu na kakala isi itangigwa “Nodi”, niyo ili ubanzi wa ulawilo wa zua wa Edeni.

Welesi wa Kaini

¹⁷ Kaini kambandama muke wake, nayo kapata wimo na kamweleka Henoko. Maabaho Kaini kazenga bululu na kaditanga Henoko, zina da mwanage. ¹⁸ Henoko kapata mwana na kamtanga zina jake Iladi; Iladi nayo kamweleka Mehuyaeli; Mehuyaeli kamweleka Mesusayeli, Mesusayeli kamweleka Lameki. ¹⁹ Lameki kakala na wake waidi, imwe katangigwa Ada na imwenga katangigwa Zila. ²⁰ Ada kamweleka Yabali, yakalile tata wa wafugaji wokala muna yamahema. ²¹ Ndugu yake kakala Yubali, iyo kakala tata wa wose wavina wila na wotowa vimbeta na vingodongodo. ²² Zila nayo kamweleka Tubalikaini, yoyakalile muhunzi wa via vose va shaba na mazuma. Lumbu wa Tubalikaini katangigwa Nama.

²³ Lameki kawalongela wake zake, “Ada na Zila nitegelezeni, Mweye wake wa Lameki tegelezeni yonimulongelani Niye nimkoma munhu kwaviya kaning’ha banha Nimkoma imbwanga kwaviya kanilumiza. ²⁴ Thawa Kaini kolihigwa miyanza saba, Lameki kezalihigwa miyanza malongo saba na saba.”

Seti na Enosi

²⁵ Adamu kambandama kaidi muke wake, nayo keleka mwana wa chilume. Kalonga, “Mulungu kaning’ha mwana wa chilume badala ya Abeli, yoyakomigwe na Kaini.” Ivo kamtanga Seti. ²⁶ Seti nayo kapata mwana wa chilume, kamtanga Enosi. Baho wanhu wandusa kumtambikila Mndewa Mulungu.

5

Welesi wa Adamu

¹ Uno uwo ludongo lwa welesi wa Adamu. Kwandusila Mulungu viyamulumbile munhu, kamulumba fana yeye mwenyewo, ² Mulungu kawalumba mulume na muke, maabaho kawatemela mate na kaweng’ha zina “Munhu.” ³ Adamu viyakalile na miyaka gana na malongo matatu, kapata mwana yoyalingile yeye, yeli na chihanga fana chake mwenyewo na kamtanga zina jake Seti. ⁴ Viyakomeleze kumweleka Seti, Adamu kakala miyaka magana manane na keleka wana wamwenga wa chilume na wa chike. ⁵ Adamu kadanganika na miyaka magana kenda na malongo matatu. ⁶ Seti viyakalile na miyaka gana na tano, kamweleka mwana zina jake Enosi. ⁷ Seti viyamweleke Enosi, kakala miyaka magana manane na saba na keleka wana wamwenga wa chilume na wa chike. ⁸ Seti kadanganika na miyaka magana kenda na longo na midi. ⁹ Enosi viyawile na miyaka malongo kenda, kamweleka mwana zina jake Kenani. ¹⁰ Enosi viyamalile kumweleka Kenani, kakala miyaka magana manane na longo na tano na kaweleka wana wamwenga wa chilume na wa chike. ¹¹ Enosi kadanganika na miyaka magana kenda na mitano. ¹² Kenani viyakalile na miyaka malongo saba, kamweleka mwana zina jake Mahalaleli, ¹³ maabaho viyamalile kumweleka Mahalaleli kakala na

miyaka magana manane na malongo mane na kaweleka wana wamwenga wa chilume na wa chike. ¹⁴ Kenani kadanganika na miyaka magana kenda na longo.

¹⁵ Mahalaleli viyakalile na miyaka malongo sita na tano, kamweleka mwana zina jake Yaledi. ¹⁶ Mahalaleli viyamweleke Yaledi, kakala na miyaka magana manane na malongo matatu, kaweleka wana wamwenga wa chilume na chike, ¹⁷ Mahalaleli kadanganika na miyaka magana manane na malongo kenda na tano.

¹⁸ Yaledi viyakalile na miyaka gana na malongo sita na midi, kamweleka mwana zina jake Henoko. ¹⁹ Maabaho Yaledi viyamalile kumweleka Henoko kakala na miyaka magana manane. Kaweleka wana wamwenga wa chilume na wa chike. ²⁰ Na kadanganika na miyaka magana kenda na malongo sita na midi.

²¹ Henoko viyakalile na miyaka malongo sita na mitano, kamweleka mwana zina jake Mesusela. ²² Henoko viyamweleke Mesusela kakala kwa kumnogeza Mulungu kwa miyaka magana matatu na kaweleka wana wamwenga wa chilume na wa chike. ²³ Henoko kakala miyaka magana matatu na malongo sita na mitano. ²⁴ Henoko kakala kwa kumnogeza Mulungu maabaho kasegela, kwaviya Mulungu kamsola.

²⁵ Mesusela viyakalile na miyaka gana na malongo manane na saba, kamweleka mwana zina jake Lameki. ²⁶ Maabaho viyamalile kumweleka Lameki, Mesusela kakala na miyaka magana saba na malongo manane na midi, kaweleka wana wamwenga wa chilume na wa chike. ²⁷ Mesusela kadanganika na miyaka magana kenda na malongo sita na kenda.

²⁸ Lameki viyakalile na miyaka gana na malongo manane na midi, kamweleka mwana wa chilume. ²⁹ Lameki kamtanga mwana iyo zina jake Nuhu, na kalonga, "Mwana ino niyo yodayachigele moyo kwa kulawa muna isang'hano yetu ndala, yochiitenda kwa makono yetu muna iisi yoyaiduwile Mndewa Mulungu." ³⁰ Lameki viyamalile kumweleka Nuhu, kakala na miyaka magana matano na malongo kenda na mitano na kaweleka wana wamwenga wa chilume na wa chike. ³¹ Lameki kadanganika na miyaka magana saba na malongo saba na saba.

³² Nuhu viyawile na miyaka magana matano, kaweleka wana watatu, Shemu na Hamu na Yafesi.

6

Wihwa wa Munhu

¹ Wanhu viwanduse kongezeka muna iisi yose, na wana wa chike welekigwa kumwawo, ² wasenga wa Mulungu* wawawona wandekelele wa wanhu kuwa lumondo, na wawasola kuwa wake zawo fana viwalondile. ³ Maabaho Mndewa Mulungu kalonga, "Muhe wangu hawizakala kwa wanhu siku zose, kwaviya wawo ni lukuli. Kwandusila sambu na kugendelela, hawezakala miyaka kufosa miyaka gana na malongo mairi." ⁴ Lusita ulu na kugendelela, kukala na Wanefili † mwiisi, wawo wakala welesi wa wana wa Mulungu na wandekelele wa wanhu. Wawo niyo wanhu wakalile magalu, wamanyike ng'hani baho umwaka. ⁵ Mndewa Mulungu kawona wihwa mkulu wa wanhu muna iisi na magesa yawo yehile chila siku, ⁶ Ivo Mndewa Mulungu kengilwa usungu ng'hani kwa kumulumba

* **6:2** Kwa Chiebulaniya cholongwa, "Wana wa Mulungu," lusita mwingi ina fambulo da viumbe wa chimuhe siyo wanhu. † **6:4** "Wanefili" fambulo jake "mizihwa mitali inenehe."

munhu na kumwika muna iisi, na kawona usungu ng'hani muna umoyo wake. ⁷ Mndewa Mulungu kalonga, “Nizamsegeza munhu yonimulumbile muna isi, na iviya nizawasegeza wang'onyo, waja wotambala na ndege wa kuulanga. Nojuta kwaviya niwalumba.” ⁸ Mbali Mndewa Mulungu kanogelwa na Nuhu.

Nuhu

⁹ Zino ni mbuli za ugima wa Nuhu yoyakalile yotenda yanogile haulongozi wa Mulungu, mkamilifu muna uwelesi wake. Nuhu kakala kwa kumnogeza Mulungu. ¹⁰ Nuhu kaweleka wana watatu wa chilume, wowatangigwe Shemu na Hamu na Yafesi. ¹¹ Chila munhu kakala mwihi haulongozi wa Mulungu, na tibwilitibwili jenela chila hanhu. ¹² Mulungu kawona isi yose imema wihi, kwaviya wanhu watenda ihe.

¹³ Mulungu kamulongela Nuhu, “Nilamula kuwadanganiza wanhu wose kwaviya waimemeza iisi tibwilitibwili. Kweli nizawadanganiza ng'hani hamwe na isi. ¹⁴ Zenga safina kwa mabanzi ya mibiki midala. Gola viheleto na uhake tulasi kunze na mgati. ¹⁵ Vino niivo vondauzenge, utali wake iwe makono magana matatu na ugalamu wake makono malongo matano na chimo chake makono malongo matatu. ¹⁶ Utende chisuwili na chiwe mkono umwe hagati wa digulu maabaho ika lwivi ubanzi umwe, safina iwe na golofa nhatu. ¹⁷ Na niye nizagala gombo muna iisi muladi kudanganiza chila chiumbe chila na ugima. Chila chinhu muna iisi chizadanganika. ¹⁸ Mbali nizatenda lagano na weye. Kwizakwingila muna isafina na muke wako, wanago na wake zawo. ¹⁹ Wagale mwiisafina chila modeli ya viumbe vili na ugima vidi, va chilume na va chike, na uvilolese vikale. ²⁰ Wingize chila ndege wa kuulanga, chila wang'onyo wotambala na chila wanyama, waidi waidi muladi wawe wagima. ²¹ Usole chila modeli ya ndiya wiike goya kwa ichimu chenu na kwa ichimu chawo.” ²² Nuhu kasang'hana chila chinhu fana viyalagilizigwe na Mulungu.

7

Gombo

¹ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Nuhu, “Ingila mwiisafina weye na wanago wose, kwaviya nikuwona weye muhala kunoga haulongozi wangu mwa iwanhu wa isi yose. ² Iviya muna iwanyama wodigwa usole malume saba na mazike saba, mbali wanyama hawadigwa sola lume dimwe na zike dimwe. ³ Iviya sola ndege wa kuulanga malume saba na mazike saba, muladi uwakalize ugima wawo mwiisi. ⁴ Zihafosa siku saba kwandusila sambi nizagala mvula yondaitonye kwa siku malongo mane, imisi na ichilo, muladi kuvibanaga viumbe vigima vose vonivilumbile.” ⁵ Nuhu katenda chila chinhu choyalagilizigwe na Mndewa Mulungu.

⁶ Gombo vidizile muna iisi, Nuhu kakala na miyaka magana sita. ⁷ Nuhu na muke wake na wanage wa chilume na wake zawo, wengila muna isafina muladi kugomboka na digombo. ⁸ Wose wanyama iwe wambule mwiko hebu hawambule mwiko na wang'onyo na ndege, ⁹ wengila mwiisafina waidi waidi, muke na mulume hamwe na Nuhu, fana Nuhu viyalagilizigwe na Mulungu. ¹⁰ Vizifosile siku saba gombo diza.

¹¹ Nuhu viyawile na miyaka magana sita, muna isiku ya longo na saba mwezi wekaidi, siku iyo nzasa zose hasi ng'hani ya isi zilava mazi ng'hani

na mazonzo ya kuulanga yavuguka. ¹² Mvula itonya mwiisi siku malongo mane, imisi na ichilo.

¹³ Siku iyo iyo Nuhu na muke wake wengila muna isafina hamwe na wanawe watatu, Shemu na Hamu na Yafesi na wake zawo. ¹⁴ Wahita hamwe na chila modeli ya wanyama wa kumbago na chila modeli ya wanyama wofugigwa na chila modeli ya wang'onyo wotambala na chila modeli ya ndege na chila chiumbe chili na mabawa. ¹⁵ Chila viumbe waidi waidi walume na wake, chila chilumbe chili na ugima chingila muna isafina hamwe na Nuhu, ¹⁶ fana Mulungu viyamulagilize. Maabaho Mndewa Mulungu kahinda ulwivi hachisogo cha Nuhu.

¹⁷ Gombo digendelela kwa siku malongo mane, na yamazi yamema mbaka safina iyengeluka uchanya ya mazi. ¹⁸ Mazi yawa na china chitali na safina iyengeluka muna yamazi. ¹⁹ Mazi yakala mengi ng'hani muna iisi, yaigubika milima mitali chila hanhu. ²⁰ Mazi yamema mbaka yaigubika milima utali wa makono longo na mitano. ²¹ Vilumbe vose vili na ugima muna iisi vidanganika, ndege wose na wanyama wose wofugigwa na wanyama wose wa kumbago na wang'onyo wose wotambala na wanhu wose. ²² Chila chilumbe chikala muna iisi inyalile chidanganika. ²³ Mndewa Mulungu kavinanga viumbe vose vigima mwiisi, wanhu na wanyama wang'onyo wotambala na ndege woguluka. Kasigala Nuhu muhala na waja wowakalile hamwe nayo muna isafina. ²⁴ Mazi yakala muna iisi siku gana na malongo matano.

8

Uhelelo wa Gombo

¹ Mbali Mulungu kamkumbuka Nuhu na wanyama wose wa kumbago na wanyama wose wofugigwa wowakalile hamwe nayo muna isafina. Ivo Mulungu kahembelula beho muna iisi na mazi yandusa kuhunguka. ² Nzasa zose za mazi hasi ng'hani ya isi na mazonzo ya kuulanga vihindigwa, na mvula ileka kutonya. ³ Mazi yagendelela kuhunguka ugalugagaluga muna iisi. Viifikile siku gana na malongo matano, mazi yahunguka ng'hani. ⁴ Muna isiku ya longo na saba ya mwezi wa saba, safina ifika muna imilima ya Alalati na ikala baho. ⁵ Mazi yagendelela kuhunguka ugalugagaluga, na siku ya mwanduso ya mwezi wa longo, vidonho va milima viwoneka.

⁶ Vizimalile siku malongo mane, Nuhu kavugula zonzo da isafina yoyaitendile, ⁷ na kamtuma howe kunze, na kaguluka kuno na kuja, mbaka mazi viyanyalile mwiisi. ⁸ Maabaho Nuhu kamtuma nziwa yawone one mazi yahunguka muna iisi. ⁹ Mbali kwaviya mazi yakala yang'hali yaigubika isi yose, nziwa hapatile hanhu ha kwima bule. Kabwela kwa Nuhu kuna isafina, Nuhu kaugolosa mkono wake kamsola na kumbweleza muna isafina. ¹⁰ Nuhu kagozela siku zimwenga saba, maabaho kamtuma kaidi nziwa. ¹¹ Nziwa kabwela kwa Nuhu ichigulogulo kuno kana tamba bisi da mzaaituni muna umulomo wake. Ivo Nuhu kavimanya kuwa mazi yakala yahunguka muna iisi. ¹² Maabaho kagozela siku zimwenga saba, kamtuma kaidi nziwa, mwanza uno nziwa habwelile bule.

¹³ Nuhu viyakalile na miyaka magana sita na umwe, siku ya mwanduso ya mwezi mosi, kawona mazi yakala yanyala muna iisi. Nuhu kagubula chigubiko cha safina, kalola na kuwona isi ikala inyala. ¹⁴ Siku ya malongo maldi na saba ya mwezi wekaidi, isi ikala inyala ng'hani.

¹⁵ Maabaho Mulungu kamulongela Nuhu, ¹⁶ “Lawa mwiisafina weye na muke wako na wanago na wake zawo. ¹⁷ Sola chila chiumbe chili na ugima chili na weye, ndege na wanyama wose na wang’onyo ulawe nawo kunze muladi weleke na kwenela muna iisi yose.” ¹⁸ Nuhu kalawa kunze muna isafina hamwe na muke wake na wanage na wake zawo. ¹⁹ Wanyama wose na vilumbe weli na ugima viya vitambala muisi na chila modeli wa ndege walawa muna isafina, kwa kusondelela modeli wawo.

Nuhu kolava nhosa za kutimbula

²⁰ Nuhu kamzengela Mndewa Mulungu lupango, kalava nhambiko wanyama wamwenga wodigwa na ndege wodigwa, kamtimbulila Mulungu mchanyha ya ulupango. ²¹ Mnung’ho unogile wa nhosa iyo umnogeza Mndewa Mulungu, nayo kalonga muna umoyo wake, “Sizaiduwila kaidi isi kwa ichimu cha wanhu. Kwaviya magesa ya wanhu yeha kwandusila kuudodo wawo. Ivo sizainanga kaidi isi fana vinitendile. ²² Chipindi isi viikalile, msimu wa kuhanda na kugobola, lusita lwa chihuhe na vuke na masika na zua, chilo na misi, havizamala.”

9

Mulungu kokwika lagano na Nuhu

¹ Mulungu kamtemela mate Nuhu na wanage na kawalongela, “Yelegeneni na mongezeke na muimemeze isi yose. ² Wanyama wose muna iisi na ndege woguluka na wang’onyo wotambala na somba wose muna ibahali wezawadumbani. Wawo wose mwizawatawala. ³ Chila chinhu chili na ugima na chitambala molondeka kuchija. Fana vinimwing’hileni mibiki isuka, sambu nomwing’hani chila chinhu. ⁴ Mbali sekemuje nyama ili na damu, kwaviya ugima wake waumo muna idamu. ⁵ One munhu yoyose hebu mnyama yahamkomani, nizamtagusa. Na one munhu yahankoma miyage, kezatagusigwa.

⁶ “Munhu yoyose yodayamkome miyage, iviya nayo kezakomigwa na munhu,

Mana munhu kalumbigwa yalingile fana Mulungu mwenyewo.

⁷ Yelegeneni na kwenela isi yose.”

⁸ Maabaho Mulungu kamulongela Nuhu na wanage, ⁹ “Lelo nokwika lagano jangu na mweye na welesi wenu, ¹⁰ na vilumbe vili na ugima vose vili na weye, ndege na wanyama wofugigwa na chila mnyama wa kumbago yoy-alawile muna isafina hamwe na weye. ¹¹ Nodikanhamiza lagano jangu na mweye, vilumbe vose vili na ugima havizanangigwa na gombo, hebu gombo hadizalawilila kaidi kuinanga isi.” ¹² Mulungu kalonga, “Chino niicho chilaguso cha lagano dinikwika hagati ya niye na mweye na chila chilumbe chili na ugima chikala hamwe na mweye kwa welesi wose mbaka welesi ukwiza, ¹³ nokwika pinde da Mulungu kuna yamawingu. Chizakuwa chilaguso cha lagano jangu na isi yose. ¹⁴ Chila nahayatanda mawingu muna uulanga na pinde da Mulungu dizalawilila muna yamawingu, ¹⁵ Nizadikumbuka lagano jangu na mweye na vilumbe vose vili na ugima. Mazi hayezagaluka kaidi kuwa gombo kuvinanga vilumbe vose vili na ugima. ¹⁶ Baho pinde da Mulungu vondadiwoneke kuna yamawingu, nizadiwona na kudikumbuka lagano jangu na vilumbe vili na ugima mwiisi.” ¹⁷ Mulungu kamulongela Nuhu, “Chino ni chilaguso cha lagano donitendile na vilumbe vose vili na ugima muna iisi.”

Nuhu na Wanage

¹⁸ Wanage Nuhu wowalawile muna isafina wakala Shemu na Hamu na Yafesi. Hamu kakala niyo tata wa Kanani. ¹⁹ Kufosela wanhu wawo watatu wa Nuhu, wanhu wenela muiisi yose.

²⁰ Nuhu kakala wa mwanduso kuhanda mgunda wa mizabibu. ²¹ Kang'wa divai na kakoligwa, maabaho kagona ukulunge muna dihema jake. ²² Hamu tata wa Kanani kauwona ukengele wa tati yake, kalawa kunze na kuwalongela ndugu zake waidi. ²³ Maabaho Shemu na Yafesi wasola walo na waigeleka mmayega yawo na wahita chisengelenyuma na kuugubika ukengele wa tati yawo. Walola mumgwazo na hawauwonile bule ukengele wa tati yawo. ²⁴ Nuhu upele viukunguzuke kavimanya viyatendiligwe na mwanage imdodo, ²⁵ kalonga, “Nayaduwigwe Kanani.

Kezakuwa mtumwa kwa ndugu zake.”

²⁶ Iviya kalonga, “Yatunhizigwe Mndewa Mulungu, Mulungu wa Shemu. Kanani yawe mtumwa wa Shemu.

²⁷ Mulungu yamwing'he wana wengi Yafesi, yakale hamwe na Shemu na Kanani yawe mtumwa wake.”

²⁸ Vidimalile gombo, Nuhu kakala miyaka magana matatu na malongo matano ²⁹ Nuhu kadanganika na miyaka magana kenda na malongo matano.

10

Welesi wa Nuhu

¹ Uno niuwo welesi wa wana wa Nuhu, Shemu na Hamu na Yafesi. Wano watatu weleka wana vidimalile digombo.

² Wana wa Yafesi wakala Gomeli na Magogu na Madayi na Yavani na Tubali na Mesheki na Tilasi. ³ Wana wa Gomeli wakala Ashikenazi na Lifazi na Togoma. ⁴ Wana wa Yavani wakala Elisha na Talishishi na Kitimu na Dodanimu. ⁵ Kufosela wawo wanhu wa mhwani wapwililika muna izisi zawo hamwe na ulonzi wawo na ng'holo zawo na makabila yawo.

⁶ Wana wa Hamu wakala Kushi na Misili na Puti na Kanani. ⁷ Wana wa Kushi wakala Seba na Havila na Sabita na Lama na Sabuteka. Wana wa chilume wa Lama wakala Sheba na Dedani. ⁸ Kushi kamweleka Nimulodi, yoyakalile galu wa mwanduso mwiisi yose. ⁹ Kakala galu wa kusaka wanyama haulongozi ha Mndewa Mulungu, lekamana wanhu wolonga, “Uwe fana Nimulodi yakalile galu wa kusaka haulongozi ha Mndewa Mulungu.” ¹⁰ Mwanduso wa ufalume wake ukala Babeli na Eleki na Akadi na Kalinehi muna iisi ya Shinali. ¹¹ Nimulodi viyalawile uko, kahita Ashulu kazenga mabululu ya Ninawi na Lehobosi na Kala, ¹² na Leseni ili hagati ya Ninawi na Kala, bululu dikulu.

¹³ Welesi wa Misili ukala Waludima na Wanami na Walehabi na Wana-futuhima ¹⁴ na Wapatilisi na Wakashuhi na Wakafitoli, Wafilisiti niyo mwanduso wa Wakashuhi.

¹⁵ Kanani kakala tata wa Sidoni, mwanage chaudele, na imwenga katangigwa Hiti, ¹⁶ na Kanani iviya ni tata wa Wayebusi na Waamoli na Wagiligashi, ¹⁷ na Wahivi na Waaliki na Wasini, ¹⁸ na Waavadi na Wazemali na Wahamati. Hamwande wanhu wa welesi wa Wakanaani waimwaga. ¹⁹ Hanhu ha Wakanaani handusila Sidoni kuhita Gelali mbaka kufika Gaza na nzila ya kuhita Sodom na Gomola na Adima na Seboimu mbaka Lasha.

²⁰ Uno niuwo welesi wa Hamu muna yamakabila yawo na ulonzi wawo na hanhu howokala na ng'holo zawo.

²¹ Nayo Shemu niyo sekulu wa Yafesi, na kakala wasaho wa wana wose wa Ebeli. ²² Wana wa Shemu wakala Elamu na Ashulu na Alifakisadi na Ludi na Alamu. ²³ Wana wa Alamu wakala Usi na Huli na Geteli na Mashi. ²⁴ Alifakisadi kamweleka Shela, na Shela kamweleka Ebeli. ²⁵ Ebeli keleka wana waidi wa chilume, zina da wa mwanduso ni Pelegi, kwaviya muna ulusita lwake isi iigola, na imwenga zina jake Yokitani. ²⁶ Yokitani kakala tata wa Alimodadi na Shelefu na Hasalimaweti na Yela, ²⁷ na Hadolamu na Uzali na Dikila, ²⁸ na Obeli na Abimayeli na Sheba ²⁹ na Ofili na Havila na Yobabu. Wawo wose wakala welesi wa Yokitani. ³⁰ Isi yowakalile yenela kulawa Meshu mbaka Sifali kuna mulima wa isi ya ulawilo wa zua. ³¹ Uno niuwo welesi wa Shemu muna izisi zawo na ulonzi wawo na makabila yawo na ng'holo zawo.

³² Zino ni ng'holo za wana wa Nuhu, kusondelela ludongo lwa welesi wawo hamwe na zisi zawo. Wanhu wano wapwililika mwiizisi zose vidimalile digombo.

11

Lingo da Babeli

¹ Umwaka wanhu wa zisi zose wakala na ulonzi umwe muhala na walonga mbuli zimwe muhala. ² Wanhu viwagendile kulawa ulawilo wa zua, wafika bawe da Shinali, wakala. ³ Wailongela, "Izoni! Chitende matafali chiyasome moto vinogile." Wakala na matafali badala ya mabwe, na tulasi badala ya ulongo. ⁴ Maabaho walonga, "Lelo chiizengele bululu jetu na lingo dizafika mbaka kuulanga, muladi zina jetu dimanyike ng'hani na sekechiimwage muna iisi."

⁵ Mbali Mndewa Mulungu kahumuluka na kudiwona bululu na lingo dodikalile dizengigwa na wanhu. ⁶ Na Mndewa Mulungu kalonga, "Lola wanhu wano wose ni wamwe na wolonga ulonzi umwe, uno ni mwanduso wa sang'hano yawo. Lelo wezadaha kutenda chinhu chochose chiwoilungila. ⁷ Leka chihumuluke na kutibula ulonzi wawo muladi sekewaitegeleze." ⁸ Ivo Mndewa Mulungu kawapwililisa muna iisi yose, nawo waleka kuzenga dibululu. ⁹ Lekamana bululu ijo ditangigwa Babeli, kwaviya Mndewa Mulungu katibula ulonzi wa isi yose, na kulawa uko Mndewa Mulungu kawapwililisa wanhu mwiisi yose.

Welesi wa Shemu

¹⁰ Uno uwo ludongo lwa welesi wa Shemu. Shemu viyakalile na miyaka gana kamweleka Alifakisadi, iyo ikala miyaka midi vidimalile digombo. ¹¹ Shemu viyamweleke Alifakisadi kakala miyaka magana matano, na keleka wana wamwenga wa chilume na wa chike.

¹² Alifakisadi viyakalile na miyaka malongo matatu na mitano, kamweleka Shela. ¹³ Alifakisadi viyamweleke Shela, kakala miyaka magana mane na mitatu, na keleka wana wamwenga wa chilume na wa chike.

¹⁴ Shela viyakalile na miyaka malongo matatu, kamweleka Ebeli. ¹⁵ Shela viyamweleke Ebeli kakala miyaka magana mane na mitatu, na keleka wana wamwenga wa chilume na wa chike.

¹⁶ Ebeli viyakalile na miyaka malongo matatu na mine kamweleka Pelegi. ¹⁷ Ebeli viyamweleke Pelegi kakala miyaka magana mane na malongo matatu, na keleka wana wamwenga wa chilume na wa chike.

¹⁸ Pelegi viyakalile na miyaka malongo matatu, kamweleka Lewu.
¹⁹ Pelegi viyamweleke Lewu kakala miyaka magana maidi na kenda, na keleka wana wamwenga wa chilume na wa chike.

²⁰ Lewu viyakalile na miyaka malongo matatu na midi kamweleka Selugi.
²¹ Lewu viyamweleke Selugi kakala miyaka magana maidi na saba, na keleka wana wamwenga wa chilume na wa chike.

²² Selugi viyakalile na miyaka malongo matatu, kamweleka Naholi.
²³ Selugi viyamweleke Naholi kakala miyaka magana maidi, na keleka wana wamwenga wa chilume na wa chike.

²⁴ Naholi viyakalile na miyaka malongo maidi na kenda kamweleka Tela.
²⁵ Naholi viyamweleke Tela kakala miyaka gana na longo na kenda, na keleka wana wamwenga wa chilume na wa chike.

²⁶ Tela viyakalile na miyaka malongo saba kaweleka Abulamu na Naholi na Halani.

Welesi wa Tela

²⁷ Uno niuwo welesi wa Tela. Tela kaweleka Abulamu na Naholi na Halani. Nayo Halani kamweleka Lutu. ²⁸ Halani kadanganika Ulu kuna iisi ya Wakalidayo kuyavumbukile chipindi Tela tati yake yang'hali kokala uko. ²⁹ Abulamu na Naholi wasola wake. Muke wa Abulamu katangigwa Salayi na muke wa Naholi katangigwa Milika, mndele wa Halani. Halani iviya niyiya tati yawo Milika na Isika. ³⁰ Mbali Salayi kakala kabule wana kwaviya kakala mgumba.

³¹ Tela kamsola Abulamu mwanage, na Lutu mzukulu wake yoyelekigwe mwanage Halani, na Salayi muke wake Abulamu, na wasegela wose hamwe kulawa Ulu, bululu da Wakalidayo, kuhita kuna iisi ya Kanaani. Viwafikile Halani wakala uko. ³² Tela viyakalile na miyaka magana maidi na mitano, kadanganika uko Halani.

12

Mulungu komtanga Abulamu

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Abulamu, “Segela muna iisi yako, leka ndugu zako na kaye ya tati yako na uhite kuna iisi yondanikulagusile.

² Nizakutenda uwe kabila kulu
na nizakutemela mate
na nizaditenda zina jako dimanyike ng'hani,
na kwizawatemela mate wamwenga.

³ Nizawatemela mate wose wowokutemela mate weye,
Mbali yoyose yokuduwila, nizamduwila,
na ng'holo zose muna iisi
zizatemeligwa mate kufosela weye.”

⁴ Abulamu viyasegele Halani kakala na miyaka malongo saba na tano, fana Mndewa Mulungu viyamulongelege kutenda. Na Lutu kahita hamwe nayo. ⁵ Abulamu kamsola Salayi muke wake, na mwihwage Lutu na vinhu vake vose na wanhu wose wowawapatile uko Halani. Wasegela kuhita isi ya Kanaani.

Viwafikile muna iisi ya Kanani, ⁶ Abulamu kafosa muna iisi ya Shekemu, hanhu heli na mbiki mkulu uko Mole. Lusita ulu Wakanaani wakala wokala muna iisi iyo. ⁷ Mndewa Mulungu kamulawilila Abulamu na kamulongela, “Ino iyo iisi yondaniweng'he welesi wako.” Maabaho Abulamu kamzengela lupango Mndewa Mulungu, yoyamulawilile. ⁸ Viyafosile yayo, kasegela mbaka kuna mulima uli ubanzi wa ulawilo wa zua wa Beseli, kasimika hema

jake hagati ya Beseli ubanzi wa uswelo wa zua na bululu da Ayi ubanzi wa ulawilo wa zua. Baho iviwa kamzengela Mndewa Mulungu lupango na kamtambikila. ⁹ Maabaho Abulamu kagendelela kulawa hanhu mbaka hanhu ubanzi wa Negebu.

Abulamu uko Misili

¹⁰ Kuna iisi ya Kanani kukala na nzala. Ivo Abulamu kahita Misili kukala uko fana mgeni, kwaviya nzala ikala ng'hulu muna iisi. ¹¹ Viyakalile habehi kufika Misili, kamulongela Salayi muke wake, “Novimanya kuwa weye kwa muke lumondo. ¹² Lusita Wamisili vondawakuwone, wezalonga kuwa weye muke wangu, ivo wezanikoma na kukuleka. ¹³ Uwalongele kuwa weye kwa lumbu jangu, muladi kwa ichimu icho wezanitendela yanogile na kunileka mgima kwa ichimu chako.” ¹⁴ Abulamu viyengile Misili, Wamisili wamuwona muke wake kakala lumondo. ¹⁵ Wakulu womtaza mfalume viwamuwone Salayi, wamtogoza kwa mfalume na kagaligwa muna imhongono ya mfalume. ¹⁶ Kwa ichimu cha Salayi, mfalume kamtendela yanogile Abulamu na kahokela ng'hondolo na ng'ombe na vihongwe wa chilume na wa chike na watumwa wa chilume na wa chike na ngamiya.

¹⁷ Mbali Mndewa Mulungu kamgaza mfalume na wanhu wose weli muimhongono yake kwa matamu makulu kwa ichimu cha Salayi muke wa Abulamu. ¹⁸ Maabaho mfalume kamtanga Abulamu na kamuuzza, “Chino choni chounitendele? Habali hunilongele kuwa kakala muke wako? ¹⁹ Habali kulonga kuwa ino mwali wako na niye nimsola kuwa muke wangu? Lelo ayo muke wako, msole na msegele hano.” ²⁰ Maabaho mfalume kawalongela wanhu wake wamuleke Abulamu yasegele hamwe na muke wake na vinhu vake vose.

13

Abulamu na Lutu woigola

¹ Abulamu kabwela kulawa Misili kengila ubanzi wa Negebu. Kakala na muke wake na vinhu vake vose hamwe na Lutu. ² Abulamu kakala tajili ng'hani. Kakala na fugo na hela na zahabu. ³ Kagendelela kugenda kulawa hanhu ha Negebu mbaka Beseli, kafika hanhu hoyakalile kasimika hema baho haichanduso hagati ya Beseli na Ayi, ⁴ hanhu hoyakalile yazengile lupango. Baho Abulamu kamtambikila Mndewa Mulungu.

⁵ Iviya Lutu yoyagendile na Abulamu, kakala na ng'ombe na ng'hondolo na mahema. ⁶ Isi haiwafaiye wose waidi kukala hamwe kwaviya wakala na fugo nyingi. ⁷ Kwa ivo kulawilila ndwagi hagati ya wadimaji wanyama wa Abulamu na wadimaji wa Lutu. Chipindi icho Wakanaani na Wapelizi wakala wokala muna iisi ija.

⁸ Maabaho Abulamu kamulongela Lutu, “Cheye cha ndugu, sekechigombe, hebu wadimaji wako sekewagombe na wadimaji wangu. ⁹ Lola isi ino yose haulongozi wako, chiigole. Uhahita ukumoso niye nihazita ukulume, hebu uhahita ukulume niye nihazita ukumoso.”

¹⁰ Lutu kenula meso yake na kadiwona bawe da lwanda lwa Yoludani, kawona dina mazi ya kufaya chila hanhu, fana viya mgunda wa Mndewa Mulungu na iviwa fana isi ya Misili ubanzi wa Soali. Mndewa Mulungu kakala hanayananga mabululu ya Sodoma na Gomola. ¹¹ Kwa ivo Lutu kasagula bawe jose da lwanda lwa Yoludani, na kahita ubanzi wa ulawilo wa zua. Ivo waigola. ¹² Abulamu kakala muna iisi ya Kanaani, mbali Lutu

kakala muna yamabululu yaja ya dibawe na kahamila Sodoma. ¹³ Wanhu wa Sodoma wakala weha na wamuhasanya Mndewa Mulungu.

Abulamu kohamila Hebuloni

¹⁴ Abulamu viyakomeleze kwiigola na Lutu, Mndewa Mulungu kamulongela, “Inula chihanga chako ulole banzi zose. ¹⁵ Isi ino yose yowiiwona, nizakwing’ha weye na welesi wako siku zose. ¹⁶ Welesi wako wizakuwa fana msanga, habule munhu yondayadahe kuupeta. ¹⁷ Lelo hita na ukaizunguluke isi ija, kwaviya nizakwing’ha.” ¹⁸ Ivo Abulamu kahamiza hema jake, kahita kukala habehi na mibiki mikulu ya Mamule kuja Hebuloni, na uko kamzengela lupanga Mndewa Mulungu.

14

Abulamu komkombola Lutu

¹ Siku izo mfalume Amilafeli wa Shinali na Aliyoki wa Elasali na Kedolilaoma wa Elamu na Tidali wa Goimu, ² wahita kwiitowa ng’hondo na wafalume wano. Wafalume wawo ni Belo wa Sodoma na Bilisha wa Gomola na Shinabu wa Adima na Shebeli wa Seboimu na mfalume wa Bela iviya yotangigwa Soali. ³ Wafalume wawo wayahanganya majeshi yawo yose hana dibawe da Sidimu, vino sambu ni Bahali ya Munyu. ⁴ Kwa lusita lwa miyaka longo na midu, wakala wolangulizigwa na mfalume Kedolilaoma, mbali viifikile mwaka wa longo na tatu, wamuhinduka. ⁵ Muna umwaka wa longo na nne, mfalume Kedolilaoma na wafalume wayage weza na kuwahuma Walefai wa uko Ashiteloshi Kiliyasaimu na Wazuzi uko Hamu na Waemi uko Shawe Kiliyasaimu. ⁶ Iviya wawahuma Waholi uko kuna mulima wa Seili, wawawinga kutali mbaka Elipalani habehi na dibwilingu. ⁷ Maabaho wabwela kuchisogo mbaka Enimishipati iviya yotangigwa Kadeshi, waihuma isi yose ya Waamaleki na kuwahuma Waamoli wowakalile Hasasoni Tamali.

⁸ Maabaho wafalume wa Sodoma na Gomola na Adima na Seboimu na Bela iviya yotangigwa Soali, watenda ng’hondo na wehi wawo kuna dibawe da Sidimu ⁹ waitoa na mfalume Kedolilaoma wa Elamu na Tidali wa Goimu na Amilafeli wa Shinali na Aliyoki wa Elasali, wafalume wane waitowa na wafalume watano. ¹⁰ Bawe da Sidimu dikala dimemile makombo ya lami, na baho wafalume wa Sodoma na Gomola viwagezile kukimbila ng’hondo, watumbukiya umo na wamwenga waibangila muna ivigongo. ¹¹ Wafalume wawo wane wahumile wasola chila chinhu cha Sodoma na Gomola na ndiye zawo zose, maabaho wasegela. ¹² Wangwila Lutu, mwihwa wa Abulamu, yoyakalile yokala Sodoma, wasola na vinhu vake vose, maabaho wasegela.

¹³ Munhu imwe yoyasulupuke kahita kumulongela ija Muebulaniya Abulamu yoyakalile kokala habehi na mibiki mikulu ya Mamule Muamoli, yoyakalile ndugu yake Eshikoli na Aneli. Wose wakala wailumba na Abulamu. ¹⁴ Abulamu viyahulike ndugu yake kagwiligwa, kawatanga wanhu wose wa muna ikaye yake wadabile kwiitowa, wakala magana matatu na longo na nane. Wawasondelela wafalume waja mbaka bululu da Dani. ¹⁵ Ichilo Abulamu kawagola wanhu wake kuna yamabumbila waitowe na wafalume waja, nayo kawatowa na kuwawinga mbaka Hoba, ili ubanzi wa kasikazi wa Damasiki. ¹⁶ Kavibweleza vinhu vose visiligwe na wafalume waja, na kambweleza Lutu mwihwage, vinhu vake hamwe na wanaake na wanhu wamwenga.

Abulamu kotemiligwa mate na Melikizedeki

¹⁷ Abulamu viyabwelile kulawa kuwahuma Kedolilaoma na wafalume wamwenga, mfalume wa Sodoma kahita kuiting'hana nayo hana dibawe da Shawe, iviya ditangigwa Bawe da mfalume. ¹⁸ Melikizedeki yoyakale mfalume wa Salemu yoyakalile mkulu wa nhambiko wa Mulungu Yeli Uchanyha, kamgalila Abulamu gate na divai. ¹⁹ Kamtemela mate Abulamu na kalonga,

“Abulamu yatemeligwe mate na Mulungu Yeli Uchanyha, yalumbile ulanga na isi.

²⁰ Yatunhizigwe Mulungu Yeli Uchanyha, yoyakutendile uwahume wehi wako.”

Abulamu kamwing'ha Melikizedeki chinhu chimwe muna ichila vinhu longo viyapatile kuna ing'hondo.

²¹ Na mfalume wa Sodoma kamulongela Abulamu, “Niye ning'he wanhu, mbali vinhu ivo sola weye.”

²² Abulamu kamwidika mfalume wa Sodoma, “Noilaha haulongozi wa Mndewa Mulungu Yeli Uchanyha, yalumbile ulanga na isi yose, ²³ sizasola lusingija hebu luzabi lwa chilatu, hebu chinhu chako chochose, muladi sekeulonge kuwa kunitendeza niwe tajili. ²⁴ Ivo sizasola chochose, ila ndiya ziya muhala ziwadile wanike na vinhu viwapatile kuna ing'hondo. Wowolondeka waja wowakalile hamwe na niye, Aneli na Eshikoli na Mamule uwaleke wawe na vinhu vawo.”

15

Mulungu kokwika Lagano na Abulamu

¹ Maabaho mbuli ya Mndewa Mulungu imwezila Abulamu kwa malaguso, ilonga, “Sekeudumbe. Niye ni ngawo yako na nizakugweka.”

² Mbali Abulamu kamwidika, “Weye Mndewa Mulungu, kwizaning'ha choni na kuno nogendelela kukala bila mwana na muhazi wangu ni Eliyazali wa Damasiki?” ³ Abulamu kalonga, “Lola huning'hile mwana, mtumwa yavumbuke muna ikaye yangu kezakuwa muhazi wangu.”

⁴ Maabaho kahulika mbuli ya Mndewa Mulungu imwizila kaidi: “Ino mtumwa wako Eliyazali hezakuwa muhazi wako, mbali mwanago yondaumweleke mwenyewo niyo yondayawe muhazi wako.” ⁵ Mndewa Mulungu kamulava kunze na kumulongela “Lola kuulanga na geza kuzipeta nhondo, kwizakuwa na welesi mwingi fana nhondo izo.”

⁶ Abulamu kamuhwila Mndewa Mulungu, na kwa ichimu icho Mndewa Mulungu kanogezigwa nayo na kamtogola kanoga haulongozi hake.

⁷ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Abulamu, “Niye niyo Mndewa Mulungu yonikulavile kulawa Ulu bululu da Wakalidayo, muladi nikwing'he isi ino iwe yako.”

⁸ Mbali Abulamu kalonga, “Weye Mndewa Mulungu nizavimanyaze kuwa isi ija izakuwa yangu?”

⁹ Mndewa Mulungu kamulongela Abulamu, “Nigalile ng'ombe muke wa miyaka mitatu na mwana luti muke wa miyaka mitatu na bebelu da ng'hondolo da miyaka mitatu na huwa na kinda da nziwa.” ¹⁰ Abulamu kamgalila Mndewa Mulungu wanyama wawo wose, kabalula chila mnyama vihahane vidi, keka chila chihande kwa kusonhela miyage, mbali ndege hawakanhile. ¹¹ Vilele weza na wema muna imitufi, mbali Abulamu kawawinga.

¹² Zuwa vidikalile doswa, Abulamu kakala na vuwevuwe da nhongo, ziza totolo dimgubika. ¹³ Mndewa Mulungu kamulongela Abulamu, “Uvimanye

kuwa welesi wako wezakuwa nyambenyambe muna iisi siyo yawo na weza-kuwa watumwa na wezagazigwa kwa miyaka magana mane. ¹⁴ Mbali niza-watagusa wanhu wondawawasang'hanile fana watumwa na hamwande wezasola vinhu vingi. ¹⁵ Weye mwenyewo kwizakala miyaka mingi, maabaho kwizadanganika kwa tindiwalo na kuwandigwa. ¹⁶ Welesi wako wizabwela hano muna uwelesi wekane, kwaviya uhasanyi wa Waamoli haunakuwa mwingi muladi niwataguse.”

¹⁷ Zuwa vidiswile na ziza disonga, tanuli difuka yosi na wenge diwoneka na difosa hagati ya maunde ya nyama. ¹⁸ Maabaho Mndewa Mulungu katenda chilagano na Abulamu, kalonga, “Nolagana kuweng'ha ino welesi wako wose kusongela lwanda lwa Misili mbaka lwanda lukulu lwa Efulati, ¹⁹ isi ya Wakeni na Wakenizi na Wakadimoni ²⁰ na Wahiti na Wapelizi na Walefai ²¹ na Waamoli na Wakanaani na Wagiligashi na Wayebusi.”

16

Salayi na Hajili

¹ Salayi muke wake Abulamu kakala hanakweleka mwana. Kakala na mtumwa wa chike Mmisili yoyatangigwe Hajili. ² Salayi kamulongela Abulamu, “Kuvimanya Mndewa Mulungu haninogele kupata wana. Lelo kambandame mtumwa wangu muladi niwapate wana kufosela yeye.” Abulamu katogola chiya choyalongile Salayi. ³ Maabaho Salayi kamsola Hajili mtumwa wake kulawa Misili kamwing'ha Abulamu yawe fana muke wake. Yano yalawilila lusita Abulamu viyakalile kuna isi ya Kanaani miyaka longo. ⁴ Abulamu kambandama Hajili nayo kapata wimo. Hajili viyawonile kapata wimo, kandusa kumwehula Salayi.

⁵ Salayi kamulongela Abulamu, “Wihi uno unitendiligwa kwizahusika nawo. Niye nikugolela mtumwa wangu wa chike, mbali viyawile na wimo kanyehula. Mndewa Mulungu nayahumize hagati ya niye na weye.”

⁶ Abulamu kamulongela Salayi, “Mtumwa wako kahasi yako weye, mtendele choulonda.” Maabaho Salayi kamgaza Hajili mbaka kaibanga.

⁷ Msenga wa Mndewa Mulungu kamvika Hajili kudibwilingu kuna inzasa ya mazi, nzila ya kuhita Shuli. ⁸ Na kalonga, “Hajili msang'hani wa Salayi, kulawa kulihi na kohita kulihi?”

Kamwidika, “Nomkimbila Salayi yonimsang'hanila.”

⁹ Msenga ija wa Mndewa Mulungu kamulongela, “Bwela kwa youmsang'hanila ukamtegeleza.” ¹⁰ Maabaho msenga wa Mndewa Mulungu kamulongela, “Nizakwing'ha welesi mwingi habule munhu yondayadahe kuwapeta.”

¹¹ Msenga wa Mndewa Mulungu kamulongela, “Weye kuna wimo na kwizakweleka mwana wa chilume

na zina jake kwizamtanga Ishumaili*^{*}, kwaviya Mndewa Mulungu kohulika manhesa yako.

¹² Ishumaili kezakala fana mhunda mbago, kezakuwa mwihi wa chila munhu, na chila munhu kezakuwa mwihi wake. Kezaigola na ndugu zake.”

¹³ Hajili kamwing'ha zina Mndewa Mulungu yoyalongile nayo, “Weye ni Mulungu yoniwona.” Na kalonga, “Kweli niye nimuwona yeye yoniwona.”

* 16:11 Ishumaili fambulo jake Mulungu kohulika.

¹⁴ Lekamana nzasa ija yotangigwa Beeli Laha Iloi†. Nzasa iyo yahagati ya Kadeshi na Beledi.

¹⁵ Hajili kamwelekela Abulamu mwana wa chilume. Abulamu kamtanga zina jake Ishumaili. ¹⁶ Hajili viyamweleke Ishumaili, Abulamu kakala na miyaka malongo manane na sita.

17

Lagano na Ulungwana

¹ Abulamu viyakalile na miyaka malongo kenda na kenda, Mndewa Mulungu kamulawilila na kamulongela, “Niye ni Mulungu mwene Udaho. Nitegeleze siku zose na ukale bila ya kutenda yehile. ² Nizatenda lagano jangu na weye na kukwing’ha welesi mwingi.” ³ Abulamu katumbala mavindi mbaka chihanga chidalisa hasi. Mulungu kamulongela, ⁴ “Notenda lagano dino na weye. Nokulongela kwizakuwa tata wa makabila mengi. ⁵ Kwandusila sambi, hwizatangigwa Abulamu kaidi, mbali kwizatangigwa Bulahimu, kwaviya nikutenda uwe tata wa makabila mengi. ⁶ Nizakwing’ha welesi mwingii na makabila mengi na wafalume wezalawa kumwako.

⁷ “Lagano jangu na weye na welesi wako dabule uhelelo. Ivo nizakuwa Mulungu wako na Mulungu wa welesi wako. ⁸ Nizakwing’ha weye na welesi wako isi ino imuli nyambenyambe sambi. Isi yose ya Kanaani izakuwa yenu siku zose, na niye nizakuwa Mulungu wawo.”

⁹ Maabaho Mulungu kamulongela Bulahimu, “Weye iviya kolondeka wamhe lagano jangu, weye na welesi wako wose. ¹⁰ Vino niivo vimulondeka kutenda weye na welesi wako, chila mulume kolondeka yengizigwe ulungwana. ¹¹ Mwizakwingizigwa ulungwana, na ino izakuwa chilaguso cha lagano da mweye na niye. ¹² Chila mwana wa chilume wa siku nane vimuli kolondeka yengizigwe ulungwana na chila mulume wa welesi wenu, yawe mtumwa yelekigwe muna ikaye yenu hebu yoyaguligwe kwa hela zenu kuluna kwa manyambenyambe ¹³ na chila mwana wa chilume yelekigwe muna ikaye yako hebu yaguligwe kwa hela kolondeka yengizigwe ulungwana. Chino chizakuwa chilaguso muna ulukuli kulagusa kuwa lagano donikile na weye ni da siku zose. ¹⁴ Mulume yoyose hengizigwe ulungwana kezabaguligwa na wanhu wake, kwaviya hadikile lagano jangu bule.”

¹⁵ Maabaho Mulungu kamulongela Bulahimu, “Mke wako hwizamtanga kaidi Salayi, kwandusila sambi zina jake Sala. ¹⁶ Nizamtemela mate, nayo kezakwelekela mwana wa chilume. Nizamtemela mate Sala, nayo kezakuwa mama wa makabila mengi na wafalume wa zisi nyingi wezalawa kumwake.”

¹⁷ Bulahimu katumbala mavindi mbaka chihanga chake chidalisa hasi, kaseka na kalonga muna umoyo wake, “Vino mulume yeli na miyaka gana kodaha kupata mwana? Vino Sala kodaha kupata mwana na miyaka malongo kenda?” ¹⁸ Bulahimu kamuuzwa Mulungu, “Habali humuleka Ishumaili yahazi chiya chounilaganile?”

¹⁹ Mulungu kedika, “Siyo. Muke wako Sala kezakwelekela mwana wa chilume, nayo kwizamtanga Isaka. Nizakwika lagano jangu kumwake na welesi wake. Ijo ni lagano da siku zose. ²⁰ Nihulika pulo jako kusonhela Ishumaili, ivo nizamtemela mate na kumwing’ha wana wengi na welesi mwingii. Kezakuwa tata wa wafalume longo na waidi, na nizakutenda uwe kabila kulu. ²¹ Mbali nizakwika lagano jangu kwa mwanago Isaka,

† 16:14 Beeli Laha Iloi fambulo jake nzasa ya Mulungu yolola na yeli mgima.

yondayelegigwe na Sala lusita fana luno mwaka ukwiza.” ²² Mulungu viyakomeleze kulonga na Bulahimu, kahita kuchanyha kuulanga.

²³ Bulahimu kawasola Ishumaili mwanage na walume wamwenga wose, wowelegigwe mwiikaye yake na wowaguligwe kwa hela zake, kawengiza ulungwana fana Mulungu viyamulagilize. ²⁴ Bulahimu viyengizigwe ulungwana kakala na miyaka malongo kenda na kenda, ²⁵ na Ishumaili mwanage viyengizigwe ulungwana kakala na miyaka longo na mitatu. ²⁶ Bulahimu na Ishumaili mwanage wengizigwa ulungwana siku iyo. ²⁷ Walume wose weli muna ikaye ya Bulahimu, wowelegigwe muna ikaye yake na wowaguligwe kwa hela, wengizigwa ulungwana hamwe nayo.

18

Mulungu kolagusa chilagano chake

¹ Mndewa Mulungu kamulawila Bulahimu heli na mibiki mikulu ya Mamule. Bulahimu kakala yakalile hana ulwivi lwa dihena jake lusita lwa vuke da imisi. ² Kalola uchanyha na kawawona wanhu watatu wema habehi nayo. Kawakimbilila hima hima kuwahokela, kadulisa ditwi jake mbaka chihanga chidalisa hasi, ³ na kalonga, “Wenevale, one munogelwa na niye sekemuifose kaye yangu bila kwima, nahano muladi nidahe kuwasang’hanila. ⁴ Niwagalileni mazi muladi mudahe kuguma nhende na kuhumula hasi hana umbiki uno. ⁵ Kuno mohumula niifunganye ndiya chidogo muladi muje mpate nguvu ya kugendelela na mwanza wenu, kwaviya munizila niye mtumwa wenu.”

Nawo wamwidika “Vinoga, sang’hana fana viulongile.” ⁶ Bulahimu kabwela hima kuna ihema kamulongela Sala, “Lopola, sola mhishi tano za usage unogile na uhonde magate.” ⁷ Maabaho Bulahimu kakimbila kuna dibumbila da zing’ombe kasagula dang’ang’a dimwe ng’ombe dinenehe, kamwing’ha msang’hani, yoyadisasale hima hima. ⁸ Maabaho Bulahimu kasola matombo, matombo yagandile na ija inyama ifunganyigwe, kawasasalila ndiya manyambenyambe na kawekila, nayo kema habehi viwakalile woja haja hasi hana umbiki.

⁹ Maabaho wamuza, “Kakulihi muke wako Sala?”

Kawedika, “Kakuja kugati kuna ihema.”

¹⁰ Imwe wa nyambenyambe waja kamulongela Bulahimu, “Lusita fana luno mwaka ukwiza nizakubwelela, na muke wako Sala kezakuwa na mwana wa chilume.”

Sala kakala hachisogo chake hana ulwivi lwa ihema kotegeleza.

¹¹ Bulahimu na Sala wakala walala ng’hani, na Sala kafosa lusita lwa kweleka. ¹² Kwa ivo Sala kaseka chimoyomoyo na kalonga, “Sambi niye namulala. Lelo nodahaze kudeng’helela kupata wimo kwa mulumangu yeli mulala?”

¹³ Baho Mndewa Mulungu kamuza Bulahimu, “Habali Sala kaseka na kalonga, ‘Kweli izadahika nyeleke mwana na niye mulala?’ ¹⁴ Vino kuna jojose hadidahika kwa Mndewa Mulungu? Lusita fana luno mwaka ukwiza nizabwela, na Sala kezakuwa na mwana wa chilume.”

¹⁵ Ivo Sala kadumba, kabela na kalonga, “Sisekile bule.”

Mndewa Mulungu kamulongela, “Ona, kuseka.”

Bulahimu kowapulila wanhu wa Sodoma

¹⁶ Maabaho wanhu wawo wasegela wahita hanhu howadahile kudiwona bululu da Sodoma, na Bulahimu kawasindikiza. ¹⁷ Mndewa Mulungu

kalonga, “Nimfise Bulahimu mbuli zondanitende? ¹⁸ Bulahimu kezakuwa tata wa kabila kulu, kufosela yeye wanhu wa zisi zose wezatemeligwa mate. ¹⁹ Nimsagula yeye muladi yawafundize wanage na waja wokala muna ikaye yake kusondelela nzila ya Mndewa Mulungu kwa kutenda yanogile haulongozi wangu. Na niye nizamtendela Bulahimu chiya chonimulaganile.”

²⁰ Maabaho Mndewa Mulungu kalonga, “Nihulika kuna mbuli zihile nyingi kwa wanhu wa Sodoma na Gomola, na uhasanyi wawo ubasanya. ²¹ Nihumuluke nihite uko nikalole mwenyewo fana yoniyahulike ni kweli.”

²² Maabaho wanhu waja wasegela na wahita kusonhela Sodoma mbali Mndewa Mulungu kasigala na Bulahimu. ²³ Bulahimu kamkwenhukila Mndewa Mulungu kamuuzi, “Vino weye kwizawananga wanhu wanogile hamwe na wehile? ²⁴ Yahawa muna dibululu muna wanhu wanogile haulongozi wa Mulungu, vino kwizadinanga bululu ijo jose? Vino kwizadinanga bululu jose badala ya kudileka kwa ichimu cha wanhu wanogile malongo matano weli umo? ²⁵ Sigesa kuwa kwizatenda ivo, kuwakoma wanhu wanogile hamwe na wehile, kuwatendelela wanhu wanogile na wehile. Vino msemi wa isi yose hatenda yanogile?”

²⁶ Mndewa Mulungu kamwidika, “Nahawafika wanhu wanogile malongo matano kuja kudibululu da Sodoma nizadileka bululu jose kwa ichimu chawo.”

²⁷ Bulahimu kamulongela kaidi, “Nolamba unilekelele nilonge na Mndewa, niye nili matimbwisi na maivu. Niye ni munhu muhala na sifaya kulonga chinhu chochose. ²⁸ Mbali huwenda wopatika wanhu wanogile malongo mane na tano. Ivo kwizadinanga bululu jose kwaviya waswela wanhu watano?”

Mndewa Mulungu kedika, “Sizadinanga bule bululu one nahawafika wanhu wanogile malongo mane na tano.”

²⁹ Bulahimu kalonga kaidi, “Huwenda kwizakuwa na wanhu wanogile malongo mane?”

Kamwidika, “Sizadinanga bule one kuna wanhu malongo mane.”

³⁰ Bulahimu kalonga, “Nokulamba Mndewa, sekeuwe na ludoko mbali leka nilonge kaidi. One wahawafika wanhu malongo matatu?”

Kamwidika, “Sizatenda ivo bule one nahawafika wanhu malongo matatu.”

³¹ Bulahimu kalonga, “Kwaviya nikulamba bila ya ludumbo, nokulamba kaidi Mndewa. One wahawafika wanhu malongo maida muhala?”

Kamwidika, “Sizadinanga bule one nahawafika wanhu malongo maida.”

³² Bulahimu kalonga, “Nokulamba Mndewa sekeuwe na ludoko, mbali nolamba nilonge kaidi mwanza umwe muhala. Yokuwaze wahawafika wanhu longo muhala?”

Mndewa Mulungu kalonga, “Sizadinanga bule dibululu ijo one nahawafika wanhu longo.” ³³ Mndewa Mulungu viyakomeleze kulonga na Bulahimu, kasegela, Bulahimu kabwela ukaye.

19

Wiji wa Sodoma

¹ Wasenga wa kuulanga waidi wafika Sodoma ichigulogulo, Lutu kakala yakalile hana ulwili lwa dibululu. Viyawawone, kahita kuwahohela na kuwatumbalila mavindi mbaka chihanga chidalisa hasi. ² Kalonga, “Wenevale wangu, ingileni muna ikaye yangu niye msang’hani wenu.

Modaha kunawa nhende na kugona chilo cha diyelo, igolo imitondo modaha kusegela na kugendelela na mwanza wenu.”

Mbali wawo wamwidika, “Bule, chizakala chilo chose hano hana ulubuga.”

³ Lutu kawabembeleza ng’hani mbaka watogola, wahinduka na kwingila muna ikaye yake. Lutu kawasasalila magate hayagumigwe lusu na kasasalila dugila kwa manyambenyambe. Manyambenyambe waja zindiya zisasaligwe.

⁴ Nyambenyambe wang’hali hawanagona, walume wa Sodoma waizunguluka kaye ya Lutu. Walume wose wa bululu diya, wakulu na wadodo wakala baho. ⁵ Wamtanga Lutu kunze na wamuza, “Wakulihi walume waja wezile kumwako? Chilavile kunze muladi chiwabandame.”

⁶ Lutu kalawa kunze na kahinda ulwivi. ⁷ Kawalongela, “Mbwiya zangu, nowalamba sekemutende wihi uno. ⁸ Mbali ninawo wali waidi wang’hali mhambe. Lekenimwing’heni wawo na mweye mwizawatenda chochose chimulonda kuwatenda. Mbali wanhu wano sekemuwatende chochose, kwaviya wano ni nyambenyambe wangu, nolondeka niwakalize.”

⁹ Mbali wawo walonga, “Teng’hu segela hano! Weye kwa nyambenyambe, na weye kwa yelihi kochilongela cha kutenda? Koitenda weye kwa msemi wetu? Ivo chokutenda yehile kufosa wawo wafosanzila wako.” Wamsung’ha Lutu kuchisogo wamsegeza mbaka walonda kulubena ulwivi lwake. ¹⁰ Mbali waja iwanhu waidi wowakalile mgati, wagolosa makono yawo, wamkwesa Lutu mgati mwa ikaye na kuluhinda ulwivi. ¹¹ Maabaho kawatenda wanhu wose wowakalile haulwivi watulike yameso, wakulu kwa wadodo, mbaka hawadahile bule kulupata ulwivi.

Lutu kosegela Sodoma

¹² Wanhu waja iwaidi wamulongela Lutu, “One kuna munhu yoyose yokala hano, wanago wa chilume na wandeke zako na wakoyi hebu ndugu imwenga yokala muna dibululu, uwalave hanhu hano himahima. ¹³ Chizahananga hanhu hano, kwaviya kuiyalala kwa wanhu wa hano kumfikila Mndewa Mulungu, nayo kachituma chidinange bululu da Sodoma.”

¹⁴ Maabaho Lutu kawagendela wakoyi zake wowolonda kuwasola wandeke zake na kawalongela, “Segeleni hano himahima, Mndewa Mulungu kohananga hanhu hano.” Mbali wawo wamuwona fana viya kehuka.

¹⁵ Vikuchile wasenga waja wa kuulanga wamulongela Lutu, “Lopola na umsole muke wako na wano wandeke zako waidi muladi sekemwize kunangigwa lusita bululu dino vondaditagusigwe.” ¹⁶ Mbali Lutu kakalama. Kwaviya Mndewa Mulungu kamuwonela ubazi, waja iwasenga wa kuulanga wawamha Lutu na muke wake na wandeke zake waidi, wawalava mudibululu. ¹⁷ Viwakomeleze kuwalava, imwe wa wasenga waja wa kuulanga kalonga, “Kimbileni muladi muhonyeke. Sekemulole kuchisogo na sekemwime muna dibawe, kimbilileni muna imilima muladi sekemkomigwe.”

¹⁸ Mbali Lutu kamwidika, “Siyo, wenevale wangu. ¹⁹ Muninogela na kunihonya ugima wangu kwa kunilagusa ulondo. Mbali milima yakutali, ivo kunangigwa kuno kwizanifika ning’hali sinafika uko na nizadanganika. ²⁰ Loleni kuja kuna bululu dodo nodaha kudikimbilila kwaviya dahabehi. Lelo nilekelele nikimbilile uko. Diya ni bululu dodo muhala na uko nizahonyeka.”

²¹ Nayo kamwidika, “Vinoga, nitogola chiupulile, sizadinanga bululu diya. ²² Kimbila! Himahima! Sizadaha kutenda chochose mbaka vondaufike uko.”

Lutu kaditanga bululu ijo “Soali” fambulo jake “Dodo.”

Kunangigwa kwa Sodoma na Gomola

²³ Zuwa dikala dilawile lusita Lutu viyafikile Soali. ²⁴ Maabaho Mndewa Mulungu kagala makala ya moto kulawa kuulanga muna yamabululu ya Sodoma na Gomola. ²⁵ Kayananga mabululu yayo na bawe jose na wanhu wose wowakalile uko na mimeya yose yoikalile muna isi. ²⁶ Mbali muke wake Lutu kalola kuchisogo na kagaluka mhanda ya munyu.

²⁷ Igolo yake imitondo, Bulahimu kahita himahima hoyakalile kema haulongozi ha Mndewa Mulungu. ²⁸ Viyakalile baho, kalola Sodoma na Gomola na banzi zose za dibawe, kalola na kawona yosi dofuka kulawa muna isi, yosi fana viya da tanuli kulu. ²⁹ Baho Mulungu viyanangile mabululu ya dibawe Lutu hoyakalile kokala, kamkumbuka Bulahimu kwa kumulava Lutu muna yamabululu yano, muladi Lutu sekeyanangigwe.

Mwanduso wa Wamowabu na Waamoni

³⁰ Kwaviya Lutu kakala kodumba kukala Soali, yeye na wandle zake waidi wasegela kuna na wahita kukala kuna dituka kuna imilima.

³¹ Imndeke imkulu kamulongela mdodo wake, “Sambi tati yetu mulala na muna iisi habule mulume wa kuchisola chipate wana fana viili muna isi. ³² Lelo chimng'wize upele tati yetu muladi chidahe kwiibandama nayo chimwelekele wana.” ³³ Ichilo icho wamng'wiza upele tati yawo, na imndeke imkulu kahita kaibandama nayo. Mbali tati yake havimanyile bule lusita imndeke wake viyaibandame nayo, kwaviya kakala yakoligwe.

³⁴ Igolo yake imndeke imkulu kamulongela imdodo, “Niibandama na tata ichilo, Lelo leka chimng'wize upele kaidi maabaho weye wiibandame nayo, ivo chose chizakweleka nayo wana.” ³⁵ Ivo ichilo icho wamng'wiza upele tati yawo, maabaho ija imndeke imdodo, kahita kaibandama nayo. Mbali tati yake havimanyile bule lusita mndeke wake viyaibandame nayo, kwaviya kakala yakoligwe. ³⁶ Kwa nzila ino wandle wose wa Lutu weng'higwa wimo na tati yawo. ³⁷ Imndeke imkulu keleka mwana na zina jake kamtanga Moabu, iyo niyo wasaho yawo Wamoabu mbaka diyelo. ³⁸ Imndeke imdodo iviya keleka mwana na zina jake kamtanga Benami. Iyo niyo wasaho yawo Waamoni mbaka diyelo.

20

Bulahimu na Abimeleki

¹ Bulahimu kasegela kahita ubanzi wa Negebu, kakala Gelali hagati ya Kadeshi na Shuli kwa lusita. ² Bulahimu kalonga kuwa Sala kakala lumbu jake. Ivo mfalume Abimeleki wa Gelali kamsola Sala. ³ Mbali ichilo Mulungu kamulawilila Abimeleki muna zinzozi na kamulongela, “Kwizadanganika kwaviya kumsola muke ino, yoyamalile kusoligwe.”

⁴ Mbali Abimeleki hambandame Sala na kalonga, “Mndewa, niye ninoga haulongozi wako! Vino kwizandinanga niye na kabila jangu? ⁵ Bulahimu mwenyewe kalonga kuwa kakala lumbu jake, Sala iviya kalonga ivo ivo. Nitenda volondeka na sisang'hane wihi.”

⁶ Mulungu kamwidika Abimeleki muna zinzozi, “Vinoga, novimanya kuwa yayo youtendile yanoga muumoyo, ivo nikugomesa sekeunitendele uhasanyi na sikulekile umdalise muke iyo. ⁷ Mbali lelo mbwezeze muke

iyoy kwa mulumake, Bulahimu ni mulotezi wa Mulungu nayo kezakutosela, hwizadanganika bule. Mbali one humbweleze, nokuzuma uvimanye kwizadanganika weye na wanhu wako wose.”

⁸ Imitondo ng’hani Abimeleki kawatanga wasang’hani wake wose na kawalongela mbuli zose zozilawilile, nawo wadumba ng’hani. ⁹ Maabaho Abimeleki kamtanga Bulahimu na kamuuzza, “Kuchitendela choni? Nikubananga choni mbaka kunitenda niwe habehe na kutenda uhasanyi niye na ufalume wangu? Kunitendela mbuli za mdukula hazifaya bule kusang’hanigwa.” ¹⁰ Abimeleki kamuuzza Bulahimu, “Habali kusang’hana ivo?”

¹¹ Bulahimu kamwidika, “Nitenda ivo kwaviya nigesha hanhu hano habule munhu yomdumba Mulungu, iviya mwahadahile kunikoma muladi mumsole muke wangu. ¹² Iyo kweli ni lumbu jangu. Yeye ni mwana wa tati yangu, mbali siyo mwana wa mami yangu, na nimsola. ¹³ Lusita Mulungu viyanisegeze muna ikaye ya tati yangu na kunigala kuna iisi imwenga, nimulongela muke wangu, ‘One uhanilonda, hohose hondachihite umulongele chila munhu kuwa weye ni lumbu jangu.’ ”

¹⁴ Maabaho Abimeleki kambweleza Sala kwa Bulahimu, iviya kamwing’ha ng’hondolo na ng’ombe na watumwa wa chilume na watumwa wa chike. ¹⁵ Maabaho Abimeleki kamulongela Bulahimu, “Lola isi ino yose yangu, kala hohose houlonda.” ¹⁶ Maabaho Abimeleki kamulongela Sala, “Nomwing’ha lumbu jako vihande magana longo va hela, kuwalagusa wose weli hamwe na weye kuwa kunoga haulongozi wa Mulungu. Chila munhu yavimanye kuwa kwabule wihi.”

¹⁷ Maabaho Bulahimu kamupa Mulungu, na Mulungu kawahonya Abimeleki na muke wake na watumwa wake wa chike, ivo weleka wana. ¹⁸ Mana Mndewa Mulungu kawatenda wanhu wa kaye ya Abimeleki sekewelege wana, kwa ichimu cha Sala muke wa Bulahimu.

21

Kwelekigwa kwa Isaka

¹ Mndewa Mulungu kamtemela mate Sala fana viyamulongele. ² Sala kapata wimo na kamwelekele Bulahimu mwana viyakalile mulala. Imwana kelelekigwa lusita luja Mulungu loyalongile kezakwelekigwa. ³ Bulahimu kamtanga zina jake Isaka, ⁴ Isaka viyakalile na siku nane, Bulahimu kamwingiza ulungwana fana Mulungu viyamulagilize. ⁵ Bulahimu kamweleka Isaka viyakalile na miyaka gana. ⁶ Sala kalonga, “Mndewa Mulungu kanigalila deng’ho na seko. Chila yondayahulike mbuli ino kezaseka na niye.” ⁷ Maabaho Sala kongezela kulonga, “Yelihi yahadahile kumulongela Bulahimu kuwa niye Sala nizakong’heza wana? Mbali nimwelekele mwana wa chilume muna ulala wake.”

⁸ Imwana kakula, na siku viyalekezigwe kong’ha, Bulahimu katenda dugila kulu.

Hajili na Ishumaili wowingigwa

⁹ Siku dimwe Sala kamuwona Ishumaili mwana wa Bulahimu yoyelekigwe na Hajili Mmisili, koseka. ¹⁰ Sala kawawona na kamulongela Bulahimu, “Msegeze mtumwa ino na mwanage. Mwana wa mwanamke mtumwa hadaha kuhazi hamwe na mwanangu Isaka.” ¹¹ Mbuli ino imgama luholoji ng’hani Bulahimu, kwaviya Ishumaili nayo iviya kakala mwanage. ¹² Mbali Mulungu kamulongela Bulahimu, “Sekeuwe na luholoji kwa ichimu cha mwana ino na Hajili mami yake. Mbuli yoyose

yondayakulonge Sala uitende, kwaviya kufosela Isaka kwizakuwa na welesi wonikulaganile. ¹³ Iviya nizampatila wana wengi, mwana wa mtumwa wako wa chike, nizamwing'ha makabila mengi kwaviya iyo nayo mwanago.”

¹⁴ Igolo yake imitondo Bulahimu kamwing'ha Hajili ndiya na nongo imemile mazi. Kamtwika mwanage mdiyega na kumuwinga hamwe na mami yake. Wasegela na wengila muna dibwilingu da Belisheba. ¹⁵ Mazi viyamalile yose muna inongo, kamuleka imwana hasi ya mbiki mguhi. ¹⁶ Nayo kahita kungwazo utali wa magulu gana. Kuno kolongelela kuna umoyo wake, “Sidaha bule kumuwona mwanangu viyodanganika.” Hajili viyakalile kungwazo kandusa kulila kwa dizi kulu.

¹⁷ Mulungu kamuhulika imwana kolila, msenga wa Mulungu kulawa kulanga kamulongela Hajili, “Kuna uzidilwa waki Hajili? Sekeudumbe kwa viya Mulungu kahulika imbwanga viyolila. ¹⁸ Ima na umwinule imwana vinogile, mana nizamtenda yawe wasaho wa makabila mengi.” ¹⁹ Maabaho Mulungu kamgubula yameso Hajili, nayo kawona sima da mazi. Kahita na kaimemeza mazi inongo na kamwing'ha mwanage. ²⁰ Mulungu kawa hamwe na imwana, nayo kakula, kakala muna dibwilingu da Palani, iviya kakala galu wa kutowa misale. ²¹ Kakala kuna dibwilingu da Palani, mami yake kamsolela muke kulawa isi ya Misili.

Lagano da Bulahimu na Abimeleki

²² Chipindi icho Abimeleki hamwe na Fikoli mkulu wa wakalizi wake, kamulongela Bulahimu, “Mulungu kahamwe na weye kwa chila chinhu chiutenda. ²³ Ivo ilahile kwa zina da Mulungu kuwa hwizanivwizila niye na wanangu na welesi wangu. Fana niye viniwile mwaminika kumwako, ivo na weye uwe mwaminika kumwangu na kwa isi yuukala.”

²⁴ Bulahimu kalonga, “Noilaha.”

²⁵ Maabaho Bulahimu kamulongela Abimeleki kwa ichimu cha sima diya dowamuhokile watumwa wa Abimeleki. ²⁶ Mbali Abimeleki kamulongela, “Niye sivimanyile bule yelihi yoyatendile vino. Na weye hunilongele bule mbuli zino, hebu sinahulika mbuli zino mbaka diyelo.” ²⁷ Maabaho Bulahimu kasola ng'hondolo na ng'ombe lume na kamgolela Abimeleki, nawo waidi weka lagano. ²⁸ Bulahimu kawabagula wanang'hondolo wa chike saba, ²⁹ Abimeleki kamuuza Bulahimu, “Habali kutenda ivo?”

³⁰ Bulahimu kamwidika, “Wanang'hondolo wano wa chike saba, nokwing'ha kwa mkono wangu mwenyewo muladi iwe ukalangama kuwa niye iyo nihimbile sima dino.” ³¹ Hanhu baho hatangigwa Belisheba, fambulo jake, “Sima da kuilahila.”

³² Viwakomeleze kutenda lagano uko Belisheba, Abimeleki na Fikoli yakalile mkulu wake wa wakalizi wasegela kubwela kuna iisi ya Wafilisiti. ³³ Bulahimu kahanda mbiki woutangigwa tamalisiki uko Belisheba na katambika kwa zina da Mndewa Mulungu, Mulungu wa siku zose. ³⁴ Bulahimu kakala muna iisi ya Wafilisiti kwa siku nyingi.

22

Mulungu komgeza Bulahimu

¹ Viyafosile yayo Mulungu kamgeza Bulahimu. Kamulongela, “Bulahimu!” Nayo Bulahimu kamwidika, “Nabaha!”

² Mulungu kamulongela, “Umsole Isaka mwanago nyachende youmulonda na uhite mbaka isi ya Moliya na umulave nhosa ya kutimbuligwa muna mulima uja wondanikulonge.”

³ Imitondo ng’hani Bulahimu kalamka na kampapiza mbahasha chihongwe wake na kawasola wasang’hani wake waidi na Isaka mwanage, kahita kukanha ngodi kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula. Maabaho wahita hanhu hoyalongeligwe na Mulungu. ⁴ Siku yetatu Bulahimu kenula yameso yake na kahawona hanhu baho kwa kutali. ⁵ Maabaho Bulahimu kawalongela wasang’hani wake, “Kaleni hano hamwe na ichihongwe, niye na ino imbwanga chohita kuja mchanyha kutosa maabaho chizawabwelela mweye.”

⁶ Bulahimu kasola zingodi kamtwika Isaka mwanage kwa ichimu cha nhosa ya kutimbuligwa na Bulahimu kasola moto na mwele, wose waidi wahita hamwe. ⁷ Isaka kamulongela tati yake, “Tata!”

Bulahimu kamwidika, “Aino mwanangu, kolongaze?”

Isaka kamuuzwa, “Moto na ngodi ivo vino, mbali ng’hondolo wa nhambiko ya kutimbula kakulihii?”

⁸ Bulahimu kamwidika, “Mulungu mwenyewo kezaning’ha ng’hondolo wa nhambiko ya kutimbula.” Wawo waidi wagendelela na umwanza.

⁹ Viwafikile hanhu baho Mulungu hoyamulonge, Bulahimu kazenga lupango na kwika ngodi uchanyha yake. Maabaho kamfunga Isaka mwanage na kamtambalisa uchanyha ya zingodi muulupango. ¹⁰ Bulahimu kawinula mwele wake kumchinja mwanage. ¹¹ Mbali msenga wa Mndewa Mulungu kamtanga kulawa kuulanga, “Bulahimu, Bulahimu!”

Bulahimu kamwidika, “Nabaha.”

¹² Msenga wa Mndewa Mulungu kamulongela, “Sekeumulumize imwana, hebu sekeumtendele chinhu chochose,” Lelo nivimanya weye komtegeleza Mulungu, kwaviya hunimile bule mwanago nyachende.

¹³ Bulahimu kenula meso na kawona bebelu da ng’hondolo dinamata mhembe zake kuna ichisolo, Bulahimu kahita na kamsola, kamulava nhambiko ya kutimbula badala ya mwanage. ¹⁴ Bulahimu kahatanga hanhu baho, “Mndewa Mulungu kaning’ha.” Mbaka diyelo wanhu wolonga, “Muna mulima wa Mndewa Mulungu wanhu wokwing’higwa.”

¹⁵ Msenga wa Mndewa Mulungu kulawa kuulanga kamtanga Bulahimu mwanza wekaidi, ¹⁶ kamulongela, “Mndewa Mulungu kolonga vino, Niilaha kwa zina jangu mwenyewo kuwa kwaviya kutenda vino, hebu hunimile mwanago yaidumwe, ¹⁷ ivo nizakutemela mate na nizawongezela welesi wako fana viya nhondo za kuulanga na fana viya msanga uli mungwazo ya bahali. Welesi wako wezayasola mabululu ya wehi wawo. ¹⁸ Kufosela welesi wako makabila yose yezatemeliga mate, kwaviya kuntegeleza.” ¹⁹ Bulahimu kawabwelela wasang’hani wake, na wabwela wose hamwe mbaka Belisheba, hanhu hoyakaliile Bulahimu.

Wana wa Naholi

²⁰ Viyafosile yayo Bulahimu kalongiligwa kuwa Milika kamwelekelwa wana Naholi sekulu wake, ²¹ mwanage chaudi katangigwa Usi na wamwenga Busi na Kemueli tati yake Alamu, ²² Kesedi na Hazo na Pilidashi na Yidilafu na Besueli. ²³ Besueli kamweleka Lebeka, Milika kamweleka Naholi, ndugu yake Bulahimu, wana wawo wanane. ²⁴ Na Leuma mtumwa wa chike wa Naholi yoyamtendile fana muke wake, iviya kamwelekelwa wana, Teba na Galamu na Tahalashi na Maaka.

23

Ifa ya Sala

¹ Sala kakala miyaka gana na malongo maida na saba. ² Sala kadanganika uko Kiliasi Aliba, iviya yotangigwa Hebuloni, muna iisi ya Kanaani, na Bulahimu kamtendela tanga na kamulilila.

³ Bulahimu kasegela hanhu hautambalisigwe ulukuli lwa muke wake, kahita kwa Wahiti na kawalongela, ⁴ “Niye nyambenyambe, yonikala hano hamwe na mweye, nichuuzileni hanhu ha kuwandila muladi nidahe ku-muwanda muke wangu na wanhu wa kabila jangu.”

⁵ Wahiti wamwidika Bulahimu, ⁶ “Mwenevale chitegeleze, weye ni mulangulizi mkulu yousaguligwe na Mulungu kumwetu. Muwande muke wako muna dileme jojose dondaudisagule. Habule munhu yoyose yondayakwime leme jake, hebu kukugomesa sekeumuwande muke wako.”

⁷ Maabaho Bulahimu kema na kainama haulongozi ha Wahiti, wanhu wa isi ija ⁸ kawalongela, “Yahawa munitogolela niwawande wanhu wa kabila jangu, nolamba mpuleni Efiloni mwana wa Sohali ⁹ yanichuuzile tuka da Makipela dili habehi na imhaka ya mgunda wake. Mulongeleni yanichuuzile nitende maleme yanichuuzile kwa beyi yoilondeka hano hano kuno molola.” ¹⁰ Efiloni mwenyewo kakala imwe wa Wahiti wawo wowakalile waiting’hana hana ulwivi lwa dibululu. Ivo Efiloni Muhiti kamwidika Bulahimu haulongozi ha wanhu wose wowakalile baho, ¹¹ “Unitegeleze, mwenevale, nokwing’ha mgunda wose na tuka dili umo, ivo nokugolela kuno wakaya wayangu wolola, udahe kuwawanda wanhu wa kabila jako.”

¹² Bulahimu kainama haulongozi ha wanhu wa isi ija ¹³ na kamulongela Efiloni kuno wanhu wose wohulika, “Unihulike nokulamba, nizagula mgunda wako, nokulamba uhokele maliho yano, nidahe kuwawanda wanhu wa kabila jangu.”

¹⁴ Efiloni kamwidika Bulahimu, ¹⁵ “Mwenevale nitegeleze, mgunda wa magana sehekeli* magana mane ya hela. Ni choni hagati yako na niye? Wawande wanhu wa kabila jako umo.” ¹⁶ Bulahimu waitogolela na Efiloni, kamulingila chibugulu cha hela chiyalondile kuno Wahiti wose wolola, shekeli magana mane ya hela, chiyasi cha wachuluzi wa chipindi icho.

¹⁷ Ivo mgunda wa Efiloni uli uko Makipela habehi na Mamule, tuka dodikalile umo muungunda na mibiki yose ikalile hamwe na mwela wose diwa jake ¹⁸ Bulahimu haulongozi wa Wahiti wose wowaiting’hane hana ulwivi wa dibululu.

¹⁹ Maabaho Bulahimu kamuwanda Sala muke wake muna dituka ijo dili Makipela habehi na isi ya Mamule, niyo Hebuloni, muna iisi ya Kanaani.

²⁰ Mgunda na tuka dodikalile umo, itogoleka na Wahiti ni hanhu ha Bulahimu ha kuwandila.

24

Isaka kosola muke

¹ Bulahimu kakala mulala ng’hani, na Mndewa Mulungu kamtemela mate kwa chila chinhu choyatendile. ² Bulahimu kamulongela msang’hani wake yoyakalile mulala, iviya ndolezi wa vinhu vake vose, “Nokulamba wike mkono wako hasi ya mawambo yangu*, nikulahize. ³ Nolonda kukulahiza kwa Mndewa Mulungu, Mulungu wa ulanga na isi, kuwa hwizamsolela

* **23:15** Shekeli imwe sawa na gilamu longo na imwe na nusu.

* **24:2** Vino niyo viwatendaga wanhu wa umwaka wahaikila chilaho.

mwanangu muke kulawa kwa Wakanaani wonikala nawo. ⁴ Kolondeka uhite kuna isi ija yonyelekiligwe na umsolele muke mwanangu Isaka kulawa mwa ndugu zangu.”

⁵ Ija msang'hani kamuuza, “Fana imndele hezatogola bule kwiileka kaye na kunisondelela kwiza kuno kwiisi ino, lelo nimgale mwanago kuna isi youlawile?”

⁶ Bulahimu kamwidika, “Uteganye, sekeumbweleze mwanagu uko! ⁷ Mndewa Mulungu, Mulungu wa ulanga kanigala kulawa kaye ya tati yangu na kulawa isi ya ndugu zangu, kanilongela na kanilahila kuwa kezaweng'ha isi ino welesi wangu. Kezamtuma msenga wake wa kuulanga kuulongozi wako, ivo kwizampatila muke mwanangu kulawa kuna iisi iyo. ⁸ One imndele halonda kwiisondelela na weye, basi kwizalekeleligwa chilaho icho. Mbali kwa vovose mwanangu sekeumbweleze uko.” ⁹ Msang'hani keka mkono wake hasi ya diwambo da Bulahimu mwenevale wake, na kumulahila kwa mbuli iyo.

¹⁰ Maabaho msang'hani kasola wanyama wotangigwa ngamiya longo wa Bulahimu, na ndolendole zinogile mbasakanyo, na kahita kuna dibululu da Mesopotamiya mbaka buluu da Naholi. ¹¹ Viyafikile, kawatumbaliza mavindi iwangamiya habehi na disima kunze ya dibululu, ikala ichigulogulo, chipindi wanaake wohita kuna disima kudeha mazi. ¹² Kampula Mulungu, “Weye Mndewa Mulungu, Mulungu wa mwenevale wangu Bulahimu, diyelo nolonda ufanikiwe na ulaguse ulondo wa kufunya umoyo kwa mwenevale wangu. ¹³ Nahano hamgwazo ha inzasa ya mazi hanhu wandele wakaya wa bululu howokwiza kudeha mazi. ¹⁴ Ija imndele yondanimulonge yanyenu nongo yake ya mazi na kuning'ha ning'we, nayo yahaning'ha ning'we niye na ngamiya wangu, iyo niyo youmsagulile msang'hani wako Isaka. One ihawa ivo, nizavimanya kulagusa ulondo wako wa kufunya umoyo kwa mwenevale wangu.”

¹⁵ Yang'hali hanakomeleza kulonga, Lebeka kafika na kuno kaitwika nongo ya mazi muna diyega jake. Mwana wa chike wa Besueli mwana wa Milika, muke wa Naholi, Naholi ni ndugu wa Bulahimu. ¹⁶ Mndeke iyo kakala lumondo na kakala mhambe yang'ali hanaibandama na mulume yoyose. Ivo kagidimila muna disima, kadeha nongo yake na kalawa. ¹⁷ Msang'hani kakimbila himahima kuiting'hana nayo na kalonga, “Nokulamba uning'he mazi ning'we kulawa muna inongo yako.”

¹⁸ Imndeke kamwidika, “Haya, ing'wa mwenevale,” bahobaho kanenula nongo yake, kayamhilila na kumng'wiza. ¹⁹ Viyakomeleze kumwing'ha yamazi, kamulongela, “Iviya nizawadehela mazi ngamiya wako wang'we mbaka ng'hilu imale.” ²⁰ Chahimahima kayaguma yamazi ya inongo yake muna diziga da kung'wila zingamiya, na kakimbila kuna inzasa kudeha mazi yamwenga na kaweng'ha ngamiya wake wose. ²¹ Msang'hani ija wa Bulahimu halongile mbuli yoyose, mbali kakala yomulola yawone fana Mndewa Mulungu kautemela mate mwanza wake.

²² Viyakomeleze kuweng'ha ngamiya mazi, msang'hani wa Mndewa Mulungu kasola mhete ya zahabu iguligwe hela ng'hulu na kamwing'ha Lebeka, na makung'u maida ya zahabu yazamile ng'hani, kamvaza muna yamakono yake. ²³ Kalonga, “Nokulamba unilonge, vino weye tati yako yelihi? Vino muna ikaye ya tati yako muna chiheleto cha kugona?”

²⁴ Lebeka kamwidika, “Tati yangu ni Besueli mwana wa Milika muke wa Naholi. ²⁵ Iviya kumwetu kuna mgina na hanhu ha kuchungila na chiheleto cha kugona.”

²⁶ Maabaho msang'hani wa Bulahimu kainama na katambikila kwa Mndewa Mulungu. ²⁷ Kalonga, "Yatunhizigwe Mndewa Mulungu, Mulungu wa mwenevale wangu Bulahimu niyo yang'hali hanazimiza ulondo wake wa kufunya umoyo na kwaminika kwake kwa mwenevale wangu. Mndewa Mulungu kamolanguliza mbaka kwa ndugu wa mwenevale wangu."

²⁸ Mndele ija kakimbila kuhita kuna ikaye ya mami yake na kumulongela mbuli zose. ²⁹ Lebeka kakala na lumbu jake yatangigwe Labani, Labani kakimbila kuhita kuna inzasa kuja kuyakalile msang'hani wa Bulahimu. ³⁰ Labani viyaiwonile ija imhete na dikung'hu muna yamakono ya mwali wake, na kuzihulika mbuli Lebeka ziyalongiligwe na munhu iyo. Labani kamfika munhu iyo kema habehi na ngamiya wake hamgwazo wa inzasa. ³¹ Labani kamulongela, "Izo. Weye munhu utemeligwe mate na Mndewa Mulungu. Habali kokwima hano hanze? Nisasala chiheleto na hanhu ha kukala ngamiya wako."

³² Msang'hani iyo wa Bulahimu kengila muikaye, nayo Labani kawafungula iwangamiya wake na kaweng'ha mgina na hanhu ha kugona. Maabaho kamwing'ha mazi ya kuguma nhende yeye na wanhu wake. ³³ Viwamgalile ndiya, msang'hani ija kalonga, "Sizakuja bule mbaka nilonge mbuli yangu." Labani kamwidika, "Haya longa."

³⁴ Ivo kalonga, "Niye namsang'hani wa Bulahimu. ³⁵ Mndewa Mulungu kamtemela mate mwenevale wangu, na kamtenda munhu tajili ng'hani. Kamwing'ha mabumbila ya ng'hondolo na luti na ng'ombe na hela na zahabu, wanaake na walume na watumwa na ngamiya na vihongwe. ³⁶ Sala, muke wa mwenevale wangu, viyakalile mulala kamwelekelwa mwana mwenevale wangu, kamwing'ha mwana iyo vinhu vake vose. ³⁷ Mwenevale wangu kanilahiliza kwamha lagilizo jake. Kalonga, 'Sekeumsotele muke mwanangu kulawa muna iisi ya Kanaani yonikala. ³⁸ Mbali hita kwa wanhu wa tati yangu na kwa ndugu zangu umsolele muke mwanangu.' ³⁹ Na nimuuzwa mwenevale wangu, 'One yahalema kwiza na niye?' ⁴⁰ Kedika, 'Mndewa Mulungu, yonimtegeleza siku zose, kezakugalila msenga wa kulanga na kukutenda ufanikiwe. Kwizamsotele muke mwanangu kulawa muna ikaye ya tati yangu na ndugu zangu. ⁴¹ Kuna nzila imwe muhala ya kukutenda uilegehe na chilaho chako, one uhahita kwa ndugu zangu na wahakulema, kwizakuwa kuilegeha.'

⁴² "Diyelo vinifikile hana inzasa, nitosa, 'Mndewa Mulungu, Mulungu wa mwenevale wangu Bulahimu, unitende nipate choniwinzile muna umwanza wangu. ⁴³ Hano nahana inzasa. One mndele yaheza kudeha mazi, nizampula mazi ya kung'wa kulawa muna inongo yake. ⁴⁴ Nayoye yahaning'ha na kuwadehela mazi ngamiya wangu, iyo niyo yasaguligwe na Mndewa Mulungu kuwa muke wa mwana wa mwenevale wangu.' ⁴⁵ Ning'hali sinakomeleza kutosa muna umoyo wangu, lola! Lebeka kalawilila na nongo yake ya mazi muna diyega, kagidimila muna inzasa na kudeha mazi. Na niye nimpula, 'Nolamba uning'he mazi ning'we.' ⁴⁶ Nayoye kanenula nongo yake himahima na kalonga, 'Haya ing'wa na nizawang'wiza mazi iviya ngamiya wako.' Ivo niye ning'wa na ngamiya wangu iviya wang'wizigwa. ⁴⁷ Ivo nimuuzwa mndele iyo, 'Vino weye tati yako yelihi?' Nayoye kanidika, 'Tati yangu ni Besueli mwana wa Milika muke wa Naholi.' Maabaho nimwing'ha mhete ndodo ya kwika muna imhula na kumvaza kung'hu muna yamakono. ⁴⁸ Niidulika mbaka chihanga chidalisa hasi na kumwing'ha hewela Mndewa Mulungu na Mndewa Mulungu kamtemela mate, Mulungu wa mwenevale wangu Bulahimu, yoyanilongoze vinogile muinzila kumsola mndele ino

kwa ichimu cha mwana wa mwenevale wangu. ⁴⁹ Lelo nilongeleni one mutogola kumtendela mwenevale wangu kwa uwaminika na voilondeka na one siivo longeni, na niye nizavimanya cha kutenda.”

⁵⁰ Maabaho Labani na Besueli wamwidika, “Mbuli ino ilawa kwa Mndewa Mulungu, cheye chabule cha kukulongela chihile hebu chinogile. ⁵¹ Lebeke iyo baho, umsole uhite nayo. Yakawe muke wa mwana wa mwenevale wako, fana viya Mndewa Mulungu viyalongile.” ⁵² Msang’hani wa Bulahimu viyahulike mbuli izo, kainama na kamtambikila Mndewa Mulungu. ⁵³ Msang’hani iyo wa Bulahimu kalava viwalo na via va hela na mahambo ya zahabu na kamgolela Lebeke. Iviya kamgolela ndolendole za hela ng’hulu lumbu jake na mami yake Lebeke.

⁵⁴ Maabaho msang’hani wa Bulahimu na wanhu wowezele nayo waja wang’wa na wakala na kugona ichilo chose. Viwalamuke imitondo, msang’hani kalonga, “Nilekeni nibwele kwa mwenevale wangu.”

⁵⁵ Mbali lumbu jake Lebeke na mami yake walonga, “Muleke imndeke yakale na cheye kwa juma dimwe hebu siku longo, maabaho kodaha kuhita.”

⁵⁶ Mbali msang’hani kawalongela, “Nolamba sekemunikalamize, kwaviya Mndewa Mulungu kautemela mate mwanza wangu kamala, lekeni nibwele kwa mwenevale wangu.” ⁵⁷ Wawo walonga, “Leka chimtange mndeke mwenyewo chimuuze.” ⁵⁸ Ivo wamtanga Lebeke na wamuuzi, “Kolonda kuhita na munhu ino?”

Nayo kedika, “Ona nizahita.” ⁵⁹ Ivo wamuleka Lebeke yahite na msang’hani wa Bulahimu na wanhu wake. Iviya waisondelela na yaya wa Lebeke. ⁶⁰ Wamtemela mate Lebeke kwa mbuli ino, “Weye mwali wetu uwe mama wa wanhu wengi ng’hani! Welesi wako wasole mabululu ya wehi wawo!”

⁶¹ Maabaho Lebeke na wasang’hani wake wa chike waisasala na wakwela ngamiya na kumsondelela iyo msang’hani wa Bulahimu, nawo wose wasegela.

⁶² Lusita ulo Isaka kakala kasegela uko Beeli laha iloi, kakala kokala ubanzi wa Negebu. ⁶³ Ichigulogulo Isaka kasegela na kahita kungunda kugesha na kawona ngamiya wokwiza. ⁶⁴ Lebeke viyamuwone Isaka, kahu-muluka muna ingamiya wake ⁶⁵ na kamuuzi msang’hani wa Bulahimu, “Munhu ija yelihi yogenda mungunda yokwiza kuchihowela?”

Msang’hani kamwidika, “Ni mwenevale wangu.” Maabaho Lebeke kasola chitambala kaigubika ichihanga.

⁶⁶ Msang’hani wa Bulahimu kamulongela Isaka chila chinhu choyatendile. ⁶⁷ Maabaho Isaka kamsola Lebeke mbaka muna ihema da Sala mami yake, na kawa muke wake. Isaka kamulonda Lebeke yoyamsangalaze viyadanganike mami yake.

25

Welesi umwenga wa Bulahimu

¹ Bulahimu kasola muke imwenga, zina jake Ketula. ² Muke iyo kamweleleka Bulahimu Zimulani na Yakishani na Medani na Midiani na Ishibaki na Shuwa. ³ Yakishani kamweleka Sheba na Dedani, wana wa Dedani ni Waashulu na Waletusi na Waleumi. ⁴ Wana wa Midiani wakala Efa na Efeli na Henoki na Abida na Elidawa. Wose wawo wakala welesi wa Ketula.

⁵ Bulahimu kamwing'ha Isaka vinhu vake vose, ⁶ mbali wana wa watumwa wake wakalile fana wanaake zake wowamwelekele wana kawagolela ndolendole viyakalile yang'hali hanadanganika, kawagala kuna iisi ya ulawilo wa zuwa, kutali na mwanage Isaka.

Ifa ya Bulahimu

⁷ Bulahimu viyadanganike kakala na miyaka gana na malongo saba na tano. ⁸ Bulahimu kadanganika mulala ng'hani na kakala na deng'ho, kahita kuilumba na wasaho zake. ⁹ Wanage, Isaka na Ishumaili wamuwanda umo muna dituka da Makipela ulawilo wa zuwa wa Mamule mumgunda woukale wa Efiloni, mwana wa Sohali Muhiti. ¹⁰ Bulahimu na Sala muke wake wawandigwa kuna umgunda uja Bulahimu uyagulile kwa Wahiti. ¹¹ Viifosile ifa ya Bulahimu, Mulungu kamtemela mate Isaka mwana wa Bulahimu, yoyokalile kakala habehi na disima da Beeli laha iloi.

Wana wa Ishumaili

¹² Uno uwo ludongo lwa welesi wa Ishumaili mwana wa Bulahimu yoyelekigwe na Hajili Mmisili, yoyakalile msang'hani wa chike wa Sala. ¹³ Yano yayo yamazina ya wana wa Ishumaili kwa kusondelela kwelekigwa kwawo, chaudele wa Ishumaili ni Nebayoti na wamwenga ni Kedali na Abideli na Mibisamu ¹⁴ na Mishima na Duma na Masa ¹⁵ na Hadadi na Tema na Yetuli na Nafishi na Kedema. ¹⁶ Wano ni wana wa Ishumaili, wowakalile walangulizi wa makabila longo na waidi. Ukazi na vibululu vawo vimanyika kwa mazina yawo. ¹⁷ Ishumaili viyadanganike kakala na miyaka gana na malongo matatu na saba, kahita kuiting'hana na wasaho zake. ¹⁸ Welesi wa Ishumaili wakala hagati ya Havila na Shuli, habehi na Misili mwiinzila ya kuhita Ashulu. Wakala kwa kuigola na welesi umwenga za Bulahimu.

Kweleka kwa Esau na Yakobo

¹⁹ Uno ulo ludongo lwa welesi wa Isaka mwana wa Bulahimu. Bulahimu kamweleka Isaka ²⁰ Isaka kakala na miyaka malongo mane viyamsolile Lebeke mwana wa Besueli, Mwalamu wa Padani Alamu. Lebeke kakala lumbu wa Labani. ²¹ Lebeke kakala halela, ivo Isaka kampula Mndewa Mulungu, nayo Mndewa Mulungu kamwidika chiyapulile, ivo Lebeke kapata wimo. ²² Wimo uwo ukala na mambasa, wana wawo waihuma muinda ya Lebeke. Nayo kalonga, "Chino choni chochinilawilila?" Ivo kahita kumuza Mndewa Mulungu.

²³ Mndewa Mulungu kamulongela Lebeke, "Muinda yako muna makabila maida, Makabila maida yondayelekigwe na weye yezaigola. Dimwe dizakuwa na nguvu kufosa dimwenga; Imkulu kezamsang'hanila imdodo."

²⁴ Lusita lwake lwa kuvumbula vilufikile, kavumbula mambasa. ²⁵ Chaudele kelekigwa na mbende ndung'hu na lukuli lwake lose lukala fana walo dili na mazoya, ivo zina jake kamtanga Esau. ²⁶ Wekaidi kavumbuka kuno kamhilila chisiginho cha Esau, ivo zina jake katangigwa Yakobo. Esau na Yakobo viwavumbuke Isaka kakala na miyaka malongo sita.

Esau kochuza haki ya uchaudele wake

²⁷ Wana wawo wakula. Esau kakala mkala, yoyolonda kukala muna ivyuwala, na Yakobo kakala yaholile yolonda kukala hakaye. ²⁸ Mbali Isaka kamulonda Esau, kwaviya kanogelwa kuja wanyama woyawakomile Esau, mbali Lebeke kamulonda Yakobo.

²⁹ Siku dimwe Yakobo kakala yokwambika ndiya, Esau keza kulawa kuukala kuno kana nzala, ³⁰ ivo kamulongela Yakobo, “Nina nzala ng’hani, nokulamba uning’he ndiya iyo indung’hu.” Lekamana Esau katangigwa Edomu fambulo jake ndung’hu.

³¹ Yakobo kamwidika, “Nizakwing’ha one uhanichuuzila haki ya uchaudele wako.”

³² Esau kamulongela, “Vinoga! Nahabehi kudanganika. Haki yonifaya choni?”

³³ Yakobo kamwidika, “Teng’hu ilahile kuwa kwizanichuluzila haki yako.”

Esau kailaha na kamwing’ha Yakobo haki yake. ³⁴ Maabaho Yakobo kamwing’ha gate na nzugu. Kaja na kang’wa na maabaho kenuka na kasegela. Ivo niivo Esau vyaizehile haki yake ya uchaudele.

26

Isaka kokala Gelali

¹ Maabaho kulawilila nzala muna iisi, nzala iyo haikalile ija yoikalile lusita Iwa Bulahimu. Isaka kahita kwa Abimeleki mfalume wa Wafilisiti, uko Gelali. ² Mndewa Mulungu kamulawilila Isaka na kamulongela, “Sekeuhite Misili, mbali kala muna iisi iyo mbaka vondanikulonge. ³ Kala hano, na niye nizakuwa na weye na nizakutemela mate. Nizakwing’ha zisi zino zose kuwa zako na welesi wako. Nizakwika goya chilagano choniilahile na tati yako Bulahimu. ⁴ Nizakwing’ha welesi mwingi fana viya nhondo zili kuulanga na kuweng’ha zisi zino zose. Kufosela welesi wako wanhu wa makabila yose wezatemeliga mate. ⁵ Nizakutemela mate kwaviya Bulahimu kanitegeleza na kamha malagilizo yangu na ndagilizi zangu.”

⁶ Ivo Isaka kakala uko Gelali. ⁷ Wanhu wa uko viwamuuzile mbuli za muke wake, Isaka kawedika kuwa iyo ni lumbu jake. Kwaviya kadumba kulonga iyo ni muke wake mana kadumba wanhu wa uko sekewamkome kwa ichimu cha Lebeke, yoyakalile lumondo. ⁸ Isaka viyakalile uko kwa lusita lutali, Abimeleki mfalume wa Wafilisiti kasungulila muna dizongo na kamuwona Isaka kamuhagatila Lebeke. ⁹ Abimeleki katuma usenga kwa Isaka na kalonga, “Humbe iyo ni muke wako! Habali kulonga ni lumbu jako?”

Isaka kedika, “Nigesha one nilongile kuwa ni muke wangu, nihakomigwe.”

¹⁰ Abimeleki kalonga, “Kuchitendela choni?” “Imwe wa wanhu wangu one yambandame muke wako, weye uhachitendile chihasangye.” ¹¹ Abimeleki kawazuma wanhu wose, “Munhu yoyose yodayamdalise munhu ino hebu muke wake kolondeka yakomigwe.”

¹² Isaka kahanda mbeyu muna iisi ija, na mwaka uwo kagobola ng’hani kwaviya Mndewa Mulungu kamtemela mate. ¹³ Isaka kawa tajili na utajili wake ugendelela kongezeka mbaka kawa tajili ng’hani. ¹⁴ Isaka kawa na mabumbila ya ng’hondolo na ng’ombe na wasang’hani wengi mbaka Wafilisiti wamuwonela migongo. ¹⁵ Wafilisiti wazisiliza nzasa zose zozihimbigwe na wasang’hani wa Bulahimu tati yake, lusita Bulahimu viyakalile yang’hali mgima.

¹⁶ Abimeleki kamulongela Isaka, “Segela muna iisi yetu, mana weye kuna nguvu ng’hani kufosa cheye.” ¹⁷ Ivo Isaka kasegela uko na kazenga lago jake muna dizanda da Gelali, na kakala uko. ¹⁸ Isaka kahimba kaidi masima yaja yahimbigwe na Bulahimu tati yake viyakalile mgima. Masima yaja yasilizigwa na Wafilisiti lusita Bulahimu viyadanganike. Isaka kayagolela mazina yaja yaja yoyayatangile tati yake.

¹⁹ Wasang'hani wa Isaka wahimba chisima muna dizanda na wafika sima da mazi ya ugima. ²⁰ Wadimi wa kuja Gelali wagomba na wadimi wa Isaka na walonga, "Mazi yano yetu." Ivo Isaka kachitanga chisima icho "Eseki," fambulo jake "Ndwagi" ²¹ Wasang'hani wa Isaka wahimba chisima chimwenga, icho nacho wachigombela, ivo Isaka kachitanga chisima icho "Sitina," fambulo jake "Kulema". ²² Maabaho kasegela hanhu baho na kahimba chisima chimwenga. Baho hahakalile na ndwagi, ivo kachitanga zina "Lehobosi". Kalonga, "Lelo Mndewa Mulungu kaching'ha ulegeho wa kukala muna isi, na chizakala hano na kongezeka."

²³ Isaka kasegela na kahita Belisheba. ²⁴ Chilo icho Mndewa Mulungu kamulawila na kamulongela, "Niye ni Mulungu wa tati yako Bulahimu. Nahamwe na weye, sekeudumbe. Nizakutemela mate na kukongeza welesi lupingi kwa ichimu cha msang'hani wangu Bulahimu." ²⁵ Isaka kazenga lupango uko na kamtambikila Mndewa Mulungu. Uko kasimika hema na wasang'hani wake wahimba sima uko.

Isaka na Abimeleki woilumba

²⁶ Abimeleki keza kulawa Gelali hamwe na Ahuzati, mbwiyake ng'hani, na Fikoli mkulu wa wakalizi wake, kumulola Isaka. ²⁷ Ivo Isaka kawauza, "Habali mwiza kumwangu kunilola, na kuno munihila na muniwanga muna iisi yenu?"

²⁸ Wawo wamwidika, "Lelo chovimanya Mndewa Mulungu kahamwe na weye. Ivo chiitogolela yofaya chiilahile na kutenda lagano na weye, ²⁹ kuwa weye hwizachilumiza na cheye iviya hachizakulumiza weye. Chikutendela yanogile na chikuleka usegele kwa tindiwalo na sambi weye kutemeligwa mate na Mndewa Mulungu." ³⁰ Isaka kawasasalila ndiya ya dugila, nawo waja na wang'wa. ³¹ Igolo yake imitondo ng'hani, chila munhu keka lagano jake kwa kwiilaha. Maabaho Isaka kawalaga mbwiya zake na waileka kwa tindiwalo.

³² Siku ija wasang'hani wa Isaka wamwizila na wamulongela mbuli ya chisima chowachihimbile. Wamulongela, "Chiyafika mazi." ³³ Isaka kachitanga chisima icho "Siba," fambulo jake "Chilaho." Ivo bululu ijo dotangigwa Belisheba mbaka diyelo.

Waanake wa Esau

³⁴ Esau viyawile na miyaka malongo mane, kasola wanaake waidi Wahiti, Yudisi mwana wa Beeli na Basemati mwana wa Eloni. ³⁵ Wanaake wawo wawatenda Isaka na Lebeka wakale kwa usungu.

27

Isaka komtemela mate Yakobo

¹ Isaka viyakalile mulala meso yake yawa hayalola bule. Ivo kamtanga Esau mwanage chadele na kamulongela, "Mwanangu!"

Nayo kamwidika, "Aino hano."

² Isaka kalonga, "Lola niye namulala, na siku yangu ya kudanganika siimanyile bule. ³ Sola msale na upinde wako na uhite kumbago na ukanisakile mnyama na mwiimbago kwa ichimu changu. ⁴ Nyambikile ndiya inogile ija yoniilonda, na unigalile. Nahamala kuja, niye mwenyewo nizakutemelela mate ning'hali sinadanganika."

⁵ Humbe Isaka viyakalile kolonga na Esau, Lebeka kakala yotegeleza. Ivo Esau viyahitile kusaka kwiimbago, ⁶ Lebeka kamulongela Yakobo, "Nimuhulika tati yako viyamulongele sekulu wako Esau, ⁷ Nigalile mnyama

na unyambikile ndiya inogile. Nahakomeleza kuja nizakutemela mate haulongozi wa Mndewa Mulungu ning'hali sinadanganika.' ” ⁸ Lebeka kagendelela kulonga, “Lelo mwanangu, nitegeleze na utende chinikulongela. ⁹ Hita kuna dibumbila da iwalui unigalile wanaluti waidi wanogile muladi nimwambikile tati yako ndiya inogile yoyailondaga ng'hani. ¹⁰ Na kwizangalila tati yako yaje muladi yakutemele mate yang'hali hanadanganika.”

¹¹ Mbali Yakobo kamulongela Lebeka mami yake, “Kuvimanya kuwa sekulu wangu Esau ni munhu mwene upipi, mbali niye nabule. ¹² Yodahika tati yangu kezalonda kunibabasa, na niye nizawoneka fana viya nomvwizila, kwa ivo nizaigalila duwilo badala ya kutemeligwa mate.”

¹³ Mami yake kamulongela, “Duwilo jako dimhate niye, mbali weye mwanangu tenda fana viya vinikulagiliza, na hita ukanigalile wanaluti.” ¹⁴ Ivo Yakobo kahita na kawasola iwanaluti waidi na kamgalila mami yake, nayo kasasala ndiya inogile yoyailondile tati yake. ¹⁵ Maabaho Lebeka kalava viwalo vinogile va Esau mwanage imkulu, voyavikile muna ikaye, na kamuyawaliza Yakobo mwanage imdodo. ¹⁶ Iviya kamuyawaliza mbende za iwanaluti waja mmakono na muna ulukuli lutelebuke ulibule upipi muna isingo yake. ¹⁷ Lebeka kamwing'ha Yakobo indiya inogile, hamwe na diya digate doyadisasale.

¹⁸ Maabaho Yakobo kahita kwa tati yake na kamtanga, “Tata!”

Nayo kedika, “Aino.” Tati yake kamuuzi, “Weye mwanangu yelihi?”

¹⁹ Yakobo kamwidika, “Niye Esau chadele wako. Nisang'hana fana viunilagilize. Nolamba tata ukale uje nyama yonikugalile, muladi udahe kunitemela mate.”

²⁰ Isaka kamuuzi, “Mwanangu iwaze kupata himahima fanile ivo?”

Yakobo kamwidika, “Mndewa Mulungu, Mulungu wako kanitaza kupata ivo.”

²¹ Isaka kamulongela Yakobo, “Mwanangu kwenhuka haguhi nidahe kukubabasa muladi nivimanye fana kweli weye kwa Esau mwanangu hebu siyo.” ²² Yakobo kamkwenhukila tati yake, nayo kambabasa na kalonga, “Dizi jako dohulikika fana viya dizi da Yakobo, mbali makono yalinga fana makono ya Esau.” ²³ Isaka hammanyile Yakobo kwaviya makono yake yakala na upipi fana Esau. Ivo kakala kokwandusa kumtemela mate.

²⁴ Mbali kamuuzi kaidi, “Weye kweli mwanangu Esau?”

Yakobo kamwidika, “Iyo niye.”

²⁵ Isaka kalonga, “Nigalile nyama muladi nije na kukutemela mate.”

Yakobo kamgalila na kaja, nayo iviya kamgalila divai kang'wa. ²⁶ Maabaho Isaka tati yake kamulongela, “Mwanangu, nikwenhukile uninonele.”

²⁷ Yakobo kamkwenhukila na kamnonela, Isaka viyahulike mnung'ho wa viwalo vake, kamtemela mate na kalonga, “Lola mnung'ho wa mwanangu

ulinga fana mnung'ho wa mgunda woutemeligwe mate na Mndewa Mulungu.

²⁸ Mulungu yakwing'he mvula kulawa kuulanga na yakwing'he ulongo unogile ulava nafaka na divai nyingi.

²⁹ Makabila yose wezakusang'hanila, na wezakutumbalila mavindi, kwizakuwa mulangulizi wa wandugu zako wose na welesi wa mami yako wakitumbalile mavindi, wanhu wokuduwila weye waduwigwe na wokutemela mate wezatemeligwa mate.”

³⁰ Isaka viyakomeleze kumtemela mate Yakobo, lusita Yakobo viyasegele, Esau sekulu wake kabwela kulawa kuukala. ³¹ Iviya Esau kambika ndiya inogile na kamgalila tati yake. Kamulongela, “Haya tata, kala uje nyama yonikugalile, muladi udahe kunitemela mate.”

³² Isaka kamuuza, “Weye kwa yelihi?”

Nayo kamwidika, “Niye niyo Esau mwanago chaudele.”

³³ Isaka kagudemeka ng’hani na kalonga, “Humbe yelihi yoyalawile kuukala na kanigalila nyama, na niye nija yose nimala ung’hali hunakwiza? Iviya nitemela mate nimala, ivo katemeligwa mate kamala!”

³⁴ Esau viyahulike ivo kalila kwa dizi kulu na giyogiyo ng’hani na kalonga, “Tata, na niye iviya nitemele mate!”

³⁵ Mbali Isaka kamwidika, “Mdodo wako kanizila na kunivwizila. Na kasola kutemeligwa mate kwako.”

³⁶ Esau kalonga, “Lekamana kotangigwa Yakobo kwaviya kanivwizila miyanza mido. Mosi kasola haki yangu ya uchaudele, maabaho kasola kutemeligwa mate kwangu.” Esau kalonga, “Hunisigazile kutemeligwa mate kwangu?”

³⁷ Isaka kamwidika Esau, “Nimala kumtenda Yakobo kuwa mulangulizi wako na nimwing’ha ndugu zake wose kuwa wasang’hani wake. Nimpatila nafaka na divai. Lelo nikutendele choni weye mwanagu?”

³⁸ Esau kamulongela tati yake, “Kodaha kutemela mate mwanza umwe muhala tati yangu? Tati yangu na niye iviya nHEMELE mate!” Kandusa kulandula dizi na kalila.

³⁹ Maabaho Isaka tati yake kamwidika, “Kwizakala kutali na mgunda unogile ulava nafaka na divai nyingi na kutali na mvula ya kuulanga.

⁴⁰ Kwizakala kwa kuwakoma wanhu kwa sengo, Kwizamsang’hanila ndugu yako. Mbali uhalema, kwizatenda voulonda mwenyewo.”

⁴¹ Esau kamwihila Yakobo kwa ichimu cha kutemeligwa mate koyatemeligwe na tati yake. Kagesa, “Siku za matanga ya tata zaabehi, zihamala nizamkoma mdodo wangu Yakobo.”

⁴² Mbali Lebeka viyavimanyile chiyailungile Esau, kamtumila usenga kumtanga Yakobo na kalonga, “Wiiteganye, sekulu wako Esau koiguma moyo kwa kulonda kukukoma. ⁴³ Lelo mwanangu tegeleza chonikulongela na uchitende. Hima kimbilila kwa lumbu jangu Labani uko Halani, ⁴⁴ kala nayo kwa lusita, mbaka ludoko lwa sekulu wako luhunguke. ⁴⁵ Ludoko lwa sekulu wako vondaluhunguke na vondagayimize youmtendele, nizamtuma munhu yakubweleze. Habali nidanganikiligwe na mweye wose waidi siku dimwe?”

Isaka komtuma Yakobo kwa Labani

⁴⁶ Lebeka kamulongela Esau, “Niye ndegezigwa na wanaake wano Wahiti wa Esau. One Yakobo iviya yahasola muke kulawa mwa wanaake wano Wahiti, muhavu nidanganike.”

28

¹ Isaka kamtanga Yakobo, kamtemela mate na kamulongela, “Sekeusole mwanamke yoyose Mkanaani. ² Hita kuna iisi ya Padani Alamu, muna ikaye ya wasaho yako Besueli, na ukasole imwe wa wana wa mtumba wako Labani. ³ Mulungu mwene Udaho yaitemele mate sola yako na yakwing’he

wana wengi, ivo kwizakuwa tata wa makabila mengi. ⁴ Yakutemele mate weye na welesi wako fana viya viyamtemele mate Bulahimu muladi udahe kuhazi isi ino youkala fana nyambenyambe, Mulungu yoyamwing'hile Bulahimu!" ⁵ Isaka kamtuma Yakobo yahite kwiisi ya Padani Alamu kwa Labani, yoyelekigwe na Besueli, Mwalamu, Labani lumbu jake Lebeka yeli mami yawo Yakobo na Esau.

Esau kosola muke weketatu

⁶ Esau kavimanya kuwa Isaka kamala kumtemela mate Yakobo na kumtuma yahite Padani Alamu yakasole muke. Iviya kavimanya kuwa Isaka viyamtemele mate, kamulongela sekeyasole muke Mkanaani. ⁷ Kavimanya kuwa Yakobo kawategeleza tati yake na mami yake na kahita Padani Alamu. ⁸ Esau kavimanya kuwa Isaka tati yake hanogeligwa bule na wanaake wa Kanaani. ⁹ Esau kahita kwa Ishumaili mwana wa Bulahimu na kamsola muke imwenga yotangigwa Mahalati, lumbu jake Nebayoti.

Nzozi ya Yakobo uko Beteli

¹⁰ Yakobo kasegela Belisheba na kuhita Halani. ¹¹ Kafika hanhu hamwe ha kugona chilo chimwe kwaviya zuwa dikala diswa. Kasola dibwe dimwe da hanhu baho kadika hasi ya iditwi jake, kagona. ¹² Kalota kuwa kawona vidando vimizigwa kulawa muna iisi mbaka kuulanga, wasenga wa kuulanga wokwela na kumumuluka hasi kwa ividando ivo. ¹³ Mndewa Mulungu kema habehi nayo kamulongela, "Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wa tati yako Bulahimu na Isaka," kalonga, "Nizakwing'ha weye na welesi wako isi ino yuwiigonela. ¹⁴ Welesi wako wizakuwa mwingi fana msanga wa isi. Wezakwenela chila hanhu, ulawilo wa zuwa na uswelo wa zuwa, kasikazi na kusi. Kufosela weye na welesi wako wanhu wose wezatemeligwa mate. ¹⁵ Niye nahamwe na weye na kukukaliza hohose hohuita, na nizakubweleza muna iisi ino. Sizakuleka mbaka vondanikutendele yose yonikulaganile."

¹⁶ Yakobo kalamka na kalonga, "Kweli Mndewa Mulungu ka hanhu hano, niye sivimanyile bule!" ¹⁷ Nayo kadumba na kalonga, "Hanhu hano hodumbiza ng'hani! Kweli ni kaye ya Mulungu na lwivi lwa kuulanga."

¹⁸ Igolo yake imitondo ng'hani Yakobo kalamuka, kasola idibwe dodikalile hasi ya ditwi jake, kadisimika fana mhanda ya ukumbuso na kudigidila mavuta. ¹⁹ Kahatanga hanhu baho Beseli. Umwaka bululu ijo ditangigwa Luzu. ²⁰ Maabaho Yakobo kailaha kwa Mndewa Mulungu, "One wahawa hamwe na niye, na kunikaliza muna umwanza wangu na kuning'ha ndiya na viwalo, ²¹ na one nahabwela vinogile kuna ikaye ya tati yangu, ivo Mndewa Mulungu kwizakuwa Mulungu wangu. ²² Dibwe dino donidisimike hano fana mhanda ya ukumbuso, dizakuwa kaye ya Mulungu, na niye nizakwing'ha chinhu chimwe muna ichila vinhu longo vondauning'he."

29

Yakobo kofika kuna ikaye ya Labani

¹ Yakobo kagendelela na mwanza wake na kafika muna iisi ya ulawilo wa zuwa. ² Kalola na kawona chisima mwiichuwala na mungwazo yake mabumbila matatu ya ng'hondolo wagoni. Ng'hondolo wakala wong'wizigwa muna ichisima icho chochigubikigwe na dibwe kulu. ³ Mabumbila yose ya ng'hondolo yahaiduganya, wadimaji wobimbilisa idibwe ijo kwa hamwe kulawa hana ichisima na kuwang'wiza iwang'hondolo. Maabaho wogubika kaidi ichisima kwa dibwe ijo.

⁴ Yakobo kawauza waja iwadimi, “Wambwiya zangu, mweye mulawa kulihi?”

Wamwidika, “Cholawa Halani.” ⁵ Kawauza kaidi, “Vino mummanya Labani mwana wa Naholi?”

Wamwidika, “Ona chimmanya.” ⁶ Yakobo kagendelela kuwauza, “Vino mgima?”

Nawo wamwidika, “Mgima! Lola mndele wake Laheli iyo ija kokwiza na ng'hondolo zake.”

⁷ Yakobo kalonga, “Nowona ing'hali misi na siyo lusita lwa kuwaduganya ng'hondolo hamwe, ivo wang'wizeni mazi muhite mukawadime.”

⁸ Nawo wamwidika, “Hachidaha bule mbaka ng'hondolo wose wawe hano, na dibwe dibimbiliswe mwiichisima, maabaho chowang'wiza mazi ng'hondolo.”

⁹ Yakobo viyakalile yang'hali kolonga nawo, Laheli yakalile mdimi wa ng'hondolo, kafika na ng'hondolo wa tati yake. ¹⁰ Yakobo viyamuwone Laheli mndele wa mtumba wake Labani hamwe na zing'hondolo, kahita hana disima na kudibimbilisa idibwe kulawa hana disima na kuwang'wiza mazi iwang'hondolo wa mtumba wake. ¹¹ Maabaho Yakobo kamnonela Laheli na kandusa kulila kwaviya kakala na deng'ho. ¹² Yakobo kamulongela Laheli, “Niye ni ndugu wa tati yako, na mwana wa Lebeka.”

Maabaho Laheli kakimbila kumulongela tati yake. ¹³ Labani viyahulike mbuli ya Yakobo mwiwage, kahita yokimbila kumuhowela, viyamfikile kamuhagatila na kamnonela na kamkalibisha ukaye yake. Yakobo kamulongela mbuli zose zozilawilile. ¹⁴ Labani kalonga, “Ivo weye ni lukuli lumwe na damu imwe na niye.” Yakobo kakala na Labani mwezi umwe.

Yakobo kowasola Laheli na Leya

¹⁵ Labani kamulongela Yakobo, “Weye kwa ndugu yangu hudaha kunisang'hanila bila kukuliha. Lelo nikulihe hela nyingahi?” ¹⁶ Labani kakala na wandele waidi, imkulu zina jake Leya na imdodo Laheli. ¹⁷ Leya kakalayanogile, mbali Laheli kakala lumondo ng'hani.

¹⁸ Yakobo kamulonda Laheli, ivo kamulongela Labani, “Nizakusang'hanila miyaka saba, one uhanitogolela kumsola Laheli.”

¹⁹ Labani kamwidika, “Muhavu nikwing'he weye Laheli sembuse kumwing'ha munhu imwenga yoyose. Gendelela kukala hano na niye.”

²⁰ Yakobo kamsang'hanila Labani miyaka saba muladi yampate Laheli, mbali kumwake miyaka saba ni fana viya siku ndodo, kwaviya kamulonda Laheli.

²¹ Maabaho Yakobo kamulongela Labani, “Lusita lwangu lufika, ning'he muke wangu.” ²² Ivo Labani kasasala dugila na kawagoneka wanhu wose wa hanhu haja.

²³ Mbali viifikile ichigulogulo, Labani kamulava Leya mwanage imkulu na kungala kwa Yakobo, nayo Yakobo kagona nayo.

²⁴ Labani kamwing'ha Zilipa mtumwa wake wa chike yawe mtumwa wa Leya mwanage. ²⁵ Igolo yake imitondo, Yakobo katola kuwa ni Leya. Kamgendela Labani na kamuza, “Choni chino chounhenda? Nikusang'hanila muladi nimpate Laheli. Habali kunivwizila?”

²⁶ Labani kamwidika, “Chino siyo chihendo chetu kusoligwa imndele imdodo kuno imkulu yang'ali hanasoligwa. ²⁷ Gozela mbaka siku saba za dugila, maabaho nizakwing'ha Laheli kwa usang'hano wa miyaka saba imwenga.”

²⁸ Yakobo katogola, viifikile juma da dugila, Labani kamwing'ha Laheli mwanage yawe muke wake. ²⁹ Labani kamulava Biliha mtumwa wake wa

chike, yawe mtumwa wa Laheli. ³⁰ Yakobo kagona na Laheli iviyya, na Yakobo kamulonda kufosa Leya. Maabaho Yakobo kamsang'hanila Labani miyaka saba imwenga.

Wana wa Yakobo

³¹ Mndewa Mulungu kawona kuwa Leya halondigwa goya, ivo kamtenda yeleke, mbali Laheli heleke bule. ³² Leya kapata wimo na kaibasula mwana wa chilume na kamtanga zina jake Lubeni kwa viya kalonga, 'Mwana aino'. Leya kalonga, "Mndewa Mulungu kawona manhesa yangu na lelo mulume wangu kezanolonda." ³³ Maabaho kapata wimo kaidi na kaibasula mwana imwenga wa chilume. Kalonga, "Mndewa Mulungu kahulika kuwa nokwihilwa." Ivo Leya kamtanga zina jake Simeoni. ³⁴ Leya kapata wimo kaidi na kaibasula mwana imwenga wa chilume, nayo kamtanga zina jake Lawi. Leya kalonga, "Lelo mulume wangu kezailumba vinogle na niye, kwaviya nimwelekela wana wa chilume watatu." ³⁵ Maabaho kapata wimo kaidi na kaibasula mwana imwenga wa chilume na kalonga, "Lusita luno nizamtogoza Mndewa Mulungu." Kamtanga zina jake Yuda, maabaho Leya kaleka kweleka.

30

¹ Mbali Laheli hamwelekele Yakobo wana wowose, na ivo kamuwonela migongo mwali wake na kamulongela Yakobo, "Ning'he wana, buleivo nizadanganika." ² Yakobo kamuwonela ludoko Laheli na kalonga, "Sidaha kusola hanhu ha Mulungu. Yeye muhala niyo yakukimilile weye sekeupate wana."

³ Laheli kamulongela, "Ino hano mtumwa wangu Biliha, ibandame nayo muladi yapate wana kwa ichimu changu. Ivo nizakuwa mama kufosela yeye." ⁴ Laheli kamwing'ha mulumake Yakobo mtumwa wake Biliha yawe fana muke wake, nayo Yakobo kambandama. ⁵ Biliha kapata wimo na kamwelekela Yakobo mwana wa chilume. ⁶ Laheli kalonga, "Mulungu kanigombela, kauhulika usungu wangu na kuning'ha mwana wa chilume." Ivo Laheli kamtanga zina jake Dani. ⁷ Biliha mtumwa wake wa chike kapata wimo kaidi na kamwelekela Yakobo mwana imwenga wa chilume. ⁸ Laheli kalonga, "Nikala na ugomvi mkulu na mwali wangu, mbali nihuma." Ivo kamtanga mwana iyo Nafutali.

⁹ Leya viyawonile kuwa kaleka kulela, kamsola Zilipa mtumwa wake wa chike na kamwing'ha Yakobo yawe fana muke wake. ¹⁰ Maabaho Zilipa kamwelekela Yakobo mwana wa chilume. ¹¹ Leya kalonga, "Nipata sudi," ivo kamtanga zina jake Gadi. ¹² Zilipa mtumwa wake wa Leya kamwelekela Yakobo mwana imwenga wa chilume, ¹³ Leya kalonga, "Nodeng'helele! Lelo wanaake wezalonga kuwa kanadeng'ho" Kamtanga zina jake Asheli.

¹⁴ Lusita lwa kuhuna ngano, Lubeni kahita kuchuwala, uko kapata makalanga* na kamgalila Leya mami yake. Laheli kamulongela Leya, "Nopula uning'he makalanga yamwenga ya mwanago."

¹⁵ Leya kamwidika, "Vino kogesa mbuli ndodo kunihoka mulumangu? Lelo kolonda kusola makalanga ya mwanangu."

Laheli kalonga, "One wahaning'ha makalanga ya mwanago, Yakobo kezagona kumwako chilo cha diyelo."

¹⁶ Ichigulogulo Yakobo viyakalile kobwela kulawa kuchuwala, Leya kahita kumuhokela na kamulongela, "Chilo cha diyelo uhite kugona

* **30:14** Wahuwila kuwa mwanamke yahaja makalanga kezalela ng'hani.

kumwangu kwaviya nikwing'ha makalanga ya mwanangu.” Ivo chilo icho kagona nayo.

¹⁷ Mulungu kahulika nhosa ya Leya, na kapata wimo na kamwelekela Yakobo mwana wetano wa chilume. ¹⁸ Leya kalonga, “Mulungu kaning'ha yombe jangu, kwaviya nimwing'ha mulume wangu msang'hani wangu wa chike”; Ivo kamtanga zina jake Isakali. ¹⁹ Leya kapata wimo kaidi na kamwelekela Yakobo mwana wa sita wa chilume. ²⁰ Leya kalonga, “Mulungu kaning'ha chitumetume chinogile. Lelo mulumangu kezanitogola, kwaviya nimwelekela wana sita wa chilume.” Ivo kamtanga zina jake Zabuloni. ²¹ Hamwande Leya kapata mwana wa chike, na kamtanga zina jake Dina.

²² Maabaho Mulungu kamkumbuka Laheli na kahulika chiyapulile, ivo kamtenda yadahe kupata wana. ²³ Laheli kapata wimo na kaibasula mwana wa chilume na kalonga, “Mulungu kanisegezela chinyala changu.” ²⁴ Kamtanga zina jake Yosefu, kalonga, “Mndewa Mulungu uning'he mwana mwenga.”

Yakobo waitogolela na Labani

²⁵ Laheli viyamweleka Yosefu, Yakobo kamulongela Labani, “Unileke nibwele ukaye yangu. ²⁶ Uning'he wake zangu na wanangu woniwapatile kwa ichimu cha usang'hano wonikusang'hanile, nisegele nawo, kwaviya kuvimanya nikusang'hanila vinogile.”

²⁷ Labani kamulongela Yakobo, “Leka na niye nilonge. Niifunza kwa usawi wangu kuwa Mndewa Mulungu kanitemela mate kwa ichimu chako. ²⁸ Longa yombe jako na niye nizakuliha.”

²⁹ Yakobo kedika, “Weye mwenyewo kuvimanya viya vinikusang'hanile, kuvimanya viniwekile goya wanyama wako. ³⁰ Kwaviya vinizile kukala na vinhu vidodo, mbali kusongela nifike vinhu vako vongezeka ng'hani na Mndewa Mulungu kakutemela mate chila hanhu honihitile. Mbali lelo kaye yangu nizailola goya zuwaki?”

³¹ Labani kamuza, “Nikulihe choni?”

Yakobo kamwidika, “Silonda yombe jojose. One chihaitogolela, nizagen-delela kwika goya wanyama wako. ³² Nilekele nifose hagati ya wanyama wako wose diyelo nigole muna dibumbila chila mnyama yeli na uzegenha na uzolizoli, chila mnyama mtitu na luti weli na uzegenha na uzolizoli. Ijo niijo yombe donilonda. ³³ Siku zikwiza, kwaminika kwangu kwizawoneka funhulafunhula vondawize kulola yombe jangu. One yahawoneka luti yoyose yelibule uzegenha hebu uzolizoli, hebu ng'hondolo yoyose heli na utitu muna dibumbila jangu, iyo kezakuwa kabawigwa.”

³⁴ Labani kedika, “Vinoga. Chizatenda fana viulongile.” ³⁵ Mbali siku iyo Labani kahita kayagola mabebelu yose yeli na mindilizi na uzegenha na luti wose mizike wowakalile na uzolizoli na uzegenha, chila luti wowakalile na uzelu muna ulukuli na chila ng'hondolo yeli na utitu, kaweka hasi ya uolezi wa wanage, ³⁶ Maabaho Bumbila da Labani dikala kutali na bumbila da Yakobo kwa siku nhatu. Yakobo kadilolesa bumbila da wanyama wa Labani dodisigale.

³⁷ Yakobo kasola mango mbisi za mibiki mitatu mbasakanyo, kazigo-mola yamagome muladi mindilizi mizelu iwoneke muna zimango izo. ³⁸ Maabaho kazisimika zimango izo haulongozi wa iwanyama hana zim-baluti za kung'wila mazi iwanyama. Ivo wanyama wezile kung'wa mazi wapata wimo uko. ³⁹ Wapata wimo haulongozi wa mango izo, weleka wanyama weli na mindilizi hebu uzolizoli hebu uzegenha.

⁴⁰ Yakobo kawagola wanang'hondolo wawo, maabaho kawalagusila kuna iwanyama weli na uzolizoli na mindilizi na weli na utitu muna dibumbila da Labani. Kwa ichimu icho Yakobo kapata bumbila jake mwenyewo hadihanganye na diya da Labani.

⁴¹ Wanyama wanenehe viwatizile, Yakobo keka zimango haulongozi hawo hana zimbaluti za kung'wizila mazi muladi wapate wimo habehi na mango izo. ⁴² Mbali Yakobo hekile zimango izo haulongozi wa wanyama wasokile viwapatile wimo. Ivo wanyama wasokile wawa wa Labani na wanenehe wawa wa Yakobo. ⁴³ Ivo Yakobo kawa tajili ng'hani na kawa na mabumbila makulu ya wanyama na wasang'hani wa chilume na wa chike na ngamiya na vihongwe.

31

Yakobo komkimbila Labani

¹ Yakobo kawahulika wanage Labani wolonga, "Yakobo kasola chila chinhu cha tati yetu. Utajili wake wose ulawa kwa tati yetu." ² Yakobo kavimanya kuwa Labani hamgesile fana baho haumwaka. ³ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Yakobo, "Bwela kuna iisi ya wasaho zako na kwa ndugu zako. Na niye nizakuwa hamwe na weye."

⁴ Yakobo katuma wanhu wakawatange Laheli na Leya kwiichuwala koyakalile kowadima iwang'hondolo wake. ⁵ Yakobo kawalongela, "Nowona kuwa tati yenu hanigesia fana umwaka, mbali Mulungu wa tati yangu kahamwe na niye. ⁶ Muvimanya kuwa nimsang'hanila tati yenu kwa nguvu zangu zose. ⁷ Hata ivo kanivwizila na kasakanya yombe jangu miyanza longo. Mbali Mulungu hamulekele yanilumize. ⁸ Haja tati yenu viyalongile, 'Wanyama wose weli na mawolamawola wezakuwa yombe jako,' ivo bumbila jose dilela wanyama weli na mawolamawola. Na haja viyalongile, 'Wanyama wose weli na uzolizoli wezakuwa yombe jako,' ivo bumbila jose dilela wanyama weli na uzolizoli. ⁹ Mulungu viyasolile wanyama wa tati yenu kaning'ha niye.

¹⁰ "Lusita lwa wanyama kupata wimo vilufikile nilota nzozi, na niwona mabebelu yose yoyakwelile mazike yakala na mindilizi na mawolamawola na uzolizoli. ¹¹ Msenga wa kuulanga kalonga na niye muna zinzozu na kanitanga, 'Yakobo,' nimwidika, 'Aino.' ¹² Na kalonga, 'Inula meso yako na ulole mabebelu yose yeli na miliya na mawolamawola. Mbali iyo iwa ivo kwaviya niwona viyakutendile Labani. ¹³ Niye ni Mulungu yoyakulawilile kuja Beseli, hanhu haja houitilile mavuta imhanda ya ukumbuso, na weye kunilahila. Lelo isasale na ubwele muna iisi yako yowelekigwe.'"

¹⁴ Laheli na Leya wamwidika Yakobo, "Cheye chabule kaidi hanhu ha vinhu hebu uhazi wowose muna ikaye ya tati yetu. ¹⁵ Tati yetu kachitenda fana nyambenyambe. Kachichuza, na lelo kasang'hanila hela zose zoyalihigwe kwa ichimu chetu. ¹⁶ Utajili uno wose Mulungu woyausolile kulawa kwa tati yetu ni wetu cheye na wanetu. Tenda vovose viyakulonge Mulungu."

¹⁷ Yakobo kalamka na kaisasala kusegela kwa kuwakweza wanage na wake zake muna ingamiya, ¹⁸ Kasola wanyama wake wose na vinhu vake vose viyavipatile kuja Padani Alamu, kandusa mwanza kubwela kuna iisi ya Kanaani kwa Isaka tati yake. ¹⁹ Labani viyahitile kuwakanha mazoya ng'hondolo wake, Laheli kabawa nyang'hiti za milungu ya tati yake. ²⁰ Yakobo kamvwizila Labani Mwalamu, hamulonge bule kuwa kosegela.

²¹ Kasola chila chinhu chake na kasegela chahimahima. Kaloka ulwanda lwa Efulati na kahita kuna mulima wa isi ya Gileadi.

Labani komsondelela Yakobo

²² Siku nhatu hamwande Labani kalongiligwa kuwa Yakobo kakimbila.

²³ Labani kawasola ndugu zake, kamsondelela Yakobo kwa siku saba. Kamfika kuna mulima wa isi ya Gileadi. ²⁴ Muna zinzozzi ichilo Mulungu kamwizila Labani Mwalamu na kamulongela, “Uiteganye, seke umtemele mate Yakobo hebu sekeumduwile.” ²⁵ Labani kamfika Yakobo lusita ulo Yakobo viyekile lago jake kumulima, Labani na ndugu zake weka lago jawo muna iisi ya mulima wa Gileadi.

²⁶ Labani kamulongela Yakobo, “Habali kutenda vino, habali kunivwizila na kuwasola wandle wangu fana mateka kuna ing'hondo? ²⁷ Habali kunivwizila na kunikimbila? One uhanilongele, nahadahile kukulaga kwa deng'ho na nyila na ngoma na vilongelonge. ²⁸ Habali huning'hile nyafasi ya kuwanonela wanangu na wazukulu zangu? Yayo youtendile ya chibozi! ²⁹ Ninawo udahi wa kukulumiza, mbali chilo chifosile Mulungu wa tati yako kanizuma kalonga, ‘Seke umtemele mate Yakobo hebu sekeumduwile.’ ³⁰ Novimanya kukimbila kwaviya kukala na hamu ng'hulu ya kubwela ukaye kwa tati yako. Mbali habali kubawa nyang'hiti za milungu yangu?”

³¹ Yakobo kamwidika Labani, “Nidumba kwaviya nigesa uhanihokile wandle wako. ³² Mbali one munhu yoyose uhamfika na nyang'hiti za milungu yako, umkome. Zahila haulongozi ha wanhu wetu, one uhawona chinhu chako uchisole.” Yakobo havimanyile bule fana Laheli kabawa nyang'hiti za milungu ya Labani.

³³ Ivo Labani kahita na kazahila nyang'hiti izo muna dihema da Yakobo, maabaho kengila hema da Leya na hema da wasang'hani waja waidi wa chike, mbali hawonile bule nyang'hiti za milungu yake. Maabaho kengila muna dihema da Laheli. ³⁴ Laheli kakala yasolile nyang'hiti izo za milungu na kazifisa hasi ya chigoda cha kukalila uchanyha ya ngamiya, na kakala mchanyha yake. Mbali Labani kazahila muna dihema jose, mbali hazipatile bule. ³⁵ Laheli kamulongela tati yake, “Tata, sekeuniwonele ludoko, mbali sizakwinuka bule haulongozi wako kwaviya namzisiku zangu.” Labani kazizahila nyang'hiti za milungu yake, mbali hazipatile bule.

³⁶ Maabaho Yakobo kehilwa na kagomba na Labani, kalonga “Nihasanya choni mbaka unisondelele vino? ³⁷ Vino kupekula vinhu vangu vose, chinhu chako chilihi chouchipatile kumwangu? Chike haulongozi wa ndugu zako na ndugu zangu wadahe kulola muladi wadahe kulamula fana imwe wetu kagolosa. ³⁸ Nikala na weye miyaka malongo maidi, ng'hondolo wako hebu luti wako hawatengule wimo, na sidile mabebelu kulawa muna dibumbila jako. ³⁹ Niye hata mwanza umwe sikugalile mnyama wako yoyakomigwe na mnyama wa kumbago, mbali niliha ubananzi uwo niye mwenyewo. Weye kunilonda nilihe bila kugesha fana kabawigwa imisi hebu ichilo. ⁴⁰ Imisi nifunyila umoyo zuwa na ichilo nifunyila umoyo mbeho, sidahile kupata nhongo hata chidogo. ⁴¹ Miyaka malongo maidi yose nikala hamwe na weye. Nikusang'hanila miyaka longo na mine kwa ichimu cha wandle zako waidi na miyaka sita kwa ichimu cha wanyama wako, mbali weye kwasakanya yombe jangu miyanza longo. ⁴² Mulungu wa tati yangu na Mulungu wa Bulahimu na Mulungu yoyamendile Isaka yamdumbe, one sigambeyawe hamwe na niye, wahaniwingile mikono muhala. Mbali Mulungu kayawona manhesa yangu na sang'hano yoniitendile, na ichilo chifosile kakubwakila.”

Yakobo na Labani woitogolela

⁴³ Labani kamwidika Yakobo, “Wanaake wano ni wandlele wangu, na wana wawo ni wanangu, wanyama wano ni wangu. Chila chinhu chouwona hano ni changu. Mbali niye nodaha kutendaki diyelo kwa iwano iwandlele wangu na iwana wowawelege? ⁴⁴ Izo chitende lagano niye na weye, iwe ukalangama hagati ya weye na niye.”

⁴⁵ Yakobo kasola dibwe kulu na kudisimika fana mhanda ya ukumbuso.

⁴⁶ Yakobo kawalongela ndugu zake waduganye mabwe, nawo waduganya mabwe na weka chibugulu. Maabaho waja ndiya habehi na chibugulu chiya cha mabwe. ⁴⁷ Labani kachitanga chibugulu icho Yegasahadusa, mbali Yakobo kachitanga Galedi. ⁴⁸ Labani kamulongela Yakobo, “Chibugulu chino cha mabwe chizakuwa ukalangama kwa cheye waidi.” Kwa ivo leka-mana chibugulu icho chotangigwa Galedi, ⁴⁹ na iviya hatangigwa Misipa, mana kalonga, “Mndewa Mulungu yachikalize weye na niye lusita vichiwa kutali bila kuiwona.” ⁵⁰ Labani kagendelela kulonga, “One uhawagaza wandlele zangu, hebu uhasola wake wamwenga, one ihawa siimanyile mbuli ino, uvimanye kuwa Mulungu ni mkalangama wetu.” ⁵¹ Labani kamulongela Yakobo, “Chibugulu cha mabwe yano ya luwe na mhanda ya ukumbuso yoniisimike hagati ya weye na niye ni ukalangama wa dibwe.”

⁵² Chibugulu chino na mhanda ni ukalangama kuwa niye sizafosa chibugulu chino kwiza kumwako hebu weye hwizafosa chibugulu chino na mhanda ino kwiza kumwangu kwa wihi. ⁵³ Mulungu wa Bulahimu na Mulungu wa Naholi, kezachihumiza niye na weye. Maabaho Yakobo kailaha kwa zina da Mulungu yoyamtendile Isaka yamdumbe. ⁵⁴ Maabaho Yakobo kalava nhambiko ya kutimbula kuna mulima na kuwagoneka ndugu zake waje ndiya, viwakomeleze wasigala uko chilo chose. ⁵⁵ Imitondo ng’hani Labani kawanonela wazukulu zake na wanage na kawatemela mate, maabaho kawalaga, kawaleka na kabwela ukaye.

32

Yakobo koisasala kwiiting’hana na Esau

¹ Yakobo kahita na mwanza wake, wasenga wa kuulanga waiting’hana nayo. ² Yakobo viyawawone kalonga, “Dino ni lago da Mulungu.” Kahatanga hanhu haja Mahanaimu.

³ Yakobo katuma wasenga kumulongolela kwa sekulu wake Esau uko Seili kuna iisi ya Edomu. ⁴ Kawalagiliza wakamulongele mwenevale wake Esau, “Msang’hani wako Yakobo kolonga vino ‘Nikala kuugeni kwa Labani mbaka sambu. ⁵ Niye nina ng’ombe na vihongwe na ng’hondolo na luti na wasang’hani wa chilume na wa chike. Nogala mbuli yangu kumwako mwenevale muladi nitogoleke haulongozi wako.’ ”

⁶ Wasenga viwabwelile kwa Yakobo, walonga, “Chihita kwa sekulu wako Esau, nayo kamzila kukwiza kukuhokela. Kokwiza na walume magana mane.” ⁷ Yakobo kadumba ng’hani na kengiligwa na luholoji. Kawagola mabumbila maidi wanhu wowakalile nayo, iviya ng’hondolo zake na luti zake na ng’ombe zake na ngamiya zake. ⁸ Yakobo kagesa, “One Esau yaheza na kuditowa bumbila da mwanduso, bumbila dondadisigale dizaibanga.”

⁹ Maabaho Yakobo katosa, “Mulungu wa tati yangu Bulahimu na Mulungu wa tati yangu Isaka, nihulike niye! Mndewa Mulungu kunilongela nibwele kuna isi yangu kwa ndugu zangu, na kezanitendela chila chinhu chinogile kumwangu. ¹⁰ Niye sifaya hata chidogo sang’hano zako za ulondo wa ufunya

umoyo na ubazi wounilaguse msang'hani wako. Vinilokile lwanda lwa Yolandani nikala nabule chinhu ila mhome muhala, mbali lelo ninayo mabumbila mairi. ¹¹ Nikombole kwa sekulu wangu Esau. Nodumba kwaviya kezakwiza kuchitowa na kuchinanga cheye chose na wanaake na wana. ¹² Kulonga kuwa kwiza nitendelea yanogile na kutenda welesi wangu uwe mwingi fana msanga wa mwiibahali, haupeteka bule.”

¹³ Yakobo kagona baho chilo chose, maabaho kabagula vinhu vake vimwenga viwe chitumetume kwa Esau sekulu wake, ¹⁴ mizike ya luti magana mairi na mabebelu ya luti malongo mairi, mizike ya ng'hondolo magana mairi na mabebelu yang'ondolo malongo mairi, ¹⁵ ngamiya wokong'heza malongo matatu hamwe na madang'ang'a yawo, mang'ombe mazike malongo mane na malume longo, mhunda mazike malongo mairi na malume longo, ¹⁶ kawagola wasang'hani wake, chila munhu bumbila jake. Kawalongela, “Longoleni, kuno muleka nyafasi hagati ya bumbila dimwe na dimwenga.” ¹⁷ Kamulagiliza msang'hani yalongole, “Wahaiting'hana na sekulu wangu Esau, yahakuza, ‘Weye kwa msang'hani wa yelihi? Kohitahi? Wanyama kuulongozi wako wa yelihi?’” ¹⁸ Kolondeka umwidike, ‘Ni wa msang'hani wako Yakobo. Komgalila chitumetume mwenevale wake Esau. Yakobo mwenyewe kahachisogo chetu kokwiza.’” ¹⁹ Kalagiliza ivoivo kwa msang'hani wa bumbila dekaidi na deketatu na wamwenga wose kwa kulonga, “Mwizamulongela Esau mbuli izo izo vondamwiiting'hane nayo. ²⁰ Iviya mumulongele, ‘Msang'hani wako Yakobo kahachisogo chetu kokwiza.’” Yakobo katenda ivo kagesa, “Huwenda nizamuhoza kwa vitumetume ivo vonimulongozela, na hamwande nodaha kuiwona nayo chihanga kwa chihanga, huwenda kezanihokela.” ²¹ Vitumetume va Yakobo vikala vimulongolela, mbali yeye chilo icho kakala mudilago.

²² Uko chilo icho Yakobo kalamuka kawasola wake zake waidi na watumwa zake wa chike waidi na wanage longo na imwe, na kawalosa lwanda lwa Yaboki. ²³ Viyakomeleze kuwalosa umwambu, ivi ya kalosa vinhu vose viyakalile navo, ²⁴ mbali Yakobo kakala yaidumwe.

Munhu imwe keza na wagomba mbaka imitondo. ²⁵ Munhu iyo viyawonile kuwa hadaha kumuhuma Yakobo, kamdalisa ichigudi mbaka kasiguka. ²⁶ Munhu iyo kalonga, “Nileke nihite kwaviya kokunguzuka.”

Yakobo kamwidika, “Sikuleka bule mbaka unitemele mate.” ²⁷ Munhu iyo kamuuza, “Zina jako nani?”

Nayo kamwidika, “Yakobo.”

²⁸ Munhu iyo kamulongela, “Zina jako hadizakuwa Yakobo kaidi. Mbali zina jako dizakuwa Isilaili, kwaviya kugomba na Mulungu na wanhu, na kufunya umoyo.”

²⁹ Yakobo kamuuza, “Lelo nilongele zina jako.”

Mbali yeye kamwidika, “Habali kolonda kumanya zina jangu?” Maabaho kamtemela mate Yakobo.

³⁰ Yakobo kalonga, “Nimuwona Mulungu chihanga kwa chihanga na ning'hali mgima.”. Kahatanga hanhu baho Penueli. ³¹ Yakobo viyafosile Penueli, zuwa dikala dosomoza, kakala yonjumbila kwaviya kasiguka ichigudi. ³² Niivo ili mbaka diyelo Waisilaili hawaja bule muge wa chigudi, kwaviya imunhu ija kamdalisa Yakobo hana umuge wa ichigudi chake viwakalile wogomba.

¹ Yakobo kayenula meso yake na kamuwona Esau kokwiza na walume magana mane, ivo kawagola wanage kwa Leya na Laheli, na wasang'hani wake wa chike waidi. ² Kaweka kuulongozi iwasang'hani wa chike na wanawo, maabaho Leya na wanage, kuchisogo Laheli na mwanage Yosefu. ³ Yakobo mwenyewo kawalongolela kwa kuhita yotumbala mavindi mbaka chihanga chake chidalisa hasi miyanza saba mbaka viyafikile habehi na sekulu wake. ⁴ Mbali Esau kahita yomkimbilila Yakobo, na kamgeleka isingo na kamnonela, na wose waidi walila. ⁵ Esau viyalolile na kuwawona iwanaake na iwana, kauza, "Wanhu wano wouli nawo welihi?"

Yakobo kamwidika, "Wano ni wana Mulungu woyaning'hile msang'hani wake kwa ubazi wake." ⁶ Maabaho waja iwasang'hani na wana wawo wafika habehi na wainama kwa hishima, ⁷ iviya Leya na wanage weza na wainama kwa hishima, maabaho Yosefu na Laheli weza na wainama kwa hishima.

⁸ Esau kauza, "Vino habali kuyatuma mabumbila yano kumwangu?"

Yakobo kamwidika, "Nilonda nitogoleke na weye mwenevale wangu."

⁹ Mbali Esau kalonga, "Nina vinhu va kufaya sekulu wangu, vinhu viuli navo usigale navo."

¹⁰ Yakobo kamulongela Esau, "Haidahika bule, one kutogola kunihokela, nokulamba unihokele vitumetume vangu. Kweli nodeng'helela kukuwona weye fana viya niwona chihanga cha Mulungu, kwaviya viunihokele kwa unovu. ¹¹ Nolamba utogole vitumetume vino vonikugalile, kwaviya Mulungu kaninogela na kanipatila chila chinhu chinili nacho." Ivo Yakobo kambembeza Esau mbaka kahokela.

¹² Esau kalonga, "Haya chigendelele na mwanza wetu. Niye nizakulongelela."

¹³ Yakobo kamwidika, "Mwenevale wangu kovimanya kuwa wana wano ving'hele, iviya nogaes ng'hondolo na ng'ombe wokong'heza na niye nolondeka kuwalola goya. Fana chahawagendeza siku ngima, yodahika wezadanganika. ¹⁴ Ivo nolonda mwenevale wangu ulongolele na niye nizasondelela hachisogo ugaluga fana viya kwa ugenzi wa iwanyama na iwana, mbaka vondanifike kwa mwenevale wangu uko Seili."

¹⁵ Esau kalonga, "Leka nikulekele wanhu wangu wamwenga."

Mbali Yakobo kamwidika, "Sekeusang'hane ivo. Vinoga kumwangu kutogoligwa na weye mwenevale wangu." ¹⁶ Siku iyo Esau kandusa kwamha nzila yake kubwela Seili. ¹⁷ Mbali Yakobo kahita Sukoti, uko kaizengela kaye mwenyewo na vizewe kwa ichimu cha wanyama wake. Ivo hanhu baho hatangigwa Sukoti.

¹⁸ Lusita viyabwelile kulawa Padani Alamu, Yakobo kafika goya muna dibululu da Shekemu muna iisi ya Kanaani na keka lago jake habehi na dibululu. ¹⁹ Kagula hanhu baho na lago kulawa muna uwelesi wa Hamoli tati yake Shekemu kwa vihande gana va hela. ²⁰ Kazenga lupango hanhu baho na kuhatanga Eli Elohe Isilaili, fambulo jake Mulungu ni Mulungu wa Isilaili.

34

¹ Siku dimwe Dina yoyelekgiwe na Yakobo na Leya, kahita kuwalaula wanaake wa isi iyo. ² Shekemu mwana wa Hamoli Muhivi yoyakalile mkulu wa isi iyo, viyamuwene Dina kamwamha na kagona nayo kwa shuluti na kumtenda yawone chinyala. ³ Mbali Shekemu kanogelwa ng'hani na

Dina mwana wa Yakobo, ivo kandusa kumbembeleza. ⁴ Ivo Shekemu kamulongela Hamoli tati yake, “Uning’he mndele ino yawe muke wangu.”

⁵ Yakobo kahulika kuwa Dina mwanage katendigwa yambule mwiko na Shekemu, Mbali kwaviya wanage wakala wodima wanyama, kanyamala mbaka wanage viwabwelile. ⁶ Hamoli tati yake Shekemu kahita kwa Yakobo muladi yadahe kulonga nayo. ⁷ Ivo wanage Yakobo wabwela kulawa kudima wanyama wawo, viwahulike ivo wawona usungu na wehilwa ng’hani kwa yoyatendile Shekemu, kwaviya kawaliga wanhu wa Isilaili kwa kumbandama kwa shuluti mwana wa Yakobo, kwaviya mbuli iyo mwiko. ⁸ Hamoli kalonga, “Mwanangu Shekemu kanogelwa ng’hani na mndele wenu, ivo nolamba mumuleke yamsole. ⁹ Leka chiisole, mweye mwizawasola wanetu na cheye chizawasola wanenu. ¹⁰ Maabaho mwizakala hano hana isi yetu hamwe na cheye, mwizakala hohose homulonda na mwizakuwa na ulegeho wa kugula na kuchuluza vinhu na kupata hanhu.”

¹¹ Maabaho Shekemu kamulongela tati yake Dina na iwalumbu zake, “Nolamba munitende nitogoligwe haulongozi wenu na niye nizawagoleleni chomulonda. ¹² Munilongele yombe jojose da zengele na chitumetume, hata yahawa ng’hulu vilihi, niye nizalava muladi nimsole yawe muke wangu.”

¹³ Wanage Yakobo wamwidika kwa kumvwizila Shekemu na tati yake Hamoli, kwaviya Shekemu kamtenda lumbu jawo Dina yambule mwiko. ¹⁴ Walonga, “Haidahika bule lumbu jetu kusoligwa na munhu hengizigwe ulungwana, kutenda ivo ni chinyala kumwetu. ¹⁵ Chodaha kwiitogolela kwa chinhu chimwe muhala mwizakuwa fana cheye kwa kumwingiza ulungwana chila mulume mmwenu. ¹⁶ Baho niivo vondamusole wandeletu na cheye kusola wandeletu zenu. Chizakala hamwe na kuwa wanhu wamwe. ¹⁷ Mbali one hachiitogolela fana bumbila na kwingizigwa ulungwana, ivo chizamsola mndele wetu na kuhita.”

¹⁸ Hamoli na Shekemu mwanage wanogelwa kwa icho chilongigwe, ¹⁹ imbwanga hakalame hata chidogo kufikiza chochilongigwe, kwaviya viyanogiligwe ng’hani na mndele wa Yakobo. Shekemu niyo yoyahishimike kufosa wanhu wose ukaye kwa tati yake.

²⁰ Hamoli na Shekemu mwanage wahita kuna ulwivi lwa dibululu hanhu ha mting’hano kulonga na wanhu wa dibululu, ²¹ “Wanhu wano mambwiya, waleke wakale muna iisi na kugula na kuchuluza vinhu. Isi yofaya kukala cheye na wawo. Wawo wasole wandeletu na cheye chiwasole wandeletu wawo. ²² Mbali wanhu wano wahatogola kukala na cheye na kuwa wanhu wamwe, kwa chilagano chino cha kumwingiza ulungwana chila mulume vichili, fana viya wawo viwengizigwe ulungwana. ²³ Vino hamuwona bule wanyama wawo na vinhu wawo vose vizakuwa vinhu vetu? Lelo chiitogolele nawo muladi wadahe kukala hamwe na cheye.” ²⁴ Walume wose wa dibululu wowaiting’hane hana ulwivi lwa dibululu ijo waitogolela na Hamoli na Shekemu imwanage. Maabaho walume wose wengizigwa ulungwana.

²⁵ Siku yeketatu wengizigwe ulungwana wang’hali wana masungu ng’hani, wana waidi wa Yakobo, niyo Simeoni na Lawi lumbu zake Dina wasola ngugulila zawo wadihitila dibululu ijo kwa kusinhukiza na kuwakoma walume wose. ²⁶ Iviya wawakoma kwa ngugulila Hamoli na Shekemu imwanage. Maabaho wamsola Dina kulawa muna ikaye ya Shekemu na wahita nayo. ²⁷ Viufosile ukomaji uwo, wana wamwenga wa Yakobo wengila muna dibululu na kusola vinhu kwaviya lumbu jawo katendigwa yambule mwiko shuluti. ²⁸ Wasola ng’hondolo na ng’ombe na vihongwe na

chila chinhu muna dibululu na muna imigunda. ²⁹ Wawagwila wana wawo wose na wanaake wawo wose, na wasola utajili na chila chinhu muna zikaye zawo.

³⁰ Maabaho Yakobo kawalongela Simeoni na Lawi, “Mweye munigalila magayo kwa kunitenda nihiligwe na wanhu wa isi ino ya Wakanaani na Wapelizi. Niye nabule wanhu wengi, na one wahaiduganya hamwe, wezaninanga niye hamwe na ndugu zangu.”

³¹ Simeoni na Lawi wedika, “Vino vinoga lumbu jetu kusang’haniligwa fana viya malaya?”

35

Mulungu komtemela mate Yakobo uko Beseli

¹ Mulungu kamulongela Yakobo, “Segela hano, uhite Beseli na ukale uko. Unizengele lupango uko. Niye niyo Mulungu yoyakulawilile viumkimbile sekulu wako Esau.”

² Ivo Yakobo kawalongela ndugu zake na wanhu wose woyakalile nawo, “Segezeni zinyang’hiti za milungu ya chigeni zimuli nazo, mwiisafye na mwasakanye viwalo zenu. ³ Chosegela hano na chohita Beseli, uko nizamzengela lupango Mulungu yoyanitazile siku ya uzidilwa, Mulungu yoyakalile na niye muna umwanza wangu.” ⁴ Chila munhu wamtulila nyang’hiti zose za milungu ya chigeni zowakalile nazo, hamwe na heleni zowakalile wozivala mmagutwi. Yakobo kazihimbila hasi ya mbiki wa muwaloni ukalile habehi na Shekemu.

⁵ Yakobo na wanage viwakalile wokwandusa kusegela, Mulungu kawadumbiza ng’hani wakaya wa mabululu yose ya habehi mbaka hawadahile kuwasondelela. ⁶ Yakobo na wanhu wake wafika Luzu, iviya yotangigwa Beseli, muna iisi ya Kanaani. ⁷ Yakobo kazenga lupango baho na kahatanga hanhu baho Eli Beseli, kwaviya Mulungu kamulawilila baho viyamkimbile sekulu wake. ⁸ Debola yaya wa Lebeka kadanganika na kawandigwa hasi ya mbiki wa muwaloni ubanzi wa kusi wa Beseli. Ivo Yakobo kahatanga hanhu baho Aloni Bakusi, fambulo jake “muwaloni wa ndilo.”

⁹ Yakobo viyabwelile kulawa Padani Alamu, Mulungu kamulawilila kaidi na kamtemela mate. ¹⁰ Mulungu kamulongela, “Weye zina jako Yakobo, mbali kwandusila sambu kwizatangigwa Isilaili.” Ivo Mulungu kamtanga zina Isilaili. ¹¹ Mulungu kamulongela, “Niye Mulungu mwene Udaho, uwe na welesi mwingi na mongezeke. Wanhu wa makabila yose wezalawa kumwako, na kwizakuwa wasaho wa wafalume. ¹² Isi yoniweng’hile Bulahimu na Isaka, nizakwing’ha weye na welesi wako.” ¹³ Mulungu viyakomeleze kulonga na Yakobo, kasegela. ¹⁴ Yakobo kasimika mhanda hanhu haja Mulungu hoyalongile nayo, kaigidila divai na mavuta fana nhosa ya ching’waji. ¹⁵ Yakobo kahatanga hanhu baho Mulungu hoyalongile nayo Beseli.

Ifaya Laheli

¹⁶ Yakobo na wanhu wake wagendelela na mwanza wasegela Beseli, viwakalile wang’hali hawanafika Efulata, Laheli kapata usungu ng’hani wa kuibasula. ¹⁷ Nayo viyakalile muna usungu ng’hani wa kuibasula, imulala kamulongela, “Sekeudumbe Laheli, kupata mwana imwenga wa chilume.” ¹⁸ Mbali Laheli viyakalile habehi na kudanganika, kamwing’ha mwanage zina Benoni, mbali tati yake kamwing’ha mwanage zina Benjamini. ¹⁹ Laheli viyadanganike kawandigwa mumgwazo gwazo wa dikulugumbi dodihita

Efulata, sambi yomanyika Betelehemu. ²⁰ Yakobo kasimika mhanda uchanyha ya leme da Laheli, mbaka diyelo mhanda iyo yauko. ²¹ Isilaili kasegela baho, na keka lago jake viyafosile lingo da Edeli.

Wana wa Yakobo

²² Isilaili viyakalile isi iyo, mwanage Lubeni kagona na Biliha imwe wa watumwa wa chike wakalile fana wake wa tati yake Isilaili na Isilaili kahulika mbuli izo.

Yakobo kakala na wana longo na waidi. ²³ Wanage Leya wakala Lubeni, yeli chaudele wa Yakobo, na Simeoni na Lawi na Yuda na Isakali na Zabuloni. ²⁴ Wanage Laheli wakala Yosefu na Benjamini. ²⁵ Wana wa Biliha msang'hani wa chike wa Laheli wakala Dani na Nafutali. ²⁶ Wana wa Zilipa msang'hani wa chike wa Leya wakala Gadi na Asheli. Wana wano niuwawo woyawelege Yakobo uko Padani Alamu.

Ifa ya Isaka

²⁷ Yakobo kahita Mamule kwa Isaka tati yake, habehi na Kiliasi Aliba, iviya yotangigwa Hebuloni, howakalile Bulahimu na Isaka. ²⁸ Isaka kakala na miyaka gana na malongo manane. ²⁹ Isaka kadanganika mulala ng'hani na kakala na deng'ho, kahita kuilumba na wasaho zake. Esau na Yakobo wanage wamuwanda.

36

Welesi wa Esau

¹ Uno uwo ludongo lwa welesi wa Esau, iviya kotangigwa Edomu. ² Esau kasola wanaake wa Kanaani, Ada niyo mndele wa Eloni Muhiti, Oholibama mndele wa Ana na ni muzukulu wa Sibewoni Muhivi, ³ na Basemati mndele wa Ishumaili, lumbu jake Nebayoti. ⁴ Ada kamwelekela Esau Elifazi na Basemati kamweleka Leuweli. ⁵ Oholibama kamweleka Yeushi na Yalamu na Kola. Wano wose wakala wana wa Esau, woyawelege muna iisi ya Kanaani.

⁶ Maabaho Esau kawasola wake zake na wanage wa chilume na wanage wa chike na wanhu wose muna ikaye yake, ng'ombe wake na wanyama wake wamwenga wose na vinhu vake vose viyapatile muna iisi ya Kanaani, na kahita isi imwenga kutali na Yakobo mdodo wake. ⁷ Wasegela kwaviya isi yowakalile wokala Esau na Yakobo ikala haiwafaiye bule. Wakala na mifugo mingi na wapotwa kukala hamwe muna iisi ija. ⁸ Esau kakala muna iisi ya mulima wa Seili, zina dimwenga da Esau ni Edomu.

⁹ Uno niuwo ludongo lwa welesi wa Esau, wasaho wa Waedomu muna iisi ya milima ya Seili. ¹⁰ Wana wa Esau watangigwa Elifazi, yoyelekwe na Ada muke wake, na Leuweli yoyelekwe na Basemati imuke wake imwenga. ¹¹ Wana wa Elifazi watangigwa Temani na Omali na Zefo na Gatamu na Kenazi. ¹² Elifazi kakala na muke imwenga zina jake Timino, iyo kamwelekela Esau mwana wa chilume zina jake Amaleki, wawo wakala wazukulu wa Ada muke wa Esau. ¹³ Basemati muke wa Esau kamweleka Leuweli. Wana wa Leuweli watangigwa Nahati na Zela na Shama na Miza.

¹⁴ Muke wa Esau Oholibama, mndele wa Ana wa Sibewoni kamwelekela Esau wana watatu, nawo niyo Yeushi na Yalamu na Kola.

¹⁵ Wano ni wakulu wowalawile muna uwelesi wa Esau. Elifazi yoyakalile chaudele wa Esau kaweleka Temani na Omali na Zefo na Kenazi ¹⁶ na Kola na Gatamu na Amaleki, wano wose niuwo welesi wa Elifazi muna iisi ya Edomu, na wazukulu wa Ada muke wake Esau.

¹⁷ Leuweli mwanage Esau kaweleka Nahati na Zela na Shama na Miza. Wawo wose wakala wakulu muna yamakabila yawo. Wano wose wakala wana wa Leuweli muna iisi ya Edomu na wazukulu na Basemati muke wa Esau.

¹⁸ Wano ni wana wa Oholibama muke wa Esau, Yeushi na Yalamu na Kola.

¹⁹ Wano ni wawo wana wa chilume wa Esau yani Edomu, chila imwe wawo kawa mkulu wa kabila jake. Wawo wose wana wa Oholibama, mwana wa Ana, muke wa Esau.

Welesi wa Seyili

²⁰ Wana wa Seili Muholi wowakalile muna iisi iyo watangigwa Lotani na Shobali na Sibeyoni na Ana, ²¹ na Dishoni na Eseli na Dishani. Wawo niwawo wakulu wa Waholi wa welesi wa Seili muna iisi ya Edomu.

²² Wana wa Lotani watangigwa Holi na Hemanina, lumbu jake Lotani katangigwa Timina.

²³ Wana wa Shobali watangigwa Avani na Manahati na Ebali na Shefo na Onamu.

²⁴ Wana wa Sibeyoni watangigwa Aya na Ana. Ana niyo yatolile nzasa za mazi ya moto kuchuwala viyakalile kowadima mhunda wa tati yake Sibeyoni. ²⁵ Wanage Ana watangigwa Dishoni na mndele wake zina jake Oholibama. ²⁶ Wana wa Dishoni watangigwa Hemidani na Eshibani na Silani na Kelani.

²⁷ Wana wa Eseli watangigwa Bilihani na Zaawani na Akani.

²⁸ Wana wa Dishani watangigwa Usi na Alani.

²⁹ Wano wakala wakulu wa Waholi, Lotani na Shobali na Sibeyoni na Ana, ³⁰ na Dishoni na Eseli na Dishani. Wano wakala wakulu wa kabila da Waholi, kwa kusondelela ng'holo zawo muna iisi ya Seili.

Wafalume wa Edomu

³¹ Wano wakala wafalume watawale mwiisi ya Edomu, yang'hali mfalume yoyose hanawatawala bule Waisilaili ³² Bela mwana wa Bewoli kakala mfalume wa Edomu. Bululu jake ditangigwa Dinihaba. ³³ Viyadanganike Bela, katawala Yobabu mwana wa Zela kulawa bululu da Bosila, ³⁴ Viyadanganike Yobabu, katawala Hushamu kulawa isi ya Watemani. ³⁵ Viyadanganike Hushamu, Hadadi mwana wa Bedadi katawala, niyo yoyawatowile na kuwahuma Wamidiani muna iisi ya Moabu, bululu jake ditangigwa Aviti. ³⁶ Viyadanganike Hadadi, katawala Samula kulawa Masileka. ³⁷ Viyadanganike Samula, katawala Shauli kulawa Lehoboti bululu dili habehi ya ulwanda Iwa Efulati. ³⁸ Viyadanganike Shauli, katawala Baalihanani mwana wa Akiboli. ³⁹ Viyadanganike Baalihanani, mwana wa Akiboli, katawala Hadadi, bululu jake ditangigwa Pawu na muke wake katangigwa Mehetabeli mndele wa Matiledi na mzukulu wa Mezahabu.

⁴⁰ Yano ni mazina ya masekulu wa Esau kwa kusondelela ng'holo zawo na hanhu hawo, nawo ni Timina na Aliva na Yeteti ⁴¹ na Oholibama na Ela na Pinoni, ⁴² na Kenazi na Temani na Mibisali, ⁴³ na Magidiyeli na Ilamu. Wawo ni wakulu wa makabila yoyalawile Edomu. Edomu niyo Esau. Wamanyika kwa kusondelela ukazi wawo muna zisi zowakalile.

¹ Yakobo kagendelela kukala muna iisi ya Kanaani hanhu hoyakalile tati yake fana mgeni. ² Zino ni mbuli za ugima wa Yakobo. Yosefu viyakalile mbwanga wa miyaka longo na saba, kakala kodima ng'hondolo na luti hamwe na ndugu zake wana wa Biliha na Zilipa, wake wa tati yake. Yosefu kamulongela tati yake mbuli zihile za ndugu zake.

³ Isilaili kamulonda ng'hani Yosefu kufosa wanage wose, kwaviya kamweleka lusita lwa ulala wake. Ivo kamtendela Yosefu ng'hanzu ya chiiyeka yoihambigwe goya. ⁴ Baho ndugu zake viwawonile kuwa tati yawo kamnogela Yosefu kufosa wawo, wamwihila na hawalongile nayo vinogile bule.

⁵ Chilo chimwe Yosefu kalota nzozi, na viyawasimulile ndugu zake, wawo waiyoha kumwihila ng'hani. ⁶ Yosefu kawalongela, "Tegelezeni nzozi yonilotile. ⁷ Nilota kuwa cheye chikala kumgunda chofunga mikinza, na kwa kusinhusa kinza jangu dinuka zugaga! Mikinza yenu iiduganya kudizunguluka na kwiidulikila kinza jangu."

⁸ Ndugu zake wamuza, "Vino weye kochilongela kwiza chitawala?" Hebu kwizakuwa na ukulu kumwetu? Ivo waiyoha kugendelela kumwihila kwa ichimu cha nzozi na mbuli zake.

⁹ Maabaho Yosefu kalota nzozi imwenga na kawalongela ndugu zake, "Nilota nzozi imwenga, niwona zuwa na mwezi na nhondo longo na imwe zinitumbalila mavindi."

¹⁰ Mbali viyawalonge tati yake na ndugu zake, tati yake kambwakila kulonga, "Vino nzozi yaki iyo yuulotile? Vino izatendeza mami yako na ndugu zako na niye chikutumbalile mavindi mpaka chidalise hasi kwa hishima haulongozi wako?" ¹¹ Ndugu zake wamuwonela migongo, mbali tati yake kagendelela kuigesa mbuli iyo.

Yosefu kochuuzigwa na ndugu zake

¹² Siku dimwe ndugu zake Yosefu wahita kudima mifugo ya tati yawo uko Shekemu. ¹³ Isilaili kamulongela Yosefu, "Nolonda weye uhite uko Shekemu kowadimila mifugo ndugu zako."

Yosefu kamwidika, "Ona nitogola."

¹⁴ Tati yake kamulongela, "Hita ukawalole ndugu zako na mifugo one wawo wagima na maabaho ubwele unilongele." Ivo tati yake kamtuma kulawa muna zanda da Hebuluni.

Yosefu kafika Shekemu. ¹⁵ Munhu imwe kamuwona kowegela muichuwala na kamuza, "Kozahila choni?"

¹⁶ Yosefu kamwidika, "Nozahila ndugu zangu wowodima mifugo yawo. Kodaha kunilongela haja haweli?"

¹⁷ Munhu ija kamwidika, "Wasegela wamala. Kwaviya niwahulika wolonga wohita Dosani." Ivo Yosefu kawasondelela ndugu zake na kawafika uko Dosani.

¹⁸ Viwamuwone kwa kutali, na yang'hali kuwafikilila, wailungila kumkoma. ¹⁹ Wailongela, "Lola ija nyamiloto kokwiza. ²⁰ Leka chimkome na chimwase muna disima dimwe. Na chizalanga kadigwa na ng'onyo kali da muna imbago. Maabaho chilole kuwa izo zinzozzi zake zizakuwaze."

²¹ Mbali Lubeni viyahulike mbuli izo, kamkombola Yosefu kulawa kumwawo, kwa kulonga, "Sekechinkome." ²² Lubeni kawalongela, "Sekemwitile damu, mbali mwaseni muna disima dino hano haichuwala, mbali sekemumulumize." Kalonga ivo muladi yamkombole Yosefu muna

yamakono yawo, maabaho yambweleze kwa tati yake. ²³ Yosefu viyafikile kwa ndugu zake, wamvula ng'hanzu yake ya chiiyeka yoiyawale.

²⁴ Maabaho wamsola na kumwasa muna disima dilibule mazi.

²⁵ Viwakalile woja wawona bumbila da Waishumaili wokwiza kulawa Gileadi kuhita Misili. Ngamiya wawo wakala wapapile vilungo na ubani na mavumba. ²⁶ Yuda kawalongela ndugu zake, "Chizapata choni chihamkoma ndugu yetu, na kufisa ukomaji wake?" ²⁷ Chingule kwa Waishumaili, mbali sekechimulumize kwaviya yeye ni ndugu yetu na iviya ni damu imwe na cheye." Ndugu zake waitogolela, ²⁸ Wagula vinhu Wamidiani viwafikile hanhu baho, ndugu zake wamulava Yosefu muna disima na wamchuuza kwa Waishumaili kwa vihande malongo maida va hela, na Waishumaili wamsola Yosefu mbaka Misili.

²⁹ Lubeni viyabwelile kuna disima dilibule mazi, hamwone Yosefu bule, Lubeni kadega walo jake kwa usungu. ³⁰ Hamala baho Lubeni kawabwelela ndugu zake na kalonga, "Mbwanga kahabule hano! Choni chondanitende?"

³¹ Hamala baho wachinja mwana luti na wachofeka ng'hanzu ya Yosefu muna idamu. ³² Waisola ing'hanzu mbaka kwa tati yawo na walonga, "Chiiitola ino, lola vino ino niivo ng'hanzu ya mwanago?"

³³ Yakobo kaimanya ing'hanzu kalonga, "Iyo yake! Mng'onyo wa kumbago kamgwila na kamuja. Yosefu kanyomholigwa vihande vihande!"

³⁴ Baho Yakobo kayadega yamawalo yake kwa usungu, kaiyawaza mawalo ya maguniya muna ichigudi. Kamulilila mwanage kwa siku nyingi.

³⁵ Wanage wa chilume na wachike wamwizila wadahe kumuliza, mbali Yakobo kalema kulizwa kwa kulonga, "Nilekeni nizagendelela kulila kwa chimu cha mwanangu, mbaka vondanihite kuzimu kuyeli." Niivo tati yake viyagendelele kumulilila Yosefu.

³⁶ Chipindi icho uko Misili Wamidiani wamgula Yosefu kwa Potifa imwe wa walangulizi wa mfalume yoyakalile mkulu wa chibumbila cha ukalizi.

38

Yuda na Tamali

¹ Chipindi icho Yuda kawaleka ndugu zake na kahita kukala na munhu zina jake Hila, Mwadulamu ² Uko Yuda kaiting'hana na mndele Mkanaani tati yake zina jake Shuwa. Yuda kamsola mndele iyo na kambandama, ³ Mndele wa Shuwa kapata wimo na keleka mwana wa chilume, Yuda kamtanga Eli. ⁴ Kapata wimo umwenga kaidi na keleka mwana imwenga na zina jake kamtanga Onani. ⁵ Kaidi kapata mwana imwenga wa chilume, kamtanga Shela. Shela viyeleklewe, Yuda kakala uko Kezibu.

⁶ Yuda kamfungiza zengele Eli mwanage chausele, kwa muke yatangigwe Tamali. ⁷ Mbali Eli chausele wa Yuda kakala na mbuli za mdukula haulongozi wa Mndewa Mulungu, ivo Mndewa Mulungu kamkoma. ⁸ Ivo Yuda kamulongela Onani ndugu wa Eli, "Hita ukamwingilile muke wa sekulu wako imgane, kwaviya niivo viulondeka utende udahe kumwelekela sekulu wako wana." ⁹ Mbali Onani kavimanya kuwa sigambe iwe wanage bule, ivo viyambandame muke wa sekulu wake, ketilila hasi zimbeyu, sekeyampatile wana sekulu wake. ¹⁰ Choyachitendile Onani iviya chiwa chiha kwa Mndewa Mulungu, iviya yeye nayo Mndewa Mulungu kamkoma. ¹¹ Yuda kamulongela Tamali imkoyi wake wa chike, "Bwela kwa tati yako ukale ugane mbaka mwanagu Shela vondagakule." Yuda kadumba Shela sekeyadanganike fana viya ndugu zake. Ivo Tamali kabwela ukaye kwa tati yake.

¹² Lusita lukulu lufosa, muke wake Yuda mwana wa Shuwa kadanganika. Yuda viyakomeleze ndilo, kasegela na mbwiyake Hila kulawa Mwadulamu wahita Timina kwa wakanha mizoya ya ng'hondolo wake. ¹³ Tamali kahu-lika kuwa mkoyi wake wa chilume kakala yohita Timina, kuwakanha mi-zoya ng'hondolo wake. ¹⁴ Tamali kayavula mawalo ya ukefilwa, kaigubika mtandilo maabaho kakala hana dikumba da kwingilila Enaimu, chibululu chochikalile mwiinzila kuhita Timina. Katenda iyo kwaviya kawona kuwa Shela kawa munhu mkulu mgima mbali Tamali hasoligwe bule na Shela.

¹⁵ Yuda viyamuwone Tamali kagesa kuwa kakala yochuuzwa lukuli lwake, kwaviya chihanga chake kakala yachigubike. ¹⁶ Baho havimanyile bule iyo kakala muke wa mwanage Yuda, kamuhitila baho hamgwazo ya inzila kamulongela, "Nolonda nikubandame."

Tamali kalonga, "Kwizaning'ha choni wahanibandama?"

¹⁷ Yuda kamwidika, "Nizakwing'ha mwana luti kulawa bumbila jangu."

Tamali kamulongela, "Yose yanoga, yodahika wike wingilizi kulagusa kwizaningalila iyo iluti."

¹⁸ Yuda kamuuzwa, "Kolonda nikwing'he choni fana wingilizi?"

Tamali kamwidika, "Ning'he chinhu chili na luzabi chili na chilaguso chako na mhome." Yuda kamwing'ha vinhu ivo vose na kambandama, nayo kapata wimo.

¹⁹ Maabaho Tamali kasegela, kahambula mtandilo woyaigubike, kayawala nyawalo zake za ugane.

²⁰ Yuda viyamtumile ija imbwiya Mwadulamu, yangalile ija mwanamke mwana luti muladi yambwelezele wingilizi yoyamulekele, mbali hamfikile bule. ²¹ Kawauza wanhu wa Enaimu, "Kakulihi muke ija malaya yoy-akalile hano hana dikulugumbi yoyotenda umalaya fana nzila ya kutosela nyang'hiti za milungu?"

Iwanhu wamwidika, "Hanhu hano hakalile na muke malaya bule."

²² Hila kambwelela Yuda na kalonga, "Simuwonile bule. Wanhu wa hanhu baho walonga kuwa hano hahakalile na muke malaya."

²³ Yuda kalonga, "Leka yavisole vinhu ivo. Sekeyachitendeze wanhu wachizehe. Weye mwenyewo kuwona nimgalila mwana luti mbali weye humfikile bule."

²⁴ Viifosile miyezi mitatu, Yuda kalongiligwa kuwa, "Mkoyi wako Tamali muke wa mwanago kapata wimo kwa ugoni wake."

Yuda kalagiliza, "Msoleni yalavigwe kunze yasomigwe moto mbaka yadanganike."

²⁵ Viwakalile womulava kunze, Tamali katuma usenga kwa mkoyi wake wa chilume: "Niye nina wimo kwa munhu mwene vinhu vino. Umulole na ummanywe munhu mwene chinhu chili na luzabi chili na chilaguso chako na mhome ino."

²⁶ Yuda kavimanya vinhu ivo na kalonga, "Tamali kanoga kufosa niye, kwaviya simsolele mwanangu Shela." Kusongela siku ijo Yuda hambandame kaidi Tamali.

²⁷ Viifikile chipindi cha Tamali kwiibasula, kukala na mambasa mwiinda yake. ²⁸ Usungu vuumfikile wa kwiibasula, mbasa imwe kalava mkono kunze, nayo imulala kamfunga kwa lusingija ludung'u kuno kolonga, "Ino niyo yanduse kwelekigwa." ²⁹ Mbali imwana viyaubweleze mkono mgati, ndugu yake kandusa kwelekigwa. Imulala kalonga, "Hee weye kufosa kwa nguvu kulawa kunze!" Ivo katangigwa zina jake Pelesi, fambulo jake "Kulawa kwa nguvu." ³⁰ Maabaho sekulu wake nayo kelekigwa kuno kana lusingija ludung'hu muna umkono wake, nayo katangigwa Zela.

39

Yosefu na Muke wa Potifa

¹ Waishumaili viwamsolile Yosefu wamgala mbaka Misili na wamchuuza kwa Potifa, imwe wa wakulu wa mfalume, na niyo mkulu wa chibumbila chake cha wakalizi. ² Mndewa Mulungu kakala hamwe na Yosefu, nayo katenda vinogile ng'hani kwa chila chinhu. Yosefu kakala muna ikaye ya mwenevale wake Mmisili. ³ Mwenevale wake viyawonile kuwa Mndewa Mulungu kakala hamwe na Yosefu na chila chiyatondile katenda vinogile. ⁴ Ivo Potifa kanogeligwa ng'hani na Yosefu, na kamtenda msang'hani wake, ivo kamwika kuwa mulolesi wa kaye yake na chila chinhu chiyakalile nacho. ⁵ Kwandusila lusita ulo, kwa ichimu cha Yosefu Mndewa Mulungu kaitemela mate kaye ya Mmisili iyo na chila chinhu choyakalile nacho na migunda yake. ⁶ Potifa keka chila chinhu chiyakalile nacho haulolesi na ukalizi wa Yosefu, na hagesile chochose ila kuja ndiya yake muhala.

Yosefu kakala mbwanga yanogile na chihanga chinoga, ⁷ na lusita vilufosile muke wa Potifa kandusa kummelela mate Yosefu na kamulamba yahite yakaibandame nayo. ⁸ Yosefu kalema na kamulongela, "Mwenevale wangu kabule lugano j jose muna ikaye kwaviya niye nabaha, na kanitulila chila chinhu chiyeli nacho. ⁹ Hano hakaye kabule mamulaka kufosa niye, hanilemesa kwamha chochose ila weye muhala kwaviya weye kwa muke wake. Ivo nodahaze kutenda wihi fana uwo kwa kumuhasanya Mulungu?" ¹⁰ Na muke wa Potifa kamulongela Yosefu mbuli iyo chila siku, mbali Yosefu kalema kumbandama na hata kuwa hamwe nayo.

¹¹ Mbali siku dimwe Yosefu kengila mgati mwiikaye kusang'hana sang'hano yake na wasang'hani wamwenga hawakalile umo. ¹² Muke wa Potifa kamgwila debwani jake na kulonga, "Unyangale." Mbali Yosefu kasulupuka na kakimbilila kunze, kadileka debwani jake mmakono yake. ¹³ Muke wa Potifa viyawonile kuwa Yosefu kadileka debwani jake na kukimbilila kunze ya ikaye, ¹⁴ kawatanga wasang'hani wa kaye yake na kawalongela, "Loleni ino! Ino Muebulaniya mulumangu yoyomgalile mwiikaya kochiguma chinyala. Kengila muna ichiheleto changu muladi yanyangale, mbali niye niguta nyangi. ¹⁵ Viyahulike noguta nyangi, kakimbilila kunze, kadileka debwani jake hamwangu."

¹⁶ Mwanamke ija kadika debwani diya, mbaka mwenevale wa Yosefu viyabwelile ukaye. ¹⁷ Kamsimulila mbuli iyo, "Iyo msang'hani Muebulaniya yoyumgalile hano kengila muna ichiheleto kuniguma chinyala. ¹⁸ Mbali vinigutile nyangi, kadileka debwani jake na kukimbilila kunze."

¹⁹ Mwenevale wa Yosefu viyazihulike mbuli izo za muke wake, kuwa ivo viyasang'hane msang'hani wake, kawa na ludoko ²⁰ na kamgwila Yosefu na kumwika muna ichifungo hanhu hawakalile wafungigwa wa mfalume. Ivo Yosefu kalekigwa mwiichifungo. ²¹ Mbali hata umo muichifungo Mndewa Mulungu kakala nayo na kagendelela kumulagusa Yosefu ulondo wake, mbaka mkulu wa chifungo kanogelwa nayo. ²² Mkulu wa chifungo kamwika Yosefu yawe mkulu wa wafungigwa wose na chila chochitendeke umo muna ichifungo chitendeke kwa ulangulizi wake. ²³ Mkulu wa chifungo hagesile chinhu chochose, Yosefu katuliligwa chila chinhu kwaviya Mndewa Mulungu kakala hamwe nayo na chila chinhu choyachitendile katenda vinogile.

40

Yosefu kofambula Nzozi

¹ Viyafosile yayo mwikagoya ving'waji na mokaji magate wa mfalume wa Misili wamuhasanya mfalume wa Misili. ² Mfalume kawawonela ludoko walangulizi wake waidi, mwikagoya ving'waji na mokaji magate ³ na kawaguma muna ichifungo muna ikaye ya mkulu wa wakalizi, hanhu hoyafungigwe Yosefu. ⁴ Wanhu wawo wakala muna ichifungo kwa lusita, na mkulu wa wakalizi kamwing'ha ukulu Yosefu yawalolese.

⁵ Ikala chilo chimwe, mwikagoya ving'waji na mokaji magate wa mfalume wa Misili wowafungigwe muna ichifungo walota nzozi, chila imwe kalota nzozi mbasakanyo na miyage, nzozi zikala na fambulo mbasakanyo.

⁶ Yosefu viyezile imitondo, kawawona kuwa wawa luholoji. ⁷ Yosefu kawauza wakulu wawo wa mfalume wowakalile hamwe nayo mwiichifungo mwiikaye ya mwenevale wake, "Habali diyelo muna vihanga va luholoji?"

⁸ Nawo wamwidika, "Chilota nzozi na habule yodaha kuchifambulila nzozi zetu."

Yosefu kalonga, "Vino siyo Mulungu muhala yoyodaha kufambula nzozi?" Nilongeleni nzozi zenu.

⁹ Mwikagoya ving'waji wa mfalume kamulongela Yosefu, "Muna inzosi yangu niwona kuzubuku da mzabibu haulongozi wangu, ¹⁰ nawo ukala na matambi matatu. Lusita viusukile mayani, maluwa yake yapumbuluka na vilobota vake viwa zabibu zivile. ¹¹ Mmakono yangu nikala nokwamhila nhungo ya mfalume. Baho nisola zabibu nizikamula muna inhungo na nimwing'ha mfalume." ¹² Yosefu kamulongela, "Dino niijo fambulo jake, matambi matatu ni siku nhatu. ¹³ Zahafika siku nhatu, mfalume kezakulava muna ichifungo na kukubweleza kaidi muna ukulu wako. Kwizamwing'ha mfalume nhungo fana viukalile kotenda baho haumwanduso. ¹⁴ Mbali ung'humbuke baho chihu vondachihite goya kumwako, na nolamba unitendele yanogile na unitambule baho haulongozi wa mfalume na unitaze nilawe muna ichifungo chino. ¹⁵ Kwaviya niye nitolosigwa kulawa isi ya Waebulaniya na hano sitendile chochose chinitendeze nigumigwe muna ichifungo."

¹⁶ Mkulu wa mokaji magate viyawone fambulo ijo dinoga da mwikagoya ving'waji, kamulongela Yosefu, "Iviya naniye nilota nzozi, nikala niitwikile vigelo vitatu va magate mditwi jangu. ¹⁷ Muna ichigelo cha uchanyha kukala na ndiya mbasakanyo zibanikigwe kwa ichimu cha mfalume, mbali udege wazija muna ichigelo uchanyha mditwi jangu."

¹⁸ Yosefu kamwidika, "Dino niijo fambulo jake: Vigelo vitatu ni siku nhatu. ¹⁹ Muna zisiku nhatu mfalume kezakulava mchifungo, na kukuchinja ditwi jako. Kezakutumbika muna umbiki na ndege wezakuja nyama yako."

²⁰ Siku ya tatu, ikala siku ya kufikiza kwelekigwa mfalume. Mfalume kawekila dugila wakulu wake wose, kamulava muna ichifungo mwikagoya ving'waji na mokaji magate mkulu na kaweka haulongozi wa wakulu wake. ²¹ Mfalume kambweleza mwikagoya ving'waji muna ukulu wake wa kung'wiza, muladi yamwing'he nhungo mfalume muna yamakono. ²² Mbali mokaji magate mkulu katumbikigwa fana vialongile Yosefu. ²³ Mbali mwikagoya ving'waji, hamkumbuke bule Yosefu kamzimiza.

41

Yosefu Kofambula Nzozi za Mfalume

¹ Viifosile miyaka midi, mfalume wa Misili kalota nzozi, kuwa kakala yemile muna ingema ya lwanda lwa Naili, ² lusita kawona ng'ombe saba watelele na wanenehe walawa kunze ya ulwanda lwa Naili na wandusa kuja mgina. ³ Maaabaho ng'ombe saba wamwenga weza, wowakalile wasisili na wasoka. Weza na wema habehi na waja ng'ombe mungwazo wa ulwanda luja lwa Naili, ⁴ Ng'ombe waja saba wasisili na wasokile, wawaja ng'ombe waja watelele na wanenehe. Maabaho mfalume kalamuka. ⁵ Kagona kaidi na kalota nzozi zimwenga. Mimada saba ya uhemba imema na ikangala, ikung'huna muna dibuwa dimwe. ⁶ Mimada saba ya uhemba imisisili yoinyazigwe na mbeho ili na vuke ya ulawilo wa zuwa ilawilila. ⁷ Ivo mimada misisili iyaja ija imimada saba yoinenehe. Mfalume kalamuka kavimanya kuwa kakala kolota. ⁸ Imitondo kengilwa na lugano, katuma wasawi wose na wanhu wabala wose wa Misili. Na mfalume kawalongela nzozi zake, mbali habule munhu yoyose yamfambulile.

⁹ Maabaho mkulu wa mwikagoya ving'waji kamulongela mfalume, "Diyelo nokumbuka ubananzi wangu woniutendile. ¹⁰ Lusita luja viuchi-wonele ludoko cheye wakulu wako, niye na mkulu wa mokaji magate na kuchifunga muna ichifungo muna ikaye ya mkulu wa wakalizi. ¹¹ Chilo chimwe niye na yeye chilota nzozi, na chila nzozi ikala na fambulo jake. ¹² Mbwanga iyo Muebulaniya msang'hani wa mkulu wa wakalizi kakala hamwe na cheye, Chimulongela nzozi zetu, na yeye kachifambulila. ¹³ Chila chinhu chilawilila fana viya vialongile. Ukulu wangu nibweleziligwa mbali mokaji magate katumbikigwa."

¹⁴ Mfalume kalagiliza Yosefu yagaligwe, na wamgala kulawa muna ichifungo. Yosefu viyamalile kuwegula na kusaula nyawalo zake, kahita kwa mfalume. ¹⁵ Mfalume kamulongela Yosefu, "Nilota nzozi, mbali habule munhu yoyose yoyadahile kunifambulila. Nilongiligwa kuwa weye kodaha kuzifambula nzozi."

¹⁶ Yosefu kamwidika mfalume, "Sidaha bule, mbali Mulungu kezamfambulila mfalume vinogile."

¹⁷ Mfalume kamulongela Yosefu, "Nilota nima muna ingema ya lwanda lwa Naili, ¹⁸ niwawona ng'ombe saba wolawa muna ulwanda lwa Naili watelele na wanenehe na wandusa kuja mgina. ¹⁹ Maabaho ng'ombe wamwenga saba wasisili na wasokile. Muna iisi yose ya Misili sinawawona bule wowalingile fana wawo. ²⁰ Ng'ombe wasisili na wasokile weza na wawaja iwang'ombe saba waja wanenehe, ²¹ mbali viwamalile kuwaja ng'ombe waja wanenehe, munhu yoyose sigambe yavimanye kuwa wawaja wayawo, kwaviya wakala wasoka fana viya ichanduso. Maabaho nilamka zinhongo. ²² Maabaho muna zinzozi zangu muna dibuwa dimwe. ²³ Maabaho mimada saba ya uhemba, imisisili inyazigwe na mbeho ili na vuke ya ulawilo wa zuwa ilawilila, ²⁴ na mimada iyo misisili imela ija mimada saba inogile. Niwalongela waganga nzozi izo, mbali habule munhu yoyadahile kunifambulila."

²⁵ Yosefu kamulongela mfalume, "Nzozi zako mbili zina fambulo dimwe, Mulungu kakulongela chiya chodayatende. ²⁶ Waja ng'ombe saba wanenehe ni miyaka saba, na ija mimada saba ya uhemba inogile iviya

ni miyaka saba, fambulo jake ni dimwe. ²⁷ Waja ng'ombe saba iwasisili na wasokile, waja wowasondelele waja wanenehe na ija mimada saba ya uhemba, yoinyazigwe na mbeho ya ulawilo wa zuwa, fambulo jake ni miyaka saba ya nzala. ²⁸ Fana viya vinimulonge mfalume, Mulungu kamulagusa yaja yodayatende. ²⁹ Kwizakuwa na miyaka saba ya shibe muna iisi yose ya Misili. ³⁰ Yahafosa yayo, kwizalawilila miyaka saba ya nzala, na miyaka ija inogile izazimizwa muna iisi ya Misili, kwaviya nzala izalumiza isi. ³¹ Chipindi cha shibe hachizakumbukigwa, kwaviya nzala ikwiza izakuwa ng'hulu. ³² Kwaviya nzazi ya mfalume ibweleligwa miyanza midhi, imulagusa kuwa Mulungu kalamula na kezaifikiza mbuli ino ivino sambu.

³³ “Lelo mfalume kolondeka yamsagule munhu yeli na umanyi na ubala, yawe mulolezi muna iisi ya Misili. ³⁴ Kaidi yeye mfalume, yawatome walolesi wamwenga hano mwiisi, yawalagilize waduganye hanhu ha tano ha ndiya ya miyaka saba ya shibe muna iisi ya Misili. ³⁵ Yawalagilize waduganye ndiya zose chipindi cha miyaka inogile ikwiza, na kumwing'ha udahi mfalume wa kwika ndiya muna yamagulu kwa ichimu cha ndiya ya mabululu yose, ikalizwe kwa kwikigwa goya. ³⁶ Ndiya iyo izakuwa ngama ya isi chipindi cha miyaka saba ya nzala yondaiwe muna iisi ya Misili. Kwa nzila ino wanhu hawezaanganika kwa nzala bule.”

Yosefu kokwing'higwa ukulu Misili

³⁷ Mbuli iyalongile Yosefu imnogeza mfalume na wakulu wake. ³⁸ Ivo mfalume kawauza wakulu wake, “Vino chompatahi munhu fana ino Yosefu yeli na muhe wa Mulungu mgati yake?” ³⁹ Mfalume kamulongela Yosefu, “Kwaviya Mulungu kakulagusa yano yose, habule munhu yeli na ubala fana weye. ⁴⁰ Nokwika weye muna ulolesi wa isi yangu, na wanhu wangu wose wezakutegeleza. Ukulu wako wizakuwa wekaidi kulawa niye. ⁴¹ Mfalume kamulongela Yosefu, Lelo nokwing'ha ukulu wa kutawala isi yose ya Misili.” ⁴² Mfalume kavula chinhu chili na luzabi chili na chilaguso chake muna ichidole chake, na kachiguma muna ichidole cha Yosefu. Kamuyawaliza walo da mgolole na kumvaza mkufu wa zahabu mwiiisingo yake. ⁴³ Mfalume kamkweza muna umtuka wake wekaidi wa falasi, na wakalizi walongolela haulongozi wa Yosefu, kuno wolandula madizi yawo na kulonga, “Tumbaleni mavindi!” Ivo niivo mfalume viyamwing'hile ukulu Yosefu muna iisi yose ya Misili. ⁴⁴ Maabaho mfalume kamulongela Yosefu, “Niye mfalume, na habule munhu yoyose muna iisi yose ya Misili yodayenule mkono hebu mgulu bila ya kulongiligwa na weye.” ⁴⁵ Mfalume kamwing'ha Yosefu zina da Chimisili, Zefanati Paneya, na kamwing'ha muke, Asenati mwana wa Potifela, mkulu wa nhambiko wa bululu da Oni. Yosefu kahita uko na uko muna iisi ya Misili ⁴⁶ Yosefu kakala na lika da miyaka malongo matatu viyanduse kumsang'hanila mfalume wa Misili. Yosefu kahasegela haulongozi wa mfalume na kahita kuna iisi yose ya Misili. ⁴⁷ Ivo muna imiyaka ija saba ya shibe, migunda muna iisi ilava ndiya mvunyo, ⁴⁸ Yosefu kaduganya ndiya kwa miyaka saba muna iisi ya Misili na keka kuna yamabululu. Chila bululu keka ndiya kulawa mmigunda yoizunguluka. ⁴⁹ Yosefu keka ngama ya ndiya mvunyo fana viya msanga wa mwiibahali mbaka kapotwa kuipeta kwaviya haipeteka.

⁵⁰ Ing'hali hainakwandusa miyaka saba ya nzala, Yosefu kawa kapata wana waidi kwa imuke Asenati mwana wa Potifela mkulu wa nhambiko

wa Oni. ⁵¹ Yosefu kamtanga mwanage chaudele zina jake Manase, kwaviya kalonga, “Mulungu kanitenda nizimize manhesa yangu yose na kaye ya tati yangu.” ⁵² Mwana magati kamtanga zina Efulaimu, fambulo jake, “Mulungu kaning’ha wana muna iisi ya manhesa yangu.”

⁵³ Miyaka saba ya shibe iwa imala muna iisi ya Misili, ⁵⁴ na miyaka saba ya nzala yandusa, fana viya Yosefu viyalongile. Kukala nzala muna zisi zimwenga zose, mbali muna iisi ya Misili kukala na ndiya. ⁵⁵ Wamisili viwanduse kuwa na nzala, wamulilila mfalume yaweng’he ndiya. Mbali mfalume kawalongela Wamisili wose, “Muhite kwa Yosefu na mutende chondayawalongele.” ⁵⁶ Nzala yenela muna iisi yose, Yosefu kayavugula madungu yose na kawachuluzila ndiya Wamisili, kwaviya nzala ikala ng’hulu muna iisi ya Misili. ⁵⁷ Wanhu kulawa zisi zose weza Misili kugula ndiya kwa Yosefu, kwaviya nzala ikala ng’hulu ng’hani chila hanhu.

42

Ndugu zake Yosefu wohita Misili kugula uhemba

¹ Yakobo viyamanyaile kuwa uko Misili kuna ndiya, kawalongela wange, “Habali mweye moilola mweye kwa mweye muhala? ² Nihulika uko Misili kuna ndiya, hiteni uko mukagule ndiya muladi sekehidanganike kwa nzala.” ³ Ivo ndugu longo wa Yosefu wahita Misili kugula ndiya. ⁴ Mbali Yakobo hamulekele bule Benjamini mdodo wake Yosefu kuhita na ndugu zake, kwaviya kadumba chinhu chihile kumulumiza.

⁵ Wana wa Isilaili wafika Misili, wagula ndiya fana viya wamwenga, kwaviya uko kwiisi ya Kanaani kukala na nzala. ⁶ Chipindi icho, Yosefu niyo yoyakalile mulolesi wa isi ya Misili, yoyawachuuzele ndiya wanhu walawile zisi zose. Ivo ndugu zake Yosefu weza na wamtumbalila mavindi mbaka vihanga vidalisa hasi. ⁷ Yosefu viyawawone ndugu zake kawatambula, mbali kaitenda fana viya hawamanyaile bule. Kawauza kwa ukali, “Mweye mulawa kulih?”

Nawo wamwidika, “Chilawa isi ya Kanaani, chiza kugula ndiya.”

⁸ Yosefu kawamana sekulu zake, mbali wawo hawammanyile bule. ⁹ Yosefu kaikumbuka nzozi yoyailotile na kalonga, “Mweye mwiza kupelemba unyonyonde wa isi yetu.”

¹⁰ Ndugu zake wamwidika, “Siyo mwenevale. Cheye ni wasang’hani wako chiza kugula ndiya. ¹¹ Cheye chose ni ndugu, cheye siyo wapelembaji, cheye wasang’hani wako ni wanhu hachilonda uwwizi.”

¹² Mbali Yosefu kagendelela kulonga, “Siyo! Mwiza kupelemba unyondenyonde muna iisi yetu.”

¹³ Wamulongela, “Cheye wasang’hani wako, chose cha ndugu longo na waidi, wana wa munhu imwe mkaya wa Kanaani. Ndugu yetu imwe kadanganika, na mdodo wetu kasigala na tati yetu.”

¹⁴ Yosefu kawedika, “Fana viya viniwalongele, mweye mwa wapelembaji. ¹⁵ Vino niivo vondamugezigwe, noilaha kwa zina da mfalume, hano hamwizahalawa mbaka mdodo wenu vodayeze hano. ¹⁶ Mtumeni imwe wenu yamsondelele ndugu yenu imdodo na kuno wamwenga wogozela muna ichifungo baho hondaumanyike ulonzi wenu kweli yake, la sivo noilaha kwa zina da mfalume, mweye mwa wapelembaji.” ¹⁷ Maabaho kawaguma muna ichifungo kwa siku nhatu. ¹⁸ Siku yetatu Yosefu kawalongela, “Kwaviya niye nomdumba Mulungu, tendeni vino na mweye mwizakala. ¹⁹ One mweye mwa wanhu siyo wauvwizi, imwe wenu yasigale muna

ichifungo, wamwenga wawagalile ndiya ndugu zenu ukaye weli na nzala. ²⁰ Maabaho mumgale mdodo wenu kumwangu. Iyo yolagusa ukweli wa ulonzi wenu, na hamwizakomigwa bule.” Waitogolela ivo. ²¹ Maabaho walonganya, “Lelo cheye cha muna yamagayo kwa ichimu cha yaja yochim-tendele Yosefu ndugu yetu, chimuwona kakala na luholoji mkulu hata viya viyachilambile nhazo, mbali cheye hachimtegeleze bule. Lekamana magayo yano yose yochilawilila.”

²² Lubeni kawedika, “Siwalongele bule kuwa sekemumulumize mbwanga? Mbali mweye hamunitegeleze bule! Lelo damu yake yolondigwa kumwetu.” ²³ Yosefu kakala yovimanya yose yowakalile wolonga, mbali wawo hawavimanyile bule kuwa kavimanya, kwaviya viyalongile kalonga nawo kwa nzila ya mfambulaji. ²⁴ Yosefu kasegela hoyakalile na kandusa kulila. Kabwela na kulonga nawo, kamgwila Simeoni na kamfunga haulongozi wawo.

Ndugu wa Yosefu wobwela Kanaani

²⁵ Yosefu kalagiliza maguniya yawo ya kusumila yamemezigwe ndiya na kumbwelezela chila imwe wawo hela muna diguniya jake na ndiya ya mzila. Ivo niivo itendeke. ²⁶ Wawapapiza mbashasha zawo vihongwe, na maabaho wasegela. ²⁷ Viwafikile hanhu ha kugona nyambenyambe, imwe wawo kafungula lobota jake yadahe kumdima chihongwe wake, kazanywa kuwona hela yake muna diguniya jake. ²⁸ Kawalongela ndugu zake, “Hela yangu ibwelezigwa.” Aino hano hanadiguniya jangu! Viwahulike yawo mizoyo yawo igwa na wakala wogudema kwa ludumbo na kwiuzagiza wenyewo, “Chinhu chaki chino Mulungu choyachitendele?”

²⁹ Viwafikile kwa tati yawo Yakobo uko kuna iisi ya Kanaani, wamulongela mbuli zose zozilawilile. ³⁰ “Mkulu wa isi ya Misili kalonga na cheye kwa ukali na kuchilonga cheye cha wapelembaji muna iisi yake. ³¹ Mbali cheye chimwidika, ‘Cheye siyo wapelembaji, cha wanhu hachilonga uvwizi. ³² Chimulongela kuwa cheye cha ndugu longo na waidi, wana wa tata imwe. Ndugu yetu imwe ni mwene kwaga, mdodo wetu kauko kuna iisi ya Kanaani hamwe na tati yetu.’ ³³ Mbali mkulu wa isi ija kachilongela, ‘Vino niivo vondanivimanye kuwa mweye mwa wanhu hamulonga uvwizi, mulekeni kumwangu ndugu yenu imwe, na wamwenga mgale ndiya kwa jamaa zenu weli na nzala. ³⁴ Mumgale mdodo wenu kumwangu. Maabaho nizavimanya kuwa hamuli wapelembaji, mbali wanhu hawalonga uvwizi. Nizaweng’ha ndugu yenu kubwela nayo, na mwizadaha kulekelwa kutenda uchuluzi muna iisi ino.’”

³⁵ Viwakalile wokung’huna ndiya kulawa muna yamaguniya yawo, wazanywa kuwona chila imwe wawo kabweleziligwa chifuko chake na hela mgati ya guniya jake. Viwawone zihela, wawo na tati yawo Yakobo wadumba. ³⁶ Yakobo tati yawo kawalongela, “Monihoka wanangu, Yosefu kakwabule, Simeoni kakwabule, na lelo molonda kumsola Benjamini. Man-hesa yose yamhata niye!”

³⁷ Lubeni kamulongela tati yake, “Fana niye simbweleze bule Benjamini kumwako, uwakome wanangu waidi. Muleke Benjamini muna imikono yangu na niye nizamkaliza na kumbweleza kumwako.”

³⁸ Mbali Yakobo kalonga, “Mwanangu haita hamwe na mweye bule, sekulu wake kadanganika, na kasigala yaidumwe muhala. One josome dahamulawilila mwiinzila, niye namulala nili na uhenga, ivo mwizanikoma kwa lugano dondanipate.”

43

Mwanza wa kaidi kuhita Misili

¹ Maabaho nzala ikala ng'hulu muna iisi. ² Viwakomeleze kuja ndiya yose yoigaligwe kulawa Misili, tati yawo kawalongela wanage, "Bweleni na kugula ndiya chidogo kwa ichimu chetu."

³ Mbali Yuda kamulongela, "Munhu ija kachizuma kwa ukali kalonga, 'Sizawahokela bule fana hamwizile nayo ndugu yenu.' ⁴ One kotogola chihite nayo mdodo wetu, chizahita kukugulila ndiya. ⁵ Mbali one wahalema yahite na cheye, hachizahita bule, kwaviya munhu ija kachilongela funhula funhula kuwa 'Sizawahokela mweye mbaka mwize na mdodo wenu.' "

⁶ Isilaili kalonga, "Habali moniguma muna diyangwayangwa kwa kumulongela imunhu iyo kuwa munayo mdodo wenu imwenga?"

⁷ Wawo wamwidika, "Imunhu iyo kachiuzagiza uguluga ng'hani kusionhela mbuli zetu na welesi wetu kalonga, "Tati yenu yang'hali mgima? Mumpata ndugu imwenga?" Cheye chimwidika kwa viya viyauzile. Chihavimanyile vilihi fana kochilongela mwize na mdodo wenu?"

⁸ Yuda kamulongela tati yake Isilaili, "Mulekelele mwanago hamwe na niye, na chizasegela mwanza umwe muladi cheye na weye na wanetu chidahe kuwa wagima sekechidanganike. ⁹ Niye mwenyewo nokuwa mwingilizi, na weye kwizanyamhilila niye. One simbweleze kumwako, nidaigwe niye siku zose ¹⁰ Mbali one hachikalame bule, chahahitile uko na kubwela hano miyanza midii."

¹¹ Tati yawo Isilaili kawalongela, "Haya kwaviya yolondeka iwe ivo, basi, tendeni ivo, soleni kulawa muna imifuko yenu mazao yanogile ya isi, mavuta chidogo ya mkwazu na uki chidogo na ubani na mavuta yonung'ha goya na mbeyu za kuja. ¹² Soleni hela ya miyanza midii yolondeka, kwaviya yolondeka mwiibweleze hela ija yoikigwe muna yamalobota yenu. Yodahika ibwelezigwa chiubananzi. ¹³ Msoleni ndugu yenu na muhite nayo kwa munhu iyo. ¹⁴ Mulungu mwene Udaho yawanogele kupata ubazi haulongozi wa munhu iyo na yawalekelele ndugu yenu imwenga, kezaweng'ha Benjamini na ndugu yenu imwenga kubwela mose, one nahalondeka niwagize wanangu, nizawagiza."

¹⁵ Iwandugu wasola vitumetume na hela miyanza midii kufosa ija ya ichanduso. Wahita Misili hamwe na ndugu yawo Benjamini. Viwafikile wahita kwima haulongozi wa Yosefu. ¹⁶ Baho Yosefu viyamuwonile Benjamini hamwe nawo, kamulongela mulolesi wa kaye yake, "Wasole wanhu wano mbaka ukaye yangu. Wezakuja ndiya ya imisi hamwe na niye. Chinja mnyama na usasale ndiya." ¹⁷ Mulolesi kaye katenda fana viya viyalagilizigwe, kawasola mbaka kwiikaye ya Yosefu.

¹⁸ Viwawone wogaligwa kwiikaye ya Yosefu, wadumba na walonga, "Chogaligwa kuno kwa ichimu cha ija ihela yochibweleziligwe muna yamalobota yetu vichizile mwanza wanduso yadahe kupata ulongelo wa kuchidusa kwa kuchihoka vihongwe wetu na kuchitenda chiwe watumwa wake."

¹⁹ Viwawile hana ulwivi lwa ikaye ya Yosefu, wamulongela msang'hani, ²⁰ "Chilekelele mwenevale, chiza hano kugula ndiya umwanza wa ichanduso. ²¹ Vichifikile kaye ya nyambenyambe, chifungula malobota yetu, chila imwe wetu kafika hela muna yamalobota yake. Ivo chinayo, chikubwelezela. ²² Iviya chinazo hela zimwenga za kugulila ndiya kaidi. Hachivimanyile bule yelihi yekile hela yetu muna malobota yetu."

²³ Mulolesi kawedika, “Muwe na tindiwalo na sekemdumbe. Mulungu wenu, Mulungu wa tati yenu, niyo yekile hela zenu muna yamaguniya. Nihokela maliho yenu.” Maabaho kawagalila Simeoni.

²⁴ Mulolesi kawasola mbaka mwiikaye ya Yosefu. Kaweng’ha mazi wanawe nhende, na kawadima vihongwe wawo. ²⁵ Nawo wasasala vitumetume vawo va kumwing’ha Yosefu, vondayabwele imisi, kwaviya walongiligwa kuwa wezakuja ndiya hamwe nayo. ²⁶ Ivo Yosefu viyabwelile ukaye, wasola vitumetume muna ikaye na wamtumbalila mavindi mbaka chihanga chidalisa hasi. ²⁷ Kawauza kuhusu ugima wawo na maabaho kalonga, “Munisumulila kuhusu tati yenu imulala, vino kachelwa? Vino yang’hali mgima?”

²⁸ Wawo wamwidika, “Msang’hani wako tati yetu yang’hali mgima na kachelwa.” Maabaho wamtumbalila mavindi mbaka chihanga chidalisa hasi.

²⁹ Yosefu kachinula chihanga chake na kamuwona ndugu yake Benjamini, mwana wa mami yake na kalonga, “Ino niyo ndugu yenu imdodo, yomnilongele mbuli zake? Mulungu yakunogele, mwanangu.” ³⁰ Yosefu kahalawa hima hima hanhu baho, kwaviya kaihulika giyogiyo kwa ichimu cha kumemwa na ubazi wa ndugu yake, kahita kuna ichiheleto chake na kalila umo. ³¹ Viyakomeleze kunawa chihanga chake, kalawa kunze, na kaiyangambiza, kalagiliza yagaliligwe ndiya. ³² Yosefu kagaliligwa ndiya yake yaidumwe mwiimeza, na wandugu zake waidumwe. Wamisili wadile hamwe iviya waigola kwaviya ni mwiko kuja ndiya hamwe na Waebulaniya. ³³ Ndugu zake Yosefu wakala kwa kuipanga haulongozi wake kwa kusondelela lika jawo. Kwandusila wa mwanduso mbaka wa uhelelo, wakala woilola kwa mwazanyo. ³⁴ Ndiya ikala isiligwe kulawa kwa Yosefu na kugaligwa kumwawo, mbali Benjamini kagoliligwa miyanza mitano kufosa ndugu zake. Ivo wang’wa na wadeng’helela hamwe nayo.

44

Nhungo yopatika kwa Benjamini

¹ Yosefu kamulagiliza mulolesi wa kaye yake, “Memeza malobota ya wanhu wano ndiya fana viya vowodaha kupapa, na mwikile chila munhu hela muna umulomo wa guniya jake. ² Ika nhungo malumu muna umulomo wa lobota da ija imdodo, hamwe na hela ya ndiya yake.” Nayo katenda fana viya vivalongiligwe na Yosefu. ³ Imitondo ng’hani ndugu wawo watogoleligwa kusegela na vihongwe wawo. ⁴ Nawo viwawile hawanahita hatali kulawa muna dibululu, Yosefu kamulongela mulolesi wa kaye yake, “Himahima wasondelele na wahawapata uwagwile na uwauze, ‘Habali muliha yehile kwa yanogile?’ ⁵ Vino habali mubawa nhungo malumu ya mwenevale wangu? Vino nhungo ino siyo ija iyong’wila nayo koisang’hanila kulagula? Ivo mutenda vihile kwa dino!’ ”

⁶ Ivo mulolesi viyawafikile kawalongela mbuli izo izo. ⁷ Wamulongela, “Habali mwenevale kolonga mbuli fanile zino? Cheye wasang’hani wako hachidaha kusang’hana mbuli fanile ino bule. ⁸ Lola mwenevale hela ichifikile muna imilomo ya maguniya yetu chiibweleza kulawa muna iisi ya Kanaani. Lelo habali chibawe hela hebu zahabu kulawa muna ikaye ya mwenevale wako? ⁹ Mwenevale, one imwe wetu yahawoneka kanayo, yakomigwe, na chondachisigale chizakuwa watumwa wako.”

¹⁰ Kalonga, “Nitogola, mbali ija yasolile nhungo yangu muhala niyo yondayawe mtumwa wangu, na wondamusigale mwizaillegha.” ¹¹ Ivo

wahulumusa hasi maguniya yawo himahima, na chila munhu kafungula lobota jake. ¹² Mulolesi wa Yosefu kapekula maguniya yose kwandusila da mkulu kabisa mbaka da mdodo kabisa na nhungo ipatika kwa idodo kabisa muna diguniya da Benjamini ¹³ Baho wadega viwalo vawo kwa lugano, wawapapiza mizigo vihongwe wawo, na wabwela kuna dibululu.

¹⁴ Yuda na ndugu zake viwezile kuna ikaye ya Yosefu, Yosefu kakala yang'hali umo. Ivo wamtumbalila mavindi kwa hishima. ¹⁵ Yosefu kawauza, "Mutenda choni? Hamuvimanyile kuwa munhu fana niye nodaha kulag-ula?"

¹⁶ Yuda kamwidika, "Mwenevale, chodaha kulonga choni?" Chodahaze kulema? "Chodahaze kuigombela? Mulungu kalagusa ubananzi wetu. Lelo cheye chose na ija yatoligwe na nhungo yako, chawatumwa wako."

¹⁷ Yosefu kalonga, "Bule! Niye sidaha kutenda ivo! Ija muhala yasolile nhungo yangu niyo yondayawe mtumwa wangu. Mweye musigalile bweleni kwa tindiwalo kwa tati yenu."

Yuda komulamba Benjamini

¹⁸ Yuda kamkwenhukila Yosefu na kamulongela, "Mwenevale, noku-lamba, unilekelele niigombe. Sekeuniwonele ludoko weye kulinga fana mfalume mwenyewo. ¹⁹ Mwenevale, weye kuchiuza cheye, 'Mweye muna tata hebu ndugu?' ²⁰ Chidika, 'Chinayo tata mulala na ndugu mdodo, kamweleka muna ulala wake. Sekulu wake kadanganika, na yeye muhala niyo mwana yasigale kwa mami yake na tati yake komulonda ng'hani.' ²¹ Mwenevale, kuchilagiliza cheye wasang'hani wako chimgale hano, muladi umuwone, ²² na chikulongele kuwa mbwanga iyo hadaha kumuleka tati yake, one yahamuleka tati yake, tati yake kezadanganika. ²³ Maabaho kuchilongela wasang'hani wako, 'One hamwizile na ndugu yenu imdodo sizamuhokelani bule.'

²⁴ "Vichibwelile ukaye kwa msang'hani wako tati yangu, chimulongela mbuli zako mwenevale. ²⁵ Maabaho tati yetu kachilongela chibwele kugula ndiya chidogo. ²⁶ Chimwidika, 'Hachidaha kuhita, mbali hachihokeligwa mbaka chihite na mdodo wetu. One hezahita na cheye bule hachidaha kuhokiligwa na munhu ija.' ²⁷ Tati yetu kachilongela, 'Movimanya kuwa muke wangu Laheli kanyelekela wana waidi muhala wa chilume. ²⁸ Imwe kaga kamala. Na nilonga kuwa yodahika kalumizigwa na wang'onyo wa muna imbago. Kwaviya sinamuwona kaidi kwandusila viyasegele. ²⁹ One muhamsola ino iviya kulawa kumwangu yahapatigwa na yehile mwizani-humulusa kuzimu na kuno na mulala nili na mnamilo.'

³⁰ "Ivo mwenevale," Nihambwelela tati yangu msang'hani wako bila ya mbwanga ino na kuno ugima wa tata ohuwila ugima wa mbwanga ino. ³¹ "Yahawona kahabule hamwe na cheye kezadanganika. Ivo cheye wasang'hani wako chizamtenda tati yetu yadanganike kwa mnamilo. ³² Yose ya yayo niye niilava niwe mwingilizi wa mbwanga ino kwa tati yangu, nilonga one simbweleze bule Benjamini kumwako ubananzi uwe kumwangu siku zose. ³³ Lelo weye mwenevale nokulamba, niye msang'hani wako, nisigale niwe mtumwa wako kwa chimu cha mbwanga ino. Muleke yeye yabwaze ukaye hamwe na ndugu zake. ³⁴ Nodahaze kubwela kwa tati yangu one mbwanga heli na niye? Sidaha kufunya umoyo kuwona yehile yondayampate tati yangu."

45

Yosefu koilagusa kwa ndugu zake

¹ Baho Yosefu kapotwa kufunya umoyo haulongozi ha wasang'hani wake, ivo kawalongela wose walawe kunze ya chiheleto. Ivo Yosefu kakala yaidumwe viyailaguse kwa ndugu zake. ² Kalila kwa dizi kulu mbaka Wamisili wamuhulika, mbaka wanhu wa kaye ya mfalume nawo wahulika. ³ Maabaho Yosefu kawalongela ndugu zake, "Niye ni Yosefu. Vino tati yangu yang'hali mgima?" Mbali ndugu zake viwahulike ivo, wadumba mbaka hawadahile kwidika bule. ⁴ Maabaho Yosefu kawalongela, "Nolamba, kwenhukeni habehi yangu." Wakwenhuka, nayo kalonga, "Niye ni ndugu yenu Yosefu, yomunichuuzile kuhita Misili. ⁵ Mbali lelo sekemwingilwe na luholoji na sekemuilaumu wenyewe kwaviya munichuza. Mulungu kanituma kuulongozi wenu muladi nikombole ugima wa wanhu. ⁶ Uno ni mwaka wekaidi wa nzala muna iisi, na ing'hali miyaka imwenga mitano iyo wanhu hawezadaha kulima hebu kugobola. ⁷ Mulungu kanigala kuulongozi wenu muladi niwatende mweye musigale muna iisi na kuwakombola kwa ukombola mkulu. ⁸ Ivo siyo mweye yomunigalile hano, mbali Mulungu. Kanitenda niwe tata kwa mfalume. Niye ni mwimilizi wa kaye yose, niye ni mtawala wa isi yose ya Misili.

⁹ "Ivo himahima mubwele kwa tata na mumulonge kuwa vino ivo viyolonga Yosefu mwanago; 'Mulungu kanitenda niwe mtawala wa isi yose ya Misili, izo kumwangu bila kukalama. ¹⁰ Kwizakala muna iisi ya Gosheni, kwizakuwa habehi na niye, weye na wanago na wazukulu zako na ng'hondolo wako na luti wako na ng'ombe wako na chila chinhu chiulinacho. ¹¹ Vondauwe Gosheni, nizakulola goya weye, ndugu zako hamwe na fugo yako muladi sekemupuwe chochose chomulonda, kwaviya ing'hali miyaka imwenga mitano ya nzala.' "

¹² Yosefu kagendelela kulonga, "Mweye wenyewe muwona kwa meso yenu na hata ndugu yangu Benjaminini kaniwona kwa meso yake kuwa niye iyo mwenyewe Yosefu yonilonga na mweye. ¹³ Na mweye mwizamulongela tati yangu hishima inili nayo hano Misili na yose yomuyawone, maabaho himahima mukamsole tati yangu na mumgale hano."

¹⁴ Maabaho Yosefu kamuhagatila Benjaminini ndugu yake na kalila, Benjaminini nayo kalila na kuno waihagatila. ¹⁵ Maabaho wogendelela kulila, Yosefu kawanonela ndugu zake na kalila. Viyakomelezeke yayo ndugu zake wandusa kulonga nayo.

¹⁶ Mbali izo vizifikile kwiimhongono ya mfalume, kuwa ndugu wa Yosefu weza, zimmogela mfalume na wakulu wake. ¹⁷ Ivo mfalume kamulongela Yosefu, "Walongele ndugu zako wawapapize mizigo yawo vihongwe na wabwele kuna iisi ya Kanaani. ¹⁸ Wangale hano tati yawo na wanhu wawo. Niye nizaweng'ha hanhu hanogile ha isi ya Misili, nawo wezadeng'helela matunda yose ya isi ino. ¹⁹ Iviya walongele kulawa Misili, wasole mituka ibululigwa kuwagalila wana wawo wadodo na wake zawo na iviya seke-waswele kumgala tati yawo. ²⁰ Walongele sekewagese vinhu vawo kwaviya vinhu vinogile muna iisi ya Misili vizakuwa vawo."

²¹ Ivo wana wa Isilaili watenda fana viya viwalongiligwe. Yosefu kaweng'ha mituka fana viyalagilize mfalume na ndiye ya kuja mwiinzila. ²² Kamwing'ha chila munhu viwalo va kusaula. Mbali kamwing'ha Benjaminini vihande magana matatu va hela na viwalo vitano va kusaula. ²³ Hamala baho vitumetume vino kamwing'ha tati yake kwa ichimu cha

mwanza, vihongwe longo wowapapile vinhu vinogile kulawa Misili, vihongwe wake longo wowapapile ndiya, magate na ndiya zimwenga. ²⁴ Ivo Yosefu kailaga na ndugu zake. Viwakalile wosegela Yosefu kawazuma kulonga, “Sekemugombe mwiinzila.”

²⁵ Baho wasegela Misili na kubwela ukaye kwa tati yawo Yakobo mwiisi ya Kanaani. ²⁶ Wamulongela tati yawo, “Yosefu mgima!” Niiyo mtawala wa isi yose ya Misili! Baho tati yawo kengilwa na mkangagile, kwaviya hadahile bule kuzitogola mbuli zawo.

²⁷ Mbali viwamulongele Yakobo mbuli izo zose zivalagilizigwe na Yosefu na viyawone mituka yoyagaliligwe na Yosefu kumsola, moyo wake umema deng’ho ng’hani. ²⁸ Isilaili kalonga, “Lelo moyo wangu woibwanha, mwanangu Yosefu mgima. Nohita nikamuwone ning’hali sinadanganika bule.”

46

Yakobo na kaye yake wohita Misili

¹ Isilaili kandusa mwanza wake hamwe na vinhu vake vose kahita Belisheba, uko kalava nhambiko kwa Mulungu wa tati yake Isaka. ² Mulungu kalonga na Isilaili muna yamalaguso ichilo na kamtanga, “Yakobo, Yakobo!” Nayo kamwidika, “Yemwe, aino hano.”

³ Mulungu kalonga, “Niye niiyo Mulungu, Mulungu wa tati yako.” “Sekeudumbe kuhita Misili, vondauwe uko, nizakutenda uwe makabila mengi. ⁴ Niye mwenyewo nohita na weye uko Misili, na nizakubweleza muna iisi ino. Yosefu kezakuwa na weye baho vondaudanganike na mkono wake wizamfumba meso yako.”

⁵ Yakobo kahasegela Belisheba. Wanage Isilaili wamguma Yakobo tati yawo muna imituka yoyailavile mfalume wa Misili hamwe na iwana iwadododo na wake zawo. ⁶ Iviya wasola mifugo na vinhu vawo vose, viwakalile wapata muna iisi ya Kanaani, maabaho wahita Misili. Yakobo kasola welesi wake wose, ⁷ wanage wa chilume na wachike na wazukulu zake na welesi wake kaugala Misili.

⁸ Yano yayo mazina ya wana wa Isilaili wowahitile muna iisi ya Misili, wakala Yakobo na wanage na Lubeni chaudi wa Yakobo, ⁹ na wanage Lubeni wakala Henoki na Palu na Heziloni na Kalimi, ¹⁰ na wanage Simeoni wakala Yemueli na Yamini na Ohadi na Yakini na Sohali na Shauli yoyelekigwe na mwanamke Mkanaani. ¹¹ Wanage Lawi wakala Gelishoni na Kohasi na Melai. ¹² Wanage Yuda wakala Eli na Onani na Shela na Pelesi na Zela. Mbali Eli na Onani wadanganika muna iisi ya Kanaani. Wana wa Pelesi wakala Hesiloni na Hamuli. ¹³ Wanage Isakali wakala Tola na Puva na Yobu na Shimuloni. ¹⁴ Wanage Zabuloni wakala Seledi na Eloni na Yaleeli. ¹⁵ Wano ni wana wa chilume waja Leya woyamwelekele Yakobo kuja Padani Alamu, hamwe na Dina mndeke wake. Pete ya wanage, wandeke zake na wabwanga zake wakala malongo matatu na watatu.

¹⁶ Wanage Gadi wakala Zefoni na Hagi na Shuni na Esboni na Eli na Alodi na Aleli. ¹⁷ Wanage Asheli wakala Imina na Ishiva na Ishivi na Belia na Sela yeli lumbu jawo. Na wanage Beliya wakala Hebeli na Melikieli. ¹⁸ Wano longo na sita ni wana wa Yakobo na Zilipa, mtumwa niiyo Labani yamwing’hile Leya mndeke wake.

¹⁹ Laheli, muke wa Yakobo kamwelekele wana waidi wa chilume, Yosefu na Benjamini. ²⁰ Muna iisi ya Misili Yosefu keleka wana waidi, Manase na Efulaimu, kwa Asenati mndeke wa Potifela, mkulu wa nhambiko wa Oni.

²¹ Wanage Benjamini wakala Bela na Bekeli na Ashibeli na Gela na Naamani na Ehi na Loshi na Mupimu na Hupimu na Alidi. ²² Wanhu wana longo na wane ni wana na wazukulu wa Yakobo na Laheli muke wake.

²³ Mwanage Dani kakala Hushimu. ²⁴ Wanage Nafutali wakala Yaseeli na Guni na Yaseli na Shilemu. ²⁵ Wawo saba ni wana na wazukulu wa Yakobo na Biliha msang'hani wa chike iyo Labani kamwing'ha mndeke wake Laheli.

²⁶ Wanhu wose wa welesi wa Yakobo wowahitile nayo kuna iisi ya Misili, bila kuwapeta wake wa wanage, wakala wanhu malongo sita na sita. ²⁷ Uko kwiisi ya Misili Yosefu keleka wana waidi. Ivo peta yose ya welesi wa Yakobo wengile Misili wakala malongo saba.

Yakobo na kaye yake muna iisi ya Misili

²⁸ Yakobo kamulongoza Yuda kwa Yosefu muladi yamulaguse nzila mbaka Gosheni. Ivo weza mbaka hanhu ha Gosheni. ²⁹ Yosefu kakwela mtuka wake na kahita kumkimilila Isilaili tati yake uko Gosheni. Viwaiting'hane na tati yake, waigeleka zisingo na kalila kwa lusita lutali. ³⁰ Isilaili kamulongela Yosefu, "One nahadanganika sambu si chinhu bule, kwaviya nichiwona chihanga chako na kuvimanya kuwa weye kwa mgima."

³¹ Hamala baho Yosefu kawalongela ndugu zake na wanhu wose wa tati yake, "Nolondeka kuhita na kumulongela mfalume kuwa ndugu zangu na wanhu wose wa tati yangu wokala mwiisi ya Kanaani, wanizila.

³² Nizamulongela kuwa mweye mwawadimaji wanyama kwaviya mukala wafugaji, na kwaviya mufika hamwe na luti na ng'hondolo na ng'ombe na vinhu venu vimulinavo. ³³ Ivo mfalume yahawatanga na kuwauza sang'hano yenu choni, ³⁴ longeni, 'Mwenevale, cheye wasang'hani wako chawafugaji wanyama kwandusila udodo wetu mbaka diyelo, kwaviya niivo viwakalile wasaho zetu.' Longeni ivo muladi mudahe kutogoligwa kukala mkowa wa Gosheni." Yosefu kalonga ivo kwaviya kwa Wamisili wadimaji wa ng'hondolo si chinhu bule.

47

¹ Yosefu kamulongela mfalume, "Tati yangu na ndugu zangu weza kulawa Kanaani na ng'hondolo wawo na luti wawo na ng'ombe wawo na vinhu vawo vose viweli navo. Sambu wokala muna umkowa wa Gosheni." ² Kawasagula ndugu watano na kawalagusa kwa mfalume. ³ Mfalume kawauza, "Sang'hano yenu ilihii?"

Nawo wamwidika mfalume, "Cheye wasang'hani wako ni wadimaji fana viya viwakalile wasaho zetu." ⁴ Maabaho wamulongela mfalume, "Cheye wasang'hani wako chiza kukala fana nyambenyambe muno mwiisi kwaviya uko Kanaani kuna nzala ng'hulu na kaidi chabule mgina wa wanyama wetu wa kufugigwa. Ivo mwenevale, chokupula cheye, wasang'hani wako, uchilekele kukala muna umkowa wa Gosheni." ⁵ Mfalume kamulongela Yosefu, "Tati yako na ndugu zako wakwizila weye, ⁶ isi ya Misili ni yako. Weng'he tati yako na ndugu zako hanhu hanogile muna umkowa wa Gosheni. Waleke wakale muna iisi, na one kuwamanya wanhu wene ujuzi wawo viweli wasagule wawe walolesi wa mifugo yangu."

⁷ Maabaho Yosefu kamsola tati yake Yakobo na kumulagusa kwa mfalume. Maabaho Yakobo kamtemela mate mfalume, ⁸ na mfalume kamuuza Yakobo, "Lika jako ni miyaka mingahi?"

⁹ Yakobo kamwidika, "Miyaka yangu fana mfosanzila ni gana na malongo matatu. Miyaka iyo iwa midodo na imema magayo, kaidi hainafika miyaka

yowakalile mawasaho fana wafosa nzila.”¹⁰ Maabaho Yakobo kamtemela mate mfalume na kusegela.¹¹ Maabaho Yosefu kaweng’ha hanhu hakukala tati yake na ndugu zake muna iisi ya Misili, kaweng’ha hanhu hanogile habehi na bululu da Lamasesi, fana viya mfalume viyalagilize.¹² Yosefu kaweng’ha ndiya tati yake na ndugu zake na wanhu wa mwiikaye yake kusondelela idadi ya wanawo wadododo.

¹³ Ivo hakukalile na ndiya bule muna iisi yose, kwaviya nzala ikala ng’hulu ng’hani muna iisi yose ya Misili na muna iisi ya Kanaani, na isi zigaya kwa nzala.¹⁴ Yosefu kaduganya hela zose zoziguliligwe ndiya na kuzigala kuna iisi ya Misili na isi ya Kanaani. Kazigala hela zose muna ikaye ya mfalume wa Misili.¹⁵ Hela zose vizimalile muna iisi ya Misili na muna iisi ya Kanaani. Wamisili wose wamwizila Yosefu na wamulongela, “Uching’he ndiya! Habali chidanganike hana yameso yako. Hela zetu zose zimala.”

¹⁶ Yosefu kawedika, “Galenii mifugo yenu. Niye nizaweng’ha ndiya kwasakanya na wanyama wenu, one mowona hela zenu zimala.”

¹⁷ Wawagala wanyama wawo kwa Yosefu, nayo kaweng’ha ndiya kwa kwasakanya na vihongwe na ng’hondolo na ng’ombe na mhunda. Nayo kaweng’ha ndiya kwasakanya na wanyama wawo wose mwaka uwo.

¹⁸ Mwaka usondelele wamwizila kaidi na wamulongela, “Mwenevale, ukweli ni kuwa hela zetu zose zimala na iviya mifugo yetu iwa yako. Lelo mwenevale, cheye wasang’hani wako chabule chochose chochidaha kukwing’ha mbali ng’hulu zetu na migunda yetu.¹⁹ Ivo habali chidanganike hana yameso yako cheye na migunda yetu? Uchigule cheye hamwe na isi yetu chiwe watumwa wa mfalume kwa kwasakanya na ndiya. Cheye wenyewe hamwe na isi yetu chizamsang’hanila mfalume. Na uching’he mbeyu muladi chidahe kuwa wagima, ivo isi yetu isigale.”

²⁰ Maabaho Yosefu kamgulila mfalume isi yose ya Misili, kwaviya Wamisili wose wagula migunda yawo kwaviya nzala ikala iwayohela. Ivo isi yose ikala mali yake mfalume.²¹ Yosefu kawatenda wanhu kuwa watumwa kulawa ubanzi uno wa Misili mbaka ubanzi umwenga.²² Ila isi ya wakulu wa nhambiko muhala haigulile bule. Kwaviya wakulu wa nhambiko wakala wokwing’higwa yombe jawo kulawa kwa mfalume, ivo isi yawo haiguligwe bule.²³ Yosefu kawalongela wanhu, “Lelo loleni diyelo niwagula mweye na isi yenu kuwa mali ya mfalume. Zino hano mbeyu muzihande muna iisi yenu.²⁴ Izakuwa chipindi cha kugobola, mwizamwing’ha mfalume chinhu chimwe muna ivinhu vitano na vinhu vine muna ivinhu vitano vizakuwa venu mweye wenyewe. Iwe mbeyu ya isi na ndiya yenu na wanhu wa mwiikaye yenu na wanenu iwadododo.”

²⁵ Nayo wamwidika, “Kuukombola ugima wetu, na kulagusa unovu wako na cheye chizakuwa watumwa wa mfalume.”²⁶ Yosefu kaditenda dino lagilizo kwa isi ya Misili kuwa hanhu ha tano ni mali ya mfalume. Lagilizo dino disigala mbaka diyelo. Mbali zisi za wakulu wa nhambiko muhala haziwile mali ya mfalume bule.

Mbuli za uhelelo za Yakobo

²⁷ Waisilaili wakala wokala mkowa wa Gosheni muna iisi ya Misili, wapata utajili na wana wengi na wongezeka.²⁸ Yakobo kakala Misili miyaka longi na saba, mbaka viyawile na miyaka gana na malongo mane na saba.²⁹ Isilaili viyakalile habehi kudanganika, kamtanga Yosefu mwanage na kamulongela, “Lelo fana weye konogelwa na niye, ika mkono wako hasi ya diwambo jangu na unilaganile kuwa kwizanitendela kwa unovu na

voilondeka, hwizaniwanda muna iisi ya Misili bule. ³⁰ Nolonda niwandigwe howawandigwe tati zangu, unipape kulawa muna iisi ya Misili na uniwande kuna yamaleme yowawandigwe wawo.”

Yosefu kamwidika, “Nizatenda fana voulonga.”

³¹ Yakobo kamulongela, “Ilahe kwa yayo youlongile.” Yosefu kamulahila, maabaho Isilaili kainamila ubanzi wa ditwi da komwa jake.

48

Yakobo kowatemela mate Efulaimu na Manase

¹ Viyafosile yayo Yosefu kalongeligwa kuwa tati yake kolumwa. Ivo kawasola wanage waidi wa chilume, Manase na Efulaimu, na kahita kumulola Yakobo. ² Yakobo viyamulongele kuwa mwanage Yosefu keza kumulola, Isilaili kaigangamiza na kadundumala muna dikomwa. ³ Yakobo kamulongela Yosefu, “Mulungu mwene Udaho kanilawilila uko Luzu kuna isi ya Kanaani na kanitemela mate. ⁴ Kanilongela, ‘Nizakongezela wana wengi, na welesi wake wizakuwa kabila kulu, nizaweng’ha welesi wako isi ino kuwa yawo siku zose.’”

⁵ Yakobo kagendelela kulonga, “Wanago waidi wouwapatile hano Misili ning’hali sinafika, ni wanangu. Efulaimu na Manase wezakuwa wangu fana viya viweli Lubeni na Simeoni. ⁶ One uhawa na wana wamwenga wengi, hawezakuwa wangu bule, uhazi wondawapate wizalawa kwa Efulaimu na Manase. ⁷ Vinikalile nobwela kulawa Padani, Laheli kadanganika muna iisi ya Kanaani, siyo ugenzi mtali kufika Efulata. Nimuwanda baho hamgwazo wa dikulugumbi dihita Efulata, sambu yotangigwa Betelehemu.”

⁸ Isilaili viyawawonile wana wa Yosefu, kauza, “Wabwanga wano ni welihi?”

⁹ Yosefu kamwidika, “Wano ni wanangu, woyaning’hile Mulungu hano Misili.”

Yakobo kalonga, “Nikwenhusile habehe muladi nidahe kuwatemela mate.” ¹⁰ Meso ya Yakobo yakala hayalola kwa ichimu cha ulala. Ivo Yosefu kawakwenhusa wanage habehe na tati yake, na Yakobo kawahagatila na kawanonela. ¹¹ Isilaili kamulongela Yosefu, “Sigesile bule kuwona chihanga chako kaidi, mbali humbe Mulungu kanogela mbaka kuwawona wanago.”

¹² Maabaho Yosefu kawasegeza wanage hana yamavindi ya tati yake na katumbala mavindi mbaka chihanga chake chidalisa hasi.

¹³ Yosefu kaweka wanage wose waidi, Efulaimu kuna umkono wake wa kulume kusionhela mkono wa kumoso wa Isilaili, na Manase kuna umkono wake wa kumoso kusionhela mkono wa kulume wa Isilaili. Kawakwenhusa habehe nayo. ¹⁴ Mbali Isilaili kayafosesaza yamakono yake, mkono wa kulume kawika mditwi da Efulaimu, ingawa kakala mdodo na mkono wake wa kumoso kawika mditwi da Manase yoyakale chaudele. ¹⁵ Maabaho Isilaili kamtemela mate Yosefu kalonga, “Mulungu ija tati zetu Bulahimu na Isaka wakala fana viyolonda muna ugima wawo, Mulungu yoyanidimile muna uugima wangu mbaka diyelo,

¹⁶ Msenga wa kuulanga ija yoyanikombole niye muna yehile yose, yawa-temele mate wabwanga wano!

Wezatangigwa wanangu kwa ludongo lwa welesi wa Bulahimu na Isaka na wongezeke kwa wingi muna iisi.”

¹⁷ Yosefu viyawone kuwa tati yake kawika mkono wake wa kulume kuna iditwi da Efulaimu, hanogelwe bule. Ivo kawamha mkono wa tati yake kalonda kuusegeza uchanyha ya ditwi da Efulaimu, yawike kuna iditwi da

Manase. ¹⁸ Yosefu kamulongela tati yake, “Siyo ivo tata. Ino niiyo chaudele, mwikile mkono wako wa kulume muna iditwi jake.”

¹⁹ Mbali tati yake kalema, kalonga, “Novimanya mwanangu, novimanya. Welesi wa Manase iviya wezakuwa wanhu wakulu. Mbali mdodo wake kezakuwa mkulu kufosa yeye, na welesi wake wezakuwa makabila makulu.”

²⁰ Ivo kawatemela mate siku ijo na kalonga, “Waisilaili wezasang’hanila mazina yenu kutemela mate, wezalonga, ‘Mulungu yakutende weye fana Efulaimu na Manase.’ ” Niivo Yakobo viyamwikile Efulaimu haulongozi wa Manase.

²¹ Baho Isilaili kamulongela Yosefu, “Fana viya viuwona kuwa niye nahabehi kudanganika, mbali Mulungu kezakuwa na mweye na kuwasola kuwabweleza muna iisi ya wasaho zenu. ²² Niye nikwing’ha weye siyo ndugu zako hanhu hotangigwa Shekemu na vinhu vonisolile muna yamakono ya Waamoli kwa upanga wangu na uta wangu.”

49

Mbuli za uhelelo za Yakobo

¹ Yakobo kawatanga wanage na kalonga, “Iduganyeni hamwe, na nizamulongelani yaja yondayamulawilileni siku zikwiza.”

² “Izoni hamwe na mutegeleze, wana wa Yakobo. Munitegeleze tati yenu Isilaili.”

³ “Lubeni, chaudele wangu, nguvu yangu
Na mwana wa mwanduso wa ubwanga wangu,
Mwene udahi na nguvu.”

⁴ Weye fana viya mazi yamemile,
Mbali hwizakuwa wa mwanduso kaidi bule,
Kwaviya kugona muna dikomwa jangu na kumbandama mtumwa wangu,
yalingile fana muke wengu
hudihishimu komwa da tati yako.

⁵ “Simeoni na Lawi ni ndugu.
Wosang’hanila silaha zawo kutenda usede.

⁶ Mbali niye sizaihanganya muna uwih wawo,
Sizaihanganya na mting’hano wawo,
Kwaviya muna uludoko lwawo wamkoma munhu,
Chiutundu wawo wakanha umuge wa ng’ombe.

⁷ Noduwila ludoko lwawo kwaviya lukali ng’hani,
Na muna ing’hasiliki yawo, kwaviya ni usede.
Nizawagola muna iisi ya Yakobo.
Nizawapwililisa muna iisi ya Isilaili.”

⁸ “Yuda, wana wa tati yako wezakutogola.
Wehi wako kwizawanyoda singo.
Wana wa tati yako wezatumbala mavindi haulongozi hako.

⁹ Yuda mwanangu, kulinga fana simba, yoyapatile maingo yake na kabwela ukaye,

Fana simba koigolola na kugona hasi,
simba yeli na ludabwa yelihi yoyodaha kumulamusa?

¹⁰ Yuda kezakwamha mhome ya chifalume,
Welesi wake wizatawala siku zose.

Mbaka vondayeze yeli na udahi wa ufalume
Mbaka makabila wezamtegeleza.

11 Komfunga chihongwe wake kwa nzabi muna umbiki wa zabibu
na komfunga mwanachihongwe kwa nzabi muna umbiki wa zabibu un-
ogile,
muladi yaje mayani ya mzabibu.
Kofuwa viwalo vake muna idivai,
Viwalo vake muna idivai ndung'hu.
12 Meso yake yawe na madung'hu fana divai
na meno yake yawe mazelu fana matombo.”

13 “Zabuloni kezakala habehi na bahali.
Kezasigamiza meli yake muna ingema
Mbaka yake izahakana na Sidoni.”

14 Isakali kalinga fana chihongwe mwene nguvu,
Yoyoigoneza hagati ya zimbahasha zake.
15 Mbali kowona kuwa hanhu ha kuhumula hanoga,
Na kuwa isi iviya ni ya kunogeza.
Konamiza mgongo wake kupapa mbahasha,
Na kowangilizigwa kusang'hana usang'hano fana mtumwa.

16 Dani kezakuwa msemi kwa wanhu wake
fana imwe ng'holo za makabila ya Isilaili.
17 Dani kezakuwa nyoka muna inzila,
Nyoka yeli na sumu mungwazo wa nzila,
Yoyoluma visigino va vihongwe,
Yokwela chihongwe kogwa chingalingali.

18 “Mndewa Mulungu niugozela ukombola wako.”

19 “Gadi kezatowigwa na mabeduwi,
Mbali yeye kezawasondelela kuchisogo na kuwatowa.”

20 “Isi ya Asheli izalava ndiya ya inogile.
Nayo kezalava ndiya yoimfaya mfalume.”

21 Nafutali fana viya mbuguma ya mhala,
yoyokweleka wana wanogile.

22 “Yosefu ni fana mbiki ukwima, mbiki ukwima mwiingema ya nzasa,
matambi yake yatanda muna inhumba.

23 Watowa misale wamtowa ng'hani
Na wampigisila misale na wangaza ng'hani.

24 Mbali upinde wake ung'hali ugangamala
Makono yake yana udahi,
Kwa udahi wa Mndewa Mulungu wa Yakobo,
Mdimi na luwe lwa Isilaili.

25 Kwa Mulungu wa tati yako yondayakutaze
Kwa Mulungu mwene Udaho yondayakutemele mate
Yakutemele mate kwa mvula kulawa kuchanyha
Kutemiligwa mate mazi yoyolawa hasi mwiisi,
Kutemiligwa mate kweleka wana na fugo,

²⁶ Kutemiligwa mate kwa tati yako kuhume kutemiligwa mate kwa migongo ya umwaka,

Kutemiligwa mate uko kuwe uchanyha ya ditwi da Yosefu, uchanyha ya ditwi jake yeli mkulu kufosa ndugu zake.”

²⁷ “Benjamini ni mbwizi mkali.

Imitondo koja maingo yake na ichigulogulo kogola viyahokile.”

²⁸ Izo niizo ng'holo longo na maida ya Isilaili, na izo niizo zimbuli ziyawalongele tati yawo iyawatemele mate, fana viya chila munhu viyalondeke.

Kudanganika na kuwandigwa kwa Yakobo

²⁹ Maabaho Yakobo kawalagiliza wanage wa chilume vino, “Lelo niye nohita kwiilumba na wanhu wangu muna ifa, muniwande hamwe na tati zangu muna dituka muna umgunda wa Efiloni Muhiti ³⁰ kuja Makipela ulawilo wa zuwa wa Mamule mwiisi ya Kanaani. Bulahimu kagula tuka ijo na mgunda kwa Efiloni Muhiti diwe hanhu hake ha kuwandila. ³¹ Uko niuko kuwawandigwe Bulahimu na muke wake Sala, iviya uko niuko kuwawandigwe Isaka na muke wake Lebeka, iviya uko niuko nimuwandile Leya. ³² Mgunda na tuka dili umo viguligwa kulawa kwa Wahiti.” ³³ Yakobo viyakomeleze kuwalagiliza wanage, kayabweleza magulu yake mdikomwa, na kadanganika kaihanganya na walala wake wowamulongolele.

50

¹ Maabaho Yosefu kalila na kamuhagatila tati yake na kamnonela.

² Maabaho Yosefu kawalagiliza waganga wake wamuhake dawa Isilaili muladi sekeyawole, nawo watenda ivo. ³ Isola siku malongo mane, lusita luzoweke kwa kwika dawa. Wamisili wamulilila kwa siku malongo saba.

⁴ Nhangha viikomelezeke, Yosefu kawalongela iwakulu wa mfalume, “One nihamnogezeni, nolamba soleni usenga uno muugale kwa mfalume, ⁵ Tati yangu viyakalile habehi na kudanganika, kanikila lagano kumuwanda muna dituka doyasasale muna iisi ya Kanaani. Ivo lekeni nihite nika-muwande tati yangu na maabaho nizabwela.”

⁶ Mfalume kamwidika, “Hita ukamuwande tati yako, fana viuilagane nayo.”

⁷ Ivo Yosefu kahita kumuwanda tati yake. Wakulu wose wa kaye ya mfalume na walala wa kaye ya mfalume na walala wose wa isi ya Misili wahita hamwe na Yosefu. ⁸ Iviya Yosefu kaisondelela na wanhu wa muna ikaye yake na ndugu zake na wanhu wose weli muna ikaye ya tati yake Yakobo. Muna umkowa wa Gosheni wasigala wana wawo muhala hamwe na ng'hondolo na luti na ng'ombe wawo. ⁹ Wanhu wokwendesha mituka na wanhu wokwela vihongwe iviya wahita hamwe nayo, dikala bumbila kulu. ¹⁰ Viwafikile hanhu ha kuhululila nafaka wa Atadi, ulawilo wa zuwa wa ulwanda lwa Yoludani, walila kwa luholoji kwa lusita lukulu, na Yosefu kamtendela mwenekwaga tati yake matanga ya siku saba. ¹¹ Wakaya wa mabululu ya Kanaani viwawonile wanhu wotenda matanga halubuga lwa Atadi, walonga, “Matanga yano ya Wamisili ni makulu.” Kwa ivo hanhu baho hatangigwa Abeli Misili ili umwambu wa lwanda lwa Yoludani.

¹² Wana wa Yakobo wamtendela tati yawo fana viyawalagilize, ¹³ wausola ulukuli lwake mbaka isi ya Kanaani na wamuwanda muna dituka dodikalile muna umgunda uko Makipela, ulawilo wa zuwa wa Mamule, muna umgunda Bulahimu woyaugulile kulawa kwa Efiloni Muhiti hawe hanhu ha

kuwandila. ¹⁴ Yosefu viyakomezele kumuwanda tati yake, kabwela Misili hamwe na ndugu zake na wanhu wose wowakalile waisondelela nayo kuhita kumuwanda tati yake.

Yosefu kowasegezela mnamilo ndugu zake

¹⁵ Viwawone tati yawo kadanganika, ndugu zake Yosefu walonga, “Yodahika Yosefu kezachihila na kezachiliha yehile yose yochimtendele?” ¹⁶ Ivo wamtumila usenga Yosefu na kumulongela “Tati yako kachasila usenga yang’hali hanadanganika, ¹⁷ mulongeleni Yosefu vino, ‘Nolamba uwalekelele ndugu zako wihi wawo na uhasanyi wawo, kwaviya wakutendela yehile.’ Lelo chokulamba uchilekelele wihi, wasang’hani wa Mulungu wa tati yako.” Yosefu viyauhokele usenga uwo kalila.

¹⁸ Maabaho ndugu zake Yosefu wamwizila na wamtumbalila mavindi na walonga, “Cheye hano cha watumwa wako.”

¹⁹ Mbali Yosefu kawalongela, “Sekemudumbe, vino niye ni Mulungu? ²⁰ Mweye mwiilunga kunitendela yehile, mbali Mulungu kailungila yanogile, muladi wanhu wengi wadahe kuwa wagima fana viya vimuwona diyelo chochilawilile. ²¹ Sekemudumbe. Nizaweka goya mweye na wanenu.” Ivo kawaguma moyo kwa kulonga nawo mbuli zinogile.

Ifa ya Yosefu

²² Yosefu kagendelela kukala muna iisi ya Misili hamwe na kaye ya tati yake. Yosefu viyadanganike kakala na miyaka gana na kumi. ²³ Yosefu kanogelwa kuwawona wana na wazukulu wa Efulaimu na kuwahokela fana viya wanage wana wa Makili mwana wa Manase. ²⁴ Yosefu kawalongela ndugu zake, “Niye nahabehi kudanganika, mbali Mulungu kezawezila na kwika goya na kezawalava muna iisi ino na kuwagala muna iisi yoy-awalahile Bulahimu na Isaka na Yakobo.” ²⁵ Hamala baho Yosefu katenda chilaho kwa wana wa Isilaili kulonga, “Nilaganileni kuwa Mulungu von-dayawasegezeni muna iisi ino, mwizaipapa mivuha yangu kulawa hanhu hano.” ²⁶ Ivo Yosefu kadanganika uko Misili yahawa na miyaka gana na longo. Waluboboda dawa lukuli lwake na walwika muna disanduku muladi sekeluwole.

Kulawa Ulongozi

Chitabu cha Kulawa chosimulila simulizi isongele muna ichtabu cha Mwanduso yoilonga mbuli ya lukolo lwa Bulahimu. Chitabu chino chotangigwa Kulawa kwa viya cholaagusa kusionhela viya Waisilaili viwalawile Misili na kubwela isi ija Mulungu iyamulaganile Bulahimu. Kwa kusondelela mahokelo, wasomi wohuwila kuwa hanhu hakulu ha chitabu chino handikigwa na mulotezi Musa, mbuli ino yolongigwa mbaka na chitabu chanyewo. Kulawa 24:4 yolonga viya Musa viyandike hanhu hamwenga muna ichtabu chino. Chifungu muna ichtabu cha Yoshua 8:31 chotambula lagilizo dili muna ichtabu cha Kulawa 20:25 na kulonga, “fana viyandikigwe muna ichtabu cha malagilizo ya Musa.” Vitabu va Lagano da Sambi votambula vitabu vandikikwe na Musa, mfano Lagano da Sambi vodilonga mbuli ya chibago chikwaka moto bila kulungula, dolonga kuwa mbuli ino yandikigwa muna, “ichtabu cha Musa” (Maliko 12:26). Yodahika Waisilaili walawa muna iisi ya Misili hagati ya mwaka 1,300 hebu 1,400 KK (Inghali Chilisito). Muna ichtabu cha 1 Wafalume 6:1 ilongigwa Waisilaili walawa Misili miyaka 480 ing'hali hainafika mwaka wa nne wa kutawala kwake Mfalume Suleimani.

Chitabu cha Kulawa chokanhamiza viya viyatendile Mulungu muladi kugendesha waminika wake kusionhela chilagano chiyawalaganile Bulahimu na Isaka na Yakobo. Chitabu chosimulila sang'hano ng'hulu za ukombola wa Mulungu kwa welesi wa Bulahimu niwawo Waisilaili, viwakalile wolawa muna iisi ya Misili (Kulawa sula ya 1 mbaka 12). Kulawa uko Mulungu kawalongoza wanhu wake mbaka kuna yamabawe yakalile hasi ya mulima Sinai hanhu haja Mulungu hoyamwing'hile Musa Malagilizo mengi muladi Waisilaili wayasondelele (Kulawa sula ya 12 mbaka 19). Malagilizo yano yolonga viya viwalondeke kusang'hana, viya viwalondeke kulawa nhambiko, na mbuli zozilonga kusionhela uzenzi wa hema da mting'hano (baho hanhu hayakalile Mulungu hagati yawo) hamwe na sanduku da Lagano na via vinwenga wa nhambiko muna dihema da mting'hano, na mawalo malumu ya wakulu wa nhambiko (Kulawa sula ya 20 mbaka 31). Maabaho viumalile wihi wihile haja Waisilaili viwaitendele nyang'hiti ya ng'ombe wa zahabu, Musa kaiting'hana na Mulungu kaidi (Kulawa sula ya 32 mbaka 33). Kuuhelelo wa chitabu chino chosoma via vitambuligwe ichanduso vovitendigwe (Kulawa sula ya 33 mbaka 40).

Mbuli zilimuno

1. Muna isula ya 1 yolonga viya wana wa Isilaili viwagumigwe muna uutumwa muna iisi ya Misili.
2. Muna isula ya 2 mbaka 4 zomtambula Musa na kusimulila ugima wake kwandusila udodo wake mbaka viyatangigwe kuwakombola wanhu wa Mulungu.
3. Maabaho mwandikaji kosimulila viya Mulungu viyatendile mauzauza na kuitowa isi ya Misili kwa mahulo makulu kwa lungilo da kuwakombola wanhu wake kulawa muna iisi ija na kulawa kwa wakalizi wa mfalume wa Misili. (Sula ya 5 mbaka 15:21).
4. Kulawa hano wanhu wa Isilaili wandusa mwanza na wafika kuna umulima Sinai (sula ya 15:22 mbaka sula 19).
5. Muna isula ya 20 mbaka 31 chosoma viya Mulungu viyamwing'hile Musa Malagilizo, malagilizo yalongile wanhu wa Mulungu, Waisilaili viwalondeka kukala na kutambika.

6. Muna isula ya 32 yandikigwa viya wana wa Isilaili viwamulekile Mungu kwa kumsongeza ndugu wa Musa yoyatangigwe Haluni yawatendele nyang'hiti ilingile fana ng'ombe wa zahabu.
7. Sula ya 33 mbaka 40 zolonga viya Musa viyauwonile utunhizo wa Mungu na kuwafunza Waisilaili malagilizo ya Mungu, hamwe na kuwalongela voilondeka kuzenga hema da mting'hano na sanduku da lagano na via vimwenga va nham biko hana dihema da mting'hanila na mbuli za mawalo ya wakulu wa nhambiko.

Waisilaeli wogazigwa muna iisi ya Misili

¹ Yano ni mazina ya wana wa Yakobo yoyatangigwe Isilaili wowahitile Misili hamwe nayo, ² Lubeni na Simeoni na Lawi na Yuda, ³ Isakali na Zabuloni na Benjamini na ⁴ Dani na Nafutali na Gadi na Asheli. ⁵ Welesi wose wa Yakobo ukala malongo saba, lusita ulwo Yosefu kakala yokala uko Misili. ⁶ Maabaho hamwande Yosefu kadanganika, iviya na ndugu zake na welesi wose wadanganika, ⁷ Mbali welesi wa Isilaili wakala wokweleka na kongezeka ng'hani, wakala wengi ng'hani na wagendelela kongezeka ludabwa, ivo isi ija ya Misili ikala wenela wawo. ⁸ Maabaho kalawilila mfalume wa imwenga, kuitawala Misili yohammanyle Yosefu.

⁹ Kawalongela wanhu wake, "Loleni wanhu wa Isilaili ni wengi ng'hani na wana ludabwa kufosa cheye. ¹⁰ Cholondeka chizahile nzila ya ubala sekewongezeke, one siivo, ihalawilila ng'hondo wezailumba na wehi wetu na kuitowa na cheye na kusegela mwiisi." ¹¹ Ivo Wamisili waweka wemilizi wawemilize Waisilaili na kuwagaza kwa sang'hano ndala ya kumzengela mfalume wa Misili mabululu ya ngama uko Pisomo na Lamasesi. ¹² Mbali kwaviya Wamisili viwawagazile Waisilaili, niivo viwongezeke na kwenela. Wamisili wawadumba Waisilaili, ¹³ na wawatendela usede wanhu wa Isilaili. ¹⁴ Wautenda ugima wawo wihe kwa sang'hano ndala, sang'hano ya kutenda chokaa na kutengeneza matafali na sang'hano zose za muna imigunda. Sang'hano izo zose, Waisilaili wasang'haniligwa kwa usede.

¹⁵ Maabaho mfalume wa Misili kawalongela walala wowataza wanaake wa Chiebulaniya kweleka, imwe zina jake katangigwa Shifila na wekaidi zina jake katangigwa Pua. ¹⁶ Kawalongela, "Muhawataza wanaake wa Chiebulaniya kuna ukuibasula, one yahavumbuka mwana wa chilume mkomeni, mbali one yahavumbuka mwana wa chike mulekeni." ¹⁷ Mbali walala wamdumba Mulungu na hawatendile fana viyawalagilize mfalume wa Misili, wawaleka wana wa chilume wakale. ¹⁸ Maabaho mfalume wa Misili kawatanga walala waja na kawauza, "Habali mutenda vino? Habali muwaleka wana wa chilume wakale?" ¹⁹ Walala wawo wamwidika mfalume wa Misili, "Wanaake wa Chiebulaniya hawalingile fana wanaake wa Chimisili bule, woibasula himahima, na wana wawo wokwelekigwa yang'hali mulala hanafika." ²⁰ Ivo Mulungu kawatendela yanogile walala wawo, na wanhu wongezeka ng'hani, wagendelela kuwa na ludabwa ng'hani. ²¹ Na kwaviya walala wawo wamdumba Mulungu, Mulungu kaweng'ha welesi wawo wenyewo. ²² Maabaho mfalume wa Misili kawalagiliza wanhu wake wose, "Chila mwana wa chilume yondayelekwe kwa Waebulaniya yasigwe muna ulwanda lwa Naili, mbali chila mwana wa chike mulekeni."

¹ Siku izo munhu kulawa kabila da Lawi kasola muke wa kabila jake mwenyewo, ² nayo kapata wimo na kaibasula mwana wa chilume. Viyamuwone kuwa kakala mwana yanogile ng'hani, kamfisa kwa miyezi mitatu. ³ Mbali viyapotwile kumfisa kambatila chigelo cha mayani na kachibulugiza tulasi, kamwika mgati yake na kuchika hana yamayani yokota muna ulwanda Iwa Naili. ⁴ Lumbu jake imwana kema hatali hainzila muladi yadahe kulola chiya chondachimulawilile.

⁵ Mwana wa chike wa mfalume wa Misili kahumuluka kuulwanda yoge, na wasang'hani wake wakala wogenda genda mungwazo ya ulwanda. Viyawone ichigelo muna yamakengega, kamtuma msang'hani wa chike yachisole. ⁶ Kachivugula na kawona mwana wa chilume. Kakala kolila, iyo kamuwonela ubazi na kalonga, "Ino ni imwe wa wana wa Chiebulaniya."

⁷ Maabaho lumbu wa imwana kamuuza mndeke wa mfalume wa Misili, "Nihite nikamtange muke wa kumong'heza imwana mwa wanaake wa Chiebulaniya?" ⁸ Mndeke wa mfalume wa Misili kamwidika. "Wona." Ivo imndeke kahita na kamgala mami yake imwana. ⁹ Mndeke wa mfalume wa Misili kamulongela mwanamke ija, "Msole imwana ino unyong'hezele, niza-kuliha." Ivo mwanamke ija kamsola imwana kamong'heza. ¹⁰ Hamwande mwana viyakulile kamgala kwa mndeke wa mfalume wa Misili, nayo kamtenda kuwa mwanage. Mndeke wa mfalume kalonga, "Nimulava muna yamazi." Ivo kamtanga zina jake Musa.

Musa kokimbilila Midiyani

¹¹ Siku izo Musa viyakulile kahita kuwalaula ndugu zake Waebulaniya na kulola sang'hano zawo ndala ziwotenda. Kawona Mmisili komtowa Muebulaniya, imwe wa ndugu zake. ¹² Musa kalola banzi zose, na viyawone kuwa habule munhu yomuwona, kamkoma Mmisili ija na lukuli lwake kalufisa muna umsanga. ¹³ Igolo yake kahita kaidi na kawona Waebulaniya waidi woiwona. Kamulongela ija yabanange, "Habali komtowa Muebulaniya miyago?"

¹⁴ Munhu ija kamwidika, "Yelihi yakutendile weye kuwa mtawala wetu na msemi? Vino kolonda unikome fana viya viumkomile Mmisili ija?" Maabaho Musa kadumba na kaiuzagiza mwenyewo, "Vino wanhu wavi-manya chiya chinitendile?" ¹⁵ Mfalume viyahulike yaja yalawilile, kalonda kumkoma Musa, mbali Musa kambanga mfalume wa Misili na kahita kukala muna isi ya Midiani.

Siku dimwe Musa kakala hamgwazo wa disima. ¹⁶ Mkulu wa nhambiko wa Midiani kakala na wandeke saba, nawo weza kudeha mazi. Wamemeza mbaluti muladi wadahe kuwang'wiza ng'hondolo na luti wa tati yawo. ¹⁷ Wadimi weza na wawawinga wandeke waja saba, mbali Musa kema na kuwataza kuding'wiza bumbila da wanyama wawo. ¹⁸ Viwabwelile kwa tati yawo Leueli, kawauza, "Habali diyelo hamkalame bule kubwela?"

¹⁹ Wamwidika, "Mmisili kachilopola na wadimi, na iviya kachidehela mazi na kung'wiza wanyama wetu."

²⁰ Kawauza wandeke wake, "Munhu iyo kakulihi?" "Habali mumuleka uko munhu iyo? Hiteni mukamgoneke yaje na cheye."

²¹ Musa katogola kukala haja, Yesilo kamwing'ha Musa mndeke wake yatangigwe Sipola yamsole. ²² Sipola kamweleka mwana wa chilume. Musa kailongela mwenyewo, "Nitogoligwa kukala muna iisi iyo ya manyambenyambe." Ivo kamtanga mwana iyo zina Gelishomu.

²³ Viifosile miyaka mingi mfalume wa Misili kadanganika, mbali Waisilaili wakala wang'hali muna utumwa na wolilila kutazigwa. Kugutilila kwawo kumfikila Mulungu. ²⁴ Mulungu kahulika ndilo yawo na kakumbuka lagano diyekile na Bulahimu na Isaka na Yakobo. ²⁵ Mulungu kawalola Waisilaili na kavimanya viya viwogaya.

3

Mulungu komtanga Musa

¹ Siku dimwe Musa viyakalile yodima ng'hondolo na luti wa Yesilo mkoi wake, mkulu wa nhambiko wa Midiani, kadilanguliza bumbila kufosa uswelo wa zuwa muna ichuwala kuhita Holebu, kuna mulima wa Mulungu. ² Msenga wa Mndewa Mulungu kamulawilila Musa muna dilambi da moto muna ichibago. Musa kawona ichibago chokwaka moto mbali hachitakamile. ³ Musa kalonga, "Yano mauzauza, habali chibago chokwaka moto na hachitakamila? Nizachikwenhukila nikachilole."

⁴ Mndewa Mulungu viyawone kuwa Musa kokwenhuka habehi, kamtanga kulawa hagati ya ichibago na kalonga, "Musa! Musa!"

Musa kamwidika "Wona, nabaha."

⁵ Mndewa Mulungu kamulongela, "Sekeukwenhuke habehi. Vula vilatu vako, kwaviya howimile ni hanhu helile." ⁶ Maabaho kalonga, "Niye ni Mulungu wa wasaho zako, Mulungu wa Bulahimu na Isaka na Yakobo." Ivo Musa kaigubika chihanga chake, kwaviya kadumba kumulola Mulungu.

⁷ Maabaho Mndewa Mulungu kalonga, "Kweli niyawona manhesa ya wanhu wangu weli muna iisi ya Misili. Nihulika ndilo yawo kwa ichimu cha wemilizi wa Misili. Niumanya usungu wawo. ⁸ Ivo nihumuluka muladi niwakombole muna imikono ya Wamisili, nizawalava umo na kuwagala kuna isi ino inogile na ng'hulu, isi ili na ulongo unogile, isi ya Wakanaani na Wahiti na Waamoli na Wapelizi na Wahivi na Wayebusi. ⁹ Lelo kulila kwa wanhu wangu Waisilaili kunifikila niye. Niwona viya Wamisili viwowagaza. ¹⁰ Lelo hita nokutuma kwa mfalume wa Misili muladi ukawalave wanhu wangu wana Isilaili muna iisi ya Misili."

¹¹ Mbali Musa kamulongela Mulungu, "Niye yelihi mbaka nidahe kuhita kwa mfalume wa Misili na kuwalava Waisilaili muna iisi ya Misili?"

¹² Mulungu kamulongela, "Nizakuwa hamwe na weye. Na chino chizakuwa chilaguso kuwa niye iyo nikutumile. Vondauwalave wanhu muna iisi ya Misili, kwizamtambikila Mulungu muna mulima uno."

¹³ Musa kamulongela Mulungu, "One nihahita kwa wanhu wa Isilaili na kuwalongela, 'Mulungu wa wasaho zenu kanhuma kumwenu,' nawo wezaniuza, 'Zina jake nani?' Niwalongeleze?"

¹⁴ Mulungu kamulongela Musa, "NIYE IYO NIYE." Na kalonga, "Walongele vino wanhu wa Isilaili, 'Tja iwomtanga IYO NIYE kanhuma kumwenu.'"

¹⁵ Iviya Mulungu kamulongela Musa, "Walongele Waisilaili, 'Mndewa Mulungu, Mulungu wa wasaho zenu na Mulungu wa Bulahimu na Mulungu wa Isaka na Mulungu wa Yakobo, kanhuma kumwenu.' Dino ijo zina jangu siku zose, dizakumbukigwa kwa welesi wose." ¹⁶ Hita na ukawating'hanize hamwe walala wa Isilaili na uwalongele, Mndewa Mulungu, Mulungu wa wasaho zenu na Mulungu wa Bulahimu na wa Isaka na wa Yakobo, kanilawilila na kanilongela, "Niyawona yaja yomutendeligwa uko Misili."

¹⁷ Na nimulaganilani kuwa nizamulavani muna yamanhesa yenu uko Misili na kuwengiza muna iisi ya Wakanaani na Wahiti na Waamoli na Wapelizi na Wahivi na Wayebusi, isi ili na ulongo unogile.

18 “Walala wa Isilaili wezakutegeleza, maabaho weye na walala wa Isilaili mwizahita kwa mfulume wa Misili na kumulongela, ‘Mndewa Mulungu, Mulungu wa Waebulaniya, kaiting’hana na cheye. Lelo chokulamba chilekelele chigende muna ichuwala siku nhatu muladi chikumulavile nhambiko Mulungu wetu.’ 19 Novimanya kuwa mfulume wa Misili heza-walekela muhite mbaka yahavimanya kuwa niye nina nguvu kufosa yeye. 20 Mbali nizasang’hanila nguvu zangu kuwatagusa Wamisili kwa kutenda vinhu va mauzauza haja. Hamwande kezamulekelani muhite.

21 “Nizawatenda Wamisili wanoge kumwenu muladi vondamusegele, sekemusegele makono muhala. 22 Chila mwanamke wa Chiisilaili kezampula mkaya miyage na ija yokala nayo muna ikaye yake yamwing’he via va hela na via va zahabu hamwe na mawalo. Mwizawavaza wanenu wa chike na wa chilume. Vino niivo vondamusole vinhu va Wamisili.”

4

Mulungu komwing’ha Musa udahi wa kutenda mauzauza

1 Maabaho Musa kamwidika Mndewa Mulungu, “Mbali Waisilaili hawezanihuwila na hawezanitegeleza, mana wezalonga, ‘Mndewa Mulungu hakulawilile bule.’”

2 Mndewa Mulungu kamuza Musa, “Icho choni chiwamhile mumkono wako?”

Musa kamwidika “Balati.”

3 Mndewa Mulungu kamulongela, “Ilagaze hasi.” Ivo kailagaza hasi na igaluka iwa zoka. Musa kakimbila. 4 Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Golosa mkono wako ujamhe umkila.” Ivo kagolosa mkono wake kajamha, na digaluka mhome kaidi muna umkono wake. 5 Mndewa Mulungu kamulongela, “Kwa kutenda vino Waisilaili wezahuwila kuwa Mndewa Mulungu, Mulungu wa wasaho zawo na Mulungu wa Bulahimu na Mulungu wa Isaka na Mulungu wa Yakobo, kakulawilila.”

6 Mndewa Mulungu kamulongela Musa mwanza wekaidi, “Ika mkono mudiwalo jako.” Musa keka mkono wake muna diwalo, viyaulavile, ugaluka mzelu fana munhu yeli na utamu wa mbende. 7 Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela, “Ika mkono wako muna diwalo kaidi.” Katenda ivo, viyaulavile, ukala mgima, fana mbende yake imwenga.

8 Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela, “One hawakuwile hebu kutogola chilaguso cha mauzauza cha mwanduso, yodahika chilaguso cha mauzauza chino chekaidi wezachitogola. 9 Mbali one hawakuwile vilaguso vino vidi hebu kukutegeleza, sola mazi kulawa muulwanda lwa Naili na yetile muna iisi inyalile, mazi yondauyadehe kulawa muulwanda yeza-galuka damu muna iisi.”

10 Musa kamulongela Mndewa Mulungu, “Nokulamba Mndewa, niye sidaha kulonga goya kwandusila mwaka, hata kusongela baho viulongile na niye msang’hani wako, kwaviya niye sidaha kulonga goya, na lulimi lwangu luzama.”

11 Mndewa Mulungu kamulongela, “Yelihi yaumbile mulomo wa munhu? Hebu yelihi yomtenda munhu yawe chibubu hebu msuwamagutwi? Yelihi yomtenda munhu yalole hebu yawe chipofu? Vino siyo niye Mndewa Mulungu? 12 Lelo hita, nizakutaza kulonga na kukufunza mbuli za kulonga.”

13 Mbali Musa kamwidika, “Mndewa, nolamba umtume munhu imwenga.”

14 Ludoko lwa Mndewa Mulungu lumwakila Musa na kalonga, “Vino kahabule sekulu wako Haluni, ija Imulawi? Nivimanya kuwa yeye kodaha

kulonga vinogile. Kweli, kokwiza kuiting'hana na weye na vodayakuwone kezadeng'helela. ¹⁵ Weye kwizalonga nayo na kumulongela yose yodayalonge, niye nizawatazeni na kuwafunza mbuli zondamutende. ¹⁶ Haluni kezakuwa mulonzi wako na kezawalongela wanhu kwa ichimu chako. Weye kwizakuwa fana mulungu kumwake. ¹⁷ Sola balati dino muna umkono wako muladi udahe kutenda vilaguso va mauzauza.”

Musa kobwela Misili

¹⁸ Maabaho Musa kabwela kaidi kwa Yesilo, mkoi wake, na kumulongela. “Nokulamba nilekelele nibwele kwa ndugu zangu uko Misili nikawalole fana wang'hali wagima.” Yesilo kamulongela Musa, “Hita kwa tindiwalo.”

¹⁹ Lusita Musa viyakalile uko Midiani, Mndewa Mulungu kamulongela, “Bwela Misili, mana waja wose wowalondile kukukoma wadanganika.”

²⁰ Musa kamsola muke wake na wanage, kawakweza muna ichihongwe na kubwela Misili. Kasola mhome ija Mulungu yoyamulonge yeaisole.

²¹ Kaidi Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Vondaufike Misili utende haulongozi ha mfalume wa Misili mauzauza yose yonikwing'hile udahi wa kuyatenda. Mbali niye nizautenda moyo wa mfalume wa Misili kuwa mdala, nayo hezawalekela Waisilaili wasegele. ²² Maabaho kolondeka umulonge mfalume wa Misili, Mndewa Mulungu kolonga, 'Isilaili ni mwanangu chaudele. ²³ Nikulongela umulekele mwanangu yahite, muladi yanitambikile, mbali kulema kumulekela yahite, ivo nizamkoma chaudele wako wa chilume.’ ”

²⁴ “Ikala viwakalile hanhu ha lago mwiinzila kuhita Misili, Mndewa Mulungu kaiting'hana nayo na kageza kumkoma. ²⁵ Maabaho Sipola muke wake, kasola dibwe dikutwa kakanha govi da mwanage, na kumdalisa najo Musa mungulu na kalonga, ‘Weye kwa mulume wa damu yangu.’ ” ²⁶ Kwa ichimu chino cha mwingizo, Sipola kamulongela Musa, “Weye kwa mulume wa damu yangu.” Kwa ivo Mndewa Mulungu kaulekela ugima wa Musa.

²⁷ Mndewa Mulungu kamulongela Haluni, “Hita kuna ichuwala ukaiting'hane na Musa.” Ivo Haluni kahita na waiting'hana kuna mulima wa Mulungu, kamnonela. ²⁸ Maabaho Musa kamulongela Haluni chila chinhu chiyatumigwe na Mulungu kulonga, iviya vilaguso va mauzauza viyamulagilize yatende. ²⁹ Musa na Haluni wahita Misili na wawaduganya hamwe walala wose wa Isilaili. ³⁰ Haluni kawalongela chila chinhu Mndewa Mulungu choyamulonge Musa. Iviya katenda vilaguso haulongozi ha wanhu, ³¹ nawo wahuwila. Viwahulike kuwa Mndewa Mulungu kawezila wanhu wa Isilaili kuwalola viya viwoigaza chiusede, watumbala mavindi na wamtosela Mulungu.

5

Musa na Haluni haulongozi ha mfalume wa Misili

¹ Maabaho Musa na Haluni wahita kwa mfalume wa Misili na kumulongela, “Mndewa Mulungu, Mulungu wa Isilaili, kalonga, ‘Walekelele wanhu wangu wahite, muladi wakanitendele dugila kuichuwala.’ ”

² Mfalume wa Misili kawalongela, “Mndewa Mulungu iyo yelihi mbaka nimtegeleze na kuwalekelela Waisilaili wahite? Simmanyile bule Mndewa Mulungu, na siwalekelela bule Waisilaili wahite.”

³ Musa na Haluni wamwidika, “Mulungu wa Waebulaniya kachilawilila yeye mwenyewo. Lelo chilekelele chigende mwanza wa siku nhatu

kuichuwala, chikamulavile nhambiko Mndewa Mulungu, Mulungu wetu. One hachitendile ivo, kezachikoma kwa matamu hebu ng'hondo.”

⁴ Mbali mfalume wa Misili kawalongela, “Mweye Musa na Haluni, habali mowalekeza wanhu sang'hano zawo? Mweye watumwa wose hiteni kuna zisang'hano zenu! ⁵ Maabaho mfalume wa Misili kawalongela, ‘Loleni, lelo wanhu wa isi ni wengi kufosa Wamisili. Molonda kuwalekeza sang'hano zawo!’ ”

⁶ Siku iyo iyo mfalume wa Misili kawalagiliza wemilizi wa Chimisili na wanyapala wa Chiisilaili, kalonga, ⁷ “Sekemuweng'he wanhu wano mayani ya kutendela matafali fana vimutendaga. Walekeni wahite wakazahile wenyewo. ⁸ Mbali peta ya matafali iwe fana yaja yowakalile wotengeneza mwanduso, wekileni iyo iyo na sekemuwahunguzile hata chidogo. Kwaviya wawo ni wabwa walonga, ‘Chileke chihite chikamulavile nhambiko Mulungu wetu!’ ⁹ Wongezeni wanhu wano sang'hano ndala muladi wagaye na waleke kuhulika mbuli za uvwizi.”

¹⁰ Wemilizi wa Chimisili na wanyapala wa Chiisilaili wahita na kuwalongela Waisilaili, “mfalume wa Misili kawalongela kuwa hezaweng'ha mayani. ¹¹ Hiteni wenyewo mkazahile mayani hohose hondamudahe kuyapata, mbali molondeka mutende matafali ya peta ija ija.” ¹² Ivo wanhu wapwililika isi yose ya Misili wozahila mayani yasigale ya kutendela matafali. ¹³ Wemilizi wawo waiyoha kulonga, “Komelezeni sang'hano zenu zimutendaga fana baho umwaka vimukalile mogaliligwa mayani.” ¹⁴ Wemilizi wa Chimisili wawatowa wanyapala wa Chiisilaili wowasagiligwe kulola goya sang'hano wahita kwa mfalume wa Misili, walonga, “Habali hamkomeleza sang'hano yenu na kufikiza peta ya matafali ija ija fana ya umwaka?”

¹⁵ Maabaho wemilizi wa Chiisilaili weza na kumulilila mfalume wa Misili, “Habali kochitendela vino cheye wasang'hani wako? ¹⁶ Haching'higwa kaidi mayani yoyose, na kuno chowangilizigwa kutenda matafali. Iviya cheye wasang'hani wako chotowigwa, mbali wabanange wanhu wako.”

¹⁷ Mfalume wa Misili kalonga, “Mweye mwa wabwa, mana hamulonda kusang'hana usang'hano, lekamana munipula niwalekelele muhite na kumulavila nhambiko Mndewa Mulungu. ¹⁸ Lelo hiteni mkasang'hane usang'hano, mana hamwizakwing'higwa mayani, na molondeka kutenda matafali peta ija ija.” ¹⁹ Lelo wemilizi wa Waisilaili wawona kuwa wa muna yamagayo, mana walongeligwa, “Hamwizaihunguza peta ya matafali ya chila siku.”

²⁰ Viwasegele kwa mfalume wa Misili, wawafika Musa na Haluni wowakalile wowagozela. ²¹ Wawalongela Musa na Haluni, “Mndewa Mulungu yamuloleni na kuhumiza, kwaviya muchitenda cheye fana china mnung'ho wihile haulongozi ha mfalume wa Misili na wasang'hani wake, mweye muweng'ha chimu cha kuchikoma.”

Musa kolongelela kwa Mndewa Mulungu

²² Maabaho Musa kabwela kwa Mndewa Mulungu na kumulongela, “Mndewa Mulungu, habali kuwatendela vihile wanhu wano? Habali kunhuma? ²³ Kwandusila vinihitile na kulonga na mfalume wa Misili kwa zina jako, kawatendela vihile wanhu wano na weye hutendile chochose kuwakombola.”

6

1 Mbali Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Sambi kwizawona chondanintendele mfalume wa Misili. Mana kwa shuluti yangu kezawalekelela wanhu wangu, kwa shuluti kezawawinga muna iisi yake.”

Mulungu komtanga Musa

2 Mulungu kamulongela Musa, “Niye Mndewa Mulungu. 3 Nimulawilila Bulahimu na Isaka na Yakobo fana viya Mulungu yeli na udahi, mbali zina jangu Mndewa Mulungu siditendile dimanyike kumwawo. 4 Iviya nitenda nawo lagano jangu kuwa nizaweng’ha isi ya Kanaani, uko wezaka fana nyambenyambe. 5 Iviya nihulika kulongelesa kwa Waisilaili, waja Wamisili wawashulutiza kusang’hana sang’hano za chitumwa, ivo nikumbuka lagano jangu. 6 Uwalongele Waisilaili, ‘Niye Mndewa Mulungu! Nizamulavani na kumulekelani kulawa muna utumwa wa Wamisili. Nizawinula mkono wangu wili na ludabwa kuwatagusa Wamisili na nizamkombolani. 7 Nizawatendani kuwa wanhu wangu, niye nizakuwa Mulungu wenu. Mweye mwizanimanya kuwa niye Mndewa Mulungu, Mulungu wenu yoniwalekelele kulawa kuna uutumwa muna iisi ya Misili. 8 Nizamgalani muna iisi ija yoniilahile kuweng’ha Bulahimu na Isaka na Yakobo. Nizamwing’hani mweye iwe yenu, niye iyo Mndewa Mulungu.’” 9 Musa kawalongela Waisilaili mbuli ino, mbali wawo hawamtegeleze kwaviya wakala wafa moyo kwa ichimu cha utumwa.

10 Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, 11 “Hita kwa mfalume wa Misili ukamulongele kuwa kolondeka kuwalekelele Waisilaili wasegele muna iisi yake.”

12 Mbali Musa kamwidika Mndewa Mulungu, “Lola, Waisilaili hawanitegeleze. Lelo mfalume wa Misili kezanitegeleza? Niye sidaha kulonga vinogile!” 13 Mndewa Mulungu kawalagiliza Musa na Haluni, “Walongele Waisilaili na mfalume wa Misili kuwa niwalagilizani mweye kuwalava Waisilaili muna iisi ya Misili.”

Lukolo lwa Musa na Haluni

14 Wano wawo walangulizi wa ng’holo. Lubeni, chaudele wa Yakobo kakala na wana wane wa chilume, Henoki na Palu na Heziloni na Kalimi. Wawo wakala lukolo lwa Lubeni. 15 Simeoni kakala na wana sita wa chilume, Yemueli na Yamini na Ohadi na Yakini na Sohali na Shauli, mwana wa mwanamke wa Chikanaani. Wawo wakala wa kaye ya Simeoni. 16 Yano ni mazina ya wana wa chilume wa Lawi na nyelesi zawo, fana viili maandiko yawo, Gelishoni na Kohasi na Melali. Lawi kakala miyaka gana na malongo matatu na saba. 17 Wana wa chilume wa Gelishoni wakala Libini na Shimei, nawo wakala na lukolo lwawo. 18 Wana wa chilume wa Kohasi wakala Amilamu na Ishali na Hebuloni na Uzieli. Kohati kakala miyaka gana malongo matatu na nhatu. 19 Wana wa chilume wa Melali wakala Mali na Mushi. Wano wawo mawasaho wa ng’holo za Walawi fana viili maandiko yawo.

20 Amilamu kamsola Yokebedi lumbu wa tati yake, nayo kamwelekele Haluni na Musa. Amulamu kakala miyaka gana malongo matatu na saba. 21 Wana wa chilume wa Ishali wakala Kola na Nefegi na Zikili. 22 Wana wa chilume wa Uzieli wakala Mishaeli na Elisafani na Sisili.

23 Haluni kamsola Elisheba mndele wa Aminadabu, iviya kakalalumbu jake Nashoni, nayo kamwelekele Nadabu na Abihu na Eleazali na Isamali. 24 Wana wa chilume wa Kola wakala Asili na Elikana na Abiasafu. Wawo wakala wasaho wa ng’holo za Kola. 25 Eleazali, mwana wa chilume wa

Haluni, kamsola imwe wa wandeke wa Putieli, iyo kamwelekele Finehasi. Wano wakala wakulu wa ng'holo za Lawi.

²⁶ Wano ni Haluni na Musa waja Mndewa Mulungu woyawalongele, “Walaveni wanhu wa Isilaili muna iisi ya Misili, lukolo kwa lukolo.” ²⁷ Musa na Haluni niwawo woyawalongele mfalume wa Misili yawalekelele Waisilaili walawe muna iisi ya Misili.

Mndewa Mulungu kowalagiliza Musa na Haluni

²⁸ Mndewa Mulungu viyalongile na Musa muna iisi ya Misili, ²⁹ kamulongela Musa, “Niye Mndewa Mulungu. Mulongele mfalume wa Misili chila chinhu chonikulongela.” ³⁰ Mbali Musa kamulongela Mndewa Mulungu, “Vino mfalume wa Misili kezanitegeleza? Niye sidaha kulonga vinogile.”

7

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Nikutenda weye uwe fana mulungu kwa mfalume wa Misili, sekulu wako Haluni kezalonga mbuli zako fana mulongaji wako. ² Mulongele Haluni chila chinhu chonikulagilize, nayo kezamulongela mfalume wa Misili yawalekelele Waisilaili wasegele muna iisi yake. ³ Nizautenda moyo wa mfalume wa Misili uwe mdala, nizakongeza vilaguso vangu na mauzauza yangu muna iisi ya Misili, ⁴ mbali mfalume wa Misili hezakutegeleza bule. Maabaho nizagolosa mkono wangu uli na ludabwa na kuitagusa isi ya Misili na kuwalava wanhu wangu wa Isilaili kwa kuwatagusa ng'hani Wamisili. ⁵ Wamisili wezanimanya kuwa niye iyo Mndewa Mulungu, lusita vondanilaguse udahi wangu na kuwalava Waisilaili muna iisi ya Misili.”

⁶ Musa na Haluni watenda fana viya Mndewa Mulungu viyawalagilize. ⁷ Lusita luja viwamulongele mfalume wa Misili, Musa kakala na miyaka malongo manane na Haluni kakala na miyaka malongo manane na mitatu.

Mhome ya Haluni

⁸ Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni, ⁹ “Mfalume wa Misili yahalanga na mweye, ‘Ilaguseni kwa kutenda mauzauza,’ maabaho mulongele Haluni, ‘Sola mhome yako na ilagaze hasi haulongozi wa mfalume wa Misili, nayo izagaluka kuwa zoka.’ ”

¹⁰ Musa na Haluni wahita kwa mfalume wa Misili na kutenda fana viya Mndewa Mulungu viyawalagilize. Haluni kadilagaza hasi balati jake haulongozi ha mfalume wa Misili na wasang'hani wake, najo digaluka kuwa zoka.

¹¹ Maabaho mfalume wa Misili kawatanga wanhu wake weli na ubala na wahawi wa Misili, nawo watenda fana ivo kwa uhawi wawo. ¹² Chila munhu kadilagaza hasi balati jake, najo digaluka kuwa zoka. Mbali balati da Haluni diimela mibalati yawo. ¹³ Moyo wa mfalume wa Misili ukala ung'hali mdala, halondile kuwategeleza, fana Mndewa Mulungu viyalongile.

Hulo da damu

¹⁴ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Moyo wa mfalume wa Misili mdala ng'hani, kolema kuwalekelele wanhu wahite. ¹⁵ Ivo hita ukaiting'hane na mfalume wa Misili imitondo lusita viyohita kuulwanda lwa Nali. Mgozele muingema ya ulwanda. Sola mhome yako ija yoigaluke kuwa zoka. ¹⁶ Maabaho mulongele mfalume wa Misili, Mndewa Mulungu, Mulungu wa Waebulaniya, kanhuma kumwako. Kolonga, ‘Walekelele wanhu wangu wahite, muladi wakanitambikile kuichuwala. Mbali mbaka

sambi weye kolema kutegeleza. ¹⁷ Lekamana Mndewa Mulungu kolonga kuwa kwa mbuli ino, kwizanimanya kuwa niye iyo Mndewa Mulungu. Lola nizayatowa mazi yano yeli muulwanda lwa Naili kwa mhome ino inili nayo mumkono wangu, nayo yezagaluka kuwa damu. ¹⁸ Somba weli muna ulwanda lwa Naili wezakufa, lwanda lose lwizantung'ha vundo na Wamisili wezakwihilwa kung'wa mazi ya lwanda ulo.' ”

¹⁹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Mulongele Haluni yasole mhome yake na kwiigolosa uchanyha ya mazi ya Misili na uchanyha ya nyanda zose na makolongo yose na malamba yose na mazimbu yose, nayo yezakuwa damu. Isi yose izakuwa na damu, hata muna iviya vose va mbawo na mabwe.” ²⁰ Musa na Haluni watenda fana viya Mndewa Mulungu viyawalagilize. Haluni kenula uchanyha mhome yake haulongozi ha mfalume wa Misili na wasang'hani wake, kayatowa mazi ya lwanda Naili, nayo yose yagaluka kuwa damu. ²¹ Somba weli muulwanda wafa, ulwanda lunung'ha vundo, ivo Wamisili wapotwa kuyang'wa mazi ya lwanda ulo. Isi yose ya Misili imema damu. ²² Mbali wahawi wa Misili watenda vinhu fana ivo kwa uhawi wawo, ivo moyo wa mfalume wa Misili ukala ung'hali mdala, na halondile kuwategeleza Musa na Haluni, fana Mndewa Mulungu viyalongile. ²³ Mfalume wa Misili kabwela ukaye yake, hata yano yalawilile hayagesile bule. ²⁴ Wamisili wose wahimba mumgwazo wa lwanda lwa Naili muladi wapate mazi ya kung'wa, mana wapotwa kung'wa mazi ya lwanda lwa Naili.

²⁵ Zifosa siku saba Mndewa Mulungu viyagaluse mazi ya lwanda lwa Naili.

8

Hulo da mabula

¹ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Hita kwa mfalume wa Misili na umulongele, Mndewa Mulungu kolonga, ‘Walekelele wanhu wangu wahite wakanitambikile. ² One uhalema kuwaleka wahite, nizatowa isi yako yose kwa kugala mabula. ³ Lwanda lwa Naili lwizamema mabula, nayo yezakwingila mbaka muna ikaye yako na muna ichiheleto chako cha kugona na muna dikomwa jako na muna zikaye za wanhu wako na wasang'hani wako. Mabula yayo yezakwingila muna ivivu venu na muna iviya va kubulugila usage. ⁴ Mabula yezakudanda weye na wanhu wako na wasang'hani wako.’ ” ⁵ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Mulongele Haluni yagolose mkono wake na mhome yake uchanyha ya nyanda na uchanyha ya makolongo na mazimbu, mabula yezalawilila na kwenela chila hanhu muna iisi ya Misili.” ⁶ Haluni kagolosa mkono wake muna yamazi yose ya Misili, mabula yalawilila na yaigubika isi yose ya Misili. ⁷ Mbali wahawi wa Misili watenda vinhu fana ivo kwa uhawi wawo, iviya mabula yeza yaigubika isi.

⁸ Mfalume wa Misili kawatanga Musa na Haluni, kawalongela, “Mpuleni Mndewa Mulungu yayasegeze mabula yano kumwangu na kwa wanhu wangu, nizawalekelele wanhu wenu wahite wakamtambikile Mndewa Mulungu.”

⁹ Musa kamulongela mfalume wa Misili, “Vinoga! Nilongele lusita loulonda nikupulile kwa Mulungu, niwapulile wanhu wako na wasang'hani wako. Nizampula yayadanganize mabula yano yeli muna zikaye zenu, yezasigala muna ulwanda lwa Naili muhala.”

¹⁰ Mfalume wa Misili kamwidika, “Igolo.”

Musa kamwidika, “Nizatenda fana viulongile, muladi uvimanye kuwa habule munhu yoyose yalingile fana Mndewa Mulungu, Mulungu wetu. ¹¹ Mabula yezasegela kumwako na muna zikaye zako na muna zikaye za wasang'hani wako na wanhu wako, yezasigala muna ulwanda lwa Naili muhala.” ¹² Maabaho Musa na Haluni wasegela kwa mfalume wa Misili, Musa kampula Mndewa Mulungu yamsegezele mfalume wa Misili mabula yayo yoyamgalile. ¹³ Mndewa Mulungu katenda fana viya Musa viyapulile, mabula wafa muna zikaye zawo na muna zimbuga zawo na muna imigunda yawo. ¹⁴ Wamisili wayaduganya mabula yayo vibugulu bugulu, isi yose inung'ha vundo. ¹⁵ Mfalume wa Misili viyawone mabula yafa, kawa na moyo mdala kaidi, hawategeleze Musa na Haluni, fana Mndewa Mulungu viyalongile.

Hulo da usawasawa

¹⁶ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Mulongele Haluni yadigolose balati jake na kuyatowa matimbwisi, nayo yezagaluka kuwa usawasawa muna iisi yose ya Misili.” ¹⁷ Nawo watenda ivo, Haluni kagolosa balati jake na kayatowa yamatimbwisi, nayo yagaluka usawasawa uwavamba wanhu na wanyama. Matimbwisi yose muna iisi ya Misili yagaluka kuwa usawasawa. ¹⁸ Wahawi kwa uhawi wawo wageza kutenda matimbwisi yagaluke kuwa usawasawa, mbali wapotwa. Usawasawa uwo uwavamba wanhu na wanyama. ¹⁹ Wahawi waja wamulongela mfalume wa Misili, “Sang'hano ino kaitenda Mulungu!” Mbali mfalume wa Misili kagendelela kuwa na moyo mdala, hawategeleze Musa na Haluni, fana Mndewa Mulungu viyalongile.

Hulo da ng'honzi

²⁰ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Igolo wiidawe ng'hani uhite kwa mfalume wa Misili lusita viyohita kuulwanda na umulongele kuwa Mndewa Mulungu kolonga, ‘Uwaleke wanhu wangu wahite wakanitosele.’ ²¹ One uhalema kuwalekelelelahite, nizakugalila mabumbila ya ng'honzi, weye na wasang'hani wako na wanhu wako. Ng'honzi wawo wezakwingila muna zikaye zenu, kaye zose za Wamisili zizamema mabumbila ya ng'honzi, hata isi yose wanhu haweli.”

²² “Mbali siku iyo nizaibagula isi ya Gosheni iwokala wanhu wangu, muladi ng'honzi sekewawe uko. Kwa kutenda ivo kwizavimanya kuwa niye Mndewa Mulungu na muna iisi ino. ²³ Nizawabagula wanhu wangu na wanhu wako. Chilaguso chino cha mauzauza chizalawilila igolo.” ²⁴ Mndewa Mulungu katenda fana viyalongile. Mabumbila makulu ya ng'honzi yengila muna ikaye ya mfalume wa Misili na muna zikaye za wasang'hani wake. Wanhu wose wa isi iyo wagazigwa na ng'honzi wawo.

²⁵ Maabaho mfalume wa Misili kawatanga Musa na Haluni na kawalongela, “Hiteni mukamtosele Mulungu wenu muna iisi ino.”

²⁶ Musa kamwidika, “Havinogile kutenda ivo, mana nhambiko zondachimtambikile Mndewa Mulungu, Mulungu wetu, zizawatenda Wamisili wehilwe. Vino Wamisili wahachiwona cholava nhambiko zoziwehila wawo, hawezachitowa na mabwe mbaka chidanganike? ²⁷ Cholondeka chigende mwanza wa siku nhatu muna ichuwala chikamulavile nhambiko Mndewa Mulungu, Mulungu wetu, fana viyachilagilize.”

²⁸ Mfalume wa Misili kawalongela, “Nizamulekani muhite mukamulavile nhambiko Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kuichuwala, mbali seke-muhite kutali ng'hani. Iviya nipulileni na niye.”

²⁹ Musa kamwidika, “Sambi vonisegele, nizampula Mndewa Mulungu muladi igolo yayasegeze mabumbila yano ya ng'honzi kumwako na kwa wasang'hani wako na kwa wanhu wako. Mbali weye sekeuchivwizile kaidi kwa kulema kuwaleka wanhu wahite kumulavila nhambiko Mndewa Mulungu.”

³⁰ Maabaho Musa kasegele kwa mfalume wa Misili na kampula Mndewa Mulungu, ³¹ Mndewa Mulungu katenda fana Musa viyampulile. Kawasegeza ng'honzi wose kwa mfalume wa Misili na kwa wasang'hani wake na kwa wanhu wake, hasigale hata ng'honzi imwe. ³² Mbali hata mwanza uno mfalume wa Misili kakala na moyo mdala na hawalekile wanhu wasegele.

9

Hulo da mitamu ya wanyama

¹ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Hita kwa mfalume wa Misili na umulongele kuwa Mndewa Mulungu, Mulungu wa Waebulaniya kolonga, ‘Walekele wanhu wangu wahite muladi wakanitosele. ² One uhalema kaidi kuwaleka wahite na uhagendelele kuwamhilila, ³ nizagolosa mkono wangu na kuwagalila wanyama wako mitamu, ng'ombe na vihongwe na mhunda na ngamiya na ng'hondolo na luti. ⁴ Na nizagola wanyama wa Waisilaili na wanyama wa Wamisili muladi hata mnyama imwe wa Waisilaili sekeyafe.’ ” ⁵ Mndewa Mulungu keka lusita na kalonga, “Igolo Mndewa Mulungu kezatenda mbuli ino muna iisi.”

⁶ Igolo yake Mndewa Mulungu katenda fana viyalongile. Wanyama wose wa Wamisili wafa, mbali wanyama wa Waisilaili hafle hata imwe. ⁷ Mfalume wa Misili kauza chiya chilawilile kwa wanyama wa Waisilaili, kalongiligwa kuwa habule hata mnyama imwe yafle. Hata ivo mfalume wa Misili kagendelele kuwa na moyo mdala, hawalekele wanhu wahite.

Hulo da maihu

⁸ Maabaho Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni, “Soleni manganza ya maivu ya tanuli, maabaho Musa yayapigise uchanyha haulongozi ha mfalume wa Misili. ⁹ Maivu yayo yezakuwa timbwise sisili dondajenele muna iisi yose ya Misili. Nayo yezagala maihu yondayatumbuke na kuwa vilonda kwa wanhu na wanyama chila hanhu muna iisi ya Misili.” ¹⁰ Ivo wasola maivu ya tanuli na wema haulongozi ha mfalume wa Misili, Musa kayapigisa uchanyha, nayo yawa maihu yotumbuka na kuwa vilonda kwa wanhu na wanyama. ¹¹ Wahawi wapotwa kwima haulongozi ha Musa kwaviya wakala na maihu, mana Wamisili wose wakala na maihu. ¹² Mbali Mndewa Mulungu kautenda moyo wa mfalume wa Misili uwe mdala na hawategeleze Musa na Haluni, fana Mndewa Mulungu viyamulonge Musa.

Hulo da mvula ya mabwe

¹³ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Igolo wiidawe ng'hani uhite kwa mfalume wa Misili na umulongele kuwa Mndewa Mulungu, Mulungu wa Waebulaniya, kolonga, ‘Walekele wanhu wangu wahite muladi wakanitosele. ¹⁴ Mana lelo nogala mahulo yangu yose kumwako na wasang'hani wako na wanhu wako, ivo kwizavimanya kuwa habule yalingile fana niye muna izisi zose. ¹⁵ Mana one nihakugalile mitamu ihile weye na wanhu wako, muhawile mudanganika mumala. ¹⁶ Mbali nikuleka uwe mgima muladi kulagusa udahi wangu. Ivo wanhu wa zisi

zose wezavimanya kuwa niye iyo yelihi. ¹⁷ Mbali ung'hali kowalagusa udugi wanhu wangu na huwalekela wasegele. ¹⁸ Lelo, igolo lusita fana luno, nizagala mvula ng'hulu ya mabwe, iyo hainalawilila muna iisi ya Misili, kwandusila mwanuso wake mbaka sambi. ¹⁹ Lelo lagiliza wanyama wako na chila chinhu chili kungunda vikigwe muna ikaye. Kwaviya mvula ya mabwe izamtonyela chila munhu na mnyama yeli kungunda na mnyama yeli kunze ya kaye, wose wezakufa.' ” ²⁰ Wasang'hani wamwenga wa mfalume wa Misili wadumba na watenda fana viyalongile Mndewa Mulungu. Wawagala watumwa wawo na wanyama wawo muna ikaye. ²¹ Mbali waja wayehule mbuli ya Mndewa Mulungu, wawaleka watumwa wawo na wanyama wawo kuna imigunda.

²² Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Golosa mkono wako kuulanga, muladi mvula ya mabwe itonye chila hanhu muna iisi ya Misili. Iwatonyele wanhu na wanyama na vose vihandigwe muna imigunda.”

²³ Ivo Musa kagolosa mhome yake kuulanga, Mndewa Mulungu kagala mvula ya mabwe na mbumo, lumwemwe lumweka muna iisi. Mndewa Mulungu kagala mvula ya mabwe muna iisi yose ya Misili. ²⁴ Mvula ng'hulu ya mabwe ikalile na lumwemwe, iyo habule munhu yoyose muna iisi ya Misili yaiwonile mvula ilingile ivo kwandusila mwanuso. ²⁵ Mvula iyo ya mabwe ibemenda chila chinhu chikalile muna imigunda na chila hanhu muna iisi ya Misili, wanyama na wanhu. Mabwe ya mvula iyo yabemenda mimeya yose na mibiki kuna imigunda. ²⁶ Muna iisi ya Gosheni muhala, kowakalile Waisilaili, hakukalile na mvula ya mabwe.

²⁷ Mfalume wa Misili kawatuma wanhu wakawatange Musa na Haluni na kawalongela. “Mwanza uno nitenda uhasanyi, Mndewa Mulungu kanoga, mbali niye na wanhu wangu chibananga. ²⁸ Mpuleni Mndewa Mulungu, mana mibumo ino na mvula ya mabwe viiyoha ng'hani. Niye nizamulekelani musegele na hebu hamwizagendelela kukala hano.”

²⁹ Musa kamulongela, “Lusita vondanilawe muna dibululu, nizakwinula makono yangu kuchanyha na kumpula Mndewa Mulungu. Mibumo izaleka, hebu hakwizakuwa na mvula ya mabwe kaidi, muladi uvimanye kuwa zisi zose ni za Mndewa Mulungu. ³⁰ Mbali novimanya kuwa weye na wasang'hani wako hamumdumba Mndewa Mulungu.”

³¹ Mkonge na chinhu chilingile fana magota ya uwele vose vikala vibanangigwa, kwaviya uwele ukala na masuke na mkonge ukala wokwalika. ³² Mbali ngano na vinhu vimwenga vilingile fana ngano havibanangike, kwaviya vokalama kukangala.

³³ Musa kasegela ukaye kwa mfalume wa Misili na kahita kunze ya bululu, kenula makono yake kwa Mndewa Mulungu, mibumo na mvula ya mabwe vileka. Mvula haitonyile muna iisi. ³⁴ Mbali mfalume wa Misili viyawonile mvula na mvula ya mabwe na mibumo vileka, katenda uhasanyi kaidi. Kawa na moyo mdala yeye na wasang'hani wake. ³⁵ Ivo moyo wa mfalume wa Misili ukala mdala, hawalekile Waisilaili wahite, fana Mndewa Mulungu viyalongile kufosela Musa.

10

Hulo da nzige

¹ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Hita kwa mfalume wa Misili, mana niutenda moyo wake na moyo wa wasang'hani wake kuwa mdala muladi nidahe kutenda vilaguso vangu kumwawo. ² Nitenda vino muladi muwasimulile wanenu na wazukulu zenu, viya viniwatendile

Wamisili kuwa wabozi kwa kutenda mauzauza kumwawo, ivo mwizavi-
manya kuwa niye iyo Mndewa Mulungu.”

³ Ivo Musa na Haluni wahita kwa mfalume wa Misili na wamulongela, “Mndewa Mulungu, Mulungu wa Waebulaniya, kolonga, ‘Vino kwizalema kuinwendanyenda haulongozi wangu mbaka zuwaki? Walekelele wanhu wangu wahite, muladi wakanitosele. ⁴ One uhailema kuwalekela wanhu wangu wasegele, igolo nizagala nzige muna iisi yako. ⁵ Wezatanda isi yose, habule munhu yondayadahe kuwona hasi. Wezakuja vinhu visigale viifosile mvula ya mabwe, hamwe na chila mbiki woukwima muna imigunda yako. ⁶ Nzige wawo wezamema muna zikaye zako na muna zikaye za wasang’hani wako na muna zikaye za Wamisili wose. Wezakuwa wengi ng’hani hata wasaho zenu hawanawawona kwandusila viwelekigwe mbaka diyelo.’” Maabaho Musa kahinduka na kasegela kwa mfalume wa Misili.

⁷ Wasang’hani wa mfalume wa Misili wamulongela, “Vino ino kezachigaza mbaka zuwaki? Waleke wanhu wano wahite muladi wakamtosele Mndewa Mulungu, Mulungu wawo. Vino hugesa kuwa isi ya Misili yodanganizigwa?”

⁸ Maabaho Musa na Haluni wagaligwa kaidi kwa mfalume wa Misili, nayo kawalongela, “Hiteni mukamtosele Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. Mbali welih wondawahite?”

⁹ Musa kamwidika, “Chizahita wose, wabwanga na walala. Chizasegela hamwe na wanetu wa chike na wa chilume, ng’hondolo wetu na luti na ng’ombe, mana cholondeka chimtendele dugila da hishima Mndewa Mulungu.”

¹⁰ Kwa kuwazeha mfalume wa Misili kawalongela, “Mndewa Mulungu yawe hamwe na mweye one nihamulekeleni muhite na wanenu. Kweli muna lungilo dihile muna imizoyo yenu. ¹¹ Haidahika! Walume muhala wawo wondawahite kumtosele Mndewa Mulungu, mana mbuli ino iyo yomulondile umwaka.” Maabaho Musa na Haluni wawingigwa haulongozi ha mfalume wa Misili.

¹² Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Golosa mkono wako uchanyha ya isi ya Misili, muladi nzige walawilile wengile na kuja mimea yose muna iisi na vinhu wose visigazigwe na mvula ija ya mabwe.” ¹³ Musa kagolosa mhome yake uchanyha ya isi ya Misili, Mndewa Mulungu kagala beho kulu kulawa ulawilo wa zua, dibuma muna iisi ya Misili misi yose na chilo chose. Vikuchile, beho diya da ulawilo wa zuwa digala nzige.

¹⁴ Nzige wawo wenela chila hanhu muna iisi ya Misili, na wakala bumbila kulu ng’hani hawanalawilila nzige fana wawo hebu hawezalawilila kaidi.

¹⁵ Mana waigubika isi yose ya Misili, mbaka isi iwa na ziza. Waja mimea yose na matunda yose yasigale chipindi chiya cha mvula ya mabwe. Muna iisi yose ya Misili habule hata yani dimwe disigale hebu mbiki hebu mme ya kuna imigunda.

¹⁶ “Baho mfalume wa Misili kawatanga Musa na Haluni himahima na kawalongela, ‘Nimuhasanya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, na mweye iviya nimuhasanyani. ¹⁷ Lelo nilekeleleni uhasanyi wangu mwanza uno umwe muhala, munipulile kwa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yanisegezele hulo dino dihile ng’hani.’”

¹⁸ “Musa kasegela kwa mfalume wa Misili na kampula Mndewa Mulungu. ¹⁹ Mndewa Mulungu kagala beho da uswelo wa zuwa dili na nguvu nyingi, ijo diwasegeza nzige waja na kuwagala muna ibahali ya Shamu. Hasigale hata nzige imwe muna iisi ya Misili. ²⁰ Mbali Mndewa Mulungu kautenda moyo wa mfalume wa Misili kuwa mdala, hawalekelele Waisilaili wahite.”

Hulo da ziza

²¹ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Golosa mkono wako kuulanga, muladi ziza totolo diigubike isi yose ya Misili. Ziza dondadiwawende wanhu wababase.” ²² Lelo Musa kagolosa mkono wake kuulanga, kukala na ziza totolo muna iisi yose ya Misili kwa siku nhatu. ²³ Wanhu hawadahile kuiwona hebu kusegela hanhu howakalile kwa siku nhatu. Mbali Waisilaili wakala na bung’hulo uko Gosheni kowakalile.

²⁴ Mfalume wa Misili kamtanga Musa na kumulongela, “Hiteni mukamtosele Mndewa Mulungu, hamwe na wanenu. Mbali ng’hondolo wenu na luti na ng’ombe wolondeka wasigale hano.”

²⁵ Mbali Musa kamwidika, “Uching’he wanyama muladi chikamtambulile Mndewa Mulungu, Mulungu wetu. ²⁶ Iviya wanyama wetu wofugigwa cholondeka chisegele nawo, hezasigala hata mnyama imwe hebu mapaga, mana chizamtimbulila Mndewa Mulungu mnyama kulawa muna iwanayama wetu. Cheye hachivimanyile mnyama ilihi yondachimtimbulile Mndewa Mulungu mbaka vondachifike uko.”

²⁷ Mndewa Mulungu kautenda moyo wa mfalume wa Misili kuwa mdala, hawalekile Waisilaili wahite. ²⁸ Mfalume wa Misili kamulongela Musa, “Segela haulongozi wangu! Sekewize kuniwona kaidi. Mana siku yondawize kaidi haulongozi wangu, kwizadanganika!”

²⁹ Musa kamwidika, “Fana viulongile, sizakwiza kukuwona kaidi.”

11

Kukomigwa kwa welekwa wa udele

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Nizagala hulo dimwenga dimwe kwa mfalume wa Misili na wanhu wake. Maabaho kezamulekani musegele, na vondayamulekeni musegele, kezamuwingani ng’hani. ² Walongele Waisilaili kuwa chila imwe wawo, muke kwa mulume, kolondeka yampule mkaya miyage via va hela na zahabu.” ³ Mndewa Mulungu kawatenda Waisilaili wanogelwe na Wamisili. Iviya Musa kakala munhu yohishimika ng’hani muna iisi ya Misili, na haulongozi ha mfalume wa Misili na wasang’hani wake.

⁴ Ivo Musa kalonga, “Mndewa Mulungu kolonga, ‘Tchilo chikulu nizafosela Misili. ⁵ Chila mwana chaudele wa chilume muna iisi ya Misili kezadanganika, kwandusila mwana chaudele wa mfalume wa Misili yoyokala muna ichigoda cha chifalume yeli muhazi wake, mbaka mwana chaudele wa msang’hani wake wa chike yodunda mhule muna idabwe. Hata wana chaudele wa wanyama wofugigwa, nawo wose wezadanganika. ⁶ Muna iisi yose ya Misili mwizakuwa na ndilo ng’hulu, ndilo yake hainalawilila hebu haizalawilila kaidi. ⁷ Mbali mwa Waisilaili kwizakuwa kwabule ndilo na kwizakuwa na tindiwalo, baho wezavimanya kuwa Mndewa Mulungu niyo yowabagula Wamisili na Waisilaili.’ ” ⁸ Musa kakomelezela kwa kumulongela mfalume wa Misili, “Wasang’hani wako wano wose wezanizila na kuinama kwa hishima haulongozi wangu, wezanilamba nisegele muna iisi ya Misili, niye na wanhu wose wowonisondelela. Yahakomelezeka yayo, nizasegela.” Maabaho Musa kuno kana ludoko kasegela kwa mfalume wa Misili.

⁹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “mfalume wa Misili heza-kutegeleza, muladi mauzauza yangu yongezeke muna iisi ya Misili.” ¹⁰ Musa na Haluni watenda mauzauza yano yose haulongozi ha mfalume wa Misili,

mbali Mndewa Mulungu kautenda moyo wa mfalume wa Misili kuwa mdala. Hawalekile Waisilaili wasegele muna iisi yake.

12

Pasaka

¹ Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni muna iisi ya Misili,
² “Mwezi uno wizakuwa mwezi wa mwanduso wa mwaka kumwenu.
³ Walongele wanhu wose wa Isilaili kuwa muna isiku ya longo ya mwezi uno,
chila munhu kolondeka yasole mwanang'hondolo imwe, kwa chila kaye
imwe. ⁴ Yahawa kaye ina wanhu wadodo ng'hani, yolondeka kuilumba na
wanhu wa kaye ya mkaya miyage kuja inyama ya kuwafaya wanhu wake,
maabaho wezasagula nyama chila munhu iyodaha kuja. ⁵ Sagula bebelu
kulawa mwa ng'hondolo hebu mwa luti. Diwe da mwaka umwe na dilibule
chilema chochose. ⁶ Mwizamwika mbaka siku ya longo na nne ya mwezi
uno, maabaho Waisilaili wose wezachinja wanyama wawo ichigulogulo
nguku zikwingila. ⁷ Wanhu wezasola damu ya mnyama wawo na kuhaka
mibiki yamhilile ulwivi lwa ikaye yondawaje ng'hondolo. ⁸ Wezakuja
nyama ichilo icho vondawayoke, wezakuja hamwe na gate hadigumigwe
lusu na mboga zili usungu. ⁹ Sekemuje nyama mbisi hebu itogosisigwe,
mbali yolondeka yokigwe yose, hamwe na ditwi na migulu na nyama zake
za mgati. ¹⁰ Sekemusigaze nyama yoyose mbaka imitondo, one ihasigala
mbaka imitondo, molondeka muisome moto. ¹¹ Vino ivo vondamuje nyama
iyo. Mwizakuwa mufunga mikwiji muna ivigudi venu na muyawala vilatu
na mwamha mhome muna yamakono yenu kuisasala na mwanza, kaidi
mwizakuja himahima. Iyo ni *Pasaka ya Mndewa Mulungu.

¹² “Chilo icho nizafosela muna iisi ya Misili, nizawakoma welekwa wa
udele wose muna iisi ya Misili, wanhu na wanyama. Nizaitagusa milungu
yose ya Misili. Niye iyo Mndewa Mulungu. ¹³ Lelo damu ija izakuwa chila-
guso chenu cha kulagusa kaye zondamuwe. Niye vondaniwone damu iyo,
nizawafosani na hamwizapatigwa na dihile jojose lusita vondaniwataguse
Wamisili. ¹⁴ Siku ino izakuwa ya lukumbuso kumwenu, mwizaitenda iwe
dugila kwa Mndewa Mulungu, hata nyelesi zenu zose kwa lagilizo da siku
zose kumwenu.”

¹⁵ “Mndewa Mulungu kalonga, ‘Kwa siku saba, mwizakuja magate
hayagumigwe lusu. Siku ya mwanduso ya siku saba izo, mwizasegeza lusu
muna zikaye zenu. Munhu yoyose yahaja chinhu chigumigwe lusu muna
zisiku saba izo, kolondeka yawingigwe na Waisilaili.’”

¹⁶ “Siku ya mwanduso na siku ya saba ni mting'hano wa kutosa kwa
Mndewa Mulungu, mwizakuwa na dugila. Muna zisiku izo mbili hamulon-
deka kusang'hana usang'hano wowose, ila usang'hano wa kusasala ndiya.
¹⁷ Mwizatenda dugila dino da magate hayagumigwe lusu fana lukumbuso
lwa siku vonimulavileni mweye vibumbila va Waisilaili muna iisi ya Misili.
Dugila ijo dizatendigwa siku ino na nyelesi zenu zose zikwiza fana lagilizo
da siku zose. ¹⁸ Mwezi wa mwanduso mwizakuja magate hayagumigwe
lusu, kwandusila ichigulogulo cha siku ya longo na nne mbaka siku ya
malongo maldi na imwe ichigulogulo. ¹⁹ Muna zisiku izo saba, sekemuje na
lusu jojose muna zikaye zenu. Munhu yoyose yawe mfosanzila hebu mkaya,
yahaja chinhu chigumigwe lusu kezawingigwa na Waisilaili. ²⁰ Hanhu

* **12:11** Pasaka fambulo jake “Kufosa uchanya ya kaye.”

hohose homukala, sekemuje chinhu chigumigwe lusu. Molondeka muje magate hayagumigwe lusu.”

Pasaka ya mwanduso

²¹ Musa kawatanga walala wose wa Waisilaili na kuwalongela, “Chila imwe wenu yawasagulile wanhu wa ng’holo zake mwanang’hondolo wa chilume na kumchinja kwa ichimu cha Pasaka. ²² Mwizasola mayani ya hisopo na kuyachofa muna idamu mgati ya diziga na kuihaka muna imibiki yamhilile ulwivi lwa kaye zenu. Munhu yeyose sekeyalawe kunze ya kaye ichilo icho mbaka imitondo. ²³ Mana Mndewa Mulungu kezafosa kuwakoma Wamisili, one yahawona damu yoihakigwe muna imibiki yamhilile ulwivi lwa kaye zenu, kezafosa. Wala hezamuleka mdanganyi yengile muna zikaye zenu na kumkomani. ²⁴ Mweye mwizaika mbuli ino kuwa lagilizo kumwenu na wanenu siku zose. ²⁵ Vondamwingile muna iisi ija Mndewa Mulungu yoyawalaganileni kumwing’hani, mwizatenda dugila dino. ²⁶ Wanenu vondawawauze, ‘Dugila dino fambulo jake choni?’ ²⁷ Mwizawedika, ‘Ino ni nhambiko ya Mndewa Mulungu ya Pasaka, kwaviya kafosa uchanyha ya kaye za Waisilaili muna iisi ya Misili viyawakomile Wamisili, mbali cheye hachikomile.’ ”

Maabaho Waisilaili waidulika matwi yawo na kumtambikila Mndewa Mulungu. ²⁸ Maabaho Waisilaili wahita, watenda fana Mndewa Mulungu viyawalagilize Musa na Haluni.

Zifa za wana chaudele wa Wamisili

²⁹ Chilo chikulu Mndewa Mulungu kawakoma wana chaudele wa muna iisi ya Misili, kwandusila chaudele wa mfalume wa Misili yoyakalile muna ichigoda cha chifalume, mbaka chaudele wa mfunywa na waudele wose wa wanyama. ³⁰ Ichilo chiya, mfalume wa Misili na wasang’hani wake na wanhu wose wa Misili, walamka. Kukala na ndilo ng’hulu muna iisi yose ya Misili, mana hakukalile na kaye hata imwe munhu hadanganike. ³¹ Ichilo icho mfalume wa Misili kawatanga Musa na Haluni na kawalongela, “Lamkeni! Segeleni muna iwanhu wangu. Segeleni mweye hamwe na Waisilaili muladi mukamtosele Mndewa Mulungu, fana vimulongile. ³² Soleni ng’hondolo wenu na luti wenu na ng’ombe wenu, musegele. Na niye iviya munitemele mate.”

³³ Wamisili wawahimiza Waisilaili wasegele himahima kuna iisi yawo, walonga, “One hamusegele, wose chizadanganika.” ³⁴ Ivo Waisilaili wausola usage wawo haugumigwe lusu na mahamha yawo ya kubulugila, waviguma muna yamawalo yawo mmayega. ³⁵ Waisilaili watenda fana Musa viyawa-longele, wawapula Wamisili via va zahabu na hela na viwalo. ³⁶ Mndewa Mulungu kamala kuwatenda Waisilaili wanogelwe na Wamisili, Wamisili waweng’ha Waisilaili chila chinhu chowapulile. Vino niivo Waisilaili viwasolile vinhu va Wamisili.

Waisilaili wosegela Misili

³⁷ Waisilaili wasegela kulawa bululu da Lamasesi wahita Sukosi. Wakala walume laki sita, wanaake na wana hawapetigwe bule. ³⁸ Wanhu wamwenga wengi wahita hamwe nawo, ng’hondolo na luti na ng’ombe iviya wahita hamwe nawo. ³⁹ Kwaviya wakala wasegele Misili himahima, hawadahile kusalala ndiyya ya kuja muna inzila, ila usage uja ubulugigwe bila kugumigwa lusu, ivo woka magate hayagumigwe lusu. ⁴⁰ Waisilaili wakala Misili miyaka magana mane na malongo matatu. ⁴¹ Viifikile siku ya

uhелеlo ya mwaka wa magana mane na malongo matatu, mabumbila yose ya wanhu wa Mndewa Mulungu wasegela Misili. ⁴² Ikala ichilo Mndewa Mulungu viyawakalize Waisilaili muladi yawalave muna iisi ya Misili, chilo chino yolondeka chikumbukigwe na Waisilaili wose na nyelesi zawo, fana chilo cha hishima kwa Mndewa Mulungu.

Vihendo va Pasaka

⁴³ Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni, “Malagilizo ya Pasaka ni yayo yano, nyambenyambe yoyose hezakuja ndiya ya Pasaka.

⁴⁴ Mbali mtumwa yoyose yaguligwe, yahengizigwa ulungwana kodaha kuja.

⁴⁵ Nyambenyambe yofosa nzila hebu msang’hani yolihigwa, halondeka kuja ndiya iyo.

⁴⁶ “Ndiya yose yolondeka kudigwa muna ikaye yoisasaligwe, sekemulawe nayo kunze hebu sekemubene hata vuha dimwe da mnyama wa Pasaka.

⁴⁷ Wanhu wose wa Isilaili wolondeka watende dugila ijo. ⁴⁸ Nyambenyambe yoyose yokala kumwenu yahalonda kutenda Dugila da Pasaka da Mndewa Mulungu, teng’hu walume wose wokala muna ikaye yake wolondeka wengizigwe ulungwana, baho kezapeteka kuwa mkaya na kutogoleligna kutenda dugila. Mulume yoyose hengizigwe ulungwana, sekeyaje ndiya ya Pasaka. ⁴⁹ Malagilizo yayo yayo yomsonhela mkaya Muisilaili na nyambenyambe yokala na mweye.” ⁵⁰ Waisilaili wose watenda fana Mndewa Mulungu viyawalagilize Musa na Haluni. ⁵¹ Muna isiku iyo iyo Mndewa Mulungu kawalava Waisilaili muna iisi ya Misili kwa mabumbila.

13

Kusafyigwa kwa wana chaudele

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Nisagulile wana chaudele wose wa chilume wawe wangu, mana wa Waisilaili na wa wanyama ni wangu.”

Dugila da Magate Hayagumigwe Lusu

³ Musa kawalongela wanhu, “Mukumbuke siku ino, siku yomusegezigwe muna iisi ya Misili, isi yomukalile watumwa. Mana Mndewa Mulungu kamulavani kwa udahi wake mkulu, muna isiku ino sekemuje magate yagumigwe lusu. ⁴ Diyelo muna umwezi wa Abibu, mwizasegela muna iisi ya Misili. ⁵ Mndewa Mulungu vodayawagaleni muna iisi ya Wakanaani na Wahiti na Waamoli na Wahivi na Wayebusi, isi ija yoyawalahile kuweng’ha wasaho zenu, isi ili na ulongo unogile. Molondeka kuditenda dugila dino chila mwaka muna umwezi uno. ⁶ Kwa siku saba muje magate hayagumigwe lusu, muna isiku ya saba mwizatenda dugila da hishima kwa Mndewa Mulungu. ⁷ Kwa siku saba hamulondeka kuja magate yagumigwe lusu. Magate yagumigwe lusu hebu lusu, sekeviwoneke kumwenu na muna iisi yenu yose. ⁸ Na mwizawalongela wanenu siku ijo kuwa ni kwa ichimu cha yoyawatendeleni Mndewa Mulungu viyamulavileni muna iisi ya Misili. ⁹ Dugila dino dizakuwa lukumbuso fana chilaguso muna yamakono yenu hebu muna ivihanga venu, muladi siku zose chiwakumbuse kulonga malagilizo ya Mndewa Mulungu. Mana Mndewa Mulungu kamulavani muna iisi ya Misili kwa udahi wake mkulu. ¹⁰ Ivo molondeka mutende dugila dino lusita lwikigwe chila mwaka.”

Waudele

¹¹ “Lusita Mndewa Mulungu vodayakugale muna iisi ya Kanaani, kezamwing’hani fana viyakulahile weye na wasaho zako, ¹² kolondeka kumwing’ha Mndewa Mulungu chila chaudele wako wa chilume.

Waudele wose wa chilume wa wanyama wako wezakuwa wa Mndewa Mulungu. ¹³ Mbali chaudele wa chihongwe kwizamkombola kwa kuliha mwanang'hondolo, mbali one hudaha kutenda ivo, kwizamkoma kwa kumbena isingo yake. Iviya kwizamkombola chila mwanago chaudele wa chilume.

¹⁴ "Hamwande mwanago yahakuuza fambulo da chinhu chino, kwizamulongela, 'Mndewa Mulungu kachilava muna iisi ya Misili kwa udahi wake mkulu, kachisegeza muna iisi ya Misili kochikalile watumwa. ¹⁵ Lusita mfalume wa Misili viyakalile na moyo mdala kalema kuchilekela chihite, Mndewa Mulungu kawakoma chila chaudele wa chilume muna iisi ya Misili, wanhu na wanyama. Lekamana chomulavila nhambiko ya mnyama mulume Mndewa Mulungu, mbali chowakombola wanetu wa chilume. ¹⁶ Chino chizakuwa fana chilaguso muna umkono wako na chilaguso muna ichihanga chako, kuwa Mndewa Mulungu kachilava muna iisi ya Misili kwa udahi wake mkulu.' "

Kuloka ibahali

¹⁷ Mfalume wa Misili viyawalekele wanhu wahite, Mulungu halondile wafosele nzila ihitile isi ya Wafilisiti, ingawa ikala nzila ikanhize. Mulungu kalonga, "One kuhawa na ng'hondo, wezadaha kugalula magesa yawo na kubwela Misili." ¹⁸ Mbali Mulungu kawafoseza Waisilaili kuna inzila nhali kufosela muichuwala, kuhita bahali ya Shamu. Waisilaili wasegela Misili kuno waisasala kwa ng'hondo.

¹⁹ Musa kaisola mivuha ya Yosefu, fana viya Yosefu viyalagilize lusita yang'hali hanadanganika. Kawalahiza Waisilaili, kalonga, "Mulungu vondag'amulaveni, molondeka muipape mivuha yangu musegele nayo." ²⁰ Waisilaili wasegela Sukosi na weka lago uko Esamu muimhaka ya ichuwala. ²¹ Imisi Mndewa Mulungu kawalongolela muna yamawingu yalingile fana mhanda kuwalagusa nzila, ichilo kawalongolela muna umoto ulingile fana mhanda kuweng'ha bung'hulo, muladi wadahe kugenda imisi na ichilo. ²² Mawingu yalingile fana mhanda lusita lwa imisi na moto ulingile fana mhanda lusita lwa ichilo, havilekile kuwalongolela Waisilaili.

14

¹ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² "Walongele Waisilaili wabwele hachisogo na kwika mahema haulongozi ha Pihahilosu, hagati ya Migidoli na Bahali ya Shamu, haulongozi wa Baali Sefoni. ³ Mfalume wa Misili kezagesa kuwa Waisilaili wowegela muna iisi na chuwala chihahindila. ⁴ Nizautenda moyo wa mfalume wa Misili kuwa mdala, nayo kezamsondelelani. Niye nizaipatila utunhizo kwa kuwananga mfalume wa Misili na wakalizi wake, Wamisili wezavimanya kuwa niye iyo Mndewa Mulungu." Maabaho Waisilaili watenda fana viya viwalongeligwe.

⁵ Mfalume wa Misili viyalongiligwe kuwa wanhu wamala kusegela, yeye na wasang'hani wake wagalula magesa yawo na kulonga, "Choni chino chochitendile? Chiwalekela Waisilaili wasegele na chipuwa wasang'hani wa kuchisang'hanila." ⁶ Mfalume kasasala mtuka wake wa kubululigwa na falasi na kuwasola wakalizi wake. ⁷ Iviya kasola mituka inogile magana sita na mituka imwenga yose ya Wamisili, wakulu wa wakalizi wake wose, wawela mituka iyo. ⁸ Mndewa Mulungu kautenda moyo wa mfalume wa Misili kuwa mdala, muladi yawasondelele Waisilaili, wowasegele kwa ugagamalo. ⁹ Wamisili hamwe na falasi wawo wose na mituka yoibululigwa na falasi na wakalizi wake wawasondelele Waisilaili, wawafika

wozenga lago hamgwazo ya bahali, habehi na Pihahilos, haulongozi wa Baali Sefoni.

¹⁰ Lusita Waisilaili viwamuwonile mfalume wa Misili na wakalizi wake wowasondelela wawo, wadumba ng'hani na kumulilila Mndewa Mulungu yawataze. ¹¹ Wamulongela Musa, "Vino hakukalile na maleme muna iisi ya Misili mbaka kuchigala chidanganikile kuno kuchuwala? Habali kuchitendela yano kwa kuchilava muna iisi ya Misili?" ¹² Vino hachikulongele mbuli zino vichikalile ching'hali muna iisi ya Misili? Chikulongela uchilekele chigendelele kuwasang'hanila Wamisili. Ihawile muhavu kuwasang'hanila Wamisili sembuse kudanganikila kuno kuchuwala."

¹³ Musa kawedika Waisilaili, "Sekemdumbe! Imeni chigangamavu! Diyelo mwizawona viya Mndewa Mulungu vondayawakomboleni. Mana Wamisili wano womuwawona diyelo, hamwizawawona kaidi. ¹⁴ Mndewa Mulungu kezawagombeleni mweye, mweye molondeka munyamale hupi."

¹⁵ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, "Habali monililila? Walongele Waisilaili wagendele na mwanza. ¹⁶ Inula mhome yako na uigolose uchanyha ya bahali uyagole yamazi, muladi Waisilaili wadahe kufosa hagati ya bahali hanhu hanyalile. ¹⁷ Niye nizawatenda Wamisili wawe na mizoyo midala muladi wawasondeleleni mgati muibahali, nizaipatila utunhizo kwa kumuhuma mfalume wa Misili na wakalizi wake na mituka yake na wakwela falasi wake. ¹⁸ Na wanhu wa isi ya Misili wezanimanya kuwa niye Mndewa Mulungu, vondaniipatile utunhizo kwa mfalume wa Misili na mituka yake na wakwela falasi wake."

¹⁹ Maabaho msenga wa Mulungu kawalongolela wakalizi wa Isilaili, kasegela na kukala hachisogo chawo. Iviya mhanda ija ng'hulu ya wingu isegela na kukala hachisogo chawo, ²⁰ ima hagati ya Wamisili na Waisilaili. Mhanda ya wingu iyo ubanzi umwe ilava ziza, ubanzi umwenga ilava bung'hulo. Ivo mabumbila yayo maidi, wakalizi wa Misili na Waisilaili hawaikwenhukile chilo chose.

²¹ Musa kagolosa mkono wake uchanyha muibahali, Mndewa Mulungu kaibweleza bahali kuchisogo kwa beho kulu kulawa ulawilo wa zuwa, beho ijo dibuma ichilo chose, diigola bahali banzi mbili, hagati halawilila isi inyalile. Mazi yaigola, ²² Waisilaili wafosa muibahali hana iisi inyalile, mazi yaigola banzi mbili fana ng'huta. ²³ Wamisili wawasondelela na wengila mgati muna ibahali, falasi wawo wose na wakwela falasi wawo na mituka yawo ya ng'hondo. ²⁴ Habehi na kucha, Mndewa Mulungu kawalola wakalizi wa Wamisili kulawa muna imhanda ija ya moto na wingu, kawatenda bumbila da wakalizi wa Misili wawe na lugano ng'hani. ²⁵ Kayemiza maguludumu ya mituka yawo ya ng'hondo, yakala yogenda ugaluga ng'hani. Wamisili walonga, "Leka chiwakimbile Waisilaili! Mndewa Mulungu kowagombela Waisilaili!"

²⁶ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, "Golosa mkono wako uchanyha ya bahali, muladi mazi yabwele na kuwagubika Wamisili na mituka yawo na wakwela falasi wawo." ²⁷ Musa kagolosa mkono wake uchanyha ya bahali, vikukunguzuke mazi yabwela fana viyakalile. Wamisili wageza kuyakimbila yamazi, mbali Mndewa Mulungu kawasung'hila muna yamazi. ²⁸ Mazi yabwela na kugubika mituka hamwe na wakwela falasi, wakalizi wose wa mfalume wa Misili wowasondelele Waisilaili wadanganika muibahali. Hasigale Mmisili hata imwe. ²⁹ Mbali Waisilaili wafosa hagati ya bahali hanhu hanyalile, mazi yakala fana ng'huta kulume kwawo na kumoso kwawo.

³⁰ Siku iyo Mndewa Mulungu kawakombola Waisilaili kulawa muna yamakono ya Wamisili. Waisilaili wawawona Wamisili mungwazo mwa ibahali wadanganika. ³¹ Waisilaili viwawonile udahi mkulu Mndewa Mulungu uyalaguse kwa Wamisili, Waisilaili wamdumba Mndewa Mulungu na wamuhuwila yeye na Musa msang'hani wake.

15

Wila wa Musa

¹ Maabaho Musa na Waisilaili wamwimbila Mndewa Mulungu wila uno, walonga,

“Nizamwimbila Mndewa Mulungu yeli uchanya ng'hani.

Kawasa muibahali falasi na wakwela falasi.

² Mndewa Mulungu ni mgombezi wangu na chimu cha wila wangu, yeye iyo yonikombola.

Yeye ni Mulungu wangu, niye nizamtogoza, Mulungu wa tati yangu, nizamtunhiza.

³ Mulungu ni galu wa ng'hondo, Mndewa Mulungu niijo zina jake.

⁴ “Mituka ya mfalume wa Misili na wakalizi wake kawasa muna ibahali, wakalizi wake wanogile kufosa wose, wadumbukila muna ibahali ya Shamu.

⁵ Mazi mengi ya bahali yawagubika, wadumbukila muibahali fana dibwe.

⁶ Mndewa Mulungu mkono wako wa kulume upata udahi mkulu, Mndewa Mulungu, mkono wako wa kulume uwahonda wehi.

⁷ Kwa ukulu wako kowagwisa hasi wehi wako, ludoko lwako lokwaka na kuwalunguza fana mabuwa yanyalile.

⁸ Kwa mhumuzi yako, mazi yaiduganya hamwe, mawimbi yema zugaga fana ng'huta, Mazi mengi ya hagati ya bahali yanahila.

⁹ Mwihi kalonga, ‘Nizawawinza na kuwagwila, nizagola utajili wawo na kusola vose vinilonda. Nizasomola ngugulila yangu, mkono wangu wizawadanganiza.’

¹⁰ Mbali kubuma kwa beho jako, Wamisili wagubikigwa, wadumbukila muna yamazi mengi fana dibwe.

¹¹ “Mndewa Mulungu, muna imilungu yelihi yalingile fana weye? Yelihi yalingile fana weye uli na utunhizo ng'hani, udumbiza kwa sang'hano za utunhizo?

¹² Kugolosa mkono wako wa kulume, na isi iwamela wehi wetu.

¹³ “Kwa ulondo wako wa kufunya umoyo, kuwalongoza wanhu wouwakombole,

kwa udahi wako mkulu kuwalongoza mbaka hanhu helile houkala.

¹⁴ Wanhu wa isi wahulika yayo na kugudemeka, wanhu wokala Filisiti wengilwa na chinhu cha kudumbiza chiwagalile usungu.

¹⁵ Walangulizi wa Edomu wadumba,

walangulizi wa Moabu wagudemeka kwa kudumba, wanhu wose wokala Kanaani mizoyo yawo imong'honyoka.

¹⁶ Wapatigwa na lugano na ludumbo. Kwa ichimu cha ukulu wa nguvu zako, wanyamala hupi fana dibwe.

Mbaka wanhu wako weye Mndewa Mulungu wafose, mbaka vondawafose wanhu wako wouwakombole.

¹⁷ Kwizawengiza mgati na kuwemiza hana mulima wako, hanhu haja houhasagule weye Mndewa Mulungu hawe hanhu handaukale, hanhu helile houhazengile weye Mndewa Mulungu kwa mkono wako,

¹⁸ Mndewa Mulungu ni Mfalume siku zose.”

Wila wa Miliamu

¹⁹ Falasi wa mfalume wa Misili na mituka na wakwela falasi wake viwengile muibahali, Mndewa Mulungu kayabweleza mazi ya bahali na yawagubika. Mbali Waisilaili wagendelela kugenda hanhu hanyalile hagati ya bahali.

²⁰ Mulotezi Miliamu, lumbu jake Haluni, kasola chigoma mumkono, na wanaake wose wamsondelela, watowa chigoma na wavina. ²¹ Miliamu kawembila, “Mwimbileni Mndewa Mulungu yeli uchanyha ng'hani. Kawasa muibahali falasi na wakwela falasi.”

Mazi yeli usungu

²² Maabaho Musa kawalongoza Waisilaili kulawa Bahali ya Shamu, wahita kuchuwala cha Shuli. Siku nhatu wagenda muna ichuwala bila kuyawona mazi. ²³ Viwafikile hanhu hatangigwe Mala, hawadahile kung'wa mazi ya uko kwaviya yakala usungu. Lekamana hanhu baho hatangigwa Mala. ²⁴ Wanhu walongelela kwa Musa, walonga, “Lelo chizakung'wa choni?” ²⁵ Maabaho Musa kamulilila Mndewa Mulungu, Mndewa Mulungu kamulagusila tambi da biki, Musa kadivabika muna yamazi, mazi yose yahola.

Uko Mndewa Mulungu kaweng'ha Waisilaili malagilizo na ndagilizi muladi yawageze, ²⁶ kawalongela, “One muhaditegeleza vinogile dizi jangu niye Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, na kutenda yaja yanogile haulongozi wangu na kutegeleza ndagilizi na malagilizo yangu, niye sizamgalileni matamu yaja yoniwagalile Wamisili. Kwaviya niye iyo Mndewa Mulungu yonimuhonyani.”

²⁷ Maabaho wafika Elimu, kokukalile na nzasa longo na mbili na mitende malongo saba. Uko weka mahema jawo habehi na mazi.

16

Mana na ng'hwale

¹ Maabaho Waisilaili wose wasegela kulawa Elimu na wahita kuna ichuwala cha Sini, chili hagati ya Elimu na Sinai, muna isiku ya longo na tano ya mwezi wekaidi, lusita viwasegele muna iisi ya Misili. ² Kuja kuichuwala Waisilaili wose walongelela kwa Musa na Haluni, ³ wanhu wa Isilaili wawalongela, “Muhavu Mndewa Mulungu yahachikomile vichikalile muna iisi ya Misili kochikalile chija nyama na magate mbaka chiguta. Mbali mweye muchigala kuno kuichuwala muladi muchikome chose na nzala.”

⁴ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Nizamtonyelani mvula ya magate kulawa kuulanga. Chila siku wanhu wezalawa na kuduganya ndiya

ya siku iyo. Kwa nzila ino nizawageza niwone fana wezasondelela ndagilizi zangu hebu hawezasondelela. ⁵ Siku ya sita vondawasasale ndiya yowaduganye, chiyasi icho chizakuwa miyanza mido ya ndiya ya chila siku.”

⁶ Musa na Haluni wawalongela Waisilaili wose, “Ichigulogulo mwizavimanya kuwa Mndewa Mulungu iyo yamulavileni muna iisi ya Misili. ⁷ Imitondo mwizawona utunhizo wa Mndewa Mulungu, kwaviya kahulika kulongelela kwenu kwa Mndewa Mulungu. Vino cheye china nani mbaka mudahe kulongelela kumwetu?” ⁸ Maabaho Musa kawalongela, “Ichigulogulo Mndewa Mulungu kezamwing’hani nyama muje, imitondo kezamwing’hani magate muje mwigute, kwaviya kahulika kulongelela kwenu. Vino cheye china nani mbaka mulongelele kumwetu? Hamulongelele kumwetu mbali mulongelela kwa Mndewa Mulungu.”

⁹ Maabaho Musa kamulongela Haluni, “Walongele wanhu wose wa Isilaili wahite na kwima haulongozi ha Mndewa Mulungu, mana kahulika kulongelela kwenu.” ¹⁰ Haluni viyakalile kolonga na Waisilaili wose, walola kuichuwala, utunhizo wa Mndewa Mulungu ulawilila muna diwingu. ¹¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ¹² “Nihulika kulongelela kwa Waisilaili. Walongele, Nguku zikwingila wezakuja nyama na imitondo wezakuja magate. Baho mwizavimanya kuwa niye iyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.” ¹³ Ichigulogulo diza bumbila da ng’hwale na wadigubika dilago da Waisilaili, imitondo nhungwe izunguluka lago jose. ¹⁴ Nhungwe viimalile, kuichuwala kuwa na chinhu chilingile fana gate sisili. ¹⁵ Waisilaili viwawone chinhu icho waiuza, “Chino choni?” Mana hawavimanyile chikala choni.

Musa kawalongela, “Dino ijo gate doyamwing’hileni Mndewa Mulungu muje. ¹⁶ Chino icho chiyalagilize Mndewa Mulungu, ‘Chila munhu yaduganye ndiya kwa kaye yake viyodaha kuja. Yamdondolele mhishi imwe yoimfaya chila munhu yeli muna ikaye yake.’ ”

¹⁷ Waisilaili watenda fana viwalongeligwe, wamwenga waduganya nyingi na wamwenga chidogo. ¹⁸ Na viwapimile mhishi ziwaduganye, munhu yaduganye ndiya nyingi hapatile nyingi ng’hani, munhu yaduganye chidogo hapatile chidogo ng’hani. Chila munhu kaduganya ndiya yoimfaya. ¹⁹ Maabaho Musa kawalongela, “Munhu yoyose sekeyasigaze ndiya iyo mbaka imitondo.” ²⁰ Mbali wawo hawamtegeleze Musa, ivo wasigaza ndiya mbaka imitondo. Mbali imitondo ndiya iyo iwola, ilava mavunyo na kunung’ha vundo. Ivo Musa kawawonela ludoko ng’hani. ²¹ Chila imitondo wanhu woduganya ndiya yoimfaya kuja. Zuwa vidikwelile na kuwa kali, ndiya isigale hamgwazo ya nzila ilumbuzuka.

²² Siku yesita Waisilaili waduganya ndiya iyo miyanza mido kufosa mwanuso, chila munhu mhishi mbili. Ivo walangulizi wose wa Waisilaili wamuhitila Musa na wamulongela mbuli izo. ²³ Musa kawalongela, “Vino niivo viyalagilize Mndewa Mulungu, ‘Igolo ni siku ya kulumula, Siku ya Mhumulo yelile ya Mndewa Mulungu. Ivo hiteni mukambike hebu mukakimuse ndiya yomulonda diyelo, ndiya yondaisigale ikeni mbaka igolo.’ ”

²⁴ Ivo weka goya indiya mbaka imitondo fana Musa viyawalongele, nayo haiwolile na hailavile mavunyo hebu hainung’hile vundo. ²⁵ Musa kawalongela, “Diyeni ndiya ino diyelo, kwaviya diyelo ni Siku ya Mhumulo ya Mndewa Mulungu. Diyelo hamwizafika ndiya yoyose kunze ya lago. ²⁶ Mwizaduganya ndiya kwa siku sita, mbali muna isiku yesaba, Siku ya Mhumulo, hakwizakuwa na chinhu chochose.”

²⁷ Siku ya saba wanhu wamwenga wahita kudondola ndiya, mbali hawafikile chinhu. ²⁸ Maabaho Mndewa Mulungu kamuuza Musa, “Mwizalema kwamha malagilizo yangu na ndagilizi zangu mbaka zuwaki? ²⁹ Kumbukeni kuwa Mndewa Mulungu kamwing’hani Siku ya Mhumulo, lekamana muna isiku yesita komwing’hani magate kwa siku mbili. Muna isiku yesaba, chila munhu nayakale hanhu hayeli. Munhu yoyose sekeyalawe kunze siku yesaba.” ³⁰ Ivo siku yesaba wanhu wahumula.

³¹ Waisilaili waitanga ndiya iyo “Mana.” Ikala fana uhemba mzelu na mumulomo ilinga fana gate sisili digumigwe uki. ³² Musa kawalongela, “Vino ivo viyalagilize Mndewa Mulungu, ‘Soleni lita mbili za mana na mwike kwa ichimu cha nyelesi zikwiza, muladi wawone ndiya yonimulisileni kuichuwala chipindi chinimulavileni muna iisi ya Misili.’”

³³ Musa kamulongela Haluni, “Sola nongo ukagume lita mbili za mana, wike haulongozi ha Mndewa Mulungu ikalizigwe kwa ukalangama kwa nyelesi zikwiza.” ³⁴ Fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa, Haluni keka mana* haulongozi ha vibawo va mabwe va ukalangama, muladi ikigwe goya. ³⁵ Waisilaili waja mana kwa miyaka malongo mane, mbaka viwafikile muna iisi inogile kukala, isi ili muna imhaka ya Kanaani. ³⁶ Mhamba ya mana lita mbili ikala chinhu chimwe muna ichila vinhu longo, ningo iyo izowelege yoitangigwa efa.

17

Mazi kulawa muna uluwe

¹ Wanhu wose wa Isilaili walawa muna ichuwala cha Sini, wandusa mwanza kulawa hanhu hamwe kuhita hamwenga fana viya Mndewa Mulungu viyawalagilize. Wazenga lago uko Lefidimu, mbali hakukalile na mazi ya kung’wa. ² Walongelela kwa Musa, walonga, “Ching’he mazi ya kung’wa.”

Musa kawedika, “Habali molongelela kumwangu? Habali momgeza Mndewa Mulungu?”

³ Mbali wanhu wakala na ng’hilu ng’hani, walongelela kwa Musa, walonga, “Habali kuchilava kuna iisi ya Misili uchikome na ng’hilu cheye na wanetu na wanyama wetu?”

⁴ Musa kamulilila Mndewa Mulungu, kalonga, “Niwatendele choni wanhu wano? Habehi wezanitowa na mabwe.”

⁵ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Fosa kuulongozi wa wanhu wano na uwasole walala wawo wamwenga. Iviya usole mhome ija youitowele lwanda lwa Naili na uHITE. ⁶ Lola, nizakwima haulongozi wako muna uluwe uko Holebu. Utowe luwe ulu, mazi ya kung’wa wanhu yezalawa muna uluwe.” Musa katenda ivo haulongozi ha walala wa Isilaili.

⁷ Musa kahatanga hanhu baho Masa na Meliba, kwaviya Waisilaili walongelela na kumgeza Mndewa Mulungu, walonga, “Vino kweli Mndewa Mulungu kahamwe na cheye?”

Ng’hondo na Waamaleki

⁸ Waamaleki weza na kuitowa na Waisilaili uko Lefidimu. ⁹ Musa kamulongela Yoshua, “Sagula walume uHITE ukaitowe na Waamaleki. Igolo nizakwima kuinhembeti ya mulima, noyamhilila mhome ija ya Mulungu muna umkono wangu.”

* **16:34** Fambulo da zina dino “mana” dikala “chini ni choni?”

¹⁰ Ivo Yoshua kawatowa Waamaleki fana viya Musa viyamulagilize. Musa na Haluni na Huli wahita kuinhembeti ya mulima. ¹¹ Chila Musa viyokwinula makono yake kuchanyha, Waisilaili wakala wohuma, viyohumulusa makono yake, Waamaleki wakala wohuma. ¹² Mbali hamwande makono ya Musa yalegela. Ivo Haluni na Huli wasola dibwe na wadika habehi na Musa, nayo kakala. Maabaho wayamha na kwinula mikono yake, imwe kenula mkono wa kulume na imwenga mkono wa kumoso. Ivo makono ya Musa yagendelela kugangamala kuno yenuligwa uchanyha mbaka zuwa vidiswile. ¹³ Ivo Yoshua kawahuma Waamaleki kwa upanga.

¹⁴ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Yandika mbuli ino muna ichtabu, maabaho igong’onde muna yamagutwi ya Yoshua iwe lukumbuso kwaviya nizawasegeza Waamaleki wose muna iisi yose.”

¹⁵ Musa kazenga lupango na kachitanga, “Mndewa Mulungu kanitenda nihume.” ¹⁶ Kalonga, “Mana makono yenuligwa uchanyha kuna ichigoda cha chifalume cha Mndewa Mulungu. Mndewa Mulungu kezakuwa na ng’hondo na Waamaleki siku zose.”

18

Yesilo komulaula Musa

¹ Yesilo mkulu wa nhambiko wa Midiani yeli mkoi wa Musa, kahulika chila chinhu Mndewa Mulungu chiyamtendele Musa na Waisilaili, na viya viyawalavile kuna iisi ya Misili. ² Ivo Yesilo keza kwa Musa, kamgala Sipola muke wa Musa, Musa yoyamulekile kuchisogo, ³ hamwe na wanage waidi wa chilume wa Musa. Mwana wa mwanduso katangigwa Gelishomu. Musa kamtanga zina dino kwaviya kalonga, “Niye nikala nyambenyambe muna iisi ya ugeni.” ⁴ Wekaidi katangigwa Eliezeli, kwaviya kalonga, “Mulungu wa tati yangu kanitaza na kanikombola kulawa muna upanga wa mfalume wa Misili.” ⁵ Yesilo mkoi wa Musa, hamwe na muke wa Musa na wanage, weza kwa Musa kuichuwala koyekile lago habehi na mulima wa Mulungu. ⁶ Yesilo katuma usenga kwa Musa, “Niye Yesilo mkoi wako, nokwiza na muke wako na wanage waidi.” ⁷ Musa kalawa kunze kumuhokela Yesilo, kamtumbalila mavindi na kamnonela. Waiuzagiza mbuli za uhonyaji, maabaho wengila muna dilago da Musa. ⁸ Musa kamulongela mkoi wake chila chinhu Mndewa Mulungu chiyamtendele mfalume wa Misili kwa ichimu cha Waisilaili na kusonhela mbuli ndala zose ziwapatile mnzila na viya Mndewa Mulungu viyawakombole. ⁹ Yesilo kadeng’helela viyahulike mbuli zose zinogile Mndewa Mulungu ziyawatendele Waisilaili kwa ichimu cha kuwakombola muna yamakono ya Wamisili. ¹⁰ Na kamulongela, “Mtunhize Mndewa Mulungu, yoyawakomboleni kulawa kwa mfalume wa Misili na Wamisili! Yatunhizigwe Mndewa Mulungu, yoyawagombole wanhu wake kulawa kuutumwa! ¹¹ Lelo nivimanya kuwa Mndewa Mulungu ni mkulu kufosa milungu yose, mana kawakombola wanhu wano muna yamakono ya Wamisili wowawatendele magoda.” ¹² Maabaho Yesilo mkoi wa Musa kamulavila Mndewa Mulungu nhambiko za kutimbuligwa na nhambiko. Haluni keza na walala wa Isilaili muladi waje ndiya hamwe na Yesilo haulongozi ha Mulungu.

¹³ Igolo yake Musa kakala kowahumiza Waisilaili, nawo wema kuno wamzunguluka kulawa imitondo mbaka ichigulogulo. ¹⁴ Yesilo mkoi wa Musa viyawonile mbuli zose Musa ziyawatendele Waisilaili, kamuuza, “Chino choni chouwatendela wanhu? Habali kolamula nhaguso wiidumwe

kuno wanhu wano wose wakuzunguluka kulawa imitondo mbaka ichigulogulo?”

¹⁵ Musa kamwidika, “Kwaviya wanhu wokwiza kumwangu kuza viyolonda Mulungu. ¹⁶ Wanhu wahagomba wokwiza kumwangu na niye nowahumiza na kuwalongela malagilizo na ndagilizi za Mulungu.”

¹⁷ Maabaho Yesilo kamulongela Musa, “Viusang’hana havinogile. ¹⁸ Weye na wanhu wano mwizalegela, kwaviya sang’hano ino ndala. Hudaha kuisang’hana wiidumwe. ¹⁹ Lelo nitegeleze niye na nizakulongela vinigesa, Mulungu yawe hamwe na weye. Weye kwizahita haulongozi ha Mulungu kwa ichimu cha wanhu na kumgalila magayo yawo. ²⁰ Kolondeka uwafundize malagilizo na ndagilizi za Mulungu na kuwalagusa viya viwolondeka kukala na kusang’hana usang’hano. ²¹ Mbali kwa mbuli zimwenga sagula walume weli na udahi mwa iwanhu wose. Wanhu womdumba Mulungu na wanhu goya na hawalonda kusola chochose muladi kubena malagilizo, weng’he usang’hano wa kuwemiliza wanhu muna yamabumbila ya wanhu elufu na mabumbila ya wanhu gana na mabumbila ya wanhu malongo matano na mabumbila ya wanhu longo. ²² Wawo wezakuwa na malundo chila siku kuhumiza mbuli za wanhu. Mbuli ndala wezakugalila weye, mbali mbuli ndodondodo wezazilamula wenyewo. Kwa nzila iyo kwizadaha kuitenda sang’hano yako ihuhe, kwaviya wanhu wezailumba na weye muna isang’hano iyo. ²³ Uhatenda ivo na ihawa niivo viyolonda Mulungu, kodaha kufunya umoyo, wanhu wano wose wezadaha kubwela kumwawo kwa tindiwalo.”

²⁴ Musa kamtegeleza mkoi wake na katenda fana viyamulongele. ²⁵ Musa kasagula wanhu walume weli na udahi mwa Waisilaili, kawatenda kuwa walangulizi wa mabumbila ya wanhu elufu na mabumbila ya wanhu gana na mabumbila ya wanhu malongo matano na mabumbila ya wanhu longo. ²⁶ Wasang’hana fana wasemi wa wanhu lusita lose. Mbali zizamile wamgalila Musa, mbali mbuli ndodondodo wazikomeleza wawo wenyewo. ²⁷ Maabaho Musa na Yesilo mkoi wake wailaga, nayo Yesilo kabwela kuna iisi yake.

19

Waisilaili kuna mulima wa Sinai

¹ Siku ya mwanduso ya mwezi wetatu Waisilaili viwalawile muna iisi ya Misili, wafika kuna ichuwala cha Sinai. ² Viwasegele Lefidimu na kufika kuichuwala cha Sinai, Waisilaili wazenga lago haulongozi wa mulima wa Sinai. ³ Maabaho Musa kawwela kumulima kwa Mulungu. Mndewa Mulungu kamtanga Musa kulawa kuna mulima, kamulongela, “Vino niivo vondaualongele welesi wa Yakobo na Waisilaili. ⁴ Mweye wenyewo muwona viniwatendile Wamisili na viya vinimsolileni fana masumula viyosola wanage kwa mabawa yake, ningalani kumwangu. ⁵ Lelo, one mwahanitegeleza na kudika goya lagano jangu, mwizakuwa wanhu wangu mwa makabila yose, mana isi yose yangu. ⁶ Mweye kumwangu mwizakuwa ufalume wa wakulu wa nhambiko na wanhu welile.” Zino niizo mbuli zondaualongele Waisilaili.”

⁷ Ivo Musa kahumuluka na kawatanga hamwe walala wa Waisilaili, kawalongela chila chinhu Mndewa Mulungu chiyamulagilize. ⁸ Maabaho wanhu wose wedika hamwe, walonga, “Chizatenda chila chinhu chiyalongile Mndewa Mulungu.” Ivo Musa kamulongela Mndewa Mulungu chiwalongile wanhu wawo.

⁹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Nizakwiza muna diwingu diza-mile, muladi wanhu wahulike vinilonga na weye na wezakuhuwila siku zose.

“Musa kamulongela Mndewa Mulungu chiwalongile wanhu wawo.”

¹⁰ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Hita kwa wanhu ukawalon-gele waisafye diyelo na igolo. Wolondeka wayasunhe mawalo yawo ¹¹ na waisasale kwa chisindo, mana siku iyo yetatu niye Mndewa Mulungu nizahumuluka kulawa uchanyha ya mulima wa Sinai haulongozi ha wanhu wose. ¹² Wekile mhaka wanhu kuzunguluka mulima. Walongele, ‘Muiteganye sekemukwele kumulima hebu kubojoja mhaka yake. Munhu yoyose yondayadalise mulima kezadanganika.’ ¹³ Munhu yoyose yon-dayadalise mulima, kolondeka yatowigwe na mabwe hebu msale, munhu hebu mnyama, kezadanganika. Mbali mhalati vondailile, wanhu wezak-wela kumulima.”

¹⁴ Musa viyahumuluke kuna mulima, kawahitila wanhu na kawasafya, nawo wayasunha mawalo yawo. ¹⁵ Maabaho Musa kawalongela wanhu, “Muisasale kwa chisindo, mulume yoyose sekeyambandame muke wake.”

¹⁶ Siku yetatu imitondo uchanyha ya mulima kulawilila mibumo na mimwenwe na wingu dizamile. Iviya dihulikika dizi da mhalati dodi-wagudemeze wanhu wose wa kuna dilago. ¹⁷ Maabaho Musa kawalava wanhu mudilago na kawagala wakaiting’hane na Mulungu, wema hasi ya mulima. ¹⁸ Mulima wa Sinai wakala wogubikigwa na yosi, kwaviya Mndewa Mulungu kahulumuka muna umoto. Yosi dikwela uchanyha fana yosi da tanuli, mulima wose wagudemeka ng’hani. ¹⁹ Dizi da mha-lati digendelela kulanduka. Musa kalonga na Mulungu, Mulungu nayo kamwidika muna umbumo. ²⁰ Mndewa Mulungu kahumuluka kuinhembeti ya mulima wa Sinai na kamtanga Musa kuna inhembeti. Ivo Musa kakwela kuna inhembeti ya mulima. ²¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Humuluka hasi ukawazume wanhu wose sekeweze kunilola, buleivo wezadanganika. ²² Hata wakulu wa nhambiko wonikwenhukila, wolon-deka waisafye, buleivo niye Mndewa Mulungu nizawatagusa.” ²³ Musa kamulongela Mndewa Mulungu, “Wanhu hawadaha kukwela mulima wa Sinai kwaviya kuchizuma weye mwenyewo chike mhaka kuzunguluka mulima na kuuutenda wele.”

²⁴ Mndewa Mulungu kamwidika, “Humuluka hasi ukamsole Haluni wize nayo. Mbali wakulu wa nhambiko na wanhu wamwenga sekewaloke imhaka na kwiza kumwangu, buleivo nizawatagusa.” ²⁵ Ivo Musa kahu-muluka kwa wanhu na kawalongela mbuli ziyalagilizigwe na Mndewa Mulungu.

20

Ndagilizi longo

¹ Mulungu kalonga mbuli zino zose, kalonga, ² “Niye Mndewa Mulungu, Mulungu wako yonikulavile kuna iisi ya Misili, koukalile mtumwa.

³ “Sekeutambikile milungu imwenga ila niye.

⁴ “Sekeuitendele nyang’hiti ya chinhu chochose chilingile fana chinhu cha kuulanga hebu chili muna iisi hebu chili muna yamazi. ⁵ Sekeuitumbalile mavindi hebu kuisang’hanila, kwaviya niye Mndewa Mulungu, Mulungu wako, ni Mulungu nili na migongo. Nowatagusa wana kwa uhasanyi wa tati zawo, kwa nyelesi yetatu na yekane ya waja wonihila. ⁶ Mbali nolagusa

ulondo wa kufunya umoyo kwa nyelesi maelufu kwa waja wonilonda niye na kutegeleza ndagilizi zangu.

⁷ “Sekeudisang’hanile chakachaka zina da Mndewa Mulungu, Mulungu wako, mana Mndewa Mulungu kezamtagusa chila munhu yodisang’hanila chakachaka zina jake.

⁸ “Izindilile Siku ya Mhumulo kwa kuitenda yele, mana ni siku ya chidumwe. ⁹ Siku sita sang’hana usang’hano na utende mbuli zako zose. ¹⁰ Mbali siku yesaba ni Siku ya Mhumulo ya Mndewa Mulungu, Mulungu wako. Siku iyo sekeusang’hane usang’hano wowose, weye hebu mwanago wa chilume hebu mwanago wa chike, hebu wasang’hani wako wa chike hebu wasang’hani wako wa chilume, mnyama wako wa kufugigwa hebu nyambenyambe yeli muna ikaye yako. ¹¹ Mana kwa siku sita, niye Mndewa Mulungu nilumba ulanga na isi yose na bahali na vinhu vose vili umo, maabaho siku yesaba nihumula. Ivo niye Mndewa Mulungu niitemela mate siku yesaba na niitenda yele.

¹² “Wategeleze tati yako na mami yako, muladi ukale siku nyingi muna iisi ija inikwing’ha niye Mndewa Mulungu, Mulungu wako.

¹³ “Sekeukome giladi.

¹⁴ “Sekeuibandame na mulume hebu muke wa munhu imwenga.

¹⁵ “Sekeubawe.

¹⁶ “Sekeumulongeleze mkaya miyago kwa mbuli za uvwizi.

¹⁷ “Sekeuimelele mate kaye ya munhu imwenga, sekeumelele mate muke wa miyago hebu msang’hani wake wa chike hebu msang’hani wake wa chilume hebu ng’ombe wake hebu chihongwe wake, hebu chinhu chochose chiyeli nacho miyago.”

¹⁸ “Wanhu viwahulike mibumo na dizi da mhalati na kuwona ng’huwa na yosi kuna mulima, wagudemeka kwa kudumba na wema kutali.” ¹⁹ Wamulongela Musa, “Longa na cheye weye mwenyewo, chizakutegeleza. Mbali Mulungu sekeyalonge na cheye, buleivo chizadanganika.”

²⁰ Musa kawalongela, “Sekemudumbe, Mulungu keza kumgezani muladi kumtendani mumdumbe na sekemutende uhasanyi.”

²¹ Lusita Musa viyawile habehi na wingu diya dizamile moyakalile Mulungu, wanhu wose wema kutali.

Malagilizo kusonhela lupango

²² Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa yawalongele Waisilaili, “Muwona mweye wenyewo kuwa nilonga na mweye kulawa kuulanga.

²³ Sekemuitendele vinhu va hela vilingile fana Mulungu viwe hamwe na niye, sekemuitendele milungu ya zahabu hebu shaba. ²⁴ Munhendele lupango lwa ulongo na mulave nhambiko zenu za wanyama, fana viya nhambiko ya tindiwalo na nhambiko ya kutimbula. Chila hanhu hondani-wakumbuse wanhu zina jangu, nizamwizilani na kumtemelani mate. ²⁵ One mwahazenga lupango lwa mabwe, sekemuzengele mabwe yosongoligwe, kwaviya lusita londamusang’hanile mabwe yasongoke, uhasang’hanila chia chako kusongolela, kwizakuwa kwambula mwiko. ²⁶ Wala sekemutende lupango uli na vidando va kukwelela, muladi munhu yokwela uchanyha yake sekeyakale mwazi.”

1 “Weng’he Waisilaili ndagilizi zino, 2 One uhamgula mtumwa wa Chiebulaniya, kezakusang’hanila kwa miyaka sita. Mbali mwaka wa saba kezakuwa kailegeha na kusegela bila kuliha chochose. 3 One kaguligwa yahawa hanasola muke, kezasegela yaidumwe. Mbali one keza na muke wake, basi kezasegela na muke wake. 4 Mwenevale wake yahamwing’ha muke na imuke yahamwelekelwa mwana wa chilume hebu wa chike, basi imuke na iwana wezakuwa wa mwenevale, msang’hani iyo kezasegela yaidumwe. 5 Mbali mtumwa yahalonga, ‘Nomulonda mwenevale wangu na muke wangu na wanangu, silonda kuilegeha.’ 6 Maabaho mwenevale wake kezangala mtumwa iyo haulongozi wa Mulungu. Kezamsola na kumgala hana ulwivi hebu chizingiti na kumtobola digutwi kwa sanziya. Maabaho kezamsang’hanila mwenevale wake siku zose.

7 “One munhu yahamchuuza mwanage wa chike kuwa mtumwa, iyo hezatendigwa yailegehe fana viili kwa mtumwa wa chilume. 8 One ihawa mwenevale wake kamgula yawe imwe wa watumwa wake wa chike mbali hanogelwe nayo, basi mwenevale kezamuleka munhu imwenga yoyose yankombole. Mwenevale iyo kabule haki ya kumchuuza kuna izisi zimwenga, kwa viya kabena lagano na mtumwa ija. 9 One yahalonda kumzengeza mtumwa ija kwa mwanage wa chilume, kezamtendela mtumwa iyo fana mndele wake. 10 One yahasola muke imwenga, kolondeka yagendelele kumwing’ha muke wake wa mwanduso ndiya imfaya na viwalo na kwiibandama nayo. 11 One yahapotwa kumtendela vinhu vino vitatu, muke kosegela kwa kuilegeha bila kuliha chochose.

Malagilizo kusonhela usede

12 “Munhu yoyose yomtowa miyage na kumkoma, kolondeka yakomigwe. 13 Mbali one hamulungile kumkoma ila Mulungu kaleka ilawilile ivo, basi mkomaji iyo kodaha kukimbilila hanhu hondaniwasagulileni. 14 Mbali munhu yahamkoma miyage giladi, hata fana kakimbilila hana ulupango lwa kuigombela, msegezeni na mumkome.

15 “Munhu yoyose yomtowa tati yake hebu mami yake kolondeka yakomigwe.

16 “Munhu yoyose yombawa miyage muladi yakamchuuze hebu kumtenda yawe mtumwa wake, kolondeka yakomigwe.

17 “Munhu yoyose yomduwila tati yake hebu mami yake kolondeka yakomigwe.

18 “Wanhu waidi wahagomba, maabaho imwenga kamtowa miyage na dibwe hebu ng’honde bila kumkoma, mbali kamulumiza na kumtenda yaugu na kutambalala mdikomwa, 19 yahawa munhu iyo yatowigwe kezapata muhavu na kudaha kugendela mhome, iyo yamulumize kezalekelwa. Mbali kezamuliha kwa lusita loyagize viyakalile mdikomwa na kolondeka yamuuguze mbaka yahone.

20 “Munhu yahamtowa na balati mtumwa wake wa chilume hebu wa chike na kumkoma baho baho, kolondeka yatagusigwe. 21 Mbali mtumwa iyo yahasigala mgima siku dimwe hebu mbili, mwenevale wake hezatusigwa kwaviya kagiza hela yake iyamgulile.

22 “One walume wahaitowa na kumulumiza mwanamke yeli na wimo, mbaka kavumbula siku siyo zake, munhu ija yamulumize kezaliha fana vondayalonde mulume wa mwanamke iyo na fana wasemi vondawalamule. 23 Mbali one kwizalawilila dihile, kezatagusigwa ugima kwa ugima, 24 ziso kwa ziso, zino kwa zino, mkono kwa mkono, mgulu kwa mgulu, 25 kulungula kwa kulungula, chilonda kwa chilonda, kutowa kwa kutowa.

26 “One munhu yahamtowa muna diziso mtumwa wake wa chike hebu wa chilume na kudilava, kolondeka yamuleke yasegele kwa kuilegeha kwa ichimu cha ziso jake. 27 One yohamtowa na kumng'ola dizino mtumwa wake wa chilume hebu wa chike, kolondeka yamuleke yasegele kwa kuilegeha kwa ichimu cha zino jake.

28 “One ng'ombe yahamkenha mulume hebu muke na kumkoma, ng'ombe iyo kezakomigwa kwa kutowigwa na mabwe na nyama yake haizadigwa. Mwene ng'ombe iyo kezakuwa kabule mbuli. 29 Mbali one ng'ombe iyo kazowela kukenha mulume hebu muke na mwene ng'ombe kalongeligwa mbali hamfungile, ng'ombe iyo yahakoma mulume hebu muke kolondeka yatowigwe na mabwe, na mwene ng'ombe kolondeka yakomigwe. 30 Mbali munhu iyo yahalongigwa yalave yombe muladi kuulekelela ugima wake, kolondeka yalihe chima chiya chodayalongiligwe kulava. 31 One ng'ombe yahamkenha mbwanga hebu mndele, izahumizigwa ivo ivo. 32 One ng'ombe iyo yahamkenha mtumwa wa chilume hebu wa chike, mwene ng'ombe kezamuliha mwenevale wa mtumwa iyo kwa shekeli* malongo matatu ya hela, na ng'ombe iyo kolondeka yakomigwe kwa kutowigwa na mabwe.

33 “One munhu hadisilizie kombo hebu yahahimba kombo na sekeyadigubike, maabaho ng'ombe hebu chihongwe kodumbukila umo, 34 mwene dikombo ijo kolondeka yamulihe hela mwene mnyama iyo, na mnyama iyo yafile kezakuwa wa mwene dikombo. 35 One ng'ombe wa munhu yahumulumiza ng'ombe wa munhu imwenga na kumkoma, wene ng'ombe wezamchuuza ng'ombe iyo imgima na kuigolela zihela, iviya wezaigolela ng'ombe yafile. 36 Mbali one ng'ombe kazowela kuwakenha wayage na mwene ng'ombe hamfungile, mwenyewo kezamuliha miyage ng'ombe mgima, ng'ombe yafile kezakuwa wake.

22

Malagilizo kusonhela maliho

1 “Munhu yahabawa ng'ombe hebu ng'hondolo na kumchinja hebu kumchuuza, kolondeka yalihe ng'ombe watano kwa ng'ombe imwe na ng'hondolo wane kwa ng'hondolo imwe. 2 Mbavi yahafikigwa kobena kaye ichilo, yahatowigwa mbaka kudanganika, yamkomile kabule ubananzi. 3 Mbali mbavi iyo yahagwiligwa uchile na kukomigwa, yamkomile kana ubananzi. Mbavi iyo kolondeka yabweleze chinhu, one kabule kolondeka yachuuwigwe muladi kuliha ubavi wake. 4 One mnyama yabawigwe yahapatika yahawa mgima kwa mbavi iyo, basi mbavi iyo kezamuliha miyanza midi, yawe ng'ombe hebu chihongwe hebu ng'hondolo.

5 “Munhu yahawadima wanyama wake muna umgunda wa mizabibu na kumulekelela mnyama wake yaje muna umgunda wa munhu imwenga, kezaliha udanganyi uwo kwa ndiya inogile ya umgunda wake mwenyewo hebu mgunda wake wa mizabibu.

6 “One munhu yahakwacha moto, nawo uhasoma mibiki ya miwa na kwenela mbaka kusoma maguniya ya ndiya hebu ndiya za munhu imwenga zili hazinagoboligwa hebu mgunda wose wahaka, munhu ija yakwachile moto uwo kolondeka kuliha udanganyi uwo wose.

7 “One munhu yahamwing'ha miyage chinhu hebu hela yamwikile goya, maabaho ibawigwa ukaye yake, mbavi yahapatika kolondeka yalihe hela iyo miyanza midi. 8 Mbali mbavi one hapatike, mwene kaye kezahita

* 21:32 Shekeli imwe sawa na gilamu longo na imwe na nusu.

haulongozi ha Mulungu muladi kulonga ukweli kuwa yeye kamwabule muubavi wa vinhu va miyage. ⁹ Kwahawa na kuiswela kwa ichimu cha ng'ombe hebu chihongwe, hebu chinhu chochose chagile, wanhu waidi wolonga ni chawo, wanhu watendile ivo wezagaligwa haulongozi wa Mulungu. Munhu ija Mulungu yondayalamule kuwa kabananga, kezamuliha miyage miyanza mido.

¹⁰ “Munhu yahamwing'ha miyage ng'ombe hebu ng'hondolo hebu chihongwe hebu mnyama imwenga yoyose yamulole goya na mnyama iyo yahafa hebu yahalumila hebu yahasoligwa bila munhu imwenga kumuwona, ¹¹ chilaho haulongozi wa Mndewa Mulungu chizalamula hagati yawo kulagusa kuwa iyo yeng'higwe kamwabule muubavi wa vinhu va miyage. Mwene mnyama iyo kezatogola chilaho icho, na iyo miyage hezaliha chochose. ¹² Mbali one ihamanyika kuwa mnyama kabawigwa kumwake, imunhu iyo kolondeka yamulihe mwene mnyama. ¹³ One kakomigwa na wanyama wa kumbago, munhu iyo kolondeka yamgale imnyama fana usindila, halondeka kuliha chochose kwa mnyama yoyakomigwe na wanyama wa kumbago.

¹⁴ “One munhu yahazima mnyama kwa miyage, maabaho mnyama iyo kalumila hebu kafa, lusita mwene mnyama kahabule, ija yazime kolondeka yamulihe mnyama fana ija. ¹⁵ Mbali one ilawilila mwene mnyama kabaho, yazime hezaliha chochose. One kakala yazimigwe kwa hela, hela izo zizafaya kwa kwaga kwa mnyama iyo.

Malagilizo ya kukala na wanhu

¹⁶ “Munhu yahamvwizila mhambe yeli hanauzigwa na kambandama, kolondeka yamfungile zengele na kumsola yawe muke wake. ¹⁷ Tata wa mndeke iyo yahalema ng'hani kumzengeza mwanage, munhu iyo kezaliha hela ya zengele yoilondeka kwa mndeke yeli mhambe.

¹⁸ “Sekeumuleke mwanamke muhawi yawe mgima.

¹⁹ “Munhu yoyose yoibandama na mnyama kolondeka yakomigwe.

²⁰ “Munhu yoyose yomulavila nhambiko mulungu imwenga badala ya Mndewa Mulungu muhala, kolondeka yakomigwe.

²¹ “Sekeumbamanye nyambenyambe hebu kumgaza, mana na mweye iviya mukala nyambenyambe muna iisi ya Misili. ²² Sekeumgaze mgane yoyose hebu mwana mchiwa. ²³ One uhawabamanya nawo wahanyululuka, ukweli nizahulika ndilo yawo. ²⁴ Nizakuwa na ludoko ng'hani na nizamkomani na pang'a. Wake zenu wezakuwa wagane na wanenu wezakuwa wachiwa.

²⁵ “Uhamwazima hela munhu yoyose mwa iwanhu wangu weli ngayengaye, sekeuwe fana mdai, iviya sekeulonde yakulihe limangwe. ²⁶ One uhasola mgolole wa miyago na kuwika poni, kolondeka umbwelezele ding'hali zuwa hadinahonga. ²⁷ Kwaviya mgolole wake wa kuigubika uwo muhala. Vino weye kogesa kezaigubika choni? Yahanililila nizamwidika kwaviya niye nina ubazi.

²⁸ “Sekeumulige Mulungu hebu sekeumduwile mtawala wa wanhu wako.

²⁹ “Sekeukalame kulava nhosa mvunyo kulawa muna yamalimbulo ya mavuno yako na malimbulo ya divai yako. Mwizaning'ha wanenu waudele wa chilume. ³⁰ Mwizatenda ivo ivo kwa waudele wa ng'ombe na ng'hondolo wenu. Chila mwelekwa wa udele mwizamuleka na mami yake kwa siku saba, siku yenane mwizaning'ha niye.

31 “Mweye mwizakuwa wanhu wangu waidumwe. Ivo sekemuje nyama ya mnyama yakomigwe na mnyama wa kumbago. Nyama iyo mwizawasila zimbwa.

23

Kuleka kubagula

1 “Sekeupwililise mbuli za uvwizi, na sekeumtaze munhu mbananzi kwa kulava ukalangama wa uvwizi. 2 Sekeusondelele bumbila da wanhu kutenda mbuli zihile, hebu sekewiilumbe na wanhu kulava ukalangama muna ichtala muladi kwagiza ukweli. 3 Sekeuwonele muna imbuli ya ngayengaye.

4 “Uhamfika ng’ombe hebu chihongwe wa mwihi wako kaga, mbwelezele mwenyewo. 5 One uhamuwona chihongwe wa munhu yokwihila kagwa na mbahasha yake, sekeumuleke mtaze.

6 “Sekeuyagize haki iyolondeka kupata ngayengaye muna imbuli yake. 7 Iteganye sekeumulongeleze munhu uvwizi na sekeumkome munhu yelibule ubananzi, kwa viya Mulungu hezawalekelela wanhu wabananzi. 8 Sekehokele chinhu cha kukutenda ubene malagilizo, kwaviya chinhu icho chowatula yameso wanhu weli na ubala na kuwagiza wanhu wanogile.

9 “Sekeumbamanye nyambenyambe, mweye muumanya unyam-benyambe, mana na mweye mukala nyambenyambe muna iisi ya Misili.

Malagilizo ya kusonhela Siku ya Mhumulo na dugila

10 “Kwa miyaka sita kwizahanda migunda yako na kwaha vinhu vi-handigwe. 11 Mbali muna umwaka wa saba, kwizaleka migunda yako yose bila ya kuhanda mbeyu muladi ngayengaye weli mwa wanhu wako wapate ndiya isigale umo na wanyama wa kumbago waje. Kwizatenda ivo ivo muna umgunda wako wa mizabibu na mizaituni.

12 “Kwa siku sita kwizasang’hana sang’hano zako, mbali siku yesaba uhumula, muladi ng’ombe wako na vihongwe wako iviya wahumule, na watumwa wowelekigwe muna ikaye yako na nyambenyambe wahumule.

13 “Tegeleza chila chinhu chonikulongela. Sekeyatambule mazina ya milungu imwenga hata chidogo, mazina yayo sekeyahulikike muna umulomo wako.

Madugila matatu makulu

14 “Miyanza mitatu chila mwaka mwizatenda madugila kwa hishima yangu. 15 Mwisagendelele kutenda Dugila da Magate Hayagumigwe Lusu fana vinimulagilizeni, mwizakuja magate hayagumigwe lusu kwa siku saba lusita Iwikigwe muna umwezi wa Abibu, kwaviya muna umwezi uwo mulawa Misili. Munhu yoyose sekeyeze haulongozi wangu makono muhala.

16 Mwisagendelele kutenda Dugila da Vinhu va Mwanduso vimugobole muna imigunda yenu. Mwisatenda Dugila da Kuduganya Vinhu Vimugobole kuuhelelo wa mwaka vondamuduganye vinhu venu vimuhandile. 17 Miyanza mitatu kwa mwaka walume wose wezalawilila haulongozi wa Mndewa Mulungu, Mndewa yeli na udahi.

18 “Sekeulave damu ya nhambiko yangu hamwe na magate yagumigwe lusu, na sekeuyaleke mavuta ya mnyama ya dugila jangu yasigale mbaka imitondo.

19 “Ndiya ya mwanduso ya isi yako kwizaigala kuna ikaye ya Mndewa Mulungu, Mulungu wako.

“Sekeumkimuse mwanaluti muna yamatombo ya mami yake.

Msenga wa Mulungu kosasala nzila

²⁰ “Lola, nomtuma msenga wa kuulanga kuulongozi wenu muladi yamkalizeni mzila na kumgalani kuna iisi yoniisasale. ²¹ Mtegelezeni na kwamha choyolonga sekemumwehule, hezawalekelelani ubananzi wenu, kwaviya nahamwe nayo. ²² Mbali muhamtegeleza chiyolonga na kutenda yose yonimulongelani, nizakuwa mwihhi wa wehi wenu na nizawalema wose womulemani mweye.

²³ “Msenga kuulanga kezamulongolelani na kumgalani kuna iisi ya Waamoli na Wahiti na Wapelizi na Wakanaani na Wahivi na Wayebusi, nawo nizawadanganiza. ²⁴ Sekemutumbale mavindi kuitambikila milungu yawo hebu kuisang’hanila hebu sekemuhige sang’hano zawo. Mwizawadanganiza na kuvibomola vibanda vawo. ²⁵ Nisang’hanileni niye Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, niye nizamtemelani mate kwa ndiya na mazi na kusegeza mitamu kumwenu. ²⁶ Hakwizakuwa na mwanamke yondayatengule hebu kuwa mgumba muna iisi yenu. Nizamtendani mukale siku nyingi ng’hani.

²⁷ “Nizawadumbiza na kuwatibula wanhu wose womuitowa nawo, wehi wenu nizawatenda wahinduke na kukimbila. ²⁸ Nizawawinga Wahivi na Wakanaani na Wahiti fana wanhu viwowingigwa na madondola. ²⁹ Wanhu yawo sizawawinga muna umwaka umwe, kwaviya isi izasigala yabule chinhu na wanyama wa kumbago wezakongezeka ng’hani. ³⁰ Mbali niza-wasegeza chidogo chidogo mbaka vondamongezeke na kuitawala isi yose.

³¹ “Mhaka za isi yenu zizakuwa kulawa bahali ya Shamu mbaka bahali ya Meditelaniya, na kulawa kuchuwala mbaka lwanda lwa Efulati, mana wakaya wa isi iyo nizawatenda muwahume, na mweye mwizawawinga wasegele kumwenu. ³² Sekemutende nawo lagano jोजे hebu na milungu yawo. ³³ Sekemuwaleke wakale muna iisi yenu, buleivo wezamtendani munihasanya, mana muhaitambikila milungu yawo, kweli kumwenu uwo wizakuwa mtego wa kunamata.”

24

Lagano dolagusigwa

¹ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Kweleni kumwangu, weye na Haluni na Nadabu na Abihu, hamwe na walala malongo saba wa Isilaili, munitumbalile mavindi kwa kutali. ² Mbali weye Musa wiidumwe ukwenhuke habehi na Mndewa Mulungu, wayago sekewakwenhuke habehi. Wanhu sekeweze hamwe na weye.”

³ Musa kahita na kuwalongela wanhu mbuli zose za Mndewa Mulungu na ndagilizi zose, wanhu wose wedika kwa dizi dimwe, walonga, “Chizatenda chila chinhu chiyalongile Mndewa Mulungu.” ⁴ Musa kandika chila chinhu chiyalongile Mndewa Mulungu. Igolo yake kaidawa na kazenga ulupango hasi ya mulima na kasimika mhanda longo na mbili fana viili peta ya makabila longo na maida ya Isilaili. ⁵ Maabaho kawatuma wabwanga wa Waisilaili wamulavile Mndewa Mulungu nhambiko za kutimbula na nhambiko za tindiwalo za ng’ombe lume. ⁶ Musa kasola nusu ya damu ija na kaiguma muna yamahamha, nusu imwenga kaitila uchanyha ya ulupango. ⁷ Maabaho kasola chitabu cha lagano na kawasomela wanhu. Nawo wedika, “Chizatenda chila chinhu chiyalongile Mndewa Mulungu, chizazindilila.”

⁸ Musa kasola damu ija na kawamizila wanhu, kalonga, “Ino iyo damu ya lagano da Mndewa Mulungu diyatendile na mweye kwa kuisondelela na mbuli zino zose.” ⁹ Musa na Haluni na Nadabu na Abihu, hamwe na walala

malongo saba wa Waisilaili wakwela kuumulima¹⁰ na wamuwona Mulungu wa Isilaili. Hasi ya migulu yake hakala na chinhu chilingile fana sakafu ya mabwe ya yakuti ya langi ya buluu fana ulanga.¹¹ Mbali Mulungu hawalumize walangulizi wawo wa Isilaili. Wamuwona Mulungu na waja na kung'wa.

Musa kuna mulima wa Sinai

¹² Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Izo kumwangu kuchanyha ya mulima ukale kuno, nizakwing'ha vibawo vidi va mabwe vili na malagilizo na ndagilizi zonyandike kwa ichimu cha kuwafunza Waisilaili.”

¹³ Ivo Musa kasegela hamwe na Yohua msang'hani wake, na Musa kakwela kumulima wa Mulungu.¹⁴ Musa kawalongela walala, “Chigozeleni hano mbaka vondachibwele. Haluni na Huli wezakuwa bahano na mweye, yoyose yondayawe na mbuli kodaha kuwahitila wawo.”

¹⁵ Musa kakwela kuna mulima, maabaho wingu digubika mulima.¹⁶ Utunhizo wa Mndewa Mulungu uhumuluka kuna mulima wa Sinai. Wingu diugubika mulima kwa siku sita. Siku yesaba Mndewa Mulungu kamtanga Musa kulawa hagati ya diwingu.¹⁷ Kuwoneka kwa utunhizo uja wa Mndewa Mulungu kuwa fana moto woulunguza hachanyha ya mulima muna yameso ya wanhu wa Isilaili.¹⁸ Musa kengila muna diwingu na kakwela kumulima. Kakala kumulima siku malongo mane imisi na ichilo.

25

Nhambiko kwa ichimu cha hema da Mulungu

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa,² “Walongele Waisilaili wanilavile nhosa. Nihokelele nhosa zangu kulawa kwa munhu yoyose yolonda kuning'ha.³ Zino niizo nhosa zondauzihokele kulawa kumwawo, zahabu na hela na shaba⁴ na langi ya buluu na langi ya zambalau na langi ndung'hu na viwalo vinogile na mazoya ya luti⁵ na mbende za mabebelu ya ng'hondolo zihakigwe langi ndung'hu, na mbende za wanyama wa mwiibahali na mibiki ya mkenge,⁶ na mavuta ya chitasa cha hema da Mulungu, vilungo kwa mavuta yelile na ubani,⁷ na mabwe yokwaka ya salidoniki na mabwe yokwaka yamwenga kwa ichimu cha mahambo, chifuko cha muimhambaga na chizibawo cha mkulu wa nhambiko.⁸ Leka wanhu wanizengele hanhu helile, muladi nidahe kukala hamwe nawo.⁹ Zenga hema da Mulungu na vinhu vake vose kuilinga na viya vondanikulaguse.

Sanduku da lagano

¹⁰ “Nawo watende sanduku da mbiki wa mkenge, utali wake uwe sentimita gana na longo, ugalamu wake sentimita malongo sita na sita na chimo chake iwe sentimita malongo sita na sita.¹¹ Na weye udihake zahabu yelile mgati na kunze, uditendele lukingilo lwa zahabu banzi zose.¹² Maabaho utende mhete nne za zahabu na uzivaze muna imigulu yake mine, mhete mbili banzi imwe na banzi imwenga mhete mbili.¹³ Na utende mibiki ya kupapila ya mkenge na uihake zahabu.¹⁴ Ingiza mibiki iyo muna zimhete zili banzi mbili za sanduku, kwa ichimu cha kudipapa.¹⁵ Mibiki iyo ya kupapila izasigala muna zimhete, sekeisegezigwe.¹⁶ Muna disanduku ijo, kwizakwika vibawo va mabwe va ukalagama vondanikwing'he.

¹⁷ “Tenda ngubiko ya zahabu hanhu ha kuilumba, utali wake wizakuwa sentimita gana na longo na ugalamu wake sentimita malongo sita na sita.¹⁸ Tenda vilumbe vidi va zahabu vovilingile fana wasenga wa kuulanga,

tenda usang'hano wa kuhonda muna imihelelo ya ingubiko iyo. ¹⁹ Tenda vilumbe ivo vidi, chimwe uhelelo umwe na chimwenga uhelelo wekaidi, tenda vilumbe ivo vidi chinhu chimwe na ngubiko. ²⁰ Vilumbe wawo weza-ilola, mabawa yawo yakunjuka kuigubika ingubiko, vihanga wawo vizailola ingubiko iyo. ²¹ Mgati mudisanduku kwizakwika vibawo vidi va mabwe wa ukalagama na kuika ngubiko iyo uchanya yake. ²² Nizaiting'hana na weye baho, kulawa hachanya ya ngubiko iyo, hagati ya vilumbe wawo waidi weli mchanya ya sanduku da lagano, nizakwing'ha malagilizo yangu kwa ichimu cha wanhu wa Isilaili.

Meza kwa ichimu cha magate ya nhosa ya Mndewa Mulungu

²³ “Songola meza ya mibiki ya mkenge, yili na utali wa sentimita malongo manane na nane na ugalamu sentimita malongo mane na nne chimo sentimita malongo sita na sita. ²⁴ Meza iyo kwizaihaka zahabu yelile na kuizungulusila lukingilo lwa zahabu. ²⁵ Maabaho kwizazungulusila lukingilo lwili na ugalamu wa sentimita nane. ²⁶ Kwizaitendela mmete nne za zahabu na kuzika kuna zimhembe zake muna imigulu yake. ²⁷ Mmete izo zizakuwa habehi na lukingilo luja lwa kuzunguluka meza na zizakuwa za kwamhilila mibiki ya kupapila imeza iyo. ²⁸ Tenda mibiki ya kupapila ya mkenge na kuihaka zahabu, mibiki iyo izakuwa ya kuipapila meza iyo. ²⁹ Tengeneza vyano na nhungo na mabuyu na vihamha va kugidila. Tengeneza via ivo vose kwa zahabu yelile. ³⁰ Chila siku ika magate yelile hana imeza haulongozi hangu.

Chinala cha chitasa

³¹ “Kwizatenda chinala cha chitasa kwa zahabu yelile. Itendigwe kwa kuhonda, kalilo jake na mbiki wake na nhungo zake na matumba yake na maluwa yake, vose vizatendigwa kwa chihande chimwe. ³² Matambi sita yezalawilila hana umbiki wa ichinala, matambi matatu ubanzi umwe na matambi matatu ubanzi umwenga. ³³ Muna ditambi kuna nhungo nhatu zilingile fana matumba na maluwa yotangigwa alimondi, muna ditambi disondelela kuna tumba jake na luwa jake. Matambi yose sita yawe fana ivo. ³⁴ Na muna ichinala kwizakuwa na nhungo nne zozitendigwe zilingile fana maluwa yotangigwa alimondi, hamwe na ving'honyo va maluwa yake. ³⁵ Hanhu hondahalawilile chila jozi ya matambi yaja sita, hasi yake hezakuwa na tumba dimwe dimwe. ³⁶ Matumba yayo na matambi yake yezakuwa chinhu chimwe. Chinala icho chose chizahondigwa kwa zahabu yelile. ³⁷ Iviya kwizatenda vitasa saba kwa ichimu cha chinala icho na kuvika uchanya yake muladi vimwemwese kuulongozi. ³⁸ Tengeneza makoleo yake na vyano vake kwa zahabu yelile. ³⁹ Sang'hanila chilo malongo matatu na tano va zahabu yelile kutengeneza chinala cha chitasa na via vake vose. ⁴⁰ Hakikisha uvitengeneze fana viya vinikulaguse kuja kumulima.

26

Hema jelile

(Kulawa 36:8-38)

¹ “Maabaho zenga hema da Mulungu kwa mapanzia longo ya mawalo yanogile yabotigwe kwa nyuzi za langi ya buluu na za zambalau na ndung'hu. Mapanzia yayo kwizayahamba kwa vilumbe walingile fana wasenga wa kuulanga wasongoligwe na fundi. ² Chila panzia dizakuwa na utali wa mita longo na mbili na ugalamu mita mbili. ³ Kwizalumbiliza

mapanzia matano yawe chihande chimwe, mapanzia yamwenga matano yawe chihande chekaidi. ⁴ Iviya kwizasonela vitanzi va buluu muimhindo ya dipanzia da uhelelo da chihande cha mwanduso, iviya kwizashona vitanzi kuuhelelo wa mhindo ya kunze ya chihande chimwenga cha panzia. ⁵ Kwizagela vitanzi malongo matano muna dipanzia dimwe, vitanzi vimwenga malongo matano va panzia dekaidi, vitanzi vose viilole. ⁶ Maabaho kwizatengeneza vihindo malongo matano va zahabu muladi kulumbiliza viya vihande vidi va mapanzia, ivo hema da Mulungu dizakuwa chinhu chimwe.

⁷ “Iviya kwizatengeneza ngubiko imwenga ya hema da Mulungu kwa mapanzia longo na dimwe ya mazoya ya luti. ⁸ Chila panzia dizakuwa na utali wa mita longo na nhatu na ugalamu wake mita mbili, mapanzia yose longo na imwe yezakuwa na ningo ziya ziya. ⁹ Kwizalumbiliza mapanzia matano hamwe na mapanzia sita hamwe, panzia desita kwizadibanda haulongozi wa hema ijo. ¹⁰ Maabaho kwizatenda vitanzi malongo matano muimhindo ya panzia da uhelelo da chihande cha mwanduso, kwizatenda vitanzi malongo matano muimhindo ya panzia ya uhelelo wa chihande chekaidi. ¹¹ Kwizatengeneza vihindo malongo matano va shaba na kuzigela muna ivitanzi viya malongo matano muladi kulumbiliza vihande vidi va mapanzia kutenda panzia dimwe da hema. ¹² Nusu ya panzia disigale, kwizaitumbika ubanzi wa kuchisogo wa dihema, ¹³ Utali wa panzia disigale kwizaibanda nusu mita ubanzi umwe na nusu mita ubanzi umwenga, muladi itinge ubanzi wa dihema muladi iwe na ngubiko.

¹⁴ “Kwizatengeneza ngubiko imwenga ya hema kwa mbende ndung’hu ihondigwe ya mabelelu ya ng’hondolo na mchanyha yake ngubiko imwenga ya mbende ya mnyama wa mwiibahali.

¹⁵ “Kwizatengeneza mibiki ya mkenge ya kwimizila dihema. ¹⁶ Mibiki izakuwa na utali wa mita nne na ugalamu wa sentimita malongo sita na sita, ¹⁷ mibiki izakuwa na ndimi mbili za kulumbilizila. Mibiki yose kwizaitenda iwe na ndimi mbili. ¹⁸ Kwizatengeneza mibiki ya hema vino, mibiki malongo maida ubanzi wa kusi ¹⁹ na vikalilo malongo mane va hela hasi ya mibiki iyo malongo maida, vikalilo vidi hasi kwa chila mbiki muladi vamhilile ndimi zake mbili na vikalilo vidi viwe hasi ya mbiki umwenga muladi wamhilile ziya ndimi zake mbili. ²⁰ Ubanzi wa kasikazi wa hema kwizatengeneza mibiki malongo maida ²¹ Na vikalilo vake malongo mane va hela, vikalilo vidi hasi ya chila mbiki. ²² Kwa ubanzi wa kuchisogo wili uswelo wa zuwa wa hema kwizatengeneza mibiki sita. ²³ Na kwizatenda mibiki mido kwa ichimu cha vingobweda va dihema ubanzi wake wa kuchisogo. ²⁴ Mibiki iyo ya hasi iileke mbali ilumbilizigwe kwa kuchanyha kuna imhete imwe. Mibiki yose ya vingobweda izatendigwa ivo ivo muladi itende mbili. ²⁵ Ivo kwizakuwa na mibiki minane hamwe na vikalilo vake longo na sita va hela.

²⁶ “Kwizatengeneza mapalo ya mkenge, mapalo matano kwa ichimu cha mibiki ya ubanzi umwe wa hema, ²⁷ mapalo matano kwa ichimu cha ubanzi umwenga wa hema, mapalo matano kwa ichimu cha mibiki ya kuchisogo cha hema na ubanzi wa uswelo wa zuwa. ²⁸ Palo da hagati dodifikile nusu ya zengo da hema dizaiibebenyeka hagati kulawa kuuhelelo umwe mbaka uhelelo umwenga wa hema. ²⁹ Mibiki yose kwizaihaka zahabu na kuzitendela mhete za zahabu zondazamhilile mapalo yayo, izo iviya kwizazihaka zahabu. ³⁰ Ivo kwizaditenda hema ijo kuilinga na viya vinikulaguse kumulima.

³¹ “Kwizatenda panzia da nyuzi za langi ya buluu na za zambalau na ndung’hu na walo dibotigwe. Panzia ijo kwizadihamba vinogile kwa vilumbe vilingile fana wasenga wa kuulanga wasongoligwe na mafundi. ³² Kwizatumbika dipanzia muna izimhanda nne za mkenge zozihakigwe zahabu, zili na ngwamo za zahabu na vikalilo vine va hela. ³³ Kwizatumbika panzia ijo muna ivihindo, maabaho udigale disanduku diya da ukalangama dili na vibao vidi va mabwe kuchisogo ya panzia ijo. Panzia ijo dizagola hanhu helile na hanhu helile ng’hani. ³⁴ Ika ngubiko uchanyha ya disanduku da lagano mgati ya hanhu helile ng’hani. ³⁵ Meza ija kwizaika ubanzi wa kunze wa panzia ijo, chinala chiya cha chitasa kwizachika ubanzi wa kusi wa dihema, viilole na imeza. Meza iyo izakuwa ubanzi wa kasikazi. ³⁶ “Kwa ichimu cha hanhu ha kwingilila muna dihema kwizatengeneza panzia da langi ya buluu na zambalau na ndung’hu na walo dinogile dibotigwe na kuhambigwa vinogile. ³⁷ Kwa ichimu cha panzia kwizatengeneza mhanda tano za mkenge na kuzihaka zahabu. Mhanda izo zizakuwa na ngwamo za zahabu, chila imwe izakuwa na kalilo da shaba.”

27

Upango

(Kulawa 38:1-7)

¹ “Tengeneza upango kwa mibiki ya mkenge. Ulupango uwo wizakuwa wa mulaba utali wake mita mbili na lobo na ugalamu wake mita mbili na lobo na chimo chake chizakuwa mita imwe na lobo. ² Kwizatenda mahembe mane, chila chingobweda hembe dimwe. Mahembe yayo yezakuwa chinhu chimwe na ulupango, kwizaluhaka shaba ulupango lose. ³ Kwizatenda via vake, vizea va kuzolela maivu na vizea va kuhlila moto na mibatilo na magembe na vyano va kuhlila moto. Vinhu vose vizahakigwa shaba. ⁴ Maabaho kwizatengeneza lwavu lwa shaba lwili na mhete nne za shaba kuna ivingobweda vake vine. ⁵ Lwavu ulo kwizawika mulugigo lwa ulupango ubanzi wa hasi muladi lwavu lufike hagati ya upango. ⁶ Na kwizatengeneza mibiki ya mkenge ya kupapila ulupango, nayo kwizaihaka shaba. ⁷ Mibiki iyo kwizawingizigwa muna zimhete banzi mbili za ulupango lusita lwa kuchipapa. ⁸ Tengeneza upango wa mibiki na uli na uvungu mgati kuilinga na simwe donikulaguse kumulima.

Luwa lwa hema da Mulungu

⁹ “Tengeneza luwa lwa hema da Mulungu. Ubanzi wa kusi wa uluwa kwizakuwa na mapanzia yatengenezigwe kwa walo dinogile dibotigwe yondayawe na utali wa mita malongo mane na nne kwa ubanzi umwe. ¹⁰ Mapanzia yayo yezakwamhigwa na mibiki malongo maidi ya shaba ili na vikalilo va shaba. Mbali ngwamo za mhanda na vihindo vake vizakuwa va hela. ¹¹ Iviya utali wa panzia ubanzi wa kasikazi wizakuwa mita malongo mane na nne na mhanda zake malongo maidi za shaba, mbali ngwamo na mhanda zake na vihindo vake vizakuwa va hela. ¹² Ubanzi wa uswelo wa zuwa wa uluwa wizakuwa na panzia dili na utali wa mita malongo maidi na mbili na mhanda zake longo na vikalilo vake longo. ¹³ Ubanzi wa ulawilo wa zuwa kuna ulwivi, luwa lwizakuwa na ugalamu wa mita malongo maidi na mbili. ¹⁴ Panzia da ubanzi umwe wa ulwivi dizakuwa na ugalamu wa mita sita na nusu, hamwe na mhanda nhatu na vikalilo vake vitatu. ¹⁵ Kuna ubanzi wekaidi wa lwivi panzia dizakuwa mita sita na nusu, hamwe na mhanda tatu na vikalilo vake vitatu. ¹⁶ Lwivi lwenyewo lwa uluwa lwizakuwa na panzia dili na utali wa mita kenda, ditengenezigwe kwa nyuzi

za langi ya buluu na za zambalau na ndung'hu na walo dinogile dibotigwe na kuhambigwa vinogile. Panzia ijo dizakwamhigwa na mhanda nne zili na vikalilo vine. ¹⁷ Mhanda zose zizunguluke uluwa zizakwamhigwa na vinhu va hela, ngwamo zake zizakuwa za hela na vikalilo vake vizakuwa va shaba. ¹⁸ Luwa ulo lwizakuwa na utali wa mita malongo mane na nne na ugalamu wa mita malongo maida na mbili, chimo mita mbili na lobo. Mapanzia yake yezakuwa ya walo dinogile na vikalilo vake vizakuwa va shaba. ¹⁹ Via vose va kusang'hanila chila chinhu muna dihema da Mulungu na vigingi vose na hata via va uluwa vizakuwa va shaba.

Kwika goya chitasa

(Walawi 24:1-4)

²⁰ “Walagilize wanhu wa Isilaili wakugalile mavuta yanogile ya mzaituni kwa ichimu cha chitasa, muladi chitasa chidahe kwaka lusita lose. ²¹ Muna dihema da Mulungu kunze ya panzia ijo haulongozi ha sanduku da lagano, Haluni na wanage wezadika goya haulongozi ha Mndewa Mulungu ichigu-logulo mbaka imitondo. Lagilizo dino dolondeka jamhigwe na Waisilaili wose na nyelesi zawo siku zose.

28

Mawalo ya wakulu wa nhambiko

(Kulawa 39:1-7)

¹ “Mgale Haluni ndugu yako na wanage, Nadabu na Abihu na Eleazali na Isamali. Wagale kulawa mwa wanhu wa Isilaili muladi wanisang'hanile fana wakulu wa nhambiko. ² Kwizamsonela Haluni ndugu yako mawalo yelile muladi yadahe kuwoneka yeli na utunhizo na kanoga. ³ Walagilize wanhu wose weli na umanyi woniweng'hile ubala wamsonela Haluni mawalo, muladi yadahe kubaguligwa kuwa mkulu wa nhambiko muna usang'hano wangu. ⁴ Walongele wamtendele mawalo yelile, chifuko cha muimhambaga na chizibawo na ng'hanzu na chilemba na mkwiji na joho dodihambigwe. Haluni ndugu yako na wanage wezavala muladi wanisang'hanile fana wakulu wa nhambiko. ⁵ Wezasang'hanila nyuzi za langi ya buluu na za zambalau na ndung'hu na nyuzi za zahabu na walo dinogile ibotigwe.

⁶ “Wezatengeneza chizibawo cha mkulu wa nhambiko kwa nyuzi za zahabu na nyuzi za langi ya buluu na za zambalau na ndung'hu na walo dinogile dibotigwe na fundi. ⁷ Chizakuwa na nzabi mbili za kuchifungila muna diyega zozisonigwe hamwe muna zimhembe zake mbili. ⁸ Mkwiji wizatendigwa fana viya, kwa nyuzi za zahabu na nyuzi za buluu na za zambalau na ndung'hu na walo dinogile dibotigwe na kuwa chinhu chimwe na chizibawo icho. ⁹ Maabaho kwizasola mabwe maida ya salidoniki na uchanya yake kwizachola mazina ya wana wa Isilaili. ¹⁰ Mazina sita muna idibwe da mwanduzo na mazina sita muna idibwe dekaidi, uyapange fana viya viwelekigwe. ¹¹ Kwizayachola mazina yayo uchanya ya mabwe yayo fana viya sonala viyochola muhuli. Maabaho uyahambe na kuyengiza muna ivihindo va zahabu. ¹² Mabwe yayo maida yezakwikigwa uchanya ya vihande va muna yamayega va chizibawo kulagusa makabila longo na maida ya Isilaili. Ivo Haluni kezavala mazina yayo muna yamayega yake haulongozi wangu niye Mndewa Mulungu fana lukumbuso. ¹³ Kwizatenda vihindo vidi va zahabu, ¹⁴ na mikufu midi ya zahabu yelile ibotigwe fana luzabi. Kwizaifunga mikufu iyo muna ivihindo.

*Chifuko cha mwiimhambaga
(Kulawa 39:8-21)*

¹⁵ “Kwizatenda chifuko cha muimhambaga cha kuhumiza, chitengenezigwe na fundi fana vichitengenezigwe chiya ichizibawo, kwa zahabu na kwa nyuzi za langi ya buluu na za zambalau na ndung’hu na walo dinogile dibotigwe. ¹⁶ Chifuko icho chibandigwe chizakuwa cha mulaba, sentimita malongo maida na mbili. ¹⁷ Chizahambigwa kwa misitali mine ya mabwe ya bei ng’hulu. Msitali wa mwanduso wizakuwa wa hakiki na topazi na alimasi ndung’hu. ¹⁸ Msitali wekaidi wizakuwa wa zumalidi na johali ya langi ya buluu na alimasi ya langi ya mayani mabisi. ¹⁹ Msitali wekatatu wizakuwa wa yasito na agate na amesisito. ²⁰ Msitali wekane wizakuwa wa zabalajadi na shohamu na yasipi, yose yezagumigwa muna ivihindo va zahabu. ²¹ Lelo hezakuwa na mabwe longo na maida yoyacholigwe mazina longo na maida ya wana wa Isilaili. Chila dimwe dizakuwa fana uhula muladi kulagusa makabila longo na maida.

²² “Kwa ichimu cha chifuko icho cha muimhambaga, kwizatengeneza mikufu ya zahabu yelile ibotigwe fana luzabi. ²³ Iviya kwizachitengenezela ichifuko cha muimhambaga mhethe mbili za zahabu na kuziguma muna zimhembe mbili za chifuko icho. ²⁴ Na uigume imikufu mido ya zahabu muna zimhete izo za chifuko cha muimhambaga. ²⁵ Zinhonga ziya mbili za mikufu ya zahabu kwizazigeleka muna ivihindo vidi muladi ziigelekeze na ichihande cha muna yamayega cha chizibawo ubanzi wa kuulon-gozi. ²⁶ Iviya kwizatengeneza mhethe mbili za zahabu na kuziguma muna zimhembe mbili za hasi, ubanzi wa mgati wa chifuko cha muimhambaga habehi na ichizibawo. ²⁷ Maabaho kwizatengeneza mhethe zimwenga mbili za zahabu na kuziguma kuulongozi muna zimhembe mbili za hasi za vihande va muna yamayega va chizibawo, hanhu chizibawo hochiilumba na mkwiji woubotigwe vinogile. ²⁸ Chifuko cha muimhambaga chizafungigwa kuna ichizibawo kwa kulumbiliza mkwiji wake na chizibawo kwa luzabi lwa langi ya buluu, muladi chifuko icho cha muimhambaga sekechitohoke mbali chikale muna ichizibawo.

²⁹ “Haluni viyokwingila hanhu helile, kezavala chifuko cha muimhambaga cha kuhumiza chicholigwe mazina ya makabila ya wana wa Isilaili, kwa kutenda ivo, niye Mndewa Mulungu sizawazimiza ng’o. ³⁰ Kwizaguma Ulimu na Sumimu muna ichifuko cha muimhambaga cha kuhumiza, izo zizakuwa uchanyha ya moyo wa Haluni chila viyokwiza haulongozi wangu. Haluni kezasola ulamuzi wa wana wa Isilaili wawo uchanyha ya moyo wake haulongozi wa Mndewa Mulungu siku zose.

*Mawalo yamwenga ya ukulu wa nhambiko
(Kulawa 39:22-31)*

³¹ “Kwizasona joho da kualila chizibawo kwa nyuzi za langi ya buluu. ³² Hagati izakuwa na nyafasi ya kufosezela ditwi, nyafasi iyo izasonigwa na nyuzi muladi sekeidegeke. ³³ Muna imhindo yake ya hasi kuzunguluka banzi zose, izacholigwa makomamanga ya langi ya buluu na zambalau na ndung’hu, iviya hagati ya makomamanga yayo hezakuwa na mbugi za zahabu. ³⁴ Komamanga na mbugi ya zahabu kuzunguluka joho yose. ³⁵ Haluni kolondeka yavale ng’hanzu ino lusita viyosang’hana usang’hano wa ukulu wa nhambiko. Dizi da mbugi dizahulikika viyokwingila hanhu helile haulongozi ha Mndewa Mulungu na viyolawa, ivo hezakomigwa bule.

³⁶ “Maabaho kwizatengeneza chihande cha zahabu yelile na kuchola uchanya yake fana munhu viyochola muhuli, ‘Yelile kwa Mndewa Mulungu.’ ³⁷ Chihande icho kwizachifunga kwa luzabi kuulongozi wa chilemba cha buluu. ³⁸ Haluni kezachivala chihande icho kuna ichihanga chake, kwa chihande icho kezasola ubananzi uwatendile Waisilaili kuna ukunilavila nhosa, niye Mndewa Mulungu nizazitogola nhosa zawo. Haluni kezavala chihande icho lusita lose.

³⁹ “Kwizamtengenezela Haluni joho ditengenezigwe kwa walo dinogile na kumuhogosela chilemba cha walo dinogile na mkwiji utendigwe na fundi.

⁴⁰ “Kwizawatengenezela wanage Haluni majoho na mikwiji na kofiya muladi wawoneke wana utunhizo na ukulu. ⁴¹ Kwizamvaza Haluni ndugu yako na wanage mawalo yano, maabaho uwahake mavuta na kwika kwa sang’hano yelile na uwabagule muladi wanisang’hanile fana wakulu wa nhambiko. ⁴² Iviya kwizawasonela kaputula za chitani zondaziwagubike kwandusila mchigudi mbaka muna yamawambo muladi wagubike mwazi wawo. ⁴³ Haluni na wanage wezavala kaputula izo chila vondawengile muna dihema da Mulungu hebu vondawawe habehi na ulupango na kutenda sang’hano za ukulu wa nhambiko hana ihanhu helile. Kwa kutenda ivo hawezalagusa mwazi wawo na kukomigwa. Iyo izakuwa ndagilizi ya siku zose kwa Haluni na welesi wake.

29

Ndagilizi za kuwabagula Haluni na wanage fana wakulu wa nhambiko (Walawi 8:1-36)

¹ “Vino niivo vondauwatendela Haluni na wanage muladi kuwabagula wanisang’hanile fana wakulu wa nhambiko. Sola dang’ang’a da ng’ombe lume dimwe na mabelu maidi ya ng’hondolo yelibule chilema chochose, ² na magate hayagumigwe lusu, maandazi hayagumigwe lusu yabulugigwe na mavuta, na magate masisili hayagumigwe lusu, mbali yoigumigwe mavuta. Vinhu vino vose vitengenenzigwe kwa usage lunhili wa ngano. ³ Maabaho uvike vinhu ivo muna ichigelo chimwe na uvilave hamwe na diya dang’ang’a da ng’ombe lume na ng’hondolo malume maidi.

⁴ “Maabaho wagale Haluni na wanage wa chilume mbaka hana dihema da Mulungu na uwanave na mazi. ⁵ Maabaho kwizasola yaja mawalo ya ukulu wa nhambiko umvaze Haluni, joho na ng’hanzu na chizibawo na chifuko cha muimhambaga na kumzingiliza umkwiji uja ubotigwe vinogile. ⁶ Mvaze Haluni chilemba chiya muna iditwi na kwika chihande chiya cha zahabu yelile uchanya ya chilemba icho. ⁷ Maabaho sola mavuta yelile na umgidile mditwi jake na umuhake.

⁸ “Maabaho wasole wanage na uwavaze ng’hanzu, ⁹ na uwafunge mikwiji muna ivigudi na kuwavaza kofiya zawo, vino ivo vondauweke Haluni na wanage kwa sang’hano yelile. Wawo wezakuwa wakulu wa nhambiko siku zose.

¹⁰ “Maabaho kwizagala dang’ang’a da ng’ombe lume haulongozi ha hema da Mulungu. Haluni na wanage wezakwika makono yawo uchanya ya ditwi da dang’ang’a da ng’ombe ijo. ¹¹ Uchinje dang’ang’a da ng’ombe ijo haulongozi ha Mndewa Mulungu, hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. ¹² Kwizasola damu imwenga ya ng’ombe na wiihake muna yamahembe ya ulupango kwa chidole chako, damu yose yondaisigale kwizaitila hasi ya ulupango. ¹³ Maabaho kwizasola mavuta yose yogubika utumbo, hanhu ha hasi ya maini hamwe na figo mbili na mavuta yake, vose

uvitimbule uchanya ya lupango. ¹⁴ Mbali nyama ya dang'ang'a da ng'ombe lume ijo na mbende na mavi yake kwizavisola na kuvitimbula kunze ya lago. Ino izakuwa nhambiko ya uhasanyi.

¹⁵ “Maabaho kwizasola imwe mwa ng'ondolo malume waja na umulonge Haluni na wanage weke makono yawo uchanya ya ditwi jake. ¹⁶ Weye kwizamchinja na damu yake kwizaimizila banzi zose za ulupango. ¹⁷ Maabaho kwizamkanha ng'hondolo lume iyo vihande vihande, kwizasunha utumbo wake na migulu yake, uvike vose hamwe na ditwi jake na vihande vake vimwenga. ¹⁸ Maabaho kwizatimbula bebelu da ng'hondolo ijo yose uchanya ya lupango muladi kunilavila nhambiko ya kutimbuligwa, mnung'ho wa nhambiko yoitimbuligwa izaninogeza niye Mndewa Mulungu.

¹⁹ “Kwizasola ng'hondolo lume dimwenga, iviya Haluni na wanage weza kwika makono yawo uchanya ya ditwi jake. ²⁰ Kwizamchinja na kusola damu chidogo na kumhaka Haluni na wanage hanhu ha hasi ha magutwi yawo ya kulume na muna yamadole ng'hulu da mikono yawo ya kulume na madole ng'hulu ya migulu yawo ya ukulume. Damu yondaisigale kwizaluzimiza ulupango banzi zake zose nne. ²¹ Maabaho kwizasola damu chidogo ili uchanya ya ulupango hamwe na mavuta yaja yelile ummizile Haluni na mawalo yake, iviya uwamizile wanage na mawalo yawo. Haluni na wanage wezakuwa wela kumwangu hamwe na mawalo yawo yose.

²² “Kwizasola mavuta ya ng'hondolo lume, mkila wake na mavuta yogubika utumbo na hanhu hanonile hasi ha maini na figo zake mbili na mavuta yake, hamwe na chima cha kulume. Ng'hondolo iyo ni ng'hondolo wa kwikigwa kwa sang'hano yelile. ²³ Muna ichigelo cha magate hayagumigwe lusu chili haulongozi wangu niye Mndewa Mulungu, kwizasola gate dimwe na andazi dimwe dodigumigwe mavuta na gate sisili dimwe. ²⁴ Vinhu vino vose kwizamwing'ha Haluni na wanage muna yamakono yawo, nawo wezavinula uchanya kuwa chilaguso cha kunilavila nhambiko niye Mndewa Mulungu. ²⁵ Maabaho kwizavisola kaidi muna yamakono yawo na kuvitimbula uchanya ya ulupango hamwe na nhambiko ija ya kutimbuligwa, viwe mnung'ho unogile wouninogeza niye Mndewa Mulungu. Iyo ni nhambiko yoitimbuligwa kwa Mndewa Mulungu.

²⁶ “Maabaho kwizasola chidali cha bebelu da ng'hondolo na kumwika Haluni kwa sang'hano yelile, na kuchinula uchanya muladi kunilavila niye Mndewa Mulungu. Nacho chizakuwa chako.

²⁷ “Kwika kwa sang'hano yelile ya ukulu wa nhambiko, vihande vidi va bebelu da ng'hondolo. Vino ivo chidali chinuligwe uchanya na chima chibaguligwe. Chidali yeng'higwe Haluni, chima weng'higwe wanage. ²⁸ Ivo Waisilaili siku zose wezasola vihande ivo kulawa muna zinhambiko zawo za tindiwalo zowonilavila niye Mndewa Mulungu na kumwing'ha Haluni na wanage, iyo ni nhambiko kwa Mndewa Mulungu.

²⁹ “Haluni yahadanganika, mawalo yake yelile wezakwing'higwa welesi wake, nawo wezavala siku yawo ya kuhakigwa mavuta na kwikigwa kwa sang'hano yelile. ³⁰ Mwana wa Haluni yondayawe mkulu wa nhambiko hanhu ha tati yake, kezavala mawalo yayo siku saba muna dihema da Mulungu, muladi yasang'hane usang'hano hanhu helile. ³¹ Kwizasola nyama ya bebelu ijo da kwikigwa kwa sang'hano yelile na kuikimusa hana ihanhu hamwenga helile. ³² Haluni na wanage wezakuja nyama ya bebelu ijo na gate dili muna ichigelo hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. ³³ Wezakuja nyama izo zilavigwe kwa ichimu cha kuilumba na kwika kwa sang'hano yelile na kwa ichimu cha kuwabagula, mbali munhu imwenga

sekeyalekeligwe kuja nyama izo kwaviya zela. ³⁴ One nyama yoyose hebu magate yezasigala mbaka imitondo, basi kwizaitimbula, sekeidigwe kwaviya yela.

³⁵ “Ivo niivo vondauwatendele Haluni na wanage kuisondelela na yaja yose yonikulagilize, kwizaweka kwa sang’hano yelile kwa siku saba. ³⁶ “Chila siku kwizalava ng’ombe lume dimwe diwe nhambiko ya uhasanyi, kwa kutenda ivo kwizalusafya ulupango, maabaho kwizachigidila mavuta yelile muladi kulubagula ulupango. ³⁷ Kwa siku saba kwizalusafya ulupango na kulubagula. Uhakomeleza kutenda ivo, lupango lwizakuwa lwela ng’hani na chinhu chochose chondachidalise ulupango, chizakuwa chela.

Nhosa za chila siku

³⁸ “Zino niizo nhambiko zomulondeka kulava uchanyha ya lupango chila siku, wanang’hondolo waidi malume weli na mwaka umwe. ³⁹ Mwanang’hondolo imwe kwizamulava imitondo, mwanang’hondolo imwenga kwizamulava ichigulogulo nguku zikwingila. ⁴⁰ Hamwe na mwanang’hondolo wa mwanduso, kwizalava chibaba cha usage lunhili wouhanganyigwe na lita imwe ya mavuta yanogile na lita imwe ya divai fana nhosa ya ching’waji. ⁴¹ Mwanang’hondolo imwenga wa chigulogulo nguku zikwingila kwizamulavila nhambiko hamwe na nhosa ya usage na ya ching’waji fana viutendile imitondo, mnung’ho wa nhambiko iyo yovilavigwa kwa moto wizaninogeza niye Mndewa Mulungu.

⁴² “Nhambiko ino ya kutimbuligwa izalavigwa siku zose, welesi mbaka welesi, haulongozi hangu niye Mndewa Mulungu, haulongozi ha hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu hondaniiting’hane na kulonga na mweye. ⁴³ Baho nizaiting’hana na wanhu wa Isilaili, baho hezakwela kwa utunhizo wangu. ⁴⁴ Nizabagula hema da Mulungu na ulupango, iviya nizawabagula Haluni na wanage muladi wanisang’hanile fana wakulu wa nhambiko. ⁴⁵ Nizakala hagati ya wanhu wa Isilaili, na nizakuwa Mulungu wawo. ⁴⁶ Baho wezavimanyi kuwa niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wawo, yoniwalavile muna iisi ya Misili muladi nikale hagati yawo. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wawo.

30

Lupango lwa kusomela ubani

(Kulawa 37:25-28)

¹ “Kwizatengeneza lupango lwa mibiki ya mkenge, kwa ichimu cha kusomela ubani. ² Upango lwenyewo luwe lwa mulaba utali sentimita malongo mane na tano na ugalamu sentimita malongo mane na tano na chimo chake sentimita malongo kenda. Mahembe yake ya chila chingobweda yawe chinhu chimwe na lupango lwenyewo. ³ Kwizachihaka zahabu yelile, ubanzi wake wa uchanyha na banzi zake zose na mahembe yake, iviya kwizaitendela lukungo lwa zahabu. ⁴ Kwizaitendela mhete mbili za zahabu na kuziguma hasi muna ulukingo lwa mbavu zake mbili zoziilola, mhete izo zizasang’haniligwa kwamhilila mibiki lusita lwa kuipapila. ⁵ Mibiki iyo iwe ya mkenge na ihakigwe zahabu. ⁶ Lupango ulu lwike haulongozi wa panzia haulongozi wa disanduku da lagano, haulongozi ha ngubiko ya kulumba, hondaniiting’hane na weye.

⁷ “Chila imitondo Haluni viyosasala vitasa, kezasoma ubani wili na mnung’ho unogile uchanyha ya lupango. ⁸ Haluni kolondeka kutenda ivo lusita voyokwacha vitasa ichigulogulo nguku zikwingila. Nhosa ino ya

ubani izalavigwa siku zose kwa Mndewa Mulungu bila kuleka muna zinyelezi zenu zikwiza.⁹ Muna ulupango luno, usome ubani uluhusigwa muhala na sekemulave nhambiko ya kutimbuligwa, hebu nhosa ya usage, hebu kugida nhosa ya ching'waji uchanyha yake.¹⁰ Haluni kolondeka kuyasafya mahembe ya ulupango mwanza umwe kwa mwaka. Kezayasafya kwa damu ya nhambiko ya uhasanyi mwanza umwe chila mwaka muna zinyelezi zenu zose, mana lupango ulo lwela ng'hani kumwangu niye Mndewa Mulungu.”

Kodi ya hema da Mndewa Mulungu

¹¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa,¹² “Vondauwapete Waisilaili, chila munhu kezamuliha maliho Mndewa Mulungu kwa ichimu cha ugima wake muladi hagati yawo sekekuwe na mitamu ihile lusita lwa kupetigwa.¹³ Chila munhu yopetigwa kolondeka yalihe nusu shekeli ya hela, fana viipimigwe muna dihema da Mulungu. Ino niyo nhosa yondayanilavile niye Mndewa Mulungu.¹⁴ Chila munhu yopetigwa kwandusila miyaka malongo maldi na kugendelela, kezanilavila niye Mndewa Mulungu nhosa iyo.¹⁵ Tajili sekeyalave kufosa nudu shekeli iyo ya hela hebu ngayengaye sekeyalave chidogo ya nusu shekeli iyo ya hela vomulavila Mndewa Mulungu nhambiko ya kuilumba kwa ichimu cha ugima wenu.¹⁶ Kwizahokela maliho yayo ya kuilumba kulawa kwa Waisilaili na kwizayasang'hanila kwa sang'hano za hema da Mulungu, nayo yawe lukumbuso kwa Waisilaili haulongozi wangu niye Mndewa Mulungu muladi kuwatendelani kuilumba.”

Ziga dodiumbigwe kwa shaba

¹⁷ Mndewa Mulungu kamulongela Musa,¹⁸ “Kwizatengeneza ziga dodiumbigwe kwa shaba da kunawila dili na kalilo da shaba, udike hagati ya dihema da Mulungu na ulupango, na kudiguma mazi mgati yake.¹⁹ Haluni na wanage wezasang'hanila mazi yayo kunawa makono yawo na migulu yawo,²⁰ Lusita wang'hali hawanakwingila muna dihema da Mulungu hebu kukwenhuka habehi ya lupango muladi kumulavila Mndewa Mulungu nhambiko za kutimbuligwa kwa moto. Wezatenda ivo muladi sekewadanganike.²¹ Wolondeka wanawe makono yawo na migulu yawo muladi sekewadanganike. Dino dizakuwa lagilizo jawo siku zose, kwandusila Haluni na wanage na kugendelela.”

Mavuta yelile

²² Mndewa Mulungu kamulongela Musa,²³ “Kwizasola vilungo vinogile ng'hani fana vino, manemane ya mazi chilo sita, mdalasini uli na mnung'ho unogile chilo nhatu, vilungo vinung'hila goya chilo nhatu,²⁴ na modeli imwenga ya mdalasini chilo sita, ningo izo zose ziwe za kwiilinga na ningo za hema da Mulungu, iviya uyahanganye na lita nne za mavuta ya mzaituni.²⁵ Kwa vilungo ivo kwizatenda mavuta yelile na uyahanganye fana munhu yokwenga mavuta yonung'hila goya, mavuta yayo yela kwa kuhaka.²⁶ Maabaho mavuta yayo kwizayagida muna dihema da Mulungu na sanduku da lagano²⁷ na meza na via vake vose, chinala cha chitasa na via vake, lupango lwa kusomela ubani²⁸ na lupango lwa kutimbulila nhambiko na via vake vose na ziga na kalilo jake.²⁹ Kwizavibagula vinhu ivo, muladi veleng'hani. Chochose chondachidalise vinhu ivo, chizakuwa chela.³⁰ Maabaho umuhake mavuta yelile Haluni na wanage na kuwabagula muladi wanisang'hanile fana wakulu wa nhambiko.³¹ Walongele wanhu wa Isilaili, 'Yano yezakuwa mavuta yangu yelile ya kuhaka muna zinyelezi zenu zose.³² Mavuta yayo sekemungidile munhu imwenga yoyose, hebu sekemutengeneze mavuta yamwenga yalingile yano, mavuta yano yela na

lusita lose yolondeka yele kumwenu. ³³ Munhu yoyose yondayenge mavuta fana yano hebu kumuhaka munhu imwenga yoyose halondeka kuhakigwa mavuta yano, kezawingigwa na wanhu wake.”

Ubani

³⁴ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Sola vilungo vino vili umulile, natafi na shekelesi na kelibena, vilungo vili na mnung’ho unogile, hamwe na ubani unogile. Vinhu ivo vose viwe va ningo imwe. ³⁵ Maabaho kwizasang’hanila via ivo kutengenezela ubani fana viutengenezigwa na munhu yotenda vinhu vonhung’hila goya, ubani uli na munyu na mzelu na wela. ³⁶ Maabaho kwizaudunda uwe usage lunhili muladi usang’haniligwe muna dihema da Mulungu na kuwika haulongozi wa disanduku da lagano, hanhu hondaniiting’hane na weye, uwo kumwenu wizakuwa ubani welile ng’hani. ³⁷ Sekemuitendele wenyewo ubani ulingile vino, ubani uwo wizakuwa wela kumwenu haulongozi wangu niye Mndewa Mulungu. ³⁸ Munhu yoyose yoitengenezela ubani ulingile uwo na kuusang’hanila fana mavuta yonung’ha goya, kezawingigwa na wanhu wake.”

31

Wanhu wa kusasala hema da Mulungu (Kulawa 35:30-36:1)

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Nimsagula Bezaleli, mwana wa Uli, mzukulu wa Huli, kulawa kabila da Yuda, ³ na nimmemeza Muhe wangu. Nimwing’ha udahi na kuzowela na nzeweze na umanyi wa kutengeneza vinhu, ⁴ muladi yatole sang’hano za umanyi, yahonde zahabu na hela na shaba, ⁵ na kusongola mabwe ya kuhamba na kusongola mibiki na kutenda ufundi wa chila modeli. ⁶ Iviya nimsagula Oholiabu mwana wa Ahisamaki, kulawa kabila da Dani, yamtaze. Iviya niweng’ha udahi mkulu wanhu wamwenga kwa ichimu cha sang’hano mbasakanyo, muladi watengeneze vinhu vose vinikulagilize. ⁷ Watengeneze hema da Mulungu na sanduku da lagano na ngubiko iyo ya kulumba ili uchanyha yake, hamwe na via vake vose, ⁸ meza na via vake na chinala cha chitasa na via vake vose na lupango lwa kusomela ubani, ⁹ lupango lwa kutimbulila nhambiko na via vake vose, ziga na kalilo jake, ¹⁰ na mawalo yabotigwe vinogile, mawalo yelile ya mkulu wa nhambiko Haluni na mawalo ya wanage wondawatende sang’hano ya ukulu wa nhambiko, ¹¹ mavuta yelile na ubani wili na mnung’ho unogile kwa ichimu cha hanhu helile. Vinhu ivo vizatengenezigwa fana viya vinikulagilize.”

Siku ya Mhumulo

¹² Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ¹³ “Walongele wanhu wa Isilaili, Izindilileni siku yangu ya Mhumulo, mana chino ni chilaguso hagati ya niye na mweye kwa nyelesi zenu zose, ivo mwizavimanya kuwa kweli niye niyo Mndewa Mulungu, yonimtendani mwele. ¹⁴ Molondeka muizindilile Siku ya Mhumulo, kwaviya yela kumwenu. Munhu yoyose yoitenda siku iyo yambule mwiko, kolondeka yakomigwe. Munhu yoyose yosang’hana usang’hano siku iyo, kolondeka yawingigwe na wanhu wake. ¹⁵ Sang’haneni sang’hano zenu kwa siku sita, mbali siku yesaba ni siku ya kuumula ni yela, siku iniibagule niye Mndewa Mulungu. Munhu yoyose yosang’hana usang’hano muna Isiku ya Mhumulo, kolondeka yakomigwe. ¹⁶ Waisilaili waizindilile Siku ya Mhumulo na waitende kwa nyelesi zawo zose fana viya lagano da siku zose. ¹⁷ Chizakuwa chilaguso hagati ya niye na Waisilaili

siku zose, mana niye Mndewa Mulungu nilumba ulanga na isi kwa siku sita, mbali siku yesaba nileka kusang'hana usang'hano na nihumula.' ”

¹⁸ Mndewa Mulungu viyakomeleze kulonga na Musa kuna mulima wa Sinai, kamwing'ha Musa vibawo vidi va mabwe ya ukalangama, vandikigwe malagilizo kwa chidole cha Mulungu mwenyewo.

32

Nyang'hiti ya dang'ang'a da zahabu (Kumbukumbu 9:6-29)

¹ Wanhu viwawonile Musa kakalama kuhumuluka kulawa kuna mulima, waiting'hana kumzunguluka Haluni na wamulongela, “Chitengenezele nyang'hiti za milungu yondaichilongoze. Musa yoyachilavile kuna iisi ya Misili, hachivimanyile kapatigwa na choni.” ² Haluni kawedika, soleni heleni za zahabu muna yamagutwi ya wake zenu na wanenu, muni-galile. ³ Ivo wanhu wose wahambula heleni zawo za zahabu na wamgalila Haluni. ⁴ Haluni kazihokela kulawa muna yamakono yawo na katengeneza dang'ang'a lume da wa ng'ombe wa zahabu. Wanhu walonga, “Weye Isilaili, ino iyo mulungu wetu, yoyachilavile kuna iisi ya Misili!”

⁵ Maabaho Haluni viyawonile ivo, kazenga lupango haulongozi ha dang'ang'a na kalonga, “Igolo kwizakuwa na dugila da kumuhishimu Mndewa Mulungu.” ⁶ Igolo yake wanhu waidawa walava nhambiko za kutimbula na nhambiko za tindiwalo. Wanhu wakala hasi kuja na kung'wa, maabaho wema na kuvina.

⁷ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Humuluka, kwaviya wanhu wako wouwalavile kuna iisi ya Misili wahasanya. ⁸ Waileka nzila ija yoniwalagilize kuisondelela, watenda dang'ang'a lume da zahabu na kuditambikila na kudilavila nhosa, wolonga, ‘Weye Isilaili, ino niiyo mulungu wetu, yoyachilavile kuna iisi ya Misili!’ ” ⁹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Niwawona wanhu wano, wana mizoyo midala. ¹⁰ Lelo sekeunigomese, nileke niwadanganize kwa ludoko Iwangu. Maabaho kufosela weye, nizatenda wanhu wa kabila kulu.”

¹¹ Mbali Musa kamulamba Mndewa Mulungu, Mulungu wake, kamulongela, “Weye Mndewa Mulungu, habali kuna ludoko na wanhu wako wouwalavile kuna iisi ya Misili kwa udahi wako mkulu na mkono wako uli na ludabwa? ¹² One uhatenda ivo, Wamisili wezadaha kulonga kuwa kawalava muna iisi ya Misili muladi kuwakoma muna mulima na kuwananga. Galula magesa yako ya ludoko na sekeuwatende wanhu wako mbuli zihile. ¹³ Wakumbuke wasang'hani wako, Bulahimu na Isaka na Yakobo, wouwalahile kwa kulonga, ‘Nizakongeza welesi wenu fana nhondo za kuulanga na nizaweng'ha welesi wenu isi ino yose yonimulahlili kuweng'ha, izakuwa yawo siku zose.’ ” ¹⁴ Mndewa Mulungu kagalula magesa yake ya kuwatendela wanhu wake mbuli zihile zoyalongile.

¹⁵ Maabaho Musa kahumuluka kulawa kuna mulima kuno kamha vibawo vidi va mabwe va ukalangama muna yamakono yake, vandikigwe banzi zose. ¹⁶ Vibawo ivo vikala sang'hano ya Mulungu, mwandiko wandikigwa na Mulungu mwenyewo.

¹⁷ Yoshua viyahulike madizi ya wanhu woguta, kamulongela Musa, “Nohulika dizi da ng'hondo muna dilago.”

¹⁸ Musa kamwidika, “Siyo dizi da kuhuma hebu kuhumwa, mbali dizi da wanhu wokwimba.”

¹⁹ Musa viyafikile mudilago na kuwona dang'ang'a na wanhu wovina, kawona ludoko ng'hani. Kavasa ivibawo viya kulawa muna yamakono yake na kuvibena haja hasi ya mulima. ²⁰ Kasola dang'ang'a lume dowatendile na kadisoma moto, maabaho kadidunda mbaka diwa usage, kakologa usage uwo muna yamazi na kawawangiliza Waisilaili wang'we. ²¹ Musa kamuuza Haluni, "Wanhu wano wakutenda choni mbaka kuwatenda watende uhasanyi mkulu ivo?"

²² Haluni kamwidika, "Sekeuniwonele ludoko niye msang'hani wako. Kuwamanya wanhu wano viwaisasale kutenda yehile. ²³ Wanilongela, 'Chitendele milungu yondaichilongoze. Musa yoyachilavile kuna iisi ya Misili hachivimanyile kapatigwa na choni.' ²⁴ Niwalongela, 'Chila munhu yeli na vinhu va zahabu yavigale. Ivo wanigalila, nivilumbula muna umoto na dang'ang'a lume dilawilila!'"

²⁵ Musa kawona kuwa wanhu wamuleka Mulungu na wotenda viwolonda. Haluni kawalekela wamuleke Mulungu na watende viwolonda, na kuigalila chinyala haulongozi ha wehi wawo. ²⁶ Ivo Musa kema haulongozi ha ulwivi lwa dilago na kulonga, "Yoyose yeli ubanzi wa Mndewa Mulungu, yeze hano!" Ivo welesi wose wa Lawi waiting'hana kumzunguluka. ²⁷ Kawalongela, "Mndewa Mulungu, Mulungu wa Isilaili, kolonga, 'Chila mulume yaifunge panga jake muna ichigudi, yazunguluke chila hanhu muna dilago, kulawa lwivi lumwe mbaka umwenga, chila munhu yamkome ndugu yake na mbwiyake na mkaya miyage.'" ²⁸ Walawi watenda fana Musa viyalongile. Siku iyo wanhu elufu nhatu wakomigwa. ²⁹ Maabaho Musa kalonga, "Diyelo mwikigwa kwa sang'hano ya Mndewa Mulungu, kwaviya hamulemle kuwakoma wanenu na ndugu zenu. Mndewa Mulungu yamtemeleni mate diyelo idino."

³⁰ Igolo yake Musa kawalongela wanhu, "Muhasanya ng'hani. Mbali sambali nizahita kuchanyha kwa Mndewa Mulungu, yodahika nizadaha kuilumba kwa ichimu chenu." ³¹ Musa kabwela kaidi kwa Mndewa Mulungu na kumulongela, "Ona, yaja yawatendile wanhu wano yakala uhasanyi mkulu! Wakala waitendela milungu ya zahabu. ³² Mbali lelo nokulamba walekelele uhasanyi wawo. One huwalekelele, nokulamba unisegeze muna ichitabu chako chowandike mazina ya wanhu wako."

³³ Mndewa Mulungu kamwidika Musa, "Wanhu wose wowanhendele uhasanyi nizawasegeza muna ichitabu changu. ³⁴ Lelo hita ukawalongoze wanhu mbaka hanhu honikulongele. Msenga wangu wa kuulanga kezakulongolela. Siku yondaniwezileni, nizawatagusa kwa ichimu cha uhasanyi wawo."

³⁵ Ivo Mndewa Mulungu kawagalila wanhu tamu dihile, kwaviya wamulongela Haluni yawatendele dang'ang'a lume da zahabu.

33

Mndewa Mulungu kowalongela Waisilaili wasegele kuna mulima wa Sinai

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, "Segeleni hano, weye na wanhu wouwalavile kuna iisi ya Misili, muhite kuna iisi yoniwalahile Bulahimu na Isaka na Yakobo, nilonga, 'Isi ino nizaweng'ha welesi wenu.'" ² Nizamtuma msenga wa kuulanga yawalongolele, nizawawinga Wakanaani na Waamoli na Wahiti na Wapelizi na Wahivi na Wayebusi. ³ Hiteni kuna iisi ili na ulongo unogile. Mbali sizahita hamwe na mweye kwaviya mweye ni wanhu muli na mizoyo midala, muladi sekeniwadanganize muna inzila."

⁴ Wanhu viwahulike mbuli zino zihile, wandusa kulila kwa usungu na habule munhu yavalile mahambo. ⁵ Mana Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Walongoze Waisilaili, ‘Mweye ni wanhu muli na mizoyo midala. One nihitile hamwe na mweye kwa lusita, nahadahile kumkomani. Ivo hambuleni mahambo yenu na nizalamula va kutenda.’ ” ⁶ Ivo wanhu wa Isilaili wahambula mahambo yawo kuna mulima wa Holebu.

Hema dimwenga Mndewa Mulungu moyoiting'hana na Musa

⁷ Musa kakala na chihendo cha kudisola dihema dimwenga na kudisimika kunze ya lago. Hema ijo kaditanga, “Hema da mting'hano.” Munhu yoyose yalondile kumpula Mndewa Mulungu kahita kuna dihema ijo, kunze kutali chidogo na dilago. ⁸ Chila lusita Musa viyohita kuna dihema, wanhu wose wema hana ihanhu ha kwingilila muna dihema jake na kumulola Musa mbaka viyengile muna dihema ijo. ⁹ Musa viyengile muna dihema, wingu dilingile fana mhanda dihumuluka hasi hana ihanhu hakwingilia hana dihema, Mndewa Mulungu kamulongela Musa kulawa muna diwingu. ¹⁰ Wanhu wose viwawonile wingu dilingile fana mhanda hana ihanhu ha kwingilila hana dihema, chila imwe wawo katambika hana ihanhu baho ha kwingilila. ¹¹ Vino niivo Mndewa Mulungu viyalongile na Musa chihanga kwa chihanga, fana viya munhu kolonga na mbwiyake. Maabaha Musa kabwela kuna dilago. Yoshua, mwana wa Nuni, mbwanga yoyakalile msang'hani wake, kasigala muna dihema.

Mndewa Mulungu kolagana kuwa hamwe na wanhu wake

¹² Musa kamulongela Mndewa Mulungu, “Kunilongela, ‘Walongoze wanhu wano,’ mbali hunilongele yelihi yondaumtume na niye. Kulonga, ‘Nikumanya kwa zina jako na ninogeligwa na weye.’ ¹³ Ivo one kunogeligwa na niye, nilagusile nzila zako, muladi nikumanye na kugendelela kunogelwa na niye. Ukumbuke kuwa wanhu wa kabila dino ni wako.” ¹⁴ Mndewa Mulungu kalonga, “Niye nizahita na weye, nizakutenda uhumule.” ¹⁵ Musa kamulongela, “One huhita hamwe na cheye, sekeuchisegeze hanhu hano. ¹⁶ Vino nizavimanyaze kuwa kunogeligwa na niye na wanhu wako, one huhitile hamwe na cheye? Uyahita hamwe na cheye izachitenda niye na wanhu wako kuwa wanhu wa chiyeke mwa iwanhu wako.”

¹⁷ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Nizatenda fana viya viunilongele, kwaviya ninogeligwa na weye na nikumanya kwa zina jako.”

¹⁸ Musa kalonga, “Nokulamba, nilaguse utunhizo wako.”

¹⁹ Mndewa Mulungu kamwidika, “Nizafosa haulongozi wako na kukulagusa unovu wangu wose. Niye nizagong'onda zina jangu, ‘Mndewa Mulungu.’ Nizamnogela ija yonilonda kumnogela na nizamuwonela ubazi ija yonilonda kumuwonela ubazi.”

²⁰ Mbali kalonga, “Sizakuleka uwone chihanga changu, mana munhu yahaniwona niye hawa mgima.” ²¹ Maabaha Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Hana hanhu habehi yangu, hondaudahe kwima uchanyha ya luwe. ²² Utunhizo wangu viufosa, nizakuguma muna imbane muuluwe na kukugubika kwa mkono wangu, mbaka vondanifose. ²³ Maabaha niza-segeza mkono wangu na kwizaniwona ichisogo, mbali chihanga changu whizachiwona.”

¹ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Songola vibawo vidi va mabwe vilingile fana viya va mwanduso, niye nizavandika mbuli ziya zonizandike muna ivibawo va mwanduso vovibenile. ² Isasale igolo imitotondo ukwele kwiichisuli cha mulima wa Sinai uiting’hane na niye. ³ Munhu yoyose sekeyeze hamwe na weye, hebu sekeyawoneke hanhu hohose kuna mulima, hebu ng’ombe na ng’hondolo sekewadimigwe kuna mulima.” ⁴ Ivo Musa kasongola vibawo vidi va mabwe fana viya va mwanduso. Igolo yake chilochilo kasegela, kakwela kumulima wa Sinai, fana Mndewa Mulungu viyamulagilize. Kuno kamha vibawo viya vidi va mabwe muna yamakono yake.

⁵ Mndewa Mulungu kahumuluka muna diwingu, kema na Musa haja. Mndewa Mulungu kagong’onda zina jake. ⁶ Maabaho Mndewa Mulungu kafosa haulongozi ha Musa, kagong’onda, “Mndewa Mulungu, Mndewa Mulungu, Mulungu nili na ubazi na unovu, nabule ludoko lwa himahima, nimema ulondo wa kufunya umoyo na kwaminika. ⁷ Nolagusa ulondo wa kufunya umoyo kwa nyelesi maelufu, nolekelela ubananzi na uhasanyi, mbali sizaleka kuwatagusa wana na wazukulu wa nyelesi yetatu na yekane za wabananzi.”

⁸ Musa katumbala mavindi himahima mbaka chihanga chake chidalisa hasi na kamtambikila Mndewa Mulungu. ⁹ Kalonga, “Weye Mndewa Mulungu, fana nikonogeza, nokupula uwhite hamwe na cheye. Wanhu wano wana mizoyo midala, mbali uchilekelele wihi wetu na uhasanyi wetu, uchihokele fana wanhu wako mwenyewo.”

Lagano dotendigwa kaidi

¹⁰ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Sambi notenda lagano. Haulongozi ha wanhu wako nizatenda mauzauza yaja hayanalawilila muna iisi yose, hebu muna dikabila jojose. Wanhu wose womukala nawo wezawona sang’hano zangu ng’hulu. Mana nizatenda na weye mbuli za mauzauza na za kudumbiza. ¹¹ Yamha malagilizo yonikwing’ha diyelo. Nizawawinga haulongozi wako Waamoli na Wakanaani na Wahiti na Wapelizi na Wahivi na Wayebusi. ¹² Uiteganye sekeutende lagano na wanhu wokala muna iisi youhita, kwaviya dizakuwa mtego hagati yako. ¹³ Kwizabomola milupango yawo na kuzibena mhanda zawo za kutambikila na mibiki ya milungu yawo ya Ashela.

¹⁴ “Sekeutambikile milungu imwenga, kwaviya niye Mndewa Mulungu nomanyika kwa zina, ‘Yeli na migongo,’ niye ni Mulungu yeli na migongo. ¹⁵ Sekeutende lagano jojose na wanhu wa isi iyo, kwaviya wanhu vondawasondelele milungu yawo fana munhu yoyotenda ugoni na vondawaitambikile, wezakugoneka. Weye kwizakuja ndiya zowotambikila milungu yawo, ¹⁶ na uhawasagula wandlele wawo wawe wake wa wanago, na wandlele wawo wotambikila milungu yawo, wezawasongeza wabwanga zenu wasondelele milungu yawo fana wanhu wowotenda ugoni.

¹⁷ “Sekeutendele nyang’hiti za milungu ya zuma.

¹⁸ “Tenda Dugila da Magate Hayagumigwe Lusu. Kwa siku saba kwizakuja magate hayagumigwe lusu fana vinikulagilize lusita lwikigwe muna umwezi wa Abibu. Mana muna umwezi uwo kulavigwa muna iisi ya Misili.

¹⁹ “Wana wa udele wose ni wangu, hamwe na wana wa udele wa chilume wa wanyama wako wose, ng’ombe na ng’hondolo. ²⁰ Mbali chaudele wa chihongwe kwizamkimbola kwa kunilavila mwanang’hondolo, one humkombole, mbene isingo. Wakombole wanago wa udele wose wa chilume.

“Munhu yoyose sekeyeze kumwangu bila chinhu.

²¹ “Siku sita kwizasang’hana usang’hano, mbali siku yesaba kwizahumula, hata ihawa lusita lwa kulima hebu kugobola kwizahumula.

²² “Tenda Dugila da Majuma kwa kuhuna ngano yako mwanduso, na Dugila da Kuduganya Vinhu Vimugobole kuuhelelo wa mwaka.

²³ “Miyanza mitatu kwa mwaka chila mulume kolondeka kuiduganya haulongozi wangu, niye Mndewa Mulungu, Mulungu wa Isilaili.

²⁴ Nizawawinga wanhu wa zisi zimwenga haulongozi wako kuzongeza mhaka zenu. Habule munhu yoyose yodayaimelele mate isi yako lusita vondaiting’hane kunitambikila niye Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, miyanza mitatu chila mwaka.

²⁵ “Sekeunilavile nhosa ya damu na lusu, hebu nhambiko ya Dugila da Pasaka sekeisigazigwe mbaka imitondo.

²⁶ “Ndiya ya mwanduso ya isi yako na ndiya inogile kwizaigala kuna ikaye ya Mndewa Mulungu, Mulungu wako.

“Sekeumkimuse mwanaluti muna yamatombo ya mami yake.”

²⁷ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Yandika malagilizo yano, mana kwa mbuli zino nitenda lagano na weye na Waisilaili.” ²⁸ Musa kakala kuja na Mndewa Mulungu kwa siku malongo mane, imisi na ichilo, hadile chinhu hebu hang’wile mazi. Kandika muna ivibawo mbuli za lagano na ndagilizi longo.

Musa kohumuluka muna mulima wa Sinai

²⁹ Musa viyahumuluke kuna mulima wa Sinai kuno kamha vibawo vidi va ukalangama muna umkono wake vandikigwe mbuli za lagano, havimanyile kuwa chihanga chake chikala chikwaka kwaviya kalonga na Mndewa Mulungu. ³⁰ Haluni na Waisilaili wose viwamuwonile Musa wadumba kumkwenhukila kwaviya chihanga chake chikala chokwaka. ³¹ Mbali Musa kawatanga Haluni na walala wose wa Waisilaili wamkwenhukile, maabaho kalonga nawo. ³² Hamwande Waisilaili wamkwenhukila, nayo kaweng’ha ndagilizi zose ziyeng’higwe na Mndewa Mulungu kuja mulima wa Sinai. ³³ Musa viyakomeleze kulonga nawo, kachigubika chihanga chake na chitambala. ³⁴ Chila lusita Musa viyahitile kulonga na Mndewa Mulungu, kasegeza ichitambala mbaka viyalawile kunze. Viyalawile kunze kawalongela Waisilaili mbuli zose ziyalagilizigwe, ³⁵ Waisilaili wachiwona chihanga cha Musa chokwaka. Musa kaigubika na chitambala kaidi mbaka lusita viyahitile kulonga na Mndewa Mulungu.

35

Malagilizo ya Siku ya Mhumulo

¹ Musa kawaduganya hamwe Waisilaili wose, kawalongela, “Vino ivo Mndewa Mulungu voyamulagilizeni mutende. ² Kwa siku sita sang’haneni sang’hano zenu, mbali siku yesaba izakuwa yela kumwenu, siku ya kuhumula ng’hani Mndewa Mulungu. Munhu yoyose yodayasang’hane usang’hano muna isiku iyo kolondeka yakomigwe.

³ “Hata moto sekemukwache muna Isiku ya Mhumulo.”

Nhosa kwa ichimu cha hema da Mulungu

⁴ Musa kawalongela wanhu wose wa Isilaili, “Chinhu chino icho Mndewa Mulungu choyamulongeleni mutende. ⁵ Soleni nhosa ya kumwing’ha Mndewa Mulungu muna ivinhu venu. Chila munhu yeli na moyo unogile kezamgalila Mndewa Mulungu nhosa ya zahabu na hela na shaba, ⁶ na

nyuzi za buluu na zambalau na ndung'hu na walo dinogile dibotigwe na mazoya ya luti. ⁷ Mbende za ng'hondolo lume zozihakigwe langi ndung'hu na mbende za wanyama wamwenga na mbawo za mkenge, ⁸ na mavuta kwa chiya chitasa, vilungo kwa mavuta yelile na ubani uli na mnung'ho unogile, ⁹ na mabwe yokwaka ya salidoniki na mabwe yokwaka yamwenga kwa ichimu cha mahambo, chifuko cha muimhambaga na chizibawo cha mkulu wa nhambiko.

Via va hema da Mulungu

¹⁰ “Chila munhu yeli na umanyi yeli hagati yenu yeze yatengeneze chila chinhu Mndewa Mulungu chiyalagilize, ¹¹ na hema da Mulungu na ngubiko yake na panzia jake na ngwamo zake na mhanda zake na makalilo yake ¹² na sanduku da lagano na mibiki yake na ngubiko ya chigoda cha ubazi na panzia da hanhu helile ng'hani, ¹³ na meza na mibiki yake ya kwamhila na viya vake vose, hamwe na magate yelile yekigwe haulongozi ha Mndewa Mulungu. ¹⁴ Na vinala va chitasa hamwe na viya vake vose, vitasa vake na mavuta yake, ¹⁵ na lupango lwa kufukizila ubani na mibiki yake, mavuta yelile na ubani wili na mnung'ho unogile na panzia da hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. ¹⁶ Na lupango lwa kutimbulila nhambiko hamwe na lwavu lwa shaba, mibiki yake hamwe na via vake vose na ziga na kalilo jake, ¹⁷ na mapanzia ya luwa, na mhanda zake na vikalilo vake vose, panzia da ulwivi lwa luwa, ¹⁸ na vigingi va hema da Mulungu na vigingi va uluwa na nzabi zake. ¹⁹ Na mawalo yoyabotigwe vinogile ng'hani kwa ichimu cha sang'hano ya hanhu helile, yaani mawalo yelile ya mkulu wa nhambiko Haluni na wanage kwa ichimu cha sang'hano zawo za ukulu wa nhambiko.”

Wanhu wagala nhosa zawo

²⁰ Wanhu wose wa Isilaili wasegela haulongozi wa Musa, ²¹ na chila munhu moyo wake womulonda kumtendela yeze na kungalila nhosa Mndewa Mulungu kwa ichimu cha hema da Mulungu na kwa ichimu cha usang'hano wa hema ijo, na kwa mawalo yayo yelile ya ukulu wa nhambiko. ²² Wose weli na moyo wa unyendanyenda, walume kwa wanaake wagala heleni za kuvala muna imhula na heleni za kuvala muna yamagutwi na mhete za mihuli na bangili na chila chinhu cha zahabu, chila munhu kamulavila Mndewa Mulungu chinhu cha zahabu. ²³ Wanhu wose wagala nyuzi zawo za buluu hebu zambalau na ndung'hu hebu chitani chinogile hebu mazoya ya luti hebu mbende za ng'hondolo dihakigwe langi ndung'hu hebu mbende za wanyama wamwenga. ²⁴ Chila munhu yadahile kulava hela hebu shaba, kaigala kwa Mndewa Mulungu fana nhosa yake. Iviya chila munhu yakalile na mbawo za mkenge kwa sang'hano yoyose kazigala. ²⁵ Wanaake wose wadabile kubota, wagala vinhu vibotigwe kwa nyuzi za langi ya buluu na zambalau na ndung'hu na walo dinogile dibotigwe vinogile. ²⁶ Wanaake wose mizoyo yawo yowalonda kuwatendela, wabota mazoya ya luti. ²⁷ Walangulizi wagala mabwe ya yotangigwa salidoniki na mabwe ya kwikigwa muna ichifuko cha muimhambaga na chizibawo. ²⁸ Iviya wagala vilungo na mavuta ya mzaituni kwa ichimu cha chitasa na mavuta yelile na ubani uli na mnung'ho unogile. ²⁹ Waisilaili wose walume kwa wanaake, wowalondile muna umoyo wawo kugala chinhu chochose kwa kusang'hana usang'hano uja Mndewa Mulungu uyamulagilize Musa usang'hanike, wagala vinhu ivo kuwa nhambiko ya kulonda wenyewo kwa Mndewa Mulungu.

Wasang'hani wotenda hema jelile da Mndewa Mulungu

³⁰ Musa kawalongela Waisilaili, “Mndewa Mulungu kamsagula Bezaleli, mwana wa Uli, mzukulu wa Huli kulawa kabila da Yuda. ³¹ Mulungu kammemeza muhe wake na kamwing'ha udahi na nzeweze na umanyi na ufundi ³² muladi yatole sang'hano za umanyi, yahonde zahabu na hela na shaba, ³³ na kusongola mabwe ya kuhamba na kusongola mibiki na kutenda ufundi wa chila modeli. ³⁴ Iviya kamulongoza yeye na Oholiabu mwana wa Ahisamaki, wa kabila da Dani wawe na udahi wa kuwafunza wamwenga. ³⁵ Mndewa Mulungu kaweng'ha udahi wa kusang'hana chila sang'hano ya ufundi hebu yoitendigwa na wanhu wa umanyi hebu mafundi wa kotalizi kwa nyuzi za langi ya buluu na zambalau na ndung'hu na walo dinogile dibotigwe kwa kusang'hanila ufundi wowose wa msanii.

36

¹ “Bezaleli na Oholiabu na wasang'hani wamwenga waja Mndewa Mulungu yaweng'hile nzeweze na umanyi, waja wavimanyile kutenda chila chinhu chochilondeka kuzengela hema da Mulungu, wezatenda chila chinhu fana viya Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.”

Wanhu wogala vitumetume vingi

² Musa kamtanga Bezaleli na Oholiabu na mafundi wamwenga waja Mndewa Mulungu yaweng'hile udahi, wowolonda kutaza. Musa kawalongela wanduse usang'hano. ³ Wahokela kulawa kwa Musa vinhu vose vilavigwe na Waisilaili kwa ichimu cha sang'hano za hema da Mulungu. Wanhu wagendelela kumgalila Musa nhambiko zawo chila imitondo kwa kulonda wenyewo. ⁴ Ivo wanhu waja weli na ufundi wowatendile sang'hano zose muna dihema wahita ⁵ na wamulongela Musa, “Wanhu wagala vinhu vingi kufosa viya vovilondeka kwa usang'hano uja uyachilagilize Mndewa Mulungu chiusang'hane.”

⁶ Musa kalagiliza na mbuli iyo igong'ondigwa muna dilago, “Chila munhu, mulume hebu mwanamke, sekeyagale vitumetume vingi kwa ichimu cha hema da Mulungu.” Wanhu wagomesigwa kugala vinhu, ⁷ kwaviya vinhu viwagalile vifaya kwa sang'hano iyo yose na vimwenga visigala.

Kutenda hema da Mulungu
(Kulawa 26:1-37)

⁸ Walume wose weli na udahi wazenga hema da Mulungu kwa mapanzia longo ya mawalo yanogile yabotigwe kwa nyuzi za langi ya buluu na za zambalau na ndung'hu na kuhamba vilumbe walingile fana wasenga wa kuulanga wasongoligwe na fundi. ⁹ Mapanzia yose yakala na utali wa mita longo na mbili na ugalamu mita mbili. Mapanzia yose yakala na ningo imwe. ¹⁰ Kayalumbiliza mapanzia matano kutenda chihande chimwe na kutenda ivo ivo yaja yamwenga matano. ¹¹ Kasona vitanzi va buluu muimhindo ya dipanzia da uhelelo da chihande cha mwanduso, vitanzi vimwenga muna dipanzia da uhelelo da chihande cha uhelelo. ¹² Kagela vitanzi malongo matano muna dipanzia da mwanduso da chihande cha mwanduso na vitanzi malongo matano muna uhelelo wa panzia dekaidi, vitanzi vose viilola. ¹³ Maabaho katengeneza vihindo malongo matano va zahabu muladi kulumbilizila vihande vidi va panzia, ivo hema da Mulungu diwa chinhu chimwe.

¹⁴ Iviya katenda ngubiko imwenga ya hema jeile kwa mapanzia longo na dimwe ya mazoya ya luti. ¹⁵ Wayatenda yose yailinge, utali wa mita longo

na tatu na ugalamu mita mbili. ¹⁶ Kayalumbiliza mapanzia matano hamwe na mapanzia sita hamwe. ¹⁷ Maabaho kagela vitanzi malongo matano muimhindo ya panzia da uhelelo da chihande cha mwanduso na vitanzi malongo matano muimhindo ya chihande chekaidi. ¹⁸ Maabaho katenda vihindo malongo matano va shaba muladi kulumbiliza viya vihande vidi va mapanzia, muladi kutenda panzia dimwe da hema. ¹⁹ Maabaho katenda ngubiko ya mbende sisili ya bebelu da ng'hondolo dihakigwe langi ndung'hu uchanyha ya ngubiko imwenga ya mbende sisili ya mnyama imwenga.

²⁰ Maabaho katenda mibiki ya mkenge ya kwimizila dihema. ²¹ Chila mbiki ukala na utali wa mita nne na ugalamu wa sentimita malongo sita na sita. ²² Chila mbiki lukala na ndimi mbili za kulumbilizila. Mibiki yose ya hema kaitendela ndimi. ²³ Katenda mibiki malongo maidi ubanzi wa kusi wa hema ²⁴ na vikalilo malongo mane va hela hasi ya mibiki iyo malongo maidi hasi ya chila mbiki muladi kwamhilila ziya zindimi zake mbili. ²⁵ Ubanzi wa kasikazi wa hema, katenda mibiki malongo maidi ²⁶ na vikalilo vake malongo mane va hela, vikalilo vidi hasi ya chila mbiki. ²⁷ Kwa ubanzi wa kuchisogo wili uswelo wa zuwa wa hema katenda mibiki sita. ²⁸ Na katenda mibiki mididi kwa ichimu cha vingobweda va dihema ubanzi wake wa kuchisogo. ²⁹ Mibiki iyo ya hasi iileke mbali ilumbilizigwe kwa kuchanyha kuna imhete imwe. Mibiki yose ya ivingobweda kaitenda ivo ivo muladi itende mbili. ³⁰ Ivo kukala na mibiki minane hamwe na vikalilo vake longo na sita va hela.

³¹ Iviya katenda mapalo ya mkenge, mapalo matano kwa ichimu cha mibiki ya ubanzi umwe wa hema, ³² mapalo matano kwa ichimu cha ubanzi umwenga wa hema, na mapalo matano kwa ichimu cha mibiki ya kuchisogo cha hema na ubanzi wa uswelo wa zuwa. ³³ Katenda palo da hagati dwifikile nusu ya zengo da hema dodiibebenyeke hagati kulawa uhelelo umwe mbaka uhelelo umwenga wa hema. ³⁴ Mibiki yose kaihaka zahabu na kaitendela mhete za zahabu za kwamhilila mapalo yayo yoyahakigwe zahabu. ³⁵ Katenda panzia da nyuzi za langi ya buluu na zambalau na ndung'hu na walo dinogile dibotigwe. Panzia ijo dihambigwa vinogile kwa vilumbe vilingile fana wasenga wa kuulanga wasongoligwe na fundi. ³⁶ Katumbika dipanzia muna izimhanda nne za mkenge zozihakigwe zahabu, zili na ngwamo za zahabu na vikalilo vine va hela. ³⁷ Iviya katenda panzia da nyuzi za langi ya buluu na za zambalau na ndung'hu na walo dinogile dibotigwe kwa ichimu cha hanhu ha kwingilila muna dihema. Panzia dihambigwa vinogile. ³⁸ Katenda mhanda zake tano hamwe na ngwamo za zahabu. Hanhu ha uchanyha yake na vihindo vake kavihaka zahabu, mbali vikalilo vake vitano vikala va shaba.

37

Kutenda sanduku da lagano (Kulawa 25:10-22)

¹ Bezaleli katenda sanduku da lagano kwa mibiki ya mkenge, utali wake ukala sentimita gana na longo, ugalamu wake sentimita malongo sita na chimo chake sentimita malongo sita na sita. ² Kahaka zahabu yelile mgati na kunze na kuditendela lukingilo lwa zahabu banzi zose. ³ Maabaho katenda mhete nne za zahabu za kudipapila muna imigulu yake mine, mhete mbili ubanzi wake umwe na mhete mbili ubanzi wake wekaidi. ⁴ Katenda mibiki ya kupapila ya mkenge na kuhaka zahabu. ⁵ Mibiki iyo kaifoseza muna zimhete zili muna zibanzi mbili za sanduku kwa ichimu cha kupapila.

⁶ Maabaho katenda ngubiko ya zahabu yelile, utali wake sentimita gana na longo na ugalamu wake ukala sentimita malongo sita na sita. ⁷ Maabaho kasongola vilumbe vidi vilingile fana wasenga wa kuulanga kwa kuhonda zahabu hana imihelelo ya ngubiko iyo, ⁸ chilumbe chimwe uhelelo umwe na chilumbe chimwenga uhelelo umwenga. Katenda vilumbe wawo walingile fana wasenga wa kuulanga kuna imihelelo ya ngubiko iyo, viwa chinhu chimwe na ngubiko. ⁹ Vilumbe ivo vilingile fana wasenga wa kuulanga vikunjula mabawa yawo kuchigubika ngubiko ya kuiumba. Vilumbe ivo vihindikila kuchilola ngubiko iyo.

Kusongola meza ya magate yelile
(Kulawa 25:23-30)

¹⁰ Kasongola meza ya mbiki wa mkenge, utali wake sentimita malongo manane na nane na ugalamu wake sentimita malongo mane na nane na chimo chake sentimita malongo sita na sita. ¹¹ Kaihaka zahabu yelile na kuitendela lukingilo lwa zahabu. ¹² Maabaho kachizungulusila lukingilo lumwenga lwa zahabu lwili na ugalamu wa sentimita nane. ¹³ Kaitendela imeza iyo mhete nne za zahabu na kuziguma muna ivingobweda vake vine haimile imigulu. ¹⁴ Mhete izo zikala habehi na lukingilo luja lwa kuzunguluka meza na zikala za kwamhilila mibiki ya kupapila imeza iyo. ¹⁵ Katenda mibiki ya mkenge ya kupapila, maabaho kaihaka zahabu. ¹⁶ Katenda via va zahabu yelile va kwika uchanyha ya meza, vyano na nhungo kwa ichimu cha ubani na mabuyu na vihamha kwa ichimu cha kugidila nhosa za ching'waji.

Kutenda chinala cha chitasa
(Kulawa 25:31-40)

¹⁷ Katenda chinala cha chitasa kwa zahabu yelile. Itendigwe kwa kuhonda, kalilo jake na mbiki wake na nhungo zake na matumba yake na maluwa yake, vose vitendigwa kwa chihande chimwe. ¹⁸ Matambi sita yalawilila hana ichinala cha lukingo lwake, matambi matatu ubanzi umwe na matambi matatu ubanzi umwenga. ¹⁹ Muna ditambi kuna nhungo nhatu zilingile fana matumba na maluwa yotangigwa alimondi, muna ditambi disondelela kuna tumba jake na luwa jake. Matambi yose sita yawa fana viya chinala cha chitasa ²⁰ Na muna ichinala muna nhungo nne zozitendigwe zilingile fana maluwa yotangigwa alimondi, hamwe na ving'honyo va maluwa yake. ²¹ Hanhu halawilila chila jozi ya matambi yaja sita, hasi yake hana tumba dimwe dimwe. ²² Matumba yayo na matambi yake yawa yake, yawa chinhu chimwe. Chinala icho chose chihondigwa kwa zahabu yelile. ²³ Maabaho katenda vitasa vake saba na makoleo yake na vyano vake kwa zahabu yelile. ²⁴ Katenda chinala icho na via vake vose kwa vibaba malongo matatu na tano va zahabu yelile.

Kutenda lupango lwa kusomela ubani
(Kulawa 30:1-5)

²⁵ Maabaho kazenga lupango lwa kusomela ubani kwa mbiki wa mkenge. Utali wa lupango ulo na ugalamu viilinga, utali ukala sentimita malongo mane na tano na ugalamu ukala sentimita malongo mane na tano na chimo chake sentimita malongo kenda. Mahembe ya lupango ulo yakala chinhu chimwe na lupango lwenyewo. ²⁶ Kachihaka zahabu yelile, ubanzi wake wa kuchanyha na banzi zake na mahembe yake, iviya katenda lukingo lwa zahabu. ²⁷ Kaitendela mhete mbili za zahabu hasi ya ulukingo hana zibanzi

mbili zoziihindukile. Mhete izo zamhilila mibiki ya kupapila. ²⁸ Katenda mibiki midi ya mkenge na kaihaka zahabu.

Kutenda mavuta yelile na ubani

(Kulawa 30:22-38)

²⁹ Iviya katenda mavuta yelile na ubani wili na mnung'ho unogile fana mwenzi wa mavuta yonung'hila goya.

38

Kutenda lupango lwa kutimbulila nhambiko

(Kulawa 27:1-8)

¹ Kazenga lupango lwa kutimbulila nhambiko kwa mibiki ya mkenge. Utali na ugalamu wa lupango ulu viilinga, mita mbili na lobo kwa mita imwe na lobo, na utali wake mita mbili na lobo. ² Katenda mahembe mane, chila ubanzi hembe dimwe. Mahembe yayo yawa chinhu chimwe na ulupango, kahaka shaba lupango lose. ³ Katenda via vake, vizae va kuzolela maivu na vizae va kuhalila moto na mibano na magembe na vizae vake. Vinhu vose vihakigwa shaba. ⁴ Kachitendela ulupango lwavu lwa shaba, kalwika hasi ya lukingilo lwa ulupango mbaka hagati ya ulupango. ⁵ Katenda mhete nne za shaba za kupapila ulupango, kaziguma chila chingobweda mhete imwe. ⁶ Katenda mibiki ya mkenge na kuihaka shaba ⁷ na kaiguma mibiki ija muna zimhete ziya zikalile mumgwazo wa ulupango muladi kulupapa. Lupango ulu lukala na uvungu.

Kuumba ziga kwa shaba

(Kulawa 30:17-21)

⁸ Maabaho kaumba ziga kwa shaba na kalilo jake da shaba, ziga ijo ditendigwa kwa vilole va shaba va wanaake wasang'hanile hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu.

Kutenda luwa lwa hema da Mulungu

(Kulawa 27:9-19)

⁹ Maabaho katengeneza luwa. Mapanzia ya ubanzi wa kusi wa uluwa yakala ya chitani ibotigwe vinogile na yeli na utali wa mita malongo mane na nne. ¹⁰ Yamhililigwa na mhanda malongo maida za shaba zili na vikalilo malongo maida wa shaba. Mbali ngwamo za mhanda izo na vihindo vake vikala va hela. ¹¹ Ubanzi wa kasikazi utali wa panzia ukala mita malongo mane na nne na mhanda zake malongo maida za shaba, mbali ngwamo za mhanda izo na vihindo vake vikala va hela.

¹² Ubanzi wa uswelo wa zuwa ukala na panzia dili na utali wa mita malongo maida na mbili, mhanda zake longo na vikalilo vake longo, ngwamo za mhanda izo na vihindo vake vikala va hela. ¹³ Ubanzi wa ulawilo wa zuwa, hakalile na ulwivi, ubanzi uwo ukala na ugalamu wa mita malongo maida na mbili. ¹⁴ Panzia da ubanzi umwe wa lwivi dikala na ugalamu wa mita sita na nusu, mhanda nhatu na vikalilo vake vitatu, ¹⁵ iviya ubanzi umwenga ukala na panzia dili na ugalamu wa mita sita na nusu, hamwe na mhanda nhatu na vikalilo vake. ¹⁶ Mapanzia yose kuluzunguluka uluwa yakala ya walo dinogile dibotigwe. ¹⁷ Vikalilo vose va mhanda vikala va shaba, mbali ngwamo za mhanda izo na vihindo vake vikala va hela. Iviya hanhu ha uchanyha ha mhanda hakala ha hela na mhanda zake zose zizakwamhigwa na vinhu va hela.

¹⁸ Panzia da lwivi lwa luwa ditendigwa kwa luzi lwa langi ya buluu na zambalau na ndung'hu na walo dinogile dibotigwe na kuhambigwa vinogile, najo dikala na utali wa mita kenda na chimo mita mbili. Dilinga

fana mapanzia ya uluwa. ¹⁹ Iviya mhanda zake zikala nne na vikalilo vine va shaba. Ngwamo zake zikala za hela, hanhu ha uchanyha ha mhanda na mango zake vizakwamhigwa na vinhu va hela. ²⁰ Vigingi vose va hema na va luwa mumgwazo wa dihema vikala va shaba.

Via va hema da Mulungu

²¹ Ino iyo peta ya via visang'haniligwe kwika hema da kwika goya vibawo va ukalangama. Peta ino isasaligwa na Walawi kwa ndagilizi ya Musa, muna ulongozi wa Isamali mwana wa mkulu wa nhambiko Haluni.

²² Bezaleli mwana wa Uli, muzukulu wa Huli, wa kabila da Yuda, watenda chila chinhu Mndewa Mulungu choyamulagilize Musa. ²³ Katazigwa na Oholiabu mwana wa Ahisamaki wa kabila da Dani, yoyakalile galu wa kuhamba, kuchola na kuhamba kwa nyuzi za langi ya buluu na zambalau na ndung'hu na walo dinogile dibotigwe.

²⁴ Zahabu yose yowamulavile Mndewa Mulungu kwa kwinqula uchanyha kwa ichimu cha kuzengela hema da Mulungu, ikala ya chilo magana manane na malongo saba na saba na gilamu magana matatu, ningo fana viili kwa sang'hano za hema da Mulungu.

²⁵ Hela yowailavile wanhu wa makabila ikala chilo elufu tatu na longo na saba na gilamu magana saba na malongo matano. ²⁶ Chila munhu yoyapetigwe kwandusila miyaka malongo maida na kugendelela, kalava mchango wake wa nusu shekeli ya hela, na walume wose wowapetigwe wakala laki sita elufu tatu na magana matano malongo matano. ²⁷ Chilo elufu nhatu za hela zisang'haniligwa kutendela vikalilo viya gana va hema da Mulungu na diya dipanzia, chilo malongo matatu kwa chila chikalilo. ²⁸ Ziya chilo longo na saba na gilamu malongo saba na tano zozisigale, zisang'haniligwa kutengenezela ngwamo za mhanda na kuhaka hanhu ha uchanyha ha mhanda na kuitendela lukingilo.

²⁹ Shaba ziya Waisilaili zowamulavile Mndewa Mulungu kwa kwinqula uchanyha zikala shekeli 212,400 ya hela. ³⁰ Bezaleli kasang'hanila shaba iyo kutendela vikalilo va hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu, lupango lwa shaba hamwe na lwavu lwa shaba na via vose va lupango.

³¹ Vikalilo va luwa luzunguluke hema da Mulungu na va ulwivi lwa luwa na vigingi vose va hema da Mulungu na va luwa.

39

Kutenda mawalo ya wakulu wa nhambiko (Kulawa 28:1-14)

¹ Kwa nyuzi za langi ya buluu na zambalau na ndung'hu, wabota mawalo ya kuvala lusita lwa kulava nhambiko hanhu helile. Wamsonela Haluni mawalo yelile fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

² Watenda chizibawo kwa nyuzi za zahabu na nyuzi za langi ya buluu na zambalau na ndung'hu na walo dinogile dibotigwe. ³ Wahonda zahabu iyo mbaka iwa sisili ng'hani na kukanha nyuzi, muladi kuzibota hamwe na nyuzi za langi ya buluu na za zambalau na ndung'hu na walo dinogile dibotigwe vinogile. ⁴ Chizibawo icho chitendigwa kwa nzabi muna yamayega zozisonigwe kuna imihelelo yake midi. ⁵ Mkwiji ubotigwa goya mchanyha yake muladi kuifunga, ukala chinhu chimwe na chizibawo icho. Utendigwa kwa vinhu ivo ivo, nyuzi za zahabu na nyuzi za buluu na ya zambalau na ndung'hu na walo dinogile dibotigwe, fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

⁶ Wasasala mabwe ya salidoniki na kuyahamba na kuyengiza muna ivihindo va zahabu, yacholigwa fana munhu voyochola muhuli, mazina longo na maida ya wana wa Isilaili. ⁷ Wayeka mabwe yayo muna ivihande va muna yamayega va chizibawo chiya muladi kulagusa makabila longo na maida ya Isilaili, fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

*Kutenda chifuko cha muimhambaga
(Kulawa 28:15-30)*

⁸ Katenda chifuko cha muimhambaga fana viya viyatendile ichizibawo chiya, kwa nyuzi za zahabu na nyuzi za langi ya buluu na ya zambalau na ndung'hu na kwa walo dinogile dibotigwe. ⁹ Utali wa chifuko icho na ugalamu wake vikala voilinga, utali sentimita malongo maida na mbili, ugalamu sentimita malongo maida na mbili, nacho chikunjigwa. ¹⁰ Chihambigwa kwa misitali mine ya mabwe ya bei ng'hulu. Msitali wa mwanduso ukala wa hakiki na topazi na alimasi ndung'hu. ¹¹ Msitali wekaidi ukala wa zumalidi na johali ya langi ya buluu na alimasi. ¹² Msitali wekatatu ukala wa yasito na agate na amesisito. ¹³ Msitali wekane ukala wa zabalajadi na shohamu na yasipi, yose yagumigwa muna ivihindo va zahabu ¹⁴ Hakala na mabwe longo na maida yoyacholigwe mazina longo na maida ya wana wa Isilaili. Yakala yacholigwa fana vивоchola muhuli, chila dibwe dicholigwa zina kulagusa makabila longo na maida.

¹⁵ Kwa ichimu cha chifuko icho cha mwiimhambaga, katengeneza mikufu ya zahabu yelile ibotigwe fana luzabi. ¹⁶ Iviya kachitengenezela ichifuko cha muimhambaga vihindo va zahabu na mhete mbili za zahabu na kuziguma muna zimhembe mbili za chifuko icho. ¹⁷ Mikufu iyo midi ya zahabu waifunga muna zimhete izo za zimhembe za chifuko cha muimhambaga. ¹⁸ Zimhembe ziya mbili za mikufu ya zahabu waziguma muna ivihindo viya vidi na wazilumbiliza na ivihande viya vidi va muna yamayega ya chizibawo, ubanzi wa kuulongozi. ¹⁹ Watenda mhete mbili za zahabu na waziguma kuna zimhembe mbili za hasi ubanzi wa mgati wa chifuko cha muimhambaga habehi na chizibawo. ²⁰ Watenda mhete zimwenga mbili za zahabu na kuziguma kuulongozi hana zimhembe za hasi za vihane va chizibawo, hanhu hochiilumba na mkwiji uja ubotigwe vinogile. ²¹ Wafunga chifuko cha muimhambaga hana ichizibawo kwa kulumbiliza mhete zake na chizibawo kwa luzabi lwa buluu, muladi chifuko icho sekechihagaye ila chikalile mkwiji uja lubotigwe vinogile, fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

*Kutenda mawalo yamwenga ya ukulu wa nhambiko
(Kulawa 28:31-43)*

²² Katenda joho da kuvala mgati ya chizibawo cha nyuzi za langi ya buluu. ²³ Joho ijo dikala na nyafasi ya kufosezela ditwi hagati, najo dizungulusiligwa lukingilo lubotigwe muladi sekeidegeke. ²⁴ Kuna imhindo ya hasi ya dijoho wabofa mahambo ya makomamanga ya nyuzi za langi ya buluu na za zambalau na ndung'hu na walo dinogile dibotigwe vinogile. ²⁵ Maabaho watenda mbugi za zahabu yelile, chila dihafosa komamanga dimwe weka mbugi hana imhindo ya dijoho. ²⁶ Ivo mbugi na komamanga, mbugi na komamanga, viyandakana kuizunguluka imhindo ya joho ijo, fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

²⁷ Wawatendela Haluni na wanage majoho ya chitani inogile. ²⁸ Chilemba cha chitani inogile na kofiya da chitani inogile na kaputula za chitani

ibotigwe vinogile, ²⁹ na mikwiji ya walo dinogile dibotigwe kwa nyuzi za langi ya buluu na ya zambalau na ndung’hu na kuihamba vinogile, fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa. ³⁰ Watenda chihande cha zahabu yelile kwa ichimu cha chilemba chelile kwa zahabu yelile na kuchola uchanyha yake fana viwacholile muhuli, “Yelile kwa Mndewa Mulungu.” ³¹ Maabaho wachifunga kwa luzabi lwa langi ya buluu haulongozi wa ichilemba chiya, fana Mndewa Mulungu viyamulongele Musa.

Kukomelezeka kwa sang’hano
(Kulawa 35:10-19)

³² Ivo sang’hano yose ya hema da Mulungu ikomelezeka. Waisilaili watenda chila chinhu fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa. ³³ Maabaho wadigala dihema da Mulungu kwa Musa, hamwe na via vake vose, vihindo vake na mibiki yake na mapalo yake na mhanda zake na vikalilo vake, ³⁴ na ngubiko ya mbende za ng’hondolo lume yoihakigwe langi ndung’hu na ngubiko ya mbende za wanyama wamwenga na panzia da hanhu helile, ³⁵ na sanduku da lagano na mibiki yake na ngubiko ya kuilumba, ³⁶ na meza na via vake vose na magate yelile yekigwe haulongozi ha Mulungu, ³⁷ na chinala cha chitasa cha zahabu na vitasa vake, via vake vose na mavuta ya vitasa ivo, ³⁸ na lupango lwa zahabu, mavuta yelile na ubani uli na mnung’ho unogile na panzia da hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu, ³⁹ na lupango lwa shaba na lwavu lwake lwa shaba, mibiki yake na via vake vose na ziga na kalilo jake, ⁴⁰ na mapanzia ya luwa, mhanda zake na vikalilo vake na panzia da lwivi lwa luwa na nzabi zake na vigingi yake na via vose vovilondeke kuna isang’hano ya hema da Mulungu, iviya dotangigwa hema da Mulungu ⁴¹ na mawalo yabotigwe vinogile kwa ichimu cha sang’hano ya hanhu helile, yaani mawalo yelile ya mkulu wa nhambiko Haluni na ya wanage kwa ichimu cha sang’hano ya ukulu wa nhambiko.

⁴² Waisilaili wasang’hana sang’hano zose fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa. ⁴³ Musa kalola chila chinhu, kawona Waisilaili wasang’hana chila chinhu fana Mndewa Mulungu viyalagilize. Ivo Musa kawatemela mate.

40

Hema jelile dosimikigwa

¹ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Muna isiku ya mwanuso ya mwezi wa mwanuso, kwizasimika hema da Mulungu. ³ Mgati ya hema ijo kwizakwika diya disanduku da lagano, maabaho ika panzia haulongozi hake. ⁴ Digale hana imeza na kwika via vake uchanyha. Maabaho chigale chinala cha chitasa na kwika vitasa vake uchanyha. ⁵ Maabaho kwizakwika lupango lwa zahabu cha kusomela ubani haulongozi wa sanduku da lagano, maabaho kwizatumbika panzia hana ihanu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. ⁶ Kwizakwika lupango lwa kutimbulila nhambiko haulongozi wa hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. ⁷ Kwizakwika ziga hagati ya hema da Mulungu na lupango, kwizaguma mazi mgati ya ziga ijo. ⁸ Maabaho kwizazenga luwa na kutumbika panzia hana ulwivi lwake.

⁹ “Maabaho kwizasola mavuta yelile na kudihaka hema da Mulungu hamwe na vinhu vake vose na kudibagula na vinhu vake vose, najo diza-kuwa jela. ¹⁰ Maabaho kwizabagula ulupango lwa kutimbulila nhambiko na via vake vose kwa kuchihaka mavuta yelile, nacho chizakuwa chela ng’hani.

¹¹ Maabaho kwizadibagula diziga na kalilo jake na kuvihaka mavuta fana ivo ivo.

¹² “Mgale Haluni na wanage hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu, maabaho uwanave. ¹³ Maabaho mvaze Haluni mawalo yelile, muhake mavuta yelile na kumbagula muladi yadahe kunisang’hanila fana mkulu wa nhambiko. ¹⁴ Kwizawasola wanage na kuwavaza ng’hanzu. ¹⁵ Maabaho uwahake mavuta yelile fana viya viumuhakile tati yawo, muladi wadahe kunisang’hanila fana wakulu wa nhambiko. Kuhakigwa kwawo mavuta yelile kwizawengiza muna ukulu wa nhambiko siku zose muna zinyelesí zawo zose.”

¹⁶ Musa katenda chila chinhu fana viya Mndewa Mulungu viyamulagilize. ¹⁷ Mwezi wa mwanduso muna mwaka wekaidi, siku ya mwanduso ya mwezi, hema da Mulungu disimikigwa. ¹⁸ Musa viyasimike hema da Mulungu, keka vikalilo vake na kwínula mibiki yake, kalumbiliza mapalo yake na kusimika mhanda zake. ¹⁹ Kanzanza panzia uchanya ya hema da Mulungu na keka ngubiko ya hema uchanya yake, fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa. ²⁰ Maabaho kasola vibawo viya vidi na kuvika hana disanduku diya da ukalangama. Kaifoseza imibiki ija hana zimhete za sanduku na keka ngubiko ya kuilumba uchanya yake. ²¹ Maabaho kadika disanduku da lagano muna dihema da Mulungu na kutumbika panzia, kwa kutenda ivo kadifisa disanduku da lagano fana Mndewa Mulungu viyamulongele Musa.

²² Musa keka meza mgati ya hema da Mulungu, ubanzi wa kasikazi, kunze ya panzia, ²³ na uchanya yake kapanga magate haulongozi wa Mndewa Mulungu fana viyalagilizigwe na Mndewa Mulungu. ²⁴ Keka chinala cha chitasa muna dihema da Mulungu, ubanzi wa kusi, viilola na imeza. ²⁵ Kemiza vitasa vake haulongozi wa Mndewa Mulungu, fana Mndewa Mulungu viyamulagilize. ²⁶ Keka lupango lwa zahabu muna dihema da Mulungu kulongozi wa panzia, ²⁷ na kasoma ubani uli na mnung’ho unogile uchanya yake, fana viyalagilizigwe na Mndewa Mulungu. ²⁸ Katumbika panzia hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu, ²⁹ Musa keka lupango lwa kutimbulila nhambiko hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. Uchanya yake kalava nhambiko ya kutimbula na nhosa ya usage, fana viyalagilizigwe na Mndewa Mulungu. ³⁰ Kadika diziga hagati ya dihema da Mulungu na lupango na kuguma mazi ya kunawa. ³¹ Musa na Haluni na wana wa Haluni, wose wanawa makono yawo na migulu yawo umo. ³² Viwengile mgati ya hema da Mulungu hebu viwakwenhukile ulupango, wanawa fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa. ³³ Musa kemiza luwa kuzunguluka hema da Mulungu na lupango, na keka panzia hana ulwivi lwa luwa. Ivo Musa kakomeleza sang’hano yose.

Wingu uchanya ya hema da Mulungu

³⁴ Maabaho wingu digubika hema da Mulungu, dihema dimema utunhizo wa Mndewa Mulungu. ³⁵ Musa kapotwa kwingila muna dihema da Mulungu kwaviya wingu dikala uchanya yake, na utunhizo wa Mndewa Mulungu umema umo. ³⁶ Muna imiyanza yose ya Waisilaili, wingu vidinuligwe kulawa uchanya ya hema, Waisilaili wandusa mwanza. ³⁷ Mbali one diwingu hadinuligwe, wawo hawanduse mwanza, wagozela mbaka vondadinuligwe. ³⁸ Wingu da Mndewa Mulungu dikala uchanya ya hema da Mulungu lusita lwa imisi, umoto waka muna dihema da Mulungu lusita lwa ichilo, haulongozi wa kaye zose za Waisilaili lusita lose lwa miyanza yawo.

MBULI ZA WALAWI Ulongozi

Chitabu cha Walawi ni kuduganyigwa kwa malagilizo yose ya Mulungu yoweng'higwe wanhu wa Isilaili kufosela Musa. Malagilizo yayo yosonhela ulavaji wa nhambiko na nhosa. Iviya yolonga voilondeka kutambika muna dihema da mting'hano. Chitabu chino chotangigwa Walawi kwa viya chosonhela wanhu wa kabila da Lawi wowasaguligwe na Mulungu muladi wasang'hane sang'hano za ukulu wa nhambiko na sang'hano ya kudimiliza hema mting'hano. Kwa kusondelelea mahokelo, wasomi wa mbuli za Bibilia wohuwila kuwa chitabu cha Walawi, hamwe na vitabu vimwenga va malagilizo (Mwanduso na Kulawa na Hisabu na Kumbukumbu da Malagilizo), vandikigwa na mulotezi Musa. Ukweli uno iviya wolongigwa chidogo na maandiko ya chitabu chenyewo, kwaviya chitabu cha Walawi chokwandusa kwa kulonga kuwa "Mndewa Mulungu kamtanga Musa na kulonga nayo muna dihema da mting'hano." (Walawi 1:1). Wamwenga wohuwila kuwa yodahika chitabu chino chandikigwa fana kwikigwa hamwe kwa usenga wa umwaka muna ikaline ya 5 mbaka 6 KK. (Ing'hali Chilisito), chipindi wana wa Isilaili viwakalile Babeli kuna uutumwa.

Mwanduso mwa chita cha Walawi chosoma kusonhela nhosa na nhambiko ziya Mndewa Mulungu ziyalagilize zilavigwe na wakulu wa nhambiko. Nhambiko zimwenga zilavigwa kwa ichimu cha kulihiliza uhasanyi wa wanhu. Nhambiko zimwenga zilavigwa kwa ulondo bila kuwangilizigwa wa waja wazilavile kwa Mulungu wawo. Kwa vovose, ikala mbuli ng'hulu ng'hani kuwa nhambiko iyoilava munhu iwe inogile, ilibule nhale yoyose hebu chilema. Ni ukweli umanyike kuwa malagilizo yologusa kwela na kukamilika kwa Mulungu. Kuuhelelo wa chitabu chino, yolongigwa viya wanhu wa Isilaili hamwe na wakulu wa nhambiko viwadahile kusigala muna ihali ya kwela hebu kuisafya haja wahalawililigwa na mbuli ihile. Mbuli ng'hulu ya chitabu chino ni kuwa Mulungu kela na kwa kuyasondelela malagilizo yeli muna ichtabu chino, wanhu wa Isilaili wahadahile kukala haulongozi wa Mulungu.

Mbuli zilimuno

1. Sula 1 mbaka 7 zolagiliza viya wanhu viwolondeka kulava nhambiko mbasakanyo.
2. Sula 8 mbaka 10 zolonga viya Haluni na wanage viwasaguligwe na kutendigwa kuwa wakulu wa nhambiko.
3. Sula 11 mbaka 16 zolonga malagilizo yosonhela ndiya zelile na ndiya zambule mwiko, hamwe na matamu.
4. Sula 17 mbaka 27 zofambula malagilizo yamwenga yosonhela mbuli za ujaji na madugila na ugenzi umnogeza Mulungu na miyaka ya mhumulo.

Nhambiko za kutimbula

¹ Mndewa Mulungu kamtanga Musa muna dihema da Mulungu, kamulongela, ² "Walongele Waisilaili, 'One munhu yahalonda kumulavila Mndewa Mulungu nhambiko ya mnyama, yasagule kulawa muna dibumbila da ng'ombe hebu ng'hondolo hebu luti.

³ " 'One nhambiko iyo iyolava munhu ni ya kutimbula, kezasagula ng'ombe mulume yelibule chilema, kezamulavila Mndewa Mulungu haulongozi ha ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu muladi yapate kutogoligwa na Mndewa Mulungu. ⁴ Munhu kezakwika mkono wake

mchanyha ya ditwi da ng'ombe wa nhambiko ya kutimbula, nayo izatogoleka kuwa ya kuilumba. ⁵ Maabaho kezamchinja ng'ombe iyo haulongozi ha Mndewa Mulungu. Welesi wa Haluni weli wakulu wa nhambiko, wezaisola damu na kumizila banzi zose za ulupango hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. ⁶ Munhu iyo yagalile mnyama wa nhambiko ya kutimbula, kezamchuna na kumsangula. ⁷ Welesi wa Haluni weli wakulu wa nhambiko, wezaduganya ngodi mchanyha ya lupango na kubwinha moto. ⁸ Maabaho welesi wa Haluni weli wakulu wa nhambiko, wezasola vihande viya va ng'ombe na ditwi na mabambala ya mavuta, na kwika mchanyha ya ngodi ziwaduganye hana ulupango. ⁹ Mbali utumbo na migong'ho ya ng'ombe iyo munhu yagalile kezavisunha na mazi. Mkulu wa nhambiko kezaitimbula nhambiko yose mchanyha ya lupango. Iyo ni nhambiko ya kutimbula kwa moto ili na mnung'ho unogile wounnozeza Mndewa Mulungu.

¹⁰ “One munhu yahalava nhambiko yake ya kutimbula ya ng'hondolo hebu luti kulawa muna dibumbila jake, kolondeka yalave bebelu dilibule chilema. ¹¹ Kolondeka yamchinjile ubanzi wa kasikazi wa lupango haulongozi ha Mndewa Mulungu, welesi wa Haluni weli wakulu wa nhambiko, wezaitila idamu banzi zose za lupango. ¹² Maabaho munhu yagalile kezamkanha vihande, kovigola ditwi hamwe na mabambala ya mavuta yake, mkulu wa nhambiko kezavika hana zingodi zikwaka mchanyha ya lupango. ¹³ Mbali kezasunha na mazi utumbo na migong'ho. Mkulu wa nhambiko iyo kezavikwesa vose na kuvitimbula mchanyha ya lupango, iyo ni nhambiko ya kutimbula kwa moto ili na mnung'ho unogile wounnozeza Mndewa Mulungu.

¹⁴ “One munhu yahamulavila Mndewa Mulungu nhambiko ya kutimbula ya ndege, kolondeka yalave huwa hebu nziwa. ¹⁵ Mkulu wa nhambiko kezamgala ndege iyo kuna ulupango, kezabobotola ditwi da ndege iyo na kuditimbula mchanyha ya lupango. Damu ya ndege iyo izakamigwa na kumiziligwa kulubavu lwa ulupango. ¹⁶ Tupe jake hamwe na michipilo yake kezavisegeza na kuvasa ubanzi wa ulawilo wa zuwa wa ulupango hoyokwikigwa maivu. ¹⁷ Kezamwamha yamabawa na kumbalula, mbali sekeyamkanhe vihande vidi. Maabaho mkulu wa nhambiko kezamtimbula hana ulupango, mchanyha ya zingodi. Iyo ni nhambiko ya kutimbula kwa moto ili na mnung'ho unogile wounnozeza Mndewa Mulungu.

2

Nhosa za mhule

¹ “Munhu yoyose yahagala nhosa ya mhule kwa Mndewa Mulungu, kolondeka yalave usage unogile. Kezauguma mavuta na ubani, ² maabaho kezawagalila welesi wa Haluni weli wakulu wa nhambiko. Kezasola ganza dimwe da usage uwo uli na mavuta na ubani wose muladi yautimbule mchanyha ya lupango uwe nhosa ya kumkumbuka Mndewa Mulungu. Iyo ni nhambiko ya kutimbula ili na mnung'ho unogile wa kumnogize Mndewa Mulungu. ³ Nhosa yondaisigale ni ya Haluni na wanage wa chilume. Iyo ni hanhu ha nhosa yelile ng'hani iyolaviligwa Mndewa Mulungu.

⁴ “One munhu yahamgalila Mndewa Mulungu nhosa ya mhule yokigwe, iyo izakuwa ya magate hayagumigwe lusu ya usage unogile wouhanganyigwe na mavuta ya zaituni hebu magate masisili hayagumigwe lusu yoihakigwe mavuta. ⁵ One nhosa yako ihawa ya gate dikanzingigwe, iyo izakuwa ya usage unogile haugumigwe lusu uhanganyigwe na mavuta ya zaituni. ⁶ Magate yayo yezamogoligwa vihande vihande na kugidiligwa

mavuta. Iyo ni nhosa ya mhule. ⁷ One nhosa youilava ni ya magate yambikigwe muna inongo, iyo izakuwa ya usage unogile ugumigwe mavuta. ⁸ Kwizamulavila Mndewa Mulungu nhosa ya mhule yoitendigwa kwa vinhu ivo, kwizaigala kwa mkulu wa nhambiko, nayo kezaigala kuna ulupango. ⁹ Mkulu wa nhambiko kezasola hanhu ha nhosa iyo iwe ya kukumbukigwa na kuitimbula mchanya ya lupango. Uwo ni mnung'ho unogile wounnozeza Mndewa Mulungu. ¹⁰ Nhosa ya mhule yondaisigale izakuwa ya Haluni na wange wa chilume, iyo ni nhosa yelile ng'hani iyolaviligwa Mndewa Mulungu.

¹¹ "Nhosa yoyose ya mhule yondaumulavile Mndewa Mulungu yolondeka sekeigumigwe lusu, kwaviya hailondeka kuguma lusu hebu uki muna inhosa iyolaviligwa Mndewa Mulungu. ¹² Kodaha kumgalila nhosa Mndewa Mulungu vinhu vako viwanduse kugobola. Mbali havizalavigwa muna ulupango fana mnung'ho wa kumnogeza Mndewa Mulungu. ¹³ Nhosa zako zose za mhule kwizaziguma munyu. Sekeuleke kuguma munyu muna inhosa yako ya mhule, kwaviya munyu ni chilaguso cha lagano diyatendile Mulungu hamwe na mweye. ¹⁴ Uhamulavila Mndewa Mulungu nhosa ya vinhu vako viwanduse kugobola, kwizailava nhosa iyo ya sambu yoidundigwe na kwambikigwa muna umoto. ¹⁵ Kwizaiguma mavuta ya mzaituni na ubani. Iyo ni nhosa ya mhule. ¹⁶ Mkulu wa nhambiko kezatimbula hanhu ha nhosa iyo ya mhule yoihondigwe na mavuta hamwe na ubani wake wose, iwe nhosa ya kukumbukigwa, iyo ni nhosa iyolaviligwa Mndewa Mulungu kwa moto.

3

Nhambiko za tindiwalo

¹ "One munhu yoyose yahalava ng'ombe wake fana nhambiko ya tindiwalo haulongozi ha Mndewa Mulungu, yalave ng'ombe lume hebu zike. Mnyama iyo sekeyawe na chilema. ² Munhu kezakwika mkono wake mchanya ya ditwi da ng'ombe iyo na kumchinja hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. Welesi wa Haluni weli wakulu wa nhambiko, wezakwitilila damu ya ng'ombe iyo banzi zose za ulupango. ³ Mabambala yose yogubika utumbo wa ng'ombe iyo wa nhambiko ya tindiwalo kezavitimbula fana nhambiko iyolaviligwa Mndewa Mulungu kwa moto. ⁴ Iviya kezalava figo mbili na mabambala yake hamwe na hanhu hanogile ha ini. ⁵ Welesi wa Haluni weli wakulu wa nhambiko, wezaitimbula nhambiko iyo hana ulupango uchanya ya nhambiko ya kutimbula ili uchanya ya zingodi. Iyo ni nhambiko kwa moto ili na mnung'ho unogile wa kumnogeza Mndewa Mulungu.

⁶ "One nhambiko iyo ya tindiwalo iyomulavila Mndewa Mulungu yolawa muna dibumbila jake da ng'hondolo hebu luti, basi disaguligwe lume hebu zike dilibule chilema. ⁷ One munhu yahalava mwanang'hondolo kuwa nhambiko yake, kolondeka yamulave haulongozi ha Mndewa Mulungu, ⁸ kezakwika mkono wake mchanya ya ditwi da mnyama iyo na kumchinja haulongozi wa hema da Mulungu. Wakulu wa nhambiko wezakwitilila damu muna ulupango banzi zose. ⁹ Maabaho kulawa muna inhambiko iyo ya tindiwalo iyolaviligwa Mndewa Mulungu kwa moto, kezumulavila mabambala yake na mkila wose uli na mabambala yakanhigwe habehi ng'hani na umgongosango hamwe na mabambala yogubika utumbo, ¹⁰ figo mbili na mabambala yake ya mavuta hamwe na hanhu hanogile ha ini. ¹¹ Mkulu wa nhambiko kezavitimbula ivo vose mchanya ya lupango fana ndiya iyolaviligwa Mndewa Mulungu kwa moto.

12 “ ‘One munhu yahawa na nhambiko ya luti, kezamulava haulongozi ha Mndewa Mulungu, ¹³ kezakwika mkono wake mchanyha ya ditwi da mnyama iyo na kunchinja haulongozi wa hema da Mulungu. Maabaho welesi wa Haluni wezakwitilila damu ulupango banzi zose. ¹⁴ Maabaho kezamulavila Mndewa Mulungu kwa moto mabambala yose yogubika utumbo, ¹⁵ figo zose mbili na mabambala yake hamwe na hanhu hanogile ha ini. ¹⁶ Wakulu wa nhambiko wezavitimbula vinhu ivo hana ulupango fana ndiya, nhosa yoilavigwa kwa moto kulava mnung’ho unogile wa kumnogeza Mndewa Mulungu. Mabambala yose ya mavuta ni ya Mndewa Mulungu. ¹⁷ Mbuli ino izakuwa lagilizo da siku zose, muna zinyelesi zenu zose na hanhu hohose homukala. Sekemuje mavuta hebu damu.’ ”

4

Nhambiko ya uhasanyi

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Walongele Waisilaili, ‘One munhu yahatenda uhasanyi bila kwiilunga na katenda chinhu chilemigwe na lagilizo da Mndewa Mulungu, yalave nhambiko.

³ “ ‘One mkulu wa nhambiko digogogo yoyahakigwe mavuta iyo yotenda uhasanyi na kuwatenda wanhu wawe na ubananzi, iyo kezamulavila Mndewa Mulungu dang’ang’a lume da ng’ombe dilibule chilema diwe nhambiko ya uhasanyi. ⁴ Nayo kezadigala dang’ang’a ijo na kudika hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu haulongozi ha Mndewa Mulungu. Kezakwika mkono wake mchanyha ya ditwi da dang’ang’a ijo da ng’ombe wa kudichinja haulongozi ha Mndewa Mulungu. ⁵ Maabaho mkulu wa nhambiko digogogo iyo yoyahakigwe mavuta kezasola damu imwenga ya dang’ang’a ijo da ng’ombe na kuigala mgati ya hema da Mulungu. ⁶ Kezavabika chidole chake muna idamu iyo na kuimiza haulongozi ha Mndewa Mulungu miyanza saba, haulongozi ha panzia da hanhu helile. ⁷ Maabaho mkulu wa nhambiko digogogo iyo kezakwika damu iyo mchanyha ya mahembe ya ulupango lwa kufukizila ubani unogile haulongozi ha Mndewa Mulungu uli mgati ya dihema da Mulungu. Damu yose ya dang’ang’a ijo yondaisigale kezaitila hasi ya chikalilo cha ulupango lwa kulavila nhambiko ya kutimbula ili hana ihanhu ha kwingilila muna dilhema da Mulungu. ⁸ Na kezayasegeza mabambala yose ya mavuta ya dang’ang’a ijo da ng’ombe wa nhambiko ya uhasanyi, mabambala yose ya mavuta yogubika utumbo, ⁹ na figo zose mbili hamwe na mabambala ya mavuta yeli uchanyha yake habehi na chigudi, na hanhu hanogile ha ini, ¹⁰ fana viya mabambala ya mavuta yosegezigwa kulawa muna ing’ombe wa nhambiko ya tindiwalo. Mkulu wa nhambiko digogogo kezazisola na kuzitimbula mchanyha ya lupango lwa kutimbulila nhambiko. ¹¹ Mbali mbende ya ng’ombe iyo na nyama na ditwi na migong’ho na utumbo na mavi yake, ¹² yani ng’ombe wose yasigale kezalavigwa kunze ya lago hana ihanhu helile hohasaguligwe kwasila maivu. Mkulu wa nhambiko digogogo kezantimbula kwa moto uchanyha ya ngodi hanhu baho ha kwitilila maivu.

¹³ “ ‘One Waisilaili wose wahatenda uhasanyi bila kuilunga kwa kutenda chinhu chochilemigwe na malagilizo ya Mndewa Mulungu, wabananga, ¹⁴ uhasanyi uwo vondaumanyike, wanhu wose wezalava dang’ang’a da ng’ombe lume diwe nhambiko ya uhasanyi. Wezadigala haulongozi ha dihema da Mulungu. ¹⁵ Walala wa wanhu wezakwika makono yawo mchanyha ya ditwi da dang’ang’a da ijo, maabaho dizachinjigwa haulongozi ha Mndewa Mulungu. ¹⁶ Mkulu wa nhambiko digogogo yoyahakigwe

mavuta kezagala damu imwenga ya didang'ang'a muna dihema da Mulungu. ¹⁷ Kezavabika chidole chake muna idamu na kuimizila haulongozi ha panzia miyanza saba, haulongozi ha Mndewa Mulungu. ¹⁸ Maabaho damu imwenga kezaika muna yamahembe ya lupango lwili muna dihema da Mulungu haulongozi ha Mndewa Mulungu. Damu isigalile kezaitila hasi hana ichikalilo cha ulupango lwa kutimbulila nhambiko habehi na hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. ¹⁹ Kezasegeza mabambala yose ya mavuta ya ng'ombe iyo na kuyatimbula hana ulupango. ²⁰ Ivo kezamtenda ng'ombe iyo fana viyamtendile ng'ombe ija wa nhambiko ya uhasanyi. Mkulu wa nhambiko digogogo iyo kezawatenda wanhu kuilumba, nawo wezalekelwa. ²¹ Maabaho kezamsola ng'ombe iyo na kumulava kunze ya lago na kumtimbula kwa moto fana vya viyamtendile ng'ombe ija wa mwanduso. Iyo ni nhambiko ya uhasanyi wa wanhu.

²² “ ‘One mulangulizi yahatenda uhasanyi bila kuilunga kwa kutenda chinhu chochilemigwe na malagilizo ya Mndewa Mulungu, kabananga. ²³ Vondayaumanye uhasanyi uyatendile, kolondeka yagale nhambiko yake ya bebela da luti dilibule chilema. ²⁴ Kezakwika mkono wake mchanyha ya ditwi da bebela na kudichinja hanhu ha kuchinjila nhambiko ya kutimbula, haulongozi ha Mndewa Mulungu. Iyo ni nhambiko ya uhasanyi. ²⁵ Mkulu wa nhambiko digogogo kezavabika chidole chake muna idamu ya nhambiko ya uhasanyi na kuyahaka yamahembe ya lupango lwa kutimbulila nhambiko. Damu isigale kezaitila hasi hana ichikalilo cha lupango ulu. ²⁶ Maabaho kezatimbula mabambala yose ya mavuta hana ulupango fana vya viyatimbule nhambiko ya tindiwalo. Ivo mkulu wa nhambiko kezamtendela mulangulizi iyo kuilumba kwa ichimu cha uhasanyi uyatendile, nayo kezalekelwa.

²⁷ “ ‘Munhu yoyose yahatenda uhasanyi bila kuilunga kwa kutenda chinhu chochilemigwe na malagilizo ya Mndewa Mulungu, kabananga. ²⁸ Vondayaumanye uhasanyi uyatendile, kolondeka yagale nhambiko ya zike da luti dilibule chilema kwa ichimu cha uhasanyi uyatendile. ²⁹ Kezakwika mkono wake mchanyha ya ditwi da luti iyo wa nhambiko ya uhasanyi na kumchinja hanhu ha kutimbulila nhambiko. ³⁰ Mkulu wa nhambiko kezavabika chidole chake muna idamu na kuyahaka yamahembe ya lupango lwa kutimbulila nhambiko. Damu isigale kezaitila hasi hana ichikalilo cha lupango. ³¹ Kezasegeza mabambala yose ya mavuta ya luti iyo fana vya viyosegeza mabambala ya mavuta ya wanyama wa nhambiko za tindiwalo. Maabaho kezayatimbula hana ulupango, mnung'ho wake unogile wizamnogeza Mndewa Mulungu. Ivo mkulu wa nhambiko kezamtendela kuilumba, nayo kezalekelwa.

³² “ ‘One munhu iyo yahagala mwanang'hondolo kuwa nhambiko ya uhasanyi, mwanang'hondolo iyo kolondeka yawe zike dilibule chilema. ³³ Kezakwika mkono wake muna iditwi da mwanang'hondolo iyo wa nhambiko ya uhasanyi na kumchinja hanhu howochinjila wanyama wa nhambiko ya kutimbula. ³⁴ Maabaho mkulu wa nhambiko kezavabika chidole chake muna idamu ya nhambiko ya uhasanyi na kuyahaka yamahembe ya lupango lwa kutimbulila nhambiko. Damu isigale kezaitila hasi ya chikalilo cha ulupango. ³⁵ Maabaho kezasegeza mabambala ya mavuta fana viyosegeza mabambala ya mavuta ya mwanang'hondolo wa nhambiko ya tindiwalo. Mkulu wa nhambiko kezayatimbula mchanyha ya lupango hamwe na nhambiko zozilavigwa kwa Mndewa Mulungu kwa moto. Ivo

mkulu wa nhambiko kezamtendela kuilumba kwa ichimu cha uhasanyi wake, nayo kezalekelelwa.

5

Nhambiko zimwenga za uhasanyi

¹ “One munhu yoyose yahatenda uhasanyi kwa kulema kulava usindila kuna ichtala kwa mbuli iyawone hebu kuhulika, kezatagusigwa kwa uhasanyi wake. ²One munhu yoyose vimwili kambula mwiko bila kuilunga kwa kudalisa chinhu chochose chambule mwiko, iwe mtufi wa mnyama wa kumbago hebu mnyama wa kufugigwa hebu mng'onyo, kezakuwa kambula mwiko na kabananga. ³One munhu yahamdalisa munhu yambule mwiko, hebu chinhu chochimtenda munhu yambule mwiko bila kuvimanya, basi vondagavimanye kezakuwa kabananga. ⁴One munhu yoyose yahailaha kutenda chinhu chochose bila kugesa, chinogile hebu chihile fana munhu havimanyile, vondagavimanye kezakuwa kabananga. ⁵One munhu yoyose yahabananga kwa mbuli yoyose muna zimbuli izo, kolondeka yalonge kwa mulomo wake ubananzi wake uyatendile, ⁶na kumgalila Mndewa Mulungu nhambiko ya uhasanyi kwa ichimu cha uhasanyi uyatendile. Kezagala zike da ng'hondolo hebu zike da luti kulawa muna dibumbila jake kuwa nhambiko ya maliho ya uhasanyi wake. Ivo mkulu wa nhambiko kezamtendela munhu iyo kuilumba kwa ichimu cha uhasanyi wake.

⁷ “Mbali one hadaha kulava mwanang'hondolo, yamgalile Mndewa Mulungu huwa waidi hebu nziwa waidi kwa kuliha kwa uhasanyi uyatendile, imwe wa nhambiko ya uhasanyi na imwenga wa nhambiko ya kutimbula. ⁸Kezawagala kwa mkulu wa nhambiko, nayo kezamulava imwe yawe nhambiko ya uhasanyi kwa kumbobotola isingo bila kumsegeza iditwi. ⁹Damu imwenga ya nhambiko ya uhasanyi kezaimiza mungwazo wa ulupango, na damu isigale kezaikamila hasi hana ichikalilo cha ulupango. Iyo ni nhambiko ya uhasanyi. ¹⁰Maabaho kezamulava ndege wekaidi kuwa nhambiko ya kutimbula fana viilagilizigwe. Mkulu wa nhambiko kezamtendela munhu iyo kuilumba kwa uhasanyi uyatendile, nayo kezalekelelwa.

¹¹ “One munhu hadaha kulava huwa waidi hebu nziwa waidi fana nhambiko ya uhasanyi uyatendile, kezagala chilo imwe ya usage unogile fana nhambiko ya uhasanyi. Mbali hezauguma mavuta hebu ubani, kwaviya ni nhambiko ya uhasanyi. ¹²Kezamalila mkulu wa nhambiko, nayo mkulu wa nhambiko kezasola ganza da usage unogile na kuutimbula uchanyha ya lupango lwa kulavila nhambiko fana hanhu ha lukumbuso, hamwe na nhambiko iyolaviligwa Mndewa Mulungu kwa moto. Iyo ni nhambiko ya uhasanyi. ¹³Mkulu wa nhambiko kezamtendela munhu iyo kuilumba kwa uhasanyi uyatendile, nayo kezalekelelwa. Usage wondausigale wizakuwa wa mkulu wa nhambiko fana viili kwa nhosa ya mhule.’”

Nhambiko ya maliho

¹⁴ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ¹⁵ “One munhu yoyose yahatenda uhasanyi bila kuilunga kwa kuleka kulava vinhu velile viyolaviligwa Mndewa Mulungu, kezamalila Mndewa Mulungu bebelu da ng'hondolo diliibule chilema kulawa muna dibumbila. Bebelu da ng'hondolo dizalingigwa kwa kulinganyiza na ningo ya hema da Mulungu. Iyo ni nhambiko ya ubananzi. ¹⁶ Munhu iyo kezaliha yehile yose yoyasang'hane kusonhela vinhu velile kwa kongeza hanhu ha tano ha maliho yake na kumwing'ha mkulu wa nhambiko. Ivo mkulu wa nhambiko kezamtendela kuilumba

kwa kulava bebelu da ng'hondolo da nhambiko ya ubananzi, nayo keza-lekelelwa.

¹⁷ “One munhu yoyose yahatenda uhasanyi bila kuilunga kwa kubena malagilizo ya Mndewa Mulungu, kezakuwa kabananga na kezatagusigwa kwa ubananzi wake. ¹⁸ Kezamaligila mkulu wa nhambiko bebelu da ng'hondolo dilibule chilema kulawa muna dibumbila dili na galama inogile kwa nhambiko ya ubananzi. Mkulu wa nhambiko kezamtendela kuilumba kwa ubananzi uyatendile bila kuilunga, nayo kezalekelelwa. ¹⁹ Iyo ni nhambiko ya ubananzi, kweli kabananga haulongozi ha Mndewa Mulungu.”

6

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “One munhu yoyose yahatenda uhasanyi na kumuleka Mndewa Mulungu kwa kumvwizila miyage kwa limangwe yoyekiligwe, hebu kumuhoka, hebu kumbamanya miyage, ³ hebu yahapata chinhu chagile na kulonga kuwa hachiwonile bule, hebu kuilaha uvwizi kusionhela chinhu chochose chiwotenda wanhu na kubananga, ⁴ hebu munhu yahatenda uhasanyi na kawa kabananga, kolondeka yabwezele chiyabawile hebu chiyapatile kwa ubamanyi, hebu chinhu chiyeng'higwe, hebu chinhu chagile kachipata, ⁵ hebu chochose chiyailahile kwa uvwizi. Kezalaha chila chinhu na kongeza hanhu na tano ha galama yake. Vondayavimanye chiyabanange, kezambwelezela mwenyewo muna isiku yodayaumanye ubananzi wake. ⁶ Maabaho kezamaligila mkulu wa nhambiko bebelu da ng'hondolo hebu bebelu da luti dilibule chilema, yamulavile Mndewa Mulungu nhambiko ya ubananzi. Galama ya mnyama iyo izakuwa ija izowekeleke ya nhambiko ya ubananzi. ⁷ Mkulu wa nhambiko kezamtendela kuilumba munhu iyo haulongozi ha Mndewa Mulungu, nayo kezalekelelwa kwa ubananzi uyatendile.”

Nhambiko za kutimbula

⁸ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ⁹ “Mwing'he Haluni na wanage wa chilume malagilizo yano, ‘Zino ni ndagilizi kusionhela nhambiko za kutimbula. Nhambiko ya kutimbula izakuwa muna umoto mchanyha ya lupango ichilo chose mbaka imitondo na moto wake wokong'heligwa muladi sekeuzimike. ¹⁰ Maabaho mkulu wa nhambiko kezayawala walo jake da chitani na kaputula yake ya chitani, kezasola maivu ya nhambiko ija ya kutimbula kulawa kuna ulupango na kuyeka hamgwazo ya ulupango. ¹¹ Maabaho kezakwasakanya viwalo vake na kezayagala maivu yaja kunze ya lago hanhu helile. ¹² Moto wa lupango wolondeka ugendelele kwaka, sekeuzimigwe. Chila siku imitondo mkulu wa nhambiko kezakwika ngodi muna umoto uwo na uchanyha yake kezakwika nhambiko ya kutimbula, na kutimbula mavuta ya nhambiko ya tindiwalo. ¹³ Moto wizagendelele kwaka siku zose mchanyha ya lupango bila kuzimigwa.”

Nhosa za mhule

¹⁴ “Yano ni malagilizo kusionhela nhosa ya mhule. Welesi wa Haluni weli wakulu wa nhambiko, wezamaligila Mndewa Mulungu haulongozi ha ulupango. ¹⁵ Maabaho mkulu wa nhambiko kezasola ganza dimwe da usage unogile na mavuta na ubani wose na kuvitimbula uchanyha ya lupango fana hanhu ha lukumbuso na mnung'ho wake unogile wizamnozeza Mndewa Mulungu. ¹⁶ Usage usigale wezakuja Haluni na wanage wa chilume bila kuguma lusu. Wezakuja muna uluwa lwa hema da Mulungu. ¹⁷ Sekewokigwe hamwe na lusu. Niweng'ha wawo hanhu baho kulawa muna zinhosa ziwonilavila kwa moto, nhambiko zelile ng'hani fana vizili

nhambiko za uhasanyi na nhambiko za ubananzi. ¹⁸ Welesi wa chilume wa Haluni ni wawo waidumwe siku zose watogoleligwa kuja hanhu baho ha nhambiko ziyolaviligwa Mndewa Mulungu kwa moto. Munhu yoyose yondayadalise kolondeka yawe yelile.’ ”

¹⁹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ²⁰ “Siku ya Haluni na wanage wa chilume kuhakigwa mavuta, wolondeka kumulavila Mndewa Mulungu nhosa ya mhule chilo imwe ya usage unogile fana nhosa ya chila siku. Nusu imwe ya usage uwo kezailava imisi na nusu imwenga kezailava ichigulogulo. ²¹ Usage uwo wizahanganyigwa na mavuta na kokigwa, maabaho wizagaligwa uhawa vihande na kumulavila Mndewa Mulungu, mnung’ho wa nhambiko iyo womnogeza Mndewa Mulungu. ²² Mkulu wa nhambiko yeli wa welesi wa Haluni yahakigwe mavuta yondayasole sang’hano yake, kezumulavila Mndewa Mulungu nhosa iyo, ijo ni lagilizo da siku zose. Nhosa yose izatimbuligwa. ²³ Nhosa yoyose ya mhule yoilavigwa na mkulu wa nhambiko izatimbuligwa yose, haizadigwa ng’o.”

Nhambiko za uhasanyi

²⁴ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ²⁵ “Walongele Haluni na wanage wa chilume kuwa yano ni malagilizo kusunhela nhambiko ya uhasanyi. Hanhu haja hoyochinjiligwa mnyama wa nhambiko ya kutimbula ni baho hondayachinjiligwe mnyama wa nhambiko ya uhasanyi, haulongozi ha Mndewa Mulungu. Iyo ni nhambiko yelile ng’hani. ²⁶ Mkulu wa nhambiko yoyolaviligwa nhambiko iyo niyo yondayaije. Izadigwa muna uluwa lwa hema da Mulungu. ²⁷ Chinhu chochose chondachidalise mnyama iyo chizakuwa chela. Walo jojose dihalagaliligwa na damu ya mnyama iyo wa nhambiko, dolondeka difuwigwa hana ihanhu helile. ²⁸ Nongo yoyose yambike nyama ya nhambiko yolondeka ituligwe, mbali one ihambikigwa muna ichia cha shaba, cholondeka chikwanguligwe na kusuzigwa kwa mazi. ²⁹ Chila mulume muna ulukolo lwa wakulu wa nhambiko kodaha kuja, iyo ni nhambiko yelile ng’hani. ³⁰ Mbali one damu ya nhambiko ya uhasanyi yoyose yogaligwa mgati ya hema da Mulungu, muladi kutenda kuilumba muna ihanhu helile, nhambiko iyo haizadigwa mbali izatimbuligwa kwa moto.

7

Nhambiko za ubananzi

¹ “Yano ni malagilizo kusunhela nhambiko ya ubananzi. Nhambiko iyo yela ng’hani. ² Mnyama wa nhambiko ya ubananzi kezachinjigwa hanhu howochinjiligwa wanyama wa nhambiko ya kutimbula, damu yake izakwitiligwa banzi zose za lupango. ³ Mabambala yake yose ya mavuta yezalavigwa nhambiko, mabambala ya mkila na yaja yogubika utumbo, ⁴ na figo zake mbili na mabambala yake yeli mchigudi na hanhu hanogile ha ini. ⁵ Mkulu wa nhambiko kezavitimbula mchanyha ya lupango fana nhambiko iyolaviligwa Mndewa Mulungu kwa moto. Iyo ni nhambiko ya ubananzi. ⁶ Wotogoleligwa kuja nhambiko iyo ni walume wa lukolo lwa wakulu wa nhambiko muhala, mbali yolondeka kudiligwa hanhu helile. Nhambiko iyo yela ng’hani.

⁷ “Lagilizo ni dimwe kwa nhambiko ya ubananzi na nhambiko ya uhasanyi. Mkulu wa nhambiko yondayatende kuilumba niyo yondayasole nyama ya nhambiko. ⁸ Mkulu wa nhambiko yolava nhambiko ya kutimbula ya munhu yoyose, kezasola mbende ya mnyama yoyalavigwe. ⁹ Chila nhosa ya mhule yokigwe hebu yambikigwe hebu ikanzingigwe, izakuwa

ya mkulu wa nhambiko yoyoilava. ¹⁰ Mbali chila nhosa ya mhule iwe ihanganyigwa na mavuta hebu inyalile, izakuwa ya welesi wose wa Haluni, nawo wolondeka wagoliligwe sawasawa.

Nhambiko za tindiwalo

¹¹ “Yano yayo malagilizo ya nhambiko za tindiwalo ziya munhu ziyodaha kumulavila Mndewa Mulungu. ¹² One munhu yahalava nhambiko ya kumwing’ha hewela Mulungu, kezalava hamwe na nhambiko iyo magate hayagumigwe lusu yoyahanganyigwe na mavuta na magate masisili yoyahakigwe mavuta na maandazi ya usage unogile wouhanganyigwe na mavuta. ¹³ Hamwe na nhambiko yake iyo ya tindiwalo ya kumwing’ha hewela Mulungu, kezagala magate yoyagumigwe lusu. ¹⁴ Ivo kezumulavila Mndewa Mulungu gate dimwe kulawa chila nhosa. Magate yayo yeza-kuwa ya mkulu wa nhambiko yokwitila damu ya mnyama wa nhambiko ya tindiwalo kuna ulupango. ¹⁵ Nyama ya nhambiko iyo ya tindiwalo kwa kumwing’ha hewela Mndewa Mulungu izadigwa siku iyo voilavigwa, munhu halondeka kuleka nyama isigale mbaka imitondo.

¹⁶ “Mbali one nhambiko iyo ya tindiwalo ni ya chilaho hebu ya kulonda mwenyewo, izadigwa siku ija iyolava nhambiko yake. Yondaisigale izadigwa igolo yake. ¹⁷ Mbali nyama yoyose ya nhambiko iyo yondaisigale mbaka siku yetatu izasomigwa. ¹⁸ One nyama yoyose ya nhambiko ya tindiwalo ihadigwa siku yetatu, munhu yailavile hezatogoligwa, na nhambiko yake haizapetigwa. Nyama iyo yambula mwiko na munhu yoyose yodayaije kezatagusigwa. ¹⁹ Nyama yoidalisa chinhu chambule mwiko hailondeka kudigwa. Nyama iyo izalunguzigwa kwa moto.

“Munhu yoyose yelile kodaha kuja nyama. ²⁰ Mbali munhu yoyose yambule mwiko yahaja nyama iyo ilavigwe nhambiko ya tindiwalo kwa Mndewa Mulungu, kezabaguligwa mwa wanhu wake. ²¹ Munhu yoyose yodalisa chinhu chochose chambule mwiko, chiwe chinhu chambule mwiko cha munhu hebu mnyama yambule mwiko hebu chinhu chochose cha kutibusa chambule mwiko, maabaho yahaja nyama ya nhambiko ya tindiwalo iyalaviligwe Mndewa Mulungu, munhu iyo kezabaguligwa mwa wanhu wake.”

²² Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ²³ “Walongele Waisilaili kuwa sekewaje mabambala ya mavuta ya ng’ombe hebu ya luti hebu ya ng’hondolo. ²⁴ Mabambala ya mavuta ya mnyama yoyose yafile mwenyewo hebu mnyama yakomigwe na mnyama wa kumbago yodaha kwikigwa kwa kutendela vinhu vimwenga, mbali kweli sekemuyaje. ²⁵ Munhu yoyose yahaja mabambala ya mavuta ya mnyama ija yoyalavigwe nhambiko kwa Mndewa Mulungu kwa moto, kezabaguligwa mwa wanhu wake. ²⁶ Kaidi sekemuje damu yoyose, iwe ya ndege hebu ya mnyama hohose homukala. ²⁷ Munhu yoyose yahaja damu kezabaguligwa mwa wanhu wake.”

²⁸ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ²⁹ “Walongele vino Waisilaili, ‘Munhu yoyose yahalava nhambiko ya tindiwalo, kezamgalila Mndewa Mulungu hanhu ha nhambiko iyo. ³⁰ Kezamalila Mndewa Mulungu kwa makono yake mwenyewo nhambiko yoyilavigwe kwa moto. Kezagala mabambala ya mavuta yake hamwe na chidali, nawo wezavinula uchanyha kuwa chilaguso cha kumulavila Mndewa Mulungu nhambiko. ³¹ Mkulu wa nhambiko kezayatimbula mabambala yayo ya mavuta hana ulupango, mbali chidali chizakuwa cha Haluni na wanage wa chilume. ³² Chima cha kulume cha mnyama wa nhambiko zenu za tindiwalo, mwizamwing’ha mkulu wa nhambiko. ³³ Chima icho chizakuwa cha mwelesi wa Haluni yeli

mkulu wa nhambiko, yoyolava damu na mabambala ya mavuta ya nhambiko ya tindiwalo.’ ” ³⁴ Mndewa Mulungu kawalagiliza Waisilaili wasole chidali chochinuligwe uchanya kuwa chilaguso na chima chochilavigwe cha mnyama wa nhambiko zawo za tindiwalo, wamwing’he mkulu wa nhambiko Haluni na welesi wake iwe hanhu hawo siku zose. ³⁵ Baho ni hanhu habaguligwe kwa ichimu cha Haluni na wanage kulawa muna zinhambiko ziyolaviligwa Mndewa Mulungu kwa moto, kwandusila siku dowekigwe kumsang’hanila Mndewa Mulungu fana wakulu wa nhambiko. ³⁶ Viwekigwe kuwa wakulu wa nhambiko kwa kuhakigwa mavuta, Mndewa Mulungu kawalagiliza Waisilaili waweng’he hanhu baho ha nhambiko, iyo izakuwa yawo siku zose.

³⁷ Yano ni malagilizo kusunhela nhambiko ya kutimbula na nhosa ya mhule na nhambiko ya uhasanyi na nhambiko ya ubananzi na nhambiko ya kwikigwa kwa sang’hano yelile na nhambiko za tindiwalo. ³⁸ Mndewa Mulungu kamwing’ha Musa malagilizo yano kuna mulima wa Sinai siku ija iyawalagilize Waisilaili wamgalile nhambiko zawo kuja kuna ichuwala cha Sinai.

8

Kwikigwa kwa sang’hano yelile kwa Haluni na wanage wa chilume (Kulawa 29:1-37)

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Mtange Haluni na wanage wa chilume na usole walo dinogile na mavuta ya kuhaka na ng’ombe lume wa nhambiko ya uhasanyi na mabelu maidi ya ng’hondolo na chisege cha magate hayagumigwe lusu. ³ Maabaho waduganye Waisilaili wose hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu.”

⁴ Musa katenda fana vyalagilizigwe na Mndewa Mulungu. Kawaduganya Waisilaili wose hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. ⁵ Musa kawalongela wanhu wose, “Chino niicho choyalagilize Mndewa Mulungu chitendigwe.”

⁶ Maabaho Musa kawagala Haluni na wanage wa chilume haulongozi na kuwanava kwa mazi. ⁷ Maabaho kamvaza Haluni ng’hanzu na kumfunga mkwiji, kamvaza johu, kamvaza chizibawo na kuchifunga muna ichigudi chake kwa mkwiji wouhogosigwe goya. ⁸ Maabaho kamwikila chifuko chiya cha muimhambaga, na muna ichifuko icho kaguma Ulimu na Sumimu* . ⁹ Musa kamvaza Haluni chilemba muna iditwi jake na kuulongozi wa chilemba icho keka hambo da zahabu, kombelo jelile, fana viya Mndewa Mulungu viyamulagilize.

¹⁰ Maabaho Musa kasola mavuta ya kuhaka na kadihaka dihema da Mulungu na vose vovikalile mgati yake kavitenda vele. ¹¹ Maabaho kamiza mavuta yayo mchanya ya lupango miyanza saba, kaluhaka mavuta ulupango na via vake vose na ziga na chikalilo chake, muladi kuvitenda vele. ¹² Maabaho kamgidila Haluni mavuta yayo muna iditwi muladi kumwika kwa sang’hano yelile. ¹³ Musa kawagala wana wa chilume wa Haluni, kawavaza ng’hanzu na kuwafunga mikwiji muna ivigudi vawo na kawavaza chilemba fana vyalagilizigwe na Mndewa Mulungu.

¹⁴ Maabaho Musa kagala ng’ombe lume da nhambiko ya uhasanyi. Haluni na wanage wa chilume weka makono yawo mchanya ya ditwi da ng’ombe iyo. ¹⁵ Maabaho Musa kamchinja ng’ombe iyo, kasola damu na kuyahaka

* **8:8** Ulimu na Sumimu, vikala vinhu vovisang’haniligwe kuvimanya chiya choyolonda Mulungu.

yamahembe ya ulupango banzi zose kwa chidole chake. Damu isigale kachitilila ichikalilo cha lupango. Ivo kachitenda chele kwa kuchitendela kuilumba. ¹⁶Maabaho Musa kasola mavuta yose yakalile muna uutumbo na hanhu hanogile ha ini na figo zose mbili na mabambala yake ya mavuta na kavisoma mchanyha ya lupango. ¹⁷Mbali nyama ya ng'ombe iyo na mbende yake na mavi yake, kavilunguza kwa moto kunze ya lago fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

¹⁸Maabaho Musa kagala bebelu da ng'hondolo da nhambiko ya kutimbula. Haluni na wanage wa chilume weka makono yawo mchanyha ya ditwi da ng'hondolo iyo. ¹⁹Musa kamchinja ng'hondolo iyo, maabaho idamu kaitilila muna zibanzi zose za lupango. ²⁰Kamkanha ng'hondolo iyo vihande vihande, kavitimbula hamwe na ditwi jake na mabambala yake ya mavuta. ²¹Utumbo na migong'ho vivikomelezeke kusunhigwa, Musa kamtimbula ng'hondolo wose mchanyha ya lupango fana nhambiko ya kutimbula. Iyo ni nhambiko yoilavigwa kwa moto, ili na mnung'ho wa kumnogeza Mndewa Mulungu, fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

²²Maabaho Musa kagala bebelu da ng'hondolo dimwenga kwa ichimu cha nhambiko ya kumwika kwa sang'hano yelile. Haluni na wanage wa chilume weka makono yawo mchanyha ya ditwi da ng'hondolo iyo. ²³Musa kamchinja. Maabaho kasola damu ya ng'hondolo iyo na kumuhaka Haluni hasi ya gutwi jake da kulume na hana didole ng'hulu da mkono wake wa kulume na hana didole ng'hulu da mgulu wake wa kulume. ²⁴Wanage Haluni nawo weza, Musa kawahaka damu imwenga hasi ya magutwi yawo ya kulume na hana yamadole ng'hulu ya makono yawo ya kulume na hana yamadole ng'hulu ya magulu yawo ya kulume. Damu imwenga kaitilila banzi zose za lupango. ²⁵Maabaho kaduganya mabambala yose ya mavuta, mkila hamwe na mabambala yake ya mavuta na mabambala yake ya mavuta yogubika utumbo na hanhu hanogile ha ini na figo zose mbili na mabambala ya mavuta yake na chima cha kulume cha bebelu da ng'hondolo. ²⁶Maabaho muna ichisege cha magate chikigwe haulongozi ha Mndewa Mulungu kalava gate dimwe hadigumigwe lusu na gate dimwe dili na mavuta na gate dimwe sisili. Vose kavika uchanyha ya mabambala ya mavuta na chima cha kulume. ²⁷Musa kavika vose muna yamakono ya Haluni na wanage wa chilume, nawo wavinula uchanyha kuwa chilaguso kwa kumulavila Mndewa Mulungu nhambiko. ²⁸Maabaho Musa kavisola vinhu ivo vose kulawa muna yamakono yawo na kuvitimbula uchanyha ya lupango hamwe na nhambiko ya kutimbula. Ino ni nhambiko ya kwikigwa kwa sang'hano yelile, ili na mnung'ho wa kumnogeza Mndewa Mulungu. Iyo ni nhambiko yoilavigwa kwa moto. ²⁹Maabaho Musa kasola chiya ichidali na kuchinula uchanyha kuwa chilaguso kwa kumulavila Mndewa Mulungu. Hanhu baho ha dibebelu da ng'hondolo wa kumwika kwa sang'hano yelile ni ha Musa fana viyalagilizigwe na Mndewa Mulungu.

³⁰Maabaho Musa kasola mavuta ya kuhaka na damu kulawa muna ulupango, kammizila Haluni na wanage na mawalo yawo. Ivo Musa kaweka kwa sang'hano yelile Haluni na wanage hamwe na mawalo yawo.

³¹Musa kawalongela Haluni na wanage wa chilume, "Kimuseni nyama ija haulongozi ha hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu, muije baho hamwe na gate kulawa muna ichisege cha nhosa za kwikila kwa sang'hano yelile. Tendeni fana vinilongeligwe na Mndewa Mulungu, 'Hanhu baho

hezadigwa na Haluni na wanage.’³² Nyama yoyose na gate jojose vondavisi-gale volondeka visomigwe. ³³ Sekemulawe kunze ya hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu kwa siku saba, mbaka siku zenu za kwikigwa kwa sang’hano yelile zifose. Siku za kwikigwa kwa sang’hano yelile ziza-kuwa saba. ³⁴ Mndewa Mulungu kalagiliza chitende fana vichitendile diyelo muladi chimtendeleni kuilumba. ³⁵ Mukale hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu ichilo na imisi kwa siku saba, muhatenda mbuli ziyalagilize Mndewa Mulungu, one siivo mwizadanganika. Vino ivo Mndewa Mulungu viyanilagilize.” ³⁶ Ivo Haluni na wanage wa chilume watenda vinhu vose Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

9

Mndewa Mulungu kohokela nhambiko za Haluni

¹ Siku yenane Musa kawatanga Haluni na wanage wa chilume hamwe na walala wa Isilaili. ² Musa kamulongela Haluni, “Sola dang’ang’a lume da ng’ombe kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi na bebelu da ng’hondolo kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, wanyama wose welibule chilema, maabaho walawe nhambiko haulongozi ha Mndewa Mulungu. ³ Walongele Waisilaili kuwa wasole bebelu dimwe da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi. Iviya wasole dang’ang’a dimwe na mwanang’hondolo kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula. Wanyama wose wawe na mwaka umwe na sekewawe na chilema. ⁴ Ng’ombe lume dimwe na bebelu da ng’hondolo dimwe kwa ichimu cha nhambiko ya tindiwalo, wakamulavile Mndewa Mulungu hamwe na nhosa ya mhule yoihanganyigwe na mavuta kwaviya diyelo Mndewa Mulungu kezamulawililani.”

⁵ Waisilaili wagala vinhu ivo vose haulongozi ha dihema da Mulungu fana viya Musa viyawalagilize. Bumbila jose wahita kwima haulongozi ha Mndewa Mulungu. ⁶ Maabaho Musa kawalongela, “Chino icho choyalagilize Mndewa Mulungu muchitende muladi utunhizo wa Mndewa Mulungu uwoneke kumwenu.” ⁷ Musa kamulongela Haluni, “Hita kuna ulupango ukalave nhambiko yako ya uhasanyi na nhambiko ya kutimbula na kutenda kuilumba kwa ichimu chako na kwa ichimu cha Waisilaili. Maabaho lava nhosa za wanhu na kuwatendela kuilumba fana viyalagilize Mndewa Mulungu.”

⁸ Ivo Haluni kalukwenhukila ulupango na kadichinja dang’ang’a lume diya diyalavile diwe nhambiko ya uhasanyi wake mwenyewe. ⁹ Wanage Haluni wamgalila damu, nayo kavabika chidole chake muna idamu ija na kuyahaka mahembe ya lupango. Damu isigale kaitila hana ichikalilo cha lupango. ¹⁰ Maabaho mabambala ya mavuta na figo na hanhu hanogile ha ini kulawa muna inhambiko ya uhasanyi, kavitimbula vose mchanyha ya lupango fana viya Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa. ¹¹ Mbali nyama na mbende kavisoma kunze ya dilago.

¹² Haluni kamchinja mnyama wa nhambiko ya kutimbula. Wanage wamgalila damu, nayo kaimizila muna zibanzi zose za lupango. ¹³ Wamgalila nhambiko ya kutimbula, chihande chimwe chimwe, na ditwi, nayo kavitimbula mchanyha ya lupango. ¹⁴ Maabaho kasunha utumbo na migulu na kuitimbula hamwe na nhambiko ya kutimbula muna ulupango.

¹⁵ Haluni kaika nhosa ya wanhu haulongozi. Kamsola luti wa nhambiko ya uhasanyi kwa ichimu cha wanhu, kamchinja na kumulava nhambiko ya uhasanyi, fana viyatendile kwa ija wa mwanduso. ¹⁶ Maabaho kalava mnyama ija wa nhambiko ya kutimbula fana viyalagilizigwe. ¹⁷ Na

keka haulongozi nhosa ya mhule, kamemeza ganza dimwe na kuitimbula mchanyha ya lupango hamwe na nhambiko ya kutimbula ya chila imitondo. ¹⁸ Haluni kachinja ng'ombe lume na bebelu da ng'hondolo da nhambiko za tindiwalo kwa ichimu cha wanhu. Wanage wamgalila damu na kaitilila muna zibanzi zose za lupango. ¹⁹ Mabambala ya mavuta ya ng'ombe lume ijo na bebelu da ng'hondolo na mkila na mabambala ya mavuta yogubika utumbo na figo na hanhu hanogile ha ini, ²⁰ wavika ivo mchanyha ya vidali, nayo kavitimbula mchanyha ya lupango. ²¹ Viya ividuali na chima cha kulume, Haluni kavinula uchanyha iwe chilaguso cha kumulavila Mndewa Mulungu, fana Musa viyalagilize.

²² Haluni viyakomezeze kulava nhambiko zose, nhambiko za uhasanyi na nhambiko za kutimbula na nhambiko za tindiwalo, kawenulila wanhu makono yake na kuwatemela mate, maabaho kahumuluka. ²³ Musa na Haluni wengila muna dihema da Mulungu. Viwalawile kunze, wawatemela mate wanhu na utunhizo wa Mndewa Mulungu uwalawilila wanhu wose. ²⁴ Bahobaho moto ulawa haulongozi ha Mndewa Mulungu, uitimbula nhambiko ija na yaja mabambala ya mavuta mchanyha ya lupango. Wanhu wose viwauwone moto uwo waguta nyangi na wagwa chingubingubi.

10

Uhasanyi wa Nadabu na Abihu

¹ Nadabu na Abihu weli wana wa Haluni, wasola chila munhu chetezo chake, weka moto na ubani, wamulavila Mndewa Mulungu moto haulondeka, haulingile fana uyalagilize Mndewa Mulungu. ² Moto ulawilila haulongozi ha Mndewa Mulungu na uwasoma, nawo wadanganika haulongozi wa Mndewa Mulungu. ³ Maabaho Musa kamulongela Haluni, "Chino icho chiyalongile Mndewa Mulungu chipindi viyalongile, 'Nizailagusa kuwa yelile kwa waja weli habehi na niye, nizatunhizigwa haulongozi ha wanhu wose.'" Haluni kanyamala.

⁴ Musa kawatanga Mishaeli na Elisafani weli wana wa Uzieli mtumba wake Haluni, na kawalongela, "Izoni hano, wasoleni ndugu zenu muwasegeze hano haulongozi ha hema da Mulungu na muweke kunze ya dilago." ⁵ Ivo weza na wasola mitufi ya ndugu zawo kwa kwamha mawalo ya mitufi na kuigala kunze ya lago, fana viya Musa viyawalagilize.

⁶ Maabaho Musa kawalongela Haluni na wanage weli Eleazali na Isamali, "Gendeleleni kubunha nyele zenu hebu sekemudege mawalo yenu kwa kuomboleza muladi sekemudanganike na Mndewa Mulungu kuwawonela ludoko mting'hano wose. Mbali ndugu zenu, yani Waisilaili wose walile kwa ichimu cha kulunguzigwa na moto wougaligwe na Mndewa Mulungu.

⁷ Sekemulawe kunze ya hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu buleivo mwizadanganika, kwaviya mavuta ya kuhaka ya Mndewa Mulungu ya uchanyha yenu." Ivo Haluni na wanage watenda fana Musa viyalongile.

⁸ Mndewa Mulungu kamulongela Haluni, ⁹ "Vomwingila muna dihema da Mulungu, weye na wanago sekemung'we divai hebu upele wowose, buleivo mwizadanganika. Dino ni lagilizo da siku zose muna zinyelesi zenu.

¹⁰ Molondeka kubagula mbuli za chiidumwe na ziya za chila siku, ziya zelile na zambule mwiko. ¹¹ Molondeka muwafundize Waisilaili malagilizo yose yonimwing'hileni kufosela Musa."

¹² Musa kamulongela Haluni na wanage wowasigale, Eleazali na Isamali, "Soloni nhosa ya mhule yoisigale muna zinhambiko za Mndewa Mulungu zozilavigwe kwa moto. Muje gate hadigumigwe lusu habehi ya ulupango

kwaviya ni yelile ng'hani. ¹³ Mwizaidila hanhu helile kwaviya ni hanhu hako na ha wanago, muna zinhambiko ziyalaviligwe Mndewa Mulungu kwa moto, kwaviya ivo niivo vinilagilizigwe. ¹⁴ Mbali chidali chiya chinuligwe uchanya kwa chilaguso cha kumulavila Mndewa Mulungu na chima chochilavigwa nhambiko, modaha kudila hanhu hohose hahanakwambula mwiko. Kwizakuja weye na wanago wa chilume na wa chike. Vinhu ivo kwing'higwa kuwa hanhu hako na ha welesi wako kulawa muna zinhambiko za tindiwalo za Waisilaili. ¹⁵ Chima chiya chilavigwe nhambiko na chidali icho chochinuligwa hamwe na nhambiko za mavuta zozilavigwa kwa moto. Ivo vizakuwa vako weye na wanago, ni venu siku zose fana Mndewa Mulungu viyalagilize.”

¹⁶ Ivo Musa kamzahila luti iyo yoyalavigwe nhambiko ya uhasanyi, katola kuwa katimbuligwa kamala. Ivo kawehila ng'hani Eleazali na Isamali, wana wa Haluni wowasigale. Kawauza, ¹⁷ “Habali hamudile nhambiko ya uhasanyi hanhu helile? Kwaviya icho ni chinhu chelile ng'hani na mwing'higwa muladi kusegeza ubananzi wa wanhu wose na kuwatendela kuilumba haulongozi ha Mndewa Mulungu. ¹⁸ Kaidi, kwaviya damu ya nhambiko haigaligwe mgati muna ihanhu helile, kweli molondeka kumdila mgati ya hanhu helile fana vinilagilize.”

¹⁹ Haluni kamulongela Musa, “Lola, diyelo walava nhambiko yawo ya uhasanyi na nhambiko ya kutimbulu haulongozi ha Mndewa Mulungu, hata ivo mbuli zino zinipata! Vino diyelo one nidile nhambiko ija ya uhasanyi ihatogoligwe haulongozi ha Mndewa Mulungu?” ²⁰ Musa viyahulike mbuli izo, katogola.

11

Wanyama wambule mwiko na hawambule mwiko (Kumbukumbu 14:3-21)

¹ Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni, ² “Walongeleni Waisilaili, ³ Wanyama wose weli muna iisi yose, mutogoleligwa kuja mnyama yeli na mapaga yoyaigolile banzi mbili na yoselula. ⁴ Sekemuje mnyama yoyose yoselula mbali kabule mapaga yoyaigolile banzi mbili, hebu yeli na mapaga yoyaigolile banzi mbili mbali mbali haselula. Sekemuje ngamiya, kwaviya koselula mbali kabule mapaga yoyaigolile banzi mbili. Kumwenu iyo kambula mwiko. ⁵ Pelele sekemuje, iyo koselula mbali mapaga yake hayaigolile banzi mbili, iyo kumwenu kambula mwiko. ⁶ Buga sekemuje, iyo koselula mbali mapaga yake hayaigolile banzi mbili, iyo kumwenu kambula mwiko. ⁷ Nguluwe sekemuje, iyo mapaga yake yaigola mbali haselula, iyo kumwenu kambula mwiko. ⁸ Kwaviya wanyama wawo wambula mwiko kumwenu, sekemuje nyama yawo hebu sekemudalise mitufi yawo.

⁹ “Somba yoyose wa muna ibahali hebu muna ulwanda yeli na mpepe na makalabandu modaha kuja, ¹⁰ mbali chilumbe chochose chochikala muna ibahali hebu muna ulwanda chilibule mpepe hebu makalabandu, viwe vilumbe vose vovigenda muna yamazi hebu vilumbe vose vovikala muna ibahali hebu muna ulwanda, votibusa kumwenu. ¹¹ Vilumbe ivo kumwenu viha. Sekemuje nyama yawo hebu sekemudalise mitufi yawo kwaviya votibusa kumwenu. ¹² Chochose chochikala muna yamazi chilibule mpepe na makalabandu chotibusa kumwenu. ¹³ Ndege wano wose kumwenu wotibusa. Masumula na fulukombe na makungule, ¹⁴ na chimhanga huwa na modeli zose za masumula, ¹⁵ na modeli zose za howe na ¹⁶ na mbuni na lugawa na bata mazi na modeli zose za chinyang'huwi, ¹⁷ na bundi

ng'hengeu na nhandala na zizinhila, ¹⁸ na mulu na bundi matuwa na chilele ¹⁹ na nzokowe na iviya modeli zose za mulowa na chizogolo shamba na gombalima.

²⁰ “ ‘Wang’onyo wose weli na mabawa na wogenda kwa magulu mane, wawo kumwenu wotibusa. ²¹ Mbali wang’onyo wamwenga weli na mabawa wowogendela migulu mine na weli na migulu yoiwadahiza kuzumha, modaha kuja. ²² Wawo ni chila modeli ya nyela, chila modeli ya ngeda, chila modeli ya duludulu na chila modeli ya semvule. ²³ Mbali wang’onyo wamwenga wose weli na migulu mine na mabawa wotibusa kumwenu.

²⁴ “ ‘Kudalisa wanyama wamwenga komtenda munhu yambule mwiko, yoyose yodalisa mitufi yawo kokwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ²⁵ Munhu one yahapapa hanhu ha mitufi yake kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo, na viwalo vake volondeka vifuwigwe. ²⁶ Mnyama yoyose yelibule mapaga yaigolile na haselula, iyo kumwenu kambula mwiko. Munhu yoyose yodalisa mnyama iyo kezakuwa kambula mwiko. ²⁷ Wanyama wose wowogendela mafumba ingawa wana magulu mane, kumwenu wambula mwiko. Yoyose yondayadalise mitufi ya mnyama fana iyo kezakuwa kambula mwiko mbaka ichigulogulo. ²⁸ Munhu yoyose yopapa mtufi, kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo, nayo kezafuwa viwalo vake. Wanyama wawo kumwenu wambula mwiko.

²⁹ “ ‘Viumbe vino vitambala kumwenu vambula mwiko, fuko na ngoso na modeli yoyose ya ng’henge, ³⁰ na golombela na ng’henge na gugulu na lwivi. ³¹ Wawo wose wotambala kumwenu wambula mwiko na yoyose yondayadalise mitufi yawo, kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ³² One mtufi wa viumbe wawo wolagalila chinhu chochose, chiwe chinhu cha mbao hebu walo hebu mbende hebu guniya hebu chia chochose chochisang’haniligwa kwa lungilo jojose, chia icho chizakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. Yolondeka kuchisunha kwa mazi muladi chele. ³³ One mtufi wake uhalagalila muna ichia cha ulongo, ivo chochose chili mgati ya chia icho chizakwambula mwiko, na yolondeka chia icho chibenigwe. ³⁴ Ndiya yoyose hebu ching’waji chochose chidalisa mazi yake, chizakwambula mwiko. ³⁵ Chila chinhu chondachilagaliligwe na mtufi, chizakwambula mwiko. Ihawa tanuli hebu jiko, cholondeka chibenigwe, vizakuwa vambula mwiko na vizagendelela kwambula mwiko kumwenu, ³⁶ mbali nzasa ya mazi hebu kombo da mazi havambule mwiko. Mbali one munhu yahengila na kudalisa mtufi, kezakwambula mwiko. ³⁷ Na chihande chochose cha mtufi chihalagalila mbeyu za kuhanda, mbeyu izo zizakuwa hazambule mwiko. ³⁸ Mbali one mbeyu zihagumigwa muna yamazi na hanhu hohose ha mtufi hazilagalila, mbeyu izo kumwenu zambula mwiko.

³⁹ “ ‘One mnyama yoyose yofaya kudigwa yahafa, munhu yoyose yondayadalise mtufi uwo kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ⁴⁰ Na munhu yoyose yahaja hanhu hohose ha mnyama ya mtufi uwo, kolondeka yafuwe walo jake, mbali kezakuwa kambula mwiko mbaka ichigulogulo. Na yoyose yondayapape mtufi uwo kolondeka kufuwa walo jake na kezakuwa kambula mwiko mbaka chigulogulo.

⁴¹ “ ‘Chilumbe chochose chitambala muna iisi, kumwenu chotibusa, sekemuje. ⁴² Chochose chochigendela munda wake na chochose chochigendela migulu yose mine hebu migulu mingi, sekemuvije kwaviya votibusa kumwenu. ⁴³ Ivo sekemuitibuse kwa kuja viumbe vitambala, hebu sekemwambule mwiko kwa vinhu ivo. ⁴⁴ Mana niye ni Mndewa Mulungu,

Mulungu wenu, ivo molondeka mwiilave wenyewo kwa ichimu changu na muwe welile, kwaviya niye ni yelile, sekemuitende mwambule mwiko kwa chinhu chochose chochitambala muna iisi. ⁴⁵ Niye Mndewa Mulungu, Mulungu wenu yonimulavileni muna iisi ya Misili muladi niwe Mulungu wenu. Molondeka muwe welile, kwaviya niye ni yelile.

⁴⁶ “ ‘Basi dino ijo lagilizo kusionhela wanyama na ndege na vilumbe vose vili na ugima vovikala muna yamazi na vovitambala muna iisi, ⁴⁷ muladi kubagula vinhu havambule mwiko na vambule mwiko, wanyama wowodaha kudigwa na waja hawadigwa.’ ”

12

Kuwasafya wanaake wahamala kuibasula

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Walongele vino Waisilaili, ‘Mwanamke yahawa na wimo, yahaibasula mwana wa chilume, kezakwambula mwiko kwa siku saba fana viya voyokuwa kambula mwiko lusita lwa siku zake. ³ Muna isiku yenane mwana iyo kolondeka yengizigwe ulungwana. ⁴ Maabaho mwanamke iyo yeli na ching’hele kezagendelela kuwa kambula mwiko kwa siku malongo matatu na tatu. Chipindi icho sekeyadalise chochose chelile hebu kwingila hanhu helile mbaka siku za kusafyigwa kwake vondazimale. ⁵ Mbali one kaibasula mwana wa chike, kezakuwa kambula mwiko kwa majuma maidi, fana viili viyokuwa muna zisiku zake. Kezagendelela muna ukuisafya kwake kwa siku malongo sita na sita.

⁶ “ ‘Siku za kusafyigwa kwake vondazimale, yahapata mwana wa chilume hebu wa chike, kezamgalila mkulu wa nhambiko mwanang’hondolo wa mwaka umwe hana ihanhu ha kwingilila muna dihemda da Mulungu kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, iviya kezamgalila nziwa hebu huwa kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi. ⁷ Mkulu wa nhambiko kezamulavila haulongozi ha Mndewa Mulungu na kumtendela mwanamke iyo kuilumba. Ivo mwanamke iyo kezakuwa kela kwa damu yake. Zino ni ndagilizi kwa mwanamke yoibasula mwana wa chilume hebu wa chike.

⁸ “ ‘One mwanamke hadaha kulava mwanang’hondolo, kezagala nziwa waidi hebu huwa waidi, imwe kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula na imwenga kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi. Mkulu wa nhambiko kezamtendela kuilumba mwanamke iyo, nayo kezakuwa kela.’ ”

13

Malagilizo kusionhela mitamu ya mbende

¹ Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni, ² “One munhu yoyose yahawa na lulumu hebu ihu hebu baka muna ulukuli lwake, ihawoneka kuwa ni utamu wa mbende, basi kezagaligwa kwa mkulu wa nhambiko Haluni hebu imwe wa wanage, yeli mkulu wa nhambiko. ³ Mkulu wa nhambiko kezahalola hanhu baho, one upipi wa hanhu haja ugaluka kuwa mzelu na utamu wenyewo uhawoneka kuwa wamgati ng’hani ya mbende ya lukuli lwake, basi uwo ni utamu wa mbende. Mkulu wa nhambiko yahakomeleza kumpekula kezagong’onda kuwa munhu iyo kambula mwiko. ⁴ Mbali one baka ijo, ingawa zelu hadingile ng’hani mgati ya mbende hebu upipi wa hanhu baho haugaluke kuwa mzelu, mkulu wa nhambiko kezambagula munhu iyo kwa siku saba. ⁵ Siku yesaba mkulu wa nhambiko kezampekula kaidi munhu iyo, one ihawa kulingana na ulolaji wa mkulu wa nhambiko, utamu uwo hawenela bule muna imbende yake, mkulu wa nhambiko

kezambagula kaidi munhu iyo kwa siku zimwenga saba. ⁶ Mkulu wa nhambiko kezampekula kaidi munhu iyo siku yesaba. One ihawa kulingana na ulolaji wake, hanhu haja ihatamu hafila na utamu hawenele, mkulu wa nhambiko kezangong'onda munhu iyo kuwa kela, uwo ni uhele muhala. Munhu iyo kezafuwa viwalo vake na kezakuwa kasafyigwa. ⁷ Mbali one uhele uwo uhenela muna imbende, munhu iyo yahamala kuilagusa kwa mkulu wa nhambiko kwa ichimu cha kusafyigwa kwake, kezakwiza kaidi kwa mkulu wa nhambiko. ⁸ Mkulu wa nhambiko kezampekula kaidi, na one uhele uja uhenela muna imbende, mkulu wa nhambiko kezangong'onda munhu iyo kuwa kambula mwiko, uwo ni utamu wa mbende.

⁹ "One munhu yoyose yahawa na utamu wa mbende, kezagaligwa kwa mkulu wa nhambiko. ¹⁰ Mkulu wa nhambiko kezampekula na one yahawona lulumu zelu doditenda upipi uwe mzelu na lulumu ijo digaluka kuwa chilonda chibisi, ¹¹ uwo ni utamu wa mbende. Mkulu wa nhambiko kezagong'onda kuwa munhu iyo kambula mwiko. Habule chimu cha kumbagula munhu iyo kwaviya kambula mwiko kamala. ¹² One utamu wa mbende uhamwamha na kwenela lukuli lwose, kwandusila kuna didosi mbaka kuna ulwayo fana vodayawone mkulu wa nhambiko, ¹³ baho mkulu wa nhambiko kezamulola munhu iyo, yahawona kuwa utamu wa mbende wenela lukuli lwose, kezagong'onda kuwa munhu iyo kela kwaviya lukuli lwake lwose lugaluka luzelu. Ivo munhu iyo kela. ¹⁴ Mbali one lukuli lwa munhu iyo luhawoneka luna chilonda chibisi, munhu iyo kezakwambula mwiko. ¹⁵ Mkulu wa nhambiko kezalola chilonda icho ichibisi na kumgong'onda kuwa kambula mwiko kwaviya uwo ni utamu wa mbende. ¹⁶ Mbali one chilonda icho chihona na kugaluka kaidi kuwa chizelu, munhu iyo kezabwela kwa mkulu wa nhambiko, ¹⁷ Nayo kezamulola na one yahawona kuwa chigaluka kaidi kuwa chizelu, kezagong'onda kuwa kela. Munhu iyo kela.

¹⁸ "One munhu yoyose yahawa na ihu muna imbende yake, najo dihona, ¹⁹ mbali hanhu haja hohakalile na ihu hagaluka kuwa lulumu zelu hebu kuwa hadung'hu na hazelu chidogo, yolondeka kumulagusila mkulu wa nhambiko. ²⁰ Mkulu wa nhambiko kezampekula munhu iyo, yahawona hagdimitila na upipi wa hanhu baho ugaluka kuwa mzelu, mkulu wa nhambiko kezagong'onda kuwa munhu iyo kambula mwiko. Uwo ni utamu wa mbende woulawile kuna diihu. ²¹ Mbali one mkulu wa nhambiko yahamulola munhu iyo na kuwona upipi wa hanhu haja haugaluke kuwa mzelu na hahagidimile mbali hafila, basi kezambagula munhu iyo kwa siku saba. ²² Mbali one utamu uwo uhenela muna imbende, mkulu wa nhambiko kezagong'onda kuwa munhu iyo kambula mwiko, iyo kana utamu. ²³ Mbali one hanhu haja hahenele, basi ija ni ng'hovu ya ihu muhala yoisigale, mkulu wa nhambiko kezagong'onda kuwa munhu iyo kela.

²⁴ "One munhu yahalungula na chilonda chibisi chigaluka kuwa chidung'hu chidogo hebu chizelu, ²⁵ mkulu wa nhambiko kezahalola hanhu baho. Na one yahawona kuwa upipi wake ugaluka kuwa mzelu na hagdimitila, uwo ni utamu wa mbende woulawile hana ihanhu halungule. Mkulu wa nhambiko kezagong'onda kuwa munhu iyo kambula mwiko. ²⁶ Mbali one mkulu wa nhambiko yahawona upipi wa hanhu baho siyo mzelu na hahagidimile mbali hafila, mkulu wa nhambiko kezambagula munhu iyo kwa siku saba. ²⁷ Siku yesaba mkulu wa nhambiko kezamulola kaidi. One uhenela muna imbende, basi mkulu wa nhambiko kezagong'onda kuwa munhu iyo kambula mwiko. Uwo ni utamu wa

mbende. ²⁸ Mbali one hanhu hafilile hezasigala iviya bila kwenela, ijo ni lulumu dodilawile kuna ukulungula. Mkulu wa nhambiko kezagong'onda kuwa munhu iyo kela, kwaviya iyo ni ng'hovu ya kulungula.

²⁹ “Mbali munhu yoyose mulume hebu muke, yahawa na utamu wa mbende muna iditwi hebu muna ichidevu, ³⁰ mkulu wa nhambiko kezaulola utamu uwo. One yahawona kuwa hagogidimila na upipi uwa wa ukole na msisili, basi kezagong'onda kuwa munhu iyo kambula mwiko, kwaviya uwo ni uhele na utamu wa mbende wa muna iditwi hebu muna ichidevu. ³¹ One mkulu wa nhambiko yahapekula kaidi uhele uja na yahawona hahagogidimile na upipi siyo mtitu, basi mkulu wa nhambiko kezabagula munhu iyo kwa siku saba. ³² Siku yesaba mkulu wa nhambiko kezalola uhele uwo. One uhele uwo hawenele na habule upipi wa langi ya ukole, hebu hahagogidimile, ³³ munhu iyo kezawegula nyele zake na ndevu zake. Mbali hanhu haja heli na uhele hezahawegula bule, maabaho mkulu wa nhambiko kezabagula munhu iyo kwa siku zimwenga saba. ³⁴ Muna isiku yesaba mkulu wa nhambiko kezalola hanhu heli na uhele muna imbende hebu havingile mgati ya mbende, basi kezagong'onda kuwa munhu iyo kela. Munhu iyo kezafuwa viwalo vake, nayo kezakwela. ³⁵ Mbali yahamala kusafyigwa uhele uwo uhenela, ³⁶ munhu iyo kezapekuligwa na mkulu wa nhambiko na one uhele uhenela muna imbende, mkulu wa nhambiko hezalonda kulola upipi uli na langi ya ukole, munhu iyo kezakuwa kambula mwiko. ³⁷ Mbali one mkulu wa nhambiko yahawona uhele haugaluke na upipi mtitu wota hanhu baho, basi uhele uwo uhona. Munhu iyo kela. Mkulu wa nhambiko kezagong'onda kuwa munhu iyo kela.

³⁸ “One munhu yoyose yawe mulume hebu muke kana mabaka mazelu muna imbende yake, ³⁹ mkulu wa nhambiko kezamulola munhu iyo. One mkulu wa nhambiko yahawona kuwa mabaka yayo ni mazelu chidogo, uwo ni uhele muhala na munhu iyo kela.

⁴⁰ “One mulume yahawa na halaza, iyo kela kwaviya kana halaza muhala. ⁴¹ One halaza ijo dihalawa kuna ichihanga, munhu iyo kana halaza muhala, na kela. ⁴² Mbali one muna iditwi muna halaza hebu hana ichihanga hana baka dung'hu chidogo, uwo ni utamu wa mbende ya lukuli woulawile kuna dihalaza jake muna iditwi hebu muna ichihanga. ⁴³ Mkulu wa nhambiko kezamulola munhu iyo, one yahawona lulumu zelu dung'hu chidogo muna iditwi hebu muna ichihanga na downeka fana utamu wa mbende, ⁴⁴ munhu iyo kana utamu wa mbende. Mkulu wa nhambiko kezagong'onda kuwa munhu iyo kambula mwiko, kwaviya kana utamu wa mbende muna iditwi jake.

⁴⁵ “Munhu yoyose yeli na utamu wa mbende kezayawala viwalo videgeke, nyele zake hezazibunha, na mulomo wake kezaugubika, kezalonga kwa dizi kulu, ‘Niye nyambula mwiko, niye nyambula mwiko!’ ⁴⁶ Munhu iyo kezagendelela kwambula mwiko kwa siku zose ziyeli na utamu uwo. Iyo kambula mwiko, nayo kezakala yaidunwe kunze ya dilago.

Malagilizo kusonhela chimvuguya muna iviwalo

⁴⁷ “One kuhawa na chimvuguya muna diwalo, diwe da sufu hebu chitani, ⁴⁸ walo ijo diwe dilukigwa hebu dibotigwa kwa chitani hebu sufu hebu walo ditendigwe kwa mbende yoyose, ⁴⁹ one chimvuguya icho chihawa cha langi ya yani bisi hebu ndung'hu muna diwalo ijo, walo ijo dina chimvuguya. Ivo dolondeka dilagusigwe kwa mkulu wa nhambiko. ⁵⁰ Mkulu wa nhambiko kezapekula chimvuguya icho na kudika hakwe diwalo ijo kwa siku saba. ⁵¹ Siku yesaba kezapekula chimvuguya icho, one chihenela muna diwalo,

diwe da kubota hebu da kuluka hebu da mbende yoyose, walo ijo dina utamu. Ivo walo ijo jambula mwiko. ⁵² Maabaho mkulu wa nhambiko kezadilunguza walo ijo kwaviya dina chimvuguya chochenela.

⁵³ “Mbali one mkulu wa nhambiko yahalola na yahawona kuwa chimvuguya hachenele bule muna diwalo, ⁵⁴ kezalagiliza walo ijo difuwigwe na dikigwe hakwe kwa siku saba zimwenga. ⁵⁵ Maabaho mkulu wa nhambiko kezadilola walo ijo dihamala kufuwigwa. One hadigaluke ingawa chimvuguya hachenele bule, walo ijo jambula mwiko. Walo ijo kezadilunguza, baka da chimvuguya diwe kuchisogo hebu kuulongozi wa walo ijo. ⁵⁶ One mkulu wa nhambiko yahawona hafilile habule kwaviya difuwigwa, kezasegeza hanhu haja halingile fana utamu wa mbende. ⁵⁷ Maabaho one hafilile howoneka kaidi hamwande muna diwalo dilukigwe hebu dibotigwe hebu muna ichinhu chochose cha mbende, chimvuguya icho chenela. Baho walo ijo kwizadilunguza. ⁵⁸ Mbali walo diya dilawile chimvuguya dihamala kufuwigwa dolondeka kufuwigwa kaidi, ivo dokuwa jela.”

⁵⁹ Ijo ni lagilizo kusunhela chimvuguya chochilawa muna diwalo da sufu hebu chitani na dilukigwe hebu dibotigwe hebu da mbende. Kwa nzila iyo mwizadaha kudimanya walo jambule mwiko na walo hajambule mwiko.

14

Kumsafya munhu yaugule utamu wa mbende

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Dino ni lagilizo kusunhela munhu yeli na utamu wa mbende muna isiku ya kusafiyigwa kwake. Yahahona kezagaligwa kwa mkulu wa nhambiko. ³ Mkulu wa nhambiko kezahita kumulola munhu iyo kunze ya dilago. One utamu wake wa mbende uhona, ⁴ mkulu wa nhambiko kezawalongela wanhu wagale ndege waidi wagima weli hawambule mwiko, chihande cha mbiki wa mwelezi, sufu ndung’hu na tamba da hisopo kwa ichimu cha munhu iyo yondayasafiyigwe. ⁵ Mkulu wa nhambiko kezalonga wamchinje ndege imwe uchanyha ya nongo inogile ili na mazi ya nzasa. ⁶ Maabaho kezamwamha ndege yeli mgima hamwe na chihande cha umbiki wa mwelezi, sufu ya langi ndung’hu na tamba da hisopo, nayo kezavabika ivo hamwe na ndege yeli mgima muna idamu ya ndege yachinjigwe. ⁷ Maabaho idamu ija kezammizila munhu iyo yosafiyigwa utamu wa mbende miyanza saba, maabaho kezagong’onda kuwa munhu iyo kela. Ndege ija yeli mgima kezamuleka yahite kuna imigunda kunze ya lago. ⁸ Munhu iyo kezafuwa viwalo vake na kezawegula nyele zose na kezakoga, nayo kezakuwa kela. Maabaho kezabwela kuna dilago, mbali kezakala kunze ya hema jake kwa siku saba. ⁹ Kezawegula nyele zake zose zili mditwi na ndevu na ng’humbitu. Kezawegula nyele zose zili muna ulukuli lwake. Maabaho kezafuwa viwalo vake na kezakoga, nayo kezakwela.

¹⁰ “Siku yenane kezagala wanang’hondolo walume waidi welibule chilema na zike da ng’hondolo dimwe da mwaka umwe dilibule chilema na chilo nhatu za usage unogile wouhanganyigwe na mavuta kwa ichimu cha nhosa ya mhule, hamwe na mavuta selusi imwe ya lita. ¹¹ Mkulu wa nhambiko yondayamsafye munhu iyo kezamgala haulongozi ha Mndewa Mulungu, habehi na hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu hamwe na vinhu viyagalile. ¹² Mkulu wa nhambiko kezasola mwanang’hondolo mulume imwe na kumulava nhambiko ya ubanzi

hamwe na mavuta selusi imwe ya lita. Maabaho kezavinula uchanya kuwa chilaguso cha kumulavila Mndewa Mulungu. ¹³ Maabaho kezamchinja mwanang'hondolo iyo hana ulupango, hanhu howochinjiligwa wanyama wa nhambiko ya uhasanyi na nhambiko ya kutimbula. Nhambiko ino ya ubananzi fana viili nhambiko ya uhasanyi, ivo ni wa mkulu wa nhambiko, ni nhambiko yelile ng'hani. ¹⁴ Mkulu wa nhambiko kezasola damu ya nhambiko ya ubananzi na kumuhaka munhu yosafyigwa muna digutwi jake da kulume na dole ng'hulu da mkono wake wa kulume na dole ng'hulu da mgulu wake wa kulume. ¹⁵ Maabaho mkulu wa nhambiko kezasola mavuta chidogo ya mzaituni na kuyaguma muna diganza da mkono wake wa kumoso, ¹⁶ maabaho kezavabika chidole cha mkono wake wa kulume muna yamavuta yayo yeli kuna ichiganza cha kumoso na kuyamiza miyanza saba haulongozi wa Mndewa Mulungu. ¹⁷ Mavuta yasigale muna diganza jake kezamuhaka munhu iyo yosafyigwa hasi ya gutwi jake da kulume na dole ng'hulu da mkono wake wa kulume na dole ng'hulu da mgulu wake wa kulume na haja heli na damu ya nhambiko ya ubananzi. ¹⁸ Mavuta yasigale kezamuhaka munhu iyo mditwi. Ivo mkulu wa nhambiko kezamtendela kuilumba haulongozi ha Mndewa Mulungu. ¹⁹ Mkulu wa nhambiko kezamulavila Mndewa Mulungu nhambiko ya uhasanyi na kumtendela kuilumba ija yosafyigwa, muladi kumsegezela kwambula mwiko kwake. Maabaho kezamchinja mwanang'hondolo wa nhambiko ya kutimbula. ²⁰ Maabaho mkulu wa nhambiko kezamulavila nhambiko ya kutimbula na nhosa ya mhule mchanya ya lupango. Mkulu wa nhambiko kezamtendela kuilumba, nayo kezakuwa kela.

²¹ “Mbali munhu iyo yahawa ngayengaye, hadaha kulava vinhu ivo, basi kezagala mwanang'hondolo kuwa nhambiko ya ubananzi yondayenuligwe uchanya kuwa chilaguso cha kumulavila nhambiko, muladi kumtendela munhu iyo kuilumba. Iviya kezagala chilo imwe ya usage wouhanganyigwe na mavuta kwa ichimu cha nhosa ya mhule na mavuta selusi imwe ya lita. ²² Iviya kezagala huwa waidi hebu nziwa waidi fana viyodaha. Imwe kezakuwa wa nhambiko ya uhasanyi na imwenga wa nhambiko ya kutimbula. ²³ Siku yenane kezamgalila mkulu wa nhambiko vinhu iyo haulongozi ha hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu, kwa ichimu cha kusafyigwa kwake haulongozi ha Mndewa Mulungu. ²⁴ Mkulu wa nhambiko kezamsola mwanang'hondolo mulume iyo wa nhambiko ya ubananzi hamwe na yaja yamavuta na kezavinula uchanya kuwa chilaguso cha kuvilavila haulongozi ha Mndewa Mulungu. ²⁵ Kezamchinja mwanang'hondolo mulume iyo wa nhambiko ya ubananzi. Mkulu wa nhambiko kezasola damu na kumuhaka munhu iyo yosafyigwa hasi ya gutwi jake da kulume na muna didole ng'hulu da mkono wake wa kulume na dole ng'hulu da mgulu wake wa kulume. ²⁶ Mkulu wa nhambiko kezakwika mavuta yayo chidogo muna diganza jake da kumoso, ²⁷ na kezayamiza kwa chidole cha mkono wake wa kulume miyanza saba haulongozi ha Mndewa Mulungu. ²⁸ Mkulu wa nhambiko kezamuhaka munhu iyo yosafyigwa mavuta hasi ya gutwi jake da kulume na muna didole ng'hulu da mkono wake wa kulume na dole ng'hulu da mgulu wake wa kulume. Kezamuhaka hanhu haja hoyamuhakile damu ija ya nhambiko ya ubananzi. ²⁹ Mavuta yasigale muna umkono wake kezamuhaka munhu iyo muna iditwi, muladi kumtendela kuilumba haulongozi ha Mndewa Mulungu. ³⁰ Maabaho mkulu wa nhambiko kezalava huwa waidi hebu nziwa waidi fana munhu iyo viyodaha kugala, ³¹ huwa imwe wa nhambiko ya uhasanyi na imwenga

wa nhambiko ya kutimbula. Iviya kezalava nhosa ya mhule, mkulu wa nhambiko kezamtendela kuilumba munhu iyo yosafyigwa haulongozi wa Mndewa Mulungu. ³² Yayo ni malagilizo kusionhela munhu yeli na utamu wa mbende yeli hadaha kulava nhambiko ziya za kuisafya.”

Chimvuguya muna zikaye

³³ Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni, ³⁴ “Vondamwingile muna iisi ya Kanaani yondanimwing’heni kuwa yenu, nizatenda chimvuguya muna ikaye, muna iisi yondaiwe yenu, ³⁵ ivo mwenekaye kezahita kumulongela mkulu wa nhambiko, ‘Niwona chimvuguya muna ikaye yangu.’ ³⁶ Mkulu wa nhambiko kezalagiliza chila chinhu chili umo chilavigwe kunze ya kaye yang’hali hanalola chimvuguya icho, muladi chila chinhu muna ikaye sekechigong’ondigwe kuwa chambula mwiko. Maabaho mkulu wa nhambiko kezakwingila kuilola kaye iyo. ³⁷ Kezalola chimvuguya icho, one chihawoneka muna ing’huta na chitenda mabaka ya langi ndung’hu hebu ya mayani mabisi na kuwoneka kuwa chingila mgati ya ng’huta, ³⁸ mkulu wa nhambiko kezalawa kunze na kuihinda kaye iyo kwa siku saba. ³⁹ Siku yesaba kezabwela na kulola kaidi. One chimvuguya chihenela muna ing’huta ya kaye iyo, ⁴⁰ mkulu wa nhambiko kezawalagiliza wasegeze mabwe yeli hanhu hana ichimvuguya na kuyasa hanhu hambule mwiko kunze ya bululu. ⁴¹ Chokaa ya ng’huta za mgati ya kaye iyo izakwanguligwa na chibugulu chake chizakwasigwa hanhu hambule mwiko kunze ya bululu. ⁴² Maabaho wezasola mabwe yamwenga na kuyeka hanhu haja hoyakalile mabwe ya uchanduso na kuhaka chokaa imwenga.

⁴³ “One chimvuguya icho chihalawilila kaidi muna ikaye yahamala kusegezigwa yamabwe na kukwangula chokaa na kwika chokaa imwenga, ⁴⁴ mkulu wa nhambiko kezahita na kulola. One chimvuguya chenela muna ikaye iyo, uwo ni utamu wa chimvuguya, kaye iyo yambula mwiko. ⁴⁵ Kaye iyo yolondeka ibomoligwe, mabwe yake na mibiki yake na chokaa yake vigaligwe hanhu hambule mwiko kunze ya bululu. ⁴⁶ Munhu yoyose yokwingila muna ikaye lusita ihindigwa, kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ⁴⁷ Munhu yoyose yogona hebu yoja muna ikaye iyo, kolondeka yafuwe viwalo vake.

⁴⁸ “One yahakomeleza kuilola goya kaye iyo, mkulu wa nhambiko kezawona chimvuguya hachenele viikomelezeke kuhakigwa chokaa, mkulu wa nhambiko kezagong’onda kuwa kaye iyo hayambule mwiko, kwaviya chimvuguya chimala. ⁴⁹ Muladi kuisafya kaye iyo, mkulu wa nhambiko kezasola ndege waidi hamwe na chihande cha mbiki wa mwelezi, sufu ndung’hu na tamba da hisopo. ⁵⁰ Kezamchinja ndege imwe uchanyha ya nongo ili na mazi ya nzasa. ⁵¹ Maabaho kezasola chihande cha mbiki wa mwelezi na hisopo na sufu ndung’hu na ndege yeli mgima, kezavivabika vose muna idamu ya ndege ija yachinjigwe na muna yamazi ya nzasa. Kezaimizila ikaye iyo miyanza saba. ⁵² Ivo kezaisafya ikaye iyo kwa damu ya ndege yafile na mazi ya nzasa na ndege ingima na chihande cha mbiki wa mwelezi na sufu ndung’hu na tamba da hisopo. ⁵³ Maabaho ndege ija ingima kezamuleka yaguluke yahite kuna imigunda kunze ya bululu. Ivo niivo vodayaitendele kuilumba kaye iyo, nayo izakuwa hayambule mwiko.”

⁵⁴ Yano ni malagilizo kusionhela utamu wa mbende, kwa uhele, ⁵⁵ chimvuguya muna diwalo na muna ikaye, ⁵⁶ lulumu hebu chilonda

hebu baka,⁵⁷ muladi kulagusa chinhu chelile hebu chambula mwiko. Yayo ni malagilizo kusunhela utamu wa mbende na chimvuguya.

15

Ufila woumtenda munhu yambule mwiko

¹ Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni, ² “Walongele vino Waisilaili, ‘Mulume yoyose yahalawigwa na ufila, ufila uwo womtenda yambule mwiko. ³ Vino niivo ufila voumtenda munhu yambule mwiko, lusita lwose vondagalawigwe na ufila hebu ufila houkimiligwa mgati yake, munhu iyo kambula mwiko. ⁴ Komwa josome doyokalila hebu doyogonela, jambula mwiko. Na chochose choyakalile chizakuwa chambula mwiko. ⁵ Munhu yoyose yodalisa komwa da munhu iyo, kolondeka yafuwe viwalo vake na yoge, nayo kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ⁶ Munhu yoyose yondagalile chinhu chiyokalila munhu iyo yolawigwa na ufila, kolondeka yafuwe viwalo vake na yoge, nayo kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ⁷ Munhu yoyose yomdalisa munhu yolawigwa ufila, kolondeka yafuwe viwalo vake na yoge, nayo kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ⁸ Munhu yoyose yolawigwa na ufila yahambwajulila mate munhu yelile, munhu iyo yabwajuliligwe mate kolondeka yafuwe viwalo vake na yoge, nayo kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ⁹ Lili josome da kukalila munhu yolawigwa na ufila mchanyha ya mnyama dizakuwa jambula mwiko. ¹⁰ Munhu yoyose yodalisa chinhu chochose chiyakalile munhu iyo, kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. Munhu yoyose yondagasole chinhu chochose choyakalile munhu iyo, kolondeka yafuwe viwalo vake na yoge, nayo kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ¹¹ One munhu yoyose yahalawigwa na ufila yahamdalisa munhu bila kunawa makono yake, munhu yadaliligwe kolondeka yafuwe viwalo vake na yoge, nayo kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ¹² Chia chochose cha ulongo chochidaliligwe na munhu yolawigwa na ufila, cholondeka chitiligwe. Mbali chia chochose cha mbao cholondeka chisunhigwe na mazi.

¹³ “ ‘Mulume yoyose yolawigwa na ufila yahahonyigwa utamu wake, kolondeka yagozele siku saba. Kezafuwa viwalo vake na koga mazi yanogile ya nzasa, nayo kezakuwa kela. ¹⁴ Siku yenane kolondeka yagale huwa waidi hebu nziwa waidi haulongozi ha Mndewa Mulungu hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu na kumwing’ha mkulu wa nhambiko. ¹⁵ Mkulu wa nhambiko kezawalava, imwe kwa nhambiko ya uhasanyi na imwenga kwa nhambiko ya kutimbula. Mkulu wa nhambiko kezamtendela kuilumba munhu iyo haulongozi ha Mndewa Mulungu kwa ichimu cha kwambula mwiko kwake kwa kulawigwa na ufila.

¹⁶ “ ‘One mulume yoyose yahalawigwa na shahawa, kolondeka yoge mazi lukuli lwose, nayo kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ¹⁷ Walo josome dodilagaliligwe na shahawa hebu mbende yoyose ya mnyama yoidaliligwe na shahawa iyo, yolondeka ifuwigwe kwa mazi, nayo izakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ¹⁸ One mulume yoyose yahambandama muke, yahalawigwa na shahawa, wose waidi wolondeka woge mazi, nawo wezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo.

¹⁹ “ ‘Mwanamke yoyose viyokuwa muna zisiku zake, kezakuwa kambula mwiko kwa siku saba. Munhu yoyose yondagamdalise mwanamke iyo kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ²⁰ Chinhu chochose chiyokalila

hebu kugonela lusita yahawa muna zisiku zake, chizakwambula mwiko. ²¹ Munhu yoyose yondayadalise komwa da mwanamke iyo, kolondeka yafuwe viwalo vake na koga mazi, nayo kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ²² Munhu yoyose yondayadalise chinhu chochose chiyokalila muke iyo kolondeka yafuwe viwalo vake na yoge, nayo kezakuwa kambula mwiko mbaka ichigulogulo. ²³ Munhu yoyose yondayadalise chinhu chochose chiyakalile mwanamke iyo hebu komwa, kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ²⁴ One mulume yahambandama muke na damu ya siku za mwanamke iyo ihamulagalila mulume iyo, kezakwambula mwiko kwa siku saba. Komwa josome dondayagonele mulume iyo dizakwambula mwiko.

²⁵ “ ‘One mwanamke yahalawigwa na damu kwa siku nyingi kufosa viwaga siku zake hebu kolawigwa damu siku siyo zake, siku zose zoyolawigwa na damu kezakwambula mwiko. ²⁶ Komwa josome diyogonela lusita ulu hebu ukazi uyokalila, vizakwambula mwiko fana viyokwambula mwiko lusita lwa siku zake. ²⁷ Munhu yoyose yondayadalise vinhu ivo, kolondeka yafuwe viwalo vake na yoge, nayo kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. ²⁸ Damu ihanyala, mwanamke iyo kezagozela siku saba muladi yawe kela, zihafosa siku izo kezakuwa kela. ²⁹ Siku yenane kezasola huwa waidi hebu nziwa waidi na kungalila mkulu wa nhambiko hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. ³⁰ Mkulu wa nhambiko kezamulava imwe kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi na imwenga kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula. Maabaho mkulu wa nhambiko kezamtendela kuilumba mwanamke iyo haulongozi ha Mndewa Mulungu kwa ichimu cha kwambula mwiko kwake kwa kulawigwa damu.

³¹ “ ‘Vino niivo vondamuwabagule Waisilaili kulawa muna ukwambula mwiko kwawo, kwaviya wahadikwenhukila hema da Mulungu jangu wahawa wambula mwiko najo dizakwambula mwiko. One wahatenda ivo wezadanganika.’ ”

³² Yano yayo malagilizo kwa mulume yolawa ufila na yolawa shahawa na kuwa kambula mwiko. ³³ Lagilizo dino domsonhela mwanamke yeli muna zisiku zake na mulume hebu mwanamke yolawigwa na chochose. Iviya domsonhela mulume yombandama muke yambule mwiko.

16

Siku ya Kuilumba

¹ Mndewa Mulungu kalonga na Musa viwamalile kudanganika wabwanga waidi wa Haluni viwakalile womkwenhukila Mndewa Mulungu. ² Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Mulongele Haluni ndugu yako sekeyengile hanhu helile ng’hani kuchisogo ya panzia lusita halulondeka, kwaviya baho hondanilawile kuna diwingu uchanyha ya ngubiko ya kuilumba. One yahatenda ivo kezadanganika. ³ Haluni kezakwingila hanhu helile ng’hani yahagala dang’ang’a da ng’ombe lume kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi na bebelu da ng’hondolo kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula.

⁴ “Kezakoga lukuli lose kwa mazi, maabaho kezavala mawalo yelile. Kezayawala ng’hanzu ya chitani mgati ya walo da mgati ya kaputula ya chitani na kuifunga mkwiwi ya chitani, na kezafunga chilemba cha chitani.

⁵ “Haluni kezasola mabebelu maidi ya luti kulawa kwa Waisilaili kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi na bebelu da ng’hondolo kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula. ⁶ Haluni kezalava ng’ombe lume kwa nhambiko ya uhasanyi na kutenda kuilumba kwa ichimu chake mwenyewo na wanhu wa

muna ikaye yake. ⁷Maabaho yasole yaja mabelu maidi ya luti na kuyagala haulongozi ha Mndewa Mulungu hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. ⁸Baho kezatowa mhiya kwa kusang'hanila mabwe maidi kwa mabelu maidi ya luti, dibwe dimwe kwa ichimu cha Mndewa Mulungu na dimwenga kwa ichimu cha Azazeli*. ⁹Haluni kezagala bebelu da luti dodisaguligwe na mhiya kwa ichimu cha Mndewa Mulungu na kumulavila nhambiko ya uhasanyi. ¹⁰Mbali bebelu da luti dodisaguligwe kwa mhiya kwa ichimu cha Azazeli dizalavigwa haulongozi ha Mndewa Mulungu kuno mgima muladi kutenda kuilumba, mkulu wa nhambiko kezamuleka yahite kuchuwala kwa Azazeli.

¹¹“Haluni kezalava dang'ang'a lume da ng'ombe kuwa nhambiko ya uhasanyi kwa ichimu chake mwenyewo, na kutenda kuilumba kwa ichimu chake mwenyewo na kwa ichimu cha wanhu wa muna ikaye yake. Maabaho kezadichinja dang'ang'a ijo kwa nhambiko ya uhasanyi. ¹²Maabaho kezasola chetezo yoimemile makala ya moto kulawa hana ulupango lwili haulongozi ha Mndewa Mulungu na maganza maidi ya ubani woudundigwe vinogile, maabaho kezaugala kuchisogo ya panzia. ¹³Kezaguma ubani muna umoto uwo haulongozi ha Mndewa Mulungu, yosi da ubani uwo dizaigubika ngubiko ya kuilumba, ivo hezadanganika. ¹⁴Kezasola damu ya ng'ombe ija na kutopola na chidole chake na kuimiza ubanzi wa ulawilo wa zuwa wa ngubiko ya kuilumba, maabaho kezaimiza haulongozi ha sanduku da lagano miyanza saba.

¹⁵“Maabaho kezadichinja diya bebelu da luti da nhambiko ya uhasanyi kwa wanhu wose. Kezagala damu ya luti iyo hanhu helile ng'hani, na kwa damu iyo kezatenda viyaviya fana viyaitendile damu ya ng'ombe. Kezaimiza mchanyha ya ngubiko ya kuilumba na kuulongozi kwake. ¹⁶Ivo kezatenda kuilumba kwa ichimu cha hanhu helile ng'hani, kwa ichimu cha mbuli zambule mwiko ziwatendile Waisilaili na kwa ichimu cha uhasanyi wawo wose. Iviya kezatenda ivo kwa ichimu cha hema da Mulungu dili hagati ya wanhu wawo wambule mwiko. ¹⁷Haluni viyotenda kuilumba kwa ichimu chake mwenyewo na wanhu wa muna ikaye yake na Waisilaili wose, mgati muna dihema da Mulungu sekeyakale munhu yoyose mbaka vondayakomeleze na kulawa kunze. ¹⁸Maabaho kezalawa na kuhita kuna ulupango lwili haulongozi ha Mndewa Mulungu na kutenda kuilumba. Kezasola damu chidogo ya ng'ombe ija na luti na kuihaka muna yamahembe yose ya lupango. ¹⁹Kezaimiza damu iyo haulongozi wa lupango kwa chidole chake miyanza saba, na ivo kulusafya kwambula mwiko kulawile kwa Waisilaili na kulutenda lwele.

²⁰“Haluni vondayakomeleze kuhatendela kuilumba hanhu helile ng'hani na hema da Mulungu na lupango, kezalondeka yagale luti yeli mgima kwa ichimu cha Azazeli. ²¹Haluni kezakwika makono yake mchanyha ya ditwi da bebelu da luti iyo yeli mgima na kulonga kwa mulomo wake uhasanyi wose wa Waisilaili na ubananzi wawo wose na wihi wawo wose, muladi kuyeka yayo yose muna iditwi da bebelu da luti. Maabaho kezamuleka luti iyo yahite kuchuwala, kezagaligwa uko na munhu yoyose yondayailave mwenyewo. ²²Kezamuleka luti iyo yahite kuchuwala, ihawa kasola ubananzi wawo wose.

²³“Maabaho Haluni kezakwingila muna dihema da Mulungu na kezahambula mawalo ya chitani yoyayawale viyengile hanhu helile ng'hani na kuyaleka umo. ²⁴Kezakoga umo mgati hana ihanhu helile na kuyawala

* **16:8** Azazeli fambulu jake hadimanyika, mbali wasomi wogesa yodahika kuwa zina da hanhu hebu chinyamkela.

viwalo vake. Kezalawa na kuilavila nhambiko yake ya kutimbula, na nhambiko ya kutimbula ya wanhu wose, muladi kutenda kuilumba kwa ichimu chake mwenyewe na wanhu wose. ²⁵ Mavuta ya nhambiko ya uhasanyi kezayatimbula mchanyha ya lupango. ²⁶ Munhu yoyamgalile luti kwa Azazeli kolondeka yafuwe viwalo vake na koga muladi yadahe kwingila muna dilago. ²⁷ Ng'ombe na luti wowalavigwe nhambiko ya uhasanyi, waja damu yawo igaligwa hanhu helile ng'hani, muladi kutenda kuilumba, wezagaligwa kunze ya lago na kutimbuligwa. Mbende zawo na nyama zawo na mavi yawo vose vizatimbuligwa. ²⁸ Munhu yondayawatimbule kezafuwa viwalo vake na koga, muladi yadahe kwingila muna dilago.

²⁹ "Lagilizo dino molondeka mudizindilile siku zose. Siku ya longo ya mwezi wesaba, mweye na nyambenyambe wowokala kumwenu, siku iyo molondeka mufunge na muleke kusang'hana usang'hano. ³⁰ Kwaviya muna isiku iyo kuilumba kwizatendigwa kwa ichimu chenu muladi kumsafyani, na mweye mwizasafiygwa uhasanyi wenu wose haulongozi ha Mndewa Mulungu. ³¹ Siku iyo ni siku ya mhumulo na mweye mwizaleka kuja. Lagilizo ijo dinane siku zose. ³² Mkulu wa nhambiko yoyahakigwe mavuta na kwikigwa kwa sang'hano yelile yasole hanhu ha tati yake, iyo kezatenda kuilumba kuno kayawala mawalo yelile ya chitani ³³ na kezatenda kuilumba kwa ichimu cha hanhu helile ng'hani na kwa ichimu cha hema da Mulungu na lupango na wakulu wa nhambiko na Waisilaili wose. ³⁴ Dino ni lagilizo da kuzindililigwa siku zose, molondeka mudizindilile muladi kuwatendela kuilumba Waisilaili mwanza umwe chila mwaka kwa ichimu cha uhasanyi wawo." Musa katenda yose fana viyalagilizigwe na Mndewa Mulungu.

17

Hanhu ha kulavila nhambiko

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² "Walongele Haluni na wanage wa chilume na wanhu wose wa Isilaili, 'Yano yayo yoyalagilize Mndewa Mulungu. ³ Munhu yoyose mwa Waisilaili yahachinja ng'ombe lume hebu mwanang'hondolo hebu luti mgati ya lago hebu kunze ya lago, ⁴ bila kumgala mnyama iyo hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu muladi kumulavila Mndewa Mulungu. Munhu iyo kokuwa kabananga kwa kwiitila damu, ketila damu na kezabaguligwa mwa wanhu wake. ⁵ Lungilo da lagilizo dino ni kuwa Waisilaili wolondeka wamgalile Mndewa Mulungu nhambiko zawo za wanyama ziya umwaka wakala wazowela kuzichinjila kuna imigunda. Wezawagala wanyama wawo kwa mkulu wa nhambiko hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu, wezawachinja na kumulavila Mndewa Mulungu nhambiko za tindiwalo. ⁶ Maabaho mkulu wa nhambiko kezaimiza damu muna ulupango lwa Mndewa Mulungu lwili hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu na kuyatimbula yaja yamavuta yawe na mnung'ho unogile wa kumnogeza Mndewa Mulungu. ⁷ Ivo Waisilaili wezaleka kutambikila nyang'hiti za milungu ya uvwizi zilingile fana luti, ziwozisondelela na kumuleka Mndewa Mulungu fana munhu yotenda ugoni. Lagilizo dino dikale siku zose kwa nyelesi zose.'

⁸ "Walongele kuwa Muisilaili yoyose hebu nyambenyambe yokala kumwawo, yolava nhambiko ya kutimbula hebu nhambiko imwenga, ⁹ mbali haigala hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu muladi kumulavila Mndewa Mulungu, munhu iyo kezabaguligwa mwa wanhu wake.

Kulemesigwa kuja damu

¹⁰ “One Muisilaili yoyose hebu nyambenyambe yokala kumwawo koja damu yoyose, nizamulema munhu iyo na kumbagula na wanhu wake.

¹¹ Mana ugima wa chiembe wa muna idamu, nimwing’hani muladi kumtendelani kulumba hana ulupango, ni damu yoitenda kulumba kwa ichimu cha ugima wenu. ¹² Ivo lekamana niwalongela Waisilaili, ‘Munhu yoyose mkaya hebu nyambenyambe yokala hamwe na mweye, kolondeka sekeyaje damu.’

¹³ “Muisilaili yoyose hebu nyambenyambe yokala kumwenu yoyosaka mnyama hebu ndege yodigwa, kolondeka yetile damu hasi na yaisilize na msanga, ¹⁴ kwaviya ugima wa chila chiembe wa muna idamu. Lekamana niwalongela Waisilaili, ‘Sekemuje damu ya chiembe chochose, kwaviya ugima wa chiembe wa muna idamu yake.’ Yoyose yondayaje damu kezabaguligwa mwa wanhu wake.

¹⁵ “Munhu yoyose yawe mkaya hebu nyambenyambe, yoja chochose chifile chenyewo hebu chikomigwe na mnyama wa kumbago, munhu iyo kolondeka yafuwe viwalo vake na yoge, nayo kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo. Maabaho kezakuwa kasafyigwa. ¹⁶ Mbali one hafuwile viwalo vake na koga, kolondeka yalihilizigwe kwa wihi wake.”

18

Kuibandama kuli hakulondeka

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Walongele Waisilaili kuwa niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ³ Sekemutende fana viwotenda wanhu wokala muna iisi ya Misili kuja komukalile, hebu sekemutende fana viwotenda wanhu wa isi ya Kanaani koningalani. Sekemutende fana wawo viwotenda. ⁴ Molondeka kwamha malagilizo yangu na kuzindilila ndagilizi zangu. Niye ni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ⁵ Ivo yamheni malagilizo na ndagilizi zangu, mana munhu yotenda ivo kezakuwa mgima. Niye niyo Mndewa Mulungu.

⁶ “Munhu yoyose sekeyambandame ndugu yake wa habehi. Niye niyo Mndewa Mulungu. ⁷ Sekeumgume chinyala tati yako kwa kumbandama mami yako yakweleke. Sekeumgume chinyala kwaviya iyo ni mami yako. ⁸ Sekeumgume chinyala tati yako kwa kumbandama muke wake. ⁹ Sekeumbandame lumbu jako, mndeleva wa tati yako hebu mndeleva wa mami yako, yawe lumbu yelekigwe muna ikaye yenu hebu kumwenga. ¹⁰ Sekeumbandame muzukulu wako, mwana wa mwanago hebu wa mndeleva wako, uko ni kuiguma chinyala. ¹¹ Sekeumbandame mndeleva yelekwe na mami yako wa kuvikila, kwaviya iyo ni lumbu jako iviya. ¹² Sekeumbandame mami yako sangazi, lumbu wa tati yako, kwaviya iyo ni ndugu wa tati yako. ¹³ Sekeumbandame mwali wa mami yako, kwaviya iyo ni ndugu wa mami yako. ¹⁴ Sekeumgume chinyala sekulu wa tati yako kwa kumbandama muke wake, kwaviya iyo ni mami yako mkulu. ¹⁵ Sekeumbandame muke wa mwanago, kwaviya iyo ni mkoi wako wa chike. ¹⁶ Sekeumbandame muke wa sekulu wako hebu mdodo wako, uko ni kunguma chinyala sekulu wako hebu mdodo wako. ¹⁷ One uhambandama muke, uteganye muladi sekeumbandame mndeleva wake, hebu wazukulu zake. Wawo ni ndugu wa habehi, mbuli izo ni za chilozo. ¹⁸ Sekeumsole mwali wa muke wako kuno muke wako yang’hali mgima. Iyo izawatenda汪ombe.

19 “Sekeumbandame muke yahawa muna zisiku zake. 20 Sekeumbandame muke wa miyago buleivo kwizaitenda mwenyewo wambule mwiko.

21 “Sekeumulave mwanago yoyose kuwa nhambiko kwa mulungu Moleki, kwaviya uhatenda ivo kodiliga zina jangu, niye Mulungu wako. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wako.

22 “Sekeumbandame mulume miyago fana muke. Mbuli iyo yotibusa. 23 Sekeumbandame mnyama muladi sekewambule mwiko, mulume yoyose hebu muke yoyose sekeyatende ivo, mana kutenda ivo ni chilozo.

24 “Sekeuitende wambule mwiko kwa kutenda mbuli izo, mana kwa mbuli izo nowawinga wanhu wa zisi zili habehi na mweye, kwaviya wawo wotenda ivo na kuitenda wambule mwiko. 25 Isi yawo yambula mwiko, niye niitagusa, nayo iwadeka wanhu wake. 26 Mbali mweye na nyambenyambe wokala kumwenu, molondeka mwamhe ndagilizi na malagilizo yangu, na hebu sekemutende mbuli izo zitibusa. 27 Mbuli izo zitibusa wazitenda wanhu wakalile kuna iisi ya Kanaani, nawo waitenda isi yambule mwiko. 28 Isi izawadekani one muhaitenda yambule mwiko, fana voiwadekile wanhu wa zisi zimwenga wowamulongoleleni kukala uko. 29 Munhu yoyose yotenda mbuli yoyose mwa mbuli zino zitibusa, kolondeka yabaguligwe mwa wanhu wake. 30 Ivo yamheni chigangamavu yose yonimulagilizeni, sekemutende chihendo chochose cha kutibusa chochitendigwe na waja wamulongoleleni kukala muna iisi ija. Sekemwambule mwiko kwa mbuli izo. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.”

19

Malagilizo kusionhela kutenda mbuli zinogile

1 Mndewa Mulungu kamulongela Musa, 2 “Walongele Waisilaili wose, ‘Muwe welile kwaviya niye Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, nyela. 3 Chila munhu vimwili yawahulike tati yake na mami yake, na molondeka muizindilile siku yangu ya mhumulo. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

4 “Sekemutambikile nyang’hiti na sekemuitendele milungu ya zuma na kuitambikila. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

5 “Vomumulavila nhambiko ya tindiwalo Mndewa Mulungu, mumulavile fana voilondeka muladi mupate kutogoligwa. 6 Nyama iyo yolondeka idigwe muna isiku iyachinjigwe mnyama iyo hebu igolo yake. Nyama yoyose yondaisigale mbaka siku yetatu yolondeka isomigwe na moto, 7 kwaviya yambula mwiko, na one munhu yoyose yahaja nyama iyo, nhambiko iyo sizaitogola bule. 8 Munhu yoyose yoja nhambiko iyo kolondeka yatagusigwe kwa ubananzi wake, kwaviya kachitenda chinhu chelile cha Mndewa Mulungu chambule mwiko. Munhu iyo kezabaguligwa mwa wanhu wake.

9 “Vondamugobole vinhu vimuhandile muna imigunda yenu, sekemugobole ng’hani mbaka muna zimhaka za migunda, hebu sekemusalale. 10 Sekemusalale migunda yenu ya mizabibu hebu sekemudondole zabibu zilagale, muwalekele nyambenyambe na ngayengaye. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

11 “Sekemubawe hebu sekemuivwizile, hebu sekemuilongele uvwizi. 12 Sekemuilahe uvwizi kwa zina jangu, na ivo kudiliga zina da Mulungu wenu. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. 13 Sekemumbamanye munhu yoyose hebu kumbawila. Yombe da munhu yekigwe kusang’hana kwa kulihigwa, sekedikale kumwenu misi na chilo. 14 Sekemumduwile

msuwamagutwi hebu sekemumwikile ng'walo munhu chipofu, mbali mum-dumbe Mulungu wenu. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

15 “ ‘Muhumize vilondeka, sekeumpendeleo ngayengaye hebu kumdumba tajili. Mbali molondeka muwataguse wayenu vilondeka.

16 Sekemufose kuno na kuno kuwalongeleza mbuli za uvwizi wanhu wenu, hebu sekemuwatende wayenu wadanganike kwa mbuli zenu. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

17 “ ‘Sekemuwehile ndugu zenu muna imizoyo yenu, mbali molondeka muwazume wakaya wayenu muladi sekemutende ubananzi kwa ichimu chawo. 18 Sekemuwalihizile hebu kuwehila wayenu, mbali muwalonde wakaya wayenu fana vomuilonda wenyewo. Niye niyo Mndewa Mulungu.

19 “ ‘Zindilileni malagilizo yangu, sekemuleke wanyama wenu walele na wanyama wa modeli imwenga. Muna imigunda yenu sekemuhande mbeyu za modeli mbili. Sekemuyawale mawalo yasonigwe kwa modeli mbili za chitambala.

20 “ ‘Mulume yahambandama mwanamke yeli mtumwa wa chike yoy-auzigwe na mulume imwenga, mbali yang'hali hanakomboligwa hebu hanatendigwa yailegehe, wolondeka watagusigwe, mbali sekewakomigwe kwaviya mwanamke iyo yang'hali hanailegeha. 21 Mulume iyo kezagala nhambiko yake ya ubananzi haulongozi ha hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. Nhambiko iyo ni bebelu da ng'hondolo kunilavila niye Mndewa Mulungu. 22 Mkulu wa nhambiko kezamtendela kuilumba kwa ng'hondolo iyo haulongozi ha Mndewa Mulungu kwa ichimu cha uhasanyi uyatendile, nayo kezalekelelwa uhasanyi wake.

23 “ ‘Vondamufike kuna iisi ya Kanaani na kuhanda modeli zose za mibiki ya matunda, matunda yayo hamwizayaja bule. Mwizalemesigwa kuyaja kwa miyaka mitatu. 24 Muna umwaka wekane matunda yake yose yeza-kuwa yela, yezalavigwa kuwa nhosa ya kumwing'ha nhogolwa Mndewa Mulungu. 25 Mbali matunda ya kusongela mwaka wetano modaha kuja. One muhatenda yano yose, mibiki yenu izakwima matunda mengi. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

26 “ ‘Sekemuje nyama yoyose ili na damu. Sekemulole bawo na sekemu-tende uhawi. 27 Sekemusenyeye nyele zili mumgwazo wa matwi yenu hebu sekemuwegule ndevu zenu.

28 “ ‘Sekemuichanje sale yoyose muna zing'huli zenu kwa ichimu cha wadanganike, hebu sekemwandike chilaguso muna zing'huli zenu. Niye niyo Mndewa Mulungu.

29 “ ‘Sekeumtende mwanago wa chike yambule mwiko kwa kumtenda malaya, muladi isi yose sekeimeme umalaya na wihi.

30 “ ‘Zindilileni Siku zangu za Mhumulo na muhahishimu hanhu hangu helile. Niye niyo Mndewa Mulungu.

31 “ ‘Sekemuhite kwa wanhu wolonga na mizimu hebu wahawi, muladi kuwapula wamulaguileni na kuitenda mwambule mwiko. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

32 “ ‘Muhawa haulongozi ha mulala molondeka mwime muladi kumwing'ha hishima yake. Mumdumbe Mulungu wenu. Niye niyo Mndewa Mulungu.

33 “ ‘One nyambenyambe yahakala muna iisi yenu, sekemumtendele vihile. 34 Nyambenyambe iyo yokala muna iisi yenu molondeka mukale nayo vinogle fana mkaya miyenu. Mumulonde fana vomuilonda wenyewe, mana na mweye iviya mukala nyambenyambe muna iisi ya Misili. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

35 “Sekemumvwizile munhu yoyose kwa kusang’hanila ningo za uvwizi, za utali hebu nzamo hebu lumemo. 36 Molondeka musang’hanile ningo za vibaba na mhishi za kweli. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yonimulavileni muna iisi ya Misili. 37 Zindilileni na kutenda malagilizo yangu na ndagilizi zangu zose. Niye niyo Mndewa Mulungu.’ ”

20

Nhaguso kwa ichimu cha wihi

1 Mndewa Mulungu kamulongela Musa, 2 “Walongele Waisilaili, ‘Muisilaili yoyose hebu nyambenyambe yoyose yokala kumwenu yahamulava nhambiko mwanage yoyose kwa mulungu Moleki, kolondeka yakomigwe. Wanhu wose wezamtowa na mabwe. 3 Nizamulola munhu iyo na kumbagula mwa wanhu wake, kwaviya kamulava nhambiko mwanage kwa mulungu Moleki, na ivo kuhatenda hanhu hangu helile hambule mwiko na kudiliga zina jangu jelile. 4 Mbali one wanhu wa hanhu baho wahamuwona viyomulava mwanage kwa Moleki na hawamkoma, 5 niye mwenyewo nizamuhindikila munhu iyo na kumtagusa yeye na lukolo lwake lose. Nizawabagula mwa wanhu wawo, yeye mwenyewo na wanhu wa muna ikaye yake walinga fana wagoni kwa kumtambikila mulungu Moleki.

6 “ ‘One munhu yoyose yahahita kwa wanhu wolonga na mizimu na wahawi, nizamulema munhu iyo na kumbagula mwa wanhu wake. 7 Ivo muyelize wenyewo na muwe welile kwaviya niye ni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. 8 Zindilileni na kuyatenda malagilizo yangu, kwaviya niye niyo Mndewa Mulungu yonimtendani welile.

9 “ ‘Mndewa Mulungu kalagiliza kuwa munhu yoyose yomduwila tati yake hebu mami yake, koitendela mwenyewo yawe na ubananzi, kolondeka yakomigwe.

10 “ ‘One mulume yahambandama muke wa miyage, kweli wose waidi wolondeka wakomigwe. 11 One mulume yoyose yahambandama muke wa tati yake, kamguma chinyala tati yake. Kweli wose waidi wolondeka wakomigwe. Woitendela wenyewo wawe na ubananzi. 12 Mulume yoyose yahambandama muke wa mwanage, kweli wose waidi wolondeka wakomigwe, watenda mbuli ya chilozi, woitendela wenyewo wawe na ubananzi. 13 One mulume yahambandama mulume miyage fana viyombandama muke, wotenda mbuli itibusu, kweli wose waidi wolondeka wakomigwe. Woitendela wenyewo wawe na ubananzi. 14 One mulume yahamsola muke hamwe na mami yake, wose watatu wezasomigwa moto, muladi sekekuwe na chilozi hagati yenu. 15 One mulume yahambandama mnyama, kweli mulume iyo na mnyama iyo wolondeka wakomigwe. 16 One muke yahambandama mnyama, muke iyo na mnyama iyo wolondeka wakomigwe. Woitendela wenyewo wawe na ubananzi.

17 “ ‘One mulume yahamsola lumbu jake, mwana wa chike wa tati yake hebu wa mami yake, na mwana iyo katogola kusoligwa na lumbu jake na kumbandama, mbuli iyo ya chinyala, waidi wawo wolondeka wabaguligwe mwa wanhu wawo haulongozi ha wanhu, kwaviya watenda mbuli ya chinyala. Mulume iyo kezatagusigwa kwa uhasanyi wake. 18 One mulume yahambandama muke yeli muna zisiku zake, wose waidi wolondeka wabaguligwe mwa wanhu wawo. Mulume iyo kambandama muke yambule mwiko yeli na damu, na muke iyo kabandamigwa na mulume kuno kana damu.

19 “Sekeumbandame mwali wa mami yako hebu mwali wa tati yako, kwa kutenda ivo kwizawaguma chinyala ndugu zako wa habehi, wose wolondeka kugaya kwa ichimu cha ugoni. ²⁰ One mulume yahambandama muke wa mtumba wake, kamguma chinyala mtumba wake, mulume iyo na muke iyo wezatusigwa kwa uhasanyi uwatendile na wezadanganika bila kupata wana. ²¹ One mulume yahamsola muke wa sekulu wake hebu mdodo wake, mulume iyo katenda chinhu chambule mwiko na kumguma chinyala sekulu wake hebu mdodo wake. Wezadanganika bila kupata wana.

²² “Zindilileni malagilizo yangu yose na ndagilizi zangu zose, buleivo mwizadekigwa na isi yonimgalani. ²³ Sekemusondelele vihendo wa wanhu wokala uko, nowawinga wanhu haulongozi wenu. Kwaviya watenda mbuli zino zose, niwehila ng'hani. ²⁴ Mbali nimulongelani, “Mwizahazi isi yawo, nizamwing'hani fana uhazi, isi ili na ulongo unogile.” Niye Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yonimbaguleni na wanhu wa zisi zimwenga. ²⁵ Ivo sekemuhanganye mnyama yambule mwiko na hambule mwiko, ndege yambule mwiko na hambule mwiko. Sekemwambule mwiko kwa kudalisa mnyama hebu ndege hebu chinhu chochose chochitambala muna iisi chochilemigwe kuwa chambula mwiko. ²⁶ Mwizakuwa welile kumwangu, mana niye Mndewa Mulungu nyela na nimbagulani na wanhu wa zisi zimwenga, muladi muwe wangu.

²⁷ “Mulume hebu muke yoyose yolonga na mizimu hebu muhawi, kolondeka yakomigwe kwa kutowigwa na mabwe. Wose wana ubananzi wouwawonda wakomigwe.”

21

Ugima wa ukulu wa nhambiko

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Walongele welesi wa Haluni weli wakulu wa nhambiko, ‘Munhu yoyose kumwenu sekeyambule mwiko kwa kumdalisa munhu yadanganike muna ulukolo lwake, ² mbali ndugu yake wa habehi fana viya tati yake hebu mami yake hebu mwanage hebu mndeke wake hebu sekulu wake, ³ hebu mwali wake wa habehi yeli yang'ali hanasoligwa yokala muna ikaye yake, kwa muke iyo kezaitenda mwenyewo yambule mwiko. ⁴ Sekeyaitende mwenyewo yambule mwiko kwa kuwadalisa ndugu wa kuuzengele wake, kwa kutenda ivo koitenda mwenyewo yambule mwiko.

⁵ “Wakulu wa nhambiko sekewawegule nyele za mumgwazo wa matwi yawo hebu ndevu zawo hebu sekewachanje sale muna zing'huli zawo kulagusa kuwa wolila. ⁶ Wolondeka wawe welile kwa Mulungu wawo hebu sekewadilige zina da Mulungu wawo. Kwaviya wawo wolava kwa Mndewa Mulungu nhambiko kwa moto, yani ndiya ya Mulungu wawo. Ivo wolondeka wawe welile. ⁷ Wakulu wa nhambiko wolondeka sekewasole mwanamke malaya hebu muke yasigwe. Kwaviya wakulu wa nhambiko watandigwa kuwa welile kwa Mulungu. ⁸ Kwizamanya mkulu wa nhambiko kuwa kela, mana yeye iyo yolava nhosa ya gate da Mulungu wako. Kezakuwa kela kumwako, kwaviya niye Mndewa Mulungu niyo yonimtendani mwele. ⁹ Mndeke wa mkulu wa nhambiko yoyose yahaibananga kwa kutenda umalaya, komguma chinyala tati yake, kezasomigwa moto.

¹⁰ “Mkulu wa nhambiko digogogo kahakigwa mavuta muna iditwi jake kumtenda kuwa wa chiidumwe muladi yavale viwalo velile, nyele zake sekeyazileke chakachaka na hebu sekeyadege viwalo vake kulagusa kuwa

kana ndilo. ¹¹ Sekeyamkwenhukile munhu yadanganike muladi sekeyambule mwiko, hata one ihawa yadanganike ni tati yake hebu mami yake. ¹² Kwaviya katendigwa kuwa wa chiidumwe kwa kuhakigwa mavuta ya Mulungu muna iditwi, sekeyasegele hanhu helile na kuhatenda hambule mwiko. Niye niiyo Mndewa Mulungu. ¹³ Kolondeka yasole mhambe. ¹⁴ Halondeka kusola muke mgane hebu muke yasigwe hebu muke yambule mwiko kwa ugoni hebu malaya, mbali kolondeka yasole mhambe kulawa muna iwanhu wake mwenyewo, ¹⁵ ivo sekeyawatende wanage mwenyewo wambule mwiko hagati ya wanhu wake. Niye niiyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu yonimtendile yele.’ ”

¹⁶ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ¹⁷ “Mulongele Haluni, ‘Munhu yoyose muna uwelesi wako yeli na chilema sekeyakwenhuke kumgalila nhosa ya ndiya Mulungu wake. ¹⁸ Munhu yoyose yeli na chilema, chipofu hebu mbetembete hebu yeli na chihanga chibanangike hebu yeli na chiungo chongezeke muna ulukuli, ¹⁹ hebu munhu yoyose yafile umkono hebu umgulu ²⁰ hebu munhu yoyose mwene muti hebu munhu mguhi ng’hani, hebu munhu halola goya hebu munhu yeli na uhele hebu yoyalumile zimbwegele. ²¹ Mwelekwa yoyose yeli na chilema wa mkulu wa nhambiko Haluni, sekeyakwenhuke kunilavila Mndewa Mulungu nhambiko kwa moto. Kwaviya kana chilema, sekeyakwenhuke kulava ndiya ya Mulungu wake. ²² Munhu iyo kodaha kuja ndiya ya Mulungu wake, muna indiya iyo yelile ng’hani na muna indiya iyo yelile. ²³ Mbali sekeyakwenhukile dipanzia hebu ulupango, kwaviya kana chilema, sekeyahatende hanhu helile hambule mwiko, kwaviya niye Mndewa Mulungu niiyo yoniwatenda wele.’ ”

²⁴ Ivo Musa kawalongela Haluni na wanage na Waisilaili wose mbuli izo zose.

22

Malagilizo kusionhela ndiya ya wakulu wa nhambiko

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Walongele Haluni na wanage wa chilume, ‘Wakulu wa nhambiko wolondeka wazihishimu nhambiko zelile ziya Waisilaili zowazikile kuwa za chiidumwe kwa ichimu changu, muladi sekewadilige zina jangu. Niye niiyo Mndewa Mulungu. ³ One munhu yoyose wa welesi wenu yahavikwenhukila vinhu viya Waisilaili vovavikile kuwa va chiidumwe kwa ichimu changu kuno kambula mwiko, munhu iyo nizamulema sekeyawe haulongozi wangu. Niye niiyo Mndewa Mulungu.

⁴ “ ‘Munhu yoyose muna uwelesi wa Haluni yeli na utamu wa mbende hebu yolawigwa na ufila, sekeyaje chinhu chochose muna ivinhu velile mbaka yasafyigwe. Iviya munhu yoyose yondadayalise chinhu chambule mwiko kwa ichimu cha wadanganike, hebu munhu yolawigwa na shahawa, ⁵ hebu yahadalisa chilumbe chochose chochitambala chochimtenda munhu yambule mwiko, hebu yahamdalisa munhu yodaha kumtenda yambule mwiko kwa vovose, ⁶ munhu iyo kezakwambula mwiko mbaka ichigulogulo na halondeka kuja ndiya yelile mbaka vondayoge. ⁷ Zuwa vondadihonge kezakuwa kela. Maabaho kezadaha kuja ndiya yelile kwaviya iyo niiyo ndiya yake. ⁸ Mkulu wa nhambiko sekeyaje nyama ya mnyama yoyose yafile mwenyewo hebu yoyakomigwe na mnyama wa kumbago, muladi sekeyambule mwiko. Niye niiyo Mndewa Mulungu.

9 “Wakulu wa nhambiko wose wolondeka wazindilile malagilizo yangu, muladi sekewatende uhasanyi na kukomigwa kwa kuzeha malagilizo. Niye niyo Mndewa Mulungu yoniwatenda wele.

10 “Munhu yoyose yeli siyo wa lukolo lwa mkulu wa nhambiko halondeka kuja ndiya yelile, nyambenyambe wa mkulu wa nhambiko yokala kumwake, hebu msang'hani wa kulihigwa, sekeyaje chinhu chelile. 11 Mbali one mkulu wa nhambiko yahangula mtumwa, hebu mtumwa yahelekigwa muna ikaye yake, mtumwa iyo kodaha kuja ndiya ya mkulu wa nhambiko. 12 One mndeke wa mkulu wa nhambiko yahasoligwa na munhu yeli siyo mkulu wa nhambiko, halondeka kuja nhambiko yoyose yelile. 13 Mbali one mndeke wa mkulu wa nhambiko yahawa mgane hebu keng'higwa chibuwa cha nyasa na kabule mwana, nayo kabwela ukaye kwa tati yake na kukala nayo fana viyakalile mbwanga, kodaha kuja ndiya ya tati yake. Mbali wanhu wa lukolo lwa mkulu wa nhambiko muhala niuwawo wolondeka kuja ndiya iyo.

14 “ ‘One munhu yoyose yahaja ndiya yelile bila kuvimanya, baho kezamwing'ha mkulu wa nhambiko na kumongeza hanhu ha tano muna ivinhu ivo. 15 Wakulu wa nhambiko sekewavitende vinhu velile va Waisilaili vambule mwiko, viya viwomulavila Mndewa Mulungu 16 mbaka kuwatenda watende ubananzi wouwatenda watagusigwe kwa kuja ndiya zawo zelile. Niye niyo Mndewa Mulungu yonivisafya vinhu ivo.’ ”

17 Mndewa Mulungu kamulongela Musa, 18 “Walongele Haluni na wanage wa chilume na Waisilaili wose, ‘Muisilaili yoyose hebu nyambenyambe yokala muna iisi ya Isilaili yahalava nhambiko ya kutimbula kwa ichimu cha chilaho hebu nhambiko ya kulonda mwenyewo kwa Mndewa Mulungu, 19 muladi yatogoligwe, kezalava ng'ombe lume dilibule chilema hebu bebelu da ng'hondolo dilibule chilema, hebu bebelu da luti dilibule chilema. 20 Hailondeka kulava chinhu chochose chili na chilema kwaviya hachizatogoligwa kwa ichimu chenu. 21 Munhu yoyose yahumulavila Mndewa Mulungu nhambiko ya tindiwalo muladi kufikiza chiyailahile hebu nhambiko ya kulonda mwenyewo kulawa muna dibumbila da wanyama wake, muladi yatogoligwe kolondeka yalave mnyama yanogile yelibule chilema. 22 Sekemumulavile Mndewa Mulungu mnyama yoyose yatulike yameso na chilema na yoyabeneke hanhu hohose na yolawa ufila na yeli na uhele hebu chilonda, sekemumulavile kwa Mndewa Mulungu kuwa nhambiko kwa moto hachanyha ya lupango. 23 Ng'ombe lume hebu mwanang'hondolo yeli na chiungo chitali hebu chiguhi ng'hani kodaha kumulava nhambiko ya kulonda mwenyewo, mbali iyo sekeumulave kuwa nhambiko ya chilaho. 24 Mnyama yoyose yalumile zimbwegele hebu yahondigwe hebu yatuligwe hebu yakanhigwe, sekemumulavile Mndewa Mulungu. Sekemutende chinhu chilingile ivo muna iisi yenu.

25 “ ‘Sekemuhokele wanyama kulawa kwa manyambenyambe na kunilavila niye Mulungu wenu. Wanyama wawo wana chilema kwaviya wakanhigwa na hawatogoligwa kwa ichimu chenu.’ ”

26 Mndewa Mulungu kamulongela Musa, 27 “One dang'ang'a da ng'ombe hebu mwanang'hondolo hebu mwanaluti yahavumbuka kezakala na mami yake siku saba. Kwandusila siku yenane na kugendelela, kezakuwa kofaya kulavigwa nhambiko kwa Mndewa Mulungu kwa moto. 28 Sekemuchinje ng'ombe hebu ng'hondolo hamwe na mwanage siku dimwe. 29 One muhamchinjila Mndewa Mulungu nhambiko ya hewela, mwizaichinja muladi mutogoligwe. 30 Mnyama iyo kolondeka yadigwe siku iyo iyo, sekemumsigaze mbaka igolo. Niye niyo Mndewa Mulungu.

31 “Zindilileni malagilizo yangu na muyatende. Niye niiyo Mndewa Mulungu. 32 Sekemudilige zina jangu jelile, kwaviya yolondeka dimanyike kuwa jelile na Waisilaili. Niye niiyo Mndewa Mulungu yonimtendani mwele, 33 na yonimulavileni isi ya Misili muladi niwe Mulungu wenu. Niye niiyo Mndewa Mulungu.”

23

Malagilizo ya madugila ya dini

1 Mndewa Mulungu kamulongela Musa, 2 “Walongele Waisilaili, ‘Yano ni madugila ya Mndewa Mulungu yondamuyagong’onde kuwa mting’hano wa kutosa kwa Mulungu, yano ni madugila yangu. 3 Kuna siku sita za kusang’hana sang’hano zenu, mbali siku yesaba ni Siku ya Mhumulo, siku ya mting’hano wa kutosa kwa Mulungu. Sekemusang’hane sang’hano yoyose muna isiku iyo, ni Siku ya Mhumulo ya Mndewa Mulungu hanhu hohose homukala. 4 Yano ni madugila ya Mndewa Mulungu, yondamuwe na mting’hano wa kutosa kwa Mulungu, mwizayagong’onda kwa lusita lwikigwe.

Dugila da Pasaka (Peta 28:16-25)

5 “ ‘Dugila da Pasaka da Mndewa Mulungu dokwandusa ichigulogulo nguku zikwingila, siku ya longo na nne ya mwezi mosi. 6 Muna isiku ya longo na tano ya mwezi uwo, Dugila da Mndewa Mulungu da Magate Hayanagumigwa Lusu dokwandusa. Kwa siku saba molondeka muje magate hayagumigwe lusu. 7 Muna isiku ya mwanduso mwizakuwa na mting’hano wa kutosa kwa Mulungu, sekemusang’hane sang’hano ya chila siku. 8 Kwa siku saba mwizamulavila Mndewa Mulungu nhambiko kwa moto. Muna isiku yesaba mwizatenda mting’hano wa kutosa kwa Mulungu, sekemusang’hane sang’hano ya chila siku.’ ”

Dugila da Vinhu va Mwanduso Kugobola

9 Mndewa Mulungu kamulongela Musa, 10 “Walongele Waisilaili, ‘Vondamwingile muna iisi yondanimwing’heni na kugobola vinhu vihandigwe umo, mwizamgalila mkulu wa nhambiko mganda wa mwanduso kugobola. 11 Mkulu wa nhambiko kezavinula uchanya kuwa chilaguso cha kulava haulongozi ha Mndewa Mulungu muladi mutogoligwe, mkulu wa nhambiko kezailava ihafosa Siku ya Mhumulo. 12 Siku iyo vondauvinule uchanya kuwa chilaguso cha kulava mganda haulongozi wangu, niye Mndewa Mulungu, kwizalava nhambiko ya kutimbula ya mwanang’hondolo mulume wa mwaka umwe yelibule chilema, 13 hamwe na nhosa ya mhule ya chilo mbili za usage unogile uhanganyigwe na mavuta, zondamunilavile niye Mndewa Mulungu kwa moto. Mnung’ho wake wizaninogeza, hamwe na nhosa yake ya ching’waji lita imwe ya divai. 14 Sekemuje gate, hebu lukuso, hebu uhishi, mbaka siku iyo, vondamukomeleze kulava nhosa ya Mulungu wenu. Ndagilizi zino zizindiligwe siku zose muna zinyelezi zenu hanhu hohose homukala.

Dugila da Majuma (Peta 28:26-31; Kumbukumbu 16:9-12)

15 “ ‘Mwizapeta majuma saba kwandusila siku isondelela Siku ya Mhumulo, siku ija yomugalile nhambiko ya kwinula uchanya kwa chilaguso. 16 Siku ya malongo matano, siku isondelela ni Siku ya Mhumulo ya saba, mwizanalavila niye Mndewa Mulungu nhosa imwenga ya mhule ya vinhu

va mwanduso kugobola. ¹⁷ Chila kaye wezagala magate mairi ya nhambiko ya kwina uchangha kwa chilaguso haulongozi hangu niye Mndewa Mulungu. Gate dolondeka diumbigwe kwa chilo mbili za usage unogile ugumigwe lusu. Gate ijo mwizanalavila niye Mndewa Mulungu diwe nhasa ya vinhu va mwanduso kugobola. ¹⁸ Iviya mwizalava wanang'hondolo walume saba wa mwaka umwe, welibule chilema, dang'ang'a lume da ng'ombe, mabelu ya ng'hondolo mairi. Wanyama wawo wezakuwa nhambiko ya kutimbula, hamwe na nhasa za mhule na nhasa za ving'waji zizalavigwa kwa moto. Minung'ho inogile ya nhambiko izo izaninogeza niye Mndewa Mulungu. ¹⁹ Iviya mwizalava bebelu da luti kuwa nhambiko ya uhasanyi na wanang'hondolo walume wairi wa mwaka umwe kuwa nhambiko ya tindiwalo. ²⁰ Maabaho mkulu wa nhambiko kezazinula uchangha kwa chilaguso haulongozi wangu Mndewa Mulungu, hamwe na gate da vinhu va mwanduso kugobola, na wanang'hondolo waja wairi. Vinhu ivo vela kwa Mndewa Mulungu, ivo vizakuwa va wakulu wa nhambiko. ²¹ Siku iyo mwizagong'onda mting'hano wa kutosa kwa Mulungu. Sekemutende usang'hano wa chila siku. Lagilizo dino dolondeka dizindiligwe siku zose muna zinyelezi zenu, hanhu hohose homukala.

²² “‘Muhagobola vinhu venu vimuhandile muna imigunda yenu, sekemugobole mbaka muna zimhaka za migunda hebu sekemubwele kuchisogo kudondoleza visigale. Walekeleni ngayengaye na nyambenyambe. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.’”

Dugila da mwaka wa sambu

(Peta 29:1-6)

²³ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ²⁴ “Walongele Waisilaili, ‘Siku ya mwanduso ya mwezi wesaba mwizaitenda kuwa siku ya kuhumula. Siku ya kukumbukigwa yondaigong'ondigwe kwa dizi da mhalati kutenda mting'hano wa kutosa kwa Mulungu. ²⁵ Sekemutende sang'hano ya chila siku na mumulavile Mndewa Mulungu nhambiko kwa moto.’”

Siku ya Kuilumba

(Peta 29:7-11)

²⁶ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ²⁷ “Siku ya longo ya mwezi uno wesaba ni Siku ya Kuilumba. Muna isiku iyo ya mting'hano wa kutosa kwa Mulungu, mwizafunga na kumulavila Mndewa Mulungu nhambiko kwa moto. ²⁸ Muna isiku iyo sekemutende sang'hano yoyose, kwaviya ni Siku ya Kuilumba, vondamusegezeligwe uhasanyi wenu haulongozi ha Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ²⁹ Munhu yoyose yoja chinhu chochose muna isiku iyo, kezabaguligwa mwa wanhu wake. ³⁰ Munhu yoyose yotenda usang'hano muna isiku iyo, nizamkoma mwa wanhu wake. ³¹ Sekemusang'hane usang'hano. Ndagilizi ino izindiligwe siku zose muna zinyelezi zenu na hanhu hohose homukala. ³² Siku iyo kumwenu izakuwa siku ya kuhumula na mwizafunga. Siku ya Mhumulo yokwandusa ichigulogulo cha siku ya kenda na yokomelezeka ichigulogulo cha siku ya longo.”

Dugila da Vibanda

(Peta 29:12-39; Kumbukumbu 16:13-17)

³³ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ³⁴ “Walongele Waisilaili, ‘Muna isiku ya longo na tano ya mwezi wa saba, Dugila da Vibanda da Mndewa Mulungu dokwandusa. Dizakomelezeka kwa siku saba. ³⁵ Siku ya mwanduso mwizakuwa na mting'hano wa kutosa kwa Mulungu, sekemutende sang'hano ya chila siku. ³⁶ Kwa siku saba, mwizamulavila nhambiko Mndewa Mulungu kwa moto. Siku yenane mwizakuwa na mting'hano

wa kutosa kwa Mulungu na kumulavila Mndewa Mulungu nhambiko kwa moto. Mting'hano uwo wela, siku iyo sekemusang'hane sang'hano ya chila siku.

³⁷ “ ‘Yano ni madugila yapangigwe ya Mndewa Mulungu yondamugong'onde kuwe na mting'hano wa kutosa kwa Mulungu kwa kumulavila nhambiko zozilavigwa kwa moto, nhambiko za kutimbula na nhosa za mhule na nhosa za ching'waji, chila chinhu muna isiku yake ipangigwe.

³⁸ Nhambiko izo ni hamwe na ziya zomunilavila niye Mndewa Mulungu muna Isiku ya Mhumulo, hamwe na nhambiko zenu zimuzowe, hamwe na nhambiko za chilaho, hamwe na nhambiko za kulonda mwenyewo zomunilavila niye Mndewa Mulungu.

³⁹ “ ‘Muhakomeleza kugobola muna imigunda yenu, mwizatenda dugila kwa siku saba, kwandusila siku ya longo na tano ya mwezi wa saba. Siku ya mwanduso izakuwa siku ya kuhumula, na siku yenane iviya izakuwa ya kuhumula. ⁴⁰ Muna isiku ya mwanduso mwizasola matunda ya mibiki inogile na matambi ya mitende na matambi yeli na mayani mengi na matambi ya mibiki yoikota mumgwazo ya lwanda. Mwizatenda dugila haulongozi ha Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kwa siku saba. ⁴¹ Chila mwaka mutende dugila dino kwa siku saba kwa Mndewa Mulungu. Ndagilizi ino muizindile siku zose muna zinyelesi zenu. Mwizaditenda muna umwezi wa saba. ⁴² Waisilaili wose wolondeka wakale muna ivibanda kwa siku saba, ⁴³ muladi nyelesi zenu wavimanye kuwa viniwalavile Waisilaili muna iisi ya Misili, niwatenda wakale muna ivibanda. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.’ ”

⁴⁴ Ivo Musa kawalongela Waisilaili madugila yayo yapangigwe ya Mndewa Mulungu.

24

Vitasa va hanhu helile (Kulawa 27:20-21)

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Walagilize Waisilaili waku-galile mavuta yanogile ya mzaitungi muladi vitasa vigendelele kwaka. ³ Haluni kezachika chinala icho cha vitasa mgati ya hema da Mulungu, kunze ya panzia da hanhu helile ng'hani muladi vigendelele kwaka haulongozi ha Mndewa Mulungu kwandusila ichilo mbaka imitondo. Ndagilizi ino yolondeka izindililigwe siku zose muna zinyelesi zenu. ⁴ Haluni kezavika vitasa ivo hana ichinala cha zahabu inogile haulongozi ha Mndewa Mulungu na vizagendelele kwaka chila siku.

Magate yolavigwa kwa Mulungu

⁵ “Soleni chilo malongo maida na nne za usage unogile moke magate longo na maida. ⁶ Yekeni yamagate muna imisitali midu uchanyha ya meza ya zahabu inogile, chila msitali uwe na magate sita. ⁷ Chila msitali mwizakwika ubani unogile muladi uilumbe na magate yayo na kuwa hanhu ha nhambiko ya lukumbuso kwa Mndewa Mulungu kwa moto. ⁸ Chila Siku ya Mhumulo Haluni kezayapanga goya magate haulongozi ha Mndewa Mulungu, kwa ichimu cha wanhu wa Isilaili fana lagano da siku zose. ⁹ Haluni na wanage wa chilume wolondeka kuja magate yayo, nawo wezayadila hanhu helile, kwaviya kumwawo yela ng'hani muna zinhambiko ziyolaviligwa Mndewa Mulungu kwa moto. Iyo ni hanhu hawo siku zose.”

Nhaguso yoilondeka

¹⁰ Siku dimwe mbwanga imwe mami yake Muisilaili na tati yake Mmisili, kahita kuitowa ng'hondo na Muisilaili imwenga kuna dilago. ¹¹ Mbwanga ija mami yake yatangigwe Shelomisi mndele wa Dibili wa kabila da Dani, kadiliga na kudiduwila zina da Mndewa Mulungu. Wanhu wamgala imb-wanga iyo kwa Musa. ¹² Wamkaliza mbaka vondawavimanye chiyolonda Mndewa Mulungu.

¹³ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ¹⁴ “Mulave kunze ya lago munhu iyo yaduwile, wanhu wose wowamuhulike viyoduwila weke makono yawo uchanya ya ditwi jake, waleke wanhu wose wamkome kwa kumtowa na mabwe. ¹⁵ Iviya walongele Waisilaili, ‘Munhu yoyose yomduwila Mulungu wake kolondeka yatagusigwe kwa uhasanyi wake. ¹⁶ Munhu yoyose mkaya hebu nyambenyambe yodiliga zina da Mndewa Mulungu, wanhu wose wezamkoma kwa kumtowa na mabwe.

¹⁷ “ ‘Munhu yoyose yomkoma miyage kolondeka yakomigwe. ¹⁸ Munhu yoyose yomkoma mnyama kolondeka yalave mnyama imwenga muladi kulihila ija yakomigwe, ugima kwa ugima.

¹⁹ “ ‘Munhu yoyose yomulumiza miyage kolondeka yalumizigwe fana viya viyamulumize miyage. ²⁰ One munhu yahambena miyage divuha, nayo kolondeka yabenigwe divuha, ziso kwa ziso, zino kwa zino. Chila munhu yomulumiza miyage kolondeka yalumizigwe fana viyamulumize miyage. ²¹ Munhu yoyose yomkoma mnyama kolondeka yalave mnyama imwenga muladi kuliha ija yakomigwe, mbali munhu yoyose yomkoma munhu miyage, kolondeka yakomigwe. ²² Mwizakuwa na lagilizo dimwe kusionhela nyambenyambe na wakaya. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.’”

²³ Musa kawalongela Waisilaili mbuli izo zose. Wamulava kunze ya lago munhu ija yamduwile Mndewa Mulungu na wamkoma kwa kumtowa na mabwe. Waisilaili watenda fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

25

Mwaka wa saba (Kumbukumbu 15:1-11)

¹ Mndewa Mulungu kalonga na Musa kuna mulima wa Sinai na kamu-lagiliza, ² “Walongele Waisilaili, ‘Vondamufike muna iisi yonimwing'hani, chila mwaka wa saba isi yolondeka ihumule. Sekeilimigwe kwa ichimu cha Mndewa Mulungu. ³ Kwa miyaka sita mwizahanda migunda yenu na mwiz-adahulila mizabibu yenu na kwaha matunda yake, ⁴ mbali mwaka wa saba ni mwaka wa kuumuza isi, mwaka wa kuumula wa Mndewa Mulungu. Sekemuhande migunda yenu hebu kudahulila mizabibu yenu. ⁵ Chinhu chochose chochikota chenyewo sekemuchigobole, hebu sekemwahe zabibu muna imizabibu haidahuliligwe. Uwo wizakuwa mwaka wa isi kuumula. ⁶ Mwaka uwo wa isi kuumula, isi izampatilani ndiya, mweye na watumwa wenu wa chilume na wa chike, wasang'hani wenu na nyambenyambe wamwenga wokala kumwenu. ⁷ Isi izaweng'ha ndiya wanyama wenu wa kufugigwa na wanyama wa kumbago wowokala muna imigunda yenu.

Dugila da Miyaka Malongo Matano

⁸ “ ‘Mwizapeta miyaka saba miyanza saba, yose izakuwa miyaka malongo mane na kenda. ⁹ Maabaho muna isiku ya longo ya umwezi wa saba, ili Siku ya Kuilumba, mwizamtuma munhu yatowe mhalati muna iisi yose. ¹⁰ Mwaka wa malongo matano mwizautenda kuwa wa chiidumwe kwa

kugong'onda kuilegeha kwa watumwa wose muna iisi. Mwaka uwo wiza-kuwa wa kubweleza. Chila munhu kumwenu yoyaguligwe fana mtumwa, kolondeka yabwele isi yake na iwanhu wake. ¹¹ Kwaviya mwaka uwo ni mwaka wa kubweleza, sekemuhande mbeyu hebu kugobola chinhu chochose chochikota chenyewo, hebu sekemwahe zabibu muna imizabibu haidahuliligwe. ¹² Kwaviya mwaka uwo ni wa kubweleza, wizakuwa wela kumwenu, mwizakuja chinhu chochikota chenyewo muna imigunda.

¹³ “Muna umwaka uwo wa kubweleza, chila munhu kolondeka yabwele isi yake. ¹⁴ Uhagula isi hebu kuchuuzi isi kwa miyago, sekeumbunze. ¹⁵ Bei ya isi yolondeka iilinge na miyaka mbaka mwaka wa kubweleza ukwiza. ¹⁶ One miyaka ihawa mingi kwizakongeza bei, na one ihawa midodo kwizahunguza bei, kwaviya bei yake izalingingwa fana viya mavuno yake yoyokuchuzi. ¹⁷ Sekemuibunze, mbali mumdambe Mulungu wenu. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

¹⁸ “Zindilileni ndagilizi yangu na kutenda vinilagilize, muladi mugendelele kukala bila kudumba muna iisi. ¹⁹ Isi izakwima matunda yake na mwizakuwa na vinhu vose vimulonda kuja, na mwizakala bila kudumba. ²⁰ One muhalonga, “Chizakuja choni muna umwaka wesaba one hachihandile hebu kugobola?” ²¹ Muna umwaka wesita nizaitemela mate isi, nayo izampatilani ndiya za kuwafaya kwa miyaka mitatu. ²² One muhandanda migunda yenu muna umwaka wenane, mwizakuwa mung'hali moja vinhu vimugobole umwaka. Mwizagendelele kuja mbaka vondamugobole mwaka wa kenda.

Wajibu wa kubweleza

²³ “Siku zose isi sekeichuuzigwe, kwaviya isi ni yangu. Mweye ni nyambenyambe na wafosanzila muna iisi yangu. ²⁴ One isi yenu ihachuuzigwa, haki ya mwene kuikombola izamanyika.

²⁵ “One ndugu yako yahawa ngayengaye na kuchuuzi isi yake, ndugu yake wa habehi kezaikombola. ²⁶ One munhu iyo yahawa kabule ndugu wa kuikombola, mbali hamwande kokuwa tajili na kodaha kuikombola, ²⁷ kezapeta miyaka kulawa viyachuuzi na kuliha hela kulingana na miyaka isigale kufika mwaka wa kubweleza. Munhu ija yagulile isi kolondeka yambweleze. ²⁸ Mbali one hadaha kuikombola, izasigala muna yamakono ya ija yagulile mbaka mwaka wa kubweleza. Muna umwaka uwo, isi iyo yolondeka ilekigwe na kubwelezigwa kwa ija yachuuzile, nayo kezabwela isi yake. ²⁹ One munhu yahachuuzi kaye yake iyokala ili mgati ya dibululu dodizengigwe ng'huta, kezadaha kuikombola kwa chipindi cha mwaka umwe kwandusila viyachuuzile. Kwa mwaka uwo wose kezakuwa na haki ya kuikombola. ³⁰ Mbali one kaye ili muna dibululu dizengigwe ng'huta haikomboligwe kwa chipindi cha mwaka umwe, izakuwa ya ija yaigulile siku zose muna zinyelezi zake zose, hebu haizabwelezigwa muna umwaka wa kubweleza. ³¹ Mbali kaye zili muna ivibululu zili hazizungulusiligwe ng'huta, zizapetigwa hamwe na migunda, nazo zodaha kukomboligwa na zizabwelezigwa muna umwaka wa kubweleza. ³² Hata ivo kaye zili muna yamabululu ya Walawi, Walawi wodaha kuzikombola lusita lolose. ³³ One imwe wa Walawi haikombole, kaye ichuuzigwe yolondeka ibwelezigwe kwa mwenyewo muna umwaka wa kubweleza, kwaviya kaye zili muna yamabululu ya Walawi weng'higwa kuwa zawo kulawa kwa Waisilaili. ³⁴ Mbali migunda yose ya kudimila Walawi ili muna yamabululu yawo, sekeichuuzigwe, kwaviya uwo ni uhazi wawo siku zose.

Kuwazima ngayengaye

³⁵ “One ndugu yako Muisilaili yahawa ngayengaye na hadaha kuitunza mwenyewo yahawa hamwe na weye, kolondeka umtunze muladi yagen-delele kukala na weye. Mtendele fana nyambenyambe hebu mfosanzila yokala kumwako. ³⁶ Sekeulonde yakongeze hela imwenga muna ihela iyakwazime, mbali umdumbe Mulungu wako muladi ndugu yako yadahe kukala hamwe na weye. ³⁷ Sekeumwazime hela kwa kulonda yakulihe limangwe, hebu kumwing’ha ndiya muladi yakulihe limangwe. ³⁸ Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wako, yonikulavile isi ya Misili muladi kukwing’ha isi ya Kanaani, muladi niwe Mulungu wako.

³⁹ “One ndugu zenu Waisilaili wokala habehi na mweye wahawa ngayengaye na kuichuua kumwenu, sekemuwatende wamsang’hanilani fana watumwa. ⁴⁰ Molondeka mukale nawo fana wasang’hani wa kulihigwa hebu wafosa nzila. Wezamsang’hanilani mbaka mwaka wa kubweleza, ⁴¹ maabaho wezasegela wawo na wanawo na kubwela ukaye yawo, wab-wele kuna uuhazi wa tati zawo. ⁴² Kwaviya Waisilaili ni wasang’hani wangu woniwalavile muna iisi ya Misili, sekewachuu zigwe fana watumwa. ⁴³ Sekemuwatawale ndugu zenu Waisilaili chiusede, mbali mumdumbe Mulungu wenu. ⁴⁴ Iviya modaha kuwagula watumwa kulawa mwa nyambenyambe wokala zisi zili habehi yenu. ⁴⁵ Iviya modaha kuwagula watumwa kulawa kwa nyambenyambe wowokala hamwe na mweye. Wawo wowelegigwe muna iisi yenu wodaha kuwa wenu. ⁴⁶ Modaha kuwaleka wawe fana uhazi wa wanenu, mwizawatenda kuwa watumwa siku zose. Mbali sekemuwatawale ndugu zenu Waisilaili chiusede.

⁴⁷ “One nyambenyambe hebu mfosanzila yokala kumwenu kokuwa tajili na ndugu yako Muisilaili kokuwa ngayengaye na kuichuua kwa nyambenyambe iyo hebu mfosanzila iyo hebu kwa ndugu zawo, ⁴⁸ kodaha kukomboligwa yahakomeleza kuichuua na ndugu yake yoyose kodaha kumkombola. ⁴⁹ Mtumba wake kodaha kumkombola, hebu mtani wake hebu ndugu wa habehi muna ulukolo lwake. Iviya yeye mwenyewo kodaha kuikombola one yahapata utajili. ⁵⁰ Yeye hamwe na ija yangulile, keza-peta miyaka kwandusila vyaichuuzi mbaka mwaka wa kubweleza. Bei ya kulekigwa yailegehe izalinyizigwa na maliho ya usang’hano wake. ⁵¹ One isigala miyaka mingi, kezaliha nyingi kwa ukombola wake. ⁵² Mbali one isigala miyaka midodo kufika mwaka wa kubweleza, kezaipeeta fana viili peta ya miyaka yake, ivo niivo vondaialihe galama ya kukomboligwa kwake. ⁵³ Siku zose msang’hani ziyokala kwa mwenevale wake, kolondeka yatendeligwe fana msang’hani wa kulihigwa chila mwaka. Hamulondeka kumtendela kwa usede. ⁵⁴ One munhu iyo hakomboligwe kwa nzila izo, muna umwaka wa kubweleza kolondeka yalekigwe yailegehe, yeye na wanage. ⁵⁵ Kwaviya Waisilaili ni wasang’hani wangu, woniwalavile muna iisi ya Misili. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

26

Kutemeligwa mate kwa munhu yotenda voilondeka (Kumbukumbu 7:12-24, 28:1-14)

¹ “Sekemutende nyang’hiti za milungu wa uvwizi, hebu sekemwimize nyang’hiti za kusongola, hebu mhanda, hebu nyang’hiti ya dibwe josome

disongoligwe muna iisi yenu muladi muditambikile. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ² Zindilileni Siku zangu za Mhumulo na kuhahishimu hanhu hangu helile, niye niyo Mndewa Mulungu.

³ “ ‘One muhasondelela ndagilizi zangu na kuzindilila malagilizo yangu na kuyatenda, ⁴ nizamgalilani mvula lusita lufaya muladi isi ipate ndiya nyingi, na mibiki ili muna imigunda izakwima matunda yake. ⁵ Kugobola mhule kwizagendelela mbaka siku ya kwaha zabibu, na kwaha zabibu kwizagendelela mbaka siku ya kuhanda mbeyu. Mwizakuwa na ndiya nyingi na kukala bila kudumba muna iisi yenu.

⁶ “ ‘Nizamwing’hani tindiwalo muna iisi muladi mudahe kugona bila kudumba chochose. Nizawawinga wanyama wa kumbago muna iisi yenu na isi yenu haizakuwa na ng’hondo. ⁷ Mwizawawinga wehi wenu na kuwakoma kwa panga. ⁸ Wanhu watano vimwili wezawawinga wanhu gana dimwe na wanhu gana dimwe vimwili wezawawinga wanhu 10,000. Wehi wenu wezadanganika haulongozi wenu kwa panga. ⁹ Nizamtemelani mate na kumwing’hani wana wengi, nizadifikiza lagano dinikile na mw-eye. ¹⁰ Lusita lwa kugobola mwizakuwa mung’hali moja ndiya ya umwaka, kaidi mwizalondeka kusegeza ndiya igonele muladi kupata kwika ndiya imwanga. ¹¹ Niye nizakala mgati yenu, hebu sizamuwingani bule. ¹² Nizagenda hagati yenu na nizakuwa Mulungu wenu, mweye mwizakuwa wanhu wangu. ¹³ Niye Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yonimulavileni kuna iisi ya Misili muladi sekemuwe watumwa kaidi. Nimulavani kuna uutumwa na kumtendani muilegehe.

*Kutagusigwa kwa kuleka kuhulika
(Kumbukumbu 28:15-68)*

¹⁴ “ ‘One hamunihulike hebu hamuzindilile malagilizo yangu, ¹⁵ one mwahalema kuzindilila ndagilizi zangu na kuyehila malagilizo yangu, na kulema kuzindilila malagilizo yangu yose, mbali modibena lagano jangu, ¹⁶ nizamtendelani yano. Nizamtowani kwa kumgalilani ludumbo lukulu lwa kusinhukila, utamu wa lunyalanyala, utamu wa kutula yameso na kumtendani mubande. Mwizahanda mbeyu zenu bila kupata chochose, kwaviya wehi wenu wawo wondawaje. ¹⁷ Niye nizamulemani, wehi wenu wezamuhumani, mwizatawaligwa na wanhu womwihilani. Mwizadumba na kukimbila hata one habule munhu yoyose yomuwingani.

¹⁸ “ ‘One mbuli zino zose zihakomelezeka na mung’hali molema kunihulika, nizakongeza nhaguso yenu miyanza saba kwa ichimu cha uhasanyi wenu. ¹⁹ Nizabena chibuli chenu, mvula izakuwa kwabule, na isi yenu izakuwa ndala fana zuma na haizakwima ndiya. ²⁰ Na sang’hano zenu zose zizakuwa zabule faida, kwaviya isi haizapata ndiya yoyose hebu mibiki haizakwima matunda yoyose.

²¹ “ ‘One muhawa mung’hali molema kunihulika na monilema, niza-kongeza nhaguso yenu miyanza saba kwa wingi wa uhasanyi wenu. ²² Nizamgalilani wanyama wa kumbago, nawo wezawakoma wanenu, wez-abananga wanyama wenu wa kufugigwa na wezamuhunguzani, ivo nzila zenu zizakuwa vihame.

²³ “ ‘One hata ihamala nhaguso ino mung’hali molema kunihulika, mbali moitowa na niye, ²⁴ nizaitowa na mweye na kumtagusani miyanza saba kufoda ichanduso kwa ichimu cha uhasanyi wenu. ²⁵ Nizawagalilani zele dondadilihilize lagano dombenile. One muhakimbilila muna yamabululu yenu, nizamgalilani mitamu ihile na kumgumani muna yamakono ya wehi wenu. ²⁶ Ndiya yenu nizaihunguza mbaka wanaake longo wasang’hanile

chivu chimwe muhala koka magate. Wezamgolelani kwa ningo. Hata muhakomeleza kuja mwizakuwa mung'hali na nzala.

²⁷ “ ‘One yahakomelezeka yayo yose na mung'hali molema kunihulika, mbali moitowa na niye, ²⁸ basi nizaitowa na mweye kwa ludoko ng'hani na kumtagusani mweye wose miyanza saba kufosa ichanduso kwa ichimu cha uhasanyi wenu. ²⁹ Mwizakuwa na nzala ng'hani, ivo mwizakuja wanenu wenyewo, wachilume na wachike. ³⁰ Nizahabomola hanhu henu ha nhambiko heli kumulima, nizabomola mapango yenu ya kusomela ubani na kwasa mitufi yenu mchanyha ya nyang'hiti zenu za milungu. Nizamwihi-lani ng'hani. ³¹ Mabalulu yenu nizayabomola na hanhu henu helile nizahatenda kuwa mahame, na mnung'ho wenu unogile wa nhambiko sizautogola bule. ³² Nizabananga isi yenu, mbaka wehi wenu wohamila uko wez-kwazanywa. ³³ Nizawagalileni ng'hondo na kuwapwililisani muna izisi zimwenga. Isi yenu izakuwa mahame na mabalulu yenu yezabanangika. ³⁴ Mweye vondamuwe muna izisi za wehi wenu, isi izadeng'helela siku zake za kuhumula, vondaiwe mahame. Isi izahumula na kudeng'helela. ³⁵ Isi vondaiwe mahame izahumula, mhumulo ija hainalawilila muna zisiku zenu za mhumulo, baho vimukalile muna iisi iyo.

³⁶ “ ‘Kumwenu wanhu wondawasigale nizawagalila ludumbo muna imi-zoyo yawo muna izisi za wehi wawo. Yani dihembeluka dizawatenda wakimbile, wezakimbila fana munhu yokimbila ng'hondo. Wezakimbila na kugwa kuno kwabule munhu yowawinga. ³⁷ Wezaigwila fana munhu yokimbila ng'hondo. Wezakimbila na kugwa hata one habule munhu yowawinga. Hamwizakuwa na nguvu yoyose ya kuwatowa wehi wenu. ³⁸ Mwizadanganika kuna izisi zimwenga, mwizameligwa na isi ya wehi wenu. ³⁹ Wanhu wa kumwenu wondawasigale muna izisi za wehi wenu, wezawola na kukomelezeka kwa ichimu cha wihi wawo na kwa ichimu cha wihi wa wasaho zawo.

⁴⁰ “ ‘Mbali one wahatogola uhasanyi wawo na uhasanyi wa wasaho zawo wouwatendile wahinduke na kuitowa na niye, ⁴¹ na niye nizaitowa nawo na kuwagala kuna izisi za wehi wawo, mbali one mizoyo yawo midala ihanyenda-danyenda, nawo watogola kutagusigwa kwa wihi wawo, ⁴² nizakumbuka lagano jangu donitendile na Bulahimu na Isaka na Yakobo, kaidi nizakumbuka isi ija. ⁴³ Vondawawe kunze ya isi yawo, isi izadeng'helela siku yake ya mhumulo baho vondaiwe mahame. Lusita ulo wawo watogola kulamuliligwa nhaguso, kwaviya walema ndagilizi zangu na wayehila malagilizo yangu. ⁴⁴ Mbali hamwe na yayo yose, vondawawe muna iisi ya wehi wawo, niye sizawasa hebu sizawehila mbaka kuwadanganiza kwa kubena lagano jangu hamwe nawo, kwaviya niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wawo. ⁴⁵ Kwa ichimu icho nizakumbuka lagano jangu donikile na wasaho zawo voniwhamize kulawa kuna iisi ya Misili haulongozi ha wanhu wa zisi zose muladi niwe Mulungu wawo, niye niyo Mndewa Mulungu.’ ”

⁴⁶ Yayo yose ni malagilizo na ndagilizi za Mndewa Mulungu yoyaweng'hile Waisilaili kuna mulima wa Sinai kufosela Musa.

27

Malagilizo kusionhela vilaho

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Walongele Waisilaili, ‘One munhu yaheka chilaho kwa Mndewa Mulungu kuilinga na galama ya munhu, munhu iyo kodaha kusegeza chilaho chake kwa kuliha chiyasi cha hela chochilingigwa fana vino, ³ mulume wa miyaka malongo maldi mbaka

malongo sita kezakomboligwa kwa kuliha shekeli* malongo matano ya hela kuilinga na ningo ya hema da Mulungu. ⁴ One yahawa muke, kezakomboligwa kwa kuliha shekeli malongo matatu ya hela. ⁵ One munhu iyo yahawa hagati ya miyaka mitano mbaka malongo maida kezakomboligwa kwa shekeli malongo maida ya hela one yahawa mulume, na one yahawa muke kezakomboligwa kwa shekeli longo ya hela. ⁶ One yahawa mwana hagati ya mwezi umwe mbaka miyaka mitano, one yahawa mwana wa chilume kezakomboligwa kwa kuliha shekeli tano ya hela, one yahawa mwana wa chike kezakomboligwa kwa kuliha shekeli nhatu ya hela. ⁷ One munhu iyo yahawa na miyaka malongo sita na kugendelela, one yahawa mulume kezakomboligwa kwa kuliha shekeli longo na tano ya hela, one yahawa muke kezakomboligwa kwa kuliha shekeli longo ya hela.

⁸ “ ‘Mbali one munhu iyo yahawa ngayengaye na hadaha kuliha hela ya kuikombola mwenyewo, munhu iyo kezagaligwa kwa mkulu wa nhambiko. Mkulu wa nhambiko kezamulola goya va kuguligwa kwake kuilinga na viyodaha ija yekile chilaho.

⁹ “ ‘One chilaho ni mnyama kulawa muna iwanyama woyolaviligwa nhambiko Mndewa Mulungu, chochose chilavigwa kwa Mndewa Mulungu chela. ¹⁰ Haitogoliligwa kwasakanya mnyama iyo na mnyama imwenga yoyose, yanogile kwa yehile hebu yehile kwa yanogile. One yahamwasakanya kwa mnyama imwenga, wose waidi wezakuwa wela. ¹¹ One yahawa mnyama yambule mwiko hafaya kumulava nhambiko kwa Mndewa Mulungu, munhu iyo yamulavile kezangala kwa mkulu wa nhambiko. ¹² Mkulu wa nhambiko kezalamula bei yake kuilinga na unovu wake hebu wihi wake. Vondayalamule mkulu wa nhambiko niivo vondaiwe. ¹³ Mbali one mwenyewo yahalonda kumkombola mnyama wake, kolondeka yongeze hanhu ha tano ha bei yake. ¹⁴ One munhu yahaika kaye yake kwa Mndewa Mulungu kwa sang'hano yelile, mkulu wa nhambiko kezalamula bei yake kwa kuilinga na unovu wake hebu wihi wake. Vondayalamule mkulu wa nhambiko niivo vondaiwe. ¹⁵ One munhu yahaika kaye yake kwa sang'hano yelile, kolonda kuikombola kwa kongeza hanhu ha tano, nayo izakuwa yake.

¹⁶ “ ‘One munhu yahaika kwa sang'hano yelile isi yake ili uhazi wake, bei yake izalingigwa kuilinga na bei ya mbeyu zihandigwe muna umgunda uwo, chila chilo magana maida na malongo maida za mhule bei yake izakuwa shekeli malongo matano ya hela. ¹⁷ One yahawika mgunda wake kwa sang'hano yelile muna umwaka wa kubweleza, bei yake yolondeka iwe fana ipangigwe. ¹⁸ Mbali one yahawika mgunda wake kwa sang'hano yelile uhamala mwaka uwo, mkulu wa nhambiko kezalamula miyaka yake kuilinga na miyaka isigale kufika mwaka wa kubweleza, na bei yake ihunguzigwe. ¹⁹ One munhu ija yekile mgunda wake kwa sang'hano yelile yahalonda kuukombola, kolondeka yalihe na yongezele hanhu ha tano ha bei ya mgunda uwo, maabaho wizakuwa wake. ²⁰ Mbali one halonda kuukombola mgunda hebu kamchuuziya munhu imwenga, basi mgunda uwo sekeukomboligwe kaidi. ²¹ Mgunda uwo wizakuwa wela kwa Mndewa Mulungu vondaumale mwaka wa kubweleza, one ihawa mgunda wikigwa kwa sang'hano yelile, wizakuwa wa wakulu wa nhambiko.

²² “ ‘Mbali munhu yahawika kwa sang'hano yelile mgunda uyagulile, wili siyo wake wa uhazi, ²³ mkulu wa nhambiko kezalamula bei ya mgunda uwo kuilinga na miyaka isigale mbaka kufika mwaka wa kubweleza, munhu

* 27:3 Shekeli sawa na gilamu longo na imwe na nusu.

iyo kezalondeka kuliha bei yake siku ija fana chinhu chelile kwa Mndewa Mulungu. ²⁴ Muna umwaka wa kubweleza, mgunda uwo wolondeka ubwelezigwe kwa munhu yachuuzile hebu welesi wake.

²⁵ “Chila hela izalingigwa kwa ningo ya hema da Mulungu, yondaigoligwe kwa ningo ya vihande malongo maidi.

²⁶ “ ‘Haitogoligwa kumwika kwa sang’hano yelile mwana wa udele wa wanyama, kwaviya kawa wa Mndewa Mulungu kamala, yawe ng’ombe hebu ng’hondolo, ni wa Mndewa Mulungu. ²⁷ One yahawa mnyama yambule mwiko, mwenyewo kezamgula kuilinga na viya vimumulinga na kezakongeza hanhu ha tano ha bei ya mnyama iyo. One hakomboligwe, basi kezachuuzigwa kuilinga na viipangigwe.

²⁸ “ ‘Chinhu chochose chochilavigwa kwa Mndewa Mulungu, iwe munhu hebu mnyama hebu chinhu chipatike kwa uhazi, hachizachuuzigwa hebu kukomboligwa. Chinhu chochose chilavigwe kwa Mndewa Mulungu chela ng’hani. ²⁹ Munhu yoyose yahekigwa kwa kukomigwa, sekeyakomboligwe mbali kolondeka yakomigwe.

³⁰ “ ‘Chinhu chimwe muna ivinhu longo va vinhu viugobole ni va Mndewa Mulungu, iwe mhule hebu matunda ya mibiki, vela kwa Mndewa Mulungu. ³¹ One munhu yahalonda kukombola chinhu chochose muna ivinhu vino, kolondeka yalihe bei yake na yongezele hanhu ha tano ha bei yake. ³² Kusionhela ng’ombe na ng’hondolo, chila mnyama wa longo muna yamabumbila yake kela kwa Mndewa Mulungu. ³³ Munhu yoyose halondeka kuuza mnyama iyo kanoga hebu keha hebu mnyama iyo heza-kwasakanyigwa na imwenga, mbali wahayasakanya wanyama, wose waidi wezakuwa wela, hawezakomboligwa.’ ”

³⁴ Yano yayo malagilizo yaja Mndewa Mulungu kamwing’ha Musa kuna mulima wa Sinai kwa ichimu cha Waisilaili.

Peta Ulongozi

Chitabu cha Hisabu choloonga cholonga mbuli ya miyanza malongo mane ya wana wa Isilaili kufosela kwiichuwala, viwakalile wang'hali hawanakwingila muna iisi ya lagano, yani isi ya Kanaani. Chitabu chenyewo chotangigwa Peta kwaviya china hanhu haidi holava peta ya walume watowang'hondo wakalile muna chila kabila da Isilaili (sula 1 na 26). Kimahokelo, wasomi wa mbuli za Chibiblia wohuwila kuwa chitabu cha Peta na vitabu vimwenga va malagilizi (Mwanduso na Kulawa na Walawi na Kumbukumbu da Malagilizo), vandikigwa na mulotezi Musa. Ukweli uno ulongigwa chidogo na chitabu chanyewo kwa kulonga Mndewa Mulungu kalonga na Musa (Peta 1:1). Yodahika Musa kandika hanhu hakulu ha chitabu chenyewo, na wandikaji wamwenga wongezela chidogo muna imiyaka isondelele hamwande. Mfano, Vidala kugesa kuwa Musa ya-hadahile kuwa kandika aya fana ya Peta 12:3, hanhu haja unyendanyenda wake mwenyewo utogoligwa.

Muna umwanza wawo wa kwiichuwala, wana wa Isilaili walongelela na kumuleka Mulungu miyanza mingi. Kwa sang'hano zawo izo watagusigwa. Mfano wa mbuli ino ni lusita Waisilaili viwadumbile na kulongelela kuwa Wakanaani wakala na nguvu ng'hani kufosa wawo (Peta 14:1-4). Kwa sang'hano ino, Mulungu kalonga wawo wose wokala lusita luwo wahadanganike ing'hali Waisilaili hawanakwingila muna iisi ya chilagano. Ifika mbaka Musa mwenyewo kaleka kumtegeleza Mulungu, na kwa ichimu chino hata yeye hadahile kwingila muna iisi ya chilagano. Ingawa wanhu wamuleka Mulungu, yeye kagendelela kuwakaliza. Wehi wa Waisilaili vi-wamgoneke mulotezi wa chimhazi yatangigwe Balaamu yalave duwilo kusionhela Waisilaili, Mulungu kamuleka yalonge kutemeligwa mate muhala kumwao (Peta 22-24).

Mbuli zilimuno

1. Sula 1 mbaka 10:11 zolonga mbuli ya kupetigwa kwa Waisilaili, iviya mpangilio wa malago yawo viuwile na sang'hano za wakulu wa nham-biko na nhambiko ziduganyigwe kulawa chila kabila lusita lupango vivikigwe hakwe.
2. Maabaho chitabu cha Peta cholonga kusionhela mwanza wa Waisilaili kufosela kwiichuwala muna isula ya 10:12 mbaka sula ya 25.
3. Sula ya 26 mbaka 36 zolonga kusionhela kupetigwa mwanza wekaidi kwa Waisilaili na mbuli zimwenga. Yolonga mazina ya hanhu Waisilaili howekile malago yawo viwakalile muna umwanza kuhita kuna iisi ya chilagano, na viya isi iyo viilondeke kugoligwa hagati ya makabila yose vonda wengile muna iisi yawo.

Watowang'hondo wa Isilaili wopetigwa

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa kuna ichuwala cha Sinai, muna dihema da Mulungu, siku ya mwanduso ya mwezi wekaidi wa mwaka wekaidi viwamalile kulawa muna iisi ya Misili. Kalonga, ² “Wapeteni Waisilaili, kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo, peteni kwa kusondelela mazina ya walume, imwe imwe, ³ waja wodaha kuitowa kuna ing'hondo, kwandusila weli na miyaka malongo maida na kugendelela, weye na Haluni mwizayandika mazina yawo. ⁴ Na mulume imwe kulawa chila kabila

kezakuwa hamwe na mweye, chila munhu yeli mulangulizi wa kaye ya tati yake. ⁵Yano yayo mazina ya walume wondawakutaze, kulawa kabila da Lubeni, Elisuli mwana wa Shedueli, ⁶kulawa kabila da Simeoni, Shelumieli mwana wa Sulishadai, ⁷kulawa kabila da Yuda, Nashoni mwana wa Aminadabu, ⁸kulawa kabila da Isakali, Nasanaeli mwana wa Suali, ⁹kulawa kabila da Zabuloni, Eliabu mwana wa Heloni, ¹⁰kulawa muna yamakabila ya wana wa Yosefu, kabila da Efulaimu, Elishama mwana wa Amihudi, kabila da Manase, Gamalieli mwana wa Pedasuli, ¹¹kulawa kabila da Benjamini, Abidani mwana wa Gidioni, ¹²kulawa kabila da Dani, Ahiezeli mwana Amishadai, ¹³kulawa kabila da Asheli, Pagieli mwana wa Okilani, ¹⁴kulawa kabila da Gadi, Eliasafu mwana wa Deueli, ¹⁵kulawa kabila da Nafutali, Ahila mwana wa Enani.” ¹⁶Wawo niyo wasaguligwe kulawa hana umting'hano, walangulizi wa makabila ya tati zawo, walangulizi wa ng'holo za Waisilaili.

¹⁷Musa na Haluni wawasola walume wano wawatambuligwe mazina yawo, ¹⁸na wawatanga hamwe wanhu wose, siku ya mwanduso ya mwezi wekaidi, nawo walume wapetigwa kulawa muna zing'holo za wasaho zawo, kwa kaye za tati zawo, fana viili peta ya mazina, kwandusila weli na miyaka malongo maidi na kugendelela, imwe imwe, ¹⁹fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa. Ivo kawapeta kuna ichuwala cha Sinai.

²⁰Wanhu wa kabila da Lubeni mwana wa udele wa Isilaili, walume wose weli na miyaka malongo maidi na kugendelela wowadahile kuhita kuitowa kuna ing'hondo, wapetigwa kwa mazina, imwe imwe, kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo. ²¹Waja wa kabila da Lubeni wapetigwe wakala 46,500.

²²Wanhu wa kabila da Simeoni, walume wose weli na miyaka malongo maidi na kugendelela wowadahile kuitowa kuna ing'hondo, wapetigwa kwa mazina, imwe imwe, kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo. ²³Waja wa kabila da Simeoni wapetigwe wakala 59,300.

²⁴Wanhu wa kabila da Gadi, walume wose weli na miyaka malongo maidi na kugendelela wowadahile kuitowa kuna ing'hondo, wapetigwa kwa mazina, kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo. ²⁵Waja wa kabila da Gadi wapetigwe wakala 45,650.

²⁶Wanhu wa kabila da Yuda, walume wose weli na miyaka malongo maidi na kugendelela wowadahile kuitowa kuna ing'hondo, wapetigwa kwa mazina, kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo. ²⁷Waja wa kabila da Yuda wapetigwe wakala 74,600.

²⁸Wanhu wa kabila da Isakali, walume wose weli na miyaka malongo maidi na kugendelela wowadahile kuitowa kuna ing'hondo, wapetigwa kwa mazina, kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo. ²⁹Waja wa kabila da Isakali wapetigwe wakala 54,400.

³⁰Wanhu wa kabila da Zabuloni, walume wose weli na miyaka malongo maidi na kugendelela wowadahile kuitowa kuna ing'hondo, wapetigwa kwa mazina, kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo. ³¹Waja wa kabila da Zabuloni wapetigwe wakala 57,400.

³²Wanhu wa kabila da Efulaimu, mwana wa Yosefu, walume wose weli na miyaka malongo maidi na kugendelela wowadahile kuitowa kuna ing'hondo, wapetigwa kwa mazina, kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo. ³³Waja wa kabila da Efulaimu wapetigwe wakala 40,500.

³⁴ Wanhu wa kabila da Manase, mwana wa Yosefu, walume wose weli na miyaka malongo maldi na kugendelela wowadahile kuitowa kuna ing'hondo, wapetigwa kwa mazina, kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo. ³⁵ Waja wa kabila da Manase wapetigwe wakala 32,200.

³⁶ Wanhu wa kabila da Benjamini, walume wose weli na miyaka malongo maldi na kugendelela wowadahile kuitowa kuna ing'hondo, wapetigwa kwa mazina, kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo. ³⁷ Waja wa kabila da Benjamini wapetigwe wakala 35,400.

³⁸ Wanhu wa kabila da Dani, walume wose weli na miyaka malongo maldi na kugendelela wowadahile kuitowa kuna ing'hondo, wapetigwa kwa mazina, kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo. ³⁹ Waja wa kabila da Dani wapetigwe wakala 62,700.

⁴⁰ Wanhu wa kabila da Asheli, walume wose weli na miyaka malongo maldi na kugendelela wowadahile kuitowa kuna ing'hondo, wapetigwa kwa mazina, kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo. ⁴¹ Waja wa kabila da Asheli wapetigwe wakala 41,500.

⁴² Wanhu wa kabila da Nafutali, walume wose weli na miyaka malongo maldi na kugendelela wowadahile kuitowa kuna ing'hondo, wapetigwa kwa mazina, kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo. ⁴³ Waja wa kabila da Nafutali wapetigwe wakala 53,400.

⁴⁴ Wawo niyo walume wapetigwe, waja Musa na Haluni wawapeta kwa kutazigwa na waja walangulizi wa Isilaili longo na waidi, chila imwe kwa ichimu cha kaye ya tati yake. ⁴⁵ Ivo walume wose wa Isilaili wapetigwa, weli na miyaka malongo maldi na kugendelela wowadahile kuitowa kuna ing'hondo, kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo. ⁴⁶ Walume wose wapetigwe wakala 603,550.

⁴⁷ Mbali Walawi hawapetigwe hamwe na yaja yamakabila yamwenga, ⁴⁸ kwaviya Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ⁴⁹ “Leka kabila da Lawi, sekeuwapete hamwe na Waisilaili. ⁵⁰ Mbali uwasagule Walawi wawe ndolezi wa hema da Mulungu da ukalangama na via vake vose na chila chinhu chili umo, wezadipapa hamwe na via vake vose. Wezasang'hana umo na kwika malago yawo kwa kudizunguluka hema ijo. ⁵¹ Hema vonda-segezigwe, Walawi wezadisegeza, vonda-disimikigwe, Walawi wezadisi-mika. Munhu yoyose yeli siyo Mulawi yahadikwenhukila kezakomigwa. ⁵² Waisilaili wamwenga wose wezakwika malago yawo kwa mabumbila mabumbila, chila munhu muna dibumbila jake na hasi ya bendela yake. ⁵³ Mbali Walawi wezakwika malago yawo kudizunguluka hema da Mulungu da ukalangama banzi zose, muladi sekekuwe na ludoko kwa Waisilaili, maabaho Walawi wasang'hanile muna dihema da Mulungu da ukalangama.”

⁵⁴ Vino niyo viwatendile Waisilaili. Watenda chila chinhu fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

2

Malago ya makabila yopangigwa

¹ Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni, ² “Waisilaili wezakwika malago yawo, chila munhu hana ibendela yake, hana ichilaguso cha kaye ya tati yake. Wezakwika malago yawo kudizunguluka dihema da Mulungu.

³ “Wanhu wondaweke malago yawo ubanzi wa ulawilo wa zuwa weza-kuwa hana ibendela ya Yuda. Mulangulizi wawo kakala Nashoni mwana wa Aminadabu, ⁴ Peta ya bumbila jake wakala walume 74,600. ⁵ Kabila da

Isakali wezakwika lago habehi na kabila da Yuda, mulangulizi wawo kakala Nasanaeli mwana wa Suali. ⁶ Peta ya bumbila jake wakala walume 54,400. ⁷ Maabaho kabila da Zebuloni, mulangulizi wa kabila da Zabuloni kakala Eliabu mwana wa Heloni. ⁸ Peta ya bumbila jake wakala walume 57,400. ⁹ Wanhu wose wakalile muna dilago da kabila da Yuda kwa kusondelela mabumbila yawo wakala walume 186,400. Wawo niwawo wondawalongole.

¹⁰ “Ubanzi wa kusi kwizakuwa na lago da wanhu wa kabila da Lubeni kwa kusondelela mabumbila yawo. Mulangulizi wawo kakala Elisuli mwana wa Shedueli. ¹¹ Peta yawo wakala walume 46,500. ¹² Na wanhu wondaweke lago habehi nayo ni kabila da Simeoni. Mulangulizi wa kabila da Simeoni kakala Shelumieli mwana wa Sulishadai, ¹³ Peta yawo wakala walume 59,300. ¹⁴ Kabila da Gadi wezasondelela. Mulangulizi wa kabila da Gadi kakala Eliasafu mwana wa Leueli. ¹⁵ Peta yawo wakala walume 45,650. ¹⁶ Walume wose wapetigwe muna dilago da Lubeni wakala 151,450. Wano wawo wondawawe muna dibumbila dekaidi.

¹⁷ “Maabaho hema da Mulungu dizasegela hamwe na lago da Walawi hagati ya malago yose, fana viwopanga malago. Wezahita ivo ivo, chila bumbila hanhu hake heli na bendela zake.

¹⁸ “Ubanzi wa uswelo wa zuwa kwizakuwa na bendela ya lago da wanhu wa kabila da Efulaimu. Mulangulizi wa kabila da Efulaimu kakala Elishama mwana wa Amihudi. ¹⁹ Peta ya bumbila jake wakala walume 40,500. ²⁰ Kabila da Manase dizasondelela, mulangulizi wa kabila da Manase kakala Gamalieli mwana wa Pedasuli. ²¹ Peta yawo wakala walume 32,200. ²² Maabaho kabila da Benjamini dizasondelela, mulangulizi wa kabila da Benjamini kakala Abidani mwana wa Gideon. ²³ Peta yawo wakala walume 35,400. ²⁴ Wanhu wose wakalile muna dilago da wanhu wa Efulaimu kwa kusondelela mabumbila yawo wakala 108,100. Bumbila dino da wanhu wa Efulaimu dizakuwa deketatu kusegela.

²⁵ “Ubanzi wa kasikazi kwizakuwa na bendela ya kabila da Dani, wezakwika malago yawo muna yamabumbila yawo hasi ya bendela. Mulangulizi wa kabila da Dani kakala Ahiezeli mwana wa Amishadai. ²⁶ Peta yawo wakala walume 62,700. ²⁷ Kabila da Asheli dizasondelela. Mulangulizi wa kabila da Asheli kakala Pagieli mwana wa Okilani. ²⁸ Peta yawo wakala walume 41,500. ²⁹ Maabaho dizasondelela kabila da Nafutali. Mulangulizi wa kabila da Nafutali kakala Ahila mwana wa Enani. ³⁰ Peta yawo wakala walume 53,400. ³¹ Walume wose wapetigwe muna dilago da Dani wakala 157,600. Wawo wezakomeleza kusegela kwa kusondelela bendela yawo.”

³² Wawo niwawo Waisilaili wapetigwe kwa kusondelela kaye za tati zawo muna yamalago kwa mabumbila yawo, wose wakala walume 603,550. ³³ Mbali Walawi hawapetigwe mwa Waisilaili fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

³⁴ Ivo Waisilaili watenda chila chinhu fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa. Niivo viwekile malago yawo kwa kusondelela bendela zawo, na niivo viwasegele chila munhu kwa kusondelela lukolo lwake, fana viili kaye ya tati yake.

¹ Wano ni welesi wa Haluni na Musa chipindi Mndewa Mulungu viya-longile na Musa kuna umulima wa Sinai. ² Yano ni mazina ya wana wa chilume wa Haluni. Nadabu chaudele na Abihu, na Eleazali na Isamali. ³ Yayo ni mazina ya wana wa chilume wa Haluni, wakulu wa nhambiko wowahakigwe mavuta na wovekigwe kwa sang'hano yelile muladi wasang'hane sang'hano ya ukulu wa nhambiko. ⁴ Mbali Nadabu na Abihu wadanganika haulongozi ha Mndewa Mulungu, viwumulavile Mndewa Mulungu nhambiko ya moto haulondeka kuna ichuwala cha Sinai. Wawo hawawile na wana, ivo Eleazali na Isamali wasang'hana fana wakulu wa nhambiko chipindi cha ugima wa Haluni tati yawo.

Sang'hano ya Walawi

⁵ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ⁶ “Wakwenhuse habehi wanhu wa kabila da Lawi na uweke haulongozi ha mkulu wa nhambiko Haluni muladi wamsang'hanile. ⁷ Wezawasang'hanila Haluni na mting'hano wose muna dihema da Mulungu kwa kusang'hana sang'hano za hanhu helile. ⁸ Wezavikaliza via vose vili muna dihema da Mulungu na kuwataza Waisilaili kwa kusang'hana sang'hano ya hanhu helile. ⁹ Haluni na wanage wezakwing'hwaga Walawi, wawo walavigwa mwa Waisilaili muladi wawasang'hanile. ¹⁰ Uweke Haluni na wanage wa chilume kusang'hana fana wakulu wa nhambiko, munhu imwenga yoyose yahageza kusang'hana sang'hano ya ukulu wa nhambiko, kezakomigwa.”

¹¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ¹² “Lola sambi niwasagula Walawi mwa Waisilaili wose, badala ya chila mwana wa udele wa chilume wa chila lukolo lwa Isilaili. Walawi ni wangu, ¹³ mana wana wa udele wose ni wangu. Viniwakomile wana wa udele kuna iisi ya Misili, nika hakwe chila mwana wa udele muna iisi ya Isilaili. Chila mwana wa udele wa munhu hebu wa mnyama, wawo wezakuwa wangu. Niye niyo Mndewa Mulungu.”

¹⁴ Mndewa Mulungu kamulongela Musa kuna ichuwala cha Sinai, ¹⁵ “Wapete Walawi kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye zawo. Wapete walume wose kwandusila wana weli na mwezi umwe na kugendelela.” ¹⁶ Ivo Musa kawapeta, fana viyalagilizigwe na mbuli ya Mndewa Mulungu.

¹⁷ Yano yakala mazina ya wana wa chilume wa Lawi, Gelishoni na Kohasi na Melali. ¹⁸ Yano yakala mazina ya wana wa chilume wa Gelishoni kwa kusondelela ng'holo zawo, Libini na Shimei. ¹⁹ Wana wa chilume wa Kohasi kwa kusondelela ng'holo zawo, Amilamu na Ishali na Hebuloni na Uzieli. ²⁰ Na wana wa chilume wa Melali kwa kusondelela ng'holo zawo, Mahili na Mushi. Wano wakala welesi wa Lawi kwa kusondelela ng'holo zawo.

²¹ Ng'holo za Walibini na Washimei zilawa kwa Gelishoni. ²² Peta ya walume wose kwandusila wana weli na mwezi umwe na kugendelela wakala 7,500. ²³ Ng'holo za Wagelishoni weka lago jawo ubanzi wa ulawilo wa zuwa wa hema da Mulungu. ²⁴ Mulangulizi wa ng'holo za Wagelishoni kakala Eliasafu mwana wa Laeli. ²⁵ Sang'hano ya Wagelishoni ikala kukaliza hema da Mulungu na ngubiko yake na panzia da hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu, ²⁶ na mapanzia ya luwa luzunguluka hema da Mulungu na lupango, na panzia da hanhu ha kwingilila muna uluwa na nzabi zake. Sang'hano zawo zikala zosonhela vinhu ivo vose. ²⁷ Ng'holo za Kohasi zikala Waumulami na Waishali na Wahebuloni na Wauzieli. ²⁸ Peta ya walume wose kwandusila wana weli na mwezi umwe na kugendelela wakala 8,600. Wano wakala wokaliza hanhu helile. ²⁹ Ng'holo za Kohasi walondeka kwika lago jawo ubanzi wa kusi wa hema da Mulungu.

³⁰ Mulangulizi wa ng'holo za Kohasi kakala Elisafani mwana wa Uzieli. ³¹ Wakala wodilola goya sanduku da lagano na meza na chinala cha chitasa na malupango na via viwosang'hanila wakulu wa nhambiko hana ihanhu helile na panzia, na via vose va kusang'hanila. ³² Eleazali mwana wa Haluni yeli mkulu wa nhambiko kakala mulangulizi wa walangulizi wa Walawi, ndolezi wa wasang'hani wose wa hanhu helile.

³³ Ng'holo mbili za Melali zikala Wamahili na Wamushi. ³⁴ Peta ya walume wowandikigwe kwandusila wana weli na mwezi umwe na kugendelela wakala 6,200. ³⁵ Mulangulizi wa ng'holo za Melali kakala Sulieli mwana wa Abihaili, wano walondeka kwika lago jawo ubanzi wa kasikazi wa hema da Mulungu. ³⁶ Wamelali wasaguligwa kulola goya mibiki ya hema na mhanda zake na vikalilo vake na via vake vose na sang'hano yoyose kusionhela vinhu ivo, ³⁷ na mhanda zizunguluke uluwa na vikalilo vake na vingingi vake na nzabi zake. ³⁸ Musa na Haluni na wana wawo wa chilume walondeka kwika lago jawo kuulongozi wa hema da Mulungu ubanzi wa ulawilo wa zuwa. Sang'hano yawo ikala kusang'hana sang'hano ya ukulu wa nhambiko muna dihema da Mulungu kwa ichimu cha Waisilaili. Munhu imwenga yoyose yahadikwenhukila dihema da Mulungu kolondeka yakomigwe. ³⁹ Walawi wose wapetigwe, walume wose kwandusila wana weli na mwezi umwe na kugendelela, waja Musa na Haluni wawapeta fana viyalagilize Mndewa Mulungu, wakala 22,000.

Walawi wosola hanhu ha wana wa udele

⁴⁰ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, "Wapete wana wa udele wa chilume wose wa Waisilaili, kwandusila wana weli na mwezi umwe na kugendelela, wapete kwa mazina yawo. ⁴¹ Kwizaweka hakwe Walawi kwa ichimu changu niye Mndewa Mulungu badala ya wana wa udele wa Waisilaili, iviya kwizaweka hakwe wanyama wose wa Walawi kwa ichimu changu badala ya wanyama wa udele wose wa Waisilaili." ⁴² Ivo Musa kawapeta wana wa udele wose wa Waisilaili, fana Mndewa Mulungu viyamulagilize. ⁴³ Wana wa udele wose wa chilume fana viili peta ya mazina yawo, kwandusila wana weli na mwezi umwe na kugendelela wakala 22,273.

⁴⁴ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ⁴⁵ "Wabagule Walawi wose kuwa wangu badala ya wana wa udele wa Waisilaili. Iviya wabagule ng'ombe wa Walawi wose badala ya wana wa udele wa ng'ombe wa Waisilaili. Walawi ni wangu. Niye niyo Mndewa Mulungu. ⁴⁶ Kwa ichimu cha kuwakombola wana wa udele wa chilume wa Waisilaili 273, wongezeke muna ipeta ya walume wa Walawi. ⁴⁷ Hokela shekeli* tano ya hela kulawa kwa waudele wa Waisilaili wowongezeke kulawa kwa peta ya walume wa Walawi, fana viili ningo ya hanhu helile, ⁴⁸ mwing'he Haluni na wanage hela ya ukombola kwa ichimu cha Waisilaili wongezeke muna ipeta." ⁴⁹ Musa kasola hela izo za ukombola wawo wongezeke wakomboligwe na Walawi. ⁵⁰ Kulawa kwa wana wa udele wa Waisilaili kapata shekeli 1,365 ya hela, fana viili ningo ya hanhu helile. ⁵¹ Musa kaweng'ha Haluni na wanage hela izo za ukombola, fana mbuli ya Mndewa Mulungu voimulagilize.

4

Sang'hano ya Wakohasi

* **3:47** Shekeli imwe sawa na gilamu longo na imwe na nusu.

1 Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni, 2 “Wapete welesi wa Kohasi, kulawa kabila da Walawi, kwa kusondelela ng’holo zawo na kaye za tati zawo. 3 Kwandusila walume weli na miyaka malongo matatu mbaka malongo matano, wowodaha kwingila muna isang’hano muladi wasang’hane hana dihema da Mulungu. 4 Sang’hano ya Wakohasi ikala kupapa via velile va hema da Mulungu.”

5 “Lusita lwa kusegeza dilago, Haluni na wanage wa chilume wezakwingila mgati na kudihulumusa dipanzia dili haulongozi wa sanduku da lagano na kudigubika sanduku da lagano kwa panzia ijo. 6 Uchanyha yake wezakwika mbende ya mnyama wa mwiibahali, wezakwika chitambala cha langi ya buluu. Maabaho wezakwingiza mibiki ya kupapila sanduku da lagano.

7 “Uchanyha ya meza ya kulavila magate yelile yoyokwikigwa haulongozi wa Mndewa Mulungu, wezakwanzanza chitambala cha langi ya buluu chiya uchanyha yake wezakwika vyano na vitanda va ubani na nhungo, kwa ichimu cha kulavila nhambiko za ving’waji. Uchanyha ya meza kwizakuwa na magate siku zose. 8 Wezagubika vinhu ivo vose kwa chitambala chidung’hu, na uchanyha yake wezagubika kwa mbende ya mnyama wa mwiibahali na kuiguma ija imibiki yake.

9 “Wezasola chitambala cha langi ya buluu na kugubika chinala cha vitasa na vitasa vake na mibato yake na vyano vake na via vake vovisang’haniligwa kwikila mavuta. 10 Wezachiguma na via vake vose mgati ya mbende ya mnyama wa mwiibahali na kuchika uchanyha ya mibiki ya kupapila.

11 “Uchanyha ya lupango lwa zahabu wezagubika chitambala cha langi ya buluu na kugubika kwa mbende ya mnyama wa mwiibahali. Wezaguma mibiki yake ya kupapila. 12 Maabaho wezavisola via vose vovisang’haniligwa muna ikaye yelile, na kuviguma muna ichitambala cha langi ya buluu na kugubika kwa mbende ya mnyama wa mwiibahali na kuvika mchanyha ya mibiki ya kupapila. 13 Wezasegeza maivu hana ulupango lwa kutimbulila nhambiko na kulugubika kwa chitambala cha langi ya zambalau. 14 Wezavika mchanyha yake via vose vovisang’haniligwa hana ulupango, hamwe na vyano va kuhalila moto na mibatilo na magembe na vizae. Maabaho uchanyha yake wezakwika ngubiko ya mbende ya mnyama wa mwiibahali na kuiguma mibiki yake ya kupapila. 15 Haluni na wanage wahakomeleza kuhagubika hanhu helile hamwe na via vake vose, wahawa waisasala kwandusa mwanza, wanhu wa lukolo lwa Kohasi wezakwiza na kuvipapa. Wawo hawalondeka kwamha via ivo velile, buleivo wezadanganika. Iyo niyo sang’hano ya wanhu wa lukolo lwa Kohasi chila lusita hema da Mulungu vidihamizigwa.

16 “Eleazali mwana wa mkulu wa nhambiko Haluni kezayeka goya mavuta ya vitasa na ubani unogile na nhosa za usage za chila siku na mavuta ya kuboboda. Iviya kezakaliza hema da Mulungu na vinhu vose vili mgati yake na hanhu helile na via vake.”

17 Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni, 18 “Sekemuwaleke wanhu wa lukolo lwa Kohasi mwa Walawi wadanganizigwe, 19 mbali watendeleni vino muladi vondawavikwenhukile vinhu velile ng’hani wawe wagima na sekewadanganike. Haluni na wanage wezakwingila mgati na kumsagula chila munhu na sang’hano yake na mbashaha yake. 20 Mbali sekewengile hanhu haja kulola vinhu velile lusita wakulu wa nhambiko wovisasala, buleivo wezadanganika.”

²¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ²² “Wapete welesi wa Gelishoni kwa kusondelela ng’holo zawo na kaye za tati zawo. ²³ Wapete walume kwandusila weli na miyaka malongo matatu mbaka weli na miyaka malongo matano wowodaha kusang’hana sang’hano muna dihema da Mulungu. ²⁴ Sang’hano ya Wagelishoni ni kupapa mbahasha. ²⁵ Wezasola mapanzia na hema da Mulungu hamwe na ngubiko yake na ngubiko ya mbende ya mnyama wa mwiibahali uchanya yake na mapanzia ya hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu, ²⁶ na mapanzia ya luwa luzunguluke hanhu helile na lupango, na panzia da hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu na nzabi zake na vinhu vose va usang’hano wawo. Wawo wezasang’hanila mbuli zose zozisonhela vinhu vino. ²⁷ Sang’hano yose ya wana wa chilume wa Wagelishoni kwa kupapa mbahasha na sang’hano yawo yose izakuwa kwa kulangulizigwa na Haluni na wanage. Wezawapangila vinhu vose vowolongeligwa kuvipapa. ²⁸ Ino iyo sang’hano ya Wagelishoni hana dihema da Mulungu. Wezasang’hana kwa kulangulizigwa na Isamali mwana wa mkulu wa nhambiko Haluni.

Sang’hano ya Wamelali

²⁹ “Wapete welesi wa Melali kwa kusondelela ng’holo zawo na kaye za tati zawo. ³⁰ Wapete walume wose kwandusila weli na miyaka malongo matatu mbaka weli na miyaka malongo matano, wowodaha kusang’hana usang’hano hana dihema da Mulungu. ³¹ Wezalondeka kupapa mibiki, mhanda na vikalilo va hema da Mulungu.

³² “Iviya na mhanda za luwa kuzunguluka banzi zose za hanhu helile na vikalilo na vingi na nzabi zake hamwe na vinhu vake vose na via vake vimwenga vose. Kwizawapangila kwa kusondelela mazina yawo vinhu vowolondeka kupapa. ³³ Ino iyo yondaiwe sang’hano ya Wamelali hana dihema da Mulungu, wezalangulizigwa na Isamali mwana wa mkulu wa nhambiko Haluni.”

Walawi wopetigwa

³⁴ Musa na Haluni na walangulizi wa mting’hano wose wawapeta welesi wa Kohasi, kwa kusondelela ng’holo zawo na kaye za tati zawo. ³⁵ Walume wose kwandusila weli na miyaka malongo matatu mbaka weli na miyaka malongo matano, wowodaha kusang’hana muna dihema da Mulungu, ³⁶ wowapetigwe kwa kusondelela ng’holo zawo wakala 2,750. ³⁷ Ino ikala peta ya welesi wa Wakohasi wowasang’hane usang’hano muna dihema da Mulungu. Musa na Haluni wawapeta fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

³⁸ Wagelishoni wapetigwa kwa kusondelela ng’holo zawo na kaye za tati zawo. ³⁹ Walume wose kwandusila weli na miyaka malongo matatu mbaka weli na miyaka malongo matano, wowodaha kusang’hana usang’hano muna dihema da Mulungu, ⁴⁰ wowapetigwe kwa kusondelela ng’holo zawo na kaye za tati zawo wakala 2,630.

⁴¹ Ino ikala peta ya welesi wa Wagelishoni wowasang’hane usang’hano muna dihema da Mulungu, waja Musa na Haluni wawapeta fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

⁴² Wamelali wapetigwa kwa kusondelela ng’holo zawo na kaye za tati zawo. ⁴³ Walume wose kwandusila weli na miyaka malongo matatu mbaka weli na miyaka malongo matano, wowodaha kusang’hana usang’hano muna dihema da Mulungu, ⁴⁴ wapetigwa kwa kusondelela ng’holo zawo na kaye za tati zawo, wakala 3,200. ⁴⁵ Ino ikala peta ya welesi wa Wamelali,

waja Musa na Haluni wawapeta fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

⁴⁶ Ivo Musa na Haluni na walangulizi wa Isilaili wawapeta Walawi wose kwa kusondelela ng'holo zawo na kaye za tati zawo. ⁴⁷ Walume wose kwan-dusila weli na miyaka malongo matatu mbaka weli na miyaka malongo matano, wowodaha kusang'hana usang'hano muna dihema da Mulungu, ⁴⁸ wapetigwe wakala 8,580. ⁴⁹ Kwa lagilizo da Mndewa Mulungu kufosela Musa, wapetigwa, chila munhu kwa sang'hano yake na fana voili mbahasha yake, niivo viwapetigwe fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

5

Wanhu wambule mwiko

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Walagilize Waisilaili wamulave kunze ya lago chila munhu yeli na utamu wa mbende, chila munhu yolawigwa na ufila na chila munhu yambule mwiko kwa kudalisa mtufi.

³ Walaveni kunze ya lago wanhu wawo wose, wawe walume hebu wanaake, muladi sekewaditende lago jangu donikala hagati yawo jambule mwiko.”

⁴ Waisilaili watenda ivo, wawalava kunze ya lago. Watenda fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

Maliho ya kutenda uhasanyi

⁵ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ⁶ “Walongele Waisilaili, ‘One munhu yoyose, mulume hebu muke yahamuhasanya miyage kwa vovose na ivo kuleka kuwa mwaminika kwa Mndewa Mulungu, munhu iyo ka-bananga, ⁷ baho kolondeka yalonge kwa mulomo uhasanyi wake uyatendile. Kolondeka yalihe kwa ubananzi wake kwa kongeza hanhu ha tano na kumwing'ha ija yamuhasanye. ⁸ Mbali one munhu yahasanyigwe kadan-ganika na kabule ndugu wa habehi yoyodaha kuhokela chinhu icho, basi maliho kwa ubananzi yezalavigwa kwa Mndewa Mulungu kwa ichimu cha wakulu wa nhambiko. Maliho yayo yezalavigwa hamwe na bebelu da ng'hondolo da kuilumba dondadisang'haniligwe kutendeligwa kuilumba kwa ichimu cha uhasanyi wake. ⁹ Chila nhosa ya vinhu velile va Waisilaili vowomulavila mkulu wa nhambiko, vizakuwa va mkulu wa nhambiko iyo, ¹⁰ na chila chinhu chelile cha kugaligwa kwa mkulu wa nhambiko, chizakuwa chake.’”

Nhaguso za wanaake hawaminika kwa walume zawo

¹¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ¹² “Walongele Waisilaili, ‘One muke wa munhu yoyose yahaga na kuleka kwaminika kwa mulumake, ¹³ kwa kugona na mulume imwenga bila mulumake kuvimanya, kambala mwiko hata one habule munhu yawonile chiyatendile kwaviya haggwiligwe ugoni. ¹⁴ Mulumake yahengiligwa na migongo na kumuwonela migongo muke wake yambule mwiko, hebu one yahamuwonela migongo muke wake hata one muke iyo hambule mwiko, ¹⁵ baho mulume kezamgala muke wake kwa mkulu wa nhambiko, na kulava nhosa yoilondeka, chilo imwe ya usage wa shayili, mbali bila kuguma mavuta na ubani, kwaviya ni nhosa ya usage ya migongo, nhosa yoilavigwa kwa kulagusa ubananzi.

¹⁶ “ ‘Mkulu wa nhambiko kezamgala inwanamke habehi na kumwimiza haulongozi wa Mndewa Mulungu. ¹⁷ Mkulu wa nhambiko kezasola mazi yelile muna ichia cha ulongo, maabaho kezasola timbwisi dili hasi ya hema da Mulungu na kudiguma muna yamazi yayo. ¹⁸ Maabaho mkulu wa nhambiko kezamwika mwanamke iyo haulongozi wa Mndewa Mulungu

na kumgubula nyele zake na kumwing'ha nhosa iyo yoilavigwa kwa kulagusa ubananzi ili nhosa ya usage ya migongo. Mkulu wa nhambiko mwenyewo kezakwamhilila chia chiya chili na mazi yeli usungu yoyogala duwilo. ¹⁹ Maabaho mkulu wa nhambiko kezamulahiza mwanamke iyo na kumulongela "One hugonile na mulume imwenga na kuitenda wambule mwiko kuno kuna mulumako, hwizapatigwa na duwilo dodigaligwa na mazi yano yeli usungu. ²⁰ Mbali fana kwaga kugona na mulume imwenga na kwambala mwiko kwa kugona na mulume imwenga yeli siyo mulumako, ²¹ Mndewa Mulungu yakutende uwe duwilo chilaho kwa wanhu wako, sekeulele na munda wako umeme. ²² Mazi yano yoyogala uduwilo yengile mmunda wako na kukutenda sekeulele na munda wako umeme." Mwanamke iyo kezakwidikila, "Ivo."

²³ "Maabaho mkulu wa nhambiko kezakwandika maduwilo yano muna ichibende na kuyasunha muna yamazi yeli usungu, ²⁴ nayo kezamng'wiza mwanamke iyo mazi yayo yeli usungu yoyogala duwilo, nayo yezakwingila mgati yake na kumgalila mawine makulu ng'hani. ²⁵ Maabaho mkulu wa nhambiko kezasola nhosa ija ya usage ya migongo muna yamakono ya mwanamke ija na kwinula uchanyha kwa kumulavila Mndewa Mulungu, na kuigala hana ulupango. ²⁶ Maabaho kezasola ganza dimwe da nhosa ya mhule kwa lukumbuso lwa kuitimbulu hana ulupango. Kezamng'wiza mwanamke mazi yayo. ²⁷ Yahakomeleza kung'wa mazi, one yahambula mwiko na kuleka kwaminika kwa mulumake, mazi yayo yoyogala duwilo yezamgalila mawine makulu ng'hani, munda wawe wizamema na hezalela. Mwanamke iyo kezakuwa duwilo mwa wanhu wake. ²⁸ Mbali one hambule mwiko kwa kugonile na mulume imwenga na kela, basi kailegeha na kezadaha kupata wana.

²⁹ "Ino iyo ndagilizi kusonhela migongo ihawa mwanamke, ingawa kolangulizigwa na mulumake, kezakwaga na kuitenda yambule mwiko, ³⁰ hebu mulume yahengiligwa na migongo na kumuwonela migongo muke wake, kezamwika muke iyo haulongozi wa Mndewa Mulungu, na mkulu wa nhambiko kezatenda fana viili ndagilizi iyo. ³¹ Mulumake kezakuwa kabule ubananzi wowose, mbali mwanamke kezatagusigwa kwa ubananzi wake."

6

Malagilizo kusonhela Mnazili

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² "Walongele Waisilaili, 'One mulume hebu muke kokwika chilaho malumu, chilaho cha kuwa Mnazili*' na kuika hakwe kwa ichimu cha Mndewa Mulungu, ³ kolondeka sekeyang'we divai hebu upele, sekeyang'we ching'waji chochose chitendigwe kwa zabibu, sekeyang'we mazi ya zabibu hebu sekeyaje zabibu zivile hebu zinyalile. ⁴ Siku zose za kuika hakwe kwake kolondeka sekeyaje chinhu chochose chitendigwe kwa mzabibu, mbeyu hebu makang'ha yake.

⁵ "Siku zose za chilaho chino cha kuika hakwe, sekeyawegule nyele zake mbaka siku zake za kuika hakwe kwa ichimu cha Mndewa Mulungu vondazifike, kezakuwa kela na kezazileka nyele zake zikule. ⁶ Siku zose zoyoika hakwe kwa ichimu cha Mndewa Mulungu, munhu iyo sekeyakwenhukile mtufi. ⁷ Hata one uhawa mtufi wa tati yake hebu mami yake hebu lumbu hebu mwali wake, muladi sekeyambule mwiko kwaviya kaika

* **6:2** Munhu yoyose yoika hakwe kwa ichimu cha Mndewa Mulungu, kwa chiebulaniya kotangigwa Mnazili.

hakwe kwa ichimu cha Mulungu kwa chilaho. ⁸ Siku zose za kuika hakwe kwake kezakuwa kela kwa Mndewa Mulungu.

⁹ “ ‘One munhu yoyose yahadanganika bila kuugula habehi yake, ija kezakwambula mwiko, maabaho siku yesaba vondagafyigwe kezawegula ditwi jake. ¹⁰ Siku yenane kezamgalila mkulu wa nhambiko huwa waidi hebu makinda ya nziwa maidi haulongozi wa hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. ¹¹ Mkulu wa nhambiko kezalava imwe kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi na imwenga kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula muladi kumtendela kuilumba kwaviya katenda uhasanyi kwa mtufi. Siku iyo kezaditenda ditwi jake jele. ¹² Kezaika hakwe kaidi kwa ichimu cha Mndewa Mulungu. Siku za mwanduso hazizapetigwa kwaviya kambula mwiko muna zisiku zake za kuika hakwe. Kezalava mwanang'hondolo mulume wa mwaka umwe kuwa nhambiko ya ubanzi.”

¹³ “ ‘Dino ni lagilizo kwa Mnazili. Vondazikomelezeke siku za kuika hakwe kwake, kezagaligwa hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu.

¹⁴ Kezalava nhambiko yake kwa Mndewa Mulungu, mwanang'hondolo mulume wa mwaka umwe yelibule chilema kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, zike da mwanang'hondolo dilibule chilema kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, bebelu da ng'hondolo dilibule chilema kwa ichimu cha nhambiko ya tindiwalo, ¹⁵ na chisege cha magate hayagumigwe lusu na maandazi ya usage onogile uhanganyigwe na mavuta, na magate masisili hayagumigwe lusu yabobodigwe mavuta hamwe na nhosa za usage na ching'waji.

¹⁶ “ ‘Mkulu wa nhambiko kezavigala vinhu ivo haulongozi wa Mndewa Mulungu na kulava nhambiko ya uhasanyi na nhambiko ya kutimbula. ¹⁷ Kezamgalila Mndewa Mulungu chisege cha magate hayagumigwe lusu, hamwe na mwanang'hondolo wa nhambiko ya tindiwalo na nhosa za usage na nhosa za ching'waji. ¹⁸ Hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu, Mnazili iyo kezawegula nyele zake na kuziguma muna umoto uli hasi ya nhambiko ya tindiwalo.

¹⁹ “ ‘Maabaho mkulu wa nhambiko kezasola yega da bebelu da ng'hondolo ijo dikimusigwe. Kezasola gate dilibule lusu muna ichisege na andazi, kezamwing'ha Mnazili ija, yahakomeleza kuwegula nyele ziyakalile nazo lusita lwa kuika hakwe kwake. ²⁰ Maabaho mkulu wa nhambiko kezavinula uchanyha vinhu ivo fana nhambiko ya kwinuligwa uchanyha haulongozi wa Mndewa Mulungu. Vinhu vino vose vela kwa mkulu wa nhambiko, hamwe na chidali chochinuligwe uchanyha na chima chochilavigwe nhambiko. Yahakomelezeka yayo yose, Mnazili kodaha kung'wa divai.

²¹ “ ‘Ino ni ndagilizi kwa Mnazili, fana vichili chilaho chake. Mbali yahadaha kulava vinhu vimwenga, kolondeka kuzindilila ndagilizi ya Mnazili.’ ”

Wakulu wa nhambiko wowatemela mate wanhu

²² Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ²³ “Mulongele Haluni na wanage wa chilume wawateleme mate Waisilaili kwa mbuli zino,

²⁴ ‘Mndewa Mulungu yamtemeleni mate na kumkalizani,

²⁵ Mndewa Mulungu yamuwoleni kwa novu na kumtendelani yanogile,

²⁶ Mndewa Mulungu yamuwoleni ubazi na kumwing'hani tindiwalo.’

²⁷ “Ivo wezaditambula zina jangu kwa Waisilaili, na nizawatemela mate.”

¹ Musa viyakomeleze kusimika dihema da Mulungu, kadiboboda mavuta na kudika kwa sang'hano yelile hamwe na via vake vose. Iviya ulupango kaluboboda mavuta na kulwika kwa sang'hano yelile hamwe na via vake vose. ²Maabaho walangulizi wa Isilaili na wakulu wa kaye za tati zawo na walongulizi wa makabila, wowawemilize wanhu wapetigwe, ³wamgalila Mndewa Mulungu nhosa zawo, mituka sita na milume ya ng'ombe longo na midi, mtuka umwe kwa chila walangulizi waidi na ng'ombe lume dimwe kwa chila mulangulizi. Wavigala vinhu ivo haulongozi wa hema da Mulungu. ⁴Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ⁵“Hokela nhambiko izo muladi zisang'haniligwe muna isang'hano yondaisang'hanigwe kwa ichimu cha hema da Mulungu. Uweng'he Walawi chila imwe fana viili sang'hano yake.”

⁶ Ivo Musa kasola mituka na ng'ombe walume kaweng'ha Walawi. ⁷Wagelishoni kaweng'ha mituka midi na ng'ombe walume wane, kwa viili sang'hano yawo ya kupapa via va hema da Mulungu. ⁸Na kaweng'ha Wamelali mituka mine na ng'ombe walume wanane, kwa viili sang'hano yawo ya kupapa via va hema da Mulungu kwa kulangulizigwa na Isamali mwana wa mkulu wa nhambiko Haluni. ⁹Mbali Wakohasi haweng'hile chochose, kwaviya sang'hano yawo ikala kupapa vinhu wa hema da Mulungu muna yamayega yawo.

¹⁰Walangulizi walava nhambiko kwa ichimu cha kulwika ulupango kwa sang'hano yelile na siku iyo vilubobodigwe mavuta, na walangulizi walava nhambiko zawo haulongozi wa ulupango. ¹¹Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Chila siku mulangulizi imwe kezalava nhambiko yake kwa ichimu cha kulwika ulupango kwa sang'hano yelile.”

¹²Munhu yalavile nhambiko yake siku ya mwanduso kakala Nashoni mwana wa Aminadabu wa kabila da Yuda.

¹³Nhambiko yake ikala vino, chano ya hela ili na nzamo ya chilo imwe na nusu na buyu da hela dili na nzamo ya gilamu magana manane kuilinga na ningo za hema da Mulungu. Ivo vose vimemezigwa usage unogile uhanganyigwe na mavuta kwa ichimu cha nhosa ya usage. ¹⁴Iviya kagala ziga da zahabu dili na nzamo ya gilamu gana na longo, dimemile ubani, ¹⁵na dang'ang'a lume na bebelu da ng'hondolo na mwanang'hondolo mulume wa mwaka umwe, kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, ¹⁶na bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, ¹⁷na ng'ombe walume waidi na mabebelu ya ng'hondolo matano na mabebelu ya luti matano na wanang'hondolo walume watano wa mwaka umwe kwa ichimu cha nhambiko za tindiwalo. Iyo ikala nhambiko ya Nashoni mwana wa Aminadabu.

¹⁸Siku yekaidi Nasanaeli mwana wa Suali, mulangulizi wa kabila da Isakali kalava nhambiko. ¹⁹Nhambiko yake ikala vino, chano ya hela ili na nzamo ya chilo imwe na nusu na buyu da hela dili na nzamo ya gilamu magana manane kuilinga na ningo za hema da Mulungu. Ivo vose vimemezigwa usage unogile uhanganyigwe na mavuta kwa ichimu cha nhosa ya usage. ²⁰Iviya kagala ziga da zahabu dili na nzamo ya gilamu gana na longo, dimemile ubani, ²¹na dang'ang'a lume na bebelu da ng'hondolo na mwanang'hondolo mulume wa mwaka umwe, kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, ²²na bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, ²³na ng'ombe walume waidi na mabebelu ya ng'hondolo matano na mabebelu ya luti matano na wanang'hondolo walume watano wa mwaka umwe kwa ichimu cha nhambiko za tindiwalo. Iyo ikala nhambiko ya Nasanaeli mwana wa Suali.

²⁴ Siku yetatu Eliabu mwana wa Heloni, mulangulizi wa kabila da Zabuloni kalava nhambiko. ²⁵ Nhambiko yake ikala vino, chano ya hela ili na nzamo ya chilo imwe na nusu na buyu da hela dili na nzamo ya gilamu magana manane kuilinga na ningo za hema da Mulungu. Ivo vose vimemezigwa usage unogile uhanganyigwe na mavuta kwa ichimu cha nhosa ya usage. ²⁶ Iviya kagala ziga da zahabu dili na nzamo ya gilamu gana na longo, dimemile ubani, ²⁷ na dang'ang'a lume na bebelu da ng'hondolo na mwanang'hondolo mulume wa mwaka umwe, kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, ²⁸ na bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, ²⁹ na ng'ombe walume waidi na mabelu ya ng'hondolo matano na mabelu ya luti matano na wanang'hondolo walume watano wa mwaka umwe kwa ichimu cha nhambiko za tindiwalo. Iyo ikala nhambiko ya Eliabu mwana wa Heloni.

³⁰ Siku yekane Elisuli mwana wa Shedueli, mulangulizi wa kabila da Lubeni kalava nhambiko. ³¹ Nhambiko yake ikala vino, chano ya hela ili na nzamo ya chilo imwe na nusu na buyu da hela dili na nzamo ya gilamu magana manane kuilinga na ningo za hema da Mulungu. Ivo vose vimemezigwa usage unogile uhanganyigwe na mavuta kwa ichimu cha nhosa ya usage. ³² Iviya kagala ziga da zahabu dili na nzamo ya gilamu gana na longo, dimemile ubani, ³³ na dang'ang'a lume na bebelu da ng'hondolo na mwanang'hondolo mulume wa mwaka umwe, kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, ³⁴ na bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, ³⁵ na ng'ombe walume waidi na mabelu ya ng'hondolo matano na mabelu ya luti matano na wanang'hondolo walume watano wa mwaka umwe kwa ichimu cha nhambiko za tindiwalo. Iyo ikala nhambiko ya Elisuli mwana wa Shedueli.

³⁶ Siku yetano Shelumieli mwana wa Sulishadai, mulangulizi wa kabila da Simeoni kalava nhambiko yake. ³⁷ Nhambiko yake ikala vino, chano ya hela ili na nzamo ya chilo imwe na nusu na buyu da hela dili na nzamo ya gilamu magana manane kuilinga na ningo za hema da Mulungu. Ivo vose vimemezigwa usage unogile uhanganyigwe na mavuta kwa ichimu cha nhosa ya usage. ³⁸ Iviya kagala ziga da zahabu dili na nzamo ya gilamu gana na longo, dimemile ubani, ³⁹ na dang'ang'a lume na bebelu da ng'hondolo na mwanang'hondolo mulume wa mwaka umwe, kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, ⁴⁰ na bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, ⁴¹ na ng'ombe walume waidi na mabelu ya ng'hondolo matano na mabelu ya luti matano na wanang'hondolo walume watano wa mwaka umwe kwa ichimu cha nhambiko za tindiwalo. Iyo ikala nhambiko ya Shelumieli mwana wa Sulishadai.

⁴² Siku yesita Eliasafu mwana wa Deueli, mulangulizi wa kabila da Gadi kalava nhambiko yake. ⁴³ Nhambiko yake ikala vino, chano ya hela ili na nzamo ya chilo imwe na nusu na buyu da hela dili na nzamo ya gilamu magana manane kuilinga na ningo za hema da Mulungu. Ivo vose vimemezigwa usage unogile uhanganyigwe na mavuta kwa ichimu cha nhosa ya usage. ⁴⁴ Iviya kagala ziga da zahabu dili na nzamo ya gilamu gana na longo, dimemile ubani, ⁴⁵ na dang'ang'a lume na bebelu da ng'hondolo na mwanang'hondolo mulume wa mwaka umwe, kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, ⁴⁶ na bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, ⁴⁷ na ng'ombe walume waidi na mabelu ya ng'hondolo matano na mabelu ya luti matano na wanang'hondolo walume watano wa mwaka umwe kwa ichimu cha nhambiko za tindiwalo. Iyo ikala nhambiko ya Eliasafu mwana wa Deueli.

⁴⁸ Siku yesaba Elishama mwana wa Amihudi, mulangulizi wa kabila da Efulaimu kalava nhambiko yake. ⁴⁹ Nhambiko yake ikala vino, chano ya hela ili na nzamo ya chilo imwe na nusu na buyu da hela dili na nzamo ya gilamu magana manane kuilinga na ningo za hema da Mulungu. Ivo vose vimemezigwa usage unogile uhanganyigwe na mavuta kwa ichimu cha nhosa ya usage. ⁵⁰ Iviya kagala ziga da zahabu dili na nzamo ya gilamu gana na longo, dimemile ubani, ⁵¹ na dang'ang'a lume na bebelu da ng'hondolo na mwanang'hondolo mulume wa mwaka umwe, kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, ⁵² na bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, ⁵³ na ng'ombe walume waidi na mabebelulu ya ng'hondolo matano na mabebelulu ya luti matano na wanang'hondolo walume watano wa mwaka umwe kwa ichimu cha nhambiko za tindiwalo. Iyo ikala nhambiko ya Elishama mwana wa Amihudi.

⁵⁴ Siku yenane Gamalieli mwana wa Pedasuli, mulangulizi wa kabila da Manase kalava nhambiko yake. ⁵⁵ Nhambiko yake ikala vino, chano ya hela ili na nzamo ya chilo imwe na nusu na buyu da hela dili na nzamo ya gilamu magana manane kuilinga na ningo za hema da Mulungu. Ivo vose vimemezigwa usage unogile uhanganyigwe na mavuta kwa ichimu cha nhosa ya usage. ⁵⁶ Iviya kagala ziga da zahabu dili na nzamo ya gilamu gana na longo, dimemile ubani, ⁵⁷ na dang'ang'a lume na bebelu da ng'hondolo na mwanang'hondolo mulume imwe wa mwaka umwe, kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, ⁵⁸ na bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, ⁵⁹ na ng'ombe walume waidi na mabebelulu ya ng'hondolo matano na mabebelulu ya luti matano na wanang'hondolo walume watano wa mwaka umwe kwa ichimu cha nhambiko za tindiwalo. Iyo ikala nhambiko ya Gamalieli mwana wa Pedasuli.

⁶⁰ Siku ya kenda Abidani mwana wa Gidioni, mulangulizi wa kabila da Benjamini kalava nhambiko yake. ⁶¹ Nhambiko yake ikala vino, chano ya hela ili na nzamo ya chilo imwe na nusu na buyu da hela dili na nzamo ya gilamu magana manane kuilinga na ningo za hema da Mulungu. Ivo vose vimemezigwa usage unogile uhanganyigwe na mavuta kwa ichimu cha nhosa ya usage. ⁶² Iviya kagala ziga da zahabu dili na nzamo ya gilamu gana na longo, dimemile ubani, ⁶³ na dang'ang'a lume na bebelu da ng'hondolo na mwanang'hondolo mulume wa mwaka umwe, kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, ⁶⁴ na bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, ⁶⁵ na ng'ombe walume waidi na mabebelulu ya ng'hondolo matano na mabebelulu ya luti matano na wanang'hondolo walume watano wa mwaka umwe kwa ichimu cha nhambiko za tindiwalo. Iyo ikala nhambiko ya Abidani mwana wa Gidioni.

⁶⁶ Siku ya longo Ahiezeli mwana wa Amishadai, mulangulizi wa wanhu wa Dani kalava nhambiko yake. ⁶⁷ Nhambiko yake ikala vino, chano ya hela ili na nzamo ya chilo imwe na nusu na buyu da hela dili na nzamo ya gilamu magana manane kuilinga na ningo za hema da Mulungu. Ivo vose vimemezigwa usage unogile uhanganyigwe na mavuta kwa ichimu cha nhosa ya usage. ⁶⁸ Iviya kagala ziga da zahabu dili na nzamo ya gilamu gana na longo, dimemile ubani, ⁶⁹ na dang'ang'a lume na bebelu da ng'hondolo na mwanang'hondolo mulume wa mwaka umwe, kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, ⁷⁰ na bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, ⁷¹ na ng'ombe walume waidi na mabebelulu ya ng'hondolo watano na mabebelulu ya luti matano na wanang'hondolo watano wa mwaka umwe kwa ichimu cha nhambiko za tindiwalo. Iyo ikala nhambiko ya Ahiezeli mwana wa Amishadai.

⁷² Siku ya longo na imwe Pagieli mwana wa Okilani, mulangulizi wa kabila da Asheli kalava nhambiko yake. ⁷³ Nhambiko yake ikala vino, chano ya hela ili na nzamo ya chilo imwe na nusu na buyu da hela dili na nzamo ya gilamu magana manane kuilinga na ningo za hema da Mulungu. Ivo vose vimemezigwa usage unogile uhanganyigwe na mavuta kwa ichimu cha nhosa ya usage. ⁷⁴ Iviya kagala ziga da zahabu dili na nzamo ya gilamu gana na longo, dimemile ubani, ⁷⁵ na dang'ang'a lume na bebelu da ng'hondolo na mwanang'hondolo mulume wa mwaka umwe, kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, ⁷⁶ na bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, ⁷⁷ na ng'ombe walume waidi na mabebelu ya ng'hondolo watano na mabebelu ya luti matano na wanang'hondolo watano wa mwaka umwe kwa ichimu cha nhambiko za tindiwalo. Ino ikala nhambiko ya Pagieli mwana wa Okilani.

⁷⁸ Siku ya longo na mbili Ahila mwana wa Enani, mulangulizi wa kabila da Nafutali kalava nhambiko yake. ⁷⁹ Nhambiko yake ikala vino, chano ya hela ili na nzamo ya chilo imwe na nusu na buyu da hela dili na nzamo ya gilamu magana manane kuilinga na ningo za hema da Mulungu. Ivo vose vimemezigwa usage unogile uhanganyigwe na mavuta kwa ichimu cha nhosa ya usage. ⁸⁰ Iviya kagala ziga da zahabu dili na nzamo ya gilamu gana na longo, dimemile ubani, ⁸¹ na dang'ang'a lume na bebelu da ng'hondolo na mwanang'hondolo mulume wa mwaka umwe, kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula, ⁸² na bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, ⁸³ na ng'ombe walume waidi na mabebelu ya ng'hondolo watano na mabebelu ya luti matano na wanang'hondolo watano wa mwaka umwe. Iyo ikala nhambiko ya Ahila mwana wa Enani.

⁸⁴ Izo zikala nhambiko za walangulizi wa Isilaili kwa ichimu cha kulwika ulupango kwa sang'hano yelile, siku ija vilubobodigwe mavuta, vyano va hela longo na vidi, mabuyu ya hela longo na maidi na maziga ya zahabu longo na maidi.

⁸⁵ Chila chano ya hela ikala na nzamo ya chilo imwe na nusu, na chila buyu dikala na nzamo ya gilamu magana manane. Nzamo ya via ivo vose va hela ikala gilamu 2,400, kuilinga na ningo ya hema da Mulungu.

⁸⁶ Maziga longo na maidi ya zahabu yamemile ubani, chila dimwe dina nzamo ya gilamu gana na longo, kuilinga na ningo ya hema da Mulungu. Zahabu yose ya maziga yaja ikala chilo imwe na chidogo. ⁸⁷ Peta yose ya wanyama wa nhambiko ya kutimbula ikala ng'ombe walume malongo maidi, mabebelu ya ng'hondolo malongo maidi na wanang'hondolo walume wa mwaka umwe malongo maidi, hamwe na nhosa zawo za usage na wanaluti longo na mbili kwa nhambiko ya uhasanyi ⁸⁸ na wanyama wose wa nhambiko ya tindiwalo wakala ng'ombe walume malongo maidi na wane na mabebelu ya ng'hondolo malongo sita na mabebelu ya luti malongo sita na wanang'hondolo walume wa mwaka umwe malongo sita. Zino izo nhambiko zilavigwe kwa ichimu cha kulwika ulupango kwa sang'hano yelile, lupango vilumalile kubobodigwa mavuta.

⁸⁹ Musa viyengile muna dihema da Mulungu kulonga na Mndewa Mulungu, kahulika dizi dolonga na yeye kulawa hagati ya vilumbe waidi walingile fana wasenga wa kuulanga, uchanyha ya ngubiko ya kuilumba hana disanduku da lagano, na kalonga nayo.

1 Mndewa Mulungu kamulongela Musa, 2 “Mulongele Haluni, ‘Uheka vitasa saba, vizamwemwesa kuulongozi wa ichinala cha chitasa.’” 3 Haluni katogola na keka vitasa ivo muladi vimwemwese ubanzi wa kuulongozi wa chinala fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa. 4 Chinala icho cha chitasa chikala chitendigwe kwa ufundi mkulu kwa zahabu yoihondigwe kulawa hana ichikalilo mbaka maluwa fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

Walawi wokwikigwa hakwe

5 Mndewa Mulungu kamulongela Musa, 6 “Weke hakwe Walawi kulawa mwa Waisilaili na uwatende wele. 7 Tenda vino muladi kuwasafya, miza uchanyha yawo mazi ya kuwasafya, maabaho uwalongele waiwegule nyele lukuli lose na wafuwe viwalo vawo muladi kuisafya. 8 Maabaho wezasola dang’ang’a lume hamwe na nhosa yake ya usage, usage unogile uhanganyigwe na mavuta, weye kwizasola dang’ang’a lume dimwenga kuwa nhambiko ya uhasanyi. 9 Wagale Walawi kuulongozi wa hema da Mulungu na uwaduganye Waisilaili wose. 10 Vondauwagale Walawi kuulongozi wa hema da Mulungu, Waisilaili wezawekila makono Walawi, 11 nayo Haluni kezawagala Walawi haulongozi wangu niye Mndewa Mulungu, wawe fana nhambiko ya kwinula uchanyha kwa chilaguso muladi wanisang’hanile. 12 Walawi wezakwika makono yawo mchanyha ya matwi ya ng’ombe wawo. Imwe kwizamulava kuwa nhambiko ya uhasanyi na imwenga kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula muladi kuwatendela kuilumba Walawi.

13 “Maabaho kwizawemiza Walawi haulongozi wa Haluni na wanage na kwika haulongozi wangu niye Mndewa Mulungu, wawe nhambiko ya kwinuligwa uchanyha kwa chilaguso. 14 Vino niivo vondauweke hakwe Walawi kulawa mwa Waisilaili. Walawi wezakuwa wangu. 15 Uhakomeleza kuwasafya Walawi na kuwalava fana nhambiko ya kwinula uchanyha kwa chilaguso, wezasang’hana muna dihema da Mulungu. 16 Wawo niwasola wawe wangu ng’hani, niwasola wawo badala ya wana wa udele wa Waisilaili. 17 Chila mwana wa udele yawe munhu hebu mnyama muna iisi ya Isilaili ni wangu. Viniwakomile wana wa udele wose muna iisi ya Misili, niweka hakwe kwa ichimu changu. 18 Niwasola Walawi badala ya wana wa udele wose wa Waisilaili. 19 Walawi wamwenga niweng’ha Haluni na wanage, kulawa kwa Waisilaili muladi wawasang’hanile Waisilaili muna dihema da Mulungu, watende kuilumba kwa ichimu cha Waisilaili, muladi sekekuwe na matamu kwa Waisilaili, vondawakwenhukile hanhu helile.”

20 Ivo Musa na Haluni na mting’hano wose wa Waisilaili wawatendela Walawi fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa. 21 Walawi waisafya uhasanyi wawo na wafuwe viwalo vawo. Maabaho Haluni kawalava nhambiko ya kwinula uchanyha kwa chilaguso haulongozi wa Mndewa Mulungu na kuwatendela kuilumba muladi kuwasafya. 22 Ivo Walawi wasang’hana usang’hano wawo muna dihema da Mulungu haulongozi ha Haluni na wanage. Wawatendela Walawi fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa. 23 Mndewa Mulungu kamulongela Musa, 24 “Mbuli zowolondeka Walawi ni zino, walume wose weli na miyaka malongo maida na mitano na kugendelela wolondeka wengile kusang’hanila muna dihema da Mulungu, 25 mbali walume weli na miyaka malongo matano wezaleka kusang’hanila muna dihema da Mulungu. 26 Wezawataza ndugu zawo wosang’hana

muna dihema da Mulungu kwa kuwakaliza, mbali wawo wenyewo seke-wasang'hane usang'hano. Vino niivo vondauwalagilize Walawi sang'hano zawo."

9

Pasaka yekaidi

¹ Mndewa Mulungu kalonga na Musa kuna ichuwala cha Sinai, mwezi wa mwanduso muna umwaka wekaidi, viwalawile muna iisi ya Misili. Kamulongela, ² "Waisilaili watende Dugila da Pasaka kwa lusita lupangigwe.

³ "Siku ya longo na nne ya mwezi uno ichigulogulo nguku zikwingila, mwizaitenda ivo kwa kusondelela malagilizo na ndagilizi zose." ⁴ Ivo Musa kawalongela Waisilaili watende Dugila da Pasaka.

⁵ Watenda ivo ichigulogulo nguku zikwingila muna isiku ya longo na nne ya mwezi kuna ichuwala cha Sinai. Waisilaili watenda chila chinhu fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

⁶ Mbali kukala na walume wamwenga wambula mwiko kwa kudalisa mtufi wa munhu, ivo hawadahile kudeng'helele Dugila da Pasaka muna isiku iyo. Wahita kuulongozi wa Musa na Haluni muna isiku iyo.

⁷ Wamulongela Musa, "Cheye chambula mwiko kwaviya chidalisa mtufi wa munhu, habali sekechimulavile Mndewa Mulungu nhambiko na Waisilaili wamwenga kwa lusita lupangigwe?"

⁸ Musa kawedika, "Gozeleni mbaka vondanihulike Mndewa Mulungu chiyolagiliza kusunhela mweye."

⁹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ¹⁰ "Walongele Waisilaili, 'Munhu wa kumwenu hebu wa nyelesi zenu, munhu yoyose yondayawe kambula mwiko kwa kudalisa mtufi, hebu yahawa kutali muna umwanza, kozindilila Pasaka ya Mndewa Mulungu. ¹¹ Mwezi umwe hamwande, siku ya longo na nne ya mwezi, ichigulogulo nguku zikwingila, wezaizindilila. Wezakuja hamwe na magate hayagumigwe lusu na mboga zili usungu.

¹² Sekewasigaze chinhu chochose mbaka imitondo, hebu sekewabene vuha jojose da mnyama wa Pasaka. Wezatenda fana vizili ndagilizi za Dugila da Pasaka. ¹³ Mbali munhu yoyose yelile hebu heli muna umwanza, nayo hajamhile Dugila da Pasaka, munhu iyo kezabaguligwa na wanhu wake, kwaviya hamulavile Mndewa Mulungu nhambiko kwa lusita lupangigwe. Munhu iyo kezatagusigwa kwa uhasanyi wake.

¹⁴ "Mgeni yahakala na mweye na kolonda kudeng'helele Dugila da Pasaka da Mndewa Mulungu, kolondeka yatende fana viili ndagilizi na lagilizo da Dugila da Pasaka. Mwizakuwa na lagilizo dimwe kwa iyo yeli mgeni na kwa ija yelekigwe muna iisi.' "

Wingu uchanyha ya hema (*Kulawa 40:34-38*)

¹⁵ Muna isiku ija vidisimikigwe hema da Mulungu wingu dihulumuka na kugubika hema ijo. Kwandusila ichigulogulo mbaka imitondo wingu diwa uchanyha ya hema da Mulungu diwoneka fana moto. ¹⁶ Ivo niivo viiwile chila siku, wingu digubika hema imisi, na ichilo diwoneka fana moto. ¹⁷ Chila lusita wingu diya vidinuligwe uchanyha ya hema da Mulungu, baho Waisilaili wandusa mwanza, na hanhu hadikalile wingu diya ni baho Waisilaili hawekile lago. ¹⁸ Kwa lagilizo da Mndewa Mulungu Waisilaili wandusa mwanza, na kwa lagilizo da Mndewa Mulungu wazenga lago, lusita diwingu diya vidikalile uchanyha ya hema da Mulungu wakala muna dilago jawo. ¹⁹ Wingu diya vidikalame uchanyha ya hema da Mulungu siku

nyingi, Waisilaili wamuhulika Mndewa Mulungu, hawasegele. ²⁰ Miyanza imwenga wingu dikala uchanyha kwa siku ndodo, kwa lagilizo diya da Mndewa Mulungu wakala muna dilago jawo, na kwa lagilizo da Mndewa Mulungu wandusa mwanza. ²¹ Miyanza imwenga wingu dikala uchanyha ya hema da Mulungu kulawa ichigulogulo mbaka imitondo. Wingu diya vidinuligwe imitondo, wandusa mwanza, hata one dikala uchanyha imisi na ichilo, wingu vidinuligwe wandusa mwanza. ²² Ihawa wingu dikala uchanyha ya hema da Mulungu siku mbili hebu mwezi hebu mwaka, Waisilaili wakala muna dilago jawo, mbali vidinuligwe uchanyha wandusa mwanza. ²³ Kwa lagilizo da Mndewa Mulungu weka lago jawo, na kwa lagilizo da Mndewa Mulungu wandusa mwanza. Wazindilila malagilizo ya Mndewa Mulungu yoyamulagilize Musa.

10

Mhalati za hela

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Tenda mhalati mbili za hela zihondigwe, kwizazisang’hanila mhalati izo lusita lwa kuwatanga wanhu na lusita lwa kubomola malago. ³ Mhalati zose zihatowigwa, wanhu wose wezaiting’hana haulongozi wako, haulongozi wa hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. ⁴ One ihatowigwa mhalati imwe muhala, walangulizi wa ng’holo za Isilaili wezaiting’hana haulongozi wako. ⁵ Muhatowa ulu kwa ulu, malago yeli ubanzi wa ulawilo wa zuwa yezasegela. ⁶ Muhatowa ulu kwa ulu mwanza wekaidi, wanhu wa ubanzi wa kusi wezasegela. Chilaguso icho cha mhalati chizatendigwa chila lusita lwa kwandusa mwanza. ⁷ Mbali kuwaduganya wanhu hamwe, mwizatowa mhalati, mbali mutowe dimwe kwa dimwe. ⁸ Wana wa chilume wa mkulu wa nhambiko Haluni wezatowa mhalati izo. Lagilizo dino dizakuwa da siku zose kumwenu na kwa nyelesi zikwiza.

⁹ “Vondamuhite kuitowa ng’hondo na wehi wenu womuwonelani kuna iisi yenu, baho mwizatowa mhalati ulu kwa ulu. Mwizakumbukigwa haulongozi wa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na mwizakomboligwa kulawa kwa wehi wenu. ¹⁰ Muna zisiku zenu za kudeng’helela na muna yamadugila yenu yapangigwe, na kwima kwa chila mwezi, mwizatowa mhalati izo lusita lwa kulava nhambiko zenu za kutimbula na nhambiko zenu za tindiwalo, nazo kumwenu zizakuwa lukumbuso haulongozi wa Mndewa Mulungu. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.”

Waisilaili wosegela Sinai

¹¹ Siku ya malongo maidi ya mwezi wekaidi, mwaka wekaidi kwandusila Waisilaili viwasegele Misili, wingu dikalile uchanyha ya hema da Mulungu dinuligwa. ¹² Waisilaili wasegela chuwala cha Sinai, wingu dihumuluka kuna ichuwala cha Palani. ¹³ Wandusa kusegela fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa. ¹⁴ Yuda na makabila yazengile habehi nayo yandusa mwanza hana ibendela yawo. Nashoni mwana wa Aminadabu niyo yakalile mulangulizi wa kabila da Yuda. ¹⁵ Nasanaeli mwana wa Suali kakala mulangulizi wa kabila da Isakali, ¹⁶ na Eliabu mwana wa Heloni kakala mulangulizi wa kabila da Zabuloni. ¹⁷ Maabaho hema da Mulungu dihulumusigwa hasi, wanhu wa ng’holo za Gelishoni na Melali wowapapile hema ijo, wandusa kusegela.

¹⁸ Maabaho wanhu wakalile hana ibendela ya kabila da Lubeni, wasondelela bumbila dimwe dimwe. Mulangulizi wawo kakala Elisuli mwana wa Shedueli. ¹⁹ Shelumieli mwana wa Sulishadai kakala mulangulizi wa kabila

da Simeoni. ²⁰ Maabaho Eliasafu mwana wa Deueli kalanguliza kabila da Gadi.

²¹ Wowawasondelele wakala Wakohasi, wasola vinhu velile, na hema dizengigwa wang'hali wawo hawanafika. ²² Wowawasondelele wakala waja weli hana ibendela ya kabila da Efulaimu, bumbila dimwe dimwe. Mulangulizi wawo kakala Elishama mwana wa Amihudi. ²³ Gamalieli mwana wa Pedasuli kakala mulangulizi wa kabila da Manase. ²⁴ Na mulangulizi wa kabila da Benjamini kakala Abidani mwana wa Gideoni.

²⁵ Kuuhelelo wose wakalile hana ibendela ya kabila da Dani wakalile walolezi kwa Waisilaili muladi sekewatowigwe kwa kuchisogo, wandusa mwanza, bumbila dimwe dimwe. Wano walangulizigwa na Ahiezeli mwana wa Amishadai. ²⁶ Pagieli mwana wa Okilani kakala mulangulizi wa kabila da Asheli, ²⁷ na Ahila mwana wa Enani kakala mulangulizi wa kabila da Nafutali. ²⁸ Vino niivo ikalile miyanza ya Waisilaili kwa makabila yawo, dimwe dimwe, viwanduse mwanza. ²⁹ Musa kamulongela Hobabu mwana wa Leueli Mmidiani, mkoi wake, "Cheye chokwandusa mwanza kuhita hanhu haja Mndewa Mulungu hoyalongile, 'Nizamwing'hani hanhu baho.' Wize hamwe na cheye, chizakutendela yanogile kwaviya Mndewa Mulungu kalonga yanogile kusionhela Waisilaili." ³⁰ Hobabu kedika, "Sizahita, nobwela kuna iisi yangu na wanhu wangu."

³¹ Mbali Musa kalonga, "Sekeuchileke, mana weye kuhamanya hanhu hochilondeka kwika lago kuichuwala, kodaha kuchilongoza nzila. ³² One uhahita hamwe na cheye, yanogile yose yondayachitendele Mndewa Mulungu, na weye chizakutendela ivo ivo."

³³ Wasegela kulawa kuna mulima wa Mndewa Mulungu na wagenda siku nhatu. Sanduku da lagano da Mndewa Mulungu diwalongolela muladi kuwazahilila hanhu ha kuumula. ³⁴ Wingu da Mndewa Mulungu dikala uchanyha yawo imisi viwakalile wohita kuna dilago. ³⁵ Sanduku vidihitile, Musa kalonga, "Inuka weye Mndewa Mulungu! Wehi wako wapwililike na wanhu wokwihila wakimbile na kuumigwa." ³⁶ Wingu vidimile, Musa kalonga, "Weye Mndewa Mulungu wabwelele wano Waisilaili maelufu na maelufu."

11

Kulongelesa kuchuwala

¹ Wanhu wandusa kulongelesa kwa Mndewa Mulungu kwa manhesa yawo. Mndewa Mulungu viyahulike, kehilwa na kawagalila moto. Moto uwo waka hagati yawo na utimbula ubanzi umwe wa lago. ² Wanhu wamulilila Musa, nato Musa kampula Mndewa Mulungu, na moto uja ufa. ³ Ivo hanhu baho hatangigwa Tabela, kwaviya moto wa Mndewa Mulungu waka hagati yawo.

Musa kosagula walangulizi malongo saba

⁴ Hagati ya Waisilaili kukala na bumbila dimwenga dikala na hamu ng'hulu. Waisilaili walila kaidi, walonga, "Muhavu chipate nyama imwenga ya kuja!" ⁵ Chokumbuka somba wochidile Misili bila kuliha, na yaja matanga na matikiti na vitunguu va mayani na vitunguu na vitunguu saumu. ⁶ Mbali sambu chabule hamu ya kuja, habule chinhu chimwenga cha kuja ila mana muhala." ⁷ Mana iyo ilinga fana mhule za ng'halasi, iwoneka fana nzelu chidogo. ⁸ Wanhu wazunguluka na kuiduganya, maabaho waidunda kwa mabwe ya kudundila, hebu kuitwanga muna yamatuli, maabaho kuitogosa

muna zinongo na kusasala magate, umulile wake ulinga fana maandazi yambikigwe na mavuta. ⁹ Nhungwe viilagale uchanya ya lago ichilo, mana ilagala na nhungwe iyo. ¹⁰ Musa kawahulika wanhu wolila muna zing'holo zawo zose, chila munhu hana ihanhu ha kwingilila muna dihema jake, Mndewa Mulungu kawona ludoko ng'hani, Musa nayo kawona viha. ¹¹ Musa kamulongela Mndewa Mulungu, "Habali kunitendela vihile niye msang'hani wako? Habali hunogelwe na niye mbaka kuning'ha mbahasha ya wanhu wano wose? ¹² Vino niye niweng'ha zinda wanhu wano wose? Vino niye niyi niweleke? Habali kulonga niweke hachaha yangu fana mama viyokong'heza ching'hele, na kuwagala mbaka kuna iisi iuwalahile kuweng'ha wasaho zawo? ¹³ Kulihi kondanipate nyama ya kuweng'ha wanhu wano wose? Mana wanililila, walonga, 'Ching'he nyama chije!' ¹⁴ Sidaha kuwapapa wanhu wano wose niidumwe, kwaviya mbahasha iyo izama ng'hani kumwangu. ¹⁵ One wahanitenda vino, muhavu unikome sambi. One uhanitogolela, sekeunileke muna yamagayo yangu."

¹⁶ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, "Niduganyile walume malongo saba kulawa mwa walangulizi wa Isilaili, waja weye kuwamanya kuwa niwawo walangulizi wa wanhu wawo, uwagale hana dihema da Mulungu, weme hamwe na weye. ¹⁷ Niye nizahulumuka na kulonga na weye uko, niza-sola hanhu ha muhe unikwing'hile, nizaweng'ha wanhu wawo. Nawo weza-kutaza kupapa mbahasha za wanhu wano muladi sekeupape wiidumwe. ¹⁸ Walongele wanhu, 'Muisafye kwaviya igolo mwizakuja nyama, kwaviya mumulilila Mndewa Mulungu, mulonga, "Yelihi yondayaching'he nyama chije? Mana kuja Misili chikala na muhavu." Ivo kwa ichimu icho Mndewa Mulungu kezamwing'hani nyama muje. ¹⁹ Hamwizakuja siku dimwe hebu siku mbili hebu siku tano hebu siku longo hebu siku malongo maldi, ²⁰ mbali mwizakuja mwezi mgima mbaka nyama iyo vondailawe muna zimhula zenu. Mwizating'hwa, kwaviya mumulema Mndewa Mulungu yeli hagati yenu na mulila haulongozi wake, mulonga, "Habali chisegela Misili?" ' "

²¹ Mbali Musa kalonga, "Wanhu wano nili hagati yawo ni wanhu 600,000 wowogenda kwa migulu, weye kulonga, 'Nizaweng'ha nyama waje mwezi mgima. ²² Vino mabumbila ya ng'hondolo na ng'ombe yezachinjigwa kwa ichimu chawo? "

²³ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, "Vino udahi wangu uhunguka? Lelo kwizawona fana mbuli yangu izalawilila kumwako hebu haizalawilila."

²⁴ Ivo Musa kalawa kunze na kuwalongela wanhu mbuli iyalongile Mndewa Mulungu. Maabaho kawaduganya walangulizi malongo saba na kawemiza kuzunguluka hema. ²⁵ Mndewa Mulungu kahulumuka kulawa muna diwingu na kulonga nayo. Kasola hanhu ha muhe uli uchanya yake na kauguma uchanya ya walangulizi waja malongo saba. Muhe uwo viuwahulumukile, wandusa kulonga fana walotezi. Mbali watenda ivo mwanza umwe muhala.

²⁶ Walangulizi waidi mwa waja walangulizi malongo saba wasigala muna dilago, imwe katangigwa Elidadi na imwenga Medadi. Muhe ukala uchanya yawo, nawo wakala mwa waja wapetigwe. Kwaviya hawalawile kuhita kuna dihema, wandusa kulonga fana walotezi muna dilago.

²⁷ Mbwanga imwe kakimbila kahita kumulongela Musa, "Elidadi na Medadi walonga fana walotezi muna dilago." ²⁸ Maabaho Yoshua mwana wa Nuni yakalile msang'hani wa Musa kwandusila viyakalile mbwanga, kedika na kalonga, "Musa, mwenevale wangu, walemese!"

²⁹ Mbali Musa kedika, “Weye kowona migongo kwa ichimu changu? Ihawile vinoga wanhu wose wa Mndewa Mulungu wahawile walotezi na one Mndewa Mulungu yahawagumile muhe wake!” ³⁰ Maabaho Musa na walangulizi wa Isilali wabwela kuna dilago.

Mndewa Mulungu kogala ng’hwale

³¹ Maabaho Mndewa Mulungu kagala beho najo digala ng’hwale kulawa muibahali. Diwaleka walagalila habehi na lago, siku dimwe ubanzi uno na siku dimwenga ubanzi umwenga kuzunguluka lago. Wakala wotayaya mita imwe uchanyha ya isi. ³² Wanhu wasegela imisi iyo yose na ichilo chose na igolo yake yose, waduganya ng’hwale. Yapatile wadodo ng’hani kapata chilo 1,000. Maabaho wawanika wose mumgwazo wa lago kuzunguluka banzi zose. ³³ Mbali viwakalile hawanakomeleza kuja nyama, Mndewa Mulungu kawehila wanhu na kawagalila hulo kulu. ³⁴ Hanhu haja hatangigwa Kibilosi Hataava, kwaviya baho wawawanda wanhu wamelo. ³⁵ Kulawa Kibilosi Hataava wanhu wagenda mbaka Haselosi, wakala uko.

12

Miliamu na Haluni womuwonela migongo Musa

¹ Miliamu na Haluni wandusa kumulonga vihile Musa kwa ichimu cha imuke Mkushi iyamsolile. ² Walonga, “Vino Mndewa Mulungu kalonga kufosela Musa muhala? Halongile kufosela cheye iviya?” Mndewa Mulungu kahulika chiwalongile. ³ Musa kakala munhu yoinyendanyenda ng’hani kufosa wanhu wamwenga wose muna iisi. ⁴ Kwa kusinhukila Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni na Miliamu, “Mweye wose watatu laweni na mwize hana dihema da Mulungu.” Ivo watatu wawo wahita muna dihema da Mulungu. ⁵ Mndewa Mulungu kahulumuka muna diwingu dilingile fana mhanda na kema hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu na kawatanga Haluni na Miliamu. Wose wakwenhuka kulongozi. ⁶ Maabaho kawalongela, “Tegelezeni mbuli zangu, kuhawa na mulotezi hagati yenu, niye Mndewa Mulungu nizailagusa kumwake muna yamalaguso, nizalonga nayo muna zinzozzi. ⁷ Mbali kwa Musa msang’hani wangu haili ivo, yeye kokwaminika muna iwanhu wangu wose. ⁸ Nolonga nayo chihanga kwa chihanga, funhufunhu siyo kwa chifiso, koniwona niye Mndewa Mulungu vinili. Habali mweye hamudumbile kumulonga vihile Musa msang’hani wangu?” ⁹ Mndewa Mulungu kawawonela ludoko na kasegela.

¹⁰ Maabaho wingu disegela uchanyha ya hema da Mulungu na Miliamu kawa na utamu wa mbende, mzelu fana pamba. Haluni kamulola Miliamu na kamuwona kana utamu wa mbende. ¹¹ Haluni kamulongela Musa, “Mwenevale wangu cholamba sekeuchigaze kwaviya chitenda mbuli za chibozzi na chitenda uhasanyi. ¹² Sekeumtende yawe fana mwana yelekigwe yadanganike, yeli nusu ya lukuli lwake luwola.”

¹³ Musa kamulilila Mndewa Mulungu, kalonga, “Mulungu nokulamba umuhonye Miliamu!”

¹⁴ Mndewa Mulungu kamwidika, “Hata one tati yake kambwajulila mate muna ichihanga, sigambeyawone chinyala kwa siku saba? Kolondeka yafungigwe kunze ya lago siku saba, maabaho kezabwelezigwa mgati kaidi.” ¹⁵ Ivo Miliamu kakala kunze ya lago kwa siku saba na wanhu hawagendelele na umwanza mbaka Miliamu viyagaligwe mgati kaidi. ¹⁶ Maabaho wanhu wasegela Haselosi na weka lago kuna ichuwala cha Palani.

13

Wapelebaji
(*Kumbukumbu 1:19-33*)

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Tuma wanhu muladi wahite wakaipembele isi ya Kanaani, yoniweng’ha Waisilaili. Kwizamtuma munhu imwe kulawa chila kabila da tati zawo yawe mulangulizi hagati yawo.” ³ Ivo Musa kawatuma kulawa kuna ichuwala cha Palani fana viyalagilizigwe na Mndewa Mulungu. Wose wakala walangulizi wa Waisilaili. ⁴ Yano ni mazina ya wanhu wawo.

Kulawa kabila da Lubeni, kakala Shamua mwana wa Zakuli.

⁵ Kulawa kabila da Simeoni, kakala Shafati mwana wa Holi.

⁶ Kulawa kabila da Yuda, kakala Kalebu mwana wa Yefune.

⁷ Kulawa kabila da Isakali, kakala Igali mwana wa Yosefu.

⁸ Kulawa kabila da Efulaimu, kakala Hoshea mwana wa Nuni.

⁹ Kulawa kabila da Benjamini, kakala Paliti mwana wa Lafu.

¹⁰ Kulawa kabila da Zabuloni, kakala Gadieli mwana wa Sodi.

¹¹ Kulawa kabila da Manase dilawile kuna dikabila da Yosefu, kakala Gadi mwana wa Susi.

¹² Kulawa kabila da Dani, kakala Amieli mwana wa Gemali.

¹³ Kulawa kabila da Asheli, kakala Sesuli mwana wa Mikaeli.

¹⁴ Kulawa kabila da Nafutali, kakala Nabi mwana wa Wofisi,

¹⁵ Kulawa kabila da Gadi, kakala Geueli mwana wa Maki.

¹⁶ Yayo ni mazina ya wanhu waja Musa woyawatumile wahite kuipelemba isi ya Kanaani. Iyo Hoshea mwana wa Nuni, Musa kamtanga zina jake Yoshua.

¹⁷ Musa viyawatumile wawo kuipelemba isi ya Kanaani, kalonga, “Kweleni kufosela ubanzi wa kusi na mukwele kuna imilima ya isi, ¹⁸ mukailole isi viili. Iviya mupelembe kuwa wanhu wokala umo wana nguvu hebu wanyondenyonde, wadodo hebu wengi. ¹⁹ Mupelembe isi yowokala fana inga hebu iha, na wanhu wokala muna yamabululu yeli na mhongono hebu wokala muna yamalago. ²⁰ Isi yake yavilihi? Ina ulongo unogile hebu wihile? Ina mibiki hebu yabule? Tendeni vimudaha mukagale matunda ya isi.” Icho chikala chipindi cha zabibu kwandusa kwiva.

²¹ Ivo wanhu wahita na waipembele isi kulawa chuwala cha Sini mbaka Lehobu, habehi na hanhu ha kwingilila Hamasi. ²² Wahita kufosela ubanzi wa kusi na wafika bululu da Hebuloni, uko wawafika Waahimani na Waasheshai na Watalimai, welesi wa Anaki. Bululu da Hebuloni dizengigwe miyaka saba ing’hali kuzengigwa bululu da Soani dili Misili. ²³ Viwafikile kuna dikolongo da Eshikoli, wakanha tamba dili na chipambo chimwe cha zabibu. Wanhu waidi wadipapa kwa mbiki hagati ya waidi wawo, iviya wagala makomamanga na nhini. ²⁴ Hanhu haja hatangigwa Kolongo da Eshikoli kwaviya Waisilaili wakanha chipambo chiya hanhu baho. ²⁵ Vizimalile siku malongo mane, wabwela kulawa kuipelemba isi.

Wapelebaji wolonga mbuli zilawile uko

²⁶ Wabwela kwa Musa na Haluni na Waisilaili wose wakalile Kadeshi muna ichuwala cha Palani, wawalongela wose mbuli ziwawonile uko na wawalagusa matunda ya isi. ²⁷ Wamulongela Musa, “Chifika kuna iisi yoyuchitumile, isi ina ulongo unogile ng’hani na yano ni matunda yake.

²⁸ Mbali wanhu wokala muna iisi ija wana nguvu, mabululu yawo yanoga na makulu ng’hani na yana mhongono. Iviya uko chiwawona welesi wa Anaki weli watali ng’hani. ²⁹ Waamaleki wokala isi ya ubanzi wa kusi, Wahiti na

Wayebusi na Waamoli wokala kuna imilima, Wakanaani wokala habehi na bahali ya Meditelaniya na mwiingema ya Yoludani.”

³⁰ Kalebhu kawatenda wanhu wanyamale haulongozi wa Musa, kalonga, “Cholondeka chihite chikaisole isi, mana chodaha kuhuma.”

³¹ Mbali wanhu wahitile hamwe na Kalebu walonga, “Hachidaha kuitowa na wanhu wano, mana wana nguvu kufosa cheye.” ³² Ivo wawagalila Waisilaili mbuli zihile za isi ija yowaipelembe, walonga, “Wanhu wokala muna iisi ija wodanganika. Wanhu wose wochiwawonile umo ni watali ng’hani. ³³ Uko chiwawona Wanefili*, welesi wa Anaki. Chiwona wenyewo fana mbalangulu, nawo niivo vowachiwonile.”

14

Wanhu wolongelela

¹ Wanhu wose walandula madizi yawo na walila ichilo icho. ² Waisilaili wose walongelela kwa Musa na Haluni, wanhu wose walonga, “Ihawile muhavu chihadanganikile muna iisi ya Misili, hebu ihawile muhavu chihadanganikile muna ichuwala chino! ³ Habali Mndewa Mulungu kachigala muna iisi ino muladi chikomigwe kwa panga? Wake zetu na wanetu wezakuwa mateka. Vino siyo muhavu chibwele Misili?” ⁴ Wailongela, “Chimsagule mulangulizi na chibwele Misili.”

⁵ Maabaho Musa na Haluni watumbala mavindi na vihanga vawo vidalisa hasi haulongozi wa Waisilaili wose. ⁶ Yoshua mwana wa Nuni na Kalebu mwana wa Yefune, wakalile wamwe wa wapelembaji, wadega viwalo vawo kwa usungu, ⁷ na wawalongela Waisilaili wose, “Isi yochihitile kuipelemba inoga ng’hani. ⁸ One Mndewa Mulungu yahanogelwa na cheye, kezachigala kuna iisi iyo na kuching’ha iwe yetu, isi ili na ulongo unogile ng’hani. ⁹ Sekemumuleke Mndewa Mulungu hebu sekemuwadumbe wakaya wa isi iyo, mana wawo chizawahuma. Hawakalizigwa, mbali Mndewa Mulungu kahamwe na cheye, sekemuwadumbe.” ¹⁰ Wanhu wose walonda kuwatowa na mabwe. Maabaho utunhizo wa Mndewa Mulungu uwalawilila Waisilaili wose hana dihema da Mulungu.

¹¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Wanhu wano wezanizeha mbaka zuwaki? Hawezanihuwila mbaka zuwaki, ingawa nitenda vilaguso ivo vose kumwawo? ¹² Nizawagalila hulo da utamu na kuwaleka. Nizakwing’ha ng’holo nyingi zili na ludabwa kufosa wawo.”

Musa kowapulila wanhu

¹³ Mbali Musa kamulongela Mndewa Mulungu, “Wamisili wezahulika mbuli iyo, kuwa kuwagala wanhu wano kwa udahi wako hagati yawo, ¹⁴ maabaho wezawalongela wakaya wa isi ino. Wahulika kuwa weye Mndewa Mulungu kwahagati ya wanhu wano, mana weye Mndewa Mulungu kowoneka chihanga kwa chihanga na wingu jako dokwima uchanya yawo. Weye imisi kowalongolela muna diwingu dilingile fana mhanda, na ichilo kowalongolela muna umoto ulingile fana mhanda. ¹⁵ Lelo one uhawakoma wanhu wano wose mwanza umwe, wanhu wa zisi zimwenga wahulike mbuli izo wezalonga, ¹⁶ ‘Mndewa Mulungu kapotigwa kuwagala wanhu wano muna iisi iyawalaganile kuweng’ha, ivo kawakoma kuichuwala.’ ¹⁷ Nopula udahi wako weye Mndewa Mulungu uwe mkulu ng’hani fana viuchilaganile viulongile, ¹⁸ ‘Mndewa Mulungu kabule ludoko lwa hima

* 13:33 Wanefili ni wanhu watali ng’hani.

hima na kamema ulondo wa kufunya umoyo na kolekelela ubananzi na uhasanyi. Mbali hezaleka kuwatagusa wana na wazukulu wa nyelesi yetatu na yekane kwa ubananzi wa tati zawo.’¹⁹ Nokulamba uwalekelele wanhu wano kwa kusondelela ulondo wako wa kufunya umoyo, fana viuwalekelele wanhu wano kwandusila viwalawile muna iisi ya Misili mbaka sambu.”

²⁰ Mndewa Mulungu kamwidika, “Niwalekelela fana viupulile. ²¹ Mbali fana vonili mgima na fana isi yose voimema utunhizo wangu, ²² habule hata imwe yawonile utunhizo wangu na mauzauza yangu yonitendile Misili na kuchuwala maabaho kaiyoha kunigeza miyanza iyo yose bila kutegeleza dizi jangu, ²³ yondayawone isi yoniwalaganile tati zawo. Chila munhu yanizehile hezaiwona. ²⁴ Mbali msang’hani wangu Kalebub kavingi, kanisondelela kwa moyo wose, nizangala muna iisi iyahitile, na welesi wake wezaisola isi iyo. ²⁵ Kwaviya Waamaleki na Wakanaani wokala muna dikolongo ijo, igolo hindukeni muhite kuchuwala kwa kufosela nzila yoihita Bahali ya Shamu.”

²⁶ Maabaho Mndewa Mulungu kawauza Musa na Haluni, ²⁷ “Nizakala na mting’hano uno ulongelela mbaka zuwaki? Nilegela kuhulika kulongelela kwawo. ²⁸ Walongeleni, ‘Noilaha fana vonili mgima, Nizamtendelani fana vimunilongele. ²⁹ Mwizadanganika na mitufi yenu izakwasigwa muna ichuwala chino. Kwaviya mulongelela kumwangu, habule hata munhu imwe yapetigwe yeli na miyaka malongo maidi na kugendelela vimwili yondayengile muna iisi ija. ³⁰ Niilaha kuwa nizamulekani mukale muna iisi iyo, mbali habule munhu yondayafike, ila Kalebub mwana wa Yefune na Yoshua mwana wa Nuni. ³¹ Mbali wanenu, womulongile kuwa wezakuwa mateka, nizawagala muna iisi iyo, nawo wezaimanya isi yomuilemile. ³² Mbali mweye mwizadanganikila muna ichuwala chino. ³³ Wanenu wezakuwa wadimi muna ichuwala kwa miyaka malongo mane na wezagaya kwa ichimu cha kuleka kwaminika kwenu, chila imwe wenu kezadanganika kuchuwala. ³⁴ Kwa peta ya siku zimpelembe isi, siku malongo mane, chila siku yopetigwa kuwa mwaka. Kwa ichimu cha uhasanyi wenu, mwizagaya kwa miyaka malongo mane na mwizavimanya kuwa nihilwa. ³⁵ Niye Mndewa Mulungu nilonga. Kweli nizawatendela vino wanhu wano wehile wowaiduganye kwa kunilema, wezadanganika muna ichuwala chino.’ ”

³⁶ Ivo wanhu waja Musa woyawatumile wakaipembele isi ija, wowabwilele na kuwatenda wanhu wose walongelele kwa kugala mbuli zihile za isi iyo, ³⁷ wadanganika kwa kugaliligwa hulo na Mndewa Mulungu. ³⁸ Mbali Yoshua mwana wa Nuni na Kalebub mwana wa Yefune hawadanganike bule mwa waja wowahitile kuipembele isi.

*Kugeza kuisola isi kwa mwanduso
(Kumbukumbu 1:41-46)*

³⁹ Musa kawalongela Waisilaili wose mbuli zino, nawo walila kwa usungu ng’hani. ⁴⁰ Igolo yake imitotondo ng’hani walamka na wakwela kuna inhembeti ya isi ya mulima. Walonga, “Chitogola chitenda uhasanyi mbali chahano chohita hanhu haja Mndewa Mulungu hoyachilaganile.”

⁴¹ Mbali Musa kalonga, “Habali hamuzindilila malagilizo ya Mndewa Mulungu? Mbali iyo haizadahika! ⁴² Sekemukwele kwaviya Mndewa Mulungu heli hamwe na mweye. Mwizahumigwa na wehi wenu. ⁴³ Mana Waamaleki na Wakanaani wakuulongozi wenu. Mwizadanganika kwa upanga kwaviya hamumsondele Mndewa Mulungu, ivo hezakuwa hamwe na mweye.”

⁴⁴ Mbali wageza kukwela kuinhembeti ya isi ya mulima, ingawa sanduku da lagano da Mndewa Mulungu hadilawile muna dilago hebu Musa halawile. ⁴⁵ Maabaho Waamaleki na Wakanaani wowakalile kuna iisi ya mulima, wahulumuka na kuwatowa. Wawawinga mbaka wafika Holima.

15

Malagilizo kusunhela nhambiko

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Walongele Waisilaili, ‘Vondamufike muna iisi yondanimwing’heni mondamukale, ³ muhanilavila niye Mndewa Mulungu nhambiko kulawa muna iwang’ombe wenu hebu ng’hondolo wenu, nhambiko ya kutimbula hebu nhambiko kwa moto, muladi kufikiza chilaho, hebu iwe nhambiko ya kulonda wenyewo, hebu muna zinhambiko za madugila yenu yapangigwe, muladi kumtendela Mndewa Mulungu mnung’ho unogile. ⁴ Munhu yondalayave nhambiko yake, kolondeka yamulavile Mndewa Mulungu nhosa ya usage chilo imwe ya usage unogile uhanganyigwe na lita imwe ya mavuta. ⁵ Sasala lita imwe ya divai fana nhosa ya ching’waji kwa ichimu cha chila mwanang’hondolo wa nhambiko ya kutimbula hebu nhambiko imwenga.

⁶ “ ‘Hebu kwa ichimu cha bebelu da ng’hondolo, kwizasasala nhosa ya usage chilo mbili uhanganyigwe na lita imwe na nusu ya mavuta zizalavigwa fana nhosa ya mhule, ⁷ kwa nhosa ya ching’waji kwizalava lita imwe na nusu ya divai, kuwa mnung’ho wa kumnogeza Mndewa Mulungu.

⁸ “ ‘Vondamusasale ng’ombe lume kwa nhambiko ya kutimbula hebu nhambiko imwenga kwa ichimu cha kufikiza chilaho hebu kwa nhambiko za tindiwalo kwa Mndewa Mulungu, ⁹ hamwe na ng’ombe lume munhu iyo kezalava nhosa ya usage chilo nhatu wouhanganyigwe na lita mbili za mavuta. ¹⁰ Kaidi kwizagalala lita mbili za divai kwa nhambiko ya ching’waji yoilavigwe. Nhambiko yose ina mnung’ho wa kumnogeza Mndewa Mulungu kwa moto.

¹¹ “ ‘Kwizatenda fana vino kwa chila ng’ombe lume hebu bebelu da ng’hondolo hebu mwanang’hondolo hebu mwana luti. ¹² Fana viili peta ya wanyama wondamuwasasale, niivo vondamumtendele chila mnyama.

¹³ “ ‘Wanhu wose weleligwe Isilaili wolondeka watende yayo yose kwa kusondelela simwe ijo, kulava nhambiko kwa moto, ili na mnung’ho unogile wa kumnogeza Mndewa Mulungu. ¹⁴ One nyambenyambe yahakala kumwenu, hebu munhu yoyose yeli hagati yenu yahalonda kulava nhambiko kwa moto ili na mnung’ho unogile wa kumnogeza Mndewa Mulungu fana imutenda mweye, nayo kezatenda ivo ivo.

¹⁵ “ ‘Muna umting’hano kwizakuwa na lagilizo dimwe kumwenu mweye na kwa nyambenyambe yokala hamwe na mweye, ni lagilizo da siku zose muna zinyelezi zenu, fana mweye vimuli na nyambenyambe kezakuwa ivo ivo haulongozi wa Mndewa Mulungu. ¹⁶ Mweye na nyambenyambe yokala hamwe na mweye mwizakuwa na lagilizo dimwe na ndagilizi imwe.’”

¹⁷ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ¹⁸ “Walongele Waisilaili, ‘Vondamwingile muna iisi yoniwagalani, ¹⁹ na vondamuje ndiya ya isi, mwizagalala Mndewa Mulungu nhambiko. ²⁰ Vondamoje magate ya mwanduso ya usage wa mhule zenu za mwanduso, wizalavigwa fana mhule ya hanhu ha kuhwagila mhule. ²¹ Usage wenu wa mwanduso mwizamwing’ha Mndewa Mulungu nhosa muna zinyelezi zenu.

22 “Mbali one muhabananga bila kuilunga na kuleka kuzindilila malagilizo yayo yose niye Mndewa Mulungu yonimwing’hile Musa, 23 yayo yose Mndewa Mulungu yoyamulagilizeni kufosela Musa, kwandusila siku ija Mndewa Mulungu iyalavile malagilizo mbaka muna zinyelesi zenu, 24 baho izakuwa fana ni ubananzi woutendigwe bila kuilunga, hebu mting’hano hawavimanyile, baho mting’hano wose wezagala ng’ombe lume kuwa nhambiko ya kutimbula ili na mnung’ho wa kumnogeza Mndewa Mulungu, hamwe na nhosa yake ya usage na nhosa yake ya ching’waji, fana lagilizo vidili, na bebelu da luti kuwa nhambiko ya uhasanyi. 25 Mkulu wa nhambiko kezatenda kuilumba kwa ichimu cha mting’hano wose wa Waisilaili, nawo wezalekelelwa kwaviya uhasanyi utendigwa bila kuilunga, nawo wagala nhambiko zawo wamala, nhambiko kwa moto kwa Mndewa Mulungu na nhambiko zawo za uhasanyi haulongozi ha Mndewa Mulungu kwa ichimu cha ubananzi wawo. 26 Waisilaili wose na nyambenyambe wokala kumwawo wezalekelelwa, kwaviya wanhu wose watenda mbuli iyo bila kuilunga.

27 “Mbali one munhu yahatenda uhasanyi bila kuilunga, kezagala luti zike dili na mwaka umwe kuwa nhambiko ya uhasanyi. 28 Mkulu wa nhambiko kezatenda kuilumba haulongozi ha Mndewa Mulungu kwa ichimu cha munhu yatendile uhasanyi, vodayatende uhasanyi bila kuilunga haulongozi ha Mndewa Mulungu, muladi kumtendela kuilumba, nayo kezalekelelwa. 29 Mwizakuwa na lagilizo dimwe kwa munhu yotenda mbuli bila kuilunga, yawe mkaya hebu nyambenyambe yokala kumwenu.

30 “Mbali munhu yotenda uhasanyi giladi, iyo komuliga Mndewa Mulungu, yawe mkaya hebu nyambenyambe. Munhu iyo kezabaguligwa mwa wanhu wake. 31 Kwaviya kaizeha mbuli ya Mndewa Mulungu na kabena malagilizo yake, munhu iyo kolondeka yabaguligwe mwa wanhu wake, nayo kezatagusigwa kwa uhasanyi wake.’”

Nhaguso kwa kuitenda Siku ya Mhumulo yambule mwiko

32 Waisilaili viwawile kuichuwala, wamuwona munhu imwe kodondola ngodi Siku ya Mhumulo. 33 Vowamuwone kodondola ngodi wangala kwa Musa na Haluni na mting’hano wose. 34 Nawo wamkaliza kwaviya hawavimanyile wamtende choni. 35 Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Munhu iyo kolondeka yakomigwe. Mting’hano wose wolondeka wamtowe na mabwe kunze ya lago.” 36 Ivo wanhu wose wamulava kunze ya lago, maabaho wamtowa na mabwe mbaka kadanganika, fana Mndewa Mulungu yiyamulagilize Musa.

Mahambo muna iviwalu

37 Mndewa Mulungu kamulongela Musa, 38 “Walongele Waisilaili kuwa waitendele mahambo muna zimhembe za mawalo yawo, muna zinyelesi zose, chila hambo da chila mhembe udigume nyuzi za langi ya buluu. 39 Mahambo yayo yezakuwa kumbukumbu kumwenu. Chila muhaviwona, mwizakumbuka malagilizo yangu yose na kuyazindilila, muladi sekemutende vimulonda kwa kusondelela meso yenu hebu mizoyo yenu, yoimulongozani kutenda uhasanyi. 40 Mahambo yano yezamkumbusani kuzindilila malagilizo yangu yose na mwizakuwa welile kumwangu niye Mulungu wenu. 41 Niye Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yonimulavileni muna iisi ya Misili muladi niwe Mulungu wenu. Niye niyo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.”

16

Kola na Dosani na Abilamu wolema kulangulizigwa na Musa

¹ Kola mwana wa Ishali, mwana wa Kohasi, mwana wa Lawi, kasola wanhu, hamwe na wanhu watatu wa kabila da Lubeni, watatu wawo wakala Dasani na Abilamu wana wa Eliabu na Oni mwana wa Pelesi, ² wawo wose hamwe na Waisilaili wamwenga, wanhu magana maidi na malongo matano, walangulizi wakulu wowasaguligwe na wanhu, weli na nhogolwa, wenuka haulongozi wa Musa kwa ichimu cha kumulema. ³ Waiting'hana haulongozi wa Musa na Haluni na wawalongela, "Mweye muiyoha! Mting'hano wose wela, chila munhu kela na Mndewa Mulungu kahamwe na cheye wose. Mbona mweye moitenda wakulu wa wanhu wa Mndewa Mulungu?"

⁴ Musa viyahulike ivo, kaibwanha chingubingubi. ⁵ Maabaho kamulongela Kola na bumbila jake, "Igolo imitondo Mndewa Mulungu kezalagusa welihi weli wake na welihi weli, na yelihi yondayamkwenhukile, mana yondayamsagule niiyo yondayamkwenhuse kumwake. ⁶ Weye Kola na bumbila jako jose molondeka mutende vino. Soleni vetezo, ⁷ igolo muvigume moto na ubani, maabaho muvigale haulongozi wa Mndewa Mulungu. Munhu yosaguligwa na Mndewa Mulungu kokuwa kela. Mweye Walawi yofaya!"

⁸ Musa kamulongela Kola, "Tegelezeni mweye wana wa Lawi! ⁹ Vino mugesha kuwa mbuli ndodo kumwenu kuwa Mndewa Mulungu kambagulanani mweye mwa Waisilaili wose muladi mumkwenhukile habehi na musang'hane hana dihema da Mulungu da Mndewa Mulungu na kwima haulongozi wa wanhu wose muladi kuwasang'hanila? ¹⁰ Kamtendani mweye hamwe na Walawi wamwenga wose muwe habehi nayo. Lelo molonda kusola hata sang'hano ya wakulu wa nhambiko? ¹¹ Ivo weye na bumbila jako jose mumulema Mndewa Mulungu. Mweye mumulongelela Haluni, mbali ukweli momulongelela Mulungu."

¹² Maabaho Musa kalagiliza wakatangigwe Dasani na Abilamu, wana wa Eliabu, mbali wawo walonga, "Cheye hachizakwiza. ¹³ Vino ni mbuli ndodo weye kuchigala kulawa Misili, isi ili na ulongo unogile muladi uchikomele kuichuwala? Iviya koitunhiza weye mwenyewo muladi uwe mkulu wetu? ¹⁴ Huchigalile muna iisi ili na ulongo unogile, hebu huching'hile uhazi wa migunda, na migunda ya mizabibu, vino kolonda kuwatula yameso wanhu wano na kuwawwiza? Cheye hachizakwiza!"

¹⁵ Maabaho Musa kapata ludoko na kamulongela Mndewa Mulungu, "Sekeutogole nhambiko zawo. Niye sisilile hata chihongwe imwe kumwawo, hebu simulumize hata munhu imwe viweli."

¹⁶ Musa kamulongela Kola, "Weye na bumbila jako jose, igolo mwize hano haulongozi wa Mndewa Mulungu, weye na wawo na Haluni. ¹⁷ Chila munhu muna dibumbila jake yasole chetezo chake na kuchiguma ubani, mugale vetezo magana maidi na malongo matano haulongozi wa Mndewa Mulungu. Iviya weye na Haluni muwe na vetezo." ¹⁸ Ivo chila munhu kasola chetezo chake na kuchiguma moto na ubani, na kwima na Musa na Haluni hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. ¹⁹ Kola viyawaduganye Waisilaili wose muladi kuwalema Musa na Haluni hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu, utunhizo wa Mndewa Mulungu uwalawilila wanhu wose. ²⁰ Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni, ²¹ "Muibagule mwa wanhu wano, muladi niwadanganize sambu."

²² Mbali Musa na Haluni waibwanha chingubingubi na walila, “Weye Mulungu, Mulungu uweng’hile ugima wanhu wose, vino munhu imwe yahanananga kowehila wanhu wose?”

²³ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ²⁴ “Walongele wanhu wasegele hana yamahema ya Kola na Dasani na Abilamu.”

²⁵ Musa kenuka na kahita kwa Dasani na Abilamu, walala wa Isilaili wamsondelela. ²⁶ Kawalongela wanhu wose, “Segeleni hana yamahema ya wanhu wano wehile! Sekemudalise chinhu chawo chochose, buleivo mwizadanganizigwa, mana wawo wose watenda uhasanyi.” ²⁷ Ivo wasegela hana yamahema ya Kola na Dasani na Abilamu. Dasani na Abilamu walawa kunze, wema hana ihanhu ha kwingilila muna yamahema yawo, hamwe na wake zawo na wana wawo wose mbaka wana wokong’ha.

²⁸ Maabaho Musa kalonga, “Kwa mbuli ino mwizavimanya kuwa Mndewa Mulungu kanituma nitende mbuli zino zose, kuwa sitendelile kwa magesa yangu. ²⁹ One wanhu wano wahadanganika fana viwodanganika wanhu wose bila kugazigwa na Mndewa Mulungu, baho Mndewa Mulungu hani-tumile.

³⁰ “Mbali one Mndewa Mulungu kalumba chinhu cha sambu na isi iyo igubuka na kuwamela hamwe na wose wowakalile nawo, nayo iwamela wang’hali wagima nawo wezahita kuzimu. Baho mwizavimanya kuwa wanhu wano wamzaha Mndewa Mulungu.”

³¹ Bahaja viyakomeleze kulonga mbuli izo zose, isi iyakalile Dasani na Abilamu igubuka. ³² Iwamela wanhu wawo na kaye zawo, hamwe na bumbila jose da Kola na vinhu wawo vose. ³³ Ivo wawo na vinhu wawo vose wagidimila kuzimu. Isi iwagubika, wose wadanganika. ³⁴ Waisilaili wamwenga wowakalile habehi viwahulike kuguta kwawo, wakimbila na walonga, “Chikimbile, isi yodaha kuchimela na cheye iviya!”

³⁵ Maabaho Mndewa Mulungu kagala moto na uwalunguza wanhu magana maida na malongo matano wowafukize ubani.

³⁶ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ³⁷ “Mulongele Eleazali mwana wa mkulu wa nhambiko Haluni yakasegeze vetezo hana umoto, mana vetezo ivo vela. ³⁸ Vela kwaviya wanhu wano wavigala hana ulupango lwa Mndewa Mulungu. Ivo visole vetezo va wanhu wawo wowakomigwe kwa ichimu cha uhasanyi wawo, vovihondigwe kuwa visisili muladi viwe ngubiko ya lupango. Dino dizakuwa lamulo kwa Waisilaili wose.”

³⁹ Ivo Eleazali mkulu wa nhambiko kasola vetezo va shaba vovigaligwe na wanhu waja, vihondigwa kuwa ngubiko ya lupango. ⁴⁰ Dino diwe kumbukumbu kwa Waisilaili kuwa munhu yoyose yeli siyo mkulu wa nhambiko, yani yeli siyo wa welesi wa Haluni, sekeyahite hana ulupango kumfukizila ubani Mndewa Mulungu. Buleivo kekadanganzigwa fana Kola na bumbila jake. Yano yose yatendeka fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Eleazali kufosela Musa.

Haluni kowakombola wanhu

⁴¹ Igolo yake Waisilaili wose wawalongelela Musa na Haluni. Walonga, “Muwakoma wanhu wa Mndewa Mulungu.”

⁴² Mbali mting’hano wose viwaiting’hane haulongozi wa Musa na Haluni muladi kulongelela, wahinduka kulola dihemu da Mulungu, wawona wingu digubika hema da Mulungu na utunhizo wa Mndewa Mulungu ulawilila hanhu baho. ⁴³ Musa na Haluni wahita kwima haulongozi wa hema da Mulungu, ⁴⁴ na Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ⁴⁵ “Segeleni kwa wanhu wano, muladi niwadanganize sambu!”

Mbali wawo waibwanha chingubingubi. ⁴⁶ Musa kamulongela Haluni, “Sola chetezo chako uchigume moto woulawa hana ulupango, maabaho uchigume ubani uhite nacho kwa wanhu himahima ukawatendele kuilumba. Ludoko Iwa Mndewa Mulungu luwafikila na hulo jandusa kuwapata.” ⁴⁷ Haluni katenda fana Musa viyamulagilize. Kasola chetezo chake na kakimbila mbaka hagati ya wanhu wowaiduganye hamwe. Viyawone hulo jandusa, kaguma ubani muna ichetezo na kuwatendela wanhu kuilumba. ⁴⁸ Viyatendile ivo, hulo ijo dileka, nayo kasigala hagati ya wanhu wadanganike na weli wagima. ⁴⁹ Peta ya wanhu wowadanganike kwa hulo ijo wakala 14,700, bila kuwapeta waja wowadanganike kwa ichimu cha kuleka kwaminika kwa Kola. ⁵⁰ Hulo vidikomelezake, Haluni kabwela kwa Musa hana ihanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu.

17

Fimbo ya Haluni

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Walongele Waisilaili waku-galile fimbo longo na mbili, chila mulangulizi wa chila kabila fimbo imwe. Yandika zina da chila mulangulizi muna ifimbo yake, ³ na zina da Haluni jandikigwe muna ifimbo ya kabila da Lawi. Kwizakuwa na fimbo imwe kwa chila mulangulizi wa kabila. ⁴ Zigale fimbo izo hana dihema da Mulungu na kuzika haulongozi wa sanduku da lagano, hanhu honiiting’hana na nize. ⁵ Fimbo ya munhu yondanimsagule izasuka. Kwa kutenda vino nizawatenda Waisilaili waleke kumulongelelani.”

⁶ Ivo Musa kawalongela Waisilaili na walangulizi wawo wamwing’he fimbo, chila mulangulizi fimbo imwe kwa kusondelela makabila yawo. Zose zikala fimbo longo na mbili, fimbo ya Haluni ikala hamwe na fimbo izo. ⁷ Musa kazika fimbo izo haulongozi wa Mndewa Mulungu hana dihema da Mulungu.

⁸ Igolo yake Musa kengila muna dihema da Mulungu. Umo kaifika fimbo ya Haluni wa kabila da Lawi, isuka na kulava maluwa na kwima matunda yevile ya alimondi. ⁹ Maabaho Musa kazilava kunze zifimbo zikalile haulongozi wa Mndewa Mulungu na kawalagusila Waisilaili wose, nawo wawona chiya chilawilile. Chila mulangulizi kasola fimbo yake.

¹⁰ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Bweleza fimbo ya Haluni haulongozi wa sanduku da lagano. Iyo izakwikigwa goya hanhu baho muladi iwe lamulo kwa Waisilaili wowomulema Musa, one hawalekile kunilongelelela wezadanganika.” ¹¹ Musa katenda fana Mndewa Mulungu viyamulagilize.

¹² Waisilaili wamulongela Musa, “Chizadanganika! Chikomelezeka! Chikomelezeka! ¹³ Munhu yoyose yondayakwenhuke habehi ya hanhu hema da Mulungu kezadanganika. Vino chizadanganika chose?”

18

Sang’hano za wakulu wa nhambiko na Walawi

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Haluni, “Ubananzi wose kusonhela hema da Mulungu, wizakuwa kumwako na wanago na lukolo lwako. Iviya ubananzi wa sang’hano yenu ya ukulu wa nhambiko mwizausola weye na wanago. ² Na ndugu zako nawo, kabila da Lawi, kabila ya tati yako, uwagale habehi hamwe na weye, muladi wailumbe na weye na kuku-sang’hanila, mbali weye na wanago mwizakuwa haulongozi wa hema da

Mulungu. ³ Wawo wezasang'hana sang'hano zondauweng'he kusionhela hema, mbali hawalondeka kuvikwenhukila via va hema hebu kulukwenhukila ulupango, buleivo wezadanganika wawo na weye iviya. ⁴ Nawo wezailumba na weye na wezasang'hana sang'hano zose za muna dihema da Mulungu, habule munhu imwenga yoyose yondayakukwenhukile. ⁵ Mweye mwizasang'hana sang'hano muna dihema da Mulungu na lupango, muladi sekeniwawonele ludoko kaidi Waisilaili. ⁶ Niye niwasagula ndugu zenu Walawi mwa Waisilaili, kumwenu mweye wanhu wawo ni chitumetume choching'higwe na Mndewa Mulungu, muladi wasang'hanile sang'hano ya hema da Mulungu. ⁷ Weye na wanago muhala mwizatenda sang'hano ya ukulu wa nhambiko, kwa ichimu cha lupango na chila chinhu chili kuchisogo ya panzia, iyo ni sang'hano yenu. Nomwing'hani chitumetume cha ukulu wa nhambiko. Munhu imwenga yoyose yondayavikwenhukile via va hema da Mulungu kezakomigwa.”

Yombe da wakulu wa nhambiko na Walawi

⁸ Mndewa Mulungu kamulongela Haluni, “Lola nikwing'ha nhambiko zowaning'hile Waisilaili, vinhu velile vose vowaning'hile. Vinhu vose Waisilaili vowavikile kwa sang'hano yelile nokwing'ha weye na welesi wako, navo vizakuwa venu siku zose. ⁹ Vinhu vino vizakuwa vako muna ivinhu velile ng'hani, vili havitimbiligwa kwa moto, vino vizakuwa venu, nhosa za usage na nhambiko za uhasanyi na nhambiko za ubananzi. Chila chinhu chondawanilavile wanhu, chizakuwa chako weye na wanago. ¹⁰ Mwizakuja vinhu ivo fana vinhu velile ng'hani, chila mulume kodaha kuja kwaviya vela kumwenu.

¹¹ “Vinhu vino iviya ni venu, nhosa ya vitumetume vawo, nhambiko zose za Waisilaili za kwinuligwa uchanyha kwa chilaguso, nikwing'ha weye na wanago wa chilume na wa chike, vizakuwa venu siku zose. Munhu yoyose muna ikaye yako yeli hambule mwiko kodaha kuja vinhu ivo.

¹² “Nokwing'ha vinhu vose vinogile va mwanduso kugobola va Waisilaeli vovonilavila niye Mndewa Mulungu, mavuta yanogile na divai na mhule.

¹³ Matunda yose yevile ya vinhu va mwanduso muna imigunda yawo wezanigalila niye, yezakuwa yako. Chila munhu muna ulukolo lwako yeli hambule mwiko kodaha kuja.

¹⁴ “Chila chinhu chochikigwe hakwe kwa ichimu cha Mndewa Mulungu muna iisi ya Isilaili chizakuwa chenu.

¹⁵ “Chila mwana wa udele yondawanilavile Waisilaili, yawe wa munhu hebu mnyama, kezakuwa wako. Mbali kolondeka uwakombole wana wa udele wose wa wanhu, na chila mwana wa udele wa mnyama yambule mwiko kolondeka yakomboligwe. ¹⁶ Waudele wawo wezakomboligwa weli na mwezi umwe kwa kuliha shekeli tano ya hela, kuilinga na ningo za hema da Mulungu. ¹⁷ Mbali chila mwana wa udele wa ng'ombe hebu ng'hondolo hebu luti sekewakomboligwe kwaviya wawo wela. Kwizalumuzila ulupango damu zawo, mavuta yawo kwizayatimbula kuwa nhambiko yoilavigwa kwa moto ili mnung'ho unogile wa kumnogeza Mndewa Mulungu. ¹⁸ Modaha kuja nyama zawo, fana viya vimudaha kuja chidali chochinuligwe uchanyha kwa chilaguso na chima cha kulume.

¹⁹ “Vinhu vose Waisilaili vovonigalile niye Mndewa Mulungu, nokwing'ha weye na wanago wa chilume na wa chike. Dino ni lagano da siku zose na hadizabenigwa haulongozi wangu dili kwa ichimu chako na welesi wako.”

²⁰ Mndewa Mulungu kamulongela Haluni, “Weye kwizakuwa kwabule uhazi wowose muna iisi yawo, hebu kwizakuwa kwabule hanhu hohose kumwawo. Niye niyo hanhu hako na uhazi wako mwa Waisilaili.

²¹ “Walawi niweng’ha zaka zose zowonigalila Waisilaili kuwa uhazi. Yano yezakuwa maliho yawo kwa sang’hano iwoitenda ya kukaliza hema da Mulungu. ²² Kwandusila sambi Waisilaili sekewadikwenhukile hema da Mulungu, buleivo wezatagusigwa kwa uhasanyi wawo na kuigalila ifa. ²³ Mbali Walawi muhala wezasang’hanila muna dihema da Mulungu, nawo wezausola wihi wake, dino dizakuwa lagilizo da siku zose muna zinyelezi zose, hawezakuwa na uhazi hagati ya Waisilaili. ²⁴ Kwaviya zaka zowonilavila Waisilaili niweng’ha Walawi kuwa uhazi wawo. Lekamana nilonga kuwa wawo hawezakuwa na uhazi mwa Waisilaili.”

Zaka ya Walawi

²⁵ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ²⁶ “Walongele Walawi ndagilizi zino, ‘Vondamuhokele zaka yomwing’higwe na Mndewa Mulungu kulawa kwa Waisilaili iwe uhazi wenu, mwizaniavila niye Mndewa Mulungu hanhu hamwe ha longo ha zaka iyo. ²⁷ Nhosa yenu ino izatogoleka kuwa fana mhule zenu za mwanduso hebu fana zabibu ziyonilavila mulimi. ²⁸ Ivo niivo vondamunilavile niye Mndewa Mulungu zaka zondamuhokele kulawa kwa Waisilaili. Zaka iyo yondamunilavile niye Mndewa Mulungu mwizamwing’ha mkulu wa nhambiko Haluni. ²⁹ Kwa zaka zose zondamuhokele, mwizamgalila Mndewa Mulungu hanhu hanogile kufosa zose.’ ³⁰ Kwa ivo kwizawalongela, ‘Muhakomeleza kulava hanhu hanogile kufosa zose, hanhu hasigale hezakuwa henu, fana viili kwa mulimi yosola chisigale viyakomeleze kulava nhosa zake za mhule na zabibu. ³¹ Na mweye mwizakuja chochilavigwe mwahawa hanhu hohose hamwe na ng’holo zenu, kwaviya ni chitumetume chenu kwa sang’hano yenu muna dihema da Mulungu. ³² Muhaja vinhu ivo hamwizakuwa na uhasanyi wowose, one mumulavila Mndewa Mulungu hanhu hanogile kufosa zose. Sekemuvilige vinhu velile va Waisilaili muladi sekemudanganike.’ ”

19

Maivu ya ng’ombe mdung’hu

¹ Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni, kalonga, ² “Dino ni lagilizo doyalagilize Mndewa Mulungu. Walongele wanhu wa Isilaili wawagalileni ng’ombe muke mdung’hu yelibule chilema chochose na yang’hali kufungigwa nila ³ na mwizamwing’ha mkulu wa nhambiko Eleazali. Ng’ombe iyo kezagaligwa kunze ya lago na kuchinjigwa haulongozi hake. ⁴ Maabaho mkulu wa nhambiko Eleazali kezasola chiyasi cha damu na kuvabika chidole chake na kuimiza kusonhela ubanzi wa kuulongozi wa hema da Mulungu miyanza saba. ⁵ Ng’ombe wose kezasomigwa haulongozi wake, mbende yake na nyama yake na damu yake hamwe na mavi yake vose kezavisoma moto. ⁶ Maabaho mkulu wa nhambiko kezasola mbiki wa mwelezi na tamba da hisopo na sufu ndung’hu, kezaviguma muna umoto uwo. ⁷ Maabaho mkulu wa nhambiko kezafuwa mawalo yake na koga lukuli lwake kwa mazi, maabaho kodaha kwingila muna dilago mbali kezakuwa kambula mwiko mbaka ichigulogulo. ⁸ Munhu yondayamsome ng’ombe iyo, iviya kolondeka yafuwe mawalo yake na koga lukuli lwake kwa mazi, nayo iviya kezakuwa kambula mwiko mbaka ichigulogulo. ⁹ Munhu yaisafyile kezayazola maivu ya ng’ombe iyo na kuyagala hanhu hasafyigwe kunze ya

lago, yezakwigwa goya kwa ichimu cha Waisilaili wose, kuwa mazi ya kusegeza kwambula mwiko, muladi kusegeza uhasanyi. ¹⁰ Munhu yondayazole maivu ya ng'ombe iyo, kolondeka yafuwe viwalo wake, mbali kezakuwa kambula mwiko mbaka ichigulugulo. Mbali ino izakuwa lagilizo da siku zose kwa wanhu wa Isilaili na nyambenyambe wondawakale hamwe nawo.

¹¹ “Munhu yoyose yondayadalise mtufi wa munhu yoyose kezakwambula mwiko kwa siku saba. ¹² Siku yetatu na yesaba, munhu iyo kezaisafya kwa mazi yaja ya kuisafya, nayo kosafyika. Mbali one yahaleka kuisafya muna isiku yetatu na yesaba, munhu iyo kezakuwa yang'hali kambula mwiko. ¹³ Munhu yoyose yondayadalise mtufi wa munhu, one haisafyile, koditenda hema da Mulungu jambule mwiko, nayo kezabaguligwa mwa wanhu wake Waisilaili. Munhu iyo kezasigala kambula mwiko kwaviya hamiziligwe mazi yaja ya kuisafya.

¹⁴ “Dino ni lagilizo da kuzindilila one munhu kodanganika muna dihema. Munhu yoyose yokwingila muna dihema na munhu yoyose yeli muna dihema, kezakuwa kambula mwiko kwa siku saba. ¹⁵ Na chila chia chili hachigubikigwe uchanya yake, chizakuwa chambula mwiko. ¹⁶ Munhu yoyose yahadalisa mtufi wa munhu yoyakomigwe hebu yoyadanganike fana viimanyika kunze ya kaye, hebu yahadalisa vuha da munhu hebu leme, kezakuwa kambula mwiko kwa siku saba.

¹⁷ “Na kwa munhu iyo yambule mwiko wezasola maivu ya nhambiko ya uhasanyi yoisomigwe ya ng'ombe iyo, na mazi ya kuulwanda yeza-hanganyigwa na maivu muna ichia. ¹⁸ Maabaho munhu imwenga yeli hambule mwiko kezasola hisopo na kezadivabika muna yamazi yayo, maabaho kezamizila hema na via vose vili mgati yake na wanhu weli mgati. Iviya kezammizila munhu yoyadalise vuha da munhu hebu mtufi wa munhu yoyakomigwe hebu yoyadanganike ifa imanyika, hebu yoyadalise leme. ¹⁹ Munhu iyo kezammizila ija yambule mwiko muna isiku yetatu na yesaba. Siku yesaba kezamsafya, nayo kezafuwa mawalo yake na koga kwa mazi, ichigulugulo kezakuwa kela haulongozi wa Mulungu.

²⁰ “Munhu yahambula mwiko na one haisafyile, munhu iyo kezailemigwa muna umting'hano, kwaviya kaditenda hema da Mulungu jambule mwiko. Kwaviya hamiziligwe mazi ya kuisafya, ivo kambula mwiko. ²¹ Wanhu wolondeka wazindilile lagilizo dino sambu na siku zikwiza. Munhu yomiza mazi ya kuisafya kezafuwa mawalo yake, na munhu yoyose yodalisa mazi yayo kezakuwa kambula mwiko mbaka ichigulugulo. ²² Chinhu chochose chodayadalise munhu yambule mwiko chizakuwa chambula mwiko, na munhu yoyose yondayachidalise chinhu icho kezakuwa kambula mwiko mbaka ichigulugulo.”

20

Mazi kulawa muna uluwe (Kulawa 17:1-7)

¹ Muna umwezi wa mwanduso mting'hano wose wa Waisilaili wafika muna ichuwala cha Sini na wakala Kadeshi. Uko Miliamu kadanganika na kuwandigwa uko. ² Hanhu baho hakala habule mazi kwa mting'hano wose, ivo wose waiting'hana kuwahinduka Musa na Haluni. ³ Waibishila na Musa, walonga, “Muhavu chihadanganike chipindi chiya ndugu zetu viwadanganike haulongozi wa Mndewa Mulungu. ⁴ Habali muwagala mting'hano uno wa Mndewa Mulungu muna ichuwala chino muladi chidanganike, cheye na wanyama wetu? ⁵ Na habali muchilava Misili na kuchigala hanhu

hano hehile? Hanhu hano habule mhule hebu nhini hebu zabibu hebu makomamanga hebu mazi ya kung'wa!”

⁶ Musa na Haluni wasegela hanhu haja hawakalile iwanhu na wahita kuna dihema da Mulungu. Waibwanha chingubingubi, baho utunhizo wa Mndewa Mulungu uwalawilila.

⁷ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ⁸ “Sola fimbo ukawaduganye wanhu, weye na sekulu wako Haluni hamwe na mting'hano. Ulongele luwe uja uli haulongozi yawo ulave mazi yake. Kwizayagala mazi yalawile muna uluwe kwa ichimu cha mting'hano, ivo wawo na wanyama wawo wodaha kung'wa.” ⁹ Musa kasola fimbo ija haulongozi wa Mndewa Mulungu, fana viya viyalagilizigwe.

¹⁰ Musa na Haluni wawaduganya wanhu wose hana uluwe. Musa kawalongela, “Tegelezeni mweye wehi! Vino chimulavileni mazi kulawa muna uluwe uno?” ¹¹ Ivo Musa kenula mkono wake na kuutowa uluwe miyanza midi kwa fimbo yake. Mazi yalawa mengi. Wanhu hamwe na wanyama wawo wang'wa.

¹² Mbali Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni, “Kwaviya hamunihuwile hebu hamuning'hile hishima haulongozi wa Waisilaili, basi kwa ichimu icho hamwizawengiza wanhu wano muna iisi yoniweng'hile.”

¹³ Yano ni mazi ya Meliba, hanhu haja Waisilaili howamulongelegele Mndewa Mulungu, nayo kailagusa mwenyewo kuwa kela hagati yawo.

Mfalume wa Edomu kowalemesa Waisilaili kufosa

¹⁴ Musa kawatuma wasenga kulawa Kadeshi wahite kwa mfalume wa Edomu. Wakamulongelege, “Ndugu zako Waisilaili wolonga, ‘Weye kuyamany manhesa yose yochipatile. ¹⁵ Tati zetu viwahitile Misili, hanhu hawakalile kwa miyaka mingi. Wamisili wawagaza tati zetu na cheye iviya.

¹⁶ Chimulilila Mndewa Mulungu, nayo kachihulika. Kachigalila msenga wa kulanga yoyachisegeze Misili. Sambi chahano Kadeshi, isi yoihakana na isi yako. ¹⁷ Chokulamba uchileke chifosele muna iisi yako. Hachizabojoga migunda yenu, hebu migunda ya mizabibu hebu hachizakung'wa mazi ya visima venu. Chizaisondelela nzila ng'hulu ya mfalume na kuhita dimwe kwa dimwe bila kuhinduka kulume hebu kumoso, mbaka vondachilawe muna iisi yako.’”

¹⁸ Mbali mfalume wa Edomu kamulongela, “Hamwizafosa muna iisi yangu, one muhafosa chizamulawilani na kumtowani na panga.”

¹⁹ Waisilaili wamulongela, “Chizafosela nzila ng'hulu, one cheye na wanyama wetu chihang'wa mazi yako chizakuliha. Chokulamba uchilekele chifose kwa magulu, hachilonda chinhu chimwenga chochose.”

²⁰ Mfalume wa Edomu kawalongela, “Hamwizafosa muna iisi yangu.” Maabaho mfalume wa Edomu hamwe na wanhu wengi wahita kuitowa nawo.

²¹ Ivo mfalume wa Edomu kalema kuwalekela Waisilaili wafose muna zimhaka zake. Waisilaili wahinduka na kusondelela nzila imwenga.

Ifa ya Haluni

²² Mting'hano wose wa Waisilaili wasegela Kadeshi na wafika kuna mulima wa Holi. ²³ Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Haluni kuna mulima wa Holi, kuna imhaka ya isi ya Edomu, ²⁴ “Haluni kezadanganika na hezakwingila muna iisi yoniweng'hile Waisilaili, mana mweye waidi mudileka lagilizo jangu kuja Meliba. ²⁵ Uwasole Haluni na Eleazali mwanage, uwagale uchanyha ya mulima wa Holi, ²⁶ na umuhambule Haluni

mawalo yake ya ukulu wa nhambiko na umuyawaze Eleazali mwanage. Haluni kekadanganika uko kuna mulima.” ²⁷ Musa katenda fana viya Mndewa Mulungu viyamulagilize. Wakwela kuna mulima wa Holi haulongozi wa mting'hano wose. ²⁸ Maabaho Musa kamuhambula Haluni mawalo ya ukulu wa nhambiko na kamuyawaza Eleazali. Haluni kadanganika kuja kuna inhembeti ya mulima. Maabaho Musa na Eleazali wahulumuka. ²⁹ Mting'hano wose viwawonile kuwa Haluni kadanganika, kaye zose za Waisilaili wamulilila Haluni kwa siku malongo matatu.

21

Uhumi uko Holima

¹ Mkanaani imwe mfalume wa Aladi, yoyakalile uko ubanzi wa kusi, viyahulike kuwa Waisilaili wokwiza kufosela nzila ya Asalimu, kahita kuwatawa na wamwenga kawasola. ² Maabaho Waisilaili wamulahila Mndewa Mulungu, walonga, “One weye kwizawaguma wanhu wano muna imikono yetu, kweli cheye chizayananga ng'hani mabululu yawo.” ³ Mndewa Mulungu kadihulika dizi da Waisilaili, kawatenda wawahume Wakanaani. Waisilaili wawananga ng'hani hamwe na mabululu yawo na zina da hanhu haja hatangigwa Holima.

Zoka da shaba

⁴ Waisilaili wandusa mwanza kulawa mulima wa Holi, wafosela nzila yoihita bahali ya Shamu muladi waizunguluke isi ya Edomu. Mbali muna inzila wanhu wandusa kulegela. ⁵ Wanhu wamulongelegelela Mulungu na Musa, walonga, “Habali muchilava muna iisi ya Misili muladi chidanganike muna ichuwala? Mana hano habule ndiya hebu mazi. Cheye chiting'hwa na ndiya ino ya chakachaka.” ⁶ Maabaho Mndewa Mulungu kagala nyoka weli na sungu hagati ya wanhu, Waisilaili wengi walumigwa na wengi wadanganika. ⁷ Wanhu wahita kwa Musa na wamulongela, “Chitenda uhasanyi kwa kumulongelegelela Mndewa Mulungu na weye iviya. Mpule Mndewa Mulungu yachisegezele nyoka wano.” Ivo Musa kawapulila wanhu.

⁸ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Tenda nyoka wa shaba na umtumbike uchanyha ya mbiki, muladi chila yoyalumigwe yahumulola inyoka iyo, kezahona.” ⁹ Ivo Musa katenda nyoka wa shaba na kamtumbika uchanyha ya mbiki. Chila munhu yoyalumigwe na nyoka viyamulolile nyoka iyo wa shaba, kahona.

Mwanza wa kuhita kudikolongo da Wamoabu

¹⁰ Waisilaili wagendelela na mwanza wawo na weka lago uko Obosi.

¹¹ Maabaho walawa Obosi, wapanga Iye Abalimu, muna ichuwala, ubanzi wa ulawilo wa zuwa wa isi ya Moabu. ¹² Viwasegele uko weka lago jawo muna dikolongo da Zeledi. ¹³ Kulawa uko wagendelela na umwanza na weka lago jawo ubanzi wa kasikazi wa lwanda lwa Alinoni, woukilima mazi kulawa muna iisi ya Waamoli na kufosela muna ichuwala. Lwanda ulo lukala mhaka hagati ya Wamoabu na Waamoli. ¹⁴ Ivo yandikigwa muna ichtabu cha ng'hondo za Mndewa Mulungu, “Wahebu muna iisi ya Sufa na makolongo ya Alinoni.

¹⁵ Na magidimilo ya makolongo yayo kugidimila bululu da Ali na kuhita kuna imhaka ya Moabu.”

¹⁶ Kulawa uko Waisilaili wahita mbaka Beeli, icho ni chisima chiya Mndewa Mulungu hoyamulongelegele Musa, “Wating'hanize wanhu hamwe, nizaweng'ha mazi.” ¹⁷ Maabaho Waisilaili wemba wila uno.

“Chisima weye lawa mazi! Chimbileni!

¹⁸ Chisima chowahimbile wakulu na walangulizi wa wanhu.

Wakulu wa wanhu wachisikula,
kwa fimbo za chifalume na fimbo zawo.
Kulawa chuwala chiya wahita Matana.”

¹⁹ Kulawa Matana wahita Nahalieli, na kulawa Nahalieli wahita Bamosi,
²⁰ na kulawa Bamosi wahita kudibawe da Moabu, kuinhembeti ya mulima wa Pisiga, yoisonhela hasi kuchuwala.

Sihoni na Ogu wohumigwa
(*Kumbukumbu 2:26-3:1*)

²¹ Maabaho Waisilaili wawatuma wasenga wahite kwa Sihoni mfalume wa Waamoli wakamulongele, ²² “Chitogolele chifose muna iisi yako. Hachizafosa mungwazo na kwingila muna imigunda hebu muna imigunda ya mizabibu, hebu hachizakung’wa mazi ya visima venu, chizafosa dimwe kwa dimwe muna inzila ng’hulu ya mfalume mbaka vondachisegele muna iisi yako.” ²³ Mbali Sihoni kalema Waisilaili sekewafose muna iisi yake. Kawaduganya hamwe wakalizi wake wose na kahita Yahasa kuichuwala kuwatowa Waisilaili. ²⁴ Mbali Waisilaili wamkoma kwa panga na waisola isi yake, kwandusila lwanda lwa Alinoni mbaka lwanda lwa Yaboki, mbaka isi ya Waamoni, kwaviya mhaka ya Waamoni ikala yokalzigwa. ²⁵ Waisilaili wayasola mabululu yose ya Waamoli, nawo wakala muna yamabululu yose ya Waamoli, hamwe na bululu da Heshiboni na vibululu vake. ²⁶ Mana Heshiboni dikala bululu da Sihoni mfalume wa Waamoli, yoyaitowile na mfalume wa umwaka wa Moabu na kumuhoka isi yake yose, mbaka lwanda lwa Alinoni. ²⁷ Lekamana wembaji wokwimba, “Izoni Heshiboni na kudizenga.

Bululu da Sihoni dizengigwe na kugangamizigwa.

²⁸ Mana moto ulawa Heshiboni, milambi ya moto ilawa kuna dibululu da Sihoni, udidanganiza bululu da Ali da Moabu, udanganiza milima yose ya lwanda lwa Alinoni

²⁹ Kogaya weye Moabu!

Mudanganizigwa, mweye wanhu wa Kemoshi!
Kawalava wanage wa chilume kuwa wakimbizi,
na wanage wa chike wahite kuutumwa,
wahite kwa Sihoni mfalume wa Waamoli.

³⁰ Mbali lelo nyelesi zawo zibanangigwa,
Nzila zose kulawa Heshiboni mbaka Diboni,
kulawa Nashimu mbaka Nofa, habehi na Medeba.”

³¹ Ivo Waisilaili wakala muna iisi ya Waamoli. ³² Musa kawatuma wanhu kudipelemba bululu da Yazeli. Wadisola hamwe na vibululu vake na wawawinga Waamoli wowakalile umo.

³³ Maabaho Waisilaili wahinduka na wasondelela nzila yoihita Bashani. Ogu mfalume wa Bashani kasegela na wanhu wake wose kahita kuitowa na Waisilaili uko Edilei. ³⁴ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Sekeumdumbe, mana nizatenda mumuhume yeye na isi yake yose na wanhu wake wose. Kwizamtendela fana viya viumtendele Sihoni mfalume wa Waamoli, yoyakalile kokala Heshiboni.” ³⁵ Ivo Waisilaili wamkoma Ogu na wanage na wanhu wake wose, hawamsigaze hata munhu inwe. Maabaho waisola isi yake.

22

Balaki komtanga Balaamu

¹ Maabaho Waisilaili wagendelela na umwanza na kwika lago jawo kuna dibawe da Moabu, dili kuumwambu wa Yoludani habehi na Yeliko.

² Balaki mwana wa Sipoli kawona mbuli zose Waisilaili zowawatendele Waamoli. ³ Wamoabu wawadumba ng'hani wanhu wawo kwaviya wakala wengi. Wamoabu wawadumba ng'hani Waisilaili. ⁴ Wamoabu wawalongela walala wa Midiani, "Mting'hano uno wa wanhu wizananga chila chinhu mungwazo yetu fana viya ng'ombe lume vyoja mgina muna imigunda." Ivo Balaki mwana wa Sipoli yoyakalile mfalume wa Moabu lusita ulu, ⁵ katuma wasenga kwa Balaamu mwana wa Beoli, uko Pesoli habehi na lwanda lwa Efulati muna iisi ya Waamawi. Wamulongela Balaki, "Nolonda uvimanye kuwa wanhu wose wowalawile muna iisi ya Misili wenela muna iisi yose na wokala habehi na niye. ⁶ Lelo izo uwaduwire wanhu wano, kwaviya wana nguvu kufosa niye. Huwenda nizadaha kuwahuma na kuwawinga walawe muna iisi. Kwaviya nivimanya kuwa wose wouwatemela mate wotemeligwa mate na wouwaduwila woduwiligwa."

⁷ Walala wa Moabu na walala wa Midiani wasola mayombe kumuliha mganga, wahita kwa Balaamu na wamulongela mbuli zilawile kwa Balaki.

⁸ Balaamu kawalongela, "Kaleni hano ichilo chino, niye nizamulongelani mbuli zondayanilongele Mndewa Mulungu." Ivo walangulizi wawo wa Moabu wakala na Balaamu.

⁹ Mulungu kamwizila Balaamu na kamuuza, "Wano welihi woukalile hamwe nawo?"

¹⁰ Balaamu kamulongela Mulungu, "Balaki mwana wa Sipoli, mfalume wa Moabu, kanigalila usenga uno, ¹¹ 'Kuna wanhu wowalawile Misili wenela muna iisi. Lelo izo uniduwilile wanhu wano, huwenda nizadaha kuitowa nawo na kuwawinga.'"

¹² Mulungu kamulongela Balaamu, "Sekeuhite hamwe nawo na sekeuwaduwire wanhu wawo, kwaviya watemeligwa mate."

¹³ Imitondo Balaamu kalamka na kawalongela walala wa Balaki, "Bweleni kuna iisi yenu, kwaviya Mndewa Mulungu halonda nihite hamwe na mw-eye."

¹⁴ Ivo wakulu wa Moabu wasegela na wabwela kwa Balaki na wamulongela, "Balaamu kalema kwiza hamwe na cheye."

¹⁵ Maabaho Balaki kawatuma wakulu wamwenga wengi ng'hani na wakulu kufosa waja wa ichanduso. ¹⁶ Wahita kwa Balaamu na wamulongela, "Balaki mwana wa Sipoli kolonga, 'Nokulamba mbuli yoyose sekeikukimilile kwiza kumwangu. ¹⁷ Nizakiwng'ha vinhu vingi, na chocho chondaunipule nizakutendela. Izo uwaduwire wanhu wano.'"

¹⁸ Mbali Balaamu kawedika, "Hata one Balaki yahaning'ha kaye yake imemile hela na zahabu, niye sidaha kubena lagilizo da Mndewa Mulungu, Mulungu wangu, kwa mbuli yoyose, ng'hulu hebu ndodo. ¹⁹ Lelo kaleni hano ichilo chino fana viwatendile wayenu, muladi nivimanye chondayani-longele Mndewa Mulungu kaidi."

²⁰ Ichilo chiya Mndewa Mulungu kamwizila Balaamu na kamulongela, "Fana wanhu wano weza kukutanga, inuka uhite hamwe nawo, mbali chondanikulongele, niicho chondautende muhala." ²¹ Ivo Balaamu kalamka imitondo, kamsasala chihongwe wake na kahita hamwe nawo.

Chihongwe wa Balaamu na msenga wa kuulanga

²² Mbali Mulungu kehilwa kwaviya kahita. Msenga wa kuulanga kamkimilila muna inzila. Balaamu kakala kakwela chihongwe wake yahawa hamwe na wasang'hani wake waidi. ²³ Chihongwe viyamuwonile msenga wa kuulanga kema muna inzila kuno kamha zeze dodisomoligwe muna iyala, kaileka inzila na kengila kungwazo. Balaamu kamtowa chihongwe muladi yambwezeze muna inzila.

²⁴ Maabaho msenga wa kuulanga kema hana inzila sisili, hagati ya miguunda ya mizabibu, iviya hana ng'huta mbili chila ubanzi. ²⁵ Chihongwe viyamuwone msenga wa kuulanga, kaisung'hila kuna ing'huta na kamulumiza Balaamu umgulu. Balaamu kamtowa kaidi ichihongwe. ²⁶ Maabaho msenga wa kuulanga kalongola kaidi, kema hanhu helibule nyafasi ya kufosa ukulume hebu ukumoso. ²⁷ Chihongwe viyamuwonile msenga wa kuulanga, katambalala hasi. Balaamu kawona ludoko ng'hani na kamtowa kwa fimbo yake. ²⁸ Maabaho Mndewa Mulungu kaugubula mulomo wa chihongwe iyo. Chihongwe kamulongela Balaamu, "Nikutenda choni mbaka unitowe miyanza ino mitatu?"

²⁹ Balaamu kamwidika, "Kwaviya kunizeha! One nihawile na panga muna umkono wangu, nihakukomile sambu baha."

³⁰ Chihongwe kamulongela Balaamu, "Vino niye siyo chihongwe wako ija ija yonikupapile siku zose mbaka diyelo? Vino niwahi kukutendela fana vino?" Balaamu kedika, "Aka."

³¹ Maabaho Mndewa Mulungu kayagubula meso ya Balaamu, nayo kamuwona msenga wa kuulanga kema muna inzila, kuno kamha zeze dodisomoligwe muna iyala. Balaamu kaibwanha chingubingubi. ³² Msenga wa kuulanga kamulongela Balaamu, "Habali kumtowa chihongwe wako miyanza mitatu? Niza kukukimilila muladi sekeugendelele na mwanza uno. ³³ Chihongwe wako kaniwona na kahita kungwazo miyanza mitatu. One hatendile ivo, nihadahile kukukoma na kumuleka chihongwe yawe mgima."

³⁴ Balaamu kamulongela msenga wa kuulanga, "Nitenda uhasanyi, mana sivimanyile kuwa kukala kunikimilila muna inzila. Lelo one hulonda niye nigendelele na mwanza uno, basi nizabweleganya."

³⁵ Msenga wa kuulanga kamulongela Balaamu, "Hita hamwe na wanhu wano, mbali kwizalonga chiya chondanikulongele muhala." Ivo Balaamu kahita hamwe na wanhu watumigwe na Balaki.

³⁶ Balaki viyahulike kuwa Balaamu kokwiza, kahita kumuhokela kuna dibululu da Ali, bululu dikalile mungwazo wa lwanda lwa Alinoni, muna imhaka ya Moabu. ³⁷ Balaki kamulongela Balaamu, "Vino situmile wanhu kumwako muladi wakutange? Mbona hwizile? Vino niye sidaha kukuliha goya?"

³⁸ "Balaamu kamulongela Balaki, 'Lelo niza!' Mbali nodaha kulonga chochose? Mbuli yondayanilongele Mulungu niyo yondaniilonge." ³⁹ Maabaho Balaamu kahita hamwe na Balaki, wafika Kiliasi Husosi. ⁴⁰ Balaki kachinja nhambiko ya ng'ombe na luti, kamgalila Balaamu na walangulizi wovakalile hamwe nayo.

Balaamu kowatemela mate Waisilaili

⁴¹ Igolo yake Balaki kamsola Balaamu na kakwela nayo mbaka Bamosi Baali. Kulawa uko Balaamu kawawona Waisilaili wamwenga.

23

¹ Balaamu kamulongela Balaki, “Nizengele hano mapango saba, unigalile madang’ang’a ya ng’ombe malume saba na mabebelu ya ng’hondolo saba.”

² Balaki katenda fana viya viyalongile Balaamu. Balaki na Balaamu walava nhambiko ya dang’ang’a da ng’ombe lume na bebelu da ng’hondolo uchanyha ya chila lupango. ³ Maabaho Balaamu kamulongela Balaki, “Ima hano habehi na nhambiko yako, niye nisegele. Huwenda Mndewa Mulungu kezaiting’hana na niye. Chochose chodayanilagusile nizakwiza kukulongela.” Ivo kahita yaidumwe kuna inhembeti ya mulima.

⁴ Mulungu kaiting’hana nayo, Balaamu kamulongela, “Nisasala mapango saba, na chila lupango nilava nhambiko ya dang’ang’a da ng’ombe lume na bebelu da ng’hondolo.”

⁵ Mndewa Mulungu kamwing’ha Balaamu mbuli za kulonga na kamulongela, “Bwela kwa Balaki ukamulongele mbuli zino.” ⁶ Ivo kabwela na kamfika Balaki yang’hali kema habehi na nhambiko yake ya kutimbula, yeye hamwe na walangulizi wose wa Moabu. ⁷ Balaamu kalava ulotezi uno, “Balaki mfalume wa Moabu kanigalila kulawa Alamu, kulawa Siliya, kulawa ulawilo wa zuwa wa milima. Kalonga, ‘Izo uwaduwile wanhu wa Yakobo kwa ichimu changu, izo, uwalonge vihile Waisilaili.’

⁸ Mbali nizamduwilaze munhu haduwiligwe na Mulungu? Nizawalongaze vihile wanhu waja Mndewa Mulungu hawalongile vihile?

⁹ Nowawona kulawa kuinhembeti ya maluwe, nomsungulilani kulawa kuinhembeti ya milima. Wanhu wowokala waidumwe, wowoiwona kuwa hawalingile fana wanhu wamwenga.

¹⁰ Yelihi yodaha kuyapeta matimbwisi ya Yakobo, hebu kupeta lobo ya Isilaili? Vondanidanagnike niwe fana wanhu wanogile, fana Waisilaili.”

¹¹ Maabaho Balaki kamulongela Balaamu, “Kunitendela choni? Nikugala hano muladi uwaduwile wehi wangu, mbali weye kuwatemela mate!”

¹² Balaamu kamwidika, “Vino silondeka kulonga mbuli ziya Mndewa Mulungu ziyazikile muna umulomo wangu?”

Ulotezi wekaidi wa Balaamu

¹³ Maabaho Balaki kamulongela Balaamu, “Chihite hanhu hamwenga hondaudahe kuwawona. Kwizawawona wadodo mbali hwizadaha kuwawona wose. Kulawa uko, waduwiwe kwa ichimu changu.” ¹⁴ Balaki kamsola Balaamu mbaka kuna umgunda wa Sofimu, mbaka kuna inhembeti ya mulima wa Pisiga, kazenga mapango saba, kalava nhambiko ya dang’ang’a da ng’ombe lume na bebelu da ng’hondolo uchanyha ya chila lupango.

¹⁵ Balaamu kamulongela Balaki, “Ima hano habehi na nhambiko yako ya kutimbula, niye nihite kuumwambu nikaiting’hane na Mndewa Mulungu.”

¹⁶ Mndewa Mulungu kamwing’ha Balaamu mbuli za kulonga na kamulongela, “Bwela kwa Balaki ukamulongele mbuli zino.” ¹⁷ Ivo kabwela na kamfika Balaki yang’hali kema habehi na nhambiko yake ya kutimbula, hamwe na walangulizi wa Moabu. Balaki kamuuza Balaamu, “Mndewa Mulungu kolongaki?” ¹⁸ Balaamu kamwimbila, kalonga, “Lamka Balaki, utegeleze, nihulike weye mwana wa Sipoli.

¹⁹ Mulungu siyo munhu, mbaka yalonge uvwizi,

hebu siyo mwana wa munhu, mbaka yagalule magesa yake.
Vino kodaha kulaganila chochose na sekeyachitende,
hebu kulonga chinhu na sekeyachifkize?

²⁰ Ning'higwa amuli ya kutemela mate,
yeye kawatemela mate, niye sidaha kugalula.

²¹ Halolile wihi kwa wanhu wa Yakobo,
iviya hawonile magayo mwa Isilaili.
Mndewa Mulungu, Mulungu wawo khamwe nawo,
dizi da mfalume da hagati yawo.

²² Mulungu yoyawasolile kulawa Misili,
kawagombela na wehi wawo fana ng'ombe mbago.

²³ Uhawi haudaha kuwahuma wanhu wa Yakobo,
hebu uganga haudaha kuwahuma Isilaili.
Mbuli za Yakobo na Isilaili zizalongigwa,
'Loleni mauzauza yoyatendile Mndewa Mulungu!'

²⁴ Waisilaili wenuka fana simba zike,
wokwima fana simba lume,
fana simba yeli hagona mbaka yagwile chiya chiyowinga,
na kung'wa damu ya chiya chiyawingile."

²⁵ Balaki kamulongela Balaamu, "Basi sekeuwaduwile, hebu sekeuwa-temele mate!"

²⁶ Balaamu kamwidika Balaki, "Vino sikulongele kuwa nolondeka kuta-tenda chiyolongwa Mndewa Mulungu?"

Ulootezi wetatu wa Balaamu

²⁷ Balaki kamulongela Balaamu, "Izo nikugale hanhu hamwenga. Huwenda Mndewa Mulungu kezanogelwa uniduwilile wanhu wawo kulawa uko." ²⁸ Ivo Balaki kamsola Balaamu kahita nayo kuna inhembeti ya mulima wa Peoli, hanhu baho munhu yahema kowona chuwala hasi yake. ²⁹ Balaamu kamulongela Balaki, "Nizengele mapango saba hano, na uning'he ng'ombe walume saba na mabebelu ya ng'hondolo saba." ³⁰ Balaki katenda fana viyalongile Balaamu, kalava ng'ombe lume na bebelu da ng'hondolo uchanyha ya chila lupango.

24

¹ Basi Balaamu viyawonile kuwa innogeza Mndewa Mulungu kuwa-temela mate Waisilaili, hahitile kulotela kaidi, kalola kuchuwala. ² Balaamu kenula meso yake kawona Waisilaili weka malago yawo, chila kabila hanhu hake, Muhe wa Mulungu kamwizila, ³ nayo kagong'onda ulotezi uno, "Balaamu mwana wa Beoli kolotela,

ulotezi wa munhu ija yoyagubuligwe yameso,
⁴ ulotezi wa munhu yoyahulike mbuli za Mulungu,
yoyawonile malaguso ya Mulungu yeli na udahi,
yoibwanha chingubingubi, kagubuligwa yameso.

⁵ Mahema yako yanoga ng'hani weye Yakobo,
hanhu hako ha kukala hanoga weye Isilaili!

⁶ Vino vilinga fana mabawe yokilima mazi,
fana chizi hamgwazo ya lwanda,
fana makunzamvili yoyahandile Mndewa Mulungu,
fana mielezi hamgwazo ya mazi.

⁷ Wezakuwa na mazi mengi muna zinongo zawo,

mbeyu zawo zizahandigwa hanhu heli na mazi ya kufaya.
Mfalume wawo kezakuwa mkulu kufosa Agagi,
ufalume wawo wizatunhizigwa.

⁸ Mulungu kawalava kulawa Misili,
kawagombela na wehi wawo fana ng'ombe mbago.
Kezawananga wanhu wa zisi zimwenga weli wehi wawo,
kezaibemenda mivuha yawo vihande vihande, kezawahoma kwa misale
yawo.

⁹ Kaidulika, kagona fana simba,
kalinga fana simba zike, habule munhu yogeza kumulamsa.
Munhu yoyose yokutemela mate, kezatemiligwa mate,
munhu yoyose yokuduwila, kezaduwiligwa.”

¹⁰ Balaki kamuwonela ludoko Balaamu, katowa mang'huwa na kamulongela, “Nikutanga muladi uwaduwile wehi wangu, mbali kuwatemela mate miyanza mitatu. ¹¹ Lelo segela! Nikala nikwikila chilagano kukwing'ha vinhu vingi, mbali Mndewa Mulungu hakudahize kupata vinhu ivo, kakwima.”

¹² Balaamu kamwidika Balaki, “Vino siwalongele wasenga wouwatumile kumwangu ¹³ kuwa hata one uhaning'ha kaye yako imemile hela na zahabu, niye sidaha kubena lagilizo da Mndewa Mulungu kwa kutenda mbuli yoyose, inogile hebu ihile, bila kuwangilizigwa. Nilonga kuwa chonday-alonge Mndewa Mulungu, niicho chondanilongele. ¹⁴ Sambi nobwela kwa wanhu wangu, mbali ning'hali sinasegela, leka nikulongele mbuli ziya wanhu wano zondawawatendela wanhu wako siku zikwiza.”

Ulootezi wekane wa Balaamu

¹⁵ Kalotela, kalonga,
“Balaamu mwana wa Beoli kolonga,
Munhu ija yoyagubuligwe yameso,
¹⁶ ulotezi wa munhu yohulika mbuli za Mulungu,
na kuumanya umanyi wa yeye yeli uchanyha.
Munhu yoyowona malaguso ya Mulungu yeli na udahi,
yahaibwanha chingubingubi, kagubuligwa yameso.

¹⁷ Nomuwona, mbali siyo sambu,
Nomuwona, mbali heli habehi.
Nhondo izalawilila kwa welesi wa Yakobo,
kezalawilila mfalume mwa Waisilaili.
Kezawatowa walangulizi wa Wamoabu kwa fimbo yake,
kezawadanganiza welesi wose wa Seti.

¹⁸ Isi ya Edomu izakuwa yake,
isi ya Seili izakuwa yake,
Isilaili izahuma.

¹⁹ Imwe kulawa muna uwelesi wa Yakobo kezatawala kezawadanganiza wondawasigale muna dibululu.”

²⁰ Maabaho Balaamu kamuwona Amaleki, kalotela na kalonga,
“Amaleki ni isi ili na nguvu kufosa zisi zose,
mbali kuuhelelo izadanganizigwa ng'hani.”

²¹ Maabaho kawalola Wakeni, kalotela, kalonga,
“Mhongono yenu ina nguvu mweye Wakeni,
fana chisanza uchanyha kuuluwe.

²² Mbali mweye Wakeni mwizadanganizigwa,
mbaka Ashulu vondagawasole mateka.”

²³ Kaidi Balaamu kalonga,

“Loo! Yelihi yondayahone, Mulungu vundayatende yano?”

²⁴ Ngalawa ng’hulu zizakwiza kulawa mhwani ya Kitimu, wezaziteka Ashulu na Ebeli, na wawo iviya wezadanganizigwa.”

²⁵ Maabaho Balaamu kenuka na kabwela ukaye, Balaki iviya kasegela.

25

Waisilaili wolava nhambiko kwa Baali uko Peoli

¹ Waisilaili viwakalile uko Shitimu, walume wandusa kutenda ugoni na wanaake wa Moabu. ² Wanaake wawo wawagoneka Waisilaili kuna zinhambiko ziwatambikile milungu yawo, nawo Waisilaili waja ndiya na kuitambikila milungu iyo. ³ Ivo Waisilaili wailumba na imwe wa milungu yotangigwa Baali wa Peoli. Mndewa Mulungu kawawonela ludoko.

⁴ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Wasole walangulizi wose wa wanhu wano, uwakome hana dizuwa haulongozi wangu, muladi ludoko lwangu lufose.”

⁵ Musa kawalongela wasemi wa Isilaili, “Mweye molondeka muwakome wanhu wowailumbile na Baali wa Peoli.”

⁶ Maabaho Muisilaili imwe kangala mwanamke Mmidiani ukaye yake, haulongozi wa Musa na mting’hano wose, viwakalile wolila haulongozi wa hanhu ha kwingilila muna dihema da Mulungu. ⁷ Finehasi mwana wa Eleazali, mzukulu wa mkulu wa nhambiko Haluni viyawonile ivo, kenuka na kasegela hana umting’hano. Kasola mgoha ⁸ na kamsondelela Muisilaili ija muna dihema da Mulungu. Kawahoma wose waidi kwa mgoha wake muna umunda. Tamu dihile dodikalile dowakoma Waisilaili dikomelezeka. ⁹ Mbali wanhu wowadanganike kwa tamu ijo wakala 24,000.

¹⁰ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ¹¹ “Finehasi mwana wa Eleazali, mzukulu wa mkulu wa nhambiko Haluni, kaluhindula ludoko lwangu lulawe kwa Waisilaili, kwaviya kakala na migongo hagati yawo fana inili nayo niye, hata nileka kuwadanganiza Waisilaili kwa migongo yangu. ¹² Ivo mulongele, ‘Notenda nayo lagano jangu da tindiwalu. ¹³ Dizakuwa kumwake na welesi wake, wezakuwa wakulu wa nhambiko siku zose kwaviya kawona migongo kwa ichimu changu niye Mulungu wake, kawatendela kuilumba Waisilaili.’ ”

¹⁴ Muisilaili ija yoyakomigwe hamwe na ija mwanamke Mmidiani katangigwa Zimili, mwana wa Salu, mulangulizi wa wanhu wake muna dikabila da Simeoni. ¹⁵ Mwanamke ija Mmidiani yoyakomigwe katangigwa Kozibi, mndele wa Suli, yoyakalile mulangulizi wa lukolo uko Midiani.

¹⁶ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ¹⁷ “Wagaze Wamidiani na uwakome, ¹⁸ kwaviya wawo wamgazani kwa uvwizi wawo, wamvwizilani kwa mbuli ya Peoli na kwa mbuli ya Kozibi, mndele wawo yoyadanganike vikulawilile tamu dihile kuja Peoli.”

26

Peta yekaidi

¹ Vidimalile tamu ijo, Mndewa Mulungu kawalongela Musa na Eleazali mwana wa mkulu wa nhambiko Haluni, ² “Wapeteni Waisilaili wose na ng’holo zawo na wanhu wose weli na miyaka malongo maida na waja wose wowodaha kuitowa kuna ing’hondo.” ³ Musa na mkulu wa nhambiko Eleazali walonga na wanhu kuna dibawe da Moabu habehi na lwanda lwa Yoludani uli malola na bululu da Yeliko. Wawalongela, ⁴ “Wapeteni wanhu

kwandusila weli na miyaka malongo maida na kugendelela, fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.”

Wawo wakala Waisilaili wowalawile muna iisi ya Misili.

⁵Lubeni kakala mwana wa udele wa Isilaili, welesi wa Lubeni wakala lukolo lwa Henoki na lukolo lwa Palu ⁶na lukolo lwa Heziloni na lukolo lwa Kalimi.

⁷Zino zikala ng'holo za Lubeni. Wanhu wose wowapetigwe wakala 43,730.

⁸Mwana wa Palu kakala Eliabu. ⁹Wana wa Eliabu wakala Nemueli na Dasani na Abilamu. Niiyo wawo Dasani na Abilamu wowasaguligwe na mting'hano mbali wawabiduka Musa na Haluni, wailumba na bumbila da Kola lusita viwamulekile Mndewa Mulungu. ¹⁰Isi igubuka na kuwamela. Wadanganika hamwe na Kola na bumbila jake lusita moto viuwadanganize wanhu 250, dikala lamulo kwa wanhu. ¹¹Mbali lukolo lwa Kola hawadanganike.

¹²Welesi wa Simeoni wakala lukolo lwa Nemueli na lukolo lwa Yamini na lukolo lwa Yakini ¹³na lukolo lwa Zela na lukolo lwa Shauli. ¹⁴Zino izo ng'holo za kabila da Simeoni, peta yawo wakala walume 22,200.

¹⁵Welesi wa Gadi wakala lukolo lwa Sefoni na lukolo lwa Hagi na lukolo lwa Shuni ¹⁶na lukolo lwa Ozini na lukolo lwa Eli ¹⁷na lukolo lwa Alodi na lukolo lwa Aleli. ¹⁸Zino izo ng'holo za kabila da Gadi, peta yawo wakala walume 40,500.

¹⁹Welesi wa Yuda wakala Eli na Onani. Wawo wadanganikila muna iisi ya Kanaani. ²⁰Welesi wa Yuda wakala lukolo lwa Shela na lukolo lwa Pelesi na lukolo lwa Zela. ²¹Welesi wa Pelesi wakala lukolo lwa Hesiloni na lukolo lwa Hamuli. ²²Zino izo ng'holo za kabila da Yuda, peta yawo wakala walume 76,500.

²³Welesi wa Isakali wakala lukolo lwa Tola na lukolo lwa Puva ²⁴na lukolo lwa Yashubu na lukolo lwa Shimuloni. ²⁵Zino izo ng'holo za kabila da Isakali, peta yawo wakala walume 64,300.

²⁶Welesi wa Zabuloni wakala lukolo lwa Seledi na lukolo lwa Eloni na lukolo lwa Yaleeli. ²⁷Zino izo ng'holo za kabila da Zabuloni, peta yawo wakala walume 60,500.

²⁸Wana wa Yosefu wakala Manase na Efulaimu. ²⁹Welesi wa Manase wakala lukolo lwa Makili na lukolo lwa Gileadi mwanage. ³⁰Welesi wa Gileadi wakala lukolo lwa Yezeli na lukolo lwa Heleki ³¹na lukolo lwa Asilieli na lukolo lwa Shekemu ³²na lukolo lwa Shemida na lukolo lwa Hefeli. ³³Selofehadi mwana wa Hefeli heleke wana wa chilume mbali wana wa chike muhala. Mazina yawo yakala Mala na Nuhu na Hogila na Milika na Tiliza. ³⁴Zino izo ng'holo za kabila da Manase, peta yawo wakala walume 52,700.

³⁵Welesi wa Efulaimu wakala lukolo lwa Shusela na lukolo lwa Bekeli na lukolo lwa Tahani. ³⁶Welesi wa Shusela wakala lukolo lwa Elani. ³⁷Zino izo ng'holo za kabila da Efulaimu, peta yawo wakala walume 32,500.

Zino ni nyelesi za Yosefu kwa kusondelela ng'holo zawo.

³⁸Welesi wa Benjamini wakala lukolo lwa Bela na lukolo lwa Ashibeli na lukolo lwa Ahilamu ³⁹na lukolo lwa Shufamu na lukolo lwa Hufamu. ⁴⁰Welesi wa Bela wakala lukolo lwa Alidi na lukolo lwa Naamani. ⁴¹Zino ni ng'holo za kabila da Benjamini, peta yawo wakala walume 45,600.

⁴²Welesi wa Dani wakala lukolo lwa Shuhamu. ⁴³Luno ni lukolo lwa Shuhamu, peta yawo wakala walume 64,400.

⁴⁴Welesi wa Asheli wakala lukolo lwa Imina na lukolo lwa Ishivi na lukolo lwa Belia. ⁴⁵Welesi wa Belia wakala lukolo lwa Hebeli na lukolo lwa

Malikieli. ⁴⁶ Asheli kakala na mwana wa chike zina jake Sela. ⁴⁷ Zino ni ng'holo za kabila da Asheli, peta yawo wakala walume 53,400.

⁴⁸ Welesi wa Nafutali wakala lukolo lwa Yeseli na lukolo lwa Guni ⁴⁹ na lukolo lwa Yaseeli na lukolo lwa Shilemu. ⁵⁰ Zino ni ng'holo za kabila da Nafutali, peta yawo wakala walume 45,400.

⁵¹ Walume wose wa Isilaili wowapetigwe wakala 601,730.

⁵² Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ⁵³ “Makabila yano yezagoliligwa isi iwe uhazi wawo, kwa kusondelela peta ya mazina yawo. ⁵⁴ Kabila kulu dizakwing'higwa hanhu hakulu na kabila dodo dizakwing'higwa hanhu hadodo. Chila kabila dizahokela uhazi wake fana viili peta ya wanhu wake. ⁵⁵ Mbali isi izagoligwa kwa kutowa mhiya. Chila kabila dizakwing'higwa isi kwa viili mazina ya lukolo lwa yawo. ⁵⁶ Uhazi wa chila kabila wizagoligwa kwa kutowa mhiya. Chila kabila dizapata kwa viili ukulu wake hebu udodo wake.”

⁵⁷ Zino ni ng'holo za Walawi zozipetigwe hamwe na nyelesi zawo, lukolo lwa Gelishoni na lukolo lwa Kohasi na lukolo lwa Melali. ⁵⁸ Iviya welesi wa Walawi wakala lukolo lwa Libini na lukolo lwa Hebuloni na lukolo lwa Mahili na lukolo lwa Mushi na lukolo lwa Kola. Kohasi kamweleka Amilamu. ⁵⁹ Zina da muke wa Amilamu dikala Yokebedi, mwelesi wa Lawi, iyo yoyelekwe na Lawi kuna iisi ya Misili, nayo kamwelekela Amilamu wana waidi wa chilume, Haluni na Musa na Miliamu lumbu jawo. ⁶⁰ Haluni kamweleka Nadabu na Abihu na Eleazali na Isamali. ⁶¹ Mbali Nadabu na Abihu wadanganika viwalavile moto haulondeka haulongozi wa Mndewa Mulungu. ⁶² Walume wowapetigwe, kwandusila weli na mwezi umwe na kugendelela wakala 23,000, mana wawo hawapetigwe mwa Waisilaili kwaviya wawo haweng'higwa isi kuwa uhazi hagati yawo.

⁶³ Wawo ni walume wowapetigwe na Musa na mkulu wa nhambiko Eleazali, viwawapetile Waisilaili muna dibawe da Moabu habehi na lwanda lwa Yoludani uli malola na bululu da Yeliko. ⁶⁴ Habule hata munhu imwe yasigale mwa iwaja wapetigwe na Musa na Haluni yeli mkulu wa nhambiko muna ichuwala cha Sinai. ⁶⁵ Mana Mndewa Mulungu kawalongela, “Waisilaili wano wezadanganika muna ichuwala.” Hasigale hata imwe viweli, ila Kalebuni mwana wa Yefune na Yoshua mwana wa Nuni.

27

Wandele wa Selofehadi

¹ Chipindi icho Mala na Nuhu na Hogila na Milika na Tiliza, wandele wa Selofehadi, wakwenhuka habehi. Nayo Selofehadi kakala mwana wa Hefeli, mwana wa Gileadi, mwana wa Makili, mwana wa Manase mwana wa Yosefu. ² Wawo wema haulongozi wa Musa na haulongozi wa mkulu wa nhambiko Eleazali na haulongozi wa walangulizi wose wa mting'hano, hanhu ha kwingilila hana dihema da Mulungu. Walonga, ³ “Tati yetu kadanganika muichuwala, hakalile muna dibumbila da waja wowailumbile kumuhasanya Mndewa Mulungu muna dibumbila da Kola, mbali kadanganika kwa uhasanyi wake mwenyewo na heleke mwana wa chilume. ⁴ Habali zina da tati yetu disegezigwe muna ulukolo lwake kwaviya heleke mwana wa chilume? Ching'he uhazi hamwe na ndugu wa tati yetu.”

⁵ Musa kazigala mbuli zawo kwa Mndewa Mulungu. ⁶ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ⁷ “Mbuli yowolonga wandele wa Selofehadi ni kweli, weng'he uhazi hamwe na ndugu wa tati yawo, wasole uhazi wa tati yawo. ⁸ Walongele Waisilaili kuwa munhu yoyose yadanganike bila

kuleka mwana wa chilume, mwanage wa chike kezakwing'higwa uhazi wake. ⁹ Na one yahawa kabule mwana wa chike, wezakwing'higwa ndugu zake wa chilume. ¹⁰ Na one yahawa kabule ndugu wa chilume, uhazi wake wezakwing'higwa tati zake wakulu hebu tati zake wadodo. ¹¹ Na one tati yake kabule sekulu hebu mdodo, uhazi wake kezakwing'higwa ndugu yake wa habehi, nayo kezahazi fana uhazi wake. Dino dizakuwa lagilizo na ndagilizi kwa Waisilaili, fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.”

*Yoshua kosaguligwa kuwalongoza Waisilaili
(Kumbukumbu 31:1-8)*

¹² Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Kwela kuna umulima uno wa Abalimu na uilole isi yoniweng'hile Waisilaili. ¹³ Na uhaiwona, weye iviya kwizadanganika fana viyadanganike ndugu yako Haluni, ¹⁴ kwaviya muleka kunitegeleza mbuli yangu kuna ichuwala cha Sini. Haja mting'hano wose howalongozele kusionhela niye kuja Meliba. Hamunitendile fana yelile haulongozi wawo viwalondile weng'higwe mazi.” Meliba ni nzasa ya mazi ili Kadeshi kuna ichuwala cha Sini.

¹⁵ Musa kamulongela Mndewa Mulungu, ¹⁶ “Weye Mndewa Mulungu, Mulungu wili mwanduso wa ugima wose, umagule munhu wa kuwalongoza wanhu wano, ¹⁷ yondayawalongolele na kuwalongoza muna zimbuli zawo zose, muladi wanhu wa Mndewa Mulungu sekewawe fana ng'hondolo welibule mdimi.”

¹⁸ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Msole Yoshua mwana wa Nuni, munhu yeli na muhe wa Mulungu mgati yake na umwikile mkono wako. ¹⁹ Umwimize haulongozi ha mkulu wa nhambiko Eleazali na mting'hano wose, umwing'he sang'hano iyo. ²⁰ Umtende yawe mulangulizi hamwe na weye muladi Waisilaili wose wamtegeleze. ²¹ Nayo kezakwima haulongozi wa mkulu wa nhambiko Eleazali, yeye kezamulongela voyolondeka kwa uhumizo wa Ulimu na Sumimu haulongozi wa Mndewa Mulungu, Eleazali kezawalongoza Yoshua na Waisilaili wose muna zimbuli zawo zose.” ²² Musa katenda fana Mndewa Mulungu viyamulagilize. Kamsola Yoshua na kumwimize haulongozi wa mkulu wa nhambiko Eleazali na mting'hano wose. ²³ Maabaho kamwikila makono kwa kumtenda yawe mulangulizi, fana Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

28

Nhambiko za chila siku

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Walagilize Waisilaili, ‘Mweye mwizanalavila nhosa zozilondeka kwa lusita lolulondeka, ndiya za kutimbuligwa kwa moto, zili na mnung'ho unogile wa kuninogeza.’

³ “Walongele kuwa nhambiko zondawanilavile niye Mndewa Mulungu kwa moto zizakuwa vino, mabebelu ya ng'hondolo mairi yeli na mwaka umwe yelibule chilema, kwa ichimu cha nhambiko ya kutimbula ya chila siku. ⁴ Mwanang'hondolo imwe kezalavigwa imitondo na imwenga kezalavigwa ichigulogulo ngaku zikwingila, ⁵ chila imwe kezalavigwa hamwe na nhosa ya usage chilo imwe, wouhanganyigwe na lita imwe ya mavuta yanogile yahondigwe. ⁶ Nhambiko ya kutimbula ino izalavigwa chila siku, ija ilagilizigwe uko kuna umulima wa Sinai iwe mnung'ho unogile wa kunogeza, nhambiko iyolaviligwa Mndewa Mulungu kwa moto. ⁷ Nhosa ya ching'waji yondailavigwe hamwe na chila mwanang'hondolo ni lita imwe ya divai. Kwizaigida nhosa ino ya ching'waji hana ihanhu helile. ⁸ Ichigulogulo nguku zikwingila kwizamulava ija mwanang'hondolo

imwenga hamwe na nhosa ya usage na hamwe na nhosa ya ching'waji fana viutendile imitondo, kwizalava nhambiko iyolaviligwa Mndewa Mulungu kwa moto, ili na mnung'ho unogile wa kumnogeza Mndewa Mulungu.

Nhosa za Siku ya Mhumulo

⁹ “Muna Isiku ya Mhumulo mwizalava wanang'hondolo walume waidi weli na mwaka umwe welibule chilema na chilo mbili za usage unogile wouhanganyigwe na mavuta, hamwe na nhosa yake ya ching'waji.

¹⁰ Nhambiko ino ya kutimbula izalavigwa chila Siku ya Mhumulo, kufosa nhosa ija ya chila siku hamwe na nhosa yake ya ching'waji.

Nhambiko za chila mwezi

¹¹ “Chila mwanduso wa mwezi, mwizangalila Mndewa Mulungu nhambiko ya kutimbula. Madang'ang'a malume maidi na mabebelu ya ng'hondolo saba na wanang'hondolo walume saba weli na mwaka umwe, wose sekewawe na chilema. ¹² Mwizalava nhosa ya usage unogile chilo nhatu wouhanganyigwe na mavuta, kwa chila ng'ombe lume, mwizalava chilo mbili za usage unogile wouhanganyigwe na mavuta, kwa chila bebelu da ng'hondolo, ¹³ na chilo imwe ya usage unogile wouhanganyigwe na mavuta, kwa chila mwanang'hondolo. Nhambiko zino za kutimbula zolavigwa kwa Mndewa Mulungu kwa moto, zili na mnung'ho unogile wa kumnogeza Mndewa Mulungu. ¹⁴ Ning'ya ya nhosa ya ching'waji yoilondeka ni lita mbili za divai kwa chila ng'ombe lume, lita imwe na nusu kwa chila bebelu da ng'hondolo na lita imwe kwa chila mwanang'hondolo. Ino iyo nhambiko ya kutimbula ya chila mwezi kwa mwaka. ¹⁵ Iviya mwizamulavila Mndewa Mulungu bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi hamwe na nhambiko ija ya kutimbula ya chila siku na nhosa ya ching'waji.

Nhambiko ya Pasaka

¹⁶ “Siku ya longo na nne ya mwezi wa mwanduso ni Dugila da Pasaka ya Mndewa Mulungu. ¹⁷ Muna isiku ya longo na tano ya mwezi uwo kwizakuwa na dugila, kwa siku saba mwizakuja magate yelibule lusu. ¹⁸ Muna isiku ya mwanduso kwizakuwa na mting'hano wa kutosa kwa Mulungu. Siku iyo hamwizasang'hana usang'hano wowose. ¹⁹ Mwizalava nhambiko ya kutimbula kwa Mndewa Mulungu kwa moto, madang'ang'a malume maidi na bebelu da ng'hondolo na wanang'hondolo walume saba weli na mwaka umwe, wose sekewawe na chilema, ²⁰ hamwe na nhosa zake za usage, usage unogile wouhanganyigwe na mavuta, mwizalava chilo nhatu kwa chila ng'ombe imwe na chilo mbili kwa chila bebelu da ng'hondolo, ²¹ na chilo imwe kwa chila mwanang'hondolo mwa waja wanang'hondolo saba. ²² Iviya mwizalava bebelu da luti kuwa nhambiko ya uhasanyi, muladi kuwatendela kuilumba. ²³ Mwizalava wanyama wawo, iviya nhambiko ya kutimbula ya chila siku, yoilavigwa chila imitondo. ²⁴ Iviya kwa siku saba mwizalava nhambiko ya ndiya kwa Mndewa Mulungu kwa moto, ili na mnung'ho unogile wa kumnogeza Mndewa Mulungu. Ino mwizalava hamwe na nhambiko ija ya kutimbula ya chila siku na nhosa yake ya ching'waji. ²⁵ Muna isiku yesaba mwizakuwa na mting'hano wa kutosa kwa Mulungu, sekemusang'hane usang'hano wowose.

Dugila da Majuma

(Walawi 23:15-22)

²⁶ “Muna isiku ya Dugila da Majuma, vondamumulavile Mndewa Mulungu mhule zenu zimugobole mwanduso, mwizatenda mting'hano wa kutosa kwa Mulungu. Sekemusang'hane usang'hano wowose. ²⁷ Mwizalava

nhambiko ya kutimbula ili na mnung'ho unogile wa kumnogeza Mndewa Mulungu, madang'ang'a malume maida na bebelu da ng'hondolo na wanang'hondolo walume saba weli na mwaka umwe. ²⁸ Izakuwa hamwe na nhosa zake za usage unogile wouhanganyigwe na mavuta, chilo nhatu kwa chila ng'ombe lume na chilo mbili kwa chila bebelu da ng'hondolo ²⁹ na chilo imwe kwa chila mwanang'hondolo. ³⁰ Iviya mwizalava bebelu da luti, muladi kumtendelani kuilumba. ³¹ Iviya mwizalava nhambiko iyo ya kutimbula ya chila siku hamwe na nhosa yake ya ching'waji. Wanyama wose sekewawe na chilema.

29

Dugila da Kutowa Mhalati

(Walawi 23:23-25)

¹ “Muna isiku ya mwanduso ya mwezi wa saba mwizakuwa na mting'hano wa kutosa kwa Mulungu, sekemusang'hane usang'hano. Iyo izakuwa siku yenu ya kutowa mhalati. ² Mwizalava nhambiko ya kutimbula ili na mnung'ho unogile wa kumnogeza Mndewa Mulungu, dang'ang'a lume na bebelu da ng'hondolo na wanang'hondolo walume saba weli na mwaka umwe, wose sekewawe na chilema. ³ Iviya mwizalava nhosa yake ya usage unogile wouhanganyigwe na mavuta, chilo nhatu kwa dang'ang'a lume na chilo mbili kwa bebelu da ng'hondolo ⁴ na chilo imwe kwa chila mwanang'hondolo. ⁵ Kaidi mwizalava bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi muladi kumtendelani kuilumba. ⁶ Mwizalava vinhu vino hamwe na nhosa ya usage ya mwezi wa sambu na nhosa yake ya mhule na nhosa zake za ching'waji fana viya voilagilizigwa. Mnung'ho wake unogile wizamnogeza Mndewa Mulungu. Iyo ni nhambiko iyolaviligwa Mndewa Mulungu kwa moto.

Siku ya kuilumba

(Walawi 23:26-32)

⁷ “Muna isiku ya longo ya mwezi wa saba mwizakuwa na mting'hano wa kutosa kwa Mulungu, sekemuje hebu sekemusang'hane sang'hano yoyose. ⁸ Mwizamulavila Mndewa Mulungu nhambiko ya kutimbula ili na mnung'ho unogile wa kumnogeza Mndewa Mulungu, dang'ang'a lume na bebelu da ng'hondolo na wanang'hondolo saba wa mwaka umwe, wose sekewawe na chilema. ⁹ Iviya mwizalava usage unogile wouhanganyizigwe na mavuta chilo nhatu hamwe na ng'ombe lume iyo, chilo mbili hamwe na bebelu da ng'hondolo, ¹⁰ na chilo imwe kwa chila mwanang'hondolo. ¹¹ Iviya mwizalava bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, na nhambiko ija ya kuilumba hamwe na nhambiko ya kutimbula ya chila siku na nhosa yake ya usage na nhosa zake za ching'waji.

Nhambiko ya Dugila da Vibanda

(Walawi 23:33-43; Kumbukumbu 16:13-17)

¹² “Muna isiku ya longo na tano ya mwezi wesaba mwizakuwa na mting'hano wa kutosa kwa Mulungu, sekemusang'hane usang'hano, mwizamtendela dugila Mndewa Mulungu kwa siku saba. ¹³ Mwizalava nhambiko ya kutimbula kwa moto ili na mnung'ho unogile wa kumnogeza Mndewa Mulungu, madang'ang'a malume longo na matatu na mabebelu ya ng'hondolo maida na wanang'hondolo longo na wane weli na mwaka umwe, wose sekewawe na chilema. ¹⁴ Hamwe na nhosa zake na usage unogile wouhanganyigwe na mavuta, chilo nhatu kwa chila dang'ang'a lume na chilo mbili kwa chila ng'hondolo ¹⁵ na chilo imwe kwa chila

mwanang'hondolo ¹⁶ na bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, hamwe na nhambiko ya kutimbula kwa moto ya chila siku, hamwe na nhosa yake ya usage na nhosa yake ya ching'waji.

¹⁷ “Siku yekaidi mwizalava madang'ang'a longo na maida na mabebelu ya ng'hondolo maida na wanang'hondolo walume longo na wane weli na mwaka umwe welibule chilema. ¹⁸ Iviya mwizalava nhosa ya usage na nhosa ya ving'waji hamwe na yaja madang'ang'a malume na ng'hondolo na wanang'hondolo fana viili peta yawo, fana viya vilagilizigwe. ¹⁹ Iviya mwizalava bebelu da luti kuwa nhambiko ya uhasanyi, hamwe na nhambiko ija ya kutimbula kwa moto, hamwe na nhosa yake ya usage na nhosa yake ya ching'waji.

²⁰ “Muna isiku yetatu mwizalava madang'ang'a malume longo na dimwe na ng'hondolo waidi na wanang'hondolo longo na wane weli na mwaka umwe, welibule chilema. ²¹ Iviya mwizalava nhosa ya usage na nhosa ya ching'waji, hamwe na madang'ang'a malume na bebelu da ng'hondolo na wanang'hondolo walume kuilinga na peta yawo, fana voilagilizigwe. ²² Iviya mwizalava bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, hamwe na nhambiko ija ya kutimbula na nhosa yake ya usage na nhosa yake ya ching'waji.

²³ “Muna isiku yekane mwizalava madang'ang'a malume longo na mabebelu ya ng'hondolo maida na wanang'hondolo longo na wane weli na mwaka umwe welibule chilema. ²⁴ Iviya mwizalava nhosa ya usage na nhosa ya ching'waji, hamwe na madang'ang'a malume yayo na ng'hondolo na wanang'hondolo kuilinga na peta yawo, fana voilagilizigwe. ²⁵ Iviya mwizalava bebelu da luti kuwa nhambiko ya uhasanyi hamwe na nhambiko ya kutimbula, hamwe na nhosa yake ya usage na nhosa yake ya ching'waji.

²⁶ “Muna isiku yetano mwizalava madang'ang'a malume kenda na ng'hondolo waidi na mabebelu ya ng'hondolo longo na mane yeli na mwaka umwe, wose sekewawe na chilema. ²⁷ Iviya mwizalava nhosa ya usage na nhosa ya ching'waji, hamwe na madang'ang'a malume na ng'hondolo na wanang'hondolo kuilinga na peta yawo, fana voilagilizigwe. ²⁸ Iviya mwizalava bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, hamwe na nhambiko ya kutimbula na nhosa yake ya usage na nhosa yake ya ching'waji.

²⁹ “Muna isiku yesita mwizalava madang'ang'a malume manane na ng'hondolo waidi na wanang'hondolo walume longo na wane weli na mwaka umwe, wose sekewawe na chilema. ³⁰ Iviya mwizalava nhosa ya usage na nhosa ya ching'waji, hamwe na madang'ang'a malume na bebelu da ng'hondolo na wanang'hondolo walume kuilinga na peta yawo, fana voilagilizigwe. ³¹ Iviya mwizalava bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, hamwe na nhambiko ya kutimbula na nhosa yake ya usage na nhosa yake ya ching'waji.

³² “Muna isiku yesaba mwizalava madang'ang'a malume saba na mabebelu ya ng'hondolo maida na wanang'hondolo walume longo na wane weli na mwaka umwe, wose sekewawe na chilema. ³³ Iviya mwizalava nhosa ya usage na nhosa ya ching'waji, hamwe na madang'ang'a malume na bebelu da ng'hondolo na wanang'hondolo kuilinga na peta yawo, fana voilagilizigwe. ³⁴ Iviya mwizalava bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, hamwe na nhambiko ya kutimbula na nhosa yake ya usage na nhosa yake ya ching'waji.

³⁵ “Muna isiku yenane mwizakuwa na mting’hano wa kutosa kwa Mulungu, sekemutende usang’hano wowose. ³⁶ Mbali mwizalava nhambiko ya kutimbula iyolaviligwa Mndewa Mulungu kwa moto ili na mnung’ho unogile wa kumnogeza Mulungu, dang’ang’a lume na bebelu da ng’hondolo na wanang’hondolo walume saba weli na mwaka umwe, wose sekewawe na chilema. ³⁷ Iviya mwizalava nhosa ya usage na nhosa ya ching’waji, hamwe na dang’ang’a lume ijo na bebelu da ng’hondolo ijo na wanang’hondolo wawo kuilinga na peta ya wanyama, fana voilagilizigwe. ³⁸ Iviya mwizalava bebelu da luti kwa ichimu cha nhambiko ya uhasanyi, hamwe na nhambiko ya kutimbula na nhosa yake ya usage na nhosa yake ya ching’waji.

³⁹ “Nhambiko zino mwizamulavila Mndewa Mulungu muna yamadugila yenu yapangigwe, hamwe na vilaho venu na nhambiko zenu za kulonda wenyewo, kuwa nhambiko zenu za kutimbula na nhosa zenu za usage na nhosa zenu za ching’waji na nhambiko zenu za tindiwalo.”

⁴⁰ Ivo Musa kawalongela Waisilaili chila chinhu chiyalagilizigwe na Mndewa Mulungu.

30

Malagilizo kusonhela vilaho

¹ Maabaho Musa kawalongela walangulizi wa makabila ya Isilaili, “Chino icho chayalagilize Mndewa Mulungu. ² Munhu yahamwikila chilaho Mndewa Mulungu hebu vondayailahe muladi kuifunga yeye mwenyewo kwa chilagano, kolondeka sekeyagalule mbuli yake, kezatenda viya viyalongile kwa mulomo wake.

³ “Mndeke yeli yang’hali kokala muna ikaye ya tati yake yahamulahila Mndewa Mulungu hebu kuifunga mwenyewo kwa chilagano, ⁴ tati yake yahahulika chilaho hebu chilagano chiya na halonga chochose, mndeke ija kezafungigwa na chilaho na chilagano choyachitendile.

⁵ “Mbali one tati yake kongomesa lusita voyohulika voyokwika chilagano icho, hezafungigwa na chilaho. Mndewa Mulungu kezamulekelela kwaviya tati yake kamgomesa.

⁶ “Ihawa mndeke yahasoligwa yahamala kwika chilagano hebu kaifunga kwa chilaho chake bila kugesha ⁷ na mulumake yahahulika mbuli iyo na hamgomesa, imuke kezafungigwa na chilaho chake chiyekile. ⁸ Mbali one mulumake yahamgomesa siku iyo iyahulike, baho mulume iyo kezasegeza chilagano icho cha imuke na chilaho chiya chiyailahile bila kugesha. Mndewa Mulungu kezamulekelela.

⁹ “Mbali chilaho hebu chilagano chochose chikigwe na mgane hebu muke yasigwe, kezafungigwa na chilaho chake. ¹⁰ One muke yasoligwe yahailaha hebu yaheka chilagano yahawa ukaye kwa mulumake, ¹¹ na mulumake yahahulika mbuli iyo na hamgomesa hebu kumulongela chinhu chochose, baho vilaho na vilagano vake vose vizamfunga. ¹² Mbali one mulumake yahamgomesa viyohulika mbuli zake, muke iyo halondeka kuchifikiza chilaho chake. Mndewa Mulungu kezamulekelela muke iyo kwaviya mulumake kamgomesa kufikiza chilagano chake. ¹³ Mulumake kodaha kutogola hebu kusegeza chila chilaho hebu chilagano chochimfunga muke iyo. ¹⁴ Mbali one mulumake yahamnyamalila siku ija viyahulike, baho kezakuwa kato-gola vilaho vake vose na vilagano vake vose, mana mulumake viyahulike kanyamala. ¹⁵ Mbali yahazilema na kuzisegeza yahamala kuhulika, baho mulume iyo kezasola ubananzi wa muke wake.”

¹⁶ Zino izo ndagilizi Mndewa Mulungu zoyamulagilize Musa kusionhela mulume na muke wake, na kusionhela tata na mndele wake, mndele wake yahawa muna ikaye ya tati yake.

31

Waisilaili waitowa ng'hondo na Wamidiani

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² “Uwalihilizile Wamidiani kwa chiya chowawatendele Waisilaili, maabaho weye kwizadanganika.”

³ Ivo Musa kawalongela wanhu, “Wasasaleni walume kwa ng'hondo, wahite wakawatowe Wamidiani muladi kuwalihilizila kwa ichimu cha Mndewa Mulungu. ⁴ Kulawa chila kabila da Isilaili molondeka muwagale walume magana longo kuna ing'hondo.”

⁵ Walavigwa mwa Waisilaili maelufu, walume magana longo chila kabila, walume wowasasaligwe kuitowa kuna ing'hondo wakala 12,000. ⁶ Musa kawagala kuna ing'hondo walume magana longo chila kabila, hamwe na Finehasi mwana wa mkulu wa nhambiko Eleazali, na via va hanhu helile. Muna yamakono yake kamha mhalati za kusinhusa. ⁷ Waitowa isi ya Midiani, fana viya Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa, wawakoma walume wose. ⁸ Mwa wanhu wose wowakomigwe kukala na wafalume watano, nawo ni Evi na Lekemu na Suli na Huli na Leba. Iviya wamkoma kwa panga Balaamu mwana wa Beoli.

⁹ Waisilaili wawasola mateka wanaake wa Midiani na wana wawo na ng'ombe wawo wose na ng'hondolo wawo wose na vinhu wawo wose wavisola. ¹⁰ Mabululu yawo yose na kaye zawo na malago yawo yose visomigwa kwa moto. ¹¹ Wasola vinhu wose viwahokile na via wose viwapatile kuna ing'hondo, wanhu na wanyama. ¹² Na wawagala wanaake na vinhu viwavihokile haulongozi wa Musa na mkulu wa nhambiko Eleazali na mting'hano wa Waisilaili, hana yamalago hana izisi zili muna dibawe da Moabu habehi na lwanda lwa Yoludani uli malola na bululu da Yeliko.

Kubwela kulawa kuna ing'hondo

¹³ Musa na mkulu wa nhambiko Eleazali na walangulizi wose wa mting'hano, walawa kunze ya lago na wahita kuwahokela. ¹⁴ Musa kehilwa na walangulizi wa watowang'hondo na wikalizi wa maelufu na wikalizi wa magana wowabwelile kulawa kuna ing'hondo. ¹⁵ Musa kawauza, “Habali muwaleka wanaake wano wasigale wagima? ¹⁶ Loloni, waanake wano wawo wayasondelele magesa ya Balaamu na kuwatendeza Waisilaili wamuhasanye Mndewa Mulungu kuja Peoli. Lekamana tamu diwezila wanhu wa Mndewa Mulungu. ¹⁷ Lelo wakomeni wana wose wa chilume na chila muke yoyabandamigwe na mulume, ¹⁸ mbali wanaake waja weli hawanaibandama na mulume, wasigale wagima kwa ichimu chenu. ¹⁹ Yoyose yakomile munhu hebu kudalisa mtufi wa munhu yakomigwe kolondeka yakale kunze ya lago kwa siku saba. Muna isiku yetatu na siku yesaba molondeka mwiisafye mweye wenyewo na mateka wenu. ²⁰ Iviya molondeka mudisafye chila walo na chila chinhu chochitendigwe kwa mbende hebu kwa mazoya ya luti hebu kwa mbiki.”

²¹ Mkulu wa nhambiko Eleazali kawalongela walume wowabwelile kulawa kuna ing'hondo, “Yano ni malagilizo Mndewa Mulungu yoyamulagilize Musa, ²² zahabu na hela na shaba na chuma na bati na madini ya mbwewe, ²³ na chila chinhu chochidaha kwima muumoto, mwizachifoseza muna umoto, nacho chizakuwa chela. Hamwe na yano chizasafyigwa kwa mazi

ya kusafya, na chila hachidaha kwima muumoto mwizachifoseza muna yamazi. ²⁴ Muna isiku yesaba mwizafuwa mawalo yenu, baho mwizakuwa mwela na modaha kwingila muna dilago.”

²⁵ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ²⁶ “Weye na mkulu wa nhambiko Eleazali, hamwe na walangulizi wa ng’holo za Waisilaili, peteni vinhu vovihokigwe kuna ing’hondo na wanhu na wanyama. ²⁷ Goleni vinhu iyo muna yamabugulu mairi, bugulu dimwe da wowahitile kuna ing’hondo na bugulu dimwenga da mting’hano wose. ²⁸ Maabaho muna dibugulu da walume walawile kuna ing’hondo, bagula mchango kwa ichimu cha Mndewa Mulungu. Chinhu chimwe kulawa muna ichila vinhu magana matano, iwe wanhu hebu ng’ombe hebu chihongwe hebu ng’hondolo hebu luti, ²⁹ umwing’he mkulu wa nhambiko Eleazali kuwa mchango kwa Mndewa Mulungu. ³⁰ Kulawa muna dibugulu da mting’hano wose, sola hanhu hamwe ha chila malongo matano, iwe ng’ombe hebu chihongwe hebu ng’hondolo hebu luti. Ivo kwizaweng’ha Walawi wowosang’hana muna dihema da Mulungu.” ³¹ Musa na mkulu wa nhambiko Eleazali watenda fana viya Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

³² Vinhu viwahokile watowang’hondo kuna ing’hondo vikala ng’hondolo 675,000 ³³ na ng’ombe wakala 72,000 ³⁴ na vihongwe wakala 61,000 ³⁵ na wanaake hawaibandame na walume wakala 32,000.

³⁶ Nusu yake, hanhu howagoleligwe wowahitile kuna ing’hondo wakala ng’hondolo 337,500 ³⁷ na ng’hondolo 675 walavigwa kwa ichimu cha Mndewa Mulungu. ³⁸ Ng’ombe wa wakalizi wakala 36,000, mwa iwawo, ng’ombe malongo saba na waidi walavigwa kwa ichimu cha Mndewa Mulungu. ³⁹ Vihongwe wakala 30,500, mwa iwawo, malongo sita na imwe wawalava kwa ichimu cha Mndewa Mulungu. ⁴⁰ Wanhu wakala 16,000, mwa iwawo, wanhu malongo matatu na waidi wawalava kwa ichimu cha Mndewa Mulungu. ⁴¹ Ivo Musa kamwing’ha mkulu wa nhambiko Eleazali vinhu vovilavigwe kuwa mchango kwa Mndewa Mulungu, fana viya Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa.

⁴² Nusu yoweng’higwe Waisilaili ija yoyaibagule Musa na nusu ija yoweng’higwe wakalizi wowahitile kuna ing’hondo, ⁴³ nusu ya mting’hano wa Waisilaili ikala ng’hondolo 337,500 ⁴⁴ na ng’ombe wakala 36,000 ⁴⁵ na vihongwe wakala 30,500 ⁴⁶ na wanhu wakala 16,000 ⁴⁷ Kulawa muna inusu iyo yoweng’higwe Waisilaili, Musa kasola imwe chila muna yamalongo matano ya wanhu na wanyama, fana vyalagilizigwe na Mndewa Mulungu, kaweng’ha Walawi wowasang’hane muna dihema da Mulungu.

⁴⁸ Maabaho wakulu wa mabumbila wowakalile walangulizi wa maelufu na walangulizi wa magana wahita kwa Musa ⁴⁹ na wamulongela, “Cheye wasang’hani wako chiwapeta wakalizi wose wochiwalongoza, chiwona kuwa habule hata imwe yahunguke. ⁵⁰ Ivo chigala vinhu kwa Mndewa Mulungu, chiyapatile chila munhu, via va zahabu na viguku na bangili na mhete za chilagusa na vipuli na usalu. Chivilava fana maliho kwa ugima wetu haulongozi wa Mndewa Mulungu.” ⁵¹ Musa na mkulu wa nhambiko Eleazali wahokela vinhu vose vovihambigwe kwa zahabu. ⁵² Zahabu yose yowamulavile Mndewa Mulungu ikala chilo magana mairi. ⁵³ Mbali chila mkalizi kasola vinhu kwa ichimu chake mwenyewe. ⁵⁴ Ivo Musa na mkulu wa nhambiko Eleazali wahokela zahabu kulawa kwa wakulu wa wakalizi na waigala muna dihema da Mulungu, muladi iwe lukumbuso lwa Waisilaili haulongozi ha Mndewa Mulungu.

32

*Makabila ya ulawilo wa zuwa wa Yoludani
(Kumbukumbu 3:12-22)*

¹ Makabila ya Lubeni na Gadi wakala na wanyama wengi ng'hani, viwawonile kuwa isi ya Yazeli na isi ya Gileadi zofaya kwa wanyama, ² wahita kwa Musa na mkulu wa nhambiko Eleazali na walangulizi wa mting'hano. Wawalongela, ³ "Mabululu ya Atalosi na Diboni na Yazeli na Nimula na Heshiboni na Eleale na Sebamu na Nebo na Beoni, ⁴ isi ija Mndewa Mulungu kaihuma kwa ichimu cha Waisilaili, ni isi inogile kwa wanyama, cheye china wanyama wengi ng'hani. ⁵ One muhachitogolela chomulambani muching'he isi ino iwe yetu, sekemuchilose kuumwambu wa lwanda Yoludani."

⁶ Musa kawalongela makabila ya Gadi na Lubeni, "Vino molonda kukala hano lusita ndugu zenu Waisilaili wohita kuna ing'hondo? ⁷ Habali mowabena moyo Waisilaili sekewahite kuna iisi ija yoyaweng'hile Mndewa Mulungu? ⁸ Vino niivo viwatendile tati zenu lusita viniwatumile kulawa Kadeshi Balinea muladi wahite kuilola isi iyo. ⁹ Kwaviya vovahitile kuna dibawe da Eshikoli, waiwona isi, viwabwelile wawabena umoyo Waisilaili muladi sekewahite kuna iisi iyaweng'hile Mndewa Mulungu. ¹⁰ Siku iyo Mndewa Mulungu kapata ludoko, kailaha na kalonga, ¹¹ 'Noilaha kuwa habule hata mulume imwe mwa walume waja walawile Misili, kwandusila yeli na miyaka malongo maida na kugendelela, yondayaiwone isi iyo yoniwalahile Bulahimu na Isaka na Yakobo, kwaviya hawanitegeleze. ¹² Habule hata imwe yondayaiwone, ila Kalebhu mwana wa Yefune, Mkenizi, na Yohua mwana wa Nuni, mana wawo wamtegeleza Mndewa Mulungu.' ¹³ Mndewa Mulungu kawawonela ludoko Waisilaili, kawatenda wawegele mchuwala kwa miyaka malongo mane, mbaka nyelesi zose zozitendile wihi haulongozi wa Mndewa Mulungu, wadanganika. ¹⁴ Lola, mweye welesi wa wanhu weli na uhasanyi, mwinuka badala ya tati zenu muladi kumongezela Mndewa Mulungu ludoko kwa Waisilaili. ¹⁵ One muhalema kumsondelela, kezamulekani kaidi kuchuwala na mwizawatenda wanhu wano wose wadanganike."

¹⁶ Maabaho wamkwenhukila habehi na walonga, "Chizazenga mabumba kwa ichimu cha wanyama wetu na chizazenga mabululu kwa ichimu cha wanetu. ¹⁷ Mbali cheye wenyewo chizasola silaha zetu chihite kuna ing'hondo hamwe na ndugu zetu Waisilaili, cheye chizakuwa kuulongozi kuna ing'hondo mbaka chiwafikize hanhu hondawakale. Chipindi icho wanetu wezakala kuna yamabululu yeli na mhongono, muladi kuikaliza na wakaya wa isi iyo. ¹⁸ Hachizabwela muna zikaye zetu mbaka Waisilaili wose wapate uhazi wawo. ¹⁹ Hachizahazi hanhu hohose hamwe nawo kuumwambu wa lwanda lwa Yoludani, kwaviya cheye chipata hanhu hetu ubanzi wa ulawilo wa zua wa Yoludani."

²⁰ Musa kawalongela, "One kweli muhatenda fana viya vimulongile, basi bahano haulongozi wa Mndewa Mulungu muisasale kuitowa kuna ing'hondo, ²¹ na chila mulume wa kumwenu yondayasole silaha kezaloka ulwanda lwa Yoludani kwa ulangulizi wa Mndewa Mulungu, mbaka vondayawasegeze wehi wake ²² na kuisola isi ija. Yahamala yayo modaha kubwela, kwaviya mwizakuwa mukomeleza kutenda yoyamulagilizeni Mndewa Mulungu na Waisilaili wayenu. Isi ino izakuwa yenu haulongozi wa Mndewa Mulungu.

²³ "Mbali one mwahapotwa kutenda ivo, mwizakuwa na uhasanyi kwa Mndewa Mulungu, muvimanye kuwa mwizatagusigwa kwa uhasanyi

wenu. ²⁴ Ivo wazengeleni mabululu wanenu na mabumba ya wanyama wenu, mbali tendeni fana vimwikile chilagano!"

²⁵ Makabila ya Gadi na Lubeni wamulongela Musa, "Cheye wasang'hani wako chizatenda fana weye mwenevale wetu vouchilagiliza. ²⁶ Wake zetu na wanetu na ng'ombe wetu na ng'hondolo wetu, wezasigala hano hana yamabululu ya Gileadi. ²⁷ Mbali cheye wasang'hani wako chiisasala kuitowa kuna ing'hondo kwa ulangulizi wa Mndewa Mulungu. Chizaloka lwanda lwa Yoludani na kuitowa, fana viulongile."

²⁸ Ivo Musa kawalagiliza mkulu wa nhambiko Elezali na Yoshua mwana wa Nuni na walangulizi wa ng'holo za makabila ya Waisilaili. ²⁹ Musa kawalongela, "One makabila ya Gadi na Lubeni wahaloka lwanda lwa Yoludani hamwe na mweye kuno waisasala kwa ng'hondo kwa ulangulizi wa Mndewa Mulungu, isi ihahumigwa, basi muweng'he isi ya Gileadi iwe yawo. ³⁰ Mbali one hawaloka lwanda lwa Yoludani na kuitowa kuna ing'hondo hamwe na mweye, wezahokela uhazi wawo muna isi ya Kanaani hamwe na mweye."

³¹ Makabila ya Gadi na Lubeni wamwidika, "Wasang'hani wako chizatenda fana viyalongile Mndewa Mulungu. ³² Kwa kulangulizigwa na Mndewa Mulungu, chizaloka muna iisi ya Kanaani na kuitowa kuna ing'hondo, muladi chidahe kusola uhazi wetu uko ubanzi wa ulawilo wa zua wa Yoludani."

³³ Basi Musa kaweng'ha wanhu wa makabila ya Gadi na Lubeni na nusu ya kabila da Manase mwana wa Yosefu, isi yose ya mfalume Sihoni wa Waamoli, isi ya mfalume Ogu wa Bashani hamwe na mabululu na isi izunguluke mabululu yayo. ³⁴ Kabila da Gadi wazenga mabululu ya Diboni na Atalosi na Aloeli ³⁵ na Atilosi Shofani na Yazeli na Yogibeha ³⁶ na Besi Nilima na Besi Halani, mabululu yeli na mhongono na vikwama va ng'hondolo. ³⁷ Kabila da Lubeni wazenga mabululu ya Heshiboni na Eleale na Kiliasaimu ³⁸ na Nebo na Baali Meoni na Sibima, mazina ya mabululu yayo yagalusigwa. Mabululu yowazengile wayeng'ha mazina yamwenga.

³⁹ Welesi wa Makili mwana wa Manase wahita mbaka Gileadi, waitowa isi iyo na kuiteka na kuwawinga Waamoli wowakalile umo. ⁴⁰ Ivo Musa kaweng'ha wanhu wa welesi wa Makili mwana wa Manase isi ya Gileadi, nawo wakala umo. ⁴¹ Maabaha Yaili mwana wa Manase, kahita na kuvisola vibululu vimwenga va Gileadi, kaving'ha zina, Hawosi Yaili. ⁴² Noba kaisola isi ya Kenasi na vibululu vake, kaitanga Noba dili zina jake mwenyewo.

33

Mwanza kulawa Misili mbaka Moabu

¹ Ino niyo miyanza ya Waisilaili viwalawile muna iisi ya Misili kwa mabumbila yawo kwa kulangulizigwa na Musa na Haluni. ² Musa kandika zina da chila hanhu howekile lago, lago mbaka lago, kwa lagilizo da Mndewa Mulungu. ³ Waisilaili wasegela muna dibululu da Lamesesi kwa ugalo ng'hani haulongozi wa Wamisili, siku ya longo na tano ya mwezi wa mwanduso, siku dimwe vidimalile Dugila da Pasaka. ⁴ Uko Wamisili wakala wowawanda wana wawo wa udele wose wa chilume woyawakomile Mndewa Mulungu na Mndewa Mulungu katagusa mbaka milungu yawo.

⁵ Waisilaili wasegela Lamesesi na weka lago jawo uko Sukosi. ⁶ Kulawa Sukosi weka lago jawo uko Esamu, mumgwazo wa chuwala. ⁷ Wasegela Esamu na wabwela Pihahilosu, ili ubanzi wa ulawilo wa zua wa Baali Sefoni, weka lago jawo kuulongozi wa Migidoli. ⁸ Wasegela Pihahilosu, wafosela

hagati ya Bahali ya Shamu na kwingila muna ichuwala, wagenda siku nhatu muna ichuwala cha Esamu, weka lago jawo uko Mala. ⁹ Wasegela Mala na wahita Elimu, uko Elimu kukala na nzasa za mazi longo na mbili na mitende malongo saba, weka lago jawo uko.

¹⁰ Wasegela Elimu na weka lago jawo habehe na Bahali ya Shamu. ¹¹ Wasegela habehe na Bahali ya Shamu na weka lago jawo kuna ichuwala cha Sini. ¹² Wasegela muna ichuwala cha Sini na weka lago jawo uko Dofuka. ¹³ Wasegela Dofuka na weka lago jawo uko Alushi. ¹⁴ Wasegela Alushi na weka lago jawo uko Lefidimu, uko kukala kwabule mazi ya kung'wa.

¹⁵ Wasegela Lefidimu na weka lago jawo muna ichuwala cha Sinai. ¹⁶ Wasegela muna ichuwala cha Sinai na weka lago jawo uko Kibilosi Hataava. ¹⁷ Wasegela Kibilosi Hataava na weka lago jawo uko Haselosi.

¹⁸ Wasegela Haselosi na weka lago jawo uko Lisima. ¹⁹ Wasegela Lisima na weka lago jawo uko Limoni Pelezi, ²⁰ Wasegela Limoni Pelezi na weka lago jawo uko Libina. ²¹ Wasegela Libina na weka lago jawo uko Lisa. ²² Wasegela Lisa na weka lago jawo uko Kehelasa. ²³ Wasegela Kehelasa na weka lago jawo kuna mulima wa Shefeli. ²⁴ Wasegela kuna mulima wa Shefeli na weka lago jawo uko Halada. ²⁵ Wasegela Halada na weka lago jawo uko Makelosi. ²⁶ Wasegela Makelosi na weka lago jawo uko Tahasi. ²⁷ Wasegela Tahasi na weka lago jawo uko Tela. ²⁸ Wasegela Tela na weka lago jawo uko Mitika. ²⁹ Wasegela Mitika na weka lago jawo uko Hashimona. ³⁰ Wasegela Hashimona na weka lago jawo uko Moselosi. ³¹ Wasegela Moselosi na weka lago jawo uko Bene Yaakani. ³² Wasegela Bene Yaakani na weka lago jawo uko Holi Hagidigadi. ³³ Wasegela Holi Hagidigadi na weka lago jawo uko Yotibasa. ³⁴ Wasegela Yotibasa na weka lago jawo uko Abilona. ³⁵ Wasegela Abilona na weka lago jawo uko Esioni Gebeli. ³⁶ Wasegela Esioni Gebeli na weka lago jawo uko Kadeshi, kuna ichuwala cha Sini. ³⁷ Wasegela Kadeshi na weka lago jawo kuna mulima wa Holi, muna imhaka ya isi ya Edomu. ³⁸ Mkulu wa nhambiko Haluni kakwela kuna mulima wa Holi kwa ndagilizi ya Mndewa Mulungu, uko kadanganika muna isiku ya mwanduso ya mwezi wetano, muna umwaka wa malongo mane, kwandusila Waisilaili viwalawile Misili. ³⁹ Haluni viyadanganike kuna mulima wa Holi kakala na miyaka 123.

⁴⁰ Mkanaani, mfalume wa Aladi yoyakalile ubanzi wa kusi wa isi ya Kanaani, kahulika kuwa Waisilaili wokwiza.

⁴¹ Waisilaili wasegela kuna umulima wa Holi na weka lago jawo uko Salimona. ⁴² Wasegela Salimona na weka lago jawo uko Punoni. ⁴³ Wasegela Punoni na weka lago jawo uko Obosi. ⁴⁴ Wasegela Obosi na weka lago jawo uko Iye Abalimu, muna imhaka ya Moabu. ⁴⁵ Wasegela Iye Abalimu na weka lago jawo uko Diboni Gadi. ⁴⁶ Wasegela Diboni Gadi na weka lago jawo uko Alimoni Dibilasaimu. ⁴⁷ Wasegela Alimoni Dibilasaimu na weka lago jawo kuna imilima ya Abalimu, habehe na mulima wa Nebo. ⁴⁸ Wasegela kuna imilima ya Abalimu na weka lago jawo kuna yamabawe ya Moabu habehe na lwanda lwa Yoludani uli malola na bululu da Yeliko. ⁴⁹ Kuja kuna yamabawe ya Moabu weka lago jawo mungwazo wa lwanda lwa Yoludani, kwandusila Besi Yeshimosi mbaka Abeli Shitimu.

Malagilizo ing'hali kwingila muna iisi ya Kanaani

⁵⁰ Mndewa Mulungu kamulongela Musa kuna dibawe da Moabu habehe na lwanda lwa Yoludani uli malola na bululu da Yeliko, ⁵¹ "Walongele

Waisilaili, 'Vondamuloke ulwanda lwa Yoludani kuhita kuna iisi ya Kanaani, ⁵² molondeka kuwawinga wakaya wose wa isi iyo kumwenu. Mwizazinanga nyang'hiti zawo zose za mabwe na za chuma cha kuhonda na kuhabomola chila hanhu hawo ha kutambikila. ⁵³ Mwizaisola isi iyo iwe yenu na kukala umo, kwaviya niye nimwing'hani iwe yenu. ⁵⁴ Mwizaigola isi iyo kwa mhiya kuilinga na kaye zenu, kabila kulu wapate hanhu hakulu na kabila dodo wapate hanhu hadodo. ⁵⁵ Mbali one hamuwawingile wakaya wa isi iyo, waja wondawasigale wezakuwa fana mabale muna yameso yenu hebu miwa chila ubanzi na wezamazani. ⁵⁶ Maabaho nizamtendelani fana vonigesile kuwatendela wawo.' "

34

Mhaka za Kanaani

¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ² "Walagilize Waisilaili na uwalongele, 'Vondamwingile muna iisi ya Kanaani, isi ino izakuwa uhazi wenu, mhaka za hanhu baho zizakuwa fana vino. ³ Ubanzi wa kusi mhaka yenu izakuwa kulawa chuvala cha Sini kufosela ubanzi wa Edomu. Izakwandusila ulawilo wa zua ubanzi wa kusi kuuhelelo wa Bahali ya Munyu. ⁴ Maabaho izafosela kusi kuhita ubanzi wa Akilabimu na kufosela Sini mbaka Kadeshi Balinea, ubanzi wa kusi. Kulawa uko, mhaka izafosela Hasali Adali na kufosa mbaka Azimoni. ⁵ Kulawa Azimoni mhaka izafosela kuna ichizanda cha Misili na izahelala muna Ibahali ya Meditelaniya.

⁶ " 'Mhaka yenu ya ubanzi wa uswelo wa zua izakuwa Bahali ya Meditelaniya.

⁷ " 'Mhaka yenu ya ubanzi wa kasikazi izakuwa fana vino, kulawa Bahali ya Meditelaniya, mwizatula mkuza mbaka kuna umulima wa Holi, ⁸ na kulawa mulima wa Holi mwizatula mkuza mbaka Hamasi. Maabaho mhaka izahita mbaka uko Sedadi, ⁹ na izagendelela mbaka Zifiloni na kuhelela uko Hazali Enani. Iyo izakuwa mhaka yenu ya ubanzi wa kasikazi.

¹⁰ " 'Mhaka yenu ya ubanzi wa ulawilo wa zua mwizatula mkuza kwandusila Hazali Enani mbaka Shefamu. ¹¹ Mhaka izalawa Shefamu kuhita Libila, ubanzi wa ulawilo wa zua wa Aini, maabaho izagendelela na kufika ubanzi wa lamba da Galilaya*'. ¹² Maabaho mhaka izafosela lwanda lwa Yoludani na kulawilila kuna Ibahali ya Munyu. Iyo izakuwa isi yenu fana mhaka viili.' "

¹³ Maabaho Musa kawalagiliza Waisilaili, kalonga, "Ino niiyo isi yondamuihazi kwa kutowa mhiya, isi ija Mndewa Mulungu iyalagilize weng'higwe makabila kenda na nusu. ¹⁴ Kwaviya ng'holo za kabila da Lubeni na kabila da Gadi na nusu ya kabila da Manase wapata uhazi wawo kuilinga na ng'holo zawo. ¹⁵ Makabila yano maidi na nusu yahokela uhazi wawo kwandusila kuumwambu wa lwanda lwa Yoludani, habehi na Yeliko, ubanzi wa ulawilo wa zua."

Walangulizi wa makabila wondawagole isi

¹⁶ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ¹⁷ "Mkulu wa nhambiko Eleazali na Yoshua mwana wa Nuni, niwawo wondawawagolele wanhu isi kuwa yawo. ¹⁸ Sagula mulangulizi imwe kulawa chila kabila muladi wakutaze kuigola isi. ¹⁹ Yano ni mazina ya walume. Kulawa kabila da Yuda kakala Kalebu mwana wa Yefune.

²⁰ Kulawa kabila da Simeoni kakala Shemueli mwana wa Amihudi.

* **34:11** Kwa Chiebulaniya yotangigwa Kinelesi.

- ²¹ Kulawa kabila da Benjamini kakala Elidadi mwana wa Kisiloni.
²² Kulawa kabila da Dani kakala Buki mwana wa Yogili.
²³ Kulawa kabila da Manase mwana wa Yosefu kakala Hanieli mwana wa Efodi.
²⁴ Kulawa kabila da Efulaimu mwana wa Yosefu kakala Kemueli mwana wa Shifitani.
²⁵ Kulawa kabila da Zabuloni kakala Elisafani mwana wa Palinaki.
²⁶ Kulawa kabila da Isakali kakala Palitieli mwana wa Azani.
²⁷ Kulawa kabila da Asheli kakala Ahihudi mwana wa Shelomi.
²⁸ Kulawa kabila da Nafutali kakala Pedaheli mwana wa Amihudi.”
²⁹ Wano niwawo wanhu waja Mndewa Mulungu woyawalagilize wawag-olele Waisilaili uhazi muna iisi ya Kanaani.

35

Mabululu ya Walawi

- ¹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa kuna dibawe da Moabu habehe na lwanda lwa Yoludani uli malola na bululu da Yeliko, kamulongela,
² “Walagilize Waisilaili waweng’he Walawi hanhu ha kukala kulawa muna uuhazi wawo. Na waweng’he hanhu ha kudimila wanyama wawo, habehe na yamabululu. ³ Mabululu yayo yezakuwa yawo, nawo wezakala umo na hanhu ha kudimila wanyama hezakuwa kwa ichimu cha ng’ombe na wanyama wawo wamwenga.
⁴ “Hanhu ha kudimila hondamuweng’he Walawi mungwazo ya mabululu, hezawoneka chila ubanzi utali wa mita 450 kulawa kuna zimhongono za mabululu yayo. ⁵ Ivo hanhu baho ha kudimila hezakuwa mita 900 na hezakwenela chila ubanzi, bululu ijo dizakuwa hagati. Hanhu baho hezakuwa hanhu ha kudimila mungwazo ya mabululu yawo.
⁶ “Mabululu yondamuweng’he Walawi yezakuwa sita ya kukimbilila, yondamuyeke kwa ichimu cha munhu yondayamkome miyage bila kuilunga, muladi yakimbilile uko. Iviya mwizaweng’ha mabululu yamwenga malongo mane na maida. ⁷ Mabululu yose yondamuweng’he Walawi ni malongo mane na manane, hamwe na hanhu ha kudimila. ⁸ Peta ya mabululu yondamuweng’he Walawi muna uhazi wa Waisilaili izasondelela ukulu wa kabila, kabila kulu dizalava mabululu mengi na kabila dodo dizalava mabululu madodo.”

Mabululu ya kukimbilila

(Kumbukumbu 19:1-13; Yohua 20:1-9)

- ⁹ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, ¹⁰ “Walongele Waisilaili, ‘Vondamuloke lwanda lwa Yoludani na kwingila muna iisi ya Kanaani,
¹¹ Saguleni mabululu yondayawe mabululu yenu ya kukimbilil. Munhu yahamkoma miyage bila ya kuilunga kodaha kukimbilila uko. ¹² Mabululu yayo yezakuwa hanhu ha tindiwalo, muladi mkomaji sekeyakomigwe na munhu yolihiliza ing’hali hanahumizigwa hana iwanhu wose.
¹³ Mwisasagula mabululu yano sita, nayo yezakuwa mabululu yenu ya kukimbilila. ¹⁴ Mwisaweng’ha mabululu matatu kuumwambu wa lwanda lwa Yoludani, mwizaweng’ha mabululu matatu muna iisi ya Kanaani.
¹⁵ Mabululu yano yezakuwa ya kukimbilila kwa ichimu cha Waisilaili na nyambenyambe wokala hamwe nawo kwa lusita ludodo. Munhu yoyose yahamkoma miyage bila kuilunga, kodaha kukimbilila uko.

16 “ Mbali one munhu yahamtowa miyage na chuma na kadanganika, munhu iyo ni mkomaji na kolondeka yakomigwe. 17 Munhu yoyose yahamtowa miyage na dibwe, yahadanganika, munhu iyo ni mkomaji na kolondeka yakomigwe. 18 One munhu yahamtowa miyage na lugodi loludaha kumtenda yadanganike, kadanganika, munhu iyo ni mkomaji na kolondeka yakomigwe. 19 Ndugu wa habehi wa munhu yoyakomigwe kezalihiliza. Yahamting'hana imkomaji, kezamkoma. 20 One munhu komwihila miyage, maabaho komsung'ha hebu komwasila chinhu kwa kumsepa, 21 hebu kwa kumtowa ng'honde na kudanganika, baho munhu iyo yamkomile miyage ni mkomaji na kolondeka yakomigwe. Ndugu wa habehi wa munhu yoyakomigwe kolondeka kulihiliza vodayaiting'hane nayo.

22 “ Mbali one munhu kamsung'ha kwa kumsinhusa bila kumwihila hebu kamwasila chinhu bila kuilunga, 23 hebu munhu yahamwasila dibwe dodidaha kumtenda munhu yadanganike na kumkoma, ingawa hakalile mwihi wake hebu halondile kumulumiza, 24 baho wakaya wa bululu iyo wezahumiza hagati ya munhu yakomile na ndugu wa habehi yoyakalile wa kulihiliza kwa munhu ija yoyakomigwe kwa vodili lagilizo. 25 Wakaya wa bululu wezamaliza munhu yakomile muladi sekeyakomigwe na ndugu wa munhu yoyakomigwe. Wezambweleza kuna dibululu da kukimbilila koyakimbilile. Kezakala uko mbaka vodayadanganike mkulu wa nhambiko digogogo yoyabodigwe mavuta yelile. 26 Mbali one munhu yakomile yahalawa kunze ya bululu diyakimbilile lusita luja, 27 maabaho one ndugu wa habehi wa munhu yoyakomigwe yahamfika kunze ya mhaka ya bululu ijo da kukimbilila na kumkoma, iyo hezakuwa na ubananzi wa kukoma. 28 Kwaviya munhu yakomile kolondeka yakale mgati ya dibululu da kukimbilila mbaka mkulu wa nhambiko digogogo vodayadanganike, ihamala ifa ya mkulu wa nhambiko digogogo, kodaha kubwela ukaye.

29 “ Malagilizo yano na ndagilizi vizazindililigwa muna uwelesi wenu, hanhu hohose hamukala.

30 “ Munhu yoyose yomkoma munhu kezatagusigwa ifa kwa usindila wa wanhu waidi hebu kufosa baho. Munhu yoyose hadaha kutagusigwa ifa kwa usindila wa munhu imwe. 31 Sekemuhokele maliho yoyose kwa kugombela ugima wa mkomaji yeli na ubananzi wa kukoma, munhu iyo kolondeka yakomigwe. 32 Sekemuhokele maliho yoyose kulawa kwa munhu yoyakimbilile muna dibululu da kukimbilila muladi kumulekela yabwele ukaye yake yang'hali mkulu wa nhambiko digogogo hanadanganika. 33 One mwahatenda ivo, mwizaitenda isi yomukala yambule mwiko. Ukomaji wizaitenda isi iyo yambule mwiko, habule nhambiko yoidaha kuisafya isi iyakomigwe munhu, mbali kwa kumkoma mkomaji iyo. 34 Sekemuitende isi yomukala yambule mwiko, isi yonikala niye, kwaviya niye Mndewa Mulungu nokala hagati yenu Waisilaili.”

36

Uhazi wa wanaake wowasoligwe

1 Walangulizi wa lukolo lwa Gileadi mwana wa Makili, mwana wa Manase mwana wa Yosefu, wakwenhuka habehi na kulonga haulongozi wa Musa na walangulizi wamwenga wa Waisilaili. 2 Wamulongela, “Mndewa Mulungu kamulagiliza mwenevale wangu uweng'he Waisilaili uhazi wawo wa isi kwa kutowa mhiya, iviya kalagilizigwa na Mndewa Mulungu yaweng'he wandle wa Selofehadi ndugu yetu uhazi wa tati yawo. 3 Mbali one wahasoligwa na wanhu wa makabila yamwenga ya Isilaili, uhazi wawo

wizalawa kumwetu na kuhita kwa wanhu wa kabila diwosoligwa, ivo uhazi wetu wizahunguka. ⁴ Mwaka wa kukomboligwa wa Waisilaili vondaufike, uhazi wawo wizakongezigwa muna dikabila dowosoliligwa, ivo kabila jetu hadizapata uhazi uwo.”

⁵ Musa kawalagiliza Waisilaili fana Mndewa Mulungu viyalongile, “Wanhu wa kabila da Yosefu walonga ukweli. ⁶ Vino niivo viyolagiliza Mndewa Mulungu kusonhela wandeke wa Selofehadi, ‘Wodaha kusoligwa na mulume yoyose iwomulonda, mbali wasoligwe muna dikabila jawo. ⁷ Habule uhazi wa Isilaili wondaulewe kulawa kabila dimwenga, chila Muisilaili kezakwamha uhazi wa kabila jake. ⁸ Mndele yoyose yeli na uhazi wa isi muna dikabila da Isilaili, kolondeka yasoligwe na munhu wa kabila jake, muladi chila Muisilaili yasole uhazi wa tati zake. ⁹ Ivo hakwizakuwa na uhazi wowose wondaumizigwe kulawa kabila dimwe kuhita kabila dimwenga, mana chila kabila da Isilaili dizakwamha uhazi wake.’ ”

¹⁰ Wandeke wa Selofehadi watenda fana viya Mndewa Mulungu viyamulagilize Musa. ¹¹ Mala na Tiliza na Hogila na Milika na Nuhu, wandeke wa Selofehadi, wasoligwa na wana wa ndugu za tati yawo. ¹² Wasoligwa muna dikabila da Manase mwana wa Yosefu na uhazi wawo usigala muna dikabila da tati yawo.

¹³ Zino ni ndagilizi na malagilizo Mndewa Mulungu yoyaweng'hile Waisilaili kufosela Musa muna dibawe da Moabu habehi na Iwanda Iwa Yoludani uli malola na bululu da Yeliko.

Kumbukumbu da Malagilizo Ulongozi

Chitabu chino chobwelela malagilizo yalongigwe muna ivitabu vimwenga va Malagilizo (vitabu vitano va mwanduso muna Dilagano da Umwaka). Zina da Chiebulaniya da chitabu chino dina zina dili na fambulo da “Mbuli.” Yohuwiligwa kuwa Musa iyo yandike chitabu chino kasolo hanhu hadodo ha kuuhelelo holonga ifa yake. Chitabu chino chokwandusa kwa mbuli zilonga, “mbuli ziya Musa ziyawalongele wanhu wa Isilaili.” Mbuli yoilagusa kuwa Musa iyo yandike chitabu cha Kumbukumbu da Malagilizo yolongigwa muna Dilagano da Sambi. Mfano umwe wopatika muna ichitabu cha Sang’hano za Watumigwa 3:22-23 hana ihanhu haja Petili kohiga Kumbukumbu da Malagilizo 18:15-18 na kulonga kuwa zino zikala mbuli za Musa. Yodahika kuwa Musa kachandika chitabu cha Kumbukumbu da Malagilizo, hamwe na vitabu va Mwanduso, Kulawa, Walawi na Peta hagati ya miyaka ya 1400 na 1300 KK. (Ing’hali Chilisito).

Chitabu cha Kumbukumbu da Malagilizo chandikigwa fana lagano hagati ya mfalume na ufalume umwenga uli hasi ya utawala wake, fana viitendeke umwaka. Lagano ni hagati ya Mulungu na wanhu wa Isilaili. Mulungu katogola kuwatemela mate wanhu one wamsondelele na kuzindilila malagilizo yake. Waisilaili one walekile malagilizo ya Mulungu wahatagusigwe. Dino ijo fambulo kulu muna ichitabu chino, haswa muna isula ya 27 na 28 yosisitiza mbuli ya kutemeligwa mate na kuduwiligwa kukugaligwa na kuzindilila hebu kuleka kuzindilila malagilizo kwa wanhu wa Isilaili. Makabila mbasakanyo ya Isilaili yema hana imilima mbasakanyo yoiilola, watambula kutemeligwa mate uko na kuduwiligwa kulagusa kuwa lagano waditogola.

Mbuli zilimuno

1. Muna isula ya 1 mbaka 3 Musa kosimulila mbuli zilawilile muna umwanza, Waisilaili viwalokile ichuwala.
2. Muna isula ya 4 mbaka 26 yolagusa malagilizo ya lagano hagati ya Mulungu na wanhu wake.
3. Muna isula ya 27 mbaka 30 wanhu wa Isilaili wotambula kwa dizi kulu kutemeligwa mate na kuduwiligwa kulagusa kuwa kwandusila chipindi icho lagano dikigwa.
4. Kuuhelelo, muna isula ya 31 mbaka 34 Musa kolonga mbuli za kukomelezela kwa Yohusha, na kwa chila kabila da Isilaili ing’hali hanadanganika.

Lagilizo da kusegela kumulima lwa Holebu

¹ Chitabu chino cholonga mbuli ziya Musa ziyawalongele wanhu wa Isilaili viwakalile kuchuwala ubanzi wa ulawilo wa zuwa wa lwanda lwa Yoludani. Wakala kuna dikolongo da Yoludani habehi na Sufu, hagati ya bululu da Palani ubanzi umwe na mabululu ya Tofeli na Labani na Haselosi na Dizahabu, ubanzi umwenga. ² Kulawa mulima lwa Holebu mbaka Kadeshi Balinea ni ugenzi wa siku longo na imwe kwa nzila ya Seili. ³ Siku ya mwanduso ya mwezi wa longo na imwe, mwaka wa malongo mane viwalawile Misili, Musa kawalongela Waisilaili mbuli zose ziyalagilizigwe na Mndewa Mulungu yawalongele. ⁴ Katenda ivo viyakomeleze kuwahuma mfalume Sihoni wa Waamoli yakalile kuna dibululu da Heshiboni na mfalume Ogu wa Bashani yakalile kuna yamabululu ya Ashitaloti

na Edilei. ⁵ Kuumwambu wa lwanda lwa Yoludani, kuna iisi ya Moabu, Musa kawalongela wanhu malagilizo yano.

Kalona, ⁶ “Vichikalile kumulima wa Holebu* , Mndewa Mulungu, Mulungu wetu kachilongela, ‘Mukala va kufaya hana umulima uno. ⁷ Lelo hindukeni mugendelele na mwanza, hiteni kuna iisi ya milima ya Waamoli na kolongi da Yoludani, kuna imilima na mabawe, uko ubanzi wa kusi na mhwani. Hiteni kuna iisi ya Kanaani na Lebanoni mbaka kuna ulwanda ulukulu lwa Efulati. ⁸ Isi ino yose niye Mndewa Mulungu niilaha kuwa nizaweng’ha wasaho zenu, Bulahimu na Isaka na Yakobo na nyelesi zawo. Hiteni mukaisole.’ ”

Musa kosagula walangulizi

(Kulawa 18:13-27)

⁹ Musa kawalongela wanhu, “Vichikalile kuna umulima wa Sinai, nimulongelani, ‘Sidaha kumulangulizani niye niidumwe. ¹⁰ Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kamtendani muwe wengi, diyelo muwa wengi fana nhondo za kuulanga. ¹¹ Mndewa Mulungu, Mulungu wa wasaho zenu yamtendeni muwe wengi miyanza elufu kufosa vimwili sambu na kumtemelani mate fana viyalongile! ¹² Lelo niye niidumwe nizadahaze kupapa mbahasha yenu izamile ya kulamula migomvi yenu? ¹³ Saguleni wanhu wabala na wene kuvimanya na wene kuhishimika kulawa chila kabila, niye nizawatenda wawe walangulizi wenu.’ ¹⁴ Mweye munidika, ‘Mbuli youlongile inoga kutenda.’ ¹⁵ Ivo niwasola walangulizi waja weli na ubala na wohishimika womuwasagule kulawa muna yamakabila yenu, niweka wawe walangulizi wenu. Wawo niweka wawe walangulizi wa mabumbila ya wanhu elufu na walangulizi wa mabumbila ya wanhu gana na walangulizi wa mabumbila ya wanhu malongo matano na walangulizi wa mabumbila ya wanhu longo. Nisagula wakalizi wa kudima chila kabila.

¹⁶ “Lusita ulu niweng’ha wasemi wenu malagilizo yano, ‘Tegelezeni mbuli za wakaya wayenu Waisilaili na mutaguse voilondeka hagati ya munhu na mkaya miyake, hebu nyambenyambe yokala hamwe nayo. ¹⁷ Sekemumulole munhu kuna ukuhumiza, molondeka muwahulike ngayengaye na weli na vinhu, sekemudumbe vihanga va wanhu, kwaviya nhaguso yomuilava yolawa kwa Mulungu. Mbuli yoyose ihawa ndala kumwenu, igaleni kumwangu, niye nizaitegeleza.’ ¹⁸ Lusita ulu ulu nimulagilizani mbuli zose zomulondeka kutenda.

Waisilaili wolema kwingila muna iisi ya lagano

(Peta 13:1-33)

¹⁹ “Basi fana Mndewa Mulungu, Mulungu wetu viyachilongele, chandusa mwanza kulawa mulima wa Holebu, chifosela muna ichuwala ichikulu cha kudumbiza chomuchimanyile, kwa kusondelela nzila yoihita kuna imilima ya Waamoli. Chifika Kadeshi Balinea. ²⁰ Niwalongelani, ‘Sambu mufika muna iisi ya milima ya Waamoli iyoching’ha Mndewa Mulungu, Mulungu wetu. ²¹ Loleni, Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kaika isi ino haulongozi wenu. Hiteni, mukaihazi fana Mulungu wa wasaho zenu viyamulongeleni. Sekemudumbe hebu sekemufe moyo.’

²² “Mbali munikwenhukila na munilongela, ‘Leka chitume walume wachilongole muladi wakaipelembe isi, maabaho wabwele na wachilongele nzila inogile kusondelela na mabululu yondachiyafike uko.’

* 1:6 Mulima wa Holebu iviya womanyika mulima wa Sinai.

23 “Mbuli ino ikala ininogela, ivo nisagula walume longo na waidi, mulume imwe kulawa chila kabila. 24 Wasegela na wahita kuna iisi ili kumulima, wafika kuna dibawe da Eshikoli na wadipelemba. 25 Viwabwelile wachigalila matunda yamwenga ya isi ija na walonga kuwa isi iyoching’ha Mndewa Mulungu, Mulungu wetu, inoga ng’hani.

26 “Mbali mweye mulema lagilizo da Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kwa kulema kuhita kuna iisi iyo. 27 Mulongelela muna yamahema yenu mulonga, ‘Kwaviya Mndewa Mulungu kachihila, kachilava muna iisi ya Misili, kachiguma muna yamakono ya Waamoli muladi kuchinanga. 28 Habali chihite uko kuno chifa moyo kwa ludumbo? Wachilongela kuwa wanhu wa uko ni wakulu na watali kufosa cheye, mabululu yawo ni makulu yana mhongono zofika kuna yamawingu. Kaidi walonga kuwa wawona mizinku mitali ya welekwa wa Anaki uko.’

29 “Maabaho nimulongelani, ‘Sekemugudemeke hebu sekemuwadumbe wanhu wawo. 30 Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezamulongolelani, kezaitowa nawo kwa ichimu chenu fana vimuwone viyatendile kuja Misili. 31 Iviya mumuwona Mndewa Mulungu viyampapilani kuna ichuwala, fana tata viyompapa mwanage, nzila yose imufosele mbaka mufika hano.’ 32 Mbali ingawa nilonga yano yose, mung’hali hamumuhwila Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, 33 yomulongolelani na kumzahililani hanhu ha kwika malago yenu. Ichilo komulongolelani kwa moto, imisi komulongolelani kwa wingu, muladi yamulaguseni nzila ya kusondelela.

Mndewa Mulungu kowatagusa Waisilaili

34 “Mndewa Mulungu kahulika vimulongelele na kehilwa ng’hani, ivo kailaha, 35 ‘Habule hata munhu imwe muna uwelesi uno wihile yondayengile muna iisi inogile yonilahile kuweng’ha wasaho zenu. 36 Kalebu mwana wa Yefune muhala niyo yondayiwone isi iyo, nizamwing’ha yeye na welesi wake isi iyo iyaibojoge, kwaviya kanisondelela niye Mndewa Mulungu kwa chila mbuli.’ 37 Mndewa Mulungu kaniwonela ludoko na niye iviya kwa ichimu chenu, kalonga, ‘Hata weye hwizakwingila muna iisi iyo. 38 Mbali mtazi wako Yoshua mwana wa Nuni kezakwima muna iisi iyo. Basi mgume moyo kwaviya yeye kezawalanguliza wanhu wa Isilaili wakaisole isi iyo.’

39 “Maabaho Mndewa Mulungu kachilongela cheye wose, ‘Modumba kuwa wanenu wezasoligwa na wehi wenu, wawo weli wadododo hawavimanyile yanogile na yehile, wawo niwawo wondawengile umo na nizamweng’ha isi iyo iwe yawo. 40 Mbali mweye hindukeni na mubwele kuchuwala kuhita Bahali ya Shamu.’

41 “Maabaho munidika, ‘Cheye chimuhasanya Mndewa Mulungu, mbali lelo chizahita na kuitowa fana Mndewa Mulungu, Mulungu wetu viyachilagilize.’ Ivo chila munhu vimuli kolondeka yaisasale kuitowa kuna ing’hondo, na mugesu kuwa ihawile vihuha kuhita kuna iisi iyo ili kumulima.

42 “Mbali Mndewa Mulungu kanilongela, ‘Walongele wawo sekewahite kuitowa, kwaviya niye sili hamwe nawo, ivo wehi wawo wezawatowa.’ 43 Nimulongelani chiya chiyanilongele Mndewa Mulungu, mbali mweye hamuhulike bule. Mulema kusondelela lagilizo da Mulungu, na mwingila muna iisi iyo ili kumulima kwa magoda. 44 Waamoli wakalile wokala kuna iisi iyo ili kumulima, wamulawilani na wamuwingani fana viwotenda nyuki, wamtowani uko Seili mbaka Holima. 45 Ivo mubwela na

mumulilila Mndewa Mulungu muladi yamtazeni, mbali Mndewa Mulungu hamtegelezileni bule.

⁴⁶ “Ivo mukala Kadeshi kwa siku nyingi.

2

Waisilaili wozunguluka kuchuwala

¹ “Maabaho chihinduka na chihita kuchuwala, chifosela Bahali ya Shamu, fana Mndewa Mulungu viyanilongele. Chizunguluka milima ya Seili kwa siku nyingi.

² “Maabaho Mndewa Mulungu kanilongela, ³ ‘Muzunguluka mulima uno va kufaya, lelo hindukeni ubanzi wa kasikazi.’ ⁴ Mndewa Mulungu kanilongela nimwing’heni malagilizo yano, ‘Mwahabehi kufosa muna iisi ili kuna imilima ya Seili, isi ya wakaya wayenu, weli welesi wa Esau. Wawo wezawadumbeni, mbali muiteganye ng’hani. ⁵ Sekemuitowe nawo kwaviya sizamwing’hani hanhu hohose muna iisi yawo. Sizamwing’hani hata hanhu hadodo ha kubojoja. Isi iyo ya milima ya Seili niweng’ha welesi wa Esau iwe yawo. ⁶ Muhalonda ndiya hebu mazi kumwawo molondeka mugule.’

⁷ “Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kamtemelani mate kwa chila chinhu chimutendile. Kamkalizani vimukalile mowegela muna ichuwala chino ichikulu. Kakala hamwe na mweye miyaka ino yose malongo mane na hamuhungukilwe na chinhu chochose. ⁸ Ivo chigendelela na mwanza wetu na chiwafosa ndugu zetu welesi wa Esau wowakalile Seili, kutali na Alaba nzila yoilawa Elasi na Esioni Gebeli. Maabaho chihinduka kusondelela chuwala chose cha Moabu.

⁹ “Maabaho Mndewa Mulungu kanilongela, ‘Sekeuwagaze Wamoabu, hebu sekeuitowe nawo, kwaviya sizakwing’ha hanhu hohose muna iisi yawo. Mbali isi ya Ali niweng’ha welesi wa Lutu iwe yawo.’ ” ¹⁰ Umwaka isi ya Ali wakala Waemi, wawo ni wanhu wakulu na wengi na watali fana Waanaki, ¹¹ fana Waanaki wamanyika fana Walefai, mbali Wamoabu wawatanga wawo Waemi. ¹² Waholi nawo umwaka wakala Seili, mbali welesi wa Esau wawawinga kunze na wawakoma muladi wakale uko, fana viya Waisilaili viwatendile muna iisi ija yoweng’higwe na Mndewa Mulungu.

¹³ “Mndewa Mulungu kalonga, ‘Segeleni mukaloke chizanda cha Zeledi.’ Ivo chiloka chizanda cha Zeledi. ¹⁴ Ifosa miyaka malongo matatu na minane kwandusila vichisegele Kadeshi Balinea mbaka kuloka chizanda cha Zeledi. Walume wose wadahile kuhita kuitowa kuing’hondo wadanganika muna dilago, fana viyaalahile Mndewa Mulungu. ¹⁵ Mndewa Mulungu kawatowa wanhu wawo na kuwakoma mbaka wose wamala.

¹⁶ “Ivo wanhu wawo wose wadahile kuhita kuitowa kuing’hondo viwadanganike, ¹⁷ Mndewa Mulungu kanilongela, ¹⁸ ‘Diyelo mwizaloka mhaka ya Moabu uko Ali. ¹⁹ Maabaho vondamufike kwa Waamoni, seke-mwasovule hebu sekeuitowe nawo, kwaviya sizamwing’hani isi ya Waamoni kuwa yenu. Kwaviya isi iyo niweng’ha wana wa Lutu iwe yawo.’ ”

²⁰ Iviya isi iyo yomanyika fana isi ya Walefai. Umwaka Walefai wakala uko, mbali Waamoni wawatanga wawo Wazamuzumi. ²¹ Wakala wanhu wengi weli na nguvu na watali fana Waanaki. Mbali Mndewa Mulungu kawadanganiza viwafikile Waamoni wowaisolile isi yawo na kukala umo badala yawo. ²² Mndewa Mulungu katenda fana viyawatendele wana wa Esau, wotangigwa Waedomu, wowokala muna isi ya Seili. Waedomu viwafikile uko Mulungu kawadanganiza Waholi, wasola isi yawo na kukala

umo mbaka diyelo. ²³ Waavi umwaka wakala uko kuna yamabululu yeli kuumwambu wa Meditelaniya mbaka Gaza. Wakafitoli kulawa chisiwa cha Chilete wawadanganiza na wakala umo badala yawo.

²⁴ “Maabaho Mndewa Mulungu kalagiliza, ‘Segeleni, mwanduse mwanza wenu, muloke bawe da Alinoni, nimtendani mumuhume Sihoni Mwamoli, mfalume wa Heshiboni hamwe na isi yake. Mtoweni na mwanduse kuisola isi yake. ²⁵ Diyelo nizakwandusa kuwatenda wanhu wose wa chila hanhu wamdumbeni ng’hani, wezahulika mbuli zenu na wezagudemeka kwa kumdumbani.’ ”

*Waisilaili womuhuma mfalume Sihoni
(Peta 21:21-30)*

²⁶ Musa kalonga, “Niwatuma wasenga kulawa chuwala cha Kedemosi wahite kwa mfalume Sihoni wa Heshiboni wamgalile usenga wa tindiwalo.

²⁷ Nilonga, ‘Chileke chifose muna iisi yako, chizafosela muna inzila muhala bila kuhinduka ubanzi wa kulume hebu ubanzi wa kumoso. ²⁸ Chichuuzile ndiya na mazi ya kung’wa. Chokulamba uchileke chifose kwa migulu muna iisi yako. ²⁹ Fana viwachitendele welesi wa Esau wowokala Seili na Wamoabu wowokala Ali, mbaka chiloke lwanda lwa Yoludani chingile muna iisi iyoching’ha Mndewa Mulungu, Mulungu wetu.’

³⁰ “Mbali Sihoni mfalume wa Heshiboni hachilekele chifose muna iisi yake. Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kamtenda yawe mtatali na mwene moyo mdala, muladi chimuhume na kusola isi yake yochiihazi mbaka diyelo.

³¹ “Maabaho Mndewa Mulungu kanilongela, ‘Lola, nyandusa kutenda mumuhume Sihoni na isi yake, yanduseni kuisola muladi iwe yenu.’

³² Maabaho Sihoni kalawa na wanhu wake wose muladi kuitowa na cheye habehi na bululu da Yahasa. ³³ Mbali Mndewa Mulungu, Mulungu wetu, kamulava haulongozi wetu, chimtowa yeye na wanage na wanhu wake wose. ³⁴ Chiyahoka na kuyabananga mabululu yake yose, chiwakoma walume na wanaake na wana, hachimulekile munhu yoyose yawe mgima.

³⁵ Chisola wanyama na vinhu vimwenga vovikalile muna yamabululu yawo.

³⁶ Kwandusila Aloeli, bululu dili mungwazo wa bawe da Alinoni na bululu dili mgati ya bawe ijo, mbaka kufika Gileadi, hakukalile na bululu dili na mhongono nhali ya kuchihuma. Mndewa Mulungu, Mulungu wetu, kaching’ha mabululu yayo yose. ³⁷ Mbali hachikwenhuke habehi na isi ya Waamoni hebu mungwazogwazo wa lwanda lwa Yaboki, hebu kuna yamabululu ya zisi zili kuna imilima, hebu hanhu hohose hoyachigomile Mndewa Mulungu, Mulungu wetu.

3

*Waisilaili womuhuma mfalume Ogu
(Peta 21:31-35)*

¹ “Maabaho chihinduka, chihita kwa kusondelela nzila yoihita Bashani, Ogu mfalume wa Bashani kasegela na wanhu wake wose muladi kuitowa na cheye uko Edilei. ² Mbali Mndewa Mulungu kanilongela, ‘Sekeumdumbe iyo, nizatenda mumuhume yeye na wanhu wake wose na isi yake yose. Mtendeleni fana viya vimumtendele Sihoni mfalume wa Waamoli, yakalile Heshiboni.’

³ “Basi Mndewa Mulungu katenda chiwahume Ogu mfalume wa Bashani na wanhu wake, chiwakoma wose, hasigale hata munhu imwe yawe mgima.

⁴ Lusita ulo chisola mabululu yake yose, hata bululu dimwe hadisigale.

Mabululu yayo yakala malongo sita, isi yose ya Aligobu yoitawalgwe na Ogu mfulume wa Bashani. ⁵ Mabululu yayo yose yakala na mhongono nhali zikalile na nyivi ng'hulu na mhalalingwe. Iviya kukala na vibululu vingi vikalile vabule mhongono. ⁶ Chinanga vinhu vose na mabululu yose, iviya chiwakoma walume na wanaake na wana fana viya vichitendile muna yamabululu ya Sihoni mfulume wa Heshiboni. ⁷ Mbali chisola wanyama wose na chila chinhu muna yamabululu yawo.

⁸ “Lusita ulo chisola isi iyo ya wafalume waidi wa Waamoli wakalile wokala kuumwambu wa lwanda lwa Yoludani, kulawa kudikolongo da Alinoni mbaka kumulima wa Helimoni.” ⁹ Wasidoni woutanga mulima uwo Silioni, Waamoli woutanga Senili. ¹⁰ Musa kagendeleta kulonga, “Chisola mabululu yose ya Ogu mfulume wa Bashani na zisi zili kuna ditambalale da kumulima, mkowa wa Gileadi na Bashani mbaka Saleka na Edilei.”

¹¹ Ogu mfulume wa Bashani niyo yasangale muhala mwa Walefai. Komwa jake doiditendigwe kwa zuma, dikala na utali wa mita nne na ugalamu wa mita mbili, fana viya viili ningo zizowelege. Komwa ijo ding'hali dauko kuna dibululu doiditangigwa Laba, dili da Waamoni.

*Makabila yakalile ulawilo wa zuwa wa Yoludani
(Peta 32:1-42)*

¹² Musa kalonga, “Vichiisolele isi iyo, niweng'ha makabila ya Lubeni na Gadi kwandusila kasikazi mwa Aloeli habehi na kolongo da Alinoni na nusu ya hanhu ha milima ya Gileadi, hamwe na mabululu yake. ¹³ Maabaho niweng'ha nusu ya kabila diya da Manase hanhu hasigale ha Gileadi, hamwe na Bashani yose yoitawalgwa na Ogu, yani isi yose ya Aligobu.”

Isi yose ya Bashani imanyika fana isi ya Walefai. ¹⁴ Yaili kulawa muna dikabila da Manase, kasola isi yose ya Aligobu, yani Bashani, mbaka kuna imhaka ya Wageshuli na Wamaaka. Mabululu yose kayeng'ha zina jake na mbaka diyelo yamanyika mabululu ya Hawosi Yaili.

¹⁵ Musa kagendeleta kulonga, “Uko Gileadi niweng'ha wanhu wa welesi wa Makili wa kabila da Manase. ¹⁶ Wanhu wa makabila ya Lubeni na Gadi niweng'ha isi kulawa Gileadi mbaka kolongo da Alinoni. Mhaka yawo ya ubanzi wa kusi ikala hagati ya lwanda, ubanzi wa kasikazi ikala lwanda lwa Yaboki, loluhakana na isi ya Waamoni. ¹⁷ Ubanzi wa uswelo wa zuwa isi yawo yenela mbaka lwanda lwa Yoludani, ubanzi wa kasikazi lamba da Galilaya, ubanzi wa kusi Bahali ya Alaba, niyo Bahali ya Munyu, mbaka mahumuluko ya Pisiga, ubanzi wa ulawilo wa zuwa.

¹⁸ “Lusita luja niweng'ha malagilizo yano wanhu wa kabila da Lubeni na kabila da ulawilo wa zuwa da Manase na kabila da Gadi, 'Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kamwing'hani isi iyo yose iwe yenu. Mweye womudaha kuitowa ng'hondo muwalongolele na silaha wakaya wayenu Waisilaili kuloka ulwanda lwa Yoludani. ¹⁹ Wake zenu na wanenu na wanyama wenu, novimanya muna wanyama wengi, wezasigala muna yamabululu yonimwing'hileni. ²⁰ Watazeni wakaya wayenu Waisilaili mbaka Mndewa Mulungu vondagawatende wakale hanhu hawo na kuhumula fana mweye, nawo waisole isi yawo iyoweng'ha Mndewa Mulungu uko kuumwambu wa lwanda lwa Yoludani. Maabaho mwizabwela kuna isi yonimwing'hileni iwe yenu.’ ²¹ Maabaho nimulongela Yoshua, ‘Weye kuwona kwa meso yako mbuli zino Mndewa Mulungu, Mulungu wenu ziyawatendele wafalume wano waidi, Sihoni na Ogu. Yeye kezawatendela ivo iwo wafalume wa zisi zose zondamufosele. ²² Sekemuwadumbe, kwaviya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kezaitowa kwa ichimu chenu.’

Musa kolemigwa kwingila muna iisi ya Kanaani

²³ “Lusita luja nimulamba Mndewa Mulungu, nilonga, ²⁴ ‘Weye Mndewa Mulungu novimanya kuwa kwandusa kunilagusa niye msang’hani wako ukulu wako na udahi wako. Kwaviya kuna mulungu yelihi uko kuulanga hebu hano hana iisi yodaha kutenda mbuli ng’hulu na za mwazanyo fana zoutendile weye? ²⁵ Nokulamba niloke ulwanda lwa Yoludani, niuwone isi iyo inogile ya uswelo wa zuwa wa Yoludani, isi inogile ya kunogeza ya milima, hamwe na milima ya Lebanoni.’

²⁶ “Mbali Mndewa Mulungu kaniwonela ludoko kwa ichimu chenu. Kalema kunitegeleza na kanilongela, ‘Yofaya! Sekeulonge kaidi mbuli ino. ²⁷ Kwela mbaka kuna inhembeti ya mulima wa Pisiga, lola goya ubanzi wa uswelo wa zuwa na kasikazi na kusi na ulawilo wa zuwa. Kwizaiwona isi iyo mbali weye hwizaloka lwarda lwa Yoludani. ²⁸ Mbali mulagilize Yoshua, umgume moyo na umgangamize, kwaviya yeye niuyo yondayawalangulize wanhu wano kuisola isi youiwona.’

²⁹ “Ivo chisigala kuna dibawe dodiihola na bululu da Besi Peoli.”

4

Kuzindilila malagilizo ya Mulungu

¹ Maabaho Musa kawalongela Waisilaili, “Zindilileni ndagilizi na malagilizo yonimfunzani, muladi mukale na kuisola isi ija iyomwing’heni Mndewa Mulungu, Mulungu wa wasaho zenu. ² Sekemongeze hebu kuhunguza chinhu chochose muna yamafundizo yangu. Zindilileni malagilizo ya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu yonimulongelani. ³ Mweye wenyewo muwona chiya chiyatendile Mndewa Mulungu kuna umulima wa Peoli. Kamkoma chila munhu vimwili yoyamtosele mulungu Baali wa uko Peoli. ⁴ Mbali mweye muli waminika kwa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, mwawagima mbaka diyelo.

⁵ “Nimfunzani ndagilizi na malagilizo, fana viya Mndewa Mulungu, Mulungu wangu viyanilagilize nitende, muladi muyazindilile muna iisi iyomtendani Mulungu muisole. ⁶ Zindilileni na kutenda malagilizo na ndagilizi zino, kwaviya muhatenda ivo wanhu wa zisi zimwenga vondawavimanye malagilizo yayo, wezavimanya kuwa mweye ni wabala na muna umanyi. Wezalonga, ‘Kweli wanhu wa isi ino wana ubala na umanyi!’

⁷ “Vino kuna bumbila dimwenga kulu da wanhu dili na mulungu wawo habehe fana viyeli habehe Mndewa Mulungu, Mulungu wetu yochitaza vohimpula? ⁸ Vino kuna bumbila kulu dimwenga dili na ndagilizi na malagilizo yagoloke fana viyeli malagilizo yano yonimfunzileni diyelo? ⁹ Mbali muiteganye ng’hani muladi sekemuzimize mbuli ziya zimuziwone kwa meso yenu wenyewo. Mbuli zino sekezilawe muna imizoyo yenu siku zose za ugima wenu. Wasimulileni wanenu na wazukulu zenu, ¹⁰ kusunhela siku ija imwimile haulongozi wa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kuja Holebu voyanilongele, ‘Waduganye wanhu wawo haulongozi hangu, niwalongele mbuli zangu muladi waifunze kunidumba niye siku zose za ugima wawo na kuwafunza wana wawo kutenda ivo.’

¹¹ “Mukwenhuka na kwima hasi ya mulima uja ukalile wokwaka moto ufikile mbaka kuulanga, woutandile ziza na wingu dizamile. ¹² Maabaho Mndewa Mulungu kalonga na mweye kulawa hagati ya moto uwo. Muzihulika mbuli ziyalongile, mbali hamumuwonile bule, muhulika dizi jake muhala. ¹³ Kawagong’ondelani lagano jake na kamulagilizani muzindilile

ndagilizi longo zoyandike uchanya ya vibawo vidi va mabwe. ¹⁴ Lusita ulu Mndewa Mulungu kanilagiliza nimfunzani ndagilizi na malagilizo yose yomulondeka kuyazindilila muna iisi yondamwing'higwe.

Kuleka kutambikila nyang'hiti

¹⁵ “Sekemuzimize kuwa Mndewa Mulungu vyalongile na mweye kuja kuna umulima wa Holebu hagati ya moto, hamumuwone viyeli. Ivo muiteganye ng'hani. ¹⁶ Sekemutende uhasanyi kwa nyang'hiti yoyose ya kusongola hebu ilingile vovose, simwe da chilume hebu da chike, ¹⁷ hebu fana mnyama yoyose muna iisi hebu ndege yoyose yoguluka, ¹⁸ hebu fana wang'onyo wotambala hebu somba. ¹⁹ Muiteganye muladi vondamulole zuwa hebu mwezi hebu nhondo, sekemuvitambikile kwaviya vinhu ivo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kavilumba kwa ichimu cha wanhu wose muna izisi zimwenga. ²⁰ Mbali mweye niyo wanhu woyawakombole Mndewa Mulungu kulawa Misili muna ditanuli da chuma. Kamulavani uko muladi muwe wanhu wake fana viya vimwili diyelo. ²¹ Kwa ichimu chenu Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kanihila na kailaha kuwa sizaloka ulwanda lwa Yoludani kwingila muna iisi inogile iyomwing'hani. ²² Nizadanganika muna iisi ino, sizaloka lwanda lwa Yoludani, mbali mweye mwizaloka ulwanda na kuisola isi inogile. ²³ Muiteganye muladi sekemuzimize lagano dimuikile na Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. Zindilileni lagilizo jake na sekemuitendele nyang'hiti, ²⁴ mana Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kalinga fana moto woutimbula, yeye ni Mulungu yeli na migongo.

²⁵ “Vondamukale muna iisi iyo, muhapata wana na wazukulu na kuwa walala, one muhandusa kwehuka na kutenda nyang'hiti za kusongola kwa simwe da chinhu chochose, mutenda yehile haulongozi ha Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na mumtenda yehilwe. ²⁶ Diyelo notanga ulanga na isi vilole kusionhela mweye, nowalongela kuwa mwizakwangama himahima muna iisi yondamwing'higwe uko umwambu wa lwanda lwa Yoludani. Uko hamwizakala siku nyingi, mbali mwizakwangamizigwa ng'hani. ²⁷ Mndewa Mulungu kezampwilililani hagati ya wanhu wa zisi zimwenga, wadodo vimwili niwawo wondawasigale uko kondayamuwingileni Mndewa Mulungu. ²⁸ Uko mwizasang'hanila milungu ya mibiki na mabwe yoisongoligwe kwa makono ya wanhu, nayo haidaha kuwona hebu haihulika hebu haija hebu hainusa. ²⁹ Maabaho kulawa muna iisi iyo mwizamzahila Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, mweye mwizampata one muhamzahila kwa mizoyo yenu yose na mihe yenu yose. ³⁰ Hamwande mbuli zino zose vondazimulawilileni na muhapata manhesa, mwizamuhindukila Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na kumuhulika. ³¹ Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, ni Mulungu yeli na ubazi, heza-mulekani hebu hezamwangamizani, hebu hezazimiza lagano diyekile na wasaho zenu kwa kuulaha.

³² “Geseni ng'hani mbuli zilawilile umwaka, mbuli zilawilile mweye mung'hali hamunakwelekigwa, kwandusila siku ija Mulungu viyamulum-bile munhu muna isi. Uzeni muna iisi yose, kulawa ubanzi umwe mbaka umwenga, fana mbuli za mwazanyo zilingile ivo zilawilila hebu kuhulikika muna iisi. ³³ Vino kuna wanhu wohulika dizi da Mulungu dolonga kulawa muna uumoto fana vimuhulike mweye na kuwa wagima? ³⁴ Vino kuna mulungu imwenga yoyose yagezile kuwasola wanhu kulawa muna iisi imwenga na kuwatenda wawe wake, fana Mndewa Mulungu, Mulungu wenu viyamtendeleni uko Misili? Kasang'hanila udahi wake ng'hulu kugala

mahulo na ng'hondo, katenda vilaguso na mauzauza na katenda mbuli za kudumbiza zilawilile. ³⁵ Mndewa Mulungu kamulagusani mbuli zino muladi muvimanye kuwa Mulungu ni yaidumwe na habule imwenga. ³⁶ Kamtendani mudihulike dizi jake kulawa kuulanga muladi yamfunzeni kumtegeleza. Hano hana iisi kamulekani muuwone moto wake mkulu na kuhulika mbuli zake kulawa muna umoto uwo.

³⁷ “Kwaviya kawalonda wasaho zenu, kamsagulani na kwa nguvu yake ng'hulu, yeye mwenyewo kamulavani muna iisi ya Misili. ³⁸ Kawawinga kunze wanhu wa makabila makulu yeli na nguvu kufosa mweye, muladi yamwing'heni zisi zawo ziwe uhazi wenu fana viili mbaka diyelo. ³⁹ Ivo diyelo mukumbuke kuwa Mndewa Mulungu ni Mulungu wa kuulanga na muna iisi. Habule imwenga. ⁴⁰ Zindilileni ndagilizi na malagilizo yake yose yonimwing'hileni diyelo, muladi mutemeligwe mate hamwe na welesi wenu na mugendelele kukala muna iisi yiomwing'hani Mndewa Mulungu, Mulungu wenu iwe yenu siku zose.”

Mabululu ya kukimbilila

⁴¹ Maabaho Musa kayeka hakwe mabululu matatu ya ubanzi wa ulawilo wa zuwa wa lwanda lwa Yoludani. ⁴² Umo munhu kezadaha kukimbilila na kuifisa, one kamkoma munhu yeli siyo mwihhi wake mbali hailungile. Munhu iyo kodaha kukimbilila muna dibululu dimwe mwa mabululu yayo na kukombola ugima wake. ⁴³ Kadika hakwe bululu da Beseli muna ditambalale da chuwa kwa ichimu cha kabila da Lubeni, bululu da Lamosi muna iisi ya Gileadi kwa ichimu cha kabila da Gadi, bululu da Golani muna iisi ya Bashani kwa ichimu cha kabila da Manase.

Ulongozi wa malagilizo ya Mulungu

⁴⁴ Yano ni malagilizo Musa yoyaweng'hile Waisilaili. ⁴⁵ Uno uwo ulamuzi na ndagilizi na malagilizo Musa yoyaweng'hile Waisilaili viwalawile Misili, ⁴⁶ viwakalile kuumwambu wa lwanda lwa Yoludani, kuna dibawe habehi na Besi Peoli, muna iisi ikalile ya mfalume Sihoni wa Waamoli, yoyatawale kulawa bululu da Heshiboni, ija Musa na Waisilaili wamuhuma viwalawile Misili. ⁴⁷ Waisola isi yake na isi ya mfalume Ogu wa Bashani, wafalume wawo waidi wa Waamoli watawala ubanzi wa ulawilo wa zuwa wa lwanda lwa Yoludani. ⁴⁸ Isi iyo yenela kulawa Aloeli mwiingema ya lwanda lwa Alinoni mbaka mulima wa Silioni, niyo Helimoni, ⁴⁹ hamwe na hanhu hose ha ubanzi wa ulawilo wa zuwa wa lwanda lwa Yoludani mbaka Bahali ya Munyu, kuuhelelo wa mahulumuko ya mulima wa Pisiga.

5

Ndagilizi longo (Kulawa 20:1-17)

¹ Musa kawatanga hamwe Waisilaili na kawalongela, “Tegelezeni mweye Waisilaili, tegelezeni ndagilizi na malagilizo yose yonimwing'hani diyelo. Ifunzeni na muzindilile. ² Mndewa Mulungu, Mulungu wetu, katenda lagano na cheye kuna umulima wa Holebu. ³ Hatendile lagano ijo na wasaho zetu, mbali katenda na cheye wose chili wagima diyelo. ⁴ Kuja kuna umulima Mndewa Mulungu mwenyewo kalonga na mweye kulawa muna umoto. ⁵ Lusita luja nima hagati ya mweye na Mndewa Mulungu kumulongelani chiya chiyalongile, kwaviya mukala mudumba moto, hamukwelile kumulima.

“Mndewa Mulungu kalonga, ⁶ Niye ni Mndewa Mulungu, Mulungu wako, inikulavile Misili, koukalile mtumwa.

7 “Sekeutambikile milungu imwenga ila niye.

8 “Sekeuitendele nyang’hiti ya chinhu chochose chilingile fana chinhu cha kuulanga hebu chili muna iisi hebu chili muna yamazi. ⁹Sekeutumbalile mavindi hebu kutambikila nyang’hiti, kwaviya niye Mndewa Mulungu, Mulungu wako ni Mulungu nili na migongo. Nowatagusa wana kwa wihi wa tati zawo mbaka welesi wetatu na wekane wa waja wonihila niye. ¹⁰Mbali nolagusa ulondo wangu kwa maalufu ya welesi wa waja wonilonda na kuzindilila malagilizo yangu.

11 “Sekeudisang’hanile chakachaka zina da Mndewa Mulungu, Mulungu wako, kwaviya Mndewa Mulungu kezamtagusa chila munhu yodisang’hanila chakachaka zina jake.

12 “Zindilila Siku ya Mhumulo na uitende iwe yelile, fana niye Mndewa Mulungu, Mulungu wako vinikulagilize. ¹³Kunazo siku sita za kusang’hana sang’hano zako zose, ¹⁴mbali siku yesaba ni ya kuhumula ya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. Muna isiku iyo sekeutende usang’hano wowose, weye hebu wanago wa chilume hebu wa chike hebu watumwa wako wa chilume hebu wa chike hebu ng’ombe wako hebu chihongwe wako hebu mnyama wako yoyose hebu nyambenyambe yokala muna ikaye yako. Watumwa wako wolondeka wahumule fana weye. ¹⁵Kumbuka kuwa weye kukala mtumwa muna iisi ya Misili, niye Mndewa Mulungu, Mulungu wako nikusegeza uko kwa mkono wangu uli na udahi na nguvu, lekamana niye Mndewa Mulungu, Mulungu wako nikulongela uizindilile Siku ya Mhumulo.

16 “Wahishimu tati yako na mami yako, fana Mndewa Mulungu, Mulungu wako viyakulagilize, tenda ivo muladi ukale siku nyingi na ukale kwa kubweda muna iisi yonikwing’ha.

17 “Sekeukome giladi.

18 “Sekeuibandame na mulume hebu muke wa munhu imwenga.

19 “Sekeubawe.

20 “Sekeumulongeleze mkaya miyago kwa mbuli za uvwizi.

21 “Sekeummelele mate muke wa miyago hebu sekeiumelele mate kaye yake, hebu mgunda wake hebu mtumwa wake wa chilume hebu wa chike hebu ng’ombe wake hebu chihongwe wake, hebu chinhu chochose chiyeli nacho miyago.’

22 “Yano ni malagilizo yoyamwing’hileni Mndewa Mulungu vimuiting’hane hana umulima. Vyalongile kwa dizi kulu kulawa muna umoto na kulawa muna diwingu na muna diziza totolo, kamwing’hani malagilizo yano na habule yamwenga. Maabaho kandika malagilizo yano uchanyha ya vibawo vidi va mabwe na kaning’ha niye.

Wanhu wodumba (Kulawa 20:18-21)

23 “Vimuhulike dizi kulawa muna diziza, mulima viukalile wokwaka moto, walangulizi wenu na wakulu wa makabila yenu weza kumwangu.

24 Mulonga, Humbe! Mndewa Mulungu, Mulungu wetu kachilagusa ukulu wake na utunhizo wake vichimuhulike kolonga kulawa muna umoto! Diyelo chiwona kuwa yodahika munhu kugendelela kuwa mgima, ingawa Mulungu kalonga nayo. ²⁵Mbali habali chidanganike kwa kutimbuligwa na moto uja mkulu? One chihahulika kaidi dizi da Mndewa Mulungu, Mulungu wetu chizadanganika. ²⁶Vino yelihi yahulike dizi da Mulungu yeli mgima dolonga kulawa muna umoto fana vichimuhulike cheye maabaho kasigala mgima? ²⁷Musa, hita habehe ukategeleze chila chinhu chiyolonga Mndewa

Mulungu, Mulungu wetu, maabaho ubwele uchilongele chiyakulongele. Chizahulika na kutegeleza.’

²⁸ “Mndewa Mulungu kahulika mbuli zenu zimunilongele na kalonga, ‘Nihulika mbuli za wanhu wano, zowakulongele, mbuli zose ziwalongile zinoga. ²⁹ One wawile na magesa fana yano siku zose, wanidumbe na kuzindilila malagilizo yangu! Mbali zawo zose zihagendelele vinogile siku zose, wawo na welesi wawo. ³⁰ Hita ukawalongele wabwele muna yama-hema yawo. ³¹ Mbali weye kala hano habehi na niye, nizakulongela malagilizo yangu yose na ndagilizi zose. Wafunzeni wanhu muladi wazindilile malagilizo yangu na ndagilizi zangu muna iisi yondaniweng’he iwe yawo.’

³² “Molondeka mutende chila chinhu chiyamulagilizileni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, sekemuleke kusondelela chiyamulagilizileni. ³³ Zindilileni malagilizo yose yoyamulagilizileni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, muladi mbuli zenu zigendelele vinogile na mukale siku nyingi muna iisi yondamwing’higwe iwe yenu.

6

Lagilizo kulu

¹ “Zino ni ndagilizi na malagilizo yaja Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kanilagiliza nimfunzeni, muladi muyazindilile vondamwingile muna iisi yondamuisole. ² Siku zose za ugima wenu, molondeka mumdumbe Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, mweye na welesi wenu, kwa kuzindilila malagilizo yake yose na ndagilizi zake zose zonimwing’hani, muladi mukale siku nyingi. ³ Tegelezeni mweye Waisilaili na muzindilile malagilizo yano, muladi mupate kongezeka ng’hani muna iisi iyo ili na ulongo onogile, fana Mndewa Mulungu, Mulungu wa wasaho zenu viyamulaganileni.

⁴ “Tegelezeni mweye Waisilaili! Mndewa Mulungu, Mulungu wetu kadumwe. ⁵ Mulondeni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kwa mizoyo yenu yose na kwa mihe yenu yose na kwa nguvu zenu zose. ⁶ Mbali zino zonimulagilizileni diyelo zolondeka zikale muna imizoyo yenu, ⁷ na muwafunze wanenu, mwizawasimulila vomuwa muna zikaye zenu hebu vomuwa muna umwanza hebu vomugona hebu vomulamka. ⁸ Zifungeni muna yamakono yenu na kuyawala muna ivihanga yenu fana lukumbuso. ⁹ Molondeka muzandike mbuli zino muna imibiki yamhilile zinyivi za kaye zenu na nyivi za mabululu yenu.

Kumtambikila Mndewa Mulungu muhala

¹⁰ “Fana vija Mndewa Mulungu, Mulungu wenu viyawahile wasaho zenu, Bulahimu na Isaka na Yakobo, yeye kezamwing’hani isi ili na mabululu makulu na yanogile yaja mweye hamuyazengile bule. ¹¹ Kaye zizamezegwa vinhu vinogile vija mweye hamuvikile bule, kwizakuwa na visima hamuvihimbile na migunda ya mizabibu na mizaituni hamuvihandile bule. Vondamuje na kwiguta, ¹² sekemumzimize Mndewa Mulungu yoyamulavileni kuna iisi ya Misili komukalile watumwa. ¹³ Mumdumbe Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, mtambikileni yeye muhala na mulihe kwa zina jake. ¹⁴ Sekemutambikile milungu imwenga, milungu yoyose ya wanhu wokala habehi na mweye. ¹⁵ One muhatambikila milungu imwenga, ludoko lwa Mndewa Mulungu lwizamwakilani fana moto na lwizawabanangani, kwaviya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yeli hagati yenu, ni Mulungu yeli na migongo.

16 “Sekemumgeze Mndewa Mulungu, Mulungu wenu fana viya vimumgezile kuja Masa. 17 Sekemuleke kuzindilila malagilizo yose na ndagilizi zose za Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, fana viyamulagilizeni. 18 Molondeka mutende mbuli zoyalongile Mndewa Mulungu zinoga na zigoloka muladi mugendelele vinogile na muisole isi inogile ija Mndewa Mulungu yoyailahile kuweng’ha wasaho zenu. 19 Kezawawinga wehi wenu, fana viya viyamulaganileni.

20 “Hamwande wanenu wahamuuzani, ‘Ndagilizi na malagilizo voyamulagilizileni Mndewa Mulungu muvitende fambulu jake choni?’ 21 Mweye walongeleni, ‘Chikala watumwa wa mfalume wa Misili, mbali Mndewa Mulungu kachilava Misili kwa mkono wake uli na udahi. 22 Mndewa Mulungu kachilagusila vilaguso na mauzauza makulu yazamile kwa kuigaza isi ya Misili na mfalume wake na kaye yake yose. 23 Kachilava kuna iisi ya Misili, ivo kezachika muna iisi ino, fana viyawalaganile wasaho zetu. 24 Maabaho Mndewa Mulungu kachilagiliza chizindilile malagilizo yano yose na kumdumba kwa faida yetu wenyewo, muladi chigendelele kuwa wagima na kukala goya siku zose. 25 One chihazindilila vinogile malagilizo yano yose haulongozi wa Mndewa Mulungu, Mulungu wetu, fana viyachilagilize, chizakuwa chinoga haulongozi wake.’

7

Wanhu wasaguligwe na Mndewa Mulungu (Kulawa 34:11-16)

1 “Mndewa Mulungu, Mulungu wenu komgalani kuna iisi yondamukale na kezawawinga wanhu wa zisi zimwenga muna iisi iyo. Vondamwingile kezayawinga makabila saba haulongozi wenu, makabila yeli na nguvu kufosa mweye, Wahiti na Wagiligashi na Waamoli na Wakanaani na Wapelizi na Wahivi na Wayebusi. 2 Mndewa Mulungu, Mulungu wenu vondagaweke wanhu wano muna yamakono yenu, muhawahuma na kuwadanganiza, sekemutende nawo lagano josome hebu sekemuwawonele ubazi. 3 Sekemuisole nawo. Wandele wenu sekewasoligwe kumwawo hebu wabwanga zenu sekewasole kumwawo, 4 kwaviya wezawatenda wanenu wamuleke Mndewa Mulungu na kuwatenda waitambikile milungu imwenga. Mndewa Mulungu kezamuwonelani ludoko na kezamdanganizani bahobaho. 5 Mbali watendeleni vino, beneni chila malupango wawo na mubomole mhanda zawo za kutambikila, ikanheni mizengo yawo ya mulungu Ashela na muzitimbule kwa moto nyang’hiti zawo za kusongoligwa. 6 Tendeni vino kwaviya mweye ni wanhu welile wa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. Kamsagulani mweye hagati ya wanhu wose muna iisi kuwa wanhu wake waidumwe. 7 Mndewa Mulungu hamulondileni na hamsagulileni, kwaviya mweye mupetigwa kufosa wanhu wamwenga, mukala wadodo kufosa wanhu wamwenga wose. 8 Mbali kwaviya Mndewa Mulungu komulondani na kolonda kufikiza chilaho chiyaillahile na wasaho zenu, lekamana kamkombolani kwa mkono wake uli na udahi na kamtendani muilegehe kulawa muna utumwa wa mfalume wa Misili. 9 Muvimanye kuwa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, niyo Mulungu yokwaminika. Kezakwika lagano jake na kulagusa ulondo wake wa kufunya umoyo kwa nyelesi za waja womulonda yeye na wozindilila malagilizo yake mbaka nyelesi alufu. 10 Mbali kowaliha vowolondeka waja womwihila, hebu

hezaleka kuwatagusa womwihila. ¹¹ Ivo muiteganye muzindilile ndagilizi na malagilizo yonimulagilizani diyelo.

Kutemeligwa mate kwa wanhu wohulika
(Kumbukumbu 28:1-14)

¹² “One muhategeleza ndagilizi zino na kuyazindilila na kuyatenda, Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezagendelela kufikiza lagano jake kumwenu, kezamulagusani ulondo wake wa kufunya umoyo, fana viyailagane na wasaho zenu. ¹³ Kezamalondani na kezatemala mate na kezamtendani muwe na wana wengi. Kezatemela mate migunda yenu muladi mupate ndiya na divai na mavuta ya mzaituni, kezatemala mate kwa kumwing’hani ng’ombe na ng’hondolo wengi muna iisi iyawalaganile wasaho zenu kuwa kezamwing’hani. ¹⁴ Mwizatemeligwa mate kufosa wanhu wose muna izisi zose. Vimwili hakwizakuwa na mulume hebu muke hebu mnyama yodayawe halela. ¹⁵ Mndewa Mulungu kezam-segezelani mitamu yose na hamwizapata mitamu yoyose ya kudumbiza fana yompatileni uko Misili, mbali mitamu iyo kezaweng’ha wehi wenu. ¹⁶ Mwizawananga wanhu wose Mndewa Mulungu, Mulungu wenu wodayaweke muna yamakono yenu, sekemuwawonele ubazi. Sekemuitambikile milungu yawo, kwaviya mbuli iyo izakuwa mtego kumwenu.

¹⁷ “One muhalonga muna imizoyo yenu, ‘Wanhu wano wengi kufosa cheye, chodahaze kuwawinga?’ ¹⁸ Sekemuwadumbe, mbali mukumbuke chiya Mndewa Mulungu chiyamtendile mfalume wa Misili na Wamisili wose. ¹⁹ Kumbukeni mitamu ihile imuiwonile kwa meso yenu, mauzauza na mawewedeko na nguvu ng’hulu na udahi mkulu, voyavisang’hanile Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kumkombolani. Ivo niivo vodayawanange wanhu womuwadumba. ²⁰ Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kezatuma nyuki hagati yawo na kuwakoma waja wambangileni na kuifisa. ²¹ Ivo seke-muwadumbe wanhu wawo, kwaviya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kahamwe na mweye, yeye ni Mulungu mkulu na wa kudumbiza. ²² Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezawawinga wanhu wa zisi zino ugaluga fana vimukwenhuka hamwande. Hamwizadaha kuwabananga wanhu wa zisi izo zose mwanza umwe, kwaviya muhatenda ivo wanayama wa kumbago wezakongezeka na izamtendani mudumbe. ²³ Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kezaweka wehi wenu muna yamakono yenu na kuwatenda wadumbe ng’hani mbaka wadanganizigwe. ²⁴ Kezaweka wafalume wawo muna yamakono yenu. Mwizawakoma, nawo wezazimzigwa. Habule munhu yodayadahe kumgomesani mbaka vondamuwanange wanhu wose. ²⁵ Zitimbuleni kwa moto nyang’hiti zawo za kusongola za milungu yawo. Sekemulonde hela hebu zahabu ili uchanya yake, hebu sekemuisole na kuvitenda venu. Kutenda ivo ni mtego kumwenu na kumtenda Mndewa Mulungu, Mulungu wenu yehilwe. ²⁶ Sekemugale muna zikaye zenu chinhu chochose cha kutibusa, buleivo mwizaduwiligwa fana chinhu icho. Molondeka muchihile na kuchizeha chinhu icho, kwaviya ni chinhu chiduwiligwe.

8

Isi inogile ya kukala

¹ “Zindilileni malagilizo yose yonimwing’hileni diyelo, muladi muwe wagima na kongezeka, mwizakwingila na kuisola isi ija Mndewa Mulungu iyawalaganile kuweng’ha wasaho zenu. ² Kumbukeni viya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu viyamulongozileni muna umwanza mtali

kufosela kuchuwala kwa miyaka malongo mane, yamnyendeninyendeni na kumgezani muladi yamanye yaja yeli muna imizoyo yenu fana mwizazindilila malagilizo yake hebu hamwizazindilila. ³ Kamnyendaninyendani na kamulekani muwone nzala na hamwande kamwing'hani mana muje, ndiia hamuimanyile hebu wasaho zenu hawaimanyile. Katenda ivo muladi yamfunzeni kuwa munhu hawa mgima kwa gate muhala, ila kwa chila mbuli iyolonga Mndewa Mulungu. ⁴ Lusita ulo lwa miyaka malongo mane viwalo venu havisakale hebu migulu yenu hailulumuke bule. ⁵ Muvimanye kuwa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, komulanhani fana tata viyomulanha mwanage. ⁶ Ivo zindilileni malagilizo yake kwa kumsondelela yeye na kumdumba. ⁷ Mndewa Mulungu, Mulungu wenu komgalani muna iisi inogile, isi ili na vizanda na nzasa, mazi yake yokulumila kuna yamabawe na kuna imilima, ⁸ isi ili na ngano na shayili na mizabibu na mitini na mikomamanga na mizaituni na uki, ⁹ isi yondamuje ndiia nyingi na hebu hamwizahungukilwa na chinhu. Isi yake ili na luwe lwa zuma na muna umulima wake modaha kuhimba shaba. ¹⁰ Mwizakuja na kwiguta, mwizamwing'ha hewela Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kwa isi inogile iyamwing'hileni.

Lamulo kusionhela kumzimiza Mndewa Mulungu

¹¹ “Muiteganye sekemumzimize Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kwa kuleka kuzindilila malagilizo yake na ndagilizi zake zonimwing'hani diyelo. ¹² Muhaja na kwiguta, muhazenga kaye inogile na kukala umo, ¹³ ng'ombe wenu na ng'hondolo wenu na hela zenu na zahabu zenu na vinhu venu vimwenga vose vondavongezeke, ¹⁴ sekemuigode na kumzimiza Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yoyamulavileni kuna iisi ya Misili, komukalile watumwa. ¹⁵ Yeye kamulongozani kufosela chuwala chikulu cha kudumbiza, chili na mazoka yeli na sumu na inge. Muna iisi ija inyalile ilibule mazi, kamulavilani mazi kulawa muna uluwe ludala. ¹⁶ Kuchuwala kamwing'hani mana muje, ndiia ija wasaho zenu hawanaija. Katenda ivo muladi yamnyendeninyendeni na kuwagezani yadahe kumtemelani mate kwa kamwing'hani yanogile kuuhelelo. ¹⁷ Ivo sekemulonge wenyewo muna imizoyo yenu, 'Utajili wangu niupata kwa udahi wangu na ludabwa lwangu mwenyewo.' ¹⁸ Kumbukeni kuwa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, ni-yo yomwing'hani nguvu ya kuwa matajili, muladi kudigangamiza lagano diyatendile na wasaho zenu mbaka diyelo. ¹⁹ Sekemumzimize Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, hebu sekemutambikile milungu imwenga na kuisang'hanila. One muhatenda ivo, nomulamulani diyelo kuwa mwizangigwa. ²⁰ One hamumuhulika Mndewa Mulungu, mwizangigwa fana viyowananga wanhu wa makabila yamwenga haulongozi wenu.

9

Siyo kwaviya Waisilaili wanoga haulongozi wa Mulungu

¹ “Tegelezeni mweye Waisilaili! Diyelo mokwenhukila kuloka lwanda lwa Yoludani na kusola isi ng'hulu ili na nguvu kufosa mweye. Mabalulu yake ni makulu yazengigwa mhongono mbaka kuulanga. ² Wanhu wenyewo watali na wana nguvu, ni Waanaki waja fana vimuvimanyile na fana vimuhulika wanhu viwolonga kusionhela wawo, 'Yelihi yodaha kwima haulongozi ha wana wa Anaki?' ³ Diyelo muvimanye kuwa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezamulongolelani fana moto woudanganiza. Kezawadanganiza na kuwawinga kunze, kezawananga hima hima fana viyamulaganileni.

4 “Mndewa Mulungu, Mulungu wenu viyakomeleze kuwawinga wanhu wawo kuulongozi wenu, sekemulonge muna imizoyo yenu, ‘Kwaviya chinoga haulongozi wa Mndewa Mulungu, Mndewa Mulungu kachigala chisole isi ino.’ Siivo bule, kowawinga wanhu wano kuulongozi wenu, kwaviya wawo wabananzi. 5 Si kwaviya mweye munoga na motenda yanogile lekamana Mndewa Mulungu kamulekani muisole isi yawo, mbali kwa ubananzi wa wanhu wawo, Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kawawinga haulongozi wenu muladi yaigangamize mbuli ija iyawalahile wasaho zenu Bulahimu na Isaka na Yakobo. 6 Muvimanye kuwa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu komwing’hani isi ino inogile muisole siyo kwaviya motenda yanogile haulongozi wa Mulungu, mana mweye ni wanhu muli na mizoyo midala.

7 “Kumbukeni na sekemuzimize viya vimumtendile Mndewa Mulungu, Mulungu wenu yehilwe ng’hani kuchuwala. Kwandusila siku ija vimulawile muna iisi ya Misili mbaka vimufikile hanhu hano, muleka kumtegeleza Mndewa Mulungu. 8 Hata kuna umulima wa Holebu, mumtenda Mndewa Mulungu yehilwe ng’hani mbaka kalonda kumwangamizani. 9 Vinihitile kumulima kuhokela vibawo va mabwe vandikigwe lagano diya Mndewa Mulungu diyekela na mweye, nikala uko siku malongo mane, ichilo na imisi sidile hebu sing’wile chochose. 10 Maabaho Mndewa Mulungu kaning’ha vibawo vidi va mabwe vandikigwe kwa chidole chake Mulungu, vikala vandikigwa mbuli zose zoyamulongeleni Mndewa Mulungu kumulima kulawa muna umoto siku ya mting’hano. 11 Viifikile siku ya malongo mane, Mndewa Mulungu kaning’ha vibawo vidi va mabwe vandikigwe lagano.

12 “Maabaho Mndewa Mulungu kanilongela, ‘Hulumuka hasi ya mulima sambi, kwaviya wanhu wako wouwalavile Misili wahasanya. Hima hima waleka kutenda yaja yoniwalagilize watende na watenda nyang’hiti za kuhonda.’

13 “Mndewa Mulungu kanilongela, ‘Niwawona wanhu wano, wana mizoyo midala. 14 Sekeunilemese, leka niwanange na kudisegeza zina jawo hasi ya ulanga. Nizakutenda uwe na welesi wengi weli na ludabwa kuwafosa wawo.’

15 “Ivo nihinduka na nihulumuka hasi ya mulima ukalile ukwaka moto, ni-papa viya vibawo vidi va mabwe. 16 Vinilolile, niwona kuwa mumuhasanya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, muitendela nyang’hiti ya dang’ang’a da kuhonda. Hima hima muleka kusondelela nzila iyamulagilizileni Mndewa Mulungu. 17 Ivo nivamha viya vibawo vidi va mabwe, nivasa kulawa muna yamakono yangu, nivibena haulongozi wenu.

18 “Nigona chingubingubi haulongozi ha Mndewa Mulungu siku malongo mane, kaidi sidile hebu sing’wile chinhu chochose, kwa ichimu cha uhasanyi womutendile, kwa kutenda mbuli zihile haulongozi wa Mndewa Mulungu na kumtenda yawone ludoko. 19 Nidumba kwaviya ludoko na ng’hasiliki ya Mndewa Mulungu vihamwangamizeni. Mbali chipindi icho iviya Mndewa Mulungu kanitegeleza. 20 Iviya Mndewa Mulungu kamwihila ng’hani Haluni mbaka kalonda kumkoma, mbali lusita ulo nimpulila Haluni iviya. 21 Maabaho nisola chinhu chenu cha uhasanyi, ni dang’ang’a diya dimuditendile, niditimbula muna umoto, nidihonda na kudidunda mbaka diwa timbwisi luhini, maabaho niyasa matimbwisi yaja hana ichizanda chochikilima mazi kulawa kumulima.

22 “Mweye iviya vimukalile uko Tabela na Masa na Kibilosi Hataava, mumtenda Mndewa Mulungu yehilwe. 23 Mndewa Mulungu viyamtumileni kulawa Kadeshi Balinea kalagiliza muhite mukaisole isi iyamwing’hileni,

mbali mweye mulema, hamumuhwile hebu hamumtegeleze. ²⁴ Mweye mumuhasanya Mndewa Mulungu kwandusila vinimanyileni.

²⁵ “Ivo nigona chingubingubi haulongozi wa Mndewa Mulungu siku izo malongo mane, ichilo na imisi, kwaviya Mndewa Mulungu kalonga kezamwangamizani. ²⁶ Nimpula Mndewa Mulungu, nilonga, ‘Weye Mndewa Mulungu, sekeuwangamize wanhu wako, wanhu wouwakombole na kuwalava Misili kwa udahi wako na nguvu yako ng’hulu. ²⁷ Wakumbuke wasang’hani wako, Bulahimu na Isaka na Yakobo, sekeulole udala na unyondenyonde na uhasanyi wa wanhu wano. ²⁸ Buleivo wanhu wa Misili wezalonga kuwa kupotigwa kuwagala wanhu wako kuna iisi youwekile chilagano. Wezalonga kuwa kuwalava wanhu wako muladi ukawakome kuchuwala, kwaviya kuwehila. ²⁹ Kwaviya wano ni wanhu wako na uhazi wako, wanhu wouwalavile kulawa Misili kwa nguvu na udahi wako mkulu.’

10

Musa kohokela kaidi malagilizo longo (Kulawa 34:1-10)

¹ “Maabaho Mndewa Mulungu kanilongela, ‘Songola vibawo vidi va mabwe vilingile fana viya va ichanduso, maabaho wize kuno kumwangu kuna umulima, utende sanduku da biki, ² na nizakwandika muna ivibawo ivo chiya chinyandike muna ivibawo viya va ichanduso voubenile, maabaho uvike muna disanduku.’

³ “Nitenda sanduku da mbiki wa mkenge, nisongola vibawo va mabwe vilingile fana viya va ichanduso na nikwela navo kumulima. ⁴ Maabaho Mndewa Mulungu kandika uchanya ya vibawo ivo mbuli ziya za mwanduso, ndagilizi longo zoyamulagilizeni Mndewa Mulungu uko kumulima kulawa muna umoto siku ya mting’hano, Mndewa Mulungu kaning’ha vibawo ivo. ⁵ Nihinduka na nihulumuka kulawa kuna umulima. Maabaho fana viyanilagilize Mndewa Mulungu, nika vibawo ivo muna disanduku dinitendile, navo vamgati ya sanduku ijo.”

⁶ Waisilaili walawa visiwa va Bene Yaakani mbaka Moselosi, uko Haluni kadanganika na kawandigwa uko, na Eleazali mwanage kasola nyafasi yake ya ukulu wa nhambiko. ⁷ Kulawa haja, wagendelela na umwanza mbaka Gudigoda, na kulawa Gudigoda wahita Yotibasa, iyo ni isi ya vizanda va mazi. ⁸ Lusita ulo Mndewa Mulungu kawasagula wanhu wa kabila da Lawi muladi wadipape sanduku da lagano da Mndewa Mulungu, wamsang’hanile fana wakulu wa nhambiko na kuwatemela mate wanhu kwa zina jake mbaka diyelo. ⁹ Lekamana wanhu wa kabila da Lawi haweng’higwe uhazi wa isi fana makabila yamwenga viyeng’higwe, ila wahokela ukulu wa nhambiko fana viyalaganile Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

¹⁰ Musa kagendelela kulonga, “Nikala kuna umulima siku malongo mane imisi na ichilo, fana vinitendile mwanduso. Mndewa Mulungu kanitegeleza na katogola kuwa hezamngani bule. ¹¹ Maabaho Mndewa Mulungu kanilongela nihite na kumulongozani, muladi mudahe kuisola isi ija yoyawekile chilagano kuweng’ha wasaho zenu.

Chiyolonda Mndewa Mulungu

¹² “Mweye Waisilaili tegelezeni chiya chiyolonda Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, mundumbe na musondelele nzila zake zose na mumulonde na mumsang’hanile Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kwa mizoyo yenu yose na kwa mihe yenu yose, ¹³ na kuzindilila malagilizo na ndagilizi za

Mndewa Mulungu zonimwing'hani diyelo kwa faida yenu. ¹⁴ Lola, ulanga mbaka ulanga wa ulanga ni va Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, isi na vinhu vose vili umo ni vake. ¹⁵ Mbali Mndewa Mulungu kawalonda ng'hani wasaho zenu kwaviya kamsagulani na kawaleka wanhu wamwenga, na mung'hali mwa wanhu wake woyawasagule. ¹⁶ Ivo mudizindilile lagano da Mndewa Mulungu muna imizoyo yenu* na sekemuwe na mizoyo midala. ¹⁷ Kwaviya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu ni Mulungu wa milungu imwenga yose na Mndewa wa wandewa, yeye ni Mulungu mkulu na yeli na nguvu na wa kudumbiza, halola chihanga cha munhu hebu hahokela lushwa. ¹⁸ Kowahumiza wachiwa na wagane, kowalonda nyambenyambe na koweng'ha ndiya na mawalo. ¹⁹ Walondeni nyambenyambe, kwaviya mweye mukala nyambenyambe muna iisi ya Misili. ²⁰ Mdumbeni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, mumsang'hanile na mumsondelele yeye na kuilaha kwa zina jake. ²¹ Yeye ni nhogolwa yenu, Mulungu wenu, yoyamtendeleni mbuli zino ng'hulu na za kudumbiza zomuziwone kwa meso yenu. ²² Wasaho zenu viwahitile Misili, wakala malongo saba muhala. Mbali sambu Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kamtendani muwe wengi fana nhondo za kuulanga.

11

Ukulu wa Mndewa Mulungu

¹ "Mulondeni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na muzindilile malagilizo na ndagilizi zake siku zose. ² Muvimanye kuwa sambu silonga na wanenu waja hawavimanyile hebu hawawonile Mndewa Mulungu, Mulungu wenu viyolanha, ukulu wake na mkono wake uli na udahi na mkono wake ugooke ³ na vilaguso vake na mauzauza yake yoyatendile kuja Misili kwa mfalume wa Misili na isi yake yose, ⁴ na chiyawatendele wakalizi wa Misili na vihongwe wawo na mituka yawo, na viyawagubike kwa mazi ya Bahali ya Shamu viwakalile womuwingani na viya Mndewa Mulungu viyawanangile. ⁵ Iviya kumbukeni viyamtendeleni Mndewa Mulungu kuichuwala mung'hali hamunafika hanhu hano, ⁶ na mbuli ziyawatendele Dasani na Abilamu, wana wa Eliabu wa kabila da Lubeni. Kumbukeni viya isi viigubuke haulongozi wa Waisilaili wose na kuwamela, hamwe na ndugu zawo na mahema yawo na wanyama wawo na wasang'hani wawo wose. ⁷ Mbali mweye kwa meso yenu muiwona sang'hano ng'hulu iyatendile Mndewa Mulungu.

Kukala muna iisi inogile

⁸ "Zindilileni malagilizo yose yonimwing'hileni diyelo muladi mudahe kuwa na ludabwa na kwingila muna iisi yomuhita kuisola, ⁹ na mukale siku nyingi muna iisi ili na ulongo unogile, isi ija Mndewa Mulungu iyawalaganile kuweng'ha wasaho zenu na nyelesi zawo. ¹⁰ Kwaviya isi yondamuhite kuisola hailingile fana isi ya Misili komulawile, uko muhanda mbeyu na mugumila mazi imigunda ya mboga kwa kugaya. ¹¹ Mbali isi yomuhita kuisola ni isi ya milima na makolongo, yopata mazi ya mvula kulawa kuulanga. ¹² Mndewa Mulungu, Mulungu wenu koikaliza na koilola goya isi iyo kulawa mwanduso wa mwaka mbaka uhelelo wa mwaka.

¹³ "One muhazindilila malagilizo yose yonimwing'hileni diyelo, kumulonda Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na kumsang'hanila kwa mizoyo

* **10:16** Chiebulaniya cholonga, "Muingize ulungwana mizoyo yenu."

yenu yose na kwa mihe yenu yose, ¹⁴ kezagala mvula muna iisi yenu kwa lusita lwake, mvula za masika na mvula za vuli. Mwizapata mhule na divai na mavuta ya mzaitungi. ¹⁵ Kezatenda mayani yote muna imigunda yenu kwa ichimu cha wanyama wenu, mwizakuja na mwizakwiguta. ¹⁶ Muiteganye mizoyo yenu sekeivwiziligwe na kuhinduka na kuisang'hanila milungu imwenga na kuitambikila. ¹⁷ One muhatenda ivo, Mndewa Mulungu kezamuwonelani ludoko. Kezatenda mvula sekeitonye, na isi yenu izanyala na vinhu venu havizakula bule. Maabaho mwizangangwa uko himahima, ingawa ni isi inogile iyomwing'hani.

¹⁸ “Kumbukeni mbuli zangu na muzike muna imizoyo yenu na muna imihe yenu. Zifungeni ziwe chilaguso muna yamakono yenu na muzivale muna ivihanga venu fana lukumbuso. ¹⁹ Wafunzeni wanenu mbuli zino, muzilongwe vomukala muna zikaye zenu na vomugenda na vomugona na vomulamka. ²⁰ Zandikeni mbuli zino uchanyha ya mibiki yamhilile zinyivi za kaye zenu na uchanyha ya nyivi zing'hulu, ²¹ muladi mweye na wanenu mudahe kukala siku nyingi muna iisi Mndewa Mulungu, Mulungu wenu iyekile chilagano cha kuweng'ha wasaho zenu. Mwizakala uko siku zose ulanga vouwa uchanyha ya isi.

²² “One muhazindilila malagilizo yano yose yonimulagilizileni, kumlonda Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na kusondelela nzila zake zose na kuilumba nayo, ²³ Mndewa Mulungu kezayawinga makabila yano yose haulongozi wenu, na mweye mwizasola zisi ng'hulu zili na nguvu kumfosani mweye. ²⁴ Chila hanhu hondamubojoge hezakuwa henu. Isi yenu izakuwa kwandusila kuchuwala, ubanzi wa kusi mbaka milima ya Lebanoni ubanzi wa kasikazi, kulawa lwanda lwa Efulati, ubanzi wa ulawilo wa zuwa mbaka bahali ya Meditelaniya ubanzi wa uswelo wa zuwa. ²⁵ Habule munhu yodayadahe kumulemani. Hohose hondamuhite muna iisi iyo, Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kezawatenda wanhu wamdumbeni fana viyamu-laganileni.

²⁶ “Loleni, diyelo nokwika haulongozi wenu musagule hagati ya kutemeligwa mate na kuduwigwa. ²⁷ Kutemeligwa mate, one muhazindilila malagilizo ya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu yonimulagilizani diyelo. ²⁸ Kuduwigwa, one hamuzindilile malagilizo ya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na kuileka nzila yonimulagilizani diyelo kwa kusondelela milungu imwenga ija hamuimanyile. ²⁹ Mndewa Mulungu, Mulungu wenu yodayamgaleni muna iisi yodayamwing'hani, mwizagong'onda kutemeligwa mate kuna umulima wa Gelizimu na kuduwigwa kuna umulima wa Ebali. ³⁰ Milima ino midi ya kuumwambu wa lwanda lwa Yoludani, ubanzi wa uswelo wa zuwa muna iisi ya Wakanaani wowokala Alaba ili chiousouso na bululu da Giligali, habehe na mibiki mikulu uko Mole. ³¹ Mwizaloka ulwanda lwa Yoludani na kwingila muna iisi ija iyomwing'hani Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. Vondamuisole isi iyo na kukala uko, ³² molondeka muiteganye kuzindilila ndagilizi na malagilizo yonimwing'hani diyelo.

12

Hanhu ha kulavila nhambiko

¹ “Zino ni ndagilizi na malagilizo yomulondeka kuzizindilila muna iisi iyamwing'hileni Mndewa Mulungu, Mulungu wa wasaho zenu, yoyamwing'hileni mukale siku zose za ugima wenu. ² Muna iisi yomuhita kukala, hanangeni hanhu hose wanhu howotambikila milungu yawo kuna

imilima imitali, kuna imilima imiguhi na hasi ya chila mbiki uli na mbeho ng'hulu. ³ Beneni chila malupango wawo na bomoleni mhanda zawo. Itimbuleni kwa moto mizengo yawo ya mulungu Ashela na zikanheni kanheni nyang'hiti zawo za kusongola na kusegeza zina jawo hanhu baho.

⁴ “Sekemumtosele Mndewa Mulungu, Mulungu wenu fana wawo viwoto-sela milungu yawo. ⁵ Mwizahita hanhu haja Mndewa Mulungu, Mulungu wenu hondayasagule muna yamakabila yose muladi yadike zina jake na ukazi wake uko, uko niuko kondamuhite. ⁶ Uko mwizalava nhambiko zenu za kutimbula na nhambiko zenu zimwenga na zaka zenu na nhambiko za vilaho venu na nhambiko zenu za kulonda wenyewo, na waudele wa wanyama wenu. ⁷ Uko mwizakuja haulongozi ha Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, mweye na wanhu weli muna zikaye zenu, mwizadeng'helela chila chinhu chomupata kwa sang'hano zenu, kwaviya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kamtemelani mate.

⁸ “Sekemutende fana vimukalile mutenda mbaka sambi, yani chila munhu kakala kotenda fana viyolonda mwenyewo, ⁹ kwaviya mung'hali hamunakwingila hanhu ha kuhumula muna iisi yondayamwing'heni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ¹⁰ Vondamuloke lwanda lwa Yoludani na kukala muna iisi ija Mndewa Mulungu, Mulungu wenu iyomwing'hani iwe yenu, kezawatenda wehi wenu sekewamgazeni na mwizakala kwa tindiwalo. ¹¹ Maabaho muna iisi yondayasagule Mndewa Mulungu, Mulungu wenu muladi zina jake dikale, uko niuko kondamugale chila chinhu chonimulagilizeni. Nhambiko zenu za kutimbula na nhambiko zenu zimwenga na zaka zenu na vinhu vovilavigwa na nhambiko za vilaho venu. ¹² Uko mwizadeng'helela haulongozi ha Mndewa Mulungu, mweye hamwe na wanenu wa chilume na wa chike, wasang'hani wenu wa chilume na wa chike na Walawi wowokala kumwenu, kwaviya Walawi wabule hanhu hebu uhazi. ¹³ Muiteganye sekemulave nhambiko zenu za kutimbula chila hanhu homuhawona, ¹⁴ mbali mulave nhambiko zenu hanhu hondayahasagule Mndewa Mulungu muna idimwe ya makabila yenu. Baho ni hanhu hondamulavile nhambiko zenu za kutimbula na baho mwizatenda chila chinhu chonimulagilizani.

¹⁵ “Mbali mutogoleligwa kukoma na kuja wanyama hohose homukala, fana vimutemeligwe mate na Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, wanhu wose welile na wambule mwiko wodaha kuja, fana viya vimuja nyama ya mhala hebu mbala. ¹⁶ Sekemuje damu, mbali itileni hasi fana mazi. ¹⁷ Hanhu hondamukale sekemuje vinhu vino, zaka ya mhule zenu hebu ya divai zenu hebu ya mavuta yenu hebu ya waudele wa mabumbila ya wanyama wenu hebu nhambiko zenu za chilaho hebu nhambiko zenu za kulonda wenyewo hebu vinhu vimwenga vovilavigwa. ¹⁸ Mweye na wanenu hamwe na wasang'hani wenu na Walawi wowokala muna yamabululu yenu, mwizakuja haulongozi ha Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, hanhu ha kutambikila hohayasagule Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. Uko mwizadeng'helela chila chinhu chomupata kwa sang'hano zenu. ¹⁹ Muiteganye sekemuwazimize Walawi lusita lose lomukala muna iisi yenu.

²⁰ “Mndewa Mulungu, Mulungu wenu vondayongeze mhaka ya isi yenu fana viyawalaganileni, mulonga, 'Chizakuja nyama,' kwaviya molonda kuja nyama, modaha kuja nyama vovose viya vimulonda. ²¹ One hanhu hondayahasagule Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kwika zina jake kuhawa kutali na mweye, modaha kuchinja ng'ombe hebu ng'hondolo yoyose yoyamwing'hileni Mndewa Mulungu, fana vinimulongeleni na modaha kuja

nyama vovose vimulonda muhawa muna yamabululu yenu. ²² Mwizakuja nyama iyo fana viya viidigwa nyama ya mhala na mbala. Munhu yoyose kodaha kuja, yelile hebu yambule mwiko. ²³ Mbali muiteganye kuwa hamuja damu bule kwaviya damu uwo ugima, ivo sekemuje ugima hamwe na nyama. ²⁴ Sekemuje damu, mbali itileni hasi fana mazi. ²⁵ Sekemuje damu, muladi mutemeligwe mate mweye hamwe na nyelesi zenu, kwaviya mwizakuwa motenda yanogile haulongozi ha Mndewa Mulungu.

²⁶ “Soleni vinhu venu velile vimuli navo na nhambiko za vilaho venu, muhite navo hanhu hondayahasagule Mndewa Mulungu. ²⁷ Laveni nhambiko zenu za kutimbula na nyama na damu kuna ulupango lwa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. Damu ya mnyama mwizaigidila kuna uupango lwa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, mbali motogoleligwa kuja nyama. ²⁸ Zindilileni mbuli zino zose zonimulagilizileni, muladi mutemeligwe mate mweye na wanenu siku zose vondamutende yanogile na yagoloke haulongozi wa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

Kuleka kutambikila milungu imwenga

²⁹ “Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kezawananga wanhu wa zisi izo, womuhita kuwawinga na kukala muna izisi zawo. ³⁰ Mndewa Mulungu yahakomeleza kuwananga wanhu wa zisi izo, sekemuizingize muna uloda kwa kusondelela milungu yawo. Sekemugeze kuvimanya viya viwotambikila milungu yawo, muladi mudahe kuitambikila ivo ivo. ³¹ Sekemumtambikile Mndewa Mulungu, Mulungu wenu fana wawo viwotambikila milungu yawo, kwaviya chila chinhu cha kutibusa chiya hachilonda Mndewa Mulungu, waitendela milungu yawo, mbaka wawatimbula muna umoto wana wawo wachilume na wachike muladi kutambikila milungu yawo.

³² “Tendeni chila chinhu chonimulagilizani, sekemongeze hebu seke-muhunguze chinhu.

13

¹ “One wahalawilila walotezi hebu wafambula nzozi vimwili wokwika chilagano cha kutenda mauzauza na mawewedeko, ² na mauzauza hebu mawewedeka yalawilile kumulongozani mweye kutambikila na kusang’hanila milungu ija hamunawahi kuitambikila baho umwaka. Hata one yaja yowekile chilagano yahalawilila, ³ sekemumtegeleze mulotezi hebu mfambula nzozi! Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kowasang’hanila wawo kuwagezani muladi yavimanye fana momulonda yeye Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kwa mizoyo yenu yose na kwa mihe yenu yose. ⁴ Msondeleleni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na mumdumbe yeye na muhulikeni na muzindilile malagilizo yake, mtambikileni na mulumbe nayo. ⁵ Mbali mkomeni mulotezi ija hebu mfambula nzozi kwaviya kalonga uvwizi kwa mbuli ya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu yoyumulavileni kuna iisi ya Misili, komukalile watumwa. Wogeza kumtendani muleke kukala kwa ugima uyumulagilizeni Mndewa Mulungu. Ivo niivo vondamusegeze wihi vimwili.

⁶ “Hata ndugu yako yeli mwana wa mami yako, hebu mwanago wa chilume hebu mwanago wa chike, hebu muke wako youmulonda, hebu mbiyako wa habehi, wodaha kukusongeza kwa chinyele utambikile milungu imwenga, milungu ija weye hebu wasaho zako hamuitambikile, ⁷ hebu milungu imwenga ya wanhu wokala habehi na mweye, hebu milungu ya wanhu wokala kutali, kulawa nhonga imwe ya isi mbaka nhonga imwenga.

⁸ Sekeumtogole hebu sekeumuhulike hebu sekeumuwolele ubazi hebu

sekeumulekele hebu sekeumkalize, ⁹ mbali kolondeka umkome. Mkono wako wolondeka uwe wa mwanduso kumkoma kwa dibwe, maabaho makono ya wanhu wose. ¹⁰ Mtoweni na mabwe mbaka yadanganike, kwaviya kageza kumtendani mumuleke Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yoyamulavileni kuna iisi ya Misili, komukalile watumwa. ¹¹ Maabaho wanhu wose wa Isilaili wezahulika na wezadumba, habule munhu yonday-atende kaidi mbuli ihile fana iyo.

¹² “Vondamukale muna yamabululu yomwing'hani Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, modaha kuhulika ¹³ kuwa wanhu wamwanga wehile kumwenu, wawasongeza wanhu wa bululu jawo. Walonga, ‘Chihite chikatambikile milungu imwenga,’ ija hamuimanyile, ¹⁴ ivo mwizapelemba na kuzahila na kuuza goya. One kweli kuwa mbuli ya kutibusa itendeka hagati yenu, ¹⁵ molondeka muwakome kwa panga wanhu wa bululu ijo na wanyama wawo wose. Dinangeni ng'hani bululu ijo. ¹⁶ Duganyeni hana dibuga vinhu vose vomuvihokile na kuvisoma moto fana nhambiko ya kutimbula kwa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. Bululu ijo dizakuwa na matongo mengi siku zose, najo hadizazengigwa kaidi. ¹⁷ Sekemusole chinhu chochilavigwe chitimbuligwe, muladi Mndewa Mulungu yaleke ludoko lwake, yamulaguseni unovu na ubazi na kumtendani muwe wengi ng'hani fana viyawalaganile wasaho zenu. ¹⁸ Mutegeleze dizi da Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, muzindilile malagilizo yake yonimulagilizeni na kutenda yanogile haulongozi wa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

14

Ndiya yambule mwiko na hayambule mwiko

(Walawi 11:1-47)

¹ “Mweye ni wana wa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, sekemuichanje sale hebu sekemuwegule iditwi chipindi cha ndilo. ² Kwaviya mweye ni wanhu welile kwa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, Mndewa Mulungu kamsagulani muwe wanhu wake kweli hagati ya wanhu wose muna izisi zose.

³ “Sekemuje chinhu chochose chitibusa. ⁴ Modaha kuja wanyama wano, ng'ombe na ng'hondolo na luti ⁵ na kulungu na mhala na ng'hogoni na luti wa kumbago na mhala mzelu na pofu na ng'hondolo wa kumulima. ⁶ Chila mnyama yeli na mapaga yoyaigolile banzi mbili na yoselula, iyo modaha kuja. ⁷ Mbali sekemuje mnyama yoyose ija mapaga yake hayaigolile banzi mbili na haselula. Sekemuje ngamia na buga na pelele, kwaviya wawo woselula mbali mapaga yawo hayaigolile banzi mbili. Wawo kumwenu wambula mwiko. ⁸ Iviya sekemuje nguluwe, kwaviya mapaga yake yaigola banzi mbili mbali haselula. Wawo kumwenu wambula mwiko. Sekemuje nyama zawo hebu sekemudalise mitufi yawo.

⁹ “Mwa vilumbe vose vovikala muna yamazi modaha kuja vino, chilumbe chochose chili na mpepe na makalabandu modaha kuja. ¹⁰ Mbali chilumbe chochose chilibule mpepe na makalabandu sekemuje. Icho kumwenu chambula mwiko.

¹¹ “Modaha kuja ndege yoyose hambule mwiko. ¹² Mbali sekemuje ndege wano, masumula na fulukombe na makungule ¹³ na chimhanga huwa na chila modeli ya masumula, ¹⁴ na chila modeli ya mahowe ¹⁵ na mbuni na lugawa na bata mazi na chila modeli za chinyang'huwi ¹⁶ na bundi ng'hengeu na zizinhila na mulu ¹⁷ na bundi matuwa na chilele na nhandala ¹⁸ na nzokowe na modeli za mulowa na chizogolo shamba na gombalima.

19 “Wang’onyo wose weli na mabawa wambula mwiko, sekemuje.
 20 Modaha kuja vilumbe vose havambule mwiko vili na mabawa.

21 “Sekemuje mnyama yoyose yafile mwenyewo, modaha kumwing’ha nyambenyambe yokala muna yamabululu yenu, yaje hebu modaha kumchuziya munhu wa isi inwenga, kwaviya mweye ni wanhu welile kwa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. Sekemumkimuse mwanaluti muna ditombo da mami yake.

Lagilizo kusionhela zaka

22 “Laveni zaka za vinhu vimugobola muna imigunda yenu chila mwaka.
 23 Maabaho hiteni hanhu ha kutambikila hoyahasagule Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, na muhawa haulongozi hake mwizakuja zaka ya mhule zenu ya divai yenu na ya mavuta na ya waudele wa mabumbila ya wanyama wenu. Tendeni ivo muladi muifunze kumdumba Mndewa Mulungu, Mulungu wenu siku zose. 24 One hanhu baho hahawa kutali kwaviya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kahasagula hanhu ha kumtambikila yeye heli kutali na ukaye, mweye hamudaha kupapa zaka za vinhu venu voyamwing’hileni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, tendeni vino, 25 chuuzeni vinhu venu va zaka na muzigale zihela hanhu haja hoyahasagule Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. 26 Sang’hanileni hela izo kwa kugula chochose chomulonda, nyama ya ng’ombe hebu nyama ya ng’hondolo hebu ching’waji chikola, mwizakuja haulongozi ha Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, hamwe na wanhu wa muna zikaye zenu. 27 Sekemuwazimize Walawi wowokala muna yamabululu yenu, kwaviya wabule uhazi hamwe na mweye.

28 “Chila uhelelo wa mwaka wa tatu galeni zaka za vinhu vose vimugobole na kuvika ngama muna yamabululu yenu. 29 Iyo izakuwa kwa ichimu cha Walawi, kwaviya wabule uhazi hamwe na mweye. Nyambenyambe na wachiwa na wagane wowokala muna yamabululu yenu, wezakuja na kwiguta. Tendeni vino muladi Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yamtemeleni mate kwa chila chinhu chondamusang’hane.

15

Mwaka wesaba (Walawi 25:1-7)

1 “Chila kuhelelo wa mwaka wesaba mwizawalekela wanhu wose wodaigwa. 2 Vino niwo vondamatende, chila imwe yoyamwazime miyage, kolondeka yamulekelele deni ijo, sekeyam dai kwaviya Mndewa Mulungu mwenyewo kalagiliza deni ijo disegezige. 3 Modaha kuwawangiliza nyambenyambe wamuliheni, mbali wakaya wayenu Waisilaili muwalekelele.

4 “Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezamtemelani mate muna iisi iyomwing’hani iwe yenu. Habule hata munhu imwe yondayawe ngayengaye, 5 one muhantegeleza Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kwa kuzindilila vinogile malagilizo yonimulagilizani diyelo. 6 Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezamtemelani mate fana viyamulaganileni. Mweye mwizawazima wanhu wa zisi nyingi, mbali mweye hamwizakwazima. Iviya mwizatawala zisi nyingi, mbali wawo hawezamtawalani.

7 “Kuhawa na munhu ngayengaye muna dibululu diyomwing’hani Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, sekemuwe wagila na wagahigahi kumwake. 8 Gubuleni makono yenu na mumwazime chiyasi chiyolonda bila kuwangilizigwa. 9 Muiteganye magesa yehile sekeyamwingileni muna

imizoyo yenu na kulonga, 'Mwaka wa saba, mwaka wa kuwalekela wochi-wada'i, wahabehi.' One muhamgesa ndugu yenu ngayengaye kwa ukali na kulema kumwing'ha chochose, yeye kodaha kumulilila Mndewa Mulungu kwa ichimu chenu na ivo yokuwa uhasanyi kumwenu. ¹⁰ Mwing'heni ngayengaye kwa makono mairi na kwa moyo umwe bila kulongeleta, kwaviya kwa ichimu icho Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezamtemelani mate kwa chila chimusang'hana. ¹¹ Kwaviya ngayengaye hawaswela muna iisi, ivo nomulagilizani mugubule makono yenu kwa wakaya wayenu na ngayengaye na wanhu wolonda muna iisi yenu.

*Voilondeka kuwatendela watumwa
(Kulawa 21:1-11)*

¹² "One mkaya miyago Muisilaili, wa chilume hebu wa chike yahachuzigwa kumwako, kezakusang'hanila kwa miyaka sita, mbali mwaka wesaba kwizamuleka yailegehe. ¹³ Vondaumuleke yailegehe, sekeumuleke yasegele bila chinhu. ¹⁴ Mwing'he kwa makono maidi chiya chiyakwing'hile Mndewa Mulungu, Mulungu wako, bumbila jako da ng'hondolo na mhule na divai. Kwizamwing'ha fana Mndewa Mulungu viyakutemele mate. ¹⁵ Kumbuka weye kukala mtumwa kuja Misili na Mndewa Mulungu, Mulungu wako, kakukombola, lekamana diyelo nokwing'ha lagilizo dino.

¹⁶ "Mbali msang'hani wako yahakulongela, 'Silonda kusegela kumwako,' kwaviya kokulonda weye na wanhu weli muna ikaye yako na kongelwa kukala na weye, ¹⁷ sola sanziya na utobole gutwi jake mbaka sanziya iyo ingile muna ulwivi, nayo kezakuwa mtumwa wako siku zose. Iviya msang'hani wako wa chike mtendele ivo ivo. ¹⁸ Wala sekeuwone udala vondaumuleke mtumwa wako yailegehe, kwaviya kakusang'hanila miyaka sita kwa nusu ya maliho ya msang'hani wa kulihigwa. Tenda ivo na Mndewa Mulungu, Mulungu wako, kezakutemela mate kwa chila chinhu choutenda.

Waudele wa ng'ombe na ng'hondolo

¹⁹ "Mwikile hakwe Mndewa Mulungu, Mulungu wako, waudele wose wa chilume wa bumbila jako da ng'ombe na ng'hondolo. Sekeuwasang'hanize ng'ombe wawo na ng'hondolo wawo na sekeuwakanhe yamazoya. ²⁰ Chila mwaka weye na wanhu wa muna ikaye yako mwizakuja wanyama wawo haulongozi ha Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, hanhu hondayahasagule Mndewa Mulungu. ²¹ Mbali mnyama iyo yahawa mbetembete hebu chipofu hebu chilema chochose, sekeumulave nhambiko kwa Mndewa Mulungu, Mulungu wako. ²² Kwizamuja mnyama iyo uhawa muna dibululu jako, wanhu wose wambule mwiko na hawambule mwiko wodaha kumuja fana viuja mhala hebu ng'hulungu. ²³ Sekemuje damu yawo, mbali mwiitile hasi fana mazi.

16

*Dugila da Pasaka
(Kulawa 12:1-20)*

¹ "Mutende dugila da mwezi wa Abibu na kutenda Dugila da Pasaka kwa hishima ya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kwaviya muna umwezi uwo wa Abibu, Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kamulavani kuna iisi ya Misili ichilo. ² Mulavileni nhambiko ya Pasaka Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kulawa muna yambumbila ya wanyama wenu, ng'ombe hebu ng'hondolo, hanhu ha kumtambikila hondayahasagule Mndewa Mulungu. ³ Sekemuje nhambiko iyo hamwe na magate yagumigwe lusu. Kwa siku saba mwizakuja magate hayagumigwe lusu nayo ni magate ya magayo,

kwaviya mulawa muna iisi ya Misili himahima. Ivo lusita lose londamukale mwizakumbuka siku ija yomulawile muna iisi ya Misili. ⁴ Kwa siku saba munhu yoyose muna iisi yenu sekeyeke lusu muna ikaye yake, nyama ija ichinjigwe siku ya mwanduso sekeisigale mbaka imitondo.

⁵ “Sekemulave nhambiko ya Pasaka muna dibululu jojose diyomwing’hani Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ⁶ Mbali mwizachinjila hanhu ha kumtambikila hondayahasagule Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. Baho mwizachinja nhambiko ya Pasaka nguku zikwingila kwa lusita luja luja lumulawile muna iisi ya Misili. ⁷ Mwizayambika nyama iyo na kuidila hanhu haja ha kumtambikila hondayahasagule Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. Maabaho igolo yake imitondo mwizabwela muna yamahema yenu. ⁸ Kwa siku sita mwizakuja magate hayagumigwe lusu, muna isiku yesaba mwizakuwa na mting’hano wa kumtogoza Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. Sekemusang’hane usang’hano wowose muna isiku iyo.

Dugila da Majuma

(Kulawa 34:22; Walawi 23:15-21)

⁹ “Peteni majuma saba kwandusila vimugobola mhule. ¹⁰ Maabaho mwiz-atenda Dugila da Majuma kwa hishima ya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kwa kulava nhambiko ya kulonda wenyewo, yondamulave fana viy-omtemelani mate Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ¹¹ Mwizadeng’helela haulongozi ha Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, mweye hamwe na wa-nenu wa chilume na wa chike na wasang’hani wenu na Walawi na nyam-benyambe na wachiwa na wagane wowokala hamwe na mweye. Tendeni yano hanhu haja ha kumtambikila hondayahasagule Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ¹² Mukumbuke kuwa mweye mukala watumwa kuna iisi ya Misili, ivo muzindilile malagilizo yano.

Dugila da Vibanda

(Walawi 23:33-43; Peta 29:12-39)

¹³ “Muhakomeleza kukobola mhule zenu na kukama zabibu zenu, tendeni Dugila da Vibanda kwa siku saba. ¹⁴ Mwizadeng’helela dugila ijo mweye na wanenu wa chilume na wa chike na wasang’hani wenu na Walawi na nyambenyambe na wachiwa na wagane wowokala muna yamabululu yenu. ¹⁵ Kwa siku saba mwizamtendela dugila Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, hanhu hondayahasagule, kwaviya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kezamtemelani mate kwa vinhu venu vimuhandile na sang’hano zenu zomusang’hana. Ivo mwizadeng’helela ng’hani.

¹⁶ “Chipindi cha Dugila da Pasaka na Dugila da Majuma na Dugila da Vibanda, walume wose wa isi yenu wezakwiza kumtambikila Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, miyanza mitatu chila mwaka hanhu hondayahasagule. Sekewahite haulongozi ha Mndewa Mulungu makono muhala. ¹⁷ Wanhu wose wezagala vitumetume viwodaha, fana viwatemeligwe mate na Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

Ulangulizi wa kuwatendela wanhu voilondeka

¹⁸ “Mwizasagula wasemi na wemilizi kulawa muna yamakabila yenu yon-dayamwing’heni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, nawo wezawahumiza wanhu voilondeka. ¹⁹ Muhumize voilondeka na sekemulole chihanga cha munhu na sekemuhokele lushwa, kwaviya lushwa yotula meso ya wanhu weli na ubala na kwagiza mbuli ya wanhu wanogile. ²⁰ Tendeni voilondeka muladi mudahe kukala na kuihazi isi iyomwing’hani Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

21 “Muhamzengela lupango Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, seke-musimike mbiki wa chilaguso cha mulungu wa uvwizi Ashela habehi na uu-pango. 22 Wala sekemusimike mhanda iyoihila Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

17

1 “Sekemumulavile Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, nhambiko ya ng'ombe hebu ng'hondolo yeli na chilema chochose, kwaviya mbuli iyo yomtenda Mndewa Mulungu, Mulungu wenu yehilwe.

2 “One muhahulika muna dibululu dimwe mwa mabululu yenu kuwa kauko mulume hebu muke yotenda wihi haulongozi wa Mndewa Mu-lungu, Mulungu wenu, na kubena lagano jake, 3 nayo kahita kusang'hanila milungu imwenga na kuitambikila, iviya katambikila zuwa hebu mwezi hebu nhondo hebu vinhu vimwenga va kuulanga viya vonivigomese, 4 na mweye muhahulika mbuli izo, mwizalola goya, one ihawa kweli kuwa chinhu icho cha kutibusa chitendigwa Isilaili, 5 mulaveni kunze ya dibu-lulu munhu iyo na mumtowe na mabwe mbaka yadanganike. 6 Munhu kodaha kukomigwa kwa ukalangama wa wanhu waidi hebu watatu. One mkalangama yahawa imwe, munhu iyo sekeyakomigwe. 7 Wakalangama wezakwandusa kumtowa na mabwe, maabaho wanhu wamwenga nawo wezamtowa. Vino niivo vondamusegeze wihi kumwenu.

8 “One wasemi wahapotwa kuhumiza mbuli ndala muna yamabululu yenu, fana viya mbuli ya kukoma bila kuilunga hebu mbuli ya kuibishila hebu mbuli ya kumulumiza imwenga, maabaho mwizasegela na kuhita hanhu hondayahasagule Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. 9 Uko mwiz-ahita kwa wakulu wa nhambiko Walawi na msemi yeli muna isang'hano chipindi icho, mwizalonga mbuli haulongozi wawo, nawo wezahumiza. 10 Maabaho mwizatenda fana vondawamulongeleni hanhu haja hon-dayahasagule Mndewa Mulungu, muiteganye mutende chila chinhu fana vondawamulagilizeni. 11 Molondeka musondelele ndagilizi na ulamuzi wondawaulave kumwenu. Sekemuleke kutenda fana vowamulongeleni. 12 Munhu yoyose yolema kumuhulika msemi hebu mkulu wa nhambiko yoyemile baho kumsang'hanila Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kolon-deka yakomigwe, kwa kutenda ivo mwizasegeza wihi uwo mwa Waisilaili. 13 Maabaho chila munhu kezahulika mbuli ino na kezadumba, habule munhu imwenga yoyose yondayageze kutenda ivo kaidi.

Malagilizo kusionhela mfalume

14 “Vondamwingile muna iisi iyomwing'hani Mndewa Mulungu, Mu-lungu wenu, muihazi na kukala umo, maabaho mwizalonga, ‘Chizakwika mfalume kumwetu, fana zisi za banzi zose.’ 15 Modaha kumwika mfalume yondayamsagule Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. Mwizamwika imwe wa wakaya wayenu yawe mfalume wenu. Sekemumtende nyambenyambe yeli siyo mkaya miyenu yawe mfalume wenu. 16 Mfalume kolondeka sekeyawe na vihongwe wengi, hebu sekeyawabweleze wanhu Misili muladi yapate vihongwe wengi, kwaviya Mndewa Mulungu kawazuma sekewab-wele uko ng'o. 17 Mfalume sekeyawe na wanaake wengi, buleivo keza-muleka Mulungu, hebu sekeyaipatile hela na zahabu nyingi. 18 Vondayawe muna ichigoda chake cha chifalume, kolondeka yandike chitabu cha malag-ilizo yano haulongozi ha wakulu wa nhambiko Walawi. 19 Chitabu icho kezakuwa nacho na kezachisoma siku zose za ugima wake, muladi yaifunze kumdumba Mndewa Mulungu, Mulungu wake. Yazindilile na kutenda

mbuli zose za lagilizo dino na ndagilizi zino, ²⁰ muladi sekeyaigode kwa ndugu zake na kudika hakwe lagilizo dino kwa vovose. Maabaho yeye na welesi wake wezatawala siku nyingi muna iisi ya Isilaili.

18

Chowolondeka kupata wakulu wa nhambiko na Walawi

¹“Wakulu wa nhambiko yani Walawi, sekewapate hanhu ha isi uko Isilaili. Wawo wezakuja hanhu ha nhambiko iyolaviligwa Mndewa Mulungu kwa moto. ²Wala sekewawe na uhazi mwa ndugu zawo, Mndewa Mulungu niyiyo uhazi wawo fana viyawalongele.

³“Ino izakuwa haki ya wakulu wa nhambiko kulawa kwa wanhu wolava ng'ombe hebu ng'hondolo. Mkulu wa nhambiko kolondeka yeng'higwe mkono na makanza na utumbo. ⁴Mwizaweng'ha mhule zenu za mwanduso kugobola na divai na mavuta yenu ya mzaituni na mazoya ya mwanduso ya ng'hondolo wenu. ⁵Mana Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kadisagula kabila da Walawi muna yamakabila yose, dimsang'hanile fana wakulu wa nhambiko siku zose.

⁶“One Mulawi yoyose yolawa muna dibululu dimwe mwa mabululu ya Isilaili koyakalile, yaheza kwa kulonda mwenyewo hanhu hondayahasagule Mndewa Mulungu, ⁷baho kodaha kusang'hanila kwa zina da Mndewa Mulungu, Mulungu wake, fana waja Walawi wamwenga viwosang'hanila haulongozi wa Mndewa Mulungu. ⁸Kolondeka yeng'higwe ndiya fana wakulu wa nhambiko wamwenga, ingawa kanazo hela zoyapatile kwa kuchuuzwa vinhu va ndugu zake.

Lamulo kusionhela vihendo vigeni va kutibusa

⁹“Vondamwingile muna iisi iyomwing'hani Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, sekemuifunze vihendo vigeni va kutibusa vowotenda wanhu wa zisi izo. ¹⁰Sekekuwe na munhu yoyose vimwili yomtimbula muna umoto mwanage wa chilume hebu wa chike kuwa nhambiko, hebu mulaguzi hebu munhu yotowa lamuli hebu munhu yotowa bawo, ¹¹hebu muhawi hebu munhu yolonda mbuli kulawa kwa mizimu na vinyamkela hebu kulawa kwa wanhu wadanganike. ¹²Kwaviya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu komwihila munhu yoyose yotenda mbuli zino, kwa ichimu cha mbuli izo zozitibusa, Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezawawinga wanhu wa zisi izo haulongozi wenu. ¹³Sekemuwe na ubananzi haulongozi wa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

Chilagano cha kwing'higwa mulotezi

¹⁴“Wanhu wano woonda muwawing wosondelela kulola bawo na walaguzi, mbali Mndewa Mulungu, Mulungu wenu halonda mutende ivo. ¹⁵Ivo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kezamsagulilani mulotezi yalingile fana niye kulawa muna iwakaya wayenu, molondeka mumtegeleze.

¹⁶“Icho niicho chimumpulika Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kuja Holebu, siku ija vimuiting'hane na kulonga, ‘Sekechidihulike kaidi dizi da Mndewa Mulungu, Mulungu wetu, hebu sekechiuwone kaidi moto uno mkulu, buleivo chizadanganika.’ ¹⁷Ivo Mndewa Mulungu kanilongela, ‘Walonga ukweli. ¹⁸Nizagala mulotezi yalingile fana weye kulawa muna iwanhu wawo wenyewo, nizamulongela cha kulonga, nayo kezawalongela chila chinhu chonimulagiliza. ¹⁹One munhu yoyose yahalema kuhulika mbuli zangu ziyolonga mulotezi kwa zina jangu, niye mwenyewo nizamtagusa. ²⁰Mbali one mulotezi yoyose yahalonga kwa zina da milungu

imwenga hebu yondayageze kulonga mbuli kwa zina jangu mbali niye simulongele yalonge, mulotezi iyo kolondeka yakomigwe.’²¹ Mbali mweye modaha kulonga, ‘Chodahaze kuvimanya kuwa mbuli ija yolawa kwa Mndewa Mulungu?’²² One mulotezi yahalonga mbuli kwa zina da Mndewa Mulungu, one mbuli iyo hailawilila hebu haiwa kweli, mbuli iyo hailongile Mndewa Mulungu, mbali mulotezi kailonga kwa kuigoda. Sekemumdumbe mulotezi iyo.

19

Mabululu ya kukimbilila

(Peta 35:9-34; Yohua 20:1-9)

¹ “Mndewa Mulungu yondayawadanganize wanhu wawo na kumwing’hani isi yawo, muwawinge na kukala muna yamabululu yawo na muna zikaye zawo, ² mwizakwika hakwe mabululu matatu muna yamabululu yondayamwing’heni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu muyahazi. ³ Mwizatenda makumba muna yamabululu yayo na kuigola vihande vitatu isi yondayamwing’heni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, muladi chila munhu yondayakome munhu yadahe kukimbilila uko.

⁴ “One munhu yahamkoma miyage bila kwiilunga, nayo hamwihile, kodaha kukimbilila bululu dimwe mwa mabululu yayo, kuikombola ugima wake. ⁵ One wanhu waidi wahahita hamwe kumbago kuzahila ngodi, viyokanha nhemu isomoka kulawa kuna umuhini wake na imkoma ija munhu imwenga, munhu iyo kodaha kukimbilila kuna dibululu dimwe mwa mabululu matatu yayo muladi yawe mgima. ⁶ One kuhawa na bululu dimwe muhala, munhu yolihilizila kodaha kumsondelela. Kezangwila na kumkoma munhu iyo yamkomile miyage, ingawa halondeka kukomigwa kwaviya hamwihile baho haichanduso. ⁷ Lekamana nomulagilizani mwiike hakwe mabululu matatu.

⁸ “One Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yahatagamula mhaka za isi yenu, fana viyawahile wasaho zenu, nayo kamwing’hani isi yose iyalaganile kuweng’ha wasaho zenu, ⁹ one muhazindilila malagilizo yano yose yonimulagilizani diyelo, muhamulonda Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na kusondelela nzila zake siku zose, mwizakongeza mabululu yamwenga matatu. ¹⁰ Tendeni vino muladi munhu yelibule ubananzi sekeyakomigwe muna iisi ija Mndewa Mulungu, Mulungu wenu yondayamwing’heni kuwa yenu, muladi sekemuwe na ubananzi wa kukoma.

¹¹ “Mbali one munhu yahamwihila miyage na kumsepa na kumwinukila, kamtowa mbaka kadanganika, nayo kakimbilila bululu dimwe muna yamabululu matatu, ¹² walasa wa bululu jake wezangala munhu iyo yakomile kwa yolihiliza chisasi cha ukomaji uwo, muladi yakomigwe. ¹³ Sekemumuwonele ubazi munhu iyo, mbali musegeze wihi wa kumkoma munhu yelibule ubananzi muna iisi ya Isilaili, muladi mukale kwa tindiwalo.

Mhaka za umwaka

¹⁴ “Sekemusegeze chinhu chochilagusa mhaka ya wakaya wayenu, chochikigwe goya umwaka muna iisi iyomwing’hani Mndewa Mulungu, Mulungu wenu muhizi.

Wakalangama

¹⁵ “Mkalangama imwe hafaya kumulavila ukalangama munhu yoyose kwa ubananzi hebu kwa uhasanyi wowose. Mbali yolondeka ilaviligwe ukalangama na wanhu waidi hebu watatu. ¹⁶ One mkalangama yahalava

ukalangama wa kuwonela kwa kulonga uvwizi, ¹⁷ wanhu waidi wowoi-huma na mbuli izo wolondeka walonge haulongozi ha Mndewa Mulungu na haulongozi ha wakulu wa nhambiko na wasemi wondawawe baho siku iyo. ¹⁸ Wasemi wezalola goya mbuli iyo, one mkalangama yahawa mvwizi na komulavila ndugu yake ukalangama wa uvwizi, ¹⁹ mkalangama iyo kolondeka yatendeligwe fana viyalondile kumtendela ija iyamulongezeze. Ivo niivo vondamusegeze wihi hagati yenu. ²⁰ Maabaho wamwenga wose wasigale wezahulika chochilawilile, wezadumba na habule munhu yondayatende wihi fana uwo vimwili. ²¹ Sekemuwawonele ubazi wanhu walingile ivo. Ugima wizalihigwa kwa ugima na ziso kwa ziso na zino kwa zino na mkono kwa mkono na mgulu kwa mgulu.

20

Ndagilizi kusunhela ng'hondo

¹ “Vondamuhite kuna ing'hondo kuitowa na wehi wenu, muhawona vihongwe na mituka na wanhu wengi kufosa mweye, sekemudumbe, kwaviya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yoyamulavileni muna iisi ya Misili, kahabehe na mweye. ² Mung'hali hamunakwandusa kuitowa, mkulu wa nhambiko kezakwiza kulonga na bumbila da wakalizi. ³ Na kezalonga, ‘Tegelezeni mweye Waisilaili, diyelo mohita kuna ing'hondo kwiitowa na wehi wenu. Sekemufe moyo hebu sekemudumbe hebu sekemugudemeke kwa ichimu cha wehi wenu. ⁴ Kwaviya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezahita hamwe na mweye kuitowa na wehi wenu kwa ichimu chenu na kumtendani muhume.’

⁵ “Maabaho walangulizi wezawalongela wanhu, ‘Kuna munhu yoyose yazengile kaye na hanailimbula? Yabwele ukaye muladi sekeyadanganike kuna ing'hondo na munhu imwenga yailimbule. ⁶ Kuna munhu yoyose yandile mizabibu mbali halimbule matunda yake? Yabwele ukaye muladi sekeyadanganike kuna ing'hondo na munhu imwenga yasang'hanile kaye yake. ⁷ Kuna mulume yoyose yafungile zengele na kahabehe kusola? Yabwele ukaye muladi sekeyadanganike kuna ing'hondo na mulume imwenga yamsole mhambe wake.’ ⁸ Walangulizi wezagendeleta kuwalongela wanhu, ‘Kuna munhu yoyose yafile moyo na yodumba? Yabwele ukaye muladi sekeyawatende wayage wafe moyo fana yeye.’ ⁹ Wakulu wahakomeleza kulonga na wanhu, wezawasagula wakalizi wawalangulize wanhu.

¹⁰ “Vondamukwenukile bululu kwiitowa nawo, teng'hu weng'heni wanhu nyafasi ya tindiwalo. ¹¹ Wene bululu ijo wahalonda tindiwalo na kwiza kumwenu, ivo wanhu wose wa umo wezakuwa watumwa wenu na kuwasang'hanileni. ¹² Mbali one wanhu wa bululu ijo hawalondile tindiwalo na wosagula kuitowa, wanhu wenu wezadizunguluka bululu jawo. ¹³ Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yahadiguma bululu ijo muna yamakono yenu, muwakome kwa zele walume wose. ¹⁴ Mbali wanaake na wana na ng'ombe na chila chinhu muna dibululu, modaha kuvisola kwa ichimu chenu wenyewo na modaha kudeng'helela vinhu vomuvihokile kwa wehi wenu, viyamwing'hileni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ¹⁵ Vino niivo vondamuyatendele mabululu yose yeli kutali na hayeli ya isi ino bule.

¹⁶ “Mbali vondamupate yiambululu muna iisi iyomwing'hani Mndewa Mulungu, Mulungu wenu miahazi, sekemusigaze chinhu chili na ugima chochose. ¹⁷ Wadanganizeni wanhu wose, Wahiti na Waamoli na Wakanaani na Wapelizi na Wahivi na Wayebusi, fana viyalagilize Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ¹⁸ Buleivo wezamfunzani kutenda vihendo vawo va kutibusa

vowavitendile kwa milungu yawo, na kuwatendani mumuhasanye Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

¹⁹ “Mwahadizunguluka bululu kwa siku nyingi kwa kutenda ng’hondo kumwawo, sekemukanhe mibiki ya matunda kwa nhemo. Vino mibiki iyo ili muna imigunda ni wanhu mbaka muidanganize? Modaha kuja matunda ya mibiki iyo, mbali sekemuikanhe. ²⁰ Modaha kukanha mibiki imwenga muisang’hanile kudizinga bululu mbaka mudisole.

21

Mkomaji hamanyika

¹ “Munhu yahakomigwa muna iisi iyomwing’hani Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, one hamummanyile yelihi yamkomile, ² walangulizi na wasemi wenu wahite wakalole utali wa kulawa hanhu koyakomiligwe imunhu mbaka mabululu yeli habehi. ³ Maabaho walangulizi wa bululu dili habehi na hanhu howaufikile umtufi, wezasola dang’ang’a da ng’ombe hanasang’hana usang’hano. ⁴ Walangulizi wa bululu ijo wezadihumulusa dang’ang’a ijo mbaka kuna dikolongo da chizanda hachinyala, kolongo ijo hadilimigwa hebu hadihandigwa, uko wezadibena isingo dang’ang’a ijo. ⁵ Wakulu wa nhambiko weli wana wa Lawi wakwenhuke kuulongozi, kwaviya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kawasagula wamsang’hanile na kutemela mate kwa zina da Mndewa Mulungu na kulamula mbuli zawo zose. ⁶ Na wakulu wa bululu dili habehi na haja howaufikile mtufi wa munhu iyo, wanawe makono yawo mchanya ya ijo didang’ang’a dibenigwe isingo umo muna dikolongo. ⁷ Walonge, ‘Chabule ubananzi wa kumkoma munhu ino na iviya hachivimanyile yelihi yamkomile. ⁸ Mndewa Mulungu walekelele wanhu wako Waisilaili, wouwalavile muna iisi ya Misili. Chilekelele na sekewike ubananzi kwa kumkoma munhu iyo yelibule ubananzi.’ ⁹ Ivo ukomaji uwo hawizamtendani muwe na ubananzi, kwaviya mutenda yaja yomnogeza Mndewa Mulungu.

Wanaake wafungwa wa ng’hondo

¹⁰ “Muhahita kuitowa ng’hondo na wehi wenu, Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yahamtendani muhume na kuwasola wafungwa, ¹¹ one imwe wenu yahawona muke yanogile mwa wafungwa waja, yahanogelwa nayo na kulonda kumsola, ¹² yangale ukaye yake na yamuwegule ditwi jake na yamuwegule ng’hombe zake. ¹³ Yavale mawalo yamwenga na yakale muna ikaye yake na kuwatendela nhanga tati zake na mami zake kwa lusita lwa mwezi umwe, maabaho yamsole. ¹⁴ One muke iyo hamnogege bule, yamuleke yahite kokose koyolonda. Sekeyamchuuze hebu sekeyamtende mtumwa, kwaviya kamtendela vihile.

Uhazi wa mwana wa udele

¹⁵ “One mulume yahawa na wake waidi, muke imwe komulonda ng’hani na imwenga hamulonda, wose wamwelekelwa wana wa chilume, mbali mwana wa udele ni wa muke ija hamulonda ng’hani, ¹⁶ siku von-dayaweng’he uhazi wanage, sekeyamwing’he uhazi mwana wa udele wa muke iyomulonda fana mwana wa muke hamulonda, yeli mwana wa udele. ¹⁷ Kolondeka yamtogole ija mwana wa udele wa muke ija yeli hamulonda na yamwing’he haki yake, miyanza midi ya vinhu vake.

Mwana yeli na moyo mdala

18 “Munhu yahawa na mwana yeli na moyo mdala na kotunduka na hamuhulika tati yake hebu mami yake viwomtagusa, ¹⁹ tati yake na mami yake wezamsola na kumgala kwa walala kuna ulwivi lwa bululu. ²⁰ Tati yake na mami yake wezawalongela walala wa bululu, ‘Mwanetu kana moyo mdala na kotunduka na halonda kuchitegeleza na mmelo na kokolwa upele.’ ²¹ Maabaho walume wose wa bululu ijo wezamtowa na mabwe mbaka yadanganike. Ivo mwizasegeza wihi kunwenu. Chila munhu muna iisi ya Isilaili kezahulika mbuli iyo na kezadumba.

Malagilizo mbasakanyo

²² “One munhu yahatenda ubananzi woumulonda yakomigwe, na yahakomigwa kwa kutumbikigwa muna umbiki, ²³ mtufi wake sekeulekigwe uchanya ya mbiki ichilo chose. Molondeka muuwande siku iyo iyo, kwaviya munhu yatumbikigwe muna umbiki kaduwiligwa na Mulungu. Sekemuitende isi iyomwing’hani muihazi Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yambule mwiko.

22

¹ “One uhamuwona ng’ombe hebu ng’hondolo wa mkaya miyago kaga, sekeumuleke, mbali umbweze kwa mwenyewo. ² One ukaye kwa mkaya miyago kuhawa kutali hebu one hummanyile, basi hita nayo ukaye yako, ukakale nayo mbaka mwenyewo vondayeze, umbwezeleze. ³ Iviya tenda ivo iyo uhawona chihongwe hebu mawalo hebu chinhu chimwenga chochose chodayagize mkaya miyago. Sekeuleke kumtaza.

⁴ “One chihongwe hebu ng’ombe wa mkaya miyago kagwa hasi mungwazo wa nzila, sekeumuleke, mwinule yeme kwa magulu yake kaidi.

⁵ “Muke sekeyayawale viwalo va chilume na mulume sekeyayawale viwalo va chike. Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, komwihila munhu yotenda mbuli zino.

⁶ “One uhawona chisanza cha ndege china makinda hebu mafinga, na ndege mwene makinda yayo kayagubika makinda yayo hebu mafinga, sekeumsole ndege na makinda yake. ⁷ Kodaha kusola kinda da ndege, mbali umuleke mami yake yahite. Uhatenda ivo kwizatemeligwa mate na kwizakala siku nyingi.

⁸ “Vondauzenge kaye, zenga ng’huta banzi zose za digulu, muladi sekeugale ubananzi muna ikaye yako munhu yahagwa uko.

⁹ “Sekeuhande mizabibu yako hamwe na matunda yamwenga, waha-tenda ivo, matunda yose yezakuwa yambula mwiko, siyo yaja youhandile muhala, mbali na matunda ya mizabibu iviya.

¹⁰ “Sekeulime mgunda kwa kusang’hanila ng’ombe na chihongwe hamwe.

¹¹ “Sekeyawale mawalo yasonigwe kwa sifu na chitani hamwe.

¹² “Funga mahambo muna zimhembe nne za walo jako.

Malagilizo kusonhela mbuli za sola

¹³ “One munhu yahasola muke na kumbandama na hamwande kalamula kumwasa, ¹⁴ na kumulongeleza mbuli za chinyala na kamulonga vihile, kalonga, ‘Nimsola muke ino na vinibandame, siwonile umhambe wake,’ ¹⁵ maabaho tata na mama wa mwanamke iyo wezasola chitambala cha chilagusa kuwa muke iyo kakala mhambe na kuchilagusa kwa walala kuna ulwivi lwa dibululu. ¹⁶ Maabaho tata wa mwanamke iyo kezawalongela walala, ‘Mulume ino nimwing’ha mwanangu yamsole, mbali sambi hamulonda kaidi. ¹⁷ Kavwiza na kalonga kuwa viyamsolile hakalile mhambe bule.

Mbali chino ni chilaguso chochilagusa kuwa mwanangu kakala mhambe.' Maabaho tata na mama wa muke ija wezakunjula chitambala haulongozi wa walala wa bululu. ¹⁸ Maabaho walala wa bululu wezamsola mulume ija na kumulanha mibalati. ¹⁹ Iviya wezambulongela mulume iyo yalave vihande gana va hela na kumwing'ha tata wa mwanamke iyo, kwaviya kamguma chinyala mwanamke iyo wa Isilaili. Nayo kezagendelela kuwa muke wake na hezamwing'ha chibuwa cha nyasa ugima wake wose.

²⁰ "Mbali one mbuli iyo ihawa kweli na habule ukalangama wa umhambe wake, ²¹ wezamgala kunze ya lwivi lwa kaye ya tati yake, walume wa bululu jake wezamtowa na mabwe mbaka yadanganike. Kwaviya kaiguma chinyala isi ya Isilaili kwa kugona na mulume yang'hali hanasoligwa, kuno yang'hali kokala muna ikaye ya tati yake. Kwa kutenda ivo mwizasegeza wihi kumwenu.

²² "One mulume yahagwiligwa ugoni na muke wa munhu imwenga, wose waidi wolondeka wakomigwe. Kwa kutenda ivo, mwizasegeza wihi uwo muna iisi ya Isilaili.

²³ "One mulume yahagwiligwa mudibululu kombandama mhambe yoyauzigwe na mulume imwenga, ²⁴ wose waidi mwizawalava kunze ya bululu na muwatowe na mabwe mbaka wadanganike. Muke iyo kolondeka yakomigwe kwaviya hagutile ng'hondo kupula yatazigwe, ingawa kakala muna dibululu. Na mulume kolondeka yakomigwe kwaviya kamguma chinyala muke wa miyage. Kwa kutenda ivo mwizasegeza wihi uno vimwili.

²⁵ "Mbali one mulume yahaiting'hana na muke yoyauzigwe na mulume imwenga kuchuwala, yahamgwila na kumbandama, mulume muhala niyo yondayakomigwe. ²⁶ Muke iyo sekeyatendigwe chinhu chochose kwaviya hatendile uhasanyi wowose wa kumtenda yakomigwe. Mbali ino ilinga fana munhu yomzumhila miyage na kumkoma. ²⁷ Mulume iyo kamgwila mhambe iyo kwa nguvu kuna ichuwala, ingawa kaguta ng'hondo kupula yatazigwe, mbali hapatile munhu wa kumtaza.

²⁸ "One mulume yahafikigwa kombandama mhambe hanauzigwa, ²⁹ mulume iyo kezamwing'ha tata wa mhambe iyo vihande malongo matano va hela, kwaviya kamguma chinyala muke iyo, nayo kezakuwa muke wake. Halondeka kumwing'ha chibuwa cha nyasa siku zose za ugima wake.

³⁰ "Mulume yoyose sekeyambandame muke wa tati yake, muladi sekeyamgume chinyala tati yake.

23

Kubaguligwa mwa wanhu wa Mulungu

¹ "Mulume yoyose yoyalumile zimbwegele hebu yoyakanhigwe ulume wake, sekeyengile muna umting'hano wa wanhu wa Mndewa Mulungu.

² "Na mwana wa mmbago yoyose, hebu mwana yondayamweleke, mbaka welesi wa longo, halondeka kwingila muna umting'hano wa wanhu wa Mndewa Mulungu.

³ "Muamoni hebu Mmoabu yoyose, welekwa wawo wose, mbaka welesi wa longo, hawalondeka kwingila muna umting'hano wa wanhu wa Mndewa Mulungu siku zose. ⁴ Kwaviya walema kumwing'hani ndiya na mazi vimukalile mzila kulawa Misili, na kwaviya wamwing'ha usang'hano Balaamu mwana wa Beoli kulawa Pesoli kuja Mesopotamiya, muladi yawaduwileni. ⁵ Mbali Mndewa Mulungu, Mulungu wenu hatogole kumtegeleza Balaamu, Mulungu wenu kahindula duwilo ijo na kuwa

kutemeligwa mate, kwaviya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kamulondani. ⁶ Siku zose sekemuwataze wakale kwa tindiwalo hebu kupata vinhu vingi.

⁷ “Sekemuwehile Waedomu, kwaviya wawo ni wakaya wayenu Waisilaili. Iviya sekemuwehile Wamisili, kwaviya mukala kuna iisi yawo fana nyambenyambe. ⁸ Welesi wawo, kwandusila welesi wetatu wezatogoleligwa kwingila muna umting’hano wa wanhu wa Mndewa Mulungu.

Kwambula mwiko muna dilago

⁹ “Vondamuwe muna yamalago chipindi cha ng’hondo, muyepule na chila chinhu cha kumtendani mwambule mwiko. ¹⁰ One kumwenu kuhawa na munhu yoyose yambule mwiko kwa ichimu cha kulawigwa na shahawa ichilo, iyo kezalawa kunze ya lago na kezakala baho. ¹¹ Mbali ihafika ichigulogulo kezakoga, zuwa vondadihonge kodaha kubwela muna dilago.

¹² “Molondeka muwe na hanhu kunze ya lago hondamuhite mwanza mkulu. ¹³ Muna ivinhu venu molondeka muwe na gembe, vondamuhite uko, mwizadisang’hanila kuhimbila kombo na kusiliza mavi yenu. ¹⁴ Lago jenu dolondeka jele, kwaviya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kogenda muna dilago jenu muladi yamkomboleni na kumtendani muwahume wehi wenu. Ivo sekemuleke yawone chinhu chochose chihile, buleivo keza-mulekani.

Malagilizo mbasakanyo

¹⁵ “One mtumwa yahakimbilila kumwenu, sekemumbweleze kwa mwenevale wake. ¹⁶ Kezakala na mweye hanhu hohose hondayasagule muna yamabululu yenu, hanhu homnogela. Sekemumbamanye.

¹⁷ “Muisilaili yoyose, mulume hebu muke halondeka kuwa malaya wa kaye ya mulungu imwenga. ¹⁸ Hela yoyose yoipatike kwa ichimu cha umalaya uwo, sekeigaligwe kuna ikaye ya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kuliha chilaho, kwaviya mulume hebu muke yeli malaya wa kaye ya milungu imwenga, Mndewa Mulungu komwihila munhu yotenda mbuli iyo.

¹⁹ “Uhamwazima hela mkaya miyago hebu ndiya hebu chinhu chimwenga chochose, sekeulonde yakulihe nyingi kufosa chiya chiumwing’hile. ²⁰ One uhamwazima nyambenyambe kodaha kumulonda yakulihe nyingi kufosa chiumwing’hile, mbali mkaya miyago sekeumulonde yakulihe nyingi kufosa chiumwing’hile. Kwa kutenda ivo, Mndewa Mulungu, Mulungu wako, kezakutemela mate muna zisang’hano zako zose zondausang’hane muna iisi yondautehite kuihazi.

²¹ “Vondawike chilaho kwa Mndewa Mulungu, Mulungu wako, sekeukalame kuchifikiza, kwaviya Mndewa Mulungu, Mulungu wako kezachidai kumwako, na kwizakuwa kuhasanya. ²² Mbali kuleka kwika chilaho siyo uhasanyi. ²³ Uiteganye kufikiza chilaho chouilahile kwa mulomo wako, kwaviya kumwikila chilaho Mndewa Mulungu, Mulungu wako bila kuwangilizigwa.

²⁴ “Uhafosela muna umgunda wa zabibu wa mkaya miyago, kodaha kuja zabibu viulonda, mbali sekewike muna ichisege chako. ²⁵ Uhafosela muna umgunda wa mkaya miyago uli na mhule, kodaha kukwanyula masuke yake kwa mkono na kuja, mbali sekeukanhe na sengo.

1 “One mulume yahasola muke na hamwande hamulonda kaidi kwaviya kawona hafaya, mulume yahamwing’ha chibuwa cha nyasa na kumuwinga ukaye yake, muke iyo yahasegela,² na kusoligwa na mulume imwenga,³ one mulume iyo wekaidi yahamwing’ha chibuwa cha nyasa na kumuwinga ukaye yake, hebu one mulume iyo yahadanganika,⁴ basi mulume ija wa mwanduso halondeka kaidi kumbwelela muke iyo, kwaviya kambula mwiko kamala. Kutenda ivo ni kumtibusu Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. Ivo sekeuwatende wanhu wahasanye muna iisi ija iwokwing’higwa na Mndewa Mulungu, Mulungu wako uihazi.

5 “Mulume yasalile sambu kolondeka sekeyahite kuna ing’hondo hebu sekeyeng’higwe sang’hano yoyose, kolondeka yailegehe kwa mwaka umwe, muladi yakale ukaye na kudeng’helela na muke wake.

6 “Munhu yoyose sekeyasole dibwe da hasi hebu da uchanyha da kudundila kuwa lehani, kutenda ivo kwizamtenda munhu iyo yawe na nzala.

7 “Munhu yoyose yahambawa Muisilaili miyage na kumtenda yawe mtumwa wake hebu kumchuuza kuna uutumwa, munhu iyo kolondeka yakomigwe. Kwa kutenda ivo mwizasegeza wihi kumwenu.

8 “One munhu yahalumwa utamu wa mbende, molondeka muiteganye kusondelela malagilizo ya Walawi. Fana viniwalagilize wawo, niivo vondamutende kwa kuitoganyana.⁹ Kumbukeni chiya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, chiyamtendele Miliamu vimukalile muna umwanza kulawa Misili.

10 “Uhamwazima mkaya miyago chinhu chochose, sekewingile muna ikaye yake kusola walo kuwa lehani.¹¹ Mgozele kunze na umuleke yeye mwenyewo yakugalile walo ijo.¹² One yahawa ngayengaye, sekeukale na walo jake ichilo chose.¹³ Chila ichigulogulo mbwelezele walo ijo, muladi ichilo viyogona yadahe kuyawala na kukulondela utemeligwe mate. Kutenda ivo vinoga haulongozi ha Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

14 “Sekemumbamanye msang’hani yeli ngayengaye, yawe mkaya miyenu Muisilaili hebu nyambenyambe yokala muna yamabululu yenu.¹⁵ Chila siku muliheni yombe jake ding’hali zuwa hadinakuswa, kwaviya yeye ni ngayengaye na kohuwila yombe ijo, buleivo kezamulilila Mndewa Mulungu kwa ichimu chenu na kulila kwake kolagusa kuwa mutenda uhasanyi.

16 “China tata sekewakomigwe kwa uhasanyi wa wana wawo, hebu wana sekewakomigwe kwa uhasanyi wa tati zawo, chila munhu kolondeka yakomigwe kwa uhasanyi wake mwenyewo.

17 “Muhumize voilondeka kwa nyambenyambe na wachiwa, hebu sekemusole walo da mgane kuwa lehani.¹⁸ Kumbukeni kuwa mukala watumwa kuna iisi ya Misili, Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kamkombolani kulawa uko, lekamana nomulagilizani mutende vino.

19 “Vondamugobole vinhu vomuhandile muna imigunda yenu na kuzimiza masuke yamwanga, sekemubwele kuyasola, ila walekeleni nyambenyambe na wachiwa na wagane, muladi Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yamtemeleni mate muna zisang’hano zenu zose.²⁰ Muhaha matunda ya mizaituni yenu, sekemubwele kaidi kwaha vitambi vake, mbali walekeleni nyambenyambe na wachiwa na wagane.²¹ Vondamwahe zabibu muna imigunda yenu, sekemubwele kudondola zabibu zisigale, ila walekeleni nyambenyambe na wachiwa na wagane.²² Kumbukeni kuwa mweye mukala watumwa kuna iisi ya Misili, lekamana nomulagilizani mutende vino.

25

¹ “One wanhu waidi wahagomba, wahahita kuhumizigwa kuna ichtala, imwe kowoneka kuwa kabule ubananzi na imwenga kotagusigwa. ² One ija yatagusigwe keng'higwa nhaguso ya kulanhigwa mibalati, msemi kezalagiliza munhu iyo yatambalale hasi yalanhigwe mibalati kwa viya-banange. ³ Mwene ubananzi kodaha kulanhigwe mibalati malongo mane, mbali sekeifose baho. One muhaiyoha baho mokuwa munguma chinyala mkaya miyenu.

⁴ “Ng'ombe vundayahwage uhemba, sekeumzibe umulomo yahalonda kuja.

Sang'hano ya sekulu kwa ndugu yake yadanganike

⁵ “One ndugu waidi wa chilume wahakala hanhu hamwe na imwe viweli yahadanganika bila kuleka mwana wa chilume, muke wa mwenekwaga sekeyasoligwe na mulume imwenga wa lukolo lumwenga. Ndugu wa mwenekwaga kolondeka yamwingilile muke iyo. ⁶ Mwana wa chilume wa mwanduso yondawamweleke kezapetigwa kuwa wa mwenekwaga, muladi zina jake sekejage muna iisi ya Isilaili. ⁷ Mbali one ndugu wa mwenekwaga halonda kumwingilila, mgane iyo kezahita kwa walangulizi wa bululu na kuwalongela, ‘Sekulu wa mulume wangu mwenekwaga kolema kugendelesa zina da mwenekwaga muna iisi ya Isilaili, hatenda chiyolondeka kutenda.’ ⁸ Maabaho walala wa bululu wezamtanga na kulonga nayo. One yahawa yang'hali kolema kumwingilila, ⁹ mwanamke iyo ingane kezamuhitila haulongozi ha walala wa bululu, kezamvula chilatu chake chimwe na kumbwajulila mate muna ichihanga na kumulongela, ‘Vino niivo viyolondeka kutendigwa munhu yolema kuigendesa kaye ya sekulu wake.’ ¹⁰ Zina da kaye yake muna iisi ya Isilaili dizakuwa, ‘Kaye ya munhu yoyavuligwe chilatu.’

Malagilizo yamwenga

¹¹ “Walume waidi wahaitowa, one muke wa imwe wawo yahamtaza mulume wake kwa kumwamha zimbwegele ija yoitowa na mulume wake, ¹² mwizamkanha umkono mwanamke iyo, sekemumuwonele ubazi.

¹³ “Sekemuwe na ningo mbili, ihuhile na izamile. Sekemusang'hanile ningo za uvwizi. ¹⁴ Wala sekemuwe na ningo mbili, ng'hulu na ndodo. ¹⁵ Sang'hanileni vinogile ningo zenu muladi mukale siku nyingi muna iisi iyonwing'hani Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ¹⁶ Kwaviya wanhu wose wotenda ivo, wanhu wose wovwiza, womtenda Mndewa Mulungu, Mulungu wenu yehilwe.

Laqilizo da kuwakoma Waamaleki

¹⁷ “Kumbukeni viwamtendileni Waamaleki vimukalile muna inzila kulawa Misili, ¹⁸ vimukalile wanyondenyonde na viwawatowile waja wose wakalile wokwiza kuchisogo yenu kuno walegela. Waamaleki hawamdumbile Mulungu. ¹⁹ Ivo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, vundayamuhumuzeni kulawa muna ukuitowa na wehi wenu wowomzungulukani muna iisi iyamwing'hileni iwe yenu na mukale umo, molondeka muwanange Waamaleki wose muladi sekewakumbukigwe kaidi. Sekemuzimize kutenda ivo.

26

1 “Vondamwingile muna iisi iyomwing’hani Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kuwa yenu na kukala umo, 2 soleni vinhu venu va mwanduso kugobola muna iisi iyomwing’hani Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, na muvigime muna ichisege na kuvigala hanhu haja hondayahasagule Mndewa Mulungu, Mulungu wenu hawe ukazi wake. 3 Kwizahita kwa mkulu wa nhambiko yeli muna isang’hano siku iyo na umulonge, ‘Diyelo notogola kwa Mndewa Mulungu, Mulungu wangu kuwa ningila muna iisi ija Mndewa Mulungu iyawalahile wasaho zetu kuching’ha cheye.’

4 “Mkulu wa nhambiko kezasola chisege chili muna yamakono yako na kuchika haulongozi ha ulupango wa Mndewa Mulungu, Mulungu wako. 5 Kwizalonga mbuli zino haulongozi ha Mndewa Mulungu, Mulungu wako, ‘Tati yangu kakala Mwalamu yoyawegele, maabaho kahita Misili kakala fana nyambenyambe. Yeye na ndugu zake wakala wadodo viwakalile uko, mbali wawa isi ng’hulu ili na nguvu na wanhu wengi. 6 Mbali Wamisili wachiwonela na wachigaza na wachiwangilize chisang’hane sang’hano ndala za watumwa. 7 Maabaho chimulilila Mndewa Mulungu, Mulungu wa wasaho zetu. Mndewa Mulungu kachihulika na kawona magayo yetu na sang’hano zetu na kuwonegwa kwetu. 8 Ivo Mndewa Mulungu kachilava kunze ya isi ya Misili kwa mkono wake uli na udahi na ugoloke, kwa kudumbiza ng’hani na vilaguso va mauzauza na mawewedeko. 9 Kachigala hano na kaching’ha isi ino ili na ulongo unogile. 10 Sambu nomulavila Mndewa Mulungu vinhu vangu va mwanduso kugobola muna iisi iyaning’hile.’

“Maabaho ika ichisege haulongozi ha Mndewa Mulungu, Mulungu wako na utumbale mavindi haulongozi hake. 11 Deng’heleleni vinhu vose vinogile Mndewa Mulungu, Mulungu wenu viyamwing’hileni mweye na kaye zenu, mweye na Walawi na nyambenyambe wowokala kumwenu.

12 “Chila ihafosa miyaka mitatu, chila munhu kezalava zaka ya vinhu vake vose viyagobole kwa ichimu cha nyambenyambe na Walawi na wachiwa na wagane, muladi wapate ndiya ya kuwegutiza vondawawe muna yam-abululu yenu. 13 Maabaho mulongele Mndewa Mulungu, Mulungu wako, ‘Nidilava muna ikaye yangu fungu jelile, niweng’ha Walawi na nyambenyambe na wachiwa na wagane, fana viunilagilize nitende. Sibenile malagilizo yako hebu sizimize. 14 Vinikalile nolila, sidile zaka yoyose, siilavile kunze ya kaye yangu vinikalile nyambula mwiko na silavile zaka iyo kwa wanhu wadanganike. Nikutegeleza weye Mndewa Mulungu, Mulungu wangu, nitenda chila chinhu chiulagilize. 15 Lola hasi kulawa hanhu hako helile kuulanga, watemele mate wanhu wako Isilaili na isi ili na ulongo unogile iuching’hile fana viuwalaganile wasaho zetu.’

Wanhu wa Mndewa Mulungu

16 “Diyelo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, komulagilizani muzindilile ndagilizi zake na malagilizo yake, molondeka muiteganye mutende yayo kwa mizoyo yenu yose na kwa mihe yenu yose. 17 Diyelo mutogola kuwa Mndewa Mulungu ni Mulungu wenu. Mwizasondelela nzila zake na kuzindilila ndagilizi zake na malagilizo yake na kumtegeleza. 18 Mndewa Mulungu diyelo katogola kuwa mweye ni wanhu wake fana viyalahile na kuwa molondeka kuzindilila malagilizo na ndagilizi zake na mumtegeleze yeye. 19 Kezamtendani muwe isi ng’hulu kufosa zisi zose ziyalumbile na mwizapata nhogolwa na hishima kufosa zisi zimwenga. Mwizakuwa wanhu welile kwa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, fana viyamulaganileni.”

27

Upango kumulima wa Ebali

¹ Musa hamwe na walala wa Isilaili wawalagiliza wanhu, walonga, “Zindilileni malagilizo yano yose yonimwing’hani diyelo. ² Vondamuloke ulwanda lwa Yoludani kuhita kuna iisi iyomwing’hani Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, simikeni mabwe makulu na muyakuluge. ³ Uchanyha yake mwizakwandika mbuli zose za malagilizo yano, vondamwingile muna iisi ili na ulongo unogile iyomwing’hani Mndewa Mulungu, isi ija Mndewa Mulungu, Mulungu wenu iyawalaganile kuweng’ha wasaho zenu. ⁴ Vondamuloke ulwanda lwa Yoludani yasimikeni yamabwe yayo kuna umulima wa Ebali, fana vinimulagilizani diyelo, iviya muyakuluge. ⁵ Uko mwizamzengela Mndewa Mulungu, Mulungu wenu ulupango hanhu heli na mabwe hayasongoligwe. ⁶ Ulupango wowose wondamumzengele Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, wolondeka uzengeligwe mabwe haya-songoligwe. Uchanyha ya upango uwo mwizamulavila Mndewa Mulungu, Mulungu wenu nhambiko za kutimbula. ⁷ Mwizamulavila nhambiko za tindiwalo na mwizazidila uko na kudeng’helela haulongozi ha Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ⁸ Mwizakwandika funhufunhu uchanyha ya yamabwe yayo mbuli zose za malagilizo yano.”

⁹ Maabaho Musa na wakulu wa nhambiko Walawi wawalongela Waisilaili wose, “Nyamaleni munitegeleze mweye Waisilaili, diyelo muwa wanhu wa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ¹⁰ Mtegelezeni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na muzindilile ndagilizi zake na malagilizo yake yose yonimulagilizani diyelo.”

Duwilo da kulema kutegeleza

¹¹ Siku iyo iyo Musa kawalagiliza wanhu, kalonga, ¹² “Muhaloka ulwanda lwa Yoludani, makabila yano yolondeka yeme uchanyha ya mulima wa Gelizimu, muladi wawatemele mate wanhu, Simeoni na Lawi na Yuda na Isakali na Yosefu na Benjamini. ¹³ Makabila yano yolondeka yeme uchanyha ya mulima wa Ebali lusita duwilo vondadilavigwe, Lubeni na Gadi na Asheli na Zabuloni na Dani na Nafutali. ¹⁴ Walawi wezawagong’ondela Waisilaili wose kwa dizi kulu,

¹⁵ “Yaduwiligwe munhu ija yosongola nyang’hiti za milungu ya kuhonda hebu yoitendigwe kwa makono ya fundi na yomtenda Mndewa Mulungu, Mulungu wenu yehilwe.’ Wanhu wose wezakwidikila, ‘Ivo.’

¹⁶ “Yaduwiligwe munhu yoyose hamtegeleza tati yake hebu mami yake.’ Wanhu wose wezakwidika, ‘Ivo.’

¹⁷ “Yaduwiligwe munhu yoyose yosegeza chilaguso cha mhaka ya mkaya miyage.’ Wanhu wose wezakwidika, ‘Ivo.’

¹⁸ “Yaduwiligwe munhu yoyose yomwagiza chipofu mwiinzila.’ Wanhu wose wezakwidika, ‘Ivo.’

¹⁹ “Yaduwiligwe munhu yoyose hahumiza voilondeka kwa nyambenyambe hebu mchiwa hebu mgane.’ Wanhu wose wezakwidika, ‘Ivo.’

²⁰ “Yaduwiligwe mulume yoyose yombandama muke wa tati yake, kwaviya kamguma chinyala tati yake.’ Wanhu wose wezakwidika, ‘Ivo.’

²¹ “Yaduwiligwe munhu yoyose yomkwela mnyama yoyose.’ Wanhu wose wezakwidika, ‘Ivo.’

²² “Yaduwiligwe munhu yoyose yombandama mwali wake, mwana wa tati yake hebu mwana wa mami yake.’ Wanhu wose wezakwidika, ‘Ivo.’

²³ “Yaduwiligwe munhu yoyose yombandama mama wa muke wake.’ Wanhu wose wezakwidika, ‘Ivo.’

24 “ ‘Yaduwiligwe munhu yoyose yokoma kwa kuifisa.’ Wanhu wose wezakwidika, ‘Ivo.’

25 “ ‘Yaduwiligwe munhu yoyose yohokela lushwa muladi yakomigwe munhu yelibele ubananzi.’ Wanhu wose wezakwidika, ‘Ivo.’

26 “ ‘Yaduwiligwe munhu yoyose yolema mbuli zino za malagilizo yano na yolema kuyazindilila.’ Wanhu wose wezakwidika, ‘Ivo.’

28

Kutemiligwa mate kwa wanhu wotegeleza

(Walawi 26:3-13; Kumbukumbu 7:12-24)

1 “One muhamtegeleza Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na kuzindilila chigangamavu malagilizo yake yonimulagilizani diyelo, Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezamtendani muwe na nguvu kufosa zisi zose. 2 One muhamtegeleza Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, mwizatemiligwa mate vino,

3 “Yezatemiligwa mate mabululu yenu na migunda yenu.

4 “Mwizatemiligwa mate muladi mupate wana wengi na ndiya nyingi na ng’ombe wengi na ng’hondolo wengi.

5 “Vizatemiligwa mate visege venu va mhule na via venu va kubulugila.

6 “Mwizatemiligwa mate vimukwingila na vimulawa.

7 “Wehi wenu wahamtowani, Mndewa Mulungu kezamtendani muwahume. Wezakwiza kumtowani kwa nzila imwe mbali wezakimbila kwa nzila saba.

8 “Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezatemela mate madungu yenu na sang’hano zenu zose. Kezamtemelani mate muna iisi iyomwing’hani.

9 “Mndewa Mulungu kezamtendani muwe wanhu wake wa chiidumwe fana viyamulaganileni, one muhazindilila malagilizo yake yeye Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na kusondelela nzila zake. 10 Maabaho wanhu wa zisi zose wezawona kuwa Mndewa Mulungu kamsagulani muwe wanhu wake mwenyewo, nawo wezamdumbani. 11 Mndewa Mulungu kezamwing’hani wana wengi na ng’ombe wengi na mavuno mengi muna iisi iyawalaganile wasaho zenu kuwa kezamwing’hani. 12 Mndewa Mulungu kezamvugulilani dungu jake dinogile kulawa kuulanga na kugala mvula muna iisi kwa lusita lwake na kutemela mate sang’hano zenu. Mwizawazima wanhu wa zisi nyingi, mbali mweye hamwizakwazimigwa na munhu yoyose. 13 Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezamtendani muwe ditwi siyo mkila, mwizakuwa uchanyha siyo hasi, one muhazindilila malagilizo ya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, yonimulagilizani diyelo na kuiteganya kuyatenda, 14 bila kuhinduka kulume hebu kumoso kusondelela milungu imwenga na kuisang’hani.

Kuleka kutegeleza

(Walawi 26:14-46)

15 “One hamumtegeleza Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, hebu one hamuzindilile malagilizo yake yose na ndagilizi zake zose zonimulagilizani diyelo, mwizapatigwa na maduwilo yano yose,

16 “Mwizaduwiligwa muna yamabululu yenu na migunda yenu.

17 “Vizaduwiligwa visege venu va mhule na via va kubulugila magate.

18 “Mwizaduwiligwa kwa kwing’higwa wana wadodo na ndiya ndodo na ng’ombe wadodo na ng’hondolo wadodo.

19 “Mwizaduwiligwa vimukwingila na vimulawa.

²⁰ “One muhatenda wihi na kumuleka Mndewa Mulungu, kezamgalilani duwilo na tibwilitibwili na manhesa muna zisang’hano zenu zose, mbaka wose munangigwe himahima. ²¹ Mndewa Mulungu kezamgalilani mitamu ihile mbaka mose mudanganike muna iisi imuhita kuisola. ²² Mndewa Mulungu kezamtowani kwa utamu wa kololo dikulu na homa na maihu na vuke na ng’hangu na vulavumbi na chimvuguya, mwizapatigwa na vinhu ivo mbaka munangigwe. ²³ Ulanga wizanyala fana shaba ilibule mvula, na isi izakuwa fana zuma. ²⁴ Mndewa Mulungu kezatenda timbwisi na msanga kuwa mvula yenu, timbwisi dizamtonyelani mbaka munangigwe.

²⁵ “Mndewa Mulungu kezamtendani muhumigwe na wehi wenu. Mweye mwizahita kuwatowa kwa nzila imwe, mbali mwizawakimbila kwa nzila saba. Na mwizakuwa usisa kwa wanhu wose. ²⁶ Mitufi yenu izakuwa ndiya ya ndege na wanyama wa kumbago, hahezakuwa na munhu yoyose wa kuwawinga. ²⁷ Mndewa Mulungu kezamgalilani maihu yoyaweng’hile Wamisili, kezamwing’hani vilonda na utamu wa mbende na kuwawa, ivo hamudaha kuhona. ²⁸ Mndewa Mulungu kezamtendani muwe na vichala, mwizakuwa vipofu na mwizakuwa na lukwale. ²⁹ Mwizahita kwa kubabasababasa imisi fana vipofu hebu hamwizakomeleza sang’hano zenu. Mwizakuwa mobabanyigwa na kubawiligwa chila lusita na hakwizakuwa na munhu wa kumtazani.

³⁰ “Mwizawalavila chamha wanaake, mbali walume wamwenga weza-wabandama kwa kuwawangiliza. Mwizazenga kaye, mbali hamwizakala umo bule. Mwizahanda mizabibu mbali hamwizakwaha. ³¹ Ng’ombe wenu wezachinjigwa haulongozi henu, mbali hamwizalanza hata chihande chimwe. Vihongwe wenu wezasoligwa kwa nguvu kuulongozi wenu na hebu hawezabwelezigwa. Ng’hondolo wenu wezakwing’higwa wehi wenu na habule munhu yondayadahe kumtazani. ³² Wanenu wa chilume na wa chike wezalavigwa kwa wanhu wamwenga kuno mowalolela imisi mbaka ichigulogulo wabwele, mbali hamwizakuwa na nguvu ya kutenda chochose. ³³ Isi ngeni izasola mazao yose ya isi yenu na matunda ya vuke jenu, mweye mwizabamanyigwa na kugazigwa siku zose, ³⁴ mwizapata vichala kwa mbuli zomuziwona kwa meso yenu. ³⁵ Mndewa Mulungu kezamgalilani muna yamavindi yenu na magulu yenu maihu yehile, hamudaha kuho-nyigwa, yezakwenela kwandusila kuulwayo mbaka kudidosi.

³⁶ “Mndewa Mulungu kezamgalani kuna iisi ya nyambenyambe, mweye na mfalume wenu, uko mweye hebu wasaho zenu hamkumanyile. Mwiza-sang’hanila milungu imwenga yoitendigwe kwa mibiki na mabwe. ³⁷ Muna iisi yondayamgaleni Mndewa Mulungu, wanhu wezawidukani kwa chiya chilawilile kumwenu, uko wezamzehani.

³⁸ “Mwizahanda mbeyu nyingi, mbali mwizagobola chidogo, kwaviya nzige wezakuja. ³⁹ Mwizahanda mizabibu mingi na kuihalila, mbali hamwizakwaha hebu hamwizakung’wa divai yake, kwaviya wang’onyo wezakuja. ⁴⁰ Mwizakuwa na mizaituni chila hanhu muna iisi yenu, mbali hamwizakuwa na mavuta ya zaituni, kwaviya zaituni izo zizapatatika. ⁴¹ Mwizakweleka wana wa chilume na wa chike, mbali hawezakuwa wenu, kwaviya wezasoligwa kuna utumwa. ⁴² Mibiki yenu yose na mazao yenu yose vizabanangigwa na nzige.

⁴³ “Nyambenyambe wowokala muna iisi yenu wezakuwa uchanyha, mbali mweye mwizakuwa hasi. ⁴⁴ Wawo wezakuwa na hela za kumwazi-mani, mbali mweye hamwizakuwa na hela za kuwazima wawo. Wawo wezakuwa ditwi na mweye mwizakuwa mkila.

⁴⁵ “Maduwilo yayo yose yezampatani mweye mbaka mudanganizigwe, kwaviya hamutegeleze dizi da Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kusonhela kuzindilila ndagilizo na malagilizo yake yoyamulagilizileni. ⁴⁶ Mbuli zo zizakuwa ukalangama wa nhaguso ya Mndewa Mulungu kumwenu na kwa welesi wenu siku zose. ⁴⁷ Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kamtemelani mate kwa chila nzila, mbali mweye hamumsang’hanila kwa deng’ho na kwa moyo ugooke. ⁴⁸ Ivo mwizawasang’hanila wehi wenu waja Mndewa Mulungu wodayawatume kumwenu, kwa nzala na ng’hilu na kukala mwazi na kuhungukilwa chila chinhu. Kezamfungani nila ya zuma mbaka yamdanganizeni.

⁴⁹ “Mndewa Mulungu kezagala wanhu wa isi imwe kulawa kutali wamvunhileni fana masumula, isi iyo hamuimanya ulonzi wake. ⁵⁰ Wanhu wa isi iyo hawezagesa walala hebu kuwawonela ubazi wabwanga. ⁵¹ Wezakuja wanyama wenu na vinhu venu vimuhandile, mbaka vondamudanganizigwe. Hawezamulekelani mhule hebu divai hebu mavuta hebu ng’ombe hebu ng’hondolo mbaka wamdanganizeni. ⁵² Wanhu wawo wezamzungulukani muna yamabululu yenu yose, mbaka ng’huta zenu za mhongono zimuhwila zipolomosigwe hasi chila hanhu muna iisi yenu yoyamwing’hileni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu.

⁵³ “Lusita lwa kuzungulukigwa na kugazigwa na wehi wenu, nzala izam-tendani muwaje wanenu woyamwing’hileni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ⁵⁴ Hata munhu muhole ng’hani na yaleligwe vinogile ng’hani kezamwima ndiya ndugu yake na muke wake yoyomulonda na mwanage yasagalile, ⁵⁵ hebu hezamgolela munhu yoyose nyama ya wanage wodayawaje. Lusita ulu lwa kuzungulukigwa na kugazigwa na wehi wenu muna yamabululu yenu, hamwizasagalilwa na chinhu chochose. ⁵⁶ Hata muke yeli muhole yoyaleligwe vinogile na yanogile na hanabojoga ulongo kwa chisiginho chake hezadaha kutenda vimwenga. Lusita ulu lwa kuzungulukigwa hezakuwa na nzala, ⁵⁷ kezamuja mwanage yeli ching’hele na kondo jake bila mulumake hebu mwanage yoyose kuvimanya.

⁵⁸ “One hamutendile mbuli zose za malagilizo yano yoyandikigwe muna ichtabu chino, hebu kudihishimu zina da kudumbiza da Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, ⁵⁹ Mndewa Mulungu kezamgalilani mweye na welesi wenu manhesa na matamu makulu yoyogendelela. ⁶⁰ Kezamgalilani matamu yomuyadumbile kuna iisi ya Misili, nayo yezamgazani siku zose. ⁶¹ Iviya Mndewa Mulungu kezamgalilani matamu ya chila modeli na manhesa yamwenga yaja hayatambuligwe muna ichtabu chino cha malagilizo mbaka mudanganizigwe. ⁶² Ingawa mweye wengi fana nhondo za kuu-langa, mbali mwizakuwa wadodo kwaviya hamutegeleze dizi da Mndewa Mulungu, Mulungu wenu. ⁶³ Fana viya Mndewa Mulungu viyanogeligwe kumtendelani yanogile na kumtendani muwe wengi, ivo ivo Mndewa Mulungu kezanogeligwa kumgalilani manhesa na kumdanganizani. Mwizawingigwa muna iisi iyomwing’hani muisole.

⁶⁴ “Mndewa Mulungu kezampwiliisani muna izisi zose, kulawa ubanzi umwe wa isi mbaka ubanzi umwenga. Uko mwizaisang’hanila milungu imwenga ya mibiki na mabwe, milungu ija mweye hebu wasaho zenu hawaimanyile. ⁶⁵ Hamwizakuwa na tindiwalo hebu hanhu ha kukala goya ha kuhumula hebu muna izisi izo. Mbali Mndewa Mulungu kezamwing’hani ludumbo wa moyo, kufila kwa meso na kugaya muna muhe. ⁶⁶ Ugima wenu wizakuwa wa kudumba, mwizadumba imisi na ichilo na hamwizakuwa na kuhuwila ugima wenu. ⁶⁷ Mizoyo izadumba

chila chinhu chondamuwone. Imitondo mwizalonga, ‘Thawile ichigulogulo,’ ihafika ichigulogulo mwizalonga, ‘Thawile imitondo.’ ⁶⁸ Mndewa Mulungu kezambwelezani Misili kwa meli, mwanza uyekile chilagano kuwa hamwizahita kaidi. Uko mwizageza kuichuuzwa kwa wehi wenu kuwa watumwa, mbali habule munhu yondayanguleni.”

29

Lagano da Mndewa Mulungu muna iisi ya Moabu

¹ Zino ni mbuli za lagano Mndewa Mulungu zoyamulagilize Musa yatende na Waisilaili muna iisi ya Moabu, hamwe na lagano doyatendile nawo uko Holebu.

² Musa kawatanga hamwe Waisilaili wose na kawalongela, “Mweye wenyewo muwona viya Mndewa Mulungu viyamtendele mfalume wa Misili na wasang’hani wake na isi yake yose. ³ Muwona manhesa makulu na vilaguso na mauzauza yoyatendile. ⁴ Mbali mbaka diyelo Mndewa Mulungu hanamwing’hani nzeweze za kuvimanya hebu meso ya kuwona hebu magutwi ya kuhulika! ⁵ Kwa lusita Iwa miyaka malongo mane, nimulangulizani kuchuwala, viwalo venu vomuiyawala havisakale hebu vilatu venu havisakale muna imigulu yenu. ⁶ Hamudile gate hebu kung’wa divai hebu ching’waji chochose chikola, muvimanye kuwa Mndewa Mulungu ni Mulungu wenu. ⁷ Vimufikile hanhu hano, mfalume Sihoni wa Heshiboni na mfalume Ogu wa Bashani weza kuchitowa, mbali chiwahuma, ⁸ Chisola isi yawo, chiyagolela makabila ya Lubeni na Gadi na nusu ya kabila da Manase iwe yawo. ⁹ Ivo muiteganye mutende mbuli zose za lagano dino muladi mutemeligwe mate muna zisang’hano zenu zose.

¹⁰ “Diyelo mwima haulongozi ha Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, mweye wose walangulizi wa makabila na walala na wakulu wenu na walume wose wa Isilaili ¹¹ na wanenu na wake zenu na nyambenyambe wokala muna yamalago yenu wowomulondelani ngodi na kumtekelani mazi. ¹² Mwima hano diyelo muladi kutenda lagano diya doyailahile Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, ¹³ kuwa kezamulagusani diyelo kuwa mweye wanhu wake, nayo kezakuwa Mulungu wenu, fana viyamulaganileni mweye na wasaho zenu, Bulahimu na Isaka na Yakobo. ¹⁴ Sitenda lagano dino na chilaho chino kwa ichimu chenu muhala. ¹⁵ Mbali notenda kwa ichimu cha waja weli na cheye diyelo haulongozi ha Mndewa Mulungu, Mulungu wetu, na kwa ichimu cha welesi wenu.

¹⁶ “Muvimanya viya vichikalile kuna iisi ya Misili na viya vichigendile muna izisi zimwenga. ¹⁷ Muwona nyang’hiti zawo za kwihiza, milungu yoitendigwe na mibiki na mabwe na hela na zahabu. ¹⁸ Muiteganye sekekuwe na mulume hebu muke, hebu lukolo hebu kabila jोजose dodikwima hano diyelo dondadimuleke Mndewa Mulungu, Mulungu wetu kuhita kusang’hanila milungu imwenga. Mbali ino izakuwa fana zizi dondadinoge na kwima matunda ya usungu yeli na sumu. ¹⁹ One muhamala kuhu- lika lagano dino domulahizigwe, maabaho munhu kaihuwila mwenyewo muna umoyo wake na kulonga kezakuwa goya, hata one yahasondelela utatali wake mwenyewo, iyo izawangamiza wose, wehile na wanogile. ²⁰ Mndewa Mulungu hezamulekelela munhu iyo, Mndewa Mulungu kezamuwonela ludoko na migongo munhu iyo. Maduwilo yose yoyandikigwe muna ichitabu chino yezampata, Mndewa Mulungu kezadisegeza zina da munhu iyo kulawa muna iisi. ²¹ Mndewa Mulungu kezamtenda yawe simwe haulongozi ha makabila yose ya Isilaili kwa kusondelela maduwilo

yose ya lagano yoyandikigwe muna ichtabu cha ndagilizi za Mndewa Mulungu. ²² Nyelesi zikwiza, wanenu na nyambenyambe wolawa isi ya kutali wezawona viya Mndewa Mulungu viyagalile isi ino magayo na matamu. ²³ Isi yose izalunguzigwa na chibiliti na munyu na kutimbuligwa, haizahandigwa mbeyu hebu haizakota chochose. Izalinga fana lusita luja Mndewa Mulungu viyainangile Sodoma na Gomola, Adima na Seboimu kwa ludoko lwake. ²⁴ Wanhu wa zisi zose wezalonga, 'Habali Mndewa Mulungu kaitendela vino isi ino? Ludoko luno fambulo jake choni?' ²⁵ Nayo kezakwidika, 'Kwaviya wabena lagano da Mndewa Mulungu, Mulungu wa wasaho zawo, doyatendile nawo viyawalavile muna iisi ya Misili. ²⁶ Wahita kuisang'hani milungu imwenga ija hawaimanyile, hebu Mndewa Mulungu haweng'hile. ²⁷ Ivo Mndewa Mulungu kaiwonela ludoko isi ino na kaigalila maduwilo yose yoyandikigwe muna ichtabu chino. ²⁸ Mndewa Mulungu kawasegeza muna iisi yawo kwa ng'hasiliki na ludoko ng'hani, kawasa muna iisi imwenga fana viili diyelo.'

²⁹ "Mbuli zifisike ni za Mndewa Mulungu, Mulungu wetu, mbali mbuli zigubuligwe ni zetu na welesi wetu siku zose, muladi chitende mbuli zose za lagilizo dino.

30

Kutemeligwa mate kwa kumbwelela Mulungu

¹ "Sambi nimwing'hani musagule hagati ya kutemeligwa mate na kuduwiligwa. Mbali zino zose vondazimulawilileni, mwizakala muna izisi ziya zoyampwililiseni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na mwizakumbuka usaguzi wonimwing'hileni. ² One mweye na welesi wenu muhambwelela Mndewa Mulungu na kuzindilila kwa mizoyo yenu yose na kwa mihe yenu yose malagilizo yonimulagilizileni diyelo, ³ maabaho Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kezambwelezeleni ugima wenu unogile na kumuwonelani ubazi na kumduganyani kaidi kulawa muna izisi ziya ziyampwililiseni. ⁴ Hata one mupwililisisigwa muna izisi za kuuhelelo hasi ya ulanga, Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezamduganyani na kumbwelezani, ⁵ muladi muisole kaidi isi iwakalile wasaho zenu. Nayo kezamwing'hani vinhu vingi na kumtendani muwe wengi kufosa wasaho zenu. ⁶ Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezaisafya mizoyo yenu na mizoyo ya wanenu*, muladi mumulonde yeye, kwa mizoyo yenu yose na kwa mihe yenu yose, muladi mukale. ⁷ Mndewa Mulungu kezawagalila maduwilo yano yose wehi wenu wowamwihileni na kuwagazeni. ⁸ Mwizamtegeleza Mndewa Mulungu na kuzindilila malagilizo yake yose yonimulagilizani diyelo. ⁹ Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kezamtemelani mate, mwizakuwa na wana wengi na ng'ombe wengi na migunda yenu izalava mazao. Kwaviya kezanogelwa kumtemelani mate fana viya viyalondile kuwatemela mate wasaho zenu, ¹⁰ one muhamtegeleza Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na kuzindilila malagilizo yake na ndagilizi zake zozandikigwe muna ichtabu chino cha malagilizo na kumbwelela Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kwa mizoyo yenu yose na kwa mihe yenu yose.

¹¹ "Malagilizo yonimwing'hani diyelo siyo madala, hebu hayeli kutali na mweye. ¹² Hayeli kuulanga mbaka mulonge, 'Yelihi yondayakwele mbaka kuulanga yachigalile muladi chiyahulike na kuyazindilila?' ¹³ Wala hayeli

* **30:6** Chiebulaniya cholonga, "Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kezaingiza ulungwana mizoyo yenu na mizoyo ya wanenu."

kuumwambu wa bahali mbaka mulonge, ‘Yelihi yondayaloke umwambu wa bahali yachigalile muladi chiyahulike na kuyazindilila?’ ¹⁴ Siivo, mbali usenga uno wahabehi ng’hani na mweye, wamuna imilomo yenu na muna imizoyo yenu muladi mudahe kuuzindilila.

¹⁵ “Diyelo nomwing’hani musagule yanogile hebu yehile, ugima hebu ifa. ¹⁶ One muhazindilila malagilizo ya Mndewa Mulungu, Mulungu wenu yonimwing’hani diyelo, muhamulonda Mndewa Mulungu, Mulungu wenu na kusondelela nzila zake na kuzindilila ndagilizi zake na malagilizo yake, mwizakala na kongezeka. Nayo Mndewa Mulungu, Mulungu wenu kezamtemelani mate muna iisi imuhita kuisola. ¹⁷ One hamuzindilile na kulema kutegeleza na kulongozigwa kutambikila milungu imwenga, ¹⁸ nomgong’ondelani diyelo kuwa mwizangigwa. Hamwizakala siku nyingi muna iisi yomuhita kuisola, kuumwambu wa lwanda lwa Yoludani. ¹⁹ Sambu nomwing’hani musagule ugima hebu ifa, kutemeligwa mate na Mulungu hebu kuduwiligwa na Mulungu, na notanga ulanga na isi viwe wakalangama wa usaguzi womutenda. Saguleni ugima muladi mukale. ²⁰ Mulondeni Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, mumtegeleze na mu-muhuwile yeye, maabaho mweye na wanenu mwizakala siku nyingi muna iisi ija iwalanagiligwe wasaho zenu, Bulahimu na Isaka na Yakobo.”

31

Yoshua kosola hanhu ha Musa (Peta 27:12-23)

¹ Musa kagendelele kuwalongela Waisilaili wose, ² “Nina miyaka gana na malongo maldi na sidaha kutenda usang’hano. Mndewa Mulungu kanilongela, ‘Hwizaloka lwanda lwa Yoludani.’ ³ Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezamulongolelani kuloka ulwanda na kuwakoma wanhu weli uko muladi musole isi yawo. Yoshua kezakuwa mulangulizi wenu fana viyalongile Mndewa Mulungu. ⁴ Mndewa Mulungu kezawananga wanhu wa zisi izo fana viya viyawanangile Sihoni na Ogu, wafalume wa Waamoli na isi yawo. ⁵ Mndewa Mulungu kezamtendani muwahume. Mwizawatendela fana vinimulagilizileni. ⁶ Mwime chigangamavu na muwe magalu, seke-muwadumbe, mana Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, kezakuwa hamwe na mweye. Hezamulekani hebu hezamwasani.”

⁷ Maabaho Musa kamtanga Yoshua na kamulongela haulongozi ha Waisilaili wose, “Wime chigangamavu na uwe galu, mana weye kwizawalanguliza wanhu wano kuhita kuna iisi ija Mndewa Mulungu iyawalaganile wasaho zawo, weye kwizaweng’ha waihazi. ⁸ Mndewa Mulungu mwenyewo kezamulongolelani na kuwa hamwe na mweye, hezamulekani hebu hezamwasani. Ivo sekemudumbe hebu sekemufe moyo.”

Kusoma malagilizo chila mwaka wesaba

⁹ Musa kandika malagilizo ya Mndewa Mulungu na kaweng’ha wakulu wa nhambiko weli wana wa Lawi, wowapapile sanduku da lagano da Mndewa Mulungu. Iviya kaweng’ha walala wose wa Isilaili. ¹⁰ Maabaho Musa kawalagiliza, kalonga, “Uhelelo wa chila mwaka wesaba, mwaka wa kuwalekelela wanhu wodaigwa, muna Didugila da Vibanda, ¹¹ Waisilaili wose vondaweze haulongozi wa Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, hanhu hondayahasagule, molondeka muwasomele malagilizo yano. ¹² Waduganyeni wanhu, walume na wanaake na wana na nyambenyambe wowokala muna yamabululu yenu, muladi wadahe kuhulika na kuifunza kumdumba Mndewa Mulungu, Mulungu wenu

na kusondelela chigangamavu malagilizo yano. ¹³ Kwa kutenda ivo, wana wawo weli hawanahulika malagilizo yano, wezahulika na kuifunza kumdumba Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, lusita lose lowokala muna iisi yomuhita kukala kuumwambu wa Iwanda Iwa Yoludani.”

Malagilizo ya uhelelo ya Mndewa Mulungu kwa Musa

¹⁴ Maabaho Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Siku yako ya kudanganika yahabehi. Mtange Yoshua, mwize hamwe muna dihema da Mulungu muladi nimtende yawe mulangulizi.” Ivo Musa na Yoshua wahita kuna dihema da Mulungu. ¹⁵ Maabaho Mndewa Mulungu kawalawilila muna dihema muna imhanda ya wingu yoimile muna ulwivi Iwa hema. ¹⁶ Mndewa Mulungu kamulongela Musa, “Sambi kwahabehi kudanganika, maabaho wanhu wezanileka na kusondelela milungu imwenga ya isi iyo kondawahite kukala fana wanhu wowotenda ugoni. Wezanileka na kubena lagano donitendile nawo. ¹⁷ Siku iyo nizawehila na nizawaleka, nizachifisa chihanga changu, wezanangigwa. Wezapata yehile mengi na manhesa mbaka wavimanye kuwa yayo yose yawapata kwaviya Mulungu hali nawo. ¹⁸ Nizafisa chihanga changu, kwaviya watenda mbuli zihile na kutambikila milungu imwenga.

¹⁹ “Lelo, yandika wila uno na uwafunze Waisilaili, muladi uwe ukalangama wangu kumwawo. ²⁰ Vondaniwagale muna iisi ili na ulongo unogile, fana viniwalaganile wasaho zawo, uko wezakuwa na ndiya zose ziwlonda na wezakala vinogile, mbali wezahinduka na kutambikila milungu imwenga. Wezanilema na kubena lagano jangu, ²¹ na wezapata manhesa mengi. Mbali wila uno wizagendelela kwimbigwa na wizakuwa fana ukalangama kumwawo. Hata sambi ning’hali sinawagala kuna isi inilaganile kuweng’ha, nomanya magesa yawo.” ²² Siku iyo iyo Musa kandika wila uno na kawafunza Waisilaili. ²³ Maabaho Mndewa Mulungu kamulagiliza Yoshua mwana wa Nuni, kamulongela, “Wime chigangamavu na uwe galu, mana kwizawalongoza Waisilaili muna iisi yoniwalahile kuweng’ha, niye nizakuwa hamwe na weye.”

²⁴ Musa viyakomeleze kwandika mbuli za malagilizo yano yose muna ichitabu, ²⁵ kawalagiliza Walawi wowapapile sanduku da lagano da Mndewa Mulungu, ²⁶ “Soloni chitabu chino cha malagilizo na muchike hamgwazo ya sanduku da lagano da Mndewa Mulungu, Mulungu wenu, muladi chiwe ukalangama kumwenu. ²⁷ Mana nivimanya vimwili waasi na vimwili na mizoyo midala. One mumuleka Mndewa Mulungu lusita ning’hali mgima hamwe na mweye, izakuwaze nihadanganika? ²⁸ Waduganyeni haulongozi wangu walala wose wa makabila yenu na walangulizi wenu wose, muladi nidahe kulonga mbuli zino wazihulike, ulanga na isi vilave ukalangama kusonhela wawo. ²⁹ Mana novimanya kuwa nihadanganika mwizakuwa wehi na kuleka nzila inimulongeleni muisondelele. Siku zikwiza mwizagaya kwaviya mwizatenda wihi haulongozi ha Mndewa Mulungu na kumtenda wihilwe kwa sang’hano zenu.”

Wila wa Musa

³⁰ Maabaho Musa kalonga mbuli zose za wila uno haulongozi ha Waisilaili wose.

32

¹ “Hulika weye ulanga, nizalonga, hulika mbuli zonilonga, weye isi.

² Mafundizo yangu yezalaga fana madondo ya mvula

mbuli zangu zilagale fana nhungwe,
fana nyiminyimi muna ivinhu vihandigwe,
fana mawaga muna mayani mabisi.

³ Nizadigong'onda zina da Mndewa Mulungu,
mweye mwizalonga, 'Mulungu wetu ni mkulu!'

⁴ "Mndewa Mulungu ni luwe, sang'hano zake zigangamala
na kohumiza voilondeka,
Mulungu mwaminika yelibule ubananzi,
kotenda mbuli zinogile na zigoloke.

⁵ Mbali mweye hamwaminika bule kumwake,
mweye siyo wanage kaidi kwa ichimu cha wihi,
mweye ni welesi wihile na wagile.

⁶ Modahaze kumulihia ivo Mndewa Mulungu,
mweye wabozi na mwehuke?
Vino siyo Tati yenu yamulumbileni,
yoyamtendileni na kumgangamizani?

⁷ "Kumbukeni siku zifosile,
geseni miyaka ya nyelesi nyingi,
wauzeni tati zenu, nawo wezamwidikani,
wauzeni walala wenu, nawo wezamalongelani.

⁸ Mulungu yeli uchanyha ng'hani kawagolela wanhu uhazi.
Viyawagolele wanhu,
chila isi kaweng'ha mhaka zake
kwa kusondelela peta ya wana wa Isilaili,

⁹ mana uhazi wa Mndewa Mulungu ni wanhu wake.
Kaisagulila wanhu wa Yakobo wawe wake.

¹⁰ Kawafika kuna iisi ili kudibwilingu,
chuwala muhala chili na beho kulu.
Kawakaliza na kuwalola goya,
kawatenda fana mwana wa ziso jake.

¹¹ Fana masumula yokaliza chisanja chake,
kuzumhazumha uchanyha ya makinda yake,
kotandaza mabawa yake muladi kuwamhilila,
na kuwapapa uchanyha ya mabawa yake.

¹² Mndewa Mulungu muhala kowalongoza wanhu wake
bila kutazigwa na mulungu inwenga.

¹³ "Kawaleka watawale isi inuke,
na waja vinhu votide muna imigunda.
Kaweng'ha uki muna uluwe,
na mavuta kulawa muna uluwe ludala.

¹⁴ Kaweng'ha samuli na matombo ya wanyama,
mafuta ya mwanang'hondolo mulume,
mabumbila ya wanyama wa Bashani na luti.
Kaweng'ha uhemba unogile kufosa umwenga wose na divai inogile kufosa
zose wang'wa.

¹⁵ Wanhu wa Isilaili* wanona na kutowa mateka,
waneneha, wawa na matupe na wanogeza,

* **32:15** Chiebulaniya cholonga "Yeshuluni" zina dimwenga da Isilaili fambulu jake "yolonga ukweli."

maabaho wamuleka Mulungu yawaumbile,
wamzaha luwe wa ukombola wawo.

¹⁶ Wamtenda Mndewa Mulungu yawone migongo kwa milungu yawo,
wamtenda yawone ludoko kwa sang'hano zawo zihile.

¹⁷ Watambikila maginyi yeli siyo milungu,
waihitila milungu hawaimanyile, milungu yoilawilile sambu,
ija wasaho zawo hawaidumbile.

¹⁸ Hamungesile Luwe yoyamwing'hileni ugima,
mumzimiza Mulungu yoyamwelekeni.

¹⁹ "Mndewa Mulungu kawona mbuli ino na kawalema,
kwaviya kawawonela ludoko wanage wa chilume na wa chike.

²⁰ Kalonga, 'Sizawataza,'
maabaho nizawona chondachiwalawilile,
wanhu wawo weli na mizoyo midala na hawaminika.

²¹ Wanitenda niwone ludoko kwa nyang'hiti zawo,
noiwonela migongo milungu yawo,
milungu ili siyo milungu ya kweli.
Ivo nizawatenda wawawonele migongo waja weli siyo chinhu,
nizawatenda wehilwe kwa kusang'hanila zisi za wabozi.

²² Ludoko lwangu lwizakwaka fana moto
lwizasoma mbaka kuzimu,
na kulunguza chila chinhu muna iisi.
Iwizabananga isi na vose vili umo,
lwizalunguza vandusilo va milima.

²³ "Nizawagalila magayo
na nizawatowa kwa misale yangu.

²⁴ Wezadanganika kwa nzala na homa,
wezadanganika kwa mitamu,
nizagala wanyama weli na meno yasongoke
na mazoka weli na sumu wawalume.

²⁵ Ng'hondo izagala zifa nyingi kunze ya zikaye,
wezakuwa na ludumbo muna zikaye,
wabwanga na wandeke wezadanganika,
wana ving'hele hebu walala weli na uhenga, hawezakuwa wagima.

²⁶ Nizawananga wawo,
ivo habule munhu yondayawakumbuke.

²⁷ Mbali sizawaleka wehi wawo waigode kuwa wawahuma wanhu wangu,
niye Mndewa Mulungu nitenda mbuli zino zose.

²⁸ "Isilaili ni isi ilibule nzeweke,
wanhu wake wabule ubala muna imizoyo yawo.

²⁹ One wawile na ubala wahavimanyile habali wahumigwa,
wahadahile kuvimanya uhelelo wawo wizakuwaze.

³⁰ Munhu imwe kodahaze kuwahuma wanhu 1,000,
hebu wanhu waidi wodahaze kuwahuma wanhu 10,000,
mbali one Luwe wawo kawasa,
Mndewa Mulungu, Mulungu wawo kawaleka?

³¹ Mana luwe wawo halingile na nguvu fana Luwe wetu,
hata wehi wetu wavimanya.

³² Zabibu zawo zizalawa muna zizabibu za Sodoma na kulawa muna imi-
gunda ya Gomola.

Zabibu zawo zina sumu na vipambo vawo vina usungu,
 33 divai ilinga fana itendigwa na sumu za mazoka.

34 “Mndewa Mulungu kokumbuka chiya chiwatendile wehi wawo, kogozela lusita lufaya kuwatagusa.

35 Chisasi nizalihiza niye mwenyewo, migulu yawo izateleza, kwaviya siku yawo ya kudanganika yahabehi, uhelelo wawo wa habehi.

36 Mndewa Mulungu kezawagombela wanhu wake vondagawone kuwa nguvu zawo zimala. Kezawawonela ubazi waja womsang’hanila, vondagawone wabule nhazo.

37 Maabaho Mndewa Mulungu kezawauza wanhu wake, ‘Yakulihi milungu yenu, miluwe yomuikimbilile kwa kukala goya?’

38 Yakulihi milungu idile nhambiko yenu na kung’wa divai na zabibu za ving’waji? Lelo inuke imtazeni!

39 “ ‘Niye niiyo Mulungu, habule imwenga yalingile niye. Nokoma na nolava ugima, nolumiza na kuhonya, na habule munhu yodaha kulema chonitenda.

40 Nogolosa mkono wangu kuulanga, na kuilaha kwa ugima wangu wa siku zose

41 one nihanola zele jangu dimelemeta na kugolosa mkono kulava nhaguso, nizawalihiliza wehi wangu, nizawatagusa wanhu wonihila.

42 Misale yangu nizaitenda ikolwe na damu, na zele jangu dizawakoma wose wonilema niye. Wezatapagala damu ya wanhu wakomigwe na watumwa na wehi weli na nyele nhali.’

43 “Mweye wanhu wa zisi wadeng’heleleni wanhu wa Mndewa Mulungu. Mulungu kowatagusa wose wowakoma wanhu wake. Kowalihilizila wehi wake na kolekelela uhasanyi wa wanhu wake.”

44 Musa na Yoshua mwana wa Nuni weza haulongozi wa wanhu na walonga mbuli zose zili muna uwila uno, muladi wanhu wa Isilaili wauhulike.

Ndagilizi za uhelelo za Musa

45 Musa viyakomeleze kuwalongela Waisilaili wose mbuli zili muna uwila uno, 46 kawalongela, “Zikeni muna imizoyo yenu mbuli zose zonimulongeleni diyelo, muladi muwalagilize wanenu wasondelele chigangamavu mbuli zose za lagilizo dino. 47 Kwaviya malagilizo yano siyo mbuli muhala mbali ugima wenu. Zindilileni malagilizo yayo muladi mukale siku nyingi muna iisi ija yomuhita kuisola kuumwambu wa Yoludani.”

48 Siku iyo iyo Mndewa Mulungu kamulongela Musa, 49 “Kwela mulima uno wa Abalimu, mulima wa Nebo, uli kuna iisi ya Moabu, voilola na

bululu da Yeliko, ukailole isi ya Kanaani yoniweng'ha Waisilaili waisole. ⁵⁰ Kwizadanganikila kuna umulima uwo fana viyadanganike sekulu wako Haluni kuna umulima wa Holi, ⁵¹ kwaviya mweye wose waidi mukala hamunihuwila haulongozi ha Waisilaili. Vimukalile muna yamazi ya Meliba, habehi na bululu da Kadeshi, kuna ichuwala cha Sini, muleka kulagusa kwela kwangu hagati ya Waisilaili. ⁵² Kwizaiwona isi ili kuulongozi wako, mbali hwizakwingila muna iisi iyo yoniweng'ha Waisilaili.”

33

Musa koyatemela mate makabila ya Isilaili

¹ Uno niuwo utemela mate wa Musa munhu wa Mulungu kwa Waisilaili ing'hali hanadanganika. Kalonga,

² “Mndewa Mulungu keza kulawa mulima wa Sinai, kachilawilila kulawa mulima wa Seili, kamwemwesa kulawa mulima wa Palani. Kalawa hagati ya wasenga wa kuulanga maelufu longo, na moto woukwaka muna umkono wake wa kulume.

³ Kawalonda wanhu wake na kawakaliza welile wake. Ivo wanhu wake watumbala mavindi hana imigulu yake, na kuhokela malagilizo kulawa kumwake.

⁴ Malagilizo yayo yoyaching'hile Musa, ni uhazi wa mting'hano wa Yakobo.

⁵ Kakala mfalume wa Yeshuluni*, lusita wakulu wa wanhu viwaiting'hane, viyaiting'hane hamwe makabila ya Isilaili.

⁶ “Dileke kabila da Lubeni dikale, sekedidanganike, buleivo wanhu wake wezakuwa wadodo.

⁷ “Kusonhela kabila da Yuda kalonga, ‘Weye Mndewa Mulungu itegeleze ndilo ya kabila da Yuda, mbeveze kwa wanhu wake. Udigombele kwa ichimu chake, uditaze kuwahuma wehi wake.’

⁸ Kusonhela kabila da Lawi kalonga, ‘Weye Mndewa Mulungu uweng'he kabila da Lawi mbuli yako ya Ulimu, mbuli yako ya Sumimu kwa wanhu wako wokwaminika, wouwagezile uko Masa. Kuihuma nawo kuna yamazi ya Meliba.

⁹ Walawi walamula kuwaleka tati zawo na mami zawo, wawazimiza ndugu zawo, hawawamanyile hata wana wawo, kwaviya wazindilila malagilizo yako na kwamha lagano jako.

¹⁰ Wawafunze welesi wa Yakobo malagilizo yako, wawafunze Waisilaili ndagilizi zako.

Walawi wafukize ubani haulongozi wako na nhambiko ya kutimbula hana ulupango wako.

¹¹ Mndewa Mulungu utemele mate ludabwa lwawo lose, uzitogole sang'hano zawo zowosang'hana,

* 33:5 Yeshuluni ni zina dimwenga da Isilaili.

ubene nguvu za wehi wawo,
nguvu za waja wowehila,
sekewenuke kaidi.'

¹² "Kusanhela kabila da Benjamini kalonga,
'Dino ijo kabila diyodilonda Mndewa Mulungu,
dokala goya haulongozi wake,
kodikaliza siku yose,
na kokala hagati yawo.'

¹³ "Kusanhela kabila da Yosefu kalonga,
'Mndewa Mulungu yaitemele mate isi yake,
kwa vitumetume vilawa kuulanga,
na kwa mazi yolawa hasi ng'hani muna iisi.

¹⁴ Isi yawo itemeligwe mate kwa matunda yanogile yevile na zuwa,
kwa matunda ya chila miyezi.

¹⁵ Kwa mazao yanogile ya milima ya umwaka,
na mazao mengi ya milima ya siku zose.

¹⁶ Isi yawo imemezigwe vinhu vose vinogile,
itemeligwe mate kwa unovu wa Mndewa Mulungu,
yoyalongile kulawa muna chibago chikwaka moto.

Kutemeligwa mate kuno kuwahulumukile wanhu wa kabila da Yosefu,
yoyakalile mulangulizi wa ndugu zake.

¹⁷ Ng'ombe wa mwanduso kalinga fana ukulu wake,
mahembe yake ni ya ng'ombe mbago lume.
Kezayasang'hanila kuwakenha wanhu wa zisi zose,
kezawakenha mbaka uhelelo wa isi.

Efulaimu kezakuwa na wanhu wa ng'hondo maelufu mengi
na Manase kezakuwa na wanhu wa ng'hondo maelufu.'

¹⁸ "Kusanhela makabila ya Zabuloni na Isakali kalonga,
'Mweye wanhu wa kabila da Zabuloni deng'heleleni vimulawa
na mweye wanhu wa kabila da Isakali deng'heleleni vimukingila muna
yamahema yenu.

¹⁹ Wezawatanga wanhu kuna imilima yawo,
uko wezalava nhambiko zozilondeka.
Mana wezapata utajili wawo kulawa muna ibahali
na ngama zawo muna umsanga wa mhwani.'

²⁰ "Kusanhela kabila da Gadi kalonga,
'Yatunhizigwe Mulungu, yoding'ha kabila da Gadi isi ng'hulu
kabila da Gadi dosepasepa fana simba
yakwahule mkono na dosi.

²¹ Waisagulila isi inogile kufosa zose,
hanhu hohekgigwe hakwe kuwa ha mulangulizi,
wawalanguliza wanhu na kumtegeleza Mndewa Mulungu,
watanda mpango wa Mulungu kwa Isilaili.'

²² "Kusanhela kabila da Dani kalonga,
'Dani ni mwana wa simba,
yozumha kulawa Bashani.'

²³ "Kusanhela kabila da Nafutali kalonga,

'Mweye wanhu wa kabila da Nafutali mumema kutemeligwa mate kwa
Mndewa Mulungu,
isi yenu ni kusi kuna dilamba.'

²⁴ "Kusohela kabila da Asheli kalonga,
'Asheli utemeligwe mate kufosa wana wose wa Yakobo,
yalondigwe na ndugu zake wose,
yachofe mgulu wake muna yamavuta.

²⁵ Mabululu yako yana lwivi lukulu lwa zuma na shaba,
kwizakalizigwa siku zose.'

²⁶ "Habule yalingile fana Mulungu wa Isilaili,
yokwiza kulawa kuulanga muladi yamtazeni,
yofosela uchanyha muna utunhizo wake.

²⁷ Mulungu iyo mgombelaji wenu siku zose
makono yake ya hasi yenu, muladi yamtazeni.
Kawawinga wehi kuulongozi wenu,
na kowalongelani muwanange wose.

²⁸ Ivo Waisilaili wakala goya,
welesi wa Yakobo muhala,
muna iisi ili na mhule na divai,
isi ija langa jake dolagaza nhungwe.

²⁹ Mumweda Waisilaili!
Habule yalingile fana mweye,
wanhu womukomboligwe na Mndewa Mulungu, nili ngawo ya utazi wenu
na panga dodimgalilani uhumi!
Wehi wenu wezakwiza kuinyendanyenda kumwenu,
mweye mwizawabojoga."

34

Ifa ya Musa

¹ Maabaho Musa kasegela kuna dibawe da Moabu, kahita kuna umulima
wa Nebo, kakwela kuna inhembeti ya mulima wa Pisiga uli habehi na Yeliko.
Uko Mndewa Mulungu kamulagusa isi yose, kwandusila Gileadi mbaka
Dani, ² hanhu hose ha Nafutali na hanhu ha Efulaimu na Manase na hanhu
hose ha Yuda mbaka bahali ya Meditelaniya, ³ Negebu na bawe jose da
Yeliko, dili bululu da mibiki ya mitende mbaka Soali. ⁴ Maabaho Mndewa
Mulungu kamulongela Musa, "Ino iyo isi yoniwalahile Bulahimu na Isaka
na Yakobo, vinilongile, 'Nizaweng'ha isi ino welesi wenu.' Nikuleka uwone
kwa meso yako, mbali hwizaloka kuhita uko."

⁵ Ivo Musa msang'hani wa Mndewa Mulungu, kadanganikila kuna iisi ya
Moabu, fana Mndewa Mulungu viyalongile. ⁶ Maabaho Mndewa Mulungu
kamuwanda muna dibawe da Moabu, habehi na bululu da Besi Peoli, mbali
habule munhu yahamanyile hanhu hoyawandigwe Musa mbaka diyelo.
⁷ Musa viyadanganike kakala na miyaka gana na malongo maldi, meso yake
hayawile na uvulivuli na ludabwa lwake halumalile bule.

⁸ Wanhu wa Isilaili wamulilila Musa siku malongo matatu kuna dibawe
da Moabu.

⁹ Yoshua mwana wa Nuni kakala kamemezigwa muhe wa ubala, kwaviya
Musa kamsagula kwa kumwikila makono yake. Ivo Waisilaili wamtegeleza
Yoshua na kuzindilila malagilizo ya Mndewa Mulungu yoyamwing'hile
Musa.

¹⁰ Kwandusila lusita ulo, hakunalawilila mulotezi imwenga muna iisi ya Isilaili yalingile fana Musa, yoyalongile na Mndewa Mulungu chihanga kwa chihanga. ¹¹ Hakunalawilila mulotezi imwenga yatendile mauzauza na mawewedeko fana yaja Mndewa Mulungu yoyamtumile Musa kuyatenda muna iisi ya Misili, kwa mfalume na wasang'hani wake na isi yake yose. ¹² Hakunalawilila mulotezi imwenga yatendile mbuli ng'hulu na za kudumbiza fana viyatendile Musa haulongozi wa Waisilaili wose.

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA MASAYO Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Masayo, ni chimwe mwa vitabu vine muna Dilagano da Sambu kuwa vosimulila ugima wa Yesu Chilisito. Vitabu vino vose vine votangigwa “Mbuli Inogile.” Vitabu ivo vandikigwa viyadanganike Yesu. Vandikigwa na Masayo na Maliki na Luka na Yohana. Wasomi hawavimanyile haswa viya lusita Mbuli Inogile ya Masayo viyandikigwe, mbali yodahika mwaka 60 kwandusila viyelekigwe Yesu. Iviya hanhu hohandikiligwe hahamanyika, mbali wengi wogesa yandikiligwa muna isi ya Palesitina yodahika muna dibululu da Yelusalemu.

Mwandikaji ni Masayo, kakala msola kodi yang'ali Yesu hanamtanga kuwa mwanahina wake. Iviya kakala kamanyika kwa zina da Lawi. Masayo kakala mwa iwaja watumigwa longo na waidi na kandika kwa lungilo lwa wasomaji wa Chiyahudi. Ino yodahika kuwoneka funhula funhula kwa mabwelelo ya Lagano da Umwaka yoyofosa 60. Lungilo da Masayo ni kolagusa kuwa Yesu kakala Chilisito Mkombola yoyasaguligwe na Mulungu yoyakalile kaloteligwa. Iviya Masayo kandika mengi kusionhela Ufalume wa Mulungu. Wayahudi wahuwila kuwa Chilisito Mkombola yawe mfulume wa isi. Mbali Masayo kaiteganya ng'hani kulonga kusionhela ufulume wa Mulungu ni wa chimuhe.

Mbuli Inogile yandikigwe na Masayo ni chitabu chinogile cha kwandusa Lagano da Sambu kwaviya yose yana mabwelelo yake kulawa Lagano da Umwaka. Yolumbiliza Malagano maidi. Wasomi iviya wagesa kuwa Masayo yodahika kakala kogeza kwiga mwandiko wa vitabu vitano va Musa vovikwandusa Lagano da Umwaka. Mapetelo ya Yesu muna ulugongo viilagusigwa muna sula ya 5-7 yodahika kulinganyizigwa na Mulungu viyamwing'hile malagilizo Musa muna Dilagano da Umwaka.

Yeliemo

Masayo kokwandusa Mbuli Inogile kwa kusimulila kusionhela kwelekigwa kwa Yesu Chilisito na mwanduso wa sang'hano yake muna isula ya 1-4.

Kaidi Masayo kosimulila sang'hano ya Yesu na mafundizo yake muna isula ya 5-25.

Kuuhelelo Masayo kogotola kusionhela usang'hano na ifa na uzilibuko wake Yesu muna isula ya 26-28.

Welesi wa Yesu Chilisito (Luka 3:23-38)

¹ Chitabu cha welesi wa Yesu Chilisito, mzukulu wa Daudi, mzukulu wa Bulahimu.

² Bulahimu kamweleka Isaka, Isaka kamweleka Yakobo, Yakobo kamweleka Yuda, na wandugu zake. ³ Yuda kamweleka Pelesi na Zela, mami yawo yotangigwa Tamali, Pelesi kamweleka Esilomu, Esilomu kamweleka Alamu, ⁴ Alamu kamweleka Aminadabu, Aminadabu kamweleka Nashoni, Nashoni kamweleka Salimoni, ⁵ Salimoni kamweleka Boazi mami yake Boazi yotangigwa Lahabu, Boazi kamweleka Obedi mami yake Obedi yotangigwa Lusu, Obedi kamweleka Yese.

⁶ Yese kamweleka Mfulume Daudi, Mfulume Daudi kamweleka Solomoni, mami yake niyo yoyakalile muke wa Uliya. ⁷ Solomoni kamweleka

Lehoboamu, Lehoboamu kamweleka Abiya, Abiya kamweleka Asa. ⁸ Asa kamweleka Yehoshafati, Yehoshafati kamweleka Yolamu, na Yolamu kamweleka Uzia, ⁹ Uzia kamweleka Yoshamu, Yoshamu kamweleka Ahazi, Ahazi kamweleka Hezekiya. ¹⁰ Hezekia kamweleka Manase, Manase kamweleka Amoni, Amoni kamweleka Yosia. ¹¹ Yosia kamweleka Yekoniya, na wawo wandugu zake viikalile uhami wa kugaligwa kwiisi itangigwe Babeli.

¹² Viomalile uhami wa Babeli, Yekonia kamweleka Shealiteli, Shealiteli kamweleka Zelubabeli. ¹³ Zelubabeli kamweleka Abihudi, Abihudi kamweleka Eliyakimu, Eliyakimu kamweleka Azoli, ¹⁴ Azoli kamweleka Sadoki, Sadoki kamweleka Akimu, Akimu kamweleka Eliudi. ¹⁵ Eliudi kamweleka Eliyazali, Eliyazali kamweleka Matani, Matani kamweleka Yakobo, ¹⁶ Yakobo kamweleka Yosefu, mhale wa Maliya, mami yake Yesu yoyatangigwe Chilisito Mkombola.

¹⁷ Zikala nyelesi longo na nne kulawa Bulahimu mbaka viifikile Daudi, welesi longo na nne kulawa Daudi mbaka uhami wa Babeli, na welesi longo na nne kulawa uhami wa Babeli mbaka viifikile kwelekigwa kwa Chilisito.

Kwelekigwa kwa Yesu Chilisito

(Luka 2:1-7)

¹⁸ Kwelekigwa kwake Yesu Chilisito Mulopozi kukala vino, Maliya mami yake viyakalile yafudikiligwe na Yosefu, wang'hali hawanaibandama, Maliya kawonigwa kana wimo kwa udahi wa Muhe Yelile. ¹⁹ Kwaviya Yosefu mwenyewo kakala munhu goya, mbali halondile bule kumwing'ha chinyala Maliya muumwingi, ivo kalamula kuubena ufudikilwa chinylenele. ²⁰ Viyakalile yogesa yayo, msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulawilila muna zinzozzi, kamulongela, "Weye Yosefu, welesi wa Daudi, sekeudumbe kumsola Maliya yawe muke wako, kwaviya kana wimo kwa Muhe Yelile, ²¹ nayo kezaibasula mwana wa chilume. Na weye kwizamtanga zina jake Yesu, kwaviya kezawalopola wanhu kulawa muna uuhasanyi."

²² Yayo yose yalawilila yapate kufika yaja yalongigwe na Mndewa kufosela mulotezi wake kuwa kweli.

²³ "Lola, mhambe kezakuwa na wimo, nayo kezaibasula na mwana wa chilume, na mwana iyo kezatangigwa Imanueli," fambulo jake, "Mulungu khamwe na cheye."

²⁴ Yosefu viyalamuke muna zinhongo, kamsola Maliya fana viya msenga wa kuulanga wa Mndewa viyamulonge yatende. ²⁵ Mbali hawaibandame bule mbaka Maliya vyaibasule mwana wa chilume. Na Yosefu kamwing'ha zina Yesu.

2

Nyamiloto ubanzi wa ulawilo wa zuwa

¹ Yesu kavumbuka muna dibululu da Betelehemu muna isi ya Yudeya, chipindi Helode viyakalile mfulume. Lusita ulo nyamiloto wa nhondo wafika Yelusalemu kulawa ulawilo wa zuwa, ² wauza, "Kakulihi mwana wa chilume yelekwe yondayawe mfulume wa Wayahudi? Kwaviya chiiwona nhondo yake ima ubanzi wa ulawilo wa zuwa, na cheye chiza kumtosela."

³ Mfulume Helode viyahulike ivo, kengilwa na luholoji hamwe na wanhu wose wa Yelusalemu. ⁴ Kawatanga hamwe wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo, kawauza, "Vino Chilisito Mkombola kezakwelekigwa kulihii?"

5 Wamwidika, “Betelehemu muna isi ya Yudeya. Kwaviya niivo viyandikigwe na mulotezi wa Mulungu.

6 ‘Weye Betelehemu uli muna isi ya Yudeya, huli mdodo bule muna iwalangulizi wa Yuda.

Kwaviya kezalawa munhu yondaywadime wanhu wangu wa Isilaeli.’ ”

7 Maabaho Helode kawatanga waja nyamiloto wa nhondo chinye- lenyele waiting’hane, kalonda yavimanye siku nhondo ija viiwalawilile.

8 Kawatuma Betelehemu, kawalongela, “Hiteni mukamzahile imwana vinogile. Muhamvika, izoni munilongele muladi na niye nimtosele.”

9 Nawo viwakomeleze kumtegeleza mfalume, wasegela, na nhondo yowaiwone ubanzi wa ulawilo wa zuwa iwalongolela mbaka viimile uchanyha ya hanhu hayelekigwe imwana ija. 10 Viwaiwone inhondo iyo, wadeng’helela ng’hani. 11 Wengila mnyumba, wamuwona imwana hamwe na mami yake Maliya, wamtumbalila mavindi na wamtosela. Wafungula ngama zawo muna ivibindo na wamwing’ha imwana ndolendole zawo, tunu na zahabu, na mavumba, hamwe na dawa inogile yoitangigwa manemane.

12 Maabaho wabwela kuna isi iyo kwa nzila imwenga, kwaviya Mulungu kawazuma muna zinzozzi sekewabwele kwa Helode.

Kukimbilila Misili

13 Viwasegele, msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulawilila Yosefu muna zinzozzi, kamulongela, “Helode kololela kumkoma imwana. Ivo inuka na umsole imwana na mami yake mukimbilile muna isi ya Misili. Kaleni uko mbaka vondanimulongeleni musegele.”

14 Yosefu kalamuka na kamsola imwana na mami yake, kasegela ichilo icho, kahita Misili. 15 Kakala uko mbaka Helode viyadanganike. Itendeka fana viya imbuli yoyalongile Mndewa kwa kufosela mulotezi wake kuwa kweli, “Nimtanga mwanangu kulawa Misili.”

Kukomigwa kwa iwana

16 Helode viyavimanyile kuwa waja nyamiloto wa nhondo wowalawile ubanzi wa ulawilo wa zuwa wamvwizila, kengilwa na ludoko ng’hani. Ivo kalava lagilizo kuwa wana wose umo Betelehemu wakalile na miyaka midi na kubwela hasi wakomigwe, kulawa lusita luja waja nyamiloto wa nhondo viwalongile inhondo viiwoneke.

17 Ivo chiya chiyalongile mulotezi wa Mulungu Yelemiya chitimiya, 18 “Dizi dihulikika uko Lama, zindilo na lusoyoyo ng’hani. Laheli kowalilila wanage, nayo kolema kunyamazigwa, kwaviya wadanganika.”

Kubwela kulawa Misili

19 Helode viyadanganike, msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulawilila Yosefu muna zinzozzi uko Misili. 20 Kamulongela, “Lamka, umsole imwana na mami yake mubwele kuna isi ya Isilaeli, kwaviya waja wagezile kumkoma imwana wadanganika.” 21 Yosefu kalamka, kamsola imwana na mami yake wabwela muna isi ya Isilaeli.

22 Mbali Yosefu viyahulike kuwa Alikelao kamuhazi tati yake Helode mfalume wa Yudeya, kadumba kuhita uko kwaviya kazumigwa muna zinzozzi. Kahita kuna umkowa wa Galilaya. 23 Kahita na kukala muna dibululu ditangigwe Nazaleti. Ivo chiya chilongigwe na walotezi wa Mulungu chitimiya, “Kezatangigwa Mnazalayo.”

3

Yohana Mbatizi kowapetela wanhu
(Maliki 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

¹ Muna zisiku izo, Yohana Mbatizi keza muna dibwilingu da Yudeya, kandusa kuwapetela wanhu. ² Kalonga, “Lekeni uhasanyi wenu, kwaviya Ufalume wa kuulanga wahabehi!” ³ Yohana niyo yaloteligwe na mulotezi wa Mulungu Isaya vyalongile, “Dizi da munhu dotanga kudibwilingu, ‘Sasaleni nzila ya Mndewa, mgoloseleni nzila yake yafose!’ ”

⁴ Viwalo viyawale Yohana vikala visonigwa na mazoya ya mnyama yotangigwa ngamiya, na mchigudi kayawala mkwiwi wa mbende. Ndiya yake ikala nziye na uki wa mwiimbago. ⁵ Wanhu wamwizila Yohana kulawa Yelusalemu, na kulawa muna isi ya Yudeya, na kulawa muna iisi yili habehi na lwanda lwa Yolodani. ⁶ Watogola kuleka uhasanyi wawo, nayo Yohana kawabatiza muna ulwanda lwa Yolodani.

⁷ Yohana viyawawonile Mafalisayo na Masadukayo wengi wokwiza kumwake kubatizigwa, kawalongela, “Mweye mazoka! Yelihi yawalongele mwodaha kugwaza nhaguso ya Mulungu iyo ikwiza?” ⁸ Mutende vinhu viya vilagusa kuwa muleka uhasanyi wenu. ⁹ Sekemugese kuwa mwodaha kuikimbila nhaguso kwa kulonga kuwa Bulahimu ni wasaho yenu. No-mulongelani kweli, Mulungu kodaha kuyasola mabwe yano na kuyatenda yawe welesi wa Bulahimu! ¹⁰ Nhemo ikigwa imala muna yamazizi kukanha mibiki, ivo chila mbiki uja hawima matunda yanogile wizakanhigwa na kwasigwa muumoto. ¹¹ Niye nowabatiza mweye kwa mazi kulagusa kuwa musamha uhasanyi wenu. Mbali munhu yokwiza kuchisogo changu keza-wabatiza kwa Muhe Yelile na moto. Iyo ni mkulu kufosa niye. Niye sifaya bule hata kupapa vilatu vake. ¹² Kana lungu lwake lwa kubetela muna yamakono. Kezaduganya ngano na kuika muna mudidungu, mbali kezailunguza inhumba muna umoto hauzimika bule.”

Yesu kobatizigwa
(Maliki 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³ Siku izo Yesu kalawa kuna umkowa wa Galilaya na kuhita Yolodani kubatizigwa na Yohana. ¹⁴ Mbali Yohana kalonda kumulema Yesu, kamulongela, “Niye nolonda kubatizigwa na weye, vilihi weye kokwiza kumwangu nikubatize?”

¹⁵ Yesu kamulongela, “Ivino sambi nolonda utogole. Kwaviya niivo viilondeka kuyafikiza yaja yose yoyolonda Mulungu.” Maabaho Yohana katogola.

¹⁶ Bahobaho Yesu viyabatizigwe, kalawa muna yamazi. Maabaho ulanga umgubukila, kamuwona Muhe wa Mulungu kohulumuka fana nziwa, komwizila mchanyha yake. ¹⁷ Maabaho dizi dilonga kulawa kuulanga, “Ino niyo Mwanangu, inyachende wangu, ininogeligwe nayo.”

4

Yesu kogezigwa
(Maliki 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Maabaho Muhe wa Mulungu kamulongoza Yesu mbaka kuna ichuwala muladi yagezigwe na Mwihi. ² Kafunga kuja zifika siku malongo mane, imisi na ichilo. Kuuhelelo, Yesu kawona nzala. ³ Maabaho Mwihi kamwizila Yesu,

kamulongela, “One weye wahawa Mwana wa Mulungu, yalongele yamabwe yano yagaluke magate.”

⁴ Mbali Yesu kamwidika, “Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, ‘Munhu hadaha kuwa ngima bule kwa gate muhala, mbali kwa chila mbuli yoilawa muna umulomo wa Mulungu.’ ”

⁵ Maabaho Mwihi kamsola Yesu, kamgala mbaka Yelusalemu, kuna dibululu jelile na kumwika kuichisuwili cha Ikaye ya Mulungu. ⁶ Kamulongela, “One weye ni Mwana wa Mulungu, ibwanhe hasi, kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga,

‘Mulungu kezawalagiliza wasenga wake wa kuulanga, nawo wezakusola na makono yawo muladi sekeuikwale muna idibwe.’ ”

⁷ Yesu kamwidika, “Iviya Yamaandiko Yelile yolonga, ‘Sekeumgeze Mndewa Mulungu wako.’ ”

⁸ Maabaho Mwihi kamsola Yesu wahita kuchanyha kuna ulugongo lutali kuna uludonho, kamulagusa falume zose muna isi na utunhizo wake wose.

⁹ Maabaho kamulongela, “Yano yose nizakwing’ha, one muhala uhanitumbalila mavindi na kunitosela.”

¹⁰ Yesu kamulongela, “Segela hano hamwangu, weye Lufyende! Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, ‘Umtosele Mndewa Mulungu wako, na umsang’hanile yeye muhala!’ ”

¹¹ Maabaho Mwihi kamuleka Yesu, kasegela, na wasenga wa kuulanga wa Mndewa weza na kumsang’hanila.

Yesu kokwandusa sang’hano yake kuna mkowa wa Galilaya

(Maliki 1:14-15; Luka 4:14-15)

¹² Yesu viyahulike kuwa Yohana kagumigwa muna ichifungo, kasegela kahita kuna umkowa wa Galilaya ¹³ Hakalile Nazaleti, mbali kahita kukala Kapelinaumu, isi yili mungwazogwazo mwa lamba da Galilaya, muna isi ya Zabuloni na Nafutali. ¹⁴ Chino chitendeka muladi chiya chiyalongile mulotezi wa Mulungu Isaya chiwe kweli,

¹⁵ “Isi ya Zabuloni na isi ya Nafutali, inzila ya kuhitila kuna ibahali, kuna umwambu wa ulwanda lwa Yolodani, Galilaya, isi ya wanhu weli siyo Wayahudi!

¹⁶ Wanhu wakalile muna diziza, wezawona bung’hulo, waja wokala muna isi ya ziza da ifa, bung’hulo dizawamwemwesela.”

¹⁷ Kulawa lusita ulo, Yesu kandusa kuwapetela wanhu usenga wake, “Lekeni uhasanyi wenu, kwaviya Ufalume wa Kuulanga wa habehi.”

Yesu kowatanga wavula somba wane

(Maliki 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸ Yesu viyakalile yogenda mungwazogwazo mwa lamba da Galilaya, kawawona ndugu waidi wavula somba, Saimoni yotangigwa Petili na ndugu yake Andeleya. Ndugu wawo waidi wakala wovula somba kwa lwavu.

¹⁹ Yesu kawalongela, “Nisondeleleni, nizawafundizani kuwavuwa wanhu.”

²⁰ Bahobaho wazileka nyavu zawo na wamsondelela.

²¹ Viyagendelele kuulongozi chidogo, kawawona ndugu wamwenga, Yakobo na Yohana, wana wa Zebedayo, wose wakala mgati mwiingalawa na tati yawo Zebedayo, wozitenda goya nyavu zawo. Yesu kawatanga.

²² Bahobaho waileka ingalawa na tati yawo, wamsondelela Yesu.

Yesu kofunda, kopeta Mbuli Inogile, na kohonya
(Luka 6:17-19)

²³ Yesu kazunguluka Galilaya yose, kafundiza muna zikaye zose za kutosela, kawapetela wanhu Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu na kuwahonya wanhu wenye mitamu mbasakanyo na wolumwa. ²⁴ Mbuli za Yesu zenela muna isi yose ya Siliya, ivo wanhu wamgalila watamu wose, wougula utamu wowose, waja wogaya, weli na vinyamkela, weli na vichala na waja waholole, nayo kawahonya. ²⁵ Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumuwinsa Yesu kulawa isi ya Galilaya, zisi za Dekapoli, Yelusalemu, Yudeya na isi yili kuumwambu wa lwanda lwa Yolodani.

5

Yesu kowafundiza wanhu kuna ulugongo

¹ Yesu kaluwona lung'husesa lukulu lwa wanhu na kakwela kuna ulugongo, uko kakala hasi. Wanahina wake wamuhitila, ² nayo kandusa kuwafundiza.

Deng'ho da kweli
(Luka 6:20-23)

³ “Wamweda waja ngayengaye wa muhe, kwaviya Ufalume wa kuulanga ni wawo!

⁴ Wamweda waja weli na usungu, kwaviya wezanyamazigwa.

⁵ Wamweda waja weli wahole, kwaviya Mulungu kezawatenda wawe wahazi wa isi.

⁶ Wamweda waja weli na nzala na ng'hilu ya kutenda yoyomnogeza Mulungu, kwaviya Mulungu kezawegutiza.

⁷ Wamweda waja weli na ubazi, kwaviya Mulungu kezawawonela ubazi.

⁸ Wamweda waja weli na moyo unogile, kwaviya wawo wezamuwona Mulungu!

⁹ Wamweda waja woibenela vibiki, kwaviya wezatangigwa wana wa Mulungu!

¹⁰ Wamweda waja wogazigwa kwa ichimu cha yoyolonda Mulungu, kwaviya Ufalume wa kuulanga ni wawo!

¹¹ Mumweda mweye wanhu wahamuligani na kungazani na kulongigwa vihile kwa usungu kwaviya mwawanahina wangu.

¹² Sekeleleni na mudeng'helele kwaviya gweko jenu ni kulu kuulanga,

ivo niivo vowagazigwe walotezi wa umwaka fana mweye.

Munyu na bung'hulo
(Maliki 9:50; Luka 14:34-35)

¹³ “Mweye mulinga fana munyu wa isi, munyu wahagiza umunyu wake, kwizaguma choni mbaka ukolele kaidi? Haufaya chochose bule, ivo wokwasigwa kunze na wanhu woubojoga.

¹⁴ “Mweye mulinga fana bung'hulo da isi yose. Bululu dihazengigwa kuna ulugongo hadidaha bule kuifisa. ¹⁵ Habule munhu yobwinha chitasa na kuchigubika na debe, mbali wochika hana ichingolobweda, nacho

chowamwemwesa wanhu wose weli muna ichiheleto. ¹⁶ Iviya na mw-eye bung'hulo jenu dimuli najo haulongozi ha wanhu, nawo waziwone sang'hano zenu muladi wamwing'he ukulu Tati yenu yeli kuulanga.

Yesu kofundiza kusionhela Malagilizo

¹⁷ "Sekemugese kuwa niza kuyasegeza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hebu mbuli za Walotezi wa Mulungu. Sizile kuyasegeza bule, mbali niza kuyatimiza. ¹⁸ Nowalongela ukweli, mbaka ulanga na isi vondavisegele, habule hata mbuli ndodo ng'hani muna Malagilizo yondaisegezigwe, mbaka yose yatimiye. ¹⁹ Munhu wowose ija yondayabene lagilizo dimwe da yaja yamadodo, na kuwafundiza wanhu ivo, kezatangigwa mdodo ng'hani muna ufalume wa kuulanga, mbali yondayatende na kuzifunza, iyo kezatangigwa mkulu muna ufalume wa kuulanga. ²⁰ Nowalongelani kweli, one hamutogoligwe munoga haulongozi wa Mulungu kuwafosa wafundiza Malagilizo na Mafalisayo, hamwizakwingila bule muna Ufalume wa kuulanga.

Mafundizo kwa mbuli ya ludoko (Luka 12:57-59)

²¹ "Muwahulika wanhu wa umwaka viwalongiligwe, 'Sekemukome, na munhu yondayakome kezakomigwa.' ²² Mbali niye nowalongela, munhu wowose ija yondayamwihile ndugu yake, iyo yatagusigwe, iviya yondayamzehe ndugu yake yagaligwe kudilundo, na yondayamtange ndugu wa munhu 'mbozi,' kofaya yengile jehanamu ya moto. ²³ Ivo one wahamulavila Mulungu wako nhambiko hana ichilingo cha kutambikila na kuno kukumbuka kuwa ndugu yako kana mbuli na weye. ²⁴ Wiileke nhosa yako baho hana ichilingo na weye hita kwa ndugu yako yeli na mbuli na weye na mukailamule mbuli yenu, maabaho ubwele ukailave nhosa yako.

²⁵ "Wiilumbe na msitaki wako cha himahima, mung'hali muna inzila kuhita kuchitala. Bule ivo msitaka wako kezakugala kwa msemi na msemi keza kugala kwa mkalizi, maabaho na weye kwizafungigwa muna ichifungo.

²⁶ "Nokulongela kweli, hwizalawa umo bule mbaka ulihe sente ya uhelelo.

Mafundizo yoyolemesa uzinzi

²⁷ "Muhulika wanhu viwalongiligwe, 'Sekemuwe wagoni.' ²⁸ Mbali niye nowalongela munhu yoyose ija yondayamulole muke, na kuno komulonda, iyo kagona nayo muumoyo wake. ²⁹ Ziso jako da ukulume dihakutenda utende uhasanyi, ding'ole na ujase kutali na weye, kwaviya muhavu kumwako weye kwagiza chinhu chochose chili mulukuli lwako, kufosa lukuli lose kwasigwa muumoto wa jehanamu. ³⁰ Mkono wako wa ukulume wahakutenda utende uhasanyi, ukanhe na uwase kutali, kumwako weye vinoga kwagiza chinhu chimwe chili mulukuli lwako, sembuse lukuli lose, kwasigwe muna umoto wa jehanamu.

Mafundizo yoyolemesa kuyasa (Masayo 19:9; Maliki 10:11-12; Luka 16:18)

³¹ "Iviya muhulika wanhu viwalongeligwe, 'Munhu wowose ija yondayamwase muke wake na yamwing'he chibuwa cha nyasa.' ³² Mbali lelo niye nowalongela, munhu wowose yomwasa muke wake na yondayamwing'he chibuwa cha nyasa kwaviya muke iyo katenda uzinzi, munhu iyo komtenda imuke yawe mzinzi. Iviya mulume yondayamsole muke yeng'higwe chibuwa cha nyasa, iyo nayo kotenda uzinzi.

Mafundizo yoyolemesa kwiilaha

³³ “Iviya muhulika wanhu wa umwaka viwalongiligwe, ‘Sekeubele viya viuilahile, yolondeka ufikize kwiilaha kwako kwa Mndewa.’ ³⁴ Mbali niye nowalongela, ‘Sekemwiilaha kwa ulanga, kwaviya icho ni chigoda cha chifalume cha Mulungu,’ ³⁵ wala kwa isi, kwaviya baho ni hanhu ha Mulungu ha kwikila magulu yake, wala kwa Yelusalemu, kwaviya ijo ni bululu da Mfalume Mkulu. ³⁶ Wala sekewiilaha kwa ditwi jako, kwaviya hudaha kulutenda hata luvili lumwe luwe luzelu hebu lutitu. ³⁷ Mwahalonga, ‘Wona,’ iwe ‘Wona’ na mwahalonga ‘Bule,’ iwe ‘Bule.’ Kwaviya yondayafose yayo yolawa kwa Mwihhi.

Mafundizo yoyolemesa kuilihiliza yehile

(Luka 6:29-30)

³⁸ “Muhulika ilongigwa, ‘Ziso kwa ziso, na zino kwa zino.’ ³⁹ Mbali lelo niye nowalongela, sekemwiibwelezele na iyo munhu yehile. One munhu yahakutowa kanza da kulume, iviya mulekelele yakutowe kanza da kumoso. ⁴⁰ Na one munhu yahalonda kukugala kuna ichitala muladi yasole shati jako, iviya mulekelele yasole na dikoti jako. ⁴¹ Na one munhu yahakulanguliza umgalile mzigo wake kwa utali wa maili imwe, ngalile utali wa maili mbili. ⁴² Na one munhu yoyose yahakupula chinhu, mwing’he, iviya munhu yolonda kukwazima chinhu chochose, sekeuleme kumwing’ha.

Kuwalonda wehi

(Luka 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Muhulika kuwa ilongigwa, ‘Mulonde mkaya miyago, na umwihile mwihhi wako.’ ⁴⁴ Mbali lelo niye nowalongela, walondeni wehi wenu na muwatosele waja wowabamanya mweye. ⁴⁵ Muhatenda vino, mwizakuwa wana wa Tati yenu yeli kuulanga. Kwaviya kowabung’hulila zuwa jake wanhu wehile na wanogile, na mvula yake kwa wanhu wanogile na wanhu wehile. ⁴⁶ Kwaviya mwahawalonda wanhu waja womulondani muhala mweye, mwizahokela chinhu chilihi chinogile? Hata wasola kodi wotenda ivo! ⁴⁷ Iviya mwahawalamsa mbwiya zenu, hamtenda mbuli ya chilozo bule? Mbaka wanhu hawammanyile Mulungu wotenda ivo! ⁴⁸ Mgangamale fana viya Tati yenu wa kuulanga viyeli mtimilifu.

6

Mafundizo kwa mbuli ya kutenda yanogile

¹ “Muteganye sekemusang’hane yanogile haulongozi ha wanhu, muladi mudahe kutogoligwa na wawo. Muvimanye mwahasang’hana mbuli zifanile izo, hamwizadaha kwing’higwa gweko na Tati yenu yeli kuulanga. ² Hamala baho vondamumwing’he yelibule chinhu, sekemutowe mhalati, fana viya wadelenya viwosang’hana muna zikaye za kutosela na muna zinzila, muladi wadahe kuhishimigwa na wanhu. Nowalongeleni kweli wawo wamala kuhokela gweko jawo. ³ Mbali weye one wahamwing’ha chinhu munhu yeli bule, hata mbwiya wako wa habehi sekeyavimanye chiya chiutendile. ⁴ Ivo iyo izakuwa nhosa yako ya chinyele, na Tata yowona yafisike, kezakugweka.

Mafundizo kwa mbuli ya kutosa

(Luka 11:2-4)

⁵ “Mwahatosa, sekemuwe fana viya wadelenya! Wawo wolonda kwima na kutosa muna zikaye za kutosela na muna zinzila mhanda muladi wanhu

wawalole. Nowalongela kweli, wawo wahokela wamala gweko jawo. ⁶Mbali wahatosa, ingila muna ichiheleto chako, hinda lwivi lwako na utose kwa Tati yako, hawoneka. Tati yako yowona chiya chiutenda chinyele, kezakugweka.

⁷ “Mwahatosa, muleke kulonga chakachaka fana viwotenda wanhu hawamanyile Mulungu, wowogesa kuwa milungu yawo yowahulika kwaviya nhambiko zawo nhali. ⁸ Sekemulinge fana wawo. Tati yenu kavimanya kamala yaja yomulonda mung'hali hamunampula. ⁹ Mbali mweye toseni vino, ‘Tati yetu wa kuulanga, zina jako ditunhizigwe, ¹⁰ Ufalume wako wize, jojose diulonda udisang'hane, hano hana iisi, fana viya viusang'hana uko kuulanga.

¹¹ Uching'he diyelo ndiya yetu. ¹² Uchilekelele ubananzi wetu uja uchitendile, fana cheye vichiwalekelele wamwenga wowachihasanye. ¹³ Sekeuchigume muna yamagezo, mbali uchikombole na ija mwihi, kwaviya ufalume wako una ludabwa, na utunhizo wa siku zose.’

¹⁴ “Kwaviya one mwahawalekelele wamwenga uhasanyi wowamten-deleni, Tati yenu yeli kuulanga kezawalekela na mweye. ¹⁵ Mbali one hamuwalekelele wanhu wihi wawo, iviya Tati yenu yeli kuulanga heza-mulekeleleni uhasanyi womutendile.

Mafundizo kwa mbuli ya kufunga kuja

¹⁶ “Muhafunga, sekemuwe fana wadelenya wowokwesa ng'hombali zawo fana wana usungu muladi wawoneke kuwa wafunga. Nowalongela kweli wahokela gweko jawo wamala. ¹⁷ Mbali weye wahafunga kuja, ibobode mavuta mditwi jako na unawe chihanga chako. ¹⁸ Muladi wanhu wamwenga sekewavimanye kuwa weye kufunga kuja, Tati yako muhala yeli hawoneka kezavimanya. Na Tati yako yoyawona yaja youyatenda kwa chinyele, kezakugweka.

Ngama za kuulanga (Luka 12:33-34)

¹⁹ “Sekemwike ngama zenu hano hana iisi, bule ivo sondo wezazibananga, na wabavi wobomola na kubawa. ²⁰ Mbali mweye mwiikile ngama kuulanga, uko sondo na ukanga havidaha bule kuzibananga, na wabavi hawadaha kubena na kubawa. ²¹ Kwaviya haili ngama yako baho heli moyo wako.

Bung'hulo da lukuli (Luka 11:34-36)

²² “Bung'hulo da lukuli lwako ni ziso. One meso yako yahanoga, lukuli lwako lose luzakala muna dibung'hulo. ²³ Mbali ziso jako dihabanangika, lukuli lose lwizakuwa mudiziza. Ivo fana bung'hulo dili mgati mmwako da ziza, dizakuwa ziza kulu!.

Mulungu na vinhu (Luka 16:13, 12:22-31)

²⁴ “Habule munhu yodaha kuwasang'hanila wenevale waidi, kwaviya kezamwihila ino na kumulonda ino, hebu kezailumba na ino na kumwehula imwenga, hamudaha bule kumsang'hanila Mulungu na vinhu.

²⁵ “Lekamana nowalongela, sekemuwe na hangaiko, viya vondamukale kuno molonga, moja choni na mong'wa choni na iviya ng'huli zenu muyawale choni, vino ugima ni kuja muhala? Na lukuli ni kuyawala

muhala? Vino viwalo vinoga kufosa lukuli na lukuli kufosa viwalo? ²⁶Waloleni ndege wa kuulanga, hawahanda wala hawagobola wala wabule gulu jojose, mbali Tati yenu wa kuulanga koweng'ha ndiya. Vino moga mweye hamulondeka kuwafosa wawo? ²⁷Vino yelihi vimuli kodaha kuigaiya muladi yongeze utali wa ugima wake?

²⁸“Lelo habali muna yungwayungwa kwa mbuli ya viwalo? Loleni maluwa ya kumbago, hayasang'hana wala hayaitendela viwalo vawo. ²⁹Niye nomulongelani, hata mfalume Solomoni muna utunhizo wake wose, hadahile kuyawazigwa vinogile fana dimwe muna yamaluwa yano. ³⁰Fana Mulungu koyayawaza ivo mayani ya kumbago, diyelo yabaho, igolo yok-waswa muna umoto. Vino Mulungu hadaha bule kumuyawazani mweye? Wanhu muli na uhuwilo mdodo!

³¹“Ivo sekemuwe na yungwayungwa, ‘Chizakuja choni? Hebu chizakung'wa choni? Hebu chizayawala choni?’ ³²Kwaviya wanhu weli siyo Wayahudi wokuwa na yungwayungwa da yano yose, na Tati yenu yeli kuulanga kovimanya kuwa molonda yano yose. ³³Teng'hu zahileni Ufalume wa Mulungu na yaja yoyolonda muyatende, maabaho Mulungu kezamwing'hani yayo yose. ³⁴Ivo sekemusang'hanile ya igolo, kwaviya ya igolo yezaisang'hanila yenyewo. Chila siku yoisang'hanila yenyewo.

7

Kuwatagusa wamwenga

(Luka 6:37-38, 41-42)

¹“Sekemuwataguse wamwenga muladi Mulungu sekeyamtaguseni na mweye, ²kwaviya nhaguso yondamuwataguse wamwenga, na mweye iviya mwizatagusigwa ivo, na ningo yomuwalingila wamwenga, Mulungu kezamulingilani na ningo iyo iyo. ³Habali kochiwona chibanzi chili muna diziso da ndugu yako, kuno hudiwona bule bale dili muna diziso jako? ⁴Vino kodahaze kumulongela ndugu yako, ‘Ima nikulave chibanzi chili muna diziso jako,’ kuno muna diziso jako kuna bale? ⁵Weye kwamdelenya! Teng'hu lava bale dili muna diziso jako, maabaho kwizadaha kulava chibanzi chili muna diziso da ndugu yako.

⁶“Sekemuwasile zimbwa vinhu velile, bule ivo wezawahindikila na kuwaluma. Sekemuwasile nguluwe lulu zenu, bule ivo wezazibojoga na magulu yawo.

Pula na zahila na hodiza

(Luka 11:9-13)

⁷“Puleni, na mweye mwizakwing'wigwa, zahileni, na mweye mwizapata, hodizeni na mwizavuguliligwa ulwivi. ⁸Kwaviya munhu yoyose yopula, kezahokela, na munhu yoyose yozahila, kezapata na yoyose yohodiza, kezavuguliligwa. ⁹Vino yelihi kumwenu, mwanage yahampula gate, komwing'ha dibwe? ¹⁰Hebu yahampula somba, komwing'ha zoka? ¹¹Fana mweye muli wehi movimanya kuweng'ha wanenu vinhu vinogile, vino Tati yenu yeli kuulanga hezamwing'hani bule vinhu vimumpula wala vinogile!

¹²“Watendeleni wanhu wamwenga yaja yomulonda wawo wantendeleni mweye, kwaviya ivo niivo viyalongile Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na mbuli za Walotezi wa Mulungu.

Lwivi lusingili na lwivi lugalamu

(Luka 13:24)

¹³ “Ingileni kwa kufosela lwivi lusingili, kwaviya lwivi lwa kwingilila kuna ukunangigwa ni lugalamu na wanhu wengi wokwingila kwa kufosela lwivi ulu. ¹⁴ Mbali lwivi lwa ugima ni lusingili na nzila yoigolose uko ni sisili iviya, na wanhu woiwona nzila iyo ni wadodo.

Mbiki na matunda yake

(Luka 6:43-44)

¹⁵ “Muiteganye na walotezi wa uvwizi, wokwiza kwa kuwoneka fana ng'hondolo kwa kunze, mbali mgati yawo walinga fana mbwizi. ¹⁶ Mwizawamanya kwa sang'hano zawo. Vino wanhu wokwaha nzabibu muna imiwa, hebu wokwaha nhini muna zimbigili? ¹⁷ Iviya muvimanye chila mbiki unogile wokwima matunda yanogile, na chila mbiki wihile wokwima matunda yehile. ¹⁸ Na mbiki unogile haudaha kwima tunda dihile, na mbiki wihile haudaha kwima tunda dinogile. ¹⁹ Chila mbiki hawima tunda dinogile, wizakanhigwa na kwasigwa muna umoto. ²⁰ Ivo mwizawamanya walotezi wa uvwizi kwa sang'hano zawo.

Mweye siwamanyileni bule

(Luka 13:25-27)

²¹ “Siyo chila munhu yonitanga ‘Mndewa, Mndewa’ kezakwingila muna Ufalume wa kuulanga, mbali waja muhala wowotenda yaja Tati yangu wa kuulanga yoyolonda wayatende. ²² Muna isiku iyo ya nhaguso, wanhu wengi wezanilongela ‘Mndewa, Mndewa! Kwa zina jako chiwapetela wanhu usenga wa Mulungu, kwa zina jako chiwalava wanhu vinyamkela na chitenda mauza za mengi!’ ²³ Maabaho nizawalongela, ‘Mweye siwamanyileni bule. Segeleni hamwangu, mweye wanhu mwihile!’

Wazenzi waidi

(Luka 6:47-49)

²⁴ “Ivo munhu yoyose yohulika mbuli zangu na kuzitegeleza, iyo kalinga fana munhu yeli na ubala yazengile kaye yake uchanyha muna uluwe.”

²⁵ Mvula itonya na lwanda zose zimema mazi, beho dibuma na kuitowa kaye ija. Mbali haigwile kwaviya chandusilo chake chizengigwa uchanyha muna uluwe.

²⁶ “Mbali munhu yoyose yohulika mbuli zangu na kuzehula, iyo kalinga fana munhu mbozi yazengile kaye yake muna umsanga. ²⁷ Mvula itonya na lwanda zose zimema mazi, beho dibuma na kuitowa kaye ija, nayo igwa kwa ludabwa kwaviya izengigwa muna umsanga.”

Udaho wa Yesu

²⁸ Yesu viyakomeleze kulonga mbuli izo zose, lung'husesa lwose lwa wanhu lukalile baho lwazanywa kwa mafundizo yake, ²⁹ kwaviya hafundize fana wafundiza Malagilizo viwofundiza ila kafundiza fana munhu yeli na udahi.

8

Yesu komuhonya munhu yeli na dikulu

(Maliki 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ Yesu viyahumuluke kulawa kuna ulugongo, lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela. ² Maabaho munhu imwe yakalile na dikulu kamuhitila Yesu, kumtumbalila mavindi haulongozi wake na kumulongela, “Mndewa wahalonda kodaha kunisafya.”

³ Yesu kaugolosa mkono wake na kumdalisa munhu iyo. Kamulongela, “Nolonda safyika!” Bahobaho munhu ija kasafyika. ⁴ Maabaho Yesu kamulongela, “Tegeleza! Sekeumulongele munhu yoyose, mbali uhite ukailaguse kwa mkulu wa nhambiko kulagusa kuwa kuhona. Maabaho katambike kuna Ikaye ya Mulungu fana Musa viyalagilize, na chila munhu kezavimanya kuwa kuhona.”

*Yesu komuhonya msang'hani wa mkulu wa wikalizi wa isi ya Loma
(Luka 7:1-10)*

⁵ Yesu viyengile Kapelinaumu, mkulu wa wikalizi wa isi ya Loma kamwizila na kamulamba yamtaze, ⁶ kalonga, “Mwenevale, msang'hani wangu kolumwa kagona muna dikomwa ukaye, kaholola na mtamu ng'hani.”

⁷ Yesu kamulongela, “Nizakwiza na kumuhonya.”

⁸ Mkulu iyo wa Loma kamwidika, “Mwenevale niye sifaya weye wingile muna ikaye yangu, mbali longa mbuli muhala na msang'hani wangu kezahona. ⁹ Niye mweyewo ni munhu mwene udahi, na nina wikalizi hasi yangu. Nihamulongela ino, 'Hita,' nayo kohita, na imwenga, 'Izo,' nayo kokwiza. Iviya nomulongela msang'hani wangu, 'Tenda chino,' nayo kotenda.”

¹⁰ Yesu viyahulike ivo kazanywa ng'hani na kawalongela waja wowamwizile, “Nowalongela kweli, sinamuwona munhu yoyose muna isi ya Isilaeli yeli na uhuwilo mkulu fana uno. ¹¹ Nowalongela kweli, wanhu wengi wezakwiza kulawa ubanzi wa ulawilo wa zuwa na ubanzi wa uswelo wa zuwa, nawo wezakala hamwe na Bulahimu, Isaka na Yakobo muna Ufalume wa kuulanga. ¹² Mbali waja wowolondigwa wawe muna Ufalume wa Mulungu wezakwasigwa kunze kuna ulwiza, uko wezalila na kudunda meno yawo.” ¹³ Maabaho Yesu kamulongela mkulu ija wa Loma, “Hita ukaye, na chiya chiuhuwila chizatendeka.”

Bahobaho msang'hani wake kahona.

*Yesu kowahonya wanhu wengi
(Maliki 1:29-34; Luka 4:38-41)*

¹⁴ Yesu viyahitile kuna ikaye ya Petili, uko kamuwona mkoi wa chike wa Petili kagona muna dikomwa, kolumwa homa. ¹⁵ Yesu kamwamha mkono wake na homa dimulawa, nayo kenuka na kandusa kumsang'hanila.

¹⁶ Viifikile ichigulogulo, wanhu wamgalila Yesu wanhu wengi wowakalile na vinyamkela, Yesu kawalava vinyamkela kwa mbuli yake na kawahonya watamu wose. ¹⁷ Katenda ivo muladi yaja yoyalongigwe na mulotezi wa Mulungu Isaya yatimie, “Yeye mwenyewo kasola mitamu yetu, na kachitenda chiwe wagima.”

*Wowolondoka kumsondelela Yesu
(Luka 9:57-62)*

¹⁸ Yesu viyaluwone lung'husesa lukulu lwa wanhu wamzunguluka, kawalongela wanahina wake waloke umwambu wa dilamba. ¹⁹ Maabaho mfundiza Malagilizo imwe kamuhitila Yesu na kumulongela, “Mfundiza, nizahita na weye kokose kondauhite.”

²⁰ Yesu kamwidika, “Matukwa wana mina na ndege wa kuulanga wana mvulu, mbali Mwana wa Munhu kabule hanhu ha kugoneza ditwi jake.”

²¹ Mwanahina imwenga kamulongela Yesu, “Mndewa, teng'hu nileke nihite nikamuwande tati yangu.”

²² Mbali Yesu kamwidika, “Nisondelele, waleke wowadanganike wawawande wowadanganike wawo.”

Yesu kodibwakila beho kulu
(Maliki 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Maabaho Yesu kengila muna ingalawa na wanahina wake wamsondelela. ²⁴ Bahobaho kulawilila beho kulu mudilamba, wimbi digubika ingalawa. Mbali Yesu kakala yagonile. ²⁵ Wanahina wake wamuhitila na kumulamsa, wamulongela, “Mndewa, uchikombole chahabehi na kudanganika!”

²⁶ Yesu kawalongela, “Mweye muli na uhuwilo mdodo!” Habali mwodumba vino? Maabaho kenuka na kadibwakila dibeho ijo na mawimbi, na dilamba dikala zinziwa.

²⁷ Wanhu wose wazanywa na wauza, “Ino munhu waki? Mbaka beho na mawimbi vomuhulika!”

Yesu kowahonya wanhu waidi weli na vinyamkela
(Maliki 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ Yesu viyafikile umwambu wa dilamba, muna isi ya Wagelasi, kawating'hana wanhu waidi weli na vinyamkela wolawa kuna yamaleme. Wanhu wakala wowadumba ng'hani, na habule munhu yadahile kufosa nzila iyo. ²⁹ Bahobaho walandula madizi yawo, “Mwana wa Mulungu, kolonda kuchitenda choni? Kwiza kuchitagusa lusita lung'hali halunafika?”

³⁰ Habehi na hanhu baho hawemile hakala na nguluwe wengi wodimigwa. ³¹ Ivo vinyamkela wamulamba Yesu, “Uhachilava, uchilekele chikawengile nguluwe waja.”

³² Yesu kawalongela, “Hiteni!” Ivo wawalawa wanhu waja na wengila mwa nguluwe. Nguluwe wose wagidimila mudilamba na wadanganika muna yamazwi.

³³ Wadimi wa zinguluwe wakimbila wahita kuna dibululu, uko wawalongela wanhu mbuli zose zozizalawilile wanhu waja wowakalile na vinyamkela. ³⁴ Chila munhu muna dibululu ijo kahita kuiting'hana na Yesu, na viwamuwone, wamulamba yasegele muna isi yawo.

9

Yesu komuhonya munhu yaholole
(Maliki 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Yesu kengila muna ingalawa, kaloka umwambu wa dilamba na kahita kuna dibululu jake. ² Wanhu wamgalila munhu yaholole yoyatambalale muna dikomwa. Yesu viyawone uhuwilo wawo kamulongela munhu yaholole, “Mwanangu igangamize, kulekeleligwa uhasanyi wako.”

³ Maabaho wafundiza Malagilizo wamwenga wailongela, “Munhu ino komuliga Mulungu!”

⁴ Yesu kavimanya yaja yowakalile wogesa, ivo kalonga, “Habali mwogesa yehile muna imizoyo yenu? ⁵ Vino dilihi dibuhile? Kulonga, ‘Kulekeleligwa uhasanyi wako,’ hebu kulonga, ‘Inuka uhite?’ ⁶ Mbali muvimanye vino, Mwana wa Munhu kana udahi wa kulekelela uhasanyi muna iisi.” Maabaho kamulongela munhu yaholole, “Inuka, sola komwa jako uhite ukaye!”

⁷ Munhu iyo kenuka na kahita ukaye. ⁸ Lung'husesa lwa wanhu viwawonile ivo, wadumba na wamtunhiza Mulungu, yoyaweng'hile wanhu udahi uwo.

Yesu komtanga Masayo
(Maliki 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ Yesu viyasegele baho hayakalile, kahita kuulongozi, viyakalile yofosa kamuwona munhu imwe yotangigwa Masayo, kakala howolihila kodi, kamulongela, “Nisondelele.”

Masayo kenuka na kamsondelela.

¹⁰ Yesu viyakalile koja ndiya ya ichilo muna ikaye ya Masayo, wasola kodi wengi weza na wahasanyi, waja hamwe nayo na wanahina wake.

¹¹ Mafalisayo wamwenga viwawonile ivo wawauza wanahina wake, “Habali mfundiza wenu koja na wanhu fana wawo?”

¹² Yesu viyawahulike, kawedika, “Wanhu wagima hawalonda mganga bule, mbali watamu muhala wawo wolonda mganga. ¹³ Mbali hiteni na mkafundize fambulo da mbuli ino yolongaze, ‘Nolonda ubazi, na siwo nhambiko bule.’ Kwaviya sizile kuwatanga wanhu wanogile bule mbali niza kuwatanga wahasanyi.”

Mbuli ya kufunga

(Maliki 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Maabaho wanahina wa Yohana Mbatizi wamuhitila Yesu na wamuza, “Habali cheye na Mafalisayo chofunga, mbali wanahina wako hawafunga bule?”

¹⁵ Yesu kawedika, “Vino yodahika wageni wowagonikigwe kuna didugila da sola kulila lusita insola yang’hali nawo? Mbe! Haidahika bule, siku izakwiza insola kezasegezigwa kumwawo. Baho wezafunga.

¹⁶ “Wanhu hawaguma chikupo cha walo da sambu muna imikoba ya mbende ya umwaka, kwaviya ichikupo icho chizadidega diwalo da umwaka, na haja hadegeke hezakongezeka. ¹⁷ Iviya wanhu ni vidala kwika divai ya sambu muna imikoba ya mbende ya umwaka, na one wahatenda ivo, imikoba izatulika, na idivai izakwitika. Mbali divai ya sambu yogu-giwa muna imikoba ya sambu, na vose vizakala yogu.”

Mndeke yoyadanganike na mwanamke mtamu yoyadalise walo da Yesu

(Maliki 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ Yesu viyakalile yolonga yayo, mkulu imwe wa Chiyahudi kamuhitila, kumtumbalila mavindi na kumulongela, “Mndeke wangu kahabehi kudanganika, mbali wize wike makono yako mchanyha yake, nayo kezahona.”

¹⁹ Yesu na wanahina wake wenuka na kamsondelela.

²⁰ Mama imwe yakalile na utamu wa kulawa damu miyaka longo na midi, kamsondelela Yesu hachisogo, kahita na kadalisa mhindo ya walo jake.

²¹ Mama iyo kailongela mwenyewo, “One nihadalisa walo jake, nizahona.”

²² Yesu kahinduka kamuwona mwanamke ija, kamulongela, “Ing’he moyo, uhuwilo wako ukuhonya.” Na mwanamke ija kahona kusongela lusita luja.

²³ Yesu viyengile mchiheleto mwa imkulu iyo. Kawawona wotowa vilongelone na lung’husesa lwa wanhu wodunhula ndilo, ²⁴ kawalongela wanhu wakalile baho, “Segeleni hano, mndeke ino hadanganike bule, kagona.” Mbali wanhu wandusa kumseka. ²⁵ Lung’husesa lwa wanhu viwalawile kunze, Yesu kengila mchiheleto chiyakalile mndeke na kamwamha mkono wake, nayo kenuka. ²⁶ Mbali izo zenela muna isi ija yose.

Yesu kowahonya vipofu waidi

²⁷ Yesu kahasegela hanhu haja, wanhu waidi vipofu wamsondelela na kuno wolandula madizi yawo, “Mwana wa Daudi uchiwonele ubazi!”

²⁸ Yesu viyengile mwikaye wanhu waidi vipofu wamsondelela, Yesu kawauza, “Vino mohuwila kuwa niye nodaha kuwahonya?”

Wamwidika, “Ona, Mwenevale!”

²⁹ Maabaho Yesu kawadalisa meso yawo na kalonga, “Ilawilile fana vimuhwila!” ³⁰ Yameso yawo yafunguka. Yesu kawalagiliza, “Sekemumu-longe munhu wowose ija mbuli zino!”

³¹ Mbali wasegela, na wapwililisa mbuli za Yesu muna isi ija yose.

Yesu komuhonya munhu hadaha kulonga

³² Wanhu waja viwakalile wohita, wanhu wamwenga wamgalila Yesu munhu yoyakalile hadaha kulonga kwaviya kakala na chinyamkela. ³³ Na chinyamkela vyalavigwe, munhu ija kadaha kulonga. Lung’husesa lwa wanhu wakalile baho wazanywa na walonga. “Hachinawona chinhu chochose chifanile vino muna isi ya Isilaeli!”

³⁴ Mbali Mafalisayo walonga, “Mwenembago iyo yamwing’hile Yesu udahi wa kuwina vinyamkela.”

Yesu kowawonela ubazi wanhu

³⁵ Yesu kahita kalaula mabululu yose na vibululu. Kafundiza muna zikaye zawo za kutosela, kapeta Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu, na kuwahonyanya vitamu vawo vose na unyonde nyonde wawo wose. ³⁶ Yesu vyaluwonile lung’husesa lwa wanhu, kawawonela ubazi kwaviya wakala walegele na kwiimwaga, fana viya ng’hondolo welibule mdimi. ³⁷ Maabaho kawalongela wanahina wake, mavuno ni mengi mbali wagobolaji ni wadodo. ³⁸ Mpuleni Mndewa wa mavuno, yagale wasang’hana muna umgunda wake wa ndiya.

10

Watumigwa longo na waidi

(Maliki 3:13-19; Luka 6:12-16)

¹ Yesu kawatanga wanahina wake longo na waidi na kaweng’ha udahi wa kulava vinyamkela na kuhonya mitamu yoyose na unyondenonyonde wose. ² Yano ni mazina ya watumigwa longo na waidi, Saimoni Petili na ndugu yake Andeleya, Yakobo na ndugu yake Yohana, wana wa Zebedayo, ³ Filipo na Batulomayo, Tomasi na Masayo, ija msola kodi, Yakobo mwana wa Alufayo, na Tadei, ⁴ Saimoni Mkananayo mtowanila isi yake, na Yuda Isikaliyoti yoyambiduke Yesu.

Yesu kowatuma watumigwa longo na waidi

(Maliki 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵ Yesu kawatuma wawo longo na waidi na kawalagiliza vino, “Sekemuhite kwa wanhu weli siyo Wayahudi, wala sekemwingile muna yamabululu ya Wasamaliya. ⁶ Ila hiteni kwa ng’hondolo wagile wa kaye ya Isilaeli. ⁷ Hiteni na peteni, ‘Ufalume wa kuulanga wahabehi!’ ⁸ Wahonyeni watamu, wazilibuleni wowadanganike, wahonyeni waja weli na dikulu na walaveni vinyamkela. Mwing’higwa bule laveni bule.” ⁹ Muna ivibindo venu va miyanza, sekemusole chinhu hebu zahabu hebu hela ya shaba. ¹⁰ “Sekemusole chigelo cha mwanza wa kupulila, iviya sekemusole makoti maida, vilatu hebu nhome. Msang’hani kolondeka yeng’higwe kulawa umo.

¹¹ “Muhengila muna dibululu josome hebu chibululu, umo mzahileni munhu yolonda kuwahokela, na kukala na mweye umo mbaka vondamusegele hanhu baho. ¹² Vondamwingile muna ikaye, longeni, ‘Kaleni kwa tindiwalo.’ ¹³ Wanhu wa ikaye iyo wahamuhokelani, tindiwalo jenu

dizakala na wawo, mbali one hawamuhokeleni, tindiwalo jenu dizasigala na mweye. ¹⁴ One munhu yoyose yahalema kumuhokelani hebu kumtegelezani, segeleni hanhu baño na kung'hunheni matimbwisi muna yamagulu yenu. ¹⁵ Nowalongelani kweli muna Isiku ya Nhaguso bululu ijo dizapata nhaguso ng'hulu kufosa bululu da Sodoma na Gomola!"

Kwiza kwa manhesa

(Maliki 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁶ "Tegelezeni! Nomtumani mweye fana ng'hondolo hagati ya mbwizi. Muwe na ubala fana zoka, na wahole fana nziwa. ¹⁷ Muiteganye na wanhu, kwaviya wezamgalani kuichitala na kumulanhani mibalati muna zikaye zawo za kutosela. ¹⁸ Mwizagaligwa haulongozi ha watawala na wafalume kwa ichimu changu, kuwa mkalangama wa Mbali Inogile na iviya kwa wanhu weli siyo Wayahudi. ¹⁹ Vondamugaligwe kuna ichitala, sekemdumbe mwizahita kulonga choni hebu mwizalongaze lusita Iwahafika mwizakwing'higwa cha kulonga. ²⁰ Kwaviya mbuli zondamulonge hazizakuwa zenu bule, zizalawa kwa Muhe wa Tati yenu kolonga kufosela mweye.

²¹ "Munhu kezambiduka ndugu yake muladi yakomigwe, tata kezambiduka mwanage, na wana wezambiduka tati yawo na mami yawo, na kuwakoma. ²² Wanhu wose wezamwihilani kwa ichimu cha zina jangu. Mbali yondayafunye umoyo mbaka kuuhelelo, kezakomboligwa. ²³ Wanhu wahamuwingani muna dibululu dimwe, kimbilileni bululu dimwenga. Nomulongelani kweli kuwa hamwizakomeleza sang'hano yenu muna yamabulu yose ya Isilaeli yang'hali Mwana wa Munhu hanakwiza.

²⁴ "Habule mwanahina yomfosa mfundiza wake, wala mtumwa yomfosa mwenevale wake. ²⁵ Muhavu mwanahina yawe fana mfundiza wake, mtumwa yawe fana mwenevale wake. Fana mkulu wa kaye yotangigwa Mwenembago, vino wanhu wokala umo hawezatangigwa mazina yehile ng'hani?"

Yelihi wa kumdumba

(Luka 12:2-7)

²⁶ "Ivo sekemudumbe wanhu. Chochose chochigubikigwe, chizagubuligwa, na chochose chochifisigwe chizawoneka. ²⁷ Chochose chinimulongelani muulwiza, chilongeni muna dibung'hulo, na chochose chomuchihulike chinyele chilongeni kwa kwima mchisuwili. ²⁸ Sekemuwadumbe waja wowokoma lukuli mbali hawadaha bule kukoma muhe, ila mumdumbe Mulungu yodaha kubananga lukuli na muhe kuna ijehanamu. ²⁹ Vino sholwe waidi hawadaha kuchuuzigwa kwa sente imwe bule? Mbali habule hata imwe yolagala hasi one Tati yenu halondile. ³⁰ Mbali mweye, hata mvili zili muna yamatwi yenu zipetigwa zose. ³¹ Ivo sekemudumbe, mweye munoga kufosa sholwe wengi!"

Kumtogola na kumulema Chilisito

(Luka 12:8-9)

³² "Munhu yoyose yonitogola niye haulongozi ha wanhu, na niye nizamotogola haulongozi ha Tati yangu wa kuulanga. ³³ Mbali munhu yoyose yondayanibele niye haulongozi ha wanhu, na niye nizambela haulongozi ha Tati yangu wa kuulanga.

Sizile kugala tindiwalo, mbali zeze

(Luka 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ “Sekemugese kuwa niza kugala tindiwalo muna isi. Mbe! Sizile kugala tindiwalo bule, mbali zeze. ³⁵ Niza kuwatenda waihasanye, wabwanga na tati zawo, wandeke na mami zawo, wandeke na wakoi zawo wa chike, ³⁶ Msede wa munhu ni munhu yolawa muna ikaye yake.

³⁷ “Munhu yoyose yomulonda tati yake na mami yake kufosa niye, hafaya bule kuwa mwanahina wangu. Na munhu yoyose yomulonda mwanage kufosa niye, hafaya bule kuwa mwanahina wangu. ³⁸ Munhu haupapa msalaba wake na kunisondelela, hanifaya bule. ³⁹ Munhu yoyose yozahila ugima wake kezawagiza, na munhu yoyose yowagiza ugima wake kwa ichimu changu kezauwona.

Gweko
(*Maliki 9:41*)

⁴⁰ “Munhu yoyose yodayamuhokeleni mweye, konihokela niye, na munhu yoyose yandayanihokele niye, kamuhokela ija yanhumile. ⁴¹ Munhu yoyose yodayamuhokele mulotezi wa Mulungu kwaviya ni mulotezi wa Mulungu, kezapata gweko da mulotezi. Munhu yoyose yandayamuhokele munhu yanogile kwaviya kanoga, kezapata gweko da munhu yanogile. ⁴² Nomulongelani kweli, munhu yoyose yodayamwing'he nhungo ya mazi ya mbeho imwe wa iwadodo wano kwaviya ni mwanahina wangu, hezawela kupata gweko jake.”

11

Wasenga kulawa kwa Yohana Mbatizi
(*Luka 7:18-35*)

¹ Yesu viyakomeleze kuwalagiliza wanahina longo na waidi, kahasegela baho na kahita kuwafundiza na kuwapetela muna yamabululu yeli habehi na baho.

² Yohana Mbatizi viyakalile kuchifungo kahulika mbuli ziya ziyakalile yotenda Chilisito, kawatuma wanahina wake wamwenga, ³ wamuuze Yesu, “Vino weye niija yoyalongile Yohana kuwa kokwiza, hebu chingozele imwenga?”

⁴ Yesu kawedika, “Hiteni mukamulongele Yohana mbuli zino zomuzihulika na kuziwona ⁵ vipofu wodaha kuwona, mbetembete wogenda, weli na dikulu wosafyigwa, wasuwamagutwi magutwi wohulika, wanhu wowadanganike wozilibuligwa na ngayengaye wopeteligwa Mbuli Inogile. ⁶ Kamweda munhu ija yelibule mashaka na niye.”

⁷ Wanahina wa viwakalile wosegela, Yesu kalonga mbuli za Yohana, “Muhita kuzahila choni kudibwilingu? Uko kudibwilingu mulawa kulola choni? Lusanze lolutingisigwa na mbeho? ⁸ Lelo muhita kulola choni? Muhita kumulola munhu yoyaiyawale viwalo vinogile? Wanhu wowoiyawala viwalo vinogile wokala muizikaye za wafalume.

⁹ Nilongeleni, muhita kulola choni? Mulotezi? Ona, nowalongela, yeye ni mkulu kufosa mulotezi wa Mulungu. ¹⁰ Kwaviya Yohana niyo yolongigwa muna Yamaandiko Yelile, ‘Mulungu kalonga, Nizamtuma msenga wangu yakulongolele yasasale nzila yako.’ ¹¹ Nomulongelani kweli, viweli wana wa wanhu wose habule hata imwe yeli mkulu kufosa Yohana Mbatizi. Munhu mdodo ng'hani ni mkulu muna Ufalume wa Mulungu, ni mkulu kufosa Yohana. ¹² Kulawa siku ziya Yohana Mbatizi viyakalile kopetela mbaka kufika vino sambu, wanhu weli na ludabwa wageza kuusola Ufalume wa kuulanga kwa ludabwa. ¹³ Walotezi wa Mulungu na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa mbaka chipindi cha Yohana walotela mbuli za

Ufalume wa Mndewa. ¹⁴ Mweye mwahalonda kutogola usenga uwo, Yohana niiyo Eliya, yoyalongigwe kezakwiza. ¹⁵ Yeli na magutwi ya kuhulika, nayahulike!

¹⁶ “Nodaha kuwalinganyiza na choni ngeleko ino? Walinga fana wana wakalile kuna digulilo, bumbila dimwe dawatanga wayawo, ¹⁷ ‘Chiwatowela nyila za sola, mbali hamuvinile bule, chiguta nyangi za ifa, mbali hamulilile bule!’ ¹⁸ Mbali Yohana keza, kafunga kuja na hang'wile bule divai, wanhu walonga, ‘Kana chinyamkela!’ ¹⁹ Mwana wa Munhu keza, koja na kong'wa na chila munhu kalonga, ‘Muloleni munhu ino! Mmelo na mkolwa, mbwiya wa wosola kodi na wahasanyi!’ Kwaviya ubala wa Mulungu wowoneka kwa kusang'hana yanogile. Mbali nzeweze zake zowoneka zinoga kwa sang'hano zake.”

Mabululu hayahuwila

(Luka 10:13-15)

²⁰ Muna yamabululu Yesu koyatendile mauzauza mengi wanhu hawasamhile uhasanyi wawo. Ivo Yesu kapata luholoji na kuyabwakila. ²¹ “Kwizagaya weye Kolazini! Kwizagaya weye Besisaida! Mauzauza yoyatendeke kumwenu, one yatendeke Tilo na Sidoni, wanhu wahalekile uhasanyi wawo kusongela umwaka kwa kuyawala maguniya na kuibuga maivu, kulagusa kuwa waleka uhasanyi wawo. ²² Nomulongelani kweli muna Isiku ya Nhaguso Mulungu kezawawonela ubazi wanhu wa Tilo na Sidoni kufosa mweye. ²³ Na weye Kapelinaumu! Vino kolonda kuinula mwenyewo mbaka kuulanga? Kwizahulumusigwa mbaka kuzimu! One mauzauza yoyatendeke kumwako yahatendeke Sodoma, basi bululu ijo dihawile baho mbaka diyelo. ²⁴ Mbali nowalongela, muna Isiku ya Nhaguso, Mulungu kezawawonela ubazi wanhu wa Sodoma kufosa mweye!”

Izoni kumwangu muhumule

(Luka 10:13-15)

²⁵ Lusita ulo Yesu kalonga, “Nokutunhiza Tata, Mndewa wa isi na ulanga kwaviya mbuli zino kuwafisa weli na nzeweze na ubala na kuwafunulila wana wadodo. ²⁶ Ona, Tata, chino niicho chikunogeze weye.

²⁷ “Tati yangu kaning'ha vinhu vose. Na habule munhu yoyammanyile Mwana, mbali Tata yaidumwe, na habule munhu yoyammanyile Tata, mbali Mwana yaidumwe, na kwa waja wana woyolonda kuwafunulila.

²⁸ “Izoni kumwangu mweye wose womugaya na kumemelwa na mba-hasha zizamile na niye nizawahumuza. ²⁹ Soleni nila yangu na mwiike mchanya yenu, na mukaifunze kumwangu. Kwaviya niye namuhole na notegeleza izenu nowamanya kulawa muna umoyo wangu, mweye mwizapata laha muna imizoyo yenu. ³⁰ Kwaviya nila yangu haizamile, na mbahasha yangu ihuha.”

12

Mndewa wa Isiku ya Mhumulo

(Maliki 2:23-28; Luka 6:1-5)

¹ Siku dimwe ya Mhumulo, Yesu kakala yofosa muna imigunda ya uhemba, wanahina wake wakala na nzala, ivo wandusa kuhulula makumvi ya uhemba na waja. ² Mafalisayo viwawonile yayo, wamuza Yesu, “Lola wanahina wako viwozumha malagilizo yetu muna Isiku ya Mhumulo.”

³ Yesu kawedika, “Vino mweye hamusomile bule chiyatendile Daudi na wayage viwakalile na nzala? ⁴ Kengila muna ikaye ya Mulungu, yeye na

wayage waja magate yoyalavigwe kwa Mulungu. Ivo Daudi na wayage haifanile bule kuja, mbali yalondeka yadigwe na wakulu wa nhambiko muhala. ⁵ Hebu mweye hamusomile bule muna Yamalagilizo ya Musa kuwa chila Isiku ya Mhumulo wakulu wa nhambiko muna Ikaye ya Mulungu woibananga Isiku ya Mhumulo? Vino wabananga? ⁶ Nowalongela kuwa hano hana mkulu kufosa Kaye ya Mulungu. ⁷ Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonge, 'Niye nolonda ubazi, silonda nhosa bule.' One muvimanyile fambulo da mbuli zino sigambe muwataguse wanhu welibule uhasanyi, ⁸ kwaviya Mwana wa Munhu niiyo Mndewa wa Isiku ya Mhumulo."

Munhu yeli na mkono uholole

(Maliki 3:1-6; Luka 6:6-11)

⁹ Yesu kasegela hanhu haja na kahita kuna ikaye ya kutosela, ¹⁰ uko kukala na munhu yaholole umkono. Wanhu wamwenga wakalile haja wowalondile kumgeza Yesu muladi yabanange, ivo wamuuza, "Vino vinoga kumuhonya munhu muna Isiku ya Mhumulo."

¹¹ Yesu kawedika, mweye vimuli hano yelihi ng'hondolo wake yahagwa muna dikombo muna isiku ya Mhumulo na hezamalava kunze bule? ¹² Vimuwona mweye vino ng'hondolo kofaya kufosa munhu? Kwaviya vinoga kusang'hana yanogile muna Isiku ya Mhumulo. ¹³ Maabaho kamulongela munhu ija, "Golosa mkono wako." Nayo kagolosa mkono wake, na uhona fana viya mkono wake we kaidi. ¹⁴ Mafalisayo wasegela na wahita kutenda mipango ya kumkoma Yesu.

Msang'hani yoyasaguligwe na Mulungu

¹⁵ Yesu viyavimanyile chiya chiwakalile wopanga, kasegela hanhu haja, na lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela. Kawahonya wose wakalile watamu, ¹⁶ na kawalongela sekewawalongele wanhu wamwenga mbuli zake. ¹⁷ Katenda ivo muladi chiya chiyalongile Mulungu kufosela mulotezi wake Isaya chitimiye,

¹⁸ "Ino ni msang'hani wangu, yonimsagule, yonimulonda, na ninogeligwa nayo. Nizakwika Muhe wangu mchanyha yake, na kezagong'onda kwa haki muna zisi zose chila chinogile na chihile haulongozi wa Mulungu.

¹⁹ Hezadeta wala hezaguta ng'hondo bule, iviya dizi jake hadihulikika bule muna zinzila.

²⁰ Balati dikanhigwe hezadikenha, wala utambi ufuka mosi hezauzima bule, mbaka vondayatende nhaguso yoilondeka itawale,

²¹ na wanhu wose wezamalolela yeye."

Yesu na Mwenembago

(Maliki 3:20-30; Luka 11:14-23)

²² Maabaho wanhu wamwenga wamgalila Yesu munhu yoyakalile chipofu na hadaha kulonga kwaviya kakala na chinyamkela, Yesu kamuhonya, ivo kadaha kulonga na kuwona. ²³ Wanhu wose wazanywa na chiya chiyatendile Yesu, wauza, "Ino kodaha kuwa mwana wa Daudi?"

²⁴ Mbali Mafalisayo viwahulike ivo, wedika, "Kalava vinyamkela kwaviya Mwenembago kamwing'ha ludabwa lwa kulava."

²⁵ Yesu kavimanya chiwakalile wogesa, ivo kawalongela, "Ufalume wose wowiigola wenyewo vibumbila vibumbila voviitowa venyewo kwa venyewo hawizadaha ng'hani bule. Na bululu jojose hebu lukolo lolose yoiigola yenyewo kwa venyewo muna ivibumbila bumbila voviitowa

venyewo kwa venyewo, vizakugwa. ²⁶ One Lufyende komulava Lufyende, iyo koitowa mwenyewo. Lelo ufalume wake wizakwimaze? ²⁷ Mweye mlonga kuwa niye nolava vinyamkela kwa udahi wa Mwenembago, wanenu nowalava vinyamkela kwa udahi wa yelihi? Muvimanye wawo ni wawo nowadawataguse mweye. ²⁸ Mbali one nolava vinyamkela kwa udahi wa Muhe wa Mulungu, kuvimanya Ufalume wa Mulungu uwafikila.

²⁹ “Yodahika vilihi munhu kwingila mgati mwa kaye ya munhu imwenga yeli na ludabwa hamala baho kusola vinhu vake, na sekeyanduse kumfunga munhu iyo yeli na ludabwa?”

³⁰ “Munhu yoyose ija yeli kumgwazo na niye, iyo konilema. Iviya munhu yoyose hazola na niye, munhu iyo kopwililisa. ³¹ Kwaviya niye nowalongela vino, uhasanyi wawo na maligo yawo yose kwa Mulungu, wezalekeliligwa, mbali yoyomuliga Muhe Yelile hezalekeleligwa. ³² Munhu wowose ija yondayamulige Mwana wa Munhu, kezalekeleligwa, na munhu yoyose yondayamulige Muhe Yelile, iyo hezalekeleligwa bule, sambu hebu hamwande.

Biki na matunda yake
(Luka 6:43-45)

³³ “Kupata matunda yanogile lazima uwe na mbiki unogile, na one uhawa na mbiki wihile kwizapata matunda yehile. Mbiki womanyika kwa matunda yake yokwima. ³⁴ Mweye ulelwa wa zoka! Vino mudahaze kulonga yanogile na mweye mwiha? Kwaviya munhu yoyose kolonga chiya chimemile muna umoyo wake. ³⁵ Munhu yanogile kolava vinhu vinogile muna ingama yake, na munhu yehile kolava vinhu vihile muna ingama yake.

³⁶ “Ivo muvimanye nowalongela, mbuli yoyose ija hainogile, yondai-longigwe na wanhu, muna isiku ya nhaguso wezalondeka kwidika kwa mbuli iyo ihile ilongigwe. ³⁷ Kwa mbuli zako kwizatogiligwa kuwa weye kwabule ihile, kwa mbuli zako kwizatogiligwa.”

Wanhu wolonda chilaguso
(Maliki 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Maabaho wafundiza Malagilizo wamwenga na Mafalisayo wamulongela, “Mfundiza! Cholonda utende mauzauza.”

³⁹ Yesu kawedika, “Welesi wa siku zino!” Wihile na wazinzi wolonda chilaguso? Bule! Mbali wezakwing'hwigwa chilaguso cha mulotezi wa Mulungu Yona. ⁴⁰ Fana Yona viyakalile munda mwa somba mkulu siku nhatu imisi na ichilo, ivo Mwana wa Munhu niivo vondayakale siku nhatu imisi na ichilo muna umoyo wa isi. ⁴¹ Muna isiku ya nhaguso wanhu wa Ninawi wezawazugumizani mweye, kwaviya wasamha uhasanyi wawo viwamuhulike Yona kopetela. Nowalongela hano hana mkulu kumfosa Yona. ⁴² Siku iyo ya nhaguso, nyang'ongwe kulawa Sheba kezakwima na kuwatagusa wanhu wa welesi uno, kwaviya kalawa isi ya kutali na keza kutegeleza mafundizo yeli na ubala ya mfalume Solomoni. Nowalongela kweli, hano kuna mkulu kumfosa Solomoni!

Kubwela kwa chinyamkela
(Luka 11:24-26)

⁴³ “Chinyamkela yahumulawa munhu, kozunguluka kulonda hanhu hanyalile helibule mazi muladi yahumule, na one hapatile, ⁴⁴ kolonga mwenyewo, ‘Nizabwela ukaye yangu kunilawile.’ Ivo kezahita na kezafika kaye yabule chinhu, ifyagiligwa na ihambigwa. ⁴⁵ Maabaho kasegela na kuwasola vinyamkela wamwenga saba wehile ng'hani kumfosa yeye kwa

ivo wose wokwiza kumwingila munhu ija na kukala umo. Ugima wa munhu iyo wokwiha kufosa ichanduso. Niivo vondailawilile kwa wanhu wehile wa siku zino.”

Mami yake na ndugu zake Yesu

(Maliki 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶ Yesu viyakalile yang'hali kolonga na wanhu, mami yake na ndugu zake wafika. Wema kunze, wapula kulonga nayo. ⁴⁷ Munhu imwe kamulongela Yesu, mami yako na ndugu zako wauko kunze wema na wolonda kulonga na weye. ⁴⁸ Yesu kamwidika, “Mami yangu yelihi? Ndugu zangu walihi?” ⁴⁹ Maabaho kawagolosele mkono wanahina wake na kalonga, “Wano wawo mami yangu na wawo ndugu zangu! ⁵⁰ Munhu yoyose yondayasang'hane yaja Tati yangu wa kuulanga yoyomulonda yayasang'hane, iyo niyo sekulu wangu, lumbu jangu na mami yangu.”

13

Simwe da muhandi

(Maliki 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Siku ija Yesu kasegela mwiikaye na kahita kakala mumgwazogwazo wa dilamba, uko kakala hasi na kufundiza. ² Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumzunguluka. Yesu kakwela mwiingalawa na kakala umo. Wanhu wose wema mumgwazogwazo wa dilamba. ³ Yesu kawalongela mbuli nyingi kwa masimwe.

“Kukala na muhandi yoyahitile kuhanda mbeyu. ⁴ Viyakalile komiza, mbeyu zimwenga zilagalila habehi na inzila, na ndege weza wazidomola ⁵ Mbeyu zimwenga zilagalila hana uluwe, hohakalile na ulongo chidogo. Zimbeyu zota himahima, kwaviya ulongo haugendelele hasi bule. ⁶ Mbali zuwa vidilawile, zimbeyu zilungula kwaviya mizizi yake haitile hasi ng'hani, na zuwa vidilawile inyala na ifa. ⁷ Mbeyu zimwenga zilagalila muna imiwa na miwa ikula na iibana. ⁸ Mbali mbeyu zimwenga zilagalila muna ichisangamhanya na zilela imwe gana na imwenga malongo sita na imwenga malongo matatu.”

⁹ Yesu kakomelezela kulonga, “Yeli na magutwi ya kuhulika nayahulike.”

Lungilo da masimwe

(Maliki 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Wanahina wake wamuhitila na wamuuzwa, “Habali kolonga na wanhu kwa masimwe?”

¹¹ Yesu kawedika, “Mweye mumweda kuvimanya sili za Ufalume wa kuulanga, wawo hawamwedile bule. ¹² Kwaviya munhu yoyose yeli na chinhu, kezakongezigwa, na ija yelibule kezahokigwa mbaka chiya chidodo chiyeli nacho. ¹³ Lekamana nolonga nawo kwa masimwe, kwaviya wolola mbali hawawona, na iviya wotegeleza mbali hawahulika na hawavimanya.

¹⁴ Ivo mbuli ya mulotezi wa Mulungu Isaya itimiya kumwawo, ‘Wanhu wano wezategeleza na kutegeleza, mbali hawezavimanya, Wezalola na kulola mbali hawezawona,

¹⁵ kwaviya mizoyo ya wanhu wano iwa midala, na magutwi yawo hawahulika vinogile bule,

na meso yawo wafinyiliza.

Muladi sekewawone kwa meso yawo, na sekewahulike kwa magutwi yawo na kwa mizoyo yawo. Maabaho wezanihindukila, na niye nizawahonya, kolonga Mndewa.’

16 “Mbali mweye mumweda kwaviya meso yenu yowona na magutwi yenu yohulika. 17 Nowalongelani kweli, walotezi wa Mulungu wengi na wanhu wengi wa Mulungu walonda kuyawona yomuwona mweye, mbali hawayawonile na walonda kuyahulika yaja yomuhulika mweye, mbali hawayahulike.

Yesu kofambula simwe da muhandi
(Maliki 4:13-20; Luka 8:11-15)

18 “Mweye tegelezeni na muifunze kulawa muna disimwe da muhandi. 19 Munhu yoyose yohulika mbuli ya Ufalume wa Mulungu bila ya kuvi-manyana kalinga fana mbeyu ziya zilagalile mwiinzila na ija Imwihi kokwiza na kogandula chihandigwe muumoyo wake. 20 Na mbeyu ihandigwe hana uluwe, ni simwe da munhu yohulika mbuli iyo na koihokela kwa deng’ho. 21 Mbali haiwengila muna imizoyo yawo na haikala bule, ivo manhesa yaheza kwa ichimu cha usenga uwo wohinduka na kuileka baho. 22 Mbeyu ilagale muna imiwa simwe jake ni munhu yohanda, yohulika mbuli iyo, mbali kudumba dumba kwa isi ino na kulonda utajili wa vinhu wosondelela mbuli iyo, nayo hawalela matunda. 23 Ija ihandigwe muna udongo unogile, simwe jake niija munhu yohulika mbuli na kuvimanya, iyo kolela matunda, imwe gana na imwenga malongo sita na imwenga malongo matatu.”

Simwe da savu

24 Yesu kawalavila simwe dimwenga kawalongela, “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana munhu yahandile mbeyu zinogile muna umgunda wake. 25 Chilo chimwe, wanhu viwagonile munhu yehile kumwake kahanda savu muna uhemba, maabaho kahita. 26 Ivo uhemba uwo viukulile na kwandusa kukung’hunha, na savu jandusa kuwoneka. 27 Wasang’hana wa mwene ikaye wamuhitila na wamulongela, ‘Mwenevale, huhandile mbeyu zinogile bule muna umgunda wako? Ijo disavu dilawa kulihi?’ 28 Kawedika, iyo yehile niiyo yasang’hane mbuli iyo. Na watumigwa wamulongela kondachihite chikayang’ole? 29 ‘Sekemusang’hane ivo, bule ivo mwizang’ola disavu ijo hamwe na uhemba. 30 Vose umu muvileke vikule hamwe mbaka siku za kugobola, vondazifike siku za kugobola niza walongela wagobolaji wangu, yanduseni kuduganya masavu na muyafunge ng’hinza ng’hiza, hamala baho muyasome moto, mbali uhemba muugwagule na mukaikie muna digulu jangu.’ ”

Simwe da mbeyu ndodo yoitangigwa haladali
(Maliki 4:30-32; Luka 13:18-19)

31 Yesu kawalongela simwe dimwenga kalonga, “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana munhu yosola mbeyu ya haladali na kuihanda kuna umgunda wake. 32 Mbeyu iyo ndodo kufosa mbeyu zimwenga zose zili umu umgunda, mbali ihakula yokuwa mbiki mkulu, na ndege wa kuulanga wokwiza kuzenga mvulu zawo muna yamatambi yake.”

Simwe da lusu
(Luka 13:20-21)

33 Yesu kawalongela simwe dimwenga, “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana lusu muke yosola lusu na kuditibwiliza muna usage madebe maldi na nusu na usage wose ugongomoka.”

Yesu kosang’hanila masimwe
(Maliki 4:33-34)

³⁴ Yesu kawalongela mbuli izo zose kwa masimwe na hawalongele wanhu mbuli yoyose bila ya masimwe. ³⁵ Katenda ivo muladi mbuli yoilongigwe na mulotezi wa Mulungu itimiye, “Nizalonga nawo kwa masimwe, nizawalongela mbuli hazimanyiike kulawa kulumbigwa kwa isi yose.”

Yesu kofambula simwe da masavu

³⁶ Yesu vyaulekile lung’husesa na kwingila muichiheleto, wanahina wake wamuhitila na walonga, “Chilongele fambulo da simwe da masavu muna umgunda.”

³⁷ Yesu kawedika, “Munhu yohanda zimbeyu zinogile niyo Mwana wa Munhu. ³⁸ Umgunda ni isi yose, na ziya zimbeyu zinogile ni wanhu waja weli na ufalume wa Mulungu, masavu ni wanhu wa Msede. ³⁹ Msede yahandile misavu niyo Mwihi kugozela uhelelo wa isi na waja wogobola ni wasenga wa kuulanga. ⁴⁰ Fana vya masavu viyozoligwa na kwasigwa muna umoto, niivo vondaiwe uko kuuhelelo wa isi yose. ⁴¹ Mwana wa Munhu kezawatuma wasenga wake wa kuulanga wawaduganye wanhu kulawa kuna ufalume wake, waja wose wowatenda wanhu watende uhasanyi na waja wose wotenda yehile, ⁴² na wasenga wa kuulanga wezawasa wanhu wawo muna ditanuli da moto, umo wezalila na kudunda meno. ⁴³ Maabaho wanhu wa Mulungu wezakwiva yauyau muna ufalume wa Tati yawo. Yeli na magutwi ya kuhulika nayahulike!

Simwe da ngama ifsigwe

⁴⁴ “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana munhu yolawilila kuzahila ngama ifsigwe mumgunda. Munhu imwenga kaifuma na kaifisa kaidi na kadeng’helela ng’hani na kahita kuuza goya yaja yose yoyakalile nayo na kaugula mgunda uja.

Simwe da lulu

⁴⁵ “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana munhu yozahila lulu inogile. ⁴⁶ Viyapatile, kahita na kachuuzza vinhu vose vayeli navo, muladi yagule lulu iyo.

Simwe da lwavu

⁴⁷ “Kaidi Ufalume wa kuulanga ulinga fana mvuwaji yategile lwavu utegigwe muna ibahali na uzola somba wa chila mbasakanyo. ⁴⁸ Lwavu vilumemile, walukwega na wakala hasi. Maabaho wasola somba wanogile waweka muna ivipipa na somba wehile wawasa. ⁴⁹ Ivo niivo vondaiwe muna isiku iyo ya uhelelo wa isi yose, wasenga wa kuulanga wezalawilila na kuwaduganya wanhu wehile hagati ha wanhu wanogile. ⁵⁰ Wanhu wihile wezakwasigwa muna ditanuli da moto, na uko wezalila na kuduna meno.”

Simwe da ngama ya sambu na ya umwaka

⁵¹ Yesu kawauza, “Vino mbuli zino zose muzimanya?”

Wamwidika, “Ona chizimanya.”

⁵² Kowalongela, “Ino yofambula vino, chila mfundiza Malagilizo yondayawe mwanahina muna Ufalume wa kuulanga, kolinga fana mwene kaye yoyolava vinhu wa sambu na vinhu va umwaka kulawa muna ingama yake.”

Yesu kolemigwa uko Nazaleti

(Maliki 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³ Yesu viyakomeleze kulonga yamasimwe yano yose, kasegela hanhu baho. ⁵⁴ Kabwela ukaye yake. Kafundiza muna ikaye ya kutosela, na

wanhu wose wowamuhulike wazanywa, waiuza, “Vino kaupata kulihi ubala uno na mauzauza yano?” ⁵⁵ Vino iyo siiyo mwanage ija imsongola vinhu na iviya mami yake niiyo yotangigwa Maliya na ndugu zake niwawo wotangigwa Yakobo na Yosefu na wamwenga wotangigwa Saimoni na Yuda? ⁵⁶ Walumbu zake hawakala hano bule? Lelo kayapata kulihi yano yose? ⁵⁷ Na ivo wamulema.

Yesu kawalongela, “Mulotezi kohishimigwa chila hanhu, mbali kuna ikaye yake mwenyewo hahishimigwa bule.” ⁵⁸ Kwaviya wakala wabule uhuwilo, hatendile mauzauza mengi.

14

Ifya ya Yohana Mbatizi

(Maliki 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹ Lusita ulo mtawala Helode kahulika nhogolwa za Yesu. Ivo kawalongela wasang'hani wake, “Ino niiyo Yohana Mbatizi kazilibuka, leka maana ludabwa wake wosang'hana sang'hano mgati yake.” ² Kawalongela watumigwa wake, “Ino niiyo Yohana Mbatizi kazilibuka, lekamana kana ludabwa lwa kusang'hana mauzauza.”

³ Kwaviya Helode niiyo yalagilize Yohana yagwiligwe, yafungigwe minyololo na yekigwe muna ichifungo, katenda ivo kwa ichimu cha Helodiya muke wa sekulu wake yotangigwa Filipo. ⁴ Kwaviya Yohana viyamulongelaga Helode, “Havinogile bule weye kumsola Helodiya.” ⁵ Helode kakala kalonda kumkoma Yohana mbali chimpotwile Helode kutenda ivo kawadumba wanhu, kwaviya wanhu kumwao wantoma kuwa Yohana ni mulotezi wa Mulungu.

⁶ Viifikile siku ya kukumbuka kuvumbuka kwa Helode, Mndele wa Helodiya kavina hana iwanhu na Helode kanogelwa ng'hani, ⁷ mbaka keka chilagano kuwa, “Noilaha kumwing'ha chochose chodayanpule!”

⁸ Kuno Helodiya kokong'hiligwa na mami yake, kalonga, “Nig'he sambiditwi da Yohana Mbatizi muna ichano.”

⁹ Mbali Mfalume kengilwa na chinyala ng'hani, mbali kwa ichimu cha kwiilaha na kwa ichimu cha waja iwageni wowakalile haja hana didugila, kalagiliza yeng'higwe. ¹⁰ Ivo kamtuma munhu muna ichifungo na kumkanha iditwi Yohana. ¹¹ Ditwi da Yohana digaligwa muna ichano na wamwing'ha imwanage wa ichike, nayo kamgalila mami yake. ¹² Wanahina wa Yohana weza na wausola utumfi wa Yohana na wahita kuuwanda. Maabaho wahita kumulongela Yesu yayo yalawilile.

Yesu koweng'ha ndiya wanhu wengi

(Maliki 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

¹³ Yesu viyahulike mbuli za Yohana, kasegela uko kwa ngalawa na kahita hanhu haholile na halibule wanhu, wanhu viyahulike wamsondelela kuno wogenda kwa magulu kulawa muna yamabululu yawo. ¹⁴ Yesu viyahumuluke muna ingalawa kalola na kawona lung'husesa lukulu lwa wanhu, kawawonela ubazi na kawahonya waja wakalile watamu.

¹⁵ Viifikile ichigulogulo, wanahina wake wamuhitila na wamulongela, “Zuwa dihonga, na hanhu hano hachili ni chiwala muhala, walage wanhu wahite kuna yamabululu wakagule ndiya.” ¹⁶ Yesu kawedika, “Wano wabule ulazima wa kuhita, mbali mweye wenyewo weng'heni ndiya.”

¹⁷ Wamwidika, “Hano hochili chinayo magate matano muhala na somba waidi.”

18 Yesu Kalonga, “Nigalileni niye hano.” 19 Yesu kawalongela wanhu wakale hasi hana yamasavu, maabaho kayasola yaja yamagate matano, na somba waidi maabaho kalola kuulanga kamwing’ha hewela Mulungu. Kayamogola yamagate na kuweng’ha wanahina wake, na wanahina waweng’ha wanhu. 20 Wanhu wose wowakalile baho waja na weguta. Maabaho wanahina wadondola yaja yamasigavu na wamemeza vigelo longo na vidi. 21 Wadile wakala walume magana malongo matano, mbali wanaake na wana hawapetigwe bule.

Yesu kogenda mchanya ya mazi

(Maliki 6:45-52; Yohana 6:15-21)

22 Maabaho Yesu kawashulutiza wanahina wakwele mwiingalawa walongole kuhita umwambu wa dilamba yeye kakala yowalaga ulung’husesa lwa wanhu. 23 Nayo viyakomeleze kuwalaga, kahita mchanya mulugongo yaidumwe kutosa. Viifikile ichigulogulo, Yesu kakala baho yaidumwe. 24 Mbali lusita luno ngalawa ikala ifika hana uludonho lwa dilamba, beho diitowa na mawimbi iisung’hasung’ha uko na uko.

25 Ivo ikala ichilo chili behi na kukunguzuka, Yesu kawahitila wanahina kuno kogenda na magulu mchanya ya mazi. 26 Wanahina viwamuwone kogenda mchanya ya mazi, wadumba na walonga, “Uno mzimu!” Waguta nyangi kwa kudumba.

27 Lusita ulu Yesu kawalongela, “Ing’heni moyo! Ni niye. Sekemudumbe!”

28 Maabaho Petili kalonga, “One wahawa weye Mndewa, nilongele ni-gende mmazi nize kumwako.”

29 Yesu kamwidika, “Izo!” Petili kahumuluka kulawa muna ingalawa na kandusa kugenda mchanya ya mazi komuwinza Yesu. 30 Mbali viyawonile beho, kadumba na kandusa kudidimila na kalila, “Mndewa, nikombole.”

31 Bahobaho Yesu kagolosa mkono wake, kamwamha, kamulongela, “Weye mwene uhuwilo ndodo, habali muna mashaka?” 32 Maabaho wose waidi wakwela mwiingalawa na beho dima hupi. 33 Wose wakalile muna ingalawa, wamtumbalila mavindi na walonga, “Kweli weye kwa Mwana wa Mulungu?”

Yesu kowahonya watamu uko Genesaleti

(Maliki 6:53-56)

34 Viwalokile dilamba wafika isi ya Genesaleti, 35 wanhu wa uko vi-wammanyile Yesu kauko. Wapwililisa mbuli zake muna ziisi zose zili mumgwanzogwazo na iviya wamgalila wanhu wose wowakalile watamu.

36 Na wamulamba yawatogolele watamu wose muhavu wadalise mhindo ya walo jake, na wose wowadalise wahona.

15

Mafundizo ya wasaho

(Maliki 7:1-13)

1 Maabaho Mafalisayo wamwenga na wafundiza Malagilizo wowalaw-ile Yelusalemu wamuhitila Yesu, wamuuzi, 2 “Habali wanahina wako hawamha bule malagilizo ya wasaho zetu? Wahaja hawanawa bule makono yawo voilondeka!”

3 Yesu kawedika, “Habali na mweye hamwamha Malagilizo ya Mulungu, mbali mosondelela vihendo venu wenyewo? 4 Kwaviya Mulungu kalonga, ‘Muhulike tati yako na mami yako, na ija yomuliga tati yake hebu mami yake, kezakomigwa’. 5 Mbali mweye mowafundiza wanhu hambwe munhu

yahawa na chinhu choyolonda kumwing'ha tati yake hebu mami yake, maabaho kolonga, 'Chinhu chino nimulavila Mulungu',⁶ munhu ino halondeka kaidi kumtegeleza tati yake hebu mami yake. Niivo vumuibasakanya mbuli ya Mulungu kwa mafundizo ya chaumwaka ya vihendo venu.⁷ Mweye wadelenya! Mulotezi wa Mulungu Isaya kalotela kweli viyalongile,⁸ 'Wanhu wano wonitunhiza kwa milomo muhala, mbali mizoyo yawo yakutali na niye.⁹ Wawo wonitosela bule, kwaviya wofundiza malagilizo ya wanhu, wolonga ni Malagilizo yangu!' ”

Vinhu vovimtenda munhu yambule mwiko
(Maliki 7:14-23)

¹⁰ Yesu kalutanga lung'husesa lwa wanhu kumwake, kawalongela, “Tegelezeni na muvimanye! ¹¹ Chinhu chimtenda munhu yambule mwiko siwo chiya chimwingila mmulomo, mbali chiya chilawa mmulomo wake, niicho chimtenda munhu yambule mwiko.”

¹² Maabaho wanahina wake wamuhitila na wamulongela, “Kovimanya kuwa Mafalisayo viwahulike mbuli iyo wengilwa na ludoko?”

¹³ Yesu kawedika, “Chila mbiki haihandigwe na Tati yangu wa kuulanga izang'oligwa. ¹⁴ Walekeni! Wawo ni walangulizi vipofu wowalanguliza vipofu. One munhu chipofu yahamulanguliza chipofu imwenga, wose wezakugwa muna dikolongo.”

¹⁵ Petili kamulongela, “Chifambulile ulonzi uwo.”

¹⁶ Yesu kawalongela, “Vino hata mweye iviya mung'hali hamuvimanyile bule. ¹⁷ Mweye mung'hali hamuvimanyile bule! Chochose chimwingile munhu muna umulomo, chohita mmunda, hamala baho chokwasigwa kunze ya lukuli. ¹⁸ Mbali viya vilawa mmulomo, volawa muna umoyo, na ivo vovimtenda munhu yambule mwiko. ¹⁹ Kwaviya muumoyo wake molawa magesa yehile, kukoma na ugoni na ubavi na ukalangama wa uvwizi na maligo. ²⁰ Yayo ni yayo yomtenda munhu yambule mwiko, mbali kuja bila ya kunawa makono voilondeka hakumtenda munhu yambule mwiko.”

Uhuwilo wa mwanamke
(Maliki 7:24-30)

²¹ Yesu kasegela hanhu haja na kahita muna isi yili habehi na Tilo na Sidoni. ²² Mwanamke imwe Mkanaani yoyokala isi ija kamuhitila Yesu, kalila kwa dizi kulu, “Mwana wa Daudi! Niwonele ubazi, Mwenevale! Mndele wangu kana chinyamkela na kogaya ng'hani.”

²³ Maabaho Yesu hedike mbuli bule. Wanahina wake wamuhitila na wamulongela, “Muleke yahite kwaviya kochisondelela na kuno koguta nyangi kuchisogo chetu!”

²⁴ Yesu kedika, “Niye nitumigwa kwa wanhu wa Isilaeli muhala. Walinga fana ng'hondolo wagile.”

²⁵ Mwanamke iyo keza na kagwa chingubingubi hana yamagulu ya Yesu, kalonga, “Mwenevale! Nitaze.”

²⁶ Yesu kamwidika, “Havinogile bule kusola ndiya ya wana na kuwasila zimbwa.”

²⁷ Mwanamke iyo kedika, “Wona Mndewa, mbali hata zimbwa moja masigavu yolagala kulawa mwiimeza ya wenevale wawo.”

²⁸ Yesu kamwidika, “Mama, uhuwilo wako ni mkulu, ivo choulonda kwizatendeliga.” Lusita lujaluja mndele wake kahona.

Yesu kowahonya wanhu wengi

²⁹ Yesu kasegela haja na kahita mumgwazogwazo wa dilamba da Galilaya. Na kakwela kuulugongo na kakala hasi. ³⁰ Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumuhitila na wamgalila vilema, mbetembete na vipofu na mabubu na wamwenga wengi waweka hana imigulu ya Yesu, nayo kawahonya. ³¹ Lung'husesa luja lwa wanhu wazanywa ng'hani viwawone mabubu wolong, mbetembete wogenda na vipofu wowona. Ivo wamtunhiza Mulungu wa Isilaeli.

Yesu koweng'ha ndiya wanhu wengi

(Maliki 8:1-10)

³² Yesu kawatanga wanahina wake, kawalongela, "Nowawonela ubazi wanhu wano, vino lelo zifika siku nhatu wang'hali na niye na wabule ndiya. Silonda bule kuwalaga wahite muzimwawo bila ya kuja, sekeweze wasinduke nzila kwa nzala."

³³ Wanahina wake wamuuz, "Kulihi kondachipate ndiya ya kufaya wanhu wose wano hano hana dibwilingu?"

³⁴ Yesu kawauza, "Munayo magate mengahi?"

Wamwidika, "Magate saba na somba wadodo."

³⁵ Yesu kawalongela wanhu wakale hasi. ³⁶ Maabaho kayasola yaja yamagate saba na waja iwasomba, kamwing'ha hewela Mulungu, kayamogola, kaweng'ha wanahina wake. Wanahina nawo waweng'ha wanhu. ³⁷ Wanhu wose waja na weguta. Maabaho wanahina wayadondoleza yamasigavu na wamemera vigelo saba. ³⁸ Wanhu wowadile wapetigwe wakala walume magana malongo mane, mbali wanaake na wana hawapetigwe bule.

³⁹ Yesu kawaleka wanhu na kakwela muna ingalawa, kahita muna ibanzi ya iisi ya Magadani.

16

Wanhu wolonda vilaguso

(Maliki 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Mafalisayo wamwenga na Masadukayo wamuhitila Yesu muladi wangeze, ivo wamulongela yawalaguse chilaguso kulawa kuulanga, kulagusa kuwa kweli Mulungu kamsagula. ² Yesu kawedika, "Zua dahaswa, molonga, 'Diyelo kwizakuwa kunoga kwaviya ulanga uwa ndung'hu.' ³ Na imitoofondo ng'hani molonga, 'Diyelo kwizakuwa na mvula, kwaviya ulanga mdung'hu na ziza.' Vino mweye modaha kuvimanya siku iyo vondaiwe kwa kulola kuulanga, mbali hamudaha bule kulola chilaguso cha lusita luno! ⁴ Welesi uno wihile wa uzinzi wolonda chilaguso! Chizakwing'higwa chilaguso bule mbali chilaguso cha Yona."

Yesu kawaleka, kasegela.

Lusu da Mafalisayo na Masadukayo

(Maliki 8:14-21)

⁵ Wanahina viwalokile dilamba, wazimiza kusola magate. ⁶ Yesu kawalongela, "Mwiiteganye mwiikalize na lusu da Mafalisayo na Masadukayo."

⁷ Wandusa kuilongela wenyewo, "Vino ino kolonga yano kwaviya hachisolele magate."

⁸ Yesu kavimanya chiya chowakalile wolong, kawauza, "Habali molongelela mweye kwa mweye, kwaviya mwabule magate? Mbona muna uhuwilo ndodo! ⁹ Vino mweye mung'hali hamunavimanya bule? Vino hamkumbuka bule viya vinimogole magate matano kwa wanhu magana

malongo matano? Vino mumemeza vigelo vingahi va masigavu? ¹⁰ Na iviya kwa yaja magate saba na kwa wanhu magana malongo mane, vino mumemeza vigelo vingahi va masigavu? ¹¹ Vino hamuvimanyile bule kuwa sikalile nolongwa mbuli ya magate? Muiteganye na lusu da Mafalisayo na Masadukayo.”

¹² Maabaho wanahina wavimanya kuwa Yesu hawalongele kuiteganya na lusu da magate, mbali waiteganye na mafundizo ya Mafalisayo na Masadukayo.

Petili kotogola Yesu ni Chilisito
(Maliki 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Yesu kahita muna isi yili habehi na Kaisaliya Filipi, kawauza wanahina wake, “Wanhu wolonga Mwana wa Munhu yelihi?”

¹⁴ Wamwidika, “Wamwenga wolonga, Yohana Mbatizi na wamwenga Eliya, iviya wamwenga wolonga Yelemiya hebu imwe wa walotezi wa Mulungu.”

¹⁵ Yesu kawauza, “Na mweye molongaze, mwolonga niye niyo yelihi?”

¹⁶ Saimoni Petili kamwidika, “Weye niyo Chilisito Mkombola, Mwana wa Mulungu yeli ngima.”

¹⁷ Yesu kedika, “Vinoga, Saimoni mwana wa Yohana, kwaviya yano youlongile siwo ya chiunhu, mbali yakwizila siku zose kulawa kwa Tati yangu wa kuulanga. ¹⁸ Niye nokulongela, Petili, weye kwaluwe, na mchanyha ya luwe luno nizazenga kanisa jangu na hata nguvu za kuzimu hazizadaha kudihuma bule. ¹⁹ Nizakwing’ha luvugulo lwa ufalume wa kuulanga. Jojose dondaufunge mwii isi dizakuwa difungigwa kuulanga, na jojose dondaufugile muna isi na kuulanga dizavuguligwa.”

²⁰ Maabaho Yesu kawazuma wanahina sekewamulongele munhu yoyose kuwa yeye kakala Chilisito Mkombola.

Yesu kolonga mbuli ya ifa na manhesa yake
(Maliki 8:31, 9:1; Luka 9:22-27)

²¹ Kulawa chipindi icho, Yesu kandusa kuwalongela wanahina wake, “Nolondeka nihite Yelusalemu. Uko walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo wezanigaza kwa vinhu vingi. Wezanikoma, mbali siku yeketatu nizazilibuka.”

²² Petili kamsola Yesu hamgwazo, kandusa kumbwakila, “Siivo bule Mndewa! Yayo hayezakulawilila weye bule!”

²³ Yesu kamuhindikila Petili, kamulongela, “Segela kumwangu, weye Lufyende! Weye kwa ching’waso kumwangu, kwaviya huyagesa yeli ya Mulungu bule, mbali yeli ya chiunhu.”

²⁴ Lusita ulo Yesu kawalongela wanahina wake, “Munhu yoyose yolonda kwiza kumwangu, yaizume mwenyewo, yaupape msalaba wake yanisondelele. ²⁵ Kwaviya munhu yoyose yolonda kukombola ugima wake mwenyewo, kezawagiza, mbali munhu yoyose yondayawagize ugima wake kwa ichimu changu, kezaupata. ²⁶ Vino munhu kezamweda choni yahapata isi yose mbali kagiza ugima wake, hebu munhu kezalava choni kwasakanya na ugima wake? ²⁷ Kwaviya Mwana wa Munhu kezakwiza muna utunhizo wa Tati yake hamwe na wasenga wake wa kuulanga. Baho kezamuliha chila munhu kwa chiya chiyatendile. ²⁸ Nowalongela kweli, hana wanhu wowemile hano hawezadanganika mbaka vondawamuwone Mwana wa Munhu kokwiza yahawa Mfalume.”

17

*Chihanga cha Yesu chogaluka
(Maliki 9:2-13; Luka 9:28-36)*

¹ Vizifosile siku sita, Yesu kawasola Petili na ndugu waidi, ndugu wawo ni Yakobo na Yohana. Kawagala mchanyha kuna ulugongo waidumwe. ² Uko Yesu kagaluka haulongozi hawo, ichihanga chake chiwa fana viya zuwa na viwalo vake viwa vizelu chwee fana bung'hulo. ³ Maabaho wanahina waja watatu wamuwona Musa na Eliya wolonga na Yesu. ⁴ Petili kamulongela Yesu, "Mndewa, vinoga cheye kukala hano! One uhalonda, nizazenga vizewe vitatu hano, chimwe chako weye na chimwe cha Musa na chimwe cha Eliya."

⁵ Viyakalile yolonga yayo, wingu zelu diwagubika, dizi dilawa muna diwingu ijo dilonga, "Ino niyo Mwanangu, nyachende wangu yonimulonda. Mumtegeleze ye!"

⁶ Wanahina viwahulike dizi ijo, wadumba ng'hani, wagwa hasi chingubin-gubi. ⁷ Yesu kawezila, kawadalisa, kawalongela, "Inukeni, Sekemudumbe!" ⁸ Ivo wenuka na wabenzula yameso yawo, mbali hawamuwonile munhu imwenga ila Yesu yaidumwe.

⁹ Viwakalile wohumuluka kuna ulugongo, Yesu kawalagiliza, kawalongela, "Sekemumulongele munhu wowose yomuyawonile mbaka Mwana wa Munhu vondayazilibuke."

¹⁰ Maabaho wanahina wake wamuuzi, "Habali wafundiza Malagilizo wolonga Eliya kolondeka yanduse kwiza?"

¹¹ Yesu kedika, "Kweli Eliya kokwandusa kwiza, nayo kezakwika goya chila chinhu. ¹² Mbali nowalongela, Eliya keza kamala, mbali wanhu hawamanyile bule na wamtendela viwalondile wawo. Ivo ivo wezangaza Mwana wa Munhu."

¹³ Maabaho wanahina wavimanya kuwa kakala kolonga nawo mbuli za Yohana Mbatizi.

*Yesu komuhonya mbwanga yeli na chinyamkela
(Maliki 9:14-29; Luka 9:37-43)*

¹⁴ Viyalubwelele lung'husesa lwa wanhu, munhu imwe kamuhitila Yesu, kumtumbalila mavindi haulongozi hake, ¹⁵ kalonga, "Mwenevale, muwonele ubazi mbwanga wangu, kogaya ng'hani, kana chisango. Miyanza mingi kombwanha muna umoto hebu muna yamazi. ¹⁶ Ningala kwa wanahina wako, mbali hawadahile bule kumuhonya."

¹⁷ Yesu kawedika, "Mweye wanhu mwilibule uhuwilo na mwagile! Nizakala na mweye mbaka zuwaki? Nizawafunyila umoyo mbaka zuwaki? Mgaleni iyo imbwanga hano hamwangu!" ¹⁸ Yesu kambwakila chinyamkela, chinyamkela kamulawa imbwanga ija, bahobaho mbwanga ija kahona.

¹⁹ Maabaho wanahina wamuhitila Yesu chinyele, wamuuzi, "Habali cheye hachidahile bule kumulava chinyamkela?"

²⁰ Yesu kawedika, "Kwaviya mweye muhungukilwa na uhuwilo, nowalongela kweli, one muwile na uhuwilo ndodo fana mbeyu ya mbiki wa haladali, muhadahile kutenda jojose. Hata one iwile kuulongela lugongo, 'Segela hano uhite kuja' nawo uhawategeleze. ²¹ Dino hadidahika bule mbali kwa kutosa na kufunga."

*Yesu kolonga kaidi mbuli ya ifa yake
(Maliki 9:30-32; Luka 9:43-45)*

²² Wanahina wose viwafikile kuna umkowa wa Galilaya, Yesu kawalongela, “Mwana wa Munhu kohita kutuligwa muna yamakono ya wanhu, ²³ wezankoma, mbali zihafosa siku nhatu hamwande, kezazilibuka.”
Wanahina wengilwa na usungu ng’hani.

Kuliha kodi ya Kaye ya Mulungu

²⁴ Yesu na wanahina wake viwafikile Kapelinaumu, wasola kodi ya Kaye ya Mulungu weza kwa Petili, wamuza, “Vino mfundiza wenu kuliha kodi ya Kaye ya Mulungu?”

²⁵ Petili kawedika, “Ona, kuliha.”

Petili viyengile mgati, Yesu kandusa kumulongela, “Kowonaze Saimoni? Vino wafalume wa isi wosola kodi na usulu kwa wanhu welihi? Kwa wanhu wa isi yawo hebu kwa wageni?”

²⁶ Petili kamwidika, “Kwa wageni.”

Yesu kalonga, “Vinoga. Ivo wakaya hawalondeka kuliha kodi bule. ²⁷ Mbali hachilonda kuwadesa wanhu wawo bule. Ivo hita kuna dilamba ukalowe somba kwa ndwano. Somba wa mwanduso yondaunpate, muna umulomo wake kwizawona sente yoifaya kulihila kodi yangu na yako. Sola ukalihe kodi yetu.”

18

Yelihi yeli mkulu?

(Maliki 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ Lusita ulo ulo wanahina wamuhitila Yesu, wamuza, “Yelihi yeli mkulu muna Ufalume wa kuulanga?”

² Yesu kamtanga mwana ndodo, kamwimiza haulongozi wawo, ³ kalonga, “Nowalongela kweli, one hamugaluke na kuwa fana wana wadodo, hamwizakwingila bule muna Ufalume wa kuulanga. ⁴ Munhu yoyose yotenda fana mwana ino, niyo mkulu muna Ufalume wa kuulanga. ⁵ Yoyose yondaya-muhokele mwana fana ino kwa zina jangu, konihokela niye.

Vinhu vovimtenda munhu yatende uhasanyi

(Maliki 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶ “Mbali munhu wowose yomuhasanya imwe wa wanhu wano wadodo wowonihuwila, yomfaya yafungiligwe mwiisingo dibwe kulu da kudundila na kudumbwikizwa muna uludonho lwa bahali. ⁷ Isi yose izagaya kwa ichimu cha mbuli zoziwatenda wanhu watende uhasanyi. Mbuli zino zakuwatenda wanhu watende uhasanyi zolodeka zize, mbali kezagaya ng’hani munhu ija yowatenda wanhu watende uhasanyi!

⁸ “One mkono wako hebu mgulu wako wahakutenda wagize uhuwilo wako, ukanhe ukawase kutali na weye. Muhavu kwingila muna ugima wa siku zose kuno kuhungukilwa na mkono hebu mgulu, sembuse kuwa na makono maida hebu migulu midi na kwasigwa muna umoto wa siku zose.

⁹ One ziso jako dahakutenda wagize uhuwilo, ding’ole na ukajase kutali na weye. Muhavu kwingila muna ugima wa siku zose kuno kuna gele sembuse kuwa na meso maida, na kwasigwa muna jehnamu ya moto.

Simwe da ng’hondolo yagile

(Luka 15:3-7)

¹⁰ “Loleni, sekemumbeze imwe wa wadodo wano! Kwaviya nowalongela kuwa wasenga wawo kuulanga wakuulongozi wa Tati yangu wa kuulanga.

¹¹ Kwaviya Mwana wa Munhu keza kukombola chiya chagile.

¹² “Mogesaze? Munhu yahawa na ng'hondolo gana, na imwe mwa iwawo kokwaga, vino hawaleka waja malongo kenda na kenda, na kuhita kulongo na kunzahila ija ng'hondolo yagile? ¹³ Nomulongelani kweli, one yahanpata iyo, kodeng'helela ng'hani, kufosa waja ng'hondolo malongo kenda na kenda hawagile. ¹⁴ Iviya Tati yenu wa kuulanga halonda bule wadodo wano wage.

Ndugu weli na uhasanyi

¹⁵ “One ndugu yako yahakubananga, hita ukamulamule weye na yeye mwiidumwe. One yahakuhulika, kumpata ndugu yako. ¹⁶ Mbali one yahalema kukutegelezae, umsole munhu imwe hebu wanhu wamwenga weli hamwe na weye, muladi 'chochose chilongigwa na wakalangama waidi hebu watatu chitogoligwe,' fana Maandiko Yelile viyolonga. ¹⁷ One yahalema kumtegelezani, dilongele bumbila da wahuwila wa Chilisito na one yahalema kuwategeleza wahuwila, muleke kumwako yawe fana munhu hammanyile Mulungu hebu msola kodi.

¹⁸ “Nomulongelani kweli, chochose chondamufunge muna isi, chizafungigwa kuulanga, na chochose chondamufungule muna isi, chizafungigwa kuulanga.

¹⁹ “Kaidi nowalongela kweli, wanhu waidi vimwili wahaitogolela mbuli yoyose ya kutosa hano hana isi, Tati yangu wa kuulanga kezawatendela mbuli iyo. ²⁰ Kwaviya hanhu hohose howoiting'hana wanhu waidi hebu watatu kwa zina jangu, na niye nahagati yawo.”

Simwe da msang'hani halekelela

²¹ Maabaho Petili kamuhitila Yesu na kamuuzza, “Mndewa, vino ndugu yangu yanibanange miyanza mingahi na niye nimulekelele? Hata yahani-bananga miyanza saba?”

²² Yesu kamwidika, “Nokulongela, siyo miyanza saba muhala, mbali saba miyanza malongo saba. ²³ Kwaviya Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana mfalume imwe yoyalondile kuwapeta watumigwa wake. ²⁴ Viyakalile kopeta, kagaliligwa msang'hani wake imwe yakalile kodaigwa deni da hela miliyoni nyingi. ²⁵ Nayo viyapuwile cha kumuliha, mwenevale wake kalonga yachuuwigwe yeye na mke wake na wanage na vinhu vose viyeli navo, muladi dikalihigwe dideni diya. ²⁶ Msang'hani ija kumtumbalila mavindi mfalume, kalonga, 'Mwenevale, nolamba unifunyile umoyo na niye nizakuliha chila chinhu!' ²⁷ Mwenevale kamuwonela ubazi, kamfungula, kamulekelela dideni na kamuleka yahite.

²⁸ “Mbali msang'hani ija viyasegele, kamuwona msang'hani miyage yoyakalile yondai hela ndodo. Kangwila, kamkabula dimelo jake na kamulongela, 'Unilihe chila chinikudai.' ²⁹ Msang'hani miyage kumtumbalila mavindi, kamulamba, 'Nilekele, nizakuliha yose iviya.' ³⁰ Mbali kalema, kasegela na kumwika miyage mchifungo, mbaka vondayalihe dideni diya. ³¹ Wasang'hani wayage viwayawonile yaja yoyalawilile, wehilwa ng'hani, wahita kumulongela mwenevale chila chinhu chochilawilile. ³² Hamala baho, mwenevale wake kamtanga ija msang'hani, kamulongela, 'Weye kwa msang'hani yehile! Niye nikulekela deni diya jose kwaviya kunilamba nikulekele. ³³ Vino na weye hulondeke kamuwonela ubazi msang'hani miyago fana vija niye vinikuwonele ubazi?' ³⁴ Mwenevale ija kehilwa ng'hani na kangala msang'hani ija kuna ichifungo. Uko kezagazigwa mbaka vondayalihe deni yose.”

³⁵ Yesu kakomelezela kulonga, “Ivo niivo vondaiwe Tati yangu wa kulanga vondagawawende mweye, one mweye hamuwalekele ndugu zenu kulawa muna imizoyo yenu.”

19

Chibuwa cha nyasa

(Maliki 10:1-12)

¹ Yesu viyakomezeze kulonga mbuli izo, kasegela isi ya Galilaya na kahita kuna zibanzi za Yudeya, umwambu wa ulwanda lwa Yolodani.

² Lung’husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela, nayo kawahonya.

³ Mafalisayo wamwenga wamuhitila Yesu kwa kumgeza, walonga, “Vino muna Yamalagilizo yetu munhu kodaha kumwasa mke wake kwa mbuli yoyose?”

⁴ Yesu kawedika, “Vino hamusomile bule Yamaandiko Yelile yoyolonganga kuwa, kulawa mwanduso Mulungu kawalumba mulume na muke?”

⁵ Maabaho Mulungu kalonga, ‘Kwa ichimu chino, munhu kezamuleka tati yake na mami yake, kezailumba na mke wake, nawo waidi wezakuwa lukuli lumwe.’ ⁶ Ivo siyo waidi kaidi, mbali lukuli lumwe. Ivochiya choyachilumbilize Mulungu, munhu sekeyachigole.”

⁷ Mafalisayo wamuza, “Lelo habali Musa kaching’ha Lagilizo da kumuleka muke kwa kumwing’ha chibuwa cha nyasa?”

⁸ Yesu kawedika, “Musa kawalekelela muwase wake zenu kwa mbuli ya udala wa mizoyo yenu. Mbali kwandusila Mulungu viyalumbile isi haiwile ivo bule. ⁹ Nowalongela, one mke wako hatendile ugoni bule, hulondeka kumwasa na kusola imwenga. One uhatenda ivo, kotenda ugoni.”

¹⁰ Wanahina wake wamulongela, “One mbuli za munhu na mke wake zahawa ivo, muhavu kuleka kusola.”

¹¹ Yesu kawedika, “Siyo wose wowodaha kuhokela mbuli ino, mbali ni waja muhala wowajaliigwe na Mulungu. ¹² Kuna vinhu vili mbasakanyo vintendeza mulume sekeyasole, wamwenga welekigwa ivo kulawa muna izinda za mami zawo, wamwenga watendigwa na wanhu kuwa ivo, na wamwenga hawasola kwa kuuzahila Ufalume wa kuulanga. Yoyodaha kwiihokela mbuli ino nayaihokele.”

Yesu kowatemela mate wana wadoododo

(Maliki 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Wanhu wamgalila Yesu wana wadoododo muladi yawekile makono na yawatosele. Mbali wanahina wake wawabwakila wanhu wawagalile wana wawo. ¹⁴ Yesu kalonga, “Walekeni wana wadoododo weze kumwangu, seke-muwalemese. Kwaviya Ufalume wa kuulanga ni wa wanhu fana wawo.”

¹⁵ Kawekila makono, maabaho kasegela hanhu baho.

Mbwanga tajili

(Maliki 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ Munhu imwe kamuhitila Yesu na kamuza, “Mfundiza! Nitende chinhu chihili chinogile muladi nihokele ugima wa siku zose?”

¹⁷ Yesu kamwidika, “Habali koniuzambuli ya vinhu vinogile? Yanogile ni imwe muhala. Mbali one wahalonda kwingila muna ugima wa siku zose, yamhiliha malagilizo.”

¹⁸ Kamuza, “Malagilizo yelihi?”

Yesu kamwidika, “Sekeukome, sekeuzini, sekeubawe na sekeulonge uvwizi, ¹⁹ wategeleze tati yako na mami yako, na umulonde mkaya miyago fana viuilonda weye mwenyewo.”

²⁰ Mbwanga ija kamwidika, “Malagilizo yose niyamhisa. Lelo nihungukilwa na choni kaidi?”

²¹ Yesu kamulongela, “One wahalonda uwe goya muna ichila chinhu, hita ukachuuze vinhu vose viuli navo, maabaho weng’he hela ngayengaye, na kwizakuwa na ngama kuulanga. Maabaho wize unisondelele.”

²² Mbwanga ija viyahulike ivo, kahita kwa usungu kwaviya kakala tajili ng’hani.

²³ Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, “Nowalongelakweli, iza-kuwa vidala ng’hani kwa matajili kwingila muna Ufalume wa kuulanga.

²⁴ Kaidi nowalongelani kweli, izakuwa vibuha kwa mnyama yotangigwa ngamiya kwingila muna ichizonzo cha sanziya sembuse munhu tajili kwingila muna Ufalume wa Mulungu.”

²⁵ Wanahina viwahulike ivo, wazanywa ng’hani na wamuuzi, “Lelo yelihi basi yondayakomboligwe?”

²⁶ Yesu kawalola, kawedika, “Kwa munhu haidahika bule, mbali kwa Mulungu chila chinhu chodahika.”

²⁷ Petili kedika, “Lola, cheye chileka chila chinhu na chikusondelela weye! Lelo chizapata choni?”

²⁸ Yesu kawedika, “Nowalongela kweli, muna isi ya sambu, Mwana wa Munhu vondagale hana ichigoda cha chifalume chake, mweye womunisondelele niye iviya mwizakala muna ivigoda longo na vidi, kuyatagusa makabila longo na maidi ya Isilaeli. ²⁹ Chila munhu yoyalekile kaye hebu ndugu wa chilume hebu wa chike hebu tata hebu mama hebu wana hebu mungunda kwa ichimu cha zina jangu, kezahokela miyanza gana, na keza-kwing’higwa ugima wa siku zose. ³⁰ Mbali wengi weli wa mwanduso, wezakuwa wa kuuhelelo, na wengi weli wa kuuhelelo sambu, wezakuwa wa mwanduso.

20

Watumigwa muna umgunda wa mizabibu

¹ “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Kukala na munhu yoyaidawile imitondo ng’hani, kahita kuzahila wasang’hana muladi yawagale muna umgunda wake. ² Nayo viyaitogolele nawo kuwaliha yombe da siku dimwe, kawagala kusang’hana kuna umgunda wake. ³ Saa nhatu kahita kuna digulilo, kawafika wanhu wakala, wabule usang’hano wowose. ⁴ Nawo iviya kawalongela, ‘Hiteni na mweye kuna umgunda wangu. Nizawaliha viilondeka.’ ⁵ Ivo wanhu waja wahita.

“Munhu ija kalawa kaidi saa sita imisi na saa kenda, na katenda ivo ivo. ⁶ Viikalile habehe kufika saa longo na imwe, kalawa kaidi, kawafika wanhu wamwenga wema zugaga. Kawauza, ‘Vilihi vino vimwimile hano zugaga imisi yose bila sang’hano?’ ⁷ Wamulongela, ‘Kwaviya habule munhu yoyaching’hile sang’hano.’ Kawalongela, ‘Vinoga, lelo na mweye hiteni kuna umgunda.’

⁸ “Vidiswile, ija mwene mgunda kamulongela imwimilizi wake, ‘Watange walimi uwalihe mayombe yawo, wahasongela waja wa uhelelo mbaka wa mwanduso.’ ⁹ Waja wanhu wanduse kusang’hana saa longo na imwe viwezile, wahokela chila munhu yombe da siku dimwe. ¹⁰ Ivo waja wanduse kusang’hana viwezile, wagesa wezahokela hela nyingi ng’hani, mbali nawo

weng'higwa yombe da siku dimwe. ¹¹ Viwahokele hela zawo, wandusa kulongelela kwa ija mwene mgunda, ¹² walonga, 'Cheye chisang'hana usang'hano siku yose, kai muna dizuwa, na wano wa kuuhelelo wasang'hana saa dimwe muhala. Lelo kochiliha chose sawa!'

¹³ "Mbali mwene mgunda kawedika, "Tegelezeni mbwiya zangu, simbunzileni bule. Vino hachiitogolele mweye musang'hane usang'hano wa siku yose kwa maliho ya yombe da siku dimwe?" ¹⁴ Sola iyo yili yako na uHITE ukaye. Nolonda kumwing'ha ino wa kuuhelelo fana vinikwing'hile weye. ¹⁵ Vino havinogile bule niye kutenda chiya chili changu vonilonda niye mwenyewo? Hebu muna migongo kwaviya niye nina moyo unogile?"

¹⁶ Yesu kakomelezela kwa kulonga, "Waja weli wa uhelelo wezakuwa wa mwanduso, na waja weli wa umwanduso wezakuwa wa uhelelo."

Yesu kolonga mwanza wa katatu mbuli ya ifa yake

(Maliki 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ Yesu viyakalile yohita Yelusalemu, kawasola waja wanahina longo na waidi waidumwe, kawalongela, ¹⁸ "Tegelezeni, chohita Yelusalemu. Uko Mwana wa Munhu kezatuligwa muna yamakono ya wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo, nawo wezamtagama yadanganike. ¹⁹ Maabaho wezangala kwa wanhu weli siyo Wayahudi, wawo wezamkeweza na wezamlanha mibalati na wezamuwamba mumsalaba, mbali siku deketatu hamwande kezazilibuka kuwadanganike."

Mapulo ya mama imwe

(Maliki 10:35-45)

²⁰ Maabaho mke wa Zebedayo na wanage waidi wa chilume wamwizila Yesu. Imama iyo kumtumbalila Yesu mavindi na kalonda yatendiligwe choyolonda.

²¹ Yesu kamuuzza, "Kolonda choni?"

Imama ija kamwidika, "Nikile chilagano kuwa wano wanangu waidi wezakala ubanzi wako wa kumoso na ubanzi wako kulume muna Ufalume wako."

²² Yesu kedika, "Hamuchimanyile bule chiya chimupula. Vino modaha kungwila nhungo yoning'wila niye?"

Wamwidika, "Chodaha."

²³ Yesu kawalongela, "Kweli mwizakung'wila nhungo yangu, mbali kukala ubanzi wangu wa kumoso na ubanzi wangu wa kulume, niye nabule udahi wa kuweng'ha. Mbali wokwing'higwa waja wasasaliligwe na Tati yangu."

²⁴ Waja wanahina longo dimwe viwahulike ivo, wawehila waja iwandugu waidi. ²⁵ Yesu kawatanga wose hamwe na kawalongela, "Muvimanya kuwa watawala wa wanhu weli siyo Wayahudi wotawala kwa nguvu, na weli na ukulu wowatumikisha. ²⁶ Mbali haizakuwa ivo bule kumwenu. Munhu yoyose yolonda yawe mkulu kumwenu, kolondeka yawe msang'hani wenu.

²⁷ One munhu yoyose yolonda kuwa wa mwanduso, kolondeka yawe mtumwa wenu, ²⁸ fana viya Mwana wa Munhu hezile kusang'haniligwa bule, mbali kusang'hanila na kulava ugima wake kwa ichimu cha kukombola wanhu wengi."

Yesu kowahonya vipofu waidi

(Maliki 10:46-52; Luka 18:35-43)

²⁹ Yesu na wanahina wake viwakalile wolawa Yeliko, lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela. ³⁰ Wanhu waidi vipofu wakala wakalile mung-wazogwazo ya inzila. Viwahulike Yesu kofosa, wandusa kuguta, "Mndewa! Mwana wa Daudi, uchiwonele ubazi."

³¹ Lung'husesa luwabwakila, wawalongela wanyamale. Mbali wawo waiyoha kulandula yamadizi, "Mndewa! Mwana wa Daudi! Uchiwonele ubazi!"

³² Yesu kema na kawatanga, kawauza, "Molonda nimtendeleni choni?"

³³ Wamwidika, "Mndewa, cholonda kuwona!"

³⁴ Yesu kawawonele ubazi na kawadalisa meso yawo. Bahobaho wadaha kuwona, nawo wamsondelela.

21

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa deng'ho

(Maliki 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

¹ Yesu na wanahina wake viwakalile habehi na Yelusalemu, wafika Befisage kuna ulugongo lwa Mizaituni. Uko Yesu kawatuma wanahina wake waidi wamulongole. ² Kawalongela, "Hiteni mbaka chibululu chiya chili kuulongozi wenu. Baho mwizamfika chihongwe na mwanage wafungigwa, wafunguleni muwagale hano. ³ Munhu yahamulongelani mbuli yoyose, longeni, 'Mndewa kowalonda na kezawabweleza.' "

⁴ Yano yose yalawila muladi yaja yose yalongigwe na mulotezi wa Mulungu yatimie, ⁵ "Dilongele bululu da Sayuni, 'Lola mfalume wako kokwiza, muhole na kakwela chihongwe, mwana chihongwe.' "

⁶ Wanahina waja wahita, watenda fana Yesu viyawalagilize kutenda. ⁷ Wamgalila Yesu chihongwe ija na mwana chihongwe, wanzanza viwalo mchanyha yake na Yesu kakwela kungongo wake. ⁸ Wanhu wengi wanzanza viwalo vawo mwiinzila na wanhu wamwenga wakanha matambi ya ming'andi ya mitende, wayazanza mwiinzila. ⁹ Lung'husesa lukulu lwa wanhu lulongole na waja wowasondelele walandula madizi yawo, walonga, "Nhogolwa, Mwana wa Daudi, Mulungu yomtemela mate yokwiza kwa zina da Mndewa! Nhogolwa kwa yeli mchanyha ng'hani kuulanga."

¹⁰ Yesu viyengile Yelusalemu, bululu jose dingila tivitivi da wanhu. Wanhu wauza, "Ino iyo yelihi?"

¹¹ Lung'husesa lwa wanhu lwidika, "Ino ni Yesu, Mulotezi wa Mulungu kulawa Nazaleti yili uko Galilaya."

Yesu kohita kuna Ikaye ya Mulungu

(Maliki 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

¹² Maabaho Yesu kengila mwi Ikaye ya Mulungu. Kawawinga wanhu wose wowakalile wogula na kuchuuzwa vinhu umo mwi Ikaye ya Mulungu. Maabaho kahindula meza za wavunja hela na kahindula vigoda va wachu-uza nziwa. ¹³ Kawalongela, "Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, Mulungu kalonga, 'Kaye yangu izatangigwa kaye ya nhambiko.' Mbali mweye mui-tenda kuwa mina ya wabavi."

¹⁴ Vipofu na mbetembete wamuhitila umo mwi Ikaye ya Mulungu, nayo kawahonya. ¹⁵ Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo wehilwa ng'hani viwawone mauzauza yoyatendile Yesu, na wana viwalandule

madizi yawo mwi Ikaye ya Mulungu viwalongile, “Nhogolwa Mwana wa Daudi!” ¹⁶ Wamuza Yesu, “Vino kuwahulika wano chiwolongwa?”

Yesu kawedika, “Wona, nihulika. Vino hamusomile bule muna Ya-maandiko Yelile, ‘Muwafundiza wana wadododo na ving’hele kulava nhogolwa inogile.’”

¹⁷ Maabaho Yesu kawaleka, kahita kunze ya bululu da Besaniya, uko kagona.

Yesu koubwakila mbiki wa mtini

(Maliki 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Imitondo ng’hani Yesu viyakalile kobwela kudibulu jake, kakala na nzala. ¹⁹ Kauwona mbiki wa mtini mumgwazo ya inzila, kauhitila mbali hawonile chochose, ila kawona mayani muhala. Ivo kaulongela mbiki uwo, “Whizakwima matunda kaidi ng’o!” Bahobaho mbiki uwo unyala.

²⁰ Wanahina wake viwawonile ivo, wazanywa ng’hani, waiuza, “Vino, habali mtini uno unyala chihima hima?”

²¹ Yesu kawedika, “Nowalongela kweli, muhahuwila bila kwika shaka, hamwizatenda ijo dilawilile kwa mtini muhala, mbali hata muhaulongela lugongo luno, ‘Ng’oka ukayase mwenyewo mwiibahali,’ nawo wizatenda ivo. ²² One muhahuwila, mwizahokela chochose chondamupule muna inhambiko.”

Mbuli ya udahi wa Yesu

(Maliki 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Yesu kengila muna Ikaye ya Mulungu. Viyakalile kofundiza, wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito, wamuza, “Vino weye kotenda mbuli izo kwa udahi wa yelihi? Yelihi yakwing’hile udahi uno?”

²⁴ Yesu kawedika, “Nomuuzani mbuli imwe, one muhanidika, nizamulongelani kuwa notenda yano kwa udahi wa yelihi. ²⁵ Vino ubatizo wa Yohana ulawa kulih? Ulawa kuulanga hebu ulawa kwa wanhu?”

Mbali wawo wandusa kuiuzagiza, “Chihalonga, ‘Ulawa kuulanga,’ kezachiuza, ‘Habali hachimtogole Yohana?’ ²⁶ One chihalonga, ‘Ulawa kwa wanhu,’ chodumba lung’husesa kwaviya wose wotogola kuwa Yohana mulotezi wa Mulungu.” ²⁷ Ivo wamwidika, “Hachivimanyile bule.”

Yesu kawalongela, “Na niye iviya simulongelani kuwa notenda yano kwa udahi wa yelihi.

Simwe da wabwanga waidi

²⁸ “Vino mweye mogesa choni? Kukala na munhu kana wana waidi. Kamuhitila ija wa mwanduso, kamulongela, ‘Mwanangu, hita diyelo ukasang’hane usang’hano muna umgunda.’ ²⁹ Mwana ija kedika, ‘Ndema,’ mbali hamwande katogola na kahita kusang’hana usang’hano. ³⁰ Maabaho tata ija kamuhitila mwana imwenga, kamulongela viyaviya, nayo kamwidika, ‘Ona mwenevale,’ mbali haitile bule. ³¹ Vino yelihi hagati ya wano katenda yanogile kwa tati yake?”

Wamwidika, “Mwana ija wa mwanduso.”

Ivo Yesu kawalongela, “Nowalongela, wasola kodi na wagoni weza-mulongolani kwingila muna Ufalume wa Mulungu. ³² Yohana Mbatizi keza kamwenu kamulagusanu nzila inogile, na mweye hamumtogole bule. Mbali wasola kodi na wagoni wamtogola. Iviya hata vimuwonile yayo, hamusamhile na hamumtogole bule.”

Simwe da mgunda wa zabibu na walimi

(Maliki 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ Yesu kawalongela, “Tegelezeni simwe dimwenga. Kukala na munhu imwe mwene mgunda, kahanda zabibu. Kazungulusa wako, kahimba kombo da kukamila divai na kazenga lingo, maabaho kaweka walimi. Viyakomeleze ivo kasegela kahita isi ya kutali. ³⁴ Siku za kwaha zabibu viyafikile, kawatuma watumigwa wake kwa waja iwalimi muladi wakasole zabibu. ³⁵ Mbali walimi wawagwila watumigwa waja, imwe wantowa, na imwenga wamkoma, na imwenga wamkoma kwa mabwe. ³⁶ Kawatuma kaidi watumigwa wamwenga wengi kufosa waja wa mwanduso, mbali walimi wawatendela viyaviya. ³⁷ Kuuhelelo, kamtuma mwanage kuno kolonga, ‘Mwanangu wezamtegeleza.’ ³⁸ Mbali walimi waja viwamuwone mwanage, wailongela wawo kwa wawo, ‘Ino iyo muhazi, chimkome muladi chisole uhazi wake.’ ³⁹ Wamgwila na wamwasa kunze ya umgunda wa mizabibu, wamkoma.”

⁴⁰ Maabaho Yesu kawauza, “Vino mwene mgunda wa mizabibu vondayeze, kezawatenda choni walimi wawo?”

⁴¹ Wawo wamwidika, “Kezawakoma wanhu wawo wehile, nayo kezaweng’ha walimi wamwenga umgunda wake, wawo wezamwing’ha matunda kwa siku zake.”

⁴² Yesu kawalongela, “Vino hamunasoma muna Yamaandiko Yelile viyolongona?”

‘Dibwe dowalemile wazenzi kuzengela,
diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela.
Mndewa kachitenda chinhu chino,
na chiwa chinhu cha mwaznyo n’hani kumwetu.’

⁴³ “Ukweli nowalongela, Ufalume wa Mulungu wizasegezigwa kumwenu na kwing’higwa wanhu wamwenga wokweleka matunda yake, wawo ni waja wowotenda viyolonda Mulungu. ⁴⁴ Munhu yoyose yondayagwiligwe na mhanda iyo, kezabenekabeneke, na munhu yoyose yondaingwile, izandunda tipitipi.”

⁴⁵ Wakulu wa nhambiko na Mafalisayo viwahulike masimwe yayo, wavimanya kuwa kakala kowalonga wawo. ⁴⁶ Ivo wakala wozahila zila ya kungwila, mbali wakala wodumba wanhu, kwaviya wanhu wamuwona kuwa Yesu ni mulotezi wa Mulungu.

22

Simwe da dugila da zengele

(Luka 14:15-24)

¹ Yesu kalonga nawo kaidi kwa masimwe. ² “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Kukala na mfalume yaweng’hile mwanage dugila da zengele. ³ Maabaho kawatuma wasang’hani wake wawatange waja wowagonikigwe kunaisola, mbali wowagonikigwe walema kwiza. ⁴ Kawatuma kaidi wasang’hani wamwenga, kawalongela wakawalongele, ‘Dugila jangu disasaligwa dimala, ng’ombe lume na dang’ang’a wanenehe wachinjigwa wamala, na chila chinhu chikigwa goya chimala. Izeni kuna didugila!’

⁵ Mbali wawo wowagonekigwe hawagesile, wahita imwe kumgunda wake na imwenga kuna ibiashala yake, ⁶ na wamwenga wawamha wasang’hani waja, wawaliga na kuwakoma. ⁷ Mfalume ija kapata ludoko, kawatuma wakalizi wake wahite kuwakoma wakomaji wawo na kusoma bululu jawo.

⁸ Maabaho kawalongela wasang’hani wake, ‘Ndiya ya zengele isasaligwa

imala, mbali waja wowagonikigwe hawafaya bule. ⁹ Ivo hiteni kudikugumbi, na wose wondamuwawone watangeni kuna isola. ¹⁰ Watumigwa waja wahita kuna zinzila mhanda, wawagala wanhu wose wowawaonile, wehile na wanogile, dugila da zengele dikala dimemile wageni.

¹¹ “Mfalume kengila mnyumba kuwalola wageni, kamuwona munhu hayawale walo da zengele. ¹² Kamuuzi, ‘Mbwiyanu kwingilaze muno na weye kwabule chiwalo cha zengele?’ Mbali munhu ija kakala hupi. ¹³ Baho mfalume kawalongela wasang’hani, ‘Mumfungu migulu na makono, maabaho mumwase kunze kudiziza, uko kezalila na kudunda meno.’”
¹⁴ Maabaho Yesu kakomeleza kwa kulonga, “Watangigwe wengi mbali wasaguligwe wadodo.”

Mbuza kusonhela kuliha kodi kwa mfalume wa Loma
(Maliki 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵ Maabaho Mafalisayo wahita kunze kutenda usaguzi muladi wadahe kumtega Yesu kwa mbuli zake. ¹⁶ Wawatuma wanahina wawo kumwake na wanahina wa chibumbila cha Helodi. Walonga, “Mfundiza, chovimanya kuwa weye kwa munhu mkweli, na iviya kofundiza nzila ya Mulungu chiukweli. Humdumba munhu yoyose, na iviya hulola ukulu wa munhu. ¹⁷ Lelo chilongele, kogesaze? Vinoga kumwing’ha kodi mfalume wa Loma hebu havinogile?”

¹⁸ Mbali Yesu kavimanya wihi wawo, kawalongela, “Mweye mwawadenya! Mbona monigeza? ¹⁹ Nilaguseni hela yoisang’haniligwa kuliha kodi!” Wamgalila sente. ²⁰ Yesu kawauza, “Chihanga chino na zina dino va yelihi?”

²¹ Wamwidika, “Va mfalume wa Loma.”

Yesu kawalongela, “Mwing’heni mfalume wa Loma vili va mfalume wa Loma na mwing’heni Mulungu vili va Mulungu.”

²² Viwahulike ivo wazanywa, wamuleka na wasegela.

Mbuza kusonhela uzilibuko
(Maliki 12:18-27; Luka 20:27-40)

²³ Siku iyo Masadakayo wamwanga, wanhu wowolonga kuwa wanhu wowadanganike hawadaha kuzilibuka, wamuhitila Yesu, ²⁴ wamuuzi, “Mfundiza, Musa kalonga munhu yahadanganika bila kuleka wana, ndugu yake yamsole mgane iyo muladi yanpatile wana ndugu yake yoyadanganike. ²⁵ Lelo kukala na ndugu saba, wa mwanduso kasola, maabaho kadanganika bila kupata wana, kamulekela ndugu yake muke iyo. ²⁶ Ndugu wekaidi ikala ivo ivo, na wekatatu, mbaka wose saba. ²⁷ Kuuhelelo mama ija nayo kadanganika. ²⁸ Lelo muna isiku ya kuzilibuka, mama iyo kezakuwa muke wa yelihi? Ndugu wose saba wamsola.”

²⁹ Yesu kawedika, “Mweye mokwaga kwaviya hamuyamanyile Maandiko Yelile wala udahi wa Mulungu. ³⁰ Kwaviya wanhu wowadanganike vonda uzilibuke, hawezasola wala kusoligwa, mbali wezakuwa fana msenga wa kuulanga. ³¹ Na kwa mbuli ya kuzilibuka, vino hamusomile bule muna ichtabu Mulungu viyalongile, ³² Niye Mulungu wa Bulahimu na Mulungu wa Isaka na Mulungu wa Yakobo.’ Sili Mulungu wa wanhu wowadanganike, mbali Mulungu wa wanhu weli wagima.”

³³ Lung’husesa viwahulike ivo, wazanywa ng’hani na mafundizo yake.

Lagilizo kulu
(Maliki 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ Mafalisayo viwahulike kuwa Yesu kowatenda Masadukayo wanyamale, waiduganya hamwe. ³⁵ Imwe wawo, yoyakalile mfundiza Malagilizo kamuuza Yesu kwa kungeza. ³⁶ “Mfundiza, Lagilizo dilihi dili kulu kufosa yose?”

³⁷ Yesu kamwidika, “ ‘Mulonde Mndewa Mulungu wako kwa moyo wako wose, na kwa muhe wako wose, na kwa nzewele zako zose.’ ³⁸ Dino ijo lagilizo dili kulu na da mwanduso. ³⁹ Na lagilizo dekaidi ijo dino, ‘Mulonde mkaya miyago fana viuilonda mwenyewo.’ ⁴⁰ Malagilizo yose ya Musa na maandiko yose ya walotezi wa Mulungu vohuwila malagilizo yano maida.”

Mbuza kusunhela Chilisito?

(Maliki 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Mafalisayo viwaiduganye hamwe, Yesu kawauza, ⁴² “Mweye mogesa choni kwa mbuli ya Chilisito Mkombola? Vino mwelekwa wa yelihi?”

Wawo wamwidika, “Mwelekwa wa Daudi.”

⁴³ Yesu kawauza, “Lelo habali Daudi kamtanga Mndewa kwa udahi wa Muhe Yelile? Kwaviya Daudi kalonga,

⁴⁴ Mndewa kamulongela Mndewa wangu,

Kala hano ubanzi wangu wa kulume, mbaka niweke wehi wako hasi ya magulu yako.’

⁴⁵ One Daudi komtanga iyo ‘Mndewa,’ Chilisito kokuwaze mwelekwa wa Daudi?”

⁴⁶ Habule munhu yoyose yoyadahile kumwidika Yesu, na kusongela siku ija habule munhu yoyose yoyagezile kumuuzwa Yesu kaidi.

23

Yesu kowazuma wafundiza Malagilizo na Mafalisayo

(Maliki 12:38-39; Luka 11:43, 46; Luka 20:45-46)

¹ Maabaho Yesu kalulongela lung’husesa lwa wanhu na wanahina wake.

² “Wafundiza Malagilizo na Mafalisayo wakala muna ichigoda cha Musa.

³ Ivo yamheni na mutende yaja yose yowomulongelani, mbali seke-muhige viya viwotenda wawo, wawo hawasang’hana yaja yowoyalonga.

⁴ Wowatwika wanhu mbahasha zizamile na wawo wenyewo hawalonda bule kugolosa hata kwa chidole wadahe kupapa. ⁵ Wotenda chila chinhu muladi wawonigwe na wanhu, kwaviya wovala mulamulo wandikigwe Malagilizo muna ivihanga vawo na muna yamakono yawo, na wopanula vibwaya va viwalo vawo. ⁶ Wolonda kukala kuna ivigoda va kuulongozi kuna yamadugila, na kukala kuchisogo kuna zikaye za kutosela. ⁷ Wolonda kulamsigwa na wanhu muna yamagulilo, na wolonda kutangigwa ‘Mfundiza’.

⁸ Mbali mweye sekemtangigwe ‘mfundiza’, kwaviya mfundiza wenu ni imwe muhala, na mweye wose mwandugu ⁹ Na hano mwiisi sekemutange yoyose, ‘Tata,’ kwaviya muna Tata imwe muhala wa kuulanga. ¹⁰ Wala sekemutangigwe ‘Walangulizi’ kwaviya mulangulizi wenu ni imwe muhala, nayo ni Chilisito. ¹¹ Na mkulu kumwenu kolondeka yawe msang’hani wenu, ¹² Na munhu yoyose yodayaitende mwenyewo mkulu, kezahulumusigwa, na munhu yoyose yodayaitende mwenyewo ndodo kezakwezigwa.

Yesu kobwakila udelenya wawo

(Maliki 12:40; Luka 11:39-42, 44, 52; Luka 20:47)

¹³ “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mowahindila wanhu Ufalume wa kuulanga mweye wenyewo hamwingila, na iviya hamuwalekela wowolonda kwingila wengile. ¹⁴ Mwizagaya mweye

wafundiza Malagilizo na Mafalisayo, Wadelenya! Kwaviya moja muna zikaye za wagane, na kwa udelenya motambika nhambiko nhali. Kwa ichimu icho nhaguso yenu izakuwa ng'hulu ng'hani.

¹⁵ “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mogenda mwiibahali na mwiisi inyalile muladi muwapate wanhu wasondelele nzila ya kumsondelela Mulungu iyenu, na muhawapata mowatenda wawe wana wa jehanamu, miyanza midi kufosa mweye wenyewo.

¹⁶ “Mwizagaya mweye walangulizi vipofu. Mofundiza, ‘Munhu yoyose yahailaha kwa kaye ya Mulungu siyo chinhu, mbali kodaha kuilaha kwa zahabu ya Kaye ya Mulungu kaifunga.’ ¹⁷ Mweye waboji na vipofu! Ilihi yili ng'hulu, zahabu hebu Kaye ya Mulungu yoiitenda zahabu yele. ¹⁸ Iviya mofundiza, ‘Munhu yoyose yahailaha kwa chilingo siyo chinhu, mbali munhu yondayailahe kwa nhambiko yili muna imazabahu, ulaho uwo womwamha.’ ¹⁹ Mweye vipofu! Ilihi yili ng'hulu nhambiko hebu chilingo yoyiheleza inhambi? ²⁰ Ivo munhu yoilaha kwa chilingo kailaha kwa chilingo icho, na chochose chochikigwe mchanya yake. ²¹ Na munhu yoyose yoilaha kwa Kaye ya Mulungu koilaha kwa Kaye ya Mulungu, na Mulungu yokala mgati yake. ²² Na munhu yoyose yoilaha kwa ulanga, koilaha kwa chigoda cha chifalume cha Mulungu, na kwa yeye yoyokala mchanya yake.

²³ “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mosola zaka za wanhu, hata za mayani yeli na mnung'ho unogile, manjano, na kuno moleka mbuli za mana za malagilizo fana viya kumnogeza Mulungu, ubazi na uhuwilo. Yano hasa yayo yomulondeka kuyamhilila bila kuyaleka yaja yamwenga. ²⁴ Mweye walangulizi vipofu! Mogemula ng'honzi muna yamazi, mbali momela mnyama yotangigwa ngamiya!

²⁵ “Mwizagaya wafundiza Malagilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mosunha nhungo na machano kwa kunze mbali mgati mumema vinhu vomvipatile kwa kukwapula na ugila. ²⁶ Weye Mfalisayo chipofu! Yandusa kusunha nhungo mgati, na kunze kwizakwela iviya!

²⁷ “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mulinga fana maleme yoyahakigwe langi nzelu, yowoneka yanoga kwa kunze, mbali mgati yamema mivuha ya wanhu wowadanganike na chila chinhu chiflile. ²⁸ Na mweye iviya mowoneka na wanhu kwa kunze kuwa munoga, mbali kwa mgati mumema uhasanyi na udelenya.

*Yesu kolonga nhaguso yawo
(Luka 11:47-51)*

²⁹ “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mozenga maleme ya walotezi wa Mulungu na kuyahamba maleme ya wanhu wanogile. ³⁰ Molonga cheye one chikalile uko miyaka iyo ya wasaho zetu, sigambe chitende chiya chiwatendile na kuwakoma walotezi wa Mulungu. ³¹ Mbali motogola wenyewo kuwa mweye mwawana wa wanhu wawakomile walotezi wa Mulungu. ³² Maabaho mukomelezela usang'hano wousang'hanigwe na wasaho zenu. ³³ Mweye mazoka, na wana wa mazoka! Modahaze kuikimbila nhaguso ya jehanamu? ³⁴ Maabaho nizatuma walotezi wa Mulungu kumwenu wanhu wabala na wafundiza, mbali wamwenga mwizawakoma na wamwenga mwizawawamba mumsalaba, na wamwenga mwizawalanha mibalati muna zikaye zenu za kutosela na kuwawinga kulawa bululu mbaka bululu. ³⁵ Ivo damu yose ya wanhu wanogile ize mchanya yenu ilililigwe mwiisi kusongela kuitiligwe damu ya Abeli ija yanogile mbaka kakala damu ya Zakaliya mwana wa Balakiya

yomumkomile muna Ikaye ya Mulungu hagati ya hanogile na chilingo. ³⁶ Nomulongelani kweli, mbuli zino zose zokwiza mchanyha ya wanhu wa ulelwa uno.

Ulondo wa Yesu kwa bululu da Yelusalemu

(Luka 13:34-35)

³⁷ “Yelusalemu! Yelusalemu! Kuwakoma walotezi wa Mulungu na kuwatowa kwa mabwe waja wasenga woyawatumile Mulungu kumwenu! Miyanza mingahi nimkunuzagizani hamwe kumwangu fana viya kolo da nguku vodikunzagiza vanage hasi ya mabawa yake, mbali hamulondile bule! ³⁸ Na sambu loleni Kaye yenu ya Mulungu izakuwa hame. ³⁹ Kwandusila sambu nomulongelani, hamwizaniwona kaidi! Mbaka vondamulonge, ‘Mulungu yomtemela mate iyo yokwiza kwa zina da Mndewa.’”

24

Yesu kolonga mbuli ya kusonhela kunangigwa kwa Kaye ya Mulungu

(Maliki 13:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Yesu kasegela na kalawa kunze ya Kaye ya Mulungu, na viyakalile kohita, wanahina wake wamuhitila muladi wamulaguse yamazengo ya Kaye ya Mulungu. ² Yesu kawedika, “Moyawona yano yose? Nowalongela kweli, habule hata dibwe dimwe dondadisigale mchanyha ya dimwenga, chila dibwe dizalagizwa hasi.”

Uzidilwa na manhesa

(Masayo 13:3-13; Luka 21:7-19)

³ Yesu viyakalile muna ulugongo lwa mizaituni, wanahina wake wamuhitila waidumwe wamulongela, “Chilongele mbuli izo zizalawilila zuwaki na chilaguso chaki chondachilaguse kwiza kwako na uhelelo wa isi yose.”

⁴ Yesu kawedika, “Muiteganye, munhu yoyose sekeyamvwizileni. ⁵ Kwaviya wanhu wengi wezakwiza kwa zina jangu na wezalonga kuwa wawo ni Chilisito Mkombola, na wezawavwizila wanhu wengi. ⁶ Na mweye mwizahulika ndwagi na luvumo lwa ndwagi, loleni sekendumbizwe, yayo yolondeka yalawilile kwaviya uhelelo ung’hali haunalawilila. ⁷ Isi izaitowa na isi imwenga, ufalume wizaitowa na ufalume umwenga. Kwizakuwa na nzala na gudemeke da isi chila hanhu. ⁸ Yayo yose yalinga fana mwanduso wa usungu wa kuibasula mwana.

⁹ “Mwizagwiligwa na kutuligwa muladi mutagusigwe na mwizakomigwa. Wanhu wa zisi zose wezamwihilani kwa ichimu changu. ¹⁰ Wanhu wengi wezaikwala na kuulema uhuwilo wawo, na wezainunila, na wezaibiduka wenyewo kwa wenyewo. ¹¹ Maabaho wezalawilila walotezi wa uvwizi wengi muladi wawavwizila wanhu wengi. ¹² Kwa ichimu cha kongezeka kwa yehile, na ulondo wa wanhu wengi wizahola. ¹³ Mbali ija yondayafunye umoyo mbaka kuuhelelo, kezakomboligwa. ¹⁴ Na Mbali ino Inogile ya Ufalume izapetigwa muna isi yose fana ukalangama kwa zisi zose, na maabaho uhelelo wizakwiza.

Wihi wa ubananzi

(Maliki 13:14-23; Luka 21:20-24)

¹⁵ “Mwizawona, ‘Wihi wa ubananzi,’ woulongigwe na mulotezi wa Mulungu Daniyeli. Dizakwima hanhu helile, ija yosoma yavimanye. ¹⁶ Maabaho waja weli muna isi ya Yudeya, wakimbilila kuna ulugongo. ¹⁷ Ija yeli kuna ichisuwili, sekeyahumuluke kuvisola vinhu vili muna ikaye

yake. ¹⁸ Munhu yeli kumgunda sekeyabwele kuchisogo kusola walo jake. ¹⁹ Wezagaya china mama weli na wimo na wokong'heza muna zisiku izo. ²⁰ Toseni kwa Mulungu muladi kukimbila kwenu sekekuwe muna zisiku za chihuhwe hebu siku za Mhumulo! ²¹ Kwaviya lusita ulo, kwizalawilila magayo makulu, na iyo hainalawilila kwandusila kulumbigwa kwa isi mbaka diyelo na haizalawilila kaidi. ²² Siku izo one sigambe zihunguzigwe, habule munhu yoyose yahakomboke, mbali Mulungu kezahunguza siku izo kwa ichimu cha woyawasaguligwe na Mulungu.

²³ "Siku izo yoyose yondayawalongele mweye, 'Loleni Chilisito Mkombola kahano!' Hebu 'kahaja!' Sekemtogole. ²⁴ Kwaviya wezalawilila Machilisito na uvwizi na walotezi wa uvwizi, nawo wezatenda mauzauza makulu na mawewedeko, muladi one ihadahika wadahe kuwawwizila mbaka wanhu wowasaguligwe.

²⁵ "Tegelezeni! Nomulongelani mbuli ino lung'hali lusita halunafika.

²⁶ "Hebu munhu yoyose yahakulongela, 'Lola, ka kuna dibwilingu!' Seke-muhite, hebu 'Koifisa hano,' sekemutogole. ²⁷ Kwaviya lumuli vilulawa ulawilo wa zuwa mbaka uswelo wa zuwa, ivo vondaiwe kwiza kwa Mwana wa Munhu.

²⁸ "Hohose heli na mtufi, vilele woiting'hana.

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
(Maliki 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁹ "Vondauwe uzidilwa wa siku izo, zuwa dizagumigwa ziza, na mwezi hawizalava mulenge wake, na nhondo zizalagala kulawa kuulanga, na ludabwa wa kuulanga zizatingisigwa. ³⁰ Maabaho chilaguso cha Mwana wa Munhu chizawoneka kuulanga, wanhu wa makabila yose muna isi wezalila vondawamuwone Mwana wa Munhu kokwiza kulawa kuna yamawingu ya kuulanga kwa udahi na utunhizo mkulu. ³¹ Nayo kezawatuma wasenga wa kuulanga hamwe na dizi kulu da mhalati, nayo kezawating'hana wanyachende wake kulawa chila ubanzi wa isi, kulawa uhelelo uno wa kuulanga mbaka umwenga.

Simwe da mbiki wa mtini
(Maliki 13:28-31; Luka 21:29-33)

³² "Kwa mbiki wa mtini muifunze simwe, matambi yake yokwandusa kutombola na kulava mayani, muvimanye mvula yahabehi. ³³ Iviya na mweye vimuyawona yano yose viyotendeka, muvimanye kuwa siku zahabehi ng'hani. ³⁴ Nowalongela kweli, mbuli zino zose zizalawilila wang'hali wanhu wokala sambu hawanadanganika. ³⁵ Ulanga na isi vizafosa, mbali mbuli zangu hazizafosa bule!

Habule yamanyile saa wala siku
(Maliki 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

³⁶ "Habule munhu yamanyile siku iyo wala saa, hata wasenga wa kuulanga wala Mwana, ila Tata muhala. ³⁷ Kwiza kwa Mwana wa Munhu kwizakuwa fana yaja yoyalawilile siku za Nuhu ³⁸ Zisiku izo ing'hali hainalawilila gombo, wanhu wakala woja na kungwa, wosola na kusoligwa mbaka Nuhu viyengile mwiisafina. ³⁹ Wakala hawavimanyile chochilawilile mbaka gombo diwasola wose. Ivo niivo vondaiwe kwiza kwa Mwana wa Munhu. ⁴⁰ Siku izo wanhu waidi wezakuwa kumgunda, imwe kezasoligwa na imwenga kezalekigwa. ⁴¹ Wanaake waidi wezakuwa wodunda ndiya, imwe kezasoligwa na imwenga kezalekigwa.

⁴² “Ivo, kaleni meso, kwaviya hamuvimanyile siku yodayeze Mndewa wenu. ⁴³ Mbali muvimanye mbuli ino, Mwenekaye one yavimanyile lusita luyokwiza mbavi, yahakalile meso, sigambe yaileke kaye yake ibenigwe. ⁴⁴ Kwa ichimu icho na mweye muisasale kwaviya Mwana wa Munhu kokwiza muna isiku hamuilolele.

Msang'hani mwaminika na msang'hani heli mwaminika
(Luka 12:41-48)

⁴⁵ “Yelihi yeli msang'hani mwaminika mwene nzewe, mwenevale wake yamwike hachanya ya wamwenga, yaweng'he ndiya kwa lusita lwake. ⁴⁶ Izakuwa vinoga kwa msang'hani ija mwenevale wake yaheza komfika katenda ivo. ⁴⁷ Nowalongelani kweli, mwenevale kezamwika msang'hani iyo mchanya ya vinhu vake vose. ⁴⁸ Mbali msang'hani yehile kolonga mwenyewo kuwa mwenevale wake kokalama kubwela, ⁴⁹ Maabaho kandusa kuwatowa wasang'hani wayage na kuja na kung'wa hamwe na walevi. ⁵⁰ Maabaho mwenevale wa msang'hani ija kezakwiza siku hamuilolele na saa haimanyile. ⁵¹ Mwenevale kezamkanha vihande, na kumwika hamwe na bumbila da wadelenya, uko kwizakuwa na ndilo na kudunda meno.

25

Simwe da wali longo

¹ “Chipindi icho, ufalume wa kuulanga wizakuwa fana vino. Kukala na wali longo wowasolile mawenge yawo, maabaho wahita kungozela msolaji. ² Watano wawo wakala wabozi, na watano wakala wabala. ³ Waja iwabozi wasola mawenge yawo mbali hawasolile ngama ya mavuta ya moto. ⁴ Mbali waja iwabala wasola mavuta mwiizinyhupa zawo hamwe na mawenge yawo. ⁵ Msola viyakalame kwiza, wose wandusa kukukila na wagona nhongo.

⁶ “Chilo chikulu, nyangi zigutigwa kunze, ‘Izoni msolaji kafika! Laweni muhite mukamuhokele!’ ⁷ Wali wose longo walamka na wasola mawenge yawo. ⁸ Waja iwabozi wawalongela iwabala, ‘Ching'heni mavuta yenu chidogo kwaviya mawenge yetu yazimika.’ ⁹ Waja iwabala wawedika, ‘Haidahika bule kwaviya yano yeli muno hayafaya mweye na cheye. Vinogile muhite kwa wachuuza mavuta mukagule mavuta yenu wenyewo.’ ¹⁰ Ivo waja wali iwabozi wahita kugula mavuta. Viwakalile wang'hali mwiinzila, msolaji kafika, wali wakalile waisasala wamala wengila nayo mwiikaye ya sola, na wahinda ulwivi.

¹¹ “Hamwande waja wali iwabozi weza, wandusa kutanga, ‘Mwenevale! Mwenevale! Chivugulile ulwivi.’ ¹² Mbali mwenevale kawedika, ‘Nowalongela kweli, mweye simmanyileni bule.’ ”

¹³ Yesu kakomeleza kwa kuwalongela, “Kaleni meso, kwa ichimu hamvianyile siku wala saa.

Simwe da wasang'hani watatu
(Luka 19:11-27)

¹⁴ “Kaidi ufalume wa kuulanga wizakuwa fana vino. Kukala na munhu imwe kalonda kuhita mwanza, kawatanga wasang'hani wake na kuwalongela wakalize vinhu vake. ¹⁵ Kamwing'ha imwe masanduku matano ya hela, imwenga masanduku mairi ya hela, na imwenga sanduku dimwe da hela, chila munhu fana viyadahile. Maabaho kasegela, kahita mwanza wake. ¹⁶ Msang'hani ija yoyeng'higwe masanduku matano ya hela, kahita kazisang'hanila, kapata faida masanduku matano yamwenga ya hela.

¹⁷ Iviya ija yoyeng'higwe masanduku maida kasang'hanila kapata faida masanduku maida yamwenga. ¹⁸ Mbali ija msang'hani yoyeng'higwe sanduku dimwe, kahita, kahimba hasi na kaifisa hela ya mwenevale wake.

¹⁹ "Vilufosile lusita lutali, mwenevale wa watumigwa waja kabwela na kandusa kupeta hela ziyaweng'hile watumigwa wake. ²⁰ Msang'hani wa mwanduso yoyeng'higwe masanduku matano, kagala masanduku yamwenga matano, kamulongela mwenevale wake, 'Mwenevale, kuning'ha masanduku matano, na hano hana masanduku yamwenga matano ya hela faida yonipatile.' ²¹ Mwenevale wake kamulongela, 'Vinoga msang'hani unogile na wa kwaminika! Kwaminika kwa madodo, nizakwika mchanyha ya mengi. Ingila umo mwa kudeng'helela mwa mwenevale wako.'

²² "Maabaho msang'hani yoyeng'higwe masanduku maida keza, kamulongela mwenevale wake, 'Mwenevale, kuning'ha masanduku maida, lola masanduku maida ya hela yamwenga faida yonipatile.' ²³ Mwenevale wake kamulongela, 'Vinoga mtumigwa unogile. Kukala kunoga kwa madodo nizakwika mchanyha ya mengi. Izo udeng'helele hamwe na mwenevale wako.'

²⁴ "Maabaho ija yahokele sanduku dimwe da hela imwe keza kalonga, 'Mwenevale, nivimanya kuwa weye kwa munhu ndala. Kogobola hanhu huhahandile, na koduganya hanhu huhamizile mbeyu. ²⁵ Nidumba, ivo nihita nidifisa sanduku da hela muna umsanga. Lola hela yako aino.'

²⁶ "Mwenevale wake kamwidika kamulongela, 'Weye mtumigwa wi-hile na mbwa! Kovimanya kuwa niye nogobola hanhu sihandile na noduganya hanhu sihamizile mbeyu. ²⁷ Viilondeka weye wiike hela yangu kwa iwaja wolava limangwe, na niye niheza nisole iyangu na kuhokela yoileligwe. ²⁸ Muhokeni hela iyo iyeli nayo, mwing'heni ija yeli na masanduku longo ya hela. ²⁹ Kwaviya munhu yoyose yeli na chinhu kokongeziligwa, mbali ija yeli bule kezahokigwa mbaka chiya ichidodo chiyeli nacho. ³⁰ Na mtumwa ija yelibule faida mwaseni kutali kunze kuna diziza, uko kezalila na kudunda meno.

Nhaguso ya kuuhelelo

³¹ "Mwana wa Munhu vondayeze muna utunhizo wake hamwe na wasenga wa kuulanga, kezakala mwiichigoda cha chifalume chake, ³² na wanhu wa zisi zose wezaiting'hana haulongozi wake, nayo kezawagola fana viya ndima viyowagola ng'hondolo na luti. ³³ Kezaweka ng'hondolo ubanzi wa kulume na luti ubanzi wa kumoso. ³⁴ Maabaho Mfalume kezawalongela waja weli ubanzi wake wa kulume, 'Izoni mweye womutemiligwe mate na Tati yangu, hokeleni ufalume unifunganyiligwe kwandusila isi viilumbigwe. ³⁵ Nikala na nzala, muning'ha ndiya, nikala na ng'hilu, muning'ha mazi ya kung'wa, nikala mgeni, munihokela muna ikaye yenu, ³⁶ nikala nabule chiwalo, muning'ha chiwalo, nikala mtamu, mwiza kunisang'hanila, nikala mchifungo, mwiza kunilaula.'

³⁷ "Maabaho wanhu wanogile wezamwidika, 'Mndewa, zuwaki chikuwona kwa nzala chikwing'ha ndiya? Hebu zuwaki chikuwona kuna ng'hilu chikwing'ha mazi? ³⁸ Hebu zuwaki viukalile mgeni chikuhokela muna ikaye yetu? Hebu zuwaki viukalile kwabule chiwalo chikuyawaza? ³⁹ Hebu zuwaki chikuwona kwamtamu hebu kwa mchifungo chiza kukulaula?'

⁴⁰ "Mfalume kezawedika, 'Nowalongeleni kweli, fana vimuwatendela ndugu zangu wawo wadodo, munitendela niye!'

41 “Maabaho kezawalongela waja weli ubanzi wake wa kumoso, ‘Segeleni kumwangu, mweye womuduwigwe na Mulungu, muhite kuna umoto wa siku zose uyekiligwe Mwihi na wasenga wa kuulanga wake! 42 Kwaviya nikala na nzala hamuning’hile ndiya, nikala na ng’hilu hamuning’hile mazi ya kung’wa, 43 nikala mgeni, hamunihokele muzikaye zenu, nikala nabule chiwalo hamuniyawaze bule, nikala mtamu na mwiichibano hamwizile kunilaula.’

44 “Wawo wezakwidika wezalonga, ‘Mndewa zuwaki chikuwona kwa nzala, hebu kuna ng’hilu, hebu kwa mgeni, hebu kwabule chiwalo, hebu kwa mtamu, hebu kwa mchifungo, sekechikutaze?’ 45 Mfalume keza-wedika, ‘Ukweli nowalongela, chochose chiya hamuwatendele wadodo wawo, hamunitendele niye bule.’ 46 Wawo wezahita kwingila magayo ya siku zose, na wanogile wezahita kuna ugima wa siku zose.”

26

Mpango wa kumkoma Yesu

(Maliki 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Yesu viyakomeleze kufundiza mbuli zino zose, kawalongela wanahina wake, 2 “Fana vimumanyile zihafosa siku mbili, izakuwa dugila da Pasaka, na Mwana wa Munhu kezalavigwa muladi yawambigwe mumsalaba.”

3 Siku ziya wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito woting’hana muna imhongono ya mkulu wa nhambiko, zina jake Kayafa, 4 wazahila nzila ya kumgwila Yesu chinyelenyele muladi wamkome. 5 Walonga, “Mbali sekeiwe siku za dugila, sekeilawilile ndwagi mwa wanhu.”

Yesu kogidiligwa mavuta ya hela ng’hulu ng’hani uko Betaniya

(Maliki 14:3-9; Yohana 12:1-8)

6 Yesu viyakalile Besaniya, mwiikaye ya munhu yotangigwa Saimoni yoyaugule utamu wa dikulu. 7 Yesu viyakalile koja, mwanamke imwe kamwizila na nyhupa ya alabasita inogile ng’hani yili na mavuta ya hela nyingi ng’hani, kangidila muna iditwi jake. 8 Mbali wanahina viwawone ivo, wehilwa ng’hani, wauza, “Wachoni unanzi uno? 9 Mavuta yano ya sente nyingi ng’hani yahachuuzigwa kwa sente nyingi, na sente zino wogoliligwa ngayengaye.” 10 Yesu kamanya chiwakalile wolonga, kawalongela, “Habali mongaza mama ino? Kanitendela chinhu chinogile. 11 Siku zose munawo ngayengaye, mbali hamwizakuwa na niye siku zose. 12 Viyanigidile mavuta ya hela ng’hulu ng’hani muna ulukuli lwangu, kafunganya kuwandigwa kwangu. 13 Ivo nowalongela ukweli, hohose hondahapetigwe Mbuli Inogile mwiisi yose, chino chiyatendile mwanamke ino, chizalongigwa kwa kumbukumbu ya mwanamke iyo.”

Yuda kotogola kumbiduka Yesu

(Maliki 14:10-11; Luka 22:3-6)

14 Maabaho Yuda Isikaliyoti, imwe wa waja wanahina longo na waidi kahita kwa wakulu wa nhambiko, 15 kawauza, “Mwizaning’ha choni one nihangala Yesu kumwenu?” Wampetela hela malongo matatu. 16 Kulawa baho, Yuda kakala kozahila nzila ya kumuhinduka Yesu.

Yesu koja ndiya ya Pasaka hamwe na wanahina wake

(Maliki 14:12-21; Luka 22:7-13, 21-23; Yohana 13:21-30)

17 Siku ya mwanduso ya Dugila da Magate Hayanagumigwa Lusu, wanahina wa Yesu wamuhitila, wamuuzwa, “Halihi houlonda chikufunganyile ndiya ya Pasaka?”

18 Yesu kawedika, “Hiteni uko kudibululu, mwizafika munhu mulongeleni, ‘Mfundiza kolonga, siku yangu yahaguhi. Nizakuja ndiya ya Pasaka hamwe na wanahina wangu kumwako.’”

19 Wanahina watenda fana Yesu viyawalongela, wafunganya ndiya ya Pasaka.

20 Viifikile ichigulogulo, Yesu na wanahina wake longo na waidi wakala hasi woja. 21 Viwakalile woja, Yesu kalonga, “Nowalongela kweli, imwe wenu kezanibiduka.”

22 Wanahina wawona usungu, wandusa kumuuzwa, imwe imwe, “Mndewa, ni niye?”

23 Yesu kawedika, “Munhu yoyose yovabika gate hamwe na niye muna ichiziga, iyo yondayanihinduke. 24 Mwana wa Munhu kohita kumwake fana Maandiko Yelile viyolonga. Mbali lwake munhu ija yombiduka Mwana wa Munhu. Yahawile vinoga munhu iyo sigambe yelekigwe bule.”

25 Yuda, iyo yondayambiduka Yesu, kamuuzwa, “Ni niye mfundiza?”
Yesu kamwidika, “Mndewa, ni niye?.”

Ndiya ya Mndewa

(Maliki 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Wakolimso 11:23-25)

26 Viwakalile woja, Yesu kasola gate, kamwing'ha hewela Mulungu, maabaho kamogola na kaweng'ha wanahina wake, kalonga, “Hineni muje wose, luno ulo lukuli lwangu.”

27 Maabaho kasola nhungo, kamwing'ha hewela Mulungu, kalonga, “Hineni mung'we wose kwa nhungo ino.” 28 “Ino iyo damu yangu ya lagano, yoikwitika kwa wanhu wengi kwa ichimu cha kulekelela uhasanyi. 29 Mbali nowalongela, sizakung'wa kaidi divai ya mzabibu mbaka vondaning'we ya sambu hamwe na mweye muna Ufalume wa Tati yangu.”

30 Maabaho wemba wila, wasegela wahita kuna ulugongo lwa Mizaituni.

Yesu kolotela kuwa Petili kezambela

(Maliki 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

31 Maabaho Yesu kawalongela, “Mweye wose ichilo chino mwizanileka, kwaviya Yamandiko Yelile yolonga, ‘Mulungu kezamkoma mdimi, na bumbila da ng'hondolo wezaimwaga.’ 32 Mbali hamwande vondanizilibuke, nizawalongolela kuhita mkowa wa Galilaya.”

33 Petili kedika, “Hata one wose wahakuleka, niye sizakuleka bule!”

34 Yesu kamulongela Petili, “Nokulongela ukweli, yang'hali nzogolo hanakwika, kwizanibela miyanza mitatu kuwa hunimanyile.”

35 Petili kedika, “Hata nihalondeka kudanganika hamwe na weye, siza-kubela bule!”

Na wanahina wamwenga walonga ivo ivo.

Yesu kotosa uko Gesisemane

(Maliki 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Maabaho Yesu kahita na wanahina wake hanhu hotangigwa Gesisemane, kawalongela, “Niye vonihita haja kutosa, mweye kaleni hano.”

37 Kawasola Petili na wana waidi wa Zebedayo, kandusa kuwa na giyogiyi na kusafagila. 38 Kawalongela, “Moyo wangu wosafagila ng'hani habehi na kudanganika. Kaleni hano, mukale meso hamwe na niye.”

³⁹ Maabaho kahita hatali chidogo, kagwa chingubi ngubi katosi, kalonga, “Tati yangu, one ihadahika, unyepule na nhungo ino ya manhesa muladi sekeinifike. Mbali siyo fana vinilonda niye, mbali fana viulonda weye.”

⁴⁰ Maabaho kawabwelela waja wanahina watatu, mbali kawafika wagoni. Kamulongela Petili, “Iwaze hamudahile kukala meso na niye hata kwa saa dimwe?” ⁴¹ Kaleni meso na mutose muladi sekemugezigwe. Moyo wolonda kutenda yanogile, mbali lukuli lwabule nguvu.”

⁴² Bahobaho kahita kutosa mwanza wekaidi. Kalonga, “Tati yangu, one haizadahika nhungo ino ya manhesa isegele one siing'wile, lelo diya doulonda ditendeke.” ⁴³ Kabwela kaidi, kawafika wanahina wake wagoni kwa viya meso yawo yakala na vuvovuwo.

⁴⁴ Yesu kawaleka kaidi mwanza weketatu, kahita kutosa mbuli iyo iyo. ⁴⁵ Maabaho kawezila wanahina wake, kawalongela, “Mung'hali mugona na kuhumula? Loleni, lusita lufika Mwana wa Munhu kutuligwa mmakono ya wahasanyi. ⁴⁶ Lamkeni chihite. Loleni, munhu yondayanibiduke kokwiza!”

Yesu kogwiligwa

(Maliki 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

⁴⁷ Yesu viyakalile yang'hali kogendelela kulonga nawo, lusita uloulo Yuda, imwe wa wanahina longo na waidi, keza hamwe na wanhu wengi wene mizele na malungu. Wanhu wawo watumigwa na wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito. ⁴⁸ Yuda kaweng'ha chilaguso kamala kuwalongela, “Ija yondanimnonele iyo iyo, mumgwile.”

⁴⁹ Yuda kahita siku zose mbaka kuyeli Yesu, kalonga, “Mfundiza, noku-lamsa!” Maabaho kamnonela.

⁵⁰ Yesu kamulongela, “Mbwiya, tenda hima diya dikugalile.”

Maabaho wanhu wawo weza na wamgwila Yesu, wamtataliza. ⁵¹ Imwe wa waja wakalile hamwe na Yesu kagolosa mkono wake, kasomola zele jake, kamkanha mtumigwa wa Mkulu wa nhambiko digogogo digutwi da kulume. ⁵² Baho Yesu kamulongela, “Bweleza zele jako hanhu houdi-patile, kwaviya wanhu wose wowokwamha zele wezadanganika kwa zele.

⁵³ Mweye hamuvimanyile kuwa nihadahile kumtanga Tati yangu lusita ulo yahamgalile mvunyo wa majeshi kufosa longo na maidi ya wasenga wa kuulanga. ⁵⁴ Mbali yano one hayalawilile, Yamaandiko Yelile yoyolonga kuwa yano yolondeka yalawilile yezakuwaze kweli?”

⁵⁵ Maabaho Yesu kawalongela lung'husesa lwa wanhu, “Mwiza kunyamha kwa mazele na malungu fana viya niye nambavi? Siku zose nikala hasi na kufundiza muna Ikaye ya Mulungu, na hamunigwilile bule. ⁵⁶ Yano yose yolondeka yalawilile muladi Maandiko Yelile ya walotezi wa Mulungu yatimie.”

Maabaho wanahina wose wamuleka, wakimbila.

Yesu haulongozi wa ichitala

(Maliki 14:53-65; Luka 22:54-55; Yohana 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Wanhu waja wamgwilile Yesu wamgala kwikaye ya Mkulu wa nhambiko digogogo Kayafa, kuwakalile waiting'hana walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na wafundiza Malagilizo. ⁵⁸ Petili kamsondelela kwa kutali mbaka kuluhelengo lwa ikaye ya mkulu wa nhambiko, kengila mgati, kakala hamwe na wakalizi muladi yadahe kulola yose yondayalawilile. ⁵⁹ Wakulu wa nhambiko na chitala chose wazahila ukalangama wa uvwizi, wadahe kumkoma Yesu. ⁶⁰ Mbali hawawonile

ukalangama wowose, mbali wanhu wengi wema kulava ukalangama wa uvwizi. Hamwande weza wakalangama waidi. ⁶¹ Walonga, “Munhu ino kalonga, ‘Nodaha kuibomola Kaye ya Mulungu na kuizenga kaidi kwa siku nhatu.’”

⁶² Maabaho Mkuu wa nhambiko digogogokenuka, kamulongela Yesu, “Whidika mbuli? Vino wanhu wano wokulavila ukalangama waki?”

⁶³ Mbali Yesu kanyamala. Mkuu wa nhambiko kamuuza kaidi, “Ilahe kwa zina da Mulungu yeli ngima, chilongele one weye iyo Chilisito Mwana wa Mulungu.”

⁶⁴ Yesu kamwidika, “Ivo, fana voulonga. Mbali nowalongela, kusongela sambi mwizamuwona Mwana wa Munhu kakala ubanzi wa kulume wa Mulungu yeli na Udaho, kokwiza mchanyha mmawingu.”

⁶⁵ Baho mkuu wa Nhambiko kadega viwalo vake, kalonga, “Kaliga! Hachilonda wakalangama kaidi! Sambu muhulika viyaligile. ⁶⁶ Mweye mogesaze?”

Wamwidika, “Kolondeka yakomigwe!”

⁶⁷ Maabaho wamtemela mate mchihanga na wamtowa magwang'wali, na wamwenga wamtowa mang'huwa. ⁶⁸ Walonga, “Weye Chilisito, lotela yelihi yakutowile!”

Petili kombela Yesu

(Maliki 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Petili kakala yakalile kunze kuluhelengo. Msang'hani imwe wa Mkuu wa nhambiko digogogo muke kamuhitila, kamulongela, “Nawe iviya kukala hamwe na Yesu wa Galilaya?”

⁷⁰ Mbali Petili kabela haulongozi ha wose, kedika, “Sivimanya kuwa kolonga choni.” ⁷¹ Viyakalile kolawa kunze ya ulwivi, kaiting'hana na msang'hani imwe wa chike. Mtumigwa iyo kawalongela wanhu wakalile wema hanhu haja, “Ino kakala hamwe na Yesu wa Nazaleti.”

⁷² Mbali Petili kambela kaidi kwa kuilaha, “Simmanyile bule munhu iyo!”

⁷³ Hamwande chidogo wanhu wakalile baho wamuhitila Petili wamulongela, “Weye kwa imwe wa wawo, ulonzi wako wochilagusa.”

⁷⁴ Baho Petili kandusa kuiduwila na kuilaha, kalonga, one nolonga uvwizi Mulungu yanitaguse, “Simmanyile bule munhu iyo!”

Bahobaho nzogolo keka. ⁷⁵ Petili kakumbuka mbuli ziyalongiligwe na Yesu, “Yang'hali nzogolo hanakwika, kwizanibela miyanza mitatu kuwa hunimanyile bule.” Kalawa kunze, kandusa kulila kwa usungu.

27

Yesu kotaligwa kwa Pilato

(Maliki 15:1; Luka 23:1-2; Yohana 18:28-32)

¹ Imitootondo ng'hani wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito watenda mpango muladi wadahe kumkoma Yesu. ² Wandaza nzabi, maabaho wamsola na wangala kwa Pilato yakalile mtawala wa Loma.

Ifaya Yuda

(Sang'hano 1:18-19)

³ Yuda ija yoyambiduke Yesu, viyawone kuwa womtagusa, kawona ubazi, ivo kawabwelezela hela zawo malongo matatu wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito. ⁴ Kalonga, “Niye nibananga kwa kumbiduka munhu yelibule uhasanyi yakomigwe.”

Wawo wamwidika, “Yayo cheye hayachisonhela manye mwenyewo.”

⁵ Yuda kazasa zihela muna Ikaye ya Mulungu, maabaho kasegela, kahita kuikoma mwenyewo kwa luzabi.

⁶ Wakulu wa nhambiko gogo wazisola hela izo na walonga, “Muna yamalagilizo yetu hachilondeka bule kuzika mwiingama ya nhambiko, kwaviya ni hela za damu.” ⁷ Wazitagusa hamwe hela izo na wazisang’hanila kugulila Mgunda wa Chilongo, uwe hanhu ha kuwandila wageni.

⁸ Lekamana mbaka diyelo mgunda uwo wotangigwa, “Mgunda wa damu.”

⁹ Ivo mbuli za mulotezi wa Mulungu Yelemya zitimia, “Wasola hela malongo matatu, ziwatogole kumuliha wanhu wa Isilaeli, ¹⁰ na wazisang’hanila sente izo kugulila mgunda wa chilongo fana Mndewa viyanilagilize.”

Pilato komuuzza Yesu

(Maliki 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohana 18:33-38)

¹¹ Yesu kema haulongozi ha mtawala wa Loma, iyo kamuuzza, “Weye iyo Mfalume wa Wayahudi?”

Yesu kamwidika, “Voulonga ivo yili.” ¹² Mbali wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito viwakalile womtagusa, hedike mbuli yoyose.

¹³ Ivo Pilato kamulongela, “Vino huhulika bule mbuli zino zose zowokulonga?”

¹⁴ Mbali Yesu hedike mbuli yoyose, na mkulu iyo kazanywa ng’hani.

Yesu kotagusigwa ifa

(Maliki 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohana 18:39, 19:16)

¹⁵ Chila dugila da Pasaka mkulu wa Loma komulekelela mfungwa imwe yoyalondigwe na lung’husesa. ¹⁶ Siku izo kukala na mfungwa imwe yamanyike ng’hani yoyatangigwe Balaba. ¹⁷ Maabaho wanhu viwait-ing’hane, Pilato kawauza, “Molonda nimulekelele yelihi, Balaba hebu Yesu yotangigwa Chilisito?” ¹⁸ Pilato kavimanya kuwa walangulizi wa Wayahudi wanga Yesu kumwake kwaviya wamuwonela migongo.

¹⁹ Pilato viyakalile mwiichigoda cha nhaguso, mke wake kamgalila usenga, “Sekeuwe na mbuli yoyose na iyo munhu mwene unovu, kwaviya chilo chifosile nigazigwa ng’hani muzinzozi kwa ichimu chake.” ²⁰ Mbali wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito, wawasongeza lung’husesa, wamulonde Balaba na kumkoma Yesu. ²¹ Mbali Pilato kaluuzza lung’husesa, “Yelihi mwa wano waidi molonda nimulekeleleni?”

Wamwidika, “Balaba!”

²² Pilato kawauza, “Maabaho Yesu yotangigwa Chilisito nimtende choni?” Wamwidika, “Muwambe mumsalaba!”

²³ Mbali Pilato kawauza, “Katenda ilihi ihile?”

Mbali wawo waiyoha kulandula madizi yawo, “Muwambe mumsalaba!”

²⁴ Pilato viyawonile kuwa haifaya chochose ila tibwilitibwili jandusa, kasola mazi kanawa makono yake haulongozi ha lung’husesa, kalonga, “Niye nabule kwihiligwa kwa damu ya munhu ino! Ivo manye wenyewo!”

²⁵ Lung’husesa lose wedika, “Damu yake iwe mchanyha yetu na mchanyha ya wanetu!”

²⁶ Maabaho Pilato kamfungulila Balaba, kalagiliza Yesu yalanhigwe mibalati, maabaho kamulava yawambigwe mumsalaba.

Wakalizi womkeweza Yesu

(Maliki 15:16-20; Yohana 19:2-3)

²⁷ Maabaho wakalizi wa Pilato wamwingiza Yesu muna ichiheleto cha mtawala, waiting'hana chibumbila chose. ²⁸ Wamvula viwalo vake na wamuyawaza chiwalo chidung'hu. ²⁹ Wabota kombelo da miwa na wadika mchanyha ya ditwi jake na balati kuna umkono wake wa kulume, wanzeha na wamtowa mang'huwa haulongozi wake, walonga, "Ndamsa Mfalume wa Wayahudi!" ³⁰ Maabaho wamtemela mate, wasola diya dibalati na wamtowa najo muna iditwi. ³¹ Viwakomeleze kumzeha, wadivula walo diya na wamuyawaza viwalo vake mwenyewo. Maabaho wangala yawambigwe mumsalaba.

Yesu kowambigwa mumsalaba

(Maliki 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)

³² Viwakalile wolawa, waiting'hana na munhu kulawa Chilene Saimoni, na wakalizi wamuwangiliza yausole msalaba wa Yesu. ³³ Wafika hanhu hatangigwe Goligota, fambulo jake "Bombwe da Ditwi".

³⁴ Uko wamwing'ha Yesu divai itibwilizigwe na chinhu cha usungu, mbali Yesu viyalanzile kalema kung'wa.

³⁵ Wamuwamba mumsalaba na maabaho waigolela viwalo vake kwa kuvitowela mhiya. ³⁶ Viwakomeleze kutenda ivo wakala hasi kuno womkaliza. ³⁷ Hachanyha ya ditwi jake wandika vino, "Ino iyo Yesu, Mfalume wa Wayahudi!" ³⁸ Maabaho wabananzi waidi wakala wawambigwa mumsalaba hamwe na Yesu, imwe ubanzi wake wa kulume na imwenga ubanzi wake wa kumoso.

³⁹ Wanhu wakalile wofosa hanhu baho wamuliga Yesu kuno wotingisa matwi yawo kwa kunzeha, ⁴⁰ wolonga, "Weye mwene kuibomola Kaye ya Mulungu na kuizenga kaidi kwa siku nhatu! Ikombole mwenyewo, one uhawa Mwana wa Mulungu, humuluka mumsalaba!"

⁴¹ Ivo ivo na wafundiza Malagilizo na wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wamkeweza, walonga, ⁴² "Kawakombola wamwenga, mbali kuikombola mwenyewo hadaha bule! Vino yeye siyo Mfalume wa Isilaeli! One yahahulumuka mumsalaba, chizamuhwila!" ⁴³ Komuhwila Mulungu na kalonga, 'Niye ni Mwana wa Mulungu.' Mbali leka chilole one Mulungu komulonda!"

⁴⁴ Hata waja wabananzi wowakalile wawambigwa hamwe nayo wamkeweza ivo ivo.

Ifa ya Yesu

(Maliki 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

⁴⁵ Kulawa saa sita mbaka saa kenda, isi yose igubikigwa na ziza. ⁴⁶ Na zuwa da kenda Yesu kalandula dizi jake kalila kwa nguvu kalonga, "Heloi heloi Lama saba chitani?" Fambulo jake, "Mulungu wangu, Mulungu wangu, habali kunileka?" ⁴⁷ Wanhu wamwenga wemile haja wamuhulika na walonga, "Komtanga Eliya." ⁴⁸ Bahobaho imwe wawo kakimbila, kasola dodoki, kadivabika muna idivai igwaduke, maabaho kadika muna ulumango na kamwing'ha Yesu yang'we. ⁴⁹ Mbali wamwenga walonga, "Leka chilole fana Eliya kezakwiza kumkombola!" ⁵⁰ Yesu viyalongile kaidi kwa dizi kulu, kadanganika.

⁵¹ Bahobaho panzia da Kaye ya Mulungu ditulika vihande vidi kulawa uchanyha mbaka hasi, isi igudemeka na miluwe itulika. ⁵² Maleme yagubuka na ng'huli za wanhu welile wowagonile zizilibuka. ⁵³ Wasegela muna yamaleme, na hamwande Yesu viyazilibuke, wengila kuna dibululu jelile, uko wanhu wengi wawawona.

⁵⁴ Mkuu wa wakalizi na waja wakalile hamwe nayo womkaliza Yesu, viwadiwone gudemeko da isi na mbuli zozitendeke, wadumba ng'hani, walonga, "Kweli ino kakala Mwana wa Mulungu!"

⁵⁵ Haja hakala na wanaake wengi wolola kwa kutali, wawo wowamsondelele Yesu kulawa mkowa wa Galilaya na kumtaza. ⁵⁶ Viwakalile, kakala umo Maliya Magidalena, na Maliya mami yake Yakobo na Yosefu, na mke wa Zebedayo.

Uzisi wa Yesu

(Maliki 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

⁵⁷ Viifikile ichigulogulo keza munhu tajili wa Alimasaya, zina jake Yosefu, nayo kakala mwanahina wa Yesu. ⁵⁸ Kahita kwa Pilato na kumpula lukuli lwa Yesu. Baho Pilato kalagiliza yeng'higwe. ⁵⁹ Ivo Yosefu kauhulu-musa lukuli lwa Yesu na kausingiliza muna ichikanda chizelu cha sambi, ⁶⁰ kawika muna dileme da sambi dodikalile hana ihanhu hake ha kuwandila doyakalile kadisongola muna uluwe, keka dibwe kulu haumulomo wa dileme, maabaho kasegela. ⁶¹ Maliya Magidalena na Maliya ija wekaidi wakala habehi na dileme.

Ukalizi kudileme

⁶² Na siku isondelele, dikala Isiku ya Mhumulo, wakulu wa nhambiko na Mafalisayo waiting'hana na Pilato, ⁶³ walonga, "Mwenevale, chokumbuka kuwa viyakalile ngima kalonga, 'Zahafosa siku nhatu nizazilibuka.'" ⁶⁴ Ivo ulagilize leme jake dikalzigwe goya mbaka muna isiku ya tatu. Muladi wanahina wake sekewadahe kuhita na kuubawa lukuli lwake na kuwalongela wanhu kuwa kazilibuka. Uvwizi wa uhelelo wizaufosa uja wa mwanduso."

⁶⁵ Pilato kawalongela, "Soleni wakalizi, hiteni muhakikishe kuwa leme dokalzigwa fana vomulonda."

⁶⁶ Ivo wasegela wahita kudikaliza dileme kwa kwika chilaguso muna idibwe.

28

Yesu kozilibuka

(Maliki 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

¹ Viimalile Isiku ya Mhumulo, siku ya mwanduso ya juma, vikukunguzuke, Maliya Magidalena na Maliya ija wekaidi, wahita kudilola dileme. ² Bahobaho kulawilila gudemeko kulu da isi, kwaviya msenga wa kuulanga kahulumuka kadibimbilisa dibwe diya na kadikalila. ³ Na chihanga chake chikala fana lumwemwe, na mawalo yake yakala mazelu chwee! ⁴ Wakalizi wazanywa ng'hani, wagudemeka wawa fana wanhu wadanganike.

⁵ Msenga wa kuulanga kawalongela wanaake waja, "Sekemwanywe, kwaviya novimanya kuwa monzahila Yesu yoyawambigwe mumsalaba.

⁶ Hano kahabule, kazilibuka fana viyalongile. Izeni muhalole hanhu hoyagonizigwe. ⁷ Lelo hiteni himahima, na mukawalongele wanahina wake vino, 'Yesu kazilibuka, nayo kezamulongolelani kuhita mkowa wa Galilaya, uko mwizamuwona!' Kumbukeni viya viyamulongeleni."

⁸ Ivo wanaake waja wasegela kudileme himahima, kwa kudumba na deng'ho kulu, na wakimbila kuwalongela wanahina wake.

⁹ Bahobaho Yesu kaiting'hana nawo, kawalongela, "Kaleni kwa tindiwalo." Wamkwenhukila, wamwamha magulu yake na wantambikila.

¹⁰ Maabaho Yesu kawalongela, “Sekemudumbe. Hiteni mukawalongela ndugu zangu wahite mkowa wa Galilaya, uko wezaniwona.”

Mbuli ya wakalizi

¹¹ Wanaake vikalile wang'hali mwi inzila wohita, wakalizi wamwenga wahita kuna dibululu na kuwalongela wakulu wa nhambiko chila chinhu chilawilile. ¹² Wakulu wa nhambiko viwaiting'hane na walala wapanga mbuli zawo, waweng'ha sente nyingi waja iwakalizi ¹³ na wawalongela, “Longeni kuwa ichilo vichikalile chigona nhongo wanahina wake weza na wabawa lukuli Iwa Yesu.” ¹⁴ One mtawala yahahulika mbuli ino, cheye chizalongo nayo, na mweye hamwizadumba bule.

¹⁵ Wakalizi wazisola hela ziya watenda fana viwafunzigwe. Na mbuli iyo yenela kwa Wayahudi mbaka diyelo.

Yesu kowalawila wanahina wake

(Maliki 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Sang'hano 1:6-8)

¹⁶ Maabaho wanahina longo na imwe wahita mkowa wa Galilaya kuna ulugongo, uko Yesu kuyawalongele wahite. ¹⁷ Na viwamuwone, wamtumbalila mavindi, mbali wamwenga wakala wodumba. ¹⁸ Yesu kawakwenhukila habehi na kawalongela, “Ning'higwa udahi wose kuulanga na mwi isi. ¹⁹ Ivo hiteni kwa wanhu wa zisi zose mukawatende wawe wanahina wangu, na muwabatize kwa zina da Tata na Mwana na Muhe Yelile, ²⁰ na muwafundize kuyamha yose yonimulongeleni mweye. Na niye nizakuwa hamwe na mweye siku zose mbaka kuuhelelo wa isi.”

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA MALIKI Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Maliki ni chimwe mwa vitabu vine muna Dilagano da Sambani na ivo vosimulila ugima wa Yesu Chilisito. Chila chimwe mwa vitabu ivo chotangigwa “Mbuli Inogile.” Navo vandikigwa viyadanganike Yesu, navo vandikigwa na Masayo na Maliki na Luka na Yohana. Mbuli Inogile yandikigwe na Maliki ni nguhi kufosa vitabu vimwenga vitatu. Na iviya yodahika Maliki chikala chitabu cha mwanduso muna Zimbuli Zinogile zose, yodahika chandikigwa hagati ya mwaka 65-70 kwandusila viyelekigwe Yesu. Wasomi wengi woitogolela kuwa chandikiligwa kuna isi ya Loma kwa lungilo da kuwaguma moyo Wachilisito wowakalile uko kuna isi ya Loma.

Maliki iviya kamanyika fana Yohana Maliki, kakala mbwiya wa Mtu-migwa Paulo na Balinaba, mbali nhogolwa yake ihunguka lusita viyawalekile mumwanza wawo wa chimisiwonali muna ichitabu cha Sang’hano za Watumigwa 13:13. Kumwande Maliki kahita kaidi na Balinaba muna Sang’hano za Watumigwa 15:37-39. Maliko iviya kakala kamanyika fana viya mbwiya wa haguhi wa Petili muna ichitabu cha 1 Petili 5:13. Ingawa Maliki hakalile msindila wa ugima wa Yesu, wasomi woitogolela kuwa Maliki kandika usindila wa Petili na uwo usindila umtaza kwandika Mbuli yake Inogile. Mbuli Inogile ya Maliki yotoma muna uwanahina na mafundizo ya Yesu kusunhela lusita lwa kuuhelelo.

Yeliumo

Maliki kokitambulisa chitabu chake muna 1:1-13.

Kaidi Maliki kosimulila sang’hano ya Yesu lusita viyakalile Galilaya muna 1:14-8:21.

Maabaho kosimulila mwanza wa Yesu kuhita Yelusalemu muna 8:22-10:52.

Kuuhelelo Maliki kogotola kwa kwandika kusunhela lusita lwa Yesu uko Yelusalemu, lusita viyadanganike na viyazilibuke muna 11:1-16:8.

Yohana Mbatizi kowapetela wanhu

(Masayo 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

¹ Mwanduso wa Mbuli Inogile ya Yesu Chilisito, Mwana wa Mulungu.

² Fana viyandikile mulotezi wa Mulungu Isaya, “Mulungu kalonga, ‘Nizamtuma msang’hani wangu kuulongozi wako, iyo kezaitanda nzila yako.’”

³ Dizi da munhu dotanga muichuwala, ‘Muitande nzila ya Mndewa, muhagolose hanhu honda yafose.’”

⁴ Yohana kalawilila muichuwala, kopetela na kobatiza. Kawalongela wanhu, “Leken i uhasanyi wenu na mubatizigwe, na Mulungu keza-wasegezela uhasanyi wenu.” ⁵ Wanhu wengi walawa mwiisi ya Yudeya na bululu da Yelusalemu wahita kumtegeleza Yohana. Watogola kuleka uhasanyi wawo, na Yohana kawabatiza mu ulwanda wa Yolodani.

⁶ Yohana kayawala chiwalo chitendigwe kwa mazoya ya ngamiya na mkwiji wa mbende mchigudi chake, na kakala koja nzige na uki wa mwi-imbago. ⁷ Kawapetela, “Kuchisogo changu kezakwiza munhu yeli mkulu

kufosa niye. Niye sifaya hata kwiinama na kufungula nzabi za vilatu vake.

⁸ Niye nowabatiza kwa mazi, mbali yeye kezawatiza kwa Muhe Yelile.”

*Kubatizigwa na kugezigwa kwa Yesu
(Masayo 3:13, 4:11; Luka 3:21-22, 4:1-13)*

⁹ Siku izo, Yesu keza kulawa mudibululu da Nazaleti, mwiisi ya Galilaya, na kabatizigwa na Yohana muna ulwanda wa Yolodani. ¹⁰ Bahobaho viyalawile muna yamazi, kawona kuulanga kuvuguka na Muhe wa Mulungu kamuhulumukila fana nziwa. ¹¹ Na dizi dihulikigwa kulawa kuuulanga, “Weye niyo mwanangu nyachende wangu, ninogiligwe na weye.”

¹² Bahobaho Muhe wa Mulungu kamulongoza Yesu mbaka kuna ichuwala, ¹³ na kakala uko kwa siku malongo mane kogezigwa na Lufyende. Na wanyama wa muna imbago wakala haja, mbali Wasenga wa Kuulanga wa Mndewa weza na kumsang’hanila.

*Yesu kowatanga wanahina wa mwanduso
(Masayo 4:12-22; Luka 4:14-15, 5:1-11)*

¹⁴ Yohana vayekigwe mwiichifungo, Yesu kahita kuna umkowa wa Galilaya kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ya Mulungu. ¹⁵ Kalonga, “Lusita lufika, Ufalume wa Mulungu wa habehi. Leken i uhasanyi wenu na kuitogola Mbuli Inogile!”

¹⁶ Yesu viyakalile yofosa mumgwazogwazo mwa dilamba da Galilaya, kawaona wavula waidi, Saimoni na Andeleya ndugu yake. Wakala wovula somba kwa lwavu. ¹⁷ Yesu kawalongela, “Nisondeleleni, na niye niza-wafundizani kuwavuwa wanhu.” ¹⁸ Bahobaho wazileka nyavu zawo na wamsondelela.

¹⁹ Viyagendelele haulongozi chidogo, kawaona Yakobo na Yohana, wana wa Zebedayo. Wakala mwiingalawa, wozitenda goya nyavu zawo. ²⁰ Bahobaho Yesu viyawaonile, kawatanga. Na wawo wamuleka Zebedayo tati yawo hamwe na wanhu wa kusang’hana mwiingalawa, wamsondelela.

*Yesu komuwinga chinyamkela
(Luka 4:31-37)*

²¹ Yesu na wanahina wake wahita mudibululu da Kapelinaumu. Isiku ya Mhumulo* viifikile, Yesu kengila mwii Kaye ya kutosela, kandusa ku-fundiza. ²² Wanhu wamtegeleze wazanywa ng’hani kwa mafundizo yake, kwaviya hafundize fana wafundiza Malagilizo, mbali kakala yofundiza fana munhu yana udahi.

²³ Bahobaho munhu yoyakalile na chinyamkela kengila mwii kaye ya kutosela na kaguta kwa dizi kulu, ²⁴ “Kolonda uchitende choni, weye Yesu wa Nazaleti? Vino kwiza kuchikomeleza? Nokumanya weye iyo Yelile wa Mulungu!”

²⁵ Yesu kambwakila chinyamkela ija, “Nyamala! Lawa kwa munhu ino!”

²⁶ Chinyamkela kangela chisango munhu ija, kalila kwa dizi kulu, na kumulawa. ²⁷ Wanhu wazanywa ng’hani na waiuza wenyewo, “Chinhu gani chino? Yano mafundizo ya sambu? Munhu ino kana udaha wa kulava vinyamkela, nawo womuhulika!”

²⁸ Na ivo mbuli za Yesu zenela himahima chila hanhu mwiisi ya Galilaya.

*Yesu kowahonya wanhu wengi
(Masayo 8:14-17; Luka 4:38-41)*

* 1:21 Isiku ya Mhumulo hebu Isiku ya Sabato, fambulo jake isiku ya mhumulo.

²⁹ Bahobaho viwalawile mwii Kaye ya kutosela, Yesu hamwe na Yakobo na Yohana wahita kwikaye kwa Saimoni na Andeleya. ³⁰ Mkoi wa Saimoni kakala yagonile mudikomwa, kolumwa. Bahobaho Yesu viyafikile wamulongela mbuli za mtamu iyo. ³¹ Kamuhitila, kamwamha mkono na kumwinula. Utamu umulawa, naye kandusa kuwasang'hanila.

³² Ichigulogulo vichifikile, wanhu wamgalila Yesu watamu wawo na wose wowakalile na vinyamkela. ³³ Na wanhu wose wa dibululu waiting'hana hana ulwivi lwa ikaye. ³⁴ Na Yesu kawahonya wanhu wengi wowakalile na mitamu mbasakanyo. Viya viya kawalava vinyamkela wengi, na haweng'hile nyafasi ya kulonga kwaviya wammanya yeye yalihi.

*Yesu kowapetela wanhu mwiisi ya Galilaya
(Luka 4:42-44)*

³⁵ Siku isondelele imitootondo ng'hani, Yesu kalamka na kusegela ukaye. Kalawa hanze mudibululu, kahita hanhu halibule wanhu, uko katosa. ³⁶ Mbali Saimoni na iwayage wahita kumulonda. ³⁷ Na vawamuwonile, wamulongela, "Wanhu wose wokuzahila weye."

³⁸ Mbali Yesu kawalongela, "Chihite mwii vibululu vimwenga vili mmabehi na hano. Uko nako nolondeka kuwapetela wanhu Mbuli Inogile, kwaviya icho niicho chinizile."

³⁹ Ivo Yesu kahita chila hanhu mwiisi ya Galilaya, kawapetela wanhu Mbuli Inogile muna zikaye za kutosela na kuwinda vinyamkela.

*Yesu komuhonya munhu yoyakalile na dikulu
(Masayo 8:1-4; Luka 5:12-16)*

⁴⁰ Munhu imwe yeli na dikulu kamwizila, kumtumbalila mavindi na kumpula. Kalonga, "Wahalonda, kwodaha kunihonya."[†]

⁴¹ Yesu kamuwonela ubazi, kaugolosa umkono wake, kamdalisa na kumulongela, "Nolonda kukutaza, hona!" ⁴² Na bahobaho dikulu dilawa, kahona.

⁴³ Yesu kamulongela yahite na kumgomesa ng'hani, ⁴⁴ "Tegeleza, sekeumlongele munhu yoyose mbuli ino, mbali wite ukailaguse kwa mulava nhambiko. Maabaho, kalave nhosa fana Musa vayalagilize kwa kuhona kwako, muladi kuwalagusa wanhu wose kuwa kuhona."

⁴⁵ Mbali munhu iyo kalawa, kandusa kuwapetela wanhu mbuli izo, mbaka Yesu hadahile kwingila mudibululu kwa uwazi. Ivo, kakala kunze, hanhu halibule wanhu. Hata ivo wanhu wamuhitila kulawa chila hanhu.

2

*Yesu komuhonya munhu yahololile
(Masayo 9:1-8; Luka 5:17-26)*

¹ Vizifosile siku chidogo, Yesu kabwela kaidi Kapelinaumu, na wanhu wahulika kuwa ka ukaye. ² Wanhu wengi waiting'hana hamwe mbaka kukala habule hanhu hasigale hana ulwivi, wamema mbaka haluhelengo. Yesu kakala kowapetela mbuli. ³ Weza wanhu wane, wampapa munhu yahololile, wamgala kwa Yesu. ⁴ Kwa chimu kukala na wanhu wengi, hawadahile kuwa habehi na Yesu. Ivo watobola kuchisuwili, kulinga haja hayakalile Yesu. Baho, wamuhulumusa munhu ija yahololile muidilili. ⁵ Yesu viyawonile uhuwilo wawo, kamulongela munhu ija yahololile, "Mwanangu, kusegezigwa uhasanyi wako."

[†] **1:40** Dikulu dikala ditamu dinikimilila munhu kumtosela Mulungu kwaviya kakala kafila.

⁶ Wafundiza Malagilizo wamwenga wakalile baho wandusa kuyiuzwa wenyewo, ⁷“Hambwe vino ni chinhu chihili chochimtenda yalonge ivo? Ino komuliga Mulugu! Mulungu yaidumwe yodaha kusegeza uhasanyi!”

⁸ Bahobaho Yesu kavimanya yaja yawakalile wogesa mwi imyoyo yawo. Ivo kawalongela, “Habali mwogesa ivo mwi imizoyo yenu? ⁹ Dilihi dibuhile, kumulongela munhu yahololile, ‘Uhasanyi wako usegezigwa, hebu kulonga, inuka, papa dilili jako wite?’ ¹⁰ Mbali muvimanye vino, Mwana wa Munhu kana udahi wa kusegeza uhasanyi mwiisi.” Maabaho kamulongela munhu yahololile, ¹¹ “Nokulongela, inuka, upape lili jako na wite ukaye!”

¹² Nayo kenuka, kapapa lili jake na kulawa kunze wanhu wose womulola. Wose wazanywa na wamtunhiza Mulungu, walonga, “Hachina chiwona chinhu chino!”

*Yesu komtanga Lawi
(Masayo 9:9-13; Luka 5:27-32)*

¹³ Yesu kahita kaidi mungwazogwazo wa bahali. Lung’husesa lukulu lwa wanhu lumwizila, naye kandusa kuwafundiza. ¹⁴ Viyakalile kofosa, kamuwona Lawi, mwanage Alufayo kakala mwii kaye ya kulihila kodi. Yesu kamulongela, “Nisondelele.” Lawi kenuka na kumsondelela.

¹⁵ Yesu viyakalile yoja ndiya mwiikaye ya Lawi, wasola kodi wengi na “weli na uhasanyi” wakala hamwe nayo na wanahina wake, kwaviya wanhu wengi wakala womsondelela. ¹⁶ Wafundiza Malagilizo wamwenga wakalile Mafalisayo viwamuwonile koja na “weli na uhasanyi” na wasola kodi, wawauza wanahina wake, “Habali koja na wanhu fana wano?”

¹⁷ Yesu viyawahulike, kawedika, “Wanhu wagima hawamulonda mganga mbali watamu womulonda. Sizile kuwatanga wanhu wanogile, mbali weli na uhasanyi.”

*Mbuzi ya kusonhela kufunga kuja
(Masayo 9:14-17; Luka 5:33-39)*

¹⁸ Wanahina wa Yohana Mbatizi na wanahina wa Mafalisayo wakala wofunga kuja. Wanhu wamwenga wamwitila Yesu na kumuuzwa, “Habali wanahina wa Yohana na wanahina wa Mafalisayo wofunga kuja, mbali wanahina wako hawafunga kuja?”

¹⁹ Yesu kawedika, “Vino wanhu wagonekigwe kudidugila da kusola wodaha kufunga kuja chipindi munhu yoyosola kahamwe nawo? Hawadaha kufunga kuja. ²⁰ Mbali chipindi chizakwiza munhu yoyosola vondagasegezigwe kumwawo. Baho wezafunga kuja.

²¹ “Habule munhu yoyokanha chikupo cha walo da sambu na kuchika mwii chiwalo cha umwaka. Kwaviya yahatenda ivo, chikupo cha sambu chizachibananga chiwalo cha umwaka, na hanhu hadegeke heza-kongezekela. ²² Na habule munhu yoguma divai ya sambu mwii mifuko ya mbende ya umwaka. Kwaviya yahatenda ivo, divai ya sambu izaitula mbende, na divai izakwitika na mifuko izabanangika. Mbali divai ya sambu igumigwa mwii mbende ya sambu.”

*Mbuzi ya kusonhela Isiku ya Mhumulo
(Masayo 12:1-8; Luka 6:1-5)*

²³ Siku dimwe ya Mhumulo, Yesu hamwe na wanahina wake wakala wofosa muna imigunda ya uhemba. Viwakalile wofosa, wanahina wake wandusa kuhulula uhemba. ²⁴ Mafalisayo wamulongela, “Lola! Habali

wanahina wako wotenda chinhu hachilondeka kutendigwa mwii Isiku ya Mhumulo?”

²⁵ Yesu kawedika, “Hamusomile chiya Daudi chatendile na wayage wawakalile na nzala? ²⁶ Muna siku za mkulu wa nhambiko Abiyasali, Daudi kengila mwii Kaye ya Mulungu na kuyaja yamagate yoyalavigwe kwa Mulungu. Yamagate yayo yalondeka kudigwa na walava nhambiko muhala. Mbali Daudi kayaja na maabaho kaweng’ha wayage.”

²⁷ Maabaho Yesu kawalongela, “Isiku ya Mhumulo igigwa kwa wanhu, na siyo wanhu kwa Isiku ya Kuhumula. ²⁸ Mwana wa Munhu niyo Mndewa wa Isiku ya Mhumulo.”

3

Yesu komuhonya munhu yahololile mkono (Masayo 12:9-14; Luka 6:6-11)

¹ Yesu kengila kaidi mwii Kaye ya Kutosela. Baho kukala na munhu yahololile mkono. ² Wanhu wamwenga wakala wolonda chimu cha kumgwila Yesu. Ivo wamulola fana kezamuhonya mwii Isiku ya Mhumulo. ³ Yesu kamulongela munhu yahololile mkono, “Izo hano haulongozi.” ⁴ Maabaho Yesu kawauza wanhu waja, “Chilihi chinogile kutendigwa muna Isiku ya Mhumulo, kutenda yanogile hebu kutenda yehile? Kuukombola ugima wa munhu hebu kuukoma?”

Mbali hawalongile chinhu. ⁵ Yesu kawalola waja wanhu kwa ludoko, na kawona usungu muumoyo wake kwa chimu cha udala wa mizoyo yawo. Maabaho kamulongela munhu yahololile, “Golosa umkono wako.” Nayo kaugolosa, bahobaho umkono wake uhona. ⁶ Maabaho Mafalisayo walawa kunze ya kaye ya Mulungu, waiting’hana na wanhu wa chigwena cha Helode, na wandusa kulonda nzila ya kumkoma Yesu.

Lung’husesa lwa wanhu lwomsondelela Yesu

⁷ Yesu na wanahina wake wabaguka muulwanda lwa Galilaya, wanhu wamsondelela. Walawa mwi izisi za Galilaya, Yudeya, ⁸ Yelusalemu, na Idumeya, na umwambu wa Yolodani, na banzi za Tilo na Sidoni. Wose wawo weza kwa Yesu kwaviya wahulika mbuli zayatendile Yesu. ⁹ Kwa ichimu wanhu wakala wengi, Yesu kawalongela wanahina wake wamtandile ngalawa muladi wanhu sekewamsung’hesung’he. ¹⁰ Kwa ichimu kawahonya wengi, ivo wanhu wose wakalile wogaya wakala woisung’hasung’ha wadahe kumwamha. ¹¹ Na wanhu wakalile na vinyamkela chila wawamuonile Yesu, wagwa haulongozi hake, na walila kwa dizi kulu, “Weye iyo Mwana wa Mulungu!”

¹² Mbali Yesu kawagomesa kumulongela munhu yoyose kuwa yeye yalihi.

Yesu kowasagula watumigwa longo dimwe na waidi (Masayo 10:1-4; Luka 6:12-16)

¹³ Yesu kakwela hanhu henuke na kuwalanga wanhu woyawalondile mwenyewo, na wawo wamsondelela. ¹⁴ Nayo kawasagula wanhu longo dimwe na waidi, kawalanga watumigwa. Kawalongela, “Niwasagula mweye mukale na niye. Maabaho nizawatuma mkawapetele wanhu. ¹⁵ Na mweye mwizadaha kulava vinyamkela.”

¹⁶ Na wano wawo woyawasagule, Saimoni, Yesu kamwing’ha zina Petili, ¹⁷ Yakobo na ndugu yake Yohana, wana wa Zebedayo, wano kaweng’ha zina Boanelige, fambulo jake “Wanhu wa Ng’huwa,” ¹⁸ Andeleya, Filipo,

Batulomayo, Masayo, Tomasi, Yakobo mwana wa Alufayo, Tadeyi, Saimoni Mkananayo, ¹⁹ na Yuda Isikaliyoti, yoyamuhinduke Yesu.

Yesu na Mwenembago

(Masayo 12:22-32; Luka 11:14-23; Luka 12:10)

²⁰ Maabaho Yesu kabwela ukaye. Lung'husesa lukulu lwa wanhu luiting'hana kaidi mbaka Yesu na wanahina wake hawadahile kuja. ²¹ Ndugu zake vawahulike, wahita kumsola kwaviya wanhu wakala wolonga, "Kok-wingililwa!"

²² Na wafundiza Malagilizo walawile Yelusalemu walonga, "Kana Mwenembago! Na imkulu wa vinyamkela iyo yomtaza kuwalava vinyamkela."

²³ Yesu kawalanga, kawalongela simwe, "Vino Lufyende kodaha kumulava Setani? ²⁴ Fana ufalume wahaigola wenyewo, ufalume uwo uzagwa. ²⁵ Na ikaye yahaigolagola yenyewo, ikaye iyo izagwa. ²⁶ Ivo fana ufalume wa Lufyende wahaigola wenyewo, uzagwa na kufika hauhelelo.

²⁷ "Habule munhu yodaha kwingila mwiikaye ya munhu yeli na nguvu na kusola vinhu vake, mbaka yanduse kumfunga munhu iyo yali na nguvu. Maabaho kezadaha kusola vinhu vake.

²⁸ "Nowalongela ukweli, wanhu wezasegezeligwa uhasanyi wawo na maligo yao yose kwa Mulungu. ²⁹ Mbali yoyose yondayamulige Muhe Yelile hezasegezeligwa ng'o, kwaviya katenda uhasanyi wa siku zose."

³⁰ Yesu kalonga ivo kwa ichimu wanhu wakala wolonga, "Kana chinyamkela."

Mami yake Yesu na iwandugu zake

(Masayo 12:46-50; Luka 8:19-21)

³¹ Maabaho mami yake Yesu na wandugu zake weza Wema hanze, wamtuma munhu yakamtange Yesu. ³² Wanhu wengi wakala wamzunguluka. Nawo wamulongela, "Mami yake yako na wandugu zako wakunze wokuzahila."

³³ Yesu kawedika, "Mami yangu yalihi? Na wandugu zangu walihi?"

³⁴ Maabaho kawalola wanhu wamzunguluke na kulonga, "Mami yangu na wandugu zangu iwano wabahano! ³⁵ Munhu yoyose yotenda yaja yomnogeza Mulungu, iyo ndugu yangu na lumbu jangu na mami yangu."

4

Simwe da munhu yohanda

(Masayo 13:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Yesu kandusa kufundiza kaidi mumgwazogwazo mwa lamba da Galilaya. Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumzunguluka mbaka kengila mwiingalawa na kukala umo. Wanhu wose wakala mumgwazogwazo mwa lamba. ² Kawafundiza vinhu vingi kwa masimwe. Muna yamafundizo yake kawalongela,

³ "Mnhegeleze, Hakala na munhu yoyohanda kahita kumiza mbeyu.

⁴ Viyakalile komiza, mbeyu zimwenga zilagalila mwiinzila, na ndege weza wazija. ⁵ Zimwenga zilagalila muna uluwe hali na ulongo chidogo. Zota hima hima kwaviya ulongo ukala chidogo. ⁶ Mbali zuwa vidilawile, diisoma minoga, na kwaviya haikalile na mizizi, inyala. ⁷ Zimwenga zilagalila hanhu hana imiwa. Imiwa ikula na kuibananga minoga hata ipotwa kulela. ⁸ Mbali zimwenga zilagalila hanhu hana udongo unogile. Minoga yota, ikula na kulela, zimwenga zilela malongo matatu, zimwenga zilela malongo masita, na zimwenga zilela gana."

⁹ Maabaho Yesu kalonga, “Munhu yeli na magutwi, yahulike!”

Lungilo da masimwe
(Masayo 13:10-17; Luka 8:9-10)

¹⁰ Yesu viyakalile yaidumwe, wanahina wake longo dimwe na waidi wamuhitila na kumulongela yawafambulile masimwe yayo. ¹¹ Yesu kawedika, “Mweye mwing’higwa kuzimanya mbuli zifsigwe za Ufalume wa Mulungu. Mbali waja weli kunze wozihulika mbuli izo kwa masimwe, ¹² muladi, Walole, mbali sekewawone, wahulike, mbali sekewavimanye, Kwaviya wahavimanya wodaha kumbwelela Mulungu, naye kezadaha kuwasegezela uhasanyi wawo.”

Yesu kofambula simwe da munhu yohanda
(Masayo 13:18-23; Luka 8:11-15)

¹³ Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, “Hamudimanyile simwe dino? Lelo muzamanyaze simwe dimwenga jojose? ¹⁴ Mbeyu yoihandigwe na muhandi ni mbuli ya Mulungu. ¹⁵ Wanhu wamwenga walinga mbeyu zilagalile mnzila. Vawahulika mbuli, Lufyende kokwiza na kusola mbuli ihandigwe mgati mmwawo. ¹⁶ Wamwenga walinga fana mbeyu zihandigwe muna yamabwe. Wahahulika mbuli, bahobaho woihokela kwa deng’ho. ¹⁷ Mbali kwaviya wabule mizizi mgati mmwawo, wokala chipindi chidogo. Wahapata magayo hebu manhesa kwa chimu cha mbuli, bahobaho wabwela kuchisogo. ¹⁸ Wanhu wamwenga walinga mbeyu zihandigwe muna imiwa. Wohulika mbuli, ¹⁹ mbali begete da ugima uno, uvwizi wa vinhu, na kulonda mbuli zimwenga, voyibebenyeka mbuli mbaka ipotwe kulela. ²⁰ Mbali wanhu wamwenga walinga fana mbeyu ihandigwe muna udongo unogile. Wohulika mbuli, woitogola na wolela, wamwenga malongo matatu, wamwenga malongo masita, na wamwenga gana dimwe.”

Wenge digubikigwe
(Luka 8:16-18)

²¹ Yesu kagendelela kulonga, “Vino munhu kodaha kwingiza chitasa mnyumba maabaho kudigubika na mhishi hebu kudika muuvungu wa dikomwa? Haidahika hata chidogo. Mbali munhu kokwika chitasa hana ichingolobweda, muladi chimwenwese kose. ²² Kwaviya chinhu chochose chochifisigwe chizawoneka, na chinhu chochose chochigubikigwe chizagubuligwa. ²³ Yeli na magutwi ya kuhulika, nayahulike.”

²⁴ Na kawalongela, “Iteganyeni na yaja yomuyahulika! Ndagilizi zomusang’hanila kuwatagusila wamwenga, Mulungu kezazisang’hanila ndagilizi izo kuwatagusa mweye, maabaho mwizakongezeligwa. ²⁵ Munhu yeli na chinhu kezakongezeligwa, na munhu yelibule chinhu welibule chinhu, kezahokigwa hata chiya chidodo chiyeli nacho.”

Simwe da mbeyu ikota

²⁶ Yesu kagendelela kulonga, “Ufalume wa Mulungu ulinga munhu yandile mbeyu mumgunda wake. ²⁷ Ichilo kogona, imisi kolamka. Mbeyu zokota na kukula, mbali yeye havimanya bule vitendeka. ²⁸ Udongo wenyewo wozitenda mbeyu kukula goya na kwima matunda, teng’hu diyani maabaho mada, na kuuhelelo uhemba wokung’hunha. ²⁹ Mbeyu yahakan-gala, munhu iyo kosola sengo na kokwandusa kusenga, kwa ichimu siku za kukangala ndiya zifika.”

*Simwe da mbeyu ndodo ng'hani kufosa zose
(Masayo 13:31-32, 34; Luka 13:18-19)*

³⁰ Yesu kalonga kaidi, “Vino Ufalume wa Mulungu chiulinganyize na choni? Simwe dilihi donda nisang'hanile kuufambula? ³¹ Ulinga na mbeyu ya haladali yili ndodo kufosa mbeyu zose zili mwiisi. ³² Mbali yaha-handigwa, yokula na kuwa biki kulu kufosa mibiki yose. Dokwika matambi makulu ng'hani, mbaka ndege weli kuulanga wodaha kuzenga mvulu zawo muna yamatambi yake.”

³³ Yesu kawapetela wanhu mbuli yake kwa masimwe yamwenga fana ino, kawalongela viya viwodaha kuvimanya. ³⁴ Kawalongela vose kwa masimwe mbali kakala yaidumwe na wanahina kawalongela chila chinhu funhufunhu.

Yesu konyamaliza beho kulu

³⁵ Ichigulogulo cha siku ija, Yesu kawalongela wanahina wake, “Chikanhe lwanda chihite umwambu.” ³⁶ Wawaleka wanhu wose weli haja, wanahina wengila mwiingalawa iyengile Yesu na wandusa kusegela. Kukala ngalawa zimwenga. ³⁷ Beho kulu dilawilila na kutibula mazi, mawimbi yandusa kwingila mwiingalawa na mbaka ilonda kumema mazi. ³⁸ Yesu kakala kuchisogo mwiingalawa, kagona na kadika ditwi jake mumto. Wanahina wamulamusa, wamulongela, “Mfundiza, hugesa cheye vichidanganika?”

³⁹ Yesu kalamuka, kadibwakila beho na kayalongela mawimbi, “Nya-mala!” Maabaho beho dikala hupi na kukala zinziwa. ⁴⁰ Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, “Habali modumba? Mwabule uhuwilo mbaka sambu?”

⁴¹ Wanahina wadumba ng'hani, waiuzagiza, “Ino munhu waki? Hata mbeho na mawimbi vose vimtegeleza!”

5

*Yesu komuhonya munhu yeli na vinyamkela
(Masayo 8:28-34; Luka 8:26-39)*

¹ Yesu na wanahina wake wafika umwambu wa dilamba da Galilaya mwiisi ya Wagelasi. ² Lusita ulo ulo Yesu viyahulumuke mwiingalawa, kaiting'ha na munhu yeli na chinyamkela yoyalawile kuna ivileme kowawandigwa wanhu.

³ Ukazi wa munhu iyo ukala kuna ivileme, na habule munhu yadahile kumfunga kaidi, hata kwa minyololo. ⁴ Lusita lwingi wageza kumzingiliza, mbali kaidumula minyololo viwamzingilizaga muna yamakono yake na kuvibenaga-benaga vizuma viwamzingilizaga muna yamagulu yake. Habule munhu yoyadahile kungwila. ⁵ Ichilo na imisi kakala kuna yamaleme na imigongo koguta nyangi na kuikanhakanha na mabwe.

⁶ Viyamuwonile Yesu kwa kutali, kamkimbilila na maabaho kumtumbalila mavindi. ⁷ Kaguta nyangi kwa dizi kulu, “Yesu Mwana wa Mulungu yeli Kuchanyha Ng'hani! Choni chiulonda kumwangu? Ilahe kwa zina da Mulungu kuwa hwizanhesa!” ⁸ Kalonga ivo kwaviya Yesu kamulongela, “Chinyamkela mulawe munhu ino!”

⁹ Yesu kamuuza, “Zina jako nani?”

Nayo kedika, “Zina jangu Lung'husesa, kwaviya chawengi!”

¹⁰ Kamulamba ng'hani Yesu sekeyawawinge kunze mwa isi ija.

¹¹ Kukala lung'husesa lukulu lwa nguluwe wodimigwa muna umulima.

¹² Ivo vinyamkela wamulamba Yesu, “Uchigale kuzinguluwe, na

uchilekelele chiwengile wawo.” ¹³ Yesu kawatogolela, ivo vinyamkela wamulawa munhu ija na wengila mwiizinguluwe. Lung’husesa lose lwa nguluwe malongo magana maidi wakimbilila mudilamba, na wadumbukila muna yamazi wadanganika.

¹⁴ Wadimi wa zinguluwe wakimbila na kuzipwililisa mbuli izo muyam-abululu na mwiimigunda. Wanhu wahita kulola yalawilile. ¹⁵ Viwafikile kwa Yesu, wamuwona munhu ija yoyakalile na lung’husesa lwa vinyamkela kakala hasi, kayawala viwalo goya na hakili zake zimbwelela. Wanhu wose wadumba. ¹⁶ Wanhu wowawonile dilawilile, wawalongela wamwenga yaja yampatile munhu ija yoyakalile na vinyamkela na mbuli za nguluwe.

¹⁷ Maabaho wanhu wamulamba Yesu yasegele mwiisi yawo.

¹⁸ Yesu viyakalile kokwela mwiingalawa, munhu ija yoyakalile na vinyamkela kamulamba wahite wose.

¹⁹ Mbali Yesu kalemela, kamulongela, “Hita ukaye kwa ndugu zako ukawalonge yaja yose Mndewa yoyakutendele na viyakuwonele ubazi.”

²⁰ Ivo munhu iyo kasegela na kuhita uko Dekapoli, kawalongela yaja yose Yesu yoyamtendele. Wanhu wose wowahulike wazanywa.

*Mndekele wa Yailo na mwanamke yoyadalise walo da Yesu
(Masayo 9:18-26; Luka 8:40-56)*

²¹ Yesu kabwela umwambu wa dilamba. Lung’husesa lukulu lwa wanhu lummemela mungwazogwazo mwa dilamba. ²² Maabaho keza munhu imwe mkulu wa kaye ya kutosela zina jake Yailo. Viyamuwonile Yesu, kaibwanha hasi muyamagulu yake, ²³ kampula, “Mndekele wangu ni mtamu ng’hani. Nokulamba wize ukamwikile makono yapate kuhona.”

²⁴ Maabaho Yesu kahita hamwe na Yailo. Lung’husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela na kumsung’ha-sung’ha.

²⁵ Baho kukala na mwanamke imwe yoyakalile na utamu wa kulawa damu kwa miyaka longo na midi. ²⁶ Mwanamke iyo kagaya ng’hani kuwahitila waganga wengi na kasang’hanila vinhu vake vose, hapatile muhavu mbali hali yake igendelela kwiha. ²⁷ Viyahulike mbuli za Yesu, kafosa mgati muulung’husesa, kamsondelela Yesu kuchisogo na kudalisa walo jake, ²⁸ kailongela mwenyewo, “Nihadalisa walo jake muhala, nizahona.”

²⁹ Viyamhile walo da Yesu, bahobaho damu ileka kumulawa, nayo kaihu-liku kuwa kahona. ³⁰ Bahobaho Yesu kavimanya kuwa udahi umulawa. Basi kaluhindikila lung’husesa lwa wanhu na kuluuza, “Yelihi yoyadalise walo jangu?”

³¹ Wanahina wake wamwidika, “Kowona wanhu viwokusung’ha-sung’ha, maabaho weye kouza yelihi yoyakudalise?”

³² Mbali Yesu kalola banzi zose muladi yamuwone yoyatendile ivo. ³³ Mwanamke ija kachimanya chinhu chochimulawilile, ivo kamuhitila Yesu kuno kodumba na kugudemeka. Kamtumbalila mavindi na kamulongela ukweli wose. ³⁴ Yesu kamulongela, “Mwanangu, uhuwilo wako ukuhonyeza. Hita kwa tindiwalo, na utamu wako uhona.”

³⁵ Lusita ulu Yesu viyakalile kolonga, wanhu wamwenga weza kulawa ukaye kwa Yailo, ija mkulu wa kaye ya kutosela na wamulongela, “Mndekele walo kadanganika. Habali kogendelela kumgaza mfundiza?”

³⁶ Yesu viyahulike mbuli zilongigwe na wanhu wawo, kazeha, kamulongela mkulu wa kaye ya kutosela, “Sekeudumbe, togola tu.”

³⁷ Maabaho Yesu halondile munhu yoyose yamsondelele, ila Petili na Yakobo na Yohana, ndugu yake Yakobo. ³⁸ Viwafikile mwiikaye ya mkulu

wa kaye ya kutosela yatangigwe Yailo, Yesu kawona tibwilitibwili na kahu-
lika nyangi na ndilo. ³⁹ Yesu kengila mnyumba na kuwalongela, “Habali
motenda tibwilitibwili na kulila? Mndeke hadanganike bule, kagona tu!”

⁴⁰ Mbali wamseka, ivo Yesu kawasegeza wose kunze, kamsola tati yake
ija imwana na mami yake na waja wanahina watatu, wengila mumsana
muyatambalisigwe imndeke. ⁴¹ Kamwamha mkono na kumulongela, “Talita,
koumu!” Fambulo jake, “Mndeke, nokulongela lamka!”

⁴² Bahobaho mndeke ija kenuka na kandusa kugenda. Mndeke iyo kakala
na miyaka longo na midi. Chingu icho vichilawilile, wanhu wazanywa
ng’hani. ⁴³ Mbali Yesu kawagomesa ng’hani sekewamulonge muni
yoyose mbuli ija, maabaho kawalongela, “Mwing’heni ndiya mndeke ino.”

6

Yesu kolemigwa Nazaleti

(Masayo 13:53-58; Luka 4:16-30)

¹ Yesu kasegela baho, kahita kudibululu jake na wanahina wake wamson-
delela. ² Isiku ya Mhumulo viifikile, kandusa kufundiza mwiikaye ya
kutosela. Wanhu wowamuhulike wazanywa. Wauza, “Vino kazipatahi
mbuli zino?” Viya ubala waki woyeng’higwe ino mbaka yatende mauzauza
yano? ³ Viya ino siyo ija msongola vinhu? Mwana wa Maliya, ndugu yawo
Yakobo na Yose na Yuda na Saimoni. Vino walumbu zake si wokala baha
hawawetu? Ivo hawamtogole bule.

⁴ Yesu kawalongela, “Mulotezi wa Mulungu kohishimigwa chila hanhu,
kasolo mwiisi yake mwenyewo, na kwa ndugu zake na kwa wanhu wa
ulukolo lwake mwenyewo.”

⁵ Yesu hadahile kutenda mauzauza yoyose, ila kawekila makono watamu
wadodo na kuwahonyeza. ⁶ Kazanywa ng’hani kwaviya wanhu wakala
wabule uhuwilo.

Yesu kowatuma wanahina longo na waidi

(Masayo 10:5-15; Luka 9:1-6)

Amalabaho Yesu kahita mwi ivibululu vili habehi, kafundiza wanhu.
⁷ Yesu kawatanga wanahina longo na waidi, kawatuma waidiwaidi,
kaweng’ha udahi wa kuwanga vinyamkela. ⁸ Kawalongela, “Mwahahita,
sekemusole chinhu, kasolo mhome muhala. Sekemusole gate na chigelo
na hela mwichibindo. ⁹ Valeni vilatu, mbali sekemusole viwalo vimwenga.
¹⁰ Hanhu hohose honda muhokelwe, mukale umo mbaka vondamusegele.
¹¹ Na hanhu hohose hawamuhokeleni hebu kuwategeleza, segeleni hanhu
baho, na kung’huneni matimbwisi yeli muna yamagulu yenu, kulagusa
chilaguso cha kuwakanya.”

¹² Ivo wasegela na kuwapetela wanhu waleke uhasanyi wawo.
¹³ Wawalava vinyamkela wengi, na wawaboboda mavuta wanhu wengi
wowakalile watamu na kuwahonyeza.

Ifa ya Yohana Mbatizi

(Masayo 14:1-12; Luka 9:7-9)

¹⁴ Mfalume Helode kahulika zimbuli izo, chimu nhogolwa za Yesu zenela
chila hanhu. Wanhu wakala wolonga, “Yohana Mbatizi kazilibuka! Ichu
ichimu lekamana kana ludabwa lwa kusang’hana mauzauza.”

¹⁵ Wamwenga walonga, “Iyo ni Eliya.”

Na wamwenga walonga, “Iyo ni mulotezi wa Mulungu yalingane na
walagula wa umwaka.”

16 Mbali Helode viyahulike ivo, kalonga, “Ino niiyo Yohana Mbatizi in-
imkanhile iditwi kazilibuka kulawa mwiifa!” 17 Kwaviya Helode mwenyewo
kakala kalagiliza Yohana yagwiligwe na yekigwe mwiichifungo. Katenda
ivo kwaviya kamsola Helodiya, yoyakalile mke wa Filipo, sekulu wa Helode.
18 Yohana Mbatizi kakala komulongela Helode, Malagilizo yolonga, “Hav-
ilondeka bule weye kumsola mke wa sekulu wako.”

19 Ivo Helodiya kakala komwihila Yohana, na kakala kalonda kumkoma.
Mbali hadahile bule kwa ichimu cha Helode. 20 Helode kakala komdumba
Yohana kwaviya kavimanya Yohana kakala munhu yanogile na yelile, ivo
kakala komkaliza. Kakala konogelwa kumtegeleza, ingawa kakala konyulu-
luka ng’hani chila viyamalile kumtegeleza.

21 Siku dimwe, nyafasi ipatigwa viikalile mwiisiku ya kukumbuka ku-
vumbuka kwa Helode. Helode kakala kawatendela dugila kulu wakulu wa
bululu na wakulu wa wakalizi na walangulizi wa Galilaya. 22 Mndeke wa
Helodiya viyengile kuvina, kawanogeza ng’hani Helode na wageni wake.
Ivo Helode kamulongela mndeke ija, “Nipule chinhu chochose chiulonda,
nizakwing’ha.” 23 Kalonga kwa kuilaha, “Noilaha, chochose chonda unipule
nizakwing’ha, hata nusu ya ufalume wangu!”

24 Ivo mndeke ija kahita kumuza mamiyake yake, “Nipule choni?”

Mamiyake kamwidika, “Pula ditwi da Yohana Mbatizi.”

25 Bahobaho mndeke ija kakimbila mbaka kwa mfalume na kumulongela,
“Ning’he sambu baha ditwi da Yohana Mbatizi muna ichano!”

26 Mfalume kengilwa na chinyala ng’hani, mbali kwaviya kailaha haulon-
gozi ha wageni wake hana didugila, hadahile kumulemela bule. 27 Lusita
ulo ulo, mfalume kamulagiliza mkalizi kudigala ditwi da Yohana. Mkalizi
kahita kuna ichifungo na kumkanha Yohana iditwi. 28 Maabaho keka
ditwi ijo muna ichano, kamgalila mndeke ija, nayo kamwing’ha mami yake.
29 Wanahina wa Yohana viwahulike mbuli iyo, wahita kuusola mtufi wa
Yohana, wauwanda.

*Yesu kawegutiza wanhu kufosa magana malongo matano
(Masayo 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)*

30 Watumigwa wabwela, waiting’hana na Yesu na kumulongela yaja yose
yowatendile na kufundiza. 31 Kukala na wanhu wengi wowakalile wokwiza
na kusegela, mbaka Yesu na wanahina wake hawapatile bule nyafasi ya kuja
ndiya. Ivo kawalongela, “Chiteni chiidumwe hanhu helibule wanhu muladi
mukahumule chidogo.” 32 Ivo wasegela waidumwe kwa ngalawa, wahita
hanhu helibule wanhu.

33 Mbali wanhu wowaonile viwakalile wosegela, wavimanya. Ivo wahita
kulawa mabululu yose, wakimbila na wawalongolela kufika Yesu na
wanahina wake. 34 Yesu viyahulumuke kulawa mwiingalawa, kaluwona
lung’husesa lukulu lwa wanhu. Kawaonela ubazi kwaviya wakala fana
ng’hondolo welibule wadimi. Ivo kandusa kuwafundiza vinhu vingi.

35 Viifikile chigulogulo, wanahina wake wamuhitila na wamulongela,
“Hanhu hano hochili ni chuwala muhala, na sambu diswa. 36 Walekelele
wanhu wahite muna imigunda na muna yamabululu yeli habehi muladi
wakagule ndiya waje.”

37 Yesu kawedika, “Mweye weng’heni ndiya waje.”

Wamuza, “Vino chihite chikagule magate ya hela nyingi ng’hani chi-
weng’he waje?”

38 Yesu kawauza, “Munayo magate mengahi? Hiteni mkalole.”

Viwavimanyile, wamulongela. “Kuna magate matano na somba waidi.”

³⁹ Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake wawalongele wanhu wose waigole mwiivibumbila-bumbila, wakale hasi hana yamasavu mabisi. ⁴⁰ Ivo wakala mwiivibumbila va wanhu gana-gana na va wanhu malongo matano-matano. ⁴¹ Maabaho Yesu kayasola yaja yamagate matano na somba waidi, kalola kuchanya kuulanga na kumwing'ha Mulungu hewela. Maabaho kayamogola yamagate yaja, kaweng'ha wanahina wake wawagolele wanhu. Viyaviya kawagolele wose waja somba waidi. ⁴² Wanhu wose waja na weguta. ⁴³ Wanahina wake wadondola yaja yamasigavu ya magate na somba na kumemeza vigelo longo na vidi. ⁴⁴ Walume muhala wadile wakala magana malongo matano.

Yesu kogenda mchanyha ya mazi
(Masayo 14:22-33; Yohana 6:15-21)

⁴⁵ Bahobaho Yesu kawalagiliza wanahina wake wakwele mwiingalawa wahite Besisaida. Yeye kakala kolulaga lung'husesa lwa wanhu wasegele. ⁴⁶ Viyakomeleze kuwalaga wanhu, kahita kumulima kutosa. ⁴⁷ Viifikile chigulogulo, ngalawa ikala mgati mudilamba, mbali Yesu kakala yaidumwe mwiisi inyalile. ⁴⁸ Kawawona wanahina wake wogayagaya kutowa zing'hafi, kwaviya beho kulu dikala dowabweleza kuwalawile. Nzogolo zikwika, Yesu kawahitila kuno kogenda mchanyha ya mazi. Kalonda kuwafosa, ⁴⁹ mbali viwamuwonile kogenda mchanyha ya mazi, wagesa mzimu. Waguta ng'hondo. ⁵⁰ Wose viwamuwone wadumba ng'hani.

Bahobaho Yesu kawalongela, “Ing'heni moyo! Ni niye! Sekemdumbe.” ⁵¹ Maabaho kakwela mwiingalawa muweli wanahina wake, na beho dinyamala hupi. Wanahina wazanywa ng'hani, ⁵² kwaviya hawavimanyile bule imbuli ya kwing'higwa ndiya lung'husesa lukulu lwa wanhu, mizoyo yawo ikala midala kuvimanya.

Yesu kowahonya watamu uko Genesaleti
(Masayo 14:34-36)

⁵³ Viwamalile kukanha dilamba, wafika isi ya Genesaleti, baho waimiza ngalawa yawo. ⁵⁴ Bahobaho viwalawile mwiingalawa, wanhu wammanya Yesu. ⁵⁵ Ivo wanhu wapwillisa mwiisi ija yose, wandusa kuwasola watamu muna yamakomwa na kuwagala hohose howahulike Yesu kabaho. ⁵⁶ Hanhu hohose haja Yesu hayahitile, muimigunda hebu muna yamabululu hebu mwiiziisi, wanhu waweka watamu muna yamagulilo. Wamulamba yawalekelele wadalise hata muna imhindo ya walo jake. Wose wowadilise wahona.

7

Mafundizo ya wahenga
(Masayo 15:1-9)

¹ Mafalisayo na wafundiza wa Malagilizo walawa Yelusalemu, waiting'hana haulongozi ha Yesu. ² Wawawona wanahina wake wamwenga woja ndiya kuno makono hayanawigwe, hawanawile makono fana Mafalisayo viwolonda wanhu wanawe.

³ Mafalisayo na Wayahudi wose wakala wamhilila malagilizo ya wasaho zawo. Wakala hawaja chinhu wang'hali hawana nawa makono mbaka muiching'ho. ⁴ Kaidi hawaja chinhu chilawile kudisoko mbaka wachisunhe teng'hu. Iviya yauko mafundizo yamwenga wayahokela kulawa umwaka fana viya kusunha nhungo na ziga na viyaa va shaba.

⁵ Ivo waja Mafalisayo na wafundiza wa Malagilizo wamuuzwa Yesu, “Habali wanahina wako hawawinza mafundizo yochihokele kwa wasaho zetu? Habali woja ndiya kwa makono hayasunhigwe?”

⁶ Yesu kawedika, “Mweye wadelenya! Mulagula Isaya kalagula vinogile kumwenu vayalongile, ‘Wanhu wano wonhogoza kwa milomo yawo, mbali mizoyo yawo yakutali na niye.

⁷ Wonitambikila bule kwaviya wofundiza Malagilizo ya wanhu fana viya ni malagilizo ya Mulungu!’

⁸ “Mweye moleka malagilizo ya Mulungu, mowinza mafundizo ya wanhu.”

⁹ Yesu kagendelela kuwalongela, “Moyalema malagilizo ya Mulungu muladi muwinze mafundizo ya wanhu. ¹⁰ Musa kalagiliza, ‘Wategeleze tati yako na mamiyake yako.’ Iviya kalagiliza, ‘Munhu yoyose yonda yamulige tati yake hebu mamiyake yake yakomigwe.’ ¹¹ Mbali mweye mofundiza vino, fana munhu kana chinhu cha kumwing’ha tati yake hebu mami yake, mbali kalonga, ‘Chino ni Kolibani,’ fambulo jake, chinhu chino ni cha kumwing’ha Mulungu, ¹² maabaho molonga munhu iyo halondigwa kumwing’ha tati yake hebu mami yake. ¹³ Ivo vimuibena mbuli ya Mulungu kwa mafundizo yomuihokeleza. Iviya motenda vinhu vingi vifanile na ivo.”

*Vinhu vovimtenda munhu yambule mwiko
(Masayo 15:10-20)*

¹⁴ Maabaho Yesu kalutanga kaidi ulung’husesa lwa wanhu na kalulongela, “Nhegelezeni mose na muvimanye. ¹⁵ Habule chinhu chochimwingila munhu kulawa kunze chichidaha kumtenda yambule mwiko. Mbali chiya chochilawa mgati mwa munhu niicho chichidaha kumtenda yambule mwiko.” ¹⁶ Munhu yahawa na magutwi nayahulike.

¹⁷ Viyalulekile ulung’husesa lwa wanhu, kengila mnyumba, wanahina wake wamulongela yawafambulile simwe diya. ¹⁸ Yesu kawalongela, “Vino mweye iviya mwabule hakili? Hamuvimanyile bule? Habule chinhu chochimwingila munhu kulawa kunze chochimtenda yambule mwiko. ¹⁹ Kwaviya hachingila muumoyo mbali chokwingila mmunda, maabaho cholawa kunze ya lukuli.” Viyalongile ivo, Yesu kazitogola ndiya zose kudigwa.

²⁰ Kagendelela kulonga, “Chiya chochilawa muumoyo wa munhu, icho chimtenda munhu yambule mwiko. ²¹ Kwaviya muumoyo wa munhu molawa magesa yehile na ugoni na ubavi na kukoma na kuigona na wihi ²² na ugoni na uvwizi na uziya na kulola vinhu chiwihi na maligo na magoda na ubozi. ²³ Vino vose vihile volawa mgati muumoyo wa munhu, navo niivo mwambula mwiko munhu.”

*Uhuwilo wa mwanamke
(Masayo 15:21-28)*

²⁴ Maabaho Yesu kasegela, baho kahita mwiisi yili habehi na dibulu da Tilo. Uko kengila mnyumba na halondile munhu yoyose yavimanye kuwa kahaja, mbali hadahile bule kuifisa. ²⁵ Mwanamke imwe yoyakalile na mwana mndeke yeli na chinyamkela kahulika mbuli za Yesu. Ivo bahobaho kamuhitila na kaibwanha muna yamagulu yake. ²⁶ Mwanamke iyo kakala Muyunani, yalekigwe mudibululu da Silofoinike uko Siliya. Kampula Yesu yamulave mndeke wake chinyamkela. ²⁷ Yesu kamulongela, “Waleke wana

teng'hu weguta. Kwaviya havinogile bule kusola ndiya ya wana na kuzasila zimbwa.”

²⁸ Mwanamke ija kedika, “Mndewa, mbali hata zimbwa zozikalile hasi ha imeza zoja ndiya za wana zozisigale!”

²⁹ Yesu kamulongela mwanamke ija, “Kwa ivo vowidike, hita ukaye, na kwizamfika chinyamkela kamulawa mndele wako!”

³⁰ Ivo kahita ukaye kumwake, kamfika mwanage katambalala mudikomwa, chinyamkela kakala kamulawa.

Yesu kamuhonya munhu yoyakalile chinziwi bubu

³¹ Maabaho Yesu kasegela isi ya Tilo na kahita mudilamba da Galilaya kufosela Sidoni na mwiisi ya Dekapoli. ³² Wanhu wamwenga wamgalila munhu yoyakalile chinziwi na yeli na ludanha, wamulamba Yesu yamwikile makono munhu iyo. ³³ Ivo Yesu kamsola munhu iyo hamgwazo helibule wanhu. Kaguma vidole vake muna yamagutwi ya munhu iyo. Maabaho katema yamate na kumdalisa lulimi. ³⁴ Maabaho Yesu kalola kuulanga, kabweleza umuhe na kumulongelela munhu iyo, “Efata!” Fambulo jake, “Vuguka!”

³⁵ Bahobaho munhu iyo kandusa kuhulika na ludanha lwa lulimi lwake lulegela, kandusa kulonga goya. ³⁶ Maabaho Yesu kawagomesa kumulongela munhu yoyose mbuli ino. Mbali vayagendelele kuwagomesa, niivo wawagendelele kuipwililisa mbuli iyo. ³⁷ Wanhu wazanywa ng'hani, walonga, “Katanda yose vinogile. Kawatenda vinziwi wahulike na mabubu walonge!”

8

Yesu kawegutiza wanhu kufosa magana malongo mane (Masayo 15:32-39)

¹ Siku dimwe lung'husesa lumwenga lukulu lwa wanhu luiting'hana kaidi. Wanhu viwakalile wabule ndiya, Yesu kawatanga wanahina wake na kuwalongela, ² “Nowaonela ubazi wanhu wano, ichimu wakala na niye siku nhatu, na sambu wabule ndiya. ³ Na niye nahawalaga wahite ukaye kumwawo wahawa na nzala, wezasinduka mwiinzila, kwaviya wamwenga wawo walawa kutali.”

⁴ Wanahina wake wamuuzi, “Hano chamwiichuwala, izapatika kulihi ndiya ya kuwegutiza wanhu wano wose?”

⁵ Iyo kawauza, “Munayo magate mengahi?”

Wamwidika, “Chinayo saba.”

⁶ Yesu kawalongela wanhu wakale hasi. Kayasola yaja yamagate saba, kamwing'ha Mulungu hewela. Maabaho kayamogola yamagate yaja na kuweng'ha wanahina wake waweng'he wanhu, na wawo watenda ivo.

⁷ Iviya wakala na visomba vidodo. Yesu kamwing'ha Mulungu hewela, kawalongela wanahina wake wawagolele wanhu iviya. ⁸ Wanhu waja weguta. Amalabaho wanahina wadondoleza masigavu na wamemeza vigelo saba. ⁹ Na wanhu wadile wakala wafosa magana malongo mane. Yesu kawalaga wanhu. ¹⁰ Bahobaho kakwela mwiingalawa na wanahina wake, kahita mwiisi ya Dalimanuta.

Mafalisayo wolonda mauza uza kulawa kwa Mulungu (Masayo 12:38-42, 16:1-4)

¹¹ Mafalisayo wamwenga weza kwa Yesu, wandusa kuibishila na Yesu. Wakala wolonda kumgeza, ivo wamulonda yatende chilaguso cha mauza-za kulwa kwa Mulungu. ¹² Yesu kapata usungu muumoyo, kalonga, “Mbona wanhu wa ulelwa uno wolonda vilaguso? Nowalongelani kweli, habule chilaguso chonda weng'higwe.”

¹³ Maabaho kawaleka, kakwela mwiingalawa na kukanha umwambu wa dilamba.

Lusu da Mafalisayo na da Helode
(Masayo 16:5-12)

¹⁴ Wanahina wakala wazimiza kusola yamagate, wakala na gate dimwe muhala mwiingalawa. ¹⁵ Yesu kawalamula, kawalongela, “Mwiilole! Muiyiteganye na lusu da Mafalisayo na da Helode!”

¹⁶ Wanahina wandusa kuiuzagiza wenyewo, “Kalonga vino kwaviya chabule magate.”

¹⁷ Yesu kayamanya yowakalile woiuzagiza. Kawalongela, “Mbona moiuzagiza wenyewo kwaviya mwabule yamagate? Mng'hali hamnalola wala hamnavimanya? Vino mizoyo yenu ing'hali midala? ¹⁸ Meso munayo mbali hamuwona? Magutwi munayo mbali hamuhulika? Wala hamukumbuka? ¹⁹ Siku ija vinimogole yamagate matano na kuweng'ha wanhu magana malongo matano, vino mudondola vigelo vingahi va masigavu?”

Wamwidika, “Chimemeza vigelo longo na vidi.”

²⁰ Kawauza kaidi, “Na vinimogole yaja yamagate saba na kuweng'ha wanhu magana malongo mane, mudondola vigelo vingahi va masigavu?”

Wamwidika, “Chidondola vigelo saba.”

²¹ Yesu kawauza, “Mung'hali hamunavimanya?”

Yesu komuhonya chipofu uko Besisaida

²² Wafika mudibululu da Besisaida, wanhu wemwenga wamgalila Yesu munhu chipofu na wamulamba yandalise. ²³ Yesu kamwamha mkono munhu ija chipofu, kanigala kunze ya dibululu. Maabaho kamtemela mate muna yameso, kamwikila makono yake na kumuza, “Vino kodaha kulola chinhu?”

²⁴ Munhu ija kalola kuchanya, kalonga, “Ona! Nowona wanhu, mbali walinga mibiki yogenda.”

²⁵ Yesu kamwikila kaidi makono muna yameso. Maabaho meso yake yavuguka, nayo kawa mgima, na kawona vinhu vose funhufunhu. ²⁶ Yesu kamulagiliza chipofu yahite ukaye kumwake na kamgomesa sekeyabwele mudibululu diya.

Petili kamtogola Yesu iyo Chilisito, Mulopozi
(Masayo 16:13-20; Luka 9:18-21)

²⁷ Maabaho Yesu na wanahina wake wahita muna yamabululu ya Kaisaliya Filipi. Mwiinzila Yesu kawauza, “Nilongeleni, wanhu wolonga niye iyo yelihi?”

²⁸ Wamwidika, “Wamwenga wolonga weye ni Yohana Mbatizi, wamwenga wolonga ni Eliya na wamwenga wolonga ni imwe wa walotezi wa Mulungu.”

²⁹ Yesu kawauza, “Na mweye mwolonga niye ni yelihi?”

Petili kamwidika, “Weye ni Chilisito.”*

* **8:29** Chilisito: Zina Chilisito kwa Chigiliki fambulo jake ni Mulopozi yoyasaguligwe na Mulungu yawe Mfalume. Kwa Chiyebulaniya zina dino ni Maseya.

³⁰ Maabaho Yesu kawalamula, “Sekemumulongele munhu yoyose mbuli ino.”

*Yesu kolonga mbuli ya manhesa na ifa yake
(Masayo 16:21-28; Luka 9:22-27)*

³¹ Yesu kandusa kuwafundiza wanahina wake, “Mwana wa Munhu kolondeka yagazigwe ng’hani na kulemigwa na walala, na wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo. Kezakomigwa, mbali zihafosa siku nhatu, kezazilibuka.” ³² Yesu kakala kolonga mbuli iyo funhufunhu. Petili kamsola kungwazo na kandusa kun’bwakila. ³³ Mbali Yesu kahinduka, kawalola wanahina wake na kumbwakila Petili, “Segela kuchisogo changu, Lufyende! Kwaviya magesa yako siyo ya Mulungu, ila ya chiunhu!”

³⁴ Maabaho Yesu kalutanga lung’husesa lwa wanhu na wanahina, kawalongela, “Munhu yoyose yolonda kunisondelela, yaileme mwenyewo, yaitwike msalaba wake yanisondelele.” ³⁵ Kwa ichimu munhu yolonda kukombola ugima wake mwenyewo kezawagiza, mbali munhu yowagiza ugima wake kwa sama yangu, na kwa sama ya Mbali Inogile, munhu iyo kezaukombola. ³⁶ Vino munhu kobweda choni kuipata isi yose mbali kowagiza ugima wake? ³⁷ Habule chinhu munhu choyodaha kulawa kupata ugima wake kaidi. ³⁸ Fana munhu yahambonela chinyala niye na mbuli zangu muna ulelwa uno wa uzinzi na uhasanyi, niye, Mwana wa Munhu nizamuwonela chinyala munhu iyo vondanize muna utunhizo wa Tati yangu, hamwe na wasenga wa kuulanga welile.

9

¹ Iviya Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, wanhu wamwenga weli hano hawezadanganika mbaka wauwone Ufalume wa Mulungu wokwiza kwa ludabwa.”

*Utunhizo wa Yesu wowoneka
(Masayo 17:1-13; Luka 9:28-36)*

² Vizifosile siku sita, Yesu kawasola Petili, Yakobo na Yohana, kahita nawo hachanyha muumulima mtali waidumwe. Baho lukuli lwa Yesu lugaluka haulongozi hawo. ³ Viwalo vake vikala vomelemeta chwee, habule munhu mwiisi yoyodaha kufuwa viwalo kuwa fana ivo. ⁴ Maabaho wanahina waja watatu wawaona Musa na Eliya wolonga na Yesu. ⁵ Petili kamulongela Yesu, “Mfundiza, vinoga cheye kukala bahano. Leka chizenge vizewe vitatu, chimwe chako na chimwenga cha Musa na chimwenga cha Eliya.” ⁶ Petili hachimanyile cha kulonga kwaviya yeye na wayage wakala wodumba ng’hani.

⁷ Maabaho dilawilila wingu diwagubika, na dizi dilawa mudiwingu kulonga, “Ino niyo mwanangu, nyachende wangu, mumtegeleze!” ⁸ Lusita ulo ulo wanahina walola kuno na kuno, hawamuwone munhu imwenga ila Yesu yaidumwe.

⁹ Viwakalile wohulumuka muumulima, Yesu kawalongela, “Sekemumulongele munhu yoyose yomuyawone mbaka niye, Mwana wa Munhu vondanizilibuke kulawa kuiifa.”

¹⁰ Wamhisa mbuli ija, mbali waiuzagiza wawo kwa wawo, “Kuzilibuka kulawa kuiifa fambulo jake choni?” ¹¹ Wamuuzza Yesu, “Mbona wafundiza Malagilizo wolonga Eliya kolondeka kwiza teng’hu?”

¹² Yesu kawedika, “Kweli Eliya kezakwiza teng’hu na kusasala chila chinhu goya. Mbali, habali yandikigwa Mwana wa Munhu kezagazigwa

ng'hani na kulemigwa? ¹³ Mbali nowalongela, Eliya keza kamala, na wanhu wamtendela vawalondile, fana vayandikiligwe muna yamaandiko.”

*Yesu komuhonya mwana yeli na chinyamkela
(Masayo 17:14-21; Luka 9:37-43)*

¹⁴ Hata viwawafikile waja wanahina wamwenga, waluwona lung'husesa lukulu lwa wanhu luwazunguluka, na wafundiza Malagilizo wamwenga wakala woibishila nawo. ¹⁵ Lusita ulo ulo ulung'husesa lwa wanhu viwawonile Yesu, wazanywa ng'hani na wamkimbilila kumulamsa. ¹⁶ Yesu kawauza wanahina wake, “Moibishila choni na wawo?”

¹⁷ Munhu imwe muja muulung'husesa lwa wanhu kamwidika, “Mfundiza, nikugalila mwanangu, kana chinyamkela yamtendile kuwa bubu. ¹⁸ Yahamwizila, kombwanha hasi na kumtenda mwana yalawigwe na hovu muumulomo, kogegeka meno na kunyala ulukuli wose. Niwalongela wanahina wako wamulave chinyamkela iyo, mbali hawadahile bule.”

¹⁹ Yesu kawedika, “Mweye ulelwa ulibule uhuwilo! Ng'hale na mweye mbaka zuwaki? Mgaleni kumwangu.” ²⁰ Wamgala kwa Yesu.

Chinyamkela viyamuwone Yesu, bahobaho kamguma chisango mwana ija, mwana ija kagwa hasi koibimbilisa kuno kolava hovu muumulomo. ²¹ Yesu kamuuza tata wa mwana ija, “Mwana ino kawa vino kusongela zuwaki?”

Kamwidika, “Kusongela kuudodo wake. ²² Miyanza mingi chinyamkela kageza kungwisa muumoto hebu munayamazi muladi yamkome. One uhadaha, uchiwonele ubazi na uchitaze!”

²³ Yesu kamulongela, “Habali kolonga uhadaha! Niye nokulongela, yose yodahika kumwake yoyohuwila.”

²⁴ Bahobaho tata wa mwana ija kalonga kwa dizi kulu, “Nohuwila mbali uhuwilo wangu mdodo. Nitaze niwe na uhuwilo mkulu!”

²⁵ Yesu viyaonile lung'husesa lwa wanhu wokongezeka kuulongozi kumwake, kambwakila chinyamkela ija, “Weye chinyamkela wa ububu na unziwi, nokulongela mulawe imwana ino, sekeumwingile kaidi!”

²⁶ Chinyamkela kaguta kwa dizi kulu, kamgwisa mwana iyo hasi, maabaho kamulawa. Imwana kawoneka fana kadanganika, ivo wanhu wamwenga walonga, “Kadanganika!” ²⁷ Mbali Yesu kamwamha mkono imwana ija, kamtaza kwinuka, nayo kenuka.

²⁸ Yesu viyengile mnyumba, wanahina wake wamuuza viyakalile yaidumwe, “Habali cheye hachidahile bule kumulava chinyamkela?”

²⁹ Nayo kawedika, “Chinyamkela fana ino hadaha kulawa ila kwa kutosa muhala.”

*Yesu kolonga kaidi mbuli ya ifa yake
(Masayo 17:22-23; Luka 9:43-45)*

³⁰ Yesu na wanahina wake wasegela hanhu haja kufosela Galilaya. Halondile munhu yavimanye kuyeli, ³¹ kwaviya kakala kowafundiza wanahina wake. Kawalongela, “Niye, Mwana wa Munhu nizageligwa muna yamakono ya wanhu, nawo wezanikoma. Mbali zihafosa siku nhatu, nizazilibuka.”

³² Wanahina wake hawavimanyile bule mbuli iyo, mbali wadumba kumuza.

*Yelihi yeli mkulu?
(Masayo 18:1-5; Luka 9:46-48)*

³³ Viwafikile Kapelinaumu, wengila mnyumba. Yesu kawauza, “Mukala mwiibishila choni muinzila?”

³⁴ Mbali wawo hawamwidike kwaviya muinzila wakala woibishila yelihi yeli mkulu mgati yawo.

³⁵ Yesu kakala hasi, kawalanga waja wanahina wake longo na waidi na kuwalongela, “Munhu yoyose yoyolonda kuwa wa mwanduso, kolondeka yawe wa kuuhelelo, na yawe mtumwa wa wose.” ³⁶ Kamsola imwana mdodo, kamwimiza hagati yawo. Maabaho kamuhagatila na kuwalongela, ³⁷ “Munhu yoyose yonda yamuhokele imwana fanile ino kwa zina jangu, konihokela niye. Na munhu yoyonihokela niye, hanihokela niye niidumwe, ila komuhokela na ija yoyanhumile iviya.”

Munhu yoyochitogola ka ubanzi wetu
(Luka 9:49-50)

³⁸ Yohana kamulongela Yesu, “Mfundiza, chimuwona munhu imwe kolava chinyamkela kwa zina jako. Cheye ching'oma kwaviya siyo miyetu vichili.”

³⁹ Yesu kawalongela, “Sekemungome. Habule munhu yotenda mauzauza kwa zina jangu na kuno konilonga vihile. ⁴⁰ Kwaviya munhu yoyose haiswela na cheye, ni miyetu vichili. ⁴¹ Nowalongela kweli, munhu yoyose yonda yaweng'he nhungo ya mazi ya kung'wa kwaviya mweye mwa wanhu wa Chilisito, kezahokela gweko jake.

Kugezigwa muna uhasanyi
(Masayo 18:6-9; Luka 17:1-2)

⁴² “Munhu yoyose yonda yamtende imwe wa wadodo wano wowoni-huwila yatende uhasanyi, muhavu munhu iyo yafungiligwe dibwe kulu da kudundila muna isingo yake na kwasigwa mwiibahali. ⁴³ One mkono wako uhakutenda utende yehile, uukanhe. Muhavu wingile muna ugima na siku zose na mkono umwe muhala, kufosa kwingila na makono maida jehanamu. Uko moto wake hauzimika bule.* ⁴⁵ Iviya one umgulu wako uhakutenda utende yehile, ukanhe. Muhavu wingile muna ugima na umgulu umwe, kufosa kuwa na migulu midi na kwasigwa jehanamu. ⁴⁷ Na one ziso jako dahakutenda utende vihile, ding'ole. Muhavu kwingila muna Ufalume wa Mulungu na ziso dimwe, kufosa kuwa na meso maida na kwasiga jehanamu. ⁴⁸ ‘Uko mhembele wake hawafa bule, na moto wake haufa bule.’

⁴⁹ “Chila munhu kezahungigwa kwa umoto, fana nyama viigumigwa munyu.

⁵⁰ “Munyu unoga, mbali one wahagiza umunyu wake, wizagumigwa choni mbaka ukolele?

“Muwe na umunyu wa umbwiya mgati yenu, mukale kwa tindiwalo.”

10

Yesu kofundiza mbuli ya nyasa
(Masayo 19:1-12; Luka 16:18)

¹ Maabaho Yesu kasegela hanhu haja na kwita Yudeya, na kukanha lwanda lwa Yolodani. Lung'husesa lwa wanhu lumwitila, nayo kawafundiza fana vayatendaga.

² Mafalisayo wamwenga wamwitila Yesu na kumgeza, wamuuza, “Chilon-gele, vino vinoga mulume kumuleka muke wake?”

* **9:43** Maandiko yamwenga ya umwaka yokongeza misitali ya 44 na 46, “Umo funza wake hawafa na moto wake hauzimika bule.”

³ Yesu kawauza, “Musa kawalagiliza vilihi?”

⁴ Wawo wamwidika “Musa kachilongela kuwa mulume kodaha kumwing’ha chibuwa cha nyasa na kumuleka muke wake.”

⁵ Yesu kawalongela, “Musa kawandikila lagilizo ijo kwaviya mizoyo yenu midala. ⁶ Mbali maandiko yolonga, kulawa kwandusigwa kulumbwa isi, Mulungu kawalumba mulume na muke. ⁷ Kwa ichimu icho mulume keza muleka tati yake na mami yake, nayo kezailumba na muke wake, ⁸ nawo wezakuwa lukuli lumwe.’ Ivo wawo si waidi kaidi, ila lukuli lumwe. ⁹ Ivo chiya chayalumbilize Mulungu, munhu sekeyachigole.”

¹⁰ Vawabwelile mnyumba, wanahina wake wamuuzwa Yesu mbuli iyo. ¹¹ Yesu kawalongela, “Munhu yoyose yomwasa muke wake na kusola muke imwenga, iyo komtendela uzinzi muke wake wa mwanduso. ¹² Viyaviya muke yomuleka mulumake na kusoligwa na mulume imwenga, komtendela uzinzi mulumake.”

*Yesu kowatemela mate wana wadoododo
(Masayo 19:13-15; Luka 18:15-17)*

¹³ Wanhu wamwenga wamgalila Yesu wana wadoododo yawekile makono yake, mbali wanahina wawabwakila wanhu waja. ¹⁴ Yesu vyaonile ivo, kehilwa, kawalongela wanahina wake, “Walekeni wana wadoododo weze kumwangu, sekemuwagome kwaviya Ufalume wa Mulungu ni wa wanhu fana wana wano. ¹⁵ Nowalongela kweli, munhu yoyose yoyolema kuuhokela Ufalume wa Mulungu fana mwana mdodo, hadaha kwingila mu Ufalume uwo bule.” ¹⁶ Maabaho kawahagatila wana waja, kawekila makono yake na kuwatemela mate.

*Munhu tajili
(Masayo 19:16-30; Luka 18:18-30)*

¹⁷ Yesu viyanduse kusegela, munhu imwe kamkimbilila, kamtumbalila mavindi na kumuuzwa, “Mfundiza unogile, nitendeze niye niupate ugima wa siku zose?”

¹⁸ Yesu kamuuzwa, “Habali konhanga niye ninoga?” Habule yanogile ila Mulungu yaiduwe. ¹⁹ Kuyamanya malagilizo, sekeukome na sekeutende uzinzi na sekeubawe na sekeubunze na sekeuvwize na uwategeleze tati yako na mami yako. ²⁰ Munhu ija kalonga, “Mfundiza! Nizamha ndagilizi zose kwandusila udodo wangu.” ²¹ Yesu kamulola kamulonda na kamulongela kuhungukilwa na mbuli imwe. Hita ukagule vose vuuli navo, uweng’he hela ngayengaye, na weye kwizakuwa na ngama uko kuulanga. Maabaho wize unisondelele. ²² Munhu ija viyahulike ivo, kakwesa ng’hombali, kasegela kwa luholoji kwaviya kakala na vinhu vingi.

²³ Yesu kalola banzi zose na kuwalongela wanahina wake, “Izakuwa vidala ng’hani wanhu weli na vinhu vingi kwingila muna Ufalume wa Mulungu!”

²⁴ Wanahina wazanywa viwahulike mbuli iyo. Mbali Yesu kawalongela kaidi, “Wanangu, vidala ng’hani kwingila muna Ufalume wa Mulungu!

²⁵ Vidala ng’hani kwa munhu yeli na vinhu vingi kwingila muna Ufalume wa Mulungu, kufosa ngamiya kwingila muna ichizonzo cha sanzia.”

²⁶ Wanahina wazanywa ng’hani, wandusa kwiiuza, “Vino yelihi yonda yadahe kulopoligwa?”

²⁷ Yesu kawalola, kalonga, “Kwa munhu haidahika bule, ila kwa Mulungu haili ivo, yose yodahika kwa Mulungu.”

²⁸ Petili kamulongela Yesu, “Cheye chileka vose na chikusondelele weye!”

²⁹ Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, munhu yoyose yalekile kaye yake hebu ndugu zake hebu lumbu zake hebu mami yake hebu tati yake hebu wanage hebu migunda kwa ichimu cha niye na mbuli inogile, ³⁰ kezahokela miyanza mingi, muna lusita luno lwa sambu. Kezahokela miyanza gana, kaye, wandugu, walumbu, mama, wana na migunda na viyaviya kudununzwa. Na muna ulusita lukwiza, kezahokela ugima wa siku zose. ³¹ Mbali waja wenevale wezakuwa wohawapetigwa, na waja wohawapetigwa wezakuwa wenevale.”

*Yesu kolonga deketatu mbuli ya ifa yake
(Masayo 20:17-19; Luka 18:31-34)*

³² Yesu na wanahina wake wakala mwiinzila, woita Yelusalemu. Yesu kakala kawalongolela, wanahina wake wazanyigwa, na wanhu wasondelele wengilwa na ludumbo. Yesu kawasola kaidi kumgwazo waja wanahina longo na waidi, kandusa kuwalongela yaja yonda yamulawilile. ³³ Kawalongela, “Mnhegeleze, choita Yelusalemu. Uko Mwana wa Munhu kezatuligwa kwa wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo. Nawo wezamtagusa ifa, na maabaho wezamtula kwa wanhu weli siyo Wayahudi. ³⁴ Na wawo wezanizeha kuno wonitemela mate kuno wonitowa mibalati, maabaho wezanikoma. Mbali siku ya tatu nizazilibuka.”

*Pulo da Yakobo na Yohana
(Masayo 20:20-28)*

³⁵ Maabaho Yakobo na Yohana, wana wa Zebedayo wamwizila Yesu na wamulongela, “Mfundiza, kuna chinhu cholonda uchitendele.”

³⁶ Yesu kawauza, “Chinhu gani?”

³⁷ Wamwidika, “Vondaukale muna ichigoda chako cha Ufalume muna utunhizo wako, cholonda chikale na weye, imwe ubanzi wako wa kulume na imwenga ubanzi wako wa kumoso.”

³⁸ Yesu kawalongela, “Hachimanya chimpula. Vino mwodaha kung’wila nhungo ya manhesa ining’wila niye hebu kubatizigwa ubatizo unibatizigwa niye?”

³⁹ Wamwidika, “Chodaha.”

Yesu kawalongela, “Mwizaing’wila nhungo ining’wila niye na kubatizigwa ubatizo unibatizigwe niye. ⁴⁰ Mbali niye sidaha kusagula yelihi yakale ubanzi wangu wa kulume hebu wa kumoso. Hanhu baho wezakala waja wasaguligwe na Mulungu.”

⁴¹ Waja wanahina longo viwahulike chiya chiwapulile Yakobo na Yohana, wawawonela ludoko. ⁴² Yesu kawalanga hamwe na kuwalongela, “Muvi-manya waja wowoneka kuwa watawala wa wanhu weli siyo Wayahudi watawala kwa nguvu, na walangulizi wawo wana udahi mkulu kwa wanhu. ⁴³ Mbali si ivo kumwenu. Munhu yoyose yolonda kuwa mkulu kumwenu, kolondeka yawe msang’hani wenu, ⁴⁴ na yoyose kumwenu yolonda kuwa wa mwanduso, kolondeka yawe mtumwa wa wose. ⁴⁵ Kwaviya Mwana wa Munhu hezile kusang’hanilwa bule, ila kuwasang’hanila wanhu na kuulava ugima wake kuwakombola wanhu wengi.”

*Yesu komuhonya chipofu Batulome
(Masayo 20:29-34; Luka 18:35-43)*

⁴⁶ Maabaho wafika Yeliko. Yesu na wanahina wake hamwe na lung’husesa lukulu lwa wanhu vawakalile wosegela mudibululu ijo, chipofu imwe yoy-atangigwe Batulome mwana wa Timayo kakala yakalile mumgwazogwazo

mwa inzila, kopula. ⁴⁷ Viyahulike Yesu Mnazaleti kofosa baho, kandusa kutanga kwa dizi kulu, “Yesu! Mwana wa Daudi! Niwonele ubazi!”

⁴⁸ Wanhu wengi wambwakila na wamulongela yanyamale. Mbali yeye kagendelega kutanga kwa dizi kulu, “Mwana wa Daudi, niwonele ubazi!”

⁴⁹ Yesu katimalala na kulonga, “Mulongeleni yeze.”

Ivo wantanga ija chipofu, wamulongela, “Igangamize! Ima, kokutanga!”

⁵⁰ Kawasa ngolole wake, kazumha na kumwitila Yesu.

⁵¹ Yesu kamuuza, “Nikutendele choni?”

Chipofu iyo kamwidika, “Mfundiza, nolonda kuwona.”

⁵² Yesu kamulongela, “Hita, kuhuwila kwako kukuhonya.”

Lusita ulo chipofu kadaha kuwona, kamsondelela Yesu mzila.

11

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa deng'ho

(Masayo 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

¹ Viwafikile habehi na Yelusalemu, habehi na mabululu ya Besifage na Besaniya, kuna umulima wa Mizaituni, Yesu kawatuma wanahina wake waidi walongole. ² Kawalongela, “Hiteni kuchibululu chili kuulongozi. Vondamwingile, mwiza muwona mwana chihongwe kafungigwa, yang'hali hanakweligwa na munhu. Mfunguleni mumgale hano. ³ One munhu yahawauza, ‘Mbona motenda ivo?’ Mulongeleni, Mndewa komulonda na keza mbweleza hano sambi.”

⁴ Wanahina waja wahita na kumuwona mwana chihongwe kafungigwa hana ulwivi wa kaye. Vawakalile womfungula, ⁵ wanhu wamwenga wakalile wemile baho wawauza, “Motenda choni? Habali momfungula iyo chihongwe?”

⁶ Nawo wawalongela fana Yesu vayawalongele, na wanhu waja wawaleka wahite. ⁷ Wamgala mwana chihongwe iyo kwa Yesu, wavitandika viwalo vawo mchanyha yake, na Yesu kakala mchanyha ya mwana chihongwe iyo. ⁸ Wanhu wengi wanzanza viwalo vawo mwiinzila, na wamwenga wakanha matambi ya mibiki mumigunda na kuyanzanza mwiinzila. ⁹ Wanhu walongole na waja wamsondelele walandula madizi yawo, waguta, “Mwing'heni nhogolwa Mulungu, Mulungu yomtemela mate iyo yokwiza kwa zina da Mndewa! ¹⁰ Utemeligwe mate ufalume woukwiza wa wasaho yetu Daudi. Nhogolwa Mulungu yeli Kuchanyha ng'hani kuulanga!”

¹¹ Yesu kengila Yelusalemu na kahita mwii Kaye ya Mulungu. Kalola chila chinhu ugaluga, mbali kwaviya zuwa dikala diswile, kahita Besaniya hamwe na wanahina wake longo na waidi.

Yesu kouduwila mbiki wa nhini

(Masayo 21:18-19)

¹² Siku isondelele vawakalile wolawa Besaniya, Yesu kakala na nzala. ¹³ Kauwona mbiki wa mtini kwa kutali uli na mayani mengi. Kaugendela yawone fana kodaha kupata nhini. Mbali viyafikile, hawonile tini, ila mayani muhala, kwaviya haukalile msimu wa nhini. ¹⁴ Maabaho kaulongela mbiki uja, “Kusongela sambi na kugendelela, habule munhu yonda yaje kaidi matunda yako ng'o!”

Na wanahina wake wahulika vayalongile ivo.

Yesu koita mwii Kaye ya Mulungu

(Masayo 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

¹⁵ Wafika Yelusalemu, Yesu kengila mwii Kaye ya Mulungu. Maabaho kandusa kuwawinga wanhu wakalile wochuuzwa na kugula vinhu umo. Kavihindula ivilingo va wanhu wakalile wovunja hela, na vigoda va wanhu wakalile wochuuzwa nziwa. ¹⁶ Kawalemesa kulawa na chinhu chochose mwii dikonhi da Kaye ya Mulungu. ¹⁷ Maabaho kawafundiza, “Muna yamaandiko Mulungu kolonga, ‘Kaye yangu izatangwa kaye ya nhambiko, kwa wanhu wa ziisi zose.’ Mbali mweye muitenda kuwa mina ya wabavi!”

¹⁸ Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo vawahulike yayo, wandusa kulonda nzila ya kumkoma Yesu. Mbali wakala wamdumba kwaviya lung’husesa lose lukanganyika kwa mafundizo yake. ¹⁹ Viikalile ichigugulo, Yesu na wanahina wake wasegela mudibululu ijo.

*Fundizo dichipata kulawa kwa mtini unyalile
(Masayo 21:20-22)*

²⁰ Siku isondelele imitondo, vawakalile wofosa wauwona mbiki wa mtini unyala kusongela muna yamazizi mbaka kwinhembeti. ²¹ Petili kakumbuka chayalongile Yesu, kamulongela, “Mfundiza, lola! Uja mbiki wa mtini wouduwile unyala!”

²² Yesu kawedika, “Muhuwile Mulungu. ²³ Nowalongela kweli, one munhu yahaulongela lugongo luno, ‘Hita ukayase muibahali,’ one hawile na begeta mumoyo wake, ila kohuwila kuwa chayalongile chizalawilila, chizatendeka kumwake. ²⁴ Ivo nowalongela, vimtosa na kupula chinhu chochose, muhuwile kuwa muhokela, navo vizakuwa venu. ²⁵ Vomtosa, mulekelele chila munhu yoyawahasanye chochose chiya, muladi Tati yenu yeli kuulanga nayo yawalekelele uhasanyi wenu.” ²⁶ Mbali fana mweye hamuwalekelela wayenu, nayo Tati yenu yeli kuulanga hezawalekelela bule uhasanyi wenu.

*Mbuza kusionhela udahi wa Yesu
(Masayo 21:23-27; Luka 20:1-8)*

²⁷ Wafika kaidi Yelusalemu. Yesu viyakalile yoita mwii Kaye ya Mulungu, wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo na walala wamwitila. ²⁸ Wamuuzwa, “Weye kotenda vinhu vino kwa udahi gani? Yelihi yakwing’hile udahi wa kutenda yayo?”

²⁹ Mbali Yesu kawedika, “Na niye nizawauza mbuli imwe, mwahanidika, na niye iviwa nizawalongela kwa udahi wa yelihi noyatenda yano. ³⁰ Yelihi yoyamwing’hile Yohana udahi wa kubatiza? Mulungu hebu wanhu? Nilongeleni.”

³¹ Waiuza wenyewo na kulonga, “One chahalonga, ‘Ulawa kwa Mulungu,’ kezachiuza, ‘Lelo habali hamumuhuwile?’ ³² Na hachidaha kulonga ‘Ulawa kwa munhu.’ ” Wawadumba wanhu kwaviya wanhu wose wavimanya kuwa Yohana kakala mulotezi wa Mulungu. ³³ Ivo wamwidika Yesu, “Cheye hachivimanya.”

Yesu kawalongela, “Na niye iviwa siwalongela bule kwa udahi wa yelihi notenda yano yose.”

12

*Simwe da walimi na mgunda wa mizabibu
(Masayo 21:33-46; Luka 20:9-19)*

¹ Yesu kandusa kulonga nawo masimwe. “Munhu imwe kahanda mizabibu mungunda. Amalabaho kazungulusila wako, kahimba hanhu ha kubojogela nzabibu, na kazenga lingo. Keka mkalizi, maabaho kahita isi ya

kutali. ² Msimu wa kwaha nzabibu viufikile, kamtuma msang'hani wake kwa waja walimi, muladi wamwing'he nzabibu. ³ Mbali walimi wamgwila, wamtowa na kumwilinga bila kumwing'ha chinhu. ⁴ Maabaho kamtuma kaidi mtumwa imwenga. Iyo nayo wamtowa muna iditwi na kumtendela vihile. ⁵ Kamtuma mtumwa imwenga, iyo wamkoma. Kawatuma watumwa wamwenga wengi, wamwenga wawatowa, na wamwenga wawakoma. ⁶ Kasigala na munhu imwe wa kumtuma, nayo kakala mwanage nyachende. Kalonga, 'Ino wa uhelelo wezamtegeleza, kwaviya ni mwanangu.' ⁷ Mbali walimi waja wailongela, 'Ino iyo muhazi. Leka chinkome na uhazi wiza-kuwa wetu.' ⁸ Ivo wamgwila na kumkoma, maabaho wamwasa kunze mwa mgunda uwo.

⁹ Maabaho Yesu kauza, "Vino munhu mwene mgunda kezatendaze?" "Kezakwiza na kuwakoma walimi waja, na kuweng'ha wanhu wamwenga mgunda uja wa mizabibu. ¹⁰ Hamsomile andiko jelile vodilonga. 'Dibwe dowalemile wazenzi kuzengela, diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela.

¹¹ Mndewa kachitenda chinhu chino, na chiwa chinhu cha mwazanyo ng'hani kumwetu.' "

¹² Walangulizi wa Wayahudi walonda kumgwila Yesu, kwaviya wavi-
manya kalonga simwe ijo kuwalonga wawo. Mbali wawadumba wanhu, kwa ivo wamuleka, wahita.

Mbuli ya kuliha kodi

(Masayo 22:15-22; Luka 20:20-26)

¹³ Hamwande Mafalisayo wamwenga na wanhu wamwenga wa chibumbila cha mfalume Helode watumigwa kwa Yesu muladi wamtege kwa mbuli zake. ¹⁴ Wamwitila na kulonga, "Mfundiza, chovimanya kuwa weye kwa munhu ulonga ukweli, na humdumba munhu yoyose, kwaviya hulola ukulu wa munhu, mbali muna ukweli muhala kofundiza nzila ya Mulungu. Ivo uchilongele, vino vinoga hebu havinogile kuliha kodi kwa Kaisali? Chimwing'he hebu sekechimwing'he?"

¹⁵ Mbali Yesu kaumanya udelenya wawo. Kawauza, "Mbona mwonigeza? Ngalileni hela niilole."

¹⁶ Wamgalila. Nayo kawauza, "Chihanga chino na zina dino va yelihi?" Wamwidika, "Va Kaisali."

¹⁷ Ivo Yesu kalonga, "Vinhu va Kaisali mwing'heni Kaisali, vinhu va Mulungu mwing'heni Mulungu."

Nawo wamwazanya ng'hani.

Mbuli ya kuzilibuka

(Masayo 22:23-33; Luka 20:27-40)

¹⁸ Maabaho wanhu wamwenga muna ichibumbila cha Masadukayo, wanhu wolonga kuwa habule kuzilibuka, wamwitila Yesu, wamuza, ¹⁹ "Mfundiza, Musa kachandikila lagilizo dino, 'Fana munhu yahadanganika na kuleka muke mgane yelibule mwana, ndugu wa munhu yafile kolondeka yamsole mgane iyo, muladi yamulelele ndugu yake wana.' ²⁰ Kukala na ndugu saba. Mkulu wawo kasola muke na kadanganika halekile mwana. ²¹ We kaidi kamsola mgane iyo, nayo kadanganika iviya halekile mwana. Ilawilila ivo ivo kwa ndugu wa ketatu. ²² Ndugu wose saba wamsola muke iyo mbali hawalekile wana bule. Kuuhelelo, muke ija iviya kadanganika. ²³ Lelo wanhu vondawazilibuke kulawa mwi ifa, muke iyo kezakuwa muke wa yelihi? Kwaviya ndugu wose saba wakala wamsola."

²⁴ Yesu kawedika, “Mweye mwahasanya kwaviya hamuyamanyile Maandiko Yelile wala udahi wa Mulungu. ²⁵ Wanhu iwadanganike vondawazilibuke, hawezasola wala kusoligwa, wezakuwa fana wasenga wa kuulanga. ²⁶ Kwa mbuli ya kuzilibuka kwa wanhu iwadanganike, vino hamusomile bule muchitabu cha Musa mbuli ya ichibago chikwaka moto? Mulungu vayamulonge Musa, ‘Niye Mulungu wa Bulahimu na Mulungu wa Isaka na Mulungu wa Yakobo.’ ²⁷ Yeye siyo Mulungu wa wanhu iwadanganike, ila wa wanhu wagima. Ivo mweye mwahasanya ng’hani!”

Lagilizo kulu

(Masayo 22:34-40; Luka 10:25-28)

²⁸ Imwe wa wafundiza Malagilizo kafika na kuhulika Yesu koisosokanya na Masadukayo. Viyaonile Yesu kawedika goya, kamuuza, “Muna yamalagilizo yose, lagilizo dilihi dikulu kufosa yose?”

²⁹ Yesu kamwidika, “Lagilizo kulu ijo dino. ‘Tegelezeni, mweye wanhu wa Isilaeli! Mndewa Mulungu wetu iyo Mndewa yaidumwe. ³⁰ Mulonde Mndewa Mulungu wako kwa moyo wako wose, na kwa muhe wako wose, na kwa hakili zako zose, na kwa nguvu zako zose.’ ³¹ Na dilagizo da kaidi kwa ukulu ijo dino, ‘Mulonde miyago fana voviilonda mwenyewo.’ Habule lagilizo kulu kufosa yano maidi.”

³² Ija mfundiza Malagilizo kamulongela Yesu, “Mfundiza, kwidika goya vuulongile Mndewa yaidumwe iyo Mulungu, na habule mulungu imwenga ila yeye. ³³ Iviya umulonde Mulungu kwa moyo wako wose na kwa hakili zako zose na kwa nguvu zako zose, na kumulonda miyago fana vouwilonda mwenyewo vinoga kufosa kumulavila zabihu Mulungu.”

³⁴ Yesu viyaonile kamwidika kwa ubala, kamulongela, “Huli kutali na Ufalume wa Mulungu.”

Kulawa baho, habule munhu yoyamuuzile Yesu chinhu chochose kaidi.

Chilisito iyo yelihi?

(Masayo 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵ Yesu viyakalile kofundiza mwii Kaye ya Mulungu, kawauza, “Habali wafundiza Malagilizo wolonga Chilisito ni mwana wa Daudi? ³⁶ Muhe Yelile kamulanguliza Daudi, nayo kalonga.

‘Mndewa kamulongela Mndewa wangu,

Ukale ubanzi wangu wa kulume

mbaka niweke wehi wako

hasi ya magulu yako.’

³⁷ Daudi mwenyewo komtanga Chilisito ‘Mndewa.’ Lelo Chilisito kodahaze kuwa mwana wa Daudi?”

Yesu kowalamula wanhu wayilole na wafundiza Malagilizo

(Masayo 23:1-36; Luka 20:45-47)

Lung’husesa lwa wanhu lukala lumtegeleza Yesu kwa deng’ho.

³⁸ Viyakalile kofundiza, kawalongela, “Mwiilole na wafundiza Malagilizo! Wolonda kuyawala viwalo vitali na kuita mmasoko muladi walamsigwe kwa nhunya. ³⁹ Iviya wosagula vigoda va kuulongozi mwii zikaye za kutosela, na kukala hanhu hanogile kuna yamadugila. ⁴⁰ Wowabamanya na kusola kaye za wagane. Kuyilagusa kuwa wanoga, wotosa nhosa nhali.

Wanhu wawo wezatagusigwa nhaguso ng’hulu!”

Sadaka ya mgane

(Luka 21:1-4)

⁴¹ Yesu kakala mwii Kaye ng'hulu ya Mulungu habehi na chitanda cha sadaka, kawalola wanhu vawakalile wolava sadaka. Matajili wengi walava hela nyingi. ⁴² Maabaho keza mwanamke mgane na ngayengaye, kalava sente mbili. ⁴³ Yesu kawalanga wanahina wake na kuwalongela, "Nowalongela kweli, mgane ino keka nyingi mwiichitanda cha sente kufosa wose. ⁴⁴ Kwaviya wose walava zawasigaze, mbali mgane ino kalava vose vayalivano."

13

*Yesu kolonga mbuli ya kubanangigwa kwa Kaye ya Mulungu
(Masayo 24:1-2; Luka 21:5-6)*

¹ Yesu viyakalile kolawa mwii Kaye ya Mulungu, mwanahina wake imwe kamulongela, "Mfundiza, lola mabwe na mazengo yano viyanogile!"

² Yesu kamwidika, "Koyawona mazengo yayo makulu? Hadizalekigwa dibwe mchanya ya dibwe dimwenga, chila dibwe dizakwasigwa hasi."

*Magayo na manhesa
(Masayo 24:3-14; Luka 21:7-19)*

³ Yesu viyakalile muna Ulugongo Iwa Mizaituni, umwambo wa Kaye ya Mulungu. Petili na Yakobo na Yohana na Andeleya wamuuzza viwakalile waidumwe. ⁴ "Chilongele mbuli izo zizalawilila zuwaki, yayo yose yezalawilila zuwaki? Na vilaguso vilihii vondavilaguse kuwa yayo yose ya mmabehi kulawilila?"

⁵ Yesu kawalongela, muilole, munhu sekeyeze yawavwizile. ⁶ Wanhu wengi wezakwiza na kulonga, niye niyo! Na wezawavwizila wengi. ⁷ Na mweye vondamuhulike ng'hondo na mbuli za ng'hondo, sekemudumbe. Yayo yolondeka kulawilila, mbali uhelelo ung'hali kufika. ⁸ Isi izayitowa na isi imwenga, na ufalume wizayitowa na ufalume umwenga. Chila hanhu hezakuwa na migudemeko ya isi, na kwizakuwa na nzala. Yano yose yezakuwa fana mwanduso wa usungu wa kuibasula mwana.

⁹ "Na mweye muyilole. Mwigawiligwa na kugaligwa kwiichitala. Mwigatowigwa mwii zikaye za kutosela. Mwigagaligwa haulongozi ha watawala na wafalume kwa ichimu changu, muladi muwalongele Mbuli Inogile. ¹⁰ Na ung'hali uhelelo haunafika, Mbuli Inogile yolondeka kupetigwa kwa ziisi zose. ¹¹ Vondawawagwile mweye na kuwagala kwiichitala, sekemugese chonda mulonge. Lusita vondalufike, longeni chochose chila chonda mwing'higwe, kwaviya siyo mweye mulonga ila Muhe Yelile. ¹² Ndugu kezamuhinduka ndugu yake yakomigwe, na tata kezamuhinduka mwanage yakomigwe. Wana wezawalema na kuwakoma tati zawo na mami zawo. ¹³ Wanhu wose wezawehila kwa ichimu changu. Mbali yoyose yonda yafunye umoyo mbaka kuuhelelo kezakomboligwa.

*Magayo makulu
(Masayo 24:15-28; Luka 21:20-24)*

¹⁴ "Vondamuwone 'Wihi wa ubananzi' wima hanhu si hake (munhu yosoma yavimanye), waja weli mwii isi ya Yudeya wakimbilile kumilima. ¹⁵ Yeli kuchisuwili sekeyahulumuke hasi, hebu kwingila mnyumba kusola chinhu chochose. ¹⁶ Na yeli kumgunda sekeyabwele ukaye kusola viwalo vake. ¹⁷ Wezagaya ng'hani wanaake weli na ziwimo na waja wokong'heza muna zisiku izo! ¹⁸ Toseni ng'hani yayo sekeyalawilile muna zisiku za chihuhwe! ¹⁹ Kwaviya muna zisiku izo kwizakuwa magayo makulu ng'hani, yayo yang'hali kulawilila kusongela mwanduso Mulungu viyalumbile isi

yose mbaka sambu, na hayezalawilila kaidi! ²⁰ One Mndewa sigambe yahunguze siku izo, habule munhu yonda yahone. Mbali kwa ichimu cha wanhu waja Mndewa woyawasagule, kayahunguza zisiku izo.

²¹ “Muna zisiku izo, munhu yoyose yahawalongela, ‘Loleni, Chilisito Mkombola,’ hebu ‘Lola, kakuja!’ Sekemumtogle. ²² Kwaviya wezalawilila Machilisito wa uvwizi na walotezi wa uvwizi. Wezatenda unzonza na vilaguso muladi wawavwizile hata waja Mulungu oyawasagule, one ihadahika. ²³ “Tegelezeni! Nomulongelani chila chinhu chonda chilawilile.”

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
(Masayo 24:29-31; Luka 21:25-28)

²⁴ “Siku izo za magayo makulu zihafosa, zuwa dizagumigwa ziza, na umwezi hawalalava mulenge wake. ²⁵ Nhondo zizalagala kulawa kuulanga, na ludabwa wa kuulanga wizatingisigwa. ²⁶ Maabaho wanhu wezaniiona niye, Mwana wa Munhu naheza mmawingu kwa udahi mkulu na utunhizo. ²⁷ Na niye nizawatuma wasenga wangu wa kuulanga kuwasola waja woni-wasagule mwii isi yose, kulawa ubanzi umwe mbaka ubanzi umwenga.

Fundizo da mbiki wa mtini
(Masayo 24:32-35; Luka 21:29-33)

²⁸ “Mbiki wa mtini uwafundize mbuli ino, vondamuwone matambi yake yokuwa mateke na mayani yosuka, mwovimanya kuwa msimu wa mvula wammabehi. ²⁹ Iviya, vondamuwone yose yayo yolawilila, mvi-manye Mwana wa Munhu kammabehi ng’hani kwiza. ³⁰ Nowalongeleni kweli, wanhu wa ulelwa uno hawezafosa bule mbaka yayo yose yalawilile. ³¹ Ulanga na isi vizafosa, mbali mbuli zangu hazizafosa bule.

Habule munhu yavimanyile siku wala saa
(Masayo 24:36-44)

³² “Habule munhu yavimanyile siku ija wala saa ija. Hata wasenga wa kuulanga wala Mwana hawavimanyile, ila Tata yaidumwe iyo yavimanyile. ³³ Muyilole, mkale meso kwa ichimu hamvimanya bule, izakuwa zuwaki. ³⁴ Izakuwa fana munhu yohita mwanza na kuwalekela watumwa wake ulangulizi, chila imwe na usang’hano wake. Amalabaho kamulongela mkalizi wa lwivi yawe meso. ³⁵ Ivo mkale meso, kwaviya hamuvimanyile bule mwene kaye kokwiza zuwaki, kodaha kwiza ichigulogulo, hebu ichilo chikulu, hebu nzogolo zikwika, hebu imitondo. ³⁶ Fana yaheza kwa kuwas-inhusa, sekeyawafike mugona nhongo. ³⁷ Chino chiniwalongela mweye, nowalongela wanhu wose, ‘Mkale meso!’ ”

14

Lungilo da kumkoma Yesu
(Masayo 2:1-5; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

¹ Zisigala siku mbili kufika dugila da Pasaka na dugila da magate hayanagumigwa hamila. Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo wakala wozahila kungwila Yesu chihupihupi na kumkoma. ² Walonga, “Sekechingwile mwiiisiku ya didugila da Pasaka, bule wanhu wezatenda fujo.”

Yesu kokwitiligwa mavuta uko Besaniya
(Masayo 26:6-13; Yohana 12:1-8)

³ Yesu kakala uko Besaniya mwii kaye ya Saimoni, munhu yoyakalile na dikulu umwaka. Na viyakalile koja, mwanamke imwe yakalile na nyhupa

ya mavuta yonung'hila ya bei ng'hulu ng'hani keza. Kaifungula na kangidila Yesu mavuta yayo nditwi. ⁴ Wanhu wamwenga wakalile baho wehilwa na wayilongela, “Habali koyabananga vino mavuta yano ya bei ng'hulu ng'hani?” ⁵ Mavuta yano yahadahike kuguligwa kwa hela nyingi ng'hani, na hela izo waheng'higwe ngaengae!” Ivo wambwakila muke iyo.

⁶ Mbali Yesu kalonga, “Mulekeni. Mbona mwondesa? Kanhendela chinhu chinogile. ⁷ Munawo ngaengae siku zose, na mwodaha kuwataza lusita lolose lumulonda. Mbali hamwizakuwa hamwe na niye siku zose. ⁸ Mwanamke ino katenda chiya chayadahile. Kalongola kuluboboda lukuli lwangu mavuta yonung'hila kulusasala kwa mazisi. ⁹ Nowalongela kweli, hohose haja mbuli inogile honda ipetigwe mwii iisi yose, chino chayatendile mwanamke ino chizalongigwa kwa kumkumbuka yeye.”

*Yuda kotogola kumhinduka Yesu
(Masayo 26:14-16; Luka 22:3-6)*

¹⁰ Maabaho Yuda Isikaliyoti, imwe wa waja longo na waidi, kahita kwa wakulu wa nhambiko muladi yamuhinduka Yesu kumwawo. ¹¹ Nawo viwahulike Yuda chayawalongele, wadeng'helela, wamulongela kuwa wezaming'ha hela. Ivo Yuda kandusa kuzahila nzila ya kumuhinduka.

*Yesu koja ndiya ya Pasaka na wanahina wake
(Masayo 26:17-25; Luka 22:7-14, 21-23; Yohana 13:21-30)*

¹² Mwiisiku ya mwanduso ya dugila da Magate hayanagumigwa hamila, isiku ya kumchinja mwana ng'hondolo wa Pasaka, wanahina wake wamuza, “Kolonda chihite kulihi kukusasalila ndiya ya Pasaka?”

¹³ Yesu katuma wanahina wake waidi, kawalongela, “Hiteni mudibululu, umo mwizaying'hana na mulume kayitwika nongo ya mazi. Msondeleleni ¹⁴ mbaka mwii kaye yonda yengile, na mumulongele mwene kaye, mfundiza kolonga, ‘Chilihi chiheleto cha wageni muladi nije ndiya ya Pasaka na wanahina wangu?’ ¹⁵ Nayo kezawalagusila chiheleto chikulu chili uchanyha chimalile kutandigwa. Umo mnisasalile.”

¹⁶ Wanahina wasegela, wahita kudibululu, na wawona chila chinhu fana Yesu yayawalongele. Ivo wasasala ndiya ya Pasaka.

¹⁷ Viifikile ichigulogulo, Yesu keza na nawanahina longo na waidi. ¹⁸ Vawakalile woja, Yesu kalonga, “Nowalongela kweli, imwe vumwili, yoja hamwe na niye, kezamhinduka.”

¹⁹ Wanahina wanyunyuwala, wamuza imwe imwe, “Vino iyo niye?”

²⁰ Yesu kawedika, “Imwe vumwili longo na waidi, iyeye yotoweza gate hamwe na niye mwiichiziga. ²¹ Mwana wa Munhu kezadanganika fana Maandiko vayandikigwe. Mbali kezagaya ng'hani munhu ija yomuhinduka Mwana wa Munhu. Ihawile muhavu fana munhu iyo sigambe yelekigwe!”

*Ndiya ya Mndewa
(Masayo 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Wakolimso 11:23-25)*

²² Viwakalile woja, Yesu kasola gate, kamulongela Mulungu, “Hewela.” Maabaho kadimogola na kuweng'ha wanahina wake, kawalongela, “Soloni, luno ulo lukuli lwangu.”

²³ Maabaho kasola nhungo ya divai, kamulongela Mulungu, “Hewela.” Kaweng'ha, na wose wang'wa mwiinhungo iyo. ²⁴ Kawalongela, “Ino iyo damu yangu ya lagano ikwitika kwa ichimu cha wanhu wengi. ²⁵ Nowalongela kweli, sizakung'wa kaidi divai ya nzabibu mbaka siku ija vondaniing'we divai ya sambu muna Ufalume wa Mulungu.”

²⁶ Maabaho viwakomeleze kwimba wila, wahita kumulima wa Mizaituni.

Yesu kolagula kuwa Petili kezambela
(Masayo 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

²⁷ Yesu kawalongela, “Mweye wose mwizakimbila na kundeka, fana Maandiko Yelile viyolonga, ‘Nizamtowa imdimi, na ng’hondolo wezap-wililika.’” ²⁸ Mbali hamwande ya kuzilibuka kwangu, nizawalongolela kwita Galilaya.”

²⁹ Petili kamulongela Yesu, “Hata wose wahakuleka, niye sizakuleka ng’o!”

³⁰ Yesu kamulongela, “Nokulongela kweli, ichilo cha diyelo, yang’hali nzogolo hanakwika miyanza midi, kwizanibela miyanza mitatu.”

³¹ Mbali Petili kakanhamiza kulonga, “Hata ihalondeka chidanganike hamwe na weye, sizakubela.”

Na wanahina wamwenga wose walonga ivo ivo.

Yesu kotosa uko Gesisemane
(Masayo 26:36-46; Luka 22:39-46)

³² Wafika hanhu hotangigwa Gesisemane. Yesu kawalongela wanahina wake, “Lusita niye lunita kutosa, mweye kaleni hano.” ³³ Kawasola Petili na Yakobo na Yohana. Nayo kandusa kuwona usungu na umoyo womsafagiza ng’hani. ³⁴ Kawalongela, “Usungu uli muna umoyo wangu ni mkulu ng’hani, wodaha kunikoma. Kaleni hano na kaleni meso.”

³⁵ Kahita kuulongozi chidogo, kayibwanha hasi na katosa, one ihadahika sekeyafosele lusita luja lwa manhesa. ³⁶ Katosa, “Tata, Tati yangu! Yose yodahika kumwako. Unisegezele nhungo ino ya manhesa kumwangu. Mbali si fana vinilonda niye, ila viulonda weye.”

³⁷ Maabaho kawabwelela waja wanahina watatu, kawafika wagona. Kamuza Petili, “Saimoni, kugona? Hudahile kukala meso hata kwa zuwa dimwe muhala?” ³⁸ Kawalongela, “Kaleni meso na mtose sekemwize kugezigwa. Muhe wolonda kutenda yanogile, mbali lukuli lwabule lud-abwa.”

³⁹ Kahita kutosa mwanza wa kaidi, na kalonga mbuli ziya ziya. ⁴⁰ Maabaho kabwela kaidi, kawafika wanahina wake wagona, meso yawo yakala vuwewe. Nawo hawavimanyile bule da kumulongela.

⁴¹ Yesu viyawabwelele lwakatatu, kawalongela, “Mng’hali mwogona na kuhumula? Basi! Lusita lufika, niye, Mwana wa Munhu sambu nogeligwa mmakono mwa wahasanyi. ⁴² Mwinuke, chihite! Loleni ija yonihinduka kammabehi!”

Yesu kogwiligwa
(Masayo 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

⁴³ Yesu viyakalile yogendelela kulonga, Yuda, imwe wa waja wanahina longo na waidi, kafika. Keza hamwe na lung’husesa lwa wanhu weli na mizele na vilungu. Wakala watumigwa na wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo na walala. ⁴⁴ Yuda ija imuhinduka, kakala kalwing’ha chilaguso lung’huse ulwo kuwa, “Ija yondanimnonele iyo iyo mgwileni, mungale na mumkalize sekeyasulupuke.”

⁴⁵ Yuda viyafikile, bahobaho kangendela Yesu na kulonga, “Mfundiza!” Maabaho kamnona. ⁴⁶ Ivo wanhu wawo wangwila na kumdaza Yesu. ⁴⁷ Mbali munhu imwe mwa iwaja wemile haja kalava mwele wake, kamtowa mtumwa wa mkulu wa nhambiko na kumkanha gutwi jake. ⁴⁸ Yesu kawalongela, “Mbona mwokwiza na mazele na malungu kunigwila niye,

fana niye mbavi? ⁴⁹ Chila siku nikala hamwe na mweye, nikala nofundiza mwii Kaye ya Mulungu, hamnigwilile. Mbali leka Maandiko Yelile yatimie.”

⁵⁰ Maabaho wanahina wose wamuleka na kukimbila.

⁵¹ Mbwanga imwe yoyakalile kayawala ngolole kakala yomsondelela Yesu. Viwalondile kumgwila, ⁵² kauleka ngolole wake, kakimbila mwazi.

Yesu mudilundo da walala wa Wayahudi

(Masayo 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Yohana 18:13-14, 19-24)

⁵³ Maabaho wangala Yesu kwii kaye ya mkulu wa nhambiko. Baho wakulu wa nhambiko, na walala na wafundiza Malagilizo wose wakala waiting'hana hamwe. ⁵⁴ Petili kakala komsondelela Yesu kwa kutali, kengila muluhelengo lwa kaye ya mkulu wa nhambiko. Kakala hamwe na wakalizi, kokotela moto. ⁵⁵ Wakulu wa nhambiko na wanhu wose mudilundo da Wayahudi walonda mbuli wadahe kumkoma Yesu, mbali hawawonile. ⁵⁶ Wanhu wengi walava usindila wa uvwizi, mbali usindila wawo hauwilinganye bule.

⁵⁷ Mbali wanhu wamwenga wenuka, walava usindila wa uvwizi, walonga, ⁵⁸ “Chimuhulika munhu ino kolonga, ‘Nizaibananga Kaye ino ya Mulungu izengigwe kwa makono ya wanhu, na siku ya tatu, nizazenga imwenga honda izengigwe bule kwa makono ya wanhu.’ ” ⁵⁹ Hata ivo usindila wawo hauwilinganye bule.

⁶⁰ Mkulu wa nhambiko kema haulongozi ha wanhu na kamuuza Yesu, “Vino kwabule cha kwidika kwa usahidi uno owoulava kumwako?”

⁶¹ Mbali Yesu kanyamala hupi, halongile mbuli yoyose. Mkulu wa nhambiko kamuuza kaidi, “Vino weye iyo Chilisito, Mwana wa Mulungu yotemiligwa mate?”

⁶² Yesu kedika, “Iyo niye. Na mweye wose mwizaniwona niye, Mwana wa Munhu nikala ubanzi wa kulume wa Mndewa mwene Ludabwa, na nokwiza mwii yamawingu ya kuulanga!”

⁶³ Mkulu wa nhambiko kadega diwalo jake, kalonga, “Vino cholonda usindila umwenga? ⁶⁴ Mumuhulika vayamuligile Mulungu! Mweye mwonaze?”

Wose wamtagusa yakomigwe.

⁶⁵ Wamwenga wandusa kumtemela mate, wamgubika yameso, na wamtowa na kumulongela, “Lagula, yelihi yakutowile!” Iviya wakalizi wamsola na kumtowa mang’huwa.

Petili kombela Yesu

(Masayo 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Petili viyakalile yang’hali muluhelengo, mwanamke imwe yakalile msang’hani wa mkulu wa nhambiko keza. ⁶⁷ Viyamuwonile Petili kokotela moto, kambunhulila meso na kamulongela, “Hata weye kukala hamwe na Yesu Mnazaleti.”

⁶⁸ Mbali Petili kabela, “Simmanyile bule wala sichimanya chiulonga.” Maabaho kalawa mbaka kuluhelengo, bahobaho nzogolo keka.

⁶⁹ Msang’hani ija mwanamke kamuwona kaidi Petili haja. Kandusa kaidi kuwalongela wanhu wakalile wema haja, “Munhu ino ni imwe wa wawo!”

⁷⁰ Mbali Petili kabela kaidi.

Hamwande chidogo wanhu wakalile wema haja wamulongela Petili kaidi, “Weye ni imwe wa wawo kweli, kwa ichimu weye iviya kwa Mgalilaya.”

⁷¹ Petili kandusa kuyiduila na kuyilaha, “Niye simmanyile munhu ino imulonga mbuli zake!”

⁷² Bahobaho nzogolo keka kwa umwanza we kaidi. Petili kakumbuka viya Yesu vayamulongele, “Ichilo cha diyelo, yang’hali nzogolo hanakwika miyanza midi, kwizanibela miyanza mitatu.” Kandusa kulila.

15

Yesu kuchitala cha Pilato

(Masayo 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Yohana 18:28-38)

¹ Chilochilo, wakulu wa nhambiko waiting’hana na walala na wafundiza Malagilizo na balaza jose, waitogolela kumgala Yesu kwa Pilato. Ivo wandaza wangala na kumwing’ha Pilato. ² Pilato kamuuza Yesu, “Hambwe weye iyo mfalume wa Wayahudi?”

Yesu kedika, “Ona, fana weye voulongile.”

³ Wakulu wa nhambiko wamsitaka Yesu kwa mbuli nyingi. ⁴ Ivo Pilato kamuuza Yesu kaidi, “Hwidika chochose? Tegeleza masitaka yose yayo yawakusitaka weye!”

⁵ Mbali Yesu hedike mbuli, Pilato kazanywa.

Yesu kotagusigwa ifa

(Masayo 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohana 18:39, 19:16)

⁶ Chila dugila da Pasaka, Pilato kakala na ichihendo cha kumulekelela munhu imwe yeli mchifungo wanhu wowamulondile. ⁷ Chipindi icho, kukala na munhu yotangigwa Balaba. Iyo kakala kafungigwa hamwe na wanhu wamwega kwa kutenda usonga magida na kuwakoma wanhu vikukalile na magodogodo. ⁸ Lung’husesa lwa wanhu lumwitila Pilato na kumpula yawalekelele mfungwa imwega fana viyotendaga. ⁹ Pilato kawauza, “Vino mwolonda nimulekele mfalume wa Wayahudi?” ¹⁰ Pilato kalonga ivo kwaviya kavimanya kuwa wakulu wa nhambiko wakala wangalile Yesu kumwake kwa kumuwonela migongo.

¹¹ Mbali wakulu wa nhambiko walusongeza lung’husesa lwa wanhu wampule Pilato yamulekelele Balaba badala ya Yesu. ¹² Pilato kaluwuza kaidi lung’husesa ulu, “Molonda nimtende choni ino imumtanga, Mfalume wa Wayahudi?”

¹³ Walandula yamadizi, “Muwambe mumsalaba!”

¹⁴ Pilato kawauza, “Vino katenda chinhu gani chihile?”

Mbali wawo waiyoha kulandula yamadizi, “Muwambe mu msalaba!”

¹⁵ Maabaho Pilato kahalonda kuwanogeza wanhu, ivo kamulekela Balaba kulawa mchifungo. Maabaho kalagiliza Yesu yatowigwe mibalati na yawambigwe mu msalaba.

Wakalizi womkeweza Yesu

(Masayo 27:27-31; Yohana 19:2-3)

¹⁶ Wakalizi wamwingiza Yesu mgati mwa mhongono ya kaye ya Pilato, mkulu wa isi, maabaho wawalanga wayawo wose. ¹⁷ Wamuyawala chiwalo cha langi ya zambalau, na waluka kombelo da mfalume dodilukigwe na miwa, wadika muna iditwi da Yesu. ¹⁸ Maabaho wandusa kumulamusa, “Mwinyi, Mfalume wa Wayahudi!” ¹⁹ Wagendelela kumtowa na balati muna iditwi jake na kumtemela mate. Maabaho wantumbalila mavindi na kumwinamila. ²⁰ Viwamalile kumkeweza, wamvula viwalo va langi ya zambalau, wamuyawala viwalo vake. Amalabaho wamulava kunze muladi wamuwambe mu msalaba.

Yesu kowambigwa mu msalaba

(Masayo 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)

²¹ Viwakalile mwiinzila, waiting'hana na munhu imwe yatangigwe Saimoni, munhu wa isi ya Chilene, tati yawo Alekizanda na Lufo. Munhu iyo kakala kolawa kumgunda koita kudibululu. Wakalizi wamshulutiza yausole msalaba wa Yesu. ²² Wamgala hanhu hatangigwe Goligota, fambulo jake "Hanhu ha Bombwe." ²³ Wamwing'ha divai itibwilizigwe na chiwope cha manemane, mbali Yesu kalema kuing'wa. ²⁴ Maabaho wamuwamba mu msalaba na wayigolela viwalo vake kwa kutowa mhiya kulamula yelihi yapate chilihi. ²⁵ Dikala zuwa da tatu imitondo viwamwambile mu msalaba. ²⁶ Wandika vitala vake vino, "Mfalume wa Wayahudi". ²⁷ Maabaho wamuwamba Yesu hamwe na wabavi mu misalaba, imwe ubanzi wake wa kulume na imwe ubanzi wake wa kumoso.*

²⁹ Wanhu wakalile ofosa mwiinzila watingisa matwi yawo na kumuliga Yesu, walonga, "Mwee! Weye mwene kuibena Kaye ya Mulungu na kuizenga kwa siku nhatu! ³⁰ Lelo hulumuka mu msalaba na uwihonye mwenyewo!"

³¹ Viyaviya wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo wamkeweza Yesu, wayilongela, "Kawahonya wamwenga, mbali hadaha kuyihonya mwenyewo! ³² Goza chimulole iyo Chilisito, Mfalume wa Isilaeli! Yahulu-muke sambu mu msalaba, na cheye chizamuhuwila!"

Na hata waja wanhu waidi wawambigwe mu misalaba hamwe nayo wamuliga.

Yesu kodanganika mu msalaba

(Masayo 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

³³ Viikalile zuwa da sita imisi, isi yose ikala igubikigwe na ziza mbaka viifikile zuwa da kenda imisi. ³⁴ Na mudizuwa da kenda imisi, Yesu kalila kwa dizi kulu, "Eloi, Eloi, lama sabakitani?" Fambulo jake ni, "Mulungu wangu, Mulungu wangu, habali kunileka?"

³⁵ Wanhu wamwenga wakalile wema haja viwahulike ivo, walonga, "Tegeleza, komutanga Eliya!" ³⁶ Munhu imwe kakimbila, kavabika dodoki mwiidivai yoigwaduke na kudika muna ulumango. Maabaho kumwikila Yesu mumulomo na kulonga, "Goza chilole fana Eliya kezakwiza kumuhulumusa mu msalaba!"

³⁷ Yesu kalava dizi kulu, maabaho kadanganika.

³⁸ Panzia dikalile mwii Kaye ya Mulungu didegeka vihande vidi kulawa kuchanyha mbaka hasi. ³⁹ Na mkulu wa wakalizi yakalile kema haulongozi ha msalaba kawona Yesu vyadanganike. Kalonga, "Kweli munhu ino kakala Mwana wa Mulungu."

⁴⁰ Wanaake wamwega wakala wolola kwa kutali. Wamwenga wawo wakala Maliya Magidalena, na Maliya mamiyake yawo Yakobo ndodo na Yosefu, hamwe na Salome. ⁴¹ Yesu viyakalile Galilaya, wanaake wano wamuwinza na kumsang'hanila. Wanaake wamwenga wengi wowezele Yelusalemu hamwe nayo iviya wakala haja.

Yesu kowandigwa

(Masayo 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

⁴² Ikala ichigulogulo ya Isiku ya Kuyisasala kwa Isiku ing'hali ya Mhumulo. ⁴³ Yosefu mkaya wa Alimasaya, munhu wa chitala cha Wayahudi, na yotegelezigwa ng'hani, kafika. Munhu iyo kakala kogozela kwiza

* **15:27** Maandiko yamwenga ya umwaka yokongeza msitali wa 28, "Ivo, Maandiko yatimia yalongile, 'Kegigwa hamwe na lung'husesa lwa wanhu wehile.' "

kwa Ufalume wa Mulungu. Kamwitila Pilato bila kudumba, kampula yamwing'he lukuli Iwa Yesu. ⁴⁴ Pilato kazanywa kuhulika kuwa Yesu kamala kudanganika. Kamtanga mkulu wa wakalizi na kamuuza fana Yesu kadan-ganika mwaka. ⁴⁵ Pilato viyalongiligwe na ija mkulu wa wakalizi kuwa Yesu kamala kudanganika, kamulekela Yosefu yalusole lukuli Iwa Yesu. ⁴⁶ Yosefu kagula sanda, kaluhulumusa lukuli Iwa Yesu, kaluzingiliza sanda na kalwika mwiidileme dikalile dodisongoligwe muuluwe. Amalabaho kabimbilisa dibwe kulu hamulomo ha dileme. ⁴⁷ Maliya Magidalena na Maliya mamiyake yake Yosefu wahawona hanhu hawikigwe lukuli Iwa Yesu.

16

Kuzilibuka kwa Yesu

(Masayo 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

¹ Isiku ya Mhumulo vidimalile, Maliya Magidalena, na Maliya mamiyake yake Yakobo, na Salome wagula mavuta ya kunung'hila muladi wakalubobode lukuli Iwa Yesu. ² Ivo Jumapili* imitondo zuwa vijanduse kulawa, wahita kudileme. ³ Viwakalile mwiinzila, wayilongela, "Yelihi yonda yachibimbilisile dibwe diya hamulomo ha dileme?" ⁴ Mbali viwalolile, wawona dibwe diya kulu dibimbilisigwa mwaka. ⁵ Ivo waingila mwiidileme, wamuwona mbwanga yayiawalile chiwalo chizelu chwee kakala ubanzi wa kulume. Wazanywa.

⁶ Mbwanga iyo kawalongela, wanaake waja "Sekemwanywe. Mwomzahila Yesu Mnazaleti yoyawambigwe mu msalaba. Kahabule hano, kazilibuka! Loleni hanhu hawamwikile. ⁷ Lelo hiteni mukawalongele wanahina wake hamwe na Petili kuwa, 'Yesu kawalongolela Galilaya, uko mwizamuwona fana vayawalongele.' "

⁸ Ivo waanake waja wasegela kudileme, wakimbila kuno wogudemeka na kwazanywa. Hawamulongele munhu yoyose mbuli iyo kwaviya wadumba ng'hani.

Yesu komulawilila Maliya Magidalena

(Masayo 28:9-10; Yohana 20:11-18)

⁹ Yesu viyazilibuke Jumapili imitootondo, mosi kamulawilila Maliya Magidalena, ija Yesu yoyamulavile vinyamkela saba. ¹⁰ Mwanamke ija kahita kuwalongela waja wowakalile hamwe na Yesu, nawo wang'hali mwiinhangana na kulila. ¹¹ Viwahulike kuwa Yesu kazilibuka na mwanamke ija kamuwona, hawamtogolele bule.

Yesu kowalawilila wanahina waidi

(Luka 24:13-35)

¹² Hamwande Yesu kawalawilila wanahina wake waidi muna dilumbo dimwenga. Wanahina wawo wakala wohita kuvibululu. ¹³ Nawo wabwela na wawalongela wowamsondelele Yesu, mbali nawo iviya hawatogole bule.

Yesu kowalawilila wanahina longo na imwe

(Masayo 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Sang'hano 1:6-8)

¹⁴ Hamwande Yesu kawalawilila wanahina longo na imwe viwakalile woja. Kawabwakila kwaviya wakala wabule uhuwilo, na kwaviya wakala wadala kuwatogola wanhu waja wowamuonile viyamalile ya kuzilibuka. ¹⁵ Kawalongela, "Hiteni mwiisi yose mkapetele Mbuli Inogile kwa wanhu

* 16:2 Jumapili: Muna Chigiliki ditangigwa siku ya mwanduso ya juma.

wose. ¹⁶ Munhu yoyose yonda yatogole na kubatizigwa kezakomboligwa, mbali yonda yaleme kutogola kezatagusigwa. ¹⁷ Na vilaguso vino viza-yisondelela na wawo ohuwila, kwa zina jangu wezalava vinyamkela na wezalonga kwa luga yasambi. ¹⁸ Wezakwamha mazoka, na hata wahang'wa madaka hayezawatenda vihile bule. Wezawekila watamu makono yawo, nawo wezahona.”

Yesu kosoligwa kuulanga
(Luka 24:50-53; Masayo 1:9-11)

¹⁹ Mndewa Yesu viyakomeleze kulonga na wanahina wake, kasoligwa kuulanga, na kakala ubanzi wa kulume wa Mulungu. ²⁰ Maabaho wanahina wahita chila hanhu kupetela Mbuli Inogile. Mndewa kasang'hana nawo na kalagusa mapetelo yawo ni ya kweli kwa vilaguso vovilawilile.

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA LUKA Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Luka ni chimwe mwa vitabu vine va Lagano da Sambi vovisumulila ugima wa Yesu Chilisiko. Chila chimwe mwa vitabu ivo chotangigwa “Mbuli Inogile.” Masayo na Maliki na iviya Yohana, ivo vose vandikigwa viyadanganike Yesu. Luka handike simo ya ugima wa Yesu muhala mbali iviya kandika chiya chiwatendile wanahina wa Yesu viifosile udanganiko wa Yesu na uzilibuko wake, chitabu icho chotangigwa Sang’hano za Watumigwa. Habule munhu yoyose yovimanya zuwaki na kulihl Mbali Inogile ya Luka kuyandikiligwe, mbali wasomi wengi woitogolela kuwa yodahika yandikigwa mwaka 70 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Yoyandike ni Luka yoyakalile mganga. Ugenzi wake wa kwandika ni kusang’hani ulonzi woulagusa kuwa kakala munhu msomi. Luka kakala kolonda kwandika vinogile kwa kusumulila ugima wa Yesu, kwa kuwalongela yaya yoyalawilile kwa kuisondelela na wamwenga muladi wamwede kwa kusoma chitabu cha Luka muna 1:1-3. Chovimanya Luka hawile Muyahudi bule chahasoma chitabu cha Wakolosayi 4:10-14. Kandika ivo muladi wanhu weli siyo Wayahudi wadahe kuvimanya kwa kufambula vihendo va Wayahudi muna Luka 1:8.

Mbuli Inogile yandikigwe na Luka viilinga ng’hani na vitabu va Masayo na Maliki, kwaviya vosumulila chinhu chimwe na kwa ugenzi umwe. Muna ivitabu vino vitatu, Luka muhala iyo yandike ng’hani kwelekigwa kwa Yohana Mbatizi. Iviya Luka kokanhamiza kulekelelwa muna 3:3 na 11:4 17:3-4 na 23:34 na iviya 24:47 na iviya kokanhamiza nhambiko muna 3:21 na 5:16 na 6:12 na 11:1-12 na iviya 22:32.

Yeliumo

Luka kokwandusa chitabu chake na kolonga chimu cha kwandika muna 1:1-4.

Kaidi Luka kosumulila kwelekigwa kwa Yesu na viya viyaisasale kwa sang’hano yake muna 1:5-13.

Maabaho kwa hanhu hakulu ha Mbali Inogile yoyandikigwe na Luka kosumulila viya sang’hano ija yoyaitendile Yesu haswa mauzauza na vinhu viyafundize muna 4:14-21:38.

Kuuhelelo, Luka kogotola muna zisula mbili za kulukomelezo 23-24, kosumulila viya Yesu viyadanganike na kawandigwa na kazilibuka.

¹ Mwenevale Seyofilo,

“Wanhu wengi waiyoha fana viwadahile kwandika vinhu vovilawilile kumwetu. ² Wandika vinhu vichilongiligwe na waja waviwonile kwa meso yawo na wasang’hani wa mbuli ija kulawa mwanduso na kupeta Mbali Inogile.” ³ Ivo Mwenevale, kwaviya na niye nyhunguza vinogile vinhu ivo vose kulawa mwanduso, nilola vinogile na niye nikwandikile goya viya vilawilile. ⁴ Nosang’hana ivo muladi weye udahe kuumanya ukweli wose wa vinhu viya viufundizigwe.

Kwelekigwa kwa Yohana Mbatizi kwolagusigwa

⁵ Siku ziya Helode viyakalile mfalume wa Yudeya, kukala na Mkulu wa nhambiko digogogo imwe, zina jake Zakaliya, wa chibumbila cha Abiya. Mke wake katangigwa Elizabeti, nayo kalawa muna ulukolo lwa Haluni.

⁶ Wose waidi wakala wanoga haulongozi ha Mulungu, kuno wokwamha

malagilizo yose ya Mndewa. ⁷Hawakalile na mwana bule, kwaviya Elizabeti kakala halela. Na wose waidi wakala walala ng'hani.

⁸Siku dimwe Zakaliya kakala mwii Kaye ya Mulungu kotenda sang'hano yake ya kulava nhambiko fana viyatendaga mwii zamu yake. ⁹Kulawa muna ichihendo cha wakulu wa nhambiko, mhiya ingsagula Zakaliya kuhita kufukiza ubani mgati mwa Kaye ya Mndewa. ¹⁰Lusita lwa kufukiza ubani vilufikile, lung'husesa lwa wanhu lukala hanze lwotosa.

¹¹Maabaho Msenga wa Mndewa kulawa Kuulanga kamulawilila Zakaliya, kema ubanzi wa kulume wa chilingo cha kufukizila ubani. ¹²Zakaliya viyamuwone, kasinhuka, kakala kogudema kuno kodumba. ¹³Mbali msenga wa kuulanga ija kamulongela, "Sekeudumbe, Zakaliya! Mulungu kahulika nhosa yako. Mke wako kezakweleleka mwana wa chilume, na weye kwizamtanga Yohana. ¹⁴Kwizasekelela ng'hani na kudeng'helela, na wanhu wengi wezasekelela kwa kwelekigwa kwake. ¹⁵Kezakuwa mkulu ha ulongozi ha Mndewa. Hezaking'wa bule upele wala chinhu chochose chogela ukoligwa. Kezamemezigwa Muhe Yelile kusongela mmunda mwa mami yake. ¹⁶Kezawabweleza wanhu wengi wa Isilaeli kwa Mndewa Mulungu wawo. ¹⁷Kezamulongolela Mndewa, kezakuwa na ludabwa fana lwa Eliya mulotezi wa Mulungu kuwatenda china tata wawagese iwana wawo. Kezawahindula wanhu wohawamuhulika Mulungu wamesa magesa ya wanhu wanogile, kuwatenda wanhu waisasale kumuhokela Mndewa."

¹⁸Zakaliya kamuza msenga wa kuulanga ija, "Vino nizavimanyaze kuwa mbuli iyo izakuwa kweli? Niye na mulala na mke wangu iviya mulala."

¹⁹Msenga wa kuulanga ija kamwidika, "Niye na Gabuliyeli. Nokwima hanhu ha Mulungu. Iyo ni iyo yoyanitumile nilonge na weye na kukugalila mbuli ino inogile. ²⁰Mbali huhuwile mbuli yangu yondailawilile kwa lusita lwake, ivo hwizadaha kulonga mbaka siku ijo mbuli zonikulongele vondazilawilile."

²¹Wanhu wowakalile womgozela Zakaliya wazanywa kwaviya viyakalame muna Ikaye ya Mulungu. ²²Viyalawile kunze, hadahile kulonga nawo, ivo wavimanya kuwa kawona malaguso Mwiikaye ya Mulungu. Kwaviya hadahile kulonga, kasang'hanila vilaguso kwa makono yake kulonga nawo.

²³Zamu yake ya usang'hano viimalile, Zakaliya kabwela ukaye. ²⁴Siku za hamwande chidogo, mke wake kapata wimo, na kwa lusita lwa miyezi mitano halawile ukaye yake. Kalonga, ²⁵"Mndewa kanitendela yano. Sambu kanilagusa ubazi wake. Kanisegezela chinyala chonikalile nacho haulongozi ha wanhu!"

Kwelekigwa kwa Yesu kwolagusigwa

²⁶Muna umwezi wa sita wa wimo wa Elizabeti, Mulungu kamtuma msenga wa kuulanga yoyatangigwe Gabuliyeli yahite kudibululu doditangigwa Nazaleti muna iisi ya Galilaya. ²⁷Keza na usenga kwa mwali imwe mhambe yoyatangigwe Maliya. Imwali iyo kalondeka kufudikiligwa na mbwanga imwe yoyatangigwe Yosefu wa lukolo lwa Mfalume Daudi. ²⁸Msenga wa kuulanga kamuhitila na kumulongela, "Nokulamsa! Mndewa kahamwe na weye, nayo kakutemela mate g'hani!"

²⁹Maliya viyahulike usenga uwo wa msenga wa kuulanga, kapata fondogolo ng'hani muumoyo wake, iviya kazanywa mbuli iyo ina fambulo jaki. ³⁰Mbali msenga wa kuulanga ija kamulongela, "Maliya, sekeudumbe!"

Mana Mulungu kakulagusa unovu wake. ³¹ Kwizapata wimo, na kwizakweleka mwana wa chilume, nayo kwizamtanga Yesu. ³² Nayo kezakuwa mkulu, kezatangigwa Mwana wa yeli Uchanyha Ng'hani. Na Mndewa Mulungu kezamtenda yawe Mfalume, fana Daudi wasaho yake viyakalile. ³³ Kezakuwa Mfalume wa lukolo Iwa Yakobo siku zose, ufalume wake hawizakuwa na uhelelo bule!"

³⁴ Maliya kamuuza msenga wa kuulanga ija, "Niye namhambe. Lelo yano yezadahikaze?"

³⁵ Msenga wa kuulanga ija kamwidika, "Muhe Yelile kezakuhulumukila, na udahi wa Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani Iwa Mulungu lwizakugubika. Kwa ichimu chino Mwana Yelile yondayelekwe kezatangigwa Mwana wa Mulungu. ³⁶ Mkumbuke ndugu yako Elizabeti. Ilongigwa hadaha kulala bule, mbali sambu kana wimo wa miyezi sita hamwe na ulala wake. ³⁷ Kwaviya habule chinhu hachidahika kwa Mulungu!"

³⁸ Maliya kalonga, "Niye na msang'hani wa Mndewa, nhendiligwe ivo viulongile." Maabaho msenga wa kuulanga ija kasegela.

Maliya komulaula Elizabeti

³⁹ Siku chidogo hamwande, Maliya kahita hima hima mbaka bululu dili muimilima ya Yudeya. ⁴⁰ Uko kengila muna ikaye ya Zakaliya, kamulamsa Elizabeti. ⁴¹ Elizabeti viyahulike ndamsa ya Maliya, mwana ching'hele kakwesa mwiinda yake. Elizabeti kamemezigua Muhe Yelile ⁴² nayo kalandula dizi, kalonga, "Mulungu kakutemela mate kufosa wanaake wose, nayo mwana yondaumweleke katemeligwa mate! ⁴³ Vilihi mbuli zino ng'hulu zinilawilila niye mbaka mama wa Mndewa wangu yanilaule? ⁴⁴ Vinihulike ndamsa yako, mwana ching'hele muinda yangu kakwesa kwa deng'ho. ⁴⁵ Kudeng'helela ng'hani weye yuutogole mbuli ya Mndewa, kwaviya iza-kuwa kweli kumwako."

Wila wa nhogolwa wa Maliya

⁴⁶ Maliya kalonga,
 "Moyo wangu womtunhiza Mndewa,
⁴⁷ na muhe wangu wodeng'helela
 kwa ichimu cha Mulungu Mulopozi wangu,
⁴⁸ kwaviya kanikumbuka, msang'hani wake mnyendanyenda!
 Kusongela sambu na kugendelela
 wanhu wose wezanitanga nili na heli
⁴⁹ kwa vinhu vikulu Mulungu yeli na Ludabwa voyanhendele.
 Zina da Mulungu jela.
⁵⁰ Kusongela ulelwa uno na kugendelela
 kowalagusa ubazi waja wowondumba.
⁵¹ Katenda vinhu vikulu kwa mkono wake.
 Kawapwililisa weli na magoda munaimizoyo yawo.
⁵² Kawahulumusa wafalume weli na ludabwa kulawa kuna ivigoda va
 chifalume vawo,
 na kawenula wanyendanyenda.
⁵³ Weli na nzala kawegutiza yanogile,
 na kawasegeza matajili makono muhala.
⁵⁴ Kamtaza Isilaeli msang'hani wake,
 kakumbuka kulagusa ubazi wake
⁵⁵ kwa Bulahimu na lukolo lwake
 siku zose!"

⁵⁶ Maliya kakala na Elizabeti kwa lusita lwa miyezi mitatu, maabaho kabwela ukaye yake.

Kwelekigwa kwa Yohana Mbatizi

⁵⁷ Lusita lwa Elizabeti kuibasula vilufikile, kaibasula mwana wa chilume.
⁵⁸ Wakaya wayage na ndugu zake viwahulike vinhu vinogile Mndewa viyamtendele, wadeng'helela hamwe nayo.

⁵⁹ Maabaho vidifikile siku da nane, weza kumwingiza ulungwana imwana. Walonda kumtanga Zakaliya, zina da tati yake. ⁶⁰ Mbali mami yake kalonga, “Siivo! Zina jake kezatangigwa Yohana.”

⁶¹ Wamulongela, “Mbona mulukolo wenu habule munhu yeli na zina ijo?” ⁶² Maabaho wamuza tati yake kwa chilaguso, wavimanye kolonda yamtange mwanage zina dilihi.

⁶³ Zakaliya kapula chibawo cha kwandikila, maabaho kandika vino, “Zina jake Yohana.” Wose wazanywa! ⁶⁴ Bahobaho Zakaliya kadaha kulonga kaidi, nayo kandusa kumwing'ha nhogolwa Mulungu. ⁶⁵ Wakaya wayage wafikigwa na lugano, na mbuli zino zenela muna imilima ya isi ya Yudeya. ⁶⁶ Chila munhu yoyahulike mbuli izo kaiuzagiza muna umoyo wake, “Mwana ino kezakuwa mwana waki?” Ioneka kweli ludabwa lwa Mndewa yahamwe nayo.

Ulaguzi wa Zakaliya

⁶⁷ Zakaliya tati yake Yohana kamemezigwa Muhe Yelile, nayo kalonga ulaguzi uno kulawa kwa Mulungu,

⁶⁸ “Yeng'higwe nhogolwa Mndewa, Mulungu wa Isilaeli! Kwaviya keza kuwataza wanhu wake na kuwakombola.

⁶⁹ Kaching'ha cheye Mulopozi yeli na ludabwa, mzukulu wa Daudi msang'hani wake.

⁷⁰ Kalonga kufosela kwa walotezi wa Mulungu wake welile kusongela umwaka

⁷¹ kuwa kezachikombola kulawa kwa wehi wetu, na kulawa muna uludabwa lwa wanhu wose wowochihila.

⁷² Kalonga kezawawonela ubazi wasaho zetu, na kezakumbuka lagano jake jelile.

⁷³ Kamulahila Bulahimu wasaho yetu

⁷⁴ kezachikombola kulawa muna yamakono ya wehi wetu.

Na kezachitenda chidahe kumsang'hanila bila ya lugano,

⁷⁵ kwa kwela na kuwoneka munoga haulongozi hake, siku zose ya ugima wetu.

⁷⁶ “Na weye mwanangu, kwizatangigwa mulotezi wa Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani.

Kwizamulongolela Mndewa, kumsasalila nzila yake.

⁷⁷ Kwizawalongela wanhu wake kuwa wezakomboligwa, kwa kusegeziligwa uhasanyi wawo.

⁷⁸ Mulungu wetu ni kana ubazi na moyo unogile.

Kezachimwemwesela mwemweso da ukombola kulawa kuchanyha

⁷⁹ kwizawamwemwesela wose wowokala muna diziza na sisila da ifa, yalanguzwe hatuwa zetu muna inzila ya tindiwalo.”

⁸⁰ Mwana kakula lukuli na muhe. Kakala mudibwilingu mbaka siku viyawalawilile wanhu muumwingi wa Isilaeli.

2

*Kwelekigwa kwa Yesu
(Masayo 1:18-25)*

¹ Siku ziya, Agusito, Mfalume wa Loma keka lagilizo da kuwalonda wanhu wose wa ufalume wa Loma wapetigwe. ² Uwo ukala mwanza wa mwanduso kwa wanhu kupetigwa, Chileniyo viyakalile mkulu wa isi ya Siliya. ³ Ivo chila munhu kahita muna dibululu jake kwandikigwa zina jake.

⁴ Yosefu kalawa bululu da Nazaleti muna iisi ya Galilaya, kahita bululu da Betelehemu muna iisi ya Yudeya, hanhu hoyelekigwe Mfalume Daudi. Yosefu kahita haja kwaviya kalawa muna ulukolo lwa Daudi. ⁵ Kahita kupetigwa hamwe na mhambe wake Maliya, yoyakalile na wimo. ⁶ Viwakalile Betelehemu, siku ya Maliya kuibasula ifika. ⁷ Nayo kaibasula mwanage chaudele, mwana wa chilume, kamuyawaza vibwende. Maabaho kamtambalisa hanhu ha kudila ng'ombe muna dizizi da ng'ombe, kwaviya hawapatile bule hanhu ha kukala muna ikaye ya wageni.

Wadimi wa ng'hondolo na wasenga wa kuulanga

⁸ Kuichuwala habehi na Betelehemu kukala na wadimi wowakalile wokaliza bumbila da mifugo yawo ichilo. ⁹ Msenga wa kuulanga wa Mndewa kulawa kuulanga kawalawila, na utunhizo wa Mndewa uwamwemwesela, nawo wadumba ng'hani. ¹⁰ Mbali msenga wa kuulanga iyo kawalongela, "Sekemudumbe! Niwagalila Mbuli Inogile yondai-wadeng'heleze wanhu wose. ¹¹ Kwaviya diyelo muna dibululu da Daudi kelekigwa Mulopozi wenu, iyo Chilisito, Mndewa! ¹² Chino chizakuwa chilaguso kumwenu, mwizamuwona mwana ching'hele, kayawazigwa vibwende katambalisigwa hanhu ha kudila iwanyama."

¹³ Hajahaja, bumbila kulu da wasenga wa kuulanga diiting'hana na mtumigwa ija wa kuulanga, wamwimbila Mulungu na kulonga,

¹⁴ "Utunhizo kwa Mulungu yeli uchanyha ng'hani kuulanga, na tindiwalo kwa wanhu weli muna isi yose woyanogeligwe nawo."

¹⁵ Wasenga wa kuulanga wawo viwabwelile kuulanga, wadimi wailongela, "Chihite Betelehemu chikawone icho chochilawilile, choyachilongele Mndewa."

¹⁶ Ivo wakimbila hima hima, wawafika Maliya na Yosefu, na wamuwona ija imwana ching'hele katambalisigwa hanhu ha kudila iwanyama.

¹⁷ Wadimi wawo viwamuwone imwana ija, wawalongela mbuli zowalongeligwe na msenga wa kuulanga kumsonhela imwana ija. ¹⁸ Wose wowahulike yayo, wazanywa na mbuli ziwalongile wadimi. ¹⁹ Mbali Maliya kazika mbuli izo zose muna umoyo wake na kuzigesha ng'hani. ²⁰ Wadimi waja wabwela muichuwala, wahamtunhiza na wamwimbila Mulungu kwa yose yowayahulike na yowayawone, yose yalawilila fana viya viwalongeligwe na msenga wa kuulanga.

Imwana kokwing'higwa zina

²¹ Muna isiku ya nane, siku da kumwingiza ulungwana imwana vidifikile, katangigwa zina jake Yesu. Zina ijo keng'higwa na msenga wa kuulanga chipindi chiya mami yake yang'hali hanapata wimo.

Yesu kolavigwa kwa Mndewa Mwiikaye ya Mulungu

²² Siku viyafikile ya Yosefu na Maliya kutenda ichihendo cha kusafyigwa vino niivo viwalongeligwe na lagilizo da Musa. Ivo wamsola imwana,

wahita nayo muna dibululu da Yelusalemu wamwike haulongozi ha Mndewa, ²³ viya viyandikigwe muna yamalagilizo ya Mndewa, “Chila mwana chaudele wa chilume kolondeka yawe kela haulongozi ha Mndewa.” ²⁴ Iviya wahita kulava nhosa iviya viilongigwe muna yamalagilizo ya Mndewa, “Tate waidi hebu makinda ya nziwa maidi.”

²⁵ Chipindi chiya, muna dibululu da Yelusalemu kukala na munhu imwe zina jake Saimoni. Munhu iyo kakala kanoga na komdumba Mulungu. Iyo kakala kogozela kwiza kwa ukombola wa Isilaeli, nayo kakala na Muhe Yelile. ²⁶ Muhe wa Mulungu kamulongela kuwa hezadanganika mbaka yamuwone Chilisito. Mulopozi yoyasaguligwe na Mndewa. ²⁷ Maabaho Muhe wa Mulungu kamulongoza Saimoni kengila muna Ikaye ya Mulungu. Maabaho Maliya na Yosefu wangala imwana Yesu muna Ikaye ya Mulungu wantendele fana viilondeke munaichihendo cha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ²⁸ Semiyoni kamsola imwana Yesu muna yamakono yake, maabaho kamwing'ha nhogolwa Mulungu, kalonga,

²⁹ “Sambi Mndewa, mulekelele mtumigwa wako, yahite kwa tindiwalo, kwaviya kutenda viya viulongile.

³⁰ Kwa meso yangu yawuona ukombola wako,

³¹ wouutendile uwoneke kwa wanhu wose.

³² Bung'hula dino dolagusa vuulonda weye kwa manyambenyambe, na dizagala utunhizo kwa wanhu wako wa Isilaeli.”

³³ Tati yake na mami yake Yesu wazanywa na mbuli ziyalongile Saimoni kumsonhela imwana. ³⁴ Saimoni kawatemela mate, kamulongela Maliya, mami yake Yesu, “Imwana ino kasaguligwa na Mulungu kwa kusegeza uhasanyi na kuwazilibula wanhu wengi muna Isilaeli. Maabaho keza-kuwa chilaguso kwa Mulungu, na wanhu wengi wezamura. ³⁵ Maabaho magesa muna imizoyo ya wanhu wengi yezagubuligwa wazi. Na weye mwenyewo, usungu fana viya mwele ukanha wizauhoma moyo wako.”

³⁶ Kukala na mulotezi wa chike imwe, kakala mulala ng'hani, zina jake Ana, mwanage Fanueli, wa kabila da Asheli. Mwanamke iyo kakala na mulume wake kwa miyaka saba kusongela kusoligwa kwake. ³⁷ Maabaho kakala mgane mbaka ichipindi chiya kakala mulala wa miyaka malongo manane na mine. Na chipindi icho chose kakala muna ikaye ya Mulungu, kotambika ichilo na imisi kwa kufunga kuja na kutosa. ³⁸ Saa ija ija muke iyo kalawilila, kamwing'ha hewela Mulungu, na kalonga mbuli ya imwana ija kwa iwanhu wose wowakalile wougozela ukombola wa Yelusalemu.

Kubwela Nazaleti

³⁹ Yosefu na Maliya viwakomeleze yose yowalondeke kutenda na Malagilizo ya Mndewa, wabwela ukaye kumwawo Nazaleti, muna dibululu da Galilaya. ⁴⁰ Imwana kakala, kagendelela kupata ludabwa, kamema ubala, na unovu wa Mulungu ukala hamwe nayo.

Mbwanga Yesu muna Ikaye ya Mulungu

⁴¹ Chila mwaka tati yake na mami yake Yesu wakala na chihendo cha kuhita Yelusalemu muulusita lwa dugila da Pasaka. ⁴² Mbwanga Yesu viyakalile na miyaka longo na midi, wose wahita kunadidugila ijo viwalondeke na chihendo. ⁴³ Viwakomeleze dugila, wandusa kubwela ukaye kumwawo, mbali mbwanga Yesu kakala Yelusalemu, tati yake na mami yake hawavimanyile bule. ⁴⁴ Walinga kakala hamwe na lung'husesa lwa wanhu, wahita mbaka zuwa diswa. Maabaho wandusa kumzahila kwa wandugu na wambwiya zawo. ⁴⁵ Hawamuwonile bule, ivo wabwela Yelusalemu

kumzahila. ⁴⁶ Muna isiku ya kusatu, wamfika muna Ikaye ya Mulungu mgati mwa wafundiza wa Chiyahudi, kowategeleza na kowauza mbuza. ⁴⁷ Wose wowahulike mbuli zake wazanywa kwa ubala wake na kwaviya viyawedike. ⁴⁸ Mami yake na tati yake viwamuwonile wazanywa ng'hani. Mami yake kamuza, "Mwana weye! Habali kuchitendela vino? Niye na tati yako chikala chokuzahila kwa gayaya."

⁴⁹ Yesu kawedika, "Habali munizahila? Hamuvimanyile kuwa niye nilondeka nikale muna ikaye ya Tati yangu?" ⁵⁰ Mbali wawo hawavimanyile fambulo da mbuli yoyawalonge.

⁵¹ Maabaho, kabwela nawo mbaka Nazaleti, nayo kakala kowategeleza. Mami yake kagendelela kukumbuka vinhu vose muna umoyo wake.

⁵² Na Yesu kakala muna ubala na ichimo, na kumnogeza Mulungu na kuwanogeza wanhu iviya.

3

Yohana Mbatizi kowapetela wanhu

(Masayo 3:1-12; Maliki 1:1-8; Yohana 1:19-28)

¹ Mwaka longo na tano wa ufalume wa Loma Tibeliyo, Pilato kakala mkulu wa isi ya Yudeya, Helode kakala mkulu wa Galilaya, na ndugu yake Filipo kakala mkulu wa Ituleya na isi ya Tilakoniti, na Lusaniya kakala mkulu wa Abilene. ² Anasi na Kayafa wakala wakulu wa nhambiko. Lusita ulwo ulwo, mbuli ya Mulungu imwizila Yohana, mwana wa Zakaliya kuja kudibwilingu. ³ Ivo Yohana kahita chila hanhu habehi na lwanda lwa Yolodani. Kawapetela wanhu, "Lekeni uhasanyi wenu, mubatizigwe, na Mulungu kezawasegezela uhasanyi wenu."

⁴ Vino ivo viyandikigwe muna ichitabu cha Isaya, mulotezi wa Mulungu, "Munhu kotanga kulawa kuna dibwilingu, 'Muitande nzila ya Mndewa. Muhagolose hanhu hondayafose.

⁵ Chila bonde dimemezigwe, na chila mulima na chilima visesigwe, nzila zohazigoloke zigoloswe, na nzila zihile zikigwe goya.

⁶ Wanhu wose weli na ng'huli wezauwona ulopozi wa Mulungu!" "

⁷ Yohana kowalongela wanhu wowamuhitile wabatizigwe, "Mweye ulelwa wa zoka! Yelihi yoyawalonge mwodaha kugwaza nhaguso ya Mulungu iyo ikwiza? ⁸ Tendeni vinhu vovilagusa kuwa muleka uhasanyi wenu. Lekeni kuilongela, 'Bulahimu wasaho yenu!' Nowalongela, Mulungu kodaha kuyasola mabwe yano na kuyatenda yawe welesi wa Bulahimu! ⁹ Nhemu ikigwa imala muna yamazizi kukanha mibiki, ivo chila mbiki uja hawima matunda yanogile wizakanhigwa na kwasigwa muumoto."

¹⁰ Lung'husesa lwa wanhu lumuza, "Lelo chitende choni?"

¹¹ Yohana kawedika, "Yeli na viwalo vidi yamwing'he yelibule chiwalo, na yeli na ndiya na yatende ivo ivo."

¹² Wasola kodi nawo weza kubatizigwa. Wamuza, "Mfundiza, na cheye chitende choni?"

¹³ Yohana kawalongela, "Sekemsole vinhu kufosa vimulondeka kusola."

¹⁴ Nawo wakalizi wamuza, "Na cheye chitende choni?"

Nayo kawedika, "Sekemsole vinhu va munhu yoyose kwa ludabwa, na sekemumshitaki munhu yoyose kwa uvwizi. Mulizike na maliho yenu."

¹⁵ Wanhu wakala wololela kwiza kwa Mulopozi, ivo wandusa kuiuzagiza mwiimizoyo yawo, “Manye Yohana iyo Chilisito?” ¹⁶ Yohana kawalongela wose, “Niye nowabatiza mweye kwa mazi, mbali kezakwiza yeli mkulu kufosa niye. Niye sifaya kwiinama na kufungula nzabi za vilatu vake. Yeye kezawabatiza kwa Muhe Yelile na kwa moto. ¹⁷ Kamha lungu lwa kubetela. Kezaduganya ngano na kuika mudidungu, mbali kezailunguza inhumba muna umoto hauzimika bule.”

¹⁸ Ivo kwa mbuli nyingi Yohana kawapetela wanhu Mbuli Inogile, na kawalamula wasakanye ugenzi wawo. ¹⁹ Mbali Yohana kambwakila Mfalume Helode, kwaviya kamuhoka Helodiya muke wa ndugu yake, na kwa ichimu cha vinhu vingi vihile Helode voyavitendile. ²⁰ Maabaho Helode kongeza wihi wake kwa kunguma Yohana muichifungo.

Yesu kobatizigwa

(Masayo 3:13-17; Maliki 1:9-11)

²¹ Wanhu wose viwamalile kubatizigwa, maabaho Yesu nayo kabatizigwa. Viyakalile kotosa, ulanga uvuguka, ²² Muhe Yelile kamuhulumukila muna ulukuli fana lwa nziwa. Dizi dihulikigwa kulawa kuulanga, “Weye iyo mwanangu, nyachende wangu. Ninogeligwe na weye.”

Ulelwa wa Yesu Chilisito

(Masayo 1:1-17)

²³ Yesu viyanduse usang'hano wake, kakala na miyaka malongo matatu. Wanhu wagesa yeye kakala mwana wa Yosefu, mwana wa Heli. ²⁴ Heli kakala mwana wa Matati, yoyakalile mwana wa Lawi, mwana wa Meliki, mwana wa Yana, mwana wa Yosefu, ²⁵ yoyakalile mwana wa Matatiya, mwana wa Amosi, mwana wa Nahumu, mwana wa Esili, mwana wa Nagayi, ²⁶ yoyakalile mwana wa Maati, mwana wa Matatiya, mwana wa Semeyi, mwana wa Yosefu, mwana wa Yuda, ²⁷ yoyakalile mwana wa Yoana, mwana wa Lesa, mwana wa Zelubabeli, mwana wa Shealitieli, mwana wa Neli, ²⁸ mwana wa Meliki, mwana wa Adi, mwana wa Kosamu, mwana wa Elimadamu mwana wa Eli, ²⁹ yoyakalile mwana wa Yoshuwa, mwana wa Eliezeli, mwana wa Yolimu, mwana wa Matati, mwana wa Lawi, ³⁰ yoyakalile mwana wa Semiono, mwana wa Yuda, mwana wa Yosefu, mwana wa Yonamu, mwana wa Eliyakimu, ³¹ yoyakalile mwana wa Meleya, mwana wa Mena, mwana wa Matata, mwana wa Natani mwana wa Daudi, ³² yoyakalile mwana wa Yese, mwana wa Obedi mwana wa Bowazi, mwana wa Salimoni, mwana wa Nashoni, ³³ yoyakalile mwana wa Aminadabu, mwana wa Alamu, mwana wa Heziloni, mwana wa Pelesi, mwana wa Yuda, ³⁴ yoyakalile mwana wa Yakobo, mwana wa Isaka, mwana wa Bulahimu, mwana wa Tela, mwana wa Naholi, ³⁵ yoyakalile mwana wa Selugi, mwana wa Leyu, mwana wa Pelegi mwana wa Ebeli, mwana wa Sala, ³⁶ yoyakalile mwana wa Kenani, mwana wa Alifakisadi, mwana wa Shemu, mwana wa Nuhu, mwana wa Lameki, ³⁷ yoyakalile mwana wa Mesusela, mwana wa Henoko, mwana wa Yaledi, mwana wa Mahalaleli, mwana wa Kenani, ³⁸ yoyakalile mwana wa Enoshi, mwana wa Seti, mwana wa Adamu yoyakalile mwana wa Mulungu.

4

Kugezigwa kwa Yesu

(Masayo 4:1-11; Maliki 1:12-13)

¹ Yesu kalawa muulwanda lwa Yolodani kamema Muhe Yelile, na Muhe iyo kamulongoza mbaka kuna ichuwala. ² Uko kagezigwa na Mwihi kwa lusita lwa siku malongo mane. Lusita ulo lose, hadile chinhu chochose bule, na vizifosile siku izo, kaihulika nzala.

³ Mwihi kamulongela, “Fana weye iyo Mwana wa Mulungu, dilongele dibwe dino digaluke kuwa gate.”

⁴ Yesu kamwidika, “Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, ‘Munhu hadaha kuwa mgima kwa kuja gate muhala.’ ”

⁵ Maabaho Mwihi kamsola Yesu mbaka hanhu heli uchanyha ng’hani, bahobaho kamulagusa falume zose zili muna iisi yose. ⁶ Maabaho Mwihi kamulongela Yesu, “Nizakwing’ha ufalume na utunhizo wa vinhu vose vino, kwaviya vose ning’higwa niye, na niye nodaha kumwing’ha munhu yoyose yonimulonda. ⁷ Ivo vinhu vose vino vizakuwa vako weye one uhanidumbalila mavindi.”

⁸ Yesu kamwidika, “Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, ‘Mtosele Mndewa, Mulungu wako na umsang’hanile yeye muhala!’ ”

⁹ Maabaho Mwihi kamsola Yesu mbaka kuna dibululu da Yelusalemu, kamwika kuichisuwili cha Ikaye ya Mulungu. Kamulongela, “One weye Mwana wa Mulungu, ibwanhe hasi. ¹⁰ Kwaviya yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, ‘Mulungu kezawalagiliza wasenga wake wa kuulanga wakukalize. ¹¹ Kaidi yandikigwa, wezakusola muna yamakono yawo, muladi sekeuikwale muna idibwe.’ ”

¹² Mbali Yesu kamwidika, “Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, ‘Sekeumgeze Mndewa Mulungu wako.’ ”

¹³ Mwihi viyakomeleze kumgeza Yesu kwa chila nzila, kamuleka kwa lusita.

*Yesu kokwandusa usang’hano wake uko Galilaya
(Masayo 4:12-17; Maliki 1:14-15)*

¹⁴ Maabaho Yesu kabwela muna umkowa wa Galilaya, kakala kamema ludabwa lwa Muhe Yelile. Mbuli zake zenela Galilaya na muna iziisi zose za mmabehi. ¹⁵ Nayo kakala kowafundiza wanhu muna zikaye zawo za kutosela, na kakala kotunhizigwa na wose.

*Yesu kolemigwa uko Nazaleti
(Masayo 13:53-58; Maliki 6:1-6)*

¹⁶ Maabaho Yesu kahita Nazaleti, hanhu hayakulile. Muna Isiku ya Mhumulo, kengila muna ikaye ya kutosela fana vichiwiile chihendo chake. Kema muladi yasome Maandiko Yelile. ¹⁷ Keng’higwa chitabu cha Isaya, mulotezi wa Mulungu. Kachigubula na kusoma hanhu handikigwe vino,

¹⁸ “Muhe wa Mndewa wa hachanyha yangu.

Kwaviya kanisagula niye kuwagalila ngayengaye mbuli inogile.

Kanituma niwagong’ondele wowafungigwe kuwa wezalekelelwa,

na vipofu wezawona,

na kuwakombola wawoneligwe.

¹⁹ Na kugong’onda kuwa lusita lufika

lwa Mndewa kuwakombola wanhu wake.”

²⁰ Maabaho Yesu kachigubika chitabu, kamwing’ha msang’hani, maabaho kakala hasi. Wanhu wose wowakalile mwiikaye ya kutosela wambung’hulila meso. ²¹ Nayo kandusa kuwalongela, “Yoyandikigwe muna Yamaandiko Yelile diyelo yalawilila kumwetu.”

²² Wanhu wose wamtogola na wazanywa na mbuli za unovu zayalongile. Walonga, “Vino ino heli mwana wa Yosefu bule?”

²³ Nayo kawalongela, “Nivimanya mwizani longela ulonzi uno, ‘Mganga ihonye mwenyewo! Yose yochiyahulike kuwa kuyatenda Kapelinaumu, yatende iviya hano ha ikaye yako.’ ” ²⁴ Kagendelela kulonga, “Nowalongeleni kweli, mulotezi wa Mulungu hatogoligwa bule na wanhu wa isi yake.

²⁵ “Mbali tegelezeni, kweli kukala na wagane wengi muna isi ya Isilaeli chipindi cha Eliya. Chipindi icho, mvula haitonyile kwa lusita lwa miyaka mitatu na miyezi sita, ivo kukala na nzala ng’hulu muna iisi yose. ²⁶ Hata ivo Eliya hatumigwe kwa mgane yoyose Isilaeli, mbali katumigwa kwa mgane yoyakalile Seleputa muna iisi ya Sidoni. ²⁷ Iviya muna ichipindi cha Elisha, mulotezi wa Mulungu kukala na wanhu wengi weli na dikulu muna iisi ya Isilaeli. Habule munhu yoyose yahonyigwe mbali Namani muhala, munhu wa isi ya Siliya.”

²⁸ Wanhu wose wowakalile muja mwiikaye ya kutosela viwahulike yayo, wehilwa ng’hani. ²⁹ Wema, wamulava Yesu hanze ya chibululu chawo na kungala mchisuwili cha ichilima hodizengigwe bululu jawo. Walonda kumwasa hasi, ³⁰ mbali Yesu kafosa hagati ya lung’husesa, kahita kumwake.

Munhu yeli na chinyamkela
(Maliki 1:21-28)

³¹ Maabaho Yesu kahita mbaka Kapelinaumu, bululu da Galilaya. Muna Isiku ya Mhumulo, kakala kofundiza wanhu. ³² Wazanywa na mafundizo yake, kwaviya kakala kofundiza kwa udahi. ³³ Mwiikaye ya kutosela, kukala na munhu yeli na chinyamkela. Kaguta nyangi, ³⁴ “Yee! Kolonda kuchitenda choni, Yesu wa Nazaleti? Vino kwiza kuchikoma? Nikumanya weye kwa yelihi, weye ni Mtumigwa Yelile wa Mulungu!”

³⁵ Yesu kachibwakila icho chinyamkela, “Nyamala! Mulawe munhu ino!” Maabaho chinyamkela icho chingwisa hasi munhu iyo haulongozi hawo na kulawa bila kumulumiza.

³⁶ Wanhu wose wazanywa ng’hani na wakala woilongela, “Vino zino ni mbuli zaki? Munhu ino kana udahi na ludabwa lwa kubwakila vinyamkela, navo vomuhulika!” ³⁷ Ivo mbuli za Yesu zenela chila hanhu muna isi ija.

Yesu kowahonya wanhu wengi
(Masayo 8:14-17; Maliki 1:29-34)

³⁸ Yesu kalawa mwiikaye ya kutosela, kahita mwiikaye ya Saimoni. Mama mkoyi wa Saimoni kakala mtamu, kolumwa homa kali, ivo wanpula Yesu yamuhonye. ³⁹ Yesu keza na kwima habehi na mwanamke ija, kaibwakila ija ihoma imuleke. Ihoma imuleka, na bahobaho mwanamke ija kenuka na kandusa kuwasang’hanila.

⁴⁰ Zuwa vidikalile doswa, wanhu wamgalila Yesu watamu wose weli na mitamu mbasakanyo, nayo keka makono yake mchanya mwa chila imwe, na kawahoneza wose. ⁴¹ Vinyamkela viwalawa wanhu wengi, viguta nyangi na kulonga, “Weye kwa Mwana wa Mulungu!”

Mbali Yesu kavibwakila, wala havilekele kulonga kwaviya wavimanya kuwa yeye ni Chilisiko.

Yesu kopetela mwiikaye za kutosela
(Maliki 1:35-39)

⁴² Siku isondelele imitondo, Yesu kasegela kahita hanhu hahupike helibule wanhu. Wanhu wandusa kumulonda, na viwamuwone, walonda kungoma sekeyasegele. ⁴³ Mbali yeye kawalongela, “Nolondeka kuwapetela

wanhu Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu muna yamabululu yamwenga iviya, kwaviya icho niicho Mulungu choyanhumile kuchitenda.”

⁴⁴ Ivo kagendelela kuwapetela wanhu muna zikaye za kutosela za isi ya Yudeya.

5

Yesu kowatanga wanahina wa mwanduso (Masayo 4:18-22; Maliki 1:16-20)

¹ Siku dimwe Yesu kakala kema hamgwazo ya dilamba da Genesaleti, na wanhu wengi wakala wammemela na kuisung'ha-sung'ha kutegeleza mbuli ya Mulungu. ² Kaziwona ngalawa mbili mumgwazo mwa dilamba zozilekigwe na wavulaji wowakalile wosunha nyavu zawo. ³ Yesu kengila mwiingalawa imwe ya Saimoni, kamulongela yaikwese hatali chidogo kulawa hamgwazo ha dilamba mbaka mmazi. Maabaho kakala umo mwiingalawa na kufundiza lung'husesa lwa wanhu.

⁴ Viyakomeleze kulonga, kamulongela Saimoni, “Igale ingalawa mbaka hana yamazi mengi, maabaho mwase nyavu zenu mmazi muvule somba.”

⁵ Saimoni kamwidika, “Mndewa, Chiyyoha kuvula somba ichilo chigima mbali hachipatile chinhu. Mbali kwaviya weye kulonga, nizakwasa nyavu!” ⁶ Wasa nyavu, wavula somba wengi mbaka nyavu zawo zandusa kudegeka. ⁷ Wawatanga wayawo wowakalile muna ingalawa imwenga weze kuwataza. Weza na wazimemeza ngalawa zose mbili somba, mbaka zandusa kuzama. ⁸ Saimoni Petili viyawonile yayo yoyalawilile, katumbala mavindi haulongozi ha Yesu kalonga, “Mndewa, sekewize habehe na niye! Niye ni munhu nili na uhasanyi!”

⁹ Saimoni hamwe na wayage wose wazanywa kwa kupata somba wengi viya. ¹⁰ Iviya wayage Saimoni, Yakobo na Yohana wana wa Zebedayo, nawo wazanywa. Yesu kamulongela Saimoni, “Sekeudumbe, kwandusila sambu na kugendelela kwizakuwa mvulaji wa wanhu.”

¹¹ Wazimiza mhwani ngalawa zawo, waleka chila chinhu, wamuwinza Yesu.

Yesu komuhonya munhu yeli na dikulu (Masayo 8:1-4; Maliki 1:40-45)

¹² Yesu viyakalile muna dibululu dimwe, munhu imwe yeli yolumwa dikulu lukuli lwose keza. Viyamuwone Yesu, kaibwanha hasi chingubingubi na kumulamba, “Mndewa, wahalonda, kodaha kunihonyo!” *

¹³ Yesu kaugolosa mkono wake, kandalisa na kulonga, “Nolonda, Hona!” Bahobaho munhu ija utamu umulawa. ¹⁴ Yesu kamulongela, “Sekeumu-longele munhu yoyose. Mbali hita ukailaguse kwa mkulu wa nhambiko, na ukalave nhosa kwa ichimu cha kuhonyigwa kwako, Musa viyalagilize, muladi wanhu wose wavimanye kuwa kuhona.”

¹⁵ Mbali mbuli za Yesu zenela chila hanhu, na wanhu wengi weza kumtegeleza na kuhonyezigwa mitamu yawo. ¹⁶ Mbali Yesu kakala kohita hanhu halibule wanhu na kutosa.

Yesu komuhonya munhu yaholole (Masayo 9:1-8; Maliki 2:2-12)

* **5:12** Dikulu ukala utamu wowomtenda munhu sekeyamtambikile Mulungu kwaviya kawoneka kambula mwiko haulongozi ha Mulungu.

¹⁷ Siku dimwe Yesu kakala kofundiza. Mafalisayo wamwenga na wafundiza Malagilizo wowalawile chila bululu da Galilaya, Yudeya na Yelusalemu wakala baho. ¹⁸ Udaha wa Mndewa ukala haja yadahe kuhonya watamu. ¹⁸ Wanhu wamwenga weza, wampapa muna dikomwa munhu imwe yaholole, wageza kumwingiza mgati wamwike haulongozi wa Yesu. ¹⁹ Mbali wapotwa kwingila mgati kwaviya wanhu wakala wengi. Ivo wamkweza iyo yaholole kuichisuwili, watobola zonzo, maabaho wamuhulumusa muna dikomwa jake na kumwika hagati ha lung'husesa lwa wanhu, haulongozi wa Yesu. ²⁰ Yesu viyawone uhuwilo wowakalile nawo, kamulongela munhu iyo yaholole, "Mbwiyangu, kulekeleligwa uhasanyi wako."

²¹ Wafundiza Malagilizo na Mafalisayo wandusa kuiwuzagiza, "Ino yelihi yoyomuliga Mulungu! Vino kuna munhu yoyodaha kulekelela uhasanyi? Mulungu yaidumwe iyo yodaha kulekelela uhasanyi!"

²² Yesu kavimanya magesa yawo, kawauza, "Habali mwogesa mbuli izo muna imizoyo yenu?" ²³ Dilihi dibuhile, kulonga, 'Kulekeliligwa uhasanyi wako' hebu kulonga, 'Inuka uhite?' ²⁴ Mbali muvimanye kuwa, Mwana wa Munhu kanawo udahi wa kulekelela uhasanyi muna iisi yose." Baho kamulongela ija yaholole, "Nokulongela, inuka wiitwike komwa jako, uhite ukaye yako!"

²⁵ Bahobaho munhu ija yoyakalile kaholola kema haulongozi wawo, kaitwika dikomwa doyakalile kagonela, kahita ukaye yake yahamtunhiza Mulungu. ²⁶ Wanhu wose wazanywa ng'hani! Wamema lugano na wamtunhiza Mulungu kuno wolonga, "Diyelo chiwona vinhu va mauzauza!"

Yesu komtanga Lawi

(Masayo 9:9-13; Maliki 2:13-17)

²⁷ Hamwande, Yesu kalawa kunze, kamuwona msola kodi imwe yotangigwa Lawi kakala mwii kaye ya kulihila kodi. Yesu kamulongela, "Nisondelele." ²⁸ Lawi kenuka, kaleka chila chinhu, kamsondelela.

²⁹ Maabaho Lawi kamtendela Yesu dugila kulu ukaye yake, na bumbila kulu da wasola kodi na wanhu wamwenga wakala baho. ³⁰ Mbali Mafalisayo wamwenga na wafundiza Malagilizo wamwenga wa chibumbila cha Mafalisayo wawalongela wanahina wa Yesu, "Habali mwoja na kung'wa hamwe na wasola kodi na 'wahasanyi?'"

³¹ Yesu kawedika, "Wanhu wagima hawamulonda bule mganga, mbali weli watamu wawo womulonda. ³² Sizile bule kuwatanga wanhu wanogile, ila niza kuwatanga waja weli na uhasanyi wapate kusamha."

Yesu kouzigwa mbuli ya kufunga kuja

(Masayo 9:14-17; Maliki 2:18-22)

³³ Wanhu wengi wamulongela Yesu, "Miyanza mingi wanahina wa Yohana Mbatizi wofunga kuja na wotosa, na wanahina wa Mafalisayo wotenda ivo ivo, mbali wanahina wako woja na kung'wa!"

³⁴ Yesu kawedika, "Vino wanhu wagonikigwe muna isola wodaha kufunga kuja lusita ija yosola khamwe nawo? Aka! Haidahika bule. ³⁵ Mbali lusita luzafika ija yosola vondayasegezigwe mwa iwawo, baho wezafunga kuja."

³⁶ Yesu kawalongela simwe dino, "Habule munhu yokanha chikupo cha walo da sambu na kuchigela muna diwalo da umwaka. Fana yahatenda ivo, kezadidega walo da sambu, na chikupo chochilawa muna diwalo da sambu hachizailinga na walo da umwaka. ³⁷ Wala habule munhu yoguma divai ya sambu mwii mifuko ya mbende ya umwaka. Kwaviya yahatenda ivo, divai ya sambu izaitula mifuko iyo, divai izakwitika na mifuko izatulika. ³⁸ Divai

ya sambu yogumigwa muna mifuko ya mbende ya sambu! ³⁹ Habule munhu yong'wa divai ya umwaka na maabaho yalonde kung'wa divai ya sambu. Kwaviya kolonga, 'Divai ya umwaka inoga.' "

6

Mbuzaya Isiku ya Mhumulo (Masayo 12:1-8; Maliki 2:23-28)

¹ Siku dimwe ya Mhumulo, Yesu na wanahina wake wakala wogenda kufosela muna imigunda ya uhemba. Wanahina wake wandusa kuhulula uhemba, waufigisa kwa makono yawo, maabaho wauja. ² Mafalisayo wamwenga wamuuzwa, "Habali motenda chinhu chochilemezige kutendigwa muisiku ya Mhumulo?"

³ Yesu kawedika kawalongela, "Vino hamsomile bule chiya chiyatendile Daudi na wayage viwakalile na nzala? ⁴ Yeye kengila muna ikaye ya Mulungu, kasola magate yoilavigwe kwa Mulungu, kaja na kuweng'ha wayage. Malagilizo yowagoma wanhu wamwenga kuja magate yayo, ila wakulu wa nhambiko muhala."

⁵ Maabaho Yesu kakomeleza kwa kuwalongela, "Mwana wa Munhu niyo Mndewa wa Isiku ya Mhumulo."

Munhu yaholole umkono (Masayo 12:9-14; Maliki 3:1-6)

⁶ Muna Isiku ya Mhumulo dimwenga, Yesu kahita kufundiza wanhu mwiikaye ya kutosela. Muja mgati mwiikaye ya kutosela mukala na munhu yakalile kaholola mkono wa kulume. ⁷ Wafundiza Malagilizo na Mafalisayo wamwenga wakala wolonda chimu cha kumshitaka Yesu. Ivo wakala wogozela walole fana kezamuhonya munhu muna Isiku ya Mhumulo. ⁸ Mbali Yesu kavimanya magesa yawo, kamulongela ija yeli na umkono uholole, "Inuka, wize wime hano." Munhu ija kenuka na kwima haja. ⁹ Maabaho Yesu kawalongela, "Nowauza mweye, Vino Malagilizo yetu yochilonda chitende choni muna Isiku ya Mhumulo? Kutenda yanogile hebu yehile? Kuhonya ugima wa munhu hebu kuukoma?" ¹⁰ Kawalola wanhu wose wowakalile haja, maabaho kamulongela ija yaholole umkono, "Golosa umkono wako." Nayo katenda ivo na umkono wake uhona kaidi.

¹¹ Mbali wanhu wehilwa ng'hani na wandusa kuilongela wenyewo chinhu chaki chowodaha kumtendela Yesu.

Yesu kowasagula watumigwa longo na waidi (Masayo 10:1-4; Maliki 3:13-19)

¹² Siku ziya Yesu kahita kumulima, uko kakala meso ichilo chose kotosa kwa Mulungu. ¹³ Siku isondelele imitondo viifikile, kawatanga wanahina wake, kawasagula longo na waidi kulawa muna dibumbila jawo, wawo kawatanga watumigwa. ¹⁴ Wawo ni Saimoni, iyo Yesu kamwing'ha zina da Petili na Andeleya ndugu yake na Yakobo na Yohana na Filipino na Batulomayo. ¹⁵ Masayo na Tomasi, Yakobo mwana wa Alufayo na Saimoni yoyatangigwe mkaya mtowanila isi ya Isilaeli, ¹⁶ Yuda mwana wa Yakobo na Yuda Isikaliiyoti, yoyamuhinduke Yesu.

Yesu kofundiza na kuhonya wanhu (Masayo 4:23-25)

¹⁷ Yesu viyahumuluke kulugongo hamwe na watumigwa wake, kema hanhu hohakalile hagoloke hamwe na bumbila kulu da wanahina wake. Lung'husesa lukulu lwa wanhu lukala haja kulawa Yudeya na

Yelusalemu, na kulawa mhwani ya Tilo na Sidoni. ¹⁸ Wanhu wawo weza kumtegeleza Yesu na kuhonyigwa mitamu yawo. Viyaviya wanhu wowakalile wogazigwa na vinyamkela weza na wahonyigwa. ¹⁹ Wanhu wose walonda kumdalisa Yesu, kwaviya udahi ukala womulawa na kuwahonya wose.

Deng'ho na luholoji
(Masayo 5:1-12)

²⁰ Yesu kawalola wanahina wake, kalonga,
"Mumweda mweye ngayengaye,

kwaviya Ufalume wa Mulungu ni wenu!

²¹ Mumweda mweye muli na nzala sambi,
kwaviya mwizakwiguta!

Mumweda mweye womulila sambi,
kwaviya mwizasekelela!

²² "Mumweda mweye one wanhu wahamwihilani,
wahawabagula na kuwaliga
na kulonga mweye mwa wehi, kwa ichimu cha Mwana wa Munhu!

²³ Deng'heleleni na kuvina yayo vondagawilile,
kwaviya gweko jenu ni kulu kuulanga.
Ivo niwote wasaho zenu vovatendele walotezi wa Mulungu.

²⁴ Mbali mwizagaya mweye matajili,
kwaviya ndeng'helelo yenu izamala sambi!

²⁵ Mwizagaya mweye mwigutile sambi,
kwaviya hamwande mwizawona nzala!
Mwizagaya mwene womusekelela sambi,
kwaviya mwizaomboleza na kulila!

²⁶ "Mwizagaya fana wanhu wose wezaweng'heni nhogolwa, kwaviya wasaho zawo wawatendela ivo ivo walotezi wa uvwizi.

Kuwalonda wehi
(Masayo 5:38-48, 7:12)

²⁷ "Mbali nowalongela mwene womunitegeleza, walondeni wehi wenu, watendeleni yanogile waja wowomwihilani mweye. ²⁸ Watemelani mate waja wowaduwila mweye, watoseleni waja wowomuwonelani mweye. ²⁹ One munhu yahakutowa kanza dimwe, muleke yakutowe kanza dimwenga. Na one munhu yoyose yahakuhoka koti jako, muleke yasole na ng'hanzu yako. ³⁰ Mwing'he chila munhu choyokupula, na one munhu yoyose yahakuhoka chinhu chako, sekeumulongele yakubwezelele. ³¹ Watendeleni wanhu fana vya vimulonda wanhu wawatendele mwene.

³² "One mwowalonda wanhu waja muhala womulondani mweye, vino mwizahokela unovu ulihi? Kwaviya hata 'wene uhasanyi' wowalonda waja wowowalonda wawo! ³³ One mweye mwowatendela yanogile wanhu waja muhala wowomtendelani yanogile, vino mwizahokela unovu ulihi? Kwaviya hata 'wene uhasanyi' wotenda ivo! ³⁴ Na one mwowakwazima wanhu waja muhala womuhuwila wezawaliheni, vino mwizahokela unovu ulihi? Hata 'weli na uhasanyi' wowakwazima wayawo wahalolela kubweleziligwa viyaviya. ³⁵ Mbali mweye walondeni wehi wenu na kuwatendela yanogile, wakwazimeni wanhu bila kulolela kubweleziligwa. Maabaho gweko jenu dizakuwa kulu, na mweye mwizakuwa wana wa Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani. Kwaviya yeye kanoga kwa wanhu welibule hewela na wehi. ³⁶ Muwe na ubazi, fana Tati yenu viyeli na ubazi.

*Kuwatagusa wamwenga
(Masayo 7:1-5)*

³⁷ “Sekemuwataguse wamwenga, Mulungu hezamtagusani mweye bule. Sekemuwalonge vihile wamwenga, na Mulungu hezamwolongani mweye vihile. Walekeleleni wamwenga, na Mulungu kezawalekeleleni mweye.”
³⁸ One mwahaweng’ha wanhu wamwenga, Mulungu nayo kezamwing’hani mweye. Mwizahokela ningo imemile ng’hani na kukandiligwa mmakono yenu. Kwaviya ningo ija ija yomuwalingila wamwenga, Mulungu keza-ising’hanila kuwalingila mweye.”

³⁹ Maabaho Yesu kawalongela simwe dino, “Chipofu hadaha kumu-longoza chipofu miyage. One yahatenda ivo, wose waidi wezakwingila mudikombo. ⁴⁰ Habule mwanahina yomfosa mfundiza wake. Mbali chila mwanahina yahakomeleza mafundizo, kokuwa fana mfundiza wake.

⁴¹ “Habali kwochiwona chibanzi chili muidiziso da miyago mbali hudiwona bale dili muna diziso jako? ⁴² Hebu kwodahaze kumulongela ndugu yako, ‘Ndugu yangu, goza nisegeze chibanzi muidiziso jako,’ na kuno weye hudiwona bale dili muidiziso jako. Kwa ndelenya weye! Teng’hu lava bale dili muidiziso jako, maabaho kwizadaha kulava chibanzi chili muidiziso da ndugu yako.

*Mbiki na matunda yake
(Masayo 7:16-20, 12:33-35)*

⁴³ “Habule mbiki unogile woukwima matunda yehile bule, iviya habule mbiki vihile woukwima matunda yanogile bule. ⁴⁴ Chila mbiki womanyika kwa matunda yake. Wanhu hawaha machungwa muna imiwa, wala hawaha nhini muna imiwa ya mmbago. ⁴⁵ Munhu yanogile kolava yanogile muna ingama yake inogile yili muumoyo wake, na munhu yehile kolava yehile muumoyo uwake. Kwaviya munhu kolonga yoyamemile muumoyo wake.

*Wazenzi waidi
(Masayo 7:24-27)*

⁴⁶ “Habali mwonitanga, ‘Mndewa, Mndewa’ mbali hamutenda bule yonimulongelani muyatende? ⁴⁷ Niza walagusa munhu yoyose yokwiza kumwangu na kunitegeleza na kunihulika ⁴⁸ iyo kalinga fana munhu yoyazengile kaye kwa kuhimba chandusilo muuluwe na kuzenga kaye yake ba’ho. Mvula ng’hulu viitonyile, mazi mengi yaitowa kaye ija, mbali haitingisike kwaviya ikala izengigwe vinogile. ⁴⁹ Mbali munhu yoyose yoyohulika mbuli zangu sekeyatende fana voyolondeka kutenda, iyo kalinga munhu yoyazengile kaye yake muna umsanga bila kuhimba chandusilo. Mvula ng’hulu viitonyile, mazi yaitowa kaye ija, itingisika na kugwa! Na kaye yose ibanangika ng’hani.”

7

*Yesu komuhonya mtumwa wa mkulu wa wakalizi gana dimwe wa Loma
(Masayo 8:5-13)*

¹ Yesu viyakomeleze kulonga mbuli izo zose kwa wanhu, kahita Kapelin-aumu. ² Mtumwa wa mkulu imwe wa wakalizi gana dimwe wa Loma kakala mtamu, habehi na kudanganika. Mkulu iyo kakala komulonda ng’hani mtumwa ija. ³ Mkulu iyo viyahulike mbuli za Yesu, kawatuma walala wamwenga wa Chiyahudi kumulamba Yesu yeze yamuhonya mtumwa wake. ⁴ Viwafikile kwa Yesu, wamulamba ng’hani, walonga, “Munhu ino

kofaya umtaze, ⁵ kwaviya kowalonda wanhu, iviya kachizengela kaye ya kutosela.”

⁶ Ivo Yesu kahita hamwe na wawo. Viyakalile habehi kufika mwiikaye ya mkulu ija, mkulu ija kawatuma mbwiya zake wakamulongele Yesu, “Mndewa, sekewigaze kwiza kuno, kwaviya niye sifaya weye wingile mwiikaye yangu. ⁷ Iviya niwona sifaya lekamana sizile kumwako. Mbali longa mbuli muhala, msang’hani wangu kezahona. ⁸ Kwaviya na niye ni munhu nili na udahi, na ninawo wakalizi hasi yangu. Nahamulongela imwe, ‘Hita,’ nayo kohita, na nahamulongela imwenga, ‘Izo,’ nayo kokwiza, na nahamulongela mtumwa wangu, ‘Tenda chino,’ nayo kochitenda.”

⁹ Yesu viyahulike yayo, kazanywa, kauhindikila luja ulung’husesa wa wanhu woukalile womuinza, kalonga, nowalongelani, “Sinawona munhu yeli na uhuwilo mkulu fana uno hata munaiisi ya Isilaeli!”

¹⁰ Wanhu waja wowatumigwe viwabwelile ukaye kwa mkulu ija, wamfika mtumwa ija kahona.

Yesu komzilibula mwana wa mama mgane

¹¹ Hamwande chidogo, Yesu na wanahina wake wahita muna dibululu dimwe ditangigwa Naini. Lung’husesa lukulu lwa wanhu luwasondelela.

¹² Viwakalile wahabehi na lwivi lukulu lwa bululu, wanhu wowakalile wakapa mtufi wa mbwanga wakala wolawa. Mbwanga iyo yaoyadanganike kakala mwana yelekigwe yaidumwe wa mama mgane, na wanhu wengi wa bululu diya wakala hamwe na mama iyo. ¹³ Mndewa viyamuwone mama iyo, kamuwonela ubazi, kamulongela, “Sekeulile.” ¹⁴ Maabaho kahita na kudidalisa diya dikomwa diwaugoneze ulukuli wa mbwanga ija. Wanhu waitwikile dikomwa diya wema. Yesu kalonga, “Mbwanga, nokulongela, lamka!” ¹⁵ Mbwanga ija kalamka na kandusa kulonga. Maabaho Yesu kamwing’ha mami yake mbwanga ija.

¹⁶ Wanhu wose wafikwa na lugano, wawa womwing’ha nhogolwa Mulungu. Walonga, “Mulotezi wa Mulungu mkulu kalawilila kumwetu! Mulungu keza kuwataza wanhu wake!”

¹⁷ Mbuli zino za Yesu zenela kose muna isi yose ya Yudeya na muna ziisi za mmabehi.

Wasenga watumigwe na Yohana Mbatizi (Masayo 11:2-19)

¹⁸ Wanahina wa Yohana Mbatizi wamulongela Yohana mbuli izo zose. Nayo kawatanga wanahina wake waidi ¹⁹ kawatuma wahite kwa Mndewa wamuuze, “Vino weye iyo ija yokwiza hebu chingozele imwenga?”

²⁰ Waja iwanhu viwamfikile Yesu, wamulongela, “Yohana Mbatizi kachituma chikuuze, ‘Vino weye niyo ija yoyalongile Yohana kezakwiza, hebu chingozele munhu imwenga?’ ”

²¹ Muna zisiku izo, Yesu kakala kowahonya wanhu wengi wowakalile watamu na wowakalile na magayo na kalava vinyamkela na vipofu wengi kawadahiza kuwona. ²² Yesu kawedika wanahina wa Yohana, kalonga, “Hiteni mukamulongele Yohana yaja yomuyawone na kuyahulika. Vipofu wowona na mbetembete wogenda, wene dikulu wosafyigwa, wasuwa magutwi wohulika, wadanganike wozilibuligwa na Mbali Inogile yopetigwa kwa ngayengaye. ²³ Kamweda munhu ija hanilema niye kwa yaja yoniya-tenda!”

²⁴ Wasenga wa Yohana viwasegele, Yesu kandusa kuwalongela wanhu kumsonhela Yohana. “Vimuhitile kumulola Yohana kudibwilingu, vino mugesha kezakuwa fana munhu waki? Vino mugesha yeye kalinga sanze

vidihembelusigwa na mbeho? ²⁵ Vino muhita kulola choni? Vino mugesha keza munhu yoyaiyawale mawalo yanogile? Bule! Wanhu woiyawala mawalo yanogile na wene ugima unogile wokala mwiizikaye za wafalume! ²⁶ Nilongeleni, vino muhita kulola choni? Muhita kumulola mulotezi wa Mulungu? Ona, mbali muwona mengi kufosa mulotezi wa Mulungu. ²⁷ Kwaviya Yohana niyo iyo yolongigwa muna Yamaandiko Yelile, 'Mulungu kalonga, nizamtuma msenga wangu yakulongolele, iyo kezaisasala nzila yako.' ” ²⁸ Maabaho Yesu kakomeleza kwa kulonga, “Habule yeli mkulu kufosa Yohana muna iwanhu wose wa isi ino yose. Mbali munhu ija yeli mdodo ng'hani muna ufalume wa Mulungu ni mkulu kufosa Yohana.”

²⁹ Wanhu wose, na hata wasola kodi viwahulike yayo, watogola malagilizo yelile ya Mulungu kwaviya wakala wabatizigwa na Yohana. ³⁰ Mbali Mafalisayo na wafundiza malagilizo walema kumuhulika Mulungu kwaviya walema kubatizigwa na Yohana.

³¹ Iviya Yesu kagendelela kulonga, “Vino niwalinganyize na choni wanhu wa ulelwa uno? Ni wanhu walingile vilihi? ³² Walinga fana wana wakalile kudigulilo. Bumbila dimwe dodigutula bumbila dimwenga, 'Chiwatoweleni chilonge-longe, mbali hamuvinile, chimba wila wa ndilo, mbali hamulilile!' ³³ Yohana Mbatizi keza, wala hadile na hang'wile divai, mbali mweye mulonga, 'Kana chinyamkela!' ³⁴ Mwana wa Munhu keza, koja na kung'wa na mweye mulonga, 'Munhu ino mmelo na mulevi, mbwiya wa wasola kodi na weli na uhasanyi!' ³⁵ Mbali ubala wa Mulungu ulagusigwa kuwa kweli kwa waja wose woutogola.”

Yesu mwiikaye ya Saimoni Mfalisayo

³⁶ Mfalisayo imwe kamgoneka Yesu kuja ndiya ya ichilo hamwe nayo. Ivo Yesu kahita kuikaye ya Mfalisayo iyo, kakala na kuja ndiya. ³⁷ Muna dibululu diya, kukala na mama imwe yeli na uhasanyi. Viyahulike kuwa Yesu koja mwiikaye ya Mfalisayo iyo, keza na nyhupa ya alibasta imemile mafuta yonung'hila goya ng'hani. ³⁸ Kema habehi na magulu ya Yesu, kalila na masozi yake yalagalila mmagulu ya Yesu. Maabaho mwanamke iyo kayahangusa magulu ya Yesu kwa mvili zake, maabaho kayanonela na kuyaboboda mavuta yaja. ³⁹ Mfalisayo ija yoyamgoneke Yesu viyawone yayo, kailongela muna umoyo wake, “Munhu ino one yawile mulotezi wa Mulungu, yahavimanyile kuwa mwanamke ino yoyondalisa ni mwene uhasanyi!”

⁴⁰ Yesu kamulongela Mfalisayo iyo, “Saimoni, nolonda nikulongele chinhu.”

Saimoni kalonga, “Ona Mfundiza, nilongele.”

⁴¹ Yesu kandusa kulonga, “Kukala na wanhu waidi wowakwazime hela kwa munhu yoyokwazimisha hela. Imwe kakwazima magana matano, na imwenga malongo matano. ⁴² Wose waidi wapotwa kuliha madeni yawo, ivo munhu ija yoyakwazimisha kawalekela wose. Vino yelishi viweli yondayamulonde ng'hani munhu ija yoyakwazimisha?”

⁴³ Saimoni kamwidika, “Nogesa ni ija yalekeligwe hela nyingi.”

Yesu kamulongela, “Kwidika goya.” ⁴⁴ Maabaho Yesu kamuhindikila mwanamke ija na kumulongela Saimoni, “Komuwona mwanamke ino? Ningila mwiikaye yako, huning'hile bule mazi ya kunawa magulu yangu, mbali mwanamke ino kayanava magulu yangu kwa masozi yake, na kayahangusa kwa mvili zake. ⁴⁵ Hunihokele kwa kuninonela, mbali kusongela viningile, mwanamke ino halekile kuyanonela magulu yangu.

⁴⁶ Hudibobode ditwi jangu mavuta, mbali mwanamke ino kayaboboda magulu yangu mavuta yonung'hila goya ng'hani. ⁴⁷ Nokulongela, mwanamke ino konilonda ng'hani kwaviya uhasanyi wake mwingi ulekeleligwa, ivo nayo konilonda ng'hani. Mbali munhu yoyalekeleligwe chidogo kolonda chidogo.”

⁴⁸ Maabaho Yesu kamulongela mwanamke ija, “Kulekeleligwa uhasanyi wako.”

⁴⁹ Wanhu wamwenga wowakalile haja wandusa kuiuzagiza, “Vino ino ni munhu waki yoyodaha kulekelela wanhu uhasanyi?”

⁵⁰ Yesu kamulongela mwanamke ija, “Kunihwila kwako kukukombola. Hita kwa tindiwalo.”

8

Wanaake wowaisondelele na Yesu

¹ Hamwande, Yesu kahita munayamabululu na vibululu, kogong'onda Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu. Wanahina longo na waidi wahita hamwe nayo. ² Wanaake wamwenga wowakalile walavigwa vinyamkela na kuhonyigwa mitamu yawo na Yesu iviya wawasondelele. Wawo wakala china Maliya, yatangigwe Magidalena, ija yoyalavigwe vinyamkela saba, ³ na Yoana mke wa Kuza, yoyakalile mkulu mwiidilundo da kwa Helode. Iviya wakala Suzana na wanaake wamwenga wengi. Wanaake wawo wakala womtaza Yesu na wanahina wake kwa vinhu yawo.

Simwe da muhandi

(Masayo 13:1-9; Maliki 4:1-9)

⁴ Lung'husesa lukulu lwa wanhu wakala womwizila Yesu kulawa chila bululu. Lung'husesa lwa wanhu viluiting'hane hamwe, Yesu kawalongela simwe dino,

⁵ “Muhandi kahita kumiza mbeyu. Viyakalile komiza mbeyu mumgunda, zimwenga zilagalila nzila, wanhu wofosa nzila wazibojoga na ndege wazija.

⁶ Zimwenga zilagalila hana ulongo uli muuluwe, na vizotile, zinyala kwaviya hakukalile na mazi muulongo. ⁷ Zimwenga zilagalila muna imiwa, zikula hamwe na miwa na miwa ija iziminya. ⁸ Zimwenga zilagalila muna ulongo unogile. Zikula na kulela, chila imwe miyanza gana.”

Yesu viyalongile yayo, kalandula dizi na kulonga, “Munhu yeli na magutwi ya kuhulika, na yahulike!”

Lungilo da masimwe

(Masayo 13:10-17; Maliki 4:10-12)

⁹ Wanahina wake wamuuzwa Yesu, “Simwe dino fambulu jake choni?”

¹⁰ Nayo kawedika, “Niwatenda mweye muzimanye Mbuli za Ufalume wa Mulungu. Mbali kwa wanhu wamwenga, nowalongela kwa masimwe, muladi,

‘walole mbali sekewawone,
na wahulike mbali sekewavimanye.’

Yesu kofambula simwe da muhandi

(Masayo 13:18-23; Maliki 4:13-20)

¹¹ “Dino ijo fambulu da simwe dino, Mbeyu zolagusa mbuli ya Mulungu. ¹² Mbeyu ziya zozilagalile nzila zolagusa wanhu wowohulika Mbuli ya Mulungu, mbali Mwihi kokwiza na kuisola Mbuli iyo mwiiimizoyo yawo muladi sekewatogole na kukomboligwa. ¹³ Mbeyu zozilagalile muulongo uli muuluwe zolagusa wanhu wowohulika Mbuli ya Mulungu na kuihokela

kwa deng'ho, mbali wabule mizizi haiwengila ng'hani bule muimizoyo yawo. Waitogola kwa lusita luguhi muhala, mbali wahagezigwa woileka. ¹⁴ Mbeyu zozilagalile munaimiwa zolagusa wanhu waja wowohulika Mbuli ya Mulungu, mbali viwogendelela, Mbuli iyo ya Mulungu yominyigwa-minyigwa na tabu na deng'ho na vinhu va isi. Wanhu wawo hawalela matunda yoyose. ¹⁵ Na mbeyu zozilagalile udongo unogile zolagusa wanhu kutogola Mbuli ya Mulungu, woihokela na kuitegeleza kwa mizoyo yawo yose, na wofunya umoyo mbaka walela matunda.

Chitasa chigubikwe na nongo

(Maliki 4:21-25)

¹⁶ “Wanhu hawawasha chitasa na kuchigubika na nongo hebu kuchika muuvungu, mbali wochika ha ichingolobweda muladi wanhu wahengila mnyumba wawone bung'hulo jake.

¹⁷ “Chochose chochifisigwe chizakuwa wazi, na chochose chochigubikigwe, chizagubuligwa na kugaligwa kuna dibung'hulo.

¹⁸ “Muiteganye kwa yaja yomuhulika, kwaviya munhu yeli na chinhu kezakongezeligwa, na munhu yelibule chinhu mbali kagesa kana chinhu, kezahokigwa hata chiya chidodo choyogesa kuwa kanacho.”

Mami yake na ndugu zake Yesu

(Masayo 12:16-50; Maliki 3:31-35)

¹⁹ Baho mami yake na ndugu zake Yesu wamuhitila, mbali hawadahile kumkwenhukila habehi kwaviya lung'husesa lwa wanhu lukala lukulu.

²⁰ Munhu imwe kamulongela Yesu, “Mami yako na ndugu zako wakunze, wolonda kukuwona.”

²¹ Yesu kawedika wanhu wose, “Mami yangu na ndugu zangu ni waja woihulika mbuli ya Mulungu na kuitogola.”

Yesu kodibwakila beho kulu

(Masayo 8:23-27; Maliki 4:35-41)

²² Siku dimwe Yesu kakwela ngalawa hamwe na wanahina wake, kawalongela, “Chikanhe lamba mbaka umwambu.” Baho wandusa mwanza.

²³ Viwakalile muumwanza, Yesu kagona nhongo. Bahobaho, beho kulu ng'hani diza mudilamba, ngalawa yandusa kumema mazi, wose wakala wogaya ng'hani. ²⁴ Wanahina wamuhitila Yesu, wamulamsa na kumulongela, “Mndewa, Mndewa! Chodanganika!”

Yesu kalamka, kadibwakila beho diya na mawimbi ya mazi, navo vihipika hupii, kuwa zinziwa. ²⁵ Maabaho Yesu kawalongela, “Uhuwilo wenu wakulihi?”

Mbali wawo wazanywa na kudumba, wailongela wenyewo, “Ino iyo yelihi? Kobwakila beho kulu na mawimbi, navo vomuhulika!”

Yesu komuhonya munhu yeli na vinyamkela

(Masayo 8:28-34; Maliki 5:1-20)

²⁶ Yesu na wanahina wake wagendelela na mwanza. Wafika mhwani ya isi ya Wagelasi yili umwambu wa dilamba da Galilaya. ²⁷ Viyakalile yolawa mwiingalawa, kaiting'hana na munhu imwe wa bululu diya yeli na vinyamkela. Munhu iyo havalile walo kwa lusita mwingi, wala hakalile ukaye, mbali kuna yamaleme. ²⁸ Viyamuwone Yesu, kalila kwa dizi kulu, kaibwanha muyamagulu ya Yesu, kalandula dizi na kulonga, “Yesu, Mwana wa Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani! Vino kolonda kunitenda choni? Nokulamba, sekeunigaze!” ²⁹ Munhu iyo kalonga ivo kwaviya Yesu kavibwakila vinyamkela vimulawe. Miyanza mingi vinyamkela ivo vikala vomwizila

munhu iyo. Ingawa wanhu wakala wamzingiliza makono yake kwa vizuma na magulu yake kwa mhingu na kumwika muukalizi, mbali kadaha kubena vizuma na mhingu vowamzingilizile, na vinyamkela vingala mbaka kudibwilingu.

³⁰ Yesu kamuuzwa, “Zina jako nani?”

Nayo kedika, “Zina jangu Lung’husesa.” Kedika ivo kwaviya kakala na vinyamkela vingi. ³¹ Vinyamkela viya vimulamba Yesu sekeyavigume mudikombo ditali dilibule uhelelo.

³² Habehi na hanhu haja hakala na bumbila da nguluwe wowakalile woja mmulima. Ivo vinyamkela wamulamba Yesu yavilekelele vikawengile nguluwe wawo, nayo Yesu kavitogolela. ³³ Vinyamkela vimulawa munhu iyo na vihita muzinguluwe. Bumbila jose da zinguluwe dikimbila kuingema ya dilamba da Galilaya, wengila mudilamba na wadanganika mmazi.

³⁴ Wadimi wa zinguluwe viwawonile chiya chochilawilile, wakimbila, wapwilisa mbuli izo muna yamabululu na muna ivibululu. ³⁵ Wanhu wahita kuwona chiya chochilawilile. Viwafikile kwa Yesu, wamuwona munhu ija yalawigwe na chinyamkela kakala muna yamagulu ya Yesu, kayawala viwalo, na nzeweze zake zimbwelela. Wanhu wose wadumba. ³⁶ Na waja wawonile yalawilile wamuwona wawasimulila viya munhu ija yakumbigwe na chinyamkela viahonyigwe. ³⁷ Maabaho wanhu wose wa isi ya Wagelasi wamulamba Yesu yasegele kumwawo kwaviya wakala wodumba ng’hani. Ivo Yesu kakwela muingalawa, kahita. ³⁸ Munhu ija yalawigwe na vinyamkela kamulamba Yesu yahita hamwe nayo.

Mbali Yesu kamulaga na kamulongela, ³⁹ “Bwela ukaye ukamulongele chila munhu yose Mulungu yoyakutendele.”

Ivo munhu ija kahita chila hanhu muna dibululu jose, kawalongela wanhu mbuli zose ziyatendiligwe na Yesu.

Mndeke wa Yailo na mwanamke yoyadalise walo da Yesu (Masayo 9:18-26; Maliki 5:21-43)

⁴⁰ Yesu viyabwelile ubanzi umwenga wa dilamba, wanhu wamuhokela kwa deng’ho kwaviya wose wakala wongozela. ⁴¹ Maabaho keza munhu imwe yoyatangigwe Yailo yakalile mkulu wa Kaye ya kutosela. Kaibwanha muyamagulu ya Yesu, kamulamba yahite ukaye yake ⁴² kwaviya mndeke wake yoyelekigwe yaidumwe kakala habehi kudanganika. Mndeke iyo kakala na miyaka longo na midi.

Yesu viyakalile kohita, wanhu wakala womsung’ha-sung’ha chila ubanzi mwiinzila. ⁴³ Muna dibumbila diya dodi mmemele Yesu kukala na mwanamke yoyakalile na utamu wa kulawa damu kwa miyaka longo na midi. Kakala kasang’hanila vinhu vake vose kwa waganga, mbali habule yoyadahile kumuhonya. ⁴⁴ Mwanamke iyo kamsondelela Yesu hachisogo, maabaho kadalisa mhindo ya walo da Yesu. Bahobaho damu ileka kumulawa. ⁴⁵ Yesu kauza, “Yelihi yoyanidalise?”

Wanhu wose wabela. Mbali Petili kamulongela, “Mndewa, wanhu wakuzunguluka na kukusung’ha-sung’ha!”

⁴⁶ Mbali Yesu kalonga, “Kuna munhu kanidalisa, kwaviya niwona ludabwa lwa uhonyaji lunilawa.” ⁴⁷ Mwanamke ija viyawone kuwa hadaha kuifisa bule, keza kogudemeka, kaibwanha muyamagulu ya Yesu. Maabaho kamulongela Yesu haiwanhu wose chimu cha kumdalisa Yesu, na viya viahonyigwe bahobaho. ⁴⁸ Yesu kamulongela, “Mndeke wangu, kunihuwila niye kukuhonya. Hita kwa tindiwalo.”

⁴⁹ Yesu viyakalile kolonga yayo, keza munhu kulawa kuikaye ya mkulu wa kaye ya kutosela. Kamulongela Yailo, “Mndeke wako kamala kudanganika. Sekeungaze Mfundiza.”

⁵⁰ Mbali Yesu viyahulike yayo, kamulongela Yailo, “Sekeudumbe, huwila muhala na mndeke wako kezahona.”

⁵¹ Viyafikile kuikaye ya Yailo, halondile munhu kwingila hamwe nayo, mbali Petili, Yohana, Yakobo, tati yake na mami yake mndeke ija. ⁵² Wanhu wose wakala wolila na kwimba wila wa usungu kwa ichimu cha mwana yoyadanganike. Yesu kawalongela, “Sekemulile kwaviya mwana hadanganike bule, kagona nhongo muhala.”

⁵³ Wanhu wamseka Yesu kwaviya wavimanya kuwa mndeke ija kadanganika kamala. ⁵⁴ Mbali Yesu kamwamha mkono, kamulongela, “Mwanangu, lamka!” ⁵⁵ Ugima umbwelela mndeke ija, na bahobaho kalamka. Maabaho Yesu kawalagiliza wamwing’he ndiya. ⁵⁶ Tati yake na mami yake wazanywa ng’hani, mbali Yesu kawalongela sekewamulonge munhu yoyose dodilawilile.

9

Yesu kowatuma wanahina longo na waidi

(Masayo 10:5-15; Maliki 6:7-13)

¹ Yesu kawatanga hamwe wanahina wake longo na waidi na kaweng’ha ludabwa na udahi wa kulava vinyamkela na kuhonya watamu. ² Maabaho kawatuma wahite kupetela mbuli ya Ufalume wa Mulungu na kuhonya watamu. ³ Kawalongela, “Sekemusole chinhu chochose munaumwanza wenu. Sekemusole mhome, wala ndiya, wala hela, wala viwalo vidi. ⁴ Na kaye yoyose yondamwingile na kuhokeligwa, kaleni umo mbaka vondamulawe mudibululu ijo. ⁵ Na wanhu wahalema kumuhokelani, segeleni bululu ijo na kung’huneni matimbwisi ya magulu yenu kuwa ukalangama kumwawo kuwa wawalema.”

⁶ Wanahina wasegela na wahita muna ivibululu vose, wahapetela Mbuli Inogile na kuwahonya watamu chila hanhu.

Mfalume Helode kodumba

(Masayo 14:1-12; Maliki 6:14-29)

⁷ Sambu mtawala Helode kahulika mbuli zose zozisang’anigwe, ivo kakala na mwazanyo kwa viya wakala wolonga, “Yohana Mbatizi kazilibuka.”

⁸ Wamwenga walonga Eliya kalawilila, wamwenga walonga imwe wa walotezi wa Mulungu wa umwaka kazilibuka. ⁹ Mbali Helode kalonga, “Yohana nimkanha iditwi. Vino ino yonihulika mbuli zake iyo yelihi?” Kagendelela kugeza kumuwona Yesu.

Yesu koweng’ha ndiya wanhu wengi

(Masayo 14:13-21; Maliki 6:30-44; Yohana 6:1-14)

¹⁰ Watumigwa viwabwelile, wamulongela Yesu chila chinhu chiwattendile. Yesu kawasola waidumwe, kahita nawo mbaka bululu ditangigwe Besisaida. ¹¹ Mbali wanhu viwamanyile, wamsondelela. Yesu kawahokela, kalonga nawo mbuli za Ufalume wa Mulungu na kawahonya wanhu wakalile wolonda kuhonyigwa.

¹² Zuwa vidikalile doswa, wanahina longo na waidi wamuhitila na wamulongela, “Walage wanhu wahite muna ivibululu na muna imigunda ili mmabehi muladi wapate ndiya na hanhu ha kugona, kwaviya hano hachili ni chuwala muhala.”

¹³ Mbali Yesu kawedika, “Weng’heni mweye ndiya waje.”

Wawo wamwidika, “Cheye chinayo magate matano na somba waidi muhala. Kolonda chihite chikawagulile ndiya wanhu wose wawo?”

¹⁴ Wanaalume muhala wakala magana malongo matano.

Yesu kawalongela wanahina wake, “Walongeleni wanhu wakale muna ivibumbila va wanhu malongo matano-matano.”

¹⁵ Baho wanahina watenda ivo, na wanhu wose wakala hasi. ¹⁶ Yesu kayasola yaja magate matano na somba waidi, kalola kuulanga, kamwing’ha hewela Mulungu. Maabaho kayamogola yamagate na somba, kaweng’ha wanahina wake wawagolele wanhu. ¹⁷ Wanhu wose waja na weguta. Wanahina wadondola vigelo longo na vidi va masigavu.

*Petili kotogola kuwa Yesu iyo Mulopozi
(Masayo 16:13-19; Maliki 8:27-29)*

¹⁸ Siku dimwe Yesu kakala kotambika yaidumwe. Wanahina wamwizila, nayo kawauza, “Vino wanhu wolonga niye yelihi?”

¹⁹ Nawo wamwidika, “Wamwenga wolonga Yohana Mbatizi, wamwenga wolonga weye Eliya, na wamwenga wolonga kwa imwe wa walotezi wa umwaka yoyazilibuke.”

²⁰ Nayo kawauza, “Na mweye molonga niye yelihi?”

Petili kedika, “Weye Chilisito, Mulopozi usaguligwe na Mulungu.”

²¹ Maabaho Yesu kawagoma ng’hani sekewamulongele munhu yoyose chinhu chino.

*Yesu kolonga mbuli ya manhesa yake na ifa
(Masayo 16:20-28)*

²² Iviya Yesu kawalongela, “Mwana wa Munhu nholondeka kugazigwa ng’hani na kulemigwa na walala na wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo. Kezakomigwa, mbali siku deketatu hamwande kezazilibuka.”

²³ Maabaho kawalongela wanhu wose, “Munhu yoyose yolonda kunisondelela nayaileme mwenyewo na yaitwike msalaba wake, maabaho yanisondelele. ²⁴ Kwaviya munhu yoyose yolonda kukombola ugima wake kezawagiza, mbali yoyose yondayawagize ugima wake mwenyewo kwa kuniwinza niye kezaukombola. ²⁵ Vino munhu yahapata chila chinhu muna iisi yose, mbali kawagiza ugima wake, munhu iyo kapata choni chinogile?”

²⁶ Munhu yoyose yoyoniwonela chinyala niye na mafundizo yangu, Mwana wa Munhu kezamuwonela chinyala vodayeze muna utunhizo wake, na muna utunhizo wa Tati yake, na wasenga wa kuulanga welile wa kuulanga.

²⁷ Nomulongelani kweli, wabahano wanhu haweza danganika mbaka wauwone Ufalume wa Mulungu.”

*Lukuli lwa Yesu logaluka
(Masayo 17:1-8; Maliki 9:2-8)*

²⁸ Siku nane kulawa viyalongile mbuli zino, Yesu kawasola Petili na Yohana na Yakobo, kahita nawo kuumulima kutosa. ²⁹ Yesu viyakalile kotosa, chihanga chake chigaluka na walo jake diwa zelu chwee! ³⁰ Bahobaho wanhu waidi wakala wolonga nayo. Wanhu wawo wakala Musa na Eliya, ³¹ wawoneka muna utunhizo wa kuulanga, na walonga na Yesu mbuli za ifa yake yonda itendeke Yelusalemu. ³² Petili na wayage wakala wokuluzi, mbali viwalamke wauwona utunhizo wa Yesu na wanhu waidi wakalile wema hamwe nayo. ³³ Wanhu waja viwamulekile Yesu, Petili kamulongela Yesu, “Mwenevale, vinoga cheye chikale hano. Leka chizenge vizewe vitatu,

chimwe chako, na chimwe cha Musa, na chimwe cha Eliya.” Petili kakala havimanyile bule chiyolonga.

³⁴ Petili viyakalile kogendelela kulonga, wingu dilawilila, diwagubika na kungugu jake, na wanahina wadumba ng'hani viwagubikigwe na wingu ijo. ³⁵ Dizi dilonga kulawa kudiwingu, “Ino iyo Mwanangu yonimsagule, mtegelezeni yeye!”

³⁶ Dizi vidihupike, Yesu kawoneka yaidumwe. Wanahina wanyamala na hawamulongele munhu yoyose mbuli izo zowaziwone kwa lusita luja.

*Yesu komuhonya mbwanga yeli na vinyamkela
(Masayo 17:14-18; Maliki 9:14-27)*

³⁷ Siku dekaidi Yesu na waja wanahina watatu wahulumuka kulawa kuumulima, na lung'husesa lukulu lwa wanhu luiting'hana na Yesu. ³⁸ Na munhu imwe munaulung'husesa luja lwa wanhu kalandula dizi jake, “Mfundiza! Nokulamba umulole mwanangu, ni mwanangu yaidumwe. ³⁹ Chinyamkela chinzenzeula na kumtenda yagute nyangi, kaidi chonguma chisango na hovu domulawa muumulomo, na hachimuleka hima! ⁴⁰ Niwalamba wanahina wako wamulave chinyamkela iyo, mbali wapotigwa.”

⁴¹ Yesu kawedika, “Vino mweye wanhu wa ulelo uno ulibule uhuwilo na uli na uhasanyi! Vino nizakala na mweye mbaka lini?” Maabaho kamulongela munhu ija, “Mgale imwana wako hano.”

⁴² Mbwanga ija viyezile, chinyamkela chimbwanha hasi na chinguma chisango. Yesu kachibwakila chinyamkela na kumuhonya mwana ija, maabaho kambweleza kwa tati yake. ⁴³ Wanhu wose wazanywa kwa udahi mkulu wa Mulungu.

*Yesu kolonga mwanza wekaidi mbuli ya ifa yake
(Masayo 17:22-23; Maliki 9:30-32)*

Wanhu viwakalile wang'hali wokwazanywa na vinhu viyatendile Yesu, kawalongela wanahina wake, ⁴⁴ “Sekemuzimize chino chonimulongeleni! Mwana wa Munhu kezatuligwa mmakono ya wanhu.” ⁴⁵ Mbali wanahina hawavimanyile bule fambulo da mbuli iyo, kwaviya difisigwa hawadahile kuvimanya bule, nawo wadumba kumuza Yesu.

*Yelihi yeli mkulu
(Masayo 18:1-5; Maliki 9:33-37)*

⁴⁶ Wanahina wa Yesu wasonga kuiuzagiza wenyewo kwa wenyewo yelihi yondoyawe mkulu viweli. ⁴⁷ Yesu kamanya magesa yawo, kamsola mwana mdoododo, kamwika habehi nayo. ⁴⁸ Maabaho kawalongela, “Munhu yoyose yoyomuhokela mwana ino kwa zina jangu, konihokela niye, na yoyose yoyonihokela niye, komuhokela yoyanitimile. Kwaviya munhu yeli mdodo vimwili, iyo mkulu kufosa wose.”

*Munhu yoyose hamtogolani mweye heli ubanzi wenu
(Maliki 9:38-40)*

⁴⁹ Yohana kamulongela Yesu, “Mndewa, chimuwona munhu kolava vinyamkela kwa zina jako. Chingomesa kutenda ivo kwaviya heli mwichibumbila chetu bule.”

⁵⁰ Yesu kamulongela Yohana na wanahina wamwenga, “Sekemungomese, kwaviya wanhu wowose wowomtogolani mweye wahamwe na mweye.”

Wanhu wa Samaliya wolema kumuhokela Yesu

⁵¹ Siku za kusoligwa kwa Yesu kuulanga viyakalile habehi, Yesu kalonda kuhita Yelusalemu. ⁵² Kawatuma wasenga wamulongolele, wahite kunachibululu mwiisi ya Samaliya kumsasalila chila chinhu. ⁵³ Mbali wanhu wa Samaliya hawamuhokele bule kwaviya wavimanya kuwa kohita Yelusalemu. ⁵⁴ Wanahina wake, Yakobo na Yohana viwawone ivo, wamuuzwa Yesu, “Mndewa, vino kolonda chiutange moto uhulumuke kulawa kuulanga uwalunguze wose?”

⁵⁵ Yesu kawahindikila kawabwakila. Kawalongela, “Hamuvimanyile bule muhe waki umulinawo, kwaviya Mwana wa Munhu hezile bule kubananga ugima wa wanhu, mbali kuwalopola.” ⁵⁶ Maabaho Yesu na wanahina wake wahita kunaichibululu chimwenga.

*Wowolondeka kuwa wanahina wa Yesu
(Masayo 8:19-22)*

⁵⁷ Viwakalile nzila, munhu imwe kamulongela Yesu, “Nizakusondelela kokose kondauhite.”

⁵⁸ Yesu kamulongela, “Matukwa wana mina, na ndege wa kuulanga wana mvulu, mbali Niye, Mwana wa Munhu nabule hanhu ha kugoneza ditwi jangu na kuhumula.”

⁵⁹ Yesu kamulongela munhu imwenga, “Nisondelele.”

Mbali munhu ija kalonga, “Mndewa, nileke teng’hu nikamuwande tati yangu.”

⁶⁰ Yesu kamwidika, “Waleke wadanganike wawawande wadanganike wawo, mbali weye hita ukaugong’onde Ufalume wa Mulungu.”

⁶¹ Munhu imwenga kalonga, “Mndewa, nizakusondelela, mbali teng’hu leka nikawalage ndugu zangu.”

⁶² Yesu kamulongela, “Munhu yoyose yasongile kulima maabaho kolola kuchisogo, hafaya kusang’hana usang’hano muna Ufalume wa Mulungu.”

10

Yesu kowatuma wanhu malongo saba na waidi

¹ Maabaho Mndewa kawasagula wanhu wamwenga malongo saba na waidi, kawatuma waidi waidi wamulongolele kuhita chila hanhu na chila bululu hoyalondile kuhita. ² Kawalongela, “Mavuno ni mengi, mbali wagobolaji ni wadodo. Ivo mpuleni Mndewa wa mavuno yagale wasang’hani wake muna mavuno yake. ³ Hiteni! Nomtumani mweye fana ng’hondolo mgati ya mbwizi. ⁴ Sekemusole mfuko, wala chigelo, wala vilatu. Na sekemwime na kumulamsa munhu yoyose nzila. ⁵ Kaye yoyose yondamwingile, mwanduse kulonga, ‘Tindiwalo diwe mwiikaye ino’ ⁶ Na yahawa umo munhu wa tindiwalo, ndamsa zenu za tindiwalo zizasigala na yeye. One kamwabule, tindiwalo jenu dizabwela kumwenu. ⁷ Kaleni mwiikaye iyo iyo, diyeni na ing’weni chochose chondawamwing’heni, kwaviya msang’hani kolondeka yapate yombe jake. Sekemuhame hame kulawa kaye imwe kuhita kaye imwenga. ⁸ Fana muhengila munadibululu na wanhu wahamuhokelani, diyeni chiya chondamwing’higwe. ⁹ Muwahonye watamu weli munadibululu ijo na muwalongele, ‘Ufalume wa Mulungu wa habehi na mweye.’ ¹⁰ Mbali fana muhengila mudibululu na wanhu walema kumuhokelani, foseni muna zinzila zawo na mulonge, ¹¹ ‘Hata matimbwisi ya dibululu jenu yeli mmagulu yetu choyakung’hunha yawe chilaguso kumwenu. Mbali molondeka muvimanye kuwa mbuli ino ya Ufalume wa Mulungu wa habehi

na mweye!’ ¹² Nomulongelani kweli, munaisiku ya nhaguso, Mulungu kezawawonela ubazi mkulu kwa Sodoma kufosa bululu ijo!”

Mabululu hayahuwila
(Masayo 11:20-24)

¹³ “Kwizagaya weye Kolazini kwizagaya! Weye Besisaida kwizagaya! Kwaviya fana mauzauza yoyatendeke hano yahatendeke Tilo na Sidoni, wanhu wake wahayawale viwalo va maguniya na kuihaka maivu kulagusa kuwa waleka uhasanyi wawo! ¹⁴ Munaisiku ya nhaguso Mulungu kewawonela ubazi kwa Tilo na Sidoni kufosa kumwako. ¹⁵ Na weye Kapelin-aumu! Vino kolonda kwiinula mbaka kuulanga? Bule! Kwizahumululisigwa mbaka kuzimu!”

¹⁶ Yesu kawalongela wanahina wake, “Munhu yoyose yoyomtegelezani mweye, konitegeleza niye, na yoyose yoyomulemani mweye, konilema niye. Na munhu yoyose yoyonilema niye, komulema ija yanitumile!”

Wanhu malongo saba na waidi wobwela

¹⁷ Hamwande wanhu waja malongo saba na waidi wabwela wodeng’helela, walonga, “Mndewa, hata vinyamkela vochihulika kwa zina jako!”

¹⁸ Yesu kawedika, “Nimuwona Lufyende, kahulumuka kulawa kuulanga fana lumwemwe. ¹⁹ Tegelezeni! Nimwing’hani udahi mweye, ivo mwiz-abojoga zoka na inge, mwizakuwa na udahi kwa wehi wenu wose. Hab-ule chinhu chonda chiwalumizeni. ²⁰ Mbali sekemudeng’helele kwaviya vinyamkela vomuhulikani, mbali deng’heleleni kwaviya mazina yenu yandikigwa kuulanga.”

Yesu kodeng’helela
(Masayo 11:25-27, 13:16-17)

²¹ Lusita lujaluja Yesu kadeng’helela kwa udahi wa Muhe wa Mulungu. Maabaho kalonga, “Tata, Mndewa wa ulanga na isi, nokwing’ha hewela kwaviya kuvifisa vinhu vino kwa wanhu wene nzewele na ubala, na kuvilagusa kwa wana wadoododo! Ona, Tata, ivo niivo voikunogeza.

²² “Tati yangu kaning’ha vinhu vose. Na habule yammanyile Mwana ila Tata, na habule yammanyile Tata mbali Mwana na yoyose Mwana yoyolonda kungubulila.”

²³ Maabaho Yesu kawahindikila wanahina wake na kalonga nawo waidumwe, “Wamweda wanhu waja wowoviwona vinhu vomuviwona mweye! ²⁴ Nomulongelani kweli, walotezi wa Mulungu wengi na wafalume wengi walonda kuwona chino chomuwona mweye, mbali hawadahile bule, na walonda kuhulika chino chomuhulika mweye, mbali hawadaha bule.”

Simwe da Msamaliya yanogile

²⁵ Hamwande mfundiza Malagilizo keza kwa Yesu muladi yamgeze, kamuuza, “Mfundiza, vino nitende choni niupate ugima wa siku zose?”

²⁶ Yesu kamwidika, “Vino malagilizo yolongaze? Weye koyamanyaze?”

²⁷ Munhu ija kamwidika, “Mulonde Mndewa Mulungu wako kwa moyo wako wose na kwa muhe wako wose na kwa ludabwa lwawo lose, na kwa nzewele zako zose. Mulonde mkaya miyago fana vouilonda mwenyewo.”

²⁸ Yesu kamwidika, “Kwidika goya. Tenda ivo na weye kwizakuwa mgima.”

²⁹ Mbali munhu ija kalonda kulagusa kanoga, ivo kamuuza Yesu, “Mkaya miyangu iyo yelihi?”

³⁰ Yesu kamwidika, “Kukala na munhu imwe yoyalawile Yelusalemu kuhita Yeliko. Wabavi wamgwila, wambawila vinhu vake, wamtowa na wamuleka habehi na kudanganika. ³¹ Baho kalawilila mkulu wa nhambiko kofosa muna inzila ija, mbali viyamuwone munhu ija yoyatowigwe, kagwaza. ³² Iviya na Mulawi viyafosile haja na kumuwona munhu yoyatowigwe, nayo kagwaza. ³³ Mbali Msamaliya imwe yoyakalile kofosa nzila ija kamfika munhu ija. Viyamuwone, kamuwonela ubazi. ³⁴ Kamkwenhukila habehi, kamfunga malonda yake na kuyaguma mavuta na divai. Maabaho kamkweza mchanyha ya chihogwe wake, kamgala mbaka kwiikaye ya wageni na kamwimiliza. ³⁵ Siku disondelele Msamaliya ija kamwing’ha dinali mbili mkulu wa mwene kaye ya wageni. Maabaho kamulongela, ‘Mkalize munhu ino. Hondanibwele nizakuliha chochose chousang’hanile.’ ”

³⁶ Maabaho Yesu kamuuzza munhu ija, “Vino mwa iwanhu waja iwataatu, yelihi yakalile mkaya miyage ija yatowigwe na wabavi?”

³⁷ Nayo kedika, “Ni ija yoyamuwonele ubazi.”

Yesu kamulongela, “Hita, na ukatende ivo ivo.”

Yesu kowalaula Masa na Maliya

³⁸ Yesu na wanahina wake viwakalile mwiinzila, kengila mwiichibululu. Mwanamke imwe yatangigwe Masa kamuhokela mwiikaye yake. ³⁹ Mwanamke ija kakala na ndugu yake yotangigwa Maliya, yoyakalile muyamagulu ya Mndewa. Nayo kakala kotegeleza mafundizo ya Yesu. ⁴⁰ Mbali Masa kakala kohunganika kwa sang’hano nyingi. Kamuhitila Yesu na kumuuzza, “Mndewa! Vino huwona ndugu yangu kanilekela sang’hano zose niidumwe?” Mulongele yeze yanitaze!

⁴¹ Mndewa kamwidika, “Masa, Masa! Kohunganika na kugaya kwa vinhu vingi, ⁴² mbali chochilondeka ni chimwe muhala. Maliya kasagula chinhu chinogile, na hachizasegeziga kumwake.”

11

Yesu kofundiza viilondeka kutosa (Masayo 6:9-13, 7:7-11)

¹ Siku dimwe Yesu kakala hanhu hamwe kotosa. Viyakomeleze, wanahina wake imwe kamulongela, “Mndewa, chifundize kutosa, fana Yohana Mbatizi viyawafundize wanahina wake.”

² Yesu kawalongela, “Muhatosa, longeni vino,

‘Tata,* Zina jako ditunhizigwe,

Ufalume wako wize. †

³ Uching’he diyelo ndiya yetu ya siku zose.

⁴ Chilekelele uhasanyi wetu,

fana cheye vochiwalekelela wowachitendele yehile.

Sekeuchingize muna yamagezo.’ ”

⁵ Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, “Chitende imwe wenu kahita kuikaye ya mbwiyake ichilo na kulonga, ‘Mbwiyangu, nyazime ndiya

⁶ kwaviya mbwiyangu yeli muumwanza keza ukaye yangu, na niye nabule ndiya cha kumwing’ha!’ ⁷ Na chitende ija mbwiyako yeli mnyumba kokwidika, ‘Nileke nihumule! Lwivi luhindigwa lumala, na niye na wanangu chigona. Sidaha bule kwinu ka na kukwing’ha chinhu chochose!’ ”

* **11:2** Tata: Maandiko yamwenga ya umwaka yokongeza, “Tati yetu uli kuulanga.” † **11:2** Tata: Maandiko yamwenga ya umwaka yakongeza, “Youlonda yatendeke, mwiisi fana uko kuulanga.”

⁸ Nomulongelani, hata fana hezasegela kukwing'ha kwaviya ni mbwiyake, mbali kwaviya vohuwona chinyala kugendelela kumpula, kezakwinuka na kukwing'ha chiulonda.

⁹ “Ivo nowalongelani, puleni na mweye mwizakwing'higwa, zahileni na mweye mwizapata, hodizeni na mwizavuguliligwa. ¹⁰ Kwaviya chila munhu yodayapule kezakwing'higwa, na chila munhu yodayazahile kezapata, na chila munhu yodayahodize kezavuguliligwa. ¹¹ Vino tata yelihi vimwili yodayapuligwe somba na mwanage kezamwing'ha zoka? ¹² Hebu yelihi yoyodaha kumwing'ha mwanage inge yahapula finga? ¹³ Fana mweye muli wehi muvimanya kuweng'ha wanenu vinhu vinogile, vino Tati yenu yeli kuulanga hezaweng'ha Muhe Yelile wanhu waja wowonpula?”

Yesu na Mwenembago

(Masayo 12:22-30; Maliki 3:20-27)

¹⁴ Siku dimwe Yesu kakala kolava chinyamkela chochimtendile munhu imwe yawe bubu. Chinyamkela vichimulawile, munhu ija kandusa kulonga. Lung'husesa lwa wanhu lwazanywa ng'hani. ¹⁵ Mbali wanhu wamwenga walonga, “Iyo kolava vinyamkela kwa udahi wa mwenembago, mkulu wa vinyamkela!”

¹⁶ Wanhu wamwenga walonda kumgeza Yesu, ivo wamulonda ya-tende mauzauza kulagusa kuwa kalawa kuulanga. ¹⁷ Mbali Yesu kayamany yowakalile woyagesa mwiimizoyo yawo, ivo kawalongela, “Ufalume wowose uhaigola wenyewo na kuitowa wenyewo kwa wenyewo haudaha kugendelela. Na kaye yahaigola yenyewo kwa yenyewo izakugwa. ¹⁸ Fana Lufyende yahaigola mwenyewo, vino ufalume wake wizakwimize? Mweye mwolonga kuwa niye nolava vinyamkela kwa udahi wa Mwenembago. ¹⁹ Fana miye nosang'hanila ludabwa lwa Mwenembago kulava vinyamkela, lelo wanhu wenu wolava vinyamkela kwa udahi wa yelihi? Wanhu wenu wawo wondawamtaguseni. ²⁰ Mbali fana nosang'hanila udahi wa Mulungu kulava vinyamkela, Ufalume wa Mulungu umwizilani umala.

²¹ “Munhu mwene ludabwa yoyoikaliza kaye yake kwa silaha, vinhu vake havizabawigwa. ²² Mbali munhu mwene ludabwa kumfosa yeye yaheza kumtowa, kezamuhoka silaha zake zose zoyakalile kozihuwila, na kusola vinhu vake.

²³ “Munhu yoyose heli na niye bule, kanilema. Na munhu yoyose yohayakunzagiza na niye, kopwililisa.

Kubwela kwa chinyamkela mwa munhu

(Masayo 12:43-45)

²⁴ “Chinyamkela yhamulawa munhu, chohita hanhu helibule mazi, chahazahila hanhu ha kuumula. One hachipatile hanhu ha kuumula, choilongela, ‘Nizaibwelela kaye yangu yoniilawile.’ ²⁵ Chihabwela na kuifika kaye yake ifyagiligwa na kuhambigwa, ²⁶ Kohita kusola vinyamkela vimwenga saba vili na ludabwa kufosa yeye. Navo vokwiza na kukala mwa munhu iyo. Baho hali ya munhu iyo iha kufosa ija ya umwaka.”

Deng'ho da kweli

²⁷ Yesu viyakalile kolonga mbuli izo, mwanamke imwe munaulung'husesa kalandula dizi jake kumulongela Yesu, “Kamweda mwanamke yoyakweleke na yoyakulelile!”

²⁸ Mbali Yesu kamwidika, “Wamweda waja wose wowoihulika mbuli ya Mulungu na kutenda viya voiwalonda kutenda.”

*Wanhu wolonda kuwona mauzauza
(Masayo 12:38-42)*

²⁹ Lung'husesa vilukalile lwoisung'ha-sung'ha kumzunguluka Yesu, Yesu kagendelela kulonga, "Welesi uno wihile wolonda chilaguso! Habule munhu yonda yaweng'he chilaguso mbali chilaguso cha Yona. ³⁰ Kwaviya fanaviya Yona viyakalile chilaguso kwa wanhu wa Ninawi, ivo ivo Mwana wa Munhu kezakuwa chilaguso kwa wanhu wa ulelo uno. ³¹ Muna isiku ya nhaguso, malikiya wa Sheba kezakwima na kuwatagusa wanhu wa ulelo uno, kwaviya kalawa isi yake na kuhita kutegeleza mafundizo ya ubala ya Mfalume Solomoni, na lelo munhu mkulu kumfosa Solomoni kabahano. ³² Muna isiku ya nhaguso, wanhu wa Ninawi wezakwima na kuwatagusa wanhu wa ulelo uno, kwaviya wawo wasamha uhasanyi wawo viwahulike mapetelo ya Yona. Nowalongela ukweli, hano hana munhu mkulu kumfosa Yona!

*Bung'hulo da lukuli
(Masayo 5:15, 6:22-23)*

³³ "Habule munhu yowasha chitasa na kuchifisa hebu kuchigubika kwa nongo. Mbali chitasa chokwikigwa haichingolobweda muladi wanhu wokwingila wawone bung'hulo. ³⁴ Meso yako ni chitasa cha lukuli lwako. Fana meso yako yowona, lukuli lwako lwose luna bung'hulo, mbali fana meso yako hayawona, iviya lukuli lwako lwose luna lwiza. ³⁵ Mwolondeka kuvimanya kuwa chitasa chili mgati mmwenu sekechiwe lwiza. ³⁶ Ivo fana kuna bung'hulo, na habule hanhu heli na lwiza, maabaho bung'hulo dizakuwa chila hanhu, fana viya chitasa vochikumwemwesela na bung'hulo jake."

*Yesu kowalonga vihile Mafalisayo na wafundiza Malagilizo
(Masayo 23:1-36; Maliki 12:38-40)*

³⁷ Yesu viyamalile kulonga, Mfalisayo imwe kampula yahite kumwake yakaje ndiya hamwe nayo. Ivo Yesu kahita na kakala hasi, kandusa kuja. ³⁸ Mfalisayo iyo kazanywa ng'hani viyamuwone Yesu koja bila ya kunawa makono yake. ³⁹ Mndewa kamulongela, "Mweye Mafalisayo mwosunha nhungo na chano kwa kunze, mbali mgati mmwenu mumema uhokaji na wihi. ⁴⁰ Wabozi mweye! Vino siyo Mulungu yoyaumbile kunze, siyo ija ija yoyaumbile mgati? ⁴¹ Mbali muweng'he ngaye-ngaye vimwili navo, na Mulungu kekadeng'helela chila chinhu chomuchitenda.

⁴² "Mwizagaya mweye Mafalisayo! Kwaviya mwolava zaka za viungo na mboga fana bwasi na mnavu na chila mboga zimwenga za mayani, mbali mwoleka kutenda yanogile kwa wanhu na kumulonda Mulungu. Mulondeka teng'hu muwe wanhu wene kutenda yanogile haulongozi wa Mulungu, na wowomulonda Mulungu, bila kuleka kulava zaka.

⁴³ "Mwizagaya mweye Mafalisayo! Kwaviya mwolonda kukala kuna ivigoda va haulongozi muna zikaye za kutosela, na kulamsigwa munayam-agulilo. ⁴⁴ Mwizagaya kwaviya mulinga fana maleme yelibule vilaguso, na wanhu wofosa mchanyha yake bila kuvimanya."

⁴⁵ Imwe wa wafundiza Malagilizo kamulongela, "Mfundiza, viulonga ivo kochiliga cheye!"

⁴⁶ Yesu kamwidika, "Na mweye wafundiza Malagilizo mwizagaya! Kwaviya mwowatwika wanhu mbahasha zizamile ng'hani, wala mweye wenyewo hamuwataza hata kwa chidole muhala. ⁴⁷ Mwizagaya! Mwozenga maleme ya walotezi wa Mulungu wowakomigwe na wasaho zenu. ⁴⁸ Na mweye sambu mwawakalangama na chiya chowatendile

wasaho zenu, wawakoma walotezi wa Mulungu, na mweye mwowazengela maleme. ⁴⁹ Maabaho iviya Ubala wa Mulungu ulonga, 'Nizawatumu walotezi wa Mulungu na watumigwa, mwizawakoma wamwenga na kuwawinga wamwenga.' ⁵⁰ Ivo wanhu wa ulelo uno wolondeka kutagusigwa kwa damu ya walotezi wa Mulungu wose kusongela kulumbigwa kwa isi yose, ⁵¹ kusongela kukomigwa kwa Abeli mbaka kukomigwa kwa Zakaliya, yoyakomigwe hagati ya chilingo na hanhu helile. Ona, nowalongela lukolo luno luzatagusigwa kwa kuwakoma wawo wose.

⁵² "Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo! Kwaviya muifisa mvugulilo ya lwivi lwa kaye ya kuvimanyila. Mweye wenyewo hamwingila, na muwalema hata waja wowolonda kwingila!"

⁵³ Yesu viyasegele hanhu haja, Mafalisayo na wafundiza Malagilizo wandusa kumulonga vihile na wamuuzwa mbuli nyingi, ⁵⁴ wageza kumsepasepa muladi wangwile kwa mbuli zihile zondayadahe kulonga.

12

Yesu kolemesa udelenya (Masayo 10:26-27)

¹ Lung'husesa lukulu lwa wanhu luiting'hana mbaka wanhu wakala woi-bojoga. Yesu kandusa kuwalongela wanahina wake teng'hu, "Iteganyeni na lusu da Mafalisayo da udelenya. ² Chinhu chochose chigubikigwe chizagubuligwa, na chochifisigwe chizamanyika. ³ Yoyose yamulongile muulwiza yezahulikigwa imisi, na yoyose yamuyalongile kwa kunyong'onya mwuidumwe yezagong'ondwa kuichisuwili.

Yelihi wa kudumbigwa (Masayo 10:28-31)

⁴ "Nomulongelani wambwiya zangu, sekemuwadumbe wanhu wawo wowolukoma lukulu, maabaho hawadaha bule kutenda chinhu chochose chihile. ⁵ Nizamulagusani wa kumdumba. Mdumbeni Mulungu, yahamala kumkoma munhu kodaha kumwasa jehnamu. Nomulongelani, mdumbeni yeye!

⁶ "Vino videge vitano haviuzigwa kwa sente mbili? Mbali vivili, habule chochimizigwa na Mulungu. ⁷ Hata nyele za mmatwi yenu zipetigwa zose. Ivo sekemdumbe kwaviya mweye munoga ng'hani kufosa shole wengi!

Kumtogola na kumulema Chilisiko Mkombola (Masayo 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

⁸ "Nomulongelani kweli, munhu yoyose yoyonitogola haulongozi ha wanhu, Mwana wa Munhu nayo kezamtogola haulongozi ha wasenga wa kuulanga wa Mulungu. ⁹ Mbali munhu yoyose yonda yanileme haulongozi ha wanhu, Mwana wa Munhu nayo kezamulema haulongozi ha wasenga wa kuulanga wa Mulungu.

¹⁰ "Munhu yoyose yonda yalonge mbuli ihile kwa Mwana wa Munhu kezalekeleligwa, mbali munhu yoyose yonda yamulige Muhe Yelile hezalekeleligwa bule.

¹¹ "Vondawamgaleni haulongozi ha kaye za kutosela na watawala na walangulizi, sekemuwe na lugano kuwa mwizalanga choni na mwizakwidika choni. ¹² Kwaviya Muhe Yelile keza mfundizani lusita luja luja yomulondigwa kuyalanga."

Simwe da tajili mbozi

¹³ Munhu imwe munaulung'husesa luja kamulongela Yesu, "Mfundiza, mulongele ndugu yangu chiigolele uhazi wetu."

¹⁴ Yesu kamwidika, "Mbwiyangu, vino yelihi yoyanikile niye kuwa msemi hebu mgolaji wa vinhu venu?" ¹⁵ Maabaho Yesu kalulongela lung'husesa, "Itoganyeni na ugila, kwaviya ugima wa munhu hauli muna ivinhu viyeli navo!"

¹⁶ Maabaho Yesu kawalongela simwe, "Kukala na tajili imwe yoyakalile na mgunda woumulele ng'hani. ¹⁷ Tajili iyo kagesa muumoyo wake, 'Lelo nizatendaze? Nabule hanhu ha kwika mavuno yangu.' ¹⁸ Maabaho kailongela, 'Nizatenda vino, nizabomola madungu yangu na kuzenga makulu ng'hani. Umo nizakwika nafaka na vinhu vangu vose vinogile. ¹⁹ Maabaho nizaulongela moyo wangu, Lelo kunavo vinhu vinogile vingi vowiikile ngama ya kusang'hanila kwa miyaka mingi. Ivo humula uje na ung'we na udeng'helele!' ²⁰ Mbali Mulungu kamulongela munhu ija, 'Mbozi weye! Chilo cha diyelo nonda ugima wako! Vino vinhu vouvikile mwenyewo vizakuwa va yelihi?' "

²¹ Yesu kakomelezela kwa kulonga, "Vino ivo vondaiwe kwa munhu yoyoimemezela vinhu kwa ichimu chake mwenyewo, mbali havika vinhu vake kwa Mulungu."

Muhuwile Mulungu (Masayo 6:25-34)

²² Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, "Sekemuwe na lugano kwa ichimu cha ndiya chomulonda muladi kuwa wagima, wala viwalo vomulonda kwa ichimu cha ng'huli zenu. ²³ Kwaviya ugima ni bola kufosa ndiya na lukuli ni bola kufosa viwalo. ²⁴ Loloni mahowe, hawahanda na hawagobola na wabule dungu, mbali Mulungu kowaliza. Mweye munoga ng'hani kufosa ndege! ²⁵ Yelihi hagati yenu kwa kuigiza kodaha kongeza hata fana dimwe muna ugima wake? * ²⁶ Lelo fana hamudaha kutenda chinhu chidodo fana icho, habali mugaiye vinhu vimwenga? ²⁷ Loloni maluwa ya kumbago viyonogeza, hayasang'hana usang'hano wala hayaitendela viwalo. Mbali nomulongelani, hata Mfalume Solomoni mwenyewo na ukulu wake wose hanawahi kuiyawala walo dinogile fana luwa dimwe muna yamaluwa yayo. ²⁸ Fana Mulungu koyayawaza ivo mayani ya kumbago, yaja diyelo yauko na igolo yokwasigwa muumoto, vino hezamtendelani mweye mengi ng'hani? Vilihi mweye wanhu muli na uhuwilo mdodo!

²⁹ "Ivo sekemuwe na lugano kuwa mwizakuja choni hebu mwizakung'wa choni. ³⁰ Kwaviya wanhu wohawammanyile Mulungu wogaiya vinhu ivo. Tati yenu kavimanya kuwa mohitaji vinhu ivo. ³¹ Mbali teng'hu uzahileni Ufalume wa Mulungu, na vinhu ivo vose mwizakwing'higwa.

Utajili kuulanga (Masayo 6:19-21)

³² "Sekemudumbe, mweye bumbila dodo, kwaviya Mulungu wenu kawasagulani kumwing'hani mweye ufalume. ³³ Chuuzeni vinhu venu vose na zihela mukaweng'he ngaye-ngaye. Itendeleni mifuko yohaisakala na kuikila ngama yenu kuulanga, uko haizahunguka. Uko wabavi hawadaha kuubawa, wala sondo hawadaha kuubananga. ³⁴ Kwaviya haja haili ngama yako, baho hondauwe moyo wako iviya.

Kaleni meso

* 12:25 Kongeza hata fana dimwe muna ugima wake, hebu kuitenda yawe mtali.

³⁵ “Isasaleni kwa josome dondadize, fungeni mkwiji muna ivigudi venu na vitasa venu viwe vokwaka. ³⁶ Muwe fana wanhu wowogozela mwenevale wawo, vodayabwele kulawa kunaisola. Vodayeze na kuhodiza, wadahe kumvugulila bahobaho. ³⁷ Wezadeng’helela ng’hani watumigwa waja mwenevale wawo vodayabwele kowafika wameso! Nomulongelani kweli, mwenevale iyo kezaifunga mkwiji mwiichigudi, kezakala nawo mwiimeza na kuwasang’hanila. ³⁸ Wezadeng’helela ng’hani hata fana yeheza ichilo chikulu hebu imitootondo kezawafika waisasala. ³⁹ Mbali muimanye mbuli ino, fana mwene kaye yahavimanyile fana yonda yeze mbavi, yahakalile meso. Wala sigambe yaileke kaye yake ibenigwe na mbavi. ⁴⁰ Na mweye iviya muisasale, kwaviya Mwana wa Munhu kezakwiza fana hamuimanyile bule.”

*Msang’hani mwaminika na heli mwaminika
(Masayo 24:45-51)*

⁴¹ Petili kamuuzwa, “Mndewa, vino simwe ijo kuchilongela cheye muhala, hebu wanhu wose?”

⁴² Mndewa kamwidika, “Vino yelihi msang’hani mwaminika na yeli na ubala, ija mwenevale wake yonda yamwike mchanyha ya wasang’hani wamwenga, na kuweng’ha wanhu yombe kwa lusita lwake?”

⁴³ Kezadeng’helela mtumwa ija fana mwenevale wake yaheza kezamfika kotenda ivo. ⁴⁴ Nowalongela kweli, mwenevale kezamwika msang’hani iyo uchanyha ya vinhu vake vose. ⁴⁵ Mbali msang’hani ija yahalonga muumoyo wake, ‘Mwenevale wangu kezakalama kubwela.’ Maabaho kasonga kuwatowa watumwa wamwenga walume na wanaake, maabaho kaja na kung’wa mbaka kakolwa. ⁴⁶ Mwenevale wa mtumwa ija kezakwiza muna dizuwa mtumwa ija dohadigesile na muna fana yohaimanyile bule. Nayo kezamkanha mtumwa ija vihande vihande, na kumwika hamwe na hawatogole kuhuwila.

⁴⁷ “Na mtumwa ija yavimanyile viyolonda mwenevale wake, mbali haisasale wala kutenda viyalondeke na mwenevale wake, mtumwa iyo keza-towigwa ng’hani. ⁴⁸ Mbali mtumwa yohavimanyile viyolonda mwenevale wake yavitende, nayo katenda vihile, mtumwa iyo kezatoigwa chidogo. Munhu yoyose yoyeng’higwe vinhu vingi, kumwake vizalondeka vinhu vingi, na munhu yoyose yoyeng’higwe vinhu vingi ng’hani, kumwake vizalondeka vinhu vingi ng’hani.

*Yesu kowatenda wanhu waibagule
(Masayo 10:34-36)*

⁴⁹ “Niza kubwinha moto mwiisi, na nilonda uwile waka umala! ⁵⁰ Ninawo ubatizo wonilondigwa niuhokele, na niye nogaya mbaka umale! ⁵¹ Vino mogesa kuwa niza kungalilani tindiwalo munaiisi? Hata chidogo! Sizile kugala tindiwalo mbali kuwabagula wanhu. ⁵² Kwaviya kusongela sambu, wanhu watano wa kaye imwe wezaihasanya, watatu kwa waidi na waidi kwa watatu. ⁵³ China tata wezaihasanya na wana wawo, na wana wezaihasanya na tati zawo. China mama wezaihasanya na wandeke zawo na wandeke wezaihasanya na mami zawo. Wakoi wa chike wezaihasanya na wakoi zawo, na wakoi wezaihasanya na wakoi wa chike.”

*Kuvimanya cha kutenda
(Masayo 16:2-3)*

⁵⁴ Yesu kawalongela wanhu, “Vimuwona mawingu yokwiza ubanzi wa ushwelo wa zuwa, baho molonga, ‘Mvula izatonya,’ na kweli yotonya. ⁵⁵ Na

Vimuwona vulavumbi dolawa ubanzi wa kusi, molonga, 'Kwizakuwa na vuke,' na yokuwa ivo. ⁵⁶ Mweye wadelenya! Modaha kuvimanya chihanga cha isi na ulanga, iwaze kuwa hamuvimanyile lusita luno?

Ilumbe na mwihhi wako
(Masayo 5:25-26)

⁵⁷ "Habali hamudaha kuilamulila wenyewo mbuli zinogile za kusang'hana? ⁵⁸ Kwaviya one mshitaka wako kokugala kwiichitala, iyohe uilumbe nayo muhawa mung'hali muna inzila. Fana si ivo msemi kezakugala kwa wakulu, nawo wezakwika mchifungo. ⁵⁹ Nokulongela, hwizalawa uko ng'o mbaka ulihe sente ya uhelelo."

13

Samheni uhasanyi wenu hebu mwizadanganika

¹ Na lusita ulo ulo, wanhu wamwenga wamulongela Yesu mbuli za Wagalilaya wowakomigwe na Pilato viwakalile womulavila nhosa Mulungu. ² Yesu kawedika, "Vino mweye mwogesa Wagalilaya wawo wakala washasanyi kufosa Wagalilaya wamwenga kwaviya wagaya ng'hani? ³ Siyo ivo bule! Nowalongela, one mweye iviya hamusamha uhasanyi wenu, na mweye wose mwizadanganika fana wawo. ⁴ Hebu mwogesa waja wanhu longo na wanane wowadanganike kwa kulagaliligwa na lingo uko Siloamu wakala na uhasanyi kufosa wanhu wose wakalile Yelusalemu? ⁵ Siyo ivo bule! Nowalongela, one mweye iviya hamusamha uhasanyi wenu, na mweye wose mwizadanganika fana wawo."

Simwe da mkuyu hawima

⁶ Maabaho Yesu kawalongela simwe dino, "Kukala na munhu yoyakalile na mtini kumgunda wake. Munhu ino kahita kulonda nhini, mbali hapatile bule. ⁷ Ivo kamulongela mwimilizi wa mgunda, 'Miyaka mitatu nikala nokwiza kulonda matunda muna umbiki uno wa mtini mbali sipatile chochose bule. Ukanhe! Habali ugendelele kuubananga?' ⁸ Mbali mwimilizi kamwidika, 'Mwenevale, uleke mwaka uno muhala, na niye nizauhaliwila, na kuugumila mboleya. ⁹ One uhema, vinoga! Mbali one hawimile, kwizaukanha.'"

Yesu komuhonya mwanamke muna Isiku ya Mhumulo

¹⁰ Muna Isiku ya Mhumulo, Yesu kakala kofundiza mwiikaye ya kutosela. ¹¹ Na baho hakala na mwanamke imwe yoyakalile na chinyamkela chochamhendile yawe mtamu kwa miyaka longo na minane. Kakala kaveduka na hadahile bule kugoloka. ¹² Yesu viyamuwonile, kamtanga, kamulongela, "Mama, kuhonyigwa utamu wako!" ¹³ Maabaho Yesu kamwikila makono mwanamke iyo, na bahobaho mwanamke iyo kagoloka, kamtunhiza Mulungu.

¹⁴ Mkulu wa kaye ya kutosela kehiligwa kwaviya Yesu kamuhonya munhu muisiku ya Mhumulo. Ivo kawalongela wanhu, "Kuna siku sita zozifaya kusang'hana usang'hano. Muna zisiku izo, izoni muhonyigwe, mbali sekemwize muna isiku ya Mhumulo!"

¹⁵ Mndewa kedika, "Mweye wadelenya! Vino yelihi vimwili hamfungula ng'ombe wake hebu chihongwe wake kulawa hanhu ha kudila na kungala kung'wa mazi muna Isiku ya Mhumulo? ¹⁶ Mwanamke ino ni mwana wa Bulahimu, nayo kafungigwa na Lufyende miyaka longo na minane ino. Vino hailondeke yafunguliligwe munaisiku ya Mhumulo" ¹⁷ Yesu viyamalile

kulonga ivo, wehi wake wawona chinyala, mbali wanhu wadeng'helela kwa mauzauza yoyatendile Yesu.

Simwe da mbeyu ndodo kufosa zose

¹⁸ Yesu kalonga, “Vino ufalume wa Mulungu ulinga choni? Vino nodaha kuulinganyiza na choni? ¹⁹ Ulinga fana chiya chochilawilila munhu viyohanda mbeyu ya haladali muna umgunda. Mbeyu ija yokula na kuwa biki kulu, na ndege wozenga mvulu muna yamatambi yake.”

Simwe da lusu
(Masayo 13:33)

²⁰ Yesu kawauza kaidi, “Vino Ufalume wa Mulungu niulinganyize na choni? ²¹ Ulinga fana lusu dodisoligwe na mwanamke na kudihanganya na mhishi nhatu za usage na usage wose ugongomoka.”

Lwivi lusingili
(Masayo 7:13-14, 21-23)

²² Maabaho Yesu kagendelela na mwanzo kuhita Yelusalemu. Viyakalile nzila, kafosela munayamabululu na mwiivibululu kuwapetela wanhu. ²³ Munhu imwe kamuza, “Mndewa, vino wanhu wadodo wawo wondawakomboligwe?”

Yesu kawedika, ²⁴ “Muyiyohe kwingila munaulwivi lusingili, kwaviya nomulongelani kuwa wanhu wamwenga wezageza kwingila, mbali wezapotigwa. ²⁵ Mwene kaye kezakwima na kuhinda lwivi, na mweye mwizakwima kunze na kuhodiza muhalonga, ‘Mwenevale, chivugulile ulwivi.’ Mbali yeye kezawedika, ‘Simmanyileni mweye wala komulawa!’ ²⁶ Na mweye mwizalanga, ‘Chiya na kung’wa hamwe na weye, na kufundiza muna ya mabululu yetu!’ ²⁷ Mbali kezalonga kaidi, ‘Nomulongelani simmanyileni mulawa kulihi. Segeleni kumwangu mweye mose motenda yehile!’ ²⁸ Muzalila na kugaya ng’hani vondamumuwone Bulahimu, Isaka, Yakobo na walotezi wa Mulungu wose wamuna Ufalume wa Mulungu, mbali mweye wenyewo mwasigwa kunze. ²⁹ Wanhu wezakwiza kulawa ubanzi wa ulawilo wa zuwa na ubanzi wa uswelo, na kulawa ubanzi wa kasikazini na ubanzi wa kusi, na wezakala na kuja muna Ufalume wa Mulungu. ³⁰ Maabaho wanhu waja haweli wenevale sambu wezakuwa wa wenevale, na wanhu waja wenevale sambu wezakuwa haweli wenevale.”

Yesu koionela ubazi Yelusalemu
(Masayo 23:37-39)

³¹ Lusita luja luja Mafalisayo wamwenga wamuhitila Yesu na kumulongela, “Segela hano uhite hanhu hamwenga, kwaviya Helode kolonda kukukoma.”

³² Yesu kawedika, “Hiteni mukamulongele ija tukwa, ‘Diyelo na igolo nolava vinyamkela na kuhonya watamu, na muna siku deketatu niza-komeleza usang’hano wangu.’ ³³ Hata ivo, nolondeka diyelo, igolo na chisindo nyamhe nzila yangu, kwaviya hailondeka mulotezi wa Mulungu yadanganike kunze ya Yelusalemu!

³⁴ “Weye Yelusalemu! Weye Yelusalemu! Kowakoma walotezi wa Mulungu na kuwatowa na mabwe watumigwa wa Mulungu wowatumigwe kumwako! Miyanza mingahi nilonda kuwakunzanya wanago fana viya kolo da nguku vodikunzagiza vifalanga vake hasi ya mabawa yake, mbali haulondile bule! ³⁵ Loleni, mulekeligwa kaye yenu ya Mulungu! Na niye nowalongela, hamwizaniwona kaidi ng’o mbaka vondamulunge, ‘Katemiligwa mate yokwiza kwa zina da Mndewa.’ ”

14

Yesu komuhonya munhu mtamu

¹ Siku imwe ya Mhumulo, Yesu kengila kuja mwiikaye ya mkulu wa Mafalisayo. Wanhu wakala womsepasepa Yesu. ² Munhu imwe yoyakalile na safula keza kwa Yesu. ³ Yesu kawauza wafundiza Malagilizo na Mafalisayo, “Vino Malagilizo yetu yotogola kumuhonya munhu munaisiku ya Mhumulo hebu hayatogola bule?”

⁴ Mbali wawo hawalongile chochose. Yesu kamwamha munhu ija na kamuhonya, maabaho kamuleka yahite. ⁵ Maabaho kawedika, “Yelihi vimwili ihawa mwanage hebu ng’ombe wake kadumbukila mwiichisima munaisiku ya Mhumulo hadaha kumulava?”

⁶ Mbali hawadahile kumwidika bule.

Unyendanyenda na ukalimu

⁷ Yesu viyawawonile wowagonikigwe wengi wasagula vigoda va kuu-longozi, kawalongela wose simwe dino, ⁸ “Uhagonikigwa na munhu kunaisola, sekeukale vigoda va kulongozi. Kwaviya munhu imwenga mkulu kukufosa weye kodaha kwiza, ⁹ na munhu yoyawagonikeni wose kokwiza kumwako na kukulongela, ‘Inege yakale ino.’ Baho kwizawona chinyala na kuhita kukala kuna ivigoda va kuchisogo. ¹⁰ Mbali weye uhagonikigwa utende vino, uhafika kuna didugila, hita ukakale kuna ivigoda va kuchisogo, muladi munhu ija yoyakugoneke yahakwizila, yakulonge, ‘Mbwiyanu, inuka wize ukakale kuna ivigoda va kuulongozi.’ Baho kwizatunhizigwa na wanhu wose wowakalile hamwe na weye. ¹¹ Kwaviya munhu yoyose yoitenda mwenyewo kuwa mkulu kezatendigwa kuwa mdodo, na munhu yoyose yoitenda mwenyewo kuwa mdodo kezatendigwa kuwa mkulu.”

¹² Maabaho Yesu kamulongela ija yoyakugoneke, “Uhatenda ndiya cha imisi hebu cha ichilo, sekeuwagoneke mbwiya zako hebu ndugu zako hebu wakaya wayago weli matajili. Kwaviya uhatenda ivo, wawo nawo wezaku-goneka mwiizikaye zawo, na ivo wezakuliha yaja youwatendele. ¹³ Mbali uhatenda dugila, wagoneke ngayengaye, vilema, mbetembete, na vipofu, ¹⁴ na weye kwizatemiligwa mate. Kwaviya wawo hawadaha kukuliha, Mulungu kezakuliha munaisiku ya kuzilibuligwa wanhu wanogile.”

Simwe da dugila kulu (Masayo 22:1-10)

¹⁵ Imwe wa wanhu waja wowagonekigwe viyahulike mbuli izo, kamulongela Yesu, “Kezamweda munhu ija yondayaje ndiya ya didugila kuna Ufalume wa Mulungu!”

¹⁶ Yesu kamulongela, “Munhu imwe katenda dugila da zengele na kawagoneka wanhu wengi. ¹⁷ Vilufikile lusita lwa kuja, kawatuma wasang’hani wake yakawalonge wageni, ‘Izoni, kwaviya sambu chila chinhu chisas-aligwa chimala!’ ¹⁸ Mbali wawo wagonekigwe hawagesile, kwaviya chila imwe kakala na usang’hano wake. Munhu wa mwanduso kamulongela mtumwa ija, ‘Nigula mgunda, ivo nolondeka nikaulole. Nokulamba unilekelele.’ ¹⁹ Munhu imwenga kalonga, ‘Nigula ng’ombe longo dimwe, sambu nohita kuwageza. Nokulamba unilekelele.’ ²⁰ Munhu imwenga nayo kalonga, ‘Nisola mke sambu, na kwa ichimu icho sidaha kwiza.’

²¹ “Msang’hani ija kahita, kamulongela mwenevale wake mbuli izo. Mwenevale viyahulike ivo, kehilwa, kamulongela mtumwa wake, ‘Lawa hima hima uhite kudikulugumbi na vichocholo va mabululu, uwalongelete ngayengaye na vilema na vipofu na mbetembete weze.’ ²² Mtumwa ija

kalonga, 'Mwenevale, yayo younilagilize yatendeka yamala, mbali hata sambu nyafasi yabaho.' ²³ Ivo mwenevale kamulongela mtumwa wake, 'Lawa kunze uhite kuzinzila na kuzimhaka, uwalongele wanhu weze muladi kaye yangu imeme.' ²⁴ Kwaviya nomulongelani kuwa, munaiwaja wowagonikigwe, habule hata imwe yonda yalanze ndiya ya dugila jangu!''

*Kugaya kwa ichimu cha kuwa mwanahina
(Masayo 10:37-38)*

²⁵ Baho lung'husesa Iwa wanhu vilukalile lomsondelela Yesu, Yesu kawahindikila, kawalongela, ²⁶ "Munhu yoyose yoyonisondelela mbali hamwihila tati yake na mami yake, muke wake na wanage, ndugu zake na walumbu zake, na one haihile yeye mwenyewo, hadaha bule kuwa mwanahina wangu. ²⁷ Munhu yoyose yohaupapa msalaba wake na kumsondelela, hadaha bule kuwa mwanahina wangu.

²⁸ "Yelihi vimwili mweye yahalonda kuzenga lingo, hakala teng'hu na kupeta galama, kulola kuwa kanazo hela za kuukomelezela usang'hano wake? ²⁹ Kwaviya fana yahandusa kuhimba chandusilo, hadaha kuukomeleza, wanhu wose wowowona chiyatendile wezamseka. ³⁰ Maabaho wezalonga, 'Munhu ino kandusa kuzenga, mbali hadahile kukomeleza usang'hano!'

³¹ "Hebu kuna Mfalume yelihi yahalonda kuhita kuitowa na Mfalume imwenga, hakala hasi teng'hu na kugesha kuwa yeye na wanhu magana longo kezadaha kuitowa na Mfalume mwene wanhu magana malongo maidi? ³² Fana yahawona hadaha, kowatuma wasenga wake wahite kwa Mfalume iyo yang'hali kutali wamulambe kuwe na tindiwalo. ³³ Iviya one munhu hadaha kuleka chila chiyeli nacho, hadaha kuwa mwanahina wangu.

*Munyu ulibule umunyu
(Masayo 5:13; Maliki 9:50)*

³⁴ "Munyu unoga, mbali munyu wahagiza umunyu wake, ugumigwe choni mbaka uwe na umunyu kaidi? ³⁵ Haifaya bule kwikigwa muna ungunda wala kuhanganya na mboleya, yokwasigwa kunze. Mwene magutwi ya kuhulika, nayahulike!"

15

*Simwe da ng'hondolo yagile
(Masayo 18:12-14)*

¹ Siku dimwe wasola kodi na wamt wene uhasanyi weza kumtegeleza Yesu. ² Mbali Mafalisayo na wafundiza Malagilizo wandusa kuilongela, "Munhu ino kawahokela wene uhasanyi na koja hamwe nawo!" ³ Yesu kawalongela simwe dino,

⁴ "Vino munhu yelihi kumwenu mwene ng'hondolo gana, ng'hondolo imwe yahaga, hawaleka waja malongo kenda na kenda hanhu ha kudimila, na kuhita kunzahila ija yoyagile mbaka yamuwone? ⁵ Na yahamuwona kezadeng'helela na kumwika mmayega yake, ⁶ na kumgala ukaye. Maabaho kezawatanga mambwiya zake na wakaya wayage na kuwalongela, 'Deng'heleleni hamwe na niye, kwaviya nimuwona ng'hondolo wangu yagile.' ⁷ Iviya nowalongelani, kwizakuwa na deng'ho kulu kuulanga kwa ichimu cha munhu imwe mwene uhasanyi yoyosamha kufosa wanhu malongo kenda na kenda wanogile wohawalonda kusamha."

Simwe da sente yagile

8 “Hebu fana mwanamke imwe yoyakalile na sente longo na kagiza sente imwe, kezatendaze? Kezawasha chitasa na kufyagila kaye yake, na kuizahila chila hanhu mbaka yaiwone. 9 Na yahaiwona sente ija, kezawatanga mambwiya zake na wakaya wayage na kuwalongela, ‘Deng’heleleni hamwe na niye kwaviya niiwona sente yangu yagile!’ 10 Iviya nowalongelani, wasenga wa kuulanga wa Mulungu wana deng’ho kwa ichimu cha munhu imwe mwene uhasanyi yoyosamha.”

Simwe da mbwanga yagile

11 Yesu kagendeleda kuwalongela, “Kukala na munhu imwe yoyakalile na wana waidi wa chilume. 12 Mbwanga imdodo kamulongela tati yake, ‘Tata, ning’he vinhu vangu va uhazi sambu.’ Ivo tata ija kawagolela vinhu vake sawa sawa wabwanga waja waidi. 13 Viyafosile siku ndodo, mbwanga imdodo kagula vinhu vake. Maabaho kahita isi ya kutali, uko kadanganya hela zake kwa kusang’hanila chakachaka. 14 Viyakomeleze kudanganya chila chinhu, kulawilila nzala ng’hulu mwiisi ija, nayo kakala kabule chinhu chochose. 15 Ivo kahita kusang’hana usang’hano kwa munhu imwe yoyakalile mkaya wa isi ija, nayo kangala kumgunda yakawadime nguluwe. 16 Kalonda kuja makang’ha yowakalile woja nguluwe, mbali habule munhu yamwing’hile chinhu ndiye. 17 Mbali nzewe zake vizimbwelele, kailongela mwenyewe, ‘Vino ni watumigwa wengahi wa tati yangu woja na kusigaza, na niye hano nofa na nzala?’ 18 Nizasegela na kuhita kwa tati yangu na kumulongela, Tata, nimbananga Mulungu wangu na nikubananga na weye iviya. 19 Sifaya kutangigwa mwanago kaidi, nitende fana imwe wa watumigwa wako.’ 20 Ivo kasegela, kahita kwa tati yake.

“Mbali viyakalile yang’hali kutali, tati yake kamuwona, kamuwonela ubazi, kamkimbila, kamuhagatila, na kamnonela. 21 Mbali mwana ija kalonga, ‘Tata, nimbananga Mulungu wa kuulanga na weye iviya. Sifaya kutangigwa mwanago.’ 22 Mbali tata kawatanga watumwa wake, kawalongela, ‘Himahima! Galeni walo dinogile mumuyawaze. Mvazeni na mhete mchidole na vilatu mmagulu. 23 Maabaho hiteni mkagale dang’ang’a dinenehe na mudichinje, chije na chideng’helele! 24 Kwaviya ino mwanangu kakala kadanganika, lelo kazilibuka, kakala kaga mbali sambu kawoneka.’ Ivo wandusa kudeng’helela.

25 “Dugila vidikalile dogendeleda, ija mbwanga mkulu kakala kumgunda. Viyakalile habehi na ikaye, kahulika, nyila na wanhu wovina. 26 Ivo kamtanga imwe wa wasang’hani, kamuuzi, ‘Vino kuna choni?’ 27 Msang’hani ija kamwidika, ‘Mdodo wako kabwela ukaye na tati yako kamchinjila dang’ang’a dinenehe kwaviya kampata yang’hali ngima!’

28 “Mbwanga ija imkulu kehiligwa ng’hani, kalema kwingila mnyumba. Tati yake kalawa kunze, kamulamba yengile mnyumba. 29 Mbali kamwidika tati yake, ‘Lola, miyaka ino yose nikusang’hanila fana mtumwa, na silemile bule kukutegeleza ndagilizi yako. Kuning’ha choni niye? Huning’hile hata luti nitende dugila na mambwiya zangu!’ 30 Mbali ino mwanago kadanganya vinhu vako na malaya, na viyabwelile ukaye kumchinjila dang’ang’a dinenehe!’ 31 Tati yake kamwidika, ‘Mwanangu, lusita lwose kukala na niye, na chila chinhu chinili nacho ni chako. 32 Mbali chitende dugila na chideng’helela, kwaviya mdodo wako kakala kadanganika mbali sambu ngima, kakala kaga mbali sambu kawoneka!’ ”

16

Simwe da mulolezi mbala

¹ Yesu kawalongela wanahina wake, “Kukala na munhu imwe tajili yoyakalile na mulolezi wa vinhu vake. Tajili ino kalongeligwa kuwa mulolezi wake kakala kodanganya vinhu vake. ² Ivo kamtanga mnyumba, kamulongela, ‘Vino ni mbuli yaki ino yonihulika kumwako weye? Nipetele vinhu vangu vose viuhokele na viulavile kwaviya hudaha bule kuwa ndolezi wangu kaidi.’ ³ Mulolezi ija kailongela mwenyewo, ‘Mwenevale wangu kezanilekeza usang’hano, nitende choni? Kulima sidaha, na kupula nowona chinyala. ⁴ Novimanya cha kutenda muladi vondanilavigwe muna usang’hano wangu, wanhu wanihokele ukaye yawo.’

⁵ “Ivo kawatanga wanhu wose wowolondeka kumuliha mwenevale wake. Maabaho kamuuzwa yanduse kwiza, ‘Vino kolondeka kumuliha mwenevale wangu hela nyingahi?’ ⁶ Kamwidika, ‘Vipimo gana va mavuta ya zaituni.’ Mulolezi ija kamulongela, ‘Sola cheti chako, kala hasi hima, yandika ningo malongo matano.’ ⁷ Maabaho kamuuzwa imwenga, ‘Na weye kolondeka ulihe choni?’ Nayo kedika, ‘Maguniya magana longo ya uhemba.’ Mulolezi kamulongela, ‘Sola cheti chako na yandika, maguniya malongo manane.’

⁸ “Mwenevale kamtogoza mulangulizi ija mvwizi kwa kutenda vinhu kwa ubala. Kwaviya wanhu wa isi ino yose wana ubala muna ukutenda mbuli zawo kufosa wana weli mudibung’hulo.”

⁹ Yesu kagendelela kulonga, “Nomulongelani, sang’hanileni vinhu venu kuipatila wambwiya, muladi vondazimale, wamuhokeleni muna ikaye ya siku zose. ¹⁰ Munhu yoyose yoyotogoligwa muna chinhu chidodo ng’hani, kezatogoligwa muna chinhu chikulu, na munhu yoyose yahatogoligwa muna chinhu chidodo, iviya hezatogoligwa muna chinhu chikulu. ¹¹ Ivo mweye one hamutogoligwe kwika vinhu vili mwiisi, yelihi yonda yawatogolele kwika vinhu va kweli? ¹² Na one hamudahile bule kwika vinhu va munhu imwenga vinogile, yelihi yonda yaweng’he vinhu venu wenyewo?

¹³ “Habule mtumwa yoyodaha kuwasang’hanila wenevale waidi. Kwaviya kezamwihila imwe na kumulonda imwenga, hebu kezamwamhilila imwe na kunzaha imwenga. Hamudaha kumsang’hanila Mulungu kuno mosang’hanila hela.”

Mbuli zimwenga za Yesu

(Masayo 11:12-13, 5:31-32; Maliki 10:11-12)

¹⁴ Mafalisayo wowolonda hela viwahulike ivo, wanzeha Yesu. ¹⁵ Yesu kawalongela, “Mweye iyo womuilagusa munoga kwa wanhu, mbali Mulungu kammanyani mizoyo yenu. Kwaviya chinhu chochiwoneka chinoga haulongozi ha wanhu, kwa Mulungu chiwoneka chaha.

¹⁶ “Malagilizo ya Musa na mbuli za walotezi wa Mulungu vipetigwa mbaka muna ichipindi cha Yohana Mbatizi. Kusongela chipindi icho, Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu yopetigwa, na chila munhu koiyoha kwingila kwa ludabwa. ¹⁷ Mbali vibuha ng’hani kwa ulanga na isi kusegela, kufosa kuhunguka hata chinhu chidodo munayamalagilizo.

¹⁸ “Mulume yoyose yomwasa muke wake na kusola muke imwenga kotenda uzinzi, na mulume yoyomsola muke yoyasigwe kotenda uzinzi.

Munhu tajili na Lazalo

¹⁹ “Kukala na munhu imwe tajili yoyakalile koyawala viwalo va chitani inogile ng’hani, na chila siku kakala kotenda dugila koja ndiya zinogile ng’hani. ²⁰ Haulongozi ha lwivi lwake ulukulu, kekigwa ngaye-ngaye imwe,

zina jake Lazalo yoyakalile na vilonda vingi. ²¹ Ngaye-ngaye iyo kakala kolonda kuja masigavu yalagale munaimeza ya tajili ija. Na zimbwa zikala zokwiza kumulambita vilonda vake.

²² “Hamwande, Lazalo kadanganika na kasoligwa na wasenga wa kuu-
langa mbaka mwiimhambaga ya Bulahimu. Tajili ija nayo kadanganika na
kawandigwa. ²³ Kuja kuzimu, munhu ija yakalile na vinhu vingi kakala
kogaya ng’hani, kenula meso yake, kamuwona Bulahimu kwa kutali hamwe
na Lazalo mwiimhambaga yake. ²⁴ Katanga kwa dizi kulu, ‘Tata Bulahimu,
niwonele ubazi! Mtume Lazalo yavabike nhonga ya chidole chake munaya-
mazi, yaluhoze lulimi lwangu, kwaviya nogaya ng’hani munaumoto uno!’

²⁵ “Mbali Bulahimu kamwidika, ‘Mwanangu, kumbuka weye kuhokela
vinhu vinogile munaugima wako, mbali Lazalo kahokela vihile. Sambi
Lazalo kahano kodeng’helela, na weye kwolumizigwa. ²⁶ Iviya hagati yetu
cheye na mweye hekigwa kombo kulu muladi wanhu wolonda kulawa kuno
kwiza kumwenu wapotigwe, na wanhu wa kumwenu sekewadahe kwiza
kumwetu!’ ²⁷ Munhu tajili kalonga, ‘Basi nokulamba tata Bulahimu, mtume
Lazalo kuikaye ya tati yangu. ²⁸ Kwaviya ninawo ndugu watano. Mulekelele
yahite yakawalongele waleke kutenda yehile muladi na wawo sekeweze
hanhu hano ha magayo.’

²⁹ “Bulahimu kalonga, ‘Wandugu zako wanayo Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing’hile Musa na walotezi wa Mulungu, wawategeleze wawo chi-
wolonga.’ ³⁰ Tajili ija kamwidika, ‘Bule tata Bulahimu. Fana munhu
yoyazilibuke yahawahitila, wezaleka uhasanyi wawo.’ ³¹ Mbali Bulahimu
kamulongela, ‘Fana hawawahulike Musa na walotezi wa Mulungu, haweza-
muhulika hata munhu yahazilibuka.’ ”

17

Uhasanyi

(Masayo 18:6-7; Maliki 9:42)

¹ Yesu kawalongela wanahina wake, “Vizalawilila vinhu vondaviwatende
wanhu watende uhasanyi, mbali kezagaya ng’hani munhu ija yovitenda
vilawilile. ² Muhavu munhu iyo yafungigwe dibwe kulu da kudundila
mwiisingo na yakasigwe mwiibahali, kufosa kumtenda imwe wa wadodo
wano yatende uhasanyi. ³ Iteganyeni!

“Fana ndugu yako yahakubananga, mulamule, yahasamha mulekelele.

⁴ Na fana yahakubananga miyanza saba muna isiku imwe, na kubwela
kumwako miyanza saba na kukulongela, ‘Nisamha,’ mulekelele.”

Uhuwilo

⁵ Watumigwa wamulongela Mndewa, “Uchongezelele uhuwilo wetu.”

⁶ Mndewa kawedika, “Fana muwile na uhuwilo mdodo fana mbeyu ya
haladali, muhaulongele mbiki wa mkuyu, ‘Ng’oka, ukaihande mwiibahali.’
Nawo uhawahulike.

Sang’hano ya mtumwa

⁷ “Chitende imwe wenu kana mtumwa yoyolima kumgunda hebu yoy-
odima ng’ombe. Vino mtumwa iyo viyobwela kulawa kumgunda, yelihi
kezamulongela, ‘Izo teng’hu, kala hasi uje ndiya.’ ⁸ Vino hezamulongela,
‘Nisasalile ndiya nije, maabaho unisang’hanile mbaka nikomeleze kuja na
kung’wa, maabaho na weye uje na kung’wa?’ ⁹ Vino kezamulongela hewela
mtumwa ija kwaviya kayatenda yoyalagilizigwe kuyatenda? ¹⁰ Na mweye
ivo ivo, muhakomeleza kutenda yose yomulondeke kuyatenda, longeni,

‘Cheye cha watumwa muhala, na chitenda yayo yochilondeke kuyatenda.’”

Yesu kowahonya wanhu longo wene dikulu

¹¹ Yesu viyakalile mwiinzila kuhita Yelusalemu, kafosela Samaliya na Galilaya. ¹² Viyakalile kokwingila munaichibululu chimwe, kaiting’hana na wanhu longo wene dikulu wema kutali. ¹³ Waguta kwa dizi kulu kuno wolonga, “Yesu, Mndewa, uchiwonele ubazi!”

¹⁴ Yesu kawalola, kawalongela, “Hiteni mukailaguse kwa wakulu wenu wa nhambiko.”

Viwakalile mwiinzila, wasafyika. ¹⁵ Imwe wawo viyawonile kuwa kahonyigwa, kabwela, kamtunhiza Mulungu kwa dizi kulu. ¹⁶ Kaibwanha mmagulu ya Yesu na kumwing’ha hewela. Munhu iyo kakala Msamaliya. ¹⁷ Yesu kalonga, “Vino hawahonyigwe bule wanhu longo? Lelo waja kenda wakulihi? ¹⁸ Vino habwelile hata imwe kumwing’ha utunhizo Mulungu ila mgeni ino muhala?” ¹⁹ Maabaho Yesu kamulongela munhu ija, “Ima na uhite, uhuwilo wako ukuhonya.”

*Kwiza kwa Ufalume wa Mulungu
(Masayo 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Mafalisayo wamwenga wamuza Yesu, “Ufalume wa Mulungu wizakwiza zuwaki?”

Yesu kawedika, “Ufalume wa Mulungu hawiza kwa kuwoneka kwa meso bule. ²¹ Habule munhu yonda yalonge, ‘Lola, auno,’ hebu ‘Auja,’ kwaviya Ufalume wa Mulungu wa mgati mmwenu.”

²² Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, “Siku yokwiza vondamulonde kuwona siku dimwe muna zisiku za Mwana wa Munhu, mbali sekemudiwone bule. ²³ Wanhu vondawwalongele, ‘Loleni, kakuja,’ hebu, ‘Loleni, kakuno!’ Mweye sekemuwawinze. ²⁴ Kwaviya fana viya lumwemwe volumweka kulawa kuulanga na kumwemwesa ubanzi umwe mbaka ubanzi umwenga, ivo vondagawe Mwana wa Munhu muna isiku yake. ²⁵ Mbali teng’hu kezagaya ng’hani na kezalemigwa na wanhu wa ulelo uno. ²⁶ Na fana viiwile munazisiku za Nuhu, viya viya izakuwa ivo munazisiku za Mwana wa Munhu. ²⁷ Chila munhu kakala koja na kung’wa, kusola na kusoligwa mbaka siku ija Nuhu viyengile mwiisafina. Baho gombo diza na kuwakoma wanhu wose. ²⁸ Izakuwa fana viulawilile muna zisiku za Lutu. Wanhu wakala woja na kung’wa, wakala wogula na kuchuza, wakala wohanda na kuzenga. ²⁹ Mbali siku ija Lutu viyasegele Sodoma, kuwashigwa moto wa chibiliti kulawa kuulanga na kuwalunguza wose. ³⁰ Vino ivo vondaiwe siku ija Mwana wa Munhu vondagubuligwe.

³¹ “Muna isiku iyo, munhu yeli mchisuwili na vinhu vake va mnyumba, sekeyahulumuke kuhita mwiikaye kuvisola, na munhu yeli kungunda iviya sekeyabwele kuchisogo kusola chochose. ³² Mkumbukeni muke wa Lutu. ³³ Munhu yoyose yolonda kuukombola ugima wake mweyewo, keza-wagiza, na yoyose yowagiza ugima wake, kezaulopola. ³⁴ Nomulongelani, ichilo cha siku iyo, wanhu waidi wezagona muna dikomwa dimwe, imwe kezaganduligwa na imwenga kezalekigwa. ³⁵ Wanaake waidi wezakuwa hamwe wodunda, imwe kezaganduligwa na imwenga kezalekigwa.” 17:35. Wanaake waidi, kezalekigwa. Maandiko yamwenga ya umwaka yokongeza msitali 36. Wanhu waidi wezakuwa kungunda, imwe kezasoligwa na imwenga kezalekigwa. ³⁶ Wanhu waidi wezakuwa kungunda, imwe keza-ganduligwa, imwenga kezalekigwa.

³⁷Maabaho wanahina wake wamuuzwa, “Kulihi Mndewa?”
Yesu kawedika, “Hohose heli na kiga, baho honda waiting’hane vilele.”

18

Simwe da mgane na msemi

¹Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake simwe kuwafundiza kuwa wolondeka kutosa siku zose na sekewafe moyo. ²Kalonga, “Muna idibululu dimwe kukala na msemi imwe yoyakalile hamdumba Mulungu wala hawagesa wanhu bule. ³Na kuna dibululu ijo kukala na mwanamke mgane yoyakalile komuhitila msemi iyo bila kufamoyo na kumulamba, ‘Nitaze nipate yonilondeka kupata kwa mwihhi wangu.’ ⁴Kwa lusita lutali msemi iyo kalema kumtaza mgane ija. Mbali hamwande kailongela mwenyewo, ‘Hata fana niye simdumba Mulungu wala siwagesa wanhu, ⁵mbali kwaviya mgane ino konigaza, nizamwing’ha chiyolondeka kupata muladi sekeyeze chila siku na kunilegeza.’ ”

⁶Maabaho Mndewa kagendelela kulonga, “Tegelezeni viyalongile ija msemi yehile. ⁷Vino Mulungu hezawatagusa waja woyawasagule womulilila imisi na ichilo? Vino kezakalama kuwataza? ⁸Nowalongelani keza-wezilani hima hima! Mbali Mwana wa Munhu vondayeze, vino kezawona uhuwilo mwiisi yose?”

Simwe da Mfalisayo na msola kodi

⁹Maabaho Yesu kawalongela simwe dino wanhu waja wowoiwona wanoga na kuwazeha wamwenga. ¹⁰Na kalonga, “Kukala na wanhu waidi wowahitile kutambika Mwiikaye ya Mulungu. Imwe kakala Falisayo na imwenga kakala msola kodi. ¹¹Mfalisayo ija kema yaidumwe, katosa vino mumoyo wake, ‘Weye Mulungu, nokwing’ha hewela kwaviya niye silingile fana wanhu wamwenga, wahokaji na wowotenda yehile na wazinzi, na wala silingile fana msola kodi ino. ¹²Niye nofunga kuja miyanza midi muna zisiku saba, na nolava zaka muna ichila chinhu chonichipata.’

¹³“Mbali msola kodi ija kema kutali, wala hagezile bule hata kwinnula meso yake kuulanga. Mbali kaitowa mhambaga yake kwa usungu na kulonga, ‘Weye Mulungu, niwonele ubazi, niye mwene uhasanyi.’ ¹⁴Yesu kawalongela, msola kodi ino kahita ukaye yake kanoga haulongozi ha Mulungu kumfosa ija Mfalisayo. Kwaviya munhu yoyose yoyoitenda mwenyewo mkulu kezatendigwa kuwa mdodo, na munhu yoyose yoyoitenda mwenyewo mdodo keza tendigwa kuwa mkulu.”

Yesu kowatemela mate wana wadoododo (Masayo 19:13-15; Maliki 10:13-16)

¹⁵Wanhu wamwenga wawagala wana wawo wadoododo kwa Yesu muladi yawekile makono. Wanahina viwawawone ivo, wawabwakila wanhu waja. ¹⁶Mbali Yesu kawatanga wana wadoododo na kalonga, “Walekeni wana wadoododo weze kumwangu, sekemuwagome. Kwaviya Ufalume wa Mulungu ni wa wanhu fana wano. ¹⁷Nomulongelani ukweli, munhu yoyose yohauhokela Ufalume wa Mulungu fana mwana mdoododo, hezakwingila muna ufalume uwo ng’o!”

Munhu tajili (Masayo 19:16-30; Maliki 10:17-31)

¹⁸Mkulu imwe wa Chiyahudi kamuuza Yesu, “Mfundiza unogile, nitende choni nidahe kupata ugima wa siku zose?”

¹⁹ Yesu kamuuzwa, “Habali konitanga niye yanogile? Habule munhu yanogile ila Mulungu muhala. ²⁰ Koyamanya Malagilizo, ‘Sekeukome, sekeuwe mgoni, sekeubawe, sekeulonge uvwizi, wahulike tati yako na mami yako.’”

²¹ Munhu ija kedika, “Yayo yose niyatenda kusongela udodo wangu.”

²² Yesu viyahulike ivo, kamulongela, “Kuhungukiligwa na chinhu chimwe. Chuuza vose viuli navo ukaweng’he ngaye-ngaye hela, na weye kwizakuwa na ngama kuulanga, maabaho izo unisondelele.” ²³ Mbali munhu ija viyahulike ivo, kapata luholozi kwaviya kakala na vinhu vingi.

²⁴ Yesu viyamuwone kuwa kana chiholoji, kamulongela, “Ni vidala ng’hani kwa wanhu weli na vinhu vingi kwingila muna Ufalume wa Mulungu! ²⁵ Vibuha ngamiya kwingila munaichizongo cha sanziya kufosa tajili kwingila muna Ufalume wa Mulungu.”

²⁶ Wanhu wowamuhulike, wamuuzwa, “Lelo yelihi yondayadahe kukomboligwa?”

²⁷ Yesu kawedika, “Chinhu hachidahika kwa wanhu, kwa Mulungu chodahika.”

²⁸ Maabaho Petili kalonga, “Lola! Cheye chileka vinhu vetu vose na kukuwinza weye.”

²⁹ Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, munhu yoyose yoyalekile kaye yake, hebu muke wake, hebu ndugu, hebu tati yake na mami yake, hebu wana, kwa ichimu cha Ufalume wa Mulungu, ³⁰ kezahokela vingi miyanza mingi ng’hani muna zisiku zino za sambu na ugima wa siku zose muna ulusita lukwiza.”

*Yesu kolonga lweketatu mbuli ya ifa yake na kuzilibuka kwake
(Masayo 20:17-19; Maliki 10:32-34)*

³¹ Yesu kawasola waja wanahina wake longo na waidi, kawalongela, “Tegelezeni! Chohita Yelusalemu, na chila chinhu chochandikigwe na walotezi wa Mulungu kwa mbuli ya Mwana wa Munhu chizalawilila.

³² Kwaviya kezakwikigwa mmakono ya wanhu weli siyo Wayahudi, nawo wezamzaha na wezamaliga na wezambwajulila mate, ³³ wezاملانها mibalati, maabaho wezambkoma. Mbali siku nhatu hamwande, kezazilibuka.”

³⁴ Mbali wanahina hawavimanyile chinhu icho kwaviya fambulo da mbuli iyo dikala difisigwa kumwawo, na hawayamanyile yalongigwe.

*Yesu komuhonya chipofu
(Masayo 20:29-34; Maliki 10:46-52)*

³⁵ Yesu viyakalile habehi kufika Yeliko, munhu imwe chipofu kakala mumgwazo ya inzila kopula. ³⁶ Viyahulike lung’husesa lwa wanhu lwofosa, kauza, “Kuna choni?”

³⁷ Wamulongela, “Yesu wa Nazaleti kofosa.”

³⁸ Nayo kalandula dizi, “Yesu! Mwana wa Daudi! Niwonele ubazi!”

³⁹ Wanhu wowalongole wambwakila na kumulongela yanyamale, mbali yeye kaiyoha kulandula dizi, “Mwana wa Daudi, niwonele ubazi!”

⁴⁰ Yesu kema, kawalongela wanhu wamgale kumwake. Chipofu ija viyafikile habehi, Yesu kamuuzwa, ⁴¹ “Kolonda nikutendele choni?”

Kamwidika, “Mndewa, nolonda kuwona.”

⁴² Yesu kamulongela, “Lola! Kunihwila kwako kukuhonya.”

⁴³ Bahobaho chipofu ija kadaha kuwona, kamsondelela Yesu kuno komwing'ha hewela Mulungu. Wanhu viwawonile ivo, ivia wamtunhiza Mulungu.

19

Yesu na Zakayo

¹ Yesu kahita bululu da Yeliko na kakala kofosa umo. ² Uko kukala na mkulu wa wasola kodi yoyatangigwe Zakayo, nayo kakala tajili. ³ Munhu iyo kalonda kumuwona Yesu ni munhu wa vilihi, mbali kapotigwa kwa ichimu cha lung'husesa lwa wanhu, na kwaviya yeye kakala nguhi. ⁴ Ivo kakimbila kuulongozi, kakwela mchanyha mumbiki wa mkuyu muladi yamuwone Yesu, kwaviya Yesu kezafosela nzila ija. ⁵ Yesu viyafikile hanhu haja, kalola uchanyha, kamulongela Zakayo, "Zakayo, hulumuka hasi hima, kwaviya nizakala kuikaye yako diyelo."

⁶ Ivo Zakayo kahulumuka hasi hima hima na kamuhokela Yesu kwa deng'ho kulu. ⁷ Wanhu wose wowawonile ivo, wandusa kulongelela, "Kohita kukala na 'muhasanyi!'"

⁸ Mbali Zakayo kema, kamulongela Yesu, "Mndewa, lola! Nizaweng'ha ngayengaye nusu ya vinhu vangu, na yahawa nimuhoka munhu yoyose chinhu, nizamuliha miyanza mine."

⁹ Yesu kamulongela, "Diyelo ukombola ufika mwiikaye ino, kwaviya ino nayo ni lukolo lwa Bulahimu. ¹⁰ Kwaviya Mwana wa Munhu keza kuzahila na kukombola wanhu wowagile."

Simwe da watumwa longo (Masayo 25:14-30)

¹¹ Wanhu wakala wogendelela kumtegeleza Yesu. Kwaviya kakala habehi na Yelusalemu, na kwaviya wanhu wagesa kuwa Ufalume wa Mulungu wizawoneka chipindi chiya chiya, kawalongela simwe. ¹² Kawalongela, "Kukala na munhu imwe wa lukolo lwa chifalume, kafunga mwanza kuhita isi ya kutali muladi yakwezigwe kuwa Mfalume, maabaho yabwele ukaye. ¹³ Yang'hali kusegela, kawatanga watumwa wake longo, kamwing'ha chila imwe hela, ilingile ya mshahala miyezi mitatu, kawalongela, 'Ichuluzileni mbaka vondanibwele.' ¹⁴ Mbali wanhu wa bululu jake wamwihila, ivo wawalongela wanhu wahite wakumuluyve, 'Hachimulonda ino yachilangulize.'

¹⁵ "Vilofosile lusita lutali mfalume, kabwela. Maabaho kawalongela watumwa woyaweng'hile hela watangigwe haulongozi wake muladi yavimanye faida yoyapatile. ¹⁶ Msang'hani wa mwanduso keza, kalonga, 'Mwenevale, hela yako igala faida ya mafungu longo.' ¹⁷ Nayo kamulongela, 'Kutenda goya, msang'hani unogile! Kwaviya kukala mwaminika muna ichinhu chidodo, nizakwika uwe mulangulizi muna yamabululu longo.' ¹⁸ Msang'hani wekaidi keza, kamulongela 'Mwenevale, hela yako igala mafungu matano ya yaja youning'hile.' ¹⁹ Mwenevale wake kamulongela, 'Weye nawe kwizakuwa mkulu munayamabululu matano.'

²⁰ "Mtumwa imwenga keza, kalonga, 'Mwenevale, ino iyo hela yako, niifisa muna ichibindo. ²¹ Nikudumba kwaviya weye kwa munhu mkali. Kosola vinhu vohuvikile bule, na kogobola vohuvihandile bule.' ²² Mwenevale kamulongela, 'Weye mtumwa wihile! Nizakutagusa kwa mbuli yako mwenyewo. Kunimanya kuwa niye namunhu ndala, yonisola

vinhu vosivikile bule, na kugobola vosihandile bule. ²³ Habali huikile hela yangu kuingama, muladi vondanibwele nisola hamwe na faida?’

²⁴ “Maabaho kawalongela waja wowemile habehi, ‘Muhokeni hela izo mukamwing’he ija mwene mafungu longo.’ ²⁵ Nawo wamulongela, ‘Mwenevale, mbali yeye kanayo mafungu longo!’ ²⁶ Naye kawedika, ‘Nowalongela kweli, ija yeli na chinhu kezakongeziligwa, na ija yelibule chinhu, kezahokigwa hata chiya chidodo chiyelinacho. ²⁷ Na sambi waja wehi wangu, waja hawanilonda niwe mfalume, wagaleni hano muwakome haulongozi wangu!’ ”

*Yesu kokwingila Yelusalemu kwa kudeng’heleligwa
(Masayo 21:1-11; Maliki 11:1-11; Yohana 12:12-19)*

²⁸ Yesu viyamalile kulonga yano, kawalongolela kuhita Yelusalemu. ²⁹ Viyakalile habehi kufika Besaniya na Besifage, munaumulima woutangigwa Mizaituni, kawatuma wanahina wake waidi walongole, ³⁰ kawalongela, “Hiteni kunaichibululu chili haulongozi wenu. Vondamwingile munaichibululu icho, mwizamfika mwana chihongwe kafungigwa, yang’hali hanakweligwa na munhu. Mfunguleni mungale hano. ³¹ Munhu yoyose yahamuuzani, ‘Habali momfungula?’ Mumulongele, ‘Mndewa komulonda.’ ”

³² Na watumigwa waja wowatumigwe wahita na wawona fana Yesu viyawalongele. ³³ Viwakalile womfungula mwana chihongwe, wenyewo wawauza, “Vino habali mwomfungula mwana chihongwe?”

³⁴ Nawo wedika, “Mndewa komulonda.” ³⁵ Wangala kwa Yesu, wanzanza viwalo vawo mchanyha ya mwana chihongwe na wamkweza Yesu uchanyha yake. ³⁶ Na viyakalile muumwanza, wanhu wanzanza viwalo vawo mwiinzila.

³⁷ Viyakalile habehi na kufika Yelusalemu, kuna umuhulumuko wa mulima wa Mizaituni, lung’husesa lukulu lwa wanahina wake lwandusa kutowa lukenze na kumtunhiza Mulungu kwa dizi kulu, kwa ichimu cha sang’hano zose za udahi zowaziwonile. ³⁸ Walonga, “Mulungu kamtemela mate mfalume yokwiza kwa zina da Mndewa! Mulungu kachipatila tindiwalo kuulanga, na ukulu kuchanyha ng’hani kuulanga!”

³⁹ Mafalisayo wamwenga wowakalile muna lung’husesa luja wamulongela Yesu, “Mfundiza, wazume wanahina wako wanyamale!”

⁴⁰ Yesu kawedika, “Nomulongelani, wahanyamala wano, mabwe yezakwandusa kuguta.”

Yesu kodililila bululu da Yelusalemu

⁴¹ Yesu viyafikile habehi na kudiwona bululu da Yelusalemu, kadililila, ⁴² kalonga, “One uvimanyile chinhu chochilondeka kukugalila tindiwalo! Mbali lelo chifisigwa mmeso yako. ⁴³ Kwaviya siku yozakwiza, wehi wako vondawakuzengele mhongono, wezakuzunguluka na kukuminyaminyamba zose. ⁴⁴ Wezakuhonda weye na wanhu weli mgati mmwako. Haweza-kulekela hata dibwe hachanyha ya dimwenga kwaviya haimanyile siku iyokwiza Mulungu kukukombola!”

*Yesu kokwingila Mwiikaye ya Mulungu
(Masayo 21:12-17; Maliki 11:15-19; Yohana 2:13-22)*

⁴⁵ Maabaho Yesu kengila Mwiikaye ya Mulungu, kandusa kuwawinga kunze wanhu wowakalile wochuza vinhu. ⁴⁶ Kawalongela, “Yandikigwa,

'Kaye yangu izakuwa kaye ya nhambiko.' Mbali mweye moitenda kuwa mwina wa wabavi!"

⁴⁷ Chila siku Yesu kakala kofundiza Mwiikaye ya Mulungu. Wakulu wa Nhambiko na wafundiza Malagilizo na wakulu wa wanhu, wakala wozahila nzila ya kumkoma, ⁴⁸ mbali wapuwa cha kutenda kwaviya wanhu wose wakala wolonda ng'hani kumtegeleza.

20

Mbuli ya udahi wa Yesu

(Masayo 21:23-27; Maliki 11:27-33)

¹ Siku dimwe Yesu kakala Mwiikaye ya Mulungu kofundiza wanhu na kupetela Mbali Inogile. Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo hamwe na walala wamwizila, ² wamuuzza, "Chilongele, kotenda mbuli zino kwa udahi wa yelihi? Vino yelihi yakwing'hile udahi uno?"

³ Yesu kawedika, "Na niye nizawauza mbuli imwe, nilongeleni, ⁴ yelihi yoyamwing'hile Yohana udahi wa kubatiza, vino Mulungu hebu wanhu?"

⁵ Wandusa kuiuzagiza wenyewo, "Chilonge choni? Fana chihalonga 'Ulawu kuulanga,' kezalonga, 'Lelo habali hamumuhwile Yohana?' ⁶ Na chihalonga, 'Ni wanhu,' wanhu wose wezachitowa na mabwe kwaviya wose wotogola kuwa Yohana kakala mulotezi wa Mulungu." ⁷ Ivo wamwidika, "Hachivimanyile bule yelihi yoyamwing'hile Yohana udahi wa kubatiza."

⁸ Yesu kawalongela, "Na niye siwalongelani kuwa notenda mbuli zino kwa udahi wa yelihi."

Simwe da walimi wa mgunda wa mizabibu.

(Masayo 21:33-46; Maliki 12:1-12)

⁹ Yesu kawalongela wanhu simwe dino, "Munhu imwe kalima mgunda wa mizabibu. Keka walimi, maabaho kahita kunaiisi imwenga kakala siku mengi. ¹⁰ Na chipindi cha kwaha nzabibu vichifikile, kamtuma mtumwa imwe yahite kwa walimi waja muladi wamwing'he nzabibu. Mbali walimi waja wamtowa mtumwa ija na wamuwanga makono muhala. ¹¹ Ivo kamtuma mtumwa imwenga. Iyo nayo wamtowa iviya na wamtendela mbuli zihile na wamuwanga makono muhala. ¹² Kamtuma kaidi mtumwa weketatu. Ino nayo wamguma mabanha, wamwasa kunze. ¹³ Maabaho munhu ija mwene mgunda kaiuza mwenyewo, 'Nitende choni? Nizamtuma mwanangu yonimulonda ng'hani, langi yeye wezamtegeleza!' ¹⁴ Mbali walimi viwamuwone iyo, walongela wenyewo, 'Ino iyo muhazi. Chinkome na uhazi wizakuwa wetu!' ¹⁵ Ivo wamulava kunze ya mgunda wa mizabibu, wamkoma."

Maabaho Yesu kawauza, "Vino mwene mgunda kezawatenda choni walimi wawo? ¹⁶ Kezakwiza na kezawakoma walimi wose, na kezaweng'ha mgunda uja wanhu wamwenga."

Wanhu viwahulike yayo, walonga, "Mbe! Sekeiwe ivo!"

¹⁷ Mbali Yesu kawalola, maabaho kawauza, "Mbuli ino fambulo jake choni,

'Dibwe dowalemile wazenzi kuzengela, diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela?'

¹⁸ Chila munhu yondayagwe munzengo uwo kezabenekabeneka, na yoyose yondaungwile uzamsaganha."

Mbuli ya kuliha kodi kwa Kaisali

(Masayo 22:15-22; Maliki 12:13-17)

¹⁹ Wafundiza Malagilizo na wakulu wa nhambiko walonda wangwile Yesu bahobaho, kwaviya wavimanya kuwa Yesu kalonga simwe diya kuwalonga wawo. Mbali wakala wowadumba wanhu. ²⁰ Ivo wakala wozahila nzila. Wawatuma wanhu wowaitendile wanoga, muladi wamgwile Yesu kwa mbuli zake, wadahe kungala kwa mkulu wa ufalume wa Loma. ²¹ Wanhu wawo wamuuza, “Mfundiza chovimanya kuwa weye kolonga na kufundiza vinhu vinogile. Chovimanya hulola ukulu wa munhu, mbali kofundiza viya Mulungu viyolonda wanhu watende kwa ukweli. ²² Chilongele, vino vinoga kuliha kodi kwa Kaisali, hebu havinogile bule?”

²³ Mbali Yesu kavimanya kuwa wakala walonda kungeza, ivo kawalongela, ²⁴ “Nilagusileni sente. Vino ina chihanga na zina wa yelihi?”

Wamwidika, “Va Kaisali.”

²⁵ Ivo Yesu kawalongela, “Mwing’heni Kaisali vili va Kaisali, na mwing’heni Mulungu vili va Mulungu.”

²⁶ Ivo hawadahile bule kungwila kwa mbuli zake haulongozi ha wanhu. Wazanywa kwaviya viyedike, wanyamala hupi.

Mbuza kusionhela uzilibuko

(Masayo 22:23-33; Maliki 12:18-27)

²⁷ Maabaho Masadukayo wamwenga, wanhu wowolonga kuwa kwabule uzilibulo, wamuhitila Yesu, wamuuza, ²⁸ “Mfundiza, Musa kachandikila. ‘Munhu yahadanganikiligwa na ndugu yake mwene muke, mbali ndugu yoyadanganike kabule mwana, munhu iyo kolondeka yamsole mgane iyo muladi yanpatile ndugu yake wana.’ ²⁹ Lelo kukala na ndugu saba. Wa mwanduso kasola muke, kadanganika helekile wana. ³⁰ Na wekaidi kamsola muke iyo, nayo kadanganika bila kweleka wana. ³¹ Maabaho weketatu kamsola, na iviya wose saba wamsola, mbali wose wadanganika hawekekile wana. ³² Kuuhelelo, muke ija nayo kadanganika. ³³ Hambwe munaisiku ya uzilibuko muke iyo kezakuwa wa yelihi? Kwaviya wose saba wamsola.”

³⁴ Yesu kawedika, “Wanhu wa siku zino wosola na kusoligwa. ³⁵ Mbali waja wowasaguligwe kuzilibuka na kupata ugoma wa siku zose, hawezasola wala kusoligwa. ³⁶ Wezakuwa fana wasenga wa kuulanga na hawezadanganika bule. Wawo ni wana wa Mulungu kwaviya wazilibuka. ³⁷ Mbali kwa mbuli ya wanhu wowadanganike kuzilibuka, hata Musa kalagusa ivo muna imbuli ya chibago chochikwaka, baho viyamtangile Mndewa kuwa ni ‘Mulungu wa Bulahimu na Mulungu wa Isaka na Mulungu wa Yakobo.’ ³⁸ Nayo siyo Mulungu wa wowadanganike mbali ni Mulungu wa wagima, kwaviya wose wokala kumwake wana ugima.”

³⁹ Wafundiza Malagilizo wamwenga walonga, “Mfundiza, kulonga goya!”

⁴⁰ Wala habule munhu yamgezile kumuuza mbuli zimwenga kaidi.

Swali kusionhela Masiya

(Masayo 22:41-46; Maliki 12:35-37)

⁴¹ Maabaho Yesu kawauza, “Habali wanhu wolonga kuwa Chilisito keza-kuwa Mwana wa Daudi? ⁴² Kwaviya Daudi mwenyewo kolonga munai-chitabu cha Zabuli,

‘Mndewa kamulongela Mndewa wangu, Ukale ubanzi wangu wa kulume.

⁴³ Mbaka niweke wehi wako hasi ya magulu yako.’

⁴⁴ Daudi mwenyewo komtanga Chilisito, ‘Mndewa.’ Vilihi lelo yadahe kuwa mwanage?”

Yesu kowazuma wafundiza wa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa

(Masayo 23:1-36; Maliki 12:38-40)

⁴⁵ Na wanhu wose viwakalile womtegeleza, Yesu kawalongela wanahina wake, ⁴⁶ “Muiteganye na wafundiza Malagilizo. Wawo wolonda kugenda wayawala viwalo vitali na kulamsigwa muna yamagulilo kwa nhunya. Iviya wolonda kukala vigoda va kuulongozi muna zikaye za kutosela na muna yamadugila. ⁴⁷ Wowabamanya wagane na kwa udelenya wotosa nhosa nhali. Wawo wezatagusigwa ng'hani.”

21

Nhosa ya mgane

(Maliki 12:41-44)

¹ Yesu kalola kose, kawawona matajili woguma sadaka zawo muna ichitanda cha nhosa. ² Iviya kamuwona mgane imwe ngayengaye koguma sente mbili ndodo. ³ Kalonga, “Nowalongela vino, mgane ino kalava nyingi kufosa wose. ⁴ Kwaviya wanhu wano wose walava vinhu vovisigale muna ivinhu wawo, mbali ino muna ungayengaye wake kalava vose viyelinavo.”

Yesu kolonga mbuli ya kunangigwa kwa Kaye ya Mulungu

(Masayo 24:1-2; Maliki 13:1-2)

⁵ Wanahina wamwenga wakala wolonga mbuli ya Kaye ya Mulungu voihambigwe kwa mabwe yanogile, na nhosa za wanhu zozilavigwe kwa Mulungu. Yesu kalonga, ⁶ “Moyawona mabwe yano? Siku yokwiza, hadizasigala dibwe mchanya ya dibwe dimwenga, chila dibwe dizakwasigwa hasi.”

Magayo na manhesa

(Masayo 24:3-14; Maliki 13:3-13)

⁷ Wanhu wamuuzwa Yesu, “Mfundiza, chilongele mbuli zino zizalawilila zuwaki vino vinhu ivo vizalawilila zuwaki? Na chilaguso chaki chondachilawilile kulagusa kuwa mbuli zino zahabehi kwiza?”

⁸ Yesu kawalongela, “Muiteganye, sekemwize kuvwiziligwa. Kwaviya wengi wezakwiza kwa zina jangu na kulonga, ‘Niye ni Chilisito,’ na ‘Lusita lufika!’ Mbali mweye sekemuwawinze. ⁹ Muhahulika mbuli za ng'hondo na migomo, sekemudumbe, kwaviya vinhu ivo vizalawilila teng'hu, mbali uhelelo hawili habehi bule.”

¹⁰ Maabaho Yesu kagendelela kulonga, “Wanhu wa isi imwe wezaitowa na wanhu wa isi imwenga, na ufalume wizaitowa na ufalume. ¹¹ Kwizakuwa na migudemeko mikulu ya isi na nzala na mitamu chila hanhu. Na kwizakuwa na vinhu va kudumbigwa na vilaguso vikulu vya kuulanga. ¹² Mbali yang'hali kulawilila yayo yose, wezangwilani na kumdununzani. Wezamalani muna zikaye za kutosela, na muna ivifungo, na wezawagalani haulongozi ha wafalume na watawala kwaviya munihuwila. ¹³ Chino chizakuwa chipindi chenu chinogile cha ukalangama wa Mbali Inogile. ¹⁴ Mbali muvimanye munaimizoyo yenu, sekemugese-gese vondamwidike. ¹⁵ Kwaviya niye nizamwing'hani mbuli za kulonga hamwe na ubala, na wehi wenu wose hawezadaha kuihuma nayo na kuilema. ¹⁶ Na mweye mwiza mwizabidukigwa na tati zenu, na mami zenu, na ndugu zenu, na wakaya wayenu, na mambwiya zenu. Nawo wezawakoma wamwenga wenu. ¹⁷ Wanhu wose wezawihilani kwa ichimu cha kuniwinza niye.”

¹⁸ Mbali hata mvili umwe muna yamatwi yenu hawizakwaga. ¹⁹ Mbali yondayafunye umoyo mbaka kuhelelo kezakuwa mgima.

*Yesu kolonga mbuli ya kunangigwa kwa Yelusalemu
(Masayo 24:15-21; Maliki 13:14-19)*

²⁰ “Vondamuwone bululu da Yelusalemu digubikigwa na wakalizi, muvi-manye kuwa siku za kubomoligwa kwake zahabehi. ²¹ Baho waja weli muna iisi ya Yudeya wakimbilile kuimilima, na weli mgati ya mabululu walawe kunze, na wose weli mmigunda sekewengile munadibululu. ²² Kwaviya yayo yezakuwa siku za nhaguso muladi yaja yose yandikigwe yalawilile. ²³ Wezagaya wene wimo na wokong’heza siku izo! Kwaviya kwizakuwa na manhesa mengi muna iisi, na Mulungu kezawatagusa wanhu wa isi ino. ²⁴ Wezakomigwa kwa mizele, na wezasoligwa fana wafungwa mwiizisi zose. Bululu da Yelusalemu dizabojogigwa na wanhu weli siyo Wayahudi, mbaka chipindi chawo ngayengaye vondachifike.

*Kwiza kwa Mwana wa Munhu
(Masayo 24:29-31; Maliki 13:24-27)*

²⁵ “Kwizakuwa na vilaguso lusita ulwo, zuwa dizakumigwa ziza muna mwezi hawizalava mulenge wake na nhondo zizalagala kulawa kuulanga. Wanhu mwii isi wezagaya kwa ichimu cha kudumba uvumi wa bahali na msung’he-msung’he wake. ²⁶ Wanhu wezasinduka kwa kudumba, na kulolela mbuli yondailawilile munaiisi yose, kwaviya ludabwa wa kuu-langa wizatingisika. ²⁷ Maabaho wezamuwona Mwana wa Munhu kokwiza mmawingu kwa ludabwa na utunhizo mkulu. ²⁸ Na baho vinhu ivo vondavanduse kulawilila, msangalale. Mwime, mwinule matwi yenu kwaviya ukombola wenu wahabehi.”

*Fundizo da mbiki wa mkuyu
(Masayo 24:32-35; Maliki 13:28-31)*

²⁹ Maabaho Yesu kawalongela simwe dino, “Loleni mbiki wa mtini na mibiki imwenga yose. ³⁰ Muhawona mayani yake yokwandusa kusuka, movimanya kuwa vuli dahabehi. ³¹ Na mweye iviya muhawona vinhu ivo volawilila, muvimanye kuwa Ufalume wa Mulungu wa habehi.

³² “Nowalongelani kweli, wanhu wa ulelo uno hawezafosa bule mbaka vinhu ivo vilawilile. ³³ Isi na ulanga vizasegela, mbali mbuli zangu haziza-segela ng’o.

Mukale meso

³⁴ “Muiteganye! Mizoyo yenu sekeisoligwe na ndiya na umelo, kupatika na kugaiya ugima uno, muvimanye kuwa siku ija izakwiza kwa kuwedukiza. ³⁵ Kwaviya ivo vondayawezile wanhu wose wowokala chila hanhu muna isi yose. ³⁶ Ivo kaleni meso siku zose, mutambike mudahe kukomboka muna iyayo yose yonda yalawilile, na kwima haulongozi ha Mwana wa Munhu.”

³⁷ Chila siku Yesu kakala kofundiza Mwiikaye ya Mulungu, na ichilo kohita kuumulima wa Mizaituni na kukala uko. ³⁸ Na wanhu wose wakala wolamka imitootondo na wahita kuna Ikaye ya Mulungu muladi wantegeleza.

¹ Dugila da magate hayanagumigwa lusu doditangigwe Dugila da Pasaka dikala habehi. ² Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo wakala wozahila nzila ya kumkoma Yesu chinyele, mbali wakala wowadumba wanhu.

Yuda kotogola kumkoma Yesu

(Masayo 26:14-16; Maliki 14:10-11)

³ Maabaho Lufyende kamwingila Yuda yoyatangigwe Isikaliyoti, imwe wa iwaja wanahina longo na waidi. ⁴ Ivo kahita kwa wakulu wa nhambiko na wakalizi wa kaye ya Mulungu, kalonga nawo viya vondagumuhinduke Yesu. ⁵ Nawo wadeng'helela na watogola kumwing'ha hela. ⁶ Yuda katogola na kandusa kuzahila nzila ya kumuhinduka Yesu bila wanhu kuvimanya.

Yesu koisasala kuja ndiya ya Pasaka

(Masayo 26:17-25; Maliki 14:12-21; Yohana 13:21-30)

⁷ Siku ya magate hayanagumigwa lusu ifika. Iviya ikala siku yoilondeka kuchinja wana ng'hondolo wa dugila da Pasaka. ⁸ Ivo Yesu kawatuma Petili na Yohana, kawalongela, "Hiteni mkachisasalile Pasaka chije."

⁹ Nawo wamuuzza, "Kolonda chikisasale kulih?"

¹⁰ Kawedika, "Vondamuhite kudibululu, mwizaiting'hana na mulume kaitwika nongo ya mazi. Mumsondelele mbaka muna ikaye yonda yengile, ¹¹ mulongeleni mwene kaye, 'Mfundiza kokuuza, chakulihi chiheleto cha wageni, nije Pasaka hamwe na wanahina wangu?' ¹² Nayoye kezawalagusani chiheleto chikulu chili uchanya chochikigwe goya. Na mweye sasalani umo."

¹³ Wahita na wafika chila chinhu fana Yesu viyawalongele, nawo wasasala ndiya ya Pasaka.

Ndiya ya Mndewa ya ichigulogulo

(Masayo 26:26-30; Maliki 14:22-26; 1 Wakolimso 11:23-25)

¹⁴ Saa viifikile, Yesu kawasola watumigwa wake na kukala nawo mwi-imeza. ¹⁵ Kawalongela, "Nolonda ng'hani kuja ndiya iyo ya Pasaka hamwe na mweye ning'hali sinagazigwa! ¹⁶ Kwaviya nowalongelani, Ino iyo Pasaka ya uhelelo noja na mweye mbaka honda ikamilike muna Ufalume wa Mulungu."

¹⁷ Maabaho Yesu kasola nhungo, kamwing'ha hewela Mulungu, maabaho kalonga, "Soleni muig'we wose. ¹⁸ Nowalongelani, kusongela sambu siza-kung'wa bule divai ya mzabibu mbaka Ufalume wa Mulungu vondawize."

¹⁹ Maabaho kasola gate, kamwing'ha hewela Mulungu, kadimogola na kaweng'ha wanahina wake, kalonga, "Luno ulo lukuli lwangu woulavigwa kwa ichimu chenu. Tendeni vino kwa kunikumbuka niye." ²⁰ Iviya viyakomeleze kuja, kaweng'ha inhungo na kulonga, "Nhungo ino ni lagano da sambu da Mulungu dodigubikigwe na damu yangu yoikwitika kwa ichimu chenu.

²¹ "Mbali loleni! Munhu ija yonda yanhinduke kabahano koja hamwe na niye! ²² Mwana wa Munhu kezadanganika fana Mulungu viyalondile, mbali kezagaya ng'hani munhu ija yoyomuhinduka!"

²³ Wandusa kuiuzagiza wenyewo yelihi viweli kezatenda chinhu icho.

Yelihi yeli mkulu

²⁴ Iviya wandusa kuibishila yelihi kezakuwa mkulu mwa iwawo wose. ²⁵ Yesu kawalongela, "Wafalume wa wanhu weli siyo Wayahudi wowatawala wanhu kwa ludabwa, na waja wene udahi kumwawo

wotangigwa 'Mbwiya wa wanhu.' ²⁶ Mbali kumwenu mweye si ivo bule. Ija yeli mkulu nayawe fana mdodo kuwafosa wose, na mulangulizi yawe fana mtumigwa. ²⁷ Kwaviya yelihi yeli mkulu? Ija yokala hasi yoja, hebu ija yosasala ndiya? Ni ija yokala hasi yoja. Mbali niye ni munhu yoyosang'hani mgati yenu.

²⁸ "Na mweye iyo womukalile na niye munaukugezigwa kwangu. ²⁹ Na niye nomwing'hani mweye ufalume, fana Tati yangu viyaning'hile niye. ³⁰ Mwizakuja na kung'wa mwiimeza yangu muna ufalume wangu, na kukala muna ivigoda va chifalume na kuwatagusa makabila longo na maida ya Isilaeli.

Yesu kolonga kuwa Petili kezambela

(Masayo 26:31-35; Maliki 14:27-31; Yohana 13:36-38)

³¹ "Saimoni, Saimoni! Nitegezele! Lufyende kawalonda yapate kuwagola wanogile na wehile fana mulimi viyobeta uhemba. ³² Mbali nikutambikila weye, Saimoni, muladi uhuwilo wako sekeuhunguke, na weye vondaubwele kaidi wagangamize ndugu zako."

³³ Petili kamulongela, "Mndewa, niye natayali kugenda na weye mwiichifungo, na hata kudanganika na weye!"

³⁴ Yesu kamulongela, "Nokulongela Petili, diyelo nzogolo yang'hali hanakwika bule, weye kwizanibela miyanza mitatu kuwa hunimanyile bule."

Muisasale kwa chipindi cha magayo

³⁵ Maabaho Yesu kawauza wanahina wake, "Baho vinimtumileni mweye mwabule mfuko hebu mkoba hebu vilatu, muhungukiligwa na chinhu chochose?"

Wamwidika, "Hachihungukiligwe na chinhu bule."

³⁶ Yesu kawalongela, "Mbali sambu yoyose yeli na mfuko nayausole, na umkoba iviya. Na yoyose yelibule zele, nayachuuze koti jake yakagule zele. ³⁷ Nowalongela maandiko yoyolonga, 'Nayo kezapetigwa hamwe na wanhu wabananzi,' yezakuwa kweli. Kwaviya yose yandikigwe kwa ichimu changu yolondeka kulawilila."

³⁸ Wanahina walonga, "Mndewa, lola, hano hana mazele maida!"

Kawalongela, "Ifaya."

Yesu kotosa kulugongo lwa Mizaituni

(Masayo 26:36-46; Maliki 14:32-42)

³⁹ Yesu kahita kunaumulima wa Mizaituni fana viyazowele, wanahina wake nawo wamsondelela. ⁴⁰ Viyafikile uko, kawalongela, "Toseni muladi sekemugezigwe."

⁴¹ Maabaho kawaleka, kahita hanhu hatali chidogo ha munhu kwasa dibwe. Katumbala mavindi, katosi, ⁴² "Tata, ihadahika, unisegezele nhungo ino ya manhesa. Mbali siyo fana vonilonda niye, mbali youlonda weye yatendeke." ⁴³ Baho mtumigwa kulawa kuulanga kamulawilila na kumwing'ha ludabwa. ⁴⁴ Nayo kwaviya viyakalile muna uzidilwa, kaiyoha ng'hani kutosa. Fuguti jake diwa fana viya madondo ya damu yoyolagala hasi.

⁴⁵ Viyakomeleze kutosa, kawahitila wanahina wake. Kawafika wagona nhongo, wakala na usungu. ⁴⁶ Kawalongela, "Habali mogona? Lamkeni toseni muladi sekemugezigwe."

Yesu kogwiligwa

(Masayo 26:47-56; Maliki 14:43-50; Yohana 18:3-11)

⁴⁷ Yesu viyakalile kogendelela kulonga, lung'husesa lwa wanhu weza na munhu imwe yotangigwa Yuda, imwe wa wanahina longo na waidi kawalongolela. Kamkwenhukila Yesu kamulamsa kwa kamnonela. ⁴⁸ Mbali Yesu kamulongela, "Yuda, kombiduka Mwana wa Munhu kwa kumnonela?"

⁴⁹ Na wanahina wowakalile hamwe na Yesu viwawone yoyalawilile, wauza, "Mndewa, chiwatowe na mipanga?" ⁵⁰ Imwe wawo kamtowa mbande mtumigwa wa Mkulu wa nhambiko, kamkanha gutwi da kulume.

⁵¹ Mbali Yesu kalonga, "Sekemutende ivo kaidi!" Kamwamha gutwi na kumuhonya.

⁵² Maabaho Yesu kawalongela wakulu wa nhambiko na wakalizi wa kaye ya Mulungu na walala wowezele kumgwila, "Vino mwiza na mapanga na malungu fana niye nambavi?" ⁵³ Chila siku nikala hamwe na mweye mwi Ikaye ya Mulungu, hamunigwilile bule. Mbali ino iyo saa yenu, ludabwa lwa ziza lotawala."

Petili kombela Yesu

(Masayo 26:57-58, 69-75; Maliki 14:53-54, 66-72; Yohana 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Wangwila Yesu na wamsola, wahita nayo kwiikaye ya mkulu wa nhambiko. Petili kawasondelela kwa kutali. ⁵⁵ Wakong'ha moto hagati wa luhelengo, wakala hamwe. Nayo Petili kakala nawo. ⁵⁶ Msang'hani imwe mwanamke viyamuwone kakala baho kokotela moto, kambunhulila meso, kalonga, "Munhu ino kakala hamwe na Yesu!"

⁵⁷ Mbali Petili kabela mbuli iyo, "Mwanamke weye, simmanyile bule iyo youmulonga!"

⁵⁸ Hamwande chidogo munhu imwenga kamuwona Petili na kalonga, "Weye nayo iviya kwa imwe wawo!"

Mbali Petili kedika, "Aweye, siyo niye bule!"

⁵⁹ Maabaho hamwande chidogo, munhu imwenga chidogo kamkanhamiza kulonga, "Ukweli munhu ino kakala hamwe na Yesu kwaviya yeye nayo ni Ngalilaya!"

⁶⁰ Mbali Petili kedika, "Aweye munhu weye, sichimanyile bule choulonga!"

Bahobaho viyakalile kolonga, nzogolo keka. ⁶¹ Mndewa kahinduka kamulola Petili. Petili kakumbuka mbuli ija iyalongeligwe na Mndewa, "Diyelo nzogolo yang'hali hanakwika bule, weye kwizanibela miyanza mitatu kuwa hunimanyile bule!" ⁶² Petili kalawa kunze na kalila kwa usungu.

Yesu kozehigwa na kutowigwa

(Masayo 26:67-68; Maliki 14:65)

⁶³ Wanhu waja wowakalile womkaliza Yesu, wakala wonzeha na kumtowa. ⁶⁴ Wamgubika yameso na kumuza, "Lotela! Yelihi yakutowile?" ⁶⁵ Na walonga vinhu vingi va kumuliga.

Yesu mwidilundo da wakulu wa isi wa Chiyahudi

(Masayo 26:59-66; Maliki 14:55-64; Yohana 18:19-24)

⁶⁶ Siku isondelele imitondo, walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito waiting'hana, wakala wakulu wa nhambiko magogogo na wafundiza Malagilizo ya Musa yoyamwing'hile Mulungu. Yesu kagaligwa hau-longozi wa chitala. ⁶⁷ Walonga, "Chilongele, weye iyo Chilisito, Mulopozi?"

Yesu kawedika, “Fana nahamulongelani, hamwizanitogola bule, ⁶⁸ iviya nahawauza, hamwiza kwidika. ⁶⁹ Mbali kusongela sambu na kugendelela, Mwana wa Munhu kezakala ubanzi wa kulume Mulungu yeli na Ludabwa.”

⁷⁰ Wose wamuza, “Vino, weye kwa Mwana wa Mulungu?”

Nayo kawedika, “Mweye molonga. Iyo niye.”

⁷¹ Walonga, “Lelo hachilonda wakalangama kaidi? Cheye wenyewo chihulika chiyalongile kwa mulomo wake mwenyewo!”

23

Yesu kogaligwa haulongozi ha Pilato

(Masayo 27:1-2, 11-14; Maliki 15:1-5; Yohana 18:28-38)

¹ Maabaho wanhu wose wenuka, wangala Yesu kwa Pilato. ² Wandusa kumshitaka, walonga, “Chimuwona munhu ino kowagiza wanhu wetu. Kawagoma kuliha kodi kwa Mfalume wa Loma na kulonga yeye ni iyo Chilisiko, Mndewa.”

³ Pilato kamuza, “Weye iyo Mfalume wa Wayahudi?”

Yesu kedika, “Ona, ivo viulonga.”

⁴ Maabaho Pilato kawalongela wakulu wa nhambiko na uja ulung’husesa lwa wanhu, “Siwona bule chimu cha kumtagusa munhu ino.”

⁵ Mbali wawo wagangamala kulonga, “Kowakong’hela wanhu waitowe muna uufalume wa Loma kwa mafundizo yake kusongela iisi yose ya Yudeya, kandusila Galilaya mbaka kuno.”

Yesu kogaligwa kwa Helode

⁶ Pilato viyahulike yayo kauza fana kweli ni munhu wa Galilaya. ⁷ Na viyavimanyile kuwa Yesu kahasi ya utawala wa Helode, kamgala kwa Helode kwaviya yeye nayo kakala Yelusalemu chipindi icho. ⁸ Helode viyamuwone Yesu, kadeng’helela kwaviya kakala kolonda kumuwona kwa siku nyingi. Kahulika mbuli zake, na kahuwila kumwona viyotenda mauzauza. ⁹ Ivo kamuza Yesu mbuli nyingi, mbali Yesu hedike chochose bule. ¹⁰ Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo, wema wamshitaka Yesu kwa ludabwa. ¹¹ Helode na wakalizi wake wamtendela Yesu mbuli zihile na kunzaha, wamuyawaza walo da chifalume, maabaho wambweleza kwa Pilato. ¹² Siku ija Helode na Pilato wailumba kwa umbwiya, baho umwaka wakala waihile.

Yesu kotagusigwa kudanganika

(Masayo 27:15-26; Maliki 15:6-15)

¹³ Pilato kawatanga hamwe wakulu wa nhambiko na walala na wanhu, ¹⁴ maabaho kawalongela, “Mungala munhu ino kumwangu kwaviya kowakong’hela wanhu waitowe muna uufalume wa Loma. Niye nilamula mbuli zake haulongozi wenu, mbali siwonile bule chochose chiyabanange munazimbuli izo zomumulongeleze. ¹⁵ Helode iviya kambweleza munhu ino kumwetu kwaviya hawonile chiyabanange. Ivo munhu iyo hatendile chochose chochimulonda yakomigwe. ¹⁶ Kwaivo nizamulanha mibalati na nizamulekela.” ¹⁷ Chila Dugila da Pasaka Pilato komulekelela mfungwa imwe.

¹⁸ Maabaho lung’husesa lose lwa wanhu walandula yamadizi, “Mkome munhu iyo na uchilekele Balaba!” ¹⁹ Balaba kakala munhu yekigwe mchifungo kwa kutenda fujo muna isi na kuwakoma wanhu.

²⁰ Pilato kalonda kumulekelela Yesu, ivo kalonga nawo mwanza we kaidi. ²¹ Mbali wawo walandula madizi yawo, walonga, “Muwambe mumsalaba! Muwambe mumsalaba!”

²² Pilato kawalongela mwanza we ketatu, “Habali? Ino katenda dilihi dihile? Siwonile bule chinhu chochose chihile chochimulonda yakomigwe. Ivo kezalanhigwa mibalati na niza mulekelela.”

²³ Mbali walandula madizi yawo kwa ludabwa, walonda Yesu yawambigwe munausalaba. Kwa madizi yawo wahuma. ²⁴ Maabaho Pilato kalamula kumtagusa Yesu muladi chiwolonda chitendeke. ²⁵ Kamulekela yowamulondile, ija yekigwe mchifungo kwaviya kowakong'hela wanhu waitame muna uufalume wa Loma, kamulava Yesu yakomigwe fana viwalondile.

Yesu kowambigwa mumsalaba

(Masayo 27:32-44; Maliki 15:21-32; Yohana 19:17-27)

²⁶ Wakalizi viwakalile womsegeza Yesu, waiting'hana na munhu imwe yatangigwe Saimoni munhu wa Chilene yakalile kolawa kumgunda. Wamgwila na wamtwika msalaba yausole kuichisogo cha Yesu.

²⁷ Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela, na wanaake wowakalile womulilila na kumuombolezela. ²⁸ Yesu kawahindukila, na kuwalongela, “Mweye wanaake wa Yelusalemu, sekemunililile niye, mbali ililileni wenyewo na wanenu. ²⁹ Kwaviya siku zizakwiza wezalonga, ‘Wamweda wanaake weli mbasa, zinda hazinakweleka, matombo hayanakong'heza bule!’ ³⁰ Baho wezailongela milima, ‘Chilagalileni,’ na vilima, ‘Chigubikeni.’ ³¹ Kwaviya fana wanhu wahatenda vino kwa mbiki mbisi, izakuwaze kwa mbiki unyalile?”

³² Wanhu waidi wabananzi iviya wagaligwa muladi wakomigwe hamwe na Yesu. ³³ Viwafikile hanhu hotangigwa, “Bombwe da Ditwi,” baho wamuwamba Yesu mumsalaba hamwe na waja wabananzi, imwe ubanzi wake wa kulume na imwenga ubanzi wake wa kumoso. ³⁴ Yesu kalonga, “Tata, uwawonele ubazi kwaviya hawavimanyile bule chiwotenda.”

Wagola viwalo vake kwa kutowa mhiya. ³⁵ Wanhu wemile haja wolola. Wakulu wa Chiyahudi nawo wakala wonzaha, walonga, “Kawakombola wanhu wamwenga, leka yaikombole mwenyewo fana yeye Chilisito, Mulopozi yoyasaguligwe na Mulungu!”

³⁶ Wakalizi iviya wanzaha. Wamuhitila na kumwing'ha siki, ³⁷ walonga, “Ikombole mwenyewo fana weye Mfalume wa Wayahudi.”

³⁸ Mchanyha yake wandika vino, “Ino iyo Mfalume wa Wayahudi.”

³⁹ Imwe wa waja wabananzi wakalile wawambigwa hamwe na Yesu kamuliga Yesu, kalonga, “Vino weye siyo Chilisito bule? Ikombole mwenyewo na cheye.”

⁴⁰ Mbali ija mbananzi imwenga kambwakila miyage, kalonga, “Weye humdumba hata Mulungu bule? Weye nawe kwa muna inhaguso iyo iyo. ⁴¹ Cheye chotagusigwa vilondeka, ivo chohokela maliho yochilondeka kwa ubananzi wetu. Mbali munhu ino hatendile bule chochose chihile.” ⁴² Maabaho kamulongela Yesu, “Yesu, nikumbuke viwonda wize na Ufalume wako!”

⁴³ Yesu kamulongela, “Ukweli nokulongela, diyelo kwizakuwa na niye Paladiso.”

Ifa ya Yesu

(Masayo 27:45-56; Maliki 15:33-41; Yohana 19:28-30)

⁴⁴ Ikala fana sita imisi, ziza ditanda mwiisi yose, mbaka fana kenda ⁴⁵ kwaviya zuwa dihunguka bung'hulo jake. Maabaho panzia da Kaye ya Mulungu ditulika vihande vidi. ⁴⁶ Yesu kalila kwa dizi kulu, kalonga, "Tata! Muna yamakono yako nowika muhe wangu." Maabaho kadanganika.

⁴⁷ Ija mkulu wa wakalizi gana wa Loma viyawone yoyalawilile, kam-tunhiza Mulungu kalonga, "Ukweli munhu ino kakala munhu ino kakala yanogile haulongozi wa Mulungu!"

⁴⁸ Na wanhu wakalile waiting'hana kulola mbuli izo viwawone yoyalaw-ilile, wahita kumwawo kuno woitowa zihambaga kwa usungu. ⁴⁹ Mbali wose wowammanyile Yesu na waja wanaake wowamsondelele kulawa Galilaya, wema kwa kutali wolola vinhu ivo.

Yesu kowandigwa

(Masayo 27:57-61; Maliki 15:42-47; Yohana 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kukala na munhu imwe zina jake Yosefu mkaya wa Yudeya muna ichibululu chitangigwa Alimasaya. Munhu iyo kakala kanoga, nayo kakala kogozela kwiza kwa Ufalume wa Mulungu. Ingawa kakala imwe wa iwakulu wa chitala cha Wayahudi mbali hachitogole bule chiya chowatendile wayage. ⁵² Kahita kwa Pilato, kapula yeng'higwe mtufi wa Yesu. ⁵³ Kauhulumusa lukuli lwa Yesu, kaufumba sanda ya chitani, kawika hagati ya dileme disongoligwe muluwe, na dilibule mtufi mgati. ⁵⁴ Ikala ijumaa, ikala siku ya Kuisasala kwa Isiku ya Mhumulo, na Siku ya Mhumulo ikala habehi kwandusa.

⁵⁵ Wanaake waja wowakalile womsondelele Yesu kulawa Galilaya, wahita na Yosefu, wahawona hanhu hawikigwe lukuli lwa Yesu. ⁵⁶ Maabaho wabwela ukaye, wasasala mavuta ya kunung'hila na malihamu.

Muna Isiku ya Mhumulo wahumula fana Malagilizo viyolonda.

24

Yesu kozilibuka

(Masayo 28:1-10; Maliki 16:1-8; Yohana 20:1-10)

¹ Jumapili imitootondo ng'hani, wanaake wasola mavuta ya kunung'hila yowayasasale, wahita kudileme. ² Wafika dibwe diya diwagubike muna dileme dibimbilisigwa hatali na mulomo wa dileme. ³ Wengila muna dileme, mbali hawawone mtufi wa Mndewa Yesu. ⁴ Viwakalile wazanywa kwa chinhu icho, bahobaho wanhu waidi wowaiyawale viwalo vizelu chwee wema habehi nawo. ⁵ Wanaake waja wazanywa ng'hani na kuidulika hasi, mbali iwanhu waja wawalongela, "Habali mwonzahila munhu ngima muna iwanhu wadanganike? ⁶ Yesu helibaha bule, kazilibuka! Kumbukeni viyawalongele viyakalile muna iisi ya Galilaya, ⁷ 'Mwana wa Munhu kolon-deka kugeligwa mmakono ya wahasanyi, nawo wezamuwamba mumsalaba, mbali siku yeketatu hamwande kezazilibuka.' "

⁸ Maabaho wanaake waja wakumbuka mbuli ija iyawalongele. ⁹ Wasegela kudileme, wawalongela mbuli ija waja watumigwa longo na imwe wa Yesu na wahu wamwenga. ¹⁰ Wanaake wowalongile mbuli izo kwa watumigwa wakala Maliya Magidalena na Yoana na Maliya mami yake Yakobo na wanaake wamwenga wowakalile hamwe nawo. ¹¹ Mbali watumigwa wa Yesu wawona mbuli izo ziwalongile wanaake wawo ni za ubozi, ivo hawato-gole bule. ¹² Mbali Petili kalawa na kakimbila mbaka kudileme. Viyafikile, kainama na kusungulila mgati, baho kawona sanda muhala. Maabaho kabwela ukaye kokwazanywa kwa icho chochilawilile.

*Kuhita Emawu
(Maliki 16:12-13)*

¹³ Muna isiku ija ija, wanhu waidi wowakalile womuwinza Yesu wakala wohita muna ichibululu chochitangigwa Emawu, utali wa ugenzi wa mafana maida kulawa Yelusalemu. ¹⁴ Wakala woilongela mbuli za vinhu vose vovilawilile. ¹⁵ Viwakalile woilongela na kuiwuza, Yesu mwenyewo kalawilila na kuilongoza nawo. ¹⁶ Wamuwona, mbali hawammanyile bule. ¹⁷ Yesu kawauza, “Ni mbuli zaki zino zimulonga vimugenda?”

Wema chidogo wahuzunika. ¹⁸ Munhu imwe mwa iwawo yoyatangigwe Kileopasi kamuuza, “Vino weye kwa mgeni muna dibululu da Yelusalemu mbaka huzimanyiile mbuli wozilawilile kuja siku zino?”

¹⁹ Kawauza, “Mbuli zaki?”

Nawo wamwidika, “Vinhu vovimulawilile Yesu wa Nazaleti. Munhu iyo kakala mulotezi wa Mulungu yoyodaha kutenda na kulanguliza haulongozi ha Mulungu na wanhu wose. ²⁰ Wakulu wa nhambiko na wakulu wetu wamtula kwa wakulu wa Chilumi yatagusigwe ifa, maabaho kawambigwa mumsalaba, ²¹ Chilolela kuwa yeye iyo yonda yaikombole isi ya Isilaeli. Mbali lelo ni siku yeketatu kusongela vovilawilile vinhu ivo, ²² Iviya, wanaake wamwenga wa chibumbila chetu imitootondo ng’hani wahita kulidileme. Wachazanya ng’hani kwa kuchilongela ²³ hawaufikile bule mtufi wake. Wabwela na kuchilongela walawililigwa na msenga wa kuulanga yoyawalongele kuwa Yesu kakala ngima. ²⁴ Maabaho wanhu wamwenga wa chibumbila chetu wahita kudileme, nawo wafika fana wanaake waja viwalongile. Mbali hawamuwonile Yesu bule.”

²⁵ Maabaho Yesu kawalongela, “Mbona mweye wabozi vino! Na mizoyo yenu midala kuhuwila yose yoyalongigwe na walotezi wa Mulungu! ²⁶ Vino hailondeke bule Chilisito Mulopozi kugazigwa vilingile vino, na hamwande kwingila muna utunhizo wake?” ²⁷ Na Yesu kasonga kulonga viya viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, kasongela chitabu cha Musa mbaka maandiko ya walotezi wose wa Mulungu.

²⁸ Viwakalile habehi na chibululu chiwakalile wohita, Yesu katenda fana kolonda kugendelela kumwande. ²⁹ Mbali wamulamba, “Ukale hamwe na cheye, kwaviya dizuwa diswa, na Iwiza lotanda” Ivo, kengila na kukala nawo. ³⁰ Viyakalile hasi na kuja ndiya hamwe nawo, kasola gate, kamwing’ha hewela Mulungu, kadimogola na kuweng’ha. ³¹ Bahobaho meso yawo yagubuligwa nawo wammanya, nayo hawoneke kaidi mmeso yawo. ³² Waiuzagiza wenyewo, “Vino mizoyo yetu hayakile bule mgati mmwetu viyakalile kolonga na cheye mwiinzila na kuchilongela goya Maandiko Yelile?”

³³ Bahobaho wasegela na kubwela Yelusalemu. Kuja wawafika watumigwa longo na imwe waiduganya hamwe na wanhu wamwenga, ³⁴ walonga, “Mndewa kazilibuka kweli! Kamulawilila Saimoni!”

³⁵ Maabaho waja wanahina waidi wawalongela chiya chochiwalawilile mwiinzila, na viya Yesu viyailaguse viyakalile komogola gate.

Yesu kowalawilila wanahina wake

(Masayo 28:16-20; Maliki 16:14-18; Yohana 20:19-23; Sang’hano 1:6-8)

³⁶ Viwakalile wowalongela mbuli izo, bahobaho Yesu mwenyewo kema hamwe nawo, kawalamsa, “Tindiwalo na diwe kumwenu.”

³⁷ Wasihuka na kudumba, wagesa wawona mzimu. ³⁸ Mbali kawalongela, “Mbona modumba? Habali muna mkangagile mwiimizoyo yenu?”

³⁹ Loleni makono na magulu yangu mmanye iyo niye. Nyamheni muwone, kwaviya mzimu wabule lukuli wala mavuha fana vomuniwona.”

⁴⁰ Viyalongile ivo, kawalagusa makono na magulu yake. ⁴¹ Wakala wang'hali hawanatogola bule. Wadeng'helela na kwazanywa ng'hani. Yesu kawauza, “Muna ndiya yoyose hano?” ⁴² Wamwing'ha chihande cha somba yokigwe. ⁴³ Kachisola, kachija wose womulola.

⁴⁴ Maabaho kawalongela, “Ino iyo mbuli iniwalongele vinikalile ning'hali hamwe na mweye. Ilondeka vitendeke vose vovandikigwe kusonhela niye muna yamalagilizo ya Musa na munaitabu va walotezi wa Mulungu na Zabuli.”

⁴⁵ Ivo Yesu kawagubulila nzewele zawo wapate kuyamanya Maandiko Yelile. ⁴⁶ Kawalongela, “Yandikigwa vino, Chilisito Mulopozi kezagazigwa na zuwa deketatu hamwande kezazilibuka. ⁴⁷ Maabaho wanhu wose weli muna iisi yose, kwandusila Yelusalemu na wolondigwa wapeteligwe kwa zina jake waleke uhasanyi. Mulungu nayo kezawafekelela uhanyi wawo. ⁴⁸ Na mweye iyo wakalangama wa mbuli zino. ⁴⁹ Niye mwenyewo niza-wagalila ija yoyawalaganile Tati yangu kuwa kezamtuma. Mbali mweye gozeleni muna dibwilingu mbaka vondamwing'higwe ludabwa kulawa kulanga.”

*Yesu kosoligwa kuhita ku ulanga
(Maliki 16:19-20; Sang'hano 1:9-11)*

⁵⁰ Maabaho kawalongoza kunze ya bululu yawatemele mate kuhita Besaniya, nayo kenula makono yake uchanyha na kawatemela mate. ⁵¹ Viyakalile kowatemela mate, kawaleka na kasoligwa kuhita kuchanyha kuulanga. ⁵² Nawo wamtosela, maabaho wabwela Yelusalemu kwa deng'ho kulu. ⁵³ Wagendelela kukala muna Ikaye ya Mulungu lusita lose na kumwing'ha nhogolwa Mulungu.

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA YOHANA Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana ni chimwe mwa vitabu vine muna Dilagano da Sambi vovisumulila ugima wa Yesu Chilisito. Chila chimwe mwa ivitabu vine vino chotangigwa “Mbuli Inogile.” Masayo na Maliki na Luka na Yohana vandikigwa viyadanganike Yesu. Mbuli Inogile ya Yohana yandikigwa na Mtumigwa Yohana, iviya yodahika yandikigwa mwaka 90 kwandusila viyelekigwe Yesu. Viiwoneka chitabu hachilagusa bule kuwa Yohana niyo yandike, ila ugenzi wa kwandika wiilinga na 1 Yohana na 2 Yohana na iviya 3 Yohana. Wandikaji wamwenga wakalile uko lusita ulo walonga kuwa Yohana kakala bululu da Efeso, kwa ivo yodahika kuwa chitabu chino chandikigwa muna dibululu da Efeso.

Yohana kolonga funhula funhula malungilo ya chitabu ni kuwataza wanhu kutogola kuwa Yesu Mkombola na Mwana wa Mulungu yeli mgima 20:31. Kwa kuhuwila dino chidahe kuwa na ugima kwa zina jake. Chitabu chandikigwa kwa chimu cha wasomaji wose, kwa Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi. Mbuli Inogile ya Yohana yoibasakanya chidogo na Mbuli Zinogile zimwenga nhatu. Mbuli Inogile ya Yohana itoma mauzauza yoyasang’hane Yesu na iviya handike ng’hani kusionhela masimwe yake. Na iviya handike mbuli za mana fana viya ubatizo wa Yesu na kugezigwa kuna dibwilingu.

Yeliumo

Yohana kokwandusa Mbuli Inogile muna 1:1-18.

Kaidi kokwandika kusionhela mauzauza yamwenga yoyasang’hane Yesu muna 1:19-12:50.

Maabaho kolonga mengi yoyalawilile muna uugima wa Yesu na kokongeza kudanganika kwa Yesu na uzilibuko wake muna 13:1-20:31. Kuuhelelo, Yohana kogotola Mbuli Inogile muna isula ya 21 yolonga kusionhela lusita Yesu viyawalawilile kwa wanhu viifosile kuzilibuka kwake na maabaho kolonga lungilo da kwandika chitabu.

Mbuli ya Ugima

¹ Baho mwanduso vinhu vose ving’hali havinalumbigwa kukala na imwe yatangigwe Mbuli. Mbuli iyo kakala kwa Mulungu, nayo kakala Mulungu.

² Kusongela mwanduso Mbuli kakala na Mulungu. ³ Kufosela yeye, Mulungu kalumba vinhu vose, habule chinhu chilumbigwe bila yeye. ⁴ Mbuli iyo kakala chandusilo cha ugima, na ugima uwo ukala bung’hulo kwa wanhu, ⁵ bung’hulo ijo domwemwesa mudiziza, na ziza hadidahile bule kudisegeza.

⁶ Mulungu kamtuma msenga wake, munhu iyo zina jake Yohana. ⁷ Yohana keza kuwalongela wanhu mbuli ya bung’hulo, muladi wanhu wose waihu-like na kuihuwila. ⁸ Yeye mwenyewo hakalile bung’hulo bule, mbali keza kuwalongela wanhu mbuli ya bung’hulo ijo. ⁹ Dino dikala bung’hulo da kweli, bung’hulo dodikalile dokwiza muna iisi yose na kuwamwemwesela wanhu wose.

¹⁰ Mbuli kakala mwiisi, na ingawa Mulungu kalumba isi kufosela yeye, mbali habule munhu muna iisi yammanyile bule. ¹¹ Keza kumwake mwenyewo, mbali wanhu wake hawamuhokele bule. ¹² Mbali wanhu wose wowamuhokele na wowamuhuwile, kaweng’ha udahi wa kuwa wana wa

Mulungu. ¹³ Wana wowelegigwe siyo kwa udahi wa wanhu hebu kwa lukuli hebu kwa udahi wa munhu mbali kwa udahi wa Mulungu.

¹⁴ Ija yoyatangigwe Mbuli kawa munhu, nayo kakala hamwe na cheye. Na cheye chiuwona utunhizo wake, utunhizo wa Mwana Nyachende yoyezile kulawa kwa Tata, kamema utunhizo na ukweli.

¹⁵ Yohana kawalongela wanhu mbuli za munhu iyo. Kalandula dizi, “Ino iyo yoniwalongele, ‘Iyo yokwiza kuchisogo changu ni mkulu kufosa niye kwaviya kakala baho niye ning’hali sinakwelegigwa.’ ”

¹⁶ Kwa mvunyo yake ya ubazi, cheye chose chihokela unovu umwe mchanya ya unovu. ¹⁷ Mulungu kaching’ha Malagilizo kufosela Musa, mbali unovu na kweli viza kufosela Yesu Chilisito. ¹⁸ Habule munhu yoyose yoyamuwonile Mulungu. Mbali Mwana Nyachende muhala yeli Mulungu kweli, yeli habehi na Tata, iyo niyo yoyachitendeze chimmanye Mulungu viyeli.

Usenga wa Yohana Mbatizi

(Masayo 3:1-12; Maliki 1:1-8; Luka 3:1-18)

¹⁹ Uno uwo ukalagama wa Yohana, baho walangulizi wa Wayahudi kulawa isi ya Yelusalemu viwawatumile wakulu wa nhoselo na Walawi kuhita kwa Yohana, kumuza kuwa yeye kakala yelihi.

²⁰ Yohana halemile bule, mbali katogola gubulagubula, “Niye sili Chilisito bule yoyasagiligwe na Mulungu kuwakombola wanhu.”

²¹ Wamuza, “Humbe weye kwa yelihi? Weye kwa Eliya?”

Yohana kawedika, “Mbe, si niye bule.”

Wamuza kaidi, “Vino weye kwa mulotezi wa Mulungu yoyalongigwe kokwiza?”

Kawedika, “Si niye bule.”

²² Maabaho wamuza, “Vino weye mwenyewo koilongaze? Lelo chiongele chikawalongele waja wowachitumile kukuza. Vino weye mwenyewo koilongaze?”

²³ Yohana kedika kwa kulonga chiya chiyalongile mulotezi wa Mulungu Isaya, “Niye na dizi da munhu dotanga kudibwilingu, ‘Igoloseni nzila ya Mndewa!’ ”

²⁴ Maabaho wasenga wowatumigwe na Mafalisayo, ²⁵ wamuza Yohana, “One weye huli Chilisito wala Eliya wala mulotezi wa Mulungu, lelo habali kobatiza?”

²⁶ Yohana kawedika, “Niye nobatiza kwa mazi, mbali mgati mmwenu kaumo imwe hamummanyile bule. ²⁷ Iyo niyo yokwiza hachisogo changu. Niye sifaya hata kwiinama na kufungula nzabi za vilatu vake.”

²⁸ Yano yose yalawilila uko Besaniya, umwambu wa ulwanda Iwa Yolodani, Yohana hoyakalile kobatiza.

Mwanang’hondolo wa Mulungu

²⁹ Siku isondelele Yohana kamuwona Yesu komwizila, kalonga, “Loleni! Mwanang’hondolo wa Mulungu yoyosegeza uhasanyi wa isi! ³⁰ Ino iyo yonilongile mbuli zake vinilongile, ‘Kokwiza munhu kuchisogo changu yeli mkulu kufosa niye kwaviya kakala baho niye ning’hali sina vumbuka.’

³¹ Niye mwenyewo nikala simmanyile bule, mbali niza kubatiza kwa mazi muladi wanhu wa Isilaeli wammanyane.”

³² Maabaho Yohana kalava ukalagama uno, “Nimuwona Muhe kohulumuka kulawa kuulanga fana nziwa na kakala uchanya yake. ³³ Niye nikala simmanyile bule, mbali ija yanitumile kubatiza kwa mazi kanilongela, ‘Munhu yondaumuwone Muhe komuhulumukila na kukala mchanya

yake, iyo niyo yondayabatize kwa Muhe Yelile.’ ³⁴ Niye nichiwona chinhu icho, na niye nowalongela kweli, ino iyo Mwana wa Mulungu.”

Yesu kosagula wanahina wa mwanduso

³⁵ Siku isondelele Yohana kakala haja kaidi hamwe na wanahina wake waidi. ³⁶ Viyamuwone Yesu kofosa, kalonga, “Loleni! Mwanang’hondolo wa Mulungu!”

³⁷ Waja wanahina waidi viwamuhulike Yohana kolonga ivo, wamuwinza Yesu. ³⁸ Yesu kahinduka, kawona womuwinza, kawauza, “Vino mwozahila choni?”

Wamwidika, “Labi, vino weye kokala kulihi?” Labi fambulo jake mfun-diza.

³⁹ Kawedika, “Izoni mwizawona.” Ivo wahita na wawona hanhu hayakalile kokala Yesu. Ikala yofika saa longo ichigulogulo. Nawo wakala na Yesu chigulogulo yose.

⁴⁰ Andeleya, ndugu yake Saimoni Petili kakala imwe wa wanhu waidi wowahulike chiya chiyalongile Yohana na kumuwinza Yesu. ⁴¹ Bahobaho Andeleya kamuwona Saimoni ndugu yake, kamulongela, “Chimuwona Mulopozu yoyasaguligwe na Mulungu kuwakombola wanhu.” Munhu iyo niyo Chilisito Mulopozu. ⁴² Maabaho Andeleya kamsola Saimoni kamgala kwa Yesu.

Yesu kamulola Saimoni, maabaho kalonga, “Weye kwa Saimoni mwana wa Yohana, mbali kwizatangigwa Kefa.” Kefa fambulo jake Petili, Petili fambulo jake luwe.

Yesu kowatanga Filipo na Nasanaeli

⁴³ Siku isondelele Yesu kailunga kuhita Galilaya. Kamuwona Filipo, kamu-longela, “Niwinze!” ⁴⁴ Filipo kakala mkaya wa Besisaida, bululu diwakalile wokala Andeleya na Petili. ⁴⁵ Filipo kamuwona Nasanayeli, kamulongela, “Chimuwona ija mbuli zake zandikigwe na Musa muna ichitabu cha Malag-ilizo, na walotezi wa Mulungu iviya wandika mbuli zake. Niyo Yesu wa Nazaleti, mwana wa Yosefu.”

⁴⁶ Nasanayeli kauza, “Vino yodahika chinhu chochose chinogile chilawe Nazaleti?”

Filipo kamwidika, “Izo ulole.”

⁴⁷ Yesu viyamuwone Nasanayeli komwizila, kalonga, “Iyo ni Muisilaeli kweli, mgati mmwake mwabule uwwizi.”

⁴⁸ Nasanayeli kamuza, “Vino weye kunimanyaze?”

Yesu kamwidika, “Nikuwona viukalile hasi ya mbiki wa mtini Filipo yang’hali hanakutanga.”

⁴⁹ Nasanayeli kedika kalonga, “Mfundiza, weye kwa Mwana wa Mulungu! Weye kwa Mfalume wa Isilaeli!”

⁵⁰ Maabaho Yesu kalonga, “Kuhuwila kwaviya nikulongela kuwa niku-wona hasi hana umbiki wa mtini? Kwizawona vinhu vikulu kufosa vino!”

⁵¹ Yesu kagendelela kulonga, “Nowalongela kweli, mwizawona ulanga wogubuka na wasenga wa kuulanga wokwela na kuhulumuka mchanyha mwa Mwana wa Munhu.”

2

Dugila da sola uko Kana

¹ Vizifosile siku nhatu, kukala na dugila da sola mudibululu da Kana, mwiisi ya Galilaya. Mami yake Yesu kakala uko. ² Yesu na wanahina wake

iviya wakala wagonikigwa kuna didugila ijo. ³ Divai viimalile, mami yake Yesu kamulongela, “Wabule divai.”

⁴ Yesu kamwidika, “Mama, sekeunilongele cha kutenda. Lusita lwangu lung’hali halunafika bule.”

⁵ Mami yake Yesu kawalongela wasang’hani, “Tendeni chochose chon-dayamulongeleni.”

⁶ Baho hakala miziga sita ya mabwe ikigwa mazi kwa ichimu cha chihendo cha Wayahudi cha kunawa nhende. Chila ziga dodaha kumema nongo nne mbaka tano. ⁷ Yesu kawalongela wasang’hani, “Memezeni mazi muna imiziga.” Nawo waimemeza neemhu. ⁸ Maabaho kawalongela, “Lelo deheni yamazi na mungalile mkulu wa didugila.” Wasang’hani watenda ivo fana viyawalonge. ⁹ Mkulu wa didugila kayalanza yamazi, nayo yagaluke divai. Havimanyile bule kuilawile divai ija, mbali wasang’hani wowadehile yamazi wavimanya. Maabaho mkulu ija kamtanga munhu ija yosola hamg-wazo, ¹⁰ kamulongela, “Chila munhu teng’hu kolava divai inogile maabaho wageni wahamala kung’wa ng’hani, baho kolava divai ihile. Mbali weye kuika divai inogile mbaka sambi.”

¹¹ Yesu katenda chilaguso chino cha mauzauza cha mwanduso uko Kana, muna iisi ya Galilaya. Uko kalagusa utunhizo wake na wanahina wake wantogola.

¹² Viyamalile yayo, Yesu na mami yake hamwe na ndugu zake na wanahina wake wahita Kapelinaumu. Wakala uko kwa siku ndodo.

Yesu kohita Mwiikaye ya Mulungu

(Masayo 21:12-13; Maliki 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ Dugila da Wayahudi da Pasaka vidikalile habehi, Yesu kahita Yelusalemu. ¹⁴ Kawafika wanhu Mwiikaye ya Mulungu wochuuzwa ng’ombe na ng’hondolo na nziwa na wanhu wamwenga wakala muna ivigoda vawo wokwasakanya hela. ¹⁵ Ivo kabota kwangwa da luzabi, kawawinga wose mwiikaye ya Mulungu, hamwe na ng’hondolo na ng’ombe. Iviya kavihindula vipango va wokwasakanya hela na kuzipwiliisa hela zawo. ¹⁶ Maabaho kawalongela waja wakalile wochuuzwa nziwa, “Segezeni vinhu vino hano! Habali moitenda kaye ya Tati yangu kuwa gulilo?”

¹⁷ Wanahina wake wakumbuka kuwa yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, “Mulungu Ulondo wangu kwa kaye yako wonikoma muumoyo wangu.”

¹⁸ Maabaho wakulu wa Wayahudi wamuuzwa Yesu, “Vino kodaha kutenda chilaguso chaki cha mauzauza kuchilagusa kuwa kunawo udahi wa kutenda yano yose?”

¹⁹ Yesu kawedika, “Ibomoleni Kaye ino ya Mulungu, na niye nizaizenga kaidi kwa siku nhatu!”

²⁰ Wayahudi wamuuzwa, “Kaye ino ya Mulungu izengigwa kwa miyaka malongo mane na sita! Weye kwizazenga kwa siku nhatu?”

²¹ Mbali kaye ya Mulungu iyakalile koilonga Yesu ikala lukuli lwake. ²² Ivo viyazilibuke, wanahina wake wakumbuka chila chiyalongile. Maabaho wayatogola Maandiko Yelile na watogola mbuli ziya ziyalongile Yesu.

Yesu kaumanya unhu wawo

²³ Yesu viyakalile Yelusalemu muna didugila da Pasaka, wanhu wengi wantogola kwaviya wawona mauzauza yoyatendile. ²⁴ Mbali Yesu hawiye na uhuwilo nawo bule, kwaviya kawamanya wanhu wose. ²⁵ Iviya halondile

bule munhu yoyose yamulongele mbuli za munhu, kwaviya kavimanya yaja yeli mwiimizoyo.

3

Yesu na Nikodemo

¹ Kukala na mkulu imwe wa Wayahudi yoyatangigwe Nikodemo, yoyakalile mwiichibumbila cha Mafalisayo. ² Chilo chimwe, kamuhitila Yesu, kamulongela, “Mfundiza, chovimanya kuwa weye kwa mfundiza youtumigwe na Mulungu. Habule munhu yoyose yoyodaha kutenda mauzauza youtenda one Mulungu heli hamwe nayo bule.”

³ Yesu kamwidika, “Nokulongela kweli, habule munhu yoyodaha kuwona ufalume wa Mulungu one helekigwe mwanza wekaidi.”

⁴ Nikodemo kamuuzza, “Vino munhu mulala kodahaze kwelekigwa kaidi? Vino kodaha kwingila kaidi mwiinda ya mami yake na kwelekigwa?”

⁵ Yesu kamwidika, “Nokulongela kweli, habule munhu yoyodaha kwingila muna Ufalume wa Mulungu bila kwelekigwa kwa mazi na kwa Muhe. ⁶ Chochelekigwa na lukuli ni lukuli na chochelekigwa na Muhe ni muhe. ⁷ Sekewazanywe kwaviya nokulongela kuwa wose mwolondeka mwelekigwe mwanza wekaidi. ⁸ Beho dohita ubanzi wowose dodilonda. Kotegeleza dizi jake mbali hudimanya kodilawile wala kodihita. Vino ivoili kwa chila munhu yelekigwe na Muhe.”

⁹ Nikodemo kamuuzza, “Vino mbuli zino zodahikaze?”

¹⁰ Yesu kamwidika, “Weye kwa mfundiza mwiisi ya Isilaeli na huzimanyile bule mbuli zino? ¹¹ Nokulongela kweli, cholonga vinhu vochivimanyile, iviya cholonga ukalangama wa vinhu vochiviwone, mbali mung'hali mwolema ukalangama wetu. ¹² Vinimulongeleni mbuli za vinhu va isi hamutogole bule, vino mwizatogolaze nihawalongelani mbuli za vinhu va kuulanga?” ¹³ Habule munhu yahitile kuulanga mbali Mwana wa Munhu, yoyezile kulawa kuulanga.

¹⁴ Fana viya Musa viyachinule chiya chinyago cha zoka da shaba kwa lubiki kuja kudibwilingu, iviya Mwana wa Munhu kolondeka yenuligwe ¹⁵ muladi chila munhu yoyomtogola yawe na ugima wa siku zose. ¹⁶ Kwaviya Mulungu kawalonda wanhu wa isi yose mbaka kamulava Mwanage nyachende, muladi chila munhu yoyomtogola sekeyadanganike, mbali yawe na ugima wa siku zose. ¹⁷ Mulungu hamtumile Mwanage mwiisi yawataguse wanhu muna isi, mbali kamtuma yawakombole.

¹⁸ Munhu yoyose yoyomtogola hatagusigwa bule, mbali munhu yoyose yoyolema kumtogola iyo katagusigwa kamala, kwaviya hamtogole Mwana nyachende wa Mulungu. ¹⁹ Vino ivo vondamutagusigwe, bung'hulo diza muna iisi, mbali wanhu walonda ziza kufosa bung'hulo, kwaviya sang'hano zawo ziha. ²⁰ Wanhu wose wowotenda yehile wodihila bung'hulo na haweza kwiza mudibung'hulo, kwaviya hawalonda sang'hano zawo zilagugisigwe. ²¹ Mbali munhu yoyokala na kutenda yanogile kokwiza kudibung'hulo, muladi sang'hano zake ziwoneke kuwa zisang'hanigwa kwa kumuhulika Mulungu.

Yesu na Yohana Mbatizi

²² Hamwande Yesu na wanahina wake wahita muna iisi ya Yudeya, uko kakala nawo na kabatiza. ²³ Yohana iviya kakala kobatiza wanhu uko Ainoni habehi na Salimu, kwaviya uko kukala na mazi mengi. Wanhu wamuhitila, nayo kawabatiza. ²⁴ Siku izo Yohana kakala hanakwikigwa mchifungo.

²⁵ Wanahina wamwenga wa Yohana wandusa kwiihasanya na Muyahudi imwe kwa mbuli ya kuisafya. ²⁶ Wanahina waja wamuhitila Yohana, wamulongela, “Mfundiza, komkumbuka ija munhu yoyakalile na weye umwambu wa ulwanda lwa Yolodani, ija youchilongele mbuli zake? Lelo kobatiza na wanhu wose womuhitila!”

²⁷ Yohana kawedika, “Habule munhu yoyodaha kuwa na chinhu one heng'higwe kulawa kuulanga. ²⁸ Mweye wenyewo mwa wakalangama viniwalongele, ‘Niye sili Chilisito, mbali nitumigwa nimulongolele.’ ²⁹ Yeli na msoligwa niyo msola. Mbwiya wa mulume yosola yokwima na kugozela, nayo kodeng'helela ng'hani yahahulika dizi da mulume yosola. Sambani na niye nodeng'helela, na ndeng'helelo yangu itimia. ³⁰ Yeye kolondeka yawe mkulu, niye nolondeka kuwa mdodo.”

Yoyolawa kuulanga ni mkulu kufosa wose

³¹ Munhu yokwiza kulawa kuulanga mkulu kufosa wose. Munhu wa isi ni wa chiisiisi, nayo kolonga mbuli za isi. Mbali munhu yalawile kuulanga mkulu kufosa wose. ³² Yeye kolonga yaja yaawone na yaahulike, mbali habule munhu yoyatogole mbuli ziyalongile. ³³ Munhu yoyose yotogola usenga wake, kothibitisha kuwa Mulungu iyo kweli. ³⁴ Yoyatumigwa na Mulungu kolonga mbuli za Mulungu, kwaviya Mulungu kammemeza Muhe wake. ³⁵ Tata kamulonda Mwanage na kamwing'ha chila chinhu mmakono yake. ³⁶ Munhu yoyose yoyomtogola Mwana kana ugima wa siku zose, mbali yoyose yoyomulema Mwana hezawona ugima bule, kwaviya ludoko lwa Mulungu lwizakuwa kwa munhu iyo.

4

Yesu na mwanamke Msamaliya

¹ Kwa ivo Mndewa viyahulike Mafalisayo wahulika kuwa Yesu kopata wanahina wengi na kubatiza kumfosa Yohana. ² Hata ivo Yesu mwenyewo habatize wanhu bule mbali wanahina wake muhala. ³ Yesu viyahulike ivo, kasegela Yudeya na kabwela kaidi Galilaya. ⁴ Muna umwanza wake kalondeka yafosele Samaliya.

⁵ Kafika muna dibululu da Samaliya, hanhu hatangigwe Sikali, habehi na mgunda wa Yakobo uyamwing'hile Yosefu mwanage. ⁶ Hanhu haja hakala na chisima cha Yakobo. Ivo Yesu kakala hasi habehi na chisima icho kwaviya kakala kalegela kwa umwanza. Lusita uwo ikala saa sita imisi.

⁷ Mwanamke imwe wa Chisamaliya keza kudeha mazi. Yesu kamulongela, “Uning'he mazi ning'we!” ⁸ Wanahina wake wakala wahita kudibululu kugula ndiya.

⁹ Mwanamke ija kamwidika, “Weye kwa Muyahudi na niye na Msamaliya. Vilihi konipula mazi ya kung'wa?” Kwaviya Wayahudi hawaihanganya hamwe bule na Wasamaliya.

¹⁰ Yesu kamwidika, “One uvimanyile chinhu choyolava Mulungu, na one iviya uvimanyile yelihi yokupula mazi ya kung'wa, uhampulile yeye, nayo yahakwing'hile mazi ya Ugima.”

¹¹ Mwanamke ija kalonga, “Mwenevale, weye kwabule doo da kudehela, na chisima chingila. Lelo kulihni kondaupate mazi ya Ugima? ¹² Vino weye kwa mkulu kufosa tati yetu Yakobo? Yeye mwenyewo na wanage hamwe na wanyama wake wang'wa mazi ya chisima chino!”

¹³ Yesu kamwidika, “Munhu yoyose yong'wa mazi yano kezawona ng'hilu kaidi. ¹⁴ Mbali munhu yoyose yonda yang'we mazi yonimwing'ha niye,

hezawona ng'hilu kaidi bule. Kwaviya mazi yonimwing'ha niye yezakuwa nzasa yoilava mazi ya Ugima mgati mmwake, na yezamwing'ha ugima wa siku zose.”

¹⁵ Mwanamke ija kamulongela, “Mwenevale, ning'he mazi yayo muladi sekenizwone ng'hilu na wala sekenize hano kudeha mazi.”

¹⁶ Yesu kamulongela, “Hita kamtange mulumako wize nayo hano.”

¹⁷ Mwanamke ija kamwidika, “Nabule mulume.”

Yesu kamulongela, “Kulonga goya viulongile kwabule mulume.

¹⁸ Kwaviya kusoligwa na walume watano, na mulume yuuli nayo sambu si mulumako bule. Kunilongela kweli.”

¹⁹ Mwanamke ija kamulongela, “Mwenevale, nowona weye kwa mulotezi wa Mulungu. ²⁰ Wasaho zetu wamtosela Mulungu muna ulugongo luno, mbali mweye Wayahudi mwolonga chilondeka kumtosela Mulungu uko Yelusalemu.”

²¹ Yesu kamulongela, “Mama nitogole, lusita lwokwiza wanhu hawezamtosela Tata muna ulugongo luno wala uko Yelusalemu. ²² Mweye Wasamaliya mwotosela chiya hamchimanyile, mbali cheye Wayahudi chomtosele Mulungu yochimanyile, na kwa cheye Wayahudi, Mulungu kawakombola wanhu wose muna iisi. ²³ Mbali chipindi chokwiza, na sambu chifika wanhu wowotosa muna ikweli wezamtosela Tata muna Umuhe na kweli, kwaviya wanhu wawo niyo wawo Tata yoozawahila. ²⁴ Mulungu ni Muhe, wanhu wake wowomtosele wolondeka kumtosela kwa Muhe na kweli.”

²⁵ Mwanamke ija kamulongela, “Novimanya Chilisiko Mulopozi kokwiza, na vodayeze kezachilongela chila chinhu.”

²⁶ Yesu kamulongela, “Niye yonilonga na weye niyo.”

²⁷ Wanahina wake wabwela na wazanywa ng'hani kumfika Yesu kolonga na mwanamke. Mbali habule munhu yamuuzile kuwa mwanamke ija kolonda choni, hebu kumuza Yesu habali kolonga na mwanamke.

²⁸ Maabaho mwanamke kaileka nongo yake ya mazi, kabwela kudibululu, kawalongela wanhu, ²⁹ “Izoni mumuwone munhu yoyanilongele vinhu vose vinitendile. Vino ino kodaha kuwa Chilisiko?” ³⁰ Ivo wanhu walawa kudibululu, wamuhitila Yesu.

³¹ Lusita luja luja wanahina wake wamulamba Yesu, “Mfundiza, teng'hu diya!”

³² Mbali Yesu kawedika, “Niye ninayo ndiya yohamuimanyile bule.”

³³ Maabaho wanahina wake wandusa kwiiuzagiza wenyewo, “Vino kuna munhu wowose yoyamgalile ndiya?”

³⁴ Yesu kawalongela, “Ndiya yangu iyo ino, kutenda viyolonda Mulungu na kukomeleza sang'hano yake yoyaning'hile kuitenda. ³⁵ Vino mweye hamulonga, ‘Ing'hali miyezi mine mbaka chipindi cha kugobola chifike?’ Nowalongela, inuleni yameso yenu mulole migunda! Ndiya zikangala na zolondeka kugoboligwa. ³⁶ Munhu yogobola ndiya kumgunda kezalihigwa, na kokwika hamwe ndiya kwa ugima wa siku zose. Maabaho munhu yohanda na munhu yogobola wezadeng'helela hamwe. ³⁷ Ivo ulonzi ulonga kweli, ‘Imwe kohanda mbeyu, na imwenga kogobola ndiya.’ ³⁸ Nimtumani kugobola ndiya hamuzihandile bule. Wanhu wamwenga wasang'hana, na mweye momweda kwa sang'hano yawo.”

³⁹ Wasamaliya wengi wa dibululu diya wamuhuwila Yesu kwaviya mwanamke ija kalonga, “Kanilongela vinhu vose vonitendile.” ⁴⁰ Ivo

Wasamaliya viwamuhitile Yesu wamulamba yakale nawo, Yesu kakala nawo siku mbili.

⁴¹ Wanhu wengi wamuhuwila Yesu kwa ichimu cha mbuli yake. ⁴² Wamulongela mwanamke ija, “Sambi chohuwila, si kwa chila chiulongile weye. Cheye wenyewo chimtegeleza, na chovimanya munhu ino kweli ni Mulopozi wa isi.”

Yesu komuhonya mwana wa mkulu

⁴³ Vizifosile siku mbili, Yesu kahita Galilaya. ⁴⁴ Kwaviya Yesu mwenyewo kalonga mulotezi wa Mulungu hatogoligwa bule muna iisi yake. ⁴⁵ Wanhu wa Galilaya wakala wahita mudidugila da Pasaka uko Yelusalemu, na wawona yose yatendigwe na Yesu muna didugila ijo. Ivo Yesu viyafikile Galilaya, wanhu wa Galilaya wamuhokela.

⁴⁶ Maabaho Yesu kahita kaidi Kana muna isi ya Galilaya, hanhu haya-galuse mazi kuwa divai. Baho hakala mkulu imwe yeli na mwana mtamu uko Kapelinaumu. ⁴⁷ Mkulu iyo viyahulike Yesu kafika muna iisi ya Galilaya kulawa Yudeya, kamulamba Yesu yahite Kapelinaumu yakamuhonye mwanage yoyakalile habehi kudanganika. ⁴⁸ Yesu kamulongela, “Kumwenu habule munhu yoyodaha kutogola mbaka yawone vilaguso na mauzauza.”

⁴⁹ Mkulu ija kamwidika, “Mwenevale, chihite sambi mwanangu yang’hali hanadanganika.”

⁵⁰ Yesu kamulongela, “Hita, mwanago kezahona.”

Mkulu ija kahuwila mbuli za Yesu, ivo kahita. ⁵¹ Viyakalile mwiinzila, kaiting’hana na watumwa wake, wamulongela, “Mwanago kahona!”

⁵² Nayo kawauza lusita luyahonile mwanage, watumigwa wamwidika, “Utamu umulawa igolo ifosile saa saba imisi.” ⁵³ Maabaho tata iyo kakumbuka lukala lusita luja luja Yesu viyamulongele, “Mwanago kezahona.” Ivo yeye hamwe na kaye yake yose wamuhuwila Yesu.

⁵⁴ Chino chikala chilaguso cho mauzauza chekaidi chiyatendile Yesu viyalawile Yudeya kuhita Galilaya.

5

Yesu komuhonya munhu

¹ Hamwande Yesu kahita Yelusalemu kuna didugila da Wayahudi. ² Uko Yelusalemu, habehi na ulwivi lukulu lwa ng’hondolo kukala na lamba doditangigwa kwa Chiyebulaniya Betisaza, najo dikala na vihelengo vitano.

³ Wanhu wengi mowakalile watamu wakala watambalala muvihelengo ivo. Vipofu na mbetembete na wanhu wowaholole. Wakala wogozela yamazi yatibuligwe. ⁴ Kwaviya lusita lumwenga msenga wa kuulanga kohulumuka na kwingila muna dilamba na kuyatibula yamazi. Mtamu yokwandusa kwingila munayamazi viyatibuke, kakala kohonyigwa utamu wowose uyakalile nawo. ⁵ Haja hakala na munhu yakalile kolumwa kwa lusita lwa miyaka malongo matatu na nane. ⁶ Yesu viyamuwone mtamu ija katambalala haja, kavimanya kuwa kakala mtamu kwa siku nyingi. Ivo kamuuza, “Vino weye kolonda kuhona?”

⁷ Mtamu ija kamwidika, “Mwenevale, nabule munhu wa kunika muna dilamba lusita yahatibuligwa. Chila honilonda kwingila, munhu imwenga konilongolela.”

⁸ Maabaho Yesu kamulongela, “Inuka! Sola lili jako uhite.” ⁹ Bahobaho mtamu ija kahonyigwa, kasola lili jake, kahita.

Chinhu icho chilawilila muna Isiku ya Mhumulo, ¹⁰ ivo walangulizi wa Wayahudi wamulongela munhu ija yoyahonyigwe, “Diyelo ni Isiku ya Mhumulo. Malagilizo yetu yolema munhu yoyose kupapa lili muna dizuwa dino.”

¹¹ Mbali munhu iyo kawedika, “Munhu yoyanihonyile kanilongela, ‘Sola lili jako uhite.’ ”

¹² Wamuuza kaidi, “Yelihi yoyakulonge usole lili jako uhite?”

¹³ Mbali hammanyile bule munhu yoyamuhonyile kakala yelihi, kwaviya wanhu wakala wengi, na Yesu kakala yasegele.

¹⁴ Hamwande Yesu kahita muna ikaye ya kumpulila Mulungu, kamuwona munhu ija, kamulongela, “Tegeleza, sambu kuhona. Leka kutenda uhasanyi hebu chinhu chihile ng’hani chizakupata.”

¹⁵ Maabaho munhu ija kasegela na kawalongela walangulizi wa Wayahudi kuwa yoyamuhonyile kakala Yesu. ¹⁶ Ivo kwaviya Yesu katenda chinhu icho muna Isiku ya Mhumulo, Wayahudi wandusa kumwihila. ¹⁷ Yesu kawalongela, “Tati yangu kosanana usang’hano lusita lwose, iviya niye nolondeka nisanane.”

¹⁸ Wayahudi walonda wamkome Yesu kwaviya kahasanya Malagilizo ya Isiku ya Mhumulo, na kwaviya kamtanga Mulungu Tati yake, ivo kaitenda kalinga Mulungu.

Udaho wa Mwana wa Munhu

¹⁹ Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, Mwana wa Mulungu hadaha kutenda chinhu chochose yaidumwe. Kodaha kutenda chiya muhala chiya-muwonile Tati yake kochitenda, kwaviya chochose chiyotenda Tata, iviya Mwana kochitenda. ²⁰ Kwaviya Tata komulonda Mwana na komulagusa yose yoyoyatenda. Kezumulagusa vinhu vikulu kufosa vino, na mweye wose mwizakwazanywa. ²¹ Saviya Tata viyowazilibula wanhu wowadanganike na kuwena ugima, iviya Mwana kowena ugima wanhu woyowalonda. ²² Tata hamtagusa munhu yoyose bule, mbali kamwing’ha Mwanage udahi wa kutagusa, ²³ ivo wanhu wose wamuhulike Mwana fana viwomuhulika Tata. Munhu yoyose yoyolema kumuhulika Mwana, komulema Tata yoy-antumile.

²⁴ “Nowalongela kweli, munhu yoyose yohulika mbuli yangu na kumuhiwila ija yoyanimumile, kana ugima wa siku zose. Hezatagusigwa kwaviya kafosa muna iifa na kwingila muna uugima. ²⁵ Nowalongela kweli, lusita lokwiza, na sambu lufika wanhu wowadanganike vondawahulike dizi da Mwana wa Mulungu, na waja wose wondawadhulike wezakuwa wagima. ²⁶ Fana Tata mwenyewo yiveli mwanduso wa ugima, iviya kamtenda Mwana kuwa mwanduso wa ugima. ²⁷ Kamwing’ha Mwana udahi wa kutagusa kwaviya ni Mwana wa Munhu. ²⁸ Sekemwazanywe na chino, lusita lokwiza wanhu wowadanganike wezahulika dizi jake. ²⁹ Nawo wezalawa muna yamaleme yawo, waja watendile yanogile wezazilibuligwa na kukala wagima, mbali waja watendile yehile wezazilibuligwa na kutagusigwa.

Ukalangama wa Yesu

³⁰ “Niye mwenyewo sidaha bule kutenda chinhu chochose, ila notagusa fana Mulungu viyanilonge, ivo nhaguso yangu ni ya haki. Sitenda viya vinilonda niye, mbali notenda viya viyolonda ija yoyanimumile.

³¹ “One nihalonga mbuli zangu mwenyewo, ukalangama wangu wa uvwizi. ³² Kauko imwenga yoyolonga mbuli zangu, na niye novimanya chila chinhu chiyolonga ni cha kweli. ³³ Mweye muwatumu wanhu kwa Yohana,

nayo kawalongela mbuli za kweli. ³⁴ Niye silonda ukalangama wa munhu, mbali nolonga vino muladi mweye mukomboligwe. ³⁵ Yohana kakala fana chitasa chikalile chikwaka na kulava bung'hulo, na mweye musagula lusita ludodo kudenelela bung'hulo jake. ³⁶ Mbali niye nina ukalangama mkulu kufosa ukalangama uyalavile Yohana. Kwaviya usang'hano uyaninile Tata niukomeleze, usang'hano woniutenda wolagusa kuwa Tata kanituma. ³⁷ Tata mwenyewo, iyo yanhumile kolonga mbuli zangu. Hamunawahi bule kuhulika dizi jake wala kuwona chihanga chake lusita lwolwose. ³⁸ Iviya hamuhwila mbuli yake bule kwaviya hammuhuwile bule ija yoyamtumile. ³⁹ Moyasoma yamandiko kwaviya mogesa muna iyayo mwizapata ugima wa siku zose. Maandiko Yelile yayo yolonga mbuli zangu, ⁴⁰ mbali mung'hali molema kwiza kumwangu na kuwa na ugima!

⁴¹ “Silonda bule wanhu wanitunhize, ⁴² mbali nowamanya. Nomanya kuwa mwabule ulondo wa Mulungu muna imizoyo yenu. ⁴³ Niza kwa udahi wa Tati yangu, hamunihokele bule, mbali munhu imwenga yaheza kwa udahi wake, mwizamuhokela. ⁴⁴ Molonda kuitunhiza wenyewo, wala hamuzahila bule kutunhizigwa na Mulungu yaidumwe! Vino mwizadahaze kunihwila? ⁴⁵ Sekemgese kuwa niye nizamulongelezani kwa Tata. Musa, iyo mweye mumulolela iyo yondayamulongelezeni. ⁴⁶ One momuhwila Musa, muhanihuwile na niye, kwaviya yeye kazandika mbuli zangu. ⁴⁷ Mbali one hamuhwila chiya choyandike Musa, mwizadahaze kuhwila chiya chinilonga niye?”

6

*Yesu koweng'ha ndiya wanhu wengi
(Masayo 14:13-21; Maliki 6:30-44; Luka 9:10-17)*

¹ Hamwande Yesu kahita umwambu wa lamba da Galilaya, hebu lamba ditangigwa da Tibeliya. ² Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela kwaviya wawona vilaguso viyatendile va kuwahonya watamu. ³ Maabaho Yesu kakwela mchanyha kuna ulugongo, kakala hamwe na wanahina wake. ⁴ Dugila da Pasaka ya Wayahudi dikala habehi. ⁵ Yesu viyawonile lung'husesa lukulu lwa wanhu longendela, kamuuzza Filipo, “Chigule kulihi ndiya ya kuja wanhu wano wose?” ⁶ Yesu kalonga ivo kwa kungeza Filipo kwaviya kavimanya chiya chodayatende.

⁷ Filipo kamwidika Yesu, “Magate ya hela magana maidi hazifaya bule hata ihawa chila imwe yahapata chihande chidodo muhala!”

⁸ Mwanahina imwe wa Yesu yoyatangigwe Andeleya, ndugu yake Saimoni Petili kamulongela Yesu, ⁹ “Kabahano mbwanga kanavo vigate vitano va uhemba na visomba vidi. Mbali icho choni kwa wanhu wengi fana wano!”

¹⁰ Yesu kawalongela wanahina wake, “Walongeleni wanhu wakale hasi.” Hanhu haja hakala na savu dimema. Ivo wanhu wose wakala hasi. Walume muhala wowakalile muna ulung'husesa luja peta yawo ikala magana malongo matano. ¹¹ Maabaho Yesu kavisola vigate viya, kamwing'ha nhogolwa Mulungu na kaweng'ha wanhu wowakalile hasi. Iviya katenda viya viya kwa ivisomba. ¹² Wanhu wose viwegute, Yesu kawalongela wanahina wake, “Soleni masigavu muladi sekechage chinhu chochose.” ¹³ Ivo wanahina wadondola na kumemeza vigelo longo na vidi va masigavu ya vigate va uhemba vovisigazigwe na wanhu wadile.

¹⁴ Wanhu viwawonile mauzauza yoyatendigwe na Yesu, wandusa kulonga, “Kweli ino iyo mulotezi wa Mulungu yokwiza muna isi.” ¹⁵ Yesu

kavimanya wanhu wailungila kwiza wamtende mfalume kwa nguvu, kawabanga, kahita kuna ulugongo yaidumwe.

*Yesu kogenda mchanyha ya mazi
(Masayo 14:22-33; Maliki 6:45-52)*

¹⁶ Zua vidishwile, wanahina wake wahulumuka mbaka kuidilamba. ¹⁷ Wakwela mwiingalawa wadahe kuloka dilamba kuhita Kapelinaumu. Lwiza lukala lutanda, na Yesu kakala yang'hali kuwafikila. ¹⁸ Beho kulu dikala dobuma na mazi yatibuka. ¹⁹ Wanahina viwakalile wahita fana ugenzi wa saa dimwe, wamuwona Yesu kogenda mchanyha ya mazi, kokwiza habehi na ingalawa. Wanahina wadumba nani. ²⁰ Mbali Yesu kawalongela, "Ni niye! Sekemudumbe!" ²¹ Maabaho walonda kumwingiza Yesu muna ingalawa, bahobaho ngalawa ifika hanhu hana iisi inyalile.

Wanhu womzahila Yesu

²² Siku isondelele, lung'husesa lwa wanhu wowakalile umwambu wa dilamba wavimanya kuja kukala na ngalawa imwe muhala. Iviya wavimanya kuwa Yesu hengile bule muna ingalawa hamwe na wanahina wake, mbali wanahina wasegela waidumwe. ²³ Maabaho ngalawa zimwenga zilawile Tibeliya zifika habehi na hanhu haja wanhu howadile magate Mndewa viyakomeleze kumwing'a hewela Mulungu. ²⁴ Viwawonile kuwa Yesu na wanahina wake wakala wasegela, wakwela ngalawa na kuhita Kapelinaumu kunzahila Yesu.

Yesu ndiya ya ugima

²⁵ Wanhu viwawonile Yesu umwambu wa dilamba, wamuuzwa, "Mfundiza, vino kufika zuwaki hano?"

²⁶ Yesu kawedika, "Nowalongela kweli, mweye monizahila siyo kwaviya muwona chilaguso, mbali kwaviya muja magate na mwiguta. ²⁷ Sekemugaiye ndiya yoiwola, mbali gaiyeni ndiya yoikala siku zose. Ndiya ino iyo Mwana wa Munhu kezawena, kwaviya Mulungu kamtoglela kutenda ivo."

²⁸ Maabaho wamuuzwa Yesu, "Vino chitende choni muladi chitende chiya Mulungu choyochilonda chitende?"

²⁹ Yesu kawedika, "Chino icho choyolonda Mulungu muchitende, mu-muhuwile ija yoyamtumile."

³⁰ Wamuuzwa, "Vino chilaguso chilihi choudaha kuchitenda muladi chikuhuwile? Vino kwizatendaze? ³¹ Wasaho zetu waja mana uko kudibwilingu, fana viyandikigwe muna Yamaandiko, 'Kaweng'ha gate dodilawile kuulanga waje.'"

³² Yesu kawalongela, "Nowalongelani kweli, siyo Musa yawinileni ndiya ija ya kuulanga. Tati yangu iyo yamwinileni ndiya ya kweli yoiawile kuulanga. ³³ Kwaviya ndiya yoyochina Mulungu ni munhu ija yokwiza kulawa kuulanga na kuwea ugima wanhu weli muisi."

³⁴ Wamulongela, "Mwenevale, uchine ndiya ino siku zose."

³⁵ Maabaho Yesu kawalongela, "Niye na ndiya ya ugima. Wanhu wowokwiza kumwangu hawezawona nzala bule, na wanhu wowonihuwila hawezawona nilu bule. ³⁶ Mbali fana vinimulongeleni, muniwona mbali hamunihuwile bule. ³⁷ Wose wowonina Tata, wezakwiza kumwangu, na yoyose yokwiza kumwangu, sizamwasa kunze bule. ³⁸ Kwaviya niye niza kulawa kuulanga siyo kutenda vinilonda niye, mbali kutenda viyolonda ija yoyanhumile. ³⁹ Nayo yoyanatumile kolonda vino, ndeke kumwagiza munhu yoyose muna iwanhu waja woyaninile, mbali niwazilibule wose

muna isiku ya uhelelo. ⁴⁰ Kwaviya choyolonda Tati yangu icho chino, chila munhu yoyomulola Mwana na kumuhuwila yawe na ugima wa siku zose, na niye nizanzilibula muna isiku ya uhelelo.”

⁴¹ Wayahudi wandusa kulongelela kwaviya Yesu kalonga, “Niye iyo ndiya yoihumuluke kulawa kuulanga.” ⁴² Walonga, “Vino ino siyo Yesu mwanage Yosefu bule? Vino tati yake na mami yake hachiwamanyile bule? Lelo kodahaze kulonga, ‘Nihumuluka kulawa kuulanga?’ ”

⁴³ Yesu kawalongela, “Lekeni kulongelela. ⁴⁴ Habule munhu yoyodaha kwiza kumwangu one Tata yoyanitemile hamtendile yalonde kwiza kumwangu. Nayo yoyokwiza, nizanzilibula muna isiku ya uhelelo. ⁴⁵ Walotezi wa Mulungu wandika, ‘Wanhu wose wezafundizigwa na Mulungu.’ Na yoyose yoyomuhulika Tata na kuifunza kumwake kezakwiza kumwangu. ⁴⁶ Habule munhu yoyamuwonile Tata mbali imwe yoyalawile kwa Mulungu, yeye yaidumwe iyo yamuwonile Tata. ⁴⁷ Nowalongela kweli, munhu yoyose yonihuwila niye kanawo ugima wa siku zose. ⁴⁸ Niye ni ndiya ya ugima. ⁴⁹ Wasaho zenu waja mana kuja kudibwilingu, mbali wadanganika. ⁵⁰ Mbali ino ni ndiya yoihumuluka kulawa kuulanga, munhu yoyose yondayaije sekeyadanganike. ⁵¹ Niye nandiya ya ugima yoihulumuka kulawa kuulanga. One munhu yoyose yahaja ndiya ino, kezakuwa ngima siku zose. Ndiya ino ni lukuli lwangu lunilulava kwa sama ya ugima wa wanhu wa isi yose.”

⁵² Baho Wayahudi wandusa kuiuzagiza kwa ludoko, “Vino munhu ino kodahaze kuchigha lukuli lwake chije?”

⁵³ Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, one hamudile lukuli lwa Mwana wa Munhu na kuing’wa damu yake, hamwizakuwa na ugima mgati mmwenu. ⁵⁴ Munhu yoyose yoja lukuli lwangu na kuing’wa damu yangu, iyo kanawo ugima wa siku zose, na niye nizanzilibula muna isiku ya uhelelo. ⁵⁵ Kwaviya lukuli lwangu ni ndiya ya kweli na damu yangu ni ching’waji cha kweli. ⁵⁶ Munhu yoyose yoja lukuli lwangu na kuing’wa damu yangu, iyo kokala mgati mmwangu na niye nokala mgati mmwake. ⁵⁷ Fana viya Tata yeli mgima viyanitemile, na niye nina ugima kwa sama ya Tata. Ivo munhu yoyose yoja lukuli lwangu kezakala ngima kwa sama ya niye. ⁵⁸ Ino ni ndiya yoihumuluke kulawa kuulanga siyo fana imana iwadile wasaho zenu, maabaho wadanganika. Mbali munhu yoyose yoja ndiya ino kana ugima wa siku zose.”

⁵⁹ Yesu kalonga ivo viyakalile kofundiza muna ikaye ya kutosela uko Kapelinaumu.

Mbuli za ugima wa siku zose

⁶⁰ Wengi mwa iwanahina wake viwahulike, walonga, “Mafundizo yano madala. Vino yelihi yoyodaha kuyamanya?”

⁶¹ Yesu kavimanya bila ya kulongiligwa na munhu kuwa wanahina wake wakala wolongelela. Ivo kawauza, “Mafundizo yano yowatenda muwe na mkangagile? ⁶² Izakuwaze one mwizamuwona Mwana wa Munhu kobwela kuulanga hanhu hayakalile mwanduso? ⁶³ Muhe wa Mulungu kolava ugima, lukuli lwa munhu haludaha chinhu bule. Mbuli zoniwalongele ni mbuli za Muhe wa Mulungu yowagalila ugima. ⁶⁴ Mbali wamwenga wenu mung’hali mwolema kunitogola.” Yesu kalonga vino kwaviya kavimanya kusongela mwanduso welihi mwa iwawo wolema kutogola na munhu yelihi yondayambiduke. ⁶⁵ Yesu kagendelela kulonga, “Lekamana niwalongela

habule munhu yoyodaha kwiza kumwangu mbaka Tata yamtende yadahe kwiza.”

⁶⁶ Kusongela siku ijo, wanahina wake wengi wabwela kuchisogo na hawamsondelele bule. ⁶⁷ Maabaho Yesu kawauza waja wanahina wake longo na waidi, “Vino na mweye iviya mwolonda kusegela?”

⁶⁸ Saimoni Petili kamwidika, “Mndewa, chihite kwa yelihi? Weye kunazo mbuli za ugima wa siku zose. ⁶⁹ Chohuwila na chovimanya weye kwa Yelile ulawile kwa Mulungu.”

⁷⁰ Yesu kawedika, “Vino simzaguleni mweye longo na waidi? Mbali imwe wenu mwihili!” ⁷¹ Yesu kakala kolonga kumsonhela Yuda, mwana wa Saimoni Isikaliyoti, imwe wa wanahina longo na waidi. Hamwande Yuda iyo yoyambiduke Yesu.

7

Yesu na ndugu zake

¹ Hamwende Yesu kahita Galilaya. Halondile kuhita Yudeya kwaviya walangulizi wa Wayahudi wakala wolonda kumkoma. ² Lusita lwa dugila da Vizewe da Wayahudi dikala habehi. ³ Ndugu zake wamulongela, “Kwolondeka usegele hano uhite Yudeya muladi wanahina wako wawone mauza-za youtenda. ⁴ Habule munhu yotenda mbuli kwa kuifisa one kolonda yamanyike kwa wanhu. Ivo kwaviya na weye kotenda vinhu vino, ilaguse kwa wanhu weli muisi.” ⁵ Kwaviya mbaka ndugu zake Yesu hawamtogole bule.

⁶ Yesu kawalongela, “Lusita lwangu lufaya lung'hali halunafika bule, mbali kumwenu mweye chila lusita lufaya. ⁷ Wanhu weli muna isi yose hawamwihilani, mbali wonihila niye kwaviya nogendelela kuwalongela kuwa wotenda mbuli zihile. ⁸ Mweye hiteni kudidugila. Niye sihita bule kudidugila kwaviya lusita lwangu lufaya halunafika bule.” ⁹ Yesu kalonga ivo, maabaho kasigala Galilaya.

Yesu kuna didugila da wizewe

¹⁰ Ndugu zake viwahitile kudidugila, Yesu nayo kahita, mbali hahitile chiumwingi, kahita chinyelenyele. ¹¹ Walangulizi wa Wayahudi wakala wonzahila kuna didugila ijo. Ivo wauza, “Vino kakulihi munhu ija?”

¹² Kukala na minyong'onyo muna ulung'husesa lwa wanhu. Wanhu wamwenga wakala wolonga, “Munhu ino kanoga.”

Wamwenga walonga, “Mbe! Kowagiza wanhu.” ¹³ Mbali habule munhu yoyadahile kulonga mbuli zake muumwingi, kwaviya wakala wawadumba walangulizi wa Chiyahudi.

¹⁴ Dugila ijo vidifikile haludonho, Yesu nayo kahita Mwiikaye ya Mulungu na kandusa kufundiza. ¹⁵ Walangulizi wa Wayahudi wazanywa, wauza, “Vino munhu ino kayamaze yano yose nayo hasomile bule kuishule?”

¹⁶ Yesu kawedika, “Mafundizo yonifundiza siyo yangu bule mbali yolawa kwa ija yanitumile. ¹⁷ Munhu yoyose yolonda kutenda yaja yoyolonda Mulungu, kezavimanya fana mafundizo yangu yalawa kwa Mulungu hebu nolonga kwa udahi wangu mwenyewo. ¹⁸ Munhu yolonga mbuli zake mwenyewo kolonda utunhizo wake. Mbali munhu yolonda ukulu kwa ija yoyamtumile, iyo ni mwaminifu, na kabule wihi mgati mmwake. ¹⁹ Vino Musa hamwinileni malagilizo bule? Mbali habule hata imwe wenu yoyokwamha. Lelo habali molonda kunikoma?”

²⁰ Lung'husesa lwa wanhu lumulongela, “Weye kuna chinyamkela! Yelihi yoyolonda kukukoma?”

²¹ Yesu kawalongela, “Nitenda mauzauza, mweye wose mukala mwazanywa. ²² Musa kawalagiliza mweye mutende chihendo cha kuwengiza ulungwana wanenu wa chilume, ingawa si Musa bule, mbali wasaho zenu wawo wanduse. Ivo na mweye momwingiza ulungwana mwana wa chilume hata muna Isiku ya Mhumulo. ²³ One mumwingiza ulungwana mwana muna Isiku ya Mhumulo muladi sekembene Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, habali monihila kwaviya nimuhonya munhu muna Isiku ya Mhumulo? ²⁴ Sekemutaguse kwa kulola kwa kunze muhala, mbali taguseni viilondeka.”

Vino ino iyo Chilisiko?

²⁵ Wanhu wamwenga wa Yelusalemu wandusa kuiuzagiza, “Vino munhu wowomzahila wamkome siyo ino? ²⁶ Lola lelo! Kabahano, kolonga muumwingi na habule munhu yoyomulongela chinhu chochose. Vino walangulizi wovimanya kuwa kweli iyo ni Chilisiko? ²⁷ Mbali chovimanya munhu ino kolawa kulihi. Chilisiko vondayeze habule munhu yoyose yondayamanye koyolawa.”

²⁸ Yesu viyakalile kofundiza mwiikaye ya Mulungu, kalandula dizi, “Mwonimanya na mwomanya kunhu kunilawa. Sizile kwa udahi wangu mwenyewo. Ija yoyanitumile ni wa kweli. Mbali mweye hamummanyile bule. ²⁹ Niye nommanya kwaviya nilawa kumwake, nayo iyo yoyanhumile.”

³⁰ Maabaho wanhu walonda kumgwila, mbali habule munhu yoyose yagezile kumgwila kwaviya lusita lwake lukala halunafika. ³¹ Mbali wanhu wengi muna ulung'husesa wamuhwila, walonga, “Vino Chilisiko vondayeze kezatenda mauzauza mengi kufosa munhu ino?”

Wakalizi watumigwa kumgwila Yesu

³² Mafalisayo wahulika lung'husesa wonyong'onya mbuli za Yesu. Ivo wawo na wakulu wa nhambiko wawatuma wakalizi wa kaye ya Kutosela wangwile Yesu. ³³ Yesu kawalongela, “Ning'hali na mweye kwa lusita ludodo, maabaho nizahita kwa ija yoyanitumile. ³⁴ Mwanizahila mbali hamwizaniwona bule, kwaviya hamwizadaha bule kwiza hanhu hanli.”

³⁵ Walangulizi wa Wayahudi wailongela, “Vino munhu ino kezahita kulihi mbaka cheye sekechimuwone? Vino kezahita muna yamabululu ya Wagiliki yowokala wanhu wetu na kuwafundiza Wagiliki? ³⁶ Kalonga kuwa, chizanzahila mbali hachizamuwona, na iviya hachidaha bule kuhita hanhu hayeli. Vino mbuli zino fambulo jake choni?”

Lwanda lwa mazi ya Ugima

³⁷ Siku ya uhelelo ya dugila ijo dodikalile siku ng'hulu ya dugila, Yesu kema, kalandula dizi, “Munhu yoyose yeli na nilu, nayeze kumwangu yang'we! ³⁸ Munhu yoyose yoyonihwila niye, Maandiko Yelile yolonga, ‘Nyanda za mazi ya Ugima zizakilima kulawa mgati yake.’ ” ³⁹ Yesu viyakalile kolonga ivo, kakala kolonga mbuli za Muhe wa Mulungu, ija wanhu wowakalile womuhwila wezamuhokela. Mbaka siku ija, wanhu wakala wang'hali hawanakwing'higwa Muhe wa Mulungu kwaviya Yesu kakala yang'hali kutunhizigwa bule.

Wanhu viweli woibagula

⁴⁰ Wanhu wamwenga muna ulung'husesa viwamuhulike kolonga ivo, walonga, “Munhu ino kweli ni ija imulotezi wa Mulungu.”

⁴¹ Wanhu wamwenga walonga, “Ino iyo Chilisito!”

Mbali wanhu wamwenga walonga, “Vino Chilisito kodahaze kulawa Galilaya? ⁴² Maandiko Yelile yolongwa kuwa Chilisito kezalawilila mulukolo lwa Daudi na kwelekigwa uko Betelehemu, muna dibululu dayakalile Daudi.” ⁴³ Ivo wanhu muna ulung’husesa waibagula kwaajili ya Yesu. ⁴⁴ Wanhu wamwenga walonda wangwile, mbali habule munhu yoyagolose mkono wake kumgwila.

Walangulizi wa Wayahudi wolema kumtoga Yesu

⁴⁵ Wakalizi wa Kaye ya Mulungu viwabwelile, wakulu wa nhambiko na Mafalisayo wawauza, “Habali hamungalile?”

⁴⁶ Wakalizi wawedika, “Habule munhu yoyose yoyalongile fana viyolonga munhu ino!”

⁴⁷ Mafalisayo wawauza, “Vino na mweye iviya kamvwizilani? ⁴⁸ Vino mumuwona mulangulizi yoyose hebu Mfalisayo yoyose yoyomuhwila? ⁴⁹ Wanhu wano hawamanyile bule Malagilizo ya Mulungu yoyamwing’hile Musa, ivo waduwiligwa na Mulungu!”

⁵⁰ Nikodemo, imwe wa Mafalisayo, munhu ija yoyamuhitile Yesu baho umwaka kauza, ⁵¹ “Vino Malagilizo yetu yochilongela chimtaguse munhu ching’hali hachinamtegeleza teng’hu na kumanya chiyotenda?”

⁵² Mbali wawo wamwidika, “Vino na weye iviya kolawa Galilaya? Lola muna Yamaandiko Yelile kwizavimanya kuwa habule mulotezi wa Mulungu yolawilila Galilaya bule.”

⁵³ Maabaho chila munhu kahita ukaye yake.

8

Mwanamke yoyagwiligwe ugoni

¹ Mbali Yesu kahita kuna ulugongo lwa Mizaituni. ² Siku isondelele imitootondo nani, Yesu kahita kaidi muna ikaye ya Mulungu. Wanhu wose wamuhitila, nayo kakala hasi, kandusa kuwafundiza. ³ Wafundiza Malagilizo na Mafalisayo wamgala mwanamke yoyagwiligwe ugoni. Maabaho wamwika mwanamke iyo hagati. ⁴ Wamalongela Yesu, “Mfundiza, mwanamke ino kagwiligwa ugoni. ⁵ Muna Yamalagilizo, Musa kachilongela kuwa mwanamke fana ino kolondeka yatowigwe na mabwe mbaka yadanganike. Lelo weye kwolongaze?” ⁶ Wauza vino muladi wangeze Yesu muladi wapate chimu cha kumshitaka. Mbali Yesu kaidulika hasi, kandika muna ditimbwisi kwa chidole chake.

⁷ Nawo viwagendelele kumuza, kenuka, kawalongela, “Munhu yoyose yelibule uhasanyi vimwili na yawe wa mwanduso kumtowa dibwe.”

⁸ Maabaho kaidulika hasi kaidi, kandika muna ditimbwisi. ⁹ Wanhu waja viwahulike ivo, wasegela imwe-imwe, kwandusila walala. Yesu kasigala, na mwanamke ija kakala kema haja haja. ¹⁰ Yesu kenuka, kamuza mwanamke ija, “Wakulihi wanhu waja wowakugwilile? Habule hata imwe yoyakutaguse?”

¹¹ Mwanamke ija kamwidika, “Mndewa, habule munhu yoyanitaguse.”

Yesu kamulongela, “Niye iviya sikutagusa bule. Hita na sekeukatende uhasanyi kaidi.”

Yesu bung’hulo da isi

¹² Yesu kawalongela kaidi Mafalisayo, “Niye ni bung’hulo da isi. Munhu yoyose yoyonisondelela niye kezakuwa na bung’hulo na hezagenda muna ulwiza.”

¹³ Mafalisayo wamulongela, “Weye kwoilavila ukalangama wako mwenyewo, kwa ivo chiulonga siyo kweli.”

¹⁴ Yesu kawedika, “Hata one nihailavila ukalangama mwenyewo, ukalangama wangu ni wa kweli, kwaviya nimanya kunilawile na kunihita. Mbali mweye hamumanyile kunilawile hebu kunihita. ¹⁵ Mwotagusa fana wanhu viwotagusa. Niye simtagusa munhu yoyose. ¹⁶ Mbali nahatagusa, notagusa vilondeka, kwaviya sitagusa niidumwe. Tata yanhumile kahamwe na niye. ¹⁷ Yandikigwa muna Yamalagilizo yenu kuwa, ukalangama wa wanhu waidi ni wa kweli. ¹⁸ Niye noilavila ukalangama mwenyewo, na Tata yoyanitungile iviya konilavila ukalangama.”

¹⁹ Maabaho wamuuzo, “Tati yako kakulihii?”

Yesu kawedika, “Hamunimanyile niye wala Tati yangu. One muhani-manyile niye, na Tati yangu muhammanyile iviya.”

²⁰ Yesu kalonga mbuli zino zose viyakalile kofundiza mwiikaye ya Mulungu, muna ichiheleto cha ngama. Wala habule munhu yangwilile, kwaviya lusita lwake lukala lung’hali halunafika.

Hamudaha kuhita hanhu honihita

²¹ Yesu kawalongela kaidi, “Niye nohita, na mweye mwizanzahila, na mwizadanganika muna uhasanyi wenu. Hamudaha kuhita hanhu honihita.”

²² Walangulizi wa Wayahudi walonga, “Kalonga kuwa hachidaha kuhita hanhu hoyohita. Vino kolonda yaikome mwenyewo?”

²³ Mbali Yesu kawedika, “Mweye mwa wanhu wa isi ino yili hasi, mbali niye nilawa uchanya. Mweye ni wa isi ino mbali niye siyo wa isi ino. ²⁴ Nimulongelani kuwa mwizadanganika muna uhasanyi wenu. One hamutogole kuwa ‘Niye Niiyo’ mwizadanganika muna uhasanyi wenu.”

²⁵ Wamuuzo, “Weye iyo yelihi?”

Yesu kawedika, “Niye ni ija yoniwalongele kusongela mwanduso. ²⁶ Ninayo mengi ya kulonga kusionhela mweye na kuwatagusa. Mbali ija yoyanhumile ni kweli, na niye nowalongela wanhu wa isi ino yajayonyahulike kumwake muhala.”

²⁷ Hawamanyile kuwa Yesu kakala kowalongela mbuli za Tati yake. ²⁸ Ivo Yesu kawalongela, “Vondamumwinule Mwana wa Munhu mumsalaba, baho mwizavimanya kuwa Niye Niiyo. Iviya mwizamanya kuwa niye sitenda chochoe kwa udahi wangu, mbali nolonga chyanifundize Tati yangu. ²⁹ Nayoyanhumile kahamwe na niye, hanilekile niidumwe bule kwaviya siku zose notenda yaja yoyomnozeza yeye.”

³⁰ Wanhu wengi wowamuhulike Yesu viyolonga yayo, wamtogola.

Ukweli wizawikeni wanhu kwiilegeha

³¹ Yesu kawalongela Wayahudi wowamtogole “One muhayamha mafundizo yangu, mwizakuwa wanahina wangu kweli. ³² Maabaho mwizau-manyi ukweli, na ukweli wizamwikani mwiilegehe.”

³³ Wamwidika, “Cheye ni wazukulu wa Bulahimu. Hachinawahi kuwa watumwa kwa munhu yoyose. Vilihi kwochilongela chizailegeha?”

³⁴ Yesu kawalongela, “Nomulongelani kweli, munhu yoyose yoyotenda uhasanyi ni mtumwa wa uhasanyi. ³⁵ Mtumwa si munhu wa mwiikaye siku zose, mbali mwana ni munhu wa mwiikaye siku zose. ³⁶ One Mwana yahamtendani mwiilegehe, mwizailegeha kweli kweli. ³⁷ Novimanya mweye mwa wazukulu wa Bulahimu. Mbali mwolonda kunikoma kwaviya hamtogola

mafundizo yangu. ³⁸ Nowalongela chiya Tati yangu choyanilaguse, mbali mweye mwotenda chiya tati yenu chayawalonge.”

³⁹ Wamwidika, “Tati yetu ni Bulahimu.”

Yesu kawalongela, “One muwile wana wa Bulahimu, muhatendile fana Bulahimu viyatendile. ⁴⁰ Niye nimulongelani kweli yonihulike kwa Mulungu, mbali lelo mwolonda kunikoma. Bulahimu hatendile ivo bule. ⁴¹ Mbali mweye mwotenda vinhu ivitendigwe na tati yenu.”

Wamulongela, “Mulungu yaidumwe tati yetu chilinayo. Cheye cha wanage kweli.”

⁴² Yesu kawalongela, “One Mulungu yawile Tati yenu, muhanilondile niye kwaviya nilawa kwa Mulungu, na sambu na hano. Sizile kwa udahi wangu mbali yeye iyo yanitumile. ⁴³ Habali hamuvimanya yano yonilonga? Kwaviya mweye hamudaha kutegeleza mbuli zangu. ⁴⁴ Mweye mwa wana wa tati yenu Mwihi, kwa ivo mwolonda kutenda wihi fana tati yenu. Kulongela mwanduso yeye kakala mkomaji, wala hailumba na kweli, kwaviya mwabule kweli mgati mmwake. Viyovwiza koilagusa kuwa yeye ni mvwizi na ni tata wa uvwizi. ⁴⁵ Niye kwaviya nowalongelani kweli, hamunitogola. ⁴⁶ Vino kuna munhu yoyose yoyodaha kulava ukalangama kuwa niye nina uhasanyi? One nihawalongela kweli, habali mweye hamunitogola bule? ⁴⁷ Munhu yeli wa Mulungu kohulika chiya choyolonga Mulungu. Mweye hamumuhulika bule kwaviya siyo wa Mulungu.”

Yesu na Bulahimu

⁴⁸ Wayahudi wamuuza Yesu, “Vino hachilongile goya kulonga weye ni msamaliya na kuna chinyamkela?”

⁴⁹ Yesu kawedika, “Niye nabule chinyamkela. Nomtunhiza Tati yangu, mbali mweye hamunitunhiza bule. ⁵⁰ Niye siizahilila utunhizo mwenyewo. Kauko yoyouzahila, nayo niyo msemi. ⁵¹ Nowalongela kweli, munhu yoyose yokwamha mafundizo yangu, hezadanganika ng'o!”

⁵² Maabaho Wayahudi wamulongela Yesu, “Lelo chovimanya kuwa weye kuna chinyamkela! Bulahimu kadanganika na iviya walotezi wadanganika, mbali weye koolonga munhu yokwamha mafundizo yako hezadanganika ng'o! ⁵³ Weye vino koitenda kwa mkulu kufosa tati yetu Bulahimu? Yeye na walotezi wa Mulungu wadanganika. Vino weye koitenda kwa yelihi?”

⁵⁴ Yesu kawedika, “Nahaitogoa mwenyewo, ukulu wangu siyo chinhu bule. Tati yangu, iyo yomulonga ni Mulungu wenu, iyo yonitunhiza. ⁵⁵ Mweye hamummanyile bule, mbali niye nimmanya. One nihalonga simmanyile bule, nokuwa mvwizi fana mweye. Mbali niye nimmanya na iviya noyamha mbuli yake. ⁵⁶ Tati yenu Bulahimu kadenelela yaniwone, nayo kaniwona, kadeng'helela.”

⁵⁷ Wayahudi wamulongela Yesu, “Weye ung'hali kufikiza miyaka malongo matano, vino kumuwona Bulahimu?”

⁵⁸ Yesu kawedika, “Nowalongela kweli, Bulahimu yang'hali hanakwelekwa, niye nabaha.”

⁵⁹ Baho wadondola mabwe, walonda wamtowe Yesu. Mbali Yesu kaifisa na kalawa hanze ya Mwiikaye ya Mulungu.

1 Yesu viyakalile kofosa, kamuwona munhu imwe chipofu kusongela kwelekigwa kwake. 2 Wanahina wake wamuuza, “Mfundiza, yelihi yoyatendile uhasanyi hata munhu ino yelekigwe chipofu? Vino ni yeye mweneywo hebu tati yake na mami yake?”

3 Yesu kawedika, “Dino hadilawilile bule kwa sama ya uhasanyi wa munhu ino wala wa tati yake na mami yake. Munhu ino kelelekigwa chipofu muladi nguvu ya Mulungu ilagusigwe muna ugima wake. 4 Cholondeka kumsang’hanila ija yanhumile kung’hali imisi. Kwaviya chilo chokwiza, habule munhu yoyose yondayadahe kusanana. 5 Vinili ning’hali muna iisi, Niye niijo bung’hulo da isi.”

6 Viyamalile kuyalonga yayo, katema mate hasi, maabaho katenda nhope na kamuhaka ija ichipofu mmeso. 7 Maabaho kamulongela, “Hita ukanawe muna dilamba da Siloamu.” Siloamu fambulo jake “Yoyatumigwe”. Baho iyo chipofu kahita, kanawa chihanga chake, maabaho kabwela ukaye kuno kowona.

8 Wakaya wayage na wanhu wose wowamuwonile viyakalile kopula, waiuzagiza, “Vino ino siyo munhu ija yoyakalile kopula?”

9 Wanhu wamwenga walonga, “Ino iyo yeye.” Mbali wamwenga walonga, “Si yeye bule.”

Ivo munhu ija mweneywo kalonga, “Niye niyo iyo.”

10 Wamuuza, “Vino meso yako yagubukaze?”

11 Kawedika, “Munhu ija yotangigwa Yesu katenda nhope, kanihaka mmeso. Maabaho kanilongela nihife Siloamu nikanawe chihanga changu. Nihita, na vininawile, bahobaho nidaha kuwona.”

12 Wanahina wamuuza munhu yoyahonyigwe, “Munhu iyo kakulihi?” Kawedika, “Manye.”

Mafalisayo wompeleleza chipofu yahonile

13 Maabaho wanhu wangala munhu ija yoyakalile chipofu kwa Mafalisayo. 14 Siku ija Yesu viyatendile nhope na kumuhonya munhu chipofu dikala Isiku ya Mhumulo. 15 Maabaho Mafalisayo wamuuza kaidi munhu ija viya viyadahile kuwona. Nayo kawedika, “Kanihaka nhope mmeso, maabaho ninawa, na sambu nowona.” Ivo waigola wawo kwa wawo.

16 Walangulizi wa Mafalisayo wamwenga walonga, “Munhu iyo yoyatendile ivo halawile kwa Mulungu, kwaviya hamha bule Malagilizo ya Isiku ya Mhumulo.”

Mbali wamwenga walonga, “Munhu mwene uhasanyi kodahaze kutenda vilaguso vino va mauzauza?”

17 Maabaho wamuuza kaidi munhu ija, “Kulonga munhu iyo kakuhonya meso yako. Lelo weye kwolongaze kumsonhela munhu iyo?”

Kawedika, “Munhu iyo ni mulotezi wa Mulungu.”

18 Wayahudi wakala hawanatogola bule kuwa munhu ija kakala chipofu, maabaho kadaha kuwona. Ivo wawatanga tati yake na mami yake, 19 wawauza, “Vino ino mwanenu? Mulonga kelelekigwa chipofu, lelo kadahaze kuwona?”

20 Tati yake na mami yake wawedika, “Cheye chivimanya ino niyo mwanetu, na iviya kelekwa chipofu. 21 Mbali viya viyadahile kuwona, hebu yelihi yoyangubule yameso hachivimanyile bule. Muuzeni mwenyewo. Yeye mkulu ngima, iyo kodaha kwidika mwenyewo!” 22 Tati yake na mami yake walonga ivo kwaviya wakala wowadumba walangulizi wa Wayahudi. Walangulizi wawo walonga munhu yoyose yondayalonge kuwa Yesu niyo

Chilisito kezawingigwa mwiikaye ya Kutosela. ²³ Lekamana tati yake na mami yake walonga, “Muuzeni mwenyewo. Yeye ni munhu mkulu ngima!”

²⁴ Wayahudi wamtanga kaidi munhu ija yoyakalile chipofu, wamulongela, “Wilahe kwa Mulungu one kwolonga ukweli. Cheye chovimanya munhu iyo yoyakuhonyile kana uhasanyi.”

²⁵ Munhu ija kawedika, “One kana uhasanyi, niye sivimanya bule. Chinhu chimwe muhala chonimanyile, nikala nitulika yameso, sambi nowona!”

²⁶ Maabaho wamuza kaidi, “Vino katenda choni? Katendaze kukuhonya yameso yako?”

²⁷ Nayo kawedika, “Niwalongela, mbali hamulondile kutegeleza. Lelo mwolonda kuhulika mbuli ino kaidi? Hebu na mweye mwolonda muwe wanahina wake?”

²⁸ Maabaho wamuliga na wamulongela, “Weye kwa mwanahina wake! Cheye cha wanahina wa Musa! ²⁹ Chivimanya Mulungu kalonga na Musa, mbali munhu ija hachimanyile bule koyolawa.”

³⁰ Munhu ija yoyakalile chipofu kawalongela, “Mwonyazanya! Mweye hamuvimanyile koyolawa, mbali kanihonya meso yangu! ³¹ Chovimanya Mulungu hawategeleza bule wanhu weli na uhasanyi, mbali komtegeleza munhu yoyose yomuhuwila na yoyotenda chiya chiyomulondile yatende.

³² Kwandusila isi viilumbigwe, habule munhu yoyahulike kuwa munhu yoyose kamuhonya munhu yoyelekigwe chipofu. ³³ One munhu ino halawile kwa Mulungu bule, sigambe yadahe kutenda chinhu chochose.”

³⁴ Wamulongela, “Lola weye kwelekwa muna uhasanyi. Lelo weye kwodahaze kuchifundiza cheye?” Baho wamuwina mwi ikaye ya Kutosela.

Upofu wa chimuhe

³⁵ Yesu kahulika kuwa munhu ija yoyamuhonyile kawingigwa mwiikaye ya Kutosela. Ivo viyamuwonile kamuza, “Vino weye komuhuwila Mwana wa Munhu?”

³⁶ Munhu ija kamulongela, “Mwenevale, vino munhu iyo yelihi? Nilongele muladi na niye nimuhuwile!”

³⁷ Yesu kamulongela, “Kumuwona kumala, munhu iyo youlonga nayo sambi ni iyo!”

³⁸ Maabaho munhu ija kamulongela, “Mndewa, nohuwila.” Maabaho kumtumbalila mavindi Yesu.

³⁹ Yesu kamulongela, “Niza mwiisi ino kutagusa, vipofu wawone, na wanhu wowona wawe vipofu.”

⁴⁰ Mafalisayo wamwenga wowakalile hamwe na wawo wahulika mbuli izo, wamuza, “Vino na cheye iviya cha vipofu?”

⁴¹ Yesu kawedika, “One muwile vipofu, sigambemuwe na uhasanyi. Mbali sambi mwolonga mwowona, ivo mung’hali na uhasanyi.”

10

Simwe da mdimi

¹ Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, munhu yoyose one hengile bule muna ichikwama cha ng’hondolo kufosela muulwivi, mbali kaibe benyeka na kwingila kwa nzila zimwenga, iyo mbavi na muhokaji. ² Munhu yokwingila kwa kufosela muulwivi iyo niyo ndimi wa ng’hondolo. ³ Mkalizi wa lwivi komfungulila munhu iyo, ng’hondolo wohulika dizi jake. Nayo kowatanga ng’hondolo wake kwa mazina yawo, maabaho kowagala kunze.

⁴ Yahawalava kunze ng’hondolo wake, kowalongolela, nawo wamuinza

kwaviya wadimanya dizi jake. ⁵ Hawamuinza munhu imwenga bule, mbali wezamulema kwaviya hawadimanyile dizi da munhu imwenga.”

⁶ Yesu kawalongela simwe dino, mbali wawo hawavimanyile chiya chay-alongile.

Yesu ni mdimi yanogile

⁷ Maabaho Yesu kawalongela kaidi, “Nowalongela kweli, niye ni ulwivi wa ng’hondolo. ⁸ Wanhu wose wowanilongolele niye wawo wabavi na iviya wahokaji, na ng’hondolo hawawahulike bule. ⁹ Niye ni lwivi. Munhu yoyose yoyokwingila kufosela niye kezakomboligwa. Kezakwingila na kulawa kuzahila ndiye. ¹⁰ Mbavi kokwiza kwa lungilo da kubawa, kukoma na kubananga. Niye niza kwa lungilo da kuwatenda muwe na ugima, na iviya sekemuhungukiligwe na chinhu chochose muna ugima wenu.

¹¹ “Niye ni ndimi ninogile. Ndimi yanogile kolava ugima wake kwa ng’hondolo wake. ¹² Munhu yoyolihigwa kwa kuwadima ng’hondolo, na si mwene ng’hondolo, yahamuwona mbwizi kokwiza, kowaleka ng’hondolo na kokimbila. Ivo mbwizi kowagwila na kuwapwililisa ng’hondolo. ¹³ Kokimbila kwaviya ni munhu wa kulihigwa muhala, na hawagesa ng’hondolo bule. ¹⁴ Niye ni ndimi ninogile. Nowamanya ng’hondolo wangu, na ng’hondolo wangu wonimanya niye. ¹⁵ Fana Tata viyonimanya na niye nomanya Tata, na noulava ugima wangu kwa ichimu cha ng’hondolo. ¹⁶ Iviya ninawo ng’hondolo wamwenga, wawo siyo wa chikwama chino. Wawo nawo nolondeka niwagale hano iviya. Wezadhulika dizi jangu, na kwizakuwa bumbila dimwe da ng’hondolo na mdimi imwe.

¹⁷ “Tati yangu konilonda kwaviya noulava ugima wangu muladi niuhokele kaidi. ¹⁸ Habule munhu yonihoka ugima wangu. Noulava kwa kulonda mwenyewo. Nina udahi wa kuulava, na nina udahi wa kuusola kaidi ugima wangu. Vino ivo Tata viyanilagilize nitende.”

¹⁹ Mbuli zino za Yesu ziwatenda Wayahudi waibagule kaidi. ²⁰ Wanhu wengi walonga, “Ino kana chinyamkela na iviya kana chipeyu. Vino habali mwomtegeleza?”

²¹ Mbali mwenga walonga, “Munhu mwene chinyamkela kodahaze kulonga vino? Vino chinyamkela kodaha kumuhonya munhu chipofu?”

Wayahudi womulema Yesu

²² Uko Yelusalemu kukala na Dugila da kuika wakifu Kaye ya Mulungu, iviya ukala msimu wa chihuhwe. ²³ Yesu kakala muna Ikaye ya Mulungu, kogenda muna uluhelengo Iwa Solomoni. ²⁴ Wayahudi wamzunguluka, wamuza, “Vino kwizachileka muna umkangagile mbaka lini? Chilongele funhu funhu fana weye kwa Chilisito.”

²⁵ Yesu kawedika, “Nimulongelani, mbali hamuhwile bule. Mauzauza yonitenda kwa zina da Tati yangu yoniyalagusa, ²⁶ mbali mweye hamtogola kwaviya mweye siyo ng’hondolo wangu. ²⁷ Ng’hondolo wangu wodihulika dizi jangu, nowamanya nawo woniwinza. ²⁸ Nowena ugima wa siku zose, nawo hawezadanganika bule. Habule munhu yoyodaha kuwalava mmakono yangu. ²⁹ Tati yangu yoyaninile wawo, ka mkulu kufosa wose. Habule munhu yoyodaha kuwalava mmakono ya Tati yangu. ³⁰ Niye na Tata cha wamwe.”

³¹ Wayahudi wadondola mabwe kaidi muladi wamtowe Yesu. ³² Yesu kawalongela, “Nimulagusani mauzauza mengi kulawa kwa Tata. Vino uzauza dilihi dodimtendani munitowe na mabwe?”

³³ Wayahudi wamwidika, “Hachikutowa na mabwe kwaviya kutenda mauzauza, mbali chikutowa kwaviya kumuliga Mulungu! Weye kwa munhu, mbali kwolonga kwa Mulungu.”

³⁴ Yesu kawedika, “Vino hayandikigwe bule muna Yamalagilizo yenu Mulungu kalonga, ‘Mweye mwa milungu?’ ³⁵ Mulungu kawatanga ‘milungu’ waja wenigwe usenga wake, na cheye chivimanya Yamaandiko Yelile yolongwa kweli siku zose. ³⁶ Tata kanisagula na kunituma niye muna iisi. Lelo mwolonga nimuliga Mulungu kwaviya nilonga ‘Niye na Mwana wa Mulungu?’ ³⁷ One sitenda bule sang’hano za Tati yangu zoyolonda nitende sekemunihiwile. ³⁸ Mbali one notenda sang’hano zake, hata fana hamunihiwila, basi togoleni sang’hano izo, muladi mumanye na kutambula kuwa Tata kamgati mmwangu na niye namgati mmwake.”

³⁹ Maabaho walonda wangwile kaidi, mbali Yesu kawabanga.

⁴⁰ Maabaho Yesu kabwela kaidi mwambu wa dilamba da Yolodani, hanhu Yohana hayakalile kobatiza, na kakala uko. ⁴¹ Wanhu wengi wamuhitila, walonga, “Yohana hatendile mauzauza bule, mbali chila mbuli iyamulongele munhu ino ikala kweli.” ⁴² Wanhu wengi hanhu haja wamuhwila Yesu.

11

Ifaya Lazalo

¹ Munhu imwe yoyatangigwe Lazalo kakala mtamu. Munhu ino kakala mkaya wa Besaniya, chibululu chiwakalile wokala Maliya na Masa ndugu yake. ² Maliya ino iyo ija yoyabode magulu ya Mndewa mavuta ya kunung’hila goya na kuyahangusa kwa mvili zake. Lelo Lazalo lumbu jake iyo yakalile mtamu. ³ Ivo ndugu zake Lazalo wamtumila Yesu usenga, “Mndewa, mbwiyako youmulonda kolumwa.”

⁴ Yesu viyahulike vino, kalonga, “Utamu uno hauzamkoma Lazalo bule mbali unpata kwa ichimu cha ukulu wa Mulungu muladi Mwana wa Munhu yatunhizigwe kufosela utamu uno.”

⁵ Yesu kakala kowalonda Masa na mwali wake na Lazalo. ⁶ Yesu viyahulike kuwa Lazalo mtamu, kongeza kukala siku mbili haja hayakalile. ⁷ Maabaho kawalongela wanahina wake, “Chibwele Yudeya.”

⁸ Wanahina wake wamulongela, “Mfundiza! Siku ndodo zifosile Wayahudi walonda kukukoma na mabwe, habali kolonda uhite kaidi hanhu haja?”

⁹ Yesu kawedika, “Imisi ina masaa longo na maida. Munhu yahagenda imisi hadaha kuikwala, kwaviya kodiwona bung’hulo da isi ino. ¹⁰ Mbali munhu yahagenda ichilo kezaikwala, kwaviya kabule bung’hulo.” ¹¹ Maabaho Yesu kagendelela kulonga, “Mbwiyetu Lazalo kagona, mbali niye nohita kumulamsa.”

¹² Wanahina wake wamwidika, “Mndewa, one kagona, kezahona.”

¹³ Yesu kakala kolonga Lazalo kadanganika, mbali wanahina wake wagesa Lazalo kagona. ¹⁴ Maabaho Yesu kawalongela funhu funhu, “Lazalo kadanganika. ¹⁵ Nodenelela kwa ichimu chenu kwaviya sikalile nayo bule, muladi munitogole. Goza chihite.”

¹⁶ Maabaho Tomasi, yatangigwe Mbaso, kawalongela wanahina wayage, “Goza chihite na mfundiza muladi chidanganike hamwe nayo.”

Yesu ni uzilibuko na ugima

¹⁷ Yesu viyafikile uko, kalufika lukuli lwa Lazalo luwandigwa mdileme lumala siku nne zifosile. ¹⁸ Chibululu cha Besaniya chikala habehi na Yelusalemu, utali wa ugenzi wa maili mbili, ¹⁹ ivo Wayahudi wengi weza kwa Masa na Maliya kuwafaliji kwa ifa ya ndugu yawo.

²⁰ Masa vياهوlike Yesu kokwiza, kahita kumuhokela, mbali Maliya kasi-gala ukaye. ²¹ Masa kamulongela Yesu, “Mndewa, one uwile hano, lumbu jangu sigambeyadanganike bule! ²² Mbali novimanya hata sambu Mulungu kezakwina chochose chondaunpule.”

²³ Yesu kamulongela, “Lumbu jako kezazilibuka.”

²⁴ Masa kamwidika, “Novimanya kezazilibuka muna isiku ya uhelelo.”

²⁵ Yesu kamulongela, “Niye ni uzilibuko na ugima. Munhu yoyose yoyoni-huwila niye, hata yihadanganika kezakuwa ngima. ²⁶ Na munhu yoyose yeli mgima na yonihuwila niye hezadanganika ng’o!. Vino koyahuwila yayo?”

²⁷ Masa kamwidika, “Wona, Mndewa! Nohuwila weye kwa Chilisiko, Mwana wa Mulungu, yezile mwii isi.”

Yesu komulilila Lazalo

²⁸ Masa viyalongile vino, kahita ukaye na kumtanga Maliya mwali wake chinyelenele. Kamulongela, “Mfundiza kabaha, kokutanga.” ²⁹ Maliya vياهوlike vino, kenuka himahima kamuhitila Yesu. ³⁰ Yesu kakala yang’hali kwingila muna dibululu, mbali kakala kema hanhu haja haja Masa hayamuhokele. ³¹ Wayahudi wowakalile ukaye wamfaliji Maliya, viwamuwonile Maliya kenuka na kulawa kunze himahima, wagesa kohita kulila kudileme.

³² Maliya viyafikile hanhu hayakalile Yesu, kamuwona, kumtumbalila mavindi, na kamulongela, “Mndewa, one uwile baha, lumbu jangu sigambeyadanganike bule.”

³³ Yesu viyamuwonile Maliya kolila na Wayahudi wowedile nayo nawo wolila, kapata luholoji muumoyo wake na kawona usungu. ³⁴ Maabaho Yesu kawauza, “Mumuwanda kulihii?”

Wamwidika, “Mndewa, izo ulole.”

³⁵ Yesu kalila. ³⁶ Maabaho Wayahudi walonga, “Loleni viyamulondile!”

³⁷ Mbali wamwenga walonga, “One kamuhonya munhu chipofu, vino kapotigwa kumtenda Lazalo sekeyadanganike?”

Yesu komzilibula Lazalo

³⁸ Yesu viyakalile kaidi na luholoji na kugazigwa muna umoyo wake, kahita mbaka kudileme. Leme ijo dikala tuka digubikigwe na dibwe. ³⁹ Yesu kawalongela, “Dibimbiliseni idibwe!”

Masa, lumbu wa ija yadanganike kamulongela, “Mndewa, mbali kezanung’ha. Kakala siku nne kusongela viyadanganike.”

⁴⁰ Maabaho Yesu kamulongela, “Vino sikulongele one wahahuwila kwizawona utunhizo wa Mulungu?” ⁴¹ Ivo wadibimbilisa idibwe. Maabaho Yesu kalola kuulanga, kalonga, “Tata, nokwina hewela kwaviya weye konhegeleza. ⁴² Novimanya kunitegeleza siku zose, mbali nolonga vino muladi wanhu wowemile hano, watogole kuwa weye kunhuma.” ⁴³ Yesu viyalongile ivo, katanga kwa dizi kulu, “Lazalo, lawa kunze!” ⁴⁴ Lazalo kalawa kunze, makono yake na magulu yake yazingilizigwa sanda, na chihanga chake chigubikigwa na walo. Yesu kawalongela, “Mfunguleni na mumuleke yahite.”

*Wayahudi wotenda mpango wa kumkoma Yesu
(Masayo 26:1-5; Maliki 14:1-2; Luka 22:1-2)*

⁴⁵ Wayahudi wengi wowezele kumulaula Maliya wawona yoyatendile Yesu, ivo wamuhuwila. ⁴⁶ Mbali Wayahudi wamwenga wahita kwa Mafalisayo, wawalongela yaja yoyatendile Yesu. ⁴⁷ Ivo Mafalisayo na wakulu wa nhambiko waiting'hana na wanhu wa chitala cha Wayahudi, waiuzagiza, "Chitende choni? Munhu ino kotenda mauzauza mengi?" ⁴⁸ One chihamuleka yagendelele, wanhu wose wezamuhiwila, maabaho Waloma wezakwiza kubananga Kaye yetu ya Mulungu na isi yetu.

⁴⁹ Maabaho imwe wawo, yoyatangigwe Kayafa, yoyakalile Mkulu wa Nhambiko Digogogo umwaka uja, kalonga, "Mweye mwawabozi! ⁵⁰ Vino hammanyile bule kuwa muhavu munhu imwe kumwenu yadanganike muladi wanhu wa isi yose wakomboligwe?" ⁵¹ Hamanyile chiyakalile kolonga, mbali kwaviya kakala mkulu wa nhambiko wa umwaka uja, kalagula kuwa Yesu kekadanganika kwa ichimu cha Wayahudi. ⁵² Wala siyo kwa ichimu cha Wayahudi muhala, mbali kekadanganika muladi yaweke hamwe wana wa Mulungu wowapwililike.

⁵³ Ivo kwandusila siku ija, walangulizi wa Wayahudi wazahila nzila ya kumkoma Yesu. ⁵⁴ Ivo Yesu hahitile kaidi kuno kowoneka mwa Wayahudi, mbali kalawa uko na kuhita habehi na bwilingu, kuna ichibululu chitangigwe Efulaimu. Uko kakala na wanahina wake.

⁵⁵ Siku da Dugila da Wayahudi da Pasaka vidikalile habehi kufika, wanhu wengi wahita Yelusalemu muladi wakasafyigwe ing'hali Pasaka kufika. ⁵⁶ Wakala womzahila Yesu, ivo viwaiting'hane muna Ikaye ya Mulungu, waiuzagiza, "Mwowonaze? Vino hezakwiza bule muna Didugila?" ⁵⁷ Wakulu wa nhambiko na Mafalisayo walagiliza one munhu yoyose kovi-manyia kuyeli Yesu, kolondeka yalonge muladi wangwile Yesu.

12

*Yesu kokwitiligwa mavuta uko Besaniya
(Masayo 26:6-13; Maliki 14:3-9)*

¹ Zing'hali siku sita kufika dugila da Pasaka, Yesu kafika Besaniya, ukaye kwa Lazalo, ija yoyamzilibule. ² Wanhu wamsasalila Yesu ndiya ya ichigulogulo, Masa kakala kowasananila. Lazalo kakala imwe wa wanhu wowakalile haimeza na Yesu. ³ Maabaho Maliya kasola chichupa cha mavuta yonung'hila goya yoyaguligwe kwa hela ng'hulu, kamboboda Yesu mmagulu na kumuhangusa kwa nyele zake. Kaye yose inung'ha goya. ⁴ Yuda Isikaliyoti, imwe wa wanahina wake, ija yondayambiduke Yesu kauza, ⁵ "Lelo habali mavuta yano sekeyachuuzigwe kwa dinali magana matatu, na hela zondazipatike wenigwe ngayengaye?" ⁶ Halongile vino kwaviya kawawonela ubazi ngayengaye, mbali kwaviya kakala npapaji wa mkoba wa hela, na lusita lumwenga kakala yobawaga hela.

⁷ Yesu kawedika, "Sekemungaze! Mulekeni yayeke kwa ichimu cha siku da kuwandigwa kwangu. ⁸ Siku zose munawo ngayengaye, mbali hamwizakala na niye siku zose."

Mpango wa kumkoma Lazalo

⁹ Wayahudi wengi viwahulike Yesu kakala Besaniya, wahita. Hawahitile kumuwona Yesu yaidumwe, mbali iviya wahita kumuwona Lazalo, munhu yoyazilibuke. ¹⁰ Ivo walangulizi wa wakulu wa nhambiko wazahila nzila

ya kumkoma Lazalo iviya, ¹¹ kwaviya Wayahudi wengi wamuhitila Yesu na kumuhuwila kwa ichimu cha chiya chimulawilile Lazalo.

*Yesu kokwingila Yelusalemu kwa deng'ho
(Masayo 21:1-11; Maliki 11:1-11; Luka 19:28-40)*

¹² Siku isondelele wanhu wengi wowezile kuna Didugila da Pasaka, wahu-
lika Yesu kakala kokwiza Yelusalemu. ¹³ Ivo wasola matambi ya mitende,
wahita kunze kumuhokela, walandula, “Nhogolwa Mulungu Mulopozi!
Mulungu kamtemela mate yoyokwiza kwa zina da Mndewa! Mulungu
kamtemela mate Mfalume wa Isilaeli!”

¹⁴ Yesu kamuwona mwana chihongwe, kakala mchanyha yake, fana
viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile,

¹⁵ “Sekendumbe, wanhu wa Sayuni,

Mfalume wenu kokwiza,

kakala uchanyha ya mwana chihongwe.”

¹⁶ Mwanduso wanahina wake hawamanyile bule mbuli zino. Mbali Yesu
viyatunhizigwe, wanahina wakumbuka chila chinhu. Vose vilawilila fana
Maandiko Yelile viyalongile.

¹⁷ Wanhu wowakalile na Yesu haja viyamtangile Lazalo kulawa muna
dileme na kunzilibula, wagendelela kulonga yaja yoyalawilile. ¹⁸ Ivo wanhu
wengi wahita kumuhokela Yesu kwaviya wahulika Yesu katenda chilaguso
chino cha mauzauga. ¹⁹ Ivo Mafalisayo wailongela, “Loleni, hachidaha
kutenda chochose. Wanhu wose womuwinza!”

Wagiliki wolonda kumuwona Yesu

²⁰ Kukala na Wagiliki wengi muna iwanhu wezile Yelusalemu kutosa
muna Didugila da Pasaka. ²¹ Wamuhitila Filipino, mkaya wa Besisaida yili
muna iisi ya Galilaya, wamulongela, “Mwenevale, chiye cholonda kumu-
wona Yesu.”

²² Filipino kahita na kamulongela Andeleya, na wose waidi wahita ku-
mulongela Yesu. ²³ Yesu kawedika, “Chipindi cha kutunhizigwa Mwana
wa Munhu sambu chifika. ²⁴ Nowalongela kweli, mhule ya uhemba one
hailagale muulongo na kudanganika, izasigala imwe muhala. Mbali one
ihadanganika, izakweleka mbeyu nyingi. ²⁵ Munhu yoyose yoyolonda
ugima wake kezawagiza, mbali munhu yoyose yoyowihila ugima wake mwi
isi ino, kezakwing'higwa ugima wa siku zose. ²⁶ Munhu yoyose yoyolonda
kunisang'hanila kolondeka yaniwinze. Hohose honili, mtumigwa wangu
kolondeka yawe baho iviya. One munhu yahanisang'hanila, Tati yangu
kezamwing'ha nhogolwa munhu iyo.

Yesu kolonga mbuli ya ifa yake

²⁷ “Sambu moyo wangu una luholoji. Nilonge choni? Vino nilonge 'Tata,
one yahadahika, nyepule na nhungo ino ya manhesa ichipindi chino?’
Bule, niza muna iisi muladi nifosele chipindi chino cha manhesa. ²⁸ Tata,
ditunhize zina jako!”

Maabaho dizi kulawa kuulanga dilonga, “Niditunhiza, na nizaditunhiza
kaidi.”

²⁹ Wanhu wengi wemile haja wadihulika dizi diya, wamwenga walonga
dikala bumu, mbali wamwenga walonga, “Msenga wa kuulanga kalonga
nayo!”

³⁰ Mbali Yesu kawalongela, “Dizi ijo hadilawile kwa ichimu changu, mbali
kwa ichimu chenu. ³¹ Suku da kutagusigwa isi ino difika, mkulu wa isi ino

kezahinduligwa. ³² Vondaninuligwe mchanyha ya isi, nizawatenda wanhu wose weze kumwangu.”

³³ Yesu kalonga vino kulagusa ni ifa ilihi yondayanganike.

³⁴ Lung'husesa lwa wanhu lumuza, “Malagilizo yetu yolonga kuwa Chilisiko kezakuwa ngima siku zose. Habali lelo kwolonga ‘Mwana wa Munhu kolondeka yenuligwe?’ Vino ino Mwana wa Munhu iyo yelihi?”

³⁵ Yesu kawalongela, “Mwizakala mudibung'hulo kwa lusita ludodo. Geneni na dibung'hulo, ding'hali ziza hadinamfikani na kuwahuma. Kwaviya munhu yogenda ndiziza hamanya koyohita. ³⁶ Ditogoleni bung'hulo kwaviya munajo, muladi muwe wana wa bung'hulo.”

Wayahudi wolema kumtoga Yesu

Yesu viyalongile ivo, kasegela na kwiifisa. ³⁷ Vilemela Yesu katenda mauzauza yano yose haulongozi wawo, mbali wawo hawamtogole bule. ³⁸ Yano yose yalawilila muladi yatimie yaja yalongigwe na mulotezi wa Mulungu Isaya viyalongile,

“Mndewa, munhu ilihi yoyotogola usenga wetu?
Munhu yelihi Mndewa yoyangubulile nguvu zake?”

³⁹ Ivo hawadahile bule kuhuwila, kwaviya Isaya iviya kalonga,

⁴⁰ “Mulungu kayapofula meso yawo,
kaitenda midala mizoyo yawo,
muladi sekewawone kwa meso yawo,
na sekewavimanye kwa nzeweze zawo,
na sekewanihindukile,
muladi niwahonye.”

⁴¹ Isaya kalonga mbuli izo kwaviya kauwona utunhizo wa Yesu na kalonga mbuli zake.

⁴² Hata walangulizi wengi wa Wayahudi wamuhwila Yesu. Mbali Mafalisayo hawamtogole muumwingi, kwaviya wadumba kuwingigwa mwiikaye ya kutosela, ⁴³ na kwaviya walonda kutunhizigwa na wanhu kufosa kutunhizigwa na Mulungu.

Yesu keza mwiisi kuwakombola wanhu

⁴⁴ Maabaho Yesu kalandula dizi, “Munhu yoyonihwila niye, hanihwila niye muhala, mbali iviya komuhwila ija yanhumile. ⁴⁵ Munhu yoyose yonihwila niye, iviya komuwona ija yanhumile. ⁴⁶ Niye na bung'hulo dodizile mwiisi, muladi wanhu wose wowonihwila sekewakale muna diziza. ⁴⁷ One munhu kozihulika mbuli zangu na hazamha bule, niye simtagusa. Kwaviya sizile kutagusa wanhu wa isi mbali kuwakombola. ⁴⁸ Munhu yoyose yondema niye na kulema mafundizo yangu kauko yondayamtaguse. Mbali iyo yonilongile iyo yondaimtaguse muna isiku ya uhelele. ⁴⁹ Kwaviya silonga kwa udahi wangu bule, mbali Tata yanhumile kanilagiliza chonilondeka kulonga.” ⁵⁰ Niye novimanya kuwa lagilizo jake dogala ugima wa siku zose. Ivo nolonga yaja Tata yoyanilongele niyalongele.

13

Yesu kowanava magulu wanahina wake

¹ Ding'hali hadinafika Didugila da Pasaka, Yesu kakala kovimanya saa yake ifika yondayasegele hano mwiisi kuhita kwa Tati yake. Kakala kawalonda nani wanhu wake weli hano mwiisi, nayo kawalonda mbaka kuuhelele.

² Yesu na wanahina wake wakala woja ndiya ya ichilo. Mwihi kakala kamwingila kamala Yuda Isikaliyoti, mwana wa Saimoni, muladi yambiduke Yesu. ³ Yesu kakala yavimanyile Tata kamwing'ha udahi wa chila chinhu, na iviya kakala yalawile kwa Mulungu na kezabwela kwa Mulungu. ⁴ Ivo kahasegela hana indiya, keka ngolole wake hamgwazo, maabaho kasola ngolole, kaifunga mchigudi. ⁵ Maabaho kaguma yamazi muna ichiziga, kandusa kuwanava migulu iwanahina wake na kuhangusa na chiya ichikumbi choyaifungile mchigudi.

⁶ Yesu kafika kwa Saimoni Petili. Saimoni kamuuzua, “Mndewa, vino weye kwizanianava magulu yangu?”

⁷ Yesu kamwidika, “Chonitenda sambi weye huchimanya bule, mbali kwizachimanya hamwande.”

⁸ Petili kamulongela Yesu, “Bule! Weye hwizanianava magulu ng'o.”

Yesu kamwidika, “One sikunavile magulu yako, hwizakuwa mwanahina wangu kaidi!”

⁹ Saimoni Petili kamulongela, “Mndewa, sekeunave magulu muhala, mbali iviya unave makono yangu na ditwi jangu!”

¹⁰ Yesu kedika, “Munhu yoyogile kela lukuli lwose na kolondigwa yanave magulu muhala. Mweye mwela, ingawa simose.” ¹¹ Yesu kamala kummanya ija yondayambiduke lekamana kalonga si wose welile.

¹² Yesu viyamalile kuwanava magulu yawo, kayawala ngolole wake, kabwela ha indiya, kakala hasi. Kawauza, “Vino muyamanya yoniwatendele?”

¹³ Mwonitanga mfundiza na Mndewa, mwotenda goya kwaviya ivo vinili.

¹⁴ Niye, Mndewa na mfundiza wenu niwanavani mweye magulu yenu, mweye iviya mwolondeka mwinave magulu yenu mweye kwa mweye.

¹⁵ Nimulagusani simwe, na mweye mwolondeka kutenda fana viniwatendele. ¹⁶ Nowalongela kweli, habule mtumwa mkulu kufosa mwenevale wake, wala habule mtumigwa mkulu kufosa ija yamtumile. ¹⁷ Sambimwovimanya vinhu vino, one muhavitenda, Mulungu kezamtemelani mate.

¹⁸ “Silonga mbuli zino kumwenu mose, nowamanya waja woniwasagule. Mbali Yamaandiko Yelile yolondeka yatimie, yaja yoyolonga, ‘Munhu ija yoja hamwe na niye, kezanibiduka.’ ¹⁹ Nowalongela yano ivino sambi yang'halo hayana lawilila, muladi vondyalawilile, mdahe kutogola kuwa niye ‘Niye Iyo.’ ²⁰ Nowalongelani kweli! Munhu yoyose yondayamuhokele munhu yoyanitumile, konihokela niye. Na munhu yoyose yondayanihokele niye, komuhokela ija yoyanhumile.”

Yesu kolagula munhu yonda yambiduke

(Masayo 26:20-25; Maliki 14:17-21; Luka 22:21-23)

²¹ Nayoy Yesu viyamalile kulonga yayo, kengilwa na luholoji muumoyo, kalonga, “Nowalongela kweli, imwe wenu kezanibiduka.”

²² Wanahina wailola, hawavimanyile bule komulonga yelihi.

²³ Mwanahina imwe yoyalondigwe ng'hani na Yesu kakala yakalile habehi na Yesu. ²⁴ Saimoni Petili kamfunyiza, kamulongela, “Muuze komulonga yelihi.”

²⁵ Ivo mwanahina iyo kumkwenhukila Yesu habehi, kamuuzua, “Mndewa, vino komulonga yelihi?”

²⁶ Yesu kamwidika, “Munhu ija yondanimwine gate doniditoweze mwi-ibakuli ni iyo.” Maabaho katoweza gate, kamwing'ha Yuda, mwana wa Saimoni Isikaliyoti. ²⁷ Bahobaho Yuda viyasolile gate, Lufyende kamwingila. Yesu kamulongela, “Tenda himahima chiulonda kutenda!” ²⁸ Mbali habule

munhu mwa iwaja wowakalile wokala hana indiya yavimanyile habali Yesu kamulongela ivo Yuda. ²⁹ Kwaviya Yuda kakala kopapa mkoba wa hela, wannahina wamwenga wagesa Yesu kakala komulongela yahite yakagule ndiya ya dugila, hebu yakawene chinhu ngayengaye.

³⁰ Yuda viyahokele gate, kalawa kunze lusita ulwo ulwo. Ikala ichilo.

Amuli ya sambi

³¹ Yuda viyasegele Yesu kalonga, “Sambi Mwana wa Munhu kezatunhizigwa, na Mulungu kezatunhizigwa kufosela Mwana wa Munhu. ³² Na one ukulu wa Mulungu ugubuligwa kufosela Mwana, maabaho Mulungu mwenyewo kezaugubula ukulu wa Mwana wa Munhu mgati mmwake mwenyewo, na bahobaho kezamtunhiza. ³³ Wanangu, nizakala na mweye lusita ludodo. Mwanizahila, mbali sambi nowalongela chiya choniwalongele Wayahudi, ‘Hamdaha kuhita hanhu honihita niye.’ ³⁴ Lelo nowena lagilizo da sambi, mwilonde mweye kwa mweye. Fana niye vinimulonde leni mweye, na mweye mwilonde ivo ivo. ³⁵ One muhailonda mweye kwa mweye, wanhu wose wezavimanya mweye mwa wanahina wangu.”

Yesu kolagula Petili kezambela

(Masayo 26:31-35; Maliki 14:27-31; Luka 22:31-34)

³⁶ Saimoni Petili kamuza, “Mndewa, vino kohita kulihi?”

³⁷ Yesu kamwidika, “Hudaha bule kuniwinza hanhu honihita sambi, mbali hamwande kuzaniwinza.”

³⁷ Petili kamulongela, “Mndewa, habali sidaha kukuwinza sambi? Nizadanganika kwa ichimu chako!”

³⁸ Yesu kamulongela, “Ivo vino weye kwodaha kudanganika kwa ichimu changu? Nkulongela kweli, yang’hali nzogolo hanakwika, kwizanibela miyanza mitatu.”

14

Yesu ni nzila ya kuhita kwa Tata

¹ “Sekemwingilwe na luholoji muna imizoyo yenu. Momuhuwila Mulungu, nihuwileni na niye. ² Muna ikaye ya Tati yangu muna viheleto vingi, one siivo, nahawalongeleni. Nohita kuwasasalila hanhu henu. ³ Nahahita na kuwasasalila hanhu, nizakwiza kuwasola muladi mukale haja honikala niye. ⁴ Moimanya nzila ya hanhu haja honihita.”

⁵ Tomasi kamulongela, “Mndewa, hachivimanyile bule kohita kulihi, lelo choimanyaze nzila?”

⁶ Yesu kamwidika, “Niye niyo nzila, na ukweli, na ugima. Habule munhu yodaha kuhita kwa Tata bila kufosela kumwangu.” ⁷ “One munimanya niye, na Tati yangu iviya muhammanyile, kusongela sambi mummanya na mumuwona.”

⁸ Filipo kamulongela, “Mndewa, uchilagusile Tata, iyo niyo ichinzahila.”

⁹ Yesu kamwidika, “Nikala na mweye siku nyingi, Filipo hunanimanya bule? Munhu yoyose yoyaniwone niye kamuwona Tata. Habali kolonga ‘Chilaguse Tata’? ¹⁰ Weye huhuwila bule kuwa niye na mgati mwa Tata, na Tata kamgati yangu? Mbuli ziniwalongelani siyo zangu bule, mbali Tata yokala mgati yangu niyo yozisang’hana sang’hano zake. ¹¹ Muhuwile haja haniwalongele, Niye namgati mwa Tata na Tata kamgati yangu. One hamuhuwile ivo, muhuwile kwa zisaano zinitendile. ¹² Nowalongela kweli, munhu yoyose yodayanihuwile niye kezatenda viya vinitendile. Kezatenda vinhu vikulu kufosa vino, kwaviya Niye nohita kwa Tata. ¹³ Na

nizamtendelani chochose chondamupule kwa zina jangu, muladi Tata yatunhizigwe mgati mwa Mwana. ¹⁴ One muhapula chinhu chochose kwa zina jangu nizamtendelani.

Yesu kolonga kezachigalila Muhe Yelile

¹⁵ “One muhanilonda, mwizakwamha Malagilizo yangu. ¹⁶ Nizampula Tata, nayo kezamwing’hani Mtazi imwenga, nayo kezakala na mweye siku zose. ¹⁷ Iyo Muhe Yelile iyogubula kweli. Wanhu wa isi ino hawadaha bule kumuhokele kwaviya hawadaha kumuwona na kumanya. Mbali mweye mwomanya, kwaviya kokala na mweye na kezakuwa mgati mmwenu.

¹⁸ “Vondanisegele, sizamulekani wachiwa, nizambwelelani. ¹⁹ Muna ichipindi chidodo chikwiza wanhu wa isi ino hawezaniwona kaidi bule, mbali mweye mwizaniwona, kwaviya namgima, na mweye iviya mwizakala wagima. ²⁰ Muna isiku iyo mwizavimanya kuwa Niye namgati mwa Tati yangu, na mweye mwamgati mmwangu, na Niye namgati mmwenu.

²¹ “Wanhu waja wohokela Malagilizo yangu na kuyamha, wanhu wawo wonilonda. Tati yangu kezawalonda wanhu waja wowonilonda niye, iviya na niye nizawalonda na kuilagusa kumwawo.”

²² Yuda, mbali siyo Isikaliyoti, kalonga, “Mndewa, habali kolonda kuilagusa kumwetu muhala na siyo kwa wanhu weli muna iisi yose bule?”

²³ Yesu kamwidika, “Munhu yoyose yonilonda niye kezayamha Malagilizo yangu, na Tati yangu kezumulonda, niye na Tati yangu chizakwiza kumwake na kukala nayo. ²⁴ Munhu yoyose hanilonda niye hayamha bule Malagilizo yangu. Na mafundizo yomuhulike siyo yangu bule, yolawa kwa Tata yanhumile.

²⁵ “Nimulongelani vinhu vino vinikalile ning’hali hamwe na mweye. ²⁶ Tati yangu kezangalilani Mtazi, iyo Muhe Yelile, Tata yondayamtume kwa zina jangu, kezawafundiza yose na kuwakumbusa yose yoniwalonge.

²⁷ “Nowalekelani tindiwalo, nomwinani tindiwalo jangu. Simwinani bule fana isi voitenda. Sekemwazanywe. Sekemudumbe. ²⁸ Muhulika viniwalongeleni, ‘Nosegela na nizambwelelani.’ One munilonda niye, mwizadenelela kwaviya nohita kwa Tata kwaviya yeye ni mkulu kufosa niye. ²⁹ Nimulongeleni yang’hali hayanalawilila, muladi vondayalawilile muhuwile. ³⁰ Sizalonga na mweye kaidi mbuli nyingi, kwaviya mkulu wa isi ino kokwiza. Iyo kabule nguvu kumwangu. ³¹ Mbali chila munhu muna iisi kolondeka kuvimanya kuwa nomulonda Tata na nosanana chiya choyanilagilize niye.

“Lelo izoni chihite.

15

Yesu ni mzabibu wa kweli

¹ “Niye nanzabibu wa kweli, na Tati yangu iyo mulimi. ² Chila tamba mgati mmwangu dohadikwima matunda, yeye kodikanha. Mbali kodahulila chila tamba dodikwima matunda muladi dime matunda mengi. ³ Mweye mwela mumala kwa ichimu cha mbuli ija inimulongeleni. ⁴ Kaleni mgati yangu, na niye nizakala mgati yenu. Tambi hadidaha kwima matunda diidumwe, ila one dihakala muna umbiki dodaha. Iviya na mweye hamdaha kwima matunda mbaka mkale mgati mmwangu.

⁵ “Niye nanzabibu, mweye mwa matambi. Munhu yahakala mgati mmwangu na niye mgati mmwake, kezakweleka matunda mengi, kwaviya mwiidumwe hamdaha bule kutenda chochose. ⁶ One munhu yoyose hakala

mgati mmwangu, kokwasigwa kunze fana viya matambi viyakwasigwa na kunyala. Wanhu woyadondola matambi yayo na woyeka muumoto yalungule. ⁷ One mwahakala mgati mmwangu na mbuli zangu zizakala mgati mmwenu, puleni chochose chimulonda mwizakwing'higwa. ⁸ Mwachakweleka matunda mengi na kuilagusa kuwa mwawanahina wangu, Tati yangu kotunhizigwa. ⁹ Fana viya Tata viyanilondile niye, iviya niye nomulondani mweye. Lelo kaleni muna dilondo jangu. ¹⁰ One muhamha Malagilizo yangu, mwizakala muna dilondo jangu, fana niye viniyamhile Malagilizo ya Tata na kukala muna dilondo jake.

¹¹ “Nimulongelani yano yose muladi ndeng'helelo yangu ikale mgati mmwenu na ndeng'helelo yenu sekeimale. ¹² Ndagilizi yangu iyo ino, Mwilonde mweye kwa mweye, fana niye vinimulongelani mweye. ¹³ Habule ulondo mkulu kufosa ulondo wa munhu kulava ugima wake kwa ichimu cha mbwiya zake. ¹⁴ Mweye mwa wambwiya zangu one muhatenda yaja yoniwalagilize. ¹⁵ Sizamtangani mweye watumwa kaidi, kwaviya mtumwa hazimanya sang'hano za mwenevale wake. Mbali nowatanga mweye mbwiya zangu kwaviya nimulongelani vinhu vose vinilongiligwe na Tati yangu. ¹⁶ Mweye hamunisagule niye, mbali niye nimsagulani mweye muhite mukeleke matunda, matunda yoyokala. Tata nayo kezamwig'hani chochose chondamupule kwa zina jangu. ¹⁷ Lagilizo jangu ijo dino, mwilonde mweye kwa mweye.

Isi yowehila wanahina

¹⁸ “One wanhu wa isi yose wahamwihilani mweye, muvimanye kuwa mosi wanihila niye. ¹⁹ One muwile wanhu wa isi ino, wanhu wake wahamulondeni. Mbali mweye siyo wanhu wa isi ino. Niye nimsagulani kulawa muna iisi ino, kwa ichimu icho wanhu wa isi ino womwihilani. ²⁰ Mukumbuke chiniwalongele, ‘Mtumwa siyo mkulu kufosa mwenevale wake.’ One wanhu wonigaza niye, iviya na mweye wezangazani. One woyamha Malagilizo yangu iviya wezayamha malagilizo yenu. ²¹ Wezamtendelani yano yose kwa zina jangu, kwaviya hawammanyile bule ija yanhumile. ²² One sizile na kulonga nawo, wahadahile kulonga wabule uhasanyi. Mbali sambu hawadaha kulonga wabule uhasanyi. ²³ Munhu yoyose yonihila niye komwihila Tati yangu iviya. ²⁴ One sitendile bule kumwawo sang'hano zija habule munhu yoyose imwenga yoyazitendile, sigambe wawe na uhasanyi. Mbali lelo wayawona yanitendile, na wang'hali wonihila niye na iviya womwihila Tati yangu. ²⁵ Mbali yano yolawilila muladi Yamaandiko Yelile yandikigwe muna Yamalagilizo yawo yawe kweli, ‘Wanhu wanihila bule.’

²⁶ “Baho mtazi vondayeze kulawa kwa tata niyo muhe wa kweli, iyo kezalanga mbuli zangu. ²⁷ Mweye iviya mwolondeka kulonga mbuli zangu, kwaviya mukala na niye kusongela mwanduso.

16

¹ “Yesu kagendelela kulonga yano yose, muladi sekemuuleke uhuwilo wenu. ² Wanhu wezawingigwa munazikaye za kutosela, na chipindi chokwiza wezawakoma na kugesu womsang'hanila Mulungu. ³ Wezawatendela vinhu vino kwaviya hawammanyile Tata wala hawanimanyile niye. ⁴ Niwalongelani vinhu vino muladi lusita vondalufike, mwizakumbuka yaja yonimulongelani.

Usang'hano wa Muhe Yelile

“Siwalongeleni mbuli zino kusongela mwanduso kwaviya nikala hamwe na mweye. ⁵ Sambi nohita kwa ija yanhumile, mbali habule hata imwe vimwili yoniua, ‘Kohita kulih?’ ⁶ Kwaviya niwalongela yano yose, mizoyo yenu imema usungu. ⁷ Mbali nowalongela kweli, Muhavu nisegele. Kwaviya one sizasegela, Mtazi hezakwiza kumwenu. Mbali nihasegela nizamutuma kumwenu. ⁸ Nayo vondayeze, kezawalagusa wanhu weli muna iisi ukweli kusonhela uhasanyi na yaja yanogile haulongozi wa Mulungu, kusonhela nhaguso ya Mulungu. ⁹ Wakala weha kwa ichimu cha uhasanyi, kwaviya hawanihuwile niye bule, ¹⁰ wabananga kwaviya hawayamanyile yalihi yanogile haulongozi ha Mulungu, kwaviya nohita kwa Tata na mweye hamwiza niwona lusita lwingi, ¹¹ iviya weha kwa iyo inhaguso, kwaviya mkulu wa isi ino katagusigwa kamala.

¹² “Ninazo mbuli nyingi za kuwalongela, mbali sambi zizakuwa nyingi nani kumwenu kuzimanya. ¹³ Muhe Yelile vondayeze, kezamulongozani muna ikweli yose. Hezalonga kwa udahi wake mwenyewo, mbali kezalonga chiya chiyahulike na kezamulongelani yaja yokwiza. ¹⁴ Iyo kezanitunhiza niye, kwaviya kezawalongela yose yoyapatile kumwangu. ¹⁵ Vinhu vose viyelinavo Tata ni vangu. Lekamana nimulongelani kuwa Muhe kezamulongelani yaja yoyapatile kumwangu.”

Usungu na deng'ho

¹⁶ Yesu kawalongela wanahina wake, “Kwa lusita ludodo hamwizaniwona, mbali hamwande chidogo mwizaniwona.”

¹⁷ Wanahina wake wamwenga waiuzagiza, “Vino mbuli ino fambulo jake choni viyalongile, kwa lusita ludodo chizamuwona, mbali hamwande chidogo hachizamuwona? Vino kakala na fambulo dilihi viyalongile kwaviya kohita kwa Tata?” ¹⁸ Wagendelela kuiuzagiza, “Vino ‘Lusita ludodo’ fambulo jake choni? Hachivimanyile kolonga mbuli yaki.”

¹⁹ Yesu kavimanya kuwa wakala wolonda kumuuzi, ivo kawalongela, “Vino mwoiuzagiza nina fambulo jaki vinilongile, ‘Kwa lusita ludodo hamwizaniwona, mbali hamwande chidogo mwizaniwona?’ ²⁰ Nowalongela kweli, mwizalila na kuwona usungu muna imizoyo yenu, mbali isi izadeng'helela. Mwizakuwa na usungu, mbali usungu wenu wizagaluka ndenelelo. ²¹ Muke viyokweleka mwana kowona usungu kwaviya saa yake ifika. Mbali yahamala kweleka mwana, kozimiza usungu, kodenelela kwaviya mwana kelekigwa muna iisi. ²² Mweye iviya, sambi muna usungu, mbali nizamuwonani kaidi na mwizadenelela, na habule munhu yoyodaha kuwasegeza ndenelelo yenu.

²³ “Muna isiku iyo hamwizaniwona chinhu chochose. Nomulongelani kweli, Tati yangu kezamwig'hani chochose chondamumpule kwa zina jangu. ²⁴ Mbaka sambi hampulile chochose kwa zina jangu. Puleni mwizakwing'higwa, na ndeng'helelo yenu izakuwa ng'hulu ng'hani.

Kuihuma isi yose

²⁵ “Nimulongelani mbuli zino zose kwa masimwe. Mbali lusita lukwiza sizalonga na mweye kwa masimwe mbali nizamulongelani funhu funhu mbuli za Tata. ²⁶ Siku ijo mwizapula kwa zina jangu. Simulongelani kuwa nizanpulilani kwa Tata. ²⁷ Tata mwenyewo komulondani, kwaviya mweye munonda niye na mutogola kuwa nilawa kwa Mulungu. ²⁸ Niye nilawa kwa Tata na niza muna iisi, na sambi noileka isi na kubwela kwa Tata.”

²⁹ Maabaho wanahina wake wamulongela, “Sambi kwolonga funhu funhu bila masimwe. ³⁰ Lelo chovimanya kuwa kwovimanya vinhu vose, na

kwodaha kuidika mbuza yoyose hata ing'hali kuuzigwa. Icho chochitenda chitogole kuwa kulawa kwa Mulungu.”

³¹ Yesu kawedika, “Lelo sambi mwonitogola? ³² Lusita lukwiza, kai lufika lumala, vodomupwililike chila munhu ukaye yake. Mweye wose mwizanileka niidumwe. Mbali sili dumwe bule, kwaviya nahamwe na Tati yangu. ³³ Nimulongelani mbuli zino zose muladi mukale mgati mmwangu na muwe na tindiwalo. Muna isi ino mwizagazigwa. Mwiigangamize! Niye niihuma isi ino!”

17

Yesu kowatosela wanahina

¹ Yesu viyamalile kulonga mbuli izo, kalola kuulanga, kalonga, “Tata, Lusita lufika. Mtunhize Mwanago muladi Mwanago nayo yakutunhize weye. ² Kwaviya kumwing'ha Mwanago udahi kwa wanhu wose muladi yawene ugima wa siku zose waja wose woumwing'hile. ³ Uno uwo ugima wa siku zose, wanhu wakumanye weye, Mulungu wa kweli wiidumwe, na wammanya Yesu Chilisito youmtumile. ⁴ Niulagusa ukulu wako muna isi, niikomeleza sang'hano younhumile niisanane. ⁵ Lelo tata uning'he utunhizo haulongozi wako, utunhizo uja woukalile nawo weye uja wonikale nawo isi ing'hali haina lumbigwa bule.

⁶ “Nikutenda umanyike kwa wanhu waja wouninile muna iisi ino. Wanhu wawo wakala wako, weye kunina wawe wangu, na wawo wayamha mbuli yako. ⁷ Sambu wavimanya vinhu vose vouninile volawa kumwako. ⁸ Niwe na mbuli zouning'hile nawo wazitogola. Wavimanya kuwa kweli nolawa kumwako, na watogola weye iyo unhumile.

⁹ “Nowatosela. Siwatosela wanhu wa isi ino bule, mbali nowatosela wanhu waja wouning'hile, kwaviya wano ni wako. ¹⁰ Wanhu wose wonilina nawo ni wako, na wose woulinawo ni wangu. Na ukulu wangu wowoneka muna iwawo. ¹¹ Sambu nokwiza kumwako. Sili muna iisi kaidi, mbali wawo wang'hali muna iisi. Tata Yelile, walolese goya kwa nguvu ya zina jako, zina diuninile, muladi wawe wamwe fana weye na niye vichili wamwe. ¹² Vinikalile nawo, niwalolese goya kwa nguvu ya zina jako douning'hile. Niwakaliza, na habule hata munhu imwe yagile, mbali ija yoyalondeke kwaga muladi Maandiko Yelile yatimie. ¹³ Sambu nokwiza kumwako, nilonga mbuli zino zose hanikalie muna iisi, muladi wameme ndenelelo nangw mwiimizoyo yawo. ¹⁴ Niwe na mbuli yako mbali wanhu wa isi ino wawehila, kwaviya wawo siyo wanhu wa isi ino, fana Niye visili munhu wa isi ino. ¹⁵ Mbali sikupula bule uwasegeze muna iisi, mbali nopula uwalolese na ija imwihi. ¹⁶ Fana viya niye visili wa isi ino, iviya wawo siyo wanhu wa isi ino bule. ¹⁷ Uwatende wawe wako kwa iyo ikweli, mbuli yako ni kweli. ¹⁸ Niwatuma muna iisi, fana weye viunhumile niye muna iisi. ¹⁹ Kwa ichimu chawo niye mwenyewo noisafya kwa weye muladi na wawo wasafyigwe haswa kwa weye.

²⁰ “Siwatosela bule wawo muhala. Nowatosela iviya wanhu waja wondawanihuwile niye kwa usenga wawo. ²¹ Notosa wose wawe wamwe. Tata, notosa wakale mgati mmwetu, fana weye viukala mgati mmwangu na niye vinikala mgati mmwako, muladi wanhu wa isi ino watogole kuwa weye kunituma niye. ²² Niwe na utunhizo uja uja wouninile, muladi wawe wamwe fana cheye vichili wamwe. ²³ Niye namgati mmwawo na weye kwamgati mmwangu. Nokulamba wawe wamwe kweli. Maabaho wanhu wa isi ino wavimanye weye kunituma na kuwalonda wawo fana viunilondile niye.

²⁴ “Tata, nolonda wanhu waja wouning’hile wakale na niye hanhu honikala. Wawone utunhizo wangu wouninile kwaviya kunilonda ing’hali isi kulumbigwa. ²⁵ Tata unogile, wanhu wa isi ino hawakumanya, mbali niye nokumanya, na wawo wovimanya kuwa weye kunituma. ²⁶ Nikutenda wanhu wakumanye, na nizagendelela kutenda ivo, muladi ulondo woulinawo kumwangu ukale mgati mmwawo, iviya na niye nizakala mgati mmwawo.”

18

Yesu kogwiligwa

(Masayo 26:47-56; Maliki 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹ Yesu viyakomeleze kutosi, yeye na wanahina wake wahita umwambu wa chizanda cha Chidiloni. Hanhu haja hakala na mgunda wa mibiki ya Mizaituni, Yesu na wanahina wake wengila umo. ² Yuda, ija yoyambiduke Yesu, kahamanya hanhu haja kwaviya miyanza mingi Yesu kakala kohita hanhu haja na wanahina wake. ³ Ivo Yuda kasola kibumbila cha wakalizi na wasang’hani kulawa kwa wakulu wa nhambiko na Mafalisayo, keza nawo baho na vitasa na mimuli na silaha. ⁴ Yesu kavimanya yose yondayumulawilile, ivo kawalawilila, kawauza, “Vino mwonzahila yelihi?”

⁵ Wamwidika, “Yesu wa Nazaleti.”

Yesu kawalongela, “Iyo Niye.”

Yuda yoyambiduke kakala kema hanhu haja hamwe nawo. ⁶ Yesu viyawa-longele, “Iyo Niye,” wabwela kuchisogo, wagwa hasi. ⁷ Yesu kawauza kaidi, “Mwonzahila yelihi?”

Wamwidika, “Yesu wa Nazaleti.”

⁸ Kawalongela, “Nimulongelani mala kuwa iyo niye. One mwonzahila niye, walekeni wano wahite.” ⁹ Kalonga ivo muladi yaja yayalongile yawe kweli, “Tata, wanhu waja wouning’hile simwagize hata imwe.”

¹⁰ Saimoni Petili kakala na zeze. Kadilava, kamtowa mbande mtumigwa wa mkulu wa nhambiko wa Mulungu, kamkanha gutwi da kulume. Mtu-migwa iyo katangigwa Maliki. ¹¹ Yesu kamulongela Petili, “Bweleza zeze jako muna iyala. Nolondeka ning’wile nhungu ya manhesa yoyaning’hile Tata.”

Yesu kogaligwa kwa Anasi

¹² Maabaho wakalizi wa Loma na mkulu wawo na Wakalizi wa Kaye ya Mulungu wa Chiyahudi wamgwila Yesu, Wamdaza nzabi, ¹³ teng’hu wangala kwa Anasi. Anasi kakala mkoi wa chilume wa Kayafa, yoyakalile mkulu wa nhambiko mwaka uja. ¹⁴ Kayafa iyo ija yoyawalonge walangulizi wa Wayahudi. Muhavu munhu imwe yadanganike kwa ichimu cha wanhu wose.

Petili kombela Yesu

(Masayo 26:69-70; Maliki 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵ Saimoni Petili na mwanahina imwenga wamuwinza Yesu. Kwaviya ija mwanahina imwenga kamanyika na mkulu wa nhambiko digogogo, kahita hamwe na Yesu muna uluhelengo lwa ikaye ya mkulu wa nhambiko digogogo. ¹⁶ Mbali Petili kasigala kunze ya ulwivi. Maabaho ija mwanahina yoyamanyike na mkulu wa nhambiko kabwela, kalonga na mwanamke ija yakalile kokaliza ulwivi. Maabaho mwanamke ija kamulongela Petili yengile mnyumba. ¹⁷ Msang’hani mwanamke ija yoyokaliza ulwivi kamuuza Petili, “Vino na weye huli imwe wa wanahina wa munhu ino?”

Petili kamwidika, “Aka, si niye bule.”

¹⁸ Kukala na mbeho ng'hani, ivo watumigwa na wakalizi wakogha moto wa makala, wakala wokotela. Nayo Petili kakala kema hamwe nawo kokotela.

*Mkulu wa Nhambiko digogogo komuuzwa Yesu
(Masayo 26:59-66; Maliki 14:55-64; Luka 22:66-71)*

¹⁹ Mkulu wa Nhambiko ya Mulungu kamuuzwa Yesu mbuli za wanahina wake, na mbuli za mafundizo yake. ²⁰ Yesu kamwidika, “Nilonga funhu funhu na wanhu wose. Siku zose mafundizo yangu yatendeka muna zikaye za Mulungu na muna Zikaye za kutosela, hanhu howoitinana Wayahudi wose. Silongile chochose kwa chifiso. ²¹ Habali kwoniuzwa niye? Wauze wanhu wowanihulike. Wawo wavimanya chinilongile.”

²² Yesu viyalongile yano, mkalizi imwe yoyakalile kema habehi kamtowa Yesu kofi, kamulongela, “Habali kwomwidika vino mkulu wa nhambiko digogogo?”

²³ Yesu kamwidika, “One nilonga chinhu chihile, lagusa wihi uwo. Mbali one nilonga kweli, habali kwonitowa?”

²⁴ Maabaho Yesu yang'hali kadazigwa nzabi, Anasi kamgala kwa Kayafa, mkulu wa nhambiko digogogo.

*Petili kombela Yesu kaidi
(Masayo 26:71-75; Maliki 14:69-72; Luka 22:58-62)*

²⁵ Saimoni Petili kakala haja kogendelela kotela moto. Munhu imwenga kamuuzwa, “Vino weye iviwa huli imwe wa wanahina wa munhu ino?”

Mbali Petili kabela na kalonga, “Aka! Si niye bule!”

²⁶ Mtumigwa imwe wa Mkulu wa Nhambiko, ndugu wa munhu ija yakanhigwe digutwi na Petili kamuuzwa, “Vino sikuwonile nayo bule kuna umgunda wa mibiki ya Mizaituni?”

²⁷ Petili kabela kaidi, kalonga, “Aka.” Bahobaho nzogolo keka.

*Yesu kogaligwa kwa Pilato
(Masayo 27:1-2, 11-14; Maliki 15:1-5; Luka 23:1-5)*

²⁸ Imitootondo nani Yesu kasoligwa muna ikaye ya Kayafa na kugaligwa mwiimhongono ya mulangulizi wa Loma. Walangulizi wa Chiyahudi hawengile mwiimhongono, kwaviya hawalondile kwambula mwiko muladi wadahe kuja ndiya ya Pasaka. ²⁹ Ivo Pilato kalawa kunze, kawauza, “Vino mungala munhu ino kabananga choni?”

³⁰ Wamwidika, “Sigambechingale kumwako bule one habanange chochose.”

³¹ Pilato kawalongela, “msoleni na mumtaguse kwa malagilizo yenu.”

Wayahudi wamwidika, “Cheye hachilondeka kumtagusa munhu yoyose yakomigwe.” ³² Ilawilila vino muladi mbuli za Yesu ziyalongile kulagusa kezadanganika vilihiti zitimie.

³³ Maabaho Pilato kahita kaidi mwiimhongono, kamuuzwa Yesu, “Vino weye kwa Mfalume wa Wayahudi?”

³⁴ Yesu kamwidika, “Vino kwoniuzwa weye hebu wanhu wamwenga wakulongela mbuli zangu?”

³⁵ Pilato kamwidika, “Kwovimanya niye siyo Muyahudi. Wanhu wako na wakulu wako wa nhambiko wawo wakugalife kumwangu. Vino kutenda choni?”

³⁶ Yesu kamwidika, “Ufalume wangu siyo wa isi ino bule. One ufalume wangu uwile wa isi ino, wasang'hani wangu wahadahile kuwalemesa Wayahudi sekewanigwile. Mbali ufalume wangu siyo wa isi ino!”

³⁷ Pilato kamuuza, “Vino weye kwa mfalume?”

Yesu kamwidika, “Weye kwolonga niye na Mfalume. Niye nyelekigwa kwa ichimu icho, na kwa ichimu icho niza mwiisi kuwalongela wanhu mbuli ya kweli. Chila munhu yeli muna ikweli konitegeleza.”

³⁸ Pilato kamuuza, “Kweli icho ichoni?”

Yesu kotagusigwa ifa

(Masayo 27:15-31; Maliki 15:6-20; Luka 23:13-25)

Maabaho Pilato kalawa kunze, kawalongela Wayahudi “Sipatile bango da munhu ino. ³⁹ Mbali muna ichihendo chenu, nomulekelelaga mfungwa imwe muna lusita lwa Pasaka. Mwolonda nimulekele Mfalume wa Wayahudi?”

⁴⁰ Walandula madizi yawo, “Bule! Chifungulile Balaba!” Ija Balaba kakala mbavi.

19

¹ Maabaho Pilato kamsola Yesu yalanhigwe mibalati. ² Wakalizi waluka kombelo da miwa, wamvaza Yesu muna iditwi. Maabaho wamuyawaza walo da chifalume. ³ Wanhu wamuhitila na kumulongela, “Minzamwe mfalume wa wayahudi!” Maabaho wantowa makofi.

⁴ Pilato kalawa kunze kaidi, kawalongela Wayahudi, “Loleni, nomulava kumwenu muladi muvimanye sipatile chimu cha kumtagusa.” ⁵ Yesu kalawa kunze, kavala kombelo da miwa na walo da chifalume. Pilato kawalongela, “Loleni! Munhu mwenyewo aino hano!”

⁶ Wakulu wa nhambiko wa Kaye ya Mulungu na wakalizi viwamuwonile Yesu, walandula yamadizi, “Muwambe mumsalaba! Muwambe mumsalaba!”

Pilato kawalongela, “msoleni mkamuwambe mumsalaba. Mbali niye sipatile chimu cha kumtagusa.”

⁷ Wayahudi wamwidika, “Cheye china lagilizo, na kwa dilagilizo ijo. Munhu iyo kolondeka yadanganike kwaviya kaitenda yeye ni Mwana wa Mulungu.”

⁸ Pilato viyahulike ivo, kadumba nani. ⁹ Kengila kaidi mwiimhongono, kamuuza Yesu, “Vino weye kolawa kulihi?”

Mbali Yesu hedike bule. ¹⁰ Pilato kamulongela, “Vino kwolema kulonga na niye? Huvimanyile bule kuwa nina udahi wa kukulekela hebu kukuwamba mumsalaba?”

¹¹ Yesu kamwidika, “Udaho wose woulinawo kumwangu kwing'higwa na Mulungu. Nayo munhu ija yoyanigalile kumwako kana uhasanyi mkulu ng'hani.”

¹² Pilato viyahulike ivo, kazahila nzila ya kumulekela Yesu. Mbali Wayahudi walandula madizi yawo, “One uhamulekela, weye siyo mbwiya wa mfalume mkulu wa Loma. Munhu yoyose yoyolonga ni mfalume komulema mfalume mkulu wa Loma!”

¹³ Pilato viyahulike mbuli izo, kangala Yesu kunze na kukala mchigoda cha nhaguso, hanhu hatangigwe “Luhelengo lwa mabwe.” Kwa Chiyebulaniya “Gabasa.” ¹⁴ Ikala saa sita imisi, Isiku ya Kuyisasala kwa Pasaka. Pilato kawalongela Wayahudi, “Aino hano mfalume wenu!”

¹⁵ Mbali walandula yamadizi, “Mkome! Mkome! Muwambe mumsalaba!”

Pilato kawauza, “Vino mwolonda nimuwambe mumsalaba mfalume wenu?”

Wakulu wa nhambiko wamwidika, “Chabule mfalume imwenga ila mfalume mkulu wa Loma muhala!”

Yesu kowambigwa mumsalaba

(Masayo 27:32-44; Maliki 15:21-32; Luka 23:26-43)

¹⁶ Maabaho Pilato kamtula Yesu muna yamakono yawo wakamuwambe mumsalaba.

Maabaho wakalizi wamsola Yesu. ¹⁷ Yesu kalawa kunze kuno kaupapa msalaba wake, kahita hanhu hohatangigwe “Bombwe” Kwa Chiyebulaniya “Goligota”. ¹⁸ Baho wamuwamba Yesu mumsalaba. Iviya wawawamba wanhu wamwenga waidi, imwe ubanzi wake wa kulume na imwenga ubanzi wake wa kumoso, na Yesu hagati yawo. ¹⁹ Pilato kandika chilaguso, kachika uchanyha ya msalaba. Kandika vino, “Yesu wa Nazaleti, Mfalume wa Wayahudi.” ²⁰ Wayahudi wengi wachisoma chilaguso chino, kwaviya hanhu baho hoyawambigwe Yesu hakala habehi na bululu, na chilaguso chandikigwa kwa Chiyebulaniya na Chilumi na Chigiliki. ²¹ Wakulu wa nhambiko wa Chiyahudi wamulongela Pilato, “Sekewandike ‘Mfalume wa Wayahudi’, ila yandika, ‘Munhu ino kalonga, niye namfalume wa Wayahudi.’”

²² Pilato kalonga, “Chinyandike nichandika.”

²³ Wakalizi viwamuwambile Yesu, wasola viwalo vake, wavigola vilundi vine, chila mkalizi lundi jake. Iviya wasola ng’hanzu yake, ng’hanzu iyo ikala ilukigwe kwa chihande chimwe cha walo muhala chilibule muluko. ²⁴ Wailongela, “Sekechididege, leka chitowe mhiya chilole yelihi yondayadipate.” Ilawilila vino muladi Maandiko Yelile yatimile yoyolonga, “Waigolela viwalo vake, na ng’hanzu yake waitowela mhiya.” Vino ivo viwatendile wakalizi wawo.

²⁵ Mami yake Yesu na mami yake mkulu hamwe na Maliya, muke wa Chilyopa, na Maliya Magidalena wakala wemile habehi na msalaba wa Yesu. ²⁶ Yesu viyamuwonile mami yake, na habehi yake kema ija mwanahina iyamulondile, kamulongela mami yake, “Mama, lola, iyo niyo mwanago.”

²⁷ Maabaho Yesu kamulongela ija imwanahina, “Lola, iyo niyo mami yako.” Kusongela lusita ulo mwanahina ija kamsola Maliya, kakala nayo ukaye yake.

Yesu kodanganika

(Masayo 27:45-56; Maliki 15:33-41; Luka 23:44-49)

²⁸ Yesu kavimanya kuwa sambu yose yamala kutimia. Muladi Maandiko Yelile yatimile, kalonga, “Nowona ng’hulu.”

²⁹ Hanhu haja hakala na nyhupa ikalile na siki. Ivo wavabika dodoki muna isiki, wadika muna ulumango lwa mbiki wa hisopo, maabaho wadika muumulomo wa Yesu. ³⁰ Yesu viyafonzile isiki, kalonga, “Chila chinhu chitimiya.”

Maabaho kaidulika iditwi, kaganganika.

Yesu kohomigwa mgoha mulubavu

³¹ Dikala Isiku ya Kuisasala na Pasaka, na siku isondelele ikala Isiku ya Mhumulo. Walangulizi wa Wayahudi hawalondile bule mitufi ikale muna imisalaba muna Isiku ya Mhumulo kwaviya Isiku iyo ikala siku ng’hulu. Ivo wanpula Pilato magulu ya wanhu wawo wowawambigwe mumsalaba ibenigwe, na mitufi yawo ihulumusigwe. ³² Ivo wakalizi wahita, wabena

magulu ya munhu wa mwanduso yoyawambigwe mumsalaba hamwe na Yesu, na maabaho wabena magulu ya ija munhu imwenga. ³³ Mbali viwafikile kwa Yesu, wamuwona kadanganika kamala, ivo hawambenile bule magulu yake. ³⁴ Mkalizi imwe kamuhoma Yesu na mgoha mulubavu. Bahobaho ilawa damu na mazi. ³⁵ Munhu ija yawonile chiya chilawilile kachilongela ukalangama muladi chitogole. Na chiya chiyachilongele cha kweli, na kovimanya kolonga kweli. ³⁶ Ilawilila vino muladi Maandiko Yelile yatimie, “Habule hata vuha jake dimwe dondadibenigwe.” ³⁷ Iviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Wezambulola munhu ija yowamuhomile.”

Yesu kowandigwa mdileme

(Masayo 27:57-61; Maliki 15:42-47; Luka 23:50-56)

³⁸ Hamwande, Yosefu yoyalawile chilangulizi wa Wayahudi wa dibululu da Alimasaya kampula Pilato yamwine mtufi wa Yesu. Yosefu kakala mwanahina wa Yesu kwa chinyele kwaviya kakala kowadumba Wayahudi. Pilato kamtogolela, ivo Yosefu kausola, kahita nawo. ³⁹ Yosefu kailongoza na Nikodemo, munhu ija yoyahitile kwa Yesu ichilo baho umwaka. Nikodemo kakala yagalile mavuta vibaba malongo matatu, yatibwilizigwe na manemane na ubani. ⁴⁰ Walusola lukuli lwa Yesu, wauzingiliza sanda hamwe na yaja yamavuta ya kunung'hila ya ichihendo cha Wayahudi cha kuwanda. ⁴¹ Hanhu haja hoyawambigwe Yesu hakala na mgunda, na muna umgunda uwo kukala na tuka da sambu, habule munhu yawandigwe muna dituka ijo. ⁴² Kwaviya dikala Isiku ya Wayahudi Kuisasala, na kwaviya leme dikala habehi, wawika lukuli lwa Yesu umo.

20

Leme muhala

(Masayo 28:1-8; Maliki 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹ Imitootondo siku ya mwanduso ya juma, kung'hali hakunakunguzuka, Maliya Magidalena kahita kuna dituka na kadiwona dibwe dibimbilisigwa kulawa kuna ulwivi lwa dituka. ² Kahita yokimbila mbaka kwa Saimoni Petili na kwa ija mwanahina imwenga yoyalondigwe na Yesu, kawalongela, “Wausola mtufi wa Mndewa kuna dileme, na hachivimanyile wawika kulihi!”

³ Maabaho Petili hamwe na ija mwanahina imwenga wahita kuna dituka. ⁴ Wose waidi wakimbila, mbali ija mwanahina imwenga kakimbila kumfosa Petili na kandusa kufika kuna dileme. ⁵ Kainama na kusungulila mgati, kawona sanda, mbali hengile mgati bule. ⁶ Maabaho Saimoni Petili, yakalile kuchisogo chake kafika na kwingila leme. Kawona sanda ⁷ na chitambala chiyazingiliziligwe Yesu nditwi. Chitambala icho hachikalile na sanda bule, mbali chikala chikuigwa hamgwazo chiidumwe. ⁸ Maabaho mwanahina ija imwenga yoyanduse kufika kuna dileme iviya kengila mgati, kawona na katogola. ⁹ Wakala wang'hali hawanavimanya Yamaandiko Yelile viyalongela kuwa Yesu kolondeka yazilibuke. ¹⁰ Maabaho wanahina waja wabwela ukaye yawo.

Yesu komulawilila Maliya Magidalena

(Masayo 28:9-10; Maliki 16:9-11)

¹¹ Maliya kakala kema kunze ya dileme kolila. Viyakalile yang'hali yolila, kainama na kusungulila mdileme, ¹² kawawona wasenga wa kuulanga waidi, wayawala viwalo vizelu chwee, wakala hanhu haukalile mtufi wa

Yesu, imwe hadikalile iditwi na imwe hayakalile yamagulu. ¹³ Watumigwa waja wamuza, “Mama, habali kwolila?”

Nayo kawedika, “Wamsola Mndewa wangu, na sivimanyile bule wamwika kulihii.”

¹⁴ Maabaho Maliya kahiduka kuchisogo, kamuwona Yesu kema mbali havimanyile kuwa kakala Yesu. ¹⁵ Yesu kamuza, “Mama, kwolilila choni? Kwonzahila yelihii?”

Maliya kagesa iyo ni mkalizi wa ichizi, ivo kamulongela, “Mwenevale, one kumsola, nongele kumwika kulihii nihite nikamsole.”

¹⁶ Yesu kamulongela, “Maliya!”

Maliya kamuhindikila, kamulongela kwa Chiyebulaniya, “Laboni!” Fam-bulo jake, “Mfundiza.”

¹⁷ Yesu kamulongela, “Sekeunyamhe, kwaviya ning’hali sinahita bule kwa Tata kuulanga. Mbali hita ukawalongela ndugu zangu niye nohita kwa Tati yangu na Tati yenu, Mulungu wangu na Mulungu wenu.”

¹⁸ Ivo Maliya Magdalena kahita. Viyawafikle wanahina, kawalongela, “Nimuwona Mndewa!” Iviya kawalongela chila chiyalongiligwe na Yesu.

*Yesu kowalawilila wanahina wake
(Masayo 28:16-20; Maliki 16:14-18; Luka 24:36-49)*

¹⁹ Viikalile chigulogulo muna isiku ya mwanduso ya juma, wanahina wakala waiting’hana hamwe mwiikaye. Zinyivi zikala zihindigwe kwaviya wakala wowadumba vilangulizi wa Wayahudi. Maabaho Yesu keza, kema hagati yawo, kawalongela, “Mukale kwa tindiwalo!” ²⁰ Viyakomeleze kulonga yayo, kawalagusila makono yake na lubavu lwake. Wanahina wadenelela nani kwaviya wamuwona Mndewa. ²¹ Yesu kawalongela kaidi, “Mukale kwa Tindiwalo. Fana viya Tata viyanhumile niye, na niye nomtu-mani mweye.” ²² Maabaho kawahumulila, kawalongela, “Hokeleni Muhe Yelile. ²³ One muhawalekelela wanhu uhasanyi wawo, wezalekeleligwa, mbali one hamuwalekelele, hawezalekeleligwa bule.”

Yesu na Tomasi

²⁴ Mwanahina imwe mwa waja wanahina longo na waidi, Tomasi yoyatangigwe Mbasa hawile baho bule Yesu viyezile. ²⁵ Ivo wanahina wamwenga wamulongela, “Chimuwona Mndewa!”

Mbali Tomasi kawedika, “One sizaziwona ng’hovu za misumali muna yamakono yake na kwika chidole changu muna zing’hovu izo, na kwika makono yangu muna ulubavu lwake, sizahuwila bule.”

²⁶ Vizifikile siku nane, wanahina waiting’hana hamwe kaidi mnyumba. Tomasi kakala nawo. Nyivi zikala zihindigwe, mbali Yesu keza, kema hagati yawo, kawalongela, “Mkale kwa Tindiwalo!” ²⁷ Maabaho Yesu kamulongela Tomasi, “Ika chidole chako hano, na ulole makono yangu. Maabaho golosa mkono wako uwike mulubavu lwangu. Sekeuleme kutogola, togola!”

²⁸ Tomasi kamwidika, “Mndewa wangu na Mulungu wangu!”

²⁹ Yesu kamulongela, “Vino kutogola kwaviya kuniwona? Wamweda waja wonitogola bila kuniwona!”

Lungilo da chitabu chino

³⁰ Yesu viyakalile na wanahina wake, katenda mauzauza mengi, mauzauza yamwenga hayandikigwe bule muna ichtabu chino. ³¹ Mbali mbuli zino zandikigwa muladi mutogole kuwa Yesu niyo Chilisito, Mwana wa Mulungu na kwa kumuhwila muwe na ugima kwa zina jake.

21

Yesu kowalawilila wanahina saba

¹ Hamwande Yesu kawalawilila kaidi wanahina wake mungwazogwazo mwa dilamba da Tibeliya. Ilawilila vino, ² Saimoni Petili, na Tomasi yoyatangigwe Mbasa, na Nasanayeli mkaya wa Kana mwi isi ya Galilaya, na wana wa Zebedayo, hamwe na wanahina wamwenga waidi wa Yesu wakala hamwe. ³ Saimoni Petili kawalongela, “Nohita kувuwa somba.”

Wamulongela, “Na cheye chohita na weye.” Ivo wahita wakwela ngalawa, mbali chilo chiya chose hawapatile chinhu chochose. ⁴ Vikwanduse kukunguzuka, Yesu kema haingema ya dilamba, mbali wanahina hawavimanyile bule kuwa kakala Yesu. ⁵ Maabaho Yesu kawauza, “Wanike! Mwabule somba yoyose?”

Wamwidika, “Ona! Chabule.”

⁶ Maabaho Yesu kawalongela, “Yaseni lwavu lwenu ubanzi wa kulume wa ngalawa, na mwizavuwa somba.” Ivo wasa lwavu mmazi, na hawadahile kukwegwa lwavu kwaviya wapata somba wengi nani.

⁷ Maabaho mwanahina ija yoyalondigwe na Yesu kamulongela Petili, “Ino Mndewa.” Bahobaho Petili viyahulike munhu ija kakala Mndewa, kayawala walo jake, kwaviya kakala kadivula diwalo, kaibwanha mmazi. ⁸ Wanahina wamwenga weza muna ingalawa kwaviya hawakalile kutali bule na isi inyalile, mbali wakala utali wa magulu gana, wakwegwa lwavu lumemile somba. ⁹ Viwafikile isi inyalile, wawona moto wa makala, somba na magate viki gwa mchanya yake. ¹⁰ Yesu kawalongela, “Galeni somba wamwenga womuwawuwile.”

¹¹ Saimoni Petili kengila mwi ingalawa, kalusola ulwavu mbaka kuna isi inyalile. Lumema somba wakulu gana dimwe malongo matano na watatu. Ingawa kukala na somba wengi, lwavu haludumuke bule. ¹² Yesu kawalongela, “Izoni muje.” Habule mwanahina yamuuzile, “Weye kwa yelihi?” kwaviya wamwanya kakala Mndewa. ¹³ Yesu keza, kasola gate, kaweng’ha. Iviya kasola somba, kaweng’ha.

¹⁴ Ino ikala mwanza wekatatu Yesu kuwalawilila wanahina wake kusongela viyazilibuke.

Yesu na Petili

¹⁵ Viwakomeleze kuja, Yesu kamuuza Saimoni Petili, “Saimoni mwana wa Yohana, vino kwonilonda niye kufosa wano?”

Saimoni Petili kamwidika, “Ona, Mndewa weye kwovimanya kuwa nokulonda.”

Yesu kamulongela, “Walolese wana ng’hondolo wangu.”

¹⁶ Maabaho Yesu kamuuza mwanza wekaidi, “Saimoni mwana wa Yohana, vino kwonilonda?”

Kamwidika, “Ona, Mndewa weye kwovimanya kuwa niye nokulonda.”

Yesu kamulongela, “Walolese wana ng’hondolo wangu.” ¹⁷ Yesu kamuuza kaidi lweketatu, “Saimoni mwana wa Yohana, vino kwonilonda?”

Saimoni Petili kawona usungu kwaviya Yesu kamuuza lweketatu, “Vino kwonilonda?” Kamwidika, “Mndewa, kwovimanya chila chinhu, kwovimanya kuwa niye nokulonda.”

Yesu kamulongela, “Walolese wana ng’hondolo wangu. ¹⁸ Nokulongela kweli, viukalile mbwanga, kuiyawala mwenyewo na kuhita hanhu houlonda. Mbali vondauwe mulala, kwizayagolosa makono yako na munhu imwenga kezakufunga na kukugala hanhu huhalonda.” ¹⁹ Yesu

kalonga vino kulagusa Petili vondagadanganike na kumtunhiza Mulungu. Maabaho kamulongela Petili, “Niwinze!”

Yesu na ija mwanahina yoyamulondile

²⁰ Petili kahinduka, kamuwona ija mwanahina yalondigwe na Yesu kowawinza. Mwanahina ino iyo ija lusita viwakalile woja ndiya ya ichilo kakala habehi nani na Yesu na kumuza, “Mndewa, vino yelihi yondagakubiduke?” ²¹ Petili viyamuwonile, kamuza Yesu, “Mndewa, vilihini munhu ino?”

²² Yesu kamwidika, “One nolonda yakale mgima mbaka vandanibwele, vino na weye yokufunya choni? Weye niwinze niye!”

²³ Ivo mbuli izo zenela kwa wandugu kuwa mwanahina ino hezadanganika bule. Mbali Yesu halongile kuwa mwanahina ino hezadanganika bule, ila kalonga, “One nolonda yakale ngima mbaka vandanibwele, vino na weye yokufunya choni?”

²⁴ Ino iyo mwanahina yoyalongile mbuli zino zose na kuzandika, na cheye chovimanya zino zialongile ni za kweli.

Uhelelo

²⁵ Yesu katenda vinhu vingi. One chila chinhu chiyatendile chihandikigwe, isi yose sigambeuwe na hanhu ha kwika vitabu vandikigwe.

SANG'HANO ZA WATUMIGWA

Ulongozi

Chitabu cha Sang'hano za Watumigwa ni simo za mwanduso wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na viya viyenele Mbuli Inogile kwandusila Yelusalemu na Yudeya na Samaliya hata kugendelela, fana viya Yesu viyawalongele wanahina wake yang'hali kusoligwa kuulanga muna Sang'hano za Watumigwa 1:8. Chitabu chino chandikigwa na Luka ija yandike Mbuli Inogile ya Luka. Yeye kakala mganga na iviya kaiteganya ng'hani muna ukwika vinogile vinhu. Luka kasang'hanila Mbuli Inogile ya Luka na chitabu cha Sang'hano za Watumigwa kwa kumwandikila mwenevale Tofili yoyakalile Muyunani muna 1:1, mbali vitabu vino vosonhela kwa wanhu wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na Wagiliki na Wayahudi.

Chitabu cha Sang'hano za Watumigwa yodahika chandikigwa hagati ya mwaka 60-64 kwandusila viyelekigwe Yesu, kwaviya chitabu chokomelezela yang'hali Paulo hanalavigwa bule muna ichifungo. Iviya Luka kagenda miyanza mingi na Mtumigwa Paulo na yodahika kandika Sang'hano za Watumigwa muna dibululu da Amtiokiya. Sang'hano za Watumigwa ni magendelelo ya Mbuli Inogile yandikigwe na Luka yokwandusa na Yesu kwiita mchanya kuulanga. Lungilo da Luka kwandika ni fana viya da Mbuli yake Inogile. Kalonda Tofili na Wachilisito wowakalile wokongezeka wavimanye kuwa yaja yowafundizigwe na ivo kandika simo ya kweli ya ugima wa Yesu na kwenela kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito.

Chitabu cha Sang'hano za Watumigwa choching'ha masimwe ya wanhu wa bumbila da wahuwila wa mwanduso na chochilagusa vochilondeka kukala kwa kumuhuwila Yesu. Masimwe ya Watumigwa yochilagusa viya kutegemeya ludabwa wa Muhe Yelile muna ukweneza usenga wa Mbuli Inogile kwa wanhu wamwenga.

Yeliumo

Kwiza kwa Muhe Yelile kwa Wanahina na mwanduso wa kukula kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito muna 1:1-8:1.

Kaidi yolonga magayo ng'hani ya bumbila na yokwenela Yelusalemu muna 8:2-12:23.

Maabaho yolonga Paulo kokwandusa mwanza wake wa mwanduso muna 12:24-14:28.

Iviya lundo doiting'hana Yelusalemu kuitogolela chilihi chochilondeka kwa wahuwila wa sambu muna 15:1-35.

Hamwande yolonga Paulo kohita mwanza wake wekaidi muna 15:36 - 18:22.

Maabaho Paulo kohita mwana wake weketatu muna 18:23-20:38.

Kaidi Paulo kogwiligwa uko Yelusalemu muna isula ya 21-26.

Kuhelelo Paulo kogaligwa isi ya Loma muna isula ya 27-28.

¹ Mwenevale Tofili. Muna ichtabu changu cha mwanduso, nyandika mbuli zose Yesu ziyatendile na kufundiza kusongela viyanduse usang'hano wake, ² mbaka siku ija diyasoligwe kuhita kuulanga. Yang'hali hanasoligwa, kaweng'ha malagilizo kwa udahi wa Muhe Yelile watumigwa waja woyawasagule. ³ Kwa lusita lwa siku malongo mane hamwande ya ifa yake, Yesu kawalawilila miyanza mingi na kwa nzila nyingi kulagusa kuwa kweli

kakala mgima. Wamuwona, nayo kalonga nawo mbuli za Ufalume wa Mulungu. ⁴Viyaiting'hane nawo, kawalagiliza vino, "Sekemulawe Yelusalemu, mbali mugozele chitumetume chonimulongeleni, chitumetume chiya choyadwalaganile Tati yangu. ⁵Yohana kabatiza kwa mazi, mbali mweye siku ndodo hamwande mwizabatizigwa kwa Muhe Yelile."

*Yesu kosoligwa kuulanga
(Maliki 16:19-20; Luka 24:50-53)*

⁶ Watumigwa viwaiting'hane na Yesu, wamuuzwa, "Mndewa, vino lusita luno kwizawabwelezela Waisilaeli Ufalume?"

⁷ Yesu kawalongela, "Lusita hebu msimu vikigwa kwa udahi wa Tati yangu, mweye siyo sang'hano yenu kuvimanya izakuwa zuwaki. ⁸Mbali Muhe Yelile yahamwizilani, mwizahokela ludabwa, na mweye mwizakuwa wakalangama wangu uko Yelusalemu na muna isi ya Yudeya na muna isi ya Samaliya, na muna isi yose."

⁹ Viyakomeleze kulonga yayo kasoligwa kuulanga, wose wakala womulola, maabaho wingu dingubika muna yameso yawo.

¹⁰ Viwakalile wang'hali wobunhula yameso yawo kuulanga Yesu viyakalile kosoligwa, bahobaho wanhu waidi wakalile wayawale viwalo vizelu chwee wema habehi yawo, ¹¹walonga, "Mweye wanhu wa Galilaya! Habali mwima hano mobunhula meso kuulanga? Yesu ino yoyasoligwe kumwenu kuhita kuulanga, kezabwela kaidi fana viyaviya vimumuwonile kohita kuulanga."

*Matiyasi kosaguligwa yasole nyafasi ya Yuda
(Masayo 27:3-10)*

¹² Maabaho watumigwa wabwela Yelusalemu kulawa kuna Ulugongo lwa Mizaituni, utali wa chilomita imwe kulawa kuna dibululu. ¹³ Viwafikile kuna dibululu, wengila muna ichiheleto cha uchanyha chiwakalile wokala. Nawo wakala Petili na Yohana na Yakobo na Andeleya na Filipo na Tomasi na Batulomayo na Masayo na Yakobo mwana wa Alufayo na Saimoni Zeloti na Yuda mwana wa Yakobo. ¹⁴ Wawo wose wagendelela kuiting'hana hamwe kutosa hamwe na wanaake waja na Maliya, mami yake Yesu, na wadodo zake Yesu wa chilume.

¹⁵ Siku dimwe muna zisiku izo, kukala na mting'hano wa wahuwila. Wahuwila wawo wakala gana na malongo maida. Petili kema hagati yawo, kalonga, ¹⁶ "Ndugu zangu, ilondeka Maandiko Yelile yatimiye, Muhe Yelile kalonga kufosela Daudi na kalotela mbuli za Yuda, yoyawalongoze wanhu waja wowamgwilile Yesu. ¹⁷ Yuda kakala miyetu kwaviya kasaguligwa muladi chisang'hane nayo sang'hano ino."

¹⁸ Yeye kagula mgunda kwa zihela ziyapatile kwa sang'hano yake ihile, kagwa muna umgunda uwo, katulika na utumbo wake wose ulawa kunze. ¹⁹ Wanhu wose wa Yelusalemu wahulika mbuli izo, ivo muna uulonzi wawo wautanga mgunda uwo Akelidana, fambulo jake "Mgunda wa damu." ²⁰ "Kwaviya yandikigwa muna Izabuli, 'Kaye yake ikale bule, munhu yoyose sekeyakale muna ikaye iyo.' Iviya yandikigwa, 'Munhu imwenga yamhe sang'hano yake.' "

²¹ Ivo yolondeka kumsagula munhu imwe kulawa muna iwanhu wailongoze na cheye siku zose Mndewa Yesu viyakalile hamwe na cheye, ²² kwandusila siku ziya Yohana viyakalile yang'hali kobatiza, mbaka siku ija Yesu viyasoligwe kulawa kumwetu kuhita kuulanga. Munhu iyo kolondeka yawe mkalangama miyetu wa kuzilibuka kwa Yesu.

²³ Ivo wasagula mazina maida, Yosefu yoyatangigwe Balisaba, iviya katangigwa Yusito, na imwenga Matiyasi. ²⁴ Maabaho watosa, “Mndewa, weye koimanya mizoyo ya wanhu wose. Lelo uchilaguse munhu yelihi youmsagula muna iwanhu wano waidi ²⁵ yamhe sang'hano ya utumigwa yoyailekile Yuda, ija yoyahitile hanhu hake mwenyewo.” ²⁶ Maabaho wasagula imwe mwa wawo waidi kwa kuwatowela mhiya, na mhiya imgwila Matiyasi, nayo kongezigwa muna iwatumigwa longo na imwe.

2

Kwiza kwa Muhe Yelile

¹ Isiku ya Pentekosite vidifikile, wahuwila wose wakala waiting'hana hanhu hamwe. ² Bahaja, wanhu wahulika mbumo kulawa kuulanga fana mbumo wa mbeho wobuma kwa ludabwa, nawo umemeza ikaye yose yowakalile wanhu wawo. ³ Maabaho vilawilila vinhu voviwoneka fana milambi ya moto, navo vipwililika na kukala mchanyha ya chila munhu. ⁴ Wose wamemezigwa Muhe Yelile, wasonga kulonga kwa ulonzi umwenga fana Muhe Yelile viyawahize kulonga.

⁵ Uko Yelusalemu kukala na Wayahudi womnogeza Mulungu wowalawile chila isi hasi ya ulanga. ⁶ Viwahulike mbumo uwo, lung'husesa lukulu lwa wanhu waitingana hamwe. Wose weduka kwaviya chila munhu kawahulika walonga kwa ulonzi wake mwenyewo. ⁷ Wazaganyika ng'hani, walonga, “Vino wanhu wano wose wochiwahulika wolonga vino si Wagalilaya? ⁸ Lelo yokuwaze chila imwe wetu kowahulika wolonga kwa ulonzi wake mwenyewo? ⁹ Wamwenga chilawilila uko Palitiya na Midiya na Elamu, wamwenga chilawilila uko Mesopotaniya na Yudeya na Kapokiya na Ponto na Asiya. ¹⁰ Filigiya na Pamfliya, Misili, na banzi za Libiya habehi na Chilene, wamwenga walawilila Loma, ¹¹ Wayahudi na wanhu wamwenga weli siyo Wayahudi wowengile muna inzila ya kumsondelela Mulungu ya Chiyahudi, wamwenga chilawilila Chilete na Alabiya. Mbali cheye chose chiwahulika wolonga kwa ulonzi wetu wenyewo vinhu vikulu viyatendile Mulungu.” ¹² Wose wazanywa na wengilwa na mkangagile, waiuzagiza, “Vino mbuli ino fambulo jake choni?”

¹³ Mbali wanhu wamwenga wawazeha, walonga, “Wanhu wano wakoligwa na divai!”

Usenga wa Petili kwa wanhu

¹⁴ Maabaho Petili kema hamwe na waja watumigwa longo na imwe, kandusa kululandulila lung'husesa, kalonga, “Wayahudi wayangu, na mweye mose womukalile hano Yelusalemu, lekeni niwalongele na mweye mutegeleze goya chinilonga. ¹⁵ Wanhu wano hawakoligwe bule fana vimulonga. Sambi saa nhatu imitondo! ¹⁶ Chino chochilawilile icho chiyalongile Yoweli, mulotezi wa Mulugu,

¹⁷ Mulungu kolonga,
Muna zisiku za uhelelo,
nizawetilila Muhe wangu wanhu wose,
Wana wenu wa chilume na wa chike
wezagong'onda usenga wangu.
Wabwanga zenu wezawona malaguso
na walala wezalota nzozi.

¹⁸ Na wasang'hani wangu iviya,
wose wa chike na wa chilume
nizawetilila Muhe wangu muna zisiku izo,

nawo wezagong'onda usenga wangu.

¹⁹ Nizatenda mawewedeka kuulanga, na vilaguso muna isi, kwizakuwa na damu na moto na mvuke wa mosi.

²⁰ Zua dizagalusigwa kuwa ziza, na mwezi wizagalusigwa kuwa mdung'hu fana damu, ing'hali hainafika Isiku ija ng'hulu na da utunhizo da Mndewa.

²¹ Chila munhu yonda yaditange zina da Mndewa kezalopoligwa.'

²² "Tegelezeni wanhu wa Isilaeli! Yesu wa Nazaleti kakala munhu yeli na udahi, yoyalagusigwe na Mulungu kumwenu kwa nzila ya mawewedeka na vilaguso na mauzauza yoyatendile Mulungu mgati mmwenu kufosela yeye, fana mweye wenyewo vimmanyile. ²³ Kulawa mwanduso, Mulungu mwenyewo kwa lungilo jake kalamula kuwa Yesu kezakwikigwa muna yamakono yenu, mwizamkoma kwa kuwaleka wanhu weli na uhasanyi wamuwambe mumsalaba. ²⁴ Mbali Mulungu kamtenda Yesu yazilibuke kulawa kwa wanhu wadanganike, kamkombola kulawa muna usungu wa ifa kwaviya haidahike bule ifa kumfunga. ²⁵ Kwaviya Daudi kalonga mbuli za Yesu vino,

'Nimuwona Mndewa haulongozi hangu siku zose, kwaviya yeye kahamwe na niye, na niye sizadumba bule.

²⁶ Ivo moyo wangu wodeng'helela, na lulimi lwangu losekelela, na lukuli lwangu lwizahumula,

²⁷ kwaviya hwizanileka kuzimu bule hwizamuleka mtumigwa wako yelile yawole muna dileme.

²⁸ Kunilagusa nzila yoilongoza kuna ugima, na kwizanimemeza deng'ho kwaviya kwahamwe na niye.'

²⁹ "Ndugu zangu, nolonda kuwalongelani funhufunhu kwa mbuli zoz-impatile wasaho yetu Daudi. Yeye kadanganika na kawandigwa, leme jake dabahano mbaka diyelo. ³⁰ Mbali kwaviya Daudi kakala mulotezi wa Mulungu, kavimanya chiya Mulungu chiyamulonge. Mulungu kailaha kulonga kuwa kezamtenda imwe muna welesi wake yakale muna ichigoda cha chifalume fana viya viyakaliile Daudi. ³¹ Daudi kawona chiya Mulungu chodayamtendele hamwande, ivo kalonga mbuli za kuzilibuka kwa Chilisito Mulopozi viyalongile, 'Hezalekigwa kuzimu bule, wala lukuli lwake haluwola bule.'

³² Mulungu kamzilibula ino Yesu, na cheye wose cha wakalangama wa mbuli iyo. ³³ Yesu kenuligwa na kwikigwa ubanzi wa kulume wa Mulungu, Tati yake. Kahokela Muhe Yelile kulawa kumwake fana viyachilaganile. Maabaho kachigalila Muhe iyo, na icho niicho chomuchiwona na kuchihulika sambu. ³⁴ Kwaviya siyo Daudi bule yoyasoligwe kuhita kuulanga, mbali kalonga,

'Mndewa kamulongela Mndewa wangu, kala ubanzi wangu wa kulume,

³⁵ mbaka vondaniwatende wehi wako hasi ya magulu yako.'

³⁶ "Lelo wanhu wose wa Isilaeli wavimanye kuwa kweli Mulungu kamtenda ino Yesu yomumuwanbibile mumsalaba yawe Mndewa na Chilisito Mulopozi."

³⁷ Wanhu viwahulike yano, wasomigwa mizoyo yawo wamuuzza Petili na watumigwa wamwenga, "Ndugu zetu, chitende choni?" ³⁸ Petili kedika,

“Chila munhu kolondeka yaleke uhasanyi wake na yabatizigwe kwa zina da Yesu Chilisiko, Mulungu keza mulekelelani uhasanyi wenu. Na mweye mwizahokela Muhe Yelile, chitumetume cha Mulungu. ³⁹ Kwaviya chilagano chiya chilaganiligwa kwa ichimu chenu na wanenu na kwa wanhu wose wokala kutali, kwa wanhu wose wotangigwa na Mndewa Mulungu wetu.”

⁴⁰ Petili kawasimulila mbuli zimwenga nyingi ng'hani, kalonga, “Mulolopole wenyewo kulawa muna welesi uno wihile.” ⁴¹ Wanhu wengi wazitogola mbuli zake na wabatizigwa, na muna disiku ija wanhu magana malongo matatu wongezeka muna ulung'husesa. ⁴² Wano wose wagendelela kufundizigwa na watumigwa wa Yesu, kukala hamwe chindugu na kuja hamwe na kutosa.

Viya wahuwila viwakalile

⁴³ Watumigwa watenda vilaguso na mawewedeko mengi mbaka chila munhu kadumba. ⁴⁴ Wanhu wose womuhwila Chilisiko wagendelela kuwa wamwe na kuigolela vinhu vawo. ⁴⁵ Wakala wogula vinhu viwalinavo na waigolela hela fana chila munhu viyalondile. ⁴⁶ Chila siku kwa moyo umwe wagendelela kuiting'hana hamwe muna Ikaye ya Mulungu, waja ndiya hamwe muna zikaye zawo na wadeng'helela ndiya ya Mndewa. ⁴⁷ Wamtogoza Mulungu na wanhu wose wanogeligwa nawo. Chila siku Mndewa kakala kowongezela wanhu wakalile wolopligwa.

3

Petili na Yohana womuhonya mbetembete

¹ Siku dimwe saa kenda imisi, Petili na Yohana wakala wohita kuna Ikaye ya Mulungu lusita lwa kutambika. ² Lusita ulo wanhu wakala wampapa munhu yakalile mbetembete kulawa kwelekigwa kwake. Chila siku wanhu wakala womwika munhu iyo hana ulwivi lwa Kaye ya Mulungu, lolutangigwe “Lwivi lunogile” muladi yapule chochose kwa waja wakalile wokwingila muna Ikaye ya Mulungu. ³ Viyawawone Petili na Yohana wokwingila muna Ikaye ya Mulungu kawapula wamwing'he chinhu chochose. ⁴ Peti na Yohana wambunhulila yameso. Maabaho Petili kamulongela, “Chilole!” ⁵ Nayo kawalola, kalolela kupata chinhu chochose kumwawo. ⁶ Maabaho Petili kamulongela, “Nabule hela wala zahabu, mbali nokwing'ha chiya chinili nacho, kwa zina da Yesu Chilisiko na Nazaleti, wime ugende!” ⁷ Maabaho kamwamha mkono wake wa kulume na kamwinula. Bahobaho magulu na mavindi yake viwa na ludabwa. ⁸ Kazumha, kema kwa magulu yake na kandusa kugenda genda. Maabaho kengila nawo muna Ikaye ya Mulungu kogenda na kozumha zumha na komtogoza Mulungu. ⁹ Wanhu wose wovakalile baho viwamuwonile kogenda na kumtogoza Mulungu, ¹⁰ viwammanyile kuwa ni yeye yakalile kopula habehi na “Lwivi lunogile” lwa Ikaye ya Mulungu, wazanywa kwa chiya chimulawilile.

Usenga wa Petili muna Ikaye ya Mulungu

¹¹ Munhu iyo viyakali kohita na Petili na Yohana, wanhu wose wazanywa na wandusa kukimbilila hanhu hatangigwe “Luhelengo lwa Solomoni.” ¹² Petili viyawone ivo, kawalongela, “Wanhu wa Isilaeli, habali mwokwazanywa kwa chinhu chino? Mbona mochibunhulila meso fana cheye ni-iyochimhendelela munhu ino yadahe kugenda kwa ludabwa lwetu wenyewo, hebu kwaviya cheye chinoga haulongozi ha Mulungu? ¹³ Mulungu wa Bulahimu na Isaka na Yakobo, Mulungu wa wasaho zetu, kamtunhiza Yesu

msang'hani wake. Mbali mweye mumsola muladi yakomigwe, mumwika muna yamakono ya wakulu na mumbela haulongozi ha Pilato, mbaka Pilato viyalondile kumulekele yahite.

¹⁴ “Kakala Yelile na kanoga, mbali mweye mumulema na mumu-lamba Pilato yamulekelele munhu mkomaji. ¹⁵ Mumkoma munhu ija yakalile mwanduso wa ugima, mbali Mulungu kamzilibula na cheye ni wakalangama wa mbuli iyo. ¹⁶ Ludabwa lwa zina da Yesu ni ulo lumtendile munhu ino yomumuwona na kummanya yahone. Kadihuwila zina da Yesu. Kudihuwila zina da Yesu kumtenda munhu ino yahone kweli fana wanhu wose viwamuwone.

¹⁷ “Lelo, ndugu zangu Waisilaeli, novimanya kuwa mweye na walangulizi wenu mumtendela yano Yesu kwaviya hamuvimanyile bule. ¹⁸ Mbali Mulungu kakomeleza chila chiyalongile umwaka kwa nzila ya walotezi wose, kuwa ilondeka Chilisito wake yadununzigwe. ¹⁹ Samh'samheni na mumbwelele Mulungu, muladi yamulekeleleni uhasanyi wenu. Muhatenda iyo, ²⁰ lusita lwa kongezigwa ludabwa muna umuhe lokwiza kulawa kwa Mndewa, nayo kezamtuma Yesu, yeli Chilisito Mkombola, yomsaguliligwe.

²¹ “Kolondeka yakale kuulanga mbaka lusita lwa kutendigwa vinhu wose kaidi lufike, fana viya Mulungu viyalongile kufosela walotezi wake welile wowakalile umwaka.

²² “Musa kalonga, 'Mndewa Mulungu wenu kezamgalilani mulotezi wake fana viya viyanitumile niye, iyo kezalawa kumwenu wenyewo. Molondeka kuhulika chila chinhu chiyomulongelani. ²³ Munhu yoyose yolema kumuhulika mulotezi iyo wa Mulungu, kezabaguligwa kulawa muna iwanhu wa Mulungu na kezakomigwa.' ²⁴ Walotezi wose wa Mulungu, kwandusila Samweli na waja wose wezile hamwande, iviya walonga mbuli za vinhu vilawilila muna zisiku zino. ²⁵ Chilagano cha Mulungu kumwenu kufosela walotezi wake ni kwa ichimu chenu, mweye mwa hanhu ha lagano diya-tendile Mulungu na wasaho zenu. Fana viyamulonge le Bulahimu, 'Kufosela welesi wako, nizawatemela mate wanhu wose muna isi yose.' ²⁶ Ivo Mulungu kamsagula msang'hani wake na kamtuma iyo teng'hu kumwenu muladi yamtemeleni mate kwa kumtenda chila munhu yaleke sang'hano zake zihile.”

4

Petili na Yohana haulongozi ha dilundo da wakulu wa isi

¹ Petili na Yohana viwakalile wang'hali wolonga na wanhu, wakulu wa nhambiko wamwanga na mkulu wa wakalizi wa Ikaye ya Mulungu na Masadukayo wamwanga wafika.

² Wehilwa ng'hani kwaviya watumigwa waja waidi wakala wowafundiza wanhu kuwa Yesu kazilibuka. Iyo yolagusa kuwa wanhu wowadanganike wezazilibuka. ³ Ivo wawagwila na waweka mchifungo mbaka siku isondelele, kwaviya ikala chigulogulo. ⁴ Mbali wanhu wengi wowahulike usenga wawo wahuwila. Peta ya walume wowahuwile ikala magana malongo matano.

⁵ Siku isondelele, walangulizi wa Wayahudi na walala na wafundinza Malagilizo waiting'hana uko Yelusalemu. ⁶ Waiting'hana na mkulu wa nhambiko Anasi na Kayafa na Yohana na Alekizanda na wanhu wamwanga wowakalile wa lukolo lwa mkulu wa nhambiko digogogo. ⁷ Wawemiza watumigwa waja haulongozi hawo na wawauza, “Kwa ludabwa lulihi na kwa zina da yelihi motenda mbuli zino?”

⁸ Petili kamemezigwa Muhe Yelile, kawalongela, “Walangulizi wa wanhu na walala, ⁹ one chihauzigwa diyelo chinhu chinogile chiyatendiligwe mbetembete na viya viyahonyigwe, ¹⁰ maabaho mweye wose na wanhu wa Isilaeli muvimanye kuwa munhu ino yemile hano haulongozi wenu kahona kwa kufosela ludabwa lwa zina da Yesu Chilisiko wa Nazaleti, yomumuwambile mumsalaba na Mulungu kamzilibula. ¹¹ Ino iyo ija yolongigwa muna Yamaandiko Yelile,

‘Dibwe dowalemile mweye wazenzi kuzengela,

diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela.’

¹² Yeye muhala yoyodaha kuchilopola, habule munhu imwenga muna isi yose yoching'higwe na Mulungu yoyodaha kuchilopola.”

¹³ Wanhu wa ichtala wazanyu viwawonile ugangamalo wa petili na Yohana, na kuwamanya kuwa ni wanhu hawasomile. Wavimanya kuwa wawo wakala hamwe na Yesu. ¹⁴ Mbali hawakalile na mbuli yoyose ya kulonga, kwaviya wamuwona munhu ija yoyahonyigwe kema haja hamwe na Petili na Yohana. ¹⁵ Wawalongela walawe kunze ya ichtala, maabaho wandusa kulongela wenyewo. ¹⁶ Waiuza, “Chiwatende choni wanhu wano?” Wawo wedika, “Chila munhu yokala Yelusalemu kovimanya uzauza dino dowatendile kumwawo, na cheye hachidaha bule kubela. ¹⁷ Mbali muladi mbuli ino sekeyenele mwa wanhu cholondeka chiwalemese waleke kulonga kaidi na munhu yoyose kwa zina da Yesu.”

¹⁸ Ivo wawatanga kaidi muna ichiheleto na wawalongela kuwa sekewalonge kaidi wala sekewafundize kwa zina da Yesu. ¹⁹ Mbali Petili na Yohana wawedika, “Lamuleni mweye wenyewo kuwa dilihi dinogile kutenda kwa Mulungu, kumtegelezani mweye hebu kumtegeleza Mulungu. ²⁰ Kwaviya hachidaha bule kuleka kulonga mbuli ziya zochiziwone na kuzihulika.” ²¹ Wawo viwamalile kuwagoma kaidi, wawalekela na wawaleka wahite. Ikala vidala kuwatagusa kwaviya wanhu wose wakala womtunhiza Mulungu kwa yaja yalawilile. ²² Munhu ija yatendiligwe uzauza da kuhonyigwa miyaka yake ikala ifosa malongo mane.

Wahuwila wotosa

²³ Bahobaho Petili na Yohana viwalekeleligwe, wadibwelela bumbila jawo na wawalongela chiya chivalongeligwe na wakulu wa nhambiko magogogo na walala. ²⁴ Wahuwila viwahulike ivo, wose wailumba hamwe na kutosa kwa Mulungu, walonga, “Mkulu na mulumba wa ulanga na isi na bahali na vinhu vose vili umo! ²⁵ Kulonga kwa Muhe Yelile kufosela wasaho yetu Daudi, msang'hani wako, viyalongile,

‘Habali wanhu weli siyo Wayahudi wamema ludoko?

Habali wanhu wopanga mipango ilibule fambulo?

²⁶ Wafalume wa isi waisasala goya, na walangulizi waiting'hana hamwe, wamuleme Mndewa na wamuleme Chilisiko wake.’

²⁷ Kwaviya kweli Helode na Pontio Pilato na wanhu weli siyo Wayahudi na wanhu wa Isilaeli waiting'hana muna dibululu dino kumduwila msang'hani wako Yelile Yesu, youmtendile kuwa Chilisiko Mulopozi. ²⁸ Waiting'hana muladi watende vinhu viya viuilungile na kupanga kulawa mwanduso kwa udahi wako na malondo yako. ²⁹ Lelo Mndewa, kowona viwochitenda chidumbe, uchitogolele cheye wasang'hani wako chilonge usenga wako bila kudumba. ³⁰ Golosa mkono wako uhonye, tenda vilaguso va mauzauza na mawewedeko kwa zina da msang'hani wako Yelile Yesu.”

³¹ Viwakomeleze kutambika, hanhu hawaiting'hane hatingisika. Wose wamemeziga Muhe Yelile na wandusa kugong'onda usenga wa Mulungu bila kudumba.

Wahuwila wakala fana umwe

³² Bumbila da wahuwila wakala na magesa yamwe na moyo umwe. Habule hata imwe yalongile chino cha miyangu hebu chino changu, mbali wose waigolela chila chinhu. ³³ Watumigwa wagendelela kulonga kwa ludabwa mbuli ya kuzilibuka kwa Mndewa Yesu, nayo Mulungu kaweng'ha unovu wake. ³⁴ Habule munhu yoyose muna dibumbila yoyahungukiligwe na chinhu. Wose wakalile na migunda hebu kaye wavichuuzwa, na wagala zihela kwa watumigwa, ³⁵ weka magulu yawo kwa watumigwa, nawo wazigola kwa chila munhu fana viilondeke.

³⁶ Yosefu, Mulawi yalawile Chipulo, watumigwa wamtanga Balinaba, fambulo jake, "Munhu yogela moyo," ³⁷ kachuuza mgunda wake, kasola zihela na kaweng'ha watumigwa.

5

Ananiya na Safila

¹ Kukala na munhu imwe yatangigwe Ananiya na mke wake Safila. Nawo iviya wachuuza mgunda wawo. ² Mbali Ananiya kabagula hela zimwenga kafisa, hela zisigale kazigala kwa watumigwa. Mke wake kaimanya mbuli iyo. ³ Petili kamulongela, "Ananiya, habali komulekela Lufyende yakulangulize na kukutenda umvwizile Muhe Yelile kwa kufisa hela zimwenga ziu-patile kwa kuchuuza mgunda?" ⁴ Umgunda viukalile ung'hali hunachuuza, ukala wako, viukomeleze kuchuuza, zihela zikala zako. Lelo habali kulamula kutenda chinhu icho? Humvwizile munhu bule mbali kumvwizila Mulungu!" ⁵ Bahobaho Ananiya viyahulike ivo, kagwa hasi, kadanganika. Wanhu wose wowahulike mbuli iyo wadumba ng'hani. ⁶ Wabwanga weza, walufumba sanda lukuli lwake na walulava kunze, maabaho waluwanda.

⁷ Masaa matatu hamwande, mke wake kengila, havimanyile bule chinhu chilawilile. ⁸ Petili kamulongela, "Nilonge, zino izo hela zose zimpatile weye na mulume wako kwa kuchuuza mgunda?"

Nayo kedika, "Ona, ivo."

⁹ Petili kamulongela, "Habali weye na mulume wako mulamula kumgeza Muhe wa Mndewa? Walume wowamuwandile mulume wako sambu wabahanano hana ulwivi, nawo wezakusola na weye iviya!" ¹⁰ Bahobaho kagwa hasi hana yamagulu ya Petili na kadanganika. Wabwanga waja viwengile, wamuwona kadanganika, ivo wamulava kunze na wamuwanda habehi na mulume wake. ¹¹ Bumbila da wahuwila wa Chilisiko jose na wanhu wamwanga wose wowahulike mbuli izo wadumba ng'hani.

Mauzauza na mawewedeko

¹² Vilaguso va mauzauza vingi na mawewedeko vitendigwa na watumigwa kwa wanhu. Wahuwila wose waiting'hana muna Uluhelengo lwa Solomoni. ¹³ Wanhu wakala wowalonga vinogile, hata ivo habule munhu yoyose yeli kunze ya bumbila iyo yagezile kwingila muna dibumbila iyo. ¹⁴ Mbali wanhu wamuhwile Mndewa wakala wokongezeka ng'hani, wake kwa walume. ¹⁵ Kwa ichimu cha mauzauza yoyatendigwe na watumigwa, wanhu wakala woweke watamu muna zinzila na kuwagoneza muna yamakomwa na muna yamalili muladi Petili yahafosa muhavu sisila jake diwadalise wamwanga. ¹⁶ Lung'husesa lwa wanhu weza kulawa kuna

yamabululu yeli habehi na Yelusalemu, wawagala watamu na wanhu wowakalile na vinyamkela, nawo wawahonya wose.

Watumigwa wogazigwa

¹⁷ Maabaho mkulu wa nhambiko digogogo na wayage wakalile wa chibumbila cha Masadukayo wa hanhu haja, wawawonela migongo watumigwa. ¹⁸ Wawagwila watumigwa na waweka muna ichifungo. ¹⁹ Mbali ichilo msenga wa kuulanga wa Mndewa kavugula ulwivi lwa ichifungo, kawalava watumigwa kunze na kawalongela, ²⁰ "Hiteni mkeme muna Ikaye ya Mulungu, mukawalongele wanhu wose mbuli ya ugima uno wa sambu." ²¹ Watumigwa watogola, vikukunguzuke wengila muna Ikaye ya Mulungu na wandusa kufundiza.

Mkulu wa nhambiko digogogo na wayage wawatanga hamwe wanhu wose wa ichtala na walangulizi wa Wayahudi, maabaho wawatuma wanhu muna ichifungo wawagale watumigwa waja. ²² Mbali wakulu viwafikile, hawawafikile bule wasang'hani muna ichifungo. Ivo wabwela kuna Ichitala na walonga, ²³ "Vichifikile kuna ichifungo, chifika ulwivi luhindigwa na wakalizi wose wokaliza ulwivi. Mbali vichifungule ulwivi, hachifikile munhu yoyose mgati!" ²⁴ Wakulu wa nhambiko magogogo na Mkulu wa wakalizi wa Kaye ya Mulungu viwahulike mbuli iyo wazanywa kwa chiya chiwalawilile watumigwa. ²⁵ Maabaho munhu kengila mgati na kawalongela, "Tegelezeni! Wanhu womuwekile muna ichifungo wamuna Ikaye ya Mulungu wofundiza!" ²⁶ Ivo mkulu wa wakalizi na wayage wahita na wawasola watumigwa. Hawasang'hanile ludabwa, kwaviya wadumba wanhu sekewawatowe na mabwe. ²⁷ Wawagala watumigwa na wawemiza haulongozi ha ichtala, mkulu wa nhambiko kawauza,

²⁸ "Chimulongelani sekemufundize kwa zina da munhu ino, mbali loleni chiya chintendile! Mupwililisa mafundizo yenu Yelusalemu yose na molonda kulonga kuwa cheye chintenda munhu ija yadanganike!" ²⁹ Petili na waja watumigwa wamwenga wedika, "Cholondeka chimuhulike Mulungu, siyo wanhu. ³⁰ Mulungu wa wasaho zetu kamzilibula Yesu, vimukomeleze kumkoma kwa kumuwamba munaumsalaba. ³¹ Mulungu kamwinula mbaka ubanzi wake wa kulume kuwa Mulangulizi na Mulopozi, kuwatenda wanhu wa Isilaeli wasamhe muladi Mulungu yawalekelele uhasanyi wawo. ³² Cheye ni wakalangama wa mbuli zino, cheye na Muhe Yelile, yeli chitumetume cha Mulungu kwa wanhu womuhulika."

³³ Wanhu wa ichtala viwahulike ivo, wehilwa ng'hani na walonda wawakome watumigwa. ³⁴ Mbali imwe wawo, Mfalisayo yatangigwe Gamaliyeli, yoyakalile Mfundiza Malagilizo na kadumbigwa na wanhu wose, kema muna ichtala. Kawalongela watumigwa wekigwe kunze lusita luguhi. ³⁵ Kawalongela wanhu wa ichtala, "Mweye Waisilaeli wayangu, muiteganye kwa chinhu chimuwatendela wanhu wano!" ³⁶ Umwaka chidogo kukala na munhu imwe zina jake Seuda, kalonga kuwa yeye ni mkulu, na walume magana mane wamsondelela. Mbali kakomigwa na wanhu wake wose wapwililika na bumbila jake jose dimala. ³⁷ Maabaho Yuda wa Galilaya kalawilila chipindi cha kupeta wanhu, kalanguliza lung'husesa, mbali na yeye iviya kakomigwa, na wanhu wose wowamsomdelele wapwililika. ³⁸ Lelo nowalongela muyepule na wanhu wano kwa kuwa mbuli ino hebu usang'hano uno wahawa ulawa kwa munhu wizabeneka, ³⁹ mbali uhawa ulawa kwa Mulungu, mweye hamwizadaha bule kuwatenda wanhu wano waleke, iviya mwizakuwa momulema Mulungu!"

Wanhu wose wa ichitala wamtogola Gamaliyeli.

⁴⁰ Wawatanga watumigwa mgati na wawalanha mibalati na kuwalongela sekewafundize kaidi kwa zina da Yesu, maabaho wawalekelela wahite. ⁴¹ Watumigwa viwasegele kuichitala wadeng'helela kwaviya wawona walondeka wapate chinyala kwa ichimu cha zina da Yesu. ⁴² Chila siku wagendelela kufundiza na kupeta Mbuli Inogile ya Yesu Chilisito Mulopozi muna Ikaye ya Mulungu na muna zikaye za wanhu.

6

Watazi saba

¹ Hamwande, wanhu wowamuhuwile Yesu viwakalile wokongezeka, kulawilila kulongelela hagati ya Wayahudi wowolonga Chigiliki na waja wolonga Chiyebulaniya. Waja wolonga Chigiliki walongelela kwaviya wagane wawo wakala wozimizigwa chila siku muna ukugoleligwa ndiya. ² Ivo waja watumigwa longo na waidi wawatanga bumbila jose da wanahina na wawalongela, "Havinogile bule cheye kuleka kupeta Mbuli Inogile ya Mulungu muladi chitende sang'hano ya kugola ndiya. ³ Ivo ndugu zetu, saguleni wanhu saba vimwili wowomanyika kuwa wamema Muhe Yelile na weli na ubala, na cheye chizaweng'ha sang'hano iyo. ⁴ Cheye wenyewo chizatosa lusita lose na kutenda sang'hano ya kupeta Mbuli ya Mulungu."

⁵ Bumbila jose hamwe na watumigwa wamtogoza Mulungu. Ivo Wawasagula Sitefano, munhu yeli na uhuwilo na yamemile Muhe Yelile hamwe na Filipo, Polokolo na Nikanoli na Timona na Palimena na Nikolayo yoyalawile Antiyokiya na munhu yoyengile muna inzila ya kumsondelela Mulungu ya Chiyahudi. ⁶ Waweke haulongozi ha watumigwa, nawo wawatambikila na wawekila makono mchanyha yawo.

⁷ Ivo Mbuli ya Mulungu igendelela kupwilika. Wanahina wongezeka ng'hani uko Yelusalemu, na wakulu wa nhambiko wengi watogola uhuwilo.

Sitefano kogwiligwa

⁸ Mulungu kamulagusa unovu wake ng'hani Sitefano na kumwing'ha ludabwa, katenda mauzauza makulu na mawewedeko mgati mwa wanhu. ⁹ Maabaho wanhu wamwenga wowakalile wa sinagogi doditangigwa Mahulu na da Wachilene na da Waisikandaliya na wamwenga wawo wa Chilikiya na Asiya, wasegela wadahe kuibishila na Sitefano. ¹⁰ Mbali Muhe Yelile kamwing'ha Sitefano ubala viyakalile kolonga, hawadahile kuihasanya nayo. ¹¹ Ivo wawasongeza wanhu wamwenga walonge, "Chimuhulika Sitefano kolonga mbuli za kuwaliga Musa na Mulungu." ¹² Kwa kutenda ivo, wawakong'hela wanhu na walala na wafundiza Malaglizo. Ivo wamgwila Sitefano na wamgala haulongozi ha ichitala. ¹³ Maabaho wawagala wakalangama wa uvwizi wowalongile, "Munhu ino haleka kulonga mbuli zihile kwa Ikaye ya Mulungu na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ¹⁴ Chimuhulika kolonga kuwa Yesu ino wa Nazaleti kezabananga Ikaye ya Mulungu na kugalusa vihendo vose vochihokele kulawa kwa Musa!" ¹⁵ Wanhu wose wakalile muna ichitala wambunhulila meso Sitefano na wawona kuwa chihanga chake chilinga fana chihanga cha msenga wa kuulanga.

7

Sitefano kolonga na wanhu wa Ichitala

¹ Mkulu wa nhambiko digogogo kamuuza Sitefano, “Vino Mbuli zino za kweli?”

² Sitefano kedika, “Ndugu zangu na tati zangu, nitegelezeni! Wasaho yetu Bulahimu viyakalile yang'hali hanahita kukala Halani, Mulungu wa utunhizo kamulawila kuna isi ya Mesopotaniya, ³ kamulongela, ‘Leka kaye yako na isi yako. Hita kuna isi yondanikulaguse.’ ” ⁴ Ivo kaileka isi yake na kahita kukala kuna isi ya Halani. Tati yake Bulahimu viyadanganike, Mulungu kamulava muna isi ino imukala sambi. ⁵ Mulungu hamwing'hile Bulahimu hata hanhu hamwe muna isi ino hawe hake, hata ivo kamwing'ha uhadi wa kumwing'ha iisi ino iwe yake na welesi wake vikalile siku izo kakala kabule mwana. ⁶ Mulungu kamulongela, “Wanago wezagaligwa kuna isi yoitawaligwa na wanhu wamwenga, uko wezatendigwa watumwa na weza-tendigwa vihile kwa miyaka magana mane.” ⁷ Mbali niye nizawatagusa wanhu wa isi yondaisang'hanile kuwatenda mweye watumwa. Maabaho nizawalava wanhu wa welesi wenu muna isi iyo nawo wezanitambikila niye hanhu hano. ⁸ Maabaho Mulungu kamwing'ha Bulahimu lagano da kwingiza ulungwana. Bulahimu kamwingiza ulungwana Isaka siku ya nane hamwande ha kuvumbuka kwake. Na Isaka iviya kamwingiza ulungwana mwanage Yakobo, na Yakobo kawatendela ivo ivo wasaho zetu longo na waidi.

⁹ Waja wasaho zetu wamuwonele migongo Yosefu, wamchuuza yawe mtumwa muna isi ya Misili. Mbali Mulungu kakala hamwe nayo, ¹⁰ Kamulava muna uzidilwa wake wose. Yosefu viyalawilile yang'hali kulawilila mfalume wa Misili, Mulungu kamwing'ha nzevele na ubala haulongozi ha mfalume wa Misili, nayo kamtenda yawe mtawala wa Misili na kaye yake yose. ¹¹ Maabaho kulawilila nzala ng'hulu muna isi ya Misili na Kanaan, iwatenda wanhu wazidilwe ng'hani. Wasaho zetu hawadahile bule kupata ndiya yoyose. ¹² Ivo Yakobo viyahulike kuwa uko Misili kuna ndiya, kawatuma wanage na wasaho zetu wahite uko Misili kwa mwaza wa mwanduso. ¹³ Muna umwanza wekaidi Yosefu kawalongela ndugu zake, na mfalume wa Misili kawamanya ndugu zake. ¹⁴ Yosefu katuma wanhu kumtanga tati yake Yakobo na ndugu zake wose kwiza kumwake, wanhu malongo saba na watano weze. ¹⁵ Ivo Yakobo kahita Misili, uko yeye na wasaho zetu wamwenga wadanganika, ¹⁶ Mitufi yawo igaligwa mbaka Shekemu, iwandigwa muna dileme diyagulile Bulahimu kulawa kabila da Hamoli kwa chiyasi fulani cha hela.

¹⁷ Lusita ulu vilufikile lwa Mulungu kufikiza lagano diyamwing'hile Bulahimu, lung'husesa lwa wanhu kuja Misili longezeka ng'hani. ¹⁸ Kuuhelelo mfalume hammanyile bule Yosefu kandusa kutawala uko Misili. ¹⁹ Kawatendela vihile wanhu wa isi yetu na kawawonela wasaho zetu, wawawangiliza waweke kunze wana wawo wadoododo wakomigwa. ²⁰ Musa kekegigwa siku izo, mwana yanogile ng'hani. Kekekiligwa muna ikaye kwa miyezi mitatu, ²¹ viyalavigwe kunze ya kaye, mndele wa Falao kamsola, kamulela fana mwanage. ²² Musa kafundizigwa ubala wose wa Misili, kakala galu wa mbuli na sang'hano.

²³ Musa viyakalile na chimo cha miyaka malongo mane, Musa kalamula kuhita kuwalola ndugu zake Waisilaeli. ²⁴ Kamuwona ndugu yake kotendigwa vihile na Mmisili, Musa kahita kumtaza na kumulihila ludoko kwa kumkoma Mmisili ija. ²⁵ Kagesa kuwa wanhu wayage wahavimanyile kuwa Mulungu kamtuma yeye kuwakombola, mbali hawavimanyile bule.

²⁶ “Siku isondelele kawawona Waisilaeli waidi woiwona, kalonda kuwatenda wakale kwa tindiwalo, kawalongela, ‘Mweye ni wandugu, habali molonda kuitenda vihile wenyewo?’ ²⁷ Mbali munhu ija yakalile yomtenda vihile miyage kamsung’ha Musa, kalonga, ‘Vino yelihi yakwikile weye kuwa mtawala na mulamuzi wetu?’ ²⁸ ‘Kolonda kunikoma niye, fana viya viumkomile Mmisili igolo ifosile. ²⁹ Musa viyahulike ivo kakimbila, kahita kukala muna isi ya Midiyani, uko kapata wana waidi.

³⁰ “Viifosile miyaka malongo mane, msenga wa kuulanga kamulawilila Musa kuna imbago yoikalile yokwaka moto kuja kudibwilingu, habehe na lugongo lwa Sinayi. ³¹ Musa kazanywa kwa chiya chiyawone, kahita habehe na imbago muladi kulola goya. Mbali kahulika dizi da Mndewa, ³² ‘Niye ni Mulungu wa tati zako, Mulungu wa Bulahimu, Isaka na Yakobo.’ Musa kagudema kwa kudumba na hagendelele kulola kaidi. ³³ Mndewa kamu-longela, ‘Vula vilatu vako kwaviya hanhu hano howimile hela. ³⁴ Niyawona yehile yowatendiligwa wanhu wangu kuja Misili. Nihulika chililo chawo, na niye niza kuwatenda wailegehe. Ivo izo sambu, nizakutuma Misili.’

³⁵ “Ino Musa iyo ija wanhu wa Isilaeli wamulemle, viwamulonge, ‘Vino yelihi yakwikile weye kuwa mtawala na mulamuzi wetu?’ Kufosela msenga wa kuulanga ija yoyamulawile Musa muna ichibago chochikalile chokwaka moto kudibwilingu, Mulungu kamtuma iyo Musa yawe mulangulizi na mkombola. ³⁶ Kawalanguliza waja wanhu walawe Misili kwa kutenda mauzauza mengi, muna isi ya Misili muna Bahali ya Siliya na muna dibwilingu kwa lusita lwa miyaka malongo mane kudibwilingu. ³⁷ Musa iyo yoyawalongele wanhu wa Isilaeli, ‘Mulungu kezamgalilani mulotezi fana niye kulawa muna iwandugu zenu.’ ³⁸ Waisilaeli viwaiting’hane hamwe kuja kudibwilingu, Musa kakala uko hamwe na wasaho zetu na msenga wa kuulanga ija yoyalongile na bumbila kuja kuna ulugongo lwa Sinayi, iyo yoyeng’higwe mbuli za ugima yaching’he cheye.

³⁹ “Mbali wasaho zetu walema kumuhulika, wamsung’ha kutali na wagesa kuwa wezabwela Misili. ⁴⁰ Wamulongela Haluni, ‘Chitendele milungu yonda ichilongoze muna inzila, kwaviya hachimanyile bule chochimulawilile Musa, yoyachilavile Misili.’ ⁴¹ Ivo wasongola nyang’hiti ya dang’ang’a da ng’ombe, waitosela na kuchitendela chihendo chinhu chiwattendile kwa makono yawo wenyewo. ⁴² Lelo Mulungu kagalula kawaleka muladi watosele nhondo za kuulanga fana viyandikigwe muna ichtabu cha walotezi,

‘Mweye wanhu wa Isilaeli!

Si niye bule munilavile nhambiko na nhosa kwa miyaka malongo mane kuja kudibwilingu?

⁴³ Mweye muchipape chizewe cha mulungu Moleki,

na nyang’hiti ya nhondo ya mulungu wenu Lefani,

nyang’hiti zimtendile izo zimosela.

Na ivo nizamtumani muhite kutali kufosa Babeli.’

⁴⁴ “Ivo kuja kudibwilingu wasaho zetu wakala na zewe diya da ukalangama ditengenezigwa fana Mulungu viyamulongile Musa yaditende sisila ijo da iviya vyalagusigwe. ⁴⁵ Maabaho wasaho zetu waihokela wenyewo kwa wenyewo mbaka chipindi cha Yohuwa viyaisolile isi kulawa kwa manyambenyambe wawo Mulungu woyawekile haulongozi ha Wasaho zetu mbaka siku za Daudi. ⁴⁶ Daudi kalondigwa na Mulungu, nayo Daudi kampula Mulungu yamuleke yamzengele kaye iyo Mulungu wa Yakobo. ⁴⁷ Mbali Solomoni iyo yanzengele Mulungu kaye.

⁴⁸ “Mbali Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani hakala bule muna zikaye zozizengigwe na wanhu, fana mulotezi wa Mulungu viyolonga,

⁴⁹ Mndewa kolonga,

‘Ulanga ni chigoda cha chifalume changu,
na isi ni hanhu ha kwikila magulu yangu.
Mwizanzizengela kaye ilingile vilihii?

⁵⁰ Si niye mwenyewe bule yonivitendile vinhu vino vose?”

⁵¹ Sitefano kagendelela kulonga, “Mweye muli na singo ndala! Magutwi na mizoyo yenu vilinga fana wanhu hawammanyile Mulungu, mweye fana wasaho zenu. Siku zose momulema Muhe Yelile! ⁵² Vino kuna mulotezi yoyose wa Mulungu ija wasaho zenu hawamgazile bule? Wawakoma wasenga wa Mulungu, waja umwaka wowalongile mbuli ya kwiza kwake mtumigwa yanogile haulongozi ha Mulungu. Na sambi mweye mumbiduka na mumkoma. ⁵³ Mweye iyo muhokele lagilizo da Mulungu dodigaligwe kumwenu na wasenga wa kuulanga mbali hamtendile fana vodilonga.”

Sitefano kotowigwa na mabwe

⁵⁴ Wakulu wa ichtala viwahulike ivo, wamuwonela migongo ng'hani Sitefano na wagegeda meno kwa ludoko. ⁵⁵ Mbali Sitefano kuno kamema Muhe Yelile, kalola kuulanga kwa Mulungu, kawona utunhizo wa Mulungu na Yesu kema ubanzi wa kulume wa Mulungu. ⁵⁶ Kalonga, “Loleni! Nowona kuulanga kwa Mulungu kugubuka na Mwana wa Munhu kema ubanzi wa kulume wa Mulungu!”

⁵⁷ Wanhu wose wakalile muna ichtala chiya wasita magutwi yawo na waguta. Maabaho wose wanzumhila, ⁵⁸ wamulava kunze ya dibulu na wamtowa na mabwe. Wakalangama weka viwalo vawo muladi vikalizigwe na mbwanga imwe yatangigwa Sauli. ⁵⁹ Wagendelela kumtowa na mabwe Sitefano, Sitefano katosi, “Mndewa Yesu uhokele Muhe wangu.” ⁶⁰ Katumbala mavindi na kulonga kwa dizi kulu, “Mndewa, wano sekeuwapetele uhasanyi uno.” Viyakomeleze kulonga ivo, kadanganika.

8

¹ Sauli nayo kawona vinoga kukomigwa kwa Sitefano.

Sauli kadigaza bumbila da wahuwila wa Chilisito

Siku ija, wahuwila wa Chilisito wose wa Chilisito weli Yelusalemu wandusa kugaya ng'hani. Wanhu wose wowamtogole Yesu wapwililikila isi ya Yudeya na Samaliya, ila watumigwa muhala wasigala. ² Wanhu wamwenga wowomulonda Mulungu weza na wamuwanda Sitefano, na wamtendela nhula fuvu na walila ng'hani.

³ Mbali Sauli kandusa kudibananga bumbila da wahuwila wa Chilisito, kahita chila kaye, kawalava kunze wahuwila, wanaake na walume na kuwaguma muichifungo.

Mbuli Inogile yopetigwa uko Samaliya

⁴ Wahuwila wowapwililike, wapeta Mbuli Inogile chila hanhu howahitile.

⁵ Filipino kahita kuna dibululu da Samaliya na uko kawapetela wanhu mbuli ya Chilisito. ⁶ Wanhu waiting'hana kutegeleza vinogile usenga wa Filipino na kuwona mauzauza yaja yoyatendile Filipino, wose wahuwila goya chiyakalile yolonga. ⁷ Vinyamkela wawalawa wanhu wengi kwa dizi kulu, na wanhu wengi wowaholole na mbetembete wahonyigwa. ⁸ Ivo kukala na deng'ho kulu muna dibululu diya.

⁹ Munhu imwe yoyatangigwe Saimoni kakala uko, yoyatendile uhawi muna isi iyo, na kawazanya wanhu wa bululu da Samaliya. Kalonga yeye ni munhu mkulu. ¹⁰ Wanhu wose, wenevale na ngayengaye wakala womtegeleza ng'hani na walonga, "Munhu ino ni ludabwa lwa Mulungu yoymanyika 'ludabwa lukulu.'" ¹¹ Wamtegeleza kwaviya lusita mwingi kakala kowazanya kwa uhawi wake. ¹² Mbali wahuwila usenga wa Filipino woulonga Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu na zina da Yesu Chilisiko wabatizigwa wanaake na walume. ¹³ Saimoni mwenyewo iviya kahuwila na hamwande kabatizigwa, kakala komkoleleza Filipino na kazanywa na mauza yoyatendigwe.

¹⁴ Watumigwa wakalile Yelusalemu, viwahulike kuwa wanhu wa Samaliya waihokela Mbuli inogile ya Mulungu, ivo wawatuma Petili na Yohana kumwawo. ¹⁵ Viwafikile wawatosela wahuwila wowamuhokele Muhe Yelile. ¹⁶ Kwaviya chipindi icho Muhe Yelile hakalile yowahumulukila yoyose wiveli, wakala wabatizigwe kwa zina da Mndewa Yesu muhala. ¹⁷ Maabaho Petili na Yohana wawekila makono, nawo wahokela Muhe Yelile.

¹⁸ Saimoni viyawonile kuwa wanhu weng'higwa Muhe Yelile kwa kwikiligwa makono na watumigwa, kaweng'ha hela Petili na Yohana, ¹⁹ kawalongela, "Naniye ning'heni udahi muladi munhu yoyose yondan-imwikile makono yangu yahokele Muhe Yelile."

²⁰ Mbali Petili kamwidika, "Weye na hela yako hita kuzimu kwaviya koga kuwa kodaha kugula chitumetume cha Mulungu kwa hela!" ²¹ Kwabule chinhu chochose muna usang'hano wetu, kwaviya moyo wako haunogile haulongozi ha Mulungu. ²² Samha magesa yako yehile, maabaho utambike kwa Mndewa, nayo kodaha kukulekelela kwa kuwa na magesa yano. ²³ Kwaviya nokuwona kuna usungu na kwa muna ichifungo cha wihi."

²⁴ Saimoni kawalongela Petili na Yohana, "Nolamba, nitambikileni kwa Mndewa muladi yano yomuyalongile sekeyanilawilile."

²⁵ Viwakomeleze kuwalongela viwompanya Yesu na kupeta usenga wa Mndewa, Petili na Yohana wabwela Yelusalemu. Viwakalile wang'hali wobwela, wapeta Mbuli Inogile muna ivibululu ya Samaliya.

Filipo kombatiza mkulu wa Esiyopiya

²⁶ Msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulongela Filipino, "Hita ubanzi wa hasi kuna inzila ya kudibwilingu yoihulumuka kulawa Yelusalemu kuhita Gaza." ²⁷ Ivo Filipino kaisasala goya na kandusa kuhita Gaza. Lusita ulu ulu kukala na mkulu imwe wa Esiyopiya, munhu iyo kakala yolawa Yelusalemu kutosa. ²⁸ Viyakalile yang'hali kohita ukaye, kakala muna toli dodibuligwa na vihongwe kosoma chitabu cha Isaya, mulotezi wa Mulungu. ²⁹ Muhe Yelile kamulongela Filipino, "Hita habehi na ditololi ijo na ukale habehi najo." ³⁰ Filipino kakwenhuka habehi ya ditololi ijo na kamuhulika munhu iyo kosoma chitabu cha Isaya, mulotezi wa Mulungu. Baho Filipino kamuza, "Vino koyamanya yayo yousoma?"

³¹ Munhu iyo kedika, "Nizadahaze kuyamanya one munhu hanifambulile bule?" Kamulongela Filipino yakwele mchanya na kukala hamwe nayo.

³² Hanhu ha Yamaandiko Yelile yoyakalile yosoma hakala hano, "Fana ng'hondolo yogaligwa kuchinjigwa, fana mwanang'hondolo viyonyamala viyokanigwa mazoya, nayo halongile mbuli bule.

³³ Kagumigwa chinyala na kawoniligwa Habule munhu yodaha kulonga kusonhela welesi wake,

Kwaviya ugima wake hano hana isi ufika kuuhelelo.”

³⁴ Mkulu iyo kamuuzwa Filipo, “Nipulile, mulotezi ino wa Mulungu kolonga mbuli za yelihi? Kolonga zake mwenyewo hebu za munhu hebu iviya za imwenga?” ³⁵ Maabaho Filipo kandusa kumulongela, kasang'hanila Yamaandiko Yelile yano, kompetela Mbuli Inogile ya Yesu. ³⁶ Viwakalile wang'hali wogendelela muna inzila, wafika hanhu heli na mazi na munhu ija kalonga, “Vino hanhu hano hana chochose cha kungoma sekenibatizigwe?” ³⁷ Filipo kalonga, “Wahahuwila kwa moyo wako wose kodaha kubatizigwa.” Nayo kalonga, “Nohuwila kuwa Yesu Chilisito ni Mwana wa Mulungu.” ³⁸ Baho mkulu kadimiza diya ditololi na wose waidi wahu-lumuka muna yamazi, na Filipo kambatiza. ³⁹ Viwakalile wolawa muna yamazi, Muhe wa Mndewa kamsola Filipo, na mkulu ija hamuwone kaidi mbali kagendelela na mwanza wake kuno kodeng'helela. ⁴⁰ Filipo kalawilila uko Azoto na viyakalile kofosa kapeta Mbuli Inogile muna yamabululu yose mbaka kafika Kaisaliya.

9

Sauli kokomboligwa

(Sang'hano 22:6-16, 26:12-18)

¹ Siku izo Sauli kaiyoha ng'hani kuwatenda wanahina wa Mndewa wadumbe kwa kuwakoma. Kahita kwa Mkulu wa Nhambiko. ² Kapula yeng'higwe baluwa za utambuliso kuna zikaye za kutosela uko Damasiki muladi yahafika uko yawazahile walume na wanaake wowosondelela nzila ya Mndewa, yawagwile na yawagale Yelusalemu. ³ Mbali viyakalile muna inzila habehi na kufika Damasiki, bahobaho bung'hulo kulawa kuulanga, dimmwemwesela kosekose. ⁴ Kagwa hasi na kuhulika dizi domulongela, “Sauli, Sauli! Habali konigaza?”

⁵ Sauli kauza, “Mndewa, weye kwa yelihi?”

Dizi diya dimwidika, “Niye ni Yesu younigaza!” ⁶ “Lelo inuka na wingile muna dibulu, uko kwizalongiligwa chiulondeka kutenda.”

⁷ Wanhu wakalile muna umwanza umwe na Sauli wema haja, wakala wabule da kulonga, wahulika dizi diya mbali munhu yoyalongile hawamuwone. ⁸ Sauli kenuka na viyagubule meso yake hadahile kulola chinhu chochose. Ivo wanhu waja wamulanguliza kwa kumwamha mkono mbaka Damasiki. ⁹ Sauli kakala siku nhatu bila kulola. Lusita ulo lose hadile chinhu wala kung'wa chochose bule.

¹⁰ Uko Damasiki kukala na mwanahina imwe, zina jake Ananiya. Mndewa kalonga nayo muna yamalaguso, “Ananiya!”

Ananiya kedika, “Ona, Mndewa.”

¹¹ Mndewa kamulongela, “Isasale uhite kuinzila yoitangigwa Nzila Igoloke, na muna ikaye ya Yuda, mumzahile munhu yotangigwa Sauli kulawa Taliso. Sambu yang'hali kotosa.” ¹² Muna yamalaguso kamuwona munhu zina jake Ananiya kengila muna ichiheleto na kumwikila makono muladi yapate kuwona kaidi.

¹³ Ananiya kamwidika, “Mndewa nihulika mbuli za munhu iyo kulawa kwa wanhu wengi. Nihulika mengi yehile yoyawatendele wanhu wako wlelile uko Yelusalemu. ¹⁴ Nayo keza hano na udahi kulawa kwa wakulu wa nhambiko yawagwile wose wowokutosela.” ¹⁵ Mbali Mndewa kamulongela, “Weye hita kwaviya nimsagula yawe chia changu, yagong'onde zina jangu kwa wanhu weli siyo Wayahudi na wafalume na wanhu wa Isilaeli. ¹⁶ Niye

mwenyewo nizamulagusa mengi yoymulonda yagazigwe kwa ichimu cha zina jangu.”

¹⁷ Ananiya kahita na kengila muna ikaye iyakalile Sauli na kamwikila makono. Kalonga, “Ndugu Sauli, Mndewa kanhuma, Yesu mwenyewo yoyakulwilile muna inzila. Kanhuma muladi upate kuwona kaidi na umemezigwe Muhe Yelile.” ¹⁸ Bahaja vinhu vilingile fana mabale vilagala kulawa muna yameso yake, nayo kadaha kuwona kaidi. Kenuka na kabatizigwa, ¹⁹ na viyakomeleze kuja, ludabwa lwake lumbwelela.

Sauli kewapetela wanhu uko Damasiki

Sauli kakala siku ndodo hamwe na wanahina wa Yesu uko Damasiki. ²⁰ Bahobaho kandusa kupeta muna zikaye za kutosela kuwa Yesu ni Mwana wa Mulungu.

²¹ Wanhu wose wowamuhulike wazanywa na wamuuza, “Vino munhu ino siyo ija yoyakalile yowakoma wanhu wowamtosela Yesu kuja Yelusalemu? Vino hezile hano kwa lungilo da kuwagwila wanhu na kuwagala kwa wakulu wa nhambiko?”

²² Mbali Sauli kagendelela kupata ludabwa na kuweng'ha lugano Wayahudi wowokala Damasiki kwa kulagusa kuwa Yesu ni Chilisito.

²³ Vizifosile siku nyingi, Wayahudi waiting'hana hamwe na wapanga mipango ya kumkoma Sauli, ²⁴ mbali Sauli kaihulika mbuli iyo. Ichilo na imisi wamkaliza muna inzila ya kwingilila muna dibululu muladi wamkome. ²⁵ Mbali ichilo wanahina wake wamsola, wamuhulumusa muna ichigelo kufosela muna dizongo dodikalile muna ing'huta.

Sauli uko Yelusalemu

²⁶ Sauli viyafikile Yelusalemu, kageza kuilumba na wanahina, mbali wakala wamdumba kwaviya hawatogolile kuwa yeye ni mwanahina.

²⁷ Mbali Balinaba kamsola Sauli na kangala kwa watumigwa. Kawalongela watumigwa viya Sauli viyamuwonile Mndewa muna umwanza wake na kuwa Mndewa kalonga nayo, na viyapetile zina da Yesu bila kudumba kuja Damasiki. ²⁸ Sauli kakala hamwe nawo na wahita wose Yelusalemu yose, kapeta mbuli ya Mndewa bila kudumba. ²⁹ Kapeta na kuilonga na Wayahudi wowolonga Chigiliki, mbali nawo wageza kumkoma. ³⁰ Ndugu viwamanyile imbuli iyo wamsola Sauli mbaka Kaisaliya na wangala Taso. ³¹ Ivo wahuwila wa Chilisto wakala na tindiwalo muna isi yose ya Yudeya na Galilaya na Samaliya. Kwa nhazo ya Muhe Yelile wapata ludabwa lwa kongezeka peta yawo viwagendelele kumuhulika Mndewa.

Eneya kohonyigwa

³² Petili viyakalile kohita chila hanhu, kafika kwa wanhu welile wowokala Lida. ³³ Uko kamfika munhu imwe yatangigwe Eneya, yagonile mudilili kwa miyaka minane kwa utamu wa kuholola. ³⁴ Petili kamulongela, “Eneya, Yesu Chilisito kokuhonya. Inuka, sola lili jako.” Bahobaho Eneya kenuka. ³⁵ Wanhu wose wowakalile Lida na Shaloni wamuwona Eneya, nawo wambwelela Mndewa.

³⁶ Uko Yopa kukala na mwanahina wa chike yatangigwe Tabita, kwa Chigiliki Dolikasi, fambulo jake “Mtalati” mwanamke iyo kakala kotenda yanogile siku zose na kawataza ngayengaye. ³⁷ Muna zisiku izo kaugula na kadanganika. Wasunha lukuli lwake na wawika muna ichiheleto cha kuchanya. ³⁸ Lida si hatali ng'hani na Yopa, ivo wanahina viwahulike Petili kauko, wawatuma wanhu waidi kumwake, na wamulamba, “Izo kumwetu himahima” ³⁹ Petili kahita nawo, na viyafikila wamgala muna ichiheleto

cha kuchanyha, Wagane wose wanzunguluka Petili wolila na kumulagusa makoti na viwalo viyasonile Dolikasi viyakalile yang'hali mgima. ⁴⁰ Petili kawalava wose kunze, maabaho katumbala mavindi na katosi kaluhindukila lukuli lwa mwanamke ija yadanganike, kalonga, "Tabita, inuke!" Maye kabenzula meso yake na viyamuwonile Petili, kenuka na kukala hasi, ⁴¹ Petili kamwamha na kamwinula. Maabaho kawatanga wanhu welile hamwe na waja iwagane, kamuleka muna yamakono yawo ka mgima. ⁴² Mbuli ino imanyika muna yamabululu ya Yopa, na wanhu wengi wamuhuwila Mndewa. ⁴³ Petili kakala uko Yopa siku nyingi na munhu imwe yotangigwa Saimoni, munhu yosang'hana mbende.

10

Petili na Kolineliyo

¹ Uko Kaisaliya kukala na munhu imwe yatangigwe Kolineliyo, mkulu wa wawalangulizi wa chibumbila chimwe cha Walumi chitangigwe "Chibumbila cha wakalizi cha Italiya." ² Kakala munhu yakalile kondumba Mulungu, yeye na wanhu wa ukaye yake wakala wamtosela Mulungu. Iviya kawataza ng'hani Wanhu weli ngayengaye na kutambika kwa Mulungu siku zose. ³ Ikala saa kenda imisi viyawonile malaguso funhu funhu, kamuwona msenga wa kuulanga wa Mulungu komwizila na kamtanga, "Kolineliyo!"

⁴ Kolineliyo kamulola msenga wa kuulanga kwa kudumba na kalonga, "Mwenevale, chino choni?"

Msenga iyo kedika, "Mulungu kanogeligwa na nhosa yako na sang'hano zako kwa ngayengaye, nayo kezakwidika. ⁵ Sambu watume wanhu uko Yopa wakamtange munhu yotangigwa Saimoni, zina jake dimwenga Petili.

⁶ Kokala muna ikaye ya Saimoni yosang'hana mbende, yoyokala habehe na bahali." ⁷ Maabaho msenga wa kuulanga iyo kasegela, na Kolineliyo kawatanga wasang'hani wake waidi na mkalizi, mkalizi iyo niija yakalile yondumba Mulungu nayoyokwaminika mwa iwaja wowomsang'hanila.

⁸ Kawalongela yose yoyumulawile na kawatuma Yopa.

⁹ Siku isondelele, saa sita imisi wanhu waja viwakalile muna inzila habehe na kufika Yopa, Petili kakwela kuchisuwili muladi yatose. ¹⁰ Kawona nzala na kalonda ndiya yaje, na ndiya viikalile yosaligwa kawona malaguso.

¹¹ Kawona kuulanga kwa Mulungu kugubuligwa na chinhu fana golole kulu dohumulusigwa muna isi kwa banzi zose nne. ¹² Mgati ya digolole kukala na chila modeli ya wanyama wose weli na magulu mane, na wowotambala hasi na videge va kuulanga. ¹³ Kahulika dizi domulongela, "Petili, Inuka, uchinje wano na uwaje!"

¹⁴ Petili kalonga, "Aka, Mndewa! Sinakuja chinhu chochose chambule mwiko hebu hachinasafyigwa."

¹⁵ Dizi dimulongela kaidi, "Sekeulonge chinhu chisafyigwe na Mulungu kuwa chambula mwiko." ¹⁶ Mbuli iyo ilawilila miyanza mitatu, maabaho golole diya dibwelezigwa kuulanga kwa Mulungu.

¹⁷ Petili yang'hali kazaganyika na malaguso yano yana fambulu jaki, konyu waja watumigwe kwa Kolineliyo wafika kuna ikaye ya Saimoni koyakalile, nawo wema kunze ya ulwivi, ¹⁸ watanga kwa dizi kulu na wauza, "Hano hano mgeni yotangigwa Saimoni Petili?"

¹⁹ Saimoni yang'hali kokwazanywa na malaguso yayo fambulu jake choni, Muhe Yelile kamulongela, "Petili, hano hana wanhu watatu wokuzahila

weye. ²⁰ Ivo isasale na uhulumuke, sekeudumbe kuhita nawo kwaviya niwatuma niye.” ²¹ Petili kahumuluka na kawalongela wanhu wawo, “Munhu yomunzahila iyo niye. Habali mwiza?”

²² Wamwidika, “Cholawa kwa Kolineliyo, mkulu wa wakalizi, munhu yomdumba Mulungu na kalondigwa na Wayahudi wose. Msenga wa kuu-langa wa Mndewa kamulongela yakutange weye ukaye yake muladi yahu-like chochose cha kulonga choulinacho.” ²³ Maabaho Petili kawalongela wanhu wawo wengile muna ikaye muladi wagone kwa siku dimwe.

Siku isondelele Petili kaisasala kamala na kandusa kuhita hamwe nawo, na wandugu wengi kulawa Yopa wahita naye. ²⁴ Siku de kaidi Petili kafika Kaisaliya, Kolineliyo kakala kowagozela uko, hamwe na ndugu zake na mambwiya zake wa habehi woyawagoneke. ²⁵ Petili viyakalile kokwingila muna ikaye, Kolineliyo kalawa kunze kumuhokela, kamtumbalila mavindi na kumwinamina. ²⁶ Mbali Petili kamwinula, “Inuka,” kamulongela, “Niye mwenyewo namunhu fana weye.” ²⁷ Petili kagendelela kulonga na Kolineliyo viwakalile wokwingila muna ikaye, umo kawafika wanhu wengi waiting'hana hamwe. ²⁸ Kawalongela, “Mweye wenyewo movimanya kuwa Muyahudi kalemigwa na malagilizo ya dini yake kukala na munhu yeli siyo Muyahudi hebu kumulaula. Mbali Mulungu kanilagusa sekenimtange munhu yoyose hasafyigwe hebu kambula mwiko. ²⁹ Ivo vimunitangile silemile kwiza bule. Lelo nomuzani, Munitangila choni?”

³⁰ Kolineliyo kedika, “Siku mane yafosile saa kenda imisi, nikala muna ikaye yangu notosa. Bahaja munhu yayawale viwalo vizelu chwe kema haulongozi hangu. ³¹ kalonga, ‘Kolineliyo, Mulungu kahulika nhosa zako na hazimiza bule sang'hano yako ya kuwataza ngayengaye. ³² Lelo watume wanhu wahite Yopa kumtanga Saimoni zina dimwenga Petili, kokala muna ikaye ya Saimoni yosang'hana mbende, yoyokala habehi na bahali.’ ³³ Ivo bahaja niwatuma wanhu kumwako, na weye kutenda vinogile kwiza. Lelo cheye wose chabahano haulongozi ha Mulungu, chogozela kuhulika chinhu chochose chiulagilizigwe na Mndewa uchilongele.”

Mbuli za Petili

³⁴ Maabaho Petili kandusa kulonga, “Lelo novimanya kuwa kweli Mulungu habagula. ³⁵ Mbali kowatogola wanhu wowomtosela yeye na wowosang'hana yanogile haulongozi hake bila kulola lukolo. ³⁶ Mweye movimanya usenga uyatumile Mulungu kwa wanhu wa Isilaeli, kupeta Mbuli Inogile ya tindiwalo kufosela Yesu Chilisito, yeli Mndewa wa wose. ³⁷ Mweye movimanya chochiwalawilile muna isi yose ya Yudeya, kwandusila Galilaya Yohana viyakomeleze kuwapetela wanhu na kubatiza. ³⁸ Movimanya mbuli za Yesu wa Nazaleti na viya Mulungu viyangidile Muhe Yelile na ludabwa. Kahita chila hanhu, katenda yanogile na kawahonya wanhu wose wakalile wolangulizigwa na Mwihi kwaviya Mulungu kakala nayo. ³⁹ Cheye cha wakalangama wa chila chinhu chiyatendile mwa Wayahudi na Yelusalemu. Wamkoma kwa kumuwamba mumsalaba. ⁴⁰ Mbali siku nhatu hamwande ya ifa yake, Mulungu kanzilibuka, na kamtenda yawoneke, ⁴¹ mbali hawoneke na chila munhu, ila kwa waja wakalangama wowasaguligwe na Mulungu, kwa cheye chidile na kung'wa hamwe nayo hamwande ha kuzilibuka kwake. ⁴² Kachilagiliza chiwapetele wanhu Mbuli Inogile na kuwalongela kuwa yeye iyo yasaguligwe na Mulungu yawe mulangulizi wa iwagima na wadanganike. ⁴³ Walotezi wose wa Mulungu walonga mbuli zake, walonga kuwa wose wowomuhwila iyo wezalekeleligwa uhasanyi wawo kwa kufosela udahi wa zina jake.”

Wanhu weli siyo Wayahudi wohokela Muhe Yelile

⁴⁴ Petili viyakalile yang'hali kolonga, Muhe Yelile kawahulumukila wanhu wose wowakalile wotegeleza usenga wake. ⁴⁵ Wahuwila wa Chiyahudi wowengizigwe ulungwana wowezele na Petili kulawa Yopa wazanywa kwaviya Mulungu viyawagidile chitumetume chake cha Muhe Yelile wanhu weli siyo Wayahudi. ⁴⁶ Kwaviya wawahulika wolonga ulonzi umwenga na wamtogoza Mulungu. Maabaho Petili kalonga, ⁴⁷ "Wanhu wano wahokela Muhe Yelile fana vichihokele cheye. Vino munhu yoyose kodaha kuwalemesa sekewabatizigwe na mazi?" ⁴⁸ Ivo kawalagiliza wabatizigwe kwa zina da Yesu Chilisito. Maabaho wamulamba yakale nawo kwa siku ndodo.

11

Petili kogala usenga kwa wahuwila wa Yelusalemu

¹ Watumigwa na wahuwila wamwenga kulawa Yudeya wahulika kuwa wanhu weli siyo Wayahudi nawo iviya waihokela Mbuli ya Mulungu. ² Ivo Petili viyahitile Yelusalemu, wanhu wowamuhwile Yesu wowengizigwe ulungwana wamulonga, ³ walonga, "Weye kwingila muna zikaye za wanhu hawengizigwe ulungwana na kuja nawo!" ⁴ Baho Petili kandusa kuwalongela ugaluga chila chinhu chilawilile kulawa mwanduso.

⁵ "Nikala muna dibululu da Yopa notosa baho niwona malaguso, niwona chinhu fana golole kulu dohumulusigwa hasi kulawa kuulanga kwa Mulungu banzi zake zose nne, maabaho diza haja hanikalile ⁶ Nilola mgati, niwona wanyama weli muna isi, weli na magulu mane na wanyama wa mmbago na wanyama wowotambala na videge va kuulanga. ⁷ Maabaho nihulika dizi donilongela, 'Petili, inuka, uwachinje uwaje!' ⁸ Niye nidika, 'Aka, Mndewa! Habule chinhu chochose hachitogoleka hebu chambule mwiko chochingile muna umulomo wangu.' ⁹ Dizi dilonga kaidi kulawa kuulanga kwa Mulungu, 'Chinhu chochose choyachisafyile Mulungu sekeuchitange chambula mwiko,' ¹⁰ Mbuli iyo ilawilila miyanza mitatu, kuuhelelo digolole dibwelezigwa kuulanga kwa Mulungu.

¹¹ "Wanhu watatu wowatumigwe kumwangu kulawa Kaisaliya wafika muna ikaye yonikalile nokala. ¹² Muhe kanilongela nihite nawo bila kudumba. Wahuwila wano sita kulawa Yopa wanisondelela niye mbaka Kaisaliya, na wose chingila muna ikaye ya Kolineliyo. ¹³ Kachilongela viya viyamuwonile msenga wa kuulanga yemile muna ikaye, yoyamulongele, 'Tuma wanhu wamwenga wahite Yopa kwa Saimoni Petili. ¹⁴ Kezamalongelani mbuli zondazimkombole yeye na lukolo lwako lwose.' ¹⁵ Na viyanduse kulonga, Muhe Yelile kamuhulumukila fana viyachihumulukile cheye baho mwanduso. ¹⁶ Maabaho nikumbuka chiya chiyalongile Mndewa, 'Yohana kabatiza kwa mazi, mbali mweye mwizabatizigwa kwa Muhe Yelile.' ¹⁷ Ivo fana Mulungu kaweng'ha wanhu weli siyo Wayahudi chitume tume fana chiyaching'hile cheye, wochimtogole Mndewa Yesu Chilisito, lelo niye nayelihi mbaka nigeze kumulemesa Mulungu?"

¹⁸ Viwahulike ivo wanyamala na wamtunhiza Mulungu, walonga, "Maabaho Mulungu iviya kaweng'ha wanhu weli siyo Wayahudi nyafasi ya kusamha muladi wawe na ugima!"

Wahuwila weli Antiyokiya

¹⁹ Wahuwila wamwenga wa Mndewa wapwililika kwa ichimu cha manhesa yoyanduse kulawalila lusita Sifefano viyadanganike. Wamwenga

wahita Foinike na Chipulo na Antiyokiya, wopeta usenga uja kwa Wayahudi muhala. ²⁰ Mbali wahuwila wamwenga wowalawile Chipulo na Chilene wahita Antiyokiya, na wandusa kulonga na wanhu weli siyo Wayahudi na kupeta Mbuli Inogile ya Mndewa Yesu. ²¹ Ludabwa lwa Mndewa lukala hamwe nawo, na wanhu wengi wahuwila na wambwelela Mndewa.

²² Mbuli izo zihulikika na bumbila da wahuwila wa Chilisto da Yelusalemu, ivo wamtuma Balinaba yahite Antiyokiya. ²³ Viyafikile na kuwona unovu wa Mulungu kwa wanhu, kadeng'helela na kawalamba wagendelele kumuhuwila Mndewa kwa mizoyo yawo yose. ²⁴ Balinaba kakala munhu yanogile, kamema Muhe Yelile na uhuwilo, na wanhu wengi wambwelela Mndewa.

²⁵ Maabaho Balinaba kahita Taso kumzahila Sauli. ²⁶ Viyamfikile, kamgala Antiyokiya, na kwa mwaka mgima Balinaba na Sauli waiting'hana na wahuwila na wawafundiza wanhu wengi. Wanahina watangigwa wahuwila wa Chilisito kwa mwanduso uko Antiyokiya.

²⁷ Siku ziya walotezi wengi wa Mulungu weza Antiyokiya kulawa Yelusalemu. ²⁸ Imwe wawo yatangigwe Agabu kema, kalonga kwa udahi wa Muhe Yelile kuwa izalawilila nzala ng'hulu muna isi yose. Na nzala iyo ilawilila muna zisiku za mtawala Chilaudiyo. ²⁹ Wanahina walamula kuwa chila munhu fana viyodaha yagale chinhu chochose muladi kuwataza wahuwila wayawe wowokala Yudeya. ³⁰ Watenda vino, watumama Balinaba na Sauli wagale hela kwa walala wa bumbila da wahuwila.

12

Manhesa mengi

¹ Siku ziya mfalume Helode kawagwila wahuwila wamwenga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito, na kawagaza. ² Kawalongela wakalizi wamkome kwa panga Yakobo ndugu yake Yohana. ³ Viyawonile Wayahudi wanogeligwa na chiya chiyatendile, kagendelela na kahita kumgwila Petili. Yano yalawilila muna zisiku za Didugila da Magate yahanagumigwa Lusu. ⁴ Viyakomeleze kumgwila Petili kamwika mchifungo, muna yamakono ya mabumbila mane ya wakalizi wane wane. Helode kalonda Pasaka ihamala yamulekelele haulongozi ha wanhu. ⁵ Petili viyakalile yang'hali mchifungo, wahuwila wamtosela kwa Mulungu.

Petili kolekeleligwa

⁶ Ichilo chiya Helode yang'hali hanamulava Petili kunze haulongozi ha wanhu, Petili kakala kagona hagati ha wakalizi waidi, kazingilizigwa minyololo midi na wakala wokaliza ulwivi lwa ichifungo. ⁷ Bahobaho, msenga wa kuulanga wa Mndewa kalawila, bung'hulo dimwemwesa muna ichiheleto chiya. Msenga wa kuulanga iyo kamtowa Petili mulubavu na kamulamsa. Kalonga, "Hima! Inuka!" Na baho minyololo iwamzingilize muna yamakono ilagala. ⁸ Maabaho msenga wa kuulanga ija kamulongela, "Iyawale viwalo vako na vilatu vako." Petili katenda ivo. Maabaho kamulongela, "Iyawale koti jako na unisondelele." ⁹ Petili kamsondelela kunze ya ichifungo, mbali havimanyile bule yoyatendigwe na msenga wa kuulanga yakala yolawilila kweli, ila kagesa kawona malaguso. ¹⁰ Wafosa chituwo cha mwanduso cha wakalizi na che kaidi, maabaho wafika muna ulwivi lwa zuma lwa kwingilila muna dibululu. Lwivi luwafungukila lwenyewo, nawo walawa kunze. Viwakalile wang'hali wohita muna inzila imwe, bahaja msenga wa kuulanga iyo kamuleka Petili.

¹¹ Petili viyavimanyile chochimulawilile, kalonga, “Lelo novimanya kweli kuwa Mndewa kamtuma msenga wake wa kuulanga yanilave muna yamakono ya Helode na kulawa chila chinhu chowachilolele Wayahudi chitendeke.” ¹² Viyakalile kogesa ivo, kahita kuna ikaye ya Maliya, mami yake Yohana, zina jake dimwenga Maliki. Uko wanhu wengi waiting'hana na kutosa. ¹³ Petili kahodiza ulwivi lwa kunze, na msang'hani yotangigwa Loda keza kumwidika. ¹⁴ Nayo viyamanyile dizi da Petili, kadeng'helelela ng'hani mbaka kakimbila bila kuvugula ulwivi na kawalongela wanhu kuwa Petili kema kunze ya ulwivi. ¹⁵ Wamulongela, “Kuna lukwale.” Mbali yeye kakanhamiza kulonga kuwa ikala ivo. Walonga, “Iyo ni msenga wa kuulanga wake!”

¹⁶ Petili kagendelela kuhodiza na viwavugule na kumuwona, wazanywa.

¹⁷ Petii kawapungila mkono wanyamale, kawalongela Mndewa viyamulavile muna ichifungo. Maabaho kawalongela wagale mbuli iyo kwa Yakobo na waja wahuwila wamwenga, maabaho kasegela kahita hanhu hamwenga.

¹⁸ Viifikile imitondo, wakalizi wengilwa na mkangagile kwa chiya chimulawilile Petili. ¹⁹ Helode kalagiliza wamzahile, mbali hawamuwonile bule. Ivo kawauza waja iwakalizi na kalagiliza wakomigwe.

Maabaho Helode kasegela Yudeya kahita Kaisaliya, kakala uko lusita ludodo.

Ifya Helode

²⁰ Helodi kawehila ng'hani wanhu wa Tilo na Sidoni, ivo wahita hamwe kumulola. Teng'hu watenda umbwiya na Balasito, yakalile msang'hani yokwaminika muna ikaye ya mfalume muladi yawataze. Maabaho wahita kwa Helode na wampula kuwe na tindiwalo, kwaviya zisi zawo zihuwila isi ya mfalume kupata ndiya.

²¹ Muna isiku yoisaguligwe Helode kayawala viwalo vake va chifalume na kakala muna ichigoda chake cha ufalume, kawalongela wanhu. ²² Wanhu walandula madizi, “Dino siyo dizi da munhu, mbali da imwe wa milungu!”

²³ Bahobaho msenga wa kuulanga wa Mndewa kamgwisa hasi Helode kwaviya hamtunhize Mulungu. Kadigwa na sango na kadanganika.

²⁴ Mbuli ya Mulungu igendelela na kwenela.

²⁵ Balinaba na Sauli viwakomeleze usang'hano wawo, wabwela kulawa Yelusalemu, wamsola Yohana yoyatangigwe Maliki.

13

Balinaba na Sauli wosaguligwa na kutumigwa

¹ Mgati mwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Antiyokiya kukala na walotezi wa Mulungu na wafundiza, nawo wakala Balinaba, na Saimoni yoyatangigwe Mtitu, na Lukiyo yolawila Chilene, na Sauli, na Manaeni yoyaleligwe na Helode. ² Viwakalile wotosa kwa Mndewa na kufunga kuja, Muhe Yelile kawalongela, “Nibagulileni Balinaba na Sauli kwa ichimu cha sang'hano iniwatangile.”

³ Viwakomeleze kufunga na kutosa, wawekila makono na kawaleka wahita.

Uko Chipulo

⁴ Balinaba na Sauli wagaligwa na Muhe Yelile, wahulumukila Seleukiya, na kulawa uko wengila muna ingalawa mbaka Chipulo. ⁵ Viwafikile Salami, wapeta Mbuli ya Mulungu muna zikaye za kutosela za Wayahudi. Yohana Maliki kakala mtazi wawo.

⁶ Wahita visiwa vose va Pafo, uko wamfika Muyahudi imwe muhawi, mulotezi wa uvwizi yotangigwa Bali Yesu. ⁷ Munhu iyo kakala mbwiya wa Seligiyo Paulo, mkulu wa ichisiwa, munhu yeli na luti. Seligiyo Paulo kawatanga Balinaba na Sauli wahite kumwake kwaviya kalonda yahulike Mbuli ya Mulungu. ⁸ Mbali iyo imuhawi Bali Yesu, zina jake dimwenga Elimu, kalonda yamtende imkulu ija wa ichisiwa yaleke kuhuwila na kaisosokanya nawo. ⁹ Mbali Sauli, zina jake dimwenga Paulo, kuno kamema Muhe Yelile, kambunhulila yameso Elimu, ¹⁰ kalonga, “Weye mwana wa Mwihhi! Weye ni mwihhi wa chila chinhu chinogile. Kumema uvwizi na ubozi wose, na siku zose huleka bule kuuzeha ukweli wa Mndewa! ¹¹ Sambu mkono wa Mndewa wizakwamba, na weye kwizakuwa nhunhu na hwizawona bung'hulo da zuwa kwa lusita ludodo.”

Bahobaho kungugu na ziza vimwizila, na kahita uko na uko kolonda munhu wa kumwamba mkono yamulangulize. ¹² Mkulu wa ichisiwa viya-wonile yaja yalawilile, kahuwila kwaviya kazanywa kwa mafundizo ya mbuli za Mndewa.

Antiyokiya yili uko Pisidiya

¹³ Paulo na wayage wang'ola ingalawa kulawa Pafo mbaka Pelige, bululu da Pamfiliya. Uko Yohana Maliki kawaleka, kabwela Yelusalemu. ¹⁴ Wagendelela na umwanza kulawa Pelige kuhita Antiyokiya yili uko Pisidiya. Muna Isiku ya Mhumulo wengila mwiikaye ya kutosela na wakala hasi. ¹⁵ Chitabu cha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na ichtabu cha walotezi wa Mulungu havisomigwa, wakulu wa kaye ya kutosela ya Mulungu watuma usenga, “Wandugu, one muhawa na mbuli ya kuwalongela wanhu wano, walongeleni.” ¹⁶ Paulo kenuka kenula mkono wake na kandusa kulonga,

“Mweye Waisilaeli wayangu na mweye wanhu womumtosela Mulungu! Nitegelezeni!” ¹⁷ Mulungu wa wanhu wano wa Isilaeli kawasagula wasaho zetu, kuwatemela mate wanhu wawo baho hawakalile wageni muna isi ya Misili, na kwa udahi wake mkulu kawalava muna isi iyo ¹⁸ na kwa miyaka malongo mane kawafunyila umoyo kudibwilingu. ¹⁹ Kayabananga makabila saba muna isi ya Kanaani na kaweng'ha wanhu wake isi ija iwe yawo. ²⁰ Yano yose yakala kwa miyaka magana mane na malongo matano.

“Hamwande, Mulungu kaweng'ha walotezi wa Mulungu mbaka muna zisiku za mulotezi wa Mulungu Samweli. ²¹ Maabaho wanhu viwapulile wawe na mfalume, Mulungu kaweng'ha Sauli, mwana wa Kishi wa kabila da Benjamini yawe mfalume wawo kwa chipindi cha miyaka malongo mane. ²² Mulungu viyamulavile Sauli, kamtenda Daudi yawe mfalume wawo. Mulungu kalonga mbuli ya Daudi, 'Nimuwona Daudi, mwana wa Yese, munhu yaunogegele umoyo wangu. Yeye kezatenda chila chinhu chonimulonda yachitende.’ ²³ Kulawa muna welesi wa Daudi, Mulungu kawagalila wanhu wa Isilaeli Mulopozi Yesu, fana viyalongile. ²⁴ Yang'hali Yesu hanakwandusa sang'hano yake, Yohana kawapetela wanhu wose wa Isilaeli waleke uhasanyi wawo na wabatizigwe. ²⁵ Nayo Yohana viyakalile kokomeleza usang'hano wake, kawalongela wanhu, 'Mweye mwogesa niye nayelihi? Si niye bule imungoza. Mbali imwe kokwiza kuchisogo changu, iyo niye sifaya bule hata kwiinama na kufungula nzabi za vilatu vake.’

²⁶ “Waisilaeli wayangu, welesi wa Bulahimu, na mweye wanhu wose muli siyo Wayahudi womumtosela Mulungu, mbuli ino ya ulopozi igaligwa

kumwetu. ²⁷ Wanhu wa Yelusalemu na walangulizi wawo hawavimanyile kuwa Yesu kakala yelihi, na hawavimanyile mbuli za walotezi zowosoma chila Isiku ya Mhumulo. Ivo wantagusa Yesu fana walotezi viwalongile. ²⁸ Ingawa hawapatile chimu cha kumtagusa ifa, wamulamba Pilato yamkome. ²⁹ Viwakomeleze kutenda chiya chandikigwe muna Yamaandiko Yelile kwa ichimu chake, wamuhulumusa kulawa muna umsalaba na wamwika muna dileme. ³⁰ Mbali Mulungu kamzilibula, ³¹ na kwa siku nyingi kakala kowoneka na waja woyengile nawo kulawa Galilaya kuhita Yelusalemu. Wawo sambini wakalangama wake kwa wanhu wa Isilaeli. ³² Na cheye chowapetela Mbali Inogile, mbuli ija Mulungu iyailagane na wasaha zetu. ³³ Mulungu kaifikizila kumwetu cheye, iwana wawo chilagano icho kwa kamzilibula Yesu, fana viyandikikwe muna Izabuli yekaidi, 'Weye iyo mwanangu, diyelo niwa tati yako.'

³⁴ Mulungu kamzilibula na hamulekile lukuli lwake luwole muna dileme, Mulungu kalonga, 'Nizakwing'ha balaka zelile na za kweli zoniilagane na Daudi.'

³⁵ Na hanhu hamwenga muna ichitabu cha Zabuli kalonga 'Whizamuleka mtumigwa wako Yelile yawole muna dileme.'

³⁶ Kwaviya Daudi viyakomeleze kumsang'hanila Mulungu muna ugima wake, kadanganika na kawandigwa hamwe na wasaha zake, lukuli lwake luwola. ³⁷ Mbali Mulungu kamzilibula Yesu, na lukuli lwake haluwole bule.

³⁸ "Ivo ndugu zangu nolonda muvimanye kuwa kufosela Yesu, mbuli ya kulekelelwa uhasanyi yopetigwa kumwenu, ³⁹ na chila munhu yomuhuwila Yesu kotendigwa yabagule vinhu vose vovimtenda yaleke kuwoneka kanoga haulongozi ha Mulungu kufosela Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ⁴⁰ Lelo muiteganye sekemwize kupatigwa na yajalongigwe na walotezi wa Mulungu.

⁴¹ "Tegelezeni mweye muli wazeha, sang'haneni mwage.

Kwaviya chinitenda sambini, muna lusita lwenu ni chinhu chili hachihuwila, hata fana munhu yahawalongela.' "

⁴² Paulo na Balinaba viwakalile wolawa muna ikaye ya kumpulila Mulungu, wanhu wawalamba weze kulonga kaidi mbuli zino muna Isiku ya Mhumulo imwenga ⁴³ Mting'hano uwo viumalile, Wayahudi wengi na wanhu weli siyo Wayahudi wowakalile wosondeleka nzila ya kumsondelela Mulungu ya Chiyahudi wawasondelela Paulo na Balinaba. Watumigwa wawo walonga nawo, wawaguma moyo wagendelele kukala muna unovu wa Mulungu.

⁴⁴ Isiku ya Mhumulo iwinzile, wanhu wose muna dibululu diya weza kutegeleza mbuli ya Mndewa. ⁴⁵ Mbali Wayahudi viwawonile mting'hano, wawona migongo, wailema mbuli ilongigwe na Paulo na wamuliga, ⁴⁶ Mbali Paulo na Balinaba wawedika bila kuwawonela chinyala, "Chilondeka chimulongeleni mweye teng'hu Mbali ya Mulungu. Mbali kwaviya moilema na kuwona kuwa hamufaya bule kwa ugima wa siku zose. Lelo chomulekani mweye na kuwagalila wanhu weli siyo Wayahudi. ⁴⁷ Kwaviya Mndewa kachilagiliza vino, Nikutenda uwe bung'hulo da wanhu weli siyo Wayahudi, muladi wanhu wa isi yose wadahe kukomboligwa."

⁴⁸ Wanhu siyo Wayahudi viwahulike mbuli iyo wadeng'helela wautogola usenga wa Mndewa, waja wakalile wasaguligwe kupata ugima wa siku zose, wawa na uhuwilo.

⁴⁹ Mbali ya Mndewa yenela chila hanhu mwiisi ija. ⁵⁰ Mbali Wayahudi wawatenda walume wakalile wolanguliza bululu na walangulizi wa wanaake siyo Wayahudi wowakalile womdumba Mulungu wawakong'hela Paulo na Balinaba na wawawinga kunze ya bululu ijo. ⁵¹ Watumigwa wakung'huna timbwisi dikalile muna imigulu yawo fana lamulo. Maabaho wahita Ikoniya. ⁵² Mbali wahuwila weli Antiyokiya wakala wamema deng'ho na Muhe Yelile.

14

Uko Ikoniya

¹ Uko Ikoniya mbuli zikala fana vizikalile kuja Antiokiya, Paulo na Balinaba wahita muna zikaye za kutosela za Wayahudi walonga kwa ugangamalo mbaka Wayahudi wengi na wanhu weli siyo Wayahudi wahuwila. ² Mbali Wayahudi weli hawahuwila wawasongeza wanhu weli siyo Wayahudi wawaleme wanhu wohuwila. ³ Paulo na Balinaba wakala lusita mwingi, walonga kwa ugangamalo mbuli ya Mndewa, iyo kalagusa kuwa usenga wa unovu wa Mulungu ukala kweli kwa kuweng'ha ludabwa lwa kutenda mauzauza na mawewedeko. ⁴ Wanhu wa isi ija waibagula, wamwenga wakala ubanzi wa Wayahudi na wamwenga ubanzi wa watumigwa.

⁵ Maabaho wanhu wamwenga weli siyo Wayahudi na Wayahudi, hamwe na walangulizi wawo, wailungila kuwatendela vihile watumigwa na kuwatawa na mabwe. ⁶ Watumigwa viwaimanyile mbuli iyo wakimbilila Lisitila na Delibe, isi ya Lukaniya na muna zisi zili habehi. ⁷ Uko wagendelela kupeta Mbali Inogile.

Paulo na Balinaba uko Lusitila na Delibe

⁸ Uko Lisitila kukala na munhu imwe yakalile mbetembete kwandusila kwelekigwa kwake na hadahile kugenda. ⁹ Kamtegeleza Paulo viyakalile yolonga, Paulo kamuwona kana uhuwilo wa kuhonyigwa, ivo kambunhulila yameso ¹⁰ na kamulandulila dizi, "Ima kwa magulu yako!" Bahaja munhu ija kazumha na kandusa kugenda. ¹¹ Lung'husesa lwa wanhu viwawonile chiyatendile Paulo, wandusa kulandula madizi yawo kwa ulonzi wa Chilukoniya, "Milungu iza kumwetu muna ivihanga fana va wanhu!" ¹² Balinaba katangigwa Zeu, na Paulo kwaviya yeye iyo yakalile mulangulizi wa kulonga katangigwa Helime, ¹³ mkulu wa nhambiko wa imwe wa milungu yatangigwe Zeu, kaye yake ya kutosela ikala kunze mwa dibululu, kagala ng'ombe na maluva kuna ulwivi lwa bululu kwaviya yeye na mting'hano walonda walave nhosa kwa watumigwa.

¹⁴ Mbali watumigwa Paulo na Balinaba viwahulike ivo, wavidega viwalo wawo na wakimbila muna ulung'husesa lwa wanhu na waguta nyangi, ¹⁵ "Habali motenda ivo? Cheye iviya cha wanhu fana mweye. Chongalilani Mbali Inogile muleke mbuli zili si chinhu na mumuhindukile Mulungu yeli na ugima, yalumbile ulanga na isi na bahali na vinhu vose vili umo. ¹⁶ Umwaka Mulungu kawalekela wanhu wose watende viwolonda. ¹⁷ Kalagusa kuwa kabahano kwa yanogile yoyatendile viyatendile, kaweng'ha mvula kulawa kuulanga na mavuno kwa lusita lwake, kaweng'ha ndiyya nyingi na kuwadeng'heleza mizoyo yenu." ¹⁸ Ingawa watumigwa walonga ivo, ikala vidala kuwalemesa wanhu waleke kuwatambikila wawo.

¹⁹ Wayahudi wamwenga kulawa Antiyokiya na Ikoniya wawatenda wanhu wamtende vihile Paulo, wamtowa na mabwe na wambulula mbaka kunze ya dibululu, wagesa kadanganika. ²⁰ Mbali wanahina viwamzunguluke, kenuka na kabwela kaidi muna dibulu. Siku isondelele yeye na Balinaba wahita Delibe.

Kubwela Antiyokiya yili uko Siliya

²¹ Paulo na Balinaba wapeta Mbuli Inogile uko Delibe na wapata wanahina wengi. Maabaho wabwela Lisitila na Ikoniya na Antiyokiya.

²² Wawagangamiza wanahina mizoyo yawo wa mabululu yayo na wawalamba wakale muna uhuwilo. Wawafundiza, “Cholondeka chifosele muna yamanhesa mengi muladi kwingila muna Ufalume wa Mulungu.”

²³ Paulo na Balinaba viwakomeleze kuwasagulila walala muna chila bumbila da wahuwila wa Chilisito na kutambika hamwe na kufunga waweka muna yamakono ya Mndewa wowamuhuwile. ²⁴ Maabaho Paulo na Balinaba wahita kufosela muna iisi ya Pisidiya, wafika Pamfiliya. ²⁵ Kuja Pelige wapeta Mbuli Inogile na maabaho wahita Ataliya.

²⁶ Kulawa Ataliya, wengila muna ingalawa, wabwela Antiyokiya. Hanhu howapuligwe unovu wa Mulungu kwa sang'hano ija yowaikomeleze sambi. ²⁷ Viwafikile Antiyokiya, waiting'hana hamwe na wanhu wa bumbila wa wahuwila wa Chilisito, wawalongela vinhu vose viyatendile Mulungu hamwe nawo, na viyawavugulile ulwivi lwa uhuwilo wanhu weli siyo Wayahudi. ²⁸ Na wakala uko kwa lusita mwingi hamwe na wanahina.

15

Mting'hano uko Yelusalemu

¹ Wanhu wamwenga weza Antiyokiya kulawa Yudeya na wandusa kuwafundiza wahuwila, “One hamwingile ulungwana fana Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa viyolonga, hamudaha bule kulopoligwa.”

² Mbuli ino iwatenda Paulo na Balinaba waihasanye nawo. Ivo Paulo na Balinaba wasaguligwa hamwe na wahuwila wamwenga wa Antiyokiya wahite Yelusalemu kuwalola watumigwa na walala kwa ichimu cha mbuli iyo.

³ Wagaligwa na wahuwila, na viwakalile wohita kufosela Foinike na Samaliya, wawalongela mbuli za kukomboligwa kwa wanhu weli siyo Wayahudi. Mbuli ino iwadeng'heleza ng'hani wahuwila wose. ⁴ Viwafikile Yelusalemu wahokiligwa na wanhu wohuwila na watumigwa na walala, nawo wawalongela yose Mulungu yoyatendile kufosela wawo. ⁵ Mbali wanhu wamwenga wahuwile kulawa muna dibumbila da Mafalisayo wema na walonga, “Wanhu weli siyo Wayahudi wolondeka wamhe Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.”

⁶ Watumigwa na walala waiting'hana hamwe muladi walonganye mbuza iyo. ⁷ Viwakomeleze kulunganya, Petili kema na kalonga, “Ndugu zangu, movimanya kuwa umwaka Mulungu kanisagula kumwenu niwapetele Mbuli Inogile wanhu weli siyo Wayahudi, muladi wahulike na wahuwile.

⁸ Mulungu yomanya magesa ya chila munhu kalagusa kuwa kawatogola wanhu weli siyo Wayahudi kwa kuweng'ha Muhe Yelile fana viya viyachitendele cheye. ⁹ Hatendile ubagulo wowose hagati yetu cheye na wawo, kawalekelela uhasanyi wawo kwaviya wamuhuwila. ¹⁰ Lelo habali sambi momgeza Mulungu kwa kuwatwika mbahasha zizamile wanhu waja womuhuwila Yesu, mbahasha ziya cheye wala wasaho zetu hachidaha kwinula?

¹¹ Bule! Chohuwila na kukomboligwa kwa unovu wa Mndewa Yesu, fana viya viweli wawo.”

¹² Bumbila jose dikala hupi dowategeleza Balinaba na Paulo viwosimulila mauzauza na mawewedeko yoyatendile Mulungu kwa wanhu weli siyo Wayahudi kufosela wawo. ¹³ Viwakomeleze kulonga, Yakobo kandusa kulonga, “Ndugu zangu nitegelezeni! ¹⁴ Saimoni kachilongela viya Mulungu viyawatendele wanhu weli siyo Wayahudi baho mwanduso, kawasagula wamwenga wawo wawe wanhu wake. ¹⁵ Mbuli zino zilinga fana mbuli za walotezi wa Mulungu, fana Maandiko Yelile viyolonga.

¹⁶ “Mndewa kalonga, “Zihamala mbuli zino nizabwela na nizazenga kaidi ufalume wa Daudi. Nizazenga kaidi mahame yake na nizaugangamiza kaidi.

¹⁷ Na ivo wanhu wose wasigale wamzahile Mndewa, wanhu wose weli siyo Wayahudi woniwatangile wawe wangu.

¹⁸ Ivo viyalongile Mndewa, yatendile mbuli ino imanyike kulawa umwaka.”

¹⁹ Yakobo kagendelela kulonga, “Lelo niye nolamula vino, chileke kuwagaza wanhu weli siyo Wayahudi wowamuhindikile Mulungu. ²⁰ Mbali chiwagalile baluwa kuwalongela sekewaje ndiya zambule mwiko kwa kutambikila nyang'hiti za milungu, wayepule na uashelati na sekewaje ng'onyo josome dibobotoligwe na sekewang'we damu. ²¹ Kwaviya kulawa umwaka Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yakala yosomigwa muna zikaye za kutosela chila Isiku ya Mhumulo, na mbuli zake zipetigwa chila bululu.”

Usenga kwa wahuwila weli siyo Wayahudi

²² Maabaho watumigwa na walala hamwe na wahuwila wose, walamula kusagula wanhu mgati mmwawo wa kuwagala Antiyokiya hamwe na Paulo na Balinaba. Wawasagula Yuda yatangigwe Balisaba na Sila. Wawo wakala walangulizi mgati mwa wahuwila. ²³ Watuma usenga uno,

“Ndugu zetu wose muli siyo Wayahudi womukala Antiyokiya na Siliya na Chilikiya, cheye watumigwa na walala ndugu zenu, chomulamsani.

²⁴ Kwaviya chihulika kuwa wanhu wengi walawile kumwetu wawagaza kwa kuyagiza mizoyo yenu kwa mbuli zawo, mbali hachiwatumile bule.

²⁵ Ivo chose chiiitogolela kuwasagula wanhu wamwenga na kuwatuma kumwenu hamwe na mambwiya zetu Balinaba na Paulo. ²⁶ Wawo waulava ugima wawo kwa ichimu cha zina da Mndewa wetu Yesu Chilisito. ²⁷ Lelo chiwatumu Yuda na Sila kumwenu. Wawo wezalonga wenyewo chiya chochiwandikile. ²⁸ Chiwona vinoga kwa Muhe Yelile na kwa cheye chileke kumtwikani mbahasha zizamile kufosa yano yomulondeka kuyamanya.

²⁹ Lelo muyepule na vinhu vitambikiligwe nyang'hiti. Sekemuje damu, sekemuje nyama zifidigwe na sekemutende uashelati. Muhayepula na yayo motenda yanogile.”

³⁰ Ivo waileka na wahita Antiyokiya, uko wawatanga wahuwila wose na waweng'ha usenga uwo. ³¹ Wanhu viwasomile usenga uwo, wadeng'helela ng'hani kwaviya usenga uja uwaguma moyo. ³² Maabaho Yuda na Sila kwaviya wawo wenyewo wakala walotezi wa Mulungu, walonga mengi kuwaguma moyo na kuweng'ha nguvu wahuwila. ³³ Viwakomeleze kukala uko, wanhu wowahuwile wa Antiokiya wawalaga, wawalondela tindiwalo, maabaho wabwela Yelusalemu kwa waja wakalile wawatumile. ³⁴ Mbali

Sila kawona vinoga kukala uko. ³⁵ Paulo na Balinaba wasigala uko Antiyokiya, wawo na wanhu wamwenga wengi wafundiza na wapeta Mbuli Inogile ya Mndewa.

Paulo na Balinaba woigola

³⁶ Vizifosile siku nyingi, Paulo kamulongela Balinaba, “Haya chibewele kuchisogo chikawalaule wanhu wohuwila muna yamabululu yose yochipetile Mbuli Inogile ya Mndewa na kulola viwogendelela.” ³⁷ Balinaba kalonda kumsola Yohana yotangigwa Maliki wahite nayo, ³⁸ mbali Paulo hagesile kuwa vinoga kumsola Yohana, kwaviya halondile kukala nawo mbaka uhelelo wa sang'hano yawo, mbali Yohana kabwela na kawaleka Pamfiliya. ³⁹ Maabaho waihasanya ng'hani mbaka waigola. Balinaba kamsola Maliki wahita Chipulo. ⁴⁰ Mbali Paulo kamsagula Sila na wahuwila wa hanhu baho viwakomeleze kumwika muna unovu wa Mndewa, kasegela. ⁴¹ Kafosela Siliya na Chilikiya, kuwaguma moyo wahuwila.

16

Timoseyo koilumba na Paulo na Sila

¹ Paulo kafika Delibe na Lisitila, uko kukala na munhu imwe yomuhuwila Yesu. Munhu iyo katangigwa Timoseyo. Mami yake kakala Muyahudi yoyamuhwile Mndewa, mbali tati yake kakala siyo Muyahudi. ² Wahuwila wose wa Lisitila na Ikoniya wamulongela yanogile Timoseyo. ³ Paulo kalonda yamsole Timoseyo yahite nayo, ivo kamwingiza ulungwana kwaviya Wayahudi wakalile isi ija wavimanya kuwa tati yake Timoseyo kakala Mgiliki. ⁴ Na viwakalile wang'hali wofosa muna yamabululu, waweng'ha wanhu waja malagilizo yoyalavigwe na watumigwa na walala wa Yelusalemu, wawalongela wayamhe. ⁵ Ivo wahuwila wongezeka kuwa na nguvu muna uhuwilo na wanhu wongezeka chila siku.

Malaguso ya Paulo

⁶ Wafosa muna isi ya Filigiya na Galatiya kwaviya Muhe Yelile kawalemesa sekewapete usenga muna zisi za Asiya. ⁷ Viwafikile hana imhaka na Misiya, walonda wahite Bisiniya, mbali Muhe wa Yesu kawalemesa. ⁸ Wafosela Misiya, wahulumukila Tulowa, ⁹ Chilo chiya Paulo kawona malaguso ya munhu wa Makedoniya kema, kamulamba, kalonga, “Izo Mekodoniya uchitaze!” ¹⁰ Paulo viyakomeleze kuwona malaguso, baho chiisasala kuhita Makedoniya, kwaviya chiwona kuwa Mulungu kachitanga chikawapetele Mbuli Inogile wanhu wa uko.

Lidiya kokomboka uko Filipi

¹¹ Kulawa Tulowa chikwela ngalawa mbaka Sametilake, siku diwinzile chifika Neapoli. ¹² Kulawa uko chihita isi ya Filipi, bululu kulu dili muna isi ya Makedoniya, hanhu heli na mtawala wa Chilumi. Chikala muna dibululu dino kwa siku nyingi. ¹³ Muna Isiku ya Mhumulo chilawa kunze ya dibululu na chihita kuna ulwanda, hanhu haja chigesha hana hanhu ha Wayahudi kuiting'hana hamwe kutosa. Chikala hasi na chilonga na wanaake wowaiting'hane haja. ¹⁴ Mgati mwa iwaja wowachihulike kukala na mwanamke imwe yomdumba Mulungu. Zina jake Lidiya, mwanamke iyo kolawa muna dibululu da Siyatila. Iyo kakala kochuuzwa viwalo vidung'hu va hela nyingi. Mndewa kafungula moyo wake na kahokela yaja yoyalongile Paulo. ¹⁵ Yeye na wanhu wa kaye yake viwakomeleze kubatizigwa kachilamba chihite ukaye yake, kalonga, “One muniwona niye nomuhuwila Mndewa, izoni mukale ukaye yangu.” Na kachilamba ng'hani chihite.

Paulo na Sila wokwikigwa muna ichifungo

16 Siku dimwe vichikalile chohita hanhu ha nhambiko, mndeke imwe yakalile na chinyamkela wa kulagula kaiting'hana na cheye. Kakala kawatipata wenevale wake hela nyingi kwa ulaguzi wake. 17 Kamuinza Paulo na cheye kuno koguta nyangi, "Wanhu wano ni wasang'hani wa Mulungu mkulu yeli uchanya! Womulongelani viya vondamukomboligwe!" 18 Katenda ivo kwa siku nyingi mbali Paulo havilondile, kamuhindikila na kamulongela iyo, "Kwa zina da Yesu Chilisito, nokulongela mulawe munhu ino!" Bahobaho chinyamkela kamulawa munhu ija.

19 Wenevale wa mndeke ija viwawonile lolelo da kupata sente dimala, wawagwila Paulo na Sila na wawabulula mbaka waugulila vinhu haulongozi ha iwakulu. 20 Wawagala haulongozi ha wakulu wa Chilumi na walonga, "Wanhu wano ni Wayahudi na wotenda ndwagi muna dibululu jetu. 21 Wofundiza vihendo vawo viya havilondeka na malagilizo yetu, cheye ni wakaya wa Loma na hachidaha bule kutogola vihendo vino."

22 Lung'husesa lwa wanhu wailumba na kuwalema Paulo na Sila.

Maabaho wakulu wawahambula iviwalo Paulo na Sila, na walagiliza walanhigwe mibalati. 23 Viwakomeleze kuwalanha wawaguma muna ichifungo, mkalizi wa chifungo kalagiliza wakalizigwe ng'hani. 24 Nayo viyapatile malagilizo yayo, kawaguma muna ichifungo cha mgati, kawafunga migulu yawo na chibawo.

25 Ichilo chikulu Paulo na Sila wakala wotosa na kwimba nyila za kumtogoza Mulungu kuno wafungigwe wamwenga wakala wotegeleza. 26 Bahobaho kulawila nyukwa nyukwa kulu da isi, mbaka mhandu za ichifungo zitingisigwa na zinyivi zivuguka na minyololo yawo ihagaya. 27 Mkalizi wa ichifungo viyalamke na kuwona zinyivi za ichifungo zivuguligwa, kagesa kuwa wafungwa wose wakala wakimbila. Ivo kasomola zele jake kalonda kuikoma mwenyewo. 28 Mbali Paulo kalonga kwa dizi kulu, "Sekeuikome mwenyewo! Wose chabahano!"

29 Mkalizi wa ichifungo kapula yagaliligwe chitasa, kakimbilila kuna ichiheleto, katumbala mavindi haulongozi ha Paulo na Sila kuno kogudemeka.

30 Maabaho kawalava kunze kawauza, "Wenevale, nolondeka nitende choni muladi nilopoligwe!" 31 Wamwidika, "Muhuwile Mndewa Yesu, na kwizakomboka weye hamwe na kaye yako." 32 Maabaho wampetela mbuli ya Mndewa, yeye hamwe na wanhu wamwenga wose muna ikaye yake. 33 Ichilo chiya imkalizi wa chifungo kawasola Paulo na Sila na kawasunha vilonda vawo, na bahobaho yeye na wanhu wa kaye yake wabatizigwa. 34 Maabaho kawasola Paulo na Sila kawagala kuna ikaye yake na kaweng'ha ndiya waje. Yeye na wanhu wa kaye yake wadeng'helela kwaviya lelo womuhuwila Mulungu.

35 Imitondo yake wakulu wa Loma wawatuma wakulu wa wawalalizi kwa wakalizi wa chifungo na kawalagela, "Walekeni wanhu waja wahite."

36 Ija imkalizi wa chifungo kamulongela Paulo, "Wakulu wa Loma walagiliza weye na Sila mulekeliligwe. Lelo modaha kusegela, hiteni kwa tindiwalo."

37 Mbali Paulo kamulongela mkulu wa wakalizi, "Wachilanha mibalati haulongozi ha wanhu wose bila ya kuchitagusa, ingawa cheye ni Waloma. Maabaho wachika muna ichifungo. Lelo wolonda wachilave chinyele nyele. Aka! Leka weze wachilave wenyewo."

38 Wakulu wa wakalizi wawalagela wakulu wa Loma, na viwahulike kuwa Paulo na Sila wakala wanhu wa Loma, wadumba ng'hani. 39 Ivo weza na kuwalamba, maabaho wawalava kunze ya ichifungo na kawalamba

wasegela muna dibululu diya. ⁴⁰ Paulo na Sila viwalawile muna ichifungo na kuhita kuna ikaye ya Lidiya. Uko waiting'hana na wahuwila, wawalongela mbuli za kuwaguma moyo, maabaho wasegela.

17

Uko Sesalonike

¹ Paulo na Sila wafosela Amfipoli na Apoloniya wahita mbaka Sesalonike, uko kukala na kaye ya kutosela ya Wayahudi. ² Fana chihendo chake, Paulo kahita kuna ikaye ija ya kumpulila Mulungu. Kalonga na wanhu kwa siku za Mhumulo matatu, kwa kusang'hanila Maandiko Yelile, ³ kawalongela na kawafambulila Yamaandiko Yelile na kawalongela kuwa Chilisito Mulopozi kolondeka yagazigwe na kuzilibuka. Paulo kalonga, "Yesu ino yoniwapetela mbuli zake, niyo Chilisito Mulopozi." ⁴ Wayahudi wamwenga wahuwila na wailumba na Paulo na Sila, na bumbila kulu da Wagiliki wowamdumbile Mulungu na wanaake wamwenga walangulizi iviya wahuwila.

⁵ Mbali Wayahudi wawawonela migongo, wasola wanhu welibule usang'hano, watenda chibumbila na wandusa ndwagi muna dibululu jose waizila kaye ya Yasoni wohuwila kuwapata umo na Paulo na Sila muladi wawagale haiwanhu. ⁶ Mbali viwawapuwile, wawagwila Yasoni na wahuwila wamwenga na wawagala haulongozi ha walangulizi wa dibululu na walandula madizi, "Paulo na Sila wagala magayo chila hanhu! Sambi weza muna dibululu jetu. ⁷ Na Yasoni kawahokela ukaye yake. Wose walema kutenda chiyalagilize mfalume wa Loma na walonga hambwe kuna mfalume inwenga, zina jake Yesu."

⁸ Wakulu wa isi na wanhu wamwenga viwahulike ivo wehilwa ng'hani. ⁹ Wakulu wawo wawatoza faini Yasoni na wayage, maabaho wawaleka wasegela.

Uko Beleya

¹⁰ Ichilo vichingile wahuwila wawatuma Paulo na Sila uko Beleya. Viwafikile uko, wahita mwiikaye ya kutosela ya Wayahudi. ¹¹ Wanhu wa Beleya wakala wotegeleza goya kuwafosa wanhu wa Sesalonike. Wauhokela usenga uja wa Mulungu kwa deng'ho, na chila siku wakala woyapekula Yamaandiko Yelile muladi wawone fana Paulo kolonga kweli. ¹² Wayahudi wengi wahuwila na wanaake wengi wa Chiyunani weli na udahi na walume wengi wa Chiyunani iviya wahuwila.

¹³ Mbali Wayahudi wa Sesalonike viwahulike Paulo kopeta Mbali ya Mulungu uko Beleya iviya, wahita uko na wandusa kuwakong'hela wanhu na ndwagi. ¹⁴ Bahobaho wahuwila wamgala Paulo mhwani. Mbali Sila na Timoseyo wasigala uko Beleya. ¹⁵ Wanhu wowamsolile Paulo, wahita nayo mbaka Asene. Maabaho wabwela mbaka Beleya wakala na malagilizo kulawa kwa Paulo kuwa Sila na Timoseyo sekewakalame kumsondelela Paulo.

Uko Asene

¹⁶ Paulo viyakalile yowagoza Sila na Timoseyo uko Asene, kehilwa ng'hani muna umoyo wake viyawonile bululu diya dimema nyang'hiti za milungu. ¹⁷ Ivo kakala mwiikaye ya kutosela kakala yolonga na Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi wowomtosela Mulungu, na chila siku kakala kowasimulila wanhu wakalile muumwingi. ¹⁸ Wamwenga wowainzile mafundizo ya Epikulo na Sitoiki waibishila nayo.

Wamwenga walonga, “Kolonda kulonga choni ino mbozi?” Wamwenga wedika, “Yowoneka fana kopeta mbuli ya milungu imwenga.” Walonga ivo kwaviya Paulo kakala kopeta mbuli ya Yesu na mbuli ya uzilibuko, ¹⁹ Ivo wamsola Paulo, wamgala haulongozi ha ichitala cha bululu da Aleopoko na walonga, “Cholonda kuvimanya mafundizo yako ya sambu yolonga choni. ²⁰ Mbuli zimwenga zochihulike kolonga ni za unzonza kumwetu, na cholonda kuvimanya fambulo da mbuli zino.” ²¹ Wanhu wose wa Asene na wageni wowokala umo wasang'hanila lusita lwawo lwose kulonga na huhulika chinhu cha sambu.

²² Paulo kema haulongozi ha ichitala cha bululu na kalonga, “Nowona kuwa chila munhu wa Asene komzahila Mulungu. ²³ Kwaviya vinikalile nofosa na kulola goya hanhu homutosela, niwona chilingo chandikigwa, 'Kwa Mulungu hamanyika.' Lelo niye nowapetela mbuli za iyo imumtosela bila kummanya.

²⁴ “Mulungu yalumbile isi na ulanga na vinhu vose vili muno ni Mndewa wa ulanga na isi, hakala muna zikaye za imwe wa milungu zozizengigwe na wanhu. ²⁵ Iviya hasang'hanilwa kwa makono ya wanhu, fana viya kolonda chochose, kwaviya yeye mwenyewo koweng'ha wanhu wose ugima na muhe na vinhu vose. ²⁶ Kulawa kwa munhu imwe, kalumba wanhu wa chila isi na kawatenda wakale muna isi yose. Kalamula kulawa umwaka, zuwaki na kulihni kuwawalile wanhu wawo. ²⁷ Katenda vino muladi wanhu wamzahile na wamsondelele hata kwa kumdalisa yapete kudalisigwa. Mulungu heli kutali na cheye bule. ²⁸ Fana munhu imwe viyalongile, 'Mgati yake yeye chokala na chogenda na kuwa na ugima wetu.' Fana imwe wenu imtungwa wila viyalongile, 'Cheye wose ni welesi wake.'

²⁹ Ivo kwaviya cheye chawana wa Mulungu, hachilondeka kulonga kuwa Mulungu kalinga fana zahabu hebu hela hebu dibwe, vinhu vitendigwa goya kwa ubala wa wanhu. ³⁰ Mulungu katenda fana viya halola lusita luja wanhu viwakalile hawammanyile, mbali sambu kowalongela wanhu wose chila hanhu waleke uhasanyi wawo. ³¹ Kwaviya Mulungu keka siku yonda yawataguse wanhu wa isi yose viilondeka kwa munhu ija iyamsagule. Mulungu kalagusa yano yose kwa kumzilibula iyo!” ³² Viwahulike Paulo kolonga mbuli ya kuzilibuka, wamwenga wamzaha, mbali wamwenga walonga, “Cholonda chihulike kaidi mbuli ino.” ³³ Ivo Paulo kasegela kuna umting'hano. ³⁴ Wanhu wamwenga wamsondelele na wahuwila, imwe wawo kakala Dionisiyo, munhu wa chitala. Uko iviya kukala na mwanamke yatangigwe Damalisi na wanhu wamwenga.

18

Uko Kolimso

¹ Maabaho Paulo kasegela Asene kahita Kolimso. ² Uko Kolimso kamting'hana Muyahudi imwe yotangigwa Akila, yoyelekigwe na Ponto, yoyezile na muke wake Pilisika kulawa Italiya siku ziya, kwaviya mtawala Chilaudio kawalagiliza Wayahudi wose walawe Loma. Ivo Paulo kahita kuwalola, ³ na kakala na kusang'hana nawo, kwaviya yeye kakala kosona mahema fana wawo. ⁴ Chila Isiku ya Mhumula wakala kolonga na wanhu muna ikaye ya kutosela, kageza kuwakwenhula Wayahudi na Wagiliki.

⁵ Sila na Timoseyo viwafikile kulawa Makedoniya, Paulo kasang'hanila lusita lwake lwose kuwapetela Wayahudi kuwa Yesu iyo Chilisiko Mulozi. ⁶ Viwaibishile nayo na kumuliga, kalagusa kuwa hatogole kwa

kukung'hunha viwalo vake na kuwalongela, “Mwahaga, manye wenyewo! Niye namwabule, kwandusila sambi nizahita kwa wanhu weli siyo Wayahudi.”⁷ Maabaho Paulo kasegela, kahita kukala muna ikaye ya munhu yeli siyo Muyahudi, zina jake Tito Yusito, munhu yomtambikila Mulungu, kaye yake ikala habehi na kaye ya kutosela.⁸ Chilisipo, yakalile mkulu wa kaye ya kutosela ya Mulungu, kamuhuwila Mndewa, hamwe na kaye yake yose. Wanhu wamwenga wengi uko Kolinso wahulika usenga, wahuwila na wabatizigwa.

⁹ Chilo chimwe Mndewa kamulongela Paulo muna yamalaguso, “Sekeudumbe, gendelela kupeta na wala sekeunyamale,¹⁰ kwaviya niye nahamwe na weye. Habule munhu yodaha kukulumiza na kukubananga, kwaviya niye nina wanhu wengi muna dibululu dino.”¹¹ Paulo kakala uko lusita lwa mwaka umwe na miezi sita, kowafundiza wanhu mbuli ya Mulungu.

¹² Galiyo viyakalile mkulu wa Akaya, Wayahudi waiting'hana hamwe, wangwila Paulo na wangala kuna ichtala.¹³ Walonga, “Munhu ino kowatenda wanhu wantosele Mulungu bila kusondelela Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa!”

¹⁴ Paulo vialondile kulonga, Galiyo kawalongela Wayahudi, “One iwile mbuli ya ubamanyi hebu ya wihi, nihadahile kumtegelezani.¹⁵ Mbali kwaviya mbuli zino na mazina ya malagilizo ni venu mweye, lamuleni mweye wenyewo. Niye sizakuwa mulamuzi wa mbuli zino!”¹⁶ Maabaho kawalava kunze ya ichtala.¹⁷ Wawo wose wangwila Sositene, mkulu wa kaye ya kutosela ya Mulungu, na wantowa haulongozi ha ichtala. Mbali Galiyo hagesile mbuli iyo hata chidogo.

Paulo kobwela Antiyokiya

¹⁸ Paulo kakala yang'hali na waja wanhu wahuwile uko Kolimso kwa siku nyingi, kahita na Pilisika na Akila mbaka Siliya. Yang'hali hanasegela Kemkeliya, kawegula mvili zake kwa chimu cha chilagano chiyekile.¹⁹ Wafika Efeso, uko Paulo kawaleka Pilisika na Akila. Kengila mwiikaye ya kutosela na kalonga na Wayahudi.²⁰ Baho wamulamba yakale lusita lutali, mbali yeye hatogole bule.²¹ Mbali viyakalile kosegela, kawalongela, “One Mulungu yahalonda nizakwiza kumwenu kaidi.” Maabaho kakwela muna ingalawa kasegela Efeso.²² Viyafikile Kaisaliya, kahita Yelusalemu na kuwalamusa wahuwila, maabaho kahita Antiyokiya.

²³ Kakala uko lusita ludodo, maabaho kagendelela na umwanza kwa kufosela mgati mwa isi ya Galatiya na Filigiya kuno kowaguma moyo wanhu waja wowamsondelele Yesu.

Apolo uko Efeso na Kolimso

²⁴ Chipindi icho Muyahudi imwe yotangigwa Apolo, mwelekwa wa Waisikandaliya, kafika Efeso. Iyo kakala munhu yeli na udahi na yamanyile vinogile Yamaandiko Yelile.²⁵ Munhu iyo kakala kafundizigwa nzila ya Mndewa na kwaviya muhe wake ukala wodinhila, kandusa kulonga na kufundiza kwa unovu mbuli za Yesu, mbali kammanya Yohana na viya viyakalile kowabatiza wanhu.²⁶ Kandusa kulonga bila kudumba mwiikaye ya kutosela. Pilisika na Akila viwamuhulike, wamsola ukaye yawo na wamfambulila vinogile Nzila ya Mulungu.

²⁷ Apolo vialondile kuhita Akaya, wahuwila wa Efeso wantaza kwa kuwandikila usenga wahuwila wa Akaya wamuhokele. Nayo viyafikile uko kawataza ng'hani waja wowakalile wahuwila kwa unovu wa Mulungu.

²⁸ Kwaviya kawahuma ng'hani Wayahudi haulongozi ha wanhu wose, kalagusa kulawa muna Yamaandiko Yelile kuwa Yesu ni Chilisito Mulopozi.

19

Paulo uko Efeso

¹ Apolo viyakalile Kolimso, Paulo kafosa zisi zili muna ivilima na kafika Efeso. Uko kawafika wanhu wamwenga wowamsondelele Yesu, ² kawauza, "Vino vimuwile wahuwila mumuhokela Muhe Yelile?"

Wamwidika, "Aka, hata kuhulika kuwa kuna Muhe Yelile hachinahulika bule."

³ Paulo kawauza, "Lelo mubatizigwa ubatizo ulihi?"

Wamwidika, "Ubatizo uyabatize Yohana."

⁴ Paulo kalonga, "Ubatizo uyabatize Yohana ukala kwa ichimu cha wanhu waja wasamhile uhasanyi wawo, na kawalongela wanhu wa Isilaeli wamuhuwile munhu ija yokwiza kuchisogo chake, niyyo Yesu."

⁵ Viwahulike ivo, wabatizigwa kwa zina da Mndewa Yesu. ⁶ Paulo viyawekile makono yake, Muhe Yelile kawahumulukila, wandusa kulonga ulonzi umwenga na kulotela. ⁷ Wakala walume longo na waidi.

⁸ Paulo kengila mwiikaye ya kutosela na kulonga na wanhu bila kudumba kwa lusita lwa miyezi mitatu, kageza kuwakwesa weze muna Ufalume wa Mulungu. ⁹ Mbali wamwenga wakala na mizoyo midala ivo hawatogole bule, na wailonga vihile mbuli ya Mndewa. Ivo Paulo kawaleka na kawasola wowahuwile na kulonga nawo chila siku muna ikaye ya kufundizila ya munhu imwe yatangigwe Tilano. ¹⁰ Mbuli zino zigendelela kwa lusita lwa miyaka midi, muladi wanhu wose wokala muna ikaye ya isi ya Asiya, Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi, wahulike mbuli ya Mndewa.

Wana wa Sikewa

¹¹ Mulungu katenda mauzauza makulu kufosela Paulo. ¹² Hata vitambala na viwalo vovilawile mulukuli va sang'hano voyayawale kavigala kwa watamu, na watamu wawo wahonyigwa mitamu yawo na vinyamkela viwalawa. ¹³ Wayahudi wamwenga waja wakalile wolava vinyamkela wahita uko na uko wogeza kusang'hanila zina da Yesu. Wawalongela waja wakumbigwe na vinyamkela, "Nowalongela kwa zina da Yesu, ija yopetigwa na Paulo." ¹⁴ Kukala na ndugu saba wa tata imwe, Muyahudi yatangigwe Sikewa mkulu wa nhambiko, watenda ivo.

¹⁵ Mbali chinyamkela kawalongela, "Yesu nimmanya na Paulo nimmanya, mbali mweye wawo welihi?" ¹⁶ Maabaho munhu ija yakalile na chinyamkela kawazumhila wose kawadaha kawahuma ludabwa na wawo wana wa Sikewa wakimbila kunze mwa kaye ija wakala mwazi na wakala na vilonda.

¹⁷ Wayahudi wose na wanhu weli siyo Wayahudi wakalile Efeso wahulika mbuli ino, wose wadumba ng'hani, na zina da Mndewa Yesu ding'higwa nhogolwa ng'hulu. ¹⁸ Wanhu wengi wowahuwile weza, wasamha sang'hano zawo zihile haulongozi ha wanhu. ¹⁹ Wanhu wamwenga wakalile wotenda uhawi wavigala vitabu wawo na wawilunguza haulongozi ha wanhu. Viwapetile bei ya vitabu ivo, wawona yodaha kufika hela magana magana matano. ²⁰ Ivo mbuli ya Mndewa yenela na kuwa na ludabwa lukulu.

Tibwilitibwili uko Efeso

²¹ Vinhu vino vivikomelezeke, Paulo kalamula yahite Yelusalemu kafosela Makedoniya na Akaya, kalonga, "Nihafika uko, iviya nolondigwa nihite

Loma.”²² Ivo kawatuma waidi wa watumigwa wake, Timoseyo na Elasito wahite Makedoniya, yeye mwenyewo kakala kuna mkowa wa Asiya.

²³ Siku izo uko Efeso kulawilila tibwilitibwili kulu kwa ichimu cha Nzila ya Mndewa. ²⁴ Kukala na munhu imwe zina jake Demetiliyo, iyo kakala mfuwa hela yoyakalile kotenda vikaye vya hela vya nyang'hiti vya Alitemi. Sang'hano iyo iwatenda Demetiliyo na wayage kuwagalila wahunzi faida nyingi. ²⁵ Demetiliyo kawatanga wose hamwe na wanhu wamwenga wakalile na sang'hano ilingile fana ivo na kawalongela, “Walume, movi-manyi kuwa chopata hela nyingi muna isang'hano ino. ²⁶ Lelo modaha kuwona na kuhulika mweye wenyewo yaja yoyotenda Paulo. Kawakong'hela na kuwahindula wanhu watogole kuwa milungu itendigwa na wanhu siyo milungu hata chidogo, siyo Efeso muhala mbali mikowa yose ya Asiya. ²⁷ Ivo kuna ng'hondo kuwa sang'hano yetu izakuwa na zina dihile. Siyo ivo muhala, mbali mbuli iyo yodaha kuitenda mwiikaye ya Alitemi imwe wa milungu kuwa siyo chinhu cha mana na ukulu wake wizabanangika. Alitemi iyo imwe wa milungu kotoseligwa muna umkowa wa Asiya na muna zisi zose.”

²⁸ Viwahulike mbuli izo wasomigwa mizoyo yawo na wandusa kulan-dula madizi, “Mkulu ni Alitemi wa Efeso!” ²⁹ Bululu jose dimema tibwilitibwili. Wanhu wawagwila Gayo na Alisitaliko, wakaya wa Makedoniya wowakalile muna umwanza hamwe na Paulo, wakimbila nawo mbaka hanhu ha miting'hano. ³⁰ Paulo kalonda yahite haulongozi ha lung'husesa, mbali wahuwila wamulemesa. ³¹ Wakulu wamwenga wa isi ya Asiya, wakalile mbwiya zake Paulo, wamtumila usenga wamulamba sekeyahite hanhu ha miting'hano. ³² Lung'husesa lukala lwehuka, wanhu wamwenga wakala wolonga chinhu chino na wamwenga wolonga chinhu chiya, kwaviya wanhu wamwenga hawavimanyile waiting'hanila choni. ³³ Wayahudi wamwenga wamgala Alekizanda haulongozi ha wanhu, na wanhu wamwenga walandula madizi yawo. Nayo kawafunyiza wanhu wanyamale, muladi yaiyombele haulongozi ha wanhu. ³⁴ Mbali viwamanyile kuwa yeye kakala Muyahudi, wose walandula madizi yawo hamwe kwa masaa maidi, “Alitemi wa Efeso ni Mkulu!”

³⁵ Kalani wa bululu viyadahile kuwanyamaliza iwanhu, “Mweye wanhu wa Efeso,” vino mweye hamuvimanyile kuwa bululu da Efeso ni mkalizi wa kaye ya Alitemi imwe wa milungu na chinyago chake chilagala kulawa kuulanga. ³⁶ Habule munhu yodaha kubela vinhu vino. Ivo molondeka munyamale na muleke kutenda chinhu chochose himahima. ³⁷ Muwagala walume wano hano ingawa hawabawile vinhu va kaye ya mulungu hebu kamuliga mulungu wetu wa chike. ³⁸ One Demetiliyo na wasang'hani wayage wana mbuli na munhu wowose, vitala na wasemi wabaho. Wodaha kugala ulonzi yawo uko. ³⁹ Mbali one muhalonda mbuli yoyose muna zimbuli zingine, yezasang'hanigwa muna bumbila haswa. ⁴⁰ Kwaviya vino vitendeka diyelo kuna ng'hondo ya kuwa wezachilongela chigala ndwagi, chabule chimu chochose cha ndwagi ino na hachidaha kulonga mbuli yoyose yili na fambulu kwa kutenda vino. ⁴¹ Viyakomeleze kulonga vino, kadilongela bumbila dihite.

20

Paulo kohita Makedoniya na Ugiliki

¹ Hengelehengele diya da Efeso vidimalile, Paulo kawatanga hamwe wanhu waja wowamsondelele kawagangamiza imizoyo na kawalaga.

Hamala baho kawaleka na kahita Makedoniya. ² Kahita kufosela zisi ziya na kawagamiza wanhu mizoyo kwa mbuli nyingi. Maabaho kafika Akaya, ³ uko kakala miyezi mitatu. Kakala yoisasala kuhita Siliya mbali katola kuwa wauko Wayahudi wolonda kumtendela yehile, ivo kalamula kubwela kufosela Makedoniya. ⁴ Sopatilo mwana wa Pilo kulawa Beleya, wahita nayo, ivo Alisitaliko na Sekundo kulawa Sesalonike, maabaho Gayo kulawa Delibe, Tukiko na Tilofimo na Timoseyo kulawa muna umkowa wa Asiya. ⁵ Wanhu wawo wachilongolela na kuchigozela kuja Tulowa, ⁶ Vichikomeleze Dugila da Magate hayanagumigwa Lusu, chikwela ngalawa kulawa Filipi, na siku nhatu hamwande chifika Tulowa. Uko chikala siku saba.

Mwanza wa uhelelo wa Paulo kuja Tulowa

⁷ Siku ya mwanduso ya juma, chiiting'hana muladi chije ndiya hamwe. Paulo kalonga na wanhu mbaka chilo chikulu, kwaviya kasegela siku isondelele. ⁸ Vitasa vingi vikala vokwaka muna ichiheleto cha uchanyha kochikalile chiiting'hana. ⁹ Mbwanga imwe yatangigwe Eutiko kakala yakalile muna dizonzo, Paulo viyakalile kolonga, Eutiko kakukila na kagona, mbaka kuuhelelo kazidilwa na nhongo na kagwa kulawa muna ichiheleto cha tatu cha uchanyha mbaka hasi. Viwahitile kumwinula wamfika kadan-ganika. ¹⁰ Mbali Paulo kahulumuka hasi, kamgwila na kamtumbalila mavindi. Kalonga, "Sekemudumbe, yang'hali mgima!" ¹¹ Maabaho kakwela kaidi kuna dilingo, kamogola gate kaja. Viyakomeleze kulonga nawo kwa lusita lutali, mbaka habehi na imitondo, Paulo kasegela. ¹² Wamsola imb-wanga ija ukaye kuno mgima na wadeng'helela ng'hani.

Kulawa Tuloya kuhita Mileto.

¹³ Cheye chikwela muna ingalawa chilongolela kuhita Aso, uko chahamso-lile Paulo. Kachilongela chitende vino, kwaviya yeye kakala kohita uko kwa kufosela isi inyalile. ¹⁴ Viyachifikile uko Aso, chimkweza muna ingalawa na chihita Mitilene. ¹⁵ Kulawa uko chandusa mwanza na siku isondelele chifika Kio. Siku dekaidi chimiza ingalawa Samo na siku isondelele chifika Mileto.

¹⁶ Paulo kakala na kalamula kugendelela na mwanza bila kufosela Efeso, muladi sekeyakalame muna umkowa wa Asiya. Kakala na himahima da kufika Yelusalemu muna isiku ya Pentekosite, one ihadahika.

Paulo kowatanga walala wa Efeso

¹⁷ Kulawa Mileto Paulo katuma usenga uko Efeso wakawatange walala wa bumbila da wahuwila wa Chilisito muladi waiting'hane nayo. ¹⁸ Viwafikile, kawalongela, "Mweye movimanya viya vinikalile na mweye siku zose kwandusila zuwa diya da mwanduso vinifikile Asiya. ¹⁹ Movimanya viya vinimsang'hanile Mndewa kwa unyendanyenda mkulu, masozi na magezo yamhatile kwa ichimu cha wihi wa Wayahudi. ²⁰ Movimanya kuwa silmile hata chidogo kuwapetela hanze na muna zikaye zenu na kuwa-fundiza chochose chondachiwataze. ²¹ Niwalongela wose Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi wasamhe uhasanyi wawo kwa Mulungu na wamuhuwile Mndewa wetu Yesu.

²² "Sivimanyile chondachinilawilile Yelusalemu, mbali nomuhulika Muhe wa Mulungu na nohita uko. ²³ Na lelo nomuhulika Muhe Yelile konilongela kuwa manhesa na vifungo vonigozela chila isi. ²⁴ Mbali siwona ugima wangu kuwa chinhu bule, ila nolonda kukomeleza sang'hano iyaning'hile

Mndewa Yesu niitende, sang'hano ya kupetela Mbuli Inogile ya unovu wa Mulungu.

²⁵ “Nifosa kumwenu kupeta mbuli ya Ufalume wa Mulungu. Na lelo novimanya habule munhu yoyose kumwenu yondayaniwone kaidi. ²⁶ Ivo diyelo nowalongelani kweli, munhu yoyose kumwenu yahaga, manye wenyewo. Niye namwabule! ²⁷ Kwaviya silekile bule kuwalongela lungilo da Mulungu. ²⁸ Muiteganye mweye wenyewo na muwatiganye lung'husesa lwose luja Muhe Yelile yamwikileni muwe wemilizi wake mgati mmwake, mudidime bumbila da wahuwila wa Mulungu woyawatendile wawe wake kwa kufosela damu ya Mwanage. ²⁹ Novimanya niye nihasegela, mbwizi wezakwiza kumwenu na hawezadiwoneka ubazi dibumbila. ³⁰ Lusita lokwiza walume wamwenga kulawa muna dibumbila jenu wenyewo vondawamulongeleni mbuli za uvwizi muladi kuwagiza waja wowamsondelela Yesu na kuwatawawasondelele wawo muhala. ³¹ Ivo kaleni meso na mukumbuke kuwa kwa masozi yangu, nimfundiza chila munhu imisi na ichilo kwa lusita lwa miyaka mitatu.

³² “Sambi nomwikani muna ukalizi wa Mulungu na usenga wa unovu wake, yoyodaha kuwagangamizani na kumwing'hani balaka zoyawekile wanhu wowasafyigwe. ³³ Silondile bule hela hebu viwalo va munhu yoyose. ³⁴ Mweye wenyewo movimanya kuwa nitenda usang'hano kwa makono yangu mwenyewo muladi kupata vinhu vonilonda mwenyewo na wayangu. ³⁵ Muna zimbuli zose niwalagusa kuwa kwa kuzamha sang'hano zino molondeka kuwataza nyondenyonde na kuzikumbuka mbuli za Mndewa Yesu viya viyalongile mweyewo, ‘Vinoga kulava kufosa kuhokela.’ ”

³⁶ Paulo viyakomeleze kulonga ivo, katumbala mavindi hamwe nawo na watosi. ³⁷ Wose walila, wamuhagatila na wamnonela, maabaho wamulaga. ³⁸ Mbuli ino iwalumiza ng'hani kwaviya Paulo kawalongela, “Hamwizaniwona kaidi bule.” Maabaho wahita nayo mbaka kuna ingalawa.

21

Paulo kohita Yelusalemu

¹ Chiwalaga na chisegela. Chikwela ngalawa chihita dimwe kwa dimwe mbaka Kosi, siku isondelele chifika Lode, na kulawa uko chihita Patala. ² Uko chifika ngalawa ikalile yohita Foinike, ivo chikwela na chisegela. ³ Na vichiiwone Chipulo, chileka ubanzi wa kumoso chigendelela na mwanza mbaka Siliya, na chihulumukila Tilo kwaviya uko ngalawa yetu kondai-hulumuse imizigo. ⁴ Uko chiwafika wanhu wowamsondelele Yesu, chikala nawo kwa lusita lwa siku saba. Kwa ludabwa lwa Muhe Yelile, wamulongela Paulo sekeyahite Yelusalemu. ⁵ Mbali chipindi chetu cha kukala nawo vichikomelezeke, chisegela na chigendelelela na mwanza wetu. Wose hamwe na wake zawo na wana, wahita na cheye kunze ya bululu, na baho chitumbala mavindi chitambika. ⁶ Vichikomeleze kuwalaga wanhu wose, chikwela muna ingalawa, nawo wabwela ukaye yawo.

⁷ Chigendelela na mwanza wetu kulawa Tilo kuhita Tolemayi, uko chivalamsa wahuwila wayetu na chikala nawo zuwa dimwe. ⁸ Siku isondelele chihita Kaisaliya na chihita muna ikaye ya Filippo, mpetelaji. Yeye kakala imwe mwa iwaja saba wasaguligwe kuwa watazi kuja Yelusalemu. ⁹ Munhu ino kakala na wali wane hawanasoligwa wowakalile wogong'onda usenga wa Mulungu. ¹⁰ Vichikalile uko siku nyingi mulotezi wa Mulungu yatangigwe Agabu, keza kulawa Yudeya. ¹¹ Viyafikile kausola mkwiji wa Paulo na kaizinga muna yamakono na muna yamagulu na kalonga, “Muhe

Yelile kolonga, Wayahudi kuja Yelusalemu wezamfunga fana vino munhu yeli na mkwiji uno, na kunguma muna yamakono ya wanhu weli siyo Wayahudi.”

¹² Vichihulike yayo, cheye na wanhu wamwenga wakalile baho chimu-lamba Paulo sekeyahite Yelusalemu. ¹³ Mbali Paulo kedika, “Habali molila na kunitenda niwe na lugano? Niisasala siyo kwa kufungigwa muhala, mbali hata kudanganikila Yelusalemu kwa ichimu cha Mndewa Yesu!”

¹⁴ Viyalemile kuchitegeleza, chimuleka na chilonga, “Yoyolonda Mndewa yatendeke.” ¹⁵ Vichikomeleze, chisasala vinhu vetu na chisegela Yelusalemu. ¹⁶ Wanhu wamwenga wowamsondelele Yesu wowalawile Kaisaliya wahita hamwe na cheye wachigala kuna ikaye ya Mnasoni. Mnasoni kakala munhu wa Chipulo, nayo kakala muhuwila kwa siku nyingi.

Paulo komulaula Yakobo

¹⁷ Vichifikile Yelusalemu, wahuwila wachihokela kwa ndeng'helelo. ¹⁸ Siku isondelele Paulo kahita hamwe na cheye kumulola Yakobo na walala wose wa bumbila da wahuwila wa Chilisito wakalile baho. ¹⁹ Paulo kawalamsa na kawalongela dimwe kwa dimwe mbuli zose ziyatendile Mulungu kwa wanhu weli siyo Wayahudi kufosela sang'hano yake. ²⁰ Viwahulike yayo, wose wamtunhiza Mulungu. Maabaho walonga, “Ndugu yetu Paulo, kodaha kuwona viya Wayahudi wengi viwawile wahuwila, na viya wose viwokwamha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.

²¹ “Walongeliga kuwa weye kowafundiza Wayahudi wose wowokala muna isi ya wanhu weli siyo Wayahudi waleke Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, kuwalongela sekewawengize ulungwana wana wawo wala sekewawinze vihendo vetu. ²² Wanhu wano wezahulika kuwa weye kwa hano, lelo chitendeze? ²³ Vino ivo vochilonda weye utende. Hano hana wanhu wane wekile chilagano. ²⁴ Ilumbe nawo, isafye hamwe nawo na uwalihile muladi waweguligwe mvili zawo. Wanhu wose wezavimanya kuwa mbuli zowalongiligwe kukusohela weye zabule fambulo jojose, na kuwa mwenyewo ung'hali kukala kwa kusondelela Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ²⁵ Kwa mbuli ya wanhu waja weli siyo Wayahudi wowahuwile, chiwagalila usenga na chiwalongela mbuli zichisagule, kuwa sekewaje chochose chochitoseligwe nyang'hiti, sekewaje damu na sekewaje nyama ya ng'onyo dibobotoligwe na wayepule na uashelati.”

²⁶ Siku isondelele Paulo kawasola waja iwanhu katenda nhambiko ya kuisafya hamwe nawo maabaho kengila muna Ikaye ya Mulungu kulava usenga kwa mbuli ya uhelelo wa siku za kuisafya na kwa mbuli ya nhosa yonda ilavigwe kwa ichimu cha chila imwe wawo.

Paulo kogwiligwa muna Ikaye ya Mulungu

²⁷ Siku saba viyakalile habehi na kukomelezeka, Wayahudi walawile muna umkowa wa Asiya wamuwona Paulo muna Ikaye ya Mulungu. Wawatenda wanhu wose wamwihile Paulo na wangwila. ²⁸ Walandula madizi yawo na walonga, “Mweye walume wa Isilaeli! Chitazeni! Ino niyo munhu yofundiza wanhu chila hanhu waleke kuwasondelela wanhu wa Isilaeli na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na Kaye ino ya Mulungu. Na sambi kawengiza wanhu weli siyo Wayahudi muna Ikaye ya Mulungu, na kahatenda hanhu hano helile hambule mwiko.” ²⁹ Walonga ivo kwaviya wamuwona Tilofimo kulawa Efeso hamwe na Paulo muna dibululu, na wagesa kuwa Paulo kamwingiza muna Ikaye ya Mulungu.

³⁰ Bululu jose jenela hengelehengele na wanhu weza kulawa banzi zose na wangwila Paulo na wambulula na wamulava kunze ya Kaye ya Mulungu na bahobaho zinyivi za Ikaye ya Mulungu zihindigwa. ³¹ Wakala wogeza kumkoma Paulo, mbali zinhume zimfikila imkulu wa wakalizi wa Chilumi kuwa Yelusalemu yose ikala imema hengelehengele. ³² Bahobaho imkulu wa wakalizi, kawasola wakalizi na imkulu na kudihitila diya dibumbila da wanhu. Viwamuwone imkulu wa wakalizi, wakalizi waleka kumtowa Paulo. ³³ Mkulu wa wakalizi kamuhitila Paulo na kumgwila na kulagiliza yatatalizigwe minyololo midi. Maabaho kausa, “Munhu ino iyo yelihi, na katenda choni?” ³⁴ Wanhu wamwenga muna ulung'husesa luja walonga vino na wamwenga walonga vimwenga, mkulu iyo hadahile bule kuhulika goya kwaviya kukakala na gubu, ivo kalagiliza Paulo yagaligwe kuna imhongono. ³⁵ Paulo viyafikile muna ichidando, wakalizi wamsola kwaviya wanhu wakala wotenda hengelehengele ³⁶ Lung'husesa lumsondelela na wanhu wagendelela kulandula madizi yawo, “Mkome iyo!”

Paulo koigombela mwenyewo

³⁷ Wakalizi viwakalile womgala Paulo muna imhongono, kamuuzwa mkulu wa wakalizi, “Nodaha kulonga mbuli kumwako?”

Imkulu kamuuzwa, “Vino kodaha kulonga Chigiliki?” ³⁸ “Hambwe weye kwa Mmisili ija yanduse kuwatenda wanhu magana malongo mane wagombe siku zino na kuwalongoza kudibwilingu?” ³⁹ Paulo kedika, “Bule! Niye ni Muyahudi mwelekwa wa Taliso, muna isi ya Chilikiya, isi imanyika ng'hani. Nokulamba nileke nilonge na wanhu.” ⁴⁰ Mkulu ija kamulekela yalonge, ivo Paulo kema hachanyha ha ichidando, kawapungila mkono muladi wanhu wanyamale. Viwanyamale, Paulo kalonga nawo kwa Chiyebulaniya.

22

¹ “Ndugu zangu na tati zangu, nitegelezeni, viniigombela mwenyewo haulongozi wenu.” ² Viwahulike kolonga nawo kwa Chiyebulaniya, wanyamala hupi, na Paulo kagendelela kulonga,

³ “Niye ni Muyahudi, mwelekwa wa Taso muna isi ya Chilikiya, mbali nikulila muna dibululu dino da Yelusalemu fana mwanahina wa Gamaliyeli. Nifundizigwa kwamha Malagilizo ya wasaho zetu na nikala noiyoha kumuhulika Mulungu fana mweye wose muli hano diyelo. ⁴ Niwagaza wanhu wowosondelela nzila ino. Niwagwila wose wanaake na walume, na niwasa muna ichifungo. ⁵ Mkulu wa nhambiko digogogo na chitala chose cha walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito wodaha kulava ukalangama kuwa nolonga kweli. Waning'ha usenga nigale kwa Wayahudi wa Damasiki, ivo nihita uko na kuwagala wanhu Yelusalemu muladi wata-gusigwe.

Paulo kolonga mbuli ya ukombola wake (Sang'hano 9:1-19, 26:12-18)

⁶ “Vinikalile muna umwanza habehi kufika na Damasiki, Lusita lwa imisi sinhukila bung'hulo kulu kulawa kuulanga dilawilila dinimwemwesela banzi zose. ⁷ Nigwa hasi na nihulika dizi donilongela, ‘Sauli, Sauli! Habali konigaza?’ ⁸ Niuza, ‘Mndewa, weye kwa yelihi?’ Mndewa kamwidika, ‘Niye niyo Yesu wa Nazaleti, weye younigaza.’ ⁹ Waja wayangu wadiwona bung'hulo diya, mbali hawahulike dizi da munhu yakalile yolonga na niye. ¹⁰ Niuza, ‘Mndewa, nitende choni?’ Na Mndewa kanilongela, ‘Inuka uhite Damasiki, uko kwizalongiligwa chila chinhu Mulungu chiyokulonda

utende.' ¹¹ Nikala chipofu kwa ichimu cha bung'hulo diya, ivo wayangu wanisola kwa makono na wanilongoza Damasiki.

¹² "Kuna dibululu ijo kukala na munhu imwe yotangigwa Ananiya, munhu wa dini yoyokwamba Malagilizo yetu na kowahulika Wayahudi wose wokala uko. ¹³ Kema habehi yangu na kalonga, 'Ndugu yangu Sauli, uwone kaidi!' Bahobaho niwona kaidi. ¹⁴ Maabaho Ananiya kalonga, 'Mulungu wa wasaho zetu kakusagula weye umanye udahi wake, umuwone mtumigwa wake wa yanogile haulongozi ha Mulungu na umuhulike viyolonga kwa dizi jake. ¹⁵ Kwaviya kwizakuwa mkalangama wake kumulongela chila munhu chiya chiuwone na chihulike. ¹⁶ Lelo kogozela choni? Inuka na ubatizigwe na kwizalekeleligwa uhasanyi wako kwa kumtosela yeye.' "

Paulo kotangigwa kuwapetela wanhu weli siyo Wayahudi

¹⁷ "Nibwela Yelusalemu, na vinikalile notambika muna Ikaye ya Mulungu, niwona malaguso, ¹⁸ nimuwona Mndewa kanilongela, 'Sambi segela Yelusalemu himahima kwaviya wanhu wa hano hawezatogola ukalangama wako kusonhela niye.' ¹⁹ Nimwidika, 'Mndewa, wawo wavimanya kuwa niye nihita kuna zikaye za kutosela na kuwagwila na kuwatowa wose wokuhuwila weye. ²⁰ Mkalangama wenu Sitefano viyakomigwe niye nikala uko, nitogola kukomigwa kwake, na nikala nokaliza viwalo va waja wamkomile.'

²¹ "Mndewa kanilongela, 'Hita, kwaviya nizakutuma kutali kwa wanhu weli siyo Wayahudi.' " ²² Wanhu wamtegeleza Paulo mbaka kalonga vino, maabaho wandusa kulandula madizi yawo, "Mkome iyo! Hafaya bule kuwa mgima!" ²³ Wagendelela kulosokalosoka kuno woyatingisa makoti yawo na kwasa timbwisi kuchanya. ²⁴ Mkulu wa wakalizi kawalagiliza wanhu wake wamgale Paulo mgati muna imhongono, maabaho kalagiliza wamuuze kwa kumtowa mibalati, muladi yavimanye habali wanhu womulandulila madizi. ²⁵ Mbali viwakalile womfunga muladi wamulanhe mibalati, Paulo kamulongela mkulu imwe wa wakalizi yoyemile habehi, "Vino vinoga kumwenu kumulanha mibalati mkaya wa Loma yang'hali hanatagusigwa?"

²⁶ Imkulu viyahulike vino, kahita kwa mkulu wa wakalizi na kamuuza, "Kotenda choni? Munhu ija ni mkaya wa Loma!" ²⁷ Ivo mkulu wa wakalizi kamuhitila Paulo na kumulongela, "Nilongele, vino weye kwa mkaya wa Loma?"

Paulo kamwandika, "Ona." ²⁸ Mkulu wa wakalizi kalonga, "Niye niwa mkaya kwa kuliha hela nyingi."

Paulo kamwidika, "Niye mkaya wa Loma kwa kwelekwa."

²⁹ Mbali waja wowakalile wamala kumsepa Paulo, lusita ulo wakimbila. Mbaka ija mkulu wa wakalizi kadumba, viyavimanyile kuwa Paulo ni mkaya wa Loma na kawa kamala kumfunga minyololo.

Paulo haulongozi wa ichitala

³⁰ Siku isondelele mkulu wa wakalizi kalonda yavimanye masitaka haswa ya Wayahudi yowamwendile Paulo, ivo kamfungula Paulo iminyololo na kalonga wakulu wose wa nhambiko watende lundo. Maabaho kamgala Paulo kuna ichitala na kamwimiza haulongozi wawo.

23

¹ Paulo kawabunhulila yameso wanhu wa ichitala na kalonga, "Ndugu zangu Waisilaeli! Nimsang'hanila Mulungu kwa moyo unogile mbaka diyelo." ² Mkulu wa nhambiko digogogo Ananiya kawalagiliza waja

wakalile wema habehi na Paulo wamtowe muna umulomo wake. ³Maabaho Paulo kamulongela, “Mulungu kezakutowa, weye mdelenya! Kukala baho unitaguse niye kwa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, kuno weye mwenyewo koyabena Malagilizo yayo kwa kulagiliza nitowigwe!”

⁴Wanhu wakalile wema habehi na Paulo walonga, “Weye komuliga Mkulu wa nhambiko wa Mulungu!” ⁵Paulo kedika, “Ndugu zangu, sivimanyile bule kuwa yeye ni mkulu wa nhambiko dogogogo, kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, ‘Uleke kulonga vihile kwa imtawala wa wanhu wako.’” ⁶Maabaho Paulo viyavimanyile wanhu wakalile baho wengi wakala Masadukayo na wamwenga Mafalisayo, kalonga, “Ndugu zangu, niye ni Mfalisayo na mwana wa mafalisayo. Niye notagusigwa kwaviya nololela kuwa wanhu wadanganike wezazilibuka!” ⁷Viyalongile vino, Masadukayo na Mafalisayo wandusa kwiihasanya, na bumbila diigola. ⁸Masadukayo wolonga kuwa wanhu wadanganike hawezazilibuka bule na kuwa habule wasenga wa kuulanga wala viumbe vimwenga va kuulanga, mbali Mafalisayo wotogola yayo yose matatu. ⁹Nyangi zongezeka na wafundiza Malagilizo wamwenga wa chibumbila cha Mafalisayo wema na kulava mifundo yawo kwa lud-abwa, “Hachiwona chinhu chochose chihile mwa munhu ino! Yodahika msenga wa kuulanga wa Mndewa hebu chiumbe cha kuulanga chilonga nayo.”

¹⁰Hengelehengele dikala kulu ng'hani, na ija imkulu wa wakalizi kad-umba kuwa wanhu wamtowile Paulo vihande vihande. Ivo kalagiliza wakalizi wahulumuke na wamsole kwa nguvu kulawa muna yamakono yawo, maabaho wangala muna imhongono. ¹¹Chilo chisondelele Mndewa kema habehi na Paulo na kulonga “Sekeudumbe! Fana viuwalongole wanhu mbuli zangu hano Yelusalemu, iviya kolondeka uwalongele wanhu uko Loma.”

Wayahudi wozahila nzila ya kumkoma Paulo

¹²Viuchile Wayahudi waiting'hana hamwe waidumwe na walagana sekewaje wala sekewang'we chinhu chochose mbaka vondawamkome Paulo. ¹³Wanhu watendile ivo wakala wengi kufosa malongo mane. ¹⁴Maabaho wahita kwa wakulu wa nhambiko na walala, walonga, “Chilaha kuwa hachizakuja wala hachizakung'wa chinhu chochose mbaka vondachimkome Paulo. ¹⁵Lelo mweye wanhu wa chitala mumulambe mkulu wa wakalizi yamgale Paulo kumwenu, mutende fana molonda kuvimanya vinogile mbuli zake. Cheye chitanda kumkoma hata yang'hali hanafika hano.”

¹⁶Mbali mwihwa wa Paulo kahulika mpango uwo, Ivo kahita muna imhongono na kamulongela Paulo. ¹⁷Maabaho Paulo kamtanga imwe wa wakulu wa wakalizi na kamulongela, “Mgale mbwanga ino kwa mkulu wa wakalizi, kana chinhu cha kumulongela.” ¹⁸Mkulu wa wakalizi kam-sola mbwanga ija, kangala kwa imkulu, kamulongela, “Paulo kanitanga na kanilamba ningale mbwanga ino kumwako, kwaviya kana chinhu cha kukulongela.”

¹⁹Mkulu wa wakalizi kamwamha mkono mbwanga ija, kamkwen-husa hamgwazo na hatali na kamuuzi, “Kolonda kunilongela choni?” ²⁰Kamulongela, “Walangulizi wa Wayahudi waitogolela wakupule igole un-gale Paulo kuna ichitala, wotenda fana wolonda wamanye vinogile mbuli zake. ²¹Mbali weye sekeutogole, kwaviya hana wanhu kufosa malongo mane waisasala kumzumhila wailaha hawezakuja chinhu chochose wala

hawezakung'wa chinhu chochose mbaka vondawamkome Paulo. Sambi wakala goya wogozela ulamuzi wako.”

²² Mkulu wa wakalizi kamulongela mbwanga iyo, “Sekeumulongele munhu yoyose kuwa kunilongela mbuli ino.” Maabaho kamuleka yasegele.

Paulo kogaligwa Kaisaliya

²³ Maabaho mkulu wa wakalizi kawatanga wakalizi waidi, kawalongela, “Wasasaleni wakalizi magana maida na wowokwela falasi malongo saba na wakalizi weli na migoha magana maida, na muisasale kuhita Kaisaliya ing'hali kufika saa tatu ichilo. ²⁴ Sasaleni falasi kwa ichimu cha Paulo na mungale vinogile kwa Felisi, mkulu wa mkowa.” ²⁵ Maabaho imkulu wa wakalizi kandika usenga fana vino.

²⁶ “Kwa mwenevale Felisi mkulu wa mkowa, niye Chilaudiyo Lisiya, nokulamsa. ²⁷ Wayahudi wamgwila munhu ino na walonda kumkoma. Nivimanya kuwa kakala mkaya wa Loma, ivo nihita na wakalizi wangu na nimkombola. ²⁸ Nilonda kuvimanya chimu chiwamtagusile, ivo nihulumuka muna ichitala chawo. ²⁹ Nivimanya kuwa masitaka yenyewo yosonhela ubishi kwa mbuli ya hanhu hamwenga ha malagilizo yawo, ivo siwonile kuwa katenda chochose chihile chochimulonda yakomigwe hebu yafungigwe muna ichifungo. ³⁰ Viinilongiligwe kuwa Wayahudi wotenda npango wa kumkoma, nilamula kungala kumwako. Iviya niwalagiliza wowamtaguse walonge masitaka haulongozi hako.” ³¹ Ivo wakalizi wamsola Paulo fana viwalagilizigwe. Ichilo chiya chiya wangala Paulo mbaka Antipatili.

³² Siku isondelele wakalizi wa migulu wabwela muna imhongono, wawaleka waja wakalizi wakwela falasi, wagendelelela na umwanza hamwe na Paulo. ³³ Wamsola mbaka Kaisaliya na wamgolela usenga imkulu iyo wa mkowa na wamwika Paulo haukalizi wake. ³⁴ Mkulu iyo kasoma usenga na kamuuzwa Paulo, kolawa isi ilihi? Viyavimanyile kuwa kalawa mkowa wa Chilikiya, ³⁵ kalonga, “Nizakutegeleza vondaweze waja wowakusitaki.” Maabaho kalagiliza Paulo yakalizigwe muna ikaye ya ufalume ya Helode.

24

Paulo kuna ichitala cha Felisi

¹ Siku tano hamwande, Mkulu wa Nhambiko ya Mulungu, Ananiya kahita Kaisaliya hamwe na walala wamwenga na munhu imwe yamanyile Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. Munhu iyo katangigwa Telitulo. Wema haulongozi wa Felisi, wamulongela mbuli za Paulo. ² Paulo katangigwa mgati, Telitulo kandusa kulonga hana ichitala ha Felisi.

“Mwenevale, chideng'helela tindiwalo ng'hani muna ulangulizi wako, na vinhu vingi vovilondigwa vitendigwa kwa ichimu cha isi yetu. ³ Ivo choyahokela yano chila hanhu na kwa lusita lose, na kukutogola kwa ukulu. ⁴ Silonda bule kwagiza ng'hani lusita lwako, kwa ivo nokulamba uwe nyendanyenda na uchitegeleze chidogo. ⁵ Chimuwona munhu ino msovu na chandusilo cha hengelehengele mgati mwa Wayahudi wose muna isi yose, maabaho ni mulangulizi wa bumbila ditangigwa Wanazalayo. ⁶ Kaidi kageza kuitenda Kaye ya Mulungu yambule mwiko, chingwila na chimtagusa kuilinga na malagilizo yetu. ⁷ Mbali Lisiya, mkulu wa walangulizi keza na kamsola kwa nguvu muna yamakono yetu. ⁸ One wahamuuzwa munhu ino, weye mwenyewo kodaha kuifunza kulawa kumwake vinhu

viya vovitendile chintaguse.”⁹ Wayahudi wayatogola masitaka yayo na walonga kuwa yayo yose yakala kweli.

Paulo koigombela haulongozi ha Felisi

¹⁰ Mkulu wa mkowa kamfunyiza Paulo yalonge, na Paulo kalonga, “Novimanya kuwa kukala msemi wa isi ino kwa miyaka mingi, nodeng’helela kuigombela mwenyewo haulongozi wako.”¹¹ Kodaha kuvimanya weye mwenyewo, kuwa hazifosile siku longo na mbili kulawa vinihitile Yelusalemu kutosa.¹² Wayahudi hawanivikile noiuzagiza na wanhu wowose, hawanivikile nowasongeza wanhu muna Ikaye ya Mulungu hebu muna zikaye za kutosela hebu hanhu hamwenga hohose muna dibululu jawo.¹³ Wala hawadaha bule kulagusa chochose cha malongelezo yawo.¹⁴ Chinhu chinitogola haulongozi wako ni chino, niye nomtosela Mulungu wa wasaho zetu kwa nzila ziwalongile kuwa za uvwizi. Iviya notogola mbuli zose zozandikigwe muna ivitabu va Malagilizo ya Mulungu yoyamwing’hile Musa na vitabu va walotezi wa Mulungu.¹⁵ Niye nomulolela Mulungu fana wawo viwomulolela, kuwa wanhu wose wadanganike wezazilibuka, wehile na wanogile.¹⁶ Ivo siku zose noiyo ha kutenda yanogile haulongozi ha Mulungu na wanhu.

¹⁷ “Nisegela Yelusalemu miyaka mingi, lelo nibwela muladi niwataze ndugu zangu na kulava sadaka.”¹⁸ Lusita vinikalile notenda yayo ivo wanifika muna Ikaye ya Mulungu vinikalile notenda nhosa ija ya kuisafya. Hakukalile na bumbila da wanhu wala hengelehengele.¹⁹ Mbali kukala na Wayahudi wamwenga kulawa mkowa wa Asiya, wawo niyo wolondeka kuwa haulongozi wako kulava masitaka yawo one wana chochose cha kulonga kusunhela niye.²⁰ Hebu wano wenyewo nawalonge dihile dilihi dowadiwonile kumwangu viya vinimile haulongozi ha ichitala,²¹ ila nilonga chinhu chimwe muhala haulongozi hawo, ‘Notagusigwa kwaviya nohuwila kuwa wanhu wadanganike wezazilibuka.’ ”

²² Maabaho Felisi, yamanyile goya mbuli za Nzila ija, kemiza imbuli iyo. Kalonga, “Lisiya mkulu wa wakalizi vondayeze, nizalamula mbuli yenu.”²³ Kamulagiliza ija imkulu wa wakalizi kuwa yamkalize Paulo, mbali yai-legehe chidogo muladi wambwiya zake wamsang’hanile chiya choyolonda.

Paulo haulongozi ha Felisi na Dulusila

²⁴ Vizifosile siku ndodo Felisi keza na mke wake yatangigwe Dulusila, yakalile Muyahudi. Kalagiliza Paulo yatangigwe na kamtegeleza viyakalile kolonga mbuli za kumuhwila Yesu Chilisito.²⁵ Mbali Paulo viyakalile kogendelela kulonga mbuli ya kunoga haulongozi wa Mulungu, na kuwa na kulinganya, na mbuli za isiku ya nhaguso dodikwiza, Felisi kadumba na kalonga, “Leka teng’hu, sambu kodaha kuhita, nihailegeha nizakutanga kaidi.”²⁶ Lusita ulu ulu kakala yololela kuwa Paulo kezamwing’ha hela, na kwa ichimu chino, kamtanga miyanza mingi na kulonga nayo.

²⁷ Viifosile miyaka mido, Polikiyo Fesito kamuhokela Felisi kutawala, kawa mkulu wa mkowa. Mbali kwaviya Felisi kalonda yawadeng’heleze Wayahudi, kamuleka Paulo muna ichifungo.

25

Paulo kopula lufani kwa Mkulu wa Loma

¹ Vizifosile siku tatu Fesito kufika muna umkowa, kasegela kulawa Kaisaliya, kahita Yelusalemu. ² Mkulu wa Nhambiko ya Mulungu na

walangulizi wa Wayahudi wagala masitaka ya Paulo. Wamulamba Fesito ³ yawadeng'heleze kwa kumgala Paulo Yelusalemu, kwaviya wakala wailungile kumkoma yang'hali muna inzila. ⁴ Fesito kewedika, "Paulo kezasisigala muna ichifungo kuja Kaisaliya na niye mwenyewo nizahita uko lusita ludodo lukwiza. ⁵ Walekeni walangulizi wenu wahite uko Kaisaliya hamwe na niye, walave masitaka yawo hachanya yake one katenda chochose chihile."

⁶ Fesito kakala nawo zaidi ya siku nane hebu longo hamwe nawo, maabaho kahita Kaisaliya. Siku isondelele kakala hasi kuna ichtala cha nhaguso na kalagiliza Paulo yengizigwe mgati. ⁷ Paulo viyafikile, Wayahudi wezile kulawa Yelusalemu wema habehi yake na wandusa kulava malongelezo mengi yazamile, hawayadahile kuyalagusa kuwa kweli. ⁸ Mbali Paulo kaigombela mwenyewo, "Sibanange mbuli hachanyha ha Yamalagilizo ya Wayahudi hebu hachanyha ha kaye ya Mulungu hebu hachanyha ha mfalume wa isi ya Loma."

⁹ Mbali Fesito kalonda yawadeng'heleze Wayahudi, ivo kamuuzwa Paulo, "Vino kodaha kuhita Yelusalemu muladi ugezizigwe haulongozi hangu kwa masitaka yano?"

¹⁰ Paulo kamwidika, "Niye nokwima hano haichitala cha mfalume wa isi ya Loma, nolondeka nilongelezizigwe hano. Sitendile bule chinhu chihile chochose kwa Wayahudi fana weye mwenyewo viuyamanya yano vinogile. ¹¹ One nahabananga na kutenda chinhu chihile chochinilonda nikomigwe, silema bule. Mbali one kuna shitaka da uwizi kwasakanya muna yamakono yawo. Nolamba mfalume wa isi ya Loma yanitegeleze."

¹² Maabaho Fesito viyakomeleze kulonga na wanhu wa chitala, kedika, "Kolonda kuhita kwa Mkulu wa Loma, haya kwizahita kwa mfalume wa isi ya Loma!"

Paulo haulongozi wa Agilipa na Benike

¹³ Vizifosile siku ndodo, mfalume Agilipa na Benike weza Kaisaliya kumulamsa Fesito. ¹⁴ Viwakalile uko kwa siku nyingi, Fesito kamulongela mfalume mbuli za Paulo, kalonga, "Kabahano munhu imwe yalekigwe muna ichifungo na Felisi, ¹⁵ na vinihitile Yelusalemu wakulu wa nhambiko wa Chiyahudi na walala wamulongeleza na wanilamba nimaguse. ¹⁶ Mbali niye niwedika kuwa siyo chihendo cha Waloma kumulava munhu yatagusigwe, yang'hali msitaka hanaiting'hana na msitaki wake na kutogoliligwa kwiigombela kwa yamasitaka yayo. ¹⁷ Viwezile hano hamwe na niye, sikalame bule mbali siku isondelele nikala muna ichtala na kulagiliza munhu ino yagaligwe mgati. ¹⁸ Watagusa wake wema, mbali hawalavile malongelezo yehile fana vinigesile. ¹⁹ Mbali wakala na mbuza zimwenga muna inzila ya kumsondelela Mulungu yawo wenyewo na muna zimbuli za munhu imwe yatangigwe Yesu, yoyakalile kadanganika, mbali Paulo kagong'onda kuwa ngima. ²⁰ Sidimanyile dakutenda kusonhela mbuli iyo, ivo nimuuzwa Paulo fana kolonda kuhita kwinhaguso kuichitala kuja Yelusalemu, kwa ichimu cha malongelezo yayo. ²¹ Mbali Paulo kakanha lufaa, kalamba yakalizigwe na yamuleke mfalume wa isi ya Loma yalamule mbuli iyo. Ivo nilagiliza yakalizigwe mbaka vondaningale kwa mfalume wa isi ya Loma." ²² Agilipa kamulongela Fesito, "Niye mwenyewo nolonda nimtegeleze munhu ino."

Fesito kamwidika, "Kwizamtegeleza igolo."

²³ Siku isondelele Agilipa na Benike weza kwa ng'henze, wengila hanhu ha kutegelezela mbuli, hamwe na wakulu wa wakalizi na walangulizi wa dibululu. Fesito kalagiliza Paulo yagaligwe hanhu baho.

²⁴ Fesito kalonga, “Mfalume Agilipa na wose mwili hano hamwe na cheye, momuwona munhu ino. Kaye yose ya Wayahudi, hano na kuja Yelusalemu wanilamba kwa kuguta nyangi kuwa halondeka kuwa mgima kaidi. ²⁵ Mbali niye siwonile kuwa katenda jojose dihile dodimtenda yakomigwe. Paulo mwenyewo kakanha lufaa kwa Mkulu wa Loma, nilamula kungala Loma. ²⁶ Mbali niye kwa mbuli yake nabule chinhu cha kweli cha kumwandikila Imkulu. Ivo ningala hano haulongozi wako weye mfalume Agilipa, muladi uhakomeza kulola goya nidahe kuwa na chinhu cha kwandika. ²⁷ Kwaviya nogesa havinogile bule kungala mfungwa bila kulagusa chiyabanange.”

26

Paulo koigombela haulongozi ha Agilipa

¹ Maabaho Agilipa kamulongela Paulo, “Sambi kodaha kuigombela mwenyewo.” Baho Paulo kagolosa mkono wake kaigombela, na kandusa kulonga,

² “Mfalume Agilipa! Noiwona nina ndondokela diyelo kwima haulongozi hako muladi niigombe mwenyewo kwa masitaka yose yowonivwizila Wayahudi, ³ kwaviya weye kuvimanya vihendo vose va Wayahudi na kuihasanya kwawo. Ivo nokulamba unitegeleze kwa kunifunyila umoyo.

⁴ “Kwaviya Wayahudi wose wavimanya ugima wangu kwandusila vinikalile mbwanga, kulawa mwanduso muna isi yangu na uko Yelusalemu. ⁵ Wavimanya kwa lusita lutali, na wodaha kungong'ondela fana wahalonda kuwa kwandusila mwanduso nikala Falisayo nyamhile dini yetu. ⁶ Lelo sambi nokwima hano nigezigwe kwa ichimu cha lolelo donilinajo muna ichilagano chiya Mulungu choyekile na wasaho zetu. ⁷ Chilagano icho niicho chiya chochiloleligwa na makabila longo na maida ya isi yetu, womtosela Mulungu vinogile imisi na ichilo, mwenevale mfalume, Wayahudi wonisitaka kwa ichimu cha uhuwilo uwo. ⁸ Lelo habali mweye hamuhwila kuwa haidahika Mulungu kuwazilibula wanhu?

⁹ “Niye mwenyewo niwona kuwa nolondeka nitende yose ihadahika hata kudilema zina da Yesu wa Nazaleti. ¹⁰ Vino ivo nitendile uko Yelusalemu. Kwa udahi wa wakulu wa nhambiko niweka wanhu wa Mulungu wengi muna ichifungo, nawo viwatagusigwe kukomigwa, niye nitogola. ¹¹ Miyanza mingi niwatagusa muna zikaye za kutosela na nigeza kuwatenda waulige uhuwilo wawo, nikala nowehila ng'hani mbaka nihita muna yamabululu ya wageni kuwagaza.”

Paulo kolonga viyakomboke (Sang'hano 9:1-19, 22:6-16)

¹² “Kwa lungilo ijo nihita Damasiki kwa udahi na malagilizo kulawa kwa Wakulu wa nhambiko. ¹³ Saa sita imisi niwona bung'hulo kulawa kuulanga dofosa bung'hulo da zuwa, dinimwemwesa niye na wayangu wochikalile wose muna umwanza chila ubanzi. ¹⁴ Chose chigwa hasi, niye nihulika dizi donilongela kwa Chiyebulaniya, 'Sauli, Sauli! Hwali konigaza? Vidala kumwako kutowa lubiki lusongoke.' ¹⁵ Niye niuza, 'Weye kwa yelihi Mndewa?' Na Mndewa kanidika, 'Niye ni Yesu weye younigaza.' ¹⁶ Mbali inuka na wime kwa migulu yako. Nikulawila kukusagula uwe msang'hani

na makalangama wangu. Walongele wanhu wamwenga yaja youya-wone diyelo na yaja yondanikulagusile hamwande. ¹⁷ Nizakukombola kulawa kwa wanhu wa Isiaeli na kulawa kwa wanhu weli siyo Wayahudi wondanikutume kumwawo, ¹⁸ uwagubule yameso yawo na kuwatendeza walawe muna diziza na kwingila muna dibung'hulo, walawe muna uuda-hi wa Lufyende, wamuhindikile Mulungu, muladi kwa uhuwilo wawo walekeleligwe uhasanyi wawo na kusola nyafasi yawo muna wanhu iwaja wowasaguligwe na Mulungu.”

Paulo kolonga mbuli ya Usang'hano wake

¹⁹ “Ivo Mfalume Agilipa siyalemile bule malaguso kulawa kuulanga kwa Mulungu. ²⁰ Teng'hu nipetela Damasiki na Yelusalemu na maabaho muna isi yose ya Yudeya na kwa wanhu weli Wayahudi, niwapetela kuwa wolondeka wasamhe uhasanyi wawo na wambwelele Mulungu na kutenda mbuli zozilagusa kuwa wasamha. ²¹ Kwa ichimu icho Wayahudi wanigwila vinikalile muna Ikaye ya Mulungu, na wazeza kunikoma. ²² Mbali Mulungu kanitaza mbaka diyelo, na ivo nokwima hano kulava ukalangama wangu kwa wose, kwa wakulu na wadodo. Silonga chinhu chimwenga bule, mbali nolonga yaja walotezi na Musa yowalongile kuwa yezalawilila, ²³ kuwa Chilisito Mkombola kolondeka yagazigwe na yawe wa mwanduso kuzilibuka, muladi yagong'onde mbuli ya bung'hulo da ulopozi kwa Wayahudi na kwa wanhu weli siyo Wayahudi.”

²⁴ Paulo viyakalile koigombela, Fesito kalandula dizi jake, “Paulo kuna lukwale! Kusoma ng'hani kukutenda uwe na lukwale!”

²⁵ Paulo kamwidika, “Mwenevale Fesito, nabule lukwale! Chinilonga ni ukweli muhala. ²⁶ Mfalume Agilipa nodaha kulonga na weye bila ludumbo, kwaviya kuzimanya mbuli zino. Novimanya kuwa yoyalawilile yomanyika kumwako kwaviya mbuli haitendeke kuna yamafiso bule. ²⁷ Mfalume Agilipa, vino kowahuwila walotezi wa Mulungu? Novimanya kowahuwila!”

²⁸ Agilipa kamulongela Paulo, “Vino kogesa kwa lusita luno ludodo kwiz-anitenda niye niwe nomuhuwila Chilisito?” ²⁹ Paulo kedika, “Iwe kwa lusita lutali hebu luguhi, notambika kwa Mulungu ni kuwa weye na wamwenga wose wowonihulika niye diyelo mudahe kuwa fana niye, mbali bila minyololo ino!” ³⁰ Maabaho Mfalume Agilipa na mkulu wa mkowa na Benike na wamwenga wose wenuka, ³¹ na viwasegela wailongela wenyewo, “Munhu ino hatendile chochose chochimulonda yatagusigwe ifa hebu chifungo.” ³² Agilipa kamulongela Fesito, “Munhu ino yahadahile kulekeleligwa one halondile kukanha lufani kwa mfalume wa isi ya Loma.”

27

Paulo kogaligwa Loma

¹ Viilamuligwe kuwa chihite Italiya, Paulo na wafungigwa wamwenga wekigwa muna yamakono ya Yuliyo, yoyakalile mkulu wa wakalizi wa chibumbila chitangigwe “Chibumbila cha wakalizi cha Agusito.” ² Chikwela meli ilawile Adilamito ikalile muna mwanza na kufosela bandali zimwenga za mkowa wa Asiya, chandusa mwanza. Alisitaliko mkaya wa Make-doniya kulawa Sesalonike yoyakalile hamwe na cheye. ³ Siku isondelele chifika Sidoni, Yuliyo kamtendela vinogile Paulo na kamtogoleta yahite na kuwalola mbwiya zake, wamwing'he vinhu viyolonda. ⁴ Kulawa uko chigendelela na umwanza, na kwaviya beho dikala dobuma kwa nguvu

dochizila kuulongozi, chifosela ubanzi wa Chipulo uko beho hadikalile kulu. ⁵ Chiloka ibahali ya Chilikiya na Pamfiliya, chifika Mila bululu da Likiya.

⁶ Uko mkulu ija kaifika ngalawa ya Alekisandilila ikalile yohita Italiya, ivo kachikweza umo. ⁷ Chigendelela na umwanza ugaluga kwa siku nyingi, kwa manhesa makulu chifika habehi na Nido. Kwaviya vulavumbi dikala dochigoma, chifosela ubanzi wa hasi ya chisiwa cha Chilete, habehi na Salimone. Uko vulavumbi hadiwile kulu. ⁸ Chifosa mhwani kwa manhesa makulu, maabaho chifika hanhu hatangigwe Bandali Inogile, habehi na bululu da Leseya.

⁹ Na vilufosile lusita mwingi, na siku ya kufunga ikala ifosile, lelo ikala ng'honda ng'hani kufosa na ngalawa, ivo Paulo kawazuma ¹⁰ "Walume, nowona mwanza wetu wizakuwa muna ihatali. Chizakwagiza vinhu, siyo mbahasha muhala mbali na ugima wetu iviya." ¹¹ Mbali mkulu wa wakalizi kanogelwa na chiya chiyalongile mwene ngalawa na mwendeshaji wa ngalawa, na siyo chiya chiyalongile Paulo. ¹² Bandali ija ikala haifaya kukala chipindi cha chihuhwe, wanhu wengi walamula chisegela uko na chihita Fonike one ihadahika, na chikala uko kwa siku zose ya chihuhwe. Foinike ni bandali ya Chilete ilola ubanzi wa kuchanyha wa ulawilo wa zuwa, na uko wahadahile kukala lusita lwa chihuhwe.

Vulavumbi kulu muna ibahali

¹³ Vulavumbi da kusi jandusa kubuna nawo wagesa kuwa wapata chivalondile kupata, ivo wandusa kusegela, wendesa ngalawa mbaka habehi na mhwani ya Chilete. ¹⁴ Mbali hamwande chidogo, dibeho kulu ng'hani ditangigwa "Beho da kuchanyha ya ulawilo wa zuwa" jandusa kubuna kulawa muna ichisiwa. ¹⁵ Ngalawa ikala yotowigwa na beho na hachidahile bule kuihasanya na beho. Ivo chiileka ingalawa isoligwe na beho. ¹⁶ Vichikalile chofosa habehi na ichisiwa chidodo chitangigwa Kauda, chidaha kwimiza ingalawa ndodo ya ingalawa ng'hulu ng'hani, mbali kwa manhesa. ¹⁷ Wanhu wakwega ingalawa ndodo, waizingiliza ingalawa ng'hulu ng'hani kwa mizabi. Wadumba kuwa wahadahile kunamata muna ingema ya mhwani ya Libiya, wahulumusa matanga na waileka ingalawa isoligwe na mbeho. ¹⁸ Beho digendelela kubuma na siku isondelele wandusa kwasa kunze mibahasha ikalile muna ingalawa. ¹⁹ Zuwa deketatu wandusa kwasa via va ngalawa kwa makono yawo wenyewo muna yamazi. ²⁰ Kwa siku nyingi hachidahile kuwona zuwa hebu nhondo, na beho kulu digendelela kubuma. Kuuhelelo chikala chabule lololo da kulopoligwa.

²¹ Viwakalile lusita mwingimengi bila ya kuja, Paulo kema hagati yawo na kalonga, "Walume, molondeka munitegeleze niye na muleke kulawa Chilete, one mutendile ivo chihayepule na manhesa yano na hasala zose. ²² Mbali lelo nomulambani, sekemufe moyo! Habule hata imwe wenu yodayagize ugima wake, mbali ngalawa muhala niyo yodayagize. ²³ Kwaviya chilo chifosile Mulungu yonimuhwila na kumtosela kamtuma msenga wake wa kuulanga kumwangu, ²⁴ kanilongela, 'Paulo, sekeudumbe! Kolondeka wime haulongozi ha Mfalume wa Loma. Na kwa ichimu chako Mulungu kezakombola ugima wa chila munhu muna ingalawa.' ²⁵ Ivo walume, sangalaleni! Kwaviya nomuhwila Mulungu kuwa izakuwa fana vinimulongeleni. ²⁶ Mbali chizagaligwa mbaka kuna ichisiwa chimwenga."

²⁷ Chilo cha longo na nne, chikala chosoligwa uko na uko muna ibahali ya Adiliya. Chilo chikulu wanhu wa ingalawa wagesa kuwa wahabehi na isi inyalile. ²⁸ Ivo walonda utali wa wingilo wa bahali kwa kuhulumusa

luzabi lufungigwe chinhu chititu, wapata utali na nzela malongo mane, hamwande chidogo watenda ivo kaidi, wapata utali wa nzela malongo matatu ²⁹ Wadumba ngalawa sekeyangame muna yamabwe, ivo wahu-mulusa nanga nne kuna ichisogo cha ingalawa, na watosa uche hima hima. ³⁰ Wanhu wa ingalawa ng'hulu ng'hani walonda kuibanga na kuileka ingalawa ija. Ivo viwakomeleze kutelemusa ingalawa ndodo muna yamazi, waivwizila kuwa wohita kutelemusa nanga ubanzi wa ulongozi. ³¹ Mbali Paulo kamulongela mkulu wa wakalizi na wakalizi wake, "One wanhu wa ingalawa wahalawa muna ingalawa, hamwizakomboligwa bule."

³² Ivo wakalizi wakanha zinzabi za ingalawa ng'hulu ng'hani, na waileka izalame muna ibahali. ³³ Vikukalile habehi na kukunguzuka, Paulo kawalamba wose waje, "Kwa siku longo na nne mukala modumba, na hamudile chinhu chochose." ³⁴ Nomulambani muje ndiya, moilonda muladi muwe wagima. Kwaviya hata mvili imwe muna yamatwi yenu haizakwaga. ³⁵ Viyakomeleze kulonga vino, Paulo kasola gate, kamtogoza Mulungu haulongozi hawo wose, kadimogola na kandusa kuja. ³⁶ Ivo wose wagumigwa moyo, na chila munhu kaja ndiya. ³⁷ Wanhu wose chikalile muna ingalawa chikala magana maida na malongo saba na sita. ³⁸ Chila munhu viyegute, wahunguza mbahasha kulawa muna imeli na kwasa uhemba muna ibahali.

Ngalawa ng'hulu ng'hani yobeneka

³⁹ Viuchile, wanhu wa ngalawa hawavimanyile isi ija ila wadiwona Bwilingu, waitogolela kuisigamiza ingalawa uko one yahadahika. ⁴⁰ Ivo wakanha nanga na kuzileka muibahali, lusita ulwo ulwo wazifungula nzabi zozikalile ziwamha usukani, maabaho wajamha tanga dimwe haulongozi kwamha dibeho wagendelelela kumhwani. ⁴¹ Ngalawa ifika hanhu heli na nzila mbili za mazi ya bahali, ngalawa ikwama. Hanhu haulongozi ha imeli hakala hadidimile muna umsanga haidahile bule kusegela, na kuchisogo kwandusa kubeneka kwa ichimu cha ludabwa lwa mawingu.

⁴² Wakalizi wailunga kuwakoma wafungwa, muladi sekewagendelele mbaka mhwani na kukimbila. ⁴³ Mbali Mkulu wa wakalizi kalonda kumkombola Paulo, kawalemesa sekewatende fana viwailungile, kawalagiliza waja wadahile kogelela wazumhe mwanduso mwiibahali, wafike isi inyalile, ⁴⁴ wamwenga wasigale, wakwela muna zimbawo na wamwenga uhachanyha ya via va ngalawa. Ivo wanhu wose wafika kuna isi inyalile.

28

Kuna ichisiwa cha Melita

¹ Vichifikile mhwani chiifunza kuwa chisiwa chiya chotangigwa Melita. ² Wakaya wa haja wakala mbwiya zetu, wakong'ha moto na wachihokela, kwaviya mvula ikala yotonya na kukala na mbeho. ³ Paulo kadondola mzigo mdodo wa ngodi na kuwika muna umoto, zoka dilawa kwa ichimu cha uja umoto na dimzingiliza muna umkono. ⁴ Wakaya viwawonile zoka dotinga muna umkono wa Paulo, wailongela, "Yodahika munhu ino kakoma, ingawa kakomboka muna ibahali, mbali yelibule ubagulo haizamuleka yagendelele kuwa mgima." ⁵ Mbali Paulo kadikung'husila dizoka muna umoto bila kulumigwa hohose. ⁶ Wakala wogozela yalulumuke hebu yagwe na bahobaho yadanganike. Mbali viwagozele kwa lusita lutali na hawawonile chinhu chochose chimulawiliile, wabidula magesa yawo na walonga, "Ino ni imwe wa milungu!"

⁷ Habehi na hanhu haja hakala na migunda ya Pubuliyo, mkulu wa chisiwa chiya. Kachihokela vinogile chikala wageni wake kwa siku nhatu, ⁸ Mbali tati yake Pubuliyo kakala kagona muna dikomwa mtamu na kohala damu. Paulo kumuwona, na viyakomeleze kutosa, keka makono yake muna iditwi jake na kumuhonya. ⁹ Viyalawilile yayo, wanhu wamwenga wowakalile na vitamu muna ichisiwa icho weza na wahnonyigwa. ¹⁰ Waching'ha vitumetume vingi, na vichanduse kaidi umwanza, weka muna ingalawa vinhu vovichilondile muna umwanza.

Mwanza wa kulawa Melita kuhita Loma

¹¹ Viifose miezi mitatu, chandusa mwanza kwa ngalawa ng'hulu ng'hani ya Alekisandaliya, na yalama yake ni, "Ndugu Mbasa." Ingalawa iyo ikala igela nanga muna ichisiwa lusita lwose lwa chihuhwe. ¹² Vichifikile bululu da Silakusa chikala haja kwa siku nhatu. ¹³ Kulawa haja chihita na chifika muna dibulu da Legiomu. Siku isondelele beho dibuma kulawa kusi, na zuwa disondelele chifika bululu da Puteoli. ¹⁴ Uko chiwafika wahuwila wamwenga wachilamba chikale nawo siku saba na ivo chihita isi ya Loma. ¹⁵ Wahuwila uko isi ya Loma viwahulike kusonhela cheye, weza hanhu ha Apiyo, na miyanza mitatu kaiting'hana na cheye. Paulo viyawawonile, kamfogoza Mulungu na kageligwa moyo.

Paulo uko Loma

¹⁶ Vichifikile isi ya Loma, Paulo kalekeleligwa kukala yaidumwe na mkalizi imwe wa kumkaliza.

¹⁷ Vififosile siku nhatu hamwande, Paulo kawatanga hamwe walanguliza wa Chiyahudi. Viwaiting'hane, kawalongela, "Ndugu zangu Waisilaeli, ingawa sitendile chinhu chihile mwa wanhu wetu hebu vihendo viya vochihokele kwa wasaho zetu, nikala mfungwa uko Yelusalemu na kufungigwa kugaligwa mbaka isi ya Loma. ¹⁸ Viwakomeleze kuniuza, Walumi walonda kunilekelela kwaviya hawanifikile na chinhu chihile chochose chochilonda nikomigwe. ¹⁹ Mbali Wayahudi viwalemile, niwangilizigwa nikanhe lufaa kwa mfalume wa isi ya Loma, ingawa nabule mbuli ya kuwasitaka wanhu wangu. ²⁰ Lekamana nimulambani niwawone na kulonga na mweye, kwaviya nifungigwa minyololo kwa ichimu cha chiya chowochilolela wanhu wa Isilaeli."

²¹ Wanhu wamulongela, "Cheye hachizahokela usenga wowose kulawa Yudeya kusonhela weye, hebu habule ndugu yoyose kulawa kuja yezile na mbuli ya sambu hebu yalongile chinhu chihile kusonhela weye. ²² Mbali cholonda kuhulika magesa yako, kwaviya chivimanya kuwa chila hanhu wanhu wolonga vihile kusonhela bumbila jako."

²³ Wapanga zuwa da kuiting'hana na Paulo, na wanhu wengi weza hanhu hoyakalile Paulo. Kwandusila imitondo mbaka ichigulogulo kawafambulila usenga wake kusonhela Ufalume wa Mulungu, kasang'hanila Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na maandiko ya walotezi wa Mulungu, kageza kuwakwesa wamtogole Yesu. ²⁴ Wanhu wamwenga wayahuwila yaja yoyalongigwe, na wamwenga hawayahuwile. ²⁵ Viwakalile hawaitogolela, wasegela. Mbali Paulo kalonga, "Muhe Yelile kalonga vinogile na tati zetu kufosela mulomo wa Isaya, mulotezi wa Mulungu. ²⁶ Mulungu kalonga, 'Hita na uwalongele wanhu wano, Mwizategeleza na kutegeleza, mbali hamwizavimanya. Mwizalola na kulola, mbali hamwizawona.

²⁷ Kwaviya mizoyo ya wanhu wano ni midala, na magutwi yawo wayasita,

na meso yawo wafinya.
Bule ivo, meso yawo yezadaha kuwona,
magutwi yawo yezadaha kuhulika,
nzewele zawo zizadaha kuvimanya,
wodaha kunibwelela niye,
na niye nizadaha kuwahonya.' ”

²⁸ Maabaho Paulo kalonga, “Muvimanye kuwa mbuli ya Mulungu ya ulopozi igaligwa kwa wanhu weli siyo Wayahudi. Nawo wezaitegeleza!”

²⁹ Paulo viyakomeze kulonga vino, Wayahudi wasegela, waiswela wenyewo kwa wenyewo. ³⁰ Kwa miyaka midi Paulo kakala kaye yoyapangile yeye mwenyewo na kakala kowahokela wanhu wose wowezele kumulola.

³¹ Kapeta mbuli ya Ufalume wa Mulungu na kafundiza mbuli ya Mndewa Yesu Chilisito, kalonga kwa ugangamalo na kwa kuilegeha.

USENGA WA PAULO KWA WALOMA Ulongozi

Chitabu cha Waloma yodahika chandikigwa na Mtumigwa Paulo hagati ya mwaka 54 na 58 kwandusila viyelekigwe Yesu. Paulo kakala yang'hali kudilaula bululu da Loma. Ivo kautuma usenga uwo wa kuwafunza wanhu womuhuwila Chilisito weli Loma, Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi. Kawandika usenga uno muna dibululu da Kolimso kunhu koyakalile yokala lusita luja. Paulo kandika usenga uno muladi zisi zose zidahe kuhuwila na kumtegeleza Yesu Chilisito muna 16:26.

Chitabu cha Waloma ni chitabu cha mana ng'hani kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito kwa chila hanhu na chila lusita kwaviya vichi-manyika na Paulo kaufambula ulopozi wochidaha kuupata kufosela Yesu Chilisito. Iviya Paulo kulumbiliza Mbuli Inogile ya Yesu Mkombola muna Dilagano da Umwaka. Wasomi mvunyo woitogolela kuwa hanhu hanogile muna 1:16 chochilonga, "Siiwonela chinyala bule Mbuli Inogile, kwaviya ni ludabwa lwa Mulungu wa kuwakombola chila munhu yohuwila, teng'hu Wayahudi na iviya wanhu weli siyo Wayahudi." Muna ihanhu handuse ha chitabu cha Waloma muna isula ya 1-12, yosonhela ilimu ya Mulungu na hanhu hekaidi muna isula ya 13-15 hana ndagilizi za kukala vinogile muna ugima wa Chilisito.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kuitambula yeye mwenyewo na ija yoyomwandikila muna 1:1-15.

Kaidi Paulo kokwandika kusonhela mbuli za chiunhu bila Mulungu na ulopozi woupatika kufosela Yesu Chilisito muna 1:16-11:36.

Maabaho Paulo kalava ndagilizi zimwenga za kukala vinogile muna ugima wa Chilisito muna 12:1-15:13.

Kuuhelelo, Paulo kogotola chitabu cha Waloma kwa kuwalamsa wanhu wamwenga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da uko Loma muna isula ya 16.

¹ Niye Paulo, mtumwa wa Yesu Chilisito, Mulungu kanitanga niwe mtumigwa na kanisagula niwapetele wanhu Mbuli yake Inogile.

² Baho haumwaka Mulungu kawekila wanhu chilagano Mbuli ino Inogile kwa nzila ya walotezi wake, fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile. ³ Mbuli Inogile yomulonga Mwana wa Mulungu, Mndewa wetu Yesu Chilisito, kwa unhu wake kelekgwa muna welesi lwa Daudi. ⁴ Kwa muhe wake welile, yeye kalagusigwa kwa udahi mkulu ni Mwana wa Mulungu kwa kuzilibuka, Yesu Chilisito Mndewa wetu. ⁵ Kufosela yeye Mulungu iyo yaching'hile cheye unovu na utumigwa wa kuwalanguliza wanhu wa zisi zose, wawe na kutegeleza kokugaligwa na uhuwilo muladi zina jake ditunhizigwe. ⁶ Iviya na mweye mwili Loma, yomutangigwe kuwa wanhu wake Yesu Chilisito.

⁷ Nowandikila mweye mose womukala Loma wolondigwa na kutangigwa na Mulungu kuwa wanhu wake welile.

Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito yamwing'hileni unovu na tindiwalo.

Paulo kulonda yalaule Loma

⁸ Teng'hu, nomwing'ha hewela Mulungu wangu kufosela Yesu Chilisiko kwa ichimu chenu, kwaviya uhuwilo wenu ilongigwa muna izisi. ⁹ Nomsang'hanila Mulungu kwa moyo wangu wose kwa kupeta Mbuli Inogile ya mwanage, yeye ni mkalagama wangu viya vinimkumbukani, ¹⁰ siku zose nihatambika. Nompulilani kwa Mulungu kuwa one yahaninogela yanivugulile nzila yadahatika nidahe kumulauleni. ¹¹ Kwaviya nolonda ng'hani kuwawona mweye mose na nidahe kungolelani chitumetume cha chimuhe na kumtendani mugangamale. ¹² Chilonga hano ni kuwa wose niye na mweye chiigele moyo mweye kwa uhuwilo wangu na niye kwa uhuwilo wenu.

¹³ Ndugu zangu, nolonda muvimanye vino, ning'hali nolonda kumulaulani mbali nogomigwa mbaka sambu. Nolonda wanhu wamuhuwile Mulungu vumwili fana wanhu weli siyo Wayahudi viwamuhuwile. ¹⁴ Nilondeka kuwa na sang'hano ya kuwapetela wanhu wose, Wagiliki na weli siyo Wagiliki, na kuwapetela wanhu wabala na wabozi. ¹⁵ Ivo niye nolonda ng'hani kuwapeteleni Mbuli Inogile mweye iviya womukala Loma.

Ludabwa lwa Mbuli Inogile

¹⁶ Siiyonela chinyala bule Mbuli Inogile, kwaviya ni ludabwa wa Mulungu wa kuwakombola chila munhu yohuwila, teng'hu Wayahudi na iviya wanhu weli siyo Wayahudi. ¹⁷ Kwaviya Mbuli Inogile yolagusa funhufunhu viya Mulungu viyowatenda wanhu wake kuwa wanoga haulongozi wake, wanhu wotenda vino kwa uhuwilo kulawa mwanduso mbaka uhelele. Fana viya viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, "Munhu yanogile haulongozi wa Mulungu kezakala kwa uhuwilo."

Mulungu kowihila uhasanyi

¹⁸ Kulawa kuulanga Mulungu kolagusa kuwa kana ng'hasiliki kwa wanhu wose wotenda uhasanyi na yehile, wowolema ukweli sekeumanyike kwa nzila ya sang'hano zawo zihile. ¹⁹ Kwaviya mbuli zozidaha kumanyika kusohela Mulungu zimanyike kumwawo funhufunhu. Mulungu mwenyewo kazitenda ziwe funhufunhu. ²⁰ Kulawa Mulungu viyaumbile isi, ukulu wake wa siku zose na ulungu wake viwoneka funhufunhu, hata one haviwoneka kwa meso vimanyika funhufunhu. Wanhu wodaha kuyamanya kwa vinhu viyalumbile. Ivo wanhu hawadaha kuigombela wenyewo. ²¹ Wamanyika Mulungu, mbali hawamtunhize Mulungu fana Mulungu wawo wala hawamwing'hile hewela, mbali magesa yawo yakala ya ubozi na myoyo yawo igumigwa ziza. ²² Walonga wawo wabala, mbali wawa wabozi. ²³ Waleka kumtambikila Mulungu yokala siku zose, mbali wotunhiza nyang'hiti zilingile fana wanhu wowodanganika na udege na wanyama na wang'onyo wotambala.

²⁴ Ivo Mulungu kawaleka watende yehile muna imyoyo yawo na woitendela vinhu va kuguma chinyala ng'huli zawo. ²⁵ Woubasakanya ukweli wa Mulungu kwa uvwizi, wotambika na kusang'hanila vinhu viyaumbile Mulungu mbali hawamtambikila Muumbaji mwenyewo, yolondeka yeng'higwe nhogolwa siku zose! Ivo.

²⁶ Kwaviya wosang'hana vino, Mulungu kawaleka wengiligwe na tamaa za chinyala. Mbaka wanaake wawo waleka kuyangala na walume, na wolonda kuyangala wawo kwa wawo. ²⁷ Walume iviya waleka kuyangala na wanaake, wolonda kuyangala wawo kwa wawo, woitendela vinhu va

chinyala walume kwa walume. Ivo woigalila wenyewo nhaguso kwa wihi uwatendile.

²⁸ Kwaviya wanhu wawo walema kumanya Mulungu kwa nzeweze zawo, Mulungu kawaleka wasondelele magesa yawo yehile, watende yaja yowagomigwe kuyasang'hana. ²⁹ Wanhu wano wamemizigwa yehile yose, kubunza na umelo, migongo na kukoma na ndwagi na uvwizi na ubozi. Wowadeta wayawo ³⁰ wowalonga vihile wanhu wamwenga na womwihila Mulungu na jeuli na weli na magoda na wasondelela yehile na wolema kuwategeleza tati zawo na mami zawo. ³¹ Wabule nzeweze na hawamha lagano na hawawanogela ndugu zawo, welibule ubazi kwa wayawo. ³² Wavimanya kuwa Malagilizo ya Mulungu yolonga wanhu wosang'hana vinhu fana vino wolondeka wadanganike. Hawagendelela kusang'hana vinhu vino muhala, mbali iviya wowahuwila wanhu wosang'hana vinhu fana ivo.

2

Nhaguso ya Mulungu

¹ Ivo, weye miyangu, fana kowatagusa wanhu wamwenga, hudaha kuigombela hata fana weye kwa yelihi. Kwaviya uhawatagusa wanhu wamwenga kuno weye kosang'hana viwasang'hana wawo, koitagusa mwenyewo. ² Na cheye chovimanya kuwa nhaguso ya Mulungu igoloka kwa waja wosang'hana vinhu fana ivo. ³ Mbali weye mbwiyangu, wouwatagusa wanhu wosang'hana yayo na weye mwenyewo kosang'hana yayo! Vino weye kogesa kwizadaha kuyepula na nhaguso ya Mulungu? ⁴ Hebu kouzaha unovu wake mkulu na kufunyaumoyo kwake na uhole, vino huvimanyile kuwa unovu wa Mulungu wokulanguliza usamhe? ⁵ Mbali weye kuna moyo mdala na kolema kuleka yehile, na ivo koimemezela weye mwenyewo ludoko lukulu lwa Mulungu muna Dizuwa ijo da nhaguso ya Mulungu ilibule kuwonela vondailawilile. ⁶ Kwaviya Mulungu kezamuliha chila munhu kwa chiya chiyasang'hane. ⁷ Wanhu waja wowogendelela kusang'hana yanogile kuno wozahila utunhizo na nhogolwa na kutogoligwa na Mulungu na kuleka kudanganika. Wano Mulungu kezaweng'ha ugima wa siku zose. ⁸ Mbali waja wolonda chila munhu yawasang'hanile, waja wolema ukweli, muladi wasondelele yehile, Mulungu kezawatagusa kwa ludoko lwake. ⁹ Manhesa na usungu yezakuwa kwa chila munhu yosang'hana yehile, teng'hu kwa Wayahudi na iviya kwa wanhu weli siyo Wayahudi. ¹⁰ Mbali Mulungu kezawatogozo, kezawatunhiza, na kezaweng'ha tindiwalo waja wose wosang'hana yanogile, teng'hu kwa Wayahudi na iviya kwa wanhu weli siyo Wayahudi. ¹¹ Kwaviya Mulungu komtagusa chila munhu bila kuwonela.

¹² Waja wose wohasanya kuno wabule Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, wezakwaga bila Malagilizo, na waja wosang'hana yehile kuno wanayo Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, wezatagusigwa kwa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ¹³ Kwaviya si waja wowohulika Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa wawo wanhu wanogile haulongozi ha Mulungu, mbali waja wotenda Malagilizo wawo wezatogoligwa wanoga haulongozi ha Mulungu. ¹⁴ Wanhu weli siyo Wayahudi wabule Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, mbali wahatenda chinhu kulawa muna imizoyo yawo wotenda fana Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa viyolonda, wanayo malagilizo yawo wenyewo, mbali wabule Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.

¹⁵ Kwaviya wolagusa kuwa yaja yolondeka na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yandikigwa muna imizoyo yawo. Imizoyo yawo yolagusa kuwa yano ni kweli, kwaviya magesa yawo yolagusa fana watenda yanogile hebu yehile. ¹⁶ Yano yezalawilila muna Isiku ya nhaguso haja Mulungu kufosela Yesu Chilisito kezatagusa mbuli za chinyele za wanhu, fana Mbuli Inogile voilonga.

Wayahudi na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa

¹⁷ Lelo weye, one koitanga mwenyewo Muyahudi, kohuwila Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na kuigodela kuwa munhu wa Mulungu, ¹⁸ kovimanya kuwa Mulungu chiyokolonda usang'hane, na kodaha kusagula yanogile kwaviya Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yokufundiza, chilihi chinogile. ¹⁹ Weye koiwona fana weye ni mulangulizi vipofu na bung'hulo kwa waja weli muna diziza, ²⁰ na mulangulizi wa wabozi, na mfundiza wa wana wadododo. Kwaviya kogesa Yamalagilizo ya Musa kunawo umanyi na ukweli. ²¹ Lelo weye youwafundiza wayago, habali huifundiza mwenyewo? Kowapetela wayago sekewabawe, vino weye mwenyewo hubawa bule? ²² Weye kolonga wanhu waleke uzinzi, vino weye mwenyewo huzini bule? Kokwihila nyang'hiti za milungu, vino weye mwenyewo hubawa bule muna zikaye za milungu?. ²³ Koigodela Malagilizo ya Mulungu, vino weye mwenyewo kunzeha Mulungu kwa kuleka kwamha Malagilizo? ²⁴ Maandiko Yelile yolonga, "Kwa ichimu chenu mweye Wayahudi, wanhu weli siyo Wayahudi wodiliga zina da Mulungu."

²⁵ Kwingizigwa ulungwana kunoga one uhamha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, mbali one whamhile bule, kulinga fana munhu ija hanakwingizigwa ulungwana bule. ²⁶ One wanhu weli siyo Wayahudi, waja hawengizigwe ulungwana, wotenda fana Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa viyolonda, vino Mulungu hezawapeta kuwa wengizigwa ulungwana? ²⁷ Wanhu weli siyo Wayahudi, waja hawanakwingila ulungwana bule kwa lukuli mbali wokwamha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa wezamtagusani mweye Wayahudi kwaviya hamwamha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, hata fana munayo Malagilizo yoyandikigwe na kwingizigwa ulungwana. ²⁸ Muyahudi kweli si ija yowoneka kwa kunze muhala, wala kwingizigwa ulungwana si chinhu cha kunze wala cha lukuli. ²⁹ Muyahudi kweli niija yeli Muyahudi kwa mgati, niija yengizigwe ulungwana muna umoyo. Na uno ni usang'hano wa Muhe wa Mulungu, si mbuli ya Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yandikigwe bule. Munhu fana iyo kohokela nhogolwa kulawa kwa Mulungu, si kulawa kwa wanhu.

3

¹ Vino Muyahudi kana choni chongezekele kufosa wanhu weli siyo Wayahudi? Vino kwingizigwa ulungwana kuna choni cha kuigodela? ² Ona, kuna chongezeke chila ubanzi. Teng'hu Mulungu kaweng'ha Wayahudi usenga wake. ³ Mbali izakuwaze one wamwenga wawo wahawa hawaminika bule? Vino mbuli ino yolagusa Mulungu haminika bule? ⁴ Si ivo bule! Mulungu ni mkweli one ihawa chila munhu ni mwizi. Yamaandiko Yelile yolonga, "Chila uhalonga mbuli zako chila munhu kowona kolonga viilondeka na muna inhaguso weye kohuma."

⁵ Mbali one ubananzi wetu wolagusa Mulungu kotenda viilondeka, lelo chilonge choni? Vino Mulungu kotenda vihile yahachitagusa? Hano no-longa chiunhu ⁶ Si ivo bule! One iwile ivo Mulungu yahadahile vilihi kuifagusa isi yose?

⁷ Munhu imwe kodaha kulonga, “Fana uvwizi wangu wokongeza ukweli kwa Mulungu na wokongeza utunhizo wake, lelo habali notagusigwa fana muhasanyi?” ⁸ Habali sekechilonge, “Leka chitende yehile muladi chihokele yanogile?” Wanhu wamwenga waniliga, walonga kuwa niye nofundiza ivo. Wezatagusigwa fana viwolondeka.

Habule yelile kwa Mulungu

⁹ Lelo chilonge choni? Cheye Wayahudi chela kufosa wanhu wamwenga? Si ivo hata chidogo. Baho mwanduso niwalongelani kuwa Wayahudi na wanhu wamwenga wose wana uhasanyi. ¹⁰ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,

“Habule hata munhu imwe yanogile haulongozi wa Mulungu,

¹¹ habule hata munhu imwe yeli na ubala
habule hata munhu imwe yomtambikila Mulungu.

¹² Wose wamuleka Mulungu,

wose wabananga,
habule munhu yotenda mbuli zinogile, habule hata imwe.

¹³ Mimelo yawo iwa fana maleme yagubuke
milimi yawo yolonga uvwizi.

Muna imilomo yawo molawa mbuli zili na sungu fana da zoka.

¹⁴ Milomo yawo imema uduwilo na usungu mkulu.

¹⁵ Migulu yawo ina ludabwa lwa kulumiza na kukoma.

¹⁶ Hohose howohita wogala ndilo na woleka manhesa.

¹⁷ Hawamanyile bule kukala kwa tindiwalo.

¹⁸ Ludumbo lwa Mulungu wabule mmeso yawo.”

¹⁹ Lelo chovimanya fana Malagilizo ya Mulungu yoyamwing’hile Musa viyolonga, yolonga na wanhu waja weli muna Yamalagilizo ya Musa muladi chila munhu yaleke kuigombela, na wanhu wose watagusigwe na Mulungu. ²⁰ Ivo habule munhu yoyose yondayapetigwe kanoga haulongozi wa Mulungu kwa kutenda viyolonda Malagilizo ya Mulungu yoyamwing’hile Musa, mbali Malagilizo ya Mulungu yochitenda chiyepule kutenda uhasanyi.

Chila munhu katenda uhasanyi

²¹ Mbali sambu, Mulungu kaitenda nzila yake ya kuwatenda wanhu wanoge haulongozi wake imanyike. Nzila ino haihuwila Malagilizo ya Mulungu yoyamwing’hile Musa. Hata vitabu va Malagilizo vovandikigwe na Musa na va walotezi wa Mulungu volagusa chinhu icho. ²² Mulungu kawatenda wanhu kuwa wanoga haulongozi hake kwa kumuhuwila Yesu Chilisiko. Mulungu katenda vino kwa wanhu wose womuhuwila Yesu Chilisiko, habule ubagulo wowose kwa Wayahudi na wanhu wamwenga, ²³ kwaviya wanhu wose watenda uhasanyi na kuhungukiligwa na utunhizo wa Mulungu. ²⁴ Mbali kwa chitumetume cha unovu wa Mulungu, wanhu wose wotogoligwa wanoga haulongozi ha Mulungu kaidi kwa nzila ya Yesu Chilisiko yowakombola. ²⁵ Mulungu kamulava Yesu kwa damu yake muladi yawe nzila ya kuwasegezela wanhu uhasanyi yawo kwa kwika uhuwilo kumwake yeye. Katenda ivo yadahe kulagusa yeye mnyendanyenda. Baho haumwaka Mulungu kakala yofunya umoyo, bila kugesa uhasanyi wa

wanhu. ²⁶ Mulungu katenda ivo muladi yadahe kulagusa unovu wake kwa wanhu, muladi yamtende kanoga munhu yoyose yomuhuwila Yesu.

²⁷ Lelo chodaha kuigodela choni? Habule! Kwa chinhu chaki? Vino kwa kutenda viyolonda Malagilizo ya Mulungu? Si ivo bule! Mbali kwaviya chohuwila. ²⁸ Kwaviya munhu kotogoligwa kanoga haulongozi wa Mulungu kwa uhuwilo, na si kwa kutenda viyolonda Malagilizo ya Mulungu. ²⁹ Vino Mulungu ni Mulungu wa Wayahudi muhala? Vino si Mulungu wa wanhu weli siyo Wayahudi? Ona yeye ni Mulungu wa wanhu weli siyo Wayahudi iviya. ³⁰ Mulungu ni imwe, nayo kezawatendeza Wayahudi wanoge haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya uhuwilo, na kezawatenda wanhu weli siyo Wayahudi iviya wanoge haulongozi hake kwa nzila ya uhuwilo. ³¹ Vino ino yofambula kuwa kwa uhuwilo uno chobena Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa? Si ivo bule! Mbali choyamha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.

4

Simwe da Bulahimu

¹ Lelo chilongeze mbuli za wasaho yetu Bulahimu, kalawiligwa na choni? ² Kwaviya fana Bulahimu katogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa yaja yoyatendile, yahawile na chinhu cha kuigodela, mbali si haulongozi ha Mulungu. ³ Maandiko Yelile yolonga, “Bulahimu kamuhuwila Mulungu, na kwa ichimu cha kumuhuwila Mulungu kamtogola kanoga haulongozi wake.” ⁴ Munhu yosang'hana usang'hano, halihigwa fana gweko mbali kolihigwa fana yombe. ⁵ Mbali wanhu waja hawahuwila sang'hano zawo zinogile, mbali womuhuwila Mulungu yoyowatogola wanyondenyonde kuwa wanoga haulongozi wake, kwa kuhuwila uko Mulungu kowatogola wanoga haulongozi hake. ⁶ Daudi kalonga chinhu chino chino, viyalongile kumweda kwa munhu ija katogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu bila kulola chiyasang'hane.

⁷ “Wamweda waja wowalekeleligwe uhasanyi wawo, na uhasanyi wawo usegezigwa!

⁸ Kamweda munhu ija uhasanyi wake haupetigwa bule na Mndewa!”

⁹ Vino kumweda kuno kuyolonga Daudi kowalonga waja wengile ulungwana muhala hebu na waja hawanakwingila ulungwana bule? Si ivo bule! Iviya na wanhu hawanakwingizigwa ulungwana. Kwaviya chiwona muna Yamaandiko Yelile, “Bulahimu kamuhuwila Mulungu, na kwa ichimu cha uhuwilo wake, Mulungu kamtogola kanoga haulongozi hake.” ¹⁰ Lelo katogoligwa zuwaki? Viyakalile yang'hali hanakwingila ulungwana hebu viyakomeleze kwingila ulungwana? Katogoligwa viyakalile yang'hali hanakwingila ulungwana na si viyakomeleze kwingila ulungwana bule! ¹¹ Hamwande Bulahimu kengizigwa ulungwana, na kwingizigwa ulungwana uko kukala chilaguso cha kulagusa Mulungu kamtogola kanoga haulongozi hake kwa ichimu cha uhuwilo wake viyakalile yang'hali hanakwingila ulungwana. Ivo Bulahimu kawa tata wa wanhu womuhuwila Mulungu hata one hawengile ulungwana muladi Mulungu yawatogole wanoga haulongozi hake. ¹² Iviya Bulahimu ni tata wa waja wose wengizigwe ulungwana, na si kwingila ulungwana muhala, mbali na waja wosondelela uhuwilo wa tati yetu Bulahimu uyakalile nawo haja viyakalile yang'hali hanakwingila ulungwana bule.

Mulungu koilagana na Bulahimu

¹³ Mulungu kamulaganila Bulahimu na welesi wake kuwa isi yose iza-kuwa yawo. Wezaihokela isi iyo si kwaviya Bulahimu katenda viyolonda Malagilizo, mbali kwaviya kamuhuwila Mulungu, Mulungu kamtogola kanoga kumwake. ¹⁴ Kwaviya one yaja yoyekile chilagano Mulungu wokw'ing'higwa wanhu wotenda viyolonda Malagilizo, lelo uhuwilo wokuwa si chinhu na iviya chilagano si chinhu. ¹⁵ Malagilizo yogala ludoko lwa Mulungu, mbali one habule Malagilizo sigambekuwe na ubananzi.

¹⁶ Kwa ivo, chilagano chohuwila uhuwilo, muladi chilagano chiya chiwoneke kuwa chitumetume cha Mulungu kwa nyelesi zose za Bulahimu, si kwa waja muhala wowotenda chiyolonda Malagilizo, mbali iviya kwa waja wokala kwa uhuwilo fana viyakalile Bulahimu tati yetu wose. ¹⁷ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, "Nikutenda uwe tata wa makabila mengi." Chilagano icho ni kweli kuulongozi wa Mulungu yoyahuiwiligwe na Bulahimu. Mulungu yowazilibula wanhu wose na kuwagolela ugima, na kwa lagilizo jake vinhu havikalile uko vokuwa uko. ¹⁸ Hata vikukalile kwabule chinhu cha kumtenda Bulahimu kuhuwiwa, Bulahimu kamuhuwila Mulungu na kulolela chilagano, ivo kawa tata wa makabila mengi fana Yamaandiko Yelile viyolonga, "Welesi wako wizakuwa mwingi fana nhondo!" ¹⁹ Bulahimu kakala mulala wa habehi wa miyaka gana, mbali uhuwilo wake haihunguke bule, one ihawa kavimanya hadaha kupata mwana, na mke wake Sala hadahile kulela bule. ²⁰ Bulahimu halekile bule kutogola chilagano cha Mulungu, mbali kapata kwa uhuwilo wake, ivo kamtunhiza Mulungu. ²¹ Kweli kavimanya Mulungu kodaha kutenda yaja yose yoyamulaganile. ²² Lekamana Bulahimu kufosela uhuwilo, "Mulungu kamtogola kanoga haulongozi hake". ²³ Mbali ino "katogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu," handikiligwe yeye muhala. ²⁴ Mbali iviya yandikigwa kwa ichimu chetu wochitogoligwe chinoga haulongozi ha Mulungu, wochimuhuwila yeye yoyamzilibule Mndewa wetu Yesu. ²⁵ Yeye kalavigwa muladi yakomigwe kwa ichimu cha uhasanyi wetu, maabaho kazilibuka muladi yadahe kuchitenda chinoge haulongozi ha Mulungu.

5

Tindiwalo na deng'ho

¹ Lelo kwa uhuwilo chitogoligwa chinoga haulongozi ha Mulungu, lelo china tindiwalo na Mulungu kufosela Mndewa wetu Yesu Chilisito. ² Kwa uhuwilo wetu, Yesu kachigala muna unovu wa Mulungu, na chodeng'helela kwa kulolela utunhizo wa Mulungu. ³ Mbali hachideng'helela yayo muhala, mbali iviya chodeng'helela kugaya kwetu, kwaviya chovimanya kugaya kogala ufunyaumoyo, ⁴ ufunyaumoyo uwo wogala kutogoligwa na Mulungu, na kutogoligwa na Mulungu kogala lolole. ⁵ Lolelo hadichibena moyo bule, kwaviya Mulungu keka ulondo wake muna imyoyo yetu kufosela Muhe Yelile iyaching'hile cheye.

⁶ Kwaviya vichikalile wanyonde, lusita vilufikile, Chilisito kadanganika kwa ichimu cha wahasanyi. ⁷ Vidala munhu yoyose kudanganika kwa ichimu cha munhu yanogile haulongozi ha Mulungu, mbali yodaha kulawilila munhu kudanganika kwa ichimu cha munhu yanogile haulongozi ha wanhu. ⁸ Mbali Mulungu kachilagusila ulondo wake, vichikalile na uhasanyi, Chilisito kadanganika kwa ichimu chetu! ⁹ Kwaviya kwa damu yake chipetigwa chinoga haulongozi wa Mulungu, ivo chikomboligwa muna uludoko lwa Mulungu. ¹⁰ Chikala wehi wa Mulungu, mbali Mulungu kachitenda wambwiya zake kaidi kufosela ifa ya Mwanage. Kwaviya

sambi cha mambwiya wa Mulungu, ivo chikomboligwa kufosela ugima wa Chilisito. ¹¹ Si yayo muhala bule, mbali iviya chodeng'helela kwa yaja yoyatendile Mulungu kufosela Mndewa wetu Yesu Chilisito, yoyachitendile chiwe wambwiya kaidi na Mulungu.

Adamu na Chilisito

¹² Uhasanyi wingila muna isi kufosela munhu imwe na ifa ingila kufosela uhasanyi, ivo ifa iwezila wanhu wose, kwaviya wose watenda uhasanyi. ¹³ Yang'hali Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hayanakwikigwa, uhasanyi ukala muna isi yose. Mbali uhasanyi haupetigwe fana uhasanyi haja helibule Malagilizo. ¹⁴ Mbali ifa itawala kulawa chipindi cha Adamu mbaka chipindi cha Musa, ifa itawala hata kwa waja wanhu hawatendile uhasanyi fana uyatendile Adamu.

Adamu kakala sisila da Chilisito yoyokwiza hamwande. ¹⁵ Uhasanyi wa Adamu haudaha kulinganyizigwa na unovu wa Mulungu. Kwaviya hata fana wanhu wengi wadanganika kwa uhasanyi wa munhu imwe, Mulungu kezakongeza ubazi wake na chitumetume chochenela kwa wanhu wengi, kulawa kwa munhu imwe, niyo Yesu Chilisito. ¹⁶ Kuna mbasakanyo ya chitumetume cha Mulungu na uhasanyi wa munhu imwe. Kwaviya uhasanyi wa munhu imwe, Mulungu kalava nhaguso, mbali wanhu wengi viwatendile uhasanyi, Mulungu kagala chitumetume cha kuwatogola wanoga haulongozi hake. ¹⁷ Kwa uhasanyi wa munhu imwe, ifa itawala kufosela munhu iyo imwe. Mbali chiyatendile munhu iyo imwe ni chikulu, niyo Yesu Chilisito! Wanhu wose wowohokela unovu na chitumetume cha kutogoligwa wanoga haulongozi wa Mulungu, wezatawala muna ugima kufosela Yesu Chilisito.

¹⁸ Lelo fana uhasanyi wa munhu imwe wogala nhaguso kwa wanhu wose, iviya chinhu chimwe chinogile haulongozi ha Mulungu chowakombola wanhu wose na chogala ugima. ¹⁹ Fana kwa kulema kutegeleza kwa munhu imwe wanhu wengi wengila muna uhasanyi. Iviya kutegeleza kwa munhu imwe wanhu wengi wezapetigwa wanoga haulongozi wa Mulungu.

²⁰ Malagilizo yalawilila, ivo wihi wongezeka, mbali uhasanyi viwongezeke, unovu wa Mulungu wongezeka ng'hani. ²¹ Fana viya uhasanyi viutawale muna ifa, iviya ubazi wa Mulungu wizatawala kufosela unovu wa Mulungu na kuchigala muna ugima wa siku zose kufosela Yesu Chilisito Mndewa wetu.

6

Chidanganika muna uhasanyi, chawagima mwa Chilisito

¹ Lelo chilonge choni? Vino chigendelele kukala muna uhasanyi muladi unovu wa Mulungu wongezeke? ² Si ivo bule! Vino cheye chileka uhasanyi na chogendelelele kukala kaidi muna uhasanyi? ³ Vino hamuvimanyile kuwa vichibatizigwe chiilumba na Yesu Chilisito? Cheye chiilumba muna ifa yake kwa kubatizigwa. ⁴ Maabaho ubatizo wetu ni fana chiwandigwa hamwe chilisito na chiilumba muna ifa yake, muladi fana viya Chilisito viyazilibuligwe kwa ludabwa lwa utunhizo wa Tata, iviya na cheye chidahe kukala muna ugima wa sambu.

⁵ Kwaviya vichanduse imwe nayo muna ifa yake, iviya chizailumba nayo muna ukuzilibuka kwake. ⁶ Kwaviya chovimanya unhu wetu wa umwaka uwambigwa muna umsalaba hamwe na Chilisito, muladi ludabwa lwa uhasanyi luli muna ulukuli lwetu lubanangigwe, muladi sekechiwe

watumwa wa uhasanyi kaidi. ⁷ Kwaviya munhu yahadanganika hamwe na Yesu kokomboligwa kulawa muna uhasanyi. ⁸ Lelo one chidanganika hamwe na Chilisito, chohuwila chizakala hamwe nayo. ⁹ Kwaviya chovi-manyana Chilisito kazilibuka kamala, nayo hezadanganika kaidi bule na ifa haizamtawala bule. ¹⁰ Ivo kwaviya kadanganika mwanza umwe muhala, uhasanyi wabule ludabwa kaidi kumwake, na ugima uyokala sambi, kokala hamwe na Mulungu ¹¹ Iviya na mweye mwiigese wenyewo fana mudanganika muna uhasanyi, mbali mwawagima muna ukuilumba na Mulungu kufosela Chilisito Yesu.

¹² Ivo uhasanyi sekeutawale kaidi ng'huli zenu zozidanganika, muladi muleke kusondelela vilulonda lukuli. ¹³ Iviya sekemulave viungo va ng'huli zenu vitende uhasanyi, mbali mwiilave wenyewo kwa Mulungu, fana wanhu wazilibuke, vilaveni viungo va ng'huli zenu kwa Mulungu kutenda yanogile haulongozi ha Mulungu. ¹⁴ Uhasanyi hawizawatawala kaidi, kwaviya mweye hamulangulizigwa na malagilizo ya Mulungu, mbali molangulizigwa na unovu wa Mulungu.

Utumwa wa kutenda yanogile

¹⁵ Veno chilonge choni? Vilo chitende uhasanyi kwaviya hachilangulizigwa na malagilizo ya Mulungu, mbali cholangulizigwa na unovu wa Mulungu? Si ivo bule! ¹⁶ Mweye movimanya kweli one muhailava mweye wenyewo kuwa watumwa kwa kumtegeleza munhu imwenga, mweye mokuwa watumwa wa munhu iyo imumtegeleza. Muhawa watumwa wa uhasanyi mwizahelala muna ifa, hebu muhawa watumwa wa kutegeleza mwizawoneka munoga haulongozi wa Mulungu. ¹⁷ Mbali nomwing'ha hewela Mulungu! Kwaviya umwaka mukala watumwa wa uhasanyi, mbali sambi mutegeleza kwa moyo wenu wose yaja malagilizo na mafundizo yomuhokele. ¹⁸ Mweye mukomboligwa muna uhasanyi na muwa watumwa wa yaja yoyolonda Mulungu muyatende. ¹⁹ Hano nolonga ulonzi wa chihunhu kwa chimu cha unyondeniyonde wenu. Fana viya lusita vimuilavile mweye wenyewo kusang'hanila unyinya na wihi, na lelo vino sambi mullave wenyewo kusang'hanila yanogile haulongozi wa Mulungu kwa ichimu cha kwela.

²⁰ Kwaviya vimukalile watumwa wa uhasanyi, mukala hamulangulizigwa na yaja yoyolonda Mulungu. ²¹ Vino mumweda choni siku ziya kwa kutenda yaja sambi yowoneka ya chinyala kumwenu? Uhelelo wa yaja yomutendile ni ifa! ²² Mbali sambi mukomboligwa kulawa muna uhasanyi, na muwa watumigwa wa Mulungu. Na chomumweda sambi ni kusafiyigwa, uko kogala ugima wa siku zose. ²³ Yombe da uhasanyi ni ifa, mbali chitumetume cha Mulungu ni ugima wa siku zose muna ukuilumba na Chilisito Yesu, Mndewa wetu.

7

Ndagilizi ya sola

¹ Ndugu zangu, moyamanya vinogile yondanilonge, kwaviya nolonga na wanhu wokwamha ndagilizi. Ndagilizi yomtawala munhu yahawa ngima. ² Chilonge, mwanamke yahasoligwa kofungigwa na malagilizo haja mulume wake yahawa ngima, mbali mulume wake yahadanganika, mwanamke iyo hafungigwa na malagilizo bule. ³ Ivo mwanamke iyo yahasoligwa na mulume imwenga kuno mulumake yang'hali mgima, mwanamke iyo kezatangigwa mzinzi. Mbali mulumake yahadanganika, hafungigwa kaidi na malagilizo, si ngoni bule hata yahasoligwa na mulume

imwenga. ⁴ Iviya na mweye ndugu zangu, hamulangulizigwa na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa bule kwaviya kufosela lukuli lwa Chilisito, muladi muwe wanhu wa munhu imwe, ija yoyazilibuke muladi chimtendile yanogile Mulungu. ⁵ Vichikalile ching'hali chokala kwa kulangulizigwa na lukuli, uhasanyi na malagilizo ya Mulungu, zisang'hana muna zing'huli zetu na yose yochitendile yahelela muna ifa. ⁶ Mbali sambi chilegeha kulawa muna ichifungo cha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, kwaviya chidanganika kwa ichimu cha mbuli yoichitendile watumwa. Sambu chosang'hanila kwa kusondelela ugima wa sambu wa Muhe Yelile, na si kwa kusondelela hali ija ya umwaka ya malagilizo yoyandikigwe.

Malagilizo na uhasanyi

⁷ Lelo chilonge choni? Vino Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa ni uhasanyi? Si ivo bule! Mbali kufosela Malagilizo yayo nivimanya uhasanyi chinhu chaki. One Malagilizo hayalongile bule, "Sekeumelele mate chinhu cha miyago." Sigambenivimanye kumelela mate chinhu chaki. ⁸ Kwa lagilizo ijo, uhasanyi ulamsa chila kumelela mate kwihile kwili mgati mmwangu. One habule malagilizo, uhasanyi ufa. ⁹ Umwaka nikala ngima bila malagilizo, mbali malagilizo viyezile, uhasanyi wandusa kutenda usang'hano na niye nikala fana nidanganika. ¹⁰ Lungilo da lagilizo ijo dikala kugala ugima, mbali kumwangu digala ifa. ¹¹ Kwaviya uhasanyi upata nzila na malagilizo yayo, univwizila na kunikoma.

¹² Ivo, Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kela na lagilizo jela, dinoga haulongozi ha Mulungu. ¹³ Vino chiya chinogile chigaluka ifa kumwangu? Si ivo bule! Itendeka ivo muladi uhasanyi utangigwe uhasanyi, unigalila ifa kufosela chiya chinogile. Ivo uhasanyi kufosela malagilizo, wolagusa wihi ng'hani.

Ndwagi mmwetu

¹⁴ Chovimanya malagilizo ni ya chimuhe, mbali niye ni wa chilukuli, wonichuuzigwe fana viya mtumwa wa uhasanyi. ¹⁵ Sichimanya bule chiya chinisang'hana, kwaviya chiya chinilonda sichisang'hana bule, mbali chiya chinichihila niicho chonichisang'hana. ¹⁶ Na one nihatenda yaja siyalonda kuyatenda, iyo yolagusa notogola kuwa Malagilizo yanoga. ¹⁷ Mbali si niye mwenyewo bule yonitenda yano, mbali nogesa ni uhasanyi woukala mgati yangu. ¹⁸ Novimanya habule dinogile jojose mgati yangu, kwa unhu wangu wa uhasanyi. Kwaviya nolonda kutenda dinogile, mbali sidaha bule. ¹⁹ Silonda bule kutenda yanogile yonilonda kutenda, mbali notenda yehile yaja siyalonda kuyatenda. ²⁰ One notenda yaja siyalonda kuyatenda, si niye yonitenda, mbali uhasanyi woukala mgati yangu uwo utenda yayo.

²¹ Nitola mbuli ino muna yamalagilizo, nahatenda yanogie, yehile nayo yabaho. ²² Mbali muna umoyo wangu nodeng'helela malagilizo ya Mulungu. ²³ Mbali nowona malagilizo mbasakanyo yamwenga yosang'hana muna ulukuli lwangu. Mbali yogomba na mbuli ya nzeweze zangu, yonitenda niwe mtumwa wa mbuli ya uhasanyi wousang'hana muna ulukuli lwangu. ²⁴ Miyenu niye! Yelihi yodayanikombole muna ulukuli luno lolunigala muna ifa? ²⁵ Hewela Mulungu, yoyotenda ivo kwa kufosela Mndewa wetu Yesu Chilisito.

Ivo niye mwenyewo muna zinzeweze zangu na mtumwa wa malagilizo ya Mulungu, mbali kwa lukuli niye na mtumwa wa mbuli ya uhasanyi.

8

Ugima kufosela Muhe

¹ Ivo habule kutagusigwa kwa wanhu waja woilumba na Chilisito Yesu. ² Kwaviya kufosela Yesu Chilisito, malagilizo ya Muhe wa ugima yonikom-bola kulawa muna imbuli ya uhasanyi na ifa. ³ Yaja hayadahile kutendeka na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, kwaviya lukuli luli na uhasanyi lukala lwabule ludabwa, Mulungu katenda ivo kwa kumgala mwanage nyachende yeli na lukuli ulingile fana ng'huli zetu zili na uhasanyi, ivo katagusa uhasanyi uli muna ulukuli ulu. ⁴ Mulungu katenda ivo muladi yaja yoninogela muna yamalagilizo yatimiye mgati yetu, cheye wochikala kwa Muhe Yelile, na si kwa lukuli uli na uhasanyi. ⁵ Waja wokala kwa kusondelela lukuli, nzeweze zawo zogesa yaja yolulonda lukuli. Mbali waja wokala kwa kusondelela viyolonda Muhe Yelile, nzeweze zawo zogesa yaja yoyolonda Muhe. ⁶ Kwaviya magesa ya chiunhu yogala ifa, mbali magesa ya Muhe yogala ugima na tindiwalo. ⁷ Wanhu wokuwa wehi wa Mulungu kwa kulangulizigwa na magesa yawo ya chiunhu, kwaviya hawategeleza Malagilizo ya Mulungu bule, na kweli hawadaha kuyategeleza. ⁸ Wanhu wolangulizigwa na lukuli hawadaha bule kumnogeza Mulungu. ⁹ Mbali mweye Muhe wa Mulungu yahakala mgati yenu, hamwizalangulizigwa na lukuli, mbali molangulizigwa na Muhe. Munhu yoyose yelibule Muhe wa Chilisito, iyo si wa Chilisito bule. ¹⁰ Mbali one Chilisito kamgati yenu, Muhe ni ugima wenu, kwaviya mweye Mulungu kamtogolani munoga haulongozi hake hata fana lukuli lwenu lwizadanganika kwa uhasanyi. ¹¹ One Muhe wa Mulungu yoyanzilibule Yesu kuwadanganike kokala mgati yenu, iyo yoyanzilibule Chilisito kuwadanganike iviya kezaizilibula ng'huli zenu ziwolile, kezatenda ivo kufosela Muhe wake, yokala mgati yenu.

¹² Ivo ndugu zangu, china sang'hano, hachilondeka kukala fana ng'huli zetu vozilonda.

¹³ Kwaviya one mwahakala fana vizilonda ng'huli zenu, kweli mwizadanganika. Mbali fana kwa kufosela Muhe moyakoma yaja yehile yotendigwa na lukuli, mwizakuwa wagima. ¹⁴ Kwaviya waja wose wolangulizigwa na Muhe wa Mulungu ni wawo wana wa Mulungu, ¹⁵ kwaviya hamuhokele Muhe yowatenda muwe watumwa wa kudumba kaidi, mbali muhokela Muhe yowatenda muwe wana wa Mulungu. Ivo chimulilila Mulungu, "Aba" fambulo jake Tata ¹⁶ Muhe wa Mulungu mwenyewo kotogola hamwe na mihe yetu cheye cha wana wa Mulungu. ¹⁷ Kwaviya cheye cha wana wa Mulungu, chizahazi balaka zoyowekila wanhu wake, na iviya chizahazi hamwe na Chilisito chiya chiyamwikile, lelo one chihagaya hamwe na Chilisito, iviya chizakala nayo muna ukulu wake.

Utunhizo ukwiza

¹⁸ Kwaviya chovimanya magayo yochigaya sambu si chinhu na hayalin-ganyizwa na utunhizo wondaulawilile kumwetu. ¹⁹ Viumbe vose vogozela ng'hani kugubuligwa kwa wana wa Mulungu. ²⁰ Kwaviya viumbe vose viki-gwa hasi ya utawala wa mbuli za chakachaka, kutawala viwoneke si chinhu bule, si fana vivilondile mbali fana viyalondile Mulungu. Mbali kukala na lolole, ²¹ kwaviya viumbe venyewo wezakomboligwa muna utumwa wa kuwola na vingile muna utunhizo wa wana wa Mulungu. ²² Kwaviya chovimanya mbaka vino sambu, viumbe vose vogutilila kwa usungu, fana usungu wa kuibasula mwana. ²³ Mbali si viumbe muhala,

mbali hata cheye chili na Muhe, yakalile chanduso cha chitumetume cha Mulungu, chogutilila mgati yetu kuno chogozela kutendigwa wana wa Mulungu na kukomboligwa ng'huli zetu. ²⁴ Kwa huwilo ijo chikomboligwa, mbali one chinhu chiloleligwa chihawoneka, baho habule huwilo kaidi. Vino yelihi yololela chinhu chiyelinacho? ²⁵ Mbali one chololela chinhu chiya ching'hali hachinachiwona, chochigoza kwa kufunyaumoyo.

²⁶ Iviya Muhe kochitaza muna unyondenyonde wetu, hachidaha kutambika fana voilondeka, mbali Muhe mwenyewo kochitambikila cheye kwa kugutilila hakudaha kusimulilwa. ²⁷ Nayo Mulungu yowona myoyo yetu, kovimanya chiyogesa Muhe, kwaviya Muhe kowatambikila wanhu welile fana Mulungu viyolonda.

²⁸ Cheye chovimanya muna ivinhu vose Mulungu kotenda yanogile na wanhu waja wowomnogela, waja woyawatangile fana viyalondile. ²⁹ Waja Mulungu woyawamanyile kulawa umwaka na kalamula kulawa umwaka walingile fana mwanage, muladi mwana iyo yawe chaudele muna iwandugu wengi. ³⁰ Na waja Mulungu woyawasagule kulawa umwaka, kawatanga viya viya, nawo kawatanga, na kuwapeta wanoga haulongozi wa Mulungu, nawo kawapeta wanoga, kawatunhiza viya viya.

Ulondo wa Mulungu mgati ya Yesu Chilisito

³¹ Maabaho chilonge choni muna zimbuli izo zose? One Mulungu kaubanzi wetu, yelihi yondayadahe kuchiliga? ³² Mulungu hamuwonele ubazi hata mwanage mwenyewo, mbali kamulava kwa ichimu chetu cheye! Kaching'ha mwanage, vino hezaching'ha vinhu vimwenga hamwe nayo? ³³ Vino yelihi yondayawalongeleze wanhu wowasaguligwe na Mulungu? Mulungu mwenyewo niiyo yowatogola wanoga. ³⁴ Vino yelihi yondayawataguse mweye? Habule! Kwaviya Yesu Chilisito kadanganika, maabaho kazilibuligwa kuwadanganike! Na kokala ubanzi wa kulume wa Mulungu, nayo niiyo yochitambikila cheye. ³⁵ Yelihi yondayadahe kuchibagula kulawa muna ulondo wa Chilisito? Yodahika uzidilwa hebu kugaya hebu manhesa hebu nzala hebu ungayengaye wa kupuwa viwalo hebu ng'hondo hebu ifa? ³⁶ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, “Kwa ichimu chako weye chamuna uzidilwa wa ifa lusita lose.

Chiwa fana viya ng'hondolo wowogaligwa kuchiigwa.”

³⁷ Mbali kwa vinhu vino vose chipata kuhuma kwa kufosela yeye yoyachilondile cheye! ³⁸ Kwaviya nivimanya habule chinhu chochidaha kuchibagula kulawa muna ulondo wake, si ifa, wala ugima, si wasenga wa kuulanga, wala watawala wa kuulanga, wala ludabwa, si vinhu va sambu wala vikwiza, ³⁹ si yeli uchanyha wala hasi, wala chinhu chochose chiumbigwe, habule chochidaha kuchibagula na ulondo wa Mulungu uli mgati ya Yesu Chilisto Mndewa wetu.

9

Mulungu na wanhu wake

¹ Nolonga kweli, niye ni munhu wa Chilisito, silonga uvwizi bule. Moyo wangu, kuno wolangulizigwa na Muhe Yelile wolagusa kuwa niye silonga uvwizi. ² Nolonda kulonga nina luholoji lukulu na usungu haumala muna umoyo wangu. ³ Kwa ichimu cha wanhu wangu, lukuli lwangu mwenyewo na damu yangu! Kwa ichimu chawo nihapufile niduwiligwe na Mulungu

na kubaguligwa na Chilisito ⁴ Wawo ni wanhu wa Isilaeli Mulungu woyawatendile wawe wanage na kuweng'ha utunhizo wake na malagano woyailagane nawo na woyaweng'hile Malagilizo yake na nzila ya kumtambikila yeye na vilagano vake. ⁵ Wawo ni wazukulu wa Waebulaniya, nayo Chilisito kwa unhu wake, kalawa muna dikabila jawo. Mulungu yotawala vinhu vose yeng'higwe nhogolwa siku zose. Ivo.

⁶ Silonga chilagano cha Mulungu chipotwa, kwaviya si wanhu wose wa Isilaeli niwawo wanhu wa Mulungu. ⁷ Na si welesi wose wa Bulahimu ni wana wa Mulungu. Mbali Mulungu kamulongela Bulahimu, “Welesi wako wizalawa kwa Isaka.” ⁸ Ivo ilinga na kulonga, si waja welekwe kwa lukuli niyo wana wa Mulungu, mbali waja wowelekigwe kwa chilagano cha Mulungu niyo wopetigwa wana wa Bulahimu. ⁹ Kwaviya chilagano cha Mulungu niicho chino, “Muna ulusita lunogile nizabwela na Sala kezakweleka mwana wa chilume.”

¹⁰ Si ivo muhala bule, mbali Lebeka nayo kakala na wana waidi wa chilume kwa tata imwe, niyo wasaho yetu Isaka. ¹¹ Hata wana wawo waidi viwakalile hawanakwelekigwa, viwakalile wang'hali hawanatenda yanogile na yehile. Mulungu kamsagula imwe viweli fana vidili lungilo jake. ¹² Mulungu kamulongela Lebeka, “Mbwanga imkulu kezamsang'hanila mbwanga imdodo.” ¹³ Fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, “Nimulonda Yakobo mbali Esawu nimwihila.”

¹⁴ Lelo chilonge choni? Vino Mulungu kana ubagulo? Aka, siivo bule! ¹⁵ Kwaviya Mulungu kamulongela Musa, “Nizamuwonela ubazi munhu ija yonimulonda kumuwonela ubazi, nizamtendela yanogile munhu ija yonimulonda kumtendela yanogile.”

¹⁶ Ivo chila chinhu chohuwila ubazi wa Mulungu, na si chiya chiyolonda munhu hebu chiyosang'hana, mbali kwa ubazi wa Mulungu muhala. ¹⁷ Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga vino kwa mfalume wa Misili, “Nikutenda uwe mfalume kwa sang'hano ino, muladi nilaguse ludabwa lwangu muladi zina jangu dimanyike muna isi yose.” ¹⁸ Ivo, Mulungu komuwonela ubazi munhu yoyose yomulonda kumuwonela ubazi na kamtenda kuwa moyo mdala munhu yoyose yoyomulonda.

Ubazi wa Mulungu na Ludoko

¹⁹ Imwe wenu kodaha kunilongela, “one ihawa ivo, habali Mulungu kowatagusa wanhu? Kwaviya habule munhu yodaha kulema chiyolonda Mulungu?” ²⁰ Mbali weye kwa yelihi, munhu, yuumwidika ivo Mulungu? Nongo haidaha kumuuzza ija yaiumbile, “Habali kuniumba fana vino?” ²¹ Munhu youmba nongo kodaha kusang'hanila ulongo viyolonda na kumba nongo mbili kwa ulongo uja uja, imwe kwa sang'hano zinogile na imwenga kwa sang'hano za chila siku.

²² Vino ivo voili kwa Mulungu. Kalonda kulagusa ludoko lwake na ludabwa lwake. Mbali kawafunyila umoyo wanhu waja walondeke kuwatagusa kwa ludoko lwake, wawo wolondeka kunangigwa. ²³ Nayo mwenyewo kalonda kulagusa utunhizo wake mkulu, uyaching'hile cheye woyachilondile chihokela ubazi wake, cheye woyachisasale kulawa mwan-duso chihokele ukulu wake. ²⁴ Kwaviya cheye niyo wanhu woyachitangile, si kulawa mwa Wayahudi muhala, mbali iviya kulawa wanhu weli siyo Wayahudi. ²⁵ Fana Mndewa vialongile muna ichitabu cha Hoseya, “Waja weli ‘si wanhu wangu,’ nizawatanga ‘wanhu wangu,’ Nizalagusa ulondo wangu kwa zisi ziya ning'hali sinzilonda.”

²⁶ Maabaho,
 “Hanhu haja howalongiligwe,
 ‘mweye si wangu,
 baho wezatangigwa wana wa Mulungu yeli ngima.”

²⁷ Iviya Isaya mulotezi wa Mulungu kowalilila Waisilaeli haja hayalongile,
 “Hata one Waisilaeli wengi fana msanga wa mhwani,
 mbali wondawakomboligwe wadodo.

²⁸ Kwaviya Mndewa hezakalama bule kuitagusa isi yose.”

²⁹ Fana Isaya viyalongile kulonga, “One Mndewa mwene ludabwa lose sigambeyaulekelele welesi wa Isilaeli, chihawile fana Sodoma, chihalingile fana Gomola.”

Paulo kowatambikila Waisilaeli

³⁰ Vino chilonge choni? Wanhu weli siyo Wayahudi hawatendile chinhu muladi wapetigwe wanoga haulongozi wa Mulungu, watendigwa wanoga haulongozi wa Mulungu kufosela uhuwilo wawo, ³¹ mbali wanhu wa Mulungu, wowakalile wozahila malagilizo ya kuwapeta wanoga haulongozi wa Mulungu, hawayapatile bule malagilizo ya kupetigwa wanoga haulongozi wa Mulungu. ³² Habali hawayapatile? Kwaviya wahuwila yaja yowatendile, hawahuwile uhuwilo bule. Ivo waikwala “Muna idibwe da kuikwalila”

³³ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,

“Lola nika dibwe uko Sayuni
 ijo dizawatenda wanhu waikwale,
 nika luwe

louwatenda wanhu wagwe.

Mbali munhu yoyose yomuhwila yeye hezagumigwa chinyala bule.”

10

¹ Ndugu zangu, moyo wangu wolonda ng’hani na nomtambikila Mulungu Waisilaeli wayangu wakomboligwe. ² Nowalongelani kweli, wawo wailava kumsang’hanila Mulungu. Mbali si kwa kumanya vinogile bule. ³ Kwaviya hawammanyile Mulungu viyotenda wanhu wanoge haulongozi hake, nawo wandusa nzila yawo wenyewo, hawaisondelela nzila ya Mulungu ya kuwatenda wanhu wanoge haulongozi hake. ⁴ Kwaviya kwa kufosela Yesu Chilisito, Malagilizo ya Mulungu yoyamwing’hile Musa yapata kufikila uhelelo wake, kwa ichimu cha chila munhu yohuwila yatogoligwe kanoga haulongozi wa Mulungu.

Ukombola kwa wanhu wose

⁵ Muna imbuli ya kutogoligwa na Mulungu kufosela kutegeleza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing’hile Musa kandika vino, “Munhu yoyose yotegeleza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing’hile Musa kezakuwa ngima kwa Malagilizo yayo.” ⁶ Mbali katogoligwa kanoga haulongozi wa Mulungu kufosela uhuwilo yolongigwa vino, “Sekeulonge muna umoyo wako, yelihi yondayakwele mbaka kuulanga, uko ni kumuhulumusa hasi Chilisito kuchikombola?” ⁷ hebu kulonga, “Yelihi yondayahumuluke mbaka kudikombo tali dilibule uhelelo, uko ni kumwinula Chilisito kulawa kwa wanhu wowadanganike kuchikombola?” ⁸ Mbali Maandiko Yelile yolonga vino, “Usenga wa Mulungu wahabehi na weye, muna umulomo wako na muna umoyo wako,” uwo ni usenga wa uhuwilo wochiupeta. ⁹ One uhato-gola kwa mulomo wako Yesu ni Mndewa na uhahuwila muna umoyo wako kuwa Mulungu kanzilibula kuwadanganike, kwizakomboligwa. ¹⁰ Kwaviya kwa moyo munhu kohuwila na kopetigwa kanoga haulongozi wa Mulungu,

na kwa mulomo kotogola na kukomboligwa. ¹¹ Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Munhu yoyose yodayamuhuwile, hezagumigwa chinyala bule.”

¹² Dino nodilonga kwa chila munhu, kwaviya habule mbasakanyo kwa Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi, kwaviya Mulungu ni Mndewa wa wanhu wose na kowatemela mate ng'hani wanhu wose wowonpula. ¹³ Fana Maandiko Yelile viyolonga, “Chila munhu yotambika kwa zina da Mndewa, kezakomboligwa.”

¹⁴ Lelo wezamtambikilaze ija wang'hali hawamuhuwila? Na weza-muhuwilaze one hawanahulika usenga wake? Na wezahulikaze one habule munhu wa kuwapetela? ¹⁵ Na wanhu wezapetaze Mbuli Inogile one hawatumigwe bule? Fana viya Maandiko Yelile viyolonga, “Mbuli ya kudeng'heleza ng'hani, kwiza kwa waja wowopeta Mbuli Inogile!” ¹⁶ Mbali siyo Waisilaeli wose bule wahuwile Mbuli Inogile. Isaya mulotezi wa Mulungu kalonga, “Mndewa, yelihi yahuwile usenga wetu?” ¹⁷ Ivo uhuwilo wokwiza kufosela kuhulika usenga, na usenga uwo wokwiza kwa kupeta mbuli ya Chilisiko.

¹⁸ Mbali nouza, vino hawahulike bule? Ona kuhulika wahulika, fana Maandiko Yelile viyolonga, “Dizi jawo jenela muna isi yose, mbuli zawo zifika mbaka uhelelo wa isi yose.”

¹⁹ Nouza kaidi, vino wanhu wa Isilaeli hawavimanyile bule? Mulungu kalonga kufosela mulomo wa Musa kalongola kulonga, “Nizawatenda muwawonele migongo wanhu wa isi imwenga, nizawatenda muwawonele ludoko wanhu wabozi.”

²⁰ Kaidi Mulungu hadumbile kulonga kufosela Isaya, “Niwoneka kwa wanhu waja hawanizahile bule, niwalawila wanhu waja hawaniuzile niye.” ²¹ Mbali kwa Waisilaeli, Mulungu kolonga, “Misi yose niwagolosela makono yangu wanhu hawategeleza na hawatogola.”

11

Ubazi wa Mulungu kwa wanhu wa Isilaeli

¹ Nouza, vino Mulungu kowalema wanhu wake mwenyewo? Si ivo bule! Niye mwenyewo ni Muisilaeli, welesi wa Bulahimu, kulawa muna dikabila da Benjamini. ² Mulungu hawalemile bule wanhu wake mwenyewo, woyawasagule kulawa mwanduso. Movimanya Yamaandiko Yelile viyolonga kusunhela Eliya lusita viyamuyalalile Mulungu kusunhela wanhu wa Isilaeli. ³ “Mndewa, wawakoma walotezi wako na wabomola vilingo vako kwa kuvigwisa hasi, niye muhala nisigala na walonda kunikoma niye.”

⁴ Vino Mulungu yamwidikeze? “Niye mwenyewo nika goya wanhu 7,000, wawo hawamtambikile bule mulungu wa uvwizi yotangigwa Baali.” ⁵ Iviya niwo yili sambu, kuna wanhu wadodo wasigale mwa waja wasaguligwe kwa unovu wa Mulungu. ⁶ Mulungu kowasagula kwa kuwawonela ubazi, na si kwa ichimu cha yaja yawatendile, Mulungu one yasagule wanhu kwa yaja yawatendile, baho kuwawonela ubazi kwake sigambekuwe chinhu.

⁷ Vino wanhu wa Isilaeli hawachipatile bule chinhu chiya chowakalile wochizahila? Bule, mbali waja wasaguligwe na Mulungu wachipata, wamwenga watendigwa wabozi. ⁸ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, “Mulungu katenda nzewele zawo na myoyo yawo kuwa midala, mbaka vino

diyelo hawadaha bule kuwona kwa meso yawo wala kuhulika kwa magutwi yawo.”⁹ Iviya Daudi kolonga, “Madugila yawo yawahindikile yawe fana viya mtego wa kuwanamata, wagwe na kutagusigwa.

¹⁰ Meso yawo yagumigwe ziza muladi sekewalole, wawo wogaya kwa mbuli ya siku zose.”

¹¹ Nouza kaidi, vino Wayahudi waikwala mbaka wagwa kabisa? Si ivo bule! Mbali kwaviya watenda uhasanyi, ukombola uhifa kwa wanhu weli siyo Wayahudi, ivo Wayahudi watendigwa wawone migongo. ¹² Basi ihawa kuikwala kwawo kugala utemela mate mwingi kwa isi yose, iviya fana kunangigwa kwawo kugala utemela mate mwingi kwa wanhu weli siyo Wayahudi, kubwelezigwa kwawo kwizagala utemela mate mwingi ng’hani.

Ukombola wa wanhu weli siyo Wayahudi

¹³ Nowalongela mweye wanhu muli siyo Wayahudi, kwaviya niye niwa mtumigwa kwa wanhu weli siyo Wayahudi, na noitunhiza sang’hano yangu. ¹⁴ Niye nolonda kuwatenda wanhu wangu fana Wayahudi wawone migongo, muladi nidahe kuwakombola wamwenga wawo. ¹⁵ Yahawa kulemigwa kwawo kuwatenda wanhu wa isi wailumbe na Mulungu, vino izakuwaze wahatogoligwa na Mulungu? Wanhu wadanganike wozilibuka!

¹⁶ One chihande cha mwanduso cha gate chihalavigwa kwa Mulungu, gate jose dokuwa da Mulungu. One mizizi ya mibiki ihalavigwa kwa Mulungu, na mibiki yose yokuwa ya Mulungu. ¹⁷ Matambi yamwenga ya mbiki wa mzaituni yahakanhigwa, na matambi ya mbiki wa mzaituni mbago wowombekigwa. Mweye wanhu wa ziisi zimwenga muwa fana viya mbiki wa mzaituni mbago, na lelo moihanganya na mazizi ya mbiki wa mizaituni.

¹⁸ Sekemuyazehe yaja matambi yakanhigwe. Na one kuna da kwiigodela, vino moigodela choni? Mkumbuke si mweye imuidima mizizi, mbali mizizi niivo iwadima mweye.

¹⁹ Mbali kwizalonga “Matambi yakanhigwa muladi niye niwombekigwe hanhu hake.” ²⁰ Yayo ni kweli! Yabenigwa kwaviya hayahuwile bule, na weye kwima kwa uhuwilo wako. Sekewiigode mbali udumbe. ²¹ Mulungu hawawonele ubazi bule Wayahudi walingile fana matambi yakalile baho, vino weye kogesa kezakuleka?

²² Lelo loleni ubazi na ukali wa Mulungu. Yeye mkali kwa waja wowagwile, mbali kanoga kumwenu one muhagendelela kukala muna unovu wake, mbali one siivo bule, na mweye kwizakanhigwa. ²³ Na Wayahudi iviya, one wahahuwila, wezakwikigwa kaidi hanhu haja howakanhigwe. Kwaviya Mulungu kodaha kutenda ivo. ²⁴ Mweye wanhu muli siyo Wayahudi mulinga fana tambi da mzaituni mbago, mulavigwa uko mwikigwa muna umbiki wa kumgunda, muna disina dili si jenu bule. Mbali Wayahudi walinga fana mzaituni wa kumgunda, Lelo habule udala Mulungu kuiombeka kaidi muna disina jawo wenyewo.

Mulungu kowawonela ubazi wanhu wose

²⁵ Ndugu zangu nolonda muvimanye sili ino ifisike sekemwize kuiwona mweye mwawabala ng’hani. Udala wa wanhu wa Isilaeli ukala wa lusita muhala mbaka mheta ya wanhu weli siyo Wayahudi vondawambwelele Mulungu. ²⁶ Mbali vino niivo Waisilaeli wose vondawakomboligwe. Fana vija Yamaandiko Yelile viyolonga, “Mkombola kezakwiza kulawa Sayuni na kezasegeza wihi wose muna welesi wa Yakobo.

²⁷ Nizatenda nawo lagano dino vondanisegeze uhasanyi wawo.”

²⁸ Kwaviya walema Mbali Inogile, Wayahudi ni wehi wa Mulungu kwa ichimu cha wanhu weli siyo Wayahudi. Mbali kwa ichimu cha usaguzi wa Mulungu, Wayahudi ni walondwa wake kwa ichimu cha wasaho zawo. ²⁹ Kwaviya Mulungu yahaweng'ha wanhu chitumetume chake, hagalusa. ³⁰ Mweye wanhu muli siyo Wayahudi baho umwaka mulema kumtegeleza Mulungu, mbali sambu muhokela ubazi wa Mulungu kwaviya Wayahudi walema kumtegeleza Mulungu. ³¹ Ivo yili kwa ichimu cha ubazi umuuhokele, Wayahudi iviya hawamtegeleze Mulungu, muladi nawo iviya wahokele ubazi wa Mulungu. ³² Kwaviya Mulungu kawatenda wanhu fana wafungwa waleke kumtegeleza, muladi yawawonele ubazi wanhu wose.

Mulungu yatogolwe

³³ Utajili wa Mulungu, ubala na umanyi wake ni vikulu kufosa ningo! Yelihi yomanya viyolamula, yelihi yomanya nzila zake? ³⁴ Fana viya Ya-maandiko Yelile viyolonga,

“Yelihi yapatile kuyamanya magesa ya Mndewa?

Vino yelihi yodaha kumulongoza muna ulamuzi wake?

³⁵ Vino yelihi yoyamwing'hile Mulungu chinhu chochose, mbaka yadahe kulihigwa chinhu icho?”

³⁶ Kwaviya vinhu vose vilumbigwa na Mulungu, na vose vauko kwa udahi wake na kwa chimu cha Mulungu. Mulungu yatunhizigwe siku zose! Ivo.

12

Ugima muna usang'hano wa Mulungu

¹ Ivo mweye ndugu zangu, kwaviya Mulungu kana ubazi mwingi, nowalamba kwa moyo wose, mulavileni Mulungu ng'huli zenu fana viya nhambiko yili na ugima, yelile na yili na kudeng'heleza. Ino niyo nzila yenu haswa ya kumtambikila. ² Sekemwige migenzi ya isi ino yose, mbali Mulungu yagaluse magesa yenu, muladi muyamanye yaja yoyolonda Mulungu, chihili chinogile, chihili chimnogela yeye na chitimilike. ³ Kwa unovu wong'higwe na Mulungu, nowalongelani mweye mose, sekemwiiyone fana mweye chinhu ng'hani kufosa viya vimulondeka muwe. Magesa yenu yawe na chiyasi kwa kulagusa ningo ya uhuwilo uyamwing'hileni Mulungu.

⁴ Lukuli luna viungo vingi, na chila chimwe china sang'hano yake. ⁵ Iviya cheye ingawa chawengi, chalukuli lumwe kwa kuilumba na Chilisito, na chila munhu kachilungo cha miyage. ⁶ China vitumetume mbasakanyo kwa ichimu cha ubazi uyaching'hile Mulungu. Munhu yeli na chitumetume cha ulotezi nayachisang'hanile kuinzana na uhuwilo wake. ⁷ Munhu yeng'higwe kuwasang'hanila wayage, leka yawasang'hanile, one kufundiza, leka yafundize. ⁸ Mwene kuwagamiza wamwenga, nayatende ivo, munhu yolava, yalave kwa moyo welile. Munhu yolanguliza, yalangulize kwa kuiyoha, nayo yolagusa ubazi yalaguse kwa kudeng'helela.

⁹ Ulondo wenu sekeuwe na udelenya wowose. Muehile yehile yose, yamhileni yaja yanogile. ¹⁰ Mwiinogele fana mwandugu mwa Chilisito, mwiitegeleze mweye kwa mweye, kwa hishima. ¹¹ Sang'haneni sang'hano kwa kuiyoha na sekemuwe wabwa. Na msang'hanileni Mndewa kwa moyo unogile. ¹² Lolelo jenu na diwe muna dideng'ho siku zose, muhagaya funyeniumoyo na kutosa siku zose. ¹³ Muwataze wanhu wa Mulungu vinhu viwolonda na muwahokele wageni kwa hishima muna zikaye zenu.

14 Wapulileni utemela mate kwa Mulungu waja wose wombamanyani mweye, muwalondele utemela mate na sekemuwaduwire. 15 Deng'heleleni hamwe na wene kudeng'helela, iviya lileni hamwe na wene kulila. 16 Mukale na kwiilumba vinogile mweye kwa mweye. Sekemuilondele makulu, wasang'hanileni wanhu wadododo na ngayengaye. Sekemuwone mweye muna ubala ng'hani.

17 One munhu yahamtendelani vihile, sekemumulihe yehile kwa yehile. Mbali mutende yanogile kuulongozi wa wanhu wose. 18 Tenda chila chidaha weye mwenyewo, muladi ukala na wanhu wose kwa tindiwalo. 19 Wambwiya zangu, sekemulihe vihile, ila mulekeleni Mulungu, kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, "Kulihiliza yehile ni sang'hano yangu, niye nizalihiliza, kolonga Mndewa." 20 Iviya Yamaandiko Yelile yolonga, "Mwihi wako yahawa na nzala, mwing'he ndiya, na yahawa na ng'hilu, mwing'he mazi yangwe. Kwaviya kwa kutenda ivo, kwizamtendeza yawone chinyala ng'hani fana makala ya moto muna iditwi jake." 21 Sekeuilekelele kuhu-migwa na wihi, mbali uuhume wihi kwa unovu.

13

Kuwategeleza watawala wa isi

1 Chila munhu kolondeka kuwategeleza watawala wa isi, kwaviya habule utawala haulawile kwa Mulungu bule, na uja uli sambu wikigwa na Mulungu. 2 Mbali ija munhu yolema utawala, munhu iyo komulema Mulungu yawikile, nawo wotenda ivo wezatagusigwa. 3 Kwaviya watawala hawadumbigwa bule na wanhu wotenda yanogile, mbali wodumbigwa na wanhu wotenda yehile. Na weye one hulonda kumdumba mtawala, utende yanogile, nayo kezakutogola. 4 Kwaviya yeye komsang'hanila Mulungu kwa ichimu cha yanogile. Mbali uhatenda yehile, umdumbe kwaviya kodaha kukutagusa. Yeye komsang'hanila Mulungu, kowalagusa ludoko lwa Mulungu waja wotenda yehile. 5 Ivo yolondeka kuwategeleza watawala, sekeiwe kwa kudumba nhaguso ya Mulungu muhala, mbali kwaviya yolondeka ivo muna umoyo wako.

6 Kwa ichimu icho mweye moluha kodi, kwaviya watawala wawo womsang'hanila Mulungu, yahawa wofikiza viya viilondeka. 7 Mwing'heni chila munhu chiya choyolondeka, munhu wa usulu, mwing'heni usulu wake na munhu wa kodi yeng'higwe kodi yake, yolonda kuhulikigwa na yahulikigwe.

Kuilonda chindugu

8 Sekemudaigwe chinhu chochose, mbali mudaigwe kuilonda muhala. Kwaviya ija yomulonda miyage, iyo koyategeleza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. 9 Malagilizo ni yayo yano, "Sekeutende ugoni, sekeukome munhu, sekeubawe, sekeumelele mate vinhu wa wanhu." Yayo yose yekigwa muna lagilizo dino, "Mulonde mkaya miyago fana viya viuilonda weye mwenyewo." 10 One uhamulonda miyago whizamtendela yehile bule, ulondo ni kufikiza Malagilizo yose ya Musa.

11 Molondeka mutende vino, kwaviya movimanya kuwa lusita lwa mweye kulamka muna zinhongo lufika. Kwaviya sambu ukombola wetu wa habehi kufosa lusita luja vochanduse kuhu-wila. 12 Chilo chahabehi kumala na misi yokwiza. Ivo chileke kutenda yehile yeli muna diziza, chikasole silaha za kuitowela imisi kubung'huke. 13 Chikale vinogile fana viya wanhu wochikala habung'huke imisi, si kwa umelo na ung'waji na unyolodo na

uwashelati na ndwagi hebu migongo. ¹⁴ Mbali muilumbe na Mndewa Yesu Chilisito, lekeni kusondelela ng'huli zenu na tamaa zake.

14

Sekeumtaguse miyago

¹ Watogoleni wanhu wose weli nyondenyonde wa uhuwilo, mbali seke-muyataguse magesa yawo. ² Wanhu wamwenga woinega, imwe uhuwilo wake womtogolela kuja chila chinhu mbali imwenga uhuwilo wake nyondenyonde, koja mboga za mayani muhala. ³ Munhu yoja chila chinhu sekeyamwehule ija haja chila chinhu, ija yoja mboga ya mayani muhala sekeyamtaguse ija yoja vinhu vose, kwaviya Mulungu kamtogola. ⁴ Weye kwa yelihi mbaka ulonde kumtagusa msang'hana wa miyago? Yahema hebu yahagwa ijo ni da mwenevale wake. Na kezakwima kwaviya Mndewa kodaha kumwimiza.

⁵ Munhu imwe kodaha kugesa siku imwe inoga ng'hani kufosa dimwenga, na imwenga kodaha kuwona siku zose yanoga. Chila munhu yawone fana chiyotenda chinoga. ⁶ Munhu yowona siku imwe inoga kufosa yose, iyo kotenda ivo kwa ichimu cha kumtunhiza Mulungu, nayo yoja ndiya imwenga kotenda ivo kwa kumtunhiza Mndewa kwaviya komwing'ha hewela Mulungu. Iviya na munhu ija yoleka kuja ndiya imwenga, kotenda ivo kwa ichimu cha kumtunhiza Mndewa, nayo iviya komwing'ha hewela Mulungu. ⁷ Kwaviya habule munhu yoyose vichili yokala kwa chimu chake mwenyewo, hebu yodanganika kwa ichimu chake mwenyewo. ⁸ Chahawa wagima, chawagima kwa chimu cha Mndewa, na chahadanganika, chodanganika kwa chimu cha Mndewa. Ivo chihawa wagima hebu chihadanganika, cheye cha wanhu wa Mndewa. ⁹ Kwaviya Chilisito kadanganika na kuzilibuka muladi yadahe kuwa Mndewa wa wagima na wadanganike. ¹⁰ Lelo weye habali komtagusa miyago? Na iviya habali konzeha miyago? Kwaviya cheye chose chizakwima kuulongozi wa chigoda cha nhaguso cha Mulungu. ¹¹ Kwaviya Yamandiko Yelile yolonga, Mndewa kolonga, "Fana viya niye vinili ngima, Chila munhu kezanitumbalila mavindi, chila munhu kezalonga niye niiyo Mulungu."

¹² Chila imwe wetu, kezamulongela Mulungu mbuli zake mwenyewo.

Sekeumuhonze miyago

¹³ Ivo sekechiitaguse cheye kwa cheye. Mbali chiilangulize, munhu sekey-atende chinhu chochose chochimtenda miyage yaikwale hebu yagwe muna uhasanyi. ¹⁴ Kwa kuilumba na Mndewa Yesu, novimanya habule chinhu chochose chambule mwiko kwandusila umwaka, mbali munhu yahagesa chinhu fulani cha mwiko ivo kumwake yeye chokuwa mwiko. ¹⁵ One uhamuhasanya ndugu yako kwa chinhu chiuja, yolagusa ugenzi wako haugenda na ulondo. Sekeutogole hata chidogo ndiya yako iwe chimu cha kwaga kwa munhu imwenga, ija Chilisito kadanganika kwa ichimu chake. ¹⁶ Ivo uwo unovu wenu sekeulongigwe kwa yehile. ¹⁷ Kwaviya Ufalume wa Mulungu si kuja na kung'wa, mbali kwa kutenda yanogile haulongozi wa Mulungu, tindiwalo na deng'ho vovigaligwa na Muhe Yelile. ¹⁸ Munhu yoyomsang'hanila vino Chilisito, kondeng'heleza Mulungu na kotogoliligwa na wanhu.

¹⁹ Ivo siku zose chamhilile vinhu viya vovigala tindiwalo na vovichitaza kwiizenza vichili. ²⁰ Lelo sekeuibanange sang'hano ya Mulungu kwa ndiya. Kwaviya ndiya zose zofaya, mbali haifaya bule kuja ndiya yoimtendeza

munhu yagwe muna uhasanyi. ²¹ Vinogile kutenda ni kuleka kuja nyama hebu kung'wa divai hebu kutenda chinhu chochose chondachimtende miyago yagwe muna uhasanyi.

²² Ivo yamhilila chochose chomuhwila muna ivinhu vino haulongozi ha Mulungu. Wamweda waja wose hawaitagusa wenyewo kwa yaja yowotenda. ²³ Mbali munhu yeli na lugano kwa ndiya iyoja, Mulungu komtagusa one yahaja, kwaviya lungilo da sang'hano yake damwabule muna uhuwilo. Na chochose chilibule mwanduso wake muna uhuwilo ni uhasanyi.

15

Wanogezeni wamwenga, sekemuinogeze wenyewo

¹ Cheye chigangamale muna uhuwilo cholondeka chiwataze wanyondenyonde na muladi wadahe kupapa mizigo yawo. Sekechiinogeze cheye wenyewo muhala. ² Chila munhu kolondeka yawanogeze ndugu zake kwa kuwatendela yanogile, muladi yamzenge ija ndugu yake muna uhuwilo.

³ Kwaviya Chilisito hailondile mwenyewo bule, fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, "Maligo yose yowakuligile weye, yanipata niye Mulungu."

⁴ Kwaviya chila chinhu chandikigwe muna Yamaandiko Yelile, chandikigwa muladi kuchifundiza cheye, muladi kwa kufunyaumoyo na kugumigwa moyo kwa Yamaandiko Yelile chidahe kuwa na lolelo.

⁵ Nompula Mulungu yoweng'ha wanhu kufunyaumoyo na kuwaguma moyo yamdahizeni kwima hamwe chigangamavu na kutenda fana viya-tendile Yesu Chilisito. ⁶ Muladi mweye mose kwa lungilo dimwe, na dizi dimwe, mtunhizeni Mulungu na Tata wa Mndewa wetu Yesu Chilisito.

Mbuli Inogile kwa wanhu wose

⁷ Ivo mwiitogole wenyewo kwa wenyewo, fana viya Chilisito viyamtogoleni mweye kwa utunhizo wa Mulungu. ⁸ Kwaviya nowalongela kuwa Chilisito ugima wake kawang'hanila Wayahudi, yapate kulagusa uwaminifu wa Mulungu na iviya ivilagano viya va Mulungu viyaweng'hile wasaho zetu, vidahe kufika. ⁹ Iviya wanhu weli siyo Wayahudi nawo wadahe kumtunhiza Mulungu, kwa ichimu cha ubazi wake. Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga,

"Kwaviya nizakutogoza mwa wanhu wa zisi zimwenga. Na iviya nizakwimba nhogolwa ya zina jako."

¹⁰ Kaidi Maandiko Yelile yolonga,

"Deng'heleleni mweye wanhu muli siyo Wayahudi, hamwe na wanhu wa Mulungu."

¹¹ Maabaho Maandiko Yelile yolonga,

"Wanhu wose muli siyo Wayahudi mtogozeni Mndewa, wanhu wa zisi zose mtogozeni yeye."

¹² Isaya kolonga kaidi,

"Muna ulukolo lwa Yese kezalawilila munhu, nayo kezatawala wanhu weli siyo Wayahudi nawo wezamalolela yeye."

¹³ Mbali Mulungu yeli mwanduso wa uhuwilo, yawamemezeni deng'ho na tindiwalo kulawa muna uhuwilo wenu, muladi lolelo jenu ugendelele kukula kwa ludabwa lwa Muhe Yelile.

Usang'hano wa Paulo kwa wanhu weli siyo Wayahudi

¹⁴ Wandugu zangu, niye mwenyewo novimanya kuwa mweye mumema unovu na muna umanyi, na modaha kwiifundiza mweye kwa mweye.

¹⁵ Mbali muna usenga uno niwandikila bila kudumba, muladi nimkumbuseni kaidi mbuli za zozilondeka. Nitenda ivo kwa ubazi uyaning'hile Mulungu, ¹⁶ kanisagula niwe mtumigwa wa Yesu Chilisito kwa wanhu weli siyo Wayahudi. Sang'hano yangu ya ulava nhambiko kuipeta Mbuli Inogile ya Mulungu, muladi wanhu weli siyo Wayahudi wapate kuwa sadaka itogoligwa kwa Mulungu, sadaka isafyigwe na Muhe Yelile. ¹⁷ Kwa kuilumba na Chilisito Yesu, nodaha kwiigodela usang'hano wangu kwa Mulungu. ¹⁸ Sidaha kulonga chinhu chimwenga chochose muhala, mbali ni chiya Chilisito Yesu kufosela niye, choyatendile kwa kunisang'hanila, wanhu weli siyo Wayahudi wadahe kunitegeleza. Katenda ivo kwa mbuli na sang'hano. ¹⁹ Kwa ludabwa lwa mauzauza na mawewedeka na kwa ludabwa ya Muhe Yelile. Kwa kugenda kwangu kulawa Yelusalemu mbaka Iluliko, nimala kuigong'onda chila hanhu Mbuli Inogile ya Chilisito. ²⁰ Lungilo jangu siku zose niipete Mbuli Inogile hanhu haja wanhu hawanamuhulika Chilisito, muladi nileke kuzeuga muna ichandusilo cha munhu imwenga. ²¹ Fana Yamaandiko Yelile viyolonga, "Wanhu hawalongiligwe mbuli zake, wezawona, na wanhu wose hawahulike, wezavimanya."

Paulo koilungila kulaula Loma

²² Kwa ichimu icho, nigomigwa miyanza mingi kwiza kumwenu.

²³ Mbali sambu nikomeleza sang'hano yangu muna zisi zino, na kwaviya siku nyingi nilonda kwiza kumulaulani, ²⁴ nolonda kutenda ivo sambu. Nolonda kuwawona nahawa muugenzi kuhita isi ya Sipaniya na kupata nhazo yenu kwa umwanza uwo, maabaho kudeng'helela kuwa hamwe na mweye kwa lusita luguhi. ²⁵ Mbali sambu nohita Yelusalemu kuwasang'hanila wanhu wa Mulungu weli uko. ²⁶ Kwaviya wahuwila wa Makedoniya na Akaya walamula kulava sadaka ziwataze wanhu wa Mulungu weli ngayengaye uko Yelusalemu. ²⁷ Wawo wenyewo wailunga kutenda ivo, na kweli walondeka kutenda ivo. Kwaviya fana wanhu weli siyo Wayahudi wahokela vinhu va chimuhe kulawa kwa Wayahudi, nawo wolondeka wawogolele Wayahudi vinhu va lukuli. ²⁸ Nihai komeleza sang'hano ino na kuweng'ha Wayahudi wa Yelusalemu hela ilavigwe kwa ichimu chawo, nizumulaulani mweye nihawa muna umwanza kuhita isi ya Sipaniya. ²⁹ Novimanya kuwa niheza kumwenu, nizakwiza na balaka kamili ya Chilisito.

³⁰ Nowalamba ndugu zangu, kwa Mndewa wetu Yesu Chilisito na ulondo uyoching'ha Muhe Yelile, mulumbe na niye kwa kunitosela ng'hani kwa Mulungu. ³¹ Tambikeni muladi nidahe kulawa vinogile kwa wanhu hawamuhwila Yesu weli uko kuna umkowa wa Yudeya na sang'hano yangu uko kuna dibululu da Yelusalemu idahe kutogoligwa na wanhu wa Mulungu weli uko. ³² One Mulungu yahalonda nizakwiza kumwenu kwa deng'ho, na nideng'helele kumwila hamwe na mweye. ³³ Sambu Mulungu wa tindiwalo yawe na mweye wose. Ivo!

16

Ndamusa kwa wanhu mbasakanyo

¹ Nolonda mummany lumbu jetu Fibi, yeli msang'hani muna dimbumbila da wahuwila wa Chilisito da Kemkeliya. ² Mumuhokele iyo kwa zina da Mndewa, Fana viya viili kwa wanhu wa Mulungu. Mtazeni chochose

chiyolonda kulawa kumwenu, kwaviya yeye kawataza wanhu wengi, iviya na niye kanitaza.

³ Ndamsileni Pilisika na mulumake Akila, wasang'hana wayangu muna kuilumba na Yesu Chilisito. ⁴ Wawo wahonza ugima wawo kwa ichimu changu. Noweng'ha hewela ng'hani, si niye muhala mbali hata wahuwila wose wa Yesu weli siyo Wayahudi. ⁵ Ndamsileni wanhu wose womuhuwila Chilisito wowoiting'hana muna zikaye zawo.

Ndamsileni mbwiyangu Epaineto, yeli wa mwanduso kumuhuwila Chilisito muna isi ya Asiya. ⁶ Iviya ndamsileni Maliya, yoyasang'hane usang'hano kwa kuiyoha kwa ichimu chenu. ⁷ Ndamsileni Anduloniko na Yuniya, Wayahudi wayangu, wowafungigwe muna ichifungo hamwe na niye. Wawo womanyika ng'hani mwaiwawo watumigwa na wawo wanilongolela kumuhuwila Chilisito.

⁸ Ndamsileni Ampiliato, mbwiyangu muna ukuilumba na Mndewa. ⁹ Ndamsileni Ulibano, msang'hani wetu muna isang'hano ya Chilisito, iviya ndamsileni mulondwa wangu Sitakisi. ¹⁰ Ndamsileni Apele, ija kwaminika kwake kwa Chilisito kuwoneka. Iviya ndamsileni wanhu wose weli mwiikaye ya Alisitobulo. ¹¹ Ndamsileni Helodiyoni, Muyahudi miyangu, na wanhu wamuhuwile Yesu weli muna ikaye ya Nalikisi.

¹² Ndamsileni Tilifaina na Tilifosa wanaake wowosang'hana usang'hano muna utumigwa wa Mndewa, na mulondwa wangu Pelisi yeye kasang'hana mengi kwa chimu cha Mndewa. ¹³ Ndamsileni Lufo, yasaguligwe haswa kusang'hana sang'hano ya Mndewa, hamwe na mamiyake, yeli fana mami yangu. ¹⁴ Ndamsileni Asimkilito na Filegoni na Helime na Patiloba na Helima, na wanhu wose wamuhuwile Yesu weli hamwe nawo. ¹⁵ Ndamsileni Filologo na Yuliya na Neleya na lumbu jake na Olimpa, hamwe na wanhu wa Mulungu wose weli hamwe nawo.

¹⁶ Ilamuseni mweye kwa mweye kwa chilaguso chelile cha ulondo. Wahuwila wose wa Chilisito womulamsani.

Usi wa uhelelo

¹⁷ Ndugu zangu, nowalamba muwalole ng'hani wanhu wowatenda wanhu waibagule, na kuwatenda wanhu wamwenga wagwe, waleka kutegeleza mafundizo yomuhokele. Muyepule nawo, ¹⁸ kwaviya wanhu fana wawo hawamsang'hanila Chilisito Mndewa wetu, mbali wosang'hanila viwolonda wawo wenyewo. Kwa mbuli zawo zinogile na ulonzi wa kuhembeleza wowavwizila wanhu weli na miyoyo inogile. ¹⁹ Chila munhu kahulika kutegeleza kwenu na ivo muwa chimu cha deng'ho jangu. Nowalondeni muwe wabala muna zimbuli zinogile, na muwe wabozi muna zimbuli zihile. ²⁰ Mulungu yeli nzasa ya tindiwalo jetu, hezakalama kumuhonda Lufyende hasi ya migulu yenu.

Unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito uwe na mweye.

²¹ Timoseyo msang'hani miyangu kowalamusani, na Wayahudi wayangu Lukiyo na Yasoni na Sosipatilo wowalamusani.

²² Niye Telitiyo yonyandikile usenga ino, nowalamusa muna Chilisito.

²³ Gayo, mkaya wangu, ija wanhu womuhuwila Yesu woiting'hana kumwake komulamusani. Elasito mwika hela wa bululu dino, na sekulu wetu Kwalito womulamsani. ²⁴ Ubazi wa Mndewa wetu Yesu Chilisito ukale na mweye mose. Ivo.

Kukomelezela nhambiko ya nhogolwa

²⁵ Lelo chimtunhize Mulungu! Yeye kodaha kumtendani mugangamale muna Imbuli Inogile yoniipeta kusonhela Yesu Chilisito. Na kugubula ukweli ukalile ufigwe kwa miyaka mingi ifosile. ²⁶ Lelo sambu kweli iyo igubuligwa kwa nzila ya Maandiko Yelile ya walotezi wa Mulungu, na kwa lagilizo da Mulungu wa siku zose imanyika kwa wanhu wa zisi zose, muladi wanhu wose wahuwile na kutegeleza.

²⁷ Mulungu yeli yaidumwe, yeli na ubala, yatunhizigwe siku zose kufosela Yesu Chilisito! Ivo.

USENGA WA MWANDUSO WA PAULO KWA WAKOLIMSO Ulongozi

Wakolimso wa mwanduso wandikigwa na Mtumigwa Paulo habehi na mwaka 55 kwandusila viyelekigwe Yesu viilagugigwa muna 1:1. Uno ni usenga wa mwanduso muna zisenga mbili ziya Mtumigwa Paulo kawandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Kolinto. Yodahika kandika usenga uno viyakalile Efeso yang'hali kufika Kolimso muna umwanza wake kuhita Makedoniya viilagugigwa muna 16:5-9.

Usenga uno wokwidika mbuli ziyahokele Mtumigwa Paulo kulawa kwa wanhu wamwenga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito kusionhela mbuli zihile muna dibumbila na kuibagula na ugoni. Bululu da Kolimso dimanyika ng'hani kwa ugoni wake ivo si mbuli ya kwazanywa bumbila da wahuwila wa Chilisito da uko kutenda mbuli izo. Wakolimso wa mwanduso iviya ina sula yoimanyika ng'hani ya ulondo, sula iyo ni sula ya 13.

Yeliumo

1. Paulo kowalamsa Wakolimso na komwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu chawo muna 1:1-9.
2. Kaidi kolonga mbuli ziyapatile kusionhela kuigola kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa uko Kolimso muna 1:10-4:21.
3. Maabaho kolonga mbuli ya ugoni na kuigala wawo kwa wawo kuna ichitala muna isula ya 5-6.
4. Iviya kolava ndagilizi kusionhela mbuli ya sola, kutambikila nyang'hiti na nhambiko za muumwingi na vitumetume va chimuhe na uzilibuko muna isula ya 7-15.
5. Kuuhelelo kogotola kwa kulonga mbuli za zake mwenyewo na mbuli za chila siku muna isula ya 16.

¹ Niye Paulo, yonitangigwe kuwa mtumigwa wa Chilisito Yesu, kwa viy-olonda Mulungu, na hamwe na ndugu yetu Sositene.

² Chojandikila bumbila da wanhu wowomuhuwila Chilisito weli muna dibululu da Kolimso, kwa mweye mose wowasafiyigwe na wowatangigwe kuwa wanhu welile wa Mulungu kwa kuilumba na Yesu Chilisito, hamwe na wanhu wose chila hanhu howomtambikila Mndewa wetu Yesu Chilisito, Mndewa wawo na wetu.

³ Nompula Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito waweng'heni balaka na tindiwalo.

Balaka za kuilumba na Chilisito

⁴ Siku zose nomwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha unovu uyaweng'hileni kufosela Chilisito Yesu. ⁵ Kwaviya kwa kuilumba hamwe na Chilisito muwa matajili wa vinhu vose, muna ulonzi na umanyi. ⁶ Usenga kusionhela Chilisito wima chigangamavu mgati yenu. ⁷ Ivo hamuhungukiligwe bule kuhokela vitumetume vovose vovilavigwa na Muhe Yelile, fana vimugozela Mndewa wetu Yesu Chilisito yagubuligwe. ⁸ Iviya yeye kezangamizani mbaka kuuhelelo, muladi mukale bila kuhasanya muna isiku ija ya Mndewa wetu Yesu Chilisito. ⁹ Mulungu ni mwaminika, iyo yoyamtangileni muilumbe na Mwanage Yesu Chilisito, Mndewa wetu.

Wahuwila Woibagula

¹⁰ Kwa udahi wa Mndewa wetu Yesu Chilisito nomwing'hani usi ndugu zangu, kuwa wose mulonge zimwe na wala sekemuiswele na mugese dimwe

na muwe na lungilo dimwe. ¹¹ Kwaviya ndugu zangu, nilongiligwa na wanhu kulawa kwa kaye ya Kiloye kuwa kuna kuleka kwiilumba vimwili.

¹² Nolongwa vino, chila imwe wenu kolonga mbasakanyo. Imwe kolonga, “Nomsondelela Paulo”, imwenga kolonga, “Nomsondelela Apolo”, imwenga kolonga, “Nomsondelela Petili*”, na imwenga, “Nomsondelela Chilisito.”

¹³ Chilisito haigole muna yamabumbila bule. Paulo hawambigwe mumsalaba kwa ichimu chenu. Hambatizigwe bule fana wanahina wa Paulo.

¹⁴ Nomwing'ha hewela Mulungu kwaviya simbatize munhu yoyose imwenga kumwenu ila Chilisipo na Gayo. ¹⁵ Habule munhu yodaha kulonga mweye mubatizigwa fana wanahina wangu. ¹⁶ Ona, iviya niwabatiza Sitefano na wanhu wa muikaye yake, mbali sidaha kukumbuka fana nimbatiza munhu imwenga yoyose. ¹⁷ Chilisito hanhumile kubatiza bule. Kanhuma kuwapetela wanhu Mbuli Inogile, na siyo kwa ulonzi wa ubala wa chiunhu, muladi nguvu ya ifa ya Chilisito muna umsalaba sekekuwoneke siyo chinhu.

Chilisito iyo ludabwa na ubala wa Mulungu

¹⁸ Kwaviya usenga wa ifa ya Chilisito muna umsalaba wowoneka ubozi kwa waja wowogwaga, mbali kumwetu wochikomboligwe chowona udahi wa Mulungu. ¹⁹ Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Nizaubananga ubala wa wabala na umanyi wawo nizawasa kutali.”

²⁰ Vino mbala kakulihi? Hebu mfundiza kakulihi? Nayo galu wa ubishi wa lusita luno kakulihi? Mulungu kautenda ubala wa wanhu wa isi yose kuwa ubozi!

²¹ Kwaviya Mulungu kwa ubala wake katenda wanhu sekewadahe kumanya yeye kwa ubala wawo wenyewo. Mbali kwa usenga wa wowoneka kuwa ni ubozi uchiwapetele, Mulungu kalamula kuwakombola waja wohuwila. ²² Wayahudi wolonda vilaguso wa mauzauza. Wagiliki wozahila ubala. ²³ Mbali cheye, chompeta Chilisito yoyawambigwe mumsalaba, mbuli yoiwoneka ching'haso kwa Wayahudi, na ubozi kwa wanhu weli siyo Wayahudi. ²⁴ Mbali kwa waja watangigwe na Mulungu, Wayahudi hamwe na wanhu weli siyo Wayahudi, usenga uno ni Chilisito, yeli udahi wa Mulungu na ubala wa Mulungu. ²⁵ Kwaviya chiya chiwoneka ubozi wa Mulungu china ubala kufosa ubala wa wanhu, na chiya chiwoneka chinyondenyonde cha Mulungu ni chigangamavu kufosa ugangamavu wa wanhu.

²⁶ Lelo ndugu zangu, kumbukeni vimukalile chipindi vimutangigwe na Mulungu. Wengi wenu mukala mwabule ubala kwa magesa ya wanhu, wengi wenu mukala mwabule nguvu, wala weli na ulangulizi. ²⁷ Mbali Mulungu kayagesela kuyasagula yaja yowonigwa kuwa yachibozi na ya zisi, muladi yawagume chinyala wene ubala, iviya kayasagula yaja yeli nyondenyonde muladi yawagume chinyala wene nguvu. ²⁸ Mulungu kasagula vinhu vinyondenyonde va isi na vinhu viya vovizehigwa, vinhu viya voviwoneka si chinhu, muladi kubananga vinhu viya isi voviviwona chinhu ng'hani. ²⁹ Ivo Mulungu katenda vino muladi sekehawe na munhu yodaha kwiigoda haulongozi ha Mulungu. ³⁰ Mulungu mwenyewo kawatenda muilumbo na Chilisito Yesu, Mulungu kamtenda Chilisito kuwa ubala wetu. Kufosela yeye chopetigwa chinoga haulongozi ha Mulungu, chokuwa wanhu welile wa Mulungu na chikomboligwe. ³¹ Fana Yamaandiko Yelile

* 1:12 Zina jake Petili, yoyatangigwe Kefa.

viyolonga, “Munhu yoyose yolonda kwiigoda, kolondeka yaigodele yaja yoyatendile Mndewa.”

2

Usenga wa Chilisito yoyawambigwe mumsalaba

¹ Ndugu zangu, vinizile kumwenu simpeteleni usenga ukweli woufisiye kusionhela Mulungu kwa mbuli zozilondeka hebu kwa ubala wa wanhu. ² Kwaviya vinikalile kumwenu, nilonda kuleka chila chinhu ila Yesu Chilisito, hasa ifa yake mumsalaba. ³ Vinizile kumwenu, nikala nyondenyonde na nigudemeka kwa kudumba ng'hani. ⁴ Mafundizo yangu na usenga wangu havikalile va kunogeza kwa ubala wa chiunhu, mbali kwa kulagusa ludabwa wa Muhe Yelile. ⁵ Muladi uhuwilo wenu sekeuwe na ubala wa chiunhu, mbali ludabwa lwa Mulungu.

Ubala wa Mulungu

⁶ Nopeta usenga wa ubala kwa wanhu wowakangale chimuhe. Mbali si ubala wa lusita luno, hebu wa watawala weli na nguvu wa lusita luno, wowokwagiza nguvu zawo. ⁷ Ubala woniupeta ni ubala wa sili ya Mulungu, ubala uwo woufisiye. Woyausagule kwa ichimu cha utunhizo wetu ing'hali isi yose hainalumbigwa bule. ⁸ Habule watawala wa lusita luno woumanyile ubala uno. One waumanyile, sigambe wamuwambe bule mumsalaba Mndewa wa utunhizo. ⁹ Mbali fana Yamaandiko Yelile viyolonga, “Habule munhu yaziwone wala kuhulika, habule munhu yagesile kuwa zizalawilila, chila chinhu Mulungu chiyawasasalile waja wowomulonda yeye.”

¹⁰ Mbali Mulungu katenda sili yake imanyike kumwetu kwa nzila ya Muhe Yelile. Muhe Yelile kopekula chila chinhu, hata vovifisigwe kusionhela Mulungu. ¹¹ Habule munhu yodaha kuvimanya magesa ya munhu imwenga ila Muhe wa munhu yoyokala mgati yake, iviya habule munhu yovimanya magesa ya Mulungu ila Muhe wa Mulungu muhala. ¹² Cheye hachihokele muhe wa isi ino, mbali chihokela Muhe yatumigwe na Mulungu, muladi chivimanye yose yoching'higwe bule na Mulungu.

¹³ Ivo cholonga, si kwa mbuli zochifundizigwe kwa ubala wa wanhu, mbali kwa mbuli zochifundizigwe na Muhe Yelile, chofambula vinhu va kweli va Muhe Yelile kwa waja weli na Muhe ino. ¹⁴ Munhu yoyose yelibule Muhe Yelile hadaha kuhokela vinhu vovilawa kwa Muhe Yelile. Munhu fana iyo hazimanya bule mbuli izo, kowona ubozi, kwaviya yodaha kumanyika kwa kutazigwa na Muhe Yelile. ¹⁵ Mbali munhu yoyose yeli na Muhe Yelile, kodaha kumanya vinhu vose, mbali habule munhu yoyose yodaha kumulamulila nhaguso. ¹⁶ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,

“Vino yelihi yoyovimanya chiyogesa Mndewa?

Yelihi yoyodaha kumulongela cha kulonga?”

Mbali cheye china nzeweze za Chilisito.

3

Wahuwila woigola

¹ Ndugu zangu niye sidahile kulonga na mweye fana wanhu weli na Muhe wa Mulungu, mbali nilonga na mweye fana wanhu wa chiisi na fana wana wadoododo muna uhuwilo ya Chilisito. ² Ivo nimwing'hani matombo, si ndiya ndala, kwaviya mukala hamuidaha. Mbaka sambi mung'hali hamuidaha bule. ³ Kwaviya mung'hali mokala fana wanhu wa isi

ino viwokala. Kwaviya muna migongo na ndwagi wenyewo kwa wenyewo, yolagusa kuwa molangulizigwa na isi, mukale kuinzana na ugima wa chinhu. ⁴ Munhu imwe yahalonga, “Niye nomsondelela Paulo”, na imwenga yahalonga, “Niye nomsondelela Apolo” ivo mweye wose hamtenda fana wanhu wa isi ino viwotenda?

⁵ Lelo, Apolo iyo yelihi? Na Paulo iyo yelihi? Cheye iyo wasang'hani wa Mulungu, wochimgalileni mweye uhuwilo. Chila imwe wetu kosang'hana usang'hano uyeng'higwe na Mndewa, ⁶ niye nihanda mbeyu, Apolo kaigumila mazi, mbali Mulungu iyo yaitendile ikule. ⁷ Ivo muhandaji si chinhu na wala ngumilaji mazi si chinhu. Mbali Mulungu iyo chinhu, kwaviya iyo yoyoitendeza ikule. ⁸ Ivo muhandaji na ngumilaji mazi habule mbasakanyo, mbali Mulungu kezamuliha chila imwe kwa kuwinzana viya viyasang'hane usang'hano wake. ⁹ Kwaviya cheye cha wamwe, wasang'hani hamwe na Mulungu, na mweye ni mgunda wa Mulungu.

Mweye iviya ni fana zengo da Mulungu.

¹⁰ Kwa kuwinzana na unovu wa Mulungu uning'higwe fana mkulu wa uzenzi mwene ubala, nika chandusilo na munhu imwenga kozenga. Mbali chila munhu nayalole viya vondayazenge uchanya yake. ¹¹ Kwaviya habule chandusilo chimwenga chochidaha kuzengwa, Mulungu komwika Yesu Chilisito fana chandusilo. ¹² Uchanya ya chandusilo icho munhu kodaha kusang'hanila mabwira, hela hebu mabwe ya hela nyingi, hebu kodaha kusang'hanila mibiki, hebu mabuwa hebu masavu. ¹³ Kwaviya unovu wa chila usang'hano wa munhu wizawoneka Zuwa da Chilisito. Vondadize Zuwa ijo, moto wizaigeza chila sang'hano ya munhu na kulagusa unovu sang'hano yake. ¹⁴ Ihawa munhu chiyazengile uchanya ya chandusilo icho chizausitamili moto, mzenzi kezahokela gweko. ¹⁵ Mbali fana chiyazengile chihalungula, maabaho kezakwagiza gweko jake, mbali yeye mwenyewo kezakomboligwa, fana kahongela kufosela kuumoto.

¹⁶ Mweye mvimanya kuwa ni Kaye ya Mulungu na Muhe wa Mulungu kokala mgati mmwenu. ¹⁷ Fana munhu yoyose yahaibananga Kaye ya Mulungu, Mulungu kezambananga munhu iyo. Kwaviya Kaye ya Mulungu yela, na mweye ni fana Kaye ya Mulungu.

¹⁸ Sekemwiiwizile! Munhu yoyose kumwenu yahaiwona mwene ubala wa isi, muhavu mulekeni yawe mbozi, muladi yapate kuwa na ubala wa kweli. ¹⁹ Kwaviya ubala wa wanhu wa isi ino ni ubozi haulongozi wa Mulungu. Yamaandiko Yelile yolonga, “Mulungu kowagwila wene ubala muna ujanja wawo”, ²⁰ kaidi Yamaandiko Yelile yolonga, “Mndewa kovimanya kuwa magesa ya wene ubala si chinhu.” ²¹ Mbali munhu yoyose sekeyaigodele chiya chowodaha kutenda wanhu. Kwaviya vinhu vose ni venu. ²² Paulo hebu Apolo hebu Kefa, isi ino hebu ugima hebu ifa, vinhu va lusita lono hebu vinhu vikwiza. Vino vose ni venu, ²³ na mweye ni wanhu wa Chilisito, na Chilisito ni wa Mulungu.

4

Watumigwa wa Chilisito

¹ Munhu yachiwone cheye iyo wasang'hani wa Chilisito, wowokwika goya vinhu vovifisigwe wa Mulungu. ² Na chilondeka kwa yoyose ija yokwika goya ni kwaminika. ³ Mbali kumwangu niye siyo chinhu kutagusigwa na mweye hebu wanhu wamwenga wala siitagusa niye mwenyewo. ⁴ Kwaviya siwona chimu cha kumulongeleza mwenyewo muna umoyo wangu, mbali

iyoy hailagusa kuwa ninoga haulongozi wa Mulungu. Mndewa iyo yonda yanilamulile nhaguso. ⁵ Ivo sekemumululamulile nhaguso munhu yoyose ing'hali lusita halunafika, na gozeleni mbaka Mndewa vodayeze. Yeye kezagala bung'hulo muna diziza zozifisigwe na kulagusa magesa ya mizoyo ya wanhu. Baho chila munhu kezahokela nhogolwa imfaya kulawa kwa Mulungu.

⁶ Ndugu zangu, kwa ichimu chenu nizitenda mbuli zino ziwe simwe da niye na Apolo, muladi kwa simwe jetu mupate kuifunza sekemfose yaja yandikigwe, muladi imwe wenu sekeyaigode kwa ichimu cha ino na kumwehula imwenga. ⁷ Sekemugese kuwa muna mbasakanyo na wamwenga. Mulungu kakwing'ha vinhu vose viwilinavo. Sekewiigode, fana hunahokela bule.

⁸ Mogesa mumala kupata chila chinhu chomulonda. Mogesa muwa matajili mumala. Mogesa muwa wafalume, ingawa cheye siyo. Vinoga, nowalondeleni muwe wafalume wa kweli, muladi na cheye chiwe wafalume hamwe na mweye. ⁹ Noga Mulungu kachitenda cheye watumigwa chiwe wanhu wa kulukomelezo ng'hani, fana wanhu watagusigwe kukomigwa. Chikigwa fana wanhu wa kusangazigwa haulongozi wa isi yose na wasenga wa Mulungu na wanhu. ¹⁰ Cheye chawabozi kwa ichimu cha kumsang'hanila Chilisito, mbali mweye mwawabala muna ukuilumba na Chilisito! Cheye chawanyondenyonde na mweye muna nguvu, iviya mweye mohishimika mbali cheye chokwehuligwa. ¹¹ Mbaka sambi cheye china nzala na ng'hilu, chabule viwalo na chotowigwa ng'hani, na chabule hanhu ha kukala. ¹² Chogaya na kusang'hana usang'hano kwa makono yetu wenyewo, na chahaduwiligwa chowatemela mate na chihagazigwa chofunya umoyo, ¹³ Chahavwiziligwa chokwidika vinogile. Mbaka sambi cheye chowoneka fana unyolodo wa isi na unyolodo wa vinhu vose.

¹⁴ Siwandikileni usenga uno kwa ichimu cha kungumani chinyala, mbali kwa ichimu cha kuwazumha fana wanangu walondwa. ¹⁵ Hata one muhawa na ndoleizi maalufu longo muna ugima wenu wa Chichilisito, mwabule tata wengi. Kwaviya muna ugima wenu muna ukuilumba na Chilisito Yesu niwa tati yenu kwa kuwapeteleni Mbali Inogile. ¹⁶ Nomulambani muwinze simwe jangu. ¹⁷ Lekamana nimtuma Timoseyo kumwenu, yeli mwanangu mulondwa mwaminika muna ukuilumba na Mndewa na kezamkumbusani nzila iniinzile niye muna ukuilumba na Chilisito, nzila ija inifundiza chila hanhu muna gamabumbila ga wanhu womuhwila Mulungu.

¹⁸ Wamwenga wenu wandusa kuigoda wagesa siza kaidi kumulaulani. ¹⁹ Mbali Mndewa yahalonda nize kumwenu, nizakwiza sambi, na baho niza-wona mwenyewo ludabwa lwa magoda yawelinayo wanhu, na chiwolongwa. ²⁰ Kwaviya Ufalume wa Mulungu si mbuli ya kulonga, mbali ni ludabwa. ²¹ Molondeka kusagula. Nize kumwenu na balati hebu nize na muhe wa ulondo na uhole? Noga molonda nize na ulondo na uhole.

5

Uzini muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito

¹ Kuna mbuli za kwaminika kuwa kumwenu kuna uzini, na iviya uzini wihile na haunawahi kuwa uko hata muna iwanhu weli siyo Wayahudi. Nilongeligwa munhu komwangala mami yake wa kuvikila. ² Na mweye moigoda. Mbali molondeka muwe na usungu, na munhu yatendile mbuli

iyo yasegezigwe kumwenu. ³ Hata ingawa kwa lukuli nakutali na mweye mbali kwa muhe nahabehi na mweye, ivo kwaviya nabaho nimagusa nimala munhu iyo yatendile mbuli iyo, fana viya nabaho. ⁴ Muhaiting'hana hamwe kwa zina da Mndewa Yesu, na niye noiting'hana na mweye muna yamagesa yangu, kwa ludabwa lwa Mndewa wetu Yesu, ⁵ mwing'heni Lufyende munhu iyo muladi lukuli lwake lubanangigwe, na muhe wake udahe kukomboligwa muna Isiku ya Mndewa.

⁶ Magoda yenu hayanogile. Vino hamuvimanyile kuwa lusu chidogo dogongomola bongwe jose da usage? ⁷ Molondeka kudisegeza lusu da umwaka muladi muwe bongwe da sambu dili hadinagumigwa lusu fana vimulondeka kuwa, kwaviya Chilisito kalavigwa fana mwana ng'hondolo wa Pasaka. ⁸ Lelo chitende dugila da Pasaka, siyo kwa lusu diya da umwaka na lusu da wihi na uhasanyi, mbali kwa gate hadigumigwe lusu na gate da kusafya na ukweli.

⁹ Muna usenga umwenga wonimwandikileni nimulongelani sekemuihanganye na wanhu wazini. ¹⁰ Ivo silonga kuwa sekemuihanganye ng'hani na wanhu hawamuhwila Mulungu weli wazini hebu wene kutamani, hebu wahokaji, hebu wene kutambikila nyang'hiti. Kwaviya molondeka kulawa muna isi muladi muyepule nawo. ¹¹ Chinyandika niye cha vino, sekemuihanganye na munhu yoitanga mwenyewo muhwila wa Chilisito mbali ni mzinzi hebu ngila hebu yotambikila nyang'haiti hebu muligaji hebu mulevi hebu mbavi. Hata sekemukale na kuja na munhu fana iyo.

¹² Sidaha kuwalamulila nhaguso wanhu weli kunze ya uhuwilo! Cholondeka kuwalamulila nhaguso wahuwila muhala. ¹³ Mulungu kezalamula nhaguso ilihi kwa wanhu weli kunze ya uhuwilo. Yamaandiko Yelile yolonga, "Muwingeni munhu yehile muna dibumbila jenu."

6

Kuilongeleza kwa ndugu wahuwila

¹ One imwe wenu yahaiswela na muhwila miyage, kogezeze kuhita kumulamulila nhaguso haulongozi ha wanhu hawammanyile Mulungu badala ya kumshitaki haulongozi ha wanhu welile. ² Molondeka muvimanye kuwa wanhu wa Mulungu wezalamula nhaguso kwa wanhu wa isi yose. One mwizalamula nhaguso ilihi kwa wanhu wa isi yose, maabaho molondeka mudahe kulamula nhaguso ilihi kwa mbuli ndodo. ³ Molondeka muvimanye kuwa chizawalamulila nhaguso wasenga wa kuulanga. Mbali mbuli za ugima uno siyo chinhu chikulu! ⁴ Muhawa na migomvi kwa mbuli za kawaida, hata mowatanga wasemi waja hawahishimigwa muna yamabumbila ya wahuwila. ⁵ Nolonga ivo muladi ningumeni chinyala. Mowatanga wawo wasemi, hata hawahishimigwa na wahuwila. Kumwenu kwa bule hata munhu imwe yeli na ubala yodaha kulamula hagati ya wahuwila. ⁶ Mbali, muhwila imwe kongala mchilisito kuna ichtala na wowaleta wanhu hawammanyile Mulungu walamule nhaguso.

⁷ Kwa kweli uko kuilongeleza mweye kwa mweye kolagusa kuwa mupotigwa ng'hani! Ihawile muhavu ng'hani mweye kubunzigwa. Ihawile muhavu ng'hani mweye kuhokigwa! ⁸ Mbali mweye wenyewo moibunza na kuitendela yehile, na mowatendela yano ndugu zenu. ⁹ Mweye muvimanya kuwa wanhu wotenda yehile hawezakwingila muna Ufalume wa Mulungu. Sekemwiivwizile wenyewo! Wanhu wokala na ugima wa kuyangala chakachaka na watambikila nyang'hiti na wazini hebu walawiti, ¹⁰ hebu wabavi na wagila na walevi na waligaji, wanhu wawo wose haweza

kwingila muna Ufalume wa Mulungu. ¹¹ Wamwenga wenu mukala ivo. Mbali musafyigwa kulawa muna uhasanyi, mutendigwa muwe welile na mopetigwa munoga haulongozi wa Mulungu kwa zina da Mndewa Yesu Chilisito na kwa Muhe wa Mulungu wetu.

Sang'hanileni ng'huli zenu kwa utunhizo wa Mulungu

¹² Imwenga kezalonga, “Nitogoleligwa kutenda chila chinhu.” Ona, mbali siyo chila chinhu chinoga kumwenu. Nodaha kulonga kuwa notogoleligwa kutenda chinhu chochose, mbali silonda kutawaligwa na chinhu chochose. ¹³ Munhu imwenga kezalonga, “Ndiya kwa munda, na munda kwa ndiya.” Ona, mbali Mulungu kezavibananga vili muna umunda na ndiya. Lukuli lwa munhu siyo kwa ichimu cha ugoni ila kwa ichimu cha kumsang'hanila Mndewa, na Mndewa iyo yowika goya lukuli. ¹⁴ Mulungu kamzilibula Mndewa, na cheye iviya kezachizilibula kwa ludabwa lwake.

¹⁵ Muvimanya kuwa ng'huli zenu ni viungo va lukuli lwa Chilisito. Moga nodaha kusola chilungo cha lukuli lwa Chilisito na kulutenda lukuli luhanganye na malaya? Haidahika bule! ¹⁶ Muvimanya kuwa munhu yoilumba lukuli lwake na malaya wezakuwa fana munhu imwe. Kwaviya viyandikikwe muna Yamaandiko Yelile yolonga, “Wanhu waidi wezakuwa lukuli lumwe.” ¹⁷ Mbali munhu yailumbile mwenyewo na Mndewa kokuwa hamwe nayo chimuhe.

¹⁸ Muyepule ng'hani na ugoni. Uhasanyi umwenga wose uyotenda munhu kunze ya lukuli lwake, mbali munhu yotenda ugoni kolutendela uhasanyi lukuli lwake mwenyewo. ¹⁹ Molondeka muvimanye kuwa ng'huli zenu ni kaye ya Muhe Yelile yokala mgati yenu, na yomwing'higwe na Mulungu. Mweye si wenyewo, mbali wa Mulungu, ²⁰ kawagula kwa bei ng'hulu ng'hani. Ivo sang'hanileni ng'huli zenu kwa ukulu wa Mulungu.

7

Mbuli ya sola

¹ Lelo kwa mbuli ziya zimwandike kuwa. “Vinoga msaka sekeyasole”. ² Mbali kwaviya kuna ugoni, chila mulume kolondeka yawe na muke wake mwenyewo, na chila muke kolondeka yawe na mulumake mwenyewo. ³ Mulume yatende yaja yoyolondeka yamtendele muke wake, na muke yatende yaja yoyolonda mulumake. ⁴ Muke kabule udahi na lukuli lwake mwenyewo mbali mulumake kanayo, iviya mulume kabule udahi na lukuli lwake mwenyewo mbali muke wake kanayo. ⁵ Sekemwiime, ila teng'hu muitogolele kutenda ivo lusita ludodo, muladi mupate nyafasi inogile ya kutosa. Maabaho ibweleleni kaidi, muladi Lufyende sekeyamgezeni kwa ichimu cha kupotwa kuilanguliza kwenu.

⁶ Yano yonimulongelani ni magesa yangu, si malagilizo. ⁷ Nolonda wanhu wose wawe fana vinili niye, mbali chila munhu chitumetume chake kulawa kwa Mulungu, munhu imwe kana chitumetume chino, imwenga kana chiya.

⁸ Lelo kwa waja weli wasaka na wagane nolonga kuwa muhavu w-gendelele kukala bila ya kusola fana vinili niye. ⁹ Mbali one hamudaha kuzikimilila tamaa zenu za lukuli, soleni, kwaviya muhavu kusola kufosa kwaka tamaa za lukuli.

¹⁰ Kwa wanhu wasoile noweng'ha lagilizo dino, dino si jangu bule mbali da Mndewa, muke sekeyamuleke mulumake, ¹¹ mbali one yahatenda ivo, kolondeka yasigale mgane hebu yailumbe na mulumake, na mulume kolondeka sekeyamwing'he chibuwa cha nyasa muke wake.

¹² Kwa wanhu wamwenga nowalongela, niye mwenyewo, siyo Mndewa, one mulume yomuhwila Chilisiko yahawa na muke hahuwila na katogola kukala nayo, sekeyeyamwing'he chibuwa cha nyasa. ¹³ Na one muke yomuhwila Chilisiko yahasoligwa na mulume hahuwila na kaitogolela kukala nayo, sekeyamwase. ¹⁴ Mulume hahuwila kotogoligwa na Mulungu kwa kuilumba na mke wake, na muke hahuwila kotogoligwa na Mulungu kwa kuilumba na mulumake. One siivo wana wawo wahawile wambula mwiko, Mbali kwa ichimu chino, wokwela. ¹⁵ Mbali ija hahuwila yahalonda kusegela nayasegele. Baho mulume iyo hebu muke iyo hafungika. Kwaviya Mulungu kamtangani mweye mukale kwa tindiwalo. ¹⁶ Weye muke muhwila, hudaha kuvimanya kuwa hwizamkombola mulume wako. Na weye mulume muhwila, hudaha kuvimanya kuwa hwizamkombola muke wako.

Kala fana Mulungu woyakutangile

¹⁷ Chila munhu nayakale kuwizana fana Mulungu viyeng'higwe na Mndewa, na fana viyatangigwe na Mulungu. Dino ijo kanuni donifundiza kwa wahuwila wose. ¹⁸ Ihawa munhu kengizigwa ulungwana vayatangigwe na Mulungu sekeyalonde kusegeza ng'hovu ya ulungwana. Ihawa kakala hanakwingizigwa ulungwana viyatangiwe na Mulungu, halondeka kwingizigwa ulungwana. ¹⁹ Kwaviya kwingizigwa ulungwana hebu kuleka kwingizigwa ulungwana si chinhu, mbali chinhu cha mana ni kutegeza malagilizo ya Mulungu. ²⁰ Vinoga chila munhu nayakale fana viya viyakalile chipindi viyatangigwe na Mulungu, fana kasola yasigale ivo ivo hebu hanasola yasigale ivo ivo. ²¹ Vino! Weye kukala mtumwa lusita viutangigwe? Na Mulungu kukala mtumwa. Vinoga, sekeugese, mbali one uhawa na nyafasi ya kuwa na ulegeho, usang'hanile uwo, ²² Kwaviya mtumwa yoyatangigwe na Mndewa. Iviya viya kailleha kwa Mndewa, viyatangigwe na Chilisiko muna utumwa wake. ²³ Mulungu kangulani mweye kwa bei ng'hulu, ivo sekemuwe watumwa wa wanhu. ²⁴ Ivo ndugu zangu chila munhu nayakale kwa kuilumba na Mulungu fana viyakalile lusita viyatangigwe.

Mbuzi ya wanhu hawanasola na wagane

²⁵ Mbali kwa mbuli ya mhambe na wagane, nabule lagilizo kulawa kwa Mndewa, mbali nolava malaguso yangu niye nili kwa ubazi wa Mndewa nolondeka kuhuwiligwa.

²⁶ Kwa ichimu cha uzidilwa uchili nawo, nogesa vinoga kwa munhu kukala fana viyeli. ²⁷ One weye kusola, sekeugeze kumuleka. One weye huanasola, sekeuzahile muke. ²⁸ Mbali uhasola kokuwa hutendile uhasanyi na mhambe yahasoligwa hatenda uhasanyi bule. Mbali wawo wondawamsole wezapatigwa na uzidilwa wa isi ino, mbali niye nolonda yayo sekeyampateni mweye.

²⁹ Ndugu zangu, nolonga vino, lusita lusigale ni luguhi, kwandusila sambu na kugendelela waja weli na wanaake na wawe fana wabule, ³⁰ na waja wolila na wawe fana hawalila, waja wodeng'helela na wawe fana hawadeng'helela, wagulaji na wawe fana wabule chinhu. ³¹ Na waja wosang'hanila vinhu wa isi ino, wawe fana wabule sang'hano nayo, kwaviya isi ino, fana vichiimanya, yofosa.

³² Nolonda mweye sekemuwe na ludumbo. Munhu yelibule muke kom-sang'hanila Mndewa, kwaviya kogeza kumnogeza Mndewa. ³³ Mbali mulume yasolile kosang'hanila mbuli za isi ino, kwaviya kolonda yamnogeze

muke wake, ³⁴ na konogelwa na vinhu vidi. Iviya yauko mbasakanyo hagati ya muke hanasoligwa hebu mhambe. Mwanamke hanasoligwa kosang'hanila mbuli za Mndewa muladi yapate kwela lukuli lwake na muhe wake. Mbali muke yasoligwe kosang'hanila mbuli za isi ino, kwaviya kolonda kumnogeza mulumake.

³⁵ Nolonga vino kwaviya nolonda kumtazani. Silonda kuwakimilila. Nolonda mutende mbuli zinogile na zifaya kumsang'hanila Mndewa bila ya ching'hwaso.

³⁶ One munhu yahagesa hamtendela vinogile mhambe wake, fana ham-solile, fana tamaa zake zihamwingila basi nayatende viyolonda, waisole. Hatenda uhasanyi. ³⁷ Mbali fana mulume iyo yahalamula bila shuluti mumoyo wake kuleka kusola na fana yahadaha kuzikimila tamaa zake na kulamula va kutenda, ivo kotenda goya ng'hani fana hamsolile mhambe iyo.

³⁸ Kwa mbuli zimwenga, munhu yosagula kusola mhambe kotenda vinogile, munhu yosagula kuleka kusola kotenda vinogile ng'hani.

³⁹ Muke yasoligwe kokuwa kafungigwa lusita lose na mulumake yahawa ngima, mbali mulumake yahadanganika, muke iyo kailegeha na yahalonda kodaha kusoligwa na mulume imwenga yoyose, mbali yawe muhuwila.

⁴⁰ Mbali viniwona niye, muke iyo kezamweda one yahakala yaidumwe. Na nogesa kuwa na niye iviya nina Muhe wa Mulungu.

8

Ndiya ilavigwe sadaka kwa nyang'hiti

¹ Kwa mbuli ya vinhu vilavigwe sadaka kwa nyang'hiti, chivimanya kuwa cheye chose china umanyi.

Umanyi wogala magoda, mbali ulondo wozenga. ² Waja wogesa kuwa wovimanya chila chinhu hawavimanyile fana viwolondeka kuvimanya. ³ Mbali munhu yomulonda Mulungu kamanyika na Mulungu.

⁴ Ivo kusionhela kuja ndiya itambikiligwe nyang'hiti, chovimanya kuwa nyang'hiti si chinhu bule muna isi yose, na chomanya kuwa kuna Mulungu imwe muhala. ⁵ Hata one kuhawa na vinhu vitangigwa “milungu” iwe kuulanga hebu muna isi, na hata one kuna milungu wengi na wandewa wengi, ⁶ kweli kumwetu kuna Mulungu imwe muhala, Tata, Mulumbaji wa vinhu vose na cheye chokala kwa ichimu chake, na kuna Mndewa imwe muhala, Yesu Chilisito, kufosela yeye vinhu vose vilumbigwa na cheye chokala kwa nzila yake. ⁷ Mbali siyo chila munhu kaumanya ukweli uno. Wanhu wamwenga wotambikila nyang'hiti mbaka sambu wahaja ndiya wogesa kuwa ndiya ija ilavigwe sadaka kwa nyang'hiti, kwaviya malungilo yawo manyonde nyonde hata kugeligwa mwiko. ⁸ Mbali ndiya haidaha kuchigala habehi na Mulungu. Ivo chahaleka kuja hachihungukilwa na chinhu, na chahaja hachongezekeligwa na chinhu.

⁹ Muiteganye muladi ulegeho wenu sekeuwatende wanyondenyonde wa uhuwilo wagwe muna uhasanyi. ¹⁰ Kwaviya munhu yahakuwona weye uli na umanyi kukala hasi haindiya mgati muna ikaye ya kutambikila nyang'hiti, munhu yeli na lungilo nyondenyonde muna umoyo kezagu-migwa moyo wa kuja ndiya iyo itambikiligwe nyang'hiti. ¹¹ Na vino kwa ichimu cha umanyi wako, ndugu ija yeli na uhuwilo nyondenyonde Chilisito yoyadanganike kwa ichimu chake, kezakwaga. ¹² One muhawahasanya na

ndugu zenu fana ivo na kwagiza lungilo jawo nyondenyonde na mwiza-kuwa mumuhasanya Chilisito. ¹³ Ivo fana ndiya yomtenda ndugu yangu ya-hasanye, sizakuja nyama ng'ol! Muladi sekenimtende ndugu yangu yatende uhasanyi.

9

Sang'hano za watumigwa

¹ Vino niye siigehe? Vino niye si mtumigwa? Vino niye simuone Mndewa? Mweye siyo matunda ya sang'hano yangu kwa Mndewa? ² Hata fana niye si mtumigwa kwa wamwenga, mbali kumwenu niye ni mtumigwa. Mweye mwawakalagama wa utumigwa wangu kwaviya mulumba na Mndewa.

³ Wanhu wahaniuza, nizaigombela fana vino, ⁴ vino hachilondeka kuja na kung'wa kwa ichimu cha usang'hano wetu? ⁵ Vino hachilondeka kuhiga masimwe ya watumigwa wamwenga na masekulu zake Mndewa na Kefa, kwa kuilongoza na mwanamke yohuwila muna imiyanza yetu. ⁶ Si niye muhala na Balinaba wochilondeka kupata vinhu vovilondeka muna ugima wetu kwa kusang'hana usang'hano. ⁷ Mwanajeshi kolihigwa kwa usang'hano wake kudijeshi. Mulimi koja matunda ya mgunda wake wa mizabibu. Mdimi kong'wa matombo ya bumbila da fugo yake.

⁸ Silonga mbuli zino chiunhu, Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yolonga ivo. ⁹ Yandikigwa muna Yamalagilizo ya Musa, "Sekeumzibe ng'ombe mulomo wake vonda yahwage uhemba." Iyo si kulonga kuwa Mulungu kowagesa ng'ombe muhala. ¹⁰ Vino hakalile yochigesa cheye viyalongile ivo? Ona! Yandikigwa kwa ichimu chetu. Munhu yohanda na munhu yolima wolondeka kulolela kupata hanhu ha mavuno yake. ¹¹ Chihanda mbeyu ya chimuhe mgati yenu. Si mbuli ng'hulu chihagobola vinhu vovilondeka kwa chila zuwa kulawa kumwenu. ¹² One wanhu wamwenga wolondeka kulolela yayo kulawa kumwenu. Cheye china haki ng'hani kufosa wawo.

Mbali cheye hachisang'hanile haki ino. Badala yake, chifunyila umoyo chila chinhu muladi sekechike ching'waso chochose muna inzila ya Mbuli Inogile ya Chilisito. ¹³ Vino hamuvimanyile kuwa wanhu wasang'hani muna Ikaye ya Mulungu wopata ndiya kulawa muna Ikaye ya Mulungu, na waja wolava zabihu muna ichilingo wopata hanhu ha zabihu iyo? ¹⁴ Iviya Mndewa kachilagiliza kuwa wanhu wopeta Mbuli Inogile wapate ndiya zao kulawa muna Imbuli Inogile.

¹⁵ Mbali niye sisang'hanile hata imwe ya haki zino, na wala sandika muladi nipate haki zino. Muhavu nidanganike! Habule munhu yodaha kusegeza magoda yangu. ¹⁶ Silondeka kuigoda kwaviya nopeta Mbuli Inogile. Iyo ni sang'hano ining'higwe. Na nizagaya one siwapetele wanhu Mbuli Inogile! ¹⁷ One notenda sang'hano ino kwa kulonda mwenyewo, nina gweko, mbali one notenda sang'hano iyo siyo kwa kulonda mwenyewo, Mulungu kaning'ha iyo niitende. ¹⁸ Lelo yombe jangu ni chinhu chaki? Yombe jangu ni kuwapetele wanhu Mbuli Inogile bila kulihigwa. Bila kupula chonilondeka kupata kwa sang'hano yangu ya Mbuli Inogile.

¹⁹ Niye niilegeha, sili mtumwa wa munhu yoyose, mbali niitenda mwenyewo kuwa mtumwa wa chila munhu muladi kuhama fana vidahika na wanhu wengi wamuhuwila Chilisito. ²⁰ Vinikalile kwa Wayahudi nitenda fana Muyahudi muladi niwagaluse Wayahudi, ingawa silangulizigwa na malagilizo ya Musa, nikala nolangulizigwa na malagilizo kumwawo muladi niwagaluse waja wowalangilizigwa na malagilizo. ²¹ Kwa waja

weli kunze ya malagilizo ya Musa, nokala kunze ya malagilizo fana wawo, muladi niwapate wawo weli kunze ya malagilizo. Ino haifambula kuwa niye nakunze ya malagilizo ya Mulungu, nokala hasi ya Malagilizo ya Chilisiko. ²² Kwa waja weli na uhuwilo nyondenyonde niwa na uhuwilo nyondenyonde fana wawo, muladi niwapate. Ivo niwa na vinhu vose kwa wanhu wose, muladi wawo wakomboligwe kwa chila nzila.

²³ Notenda yayo yose kwa ichimu cha Mbuli Inogile, muladi nipate hanhu ha balaka zake. ²⁴ Muvimanya wakimbilaji wengi wokimbila mbali yosola gweko ni imwe muhala. Basi mukimbile mbaka mpate gweko.

²⁵ Na chila munhu yoyotenda kuihuma muna umwangalo koikimiliza na vinhu vingi muna yamazoezi yake. Mbali wotenda vino kwa lungilo wapate gweko dodibanangika. Mbali cheye chotenda viya, muladi chipate gweko hadibanangika. ²⁶ Ivo nokimbila nihailungila kuhuma, ivo vichigomba naniye fana munhu wa kuitowa voyokwasa ng'honde kuchanyha.

²⁷ Nolwing'ha lukuli lwangu manhesa madala na kulugaza ng'hani muladi niye mwenyewo sekenilemigwe, maabaho kuwapetela usenga wanhu mazwenga.

10

Zumo kusionhela kutambikila nyang'hiti.

¹ Ndugu zangu, mukumbuke yaja yoyawalawilile wasaho zetu wowamsondelele Musa. Wakala wokalizigwa na wingu, na wose waloka vinogile Ibahali Ndung'hu. ² Wose wabatizigwa muna diwingu na muna ibahali fana wanahina wa Musa. ³ Wose waja ndiya ija ija ya chimuhe. ⁴ Wang'wa ching'waji chiyachiya cha chimuhe. Wang'wa mazi kulawa muna uluwe lwa chimuhe wowahitile nawo, na luwe uwo ukala Chilisiko mwenyewo. ⁵ Mbali wengi wawo Mulungu hawanogele bule, ivo mitufi yawo ipwililisiigwa kuna dibwilingu.

⁶ Lelo mbuli zino zose ni simwe kumwetu, zochizuma sekechilonde vinhu vihile, fana wawo viwatendile. ⁷ Sekemutambikile nyang'hiti, fana wamwenga wawo viwatendile. Fana Yamaandiko Yelile viyolonga, "Wanhu wakala hasi kuja na kung'wa. Maabaho wema na kutenda mbuli za ugoni." ⁸ Sekechitende uzinzi fana wamwenga wawo viwatendile, wadanganika zuwa dimwe wanhu 23,000. ⁹ Sekechimgeze Mndewa Chilisiko, fana viwamgezile wawo viwatendile, nawo wakomigwa na mazoka. ¹⁰ Sekechilongelele fana viwatendile wamwenga wawo, nawo wakomigwa na Msenga wa ifa wa katumigwa Mulungu.

¹¹ Ivo mbuli izo zilawilile kumwawo wawo, zikala chilaguso kwa wamwenga, na yandikigwa muladi kuchizuma. Cheye wochikala muna zisiku za habehi na uhelelo.

¹² Wanhu wowogesa kuwa wema chigangamavu, waitiganye sekewagwe. ¹³ Magezo yongezigwa ni yakawaida kwa wanhu. Mbali Mulungu kokwaminika, nayo hezatogola mugezigwe kufosa nguvu zenu, mbali hamwe na kugezigwa, kezaweng'heni iviya nguvu ya kufunya umoyo na nzila ya kulawa umo vinogile.

¹⁴ Ivo ndugu zangu walondwa, muyepule na kutambikila nyang'hiti.

¹⁵ Nolonga na mweye wanhu mwili na ubala, lamuleni mweye wenyewo yayo yonilonga. ¹⁶ Nhungo yochisang'hanila muna Indiya ya kukumbuka ifa ya Mndewa, na kwa iyo chomwing'ha hewela Mulungu. Chahang'wila nhungo ino, choilumba muna idamu ya Chilisiko. Na gate dochimogola,

chahadija, choilumba na lukuli lwa Chilisito. ¹⁷ Kwaviya gate ni dimwe, cheye chili wengi ni lukuli lumwe, kwaviya cheye chose chohokela hanhu ha gate dimwe.

¹⁸ Waloleni wanhu wa Isilaeli, waja woja sadaka ya chilingo ni muilumba kwa iyo zabihu yoilavigwa kwa Mulungu. ¹⁹ Lelo nilonge choni? Vino ndiya yoitambikiligwa nyang'hiti ni chinhu, hebu nyang'hiti ni chinhu? ²⁰ Si ivo bule! Chonilonga ni kuwa zabihu zowolava wanhu hawammanyile Mulungu wowalavila vinyamkela, si Mulungu bule. Na silonda mweye muilumbe na vinyamkela. ²¹ Hamudaha bule kung'wa nhungo ya Mndewa na iviya kung'wa nhungo ya vinyamkela, hamudaha kuja muna imeza ya Mndewa na iviya muna imeza ya vinyamkela. ²² One chihatenda ivo chizamtenda Mndewa yawe na migongo. Cheye chabule nguvu kufosa yeye. ²³ Ivo mweye molonga, "Chitogoliligwa kutenda chinhu chochose." Mbali niye nolonga si chila chinhu chinoga. Mweye molonga "Chitogoliligwa kutenda chinhu chochose." Mbali niye nolonga si chila chinhu chotaza. ²⁴ Chila munhu vumwili sekeyazahile malondo yake mwenyewo muhala, mbali malondo ya wayage.

²⁵ Diyeni chinhu chochose chochichuuzigwa kudigulilo bila kuuzauza kwa ichimu cha lungilo jenu. ²⁶ Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, "Isi na chila chinhu chili umo ni cha Mndewa."

²⁷ One munhu hahuwila bule yahawagoneka mukaje ndiya na molonda kuhita, diyeni chila chinhu chikigwe kuulongozi wenu, bila kuuzauza kwa ichimu cha lungilo jenu. ²⁸ Mbali one munhu imwenga yahamulongelani, "Ndiya ino itambikiligwa nyang'hiti," Sekemuje ndiya iyo, kwa ichimu cha munhu yamulongelani na lungilo. ²⁹ Nolonga, lungilo mbali siyo jako ila da ija imwenga.

Sizasang'hanila ulegeho wangu one uhatenda lungilo da munhu imwenga dinitaguse. ³⁰ Sija ndiya ilavigwe hewela kwa Mulungu, one munhu imwenga yoyose yahaniliga kwa ichimu cha ndiya yoniilavila hewela kwa Mulungu.

³¹ Ivo chochose chomutenda, iwe kuja hebu kung'wa, tendeni yano yose kwa utunhizo wa Mulungu. ³² Sekemumtende munhu yoyose yaikwale, Wayahudi hebu wanhu weli siyo Wayahudi hebu kwa bumbila da wanhu womuhuwila Mulungu. ³³ Tendeni fana vonitenda niye, nogeza kumnogela chila munhu kwa yose yonitenda kwaviya silonda yaja yoninogela niye, mbali nolonda yaja yowanogela wanhu wose muladi wadahe kukomboligwa.

11

¹ Niwinze niye fana niye vinimuwinza Chilisito.

Kugubika ditwi lusita lwa kutambika

² Nomtogozi, kwaviya monikumbuka muna ichila chinhu na kusondelela mafundizo yoniweng'hile. ³ Mbali nolonda muvimanye kuwa ditwi da mulume ni Chilisito, na ditwi da mwanamke ni mulume, na ditwi da Chilisito ni Mulungu. ⁴ Chila mulume yahatosa hebu yahagong'onda usenga wa Mulungu haulongozi wa wanhu kuno kagubika ditwi jake iyo komzaha Chilisito. ⁵ Mwanamke yahatosa hebu yahagong'onda usenga wa Mulungu haulongozi wa wanhu bila kugubika ditwi jake, komzaha mulumake, baho habule mbasakanyo kati ya mwanamke iyo na mwanamke yawegule. ⁶ One mwanamke haigubika ditwi jake, muhavu yawegule. Mbali ni chinyala kwa mwanamke yasenye hebu yawegule, muhavu yagubike ditwi jake.

7 Mulume halondeka kugubika ditwi jake, kwaviya yeye kalinga Mulungu na yeye kobamila utunhizo wa Mulungu. Mbali mwanamke kobamila ukulu wa mulume. 8 Kwaviya mulume halumbigwe kulawa kwa mwanamke, mbali mwanamke kalumbigwa kulawa kwa mulume. 9 Kwaviya mulume halumbigwe kwa ichimu cha mwanamke, ila mwanamke kalumbigwa kwa ichimu cha mulume. 10 Ivo kwa ichimu cha wasenga wa kuulanga, mwanamke kolondeka kugubika ditwi jake kuwa chilaguso chochilagusa kuwa kahasi ya udahi wa mulume wake. 11 Mbali muna ugima wetu kwa kuilumba na Mndewa, mwanamke siyo chinhu bila ya mulume, wala mulume siyo chinhu bila ya muke. 12 Fana vya mwanamke viyalumbigwe kulawa kwa mulume, ivo ivo na mulume kelekigwa na muke, mbali chila chinhu cholawa kwa Mulungu.

13 Lamuleni mweye wenyewo na mwizatogola one vinoga mwanamke yagubike ditwi jake yahatosa kwa Mulungu. 14 Hata kulingwa kwenywewo yolagusa kuwa ni chinyala mulume kuwa na mvili nhali, 15 mbali mwanamke kuwa na mvili nhali ni utunhizo kumwake. Kwaviya keng'higwa mvili nhali muladi zingubike. 16 Na one munhu yoyose yahalonda kulema kutogola kwa mbuli iyo, ivo yavimanye kuwa cheye chabule chihendo chimwenga chochose cha nhambiko fana icho wala bumbila da wahuwila wa Mulungu.

*Ndiya ya kukumbuka ifa ya Mndewa
(Masayo 26:26-29; Maliki 14:22-25; Luka 22:14-20)*

17 Nihawa ning'hali nomwing'hani malagilizo yano, simtogozi kwaviya miting'hano yenu ya nhambiko yogala yehile ng'hani kufosa vinhu vinogile. 18 Baho mwanduso nihulika kuwa vomuiting'hana hamwe mweye kwa mweye fana wahuwila moiswela, na niye notogola chidogo. 19 Kwaviya lazima magesa ya mbasakanyo yawoneke kumwenu muladi waja wowotogoligwa na Mulungu wadahe kuwoneka. 20 Ivo mweye vomuiting'ha na hamwe fana chibumbila, magesa kuwa moja ndiya kwa ichimu cha kumbukumbu ya Mndewa humbe siyo. 21 Kwaviya vomuja, chila munhu kolongolela kusola ndiya yake. Ivo munhu imwenga kana nzala, na imwenga kakoligwa. 22 Kweli muna kaye za kudila na kung'wila na sekemudizehe bumbila da wanhu wa Mulungu na kuwaguma chinyala wawo welibule chinhu. Vino niwalongeleni choni? Nimwing'heni nhogolwa? Si ivo bule, sidaha kumwing'hani nhogolwa bule kwa mbuli iyo!

23 Kwaviya mafundizo yonimwing'hileni niyahokela kulawa kwa Mndewa kuwa Mndewa Yesu, chilo chiya viyatuligwe kwa wanhu wehi, kasola gate, 24 kamwing'ha hewela Mulungu, kadimogola, na kalonga, "Luno ulo lukuli lwangu, lolulavigwa kwa ichimu chenu. Tendeni vino kwa kunikumbuka niye." 25 Iviya, viyakomeleze kuja, kasola nhungo na kalonga, "Nhungo ino ni lagano da sambu da Mulungu, mwiidamu yangu. Tendeni vino chila muhang'wa kwa kunikumbuka niye."

26 Kwaviya chila vimuja gate dino na kuing'wila nhungo ino, moigong'onda ifa ya Mndewa mbaka vondayeze kaidi. 27 Ivo chila yoja gate ijo hebu kung'wila nhungo ya Mndewa bila ya kulondeka kezawoneka kahasanya lukuli na damu ya Mndewa. 28 Mbali munhu nayaiuzagize mwenyewo teng'hu, maabaho yaje gate na kung'wila nhungo ino. 29 Kwaviya one wanhu hawamanyile fambulo da lukuli lwa Mndewa viwoja gate na kung'wila nhungo, woigalila nhaguso wawo wenyewo

viwoja na kung'wa. ³⁰ Lekamana wamwengawenu wanyondenyonde na watamu, na wengi wenu wadanganika.

³¹ One chahaitagusa wenyewo teng'hu, sigambe chitagusigwe na Mulungu. ³² Mndewa kolamula nhaguso na kuchitagusa, muladi sekechilamuliligwe nhaguso hamwe na wanhu wa isi yose.

³³ Kwa ivo ndugu zangu, vomuiting'hana hamwe kuja Ndiya ya Mndewa, muigozele. ³⁴ One munhu yoyose yahawa na nzala, kolondeka yaje ukaye yake, muladi vondamuiting'hane sekeyatagusigwe. Na vondanize niza-weng'ha malagilizo yoyasigale.

12

Vitumetume va Muhe Yelile

¹ Lelo ndugu zangu kwa mbuli za vitumetume va Muhe Yelile nolonda muvimanye mbuli zino. ² Nolonda mkumbuke kuwa vimkalile mung'hali hamunammanya Mulungu, musoligwa kutambikila nyang'hiti hazilonga, fana vimulangulizigwe na nyang'hiti. ³ Ivo nolonda muvimanye kuwa habule munhu yologozigwa na Muhe wa Mulungu yodaha kulonga "Yesu yaduwiligwe!" Habule munhu yoyodaha kutogola kuwa "Yesu ni Mndewa," Ila yawe kolangulizigwa na Muhe Yelile.

⁴ Kuna vitumetume mbasakanyo, mbali Muhe yoyoweng'ha ni imwe. ⁵ Kuna mbasakanyo mwingi wa kusang'hanila mbali Mndewa yosang'haniligwa niimwe. ⁶ Kuna sang'hano mbasakanyo, mbali Mulungu ni imwe yowadahiza wose kutenda sang'hano zawo. ⁷ Chila munhu kokwing'higwa lugubulo lwa Muhe Yelile, kwa ichimu cha wanhu wose. ⁸ Muhe komwing'ha munhu imwe usenga wa ubala, na munhu imwenga kokwing'higwa usenga wa umanyi na Muhe iyoiyo. ⁹ Muhe iyo iyo komwing'ha imwenga uhuwilo na komwing'ha imwenga chitumetume cha kuhonya utamu. ¹⁰ Muhe Yelile komwing'ha munhu imwe nguvu ya kutenda mauzauza, na imwenga chitumetume cha kulotela usenga wa Mulungu, na imwenga udahi wa kuvimanya mbasakanyo ya mihe ya uvwizi na Muhe wa kweli. Na imwenga keng'higwa udahi wa kulonga ulonzi wa kwazanya, na imwenga udahi wa kufambula ulonzi umwenga. ¹¹ Mbali Muhe Yelile ni ija ija imwe yoyotenda vinhu vino vose, komwing'ha chila munhu chitumetume mbasakanyo fana viyolonda Muhe Yelile.

Lukuli lumwe luna vilungo vingi

¹² Chilisito ni fana viya lukuli lumwe lwili na vilungo vingi, ingawa utendigwa muna ivilungo mbasakanyo lung'hali lukuli lumwe.

¹³ Cheye chose chibatizigwa kwa Muhe imwe muna ulukuli lumwe, kwa Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi, kwa watumwa hebu kwa wai-legehe na cheye chose ching'wizigwa na Muhe imwe.

¹⁴ Kwaviya lukuli lwenyewo hautendigwe kwa chilungo chimwe muhala, ila vilungo vingi. ¹⁵ One mgulu wahalanga, "Kwaviya niye si mkono, niye si wa lukuli," si wa lukuli kwa ichimu icho? ¹⁶ Na one gutwi dihalonga, "Kwaviya niye sili ziso, niye si wa lukuli", vino kwa ichimu icho sigambe-diwe chilungo cha lukuli? Siivo bule! ¹⁷ Iviya one lukuli lose luhawile ziso, kuhulika kwa kulih? Na one yahakalile magutwi muhala, lwhadahile vilih kunusa? ¹⁸ Mbali Mulungu keka chila chilungo mbasakanyo muna ulukuli lwa munhu fana viyalondile. ¹⁹ One vose viwile chilungo chimwe muhala, sigambe kuwe na lukuli. ²⁰ Fana viili, vilungo ni vingi mbali lukuli ni lumwe muhala.

²¹ Ivo ziso hadidaha kuulongela mkono, “Weye sikulonda!” Wala ditwi hadidaha kuulongela migulu, “Mweye simulondani!” ²² Mbali, hachidaha kusang’hana bila vilungo va lukuli voviwoneka vinyondenyonde. ²³ Na vilungo viya vichigesile kuwa havilondeka kwing’higwa hishima ng’hulu, ivo vochivilola goya ng’hani, vinhu va lukuli vili vilungo va chinyala ivo vichika goya ng’hani. ²⁴ Mbali vilungo vetu vinogile ng’hani havilondeka. Mbali Mulungu mwenyewo kalwika lukuli muna umpango, kaving’ha unovu ng’hani viungo viya vihungukilwe unovu, ²⁵ muladi sekekuwe na kuigola muna ulukuli, ila vilungo vose viigese. ²⁶ One chilungo chimwe chahalumila, viungo vimwenga vose volumila hamwe nacho, na one chiungo chimwe chihahishimigwa, viungo vimwenga vose vodeng’helela hamwe nacho.

²⁷ Ivo mweye mose ni lukuli lwa Chilisito, na chila imwe wenu ni chilungo cha lukuli ulo. ²⁸ Na muna yamakanisa ya Mulungu kaweka teng’hu watumigwa na wekaidi ni walotezi na wekatatu ni wafundiza, maabaho wanhu wotenda mauzauza, wanhu weli na chitumetume cha kuhonya hebu kuwataza wamwenga hebu kuwalanguliza hebu kulonga ulonzi wa kwazanya. ²⁹ Wanhu wose si watumigwa hebu walotezi hebu wafundiza. Si chila munhu kana udahi wa kutenda mauzauza. ³⁰ Siyo wanhu wose weng’higwa chitumetume cha kuhonya mitamu hebu kulonga ulonzi wa kwazanya hebu kufambula ulonzi lumwenga. ³¹ Londen ng’hani vitumetume vinogile.

Na sambi nizamulagusani nzila inogile ng’hani kufosa zose.

13

Ulondo

¹ Nodaha kulonga ulonzi wa wanhu na wasenga wa kuulanga, mbali one nabule ulondo niye nilinga fana dizi da mbugi hebu da pegwa. ² Nodaha kuwa na chitumetume cha kulotela usenga wa Mulungu, na nodaha kuwa na umanyi wose na kuvimanya vinhu vose vifisigwe, nodaha kuwa na uhuwilo wa kudaha kuhamiza migongo, mbali one nabule ulondo, niye si chinhu. ³ Nodaha kulava chila chinhu chonilinacho, na kuweng’ha ngayengaye, hata kulava lukuli lwangu lulunguzigwe na moto, mbali one nabule ulondo, iyo haifaya chochose kumwangu.

⁴ Munhu yeli na ulondo kofunya umoyo na kotaza, kabule migongo hebu matopa na haigoda. ⁵ Munhu yeli na ulondo hapuwa hishima na hazahila faida yake mwenyewo na hakawa kupata ludoko na hapeta yehile. ⁶ Munhu yeli na ulondo hadeng’helela yehile, mbali kodeng’helela yanogile. ⁷ Munhu yeli na ulondo wokwehula yose, kololela yose, kohuwila yose, na kofunya umoyo siku zose.

⁸ Ulondo wabule uhelelo. Usenga wenyewo wolotela wizaleka, na ulonzi wa kwazanya wizaleka kulongigwa. Vose vochivimanya vizabanangigwa. ⁹ Kwaviya chitumetume chetu cha umanyi ni chidodo, na chitumetume chetu cha ulotezi ni chidogo, ¹⁰ mbali vondachize chiya chikamilike, vose vili havikamilike vizahalawa.

¹¹ Vinikalile mwana nilonga fana mwana, nivimanya fana mwana, nigesha fana mwana. Viniwile mkulu, mbuli za uwana nizileka. ¹² Chochichiwona sambu ni fana munhu yoilola muna ichilole chifilile, mbali baho hamwande chizawona chihanga kwa chihanga. Sambu novimanya hakinakwenela, mbali baho hamwande yose nizayamanya hakinakwenela fana viya Mulungu vionimanya niye.

¹³ Vinhu vino vitatu vokala siku zose, uhuwilo na lololo na ulondo. Na dili kulu kufosa yose ni ulondo.

14

Mbuli zimwenga vitumetume kulawa kwa Muhe Yelile

¹ Usondeleleni ng'hani ulondo, na kulonda ng'hani vitumetume va chimuhe kulawa kwa Muhe Yelile, haswa chitumetume cha kulotela. ² Munhu yolonga kwa ulonzi wa kwazanya, halonga na wanhu mbali wolonga na Mulungu, kwaviya habule munhu yoyose yomanya. Wolonga mbuli zifisigwe zili muna muhe wake. ³ Mbali waja wolotela wolonga na wanhu na kuwataza, wowaguma moyo na kuwagangamiza. ⁴ Waja wolonga ulonzi wa kwazanya woigangamiza wenyewe, mbali waja wolotela wodigangamiza bumbila da wanhu wowomuhuwila Mulungu.

⁵ Nolonda wose mulonge kwa ulonzi wa kwazanya, mbali nihalongdile ng'hani muwe na chitumetume cha kulotela, kwaviya munhu mwene chitumetume cha kulotela ni wa mana ng'hani kufosa iyo yolonga kwa ulonzi wa kwazanya, ila one kabaho munhu yodaha kuzifambula mbuli izo ziyolonga muladi wahuwila watazigwe. ⁶ Ivo ndugu zangu one niheza kumwenu na kulonga na mweye kwa ulonzi wa kwazanya izafaya choni? Haizawafaya chochose, mbali one nihamulongelani lugubulo lwa Mulungu, hebu umanyi umwenga, hebu ulotezi hebu mafundizo yamwenga.

⁷ Hata vinhu vilibule ugima vovilava dizi, ihawa chilonge longe, ihawa chilimba, one havilavile dizi dili na mbasakanyo. Izatambuligwa ni wila ulihi woutowigwa na chilongelonge hebu kwa chimbeta. ⁸ Na one mhalati ihalava dizi hadimanyika, yelihi yondayaisale goya kwa ng'hondo? ⁹ Iviya, na mweye one lulimi lweni haulonga chinhu cha kumanyika, yelihi yondayadahe kuyamanya yomulonga? Mbuli zenu zizakwaga bule! ¹⁰ Kuna ulonzi mwingi mbasakanyo muna isi, na habule ulonzi haumanyika. ¹¹ One siumanyile ulonzi woulongigwa, wanhu wolonga ulonzi uwo wezakuwa wageni kumwangu na niye nizakuwa mgeni kumwawo. ¹² Ivo na mweye, kwaviya molonda ng'hani kuwa wanhu weli na chitume tume cha Muhe Yelile, londeni ng'hani kuwa muiyohe ng'hani kuwa nazo muladi kudi-gangamiza bumbila da wanhu wowomuhuwila Mulungu.

¹³ Ivo munhu yolonga ulonzi wa kwazanya, kolondeka yapule chitumetume cha kufambula chiya chiyolonga. ¹⁴ Kwa ichimu chino one nihatosi kwa ulonzi wa kwazanya, muhe wangu wotosa, mbali nzewe zangu hazisang'hana chinhu. ¹⁵ Vino nitende choni? Nizatosa kwa muhe wangu, mbali iviya nizatosa kwa nzewe zangu, nizakwimba kwa muhe wangu, mbali iviya nizakwimba kwa nzewe zangu. ¹⁶ One kumwing'ha hewela Mulungu kwa muhe muhala, wanhu hawavimanyile bule hawadaha kulonga "Ivo" kwa kumwing'ha kwako hewela Mulungu, kwaviya hawavimanyile bule chiulonga. ¹⁷ Nhambiko yako ya kumwing'ha hewela Mulungu yodaha kuwa inoga kweli, mbali wanhu wamwenga haizawagangamiza bule.

¹⁸ Nomwing'ha hewela Mulungu kwaviya nolonga ulonzi wa kwazanya kufosa mweye wose. ¹⁹ Mbali muna yamabumbila ya wahuwila wa Chilisiko nolonda kulonga mbuli tano zozidaha kumanyika, muladi nidahe kuwafundiza wamwenga, kufosa kulonga mbuli elufu longo kwa ulonzi wa kwazanya.

²⁰ Ndugu zangu, lekeni kugesha fana wana, muwe wana ving'hele muna uwihi, mbali mukule muna ukugesha. ²¹ Yandikigwa vino muna yamalagilizo,

“Mndewa kolonga, nizalonga kwa nzila ya wanhu wolonga ulonzi wa kwazanya,

nizalonga na wanhu wangu.

Nizalonga kwa milomo ya wageni,

mbali wanhu wangu hawezanitegeleza bule.”

²² Ivo chitume tume kulawa kwa Mulungu cha kulonga ulonzi wa kwazanya ni chilaguso, si kwa ichimu cha wanhu weli na uhuwilo mbali kwa waja welibule uhuwilo, mbali chitume tume cha kulotela kwa ichimu cha waja wohuwila na si kwa ichimu cha welibule uhuwilo.

²³ One wahuwila wose woiting'hana hamwe, na chila munhu kokwandusa kulonga ulonzi wa kwazanya, vino one waheza wanhu hawavimanyile na welibule uhuwilo, hawezalonga kuwa mweye wose muna vichala? ²⁴ Mbali one chila munhu yahawa kolotela usenga yoyeng'higwe na Mulungu, yaheza munhu havimanyile hebu munhu hahuwila, yose yondayayahulike yezalagusa wihi wake mwenyewo, yose yondayayahulike kezumulamulila nhaguso, ²⁵ Mbali zifisigwe muna imizoyo yawo zizalagusigwa funhufunhu, na kezatumbala mavindi na kutambika kwa Mulungu, kezalonga, “Kweli Mulungu kabahano hagati yenu!”

Kutambika voilondeka

²⁶ Ndugu zangu nolonga vino. Mwahaiting'hana hamwe kumtambika Mulungu, imwe yembe wila, imwenga yalave mafundizo, imwenga yasang'hanile chitumetume kulawa kwa Mulungu cha kulonga ulonzi wa kwazanya, na imwenga yawe na magubulo kulawa kwa Mulungu, na imwenga yafambule yoyolongigwa. Yose yawe kwa kuwataza wahuwila wa Chilisito. ²⁷ One munhu yahalonga ulonzi wa kwazanywa, walonge waidi hebu watatu, imwe imwe, na imwenga yafambule ²⁸ Mbali one munhu yodaha kufambula kahabule, munhu yolonga ulonzi wa kwazanya nayanyamale, yalonge yaidumwe na Mulungu wake. ²⁹ Walotezi wa Mulungu waidi hebu watatu wodaha kulonga, wamwenga walamule na yaja yolongigwa. ³⁰ Mbali one kuhawa na munhu yakalile muna umting'hano kohokela lugubulo kwa Mulungu, munhu yolonga kolondeka yanyamale.

³¹ Kwaviya mweye wose modaha kulotela, imwe imwe, muladi chila munhu yaifunze na kugangamizigwa. ³² Chitumetume cha ulotezi cholondeka chitawaligwe na mulotezi mwenyewo. ³³ Kwaviya Mulungu siyo Mulungu wa tibwilitibwili mbali wa tindiwalo.

Iviya fana viili muna yamabumbila ya wanhu welile womuhuwila Chilisito, ³⁴ wanaake wolondeka wakale hupi muna imiting'hano. Hawalondeka kulonga, wolondeka kutegeleza fana viyalonga Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ³⁵ One wahalonda kuvimanya chinhu chochose, wolondeka wawauze walume zawo muna zikaye zawo. Ni mbali ya chinyala ng'hani muke kulonga muna imiting'hano ya mabumbila ya wanhu wowomuhuwila Mulungu.

³⁶ Hebu mbali ya Mulungu ilawa kumwenu? Hebu imfikilani mweye muhala? ³⁷ One munhu yoyose yahagesa kuwa yeye ni mulotezi, hebu kana chitumetume cha Muhe Yelile, yavimanye kuwa yano yonimwandikilani mweye ni lagilizo da Mndewa. ³⁸ Mbali one munhu hategeleze yano, nayo sekemumtegeleze.

³⁹ Ivo ndugu zangu molondeka kuwa na hamu ya kulotela, mbali seke-mumulemese munhu kulonga kwa ulonzi wa kwazanya. ⁴⁰ Chila chinhu cholondeka chitendeke kwa ugoya na utalatibu.

15

Uzilibuko wa Chilisiko

¹ Na sambu ndugu zangu nolonda kumkumbusani Mbali Inogile ini-wapeteleni, yomuihokele iyo chandusilo cha uhuwilo wenu wima chigangamavu. ² Kwa Mbali ino Inogile mokomboligwa, one muhamha mbali zozimpeteleni. One si ivo muhuwila bule.

³ Nimwing'hani mweye vinhu vovilondeka ng'hani vinihokele, kuwa Chilisiko kadanganika kwa ichimu cha uhasanyi wetu, fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, ⁴ kawandigwa na zuwa dekatatu kazilibuka, fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, ⁵ Mwanduso kamulawilila Petili * na maabaho kawalawilila waja watumigwa longo na waidi. ⁶ Maabaho kawalawilila wahuwila wengi kufosa magana matano hamwe, wamwenga wawo wang'hali wagima mbaka sambu, ingawa wamwenga viweli wawandigwa wamala. ⁷ Maabaho kamulawilila Yakobo, maabaho kawalawilila watumigwa wose.

⁸ Kuuhelelo wa yose kanilawila niye iviya, nikala fana viya munhu yavumbuligwe lusita silwake. ⁹ Kwaviya niye namdodo mwa watumigwa wose, sifaya hata kutangigwa mtumigwa, kwaviya nidigaza bumbila da wanhu wowomuhwila Mulungu. ¹⁰ Mbali kwa unovu wa Mulungu niwa vino vinili, na unovu uyaning'hile uwa si bule, ila niyoha ng'hani kusang'hana usang'hano kufosa watumigwa wose, ingawa haikalile sang'hano yangu mwenyewo, mbali unovu wa Mulungu wosang'hana hamwe na niye. ¹¹ Mbali one ihawa niye hebu wawo, chino niicho chochipeta, na chino niicho chimuhwile.

Uzilibuko wetu

¹² Mbali fana yopetigwa kuwa Chilisiko kazilibuka, vilihi wamwenga wenu wolonga kuwa wanhu wadanganike hawezazilibuka bule? ¹³ One habule kuzilibuka kulawa kwa wadanganike, basi na Chilisiko nayo hazilibuke bule. ¹⁴ One Chilisiko hazilibuke, basi kupetela kwetu si chinhu na uhuwilo wenu si chinhu. ¹⁵ Kufosa yayo, cheye chowoneka wakalangama wa uwizi wa Mulungu, kwaviya chilonga Mulungu kanzilibula Chilisiko, mbali one kweli kuwa wanhu wadanganike hawazilibuligwa bule, basi Mulungu hamzilibule Chilisiko bule. ¹⁶ Kwaviya one wanhu wadanganike hawazilibuka, basi Chilisiko hazilibuke bule. ¹⁷ Iviya Chilisiko hazilibuke, basi uhuwilo wenu si chinhu na mung'hali muna uhasanyi wenu. ¹⁸ Na waja wose wadanganike wahawa wailumba na Chilisiko waga ng'hani. ¹⁹ Ihawa chomulolela ng'hani Chilisiko muna ugima uno muhala, basi cheye cha wanhu wa kuwonegwa ubazi ng'hani kufosa wamwenga wose muna isi.

²⁰ Mbali Chilisiko kweli kazilibuka, wamwanduso wawo kwa waja wagonile muna iifa. ²¹ Fana viya ifa viigaligwe mwiisi na munhu imwe, ivo ivo na kuzilibuka kugaligwa na munhu imwe. ²² Fana viya wanhu wose viwodanganika kwa kuilumba na Adamu, ivo ivo wanhu wose wezazilibuka kwa kuilumba na Chilisiko. ²³ Mbali chila munhu kwa mpango wake, mwanduso Chilisiko maabaho waja weli wake Chilisiko chipindi chodayeze.

* 15:5 Zina jake ni Kefa.

²⁴ Maabaho uhelelo wizakwiza, Chilisito vodayamwing'he Ufalume Mulungu Tata. Vodayabanange tawala zose, udahi na nguvu. ²⁵ Kwaviya Chilisito kolondeka yatawale, mbaka Mulungu vodayaweke wehi wose hasi ya migulu yake. ²⁶ Mwihi wa uhelelo vodayabanangigwe kezakuwa ifa. ²⁷ Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, "Mulungu keka vinhu vose hasi ya ulangulizi wake." Ukweli uno ni kuwa, Mulungu hengila muna dibumbila ijo da vinhu, kwaviya yeye iyo yovika vinhu vose hasi ya Chilisito. ²⁸ Mbali vinhu vose hondavikigwe hasi ya utawala wa Chilisito, nayo mwenyewo, Mwana, kezaika yeye mwenyewo hasi ya Mulungu, yoyekile vinhu vose hasi yake, na Mulungu kezatawala vinhu vose ng'hani.

²⁹ Lelo wezapata choni waja wabatizigwe kwa ichimu cha wanhu wadanganike? One ihawa kweli kuwa wanhu wadanganike hawazilibuka bule, habali wanhu wawo wabatizigwa kwa ichimu cha wanhu wadanganike?

³⁰ Habali choika muna ing'hondo cheye wenyewo chila lusita? ³¹ Ndugu zangu kweli nowona ifa chila zuwa! Vino voniigoda kumwenu, muna ugima wetu kwa kuilumba na Chilisito Yesu Mndewa wetu. ³² One chimu changu chahawile cha chiunhu muhala, kuja kuitowa kwangu na wanhu wowakalile fana "wanyama wakali" muna Efeso kuhanifaiye choni? One wanhu wadanganike hawazilibuligwa, basi, "Chiye na ching'we, kwaviya igolo chizadanganika."

³³ Sekemuvwiziligwe. "Umbwiya wihile wobananga luzowe lunogile."

³⁴ Galuleni magesa yenu yanogile! Kanduseni kukala goya na lekeni kutenda uhasanyi. Wamwenga wenu hawamanyile Mulungu hata chidogo. Nomu-longelani, ni chinyala ng'hani kumwenu!

Ng'huli zetu zizazilibuligwa

³⁵ Munhu kezauza, "Wanhu wadanganike wezazilibuligwa vilihi? Wezakuwa na ng'huli zaki?" ³⁶ Mweye wabozi! Mohahanda mbeyu muna isi one haifile haizakota. ³⁷ Chomuhanda ni mbeyu muhala, iwe ya uhemba hebu mbeyu imwenga, na si mbiki ngima wondaulawilile hamwande. ³⁸ Na Mulungu koing'ha mbeyu iyo sina doyolonda mwenyewo, chila mbeyu yopata sina jake yenyewo.

³⁹ Ng'huli zose si zimwe, wanhu wana ng'huli modeli umwenga, mang'onoyo yana ng'huli modeli umwenga, ndege wana ng'huli modeli umwenga, somba wana ng'huli modeli umwenga.

⁴⁰ Iviya kuna ng'huli za kuulanga na ng'huli za mwiisi, mbali unovu wa ng'huli za kuulanga ni umwenga na unovu wa ng'huli za muna isi ni umwenga. ⁴¹ Kuna unovu wa zuwa na wa mwezi, na wa nhondo, iviya nhondo nazo zoisosokanya kwa utunhizo.

⁴² Vino ivo vondaiwe wanhu vondawazilibuligwe. Fana viya mbeyu, lukuli lowandigwa muna umsanga, lowola. Luhazilibuka, haluwola.

⁴³ Lowandigwa mwiihali ya chinyala na lozilibuligwa mwiihali ya utunhizo, lowandigwa mwiihali ya yonondenyonde na lozilibuligwa na ludabwa.

⁴⁴ Zowandigwa ng'huli za chiunhu, na zozilibuligwa ng'huli za chimuhe. One kuhawa na lukuli lwa chiunhu basi iviya kuna lukuli lwa chimuhe.

⁴⁵ Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, "Munhu wa ichanduso, Adamu, kakala munhu mwene ugima," mbali Adamu wa kuuhelelo ni Muhe yoyoweng'ha wanhu ugima. ⁴⁶ Ivo lukuli lwa chimuhe si ulo lulongole, mbali lwa chiunhu ulo lulongole, maabaho ulo wa chimuhe. ⁴⁷ Adamu wa mwanduso kalumbigwa na timbwise kulawa mwiisi, na Adamu wekaidi kalawa kuulanga. ⁴⁸ Wose weli wa isi walinga fana munhu iyo yoyalumbigwe kwa

timbwisi, na waja weli kuulanga walinga fana munhu ija yalawile kuulanga. ⁴⁹ Fana viya vichilingile munhu ija yoyalumbigwe kwa timbwisi, ivo ivo chizalanga fana munhu ija yoyalawile kuulanga.

⁵⁰ Ivo ndugu nolonga vino, chiya chochitendigwe kwa lukuli na damu, havidaha kuhazi ufalume wa Mulungu, na vinhu vene kuwola havidaha kuhazi vinhu va kuwola.

⁵¹ Tegelezeni nomulongelani sili, cheye chose hachizadanganika, mbali chose chizagalusigwa. ⁵² Lusita lumwe kufinyiliza lwa mhalati ya ku-uhelero, kwaviya mhalati izalila, na wanhu wadanganike wezazilibuligwa na hawezadanganika kaidi muna ukupotigwa, na cheye chizagalusigwa.

⁵³ Kwaviya yolondeka chila chiwola chilawalile hali ya kuleka kuwola, na lukuli loludaha kudanganika luvale lukuli haludanganika. ⁵⁴ Ivo wene kuwola vonda yawale kuleka kuwola na luno lwa kudanganika vonda yawale kuleka udanganika, bahobaho hondaiwe mbuli ija iyandikigwe, “Ifa imeligwa kwa kuhuma!”

⁵⁵ “Ifa, uhumi wako wa kulihii?

Udaho wako wa kulumiza wakulihii?”

⁵⁶ Ifa yopata ludabwa lwa kulumiza kulawa muna uhasanyi, na uhasanyi wopata ludabwa lwake kulawa muna yamalagilizo ya Musa. ⁵⁷ Mbali chomwing’ha hewela Mulungu yoyoching’ha uhumi kwa nzila ya Mndewa wenu Yesu Chilisito.

⁵⁸ Ivo ndugu zangu walondwa, mgangamale, sekemutingisike, muiyohe ng’hani kusang’hana usang’hano wa Mndewa siku zose, kwaviya sang’hano yenu kwa Mndewa si bule.

16

Sadaka ya kuwataza ndugu wahuwila

¹ Lelo kwa mbuli ya sadaka kwa wanhu wa Mulungu. Tendeni fana viniwalongele bumbila da wahuwila wa Galatiya watende. ² Chila jumapili, chila imwe wenu kolondeka yabagule hela zimwenga kadili viyopata, muladi sekehawe na sangizo vondanize. ³ Na niye vondanize, nizawatuma waja wondaniwasagule vomuli wagale usenga na vitumetume wenu uko Yelusalemu. ⁴ One izafaya na niye nihite iviyya, basi wezahita hamwe na niye.

Mipango ya Paulo

⁵ Mbali nizakwiza kumwenu nihakomeleza kufosela Makedoniya, kwaviya nolonda kufosela Makedoniya. ⁶ Yahadahika nizakala kumwenu kwa lusita, hebu ihadahika nizakala hamwe na mweye miyezi yose ya chihuhe, muladi mupate kunhaza nigendelele na mwanza hohose hondanihite. ⁷ Kwaviya silonda kuiyona na mweye kwa kufosa muhala. Nololela kukala na mweye lusita ludodo Mndewa yahalonda.

⁸ Nizakala hano muna dibululu da Efeso mbaka zuwa da Pendekosite.

⁹ Lwivi luvuguligwa kwa usang’hano wangu unogile hano, ingawa wonilema ni wengi.

¹⁰ Timoseyo yaheza, muloleni yakale kumwenu bila kudumba, kwaviya kosang’hana usang’hano wa Mndewa fana niye. ¹¹ Munhu yoyose sekeyamwehule, ila mtazeni yagendelele na mwanza wake kwa tindiwalo, muladi yabwele kumwangu, kwaviya niye nogozela hamwe na ndugu zangu.

¹² Mbali kwa mbuli za Apolo ndugu yetu, nimulamba ng’hani yahite kumwenu hamwe na ndugu wamwenga, ija halondile kuhita sambu, mbali kezakwiza hondayapate nyafasi.

Mbuli za uhelelo

¹³ Kaleni meso, imeni chiugangamavu muna uhuwilo, muwe magalu na wene nguvu. ¹⁴ Tendeni chila chinhu kwa ulondo.

¹⁵ Movimanya kusionhela Sitefano na kaye yake, wawo ni wahuwila wa mwanduso kumuhuwila Kilisito muna isi ya Akaya na wailava wenyewo kuwasang'hanila wanhu wa Mulungu. Nowalamba ndugu zangu, ¹⁶ muwategeleze wanhu fana wano, munhu imwenga yoyose yosang'hana usang'hano na kusang'hanila hamwe na wawo.

¹⁷ Na niye nodeng'helela kwa ichimu cha kwiza kwa Sitefano na Fotunata na Akaiko, kwaviya wano waziba hengo dikalile uko kwa kuleka kuwauko ukwenu. ¹⁸ Waunogeza muhe wangu fana viya viwagumile moyo mweye wenyewo, yolondeka kuwahishimu wanhu wano.

¹⁹ Mabumbila yose ya wahuwila weli muna mkowa wa Asiya womulamusani kwa zina da Mndewa. Akila na Pilisika na wahuwila waja woiting'hana muna izikaye zawo womulamsani. ²⁰ Wahuwila wose weli hano womulamusani.

Ilamuseni mweye kwa mweye kwa chilaguso chelile cha ulondo.

²¹ Ndamsa ino noyandika niye mwenyewo Paulo kwa mkono wangu.

²² Munhu yoyose hamulonda Mndewa nayaduwigwe.

* Mndewa wetu, izo! ²³ Unovu wa Mndewa Yesu na uwe hamwe na mweye. ²⁴ Ulondo wangu uwe na mweye mose muna Ichilisito Yesu.

---

* **16:22** Malanata, maana yake Bwana wetu njoo.

USENGA WEKAIDI WA PAULO KWA WAKOLIMSO Ulongozi

Usenga wekaidi kwa Wakolimso wandikigwa na Mtumigwa Paulo hagati ya mwaka 55 na mwaka 56 kwandusila viyelekigwe Yesu muna 1:1. Uno ni usenga wekaidi wa Paulo uyawandike kwa bumbila da wahuwila wa Chilisiko wa uko Kolimso. Wasomi wogesa kuwa Paulo kamala kwandika usenga mkali kwa Wakolimso. Diyelo chabule usenga uwo mkali youlagusa muna 2:3-4. Usenga uno wekaidi kwa bumbila da wahuwila wa Chilisiko wa Kolimso wandikigwa lusita Paulo viyakalile Makedoniya.

Usenga wekaidi kwa Wakolimso ni usenga wa chiunhu na wa usungu ng'hani. Paulo kolagusa deng'ho jake kusionhela mbuli zinogile zoyazihokele kulawa kwa Tito kusionhela bumbila da wahuwila wa Chilisiko wa uko Kolimso. Muna usenga uno chofika mafundizo kusionhela kulava nhosa, muna imbuli ino Paulo kolagiliza kukunzagizigwa hela kwa ichimu cha kuwataza wahuwila wa Chilisiko wa Yelusalemu muna isula ya 8-9. Yowoneka kuwa watumigwa wamwenga wa uwizi kulawa kunze ya bumbila wakala wasang'hanila ludoko lwa wanhu wamwenga wa bumbila kumtendela udugi Paulo na kuigodela wawo wenyewo. Wawo wakala wowatendeza wanhu wawe na chilugano kusionhela udahi wa Paulo, pengine ino icho chimu cha kuugombela udahi wake fana mtumigwa wa Yesu Chilisiko muna uhelelo kwa usenga uno wekaidi kwa Wakolimso.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kudilamsa bumbila da wahuwila wa Chilisiko muna 1:1-7.

Kaidi Paulo kolonga kusionhela kugalula malungilo ya mwanza wake na mbuli zoyazihokele kusionhela wawo na kwidika kwawo kwa usenga wake ulongole muna 1:8-7:16.

Maabaho Paulo kolava malagilizo ya kukunzagiza hela kwa ichimu cha kuwataza wahuwila wa Yelusalemu muna 8:1-9:15.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kuugombela utumigwa wake na kolava zumo kusionhela mwanza wake wa hamwande muna 10:1-13:10.

¹ Paulo mtumigwa wa Yesu Chilisiko kwa malondo ya Mulungu, hamwe na ndugu yetu Timoseyo nowasamseni.

Kwa bumbila da wanhu wowomuhwila Chilisiko weli uko Kolimso hamwe na welile weli uko kwiisi yose yili uko Akaya.

² Chowalondeleni unovu na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisiko.

Paulo komwing'ha hewela Mulungu

³ Chimwing'he hewela Mulungu Tata wa Mndewa wetu Yesu Chilisiko, Tata wa ubazi na Mulungu yotaza. ⁴ Yeye kochitaza muna manhesa yetu yose, na muladi na cheye chidahe kuwataza goya wamwenga muna manhesa kwa kutaza goya iyo ichihokele kulawa kwa Mulungu. ⁵ Fana viya manhesa ya Chilisiko yoiyoha kumwetu, niivo yili kutaza goya kwetu koiyoha kwa Chilisiko. ⁶ One chihapata manhesa, chopata manhesa kwa ichimu cha mtazo wenu na ukumbola, one chihatazigwa, mweye iviya motazigwa na kwing'higwa nguvu ya kufunyila umoyo manhesa yaja yaja. ⁷ Na iviya lolole dochilinajo kumwenu yagangamala, kwaviya chovimanya mwahaihanganya muna yamanhesa yetu, iviya moihanganya muna kutaza kwetu.

⁸ Ivo wandugu, cholonda muvimanye manhesa yochipatile kuna isi ya Asiya. Magayo yaja yachiyohela ng'hani kufosa ludabwa lwetu mbaka chikanha huwilo da kuwa wagima. ⁹ Mbali muna imizoyo yetu ikala fana chitagusigwa kudanganika, mbali yano yalawilila muladi chileke kuihuwila wenyewo ila chimuhwile Mulungu yowazilibula wowadanganike. ¹⁰ Kachikombola kulawa muna yamanhesa yaja yoyagala ifa, na kezachikombola. Cheye chimwikila lololelo jetu kuwa kezagendelela kuchikombola kaidi, ¹¹ one mweye mwahachitaza cheye kwa ichimu chetu muna kutambika. Ivo mapulo yetu mengi yezakwidikigwa na Mulungu kezachitemela mate, na wengi wezamwing'ha hewela kwa ichimu chetu.

Paulo kogalula mipango yake

¹² Kwaviya kwiigoda kwetu ni kuno, lungilo jetu dolava ukalangama kuwa chikala muna isi, haswa muna umbwiya wetu na mweye, muna kwela na ubala wa moyo, vovilawa kwa Mulungu. Chitenda ivo si kwa ubala wa chiisi mbali kwa unovu wa Mulungu. ¹³ Kwaviya hachiwandikila mweye mbuli ziya hamudaha kuzisoma hebu kuzimanya bule. Na nololela kuwa mwizavimanya ng'hani, ¹⁴ Kwaviya ihawa movimanya chidogo, hamwande mwizaigoda fana cheye vondachiigode kwa ichimu chenu muna isiku ya Mndewa wetu Yesu Chilisito.

¹⁵ Kwaviya nivimanya kweli iyo, nigesas kufika kumwenu baho haumwanduso, muladi mudahe kuhokela balaka miyanza midi. ¹⁶ Kwaviya nigesas kuwalaula vinikalile mzila kuhita mkowa wa Makedoniya na iviya vondanibwele, muladi nipate nhazo yenu kwa umwanza wangu kuhita Yudeya. ¹⁷ Vinigesile ivo, sikalile na mpango ivo nikala fana viya munhu yalibule gesa. Vinipanga sitenda fana munhu yelibule wimilo fana munhu kolonga "ona, ona" na "aka, aka" kwa lusita lumwe. ¹⁸ Kweli Mulungu ni mwaminika, usenga wetu kumwenu siyo kwa kulonga "ona na aka" kwa lusita lumwe. ¹⁹ Kwaviya Mwana wa Mulungu, Yesu Chilisito yoyapetigwe na niye na Sila, na Timoseyo, si munhu yeli "kwa kutogola na kulema" kwa lusita lumwe. Mbali lusita lose Yesu kotogola. ²⁰ Kufosela Chilisito vinhu vose viyavilagane Mulungu kutendigwa ni "Ona" Mulungu yadahe kutunhizigwa kwa cheye, kwa kulonga "ivo." ²¹ Mulungu kochitenda cheye na mweye chime chigangamavu muna ukuilumba na Chilisito. Kachisagula kwa lungilo jake, ²² na keka chilaguso uchanyha yetu yolagusa kuwa cheye ni wanhu wake na kwika Muhe Yelile mgati yetu, fana viya chilaguso cha vinhu vose viyochikila.

²³ Mulungu kazimanya mbuli zangu za mgati muna umoyo wangu, kwaviya ning'hali kuhita Kolimso kukimilila magayo. ²⁴ Hachilonda kuwananahiza mbuli zomulondeka kuhuwila, chovimanya kuwa mwima chigangamavu muna uhuwilo. Mbali chosang'hana hamwe na mweye kwa ichimu cha deng'ho jenu wenyewo.

2

¹ Ivo nilamula, sekenize kumwenu kaidi na kumtendani muwe na usungu. ² One nihawaguma usungu, habule wanhu wondawasigale kunisamhusa ila wanhu waja woniwatendile usungu. ³ Lekamana niwandikila mweye usenga uwo, kuwa naheza sekenigumwe luhulozi na iwaja wolondeka kunisamhusa. Novimanya kuwa niye nahadeng'helela na mweye mose iviya modeng'helela. ⁴ Baho hachisogo viniwandikile na muna usungu na ludoko muumoyo na kuno na masozi mengi, lungilo jangu hadiwile bule kuwaguma usungu, mbali kwa kuwalagusani nowalonda ng'hani mose.

Kumulekelela muhasanyi

⁵ One kuna munhu yoyamgumile usungu umwenga hanigumile usungu niye, mbali kawaguma usungu mweye mose na iviya silonda niwe mtatali ng'hani bule. ⁶ Yofaya kwa munhu iyo kwing'higwa nhaguso kulawa kwa wengi kwa nzila iyo. ⁷ Mbali viilondeka kumulekela munhu iyo na kumwing'ha moyo, sekeyagumigwe usungu ng'hani na kukanzigwa tamaa ng'hani. ⁸ Kwa ivo nowalamba munhu iyo mulaguseni fana viya momulonda kaidi. ⁹ Niwandikila usenga uno kwaviya nilonda kumgezani na kulola fana motegeleza chila chinhu. ¹⁰ One muhamulekelela munhu mbuli yoyose, na niye nimulekelela kwaviya na niye nahamulekelela munhu one hana chinhu chochose chonilondeka kulekelela, nimulekelela kwa chimu chenu kuulongozi wa Chilisito, ¹¹ muladi Lufyende sekeyachivwizile kwaviya chiyamana magesa yake.

Mkangagile wa Paulo uko Tolowa

¹² Vinifikile muna dibululu da Tulowa kuipeta Mbuli Inogile ya Chilisito, Mndewa kanivugulila ulwivi. ¹³ Mbali siwile na tindiwalo muumoyo wangu bule, kwaviya simfikile ndugu yetu Tito, ivo niwalaga wanhu wa haja na nihita Makedoniya.

Kuhuma kufosela Chilisito

¹⁴ Mbali chomwing'ha hewela Mulungu! Kwaviya kwa kuilumba na Chilisito lusita lose cheye cha wahumi muna yamasondelelo ya Chilisito. Mulungu kochitendeza cheye chivimanye kupwililisa usenga wa Chilisito chila hanhu, fana chinogile chinung'hila goya. ¹⁵ Kwaviya cheye chilinga fana mnung'ho unogile wa ubani wa sadaka ya Chilisito haulongozi ha Mulungu, mwa waja wokomboligwa na wokwaga. ¹⁶ Kwa waja wokwaga, mnung'ho uwo wougala ifa, mwa waja wakomboligwe cheye ni mnung'ho ugala ugima. Lelo yelihi yodaha mbuli izo? ¹⁷ Cheye hachilingile fana wanhu weli wengi wachuuzi mbuli ya Mulungu kwa malondo yawo, mbali cheye ni wanhu wolonga kweli haulongozi ha Mulungu, fana wanhu watumigwe na Mulungu muna ukuilumba na Chilisito.

3

Watumigwa wa Lagano da Sambu

¹ Vino chokwandusa kwiitogoza wenyewo? Hebu cholonda usenga wa ukalangama kulawa kumwenu fana wanhu wamwenga? ² Mweye wenyewo niuwo usenga wetu wowandikigwe muna imizoyo yetu, usenga uwo umanyika na kusomigwa na wanhu wose. ³ Yolagusa kweli mweye ni usenga wa Chilisito wowandikigwe na kutumigwa kumwenu na cheye. Hawandikigwe na usula bule, mbali wandikigwa kwa Muhe wa Mulungu yeli mgima. Hawandikigwe mchanya ya chihande cha dibwe bule, mbali muna imizoyo ya wanhu.

⁴ Chodaha kulonga yayo kwa ichimu cha kweli ng'hani haulongozi wa Mulungu, kwa nzila ya Chilisito. ⁵ Habule chinhu chochose chochidaha kuchitenda cheye wenyewo chilonga kuwa chodaha kusang'hana sang'hano ino, mbali udahi wetu wolawa kwa Mulungu. ⁶ Kwaviya iyo niiyo yachidahizile cheye kuwa wasang'hani wa lagano da sambu na haili kwa lagano da malagilizo yandikigwe, mbali da Muhe wa Mulungu. Kwaviya malagilizo yokoma, mbali Muhe kogala ugima.

⁷ Malagilizo yaja yoyogala ifa yekigwa kwa kwandikigwa mchanya ya vihanda va mabwe, ingawa uhelelo wake ukala ifa, utunhizo wake ukala

mkulu ng'hani ivo wanhu wa Isilaeli hawadahile kulola chihanga cha Musa kwa ichimu cha bung'hulo jake, kaidi bung'hulo ijo dikala da lusita muhala, ⁸ ivo sang'hano ya Muhe ina utunhizo mkulu ng'hani. ⁹ One ihawa kukala na utunhizo muna usang'hano uja ugalele nhaguso, ivo kweli usang'hano wowatenda wanhu wotogoligwa wanoga haulongozi wa Mulungu. ¹⁰ Sambu utunhizo mkulu ng'hani, usola hanhu ha uja utunhizo uno uwo ukulu wake umala. ¹¹ Kwaviya yahawa chiya chikalile cha lusita muhala, chikala na utunhizo wake, ivo chiya chili siku zose chizakuwa na utunhizo mkulu ng'hani.

¹² Kwaviya dino niijo lololelo jetu, cheye cholonga kwa ugangamavu mkulu. ¹³ Cheye hachitenda fana viya Musa viyatendile, kachigubika chihanga chake kwa chitambala, muladi wanhu wa Isilaeli sekewauwone uhelelo wa bung'hulo dikalile dofnyiliza. ¹⁴ Mbali nzeweze zawo ndala kwa kuvimanya. Mbaka vino diyelo Waisilaeli wahasoma chitabu cha lagano da umwaka. Chitambala icho chizasegezigwa haja munhu yahailumba na Chilisito. ¹⁵ Mbaka vino diyelo, viwosoma malagilizo ya Musa, nzeweze zawo zogubikigwa na chitambala. ¹⁶ Mbali lusita lolose vondawamtogole Mndewa, chiya ichitambala chosegezigwa. ¹⁷ Ivo, "Mndewa" ni Muhe, na hanhu hohose hayeli Muhe wa Mndewa, hana ulegeho. ¹⁸ Mbali cheye china vihanga havigubikwe bule, cheye chilinga fana ichilole cholagusa utunhizo wa Mndewa, chokwasakanya chiwe na utunhizo mkulu muladi chiwe fana yeye na utunhizo mkulu ng'hani. Uwo ni usang'hano wa iyo Mndewa, yeye ni Muhe.

4

Ngama ya viya va ulongo

¹ Ivo kwa ubazi wake Mulungu, kaching'ha sang'hano ino chisang'hane, ivo hachifa moyo. ² Mbali zose za chinyala na chifiso chizileke, chilamula sekechikale chiuvwizi wala kwa kuhanganya mbuli ya Mulungu na uvwizi, cholonga ukweli haulongozi wa Mulungu muladi wamwenga viwolonga waisafya mizoyo yawo kuwa chichilonga ni kweli. ³ Kwaviya one Mbali Inogile ichiwapetela ifisika, ifisika kwa waja wokwaga iviya. ⁴ Imwe wa milungu wa isi ino kauguma ziza ubala wawo, sekewadahe kulola bung'hulo da Mbali Inogile ya utunhizo wa Chilisito, yeye yeli sisila da Mulungu. ⁵ Kwaviya hachiipetela wenyewo bule, mbali Yesu Chilisito ni Mndewa na cheye iviya ni wasang'hani wenu kwa ichimu cha Yesu. ⁶ Kwaviya Mulungu yoyalongile, "Bung'hulo dimwemwese kulawa muna diziza," kagenda bung'hulo jake uchanyha ya mizoyo yetu muladi chidahe kumanya utunhizo wa Mulungu kwa kumulola Yesu Chilisito.

⁷ Iviya cheye chili na ngama ino muna iviya va nongo kulagusa kuwa ludabwa ulu lukulu lolawa kwa Mulungu na si kumwetu cheye wenyewo. ⁸ Chogazigwa banzi zose, mbali hachidimidizwa bule, chokwasakanya mbali hachibwela kuchisogo, ⁹ kuna wehi wengi, mbali hachilekigwa chiidumwe bule, na chogwisigwa, mbali hachibanangigwa bule. ¹⁰ Miyanza yose, ifa ya Yesu yowoneka muna zing'huli zetu, ivo ugima wake iviya wodaha kuwoneka muna zing'huli zetu. ¹¹ Vino vichili wagima kwa siku zose cholavigwa chidanganike kwa ichimu cha Yesu muladi ugima wake uwoneke muna zing'huli zetu. ¹² Iyo yofambuka vino, ifa yosang'hana usang'hano mmwetu, mbali ugima wosang'hana usang'hano mmwetu.

¹³ Maandiko Yelile yolonga, "Nilonga kwaviya nihuwila." Munawo modeli uja uja wa muhe, cheye iviya cholonga kwaviya chohuwila. ¹⁴ Kwaviya

chovimanya Mulungu yoyanzilibule Mndewa Yesu kulawa kuudanganiko, iviya kezachizilibula hamwe na Yesu kuchika haulongozi wake. ¹⁵Yano yose kwa ichimu chenu muladi unovu wa Mulungu iwafikile wanhu wengi na wamulavile sadaka ya hewela na kumwing'ha utunhizo Mulungu.

Kukala kwa uhuwilo

¹⁶Ivo hachibwela kuchisogo bule, hata fana ng'huli zetu zolala mbali mihe yetu yotendigwa ya sambu chila siku. ¹⁷Kwaviya uzidilwa wochipata ni ndodo na lusita muhala, wochisasalila utunhizo wa siku zose wokuwa unoga kufosa uzidilwa uno. ¹⁸Kwaviya cheye hachilola vinogile vinhu viya voviwoneka, mbali vinhu viya haviwoneka. Kwaviya vinhu viya viwoneka, vokala kwa lusita muhala. Mbali vinhu viya haviwoneka bule vokala siku zose.

5

¹Kwaviya chovimanya zewe dino dichikala ni ng'huli zetu hano mwiisi, one dihabomoligwa Mulungu kezaching'ha kaye imwenga ya siku zose kuulanga, kaye yake haizengigwe kwa makono ya wanhu. ²Na kwa ivo kwa vino vichili, chodamila na kulonda ng'hani kupata lukuli lwa kuulanga ³Kwaviya chahakomeleza kuiyawala lukuli luja lwa kuulanga basi vondachiwoneke chabule lukuli. ⁴Ching'hali chokala muna dizewe dino da mwiisi, chodamila kwa kugandamizigwa si kuwa cholonda kuvula lukuli luno lwa chiisi, ila china hamu ya kuyawizigwa lukuli luja lwa kuulanga, muladi chiya chili na kudanganika chidahe kugalusigwa kuwa na ugima wa siku zose. ⁵Mulungu mwenyewo yoyachisasalile kwa ichimu cha chinhu chino, na kaching'ha Muhe wake fana chilagano cha yose yaja yoyachikile.

⁶Chivimanya kweli ng'hani siku zose. Chivimanya kuwa kukala muna ulukuli luno muhala ni kukala kutali na ukaye yetu na Mndewa. ⁷Chokala kwa uhuwilo na siyo kwa chiya chochiwona. ⁸Mbali china moyo uganga-male na chahalondile hata kuhama muna zikaye za ng'huli zetu, chihamile ukaye yetu na Mndewa. ⁹Mbali mbuli ng'hulu ng'hani, cholonda kumnogeza Mndewa, iwe chokala muisi hebu uko. ¹⁰Kwaviya cheye chose cholondeka chime kuulongozi wa Chilisito, kwa kuchilamulila nhaguso ilihii. Muladi chila munhu yahokele yombe da usang'hano uyautendile muna ulukuli, vinhu vochitendile vinoga hebu viha.

Kuilumba kaidi na Mulungu kufosela Chilisito

¹¹Chovimanya fambulo da kumdumba Mndewa, chogeza kuwagala wanhu kumwake. Mulungu kachimanya funhufunhu na niye nololela kuwa mweye wenyewo mommánya funhufunhu iviya. ¹²Cheye hachigeza kaidi kuigoda wenyewo haulongozi wenu. Mbali chomwing'hani mweye hanhu ha kuigoda kwa ichimu chetu, muladi mudahe kuwedika waja wowoigodela ng'hani yaja yowoneka kufosa yaja yeli muna umoyo. ¹³One kweli chowoneka kuwa vichala, ni kwa Mulungu muhala, mbali one chabule vichala, ni kwa ichimu chenu. ¹⁴Cholangulizigwa na ulondo wa Chilisito, kwaviya chovimanya kuwa munhu imwe kadanganika kwa ichimu cha wanhu wose, fambulo jake wose woshiliki ifa yake. ¹⁵Kadanganika kwa ichimu cha wanhu wose, muladi waja weli wagima sekewawe wagima kwa ichimu chawo wenyewo, mbali kwa ichimu cha ija yadanganike na kuzilibuka kwa ichimu chawo.

¹⁶Ivo, kwandusila sambu hachimpeta munhu yoyose kuinzana na hali ya chiunhu. Hata fana chimpeta Chilisito kuinzana na magesa ya wanhu,

sambi hachimpeta kaidi kuinzana na magesa yaja. ¹⁷ Ivo munhu yoyose ya-hailumba na Chilisiko, yeye kokuwa kalumbigwa sambu. Mbuni za umwaka zosegela, mbuni za sambu zokwiza. ¹⁸ Mbuni zino zose zitendeka na Mulungu, kachilumbiliza kaidi hamwe nayo kwa nzila ya Chilisiko na kuching'ha usang'hano wa kuwalanguliza wanhu kaidi wailumbe nayo. ¹⁹ Ivo ni kulonga Mulungu kakala yolumbiliza kaidi wanhu wa isi yose na yeye mwenyewo kwa nzila ya Chilisiko bila kupeta yehile yawo. Mulungu kaching'ha usenga wa kulumbilizigwa kaidi.

²⁰ Ivo cheye cholonga fana viyolonda Chilisiko, hata fana Mulungu kolonga na wanhu kufosela cheye. Chomulambani mweye kufosela Chilisiko mulumbilizigwe kaidi na Mulungu. ²¹ Kwaviya Chilisiko kakala bila uhasanyi, mbali Mulungu kampapiza mbahasha ya uhasanyi wetu, muladi kwa nzila yake chitogoligwe chinoga haulongozi wa Mulungu.

6

¹ Muna isang'hano yetu hamwe na Mulungu, chomulambani mweye muhokele unovu wa Mulungu sekechage bule. ² Kwaviya Mulungu kolonga, "Lusita lwangu lwa kufaya nikuhulika, Zuwa da ukombola nikutaza."

Nukulongela, lelo lusita lwa Mulungu lufaya, diyelo ni zuwa da kukomboligwa! ³ Hachilonda munhu yoyose yaikwale kwa usang'hano wetu, ivo choiyoha sekechike ching'hwaso muna inzila ya munhu yoyose. ⁴ Mbali cholagusa muna zimbuli zose kuwa cheye ni wasang'hani wa Mulungu kwa kufunyila umoyo magayo na manhesa na uzidilwa. ⁵ Chitowigwa chigeligwa muna ichifungo, chifunyila umoyo vagi na chitenda usang'hano mdala, hachigonile wala kuja. ⁶ Choilagusa kuwa cheye ni wasang'hani wa Mulungu kwa nzila ya usafyo wa moyo wetu, ya umanyi wa ufunya umoyo na unovu wa Muhe Yelile na ulondo wa kweli, ⁷ kwa usenga wetu wa kweli na kwa ludabwa lwa Mulungu. China unovu haulongozi wa Mulungu fana via silaha ubanzi wa kulume na ubanzi wa kumoso. ⁸ Kwa utunhizo na chinyala, chotegelezigwa na kuzehigwa, choligigwa na kutogozigwa. Chopetigwa fana wawwizi, ingawa cheye cholonga ukweli, ⁹ fana viya hachimanyike, ingawa chomanyika na wanhu wose, fana wowadanganike mbali cheye ni wagima, chotowigwa mbali hachikomigwa. ¹⁰ Chowoneka kuwa china usungu, mbali chodeng'helela siku zose, chowoneka kuwa ni ngayengaye, mbali chowatenda wanhu wengi wawe matajili, chowoneka kuwa chabule chinhu, mbali chohazi vinhu vose.

¹¹ Mweye Wakolinso, chimulongelani mbuni zose funhufunhu na chimfungulilani mizoyo yetu. ¹² Cheye hachifungile mizoyo yetu kumwenu, ila mweye muifunga mizoyo yenu kumwetu. ¹³ Nolonga na mweye fana wanangu, igubuleni mizoyo yenu fana cheye vichitendile kumwenu.

Sekemuilumbe na wanhu hawahuwila

¹⁴ Sekemuilumbe na wanhu hawahuwila, yanogile na yehile hawadaha kuwa mambwiya. Ziza na bung'hulo havidaha kukala hamwe. ¹⁵ Vino Chilisiko na Mwihi wotogolelaze? Vino munhu yohuwila kana ubehi ulihi na munhu hahuwila Chilisiko? ¹⁶ Yodahikaze kaye ya Mulungu kuwa hamwe na kaye ya nyang'hiti yotambikiligwa na wanhu? Kwaviya cheye ni Kaye ya Mulungu yeli mgima! Fana Mulungu mwenyewo viyalongile, "Nizakala hamwe nawo na nizagenda hagati yawo, na nizakuwa Mulungu wawo, nawo wezakuwa wanhu wangu."

¹⁷ Mndewa kolonga,
 “Segeleni hagati yawo
 na muigole nawo.
 Sekemudalise chinhu chambule mwiko,
 na niye nizawahokela.

¹⁸ Nizakuwa Tati yenu,
 na mwizakuwa wanangu wa chilume na wa chike.
 Kolonga Mndewa Mulungu yeli na udahi.”

7

¹ Ivo wambwiya zangu one chahawa ching'higwa chilagano chino chose, chiisafye na kusegeza yaja yose yodaha kutenda ng'huli zetu na mihe yetu vambule mwiko, na chiwe welile kwa kumdumba Mulungu.

Deng'ho da Paulo

² Ching'heni ulegeho muna imizoyo yenu. Hachimbanange munhu yoyose, hachimuhonzile munhu yoyose na hachimvwizile munhu yoyose.

³ Silonga yano kumtagusani mweye, fana viya vinilongole kulonga, mweye mwamgati ya mizoyo yetu haja hochidanganika hebu hochiwa wagima.

⁴ Nivimanya kuwa mwima chigangamavu, noigoda kwa ichimu chenu, nogumigwa moyo kwa ichimu chenu! Muna yamanhesa ning'hali nofunya umoyo, nodeng'helela ng'hani. ⁵ Mbaka vichifikile Makedoniya, hachihumule bule. Kukala na manhesa chila hanhu, ndwagi na wamwenga na ludumbo muna imizoyo yetu. ⁶ Mbali Mulungu yowagela moyo wanhu wabeneke umoyo, kaching'ha moyo kwa kwiza kwa Tito. ⁷ Siyo kwa kwiza kwa Tito muhala, mbali iviya kwa ichimu cha moyo womumwing'hile mweye. Yeye kachilongela viya vimulonda ng'hani kuniwona, viya vimuli na usungu, vomulonda kunigombela. Mbali ino yonitenda nideng'helele ng'hani.

⁸ Basi, yahawa niwaguma usungu kwa usenga wangu, nabule lugano hachanyha yake sambili. Nina lugano vinihulike kuwa usenga uja ugala usungu mbali ukala ni kwa lusita muhala. ⁹ Mbali sambili nodeng'helela, si kwaviya nimtendani muwe na usungu, mbali kwaviya usungu wenu umtendani muleke uhasanyi. Mwingila usungu kwa malondo ya Mulungu, na kwa ichimu icho hachidahile bule kuwazaganya mweye kwa vovose.

¹⁰ Usungu wougaligwa na Mulungu womtenda munhu yaleke uhasanyi. Na kuleka uhasanyi, komtenda munhu yakomboligwe. Kukomboligwa hakugala lugano. Mbali usungu wougaligwa na isi wogala ifa. ¹¹ Basi, loleni usungu uja wougaligwa na Mulungu! Umtendani muiyohe ng'hani, wene kuigombela, kwihiligwa kwa chinhu chihile, wene kudumba, wene hamu ng'hulu, wene kuilava na wene kulonda kutagusa wihi. Mulagusa kwa chila nzila kuwa mwabule wihi muna imbuli ino.

¹² Basi yahawa niwandikila, si kwa ichimu cha ija yoyatendile uhasanyi hebu kwa ichimu cha ija yoyahasanye. Mbali muladi mupate kutambula funhufunhu haulongozi wa Mulungu vomuiyoha kwa ichimu chetu.

¹³ Lekamana cheye chigumigwa moyo ng'hani.

Mbali Tito kachideng'heleza kwa ichimu cha deng'ho diyakalile najo kwaviya vimumsangalaze umoyo. ¹⁴ Niye noigoda chidogo haulongozi wake kwa ichimu chenu, sipatile chinyala. Mbali fana viya vichikalile chowalongela ukweli chila lusita viyaviya kuitogozo kumwetu haulongozi wa Tito kwa ichimu chenu, kuwoneka kuwa kweli. ¹⁵ Na ulondo wake kumwenu mkulu ng'hani fana viyomkumbukani mweye viya vimutegeleza,

vimumuhokele kwa udumbo na kugudemeka. ¹⁶ Nodeng'helela ng'hani kwaviya nodaha kuwahuwila mweye ng'hani.

8

Kulava kwa makono maidi

¹ Ndugu zangu cholonda mweye muvimanye unovu uja Mulungu uyaweng'hile bumbila da wanhu wowomuhuwila Chilisito uko Makedoniya. ² Wahuwila wa uko wagezigwa ng'hani kwa kugaya, mbali udeng'helelo wawo ukala mkulu vino, mbaka wakala walava kwa makono maidi, mbali wakala ngayengaye ng'hani. ³ Nolonga kweli walava ng'hani fana viwadahile, na kufosa udahi uweli nawo. Watenda ivo bila kushulutizwa, ⁴ wachilamba ng'hani hanhu ha kuilumbiliza na sang'hano ino ya kuwataza wanhu wa Mulungu weli Yudeya. ⁵ Watenda vino siyo fana vichilolele! Teng'hu wailava wawo wenyewo kwa Mndewa, maabaho kwa malondo ya Mulungu wailava wawo wenyewo kumwetu. ⁶ Ivo chimulamba Tito, yoyanduse sang'hano ino, kugendelela kumtazani kukomeleza sang'hano ino ya unovu. ⁷ Mweye muna chila chinhu kwa mvunyo, uhuwilo na ulonzi na umanyi na kuiyoha kose na ulondo wenu kumwetu, ivo ivo. Vimutendile muna usang'hano wa kulava kwa makono maidi.

⁸ Silonga vino kwa kuwangiliza, nolonda niwagezeni ulondo wenu kwa kulinganyiza na kuiyoha kwa wanhu wamwenga. ⁹ Kwaviya muumanya unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito, ingawa kakala na chila chinhu, yeye mwenyewo kaitenda ngayengaye kwa ichimu chenu, muladi mudahe kuwa na chila chinhu kwa ungayengaye wake.

¹⁰ Niye nogaesa vino, molondeka mukomeleze sambu chiya chimwanduse mwaka ufosile. Mukala wa mwanduso, si kwa sang'hano muhala, mbali kwa kulamula kusang'hana. ¹¹ Sambu gendeleleni nayo na kuikomeleza. Fana viya vimuwile na moyo unogile wa kutaza kusang'hana usang'hano wa kulava, basi muwe na moyo unogile wa kuikomeleza kusondelela udahi wimwili nawo. ¹² Kwaviya munhu one yahawa na moyo wa kulava kwa makono maidi, Mulungu kohokela chiya chiyeli nacho, halola chiya chilibule.

¹³ Lungilo jangu si kulonga kuwa molondeka kuiguma muna magayo kwa ichimu cha kuwataza wamwenga, mbali yofaya sekekuwe na ubagulo. ¹⁴ Chila chomuli nacho sambu chongezekele chiwataze waja wochilonda, muladi nawo vondawawe na chinhu chongezekele, wawataze mwenye. Ivo kolondeka kuwe na ulinganyo. ¹⁵ Maandiko Yelile yolongu, "Munhu yoyaduganye vingi hawile na vingi ng'hani, munhu yoyaduganye vidodo hawile na vidodo ng'hani."

Tito na wasang'hani wamwenga

¹⁶ Nomwing'ha hewela Mulungu, yoyamwing'hile Tito kuiyoha kuwataza fana viya cheye vichilinayo. ¹⁷ Si kutogola pulo jetu muhala, mbali iviya kakala na hamu ya kuwataza kwaviyalondile mwenyewo kalamula kwiza kumwenu. ¹⁸ Hamwe nayo chimtuma ndugu yetu yoyatogoligwe na mabumbila ya wanhu wowamuhuwila Mulungu kwa ichimu cha sang'hano ya kupeta Mbuli Inogile. ¹⁹ Iviya ndugu ija kasaguligwa na bumbila da wahuwila wa Chilisito kuwa hamwe na cheye muna umwanza wa uhelelo wa sang'hano ino ya kulava kwa moyo unogile, ija cheye chosang'hana kwa ichimu cha utunhizo wa Mndewa na kulagusa lungilo jetu da kuwataza wanhu wamwenga.

²⁰ Hachilonda kulongigwa vihile na wanhu wamwenga kwa ichimu cha hela zino nyingi zochizikaliza. ²¹ Lungilo jetu ni kutenda yanogile, si haulongozi ha Mndewa muhala, mbali iviya haulongozi ha wanhu wamwenga.

²² Ivo chimtuma ndugu yetu hamwe nawo, iyo chingeza miyanza mingi na kumuwona kuwa kana hamu ya kutaza. Kwaviya kommanyani vinogile, kana hamu ya kuwataza. ²³ Tito, iyo ni miyangu kosang'hana hamwe na niye kumtazani mweye, na waja ndugu wamwenga wohita hamwe nayo. Wawo ni wasenga wa mabumbila ya wanhu wohuwila na womtunhiza Chilisito. ²⁴ Walaguseri ulondo wenu wanhu wano, muladi mabumbila yose ya wanhu wowomuhwila Chilisito waimanye mbuli ino na wavimanye kuwa china chimu cha kuigoda kwa ichimu chenu.

9

Kuwataza wachilisito wamwenga

¹ Silondeka nimwandikileni mbuli ya sang'hano yoigaligwa kwa wanhu wa Mulungu weli uko Yudeya. ² Kwaviya novimanya lungilo jenu dinoga da kutaza, na niye noigoda kwa ichimu chenu haulongozi ha wanhu wa Makedoniya, nilonga, "Wahuwila wa Akaya waisasala kutaza kusongela mwaka ufosile." Vino kwa kuiyoha kwenu muwakong'hela wanhu wengi kutaza iviya. ³ Ivo nowatuma ndugu wano, muladi kuigoda kwetu kwa ichimu chenu sekekuwe si chinhu. Mbali fana vonilongile, molondeka muisasale kutaza. ⁴ Kwaviya one wanhu wa Makedoniya waheza na niye na chihafika mung'hali hamunaisasala, cheye chizapata chinyala ng'hani kwaviya vinimuhwileni, hata mweye iviya mwizapata chinyala, kwaviya chimuhwilani. ⁵ Ivo niwona vinoga kuwalongela ndugu wawo wanilongolele kwiza kumwenu muladi wasasale vinhu viya vimwikile chilagano kulava kwa makono maida. Ivo izakuwa tayali na izalagusa kuwa muvilava kwa makono maida, wala si kwa ugila.

⁶ Kumbukeni kuwa munhu yohanda mbeyu ndodo kezakuwa na magobola chidogo, munhu yohanda mbeyu nyingi kezakuwa na magobola mengi, ⁷ chila munhu kolondeka yalave fana viyalamule muna umoyo wake, si kwa usungu wala si kwa kuwangilizigwa. Kwaviya Mulungu konogelwa na chila munhu yolava kwa deng'ho. ⁸ Na Mulungu kodaha kumwing'hani yanogile ya chila modeli, muladi siku zose mupate viya vomuvilonda, kufosa vomuvilonda muna ichila sang'hano zinogile. ⁹ Fana viya Maandiko Yelile viyolonga,

"Kalava vingi, kaweng'ha ngayengaye.

Unovu wake wokala siku zose."

¹⁰ Mulungu iyo yomwing'ha muhandaji mbeyu na ndiya ya kuja. Ivo kezamwing'hani mbeyu yoyose yomuilonda na yoimfayani, kwa ichimu cha moyo wenu wa kulava kwa makono maida ulele madaka mengi.

¹¹ Miyanza mingi kezamtendani kuwa na chila chinhu, muladi siku zose mudahe kulagusa moyo wa kulava kwa makono maida, muladi wanhu wengi wamwing'he hewela Mulungu kwa ichimu cha vitumetume venu vowavihokele kufosela kumwetu. ¹² Kwaviya sang'hano ino ya kulava yomuitenda haifaya kwa kuwataza wanhu wa Mulungu muhala muladi wate vihu viwelibule, mbali iviya kwa nzila ija wanhu wengi womwing'ha hewela ng'hani Mulungu. ¹³ Kwa ichimu cha sang'hano yomuila guse mweye wenyewo, wanhu wezamtunhiza Mulungu kwa kuwona vomuitegeleza. Mbuli Inogile ya Chilisito, na kwa ichimu cha moyo wa kulava kwa makono

maidi womulinawo kumwawo na kwa chila munhu. ¹⁴ Ivo wezamtambikilani kwa ulondo mwingi, kwa ichimu cha unovu mkulu uyamwing'hileni Mulungu. ¹⁵ Chomwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha chitumetume chake chilibule ningo.

10

Paulo kougombela usang'hano wake

¹ Niye Paulo mwenyewo nowalamba kwa uhole na kwa unovu wa Chilisito, niye iyo ija iwolonga muhole na unyendanyenda lusita voniwa hamwe na mweye, na wanhu wamwenga wolonga viniwa hatali na mweye na mkali. ² Nomulambani kuwa vondanize kumwenu sekemuniwangilize niwe mkali, kwaviya novimanya kuwa nizawakalikila waja wolonga kuwa chokala ugima wa chiisi. ³ Kwaviya chokala muisi, hachitenda ng'hondo one wanhu wa isi viwoitowa. ⁴ Silaha zochiitowela muna ing'hondo, si za chiisi. Mbali silaha zetu ni udahi wa Mulungu woudaha kubananga mhongono za wehi. Chobananga magesa ya uvwizi, ⁵ na chigwisa chila ching'hwaso cha magoda chikigwe kwa kuilema umanyi wa Mulungu. Chosola magesa yose ya wanhu na kuyatenda yamtegeleze Chilisito. ⁶ Na cheye chizaisala kutagusa chila chinhu hachitegeleza, vondamulaguse kuwa motegeleza ng'hani.

⁷ Mweye molola vinhu voviwoneka kwa kunze. Fana kuna munhu yoyose yovimanya kuwa yeye ni wa Chilisito, leka yeye yagese mwenyewo, kwaviya chomuhwila Chilisito fana viyotenda yeye. ⁸ Siwona chinyala, hata fana niigoda kwa ichimu cha udahi wa Mndewa uyaching'hile cheye. Kwaviya udahi uja ni kwa ichimu cha kuwazenga muna uhuwilo, mbali si wa kubomola. ⁹ Silonda kuwoneka kuwa nogeza kuwatendani mudumbe kwa senga zangu. ¹⁰ Munhu kodaha kulonga, "Senga za Paulo zizama na zigangamala, mbali viyawile na cheye chihanga kwa chihanga, yeye ni mnyondenyonde, na ulonzi wake si chinhu!" ¹¹ Yofaya munhu kolondeka kuvimanya kuwa habule mbasakanyo kati yaja yochandika muna senga zetu vikalile kutali na chiya chonda chitende vondachiwe na mweye.

¹² Sigambechigeze kuilinga na kuilinganyiza na wanhu waja woitogoza wenyewo. Wawo ni wabozu. Woipima na ningo yawo wenyewo na kilinganyiza wawo wenyewo. ¹³ Cheye hachizaigoda ng'hani mbali chizaigodela kuinzana na ningo ya usang'hano uja Mulungu yoyaching'hilize na ichifikize viyaviya mpaka kumwenu. ¹⁴ Hachizumha mhaka zetu hachinafika kumwenu, chiwagalila Mbuli Inogile ya Chilisito. ¹⁵ Wala hachiigoda kwa usang'hano wowoutenda wamwenga kufosa ningo yoching'higwe, ila chololela kuwa uhuwilo wenu wokula muladi mudahe kusang'hana usang'hano mgati yenu, na ningo yoyachikile Mulungu. ¹⁶ Maabaho chizadaha kuipeta Mbuli Inogile muna isi zozikala kutali ya isi yenu. Hachidaha kuigodela sang'hano yowatendile wanhu wamwenga hanhu hamwenga.

¹⁷ Mbali fana Maandiko Yelile viyolonga, "Yoyose yoyolonda kuigoda kolondeka yaigodele yaja yoyatendile Mndewa." ¹⁸ Kwaviya munhu yoyolonda kutogoligwa si yeye yoigoda, mbali yeye yotogoligwa na Mndewa.

11

Paulo na watumigwa wa uvwizi

¹ Nolonda munifunyile umoyo chidogo hata one niye na mbozi, mutenda ivo mumala. ² Nowawonela migongo fana Mulungu viyowawonela migongo, kwaviya mweye fana mhambe niwasolela mulume imwe, muladi nidahe kungalila Chilisito. ³ Mbali nodumba kuwa fana viya zoka vidimvwizile Hawa kwa ubala wake, magesa yenu iviya yezavwiziligwa hata mudahe kwagiza uwaminika na utangamavu yenu kwa Chilisito. ⁴ Kwaviya mweye mumfunyila umoyo munhu yokwiza na kompeta Yesu imwenga kufosa Yesu wochimpeta, hebu yomumuhokele muhe mbasakanyo kulawa Muhe Yelile yoyomuhokele, na Mbali Inogile mbasakanyo kufosa ija yomuihokele kulawa kumwetu.

⁵ Mbali, niye sigesa bule kuwa namdodo kufosa waja wowoitanga wenyewo “watumigwa wakulu”. ⁶ Yowaneka kuwa niye si munhu yoyovimanya kulonga, mbali nina umanyi. Cheye chiwalagusani yano yose kwa chila nzila.

⁷ Niye niwagong'ondela Mbali Inogile ya Mulungu na silolondile hela, ninyendanyenda muladi nipate kuwenula mweye. Vino kwa kutenda ivo nihasanya? ⁸ Vinikalile nosang'hana usang'hano na mweye, nilihigwa na mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yamwenga. Ni fana viya niyahoka vinhu mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yaja muladi niwataze mweye. ⁹ Vinikalile na mweye singazile munhu yeyose ija haja vinilondile vinhu, ndugu walawile Makedoniya wanigalila chila chinhu chonilondile. Sekeniwe mbahasha kwa vovose viya, na iviya nizagendelela kusang'hana ivo. ¹⁰ Noilaha kwa uja ukweli wa Chilisito uli mgati yangu, kwaviya habule chondachidahe kunikimilila kwiigodela mbuli iyo hohose umo isi ya Akaya. ¹¹ Nolonga vino si kuwa siwalonda. Mulungu kovimanya viya viniwalonda.

¹² Nizagendelela kusang'hana chiya chonisang'hana sambu, muladi nitatende “watumigwa wakulu” Fana viwoitanga wenyewo, sekewawe na chimu cha kuigodela na kulonga kuwa wosang'hana chiya chowoiigodela. ¹³ Wanhu fana wawo ni watumigwa wa uvwizi, wasang'hana sang'hano zawo kwa uvwizi na wowavwizila wanhu kuwa wawo ni watumigwa wa kweli wa Chilisito. ¹⁴ Mbali iyo si ya kwazanya kwaviya Lufyende mwenyewo kowavwizila wanhu kuwa yeye ni msenga wa bung'hulu yoyatumigwe na Mulungu. ¹⁵ Ivo si mbuli ng'hulu one watumigwa wa Lufyende wowavwizila wanhu kuwa wawo ni wasang'hani wanogile haulongozi wa Mulungu. Uhelelo wawo wezalihigwa kwa kusondelela sang'hano zawo za uvwizi.

Manhesa ya Paulo fana mtumigwa

¹⁶ Nolonga kaidi, munhu yoyose sekeyagese kuwa niye ni mbozi. Mbali one muhagesa vino, munitogole fana mbozi muladi nidahe kuigoda chidogo. ¹⁷ Mbali zino zonilonga sambu si malondo ya Mndewa, mbali nozilonga fana mbozi kusionhela mbuli ino ya kuigodela. ¹⁸ Mbali ingawa kuna wanhu wengi woigoda fana viya wanhu wa isi, na niye nizatenda ivo ivo. ¹⁹ Mweye wenyewo ni wabala ng'hani, na leka mana modeng'helela kufunyila umoyo ubozi! ²⁰ Momfunyila umoyo hata munhu yongumani muna utumwa, yobawa vinhu venu, yongandamizani, yowazeha, na yowatowa ng'huwa muna ichihanga. ²¹ Nowona chinyala kulonga kuwa cheye chikala nyonyendone kutenda mbuli ivo.

Mbali munhu yoyose yahageza kuigodela chinhu chochose, nolonga fana bozi, na niye sidumba bule kuigoda fana ivo. ²² Vino wawo ni Waebulaniya? Na niye ivo. Vino wawo ni Waisilaeli? Na niye ivo. Vino wawo

ni welesi wa Bulahimu? Na niye ivo. ²³ Vino wawo ni wasang'hani wa Chilisito? Nolonga fana chichala, mbali niye ni msang'hani yanogile kufosa wawo! Nosang'hana usang'hano ng'hani kufosa wawo, nikala muna ichifungo miyanza mingi kufosa wawo, nilanahigwa mibalati ng'hani kufosa wawo, na nikala habehi kudanganika miyanza mingi. ²⁴ Miyanza mitano Wayahudi wanilantha mibalati malongo matatu na kenda. ²⁵ Waloma wanilantha mibalati miyanza mitatu, nitowigwa na mabwe mwanza umwe, chibenekiligwa na ngalawa mwiibahali miyanza mitatu, na zuwa dimwe nikala meso ichilo na imisi na kusinda muna ibahali zuwa dimwe. ²⁶ Muna imiyanza yangu nikala muna ing'hondo kulawa muna magombo ya lwanda na ng'hondo ya wabavi na ng'hondo ya mang'onyo, ng'hondo kulawa kwa Wayahudi wayangu na ng'hondo kulawa kwa wanhu weli siyo Wayahudi, ng'hondo za muna yamabululu, ng'hondo za kumbago, ng'hondo kulawa muibahali, na ng'hondo kulawa kwa mambwiya wa uvwizi. ²⁷ Nigaya kwa kusang'hana sang'hano ndala, nikala meso miyanza mingi, nikala na nzala na ng'hilu, miyanza mingi hakuwile na ndiya, nigaya na mbeho na kupuwa viwalo. ²⁸ Nikala na sang'hano nyingi za kulola goya mabumbila ya wahuwila wose wa Chilisito. ²⁹ One munhu yoyose yahawa nyondenyonde, na niye iviya mnyondenyonde. One munhu yoyose yahatenda uhasanyi, na niye nimemigwa na usungu.

³⁰ One ihalondeka niigode, nizaigodela vinhu vovilagusa unyondenyonde wangu. ³¹ Mulungu, Tata wa Mndewa Yesu, yeng'higwe nhogolwa siku zose, kovimanya kuwa niye si mvwizi. ³² Vinikalile Damasiki, mtawala wa mfalume Aleta kakala yekile wakalizi wa lwivi lwa bululu muladi wanigwile. ³³ Mbali waniguma muna ichigelo kufosela hana dizongo da ng'huta na kusulupuka muna yamakono yake.

12

Malaguso na magubulo ya Paulo

¹ Nizagendelela kuigoda. Ingwa habule chinhu chochose chongezeke. Nizagendelela muna yamalaguso na magubulo yaning'higwe na Mndewa. ² Nommunya munhu imwe ija yailumbile na Chilisito, kenuligwa mbaka kuulanga ng'hani miyaka longo na mine ifosile*. Sivimanya kuwa kakala uko kwa lukuli baho viyalawilile, Mulungu mwenyewo kovimanya. ³ Novimanya kuwa munhu ija kenuligwa mbaka kuulanga. Nolonga kaidi iwe munhu ija kenuligwa chilukuli hebu chimuhe niye sivimanyile, Mulungu yaidumwe kovimanya ⁴ viyakalile Peponi. Kahulika mbuli za mwazanyo, mbuli ziya munhu halondeka kuzilonga. ⁵ Ivo nizaigodela munhu ino, mbali sizaigoda niye mwenyewo, kasolo unyondenyonde wangu. ⁶ One nilondile kuigoda, sigambeniwe mbozi, kwaviya nolonga ukweli muhala. Mbali noyepula kuigoda, muladi wanhu sekewanipete kuwa mkulu kufosa viya vinitenda, hebu kunihulika vonilonga. ⁷ Mbali muladi mbuli ng'hulu zinigubuliligwe sekezinitende nikoligwe magoda, ning'higwa mawine muna ulukuli fana muwa, msenga wa Lufyende kunitowa, sekeniigode ng'hani. ⁸ Miyanza mitatu nitambika kwa Mndewa kwa ichimu cha chinhu icho na nimulamba yachisegeze. ⁹ Mbali kanilongela, unovu wangu wokufaya, kwaviya udahi wangu wofikizigwa ng'hani muna unyondenyonde. Nodeng'helela kuigodela unyondenyonde

* **12:2** Kuulanga kwa Chigiliki na kwa Wayahudi wotanga Paladiso hebu Peponi.

wangu muladi udahi wa Chilisito ukale uchanyha yangu. ¹⁰ Kwa ichimu chino nodeng'helela unyondenyonde, maligo, magayo na manhesa na vinhu vidala kwa ichimu cha Chilisito. Kwaviya lusita voniwa nyondenyonde, ulo lusita loniwa na ludabwa.

Lugano lwa Paulo kwa Wakolimto

¹¹ Nolonga fana mbozi, mbali mweye iyo muniwangilize kutenda viya. Kwa ichimu chiya nilondeka kutogozigwa na mweye. Kwaviya hata fana niye si chinhu, waja wowoitanga kuwa ni "Watumigwa wakulu" hawanihuma chinhu. ¹² Mauzauza mengi na mawewedeko vovilagusa kuwa niye ni mtumigwa, vitendeka kumwenu kwa kufunya umoyo. ¹³ Hamuhungukilwe na chinhu chochose kufosa mabumbila yamwenga ya wahuwila wa Chilisito, mbali simuhuwileni kwa kupata nhazo yenu. Munilekelele kwa mbuli ino ihile!

¹⁴ Uno niuwo umwanza wangu weketatu niye kuwa tayali kwiza kumwenu, na iviya sizawagaza bule, kwaviya sivizahila vinhu venu mbali nowazahila mweye mwenyewo. Kwaviya hailondeka wana kuwekila ngama tata na mama mbali yolondeka tata na mama kuwekila ngama iwana. ¹⁵ Nizadeng'helela kusang'hanila chila chinhu chinili nacho kwa ichimu cha mizoyo yenu. Vino! Mwizani londa ng'hani kwaviya niye nowalonda mweye chidogo.

¹⁶ Mweye mwizatogola kuwa niye siwiile mbahasha bule kumwenu. Mbali wanhu wamwenga wezalonga kuwa niye ni mbala na niwanamatiza kwa kuwawizila. ¹⁷ Vino niwabawila kwa nzila ya munhu imwe mwa waja waniwatumile kumwenu? ¹⁸ Nimulamba Tito yahite kumwenu na nimtuma na ndugu imwenga. Modaha kulonga viya Tito kawabawila mweye? Ivo yeye na niye chikala muna dilungilo dimwe na kuwa na ugenzi umwe.

¹⁹ Mweye moga kuwa lusita luno lose cheye choigombela haulongozi wenu? Cholonga mbuli ija haulongozi wa Mulungu kusondelela na viya vichiilumba na Chilisito. Wandugu walondo mbuli ziya zose ni kuwazenza mweye muna uhuwilo. ²⁰ Nodumba kwaviya lusita vondanize kumwenu, sizawafika goya bule fana viya vinilonda, na mweye hamwizanifika goya bule fana viya vimulonda. Nodumba kuwafika muna udelenya, migongo, kuing'ong'a, ndwagi, kuivwizila, udesi, magoda na tibwilitibwili. ²¹ Nodumba kuwa mwanza umwenga, Mulungu kezanitendeza niwe mnyendanyenda haulongozi wenu. Na niye nizalila kwa ichimu cha wanhu wengi wowatendile uhasanyi baho haumwaka nawo hawasamhile bule na kuleka uchafu, uzinzi na magesa yehile yowatendile.

13

Zumo da uhelelo

¹ Uno niuwo umwanza wangu weketatu woniisasala. Fana viya Ya maandiko Yelile viyolonga, "Chila mbuli yolondeka kuhakikishigwa kwa wasindila waidi hebu watatu." ² Kwa lusita luno vinili kutali na mweye, nobwelela kuwalongela funhufunhu mbuli ziya zinikalile nowalongela haulongozi kuna umwanza wangu wekaidi wonitendile kumwenu. Nowalongela kuwa vondanize kaidi, sizaleka kuwatagusa waja wowatendile uhasanyi umwaka na wamwenga wose, ³ nizatenda ivo kwaviya mweye wenyewo molonda kuvimanya kuwa Chilisito kolonga kwa nzila yangu. Kweli kumwenu Chilisito si nyondenyonde, mbali kolagusa udahi wake hagati yenu. ⁴ Mbali hata kawambigwa kwa ichimu cha unyondenyonde

wake. Na sambi mgima kwa udahi wa Mulungu, na cheye iviya chawanyondenyanonye muna ukuilumba na Chilisito, mbali chizakala nayo kwa udahi wa Mulungu muladi usang'hane usang'hano vimuli.

⁵Igezeni mweye wenyewo kuwona fana muna uhuwilo. Ipekuleni mweye wenyewo. Vino hamuvimanyile kuwa Yesu Chilisito kamgati yenu? One siivo, basi mweye mupotigwa ng'hani. ⁶Na niye nololela kuwa mwizavimanya kuwa hachipotigwe magezo bule. ⁷Lelo chomtambikila Mulungu kuwa sekemutende chinhu chochose chihile, mbali mudahe kutenda yanogile, hata one cheye chowoneka kuwa chipotigwa. ⁸Kwaviya hachidaha kutenda chinhu chochose chochiulema ukweli, Mbali chougendeleza ukweli. ⁹Chodeng'helela kuwa cheye vochiwa wanyondenyanonye mweye mokuwa na ludabwa. Na chotambika muladi mweye muwe na ugangamalo. ¹⁰Lekamana nokwandika mbuli zino nihawa kutali na mweye, muladi vondanize kumwenu sekeniwe mkali kwa udahi woyaning'hile Mndewa. Kwaviya udahi uja ni kwa ichimu cha kuwazengani, si kwa kuwabomolani.

¹¹Na sambi ndugu zangu nohita! Muwe wanogile kwa chila mbuli, iviya yamhiseni ulonzi wangu na mudahe kuwa na magesa yamwe, na mukale kwa tindiwalo. Na Mulungu wa ulondo na tindiwalo, kezakuwa hamwe na mweye.

¹²Ilamseni mweye kwa mweye kwa ulondo wa Chilisito.

Wanhu wose wa Mulungu wowalamusani. ¹³⁻¹⁴Unovu wa Mndewa Yesu Chilisito na ulondo wa Mulungu, na kuilumba na Muhe Yelile uwe na mweye mose.

USENGA WA PAULO KWA WAGALATIYA Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Wagalatiya wandikigwa na Mtumigwa Paulo, yola-gusigwa muna 1:1. Ukala usenga uja Paulo uyawandikile mabumbila ya wahuwila wa Chilisiko wowokala kuna umkowa wa Galatiya hagati ya mwaka 48 na 57 kwandusila viyelekigwe Yesu. Wagalatiya wakala wanhu wowokala isi ya Loma muna umkowa wa Galatiya. Wasomi hawavimanyile bule Paulo kakala kulihi viyandike usenga uno, mbali yodahika kakala bululu da Efeso hebu Kolimso.

Paulo kawandikila mabumbila ya wahuwila wa Chilisiko yeli Galatiya, kawandikila Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi. Kandika kwa ichimu cha kulema mafundizo ya uwizi yoyofundiza kuwa wahuwila wa Chilisiko wolondeka kusondelela Malagilizo ya Wayahudi ya Lagano da Umwaka, haswa kwingizigwa ulungwana. Kukala na bumbila da wanhu kulawa muna dibumbila da wahuwila wa Chilisiko wawo wowalonda wahuwila wa Chilisiko weli siyo Wayahudi kwingila ulungwana. Iviya walonga Paulo kabule udahi wa kuwa mtumigwa. Paulo kougombela utumigwa wake kwa kuwalongela simo zake muna 1:11-2:14 na kaigombela Mbuli Inogile kwa kuufambula ulopozi uja woudaha muhala kupatika kwa uhuwilo kwa Yesu Chilisiko muna 2:16. Cholopoligwa kwa ichimu cha ubazi wa Mulungu siyo kwa ichimu cha yaja yochitenda.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kuyalamsa mabumbila ya wahuwila wa Galatiya muna 1:1-5.

Kaidi Paulo kofambula ugima wake muladi kulagusa udahi wake yeye mwenyewo kwa kufundiza na kulagusa viya viyagezile kukala kwa Malagilizo, mbali haifaiye chinhu muna 1:16-2:21.

Maabaho kofambula ng'hani kuwa cholopoligwa kwa unovu wa Mulungu na siyo kwa Malagilizo muna isula ya 3-4.

Kaidi koweng'ha malagilizo yose kwa ichimu cha kukala vinogile mwa Chilisiko muna 5-6:10.

Kuuhelelo, Paulo kogotola usenga wake kwa kuwalamsa na kuwapula sekewazimize kuwa munhu wa sambu vinoga ng'hani kufosa kusondelela ndagilizi, fana viya kwingizigwa ulungwana muna 6:11-18.

¹ Niye Paulo mtumigwa, sitangigwe na wanhu wala situmigwe na wanhu, mbali kwa udahi wa Yesu Chilisiko na Mulungu Tata, yoyamzilibule Yesu kulawa kowadanganike. ² Ndugu wose wahuwila weli hamwe na niye womulamsani, chibumbila cha wahuwila wa Galatiya.

³ Chomulondelani unovu na tindiwalo kwa Mulungu Tati yetu na Mndewa wetu Yesu Chilisiko.

⁴ Chilisiko kailava mwenyewo kwa ichimu cha uhasanyi wetu, fana vityalondile Mulungu Tati yetu muladi yachikombole muna isi ihile ya sambu.

⁵ Utunhizo uwe na Mulungu siku zose! Ivo!

Mbuli Inogile imwe

⁶ Nomkanganyani, kwa lusita luguhi muhala mweye momuleka Chilisiko yamtangileni kwa unovu na mosondelela mbuli inogile imwenga. ⁷ Kweli habule Mbuli Inogile imwenga, mbali nolonga vino kwaviya kuna wanhu wamwenga wowagaza wolonda kumwagizani na kuigalusa Mbuli Inogile

ya Chilisito. ⁸ Mbali hata cheye hebu msenga wa kuulanga yahampetelani usenga mbasakanyo na uja wochiwapetele cheye, iyo nayaduwigwe na Mulungu! ⁹ Fana vichilongile, na sambi nolonga kaidi, munhu yoyose yahawapetela usenga umwenga mbasakanyo na uja womuuhokele, nayaduwigwe na Mulungu.

¹⁰ Vino vonilonga mogesa nolonda kuwanogeza wanhu? Bule, nolonda kumnogeza Mulungu. Vino mogesa nolonda kuwanogeza wanhu? One nigezile kutenda ivo, niye sigambeniwe mtumigwa wa Chilisito bule!

Paulo viyapatile utumigwa

¹¹ Ndugu zangu nolonda muvimanye kuwa Mbuli Inogile yoniwapetelani siyo ya chiunhu bule, ¹² na wala niye sinaihokela kulawa kwa wanhu, wala sifundizigwe na munhu. Yesu Chilisito mwenyewo yoyanigubulile.

¹³ Mana muhulika umwaka vinikalile nokwamhilila dini ya Chiyahudi, niwagaza ng'hani wanhu wowamuhwila Mulungu, nilonda kuwananga. ¹⁴ Niwahuma Wayahudi wayangu wa lika jangu kwa kwamhilila dini ya Chiyahudi, niyoha ng'hani kuyamha mahokelo ya wasaho zetu.

¹⁵ Mbali Mulungu kwa unovu wake kakala yanisagule tangu lusita lwa kuvumbuka. Kanitanga nimsang'hanile ¹⁶ viyalamule kunigubulila Mwanage, muladi niwapetele Mbuli yake Inogile wanhu weli siyo Wayahudi, sihitile kumuza munhu yoyose, ¹⁷ wala sihitile Yelusalemu kuwauza waja wanilongolele kuwa watumigwa. Mbali nihita mkowa wa Alabiya, na maabaho nibwela kaidi muna dibululu da Damasiki.

¹⁸ Viifosile miyaka mitatu, nihita bululu da Yelusalemu muladi nidahe kuimanya na Petili, nikala kumwake siku longo na tano. * ¹⁹ Simuwone mtumigwa imwenga bule, mbali Yakobo, ndugu yake Mndewa Yesu.

²⁰ Yano yonimwandikileni ni kweli. Mulungu kovimanya kuwa silonga uvwizi!

²¹ Hamwande nihita mkowa wa Siliya na Chilikiya. ²² Siku izo wahuwila wa Yudeya wakala hawananiwona chihanga kwa chihanga. ²³ Chiwakalile wachimanya ni chiya muhala chowachihulike, "Munhu ija yakalile kochigaza umwaka, lelo kopeta uhuwilo ija ija iyakalile kogeza kuidanganiza!" ²⁴ Ivo wamtunhiza Mulungu kwa ichimu changu.

2

Paulo na watumigwa wayage

¹ Viifosile miyaka longo na mine, nihita kaidi Yelusalemu hamwe na Balinaba, iviya nimsola Tito. ² Nihita uko kwaviya Mulungu kanigubulila ivo. Uko viniitig'hane na walangulizi, niwalongela usenga wa Mbuli Inogile yoniwapetele wanhu weli siyo Wayahudi. Nitenda ivo muladi sang'hano yangu yoniisang'hane na ija yonigendelela kuisang'hana, sekeiwe bule.

³ Mbali miyangu Tito, ingawa ni Mgiliki, hashulutizigwe bule kwingizigwa ulungwana, ⁴ ingawa kukala na wanhu wowaitendile wahuwila wayetu, wowalondile Tito yengizigwe ulungwana. Wanhu wano wengila chinyele muladi kupelemba ulegeho wetu wochili nawo kwa kulumba na Chilisito Yesu, muladi kuchitenda watumwa. ⁵ Mbali hachiwatogolele hata chidogo muladi ukweli wa Mbuli Inogile usigale na mweye siku zose.

⁶ Mbali waja wowoneka kuwa walangulizi, one kweli wakala ivo hebu siyo ivo, kumwangu siyo chinhu. Kwaviya Mulungu hatagusa kwa kulola vinhu va kunze. Walangulizi wawo hawawile na magesa ya kunyongezela. ⁷ Mbali

* **1:18** Petili kwa ulonzi wa Chigiliki ni Kefa.

wavimanya kuwa Mulungu kanituma kupeta Mbuli Inogile kwa wanhu weli siyo Wayahudi, fana viya Petili viyatumigwe kuipeta Mbuli Inogile kwa wanhu wengile ulungwana. ⁸ Kwa ludabwa lwa Mulungu nitendigwa kuwa mtumigwa kwa wanhu weli siyo Wayahudi, fana viya Petili viyatendigwe kuwa mtumigwa kwa Wayahudi.

⁹ Basi Yakobo, Petili na Yohana wawo wowawoneke kuwa walangulizi wakulu, wavimanya kuwa Mulungu kaning'ha sang'hano ino, wachamhisa makono niye na Balinaba muladi kulagusa kuwa cheye na wawo chawamwe. Ivo chiitogolela kuwa cheye chizahita kuwapetela wanhu weli siyo Wayahudi na wawo wezahita kuwapetela Wayahudi. ¹⁰ Wose wachipula mbuli imwe muhala, chiwagese na kuwataza ngayengaye, na niye nikala noiyoa kuitenda mbuli iyo.

Paulo komkalikila Petili uko Antiyokiya

¹¹ Mbali Petili vizezile bululu da Antiyokiya, niihasanya nayo haulongozi ha wanhu, kwaviya kakala kabananga. ¹² Kwaviya wang'hali hawanakwiza wanhu wolawa kwa Yakobo, Petili kakala koja na wanhu weli siyo Wayahudi. Mbali viwafikile kaleka kuja na wanhu weli siyo Wayahudi kwaviya kawadumba wanhu wowolonda kugumigwa ulungwana. ¹³ Mbaka Wayahudi wamwenga wailumba na Petili muna udelenya, hata Balinaba nayo kanogeligwa na udelenya uwo.

¹⁴ Mbali viniwonile kuwa nzila yawo haihita vinogile na kweli ya Mbuli Inogile, nimulongela Petili haulongozi ha wanhu wose, “Weye kwa Muyahudi, mbali kokala fana viya munhu yeli siyo Muyahudi, siyo fana Muyahudi. Vino lelo kowasulutiza wanhu weli siyo Wayahudi kukala fana Wayahudi?”

Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi wokomboligwa kwa uhuwilo

¹⁵ Kweli cheye cha Wayahudi kwa kwelekgwa, na si “Wanhu weli siyo Wayahudi wene uhasanyi”. ¹⁶ Chovimanya kuwa munhu kotogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya kumuhwila Chilisito, siyo kwa kutenda viya viyolonda Malagilizo. Cheye iviya chimuhwila Chilisito Yesu muladi chitogoligwe chinoga haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya uhuwilo yetu kwa Chilisito, na siyo kwa kutenda viya viyolonda Malagilizo. Kwaviya habule munhu yotogoligwa kuwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa kutenda viya viyolonda Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ¹⁷ Mbali ihawa cheye wenyewo, kwa kulonda kutogoligwa kuwa chinoga haulongozi ha Mulungu kwa kuilumba na Chilisito, chiwoneka kuwa wene uhasanyi, vino mbuli ino yolagusa kuwa Chilisito kochitaza kutenda uhasanyi? Aka! ¹⁸ One nihazenga kaidi chiya chibomoligwe, yolagusa kuwa niye mbomolaji wa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ¹⁹ Mana kwa mbuli ya Malagilizo niye nidanganika, Malagilizo yenyewo yanikoma muladi nikale kwa ichimu cha Mulungu. Niye nidanganika hamwe na Chilisito muna umsalaba. ²⁰ Sambi namgima, mbali siyo niye kaidi, mbali Chilisito yokala mgati yangu. Ugima uno wonilinawo na nokala sambu kwa uhuwilo, uhuwilo wa Mulungu yoyanilondile na kaulava ugima wake kwa ichimu changu. ²¹ Silonda kulema unovu wa Mulungu bule. Mbali one munhu kopetigwa kuwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya Malagilizo, yolagusa kuwa Chilisito kadanganika bule!

¹ Mweye Wagalatiya mwa wabozi! Vino yelihi yamulogileni? Mbuli ya kuwambigwa kwa Yesu Chilisito muna umsalaba ilongigwa funhu-funhu haulongozi henu! ² Nolonda kumanya mbuli imwe kumwenu, vino muhokela Muhe wa Mulungu kwa kutenda malagilizo viyolonda hebu kwa kuhulika Mbuli Inogile na kuihuwila? ³ Vino mweye modahaze kuwa wabozi fanile ivo? Mweye mwandusa yose kwa kutazigwa na Muhe wa Mulungu, lelo molonda kukomeleza kwa ludabwa lweni wenyewo? ⁴ Vino manhesa yose yamulawileni mweye zikala bule? Haidahika bule! ⁵ Vino Mulungu kamwing'hani Muhe wake na kutenda mauzauza hagati yenu, kwaviya mokwama Malagilizo hebu kwaviya mohulika Mbuli Inogile na kuihuwila?

⁶ Ivo kumbukeni mbuli za Bulahimu, “Kamuhuwila Mulungu, na kwa ichimu cha uhuwilo yake Mulungu kamtogola kanoga haulongozi hake.” ⁷ Ivo muvimanye kuwa wanhu wose womuhuwila Mulungu, wawo niuwawo welesi wa kweli wa Bulahimu. ⁸ Maandiko Yelile yalagusa Ing'hali hainalawilila kuwa Mulungu kezawatenda wanhu weli siyo Wayahudi kuwa wanoga haulongozi hake kufosela uhuwilo. Ivo Maandiko Yelile yamgong'ondela Bulahimu Mbuli Inogile, “Kufosela weye wanhu wa makabila yose weza-temiligwa mate.” ⁹ Bulahimu kahuwila na katemiligwa mate, ivo wanhu wose wahuwile watemiligwa mate fana yeye.

¹⁰ Wanhu wose wohuwila kutegeleza Malagilizo waduwigwa na Mulungu. Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Munhu yoyose hategeleza na kutenda chila chinhu chandikigwe muna ichitabu cha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kaduwiligwa na Mulungu!” ¹¹ Funhufunhu Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hayadaha kumtenda munhu yawoneke kanoga haulongozi ha Mulungu, kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Munhu yanogile haulongozi ha Mulungu kezakala kwa uhuwilo.” ¹² Mbali Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hayategemeya uhuwilo, ila Maandiko Yelile yolonga, “Munhu yoyose yoyofikiza vinhu ivo vivilondeka na Malagilizo kezakala kwa Malagilizo yayo.”

¹³ Chilisito kachigombola kulawa kuna ukuduwigwa na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kwa kuisolela kuduwigwa uko kwa ichimu chetu, kwaviya Maandiko Yelile yolonga, “Munhu yoyose lukuli lwake lugong'ondigwe muna idibiki kaduwiligwa.” ¹⁴ Mbuli zino zitendeka muladi balaka ziya Mulungu yoyamulaganile Bulahimu iwahulumukile wanhu weli siyo Wayahudi kwa nzila ya Yesu Chilisito, ivo kwa nzila ya uhuwilo chihokele Muhe Yelile ija iyachilongele Mulungu.

Mbasakanyo muna ya Malagilizo na Chilagano

¹⁵ Ndugu zangu, nomwing'hani simwe kulawa muna ugima wetu wa chila zuwa, one wanhu waidi wahaitogolela chinhu na kwika chilagano, habule munhu yodaha kuhunguza hebu kongezela. ¹⁶ Lelo, Mulungu katenda vilagano na Bulahimu na mwelesi wake, Maandiko Yelile hayalonga “Welesi wake” fambulo jake wanhu wengi, mbali yolonga “Mwelesi wake,” fambulo jake munhu imwe, niyo Chilisito. ¹⁷ Chino niicho chonilonda kulonga, Mulungu kamulongela Bulahimu na kafikiza. Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yoyalawilile miyaka magana mane na malongo matatu ifosile, muladi haidaha kubena lagano da Mulungu, ivo kusegeza chiya chyalongile Mulungu. ¹⁸ Kwaviya one chitumetume cha Mulungu chohuwila Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, basi hachidaha kaidi kuhuwila chiya chyalongile Mulungu, mbali Mulungu kwa ubazi wake kamwing'ha Bulahimu chitumetume kwa nzila ya chiya chyalongile.

¹⁹ Vino Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yotenda choni? Yekigwa muladi kulagusa ubananzi, mbaka vondayeze ija mwelesi wa Bulahimu yoyeng'higwe yoyalongeligwe viya na Mulungu. Malagilizo yagaligwa kwa nzila ya wasenga wa kuulanga kwa mkono wa mulamuzi.
²⁰ Kweli mulamuzi halondigwa one mbuli yenyewo yomsonhela munhu imwe, ila Mulungu ni imwe.

Lungilo da Malagilizo

²¹ Vino Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hayaitogolela na chiyalongile Mulungu? Siivo hata chidogo! Kwaviya one yalavigwe Malagilizo yoyodaha kuweng'ha wanhu ugima, basi chahadahile kutendigwa chinoga haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya Malagilizo. ²² Mbali Maandiko Yelile yologala kuwa isi yose yolangulizigwa na uhasanyi, na ivo wene kuhuwiwa weng'higwe chiya chiyalongile Mulungu kwa kumuhuwiwa Yesu Chilisito.

²³ Mbali lung'hali kwiza lusita lwa uhuwilo, Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yachitenda chiwe wafungwa, chogozela mbaka uhuwilo ino vondaigubuligwe. ²⁴ Ivo Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yachilela mbaka viyezile Chilisito, muladi kwa nzila ya uhuwilo chipetigwe chinoga haulongozi ha Mulungu. ²⁵ Mbali kwaviya uhuwilo ija imala kufika, cheye hachilangulizigwa kaidi na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.

²⁶ Kwa nzila ya uhuwilo mweye wose muwa wana wa Mulungu kwa kuilumba na Chilisito Yesu. ²⁷ Kwaviya mweye mubatizigwa kwa kwiilumba na Chilisito, na lelo mumuyawala Chilisito. ²⁸ Ivo habule kaidi mbasakanyo kwa Wayahudi na Wanhu weli siyo Wayahudi, hagati ya watumwa na wanhu wailegehe, hagati ya mulume na muke. Mweye mose ni chinhu chimwe kwa kuilumba na Chilisito Yesu. ²⁹ One mweye mwa wanhu wa Chilisito, basi mwa welesi wa Bulahimu na mwizahokela chiya chiyalongile Mulungu.

4

¹ Lelo nolonga vino, one muhazi yahawa yang'hali mwana mdodo, hawa mbasakanyo na mtumwa ingawa vinhu vose vake. ² Chipindi icho chose kolangulizigwa na wanhu womulela na wanhu womulola goya mbaka chihafika chipindi chikigwe na tati yake. ³ Iviya na cheye vichikalile hachinakangala chimuhe, chikala watumwa wa vinyamkela watawala wa isi, ⁴ Mbali lusita luja lwigigwe vilufikile, Mulungu kamtuma mwanage. Yoyelekigwe na mwanamke na kakala kwa kulangulizigwa na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, ⁵ muladi yawagombole wanhu wolangulizigwa na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, muladi cheye chidahe kuwa wana wa Mulungu.

⁶ Kwaviya sambu mweye mwawana, Mulungu kamtuma Muhe wa mwanage muna imyoyo yetu, Muhe yolila "Aba," fambulo jake "Tata." ⁷ Ivo weye siyo mtumwa kaidi, ila kwa mwana wa Mulungu. Na kwaviya kwa mwana wa Mulungu, basi kwizahokela yose Mulungu yoyawekile wanage.

Udumbo wa Paulo kwa Wagalatiya

⁸ Umwaka mukala hamummanyile Mulungu, ivo mukala watumwa wa kusang'hanila viumbe kwa kweli siyo milungu. ⁹ Mbali sambu mummanya Mulungu, hebu nilonge Mulungu kammanyani, lelo habali mobwela kaidi kwa vinyamkela ngayengaye na nyondenyonde, molonda kuwa watumwa wawo kaidi? ¹⁰ Mung'hali mokwamha siku na miyezi na misimu na miyaka!

¹¹ Nodumba! Sekeiwe labuda sang'hano yose yonisang'hane kwa ichimu chenu yaga bule.

¹² Ndugu zangu nowalamba muwe fana niye, kwaviya niye nilinga fana mweye. Hamunitendele jojose dihile. ¹³ Movimanya kuwa utamu uwo unitendile niwapeteleni Mbali Inogile mwanza wa mwanduso. ¹⁴ Hata ivo chipindi chiya hamunyehule bule, wala hamunilemile kwa ichimu cha utamu wangu, mbali munihokela fana niye msenga wa kuulanga na munihokela fana vomumuhokela Chilisito Yesu mwenyewo. ¹⁵ Mukala na deng'ho ng'hani! Kulawilila choni? Nolava ukalangama kuwa siku ziya muhadahile hata kuyang'ola meso yenu na kuning'ha niye. ¹⁶ Vino lelo niye niwa mwihi wenu kwaviya nimulongelani ukweli?

¹⁷ Wanhu wawo womgaiyani, mbali si kwa nzila inogile. Ila wose wolonda kuwagola na niye, muladi mweye muwagaiye wawo fana viwomgaiyani mweye. ¹⁸ Kweli siku zose vinoga kugaiya vinhu vinogile kwa mbuli zinogile, hata one niye nihawahabule. ¹⁹ Wanangu walondwa! Fana viya mama viyowona usungu wa kuibasula, na niye nowona usungu fana uwo kwa ichimu chenu mbaka Chilisito vodayaumbike mgati yenu. ²⁰ One niwile na mweye sambu, nihapatile lwimilo lufaya kusunhela mweye. Nina wasiwasi ng'hani na mweye!

Simwe da Hagali na Sala

²¹ Leka nimuuzeni mweye wose womulonda kutawaligwa na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, Vino hamuhulike Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yolonga choni? ²² Kwaviya yandikigwa muna ichitabu cha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kuwa Bulahimu kakala na wana waidi wa chilumei, imwenga kwa mwanamke mtumwa na imwenga kwa mwanamke yailegehe. ²³ Ija mwanamke mtumwa kapata wimo na keleka mwana fana wanhu wamwenga viwokwelekigwa, mbali ija mwanamke yailegehe kapata wimo na keleka mwana kwa chiyalongile Mulungu.

²⁴ Mbali zino ziwa simwe, wamama wano waidi ni simwe da malagano maida, da mwanduso diya doditendeki kuna ulugongo lwa Sinai, muwakilishi wake ni Hajili na wanage wokwelekigwa kuutumwa. ²⁵ Hajili kawakilisha lugongo lwa Sinai uli Alabiya na simwe da Yelusalemu ilisambu muiisi dili mtumwa hamwe na wanage. ²⁶ Mbali Yelusalemu yili Kuulanga iilegeha, nayo niyo mami yetu. ²⁷ Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, "Deng'helela weye uli mgumba, hulela,

landula dizi na utowe lukenze weye uli hunawahi kuwona usungu wa kuibasula mwana,

kwaviya wana wa ija yoyalekigwe ni wengi kufosa wa ija yeli na mulume."

²⁸ Lelo ndugu zangu, mweye mwawana kwaviya Mulungu kalonga mwizakuwa wana fana Isaka. ²⁹ Mbali fana viya siku ziya mwana ija yoyalekigwe fana wanhu wamwenga viwokwelekigwa kambamanya ija yoyalekigwe kwa udahi wa Muhe wa Mulungu, iviya na siku zino. ³⁰ Mbali Yamaandiko Yelile yolongaze? Yolonga, "Muwinge mama mtumwa na mwanage kwaviya mwana wa mwanamke mtumwa hezahazi hamwe na mwana wa mwanamke yailegehe." ³¹ Ivo ndugu zangu cheye siyo wana wa mwanamke mtumwa ila wa mwanamke yailegehe.

5

Ikeni goya ulegeho wenu mwa Chilisito

¹ Chilisito kaching'ha ulegeho kalonda chiilegehe. Ivo imeni kwa kuigangamiza na sekemtogole kaidi kuwa watumwa.

² Tegelezeni! Niye Paulo nomulongelani kuwa one muhatogola kugumigwa ulungwana, Chilisito hezambwedelani chochose. ³ Nolonga kaidi funhu funhu, chila yotogola kugumigwa ulungwana kolondeka kutegeleza Malagilizo yose ya Musa. ⁴ One muhalolela kutendigwa munoga haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, muigola kutali na Chilisito, muleka unovu wa Mulungu. ⁵ Mbali cheye chololela kuwa Mulungu kezachitogola chinoga haulongozi hake kufosela uhuwilo. Icho niicho chochigozela kwa hamu ng'hulu kwa ludabwa lwa Muhe wa Mulungu.

⁶ Ihawa chiilumba na Chilisito Yesu, kugumigwa ulungwana hebu kuleka kugumigwa ulungwana, kwabule mana, chamana ni uhuwilo yoisang'hana usang'hano kwa ulondo. ⁷ Ugenzi wenu ukala unoga! Lelo yelihi yoyamkimileni kutegeleza ukweli? ⁸ Yatendile magayo yayo siyo Mulungu yamtangileni bule. ⁹ Fana viwolonga, "Lusu chidogo dogongomola donge jose da usage." ¹⁰ Mbali kwa kuilumba kwetu na Mndewa, nohuwila kuwa mweye hamwizakuwa na magesa mbasakanyo na niye. Kaidi munhu yoyose yonda yamvulugeni, yawe yelihi hebu yelihi, kezatagusigwa.

¹¹ Ndugu zangu fana nogendelela kupeta mbuli ya kugumigwa ulungwana, lelo habali nogendelela kudunungizwa? One ihawile ivo, kupeta kwangu mbuli ya msalaba wa Chilisito, sigambeigale ching'hwaso. ¹² Nolonda wanhu wawo wowomuhanganyani wasegele kutali na mweye, na wasopoligwe!

¹³ Mweye ndugu zangu mtangigwa muladi muilegehe, mbali kuilegeha uko sekekuwe chimu cha kutenda chinhu chochose chomulonda, ila muisang'hanile kwa ulondo. ¹⁴ Kwaviya Malagilizo yose ya Musa yofikizigwa muna dilagilizo dino dimwe, "Mulonde mkaya miyago fana vuilonda mwenyewo." ¹⁵ Mbali ihawa moiluma na kuigegega fana mang'onyo, muiteganye sekemwize kuyangamiza wenyewo kwa wenyewo.

Ugima woulangulizigwa na Muhe wa Mulungu

¹⁶ Lelo nolonga vino, mulekeni Muhe wa Mulungu yalangulize ugima wenu, na mweye hamwizasondelela kaidi vinhu vihile vili mgati yenu. ¹⁷ Kwaviya vinhu vihile vili mgati yenu volonda yaja yolemigwa na Muhe wa Mulungu, na Muhe wa Mulungu kolonda yaja yolemigwa na vinhu vihile vili mgati yenu, wano waidi hawailumba, ivo Muhe wa Mulungu yahalanguliza ugima wenu hamwizatenda chinhu chochose chomulonda muhala. ¹⁸ One muhalangulizigwa na Muhe wa Mulungu, hamutawaligwa na Malagilizo. ¹⁹ Lelo sang'hano za vinhu vihile vili mgati yenu niizo zino. Uzinzi na uchafu na kutawaligwa na vinhu vihile wa lukuli, ²⁰ kutambikila nyang'hiti na usawi na wihi na ndwagi na migongo na ludoko na ugila na kuibishila na kuisosokanya, ²¹ usede na ukoligwa na umelo na mbuli zimwenga fana izo. Niwazumeni fana voniwazumileni ichanduso, wanhu wotenda mbuli izo haweza uhaizi Ufalume wa Mulungu.

²² Munhu yahalangulizigwa na Muhe wa Mulungu vinhu vino viza-woneka mgati yake, ulondo na deng'ho na tindiwalo na kufunya umoyo na ubazi na unhu goya na unovu na kwaminika, ²³ uhole na kulinganya. Mbuli fana izo zabule Malagilizo. ²⁴ Na wanhu weli wa Chilisito Yesu wawambigwa

magesa yawo yehile na vinhu vihile vili mgati yawo. ²⁵ Chihakala kwa kutazigwa na Muhe wa Mulungu, nachiusondelele ugenzi wake. ²⁶ Ivo, sekechiigode na sekechiisovule, na sekechiwonele migongo.

6

Chiifunyile umoyo na kuitaza

¹ Ndugu zangu muhamuwona munhu kabananga, mweye womulangulizigwa na Muhe wa Mulungu mzumeni munhu iyo kwa uhole, mbali mweye wenyewo muiteganye muladi sekemugezigwe. ² Itazeni kwa kuipapila mbahasha, kwa kutenda ivo motegeleza lagilizo da Chilisito. ³ Munhu yahaiwona kuwa ni chinhu, humbe si chinhu bule, iyo koivwizila mwenyewo. ⁴ Mbali chila munhu yaulole goya ugenzi wake mwenyewo, uhanoga, kodaha kuigoda mgati yake bila kulola sang'hano ya munhu imwenga. ⁵ Kwaviya chila munhu kezapapa mbahasha yake mwenyewo.

⁶ Munhu yofundizigwa mbuli ya Mulungu, waigolele vinhu vake vinogile na mfundiza wake.

⁷ Sekemuvwiziligwe, Mulungu hazehigwa na munhu bule. Wanhu wezagobola chiwahandile. ⁸ Munhu yohanda kwa mbuli zihile zili mgati yake, umo kezagobola ubananzi, mbali munhu yohanda kwa Muhe wa Mulungu, umo kezagobola ugima wa siku zose. ⁹ Ivo sekechilegele kusang'hana yanogile, kwaviya one hachizakufa moyo lusita luhafika chizagobola. ¹⁰ Ivo chila vochipata nyafasi nachiwatendele yanogile wanhu wose, haswa ndugu wa uhuwilo yetu.

Kuzumigwa kwa uhelelo na ndamsa

¹¹ Loleni vinyandike kwa helufi ng'hulu kwa mkono wangu niye mwenyewo! ¹² Waja wowolonda kuwoneka wanoga kwa mbuli za lukuli, wawo wowolonda kumuwangilizani mweye mwingizigwe ulungwana. Wotenda ivo kwa lungilo dimwe muhala, muladi wawo wenyewo sekewagazigwe kwa ichimu cha msalaba wa Chilisito. ¹³ Kwaviya wawo wenyewo wowagumigwe ulungwana hawayamha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, womulondani mweye mugumigwe ulungwana muladi wapate kuigodela chiya chiwatendile muna zing'huli zenu. ¹⁴ Mbali niye sizaigodela chochose, ila kwa msalaba wa Mndewa wetu Yesu Chilisito, kwaviya kwa nzila ya msalaba uwo isi yose iwambigwa kumwangu, na niye niwambigwa kwa isi yose. ¹⁵ Kugumigwa ulungwana hebu kuleka kugumigwa ulungwana siyo chinhu, chilondeka ni kuwa chiumbe cha sambu. ¹⁶ Na wanhu wose wosondelela nzila ino muna ugima wawo, tindiwalo na ubazi vikale nawo, hata kwa wanhu wose wa Isilaeli wa Mulungu!

¹⁷ Kwa kukomelezela, munhu yoyose sekeyanigaze kaidi, nina ng'hovu muna ulukuli lwangu kwaviya niye ni mtumwa wa Yesu.

¹⁸ Ndugu zangu, unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito uwe na mihe yenu. Ivo.

USENGA WA PAULO KWA WAEFESO Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Waefeso wandikigwa habehi na lusita ulo ulo fana viwandikigwe usenga kwa Wakolosayi mwaka 60 kwandusila viyelekigwe Yesu. Mwandikaji koilagusa mwenyewo ni Mtumigwa Paulo muna 1:1. Wasomi wengi waitogolela kuwa Paulo kawandikila Waefeso, hata ivo ndamusila zake zamwabule fana ziya zozipatika muna ichtabu cha Wakolosayi. Kwa ichimu icho yodahika kuwa iwa na lungilo da kuwa ipwililiswa muna ibanzi ya mabumbila yamwenga ya wahuwila wa Chilisito muna imikowa. Paulo kotambula kuwa kakala muna ichifungo viyandike usenga uno muna 3:1 na muna 4:1 na muna 6:20. Paulo kautuma usenga uno kwa Tukiko muna umwanza wake wa kudilaula bumbila da Waefeso muna 6:21-22.

Bululu da Efeso dikala bululu kulu ng'hani na dikala na boma da Waloma muna umkowa wa Asiya Ndodo. Bululu da Efeso dimanyika ng'hani kwa ichimu cha kaye ya kuisafya kwa mulungu muke wa Wagiliki yotangigwa Alitemi muna Sang'hano za Watumigwa 19:23-31. Bumbila da Efeso haichanduso dikala na ludabwa mbali hamwande dikala diholo muna ichtabu cha Lugubulo Iwa Yohana 2:1-7.

Paulo kolonganya muna inusu ya ichanduso ya usenga uno viya Mulungu viyawasagule wanhu wake na kuwakombola kulawa muna uuhasanyi wawo kwa nzila ya Yesu Chilisito. Paulo kolinganiza bumbila na lukuli, lukuli ulwo una Chilisito fana viya ditwi jake na kaidi yolinganiza bumbila na zengo dino dina Chilisito fana dibwe da chandusilo. Muna inusu yekaidi ya usenga uno, Paulo kolava maelekezo viya wahuwila viwolondeka kukala.

Yeliumo

Paulo koilonga mwenyewo na kowalamsa Waefeso muna 1:1-2.

Kaidi Paulo kolonganya kuilumba kwa bumbila na Chilisito muna 1:3-3:21.

Maabaho kokwandika viya wahuwila viwolondeka kukala muna 4:1-6:20. Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kulonga kwa kulava makomelezelo yamwenga ya kufunga muna 6:21-24.

¹ Niye Paulo, yonisaguligwe kwa ulondo wa Mulungu kuwa mtumigwa wa Yesu Chilisito.

Nomwandikilani mweye wanhu wa Mulungu muli uko Efeso waminika wowailumbile ugima wawo na Yesu Chilisito.

² Chomulondelani unovu wa Mulungu na tindiwalo kwa Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

Balaka za Chimuhe za Chilisito

³ Chimwing'he hewela Mulungu na Tata wa Mndewa wetu Yesu Chilisito! Kwa kuchilumbiliza na Chilisito kachitemela mate na kuching'ha chila balaka ya chimuhe kulawa kuulanga. ⁴ Ing'hali isi hainalumbigwa, Mulungu kachisagula chiwe wake muna ukuilumba na Chilisito, muladi chiwe welle na bila ubananzi haulongozi hake.

Kwa ichimu cha ulondo wake, ⁵ ivo kwandusila isi hainalumbigwa, Mulungu kalamula kuchitenda chiwe wanage kwa nzila ya Yesu Chilisito. Mulungu viyanogeligwe na viyalondile. ⁶ Lekeni chimwing'he nhogolwa Mulungu kwa ichimu cha ulondo wake uli na utunhizo, uyaching'hile bule

kufosela Mwanage nyachende! ⁷ Kwaviya kwa damu ya Chilisito chikom-boligwa, na uhasanyi wetu usegezigwa. Vino niivo wili mkulu unovu wa Mulungu, ⁸ woyaching'hile bila ningo!

Kwa ubala na umanyi wake wose ⁹ Mulungu kalonda chidimanye lungilo jake dodifisike doyalondile kuditenda. Kanogezigwa na kalamula kuditenda mwa Chilisito. ¹⁰ Lungilo dino, Mulungu vondayadifikize lusita vondaufike na kuvikunzanya hamwe vinhu vose na chila chinhu muna isi na kuulanga, muna utawala wa Chilisito.

¹¹ Mulungu katenda vinhu vose fana viyalondile na kulamula, Mulungu kachisagula cheye chiwe wanhu wake mwenyewo kwa kuilumba na Chilisito kwa ichimu cha lungilo jake mwenyewo, katenda viyalamule kulawa mwanduso. ¹² Mulungu katenda vino muladi cheye chikalile wa mwanduso kumuhuwila Chilisito chimwing'he nhogolwa Mulungu kwa utunhizo wake.

¹³ Muhulika mbuli ya kweli, iwo ni Mbuli Inogile yoiwagalileni ukom-bola, na mumuhuwila Chilisito. Ivo na mweye iviya, Mulungu kamwikani chilaguso muna ukuilumba na Chilisito, muladi kulagusa kuwa mweye wanhu wake. Mulungu katenda vino kwa kumwing'hani Muhe Yelile ija iyamulaganileni. ¹⁴ Muhe Yelile kezachitenda chipate zamana ya uhazi wetu yoyawekile chilagano wanhu wake, na mbuli zino zochilagusa kuwa Mulungu kezawakombola wanhu wake. Ivo chimwing'he nhogolwa Mulungu kwa utunhizo wake!

Viya Paulo viyawatambikile wa Waefeso

¹⁵ Kwa ichimu chino, kusongela vinihulike mbuli ya uhuwilo wenu kwa Mndwewa Yesu na ulondo wenu kwa wanhu wose wa Mulungu, ¹⁶ sileka bule kumwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu chenu. Nowakumbuka muna zinhosa zangu, ¹⁷ na nompula Mulungu wa Mndwewa wetu Yesu Chilisito, Tata wa utunhizo, yamwing'heni Muhe Yelile, yodayamendeni muwe wabala na kuwagubulilani Mulungu muladi mummanye ng'hani. ¹⁸ Nompula Mulungu yafungule mizoyo yenu, muladi mudimanye lololo diya doyawatangileni na vitumetume va utunhizo viya viyawalaganile wanhu welile, ¹⁹ mumanye nguvu yake voili ng'hulu ng'hani kwa ichimu chetu cheye wochihuwile, nguvu iyo yosang'hana usang'hano mgati yetu, ni sawa na ludabwa luja lukulu ng'hani, ²⁰ iyaisang'hanile viyamzilibule Chilisito na kukala hanhu ha udahi kuulanga. ²¹ Uko Chilisito kekigwa mchanya ng'hani ya tawala zose, udahi, nguvu na falume, kotawala chila zina diya dili na udahi doditangigwa muna ulusita luno na muna ulusita luja lukwiza. ²² Mulungu kamwing'ha Yesu udahi wa vinhu vose, na kamsagula kuwa mkulu wa vinhu vose kwa ichimu cha bumbila da wahuwila wose. ²³ Wahuwila wose ni ulo lukuli lwa Chilisito, na kofikiza yose muna ivinhu vose, chila hanhu.

2

Kulawa ifa kuhita kuna ugima

¹ Mweye iviya mukala fana mudanganika kwa ichimu cha kuleka kutegeleza na uhasanyi wenu. ² Lusita luja mukala na ubananzi na uhasanyi na kusondelela ugenzi wihile wa isi ino mukala mumtegeleza chinyamkela ija yeli na utawala wa kuulanga, chinyamkela iyo kawatawala wanhu hawamtegeleza Mulungu. ³ Hata cheye chose chikala fana wawo, chikala

kwa kusondelela mbuli zihile zili mgati yetu na kutenda mbuli ziya zozinogeza ng'huli na nzeweze zetu, fana vichili chilondeka kupata ludoko lwa Mulungu fana wawo.

⁴ Mbali ubazi wa Mulungu ni mkulu ng'hani, na ulondo wake kumwetu ni mkulu ng'hani, ⁵ ingawa chikala chidanganike chimuhe kwa ichimu cha uhasanyi, kachitenda chiwe wagima hamwe na Chilisito. Kwa unovu wa Mulungu mweye mukomboligwa. ⁶ Kwa kuilumba na Chilisito Yesu, Mulungu kachizilibula hamwe nayo, chikatawale nayo kuulanga. ⁷ Ivo viyalondile kulagusa kwa lusita lwa hamwande ukulu wa unovu wake ulibule ningo kwa ulondo uyaching'hile kwa kuilumba na Chilisito Yesu. ⁸ Kwaviya kwa unovu wa Mulungu mukomboligwa kwa nzila ya uhuwilo. Mbuli ino hailawa kumwenu mweye wenyewo, mbali chitumetume cha Mulungu. ⁹ Wala hailawa kwa sang'hano zenu wenyewo, ivo munhu yoyose sekeyaigode. ¹⁰ Kwaviya cheye ni viumbe wa Mulungu, kwa kuilumba na Chilisito Yesu kachilumba chisang'hane sang'hano zinogile, Mulungu kachisasalila cheye chizitende.

Mwa Chilisito imwe

¹¹ Ivo kumbukeni kuwa umwaka mweye wanhu muli siyo Wayahudi kwa kwelekigwa womutangigwa “Hawanagumigwa ulungwana” kwa waja wowoitanga “Wogumigwe ulungwana.” Wanhu wano wakala wagu-migigwe ulungwana muna ulukuli wa chiunhu kwa makono fana chilaguso.

¹² Iviya kumbukeni, umwaka mukala hamummanyile Chilisito, mukala wageni muna isi ya Isilaeli, na hamukalile na hanhu hohose muna yamalagano yaja Mulungu yoyachilaganile. Mukala mwabule lolelo na fana viya wanhu hawammanyile Mulungu bule. ¹³ Umwaka mukala kutali na Mulungu mbali sambu, kwa ichimu cha kuilumba na Chilisito Yesu, mugaligwa habehi kwa ifa ya Chilisito. ¹⁴ Kwaviya Chilisito mwenyewo kachigalila tindiwalo kwa kuwatenda Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi wawe wamwe. Kwa lukuli lwake fana zabihu kadibomola wako ija yoiwabagule na kuwatenda wawe wehi. ¹⁵ Kasegeza malagilizo ya Wayahudi na ndagilizi zake na nzila zake, muladi yawatende wanhu wose wawe wanhu wa sambu na wamwe kwa kuilumba nayo, kwa kutenda ivo kagala tindiwalo. ¹⁶ Kwa ifa ya lukuli lwake Chilisito mumsalaba, kagala kuilumba na kawatenda wanhu wawe fana lukuli lumwe, na kuwabweleza kwa Mulungu. ¹⁷ Ivo Chilisito keza na kupeta Mbuli Inogile ya tindiwalo kumwenu mweye muli siyo Wayahudi womukalile kutali na Mulungu, na iviya kwa Wayahudi wowakalile habehi na Mulungu. ¹⁸ Ivo kwa nzila ya Chilisito, cheye wose, Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi sambu china ulegeho wa kumuhitila Tata kwa Muhe imwe Yelile.

¹⁹ Ivo mweye wanhu muli siyo Wayahudi siyo wageni hebu wafosa nzila, mweye ni wakaya hamwe na wanhu welile, na mwa wanhu wa muna ikaye ya Mulungu. ²⁰ Muzengigwa muna ichandusilo chikigwe na watumigwa na walotezi, nayo Chilisito Yesu mwenyewo iyo mhanda ya mgomba. ²¹ Yeye iyo mwene kudilumbiliza zengo jose na kuditenda diwe kulu mbaka kuditenda diwe kaye yelile ya Mulungu kwa ichimu cha Mndewa. ²² Kwa kuilumba nayo mweye iviya muzengigwa hamwe na wamwenga wose muwe hanhu ha kukala Mulungu kwa nzila ya Muhe Yelile.

3

Usang'hano wa Paulo kwa wanhu weli siyo Wayahudi

¹ Kwa ichimu chino niye Paulo yonifungigwe kwa ichimu cha kumsang'hanila Yesu Chilisito kwa ichimu chenu wanhu muli siyo Wayahudi, notambika kwa Mulungu. ² Novimanya muhulika kuwa Mulungu kwa unovu wake kaning'ha sang'hano ino nimsang'hanileni mweye. ³ Mulungu kanigubulila lungilo jake da sili na kanitendeza niumanye. Na niye nimala kulonga muna usenga uno kwa uguhi, ⁴ na one muhasoma mbuli zangu mwizadaha kumanya viya voniimanya sili yoimsonhela Chilisito. ⁵ Umwaka Mulungu hawalongele wanhu sili ino, mbali sambu Mulungu kawagubulila watumigwa wake welile na walotezi kwa nzila ya Muhe Yelile. ⁶ Na sili yenyewo iyo ino, kwa nzila ya Mbuli Inogile wanhu weli siyo Wayahudi wopata hanhu hawo hamwe na Wayahudi muna zibalaka za Mulungu, wawo ni viungo va lukuli luja luja na wohokela chilagano chiya chiya chiyatendile Mulungu kwa nzila ya Chilisito Yesu.

⁷ Niye nitendigwa kuwa msang'hani wa Mbuli Inogile kwa chitumetume cha unovu uyaning'hile Mulungu kwa udahi wake mkulu. ⁸ Niye ni mdodo kufosa wanhu wose wa Mulungu, mbali Mulungu kaning'ha unovu wake, muladi niwapetele wanhu weli siyo Wayahudi utajili wa Chilisito ulibule ningo, ⁹ na niwamwemwesele wanhu wose wawone viya mpango wa Mulungu woufisiye mwa Mulungu voufikizigwa. Mulungu muumbaji wa vinhu vose kaifisa sili yake iyo kusongela mwanduso wa vinhu vose ¹⁰ muladi kwa nzila ya wahuwila wose wa Chilisito, utawala na udahi wa kuulanga waumanye ubala wa Mulungu yili modeli mwingi. ¹¹ Mulungu katenda fana viyalondile siku zose, katenda kwa nzila ya Chilisito Yesu Mndewa wetu. ¹² Kwa kuilumba na Chilisito kwa uhuwilo chodaha kumuhitila Mulungu bila kudumba na chovimanya kezachihokela. ¹³ Nomulambani, sekemufe moyo kwa manhesa yoniyapata kwa ichimu chenu, yayo yanipata kwa ichimu chenu, yayo ni utunhizo wenu.

Ulonde wa Chilisito

¹⁴ Kwa ichimu icho notumbala mavindi haulongozi wa Tata, ¹⁵ Kulawa kumwake kaye zose zili kuulanga na zili mwiisi zohokela zina jake kweli. ¹⁶ Nompula Mulungu muna utajili na ukulu wake, kwa utunhizo wake yanwing'heni ludabwa lwa kuwa wagangamavu kufosela Muhe Yelile mgati yenu, ¹⁷ na nomulamba Chilisito yakale muna imyoyo yenu kwa uhuwilo. Na nomtambikilani muwe na mazizi na chandusilo muna ulondo, ¹⁸ muladi mweye, hamwe na wanhu wose wa Mulungu, muwe na udahi wa kumanya viya ulondo wa Chilisito viwenela kwa ugalamu na utali, kwa chimo na kigidila. ¹⁹ Mumanye ulondo wa Chilisito woufosa ilimu yose, mumemezigwe mbuli zose za Mulungu, muwe fana Mulungu.

²⁰ Mulungu kodaha kutenda mbuli ng'hulu kufosa ziya zochidaha kupula hebu kugesha kwa nguvu yake yoisang'hana usang'hano mgati yetu. ²¹ Yeye yatunhizigwe na wahuwila wose wa Chilisito, na Chilisito Yesu mwenyewo muna ulusita lose, siku zose. Ivo!

4

Kuilumba muna ulukuli lwa Chilisito

¹ Ivo niye nili mfunigwa kwa ichimu cha kumsang'hanila Mndewa, nomulambani ugenzi wenu uwe fana vimuhokele. ² Siku zose muwe wanyendanyenda, wahole, mufunye umoyo, na mulonde mweye kwa mweye. ³ Iyoheni kwika goya kuilumba kwenu kokugaligwa na Muhe Yelile kwa kusondelela tindiwalo dodiwalumbilize hamwe. ⁴ Kuna lukuli lumwe lwa

Chilisito na Muhe Yelile imwe, fana viya lolole dimtangiligwe na Mulungu vidili dimwe. ⁵ Kuna Mndewa imwe na uhuwilo umwe na ubatizo umwe. ⁶ Kuna Mulungu imwe iviya niyo Tata wa wose, yeli Mndewa wa wose, kosang'hana muna iwanhu wose, na kamgati mwa wanhu wose.

⁷ Na chila imwe wetu kahokela chitumetume kulawana ningo iyeng'higwe na Chilisito. ⁸ Fana Maandiko Yelile viyolonga, "Viyakwelile kuchanyha ng'hani, kasola wanhu wakalile wokwamhiligwa hamwe naye, kaweng'ha wanhu vitumetume."

⁹ Ivo mbuli ino "Kakwela kuchanyha ng'hani" fambulo jake choni? Fambulo jake ni kuwa, teng'hu kahumuluka mbaka hasi ng'hani. ¹⁰ Ija yoyahu-muluke mwiisi niyo ija yoyakwelile uchanyha ng'hani kuulanga, muladi yamemeze isi yose. ¹¹ Yeye kawatenda wamwenga wawe watumigwa, na wamwenga walotezi, na wamwenga wapetaji wa Mbuli Inogile, wamwenga wadimi na wafundiza. ¹² Katenda ivo muladi yapate kuwasasala wanhu wose wa Mulungu kwa ichimu cha sang'hano ya utumigwa wa Chilisito muladi kuluzenga lukuli lwa Chilisito. ¹³ Mbaka cheye chose chiifikile uhamwe wa uhuwilo na kumanya Mwana wa Mulungu, chiwe wanhu weli na uhuwilo ugagamale fana viyeli Chilisito haswa. ¹⁴ Maabaho hachizakuwa wana ving'hele chahasigwa kuno na kuja, na kusoligwa na chila mbeho ya mafundizo, kwa uvwizi wa wanhu na kwa ubala wa wanhu, chihasondelela nzila ya uvwizi. ¹⁵ Mbali chahalonga ukweli kwa ulondo, chizakula muna zimbuli zose na kufikila fana viya Chilisito, yeli ditwi da wahuwila wose. ¹⁶ Kwa ulanguliza wake viungo vose va lukuli viilumba hamwe, na lukuli woyamhilila vinogile kwa mige yake. Maabaho chila chiungo chihasang'haniligwa fana viilondeka, lukuli wose wokula na kwi-izenga muna ulondo.

Ugima wa sambu mwa Chilisito

¹⁷ Kwa zina da Mndewa, mweye nowazuma sekemugendelele kukala fana wanhu hawamanyile Mulungu, wawo magesa yawo ya ubozi muhala ¹⁸ na nzewele zawo za muna ulwiza. Wakutali na ugima wa Mulungu, kwa ichimu cha uzezegezi uli mgati yawo na udala wa myoyo yawo. ¹⁹ Wanhu wawo waga bila chinyala, wengila muna ihimu na wotenda chila mbuli za chinyala.

²⁰ Mbali mweye hamuifundizile ivo bule kumsonhela Chilisito! ²¹ Novimanya kuwa muhulika mbuli za Yesu, mufundizigwa kumsonhela yeye na mufundizigwa kuwa ukweli ulimmwake. ²² Ivo lekeni ugenzi wenu wa ichanduso fana kuhambula mawalo yenu ya umwaka, yani uja unhu wenu wa umwaka woukalile wobanangigwa kwa malondo yake za uvwizi. ²³ Myoyo yenu na nzewele zenu volondeka viwe va sambu, ²⁴ na molondeka mukale muna ugima wa sambu, fana kuvala walo da sambu. Ugima uno ulumbigwa kwa simwe da Mulungu na woilagusa wenyewo muna ugima wa kweli, wa novu na kwela.

²⁵ Ivo lekeni uvwizi, chila munhu kolondeka kumulongela muhuwila miyage ukweli, kwaviya cheye wose ni lukuli lwa Chilisito. ²⁶ One muhawa na ludoko, sekemuleke ludoko lwenu lumtendeni mutende uhasanyi, na sekemukale na ludoko siku yose. ²⁷ Na sekemumwing'he nzila Mwihhi. ²⁸ Mbavi sekeyabawe kaidi, mbali yanduse kusang'hana usang'hano unogile kwa makono yake, muladi yapate chinhu chake na cha kuwataza ngayengaye. ²⁹ Ulonzi wihile sekeuhulikike, mulonge mbuli zozifaya kuzenza

na kuwataza wamwenga, muladi yomuyalonga yaweng'he unovu wanhu womtegelezani. ³⁰ Na sekemumtende Muhe Yelile wa Mulungu yawe na manyulunyulu, kwaviya Muhe iyo ninyo chilaguso cha Mulungu kumwenu kuwa mweye ni wanhu wa Mulungu, na kuwalagusa kuwa zuwa dokwiza na yeye kezamkombolani. ³¹ Segezeni kumwenu usungu na ludoko na ng'hasiliki na gubu na maligo visegele kumwenu, hamwe na chila wihi. ³² Mbali muwe na moyo unogile na ubazi, chila munhu nayamulekelele miyage fana Mulungu viyamulekeleleni uhasanyi wenu kwa nzila ya Chilisito.

5

Kukala muna dibung'hulo

¹ Kwaviya mweye ni wana wa Mulungu woyawalondile, molondeka mugeze kuwa fana yeye. ² Ugima wenu wolondeka ulangulizigwe na ulondo, fana viya Chilisito viyachinogele cheye na kalava ugima wake kwa ichimu chetu fana mnung'ho unogile wa sadaka na zabihu ya kumtunhiza Mulungu.

³ Kwaviya mweye ni wanhu wa Mulungu, lelo ugoni na mbuli zihile zozose hebu ugila sekeuhulikike kumwenu. ⁴ Iviya mbuli za chinyala na za ubozi hebu ukewezi, yayo yose kumwenu hayafaya. Molondeka mumwing'he nhogolwa Mulungu. ⁵ Mumanye kuwa habule muashelati hebu munhu yotenda mbuli zihile na himu hebu munhu yambule mwiko, kalinga fana munhu yotambikila nyang'hiti, munhu fana iyo hezakwingila bule muna ufalume wa Chilisito na Mulungu.

⁶ Sekemtogole kuvwiziligwa na munhu kwa mbuli ubozi, kwaviya kwa mbuli fana izo nhaguso ya Mulungu yomwizila chila munhu yolema kumtegeleza. ⁷ Ivo sekemuilumbe na wanhu fana wawo. ⁸ Kwaviya mweye umwaka mukala muulwiza, mbali vimuwile wanhu wa Mndewa, mwa muna dibung'hulo. Ivo molondeka kukala fana viya wanhu wa bung'hulo. ⁹ Kwaviya bung'hulo dogala unovu na kunogeza haulongozi ha Mulungu na ukweli. ¹⁰ Gezeni kumanya dilihi dodimnogeza Mndewa. ¹¹ Sekemuwe mvava muna zisang'hano zihile, zili muna diziza, mbali zigubuleni. ¹² Mbali zozitendeka kwa sili ni chinyala hata kuzitambula. ¹³ Mbali mbuli ziya zozigubuligwa muna dibung'hulo, zowoneka bwilili, ¹⁴ kwaviya chila chinhu chilagusigwe chowoneka bwilili. Lekamana ilongigwa, "Lamuka weye ukukila, zilibuka kulawa kowadanganike, na Chilisito kezakubung'hulila."

¹⁵ Ivo mulole ng'hani vomukala. Sekemukale fana wabozi, mbali mukale fana wanhu wabala. ¹⁶ Sang'hanileni vinogile chila nzila imwili nayo, kwaviya siku zino ni za wihi. ¹⁷ Ivo sekemuwe wabozi, mbali mumanye yaja Mndewa yoyomulondani mutende.

¹⁸ Muleke kukoligwa kwaviya kwizawatendeza mutende vinhu vihile bila ya kuvimanya yodayachilawilile hamwande, mbali mumemezigwe Muhe Yelile. ¹⁹ Longanyeni kwa mbuli za zabuli na nyila za chimuhe. Mwimbileni Mndewa nyila za nhogolwa muna imyoyo yenu. ²⁰ Siku zose mwing'heni hewela Mulungu Tata kufosela zina da Mndewa wetu Yesu Chilisito, kwa chila chinhu.

²¹ Chila munhu yamtegeleze miyage kwa ichimu cha kudumba kumwili nawo kwa Chilisiko.

²² Mweye wanaake wategelezeni walume zenu fana vimumtegeleza Mndewa. ²³ Mulume kana utawala kwa mke wake, fana viya Chilisiko viyeli mtawala wa wose wowomuhwila, nayo Chilisiko niyo Mulopozi wawo, wawo niuwo lukuli lwake. ²⁴ Ivo wanaake wawategeleze walume zawo muna zimbuli zose fana viya wahuwila vowomtegeleza Chilisiko.

²⁵ Mweye walume, wanogeleni wake zenu fana viya Chilisiko viyawalondile wahuwila wose na kalava ugima wake kwa ichimu chawo.

²⁶ Katenda ivo muladi kwa mbuli, yawalave wahuwila kwa Mulungu, viyakomeleze kudisunha kwa mazi, ²⁷ muladi yaigalile mwenyewo wahuwila weli na ukulu, wahuwila welibule chinhu chihile hebu uvwizi hebu kuikonyakonya, mbali wawe welile na welibule ubananzi. ²⁸ Ivo walume wolondeka kuwanogela wake zawo fana ng'huli zawo wenyewo. Munhu yomnogela mke wake koinogela mwenyewo. ²⁹ Habule munhu yoyose yolwihila lukuli lwake, mbali kolulisa na kuluyawaza, niwo Chilisiko nayo viyawatendele wahuwila wose, ³⁰ kwaviya cheye wose cha wanhu wa lukuli lwake. ³¹ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, "Kwa ichimu chino mulume kezamuleka tati yake na mami yake, na kezailumba na mke wake, nawo waidi wezakuwa chinhu chimwe." ³² Kuna sili iifisa muna Yamaandiko Yelile yano, niye nowona kuwa ni mbuli ya Chilisiko na wahuwila wose. ³³ Na mweye molondeka kutenda yano, chila mulume yamnogele mke wake fana viyoinogela mwenyewo, na chila mke yamtegeleze mulumake.

6

Wana na tati zawo na mami zawo

¹ Mweye wana, wahulikeni tati zenu na mami zenu kwa ichimu moilumba na Mndewa, kwaviya kutenda ivo vinoga. ² Maandiko Yelile yolonga, "Mwategeleze tati zenu na mami zenu." Amuli ino niyo ya mwanduso yili na chilagano. ³ Chilagano chino ni kuwa umwede na ukale siku nyingi mwiisi.

⁴ Na mweye china tata sekemuwatende wanenu wehilwe, muwalele kwa nzila ya Mndewa muna inzuma na mafundizo.

Watumwa na wenevale wawo

⁵ Mweye watumwa, wategelezeni wenevale wenu chilukuli, kwa kudumba na kwa kugudemeka, kwa moyo unogile, fana vimumtegeleza Chilisiko. ⁶ Tendeni ivo siyo lusita viwomulolani, muladi muwoneke munoga kumwawo, mbali sang'haneni kwa moyo fana viyolonda Mulungu. Kwaviya mweye mwa watumigwa wa Chilisiko. ⁷ Tendeni sang'hano yenu ya utumwa kwa deng'ho, fana viya momsang'hanila Mndewa, siyo munhu.

⁸ Kumbukeni kuwa chila munhu mwene kutenda yanogile, yawe mtumwa hebu munhu yoyaillegehe, kezhokela bweko jake kulawa kwa Mndewa.

⁹ Na wenevale watendeleni ivo ivo watumwa wenu, na sekemuwatende wamdumbeni. Na muvmanye kuwa mweye wose munayo mwenevale imwe kuulanga, nayo kezamtagusa chila munhu bila kubagula.

Ng'hondo ya chimuhe

¹⁰ Amalabaho, nomulondelani muwe wagangamavu muna ukuilumba na Mndewa kwa kutazigwa na nguvu zake. ¹¹ Soleni viya vose va ng'hondo zoyoweng'ha Mulungu, muladi mudahe kwima vinogile muladi kuzihuma

nzila zihile za Mwihi. ¹² Kwaviya hachiitowa na wanhu wa isi ino, mbali choitowa na muhe wehile wowokala kuulanga hamwe na watawala, na weli na udahi na weli na ludabwa lwa isi ino ya ziza. ¹³ Ivo soleni viya vose va ng'hondo za Mulungu, muladi siku za wihi vondayeze, mudahe kwima vinogile, na muhaitowa mbaka kuuhelelo, mwizagendelela kuwa wagangamavu.

¹⁴ Ivo imeni goya, ukweli na uwe fana mkwiji mchigudi chenu, kutenda yoyolonda Mulungu kuwe fana valo da kwiikimilila muimhambaga, ¹⁵ na hamu ha kugong'onda Mbuli Inogile ya tindiwalo iwe fana vilatu muna imigulu yenu. ¹⁶ Siku zose uhuwilo uwe fana ngao muna yamakono yenu, iwadahizeni kuzima misale ija ya mwihi. ¹⁷ Hokeleni ukombola fana pama yenu ya zuma, na usenga wa Mulungu fana upanga umwing'higwe na Muhe Yelile. ¹⁸ Tendeni yano yose kwa kutosa, mpuleni Mulungu yamtazeni. Toseni siku zose kwa ludabwa lwa Muhe Yelile, kaleni meso bila kulegela muhatosa kwa ichimu cha wanhu wose wa Mulungu. ¹⁹ Iviya munitambikile niye, muladi nidahe kulonga bwilili na kuwamanyiza wanhu sili ya Mbuli Inogile. ²⁰ Kwaviya niye ni msenga wa Mbuli Inogile ila vino sambu na mchifungo. Ivo tambikeni muladi nidahe kulonga bila ya kudumba.

Ndamsa za kuuhelelo

²¹ Tukiko ndugu yetu nyachende na msang'hani mwaminika muna usang'hano wa Mndewa, kezamwing'hani mbuli zangu zose muvimanye chonisang'hana. ²² Ivo nomtuma kumwenu yamulongeleni viya cheye wose vichigendelela na kumgumani moyo. ²³ Ndugu wose nowalondeleni tindiwalo na ulondo na uhuwilo kulawa kwa Mulungu Tata na kulawa kwa Mndewa wetu Yesu Chilisito. ²⁴ Mulungu yaweng'he unovu wanhu wose wowomnigela Mndewa wetu Yesu Chilisito kwa ulondo wilibule uhelelo.

USENGA WA PAULO KWA WAFILIPi Ulongozi

Paulo kandika usenga kwa wahuwila wa Chilisito weli Filipi habehi ya mwaka 61 kwandusila viyelekigwe Yesu lusita viyakalile muna ichifungo uko Loma fana viilagusigwa muna 1:13. Usenga wandikigwa kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito weli uko muna dibululu da Filipi. Chodaha kwiifunza chidogo kusonhela bululu da Filipi kulawa muna ichtabu cha Sang'hano za Watumigwa. Filipi dikala bululu kulu muna umkowa wa Makedoniya. Iviya dikala bumbila da ichanduso da wahuwila muna mkowa wa Makedoniya. Paulo na Sila wasonga bumbila diya na wekigwa muna ichifungo ichilo chimwe viwakalile uko Filipi fana viilagusigwa muna ichtabu cha Sang'hano za Watumigwa sula ya 16.

Yodahika Paulo kakala na malungilo yamwenga viyandike usenga uno. Kandika kuding'ha hewela bumbila da wahuwila wa Chilisito kwa ichimu cha chitumetume chiwachitumile viwahulike kuwa kakala muna ichifungo muna 4:10-19. Nayo iviya kawalagusa viyeli muna ichifungo na kandika wawahokele Timoseyo na Epafodito kwa ichimu cha sang'hano yawo ingile kaidi viya wautegeleze ulangulizi wawo muna 2:19-30.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kudilamsa bumbila da wahuwila weli Filipi muna 1:1-2.

Kaidi kowalongela mbuli zimwenga kusonhela viyeli na mbuli zimwenga za kulumiza ziyakalile nazo muna 1:3-2:30.

Maabaho kolava malagilizo yamwenga kwa ichimu cha ugima wa Chichilisito muna 3:1-4:9.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kuding'ha hewela bumbila da wahuwila wa Chilisito kwa vitumetume vawo na kutuma ndamsila yake muna 4:10-23.

¹ Niye Paulo hamwe na Timoseyo, watumigwa wa Chilisito Yesu, chowandikila wanhu wose wa Mulungu uko Filipi, wowailumbile na Chilisito Yesu, haswa chowandikila walangulizi na wanhu woditaza bumbila da wahuwila wa Chilisito. ² Nowalondelani unovu na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

Paulo kowatambikila wahuwila wa Chilisito

³ Chila viniwakumbuka nomwing'ha hewela Mulungu wangu. ⁴ Siku zose nowatambikilani mweye mose kwa Mulungu na notambika kwa deng'ho

⁵ kwaviya vomunitazile muna usang'hano wa kupwililisa Mbuli Inogile kwandusila zuwa da mwanduso vomuhilike mbaka diyelo. ⁶ Na niye chinamanya ng'hani ni kuwa Mulungu yanduse usang'hano unogile muna imizoyo yenu kezaikomeleza muna dizuwa dondayabwele Chilisito Yesu.

⁷ Na ivo nilondeka kuwagesani, kwaviya nowagesani ng'hani muna umoyo wangu. Mweye mose muihanganya muna unovu wa Mulungu hamwe na niye, lusita voniwa muna ichifungo hebu voniwa kunze nolagusa na noigombela Mbuli Inogile. ⁸ Kwaviya Mulungu niiyo mkalangama wangu kuwa nolonga ukweli viya viniwawonela hamu mweye mose muna umoyo wa ulondo wa Chilisito Yesu.

⁹ Kwaviya nhosa yangu iyo ino, nompula Mulungu ulondo wenu wiyohe ng'hani, hamwe na umanyi na ubala wose, ¹⁰ muladi mudahe kusagula

chinhu chinogile ng'hani kufosa vose. Baho mwizakuwa wanhu welile na welibule ching'hasu chochose muna dizuwa dondayabwele Chilisito. ¹¹ Ugima wenu wizamemezigwa mbuli zinogile kwa nzila ya Yesu Chilisito, kwa kumtunhiza na kumwing'ha nhogolwa Mulungu.

Kukala kwa kumsang'hanila Chilisito

¹² Ndugu zangu nolonda muvimanye vinhu vovinilawilile vinhaza ng'hani kwiipwililisa Mbuli Inogile. ¹³ Kwa ichimu cha yayo, wakalizi wose wa kaye ya mfalume na wamwenga wose wovimanya kuwa niye namuna ichifungo kwaviya niye nomsang'hanila Chilisito. ¹⁴ Kwa ichimu cha kufungigwa kwangu, kuwatendeza ndugu wengi kuwa na uhuwilo kwa Mndewa na mbaka wokuwa magalu wa kuupwililisa usenga wa Mulungu bila ya ludumbo.

¹⁵ Wamwenga woupeta usenga wa Chilisito kwaviya wana migongo na wamwenga wana ndwagi, mbali wamwenga wompeta kwaviya wolonda kuwataza wanhu. ¹⁶ Wasang'hana ivo kulawa muna ulondo, kwaviya wovimanya kuwa Mulungu kaning'ha usang'hano kwiigombela Mbuli Inogile. ¹⁷ Mbali wanhu waja wowompeta Chilisito kwa faida yawo wenyewo na siyo kwa moyo welile, wogesa kuwa wezanyongezela manhesa mengi viniwa muna ichifungo.

¹⁸ Siyo chinhu bule! Yahawa kwa lungilo dihile hebu kwa lungilo dinogile, mbuli za Chilisito zogong'ondigwa, ivo nodeng'helela. Ona nizagendelela kudeng'helela. ¹⁹ Kwaviya novimanya kuwa kwa nhambiko zenu na nhazo yoyilawa kwa Muhe wa Yesu Chilisito nizailegeha. ²⁰ Chonilonda ng'hani na lolelo jangu ni kuwa habule chinhu chonitenda chondachinigume chinyala, nizakuwa galu muladi sambu na lusita lose, nihadanganika hebu nihawa mgima, Chilisito kotunhizigwa muna ulukuli lwangu. ²¹ Kumwangu niye kukala ni Chilisito na kudanganika ni faida. ²² Mbali fana kwa kukala chiisi, nizadaha kusang'hana usang'hano uli na faida ng'hani, ivo sivimanya nisagule choni. ²³ Nolondeka nitende yano maida yoilinga. Nolonda kuleka ugima uno, na kuhita kukala hamwe na Chilisito, mbuli inogile ng'hani, ²⁴ mbali kwa ichimu chenu vinoga ng'hani one nahasigala kukala. ²⁵ Nohuwila kwa mbuli ino na ivo novimanya kuwa nizagendelela kukala na mweye mose, muladi mudahe kugendelela kudeng'helela na kukula muna uhuwilo yenu. ²⁶ Ivo vondaniwe na mweye kaidi, mwizakuwa na chimu cha kuigodela kwa chiya Chilisito chayanitendele niye.

²⁷ Mbali ugenzi wenu uwe fana viya vilondeka Mbuli Inogile ya Chilisito fana viya niheza na kuwawona mweye hebu fana siwile baho, nihulike kuwa mokwima vinogile muna umoyo umwe na kuno mogala ng'hondo kwa hamwe na kuno lungilo dimwe kwa ichimu cha vilonda Mbuli Inogile. ²⁸ Sekemuwadumbe wehi wenu, yayo yezalagusa kuwa wawo wezanangigwa, na mweye mwizakomboligwa kwaviya ukombola wenu wolawa kwa Mulungu. ²⁹ Kwaviya mwing'higwa nyafasi ya kumsang'hanila Chilisito, na siyo kwa kumuhwila muhala, mbali iviya kwa kugazigwa kwa chimu chake. ³⁰ Lelo muilumba hamwe na niye muna kuiyoha. Kuiyoha kuno ni sawa na kuniwona niye mbaka diyelo mohulika viniyoha.

2

Unyendanyenda na Ukulu wa Chilisito

¹ One mogumigwa moyo kwa kwiilumba na Chilisito, one ulondo wake wowagela moyo, one muna mvava na Muhe Yelile na one muna ubazi na

uhole, ² maabaho dimemezeni deng'ho jangu kwa kuwa na magesa yamwe, ulondo umwe, na moyo umwe na muhe umwe. ³ Sekemutende chinhu chochose kwa moyo wa chimasolo wala kuigoda, mbali muinyenyende mweye kwa mweye, chila munhu yamuwone miyage kofaya kufosa yeye mwenyewo. ⁴ Chila imwe wenu sekeyazahile malondo yake mhuhala mbali uzahile malondo ya miyago. ⁵ Muwe na lungilo diya da umanyi fana diya diyakalile najo Chilisito Yesu.

⁶ Chilisito kakala Mulungu kweli,

mbali hagesile kuwa kulinga fana Mulungu ni chinhu cha kunanahila kwa ludabwa.

⁷ Mbali kwa kulonda yeye mwenyewo, kayalekelela yayo yose, na kawa fana mtumwa.

Kelekigwa kuwa munhu, kawoneka fana munhu.

⁸ Kainyendanyenda na kutegeleza mbaka kudanganika mbaka kadanganika mumsalaba.

⁹ Kwa chimu icho Mulungu kamwinula mchanyha ng'hani na kamwing'ha zina didifosa mazina yose. ¹⁰ Mbali kwa zina da Yesu, vilumbigwa vose kuulanga, muna isi na kowadanganike, vitumbale mavindi haulongozi wake, ¹¹ Na kwa utunhizo wa Mulungu Tata, chila lulimi lwizatogola kuwa, "Yesu Chilisito ni Mndewa!"

Bung'hulo fana nhondo

¹² Ivo wambwiya zangu walondwa, siku zose vinikalile na mweye munhegeleza, fana vinili kutali na mweye, gendeleleni kutegeleza. Sang'haneni sang'hano kwa ludumbo na kugudemeka kwa ichimu cha ukombola wenu, ¹³ kwaviya Mulungu kosang'hana mgati yenu yawadahizeni muwe na lungilo na mudahe kutegeleza lungilo jake mwenyewo.

¹⁴ Tendeni chila chinhu bila kulongelela wala kuihuma. ¹⁵ Mbali muwe wanhu wanogile mulibule uhasanyi fana wana wa Mulungu welibule ubanazi wokala muna isi ihile na yagile. Mwizabung'huka hagati yawo fana nhondo vizimwemwesa ulanga. ¹⁶ Muhamha mbuli yoigala ugima, nidahe kuwona kupata chinhu cha kuigodela muna Dizuwa dondayabwele Chilisito, kwaviya izawoneka funhu funhu kuiyoha kwangu na sang'hano yangu hayagile bule!

¹⁷ Fana yahawa nilavigwa sadaka hamwe na uhuwilo wenu na kum-sang'hanila Mulungu. Ivo nodeng'helela ng'hani na kuweng'hani mweye mose deng'ho ijo jose. ¹⁸ Na mweye iviya molondeka mudeng'helele na kusekelela hamwe na niye.

Timoseyo na Epafuladito

¹⁹ One Mndewa Yesu yahalonda, nololela kuwa nizadaha kumtuma Timoseyo kumwenu sambi, ivo nodaha kugumigwa moyo kwa mbuli zenu. ²⁰ Nabule munhu imwenga fana yeye yoyowasang'hanileni kwa ulondo. ²¹ Wanhu wamwenga wose wolonda mbuli zawo wenyewo, hawalonda mbuli za Yesu Chilisito. ²² Mbali mweye movimanya viya Timoseyo viyailaguse kuwa kofaya, kasang'hana sang'hano na niye, fana tati na mwan-age, kasang'hana na niye kwa ichimu cha Mbali Inogile. ²³ Ivo nololela kumtuma Timoseyo kumwenu, baho vondanivimanye yondayanilawilile.

²⁴ Nomuhuwila Mndewa kuwa niye mwenyewo nizadaha kwiza kumwenu vino sambu.

²⁵ Mbali niwona yolondeka nimtume ndugu yetu Epapuladito, msang'hani na kaugombela usenga wa Mndewa fana niye. Iyo yomumtumile kunitaza muuzidilwa wonili nawo. ²⁶ Kolonda ng'hani kumuwonani mweye wose, na kowona usungu kwaviya muhulika kuwa kakala mtamu. ²⁷ Mbali kakala mtamu inula tambalisa. Mbali Mulungu kamuwonela ubazi, na siyo yeye muhala, mbali na niye iviya, muladi sekeniwe na usungu ng'hani.

²⁸ Ivo nolonda ng'hani kumtuma kumwenu, muladi vondamumuwone mudeng'helele, na usungu wangu wizamala. ²⁹ Muhokeleni kwa deng'ho, fana ndugu wa Mndewa. Wahulikeni wanhu wose walingile fana yeye.

³⁰ Kauhonga ugima wake habehi na kudanganika kwa ichimu cha sang'hano ya Chilisito, yanitaze viya mweye wenyewo hamudaha kunitaza bule.

3

Kutogoligwa chinoga haulongozi wa Mulungu

¹ Kuuhelelo, ndugu zangu deng'heleleni muna ukuilumba na Mndewa. Silegela kubwelela yaja yoniyandike haja haichanduso, kwaviya yezakongozeka ukalizi. ² Muiteganye na wanhu wotenda vinhu vihile weli fana wambwa, wanhu wowushulutiza kukanha ng'huli. ³ Mbali cheye ni wanhu wengizigwe ulungwana kweli, kwaviya chotambika kwa Muhe wa Mulungu na kuigodela muna ukuilumba na Chilisito Yesu, wala hachihuwila chochisang'hana muna ulukuli. ⁴ Na niye iviya nahadahile kuigodela vinhu vovitendigwa muna ulukuli, mbali munhu wowose yahaiwona kana chimu cha kuigodela vinhu vovitendigwa muna ulukuli, hanifosa niye bule. ⁵ Niye ningizigwa ulungwana siku yenane vivumbuke. Niye na Muisilaeli wa kwelekigwa kulawa kabila da Benjamini, na Muyebulaniya wa haswa, muna ukwamhilila yamalagilizo, niye nikala Mfalisayo, ⁶ nikala noiyoa ng'hani mbaka nidigaza bumbila da wahuwila wa Chilisito. Kwa mbali ya kwamha ng'hani malagilizo kwa ichimu cha kutogoligwa kunoga haulongozi wa Mulungu, niye nikalawa sibanange bule. ⁷ Mbali vinhu vino vose vonigesa kuwa vonita, noviwona kuwa si chinhu kwa chimu cha Chilisito. ⁸ Si vinhu ivo muhala, chila chinhu nochiwona si chinhu kwa vinhu vinogile ng'hani, ni kummanya Chilisito Yesu Mndewa wangu. Kwa ichimu chake nidaha kwasa chila chinhu, na niwona vinhu vose kuwa unyolodo ng'hani, muladi nimpate Chilisito, ⁹ na kwiilumbagiza nayo ng'hani. Na niye sitogoligwa kuwa ninoga kwa mbuli zonitendile, novu uja woupatika kwa nzila ya kwamha malagilizo. Mbali nitogoligwa ninoga haulongozi wa Mulungu kwa nzila ya uhuwilo wa Chilisito, novu woulawa kwa Mulungu, nayo komtogola munhu kwa uhuwilo. ¹⁰ Nolonda kummanya Chilisito na kuwona ludabwa lwa uzilibuko wake, kuihanganya muna yamanhesa na kuilinga muna ifa yake, ¹¹ mbali nohuwila kuwa na niye iviya nizazilibuligwa.

Kuiyoha mbaka kuuhelelo wa kuihuma

¹² Silonga kuwa niye nihuma hebu nyenela, bule! Mbali nogendelela kuiyoha muladi nipate gweko kwa ichimu chake nyamhigwa na Yesu Chilisito mwenyewo. ¹³ Ndugu zangu, sigesa kuwa nipata gweko. Mbali notenda chinhu chimwe muhala, nozimiza yafosile, na noiyohelela yeli hamwande. ¹⁴ Noiyohelela mbaka kuuhelelo wa kuihuma muladi nihokele gweko diya da ugima wa siku zose, gweko ijo Mulungu kanitanga kufosela Chilisito Yesu.

¹⁵ Cheye wose wochikangale chimuhe, cholondeka kuwa na magesa yayo yayo. Mbali one wamwenga wenu wahawa na magesa yamwenga, Mulungu kezamulagusani funhu funhu mbuli iyo. ¹⁶ Mbali chigendelele muna inzila iyo iyo ichiisondelele mbaka sambu.

¹⁷ Ndugu zangu nihigeni niye, chimwing'hani simwe dinogile, ivo wasondeleleni wawo wowosondelela simwe jetu. ¹⁸ Nimulongelani mbuli ino miyanza mingi, na sambu noibwelela kwa masozi, kuna wanhu wengi wokala fana wanhu wolema usenga wa msalaba wa Chilisiko. ¹⁹ Wezakomelezekela kunangigwa, wotambikila malondo ya ng'huli zawo fana mulungu wawo. Woitunhiza kwa kutenda mbuli zoziguma chinyala, na magesa yawo ya vinhu va isi ino. ²⁰ Mbali cheye wenyewo kaye yetu ya kuulanga, na chogozela ng'hani Mulopozu wetu, Mndewa Yesu Chilisiko, yeze kulawa kuulanga. ²¹ Kezazigalusa ng'huli zetu zoziwola na kuzitenda zilinge fana lukuli lwake lwa utunhizo, kwa kusang'hanila ludabwa luja loludaha kulanguliza vinhu wose.

4

Mbuli za kugela moyo

¹ Ivo ndugu zangu walondwa, nina hamu ng'hani ya kuwawona kaidi, mweye iyo deng'ho jangu na kombelo jangu, ivo walondwa wangu molondeka mwime chigangamavu muna ukuilumba na Mndewa.

² Nowalamba Eudiyo na Simtike wawe na lungilo diya diya mwa Mndewa.

³ Na weye mbwiyangu wa kuhuwigwa, nolonda weye uwataze wanaake wawo, kwaviya wasang'hana hamwe na niye kupwililisa Mbali Inogile, hamwe na Chilememti na waja wose wowasang'hane hamwe na niye, mazina yayo yandikigwa muna ichtabu cha ugima.

⁴ Sikuzose deng'heleleni kwa kuilumba na Mndewa. Nolonga kaidi, deng'heleleni!

⁵ Uhole wenu umanyike na wanhu wose. Mndewa kahabehi kubwela.

⁶ Sekemugaiye chinhu chochose, mbali kwa chila chinhu mulambeni Mulungu kwa kumtambikila na kumwing'ha hewela. ⁷ Na tindiwalo da Mulungu difosa umanyi wose dizawakalizani myoyo yenu na nzeweze zenu muna ukuilumba na Chilisiko Yesu.

⁸ Kuuhelelo ndugu zangu, geseni mbuli zino za kweli na zinogile na za kutogoligwa kunoga haulongozi wa Mulungu, zelile na zozilondeka kutunhizigwa na zozinogeza na za hishima. ⁹ Yamheni yaja yomuifunzile na kuyahokela kulawa kumwangu, mbuli zinilongile na kuzitenda. Na Mulungu yoweng'ha tindiwalo wanhu wose kezakuwa hamwe na mweye.

Hewela kwa vitumetume

¹⁰ Nodeng'helela ng'hani muna ukuilumba na Mndewa kwa kuwona mokumbuka kaidi kunitaza. Silonda kulonga kuwa munizimiza, mbali hampatile nzila ya kulagusa kuwa monigesa. ¹¹ Silonga ivo bule kwaviya nolonda chinhu, kwaviya niifunza kudeng'helela vinhu vinili navo. ¹² Nivimanya kukala na vinhu vidodo na nivimanya kukala na vinhu vingi. One nahawa na nzala hebu naheguta, one nihawa na vinhu vingi hebu vidodo, niifunza kudeng'helela chila chinhu, ¹³ Nozidaha mbuli zose kufosela Chilisiko yoning'ha ludabwa.

¹⁴ Mbali mweye musang'hana vinogile kuwa mvava na niye muna uzidilwa wangu. ¹⁵ Mweye Wafilipi muvimanya vinogile kuwa vinisegele Makedoniya muna dizuwa diya vinikalile nopeta Mbali Inogile, mweye

muhala niyo bumbila dimwe da wahuwila wa Chilisito womunitazile muna imbuli ya kulava na kuhokela. ¹⁶ Vinikalile nolonda kutazigwa kuja Sesalonike munigalila si mwanza umwe muhala. ¹⁷ Silonda kulonga kuwa nolonda kuhokela chitumetume muhala, mbali nolonda yanogile yongezeke muna ingama yenu. ¹⁸ Nihokela vinhu vose vimuning'hile, kaidi ni ng'hani kufosa vinivilondile. Nina chila chinhu, kwaviya lelo Epafuladito kamala kumgalilani chitumetume chenu. Chitumetume chino ni fana viya nhambiko inung'hila goya, nhambiko itogoligwa na kumnogeza Mulungu. ¹⁹ Na kwa nzila ya Chilisito Yesu Mulungu wangu kezafikiza malondo yenu yose, kuinzana na wingi wa utunhizo wake. ²⁰ Mulungu yeli Tati yetu yatunhizigwe siku zose! Ivo.

Ndamsa ya kuuhelelo

²¹ Walamseni wanhu wose wa Mulungu womuhuwila Chilisito Yesu, ndugu weli hamwe na niye womulamsani. ²² Wanhu wose wa Mulungu weli hano, na haswa waja weli muna ikaye ya mfalume wa Loma.

²³ Nowalondela unovu wa Mndewa Yesu Chilisito.

USENGA WA PAULO KWA WAKOLOSAYI Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Wakolosayi wandikigwa na Mtumigwa Paulo fana vilagusigwa muna 1:1. Kandika usenga uno lusita viyakalile muna ichifungo, yodahika wandikigwa uko Loma habehi ya mwaka 60 kwandusila viyelekigwe Yesu. Senga kwa Wakolosayi na kwa Waefeso na kwa Filimoni, zotangigwa senga za chifungo kwaviya Paulo kazandika lusita viyakalile muna ichifungo. Kawandika usenga uno kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito muna dibululu da Kolosayi. Paulo handuse bumbila da Kolosayi, fana viyokwandika muna 2:1, mbali kalondeka kuditaza bumbila ijo. Yodahika kuwa Epafulo kandusa bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Kolosayi kwaviya kakala mkaya wa uko.

Paulo kayalema mafundizo ya uvwizi muna dibumbila da wahuwila wa Kolosayi. Kandika ng'hani kusunhela mbuli iyo. Yodahika kukala na bumbila da Wachilisito wa Chiyahudi wageza kuwawangiliza Wachilisito wamwenga kusondelela ndagilizi za Chiyahudi kulawa Lagano da Umwaka, haswa kwingizigwa ulungwana. Paulo kokwandika kuwa Wachilisito hawalondeka chinhu chochose mbali Chilisito muladi kutogoligwa na Mulungu muna 1:15-20 na mafundizo yolawa muna yamagesa ya chiunhu ni ya chibozi muna 2:8.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kudilamsa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Kolosayi muna 1:1-2.

Kaidi kokwandika kusunhela ukulu wa Chilisito haswa kuyedika mafundizo ya uvwizi yakalile uko Kolosayi muna 1:3-3:4.

Maabaho fana senga zimwenga nyingi za Paulo, kandika nusu ya usenga kulava malagilizo kwa ichimu cha ugima unogile wa Chichilisito muna 3:5-4:6.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kuwalamsa na kuwalongela wasome usenga uno kwa kulandula dizi muna yamabumbila yamwenga ya wahuwila wa Chilisito muna 4:7-18.

¹ Paulo mtumigwa wa Yesu Chilisito kwa malondo ya Mulungu na Timoseyo ndugu yetu.

² Chiwandikila wanhu wa Mulungu weli uko Kolosai weli ndugu muna uhuwilo kwa kuilumba na Chilisito.

Mulungu Tati yetu yamwing'heni unovu na tindiwalo.

Nhambiko na Kumwing'ha Hewela Mulungu

³ Lusita lose chomwing'ha hewela Mulungu yeli Tata wa Mndewa wetu Yesu Chilisito, vichiwatoselani mweye, ⁴ kwandusila vichihulike mbuli za uhuwilo yenu muna Ichilisito Yesu na ulondo umuli nawo kwa wanhu wose wa Mulungu. ⁵ Uhuwilo wenu na ulondo wenu vokuwa na chandusilo muna dilolelo domwikiligwe kuulanga kwa Mulungu. Muhulika kusunhela uhuwilo uwo lusita lwa mwanduso vimupetiligwe usenga wa kweli wa Mbuli Inogile. ⁶ Mbuli Inogile viifikile kumwenu igala yonogile na kupwililika muna isi yose, fana voiwa kumwenu kusongela zuwa diya vimuihulike mbuli ija na muumanya ng'hani unovu wa Mulungu muna ikweli. ⁷ Muifunza unovu wa Mulungu kulawa kwa Epafulo msang'hani

miyetu mulondwa, yeli msang'hani mwaminika wa usang'hano wa Chilisito kwa chimu chetu. ⁸ Kachilongela ulondo wenu womwing'higwe na Muhe wa Mulungu.

⁹ Kwa ichimu icho kusongela siku ija vichihulike hachilekile kutosa kwa ichimu chenu, muladi mumemezigwe umanyi wa malondo ya Mulungu muna ubala wose na umanyi wa Muhe wa Mulungu woyaching'hile. ¹⁰ Baho mwizakala fana viyolonda Mndewa na kutenda yoyomnogeza yeye chila nzila. Ugima wenu wizakuwa na chila tunda da sang'hano inogile mwizaiyoha kukula muna ukummanya Mulungu. ¹¹ Mulungu yamwig'heni ludabwa lose lwa utunhizo wake mkulu muladi mudahe kufunyila umoyo chila chinhu na kugozela bila ya kulegela. ¹² Na kwa ndeng'helelo mwing'heni hewela Tata, yoyamtendileni mweye muwe na hanhu henu ha uhazi uyawekile wanhu wake muna uufalume wa bung'hulo. ¹³ Nayo kachikom-bola kulawa muna uludabwa wa ziza na kuchigala muna ufalume wa Mwanage yamulondile. ¹⁴ Mwa yeye chokomboligwa na kulekeleligwa uhasanyi wetu.

Chilisito na usang'hano wake

¹⁵ Chilisito kowoneka kalinga kweli na Mulungu woyahoneka bule. Kakala uko ving'hali vinhu vose havinalumbigwa. ¹⁶ Kwa kufosela yeye Mulungu kaumba vinhu vose, kuulanga na mwiisi na voviwoneka na vohaviwoneka, wene ufalume, walanguliza, na wakulu, na wene ludabwa. Vose viumbigwa na Mulungu kwa ichimu chake. ¹⁷ Chilisito kakala baho ving'hali vinhu voze havina lumbigwa, vose vogendelela kuwa uko kwa kuilumba na Chilisito. ¹⁸ Yeye ni iyo ditwi da lukuli, lukuli lwake ni wanhu wose wahuwila Chilisito, yeye iyo mwanduso wa ugima. Yeye ni mwanduso yoyazilibuke muladi yawe na hanhu ha mwanduso muna ivinhu vose. ¹⁹ Kwaviya Mulungu kalonda ulungu wake wose uwe mgati mwa Chilisito. ²⁰ Kufosela mwanage Mulungu kavibweleza vinhu vose kuulanga na muna isi. Na Mulungu kagala tindiwalo kwa nzila ya damu ya Mwanage yoitike mumsalaba.

²¹ Baho mwanduso mweye iviya mukala kutali na Mulungu na mukala wehi wake kwa magesa yenu na sang'hano zenu zihile. ²² Mbali sambi kwa ifa ya Mwanage, Mulungu kamtendani muwe wambwiya zake, muladi yamwikeneni wanhu wa Mulungu welibule ching'wasu haulongozi wake, ²³ molondeka mugendelele kukala muna uhuwilo wenu igangamale, fana mwikigwa muna ichandusilo na muwa wagangamavu, one hamuhindusigwe na kuleka kuihuwila Mbali Inogile yomuhulike, yoipetigwe kwa wanhu wose weli muna isi yose. Niye Paulo iyo msang'hani wa Mbali Inogile ya usenga uno.

Usang'hano wa Paulo muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito

²⁴ Na sambi nodeng'helela kusohela manhesa yangu kwa ichimu chenu, kwaviya manhesa yangu hano mwiisi nomemeza yasigale muyamanhesa ya Chilisito kwa ichimu cha lukuli lwake niwawo wahuwila wose wa Chilisito. ²⁵ Na niye nitendigwa kuwa msang'hani wa wanhu womtambikila Mulungu kwa sang'hano ya Mulungu iyaning'hile kwa yanogile sang'hano zenu zinogile, sang'hano yenyewo ni kuitenda mbuli ya Mulungu imanyike goya. ²⁶ Mbali iyo niyo sili ija yoifisigwe lusita lose kwa welesi wose, mbali sambi igubuligwa kwa wanhu wa Mulungu. ²⁷ Mulungu kalonda kuwagubulila wanhu wake viya mvunyo wa utunhizo wake yoyaufisile kwa wanhu wa zisi zose, nawo ni Chilisito mgati yenu, mwizakuwa hamwe muna utunhizo

wa Mulungu. ²⁸ Ivo chompeta Chilisito kwa wanhu wose, chowazuma na kuwafundiza wose kwa ubala wose, muladi chidahe kumgala chila munhu kagangamala haulongozi wa Mulungu kwa kuilumba na Chilisito. ²⁹ Kwa ichimu icho niye nosang'hana usang'hano na kuiyoha kusang'hanila ludabwa lukulu lwa Chilisito yoisang'hana usang'hano mgati yangu.

2

¹ Nolonda muvimanye vonisang'hana usang'hano ng'hani kwa ichimu chenu na kwa ichimu cha wanhu wa Laodikiya na kwa ichimu cha wanhu wose weli hawanimanyile kwa meso. ² Notenda ivo muladi kuwaguma moyo na kulumbilizwa muna ulondo, muladi wadahe kuwa na mvunyo mkulu wa umanyi, muladi waumanye ufiso wa Mulungu, niiyo iyo Chilisito mwenyewo ³ Ngama za ubala na umanyi vifisigwa mgati yake. ⁴ Nomulongelani vino muladi munhu yoyose sekeyamvwizileni na mbuli za uvwizi, zoziwoneka zinoga ng'hani. ⁵ Kwaviya one ihawa lukuli lwangu haluli baha mbali muhe wangu wa hamwe na hamwe, nodeng'helela kuwona vomukala vinogile na kwima chigangamavu muna uhuwilo mgati mwa Chilisito.

Ugima wa kweli muna ukuilumba na Chilisito

⁶ Kwaviya mutogola kuwa Yesu Chilisito Mndewa wenu, gendeleleni kukala kwa kwiilumba nayo. ⁷ Muwe na mazizi mgati yake, muzenge ugima wenu muna ichandusilo chake, na muwe wagangamavu muna uhuwilo wenu fana viya vimufundizigwe. Na muwe na hewela ng'hani.

⁸ Muiteganye munhu sekeyamwagizeni kwa uvwizi wa ubala wa chiunhu, chandusilo chake ni mafundizo ya wanhu na ya vinyamkela watawala, na siyo kulawa kwa Chilisito mwenyewo! ⁹ Kwaviya ulungu wose wa Mulungu wa mgati ya Chilisito muna unhu lwake, ¹⁰ na mwing'higwa ugima woumemile muna ukuilumba nayo. Yeye kana udahi na ulanguliza kufosa vinyamkela wose walanguliza.

¹¹ Kwa kuilumba na Chilisito mugumigwa ulungwana, si kwa ulungwana woutendigwa kwa makono ya wanhu, mbali kwa ulungwana woutendigwa na Chilisito, uko kuilegeha kulawa muna unhu wa uhasanyi.

¹² Kwaviya vimubatizigwe, muwandigwa hamwe na Chilisito, na muna ubatizo iviya muzilibuka hamwe na Chilisito kufosela uhuwilo yili muna ludabwa lwa Mulungu, yoyamzilibule Yesu kulawa kwa wowadanganike.

¹³ Umwaka mukala mudanganike chimuhe kwa ichimu cha uhasanyi wenu na unhu wenu wa uhasanyi ukala haunasegezigwa. Mbali sambi Mulungu kawatenda kuwa wagima hamwe na Chilisito. Mulungu kochilekelela uhasanyi wetu wose, ¹⁴ kasegeza uhasanyi wowandikigwe kumwetu kuchilongeleza hamwe na malagilizo yake yoyakalile yochilema, kayasegeza ng'hani sekeyawe uko kaidi, kaigongoma mumsalaba. ¹⁵ Uko kumsalaba Chilisito kawahoka ludabwa wawo vinyamkela walanguliza na wakulu, kawatenda kuwa chinhu cha chinyala haulongozi ha wanhu kwa ifa yake mumsalaba fana mateka muna umwanza wa uhumu wake.

¹⁶ Ivo munhu yoyose sekeyamtaguseni kwa ichimu cha ndiya hebu ching'waji, hebu kwa ichimu cha kwamha madugila, ihawa dugila da kwima kwa mwezi hebu Zuwa da Mhumulo. ¹⁷ Mbali fana zino ni sisila muhala da mbuli zikwiza, mbali ukweli ni Chilisito. ¹⁸ Sekemutogole kutagusigwa na munhu yoyose yoyoitenda yeye munhu goya kwa ichimu cha malaguso, yoyolonga mbuli ya magoda muhala na nhambiko kwa wasenga wa kuulanga, munhu fana iyo kanzenzeuka kwa magesa ya uvwizi wa chiunhu, ¹⁹ na

kaigola na Chilisito yeli ditwi da lukuli ulo wotazigwa na kulumbilizigwa hamwe viungo na mige yake, nawo wokula fana viyolonda Mulungu.

Kudanganika na kukala hamwe na Chilisito

²⁰ Mweye mudanganike hamwe na Chilisito na kukomboligwa kulawa muna ulanguliza wa vinyamkela walanguliza wa isi. Lelo habali mweye mokala fana wanhu wa isi ino? Vino habali mowategeleza malagilizo fana yano, ²¹ “Sekemwamhe chino na sekemulanze chiya na sekemudalise chiya?” ²² Vinhu vino vose vizakomelezeka lusita vahasang’haniligwa, yano ni mafundizo na malagilizo ya chiunhu. ²³ Kweli malagilizo yayo yowoneka kuwa ya ubala kwa nhambiko yomuitendele wenyewo, unyendanyenda na kulutendela lukuli kwa ukali, mbali haifaya chochose kukimilila mbuli zihile za lukuli.

3

¹ Muzilibuka hamwe na Chilisito, ivo vilondeni vinhu vili kuulanga, kuja Chilisito koyokala muna ichigoda chake cha yenzi ubanzi wa kulume wa Mulungu. ² Geseni vinhu vili kuulanga, si vinhu vili muna isi. ³ Kwaviya mweye mudanganika, na ugima wenu ufisigwa hamwe na Chilisito mgati mwa Mulungu. ⁴ Ugima wenu wa kweli ni Chilisito na yahalawilila kaidi, mweye iviya mwizalawilila hamwe nayo na mwizaihanga muna utunhizo wake.

Ugima wa sambu kwa kuilumba na Chilisito

⁵ Ivo mukome chila chinhu chihile chili mgati yenu, uzinzi na unolodo na kumelela mate na ugila, ugila uwo sawa na nhambiko ya nyang’hiti, ⁶ kwa ichimu cha mbuli izo ludoko lwa Mulungu yowezila wose wolema kumtegeleza. ⁷ Lusita luja, mweye wenyewo mukala fana vino vimutawaligwe na vinhu ivo wa uhasanyi.

⁸ Mbali lelo molondeka muzileke mbuli zino zose zozisondelela, kulihiliza dihile kwa dihile na ludoko na wihi na kudeta. Na sekemulonge mbuli zihile. ⁹ Sekemuivwizile mweye kwa mweye, kwaviya mukome uwo unhu wenu wa umwaka hamwe na sang’hano zake zihile ¹⁰ na muyawale unhu wa sambu. Uwo wogendelela kutendigwa goya na Mulungu, mulumbaji wetu viya vidili simwe jake, muladi mumanye chihanga Mulungu. ¹¹ Mwiihali ino habule kaidi mbasakanyo ya Muyahudi na munhu yeli siyo Muyahudi, yagumigwe ulungwana na hagumigwe ulungwana, heli mkaya na nyambenyambe, mtumwa na munhu yailegehe. Chilisito ni chose, na kamuna zimbuli zose.

¹² Mweye ni wanhu wa Mulungu, kumulondani na kumsagulani muwe wake yeye mwenyewo. Ivo muwe wanhu wene moyo wa ubazi, unhu goya, kunyendanyenda, uhole na kufunya umoyo. ¹³ Muifunyle umoyo na kuilekelela mweye kwa mweye lusita lose munhu yahawa na mbuli ya kumtagusa miyage. Molondeka muilekelele fana viya Chilisito viyamulekeleleni mweye. ¹⁴ Yamwenga ya kongeza, muwe na ulondo kwaviya ulondo wolumbiliza chila chinhu muna ukuilumba chigangamavu. ¹⁵ Tindiwalo da Chilisito dilangulize muna imizoyo yenu. Mulungu kawatanga yaweng’he ijo tindiwalo kwa kuwa kumwenu muna ulukuli lumwe, iviya muwe wanhu wa kulava hewela. ¹⁶ Mbuli ya Chilisito naikale ng’hani mgati mmwenu kwa mvunyi. Ifundizeni na kuizuma kwa ubala wose, imbeni zabuli, na nyila, na nyila za kuntunhiza Mulungu. Mwimbileni Mulungu mwiimizoyo yenu kwa kulava hewela. ¹⁷ Na chinhu chochose chomutenda hebu kulonga, tendeni

kwa zina da Mndewa Yesu na kumwing'ha hewela Mulungu Tata kwa nzila yake.

Kaye vilondigwa kukala muna Ugima wa Sambi

¹⁸ Mweye wanaake wahulikeni walume zenu, kwaviya Mndewa ivo viy-olonda.

¹⁹ Na mweye walume walondeni wanaake zenu, muleke kuwakalikila.

²⁰ Mweye wana wategelezeni tati zenu na mami zenu kwa chila chinhu, kwaviya ivo vomnogeza Mndewa.

²¹ Mweye china tata na china mama sekemuwasovule wanenu, kwaviya wezabeneka moyo.

²² Mweye watumwa wategelezeni wenevale wenu wa chiisi muna zim-buli zose, na si lusita luwomulolani muhala kwaviya molonda kuikomba komba kumwawo, mbali tendeni ivo kwa moyo, kwa ichimu cha kumtosela Mndewa. ²³ Chila chomusang'hana sang'haneni kwa moyo wose, kwa ichimu cha Mndewa na si kwa ichimu cha munhu. ²⁴ Kumbukeni kuwa kezamwing'hani gweko diya doyawekile wanhu wake. Momsang'hanila Chilisito Mndewa mwenyewo! ²⁵ Yotenda yehile kezapata yombe da uba-manyi wake, kwaviya Mulungu komtagusa chila munhu bila ubagulo.

4

¹ Mweye wenevale watendeleni yanogile na fana Mulungu viyolonda kwa watumwa wenu, muhvimanya kuwa na mweye iviya munayo Mwenevale wenu kuulanga.

Ndagilizi kwa wahuwila wose wa Chilisito

² Sekemuleke kutosa, na muhatosa, muwe meso na mumwing'he hewela Mulungu. ³ Muchitosele cheye iviya, muladi Mulungu yaching'he nzila inogile ya kupeta usenga wake haumanyika wa Chilisito. Kwa ichimu icho lekamana niye sambu namuna ichifungo. ⁴ Nitambikileni muladi nidahe kugong'onda funhu funhu fana vonilondeka.

⁵ Muwe wabala muna ukukala na wanhu weli si wahuwila wa Chilisito, sang'hanileni vinogile lusita lumwili nawo. ⁶ Ulonzi wenu uwe na onovu siku zose, udahe kunogeza, na molondeka muvimanye kumwidika vinogile chila munhu.

Mbuli za kukomelezela

⁷ Ndugu yetu mulondwa Tukiko, yeli msang'hani mwaminika na msang'hani miyetu muna usang'hano wa Mndewa, kezamwing'hani mbuli zose kusionhela niye. ⁸ Lekamana nomtuma kumwenu muladi yamsangalazeni mizoyo yenu kwa kuwalongeleni mbuli zetu. ⁹ Kezakwiza na Onesimo, ndugu mulondwa yeli munhu wa kwaminika, iyo ni munhu wa kumwenu kezawalongelani mbuli zose za hano hamwetu.

¹⁰ Alisitaliko yeli muna ichifungo hamwe na niye, komulamsani, na Maliki iviya, mwihwa wa Balinaba. Muhokela mumala ndagilizi za kumuhokela Maliki yaheza kumwenu. ¹¹ Na Yosua, zina jake dimwenga Yusito, iviya komulamsani. Wano watatu wawo Wayahudi muhala wowahuwile na kusang'hana usang'hano hamwe na niye kwa ichimu cha Ufalume wa Mulungu, na wanitaza ng'hani.

¹² Na Epafulo yeli munhu wa kumwenu, msang'hani wa Yesu Chilisito, komulamsani, koiyoha kumtoselani muladi mwime chigangamavu na mkangale na muyamanye ng'hani malondo ya Mulungu. ¹³ Nomulavila ukalangama kuwa kosang'hana ng'hani kwa ichimu cha mweye na kwa

ichimu cha wawo weli Laodikiya na kwa ichimu cha wawo weli Hiyelapoli.

¹⁴ Na Luka yeli mganga wetu mulondwa na Dema, womulamsani.

¹⁵ Walamseni ndugu weli Laodikiya, na mulamseni mwali Nimifa, na bumbila da wahuwila woiting'hana mwiikaye yake. ¹⁶ Muhakomeleza kusoma usenga uno, weng'heni na wayenu bumbila da wahuwila wa Laodikiya na wawo wasome, na usenga woniwandikile wanhu wa Laodikiya, wamwing'heni na mweye musome. ¹⁷ Na mulongeleni Alikipo, "Wilole goya sang'hano ija yowing'higwe na Mndewa."

¹⁸ Niye Paulo nokwandika ndamsa zino kwa mkono wangu mwenyewo. Kumbukeni mizabi yangu.

Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WA MWANDUSO WA PAULO KWA WASESALONIKE Ulongozi

Usenga wa mwanduso kwa Wasesalonike wandikigwa na Mtumigwa Paulo fana vilagusigwa muna 1:1. Yodahika kuwa ni usenga wa mwanduso wa Paulo yowandikile muna Ibibiliya na wandikigwa habehi na mwaka 51 kwandusila viyelekigigwe Yesu. Paulo viyakalile Kolimso lusita viyandike usenga uno kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito weli uko Sesalonike, bumbila diya doyadilaule muna umwanza wake we kaidi wa chimisiwonali muna Sang'hano za Watumigwa 17:1-10. Yolongigwa muna ichtabu cha Sang'hano za Watumigwa kuwa bumbila dikalile na Wayahudi wamwenga na Wagiliki wengi.

Paulo kapotwa kukala uko Seselonike kwa lusita lutali viyamalile kudilaula bumbila, ivo kautuma usenga uno hamwande kuwagela moyo wahuwila wa uko. Usenga wokaliza mbuli nyingi na malagilizo yamwenga yowasonhela Wachilisito viya viwalondeka kukala muna uhuwilo. Yodahika wahuwila wa bumbila da Sesalonike wakala wolonda kunogiligwa na mbuli ino. Paulo kasang'hanila kwiza kwa Chilisito lusita lwa kaidi fana chimu cha kukala na ugima uja wa kumwamhilila Mulungu muna 5:6-8.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa ndamsa kwa bumbila na kumwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu chawo muna isula ya 1.

Kaidi kofambula sang'hano yake na mbuli ziya zoyazigalile Timoseyo muna isula ya 2-3.

Maabaho Paulo kolava malagilizo viya Wachilisito viwolondeka kukala muna dibung'hulo mbaka Yesu vondayeze mwanza we kaidi muna 4:1-15:15.

Kuuhelelo Paulo kogotola usenga wake kwa kudilamusa bumbila na kuwalamba wamtegeleze ng'hani munhu yoyose muna dibumbila yondayasome usenga uwo muna 5:16-28.

¹ Paulo na Silowano na Timoseyo, chojandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Sesalonike, weli wa Mulungu Tata na Mndewa Yesu Chilisito. Nowalondela unovu na tindiwalo.

Ugima na uhuwilo wa Wasesalonike

² Chomwing'ha hewela Mulungu siku zose nowatoseleni mweye na kuwakumbukeni siku zose. ³ Kwaviya chowakumbuka haulongozi wa Mulungu Tati yetu viya vimusang'hana kwa uhuwilo na vomuigaza na sang'hano kwa ichimu cha ulondo wenu, na kufunya umoyo kwenu koku-galigwe na lolelo mgati mwa Mndewa wetu Yesu Chilisito. ⁴ Ndugu zetu, chivimanya kuwa Mulungu kowalonda na kawasagula mweye. ⁵ Kwaviya vichiipetile Mbuli Inogile kumwenu, hachiipetile kwa mbuli muhala, mbali kwa udahi na nhazo ya Muhe Yelile na kwa kweli. Movimanya viya vichikalile hagati yenu kwa kuwataza mweye. ⁶ Mweye mudisondelela simwe jetu na mumuhiga Mndewa. One ihawa mugazigwa ng'hani, muuhokela usenga kwa deng'ho dodilawa kwa Muhe Yelile. ⁷ Ivo mweye muwa simwe kwa wahuwila wose wa Makedoniya na Akaya. ⁸ Kwa ichimu cha kuiyoha kwenu usenga wa Mndewa uhulikika si uko Makedoniya na Akaya muhala, mbali uhuwilo wenu kwa Mulungu wenela

chila hanhu. Ivo hachilondeka kulonga chinhu chochose bule. ⁹ Wanhu waja walonga viya vimuchihokele lusita vichimulauleni na viya vimulekile kutambikila nyang'hiti na kumuhindikila kumtambika Mulungu, muladi kumsang'hanila Mulungu wa ugima na kweli, ¹⁰ na kumgozela Mwanage kulawa kuulanga yondayabwele kaidi. Yoyamzilibule, mwanage iyo ni Yesu yondayachikombole muna inhaguso ikwiza ya Mulungu.

2

Usang'hano wa Paulo uko Sesalonike

¹ Ndugu zetu muvimanye kuwa mwanza wetu kumwenu hauwile bule. ² Muvimanya viya vichigazigwe na vochiligigwe kuja Filipi ching'hali hachinafika kumwenu Sesalonike. One ihawa kukala na kulema ng'hani mbali Mulungu wetu kachiguma moyo chimulongeleni Mbuli yake Inogile bila ya kudumba. ³ Mazumo yetu si ya uvwizi hebu yelibule lungilo dihile hebu ya kuvwiza. ⁴ Mbali siku zose cholonga viya Mulungu viyolonda kwaviya yeye kachitogola, kaching'hiliza usang'hano wa kupeta Mbuli Inogile. Cheye hachilonda kuwanogeza wanhu, mbali cholonda kumnozeza Mulungu yomanya mbuli zifisike za mizoyo yetu. ⁵ Mulungu ni mkalangama wetu na muvimanya kuwa hachisang'hanile mbuli za kuikombakomba kwa wanhu wala hachilondile kupata vinhu kwa ufiso. ⁶ Hachilondile utunhizo kulawa kwa wanhu hebu kulawa kumwenu hebu kulawa kwa wanhu waja wochidahile kuwalemeya fana viya watumigwa wa Chilisito. ⁷ Cheye cha watumigwa wa Chilisito chahadahile kumgazani mweye, mbali cheye chilagusa uhole fana viya mama viyomulolesa mwanage. ⁸ Kwaviya cheye chiwalonda mweye ng'hani, chikala na deng'ho kuwalongela Mbuli Inogile kulawa kwa Mulungu, mbali iviya ugima wetu na niivo vomukalile walondwa wetu. ⁹ Kweli ndugu zangu kumbukeni viya vichisang'hane sang'hano na magayo! Chisang'hana usang'hano imisi na ichilo muladi sekechimgaze munhu wowose, lusita lose lwa kuwapetela Mbuli Inogile ya Mulungu.

¹⁰ Mulungu iviya kolonga mweye mwa wakalangama wetu, vichikalile kumwenu mweye womuhuwila kwa kwela na unhu goya na bila ya kulongigwa vihile. ¹¹ Viya vimmanyile vichimsang'hanile chila imwe wenu fana viya tata voyomsang'hanila mwanage mwenyewo. ¹² Cheye chiwazuma na chiwaguma moyo na kumulambani mukale fana voimnozeza Mulungu, yowatanga mukale nayo muna ufalume na ukulu wake.

¹³ Na iviya cholondeka kumwing'ha hewela Mulungu siku zose kwa ichimu cha mbuli ino, vimuhulike mbuli ya Mulungu kulawa kumwetu, hamuitogole bule fana mbuli ya munhu, mbali fana viya kumwenu mbuli ya Mulungu. Na mbuli ija itenda sang'hano mgati ya mizoyo yenu mweye muhuwila. ¹⁴ Mweye ndugu muyasondelele mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yeli ya Mulungu uko Yudeya, kwaviya mugazigwa na wakaya wayenu fana mabumbila ya wahuwila wa Chilisito viwagazigwe na Wayahudi, ¹⁵ wowamkomile Mndewa Yesu na walotezi, na wachigaza cheye. Wawo hawamnozeza Mulungu, nawo ni wehi wa wanhu wose. ¹⁶ Mbaka wageza kuchilemesa kuwapetela wanhu weli si Wayahudi usenga wondauwagalile ukombola. Niivo viwongezele peta ya uhasanyi wawo wose wawatendile siku zose mbaka sambu. Lelo ludoko lwa Mulungu luwahumulukila.

Paulo kolonda kuwaula Wasesalonike kaidi

¹⁷ Ndugu, kwiileka na mweye kukala kwa lusita muhala, na iviya kwiileka uko kukala kwa chihanga muhala na siyo kwa moyo. Lusita ludodo hamwande chamhiswa na hamu ng'hulu ya kuwawona kaidi chihanga kwa chihanga. ¹⁸ Chilonda kwiza kumwenu. Niye Paulo nigeza kubwela kaidi kumwenu kufosa mwanza umwe mbali Lufyende kachikimilila. ¹⁹ Mweye mwiidumwe niyo lolelo jetu, deng'ho jetu na kombelo jetu da uhuri dondachiigodele lusita Mndewa Yesu vondagabwela. ²⁰ Kweli, mweye ni utunhizo wetu na deng'ho jetu.

3

¹ Ivo hachidahile kufunya umoyo kaidi mbali chilamula vinoga kusigala bululu da Asene chiidumwe. ² Chimtuma ndugu yetu Timoseyo kumwenu msang'hani wa Mulungu hamwe na cheye muna ukupeta Mbuli Inogile ya Chilisito. Chimtuma kumwenu kuwaguma ludabwa na kuwagangamiza muna uhuwilo wenu, ³ muladi hata imwe wenu sekeyabwele kuchisogo na manhesa yano yochipata. Mweye wenyewo muvimanya vinogile kuwa chilondeka kupata magayo yayo. ⁴ Kwaviya lusita lwose vichikalile hamwe na mweye, chimulongelani chohita kugazigwa, fana viya vimuvimanyile vinogile yaja yoyachilawilile. ⁵ Lekamana nimtuma Timoseyo kumwenu. Sidahile kugozela ng'hani na ivo nimtuma nipate mbuli za uhuwilo wenu. Nidumba kuwa mummanyane Mwihi kezageza kuwagwisa mweye na kuwa usang'hano wose wochisang'hane kumwenu waga bule.

⁶ Mbali Timoseyo keza sambu kulawa kumwenu kachigalila mbuli zinogile za uhuwilo na ulondo wenu. Na kachilongela kuwa mochikumbuka goya lusita lwose mulonda kuchiwona cheye fana cheye vichilonda kuwawona mweye. ⁷ Ivo ndugu, muna yamagayo na uzidilwa wochipata, chogumigwa moyo kwa kuhulika mbuli za uhuwilo wenu, ⁸ kwaviya sambu chodaha kukala kweli kwa kuwona mokwima chigangamavu muna ugima wenu kwa kulumba na Chilisito. ⁹ Sambu chodaha kumwing'ha hewela Mulungu wetu kwa ichimu chenu. Chomwing'ha hewela kwa deng'ho dichili najo haulongozi wake kwa ichimu chenu. ¹⁰ Chomtambikila Mulungu imisi na ichilo kwa moyo wetu wose, muladi yaching'he nzila ya kuwaoneni chihanga kwa chihanga muladi chidahe kwika goya chochose chihunguke muna uhuwilo wenu. ¹¹ Chomtambikila Mulungu wetu yeli Tati yetu na Mndewa wetu Yesu, yachidahize kwiza kumwenu.

¹² Mndewa yautende ulondo wenu wongezeke na ukule, muladi muinogele mweye kwa mweye na muwanogele wanhu wamwenga wose, fana viya cheye vichiwanogele mweye. ¹³ Niivo yili kuwa kezawagangamiza na mwizakuwa mwabule uhasanyi na mwelile haulongozi wa Mulungu wetu yeli Tata lusita Mndewa wetu Yesu vondagayeze hamwe na waja wose weli wake.

4

Ugima woumnozeza Mulungu

¹ Kwa kongezela ndugu zangu chiwafundiza viya vimulondeke kukala muladi kumnozeza Mulungu na kweli viya vimukala. Na sambu chomulambani kwa zina da Mndewa Yesu mutende vinogile ng'hani na ng'hani. ² Kwaviya muvimanya yaja yamafundizo yochiweng'hile mweye kwa udahi wa Mndewa Yesu. ³ Kwa yano niyayo yoolonda Mulungu, kwela kulawa kuuleka ugoni. ⁴ Chila mulume kolondeka yavimanye kululanguliza lukuli lwake mwenyewo kwa kwela na ugoya. ⁵ Na si kwa kulonda yehile fana

wanhu hawamanyile Mulungu. ⁶ Ivo munhu yoyose sekeyamsovule miyage wala kumwihila muna imbuli ino. Chimulongelani kweli chimala na kuwalongela kuwa Mndewa niyo yonda yawataguse wanhu wose wowotenda yayo. ⁷ Kwaviya Mulungu hachitangile muladi chikale muna ugoni, mbali muna ukwela. ⁸ Lelo yeye yoyolema mafundizo yano hamulema munhu bule, mbali komulema Mulungu, yoyoweng'ha Muhe Yelile.

⁹ Habule chimu cha kuwandikilani mbuli ya ulondo kwa wahuwila wayenu, mweye wenyewo mfundizigwa na Mulungu viya viilondeka kuinogela. ¹⁰ Na mukalaga mowatendela ivo ndugu zenu wose chila hanhu muna iisi ya Makedoniya lelo ndugu chowalamba musang'hane ivo kwa kuiyoha ng'hani. ¹¹ Kaidi muiyohe kutindiwala na kutenda usang'hano wenu wenyewo na kwa makono yenu fana vichiwalagilize. ¹² Kwa kutenda vino mwizakuwa na ugenzi unogile haulongozi wa wanhu hawamuhwila Chilisito wala hamwizalonda kutazigwa na munhu yoyose.

Kubwela kwa Mndewa

¹³ Mbali ndugu zetu cholonda muvimanye ukweli kusionhela wanhu wadanganike, muladi sekemuwe na lugano, fana waja welibule lololo. ¹⁴ Cheye chohuwila kuwa Yesu kadanganika na kazilibuka, ivo chohuwila kuwa Mulungu kezawagala hamwe na Yesu wadanganike wakalile womuhuwila.

¹⁵ Ino yochiwalongela ni mbuli ya Mndewa, cheye chili wagima chizakuwa chisigala. Lusita Mndewa vondayeze kaidi hachizawalongolela waja wamalile kudanganika. ¹⁶ Kwaviya Mndewa mwenyewo kezehumuluka kulawa kuulanga hamwe na lukemo na dizi da Msenga wa Mulungu imkulu na mhalati ya Mulungu nawo wadanganike muna Ichilisito wezakuwa wa mwanduso kuzilibuka. ¹⁷ Maabaho cheye wondachiwe wagima lusita ulo, chizaduganyigwa hamwe nayo muna yamawingu kwa kwiiting'hana na Mndewa kuulanga. Na ivo chizakala na Mndewa siku zose. ¹⁸ Ivo mweye igeleni moyo mweye kwa mweye kwa mbuli zino.

5

Mwiisasale kwa wizilo wa Mndewa

¹ Ndugu zangu hailondeka kumwandikilani mbuli za lusita na siku za vinhu vino vondazilawilile. ² Kwaviya mweye wenyewo muvimanya vinogile kuwa siku vondagabwele Mndewa izakuwa fana mbavi viyokwiza ichilo. ³ Wanhu vondawalonge, "Kuna tindiwalo na ugoya" lusita ulo ubananzi wizawapata kwa kusinhukiza fana viya mawine ya kuibasula mwana viyompata muke yeli na wimo, wanhu hawezadaha kuhonyokwa. ⁴ Mbali mweye ndugu hamwili muna diziza bule, na ivo siku ija haizamwitusani fana mbavi voyokwiza. ⁵ Kwaviya mweye mose mukala wana wa bung'hulo na wana wa imisi. Cheye si wanhu wa ichilo wala wa ziza. ⁶ Ivo sekechigone nhongo fana wamwenga, mbali chikale meso na chiwe na kulinganya. ⁷ Kwaviya wanhu waja wogona nhongo, wogona ichilo na waja wakolwa, wokolwa ichilo. ⁸ Mbali cheye ni wanhu wa imisi, cholondeka chiwe na kulinganya. Cholondeka chamhilile uhuwilo na ulondo fana viya walo da chihande cha zuma da kuikimilila muna imhambaga, lololo jetu da ukombola fana pama da zuma da kudikimilila ditwi. ⁹ Mulungu hachisagule muladi chigaye na ludoko lwake, mbali chiupate ukombola kufosela Mndewa wetu Yesu Chilisito. ¹⁰ Kadanganika kwa ichimu chetu

muladi chikale hamwe nayo, chiwe wagima hebu chidanganike lusita von-dayabwele, ¹¹ kwa ivo igeleni moyo na kuitaza mweye kwa mweye fana vimutenda sambi.

Ndagilizi ya kugotolela

¹² Lelo chowalamba ndugu zetu kuwahulika waja wose wotenda usang'hano na mweye, waja wowalanguhiza na kuwafundizeni kwa mbuli ya ugima kwa kuilumba na Chilisito. ¹³ Weng'heni hishima ng'hulu na kuwalonda kwa ichimu cha usang'hano wawo womuutenda. Muwe na tindiwalo mgati yenu.

¹⁴ Ndugu chowalamba muwalamule waja wokala chiubwa, wageni moyo wanhu wowabeneke moyo na watazeni nyondenyonde na wafun-yileni umoyo wanhu wose. ¹⁵ Loleni munhu wowose sekeyamulihilizile imwenga yehile kwa yehile, ila mulungile kutenda yanogile siku zose na kuitendela yanogile mweye kwa mweye na kuwatendela yanogile wanhu wose weli na mweye.

¹⁶ Mudeng'helele siku zose. ¹⁷ Toseni kwa Mulungu lusita lose. ¹⁸ Mwing'heni hewela kwa chila chinhu chochilawilila kwaviya yayo ni malondo ya Mulungu kumwenu kwa kuilumba na Chiilisito Yesu. ¹⁹ Sekemumkimilile sang'hano za Muhe Yelile. ²⁰ Sekemuuzehe usenga woulawa kwa Mulungu. ²¹ Mbali muvigeze vinhu vose na kuyamha yanogile. ²² Muyepule na chila wihi.

²³ Mulungu mwenyewo yoching'ha tindiwalo yamtendeni welile kwa chila nzila, yeke moyo na muhe na lukuli bila ching'wasu chochose von-dayeze kaidi Mndewa wetu Yesu Chilisito. ²⁴ Yeye yowatanga mweye kezatenda ivo, kwaviya ni mwaminika.

²⁵ Ndugu chitoseleni cheye. ²⁶ Walamseni ndugu wose kwa chilaguso chelile cha ulondo. ²⁷ Nomulambani kwa udahi wa Mndewa musome usenga uno kwa wahuwila wose. ²⁸ Nomulondelani unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito.

USENGA WEKAIDI WA PAULO KWA WASESALONIKE Ulongozi

Usenga we kaidi kwa Seselonike wandikigwa na Mtumigwa Paulo vii-woneka muna 1:1. Kandika usenga uno kwa uguhi viyakomeleze 1 Sesalonike, usenga uno wandikigwa mwaka 51 kwandusila viyelekigwe Yesu. Paulo kakala yakalile Kolimso lusita viyandikile usenga uno kwa bumbila da Sesalonike, bumbila dino kakala yadilaule muna umwanza wake wekaidi wa chimisiwonali yolagusigwa muna Sang'hano za Watumigwa muna 17:1-10. Yokwandikigwa muna ichtabu cha Sang'hano za Watumigwa kuwa bumbila dikala na Wayahudi na Wagiliki wengi.

Bumbila da Sesalonike dilondeka kusang'hanila na mbuli za uhelelo na Yesu Chilisito vondayabwele mwanza wekaidi, kwaviya Paulo kandika vinhu vingi kusionhela ivo muna zisenga zake kwa Wasesalonike. Habehi ya nusu ya 2 Sesalonike wosonhela lusita lwa uhelelo. Paulo iviya kawazuma kusionhela mulungu wa uvwizi. Chila munhu kolondeka kusang'hana sang'hano muladi yapate ndiya viiwoneka muna 3:6-10.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga kwa kuitambulisa yeye mwenyewo na mwanza wake muna 1:1-2.

Kaidi Paulo kumwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha bumbila da Sesalonike na kudipula kwa ichimu chawo muna 1:3-12.

Maabaho Paulo kolonga kusionhela lusita lwa uhelelo Muna isula ya 2.

Iviya Paulo kolonga kusionhela mulungu wa uvwizi na kuwalonda kusang'hana sang'hano 3:1-15.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kudilamusa bumbila da wahuwila wa Chilisito 3:16-18.

¹ Niye Paulo hamwe na Silowano na Timoseyo, chowandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Sesalonike, weli wanhu wake Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

² Chomulondelani unovu na tindiwalo da Mulungu Tati yetu na kwa Mndewa Yesu Chilisito.

Nhaguso vondayeze Chilisito kaidi

³ Ndugu zetu, cholondeka kumwing'ha hewela Mulungu siku zose kwa ichimu chenu. Vinoga cheye kutenda ivo, kwaviya uhuwilo wenu wokula ng'hani na ulondo wenu kwa chila munhu uwa mwingi. ⁴ Lekamana choigodela kwa ichimu chenu muna yamabumbila ya wanhu wa Mulungu womuhuwila Chilisito. Choigodela kwaviya mogendelela kufunya umoyo na kuwa na uhuwilo na kulolela kufosela manhesa yose na magayo yomuyapata.

⁵ Uhelelo wa yayo yose mweye molondeka mwingile muna Ufalume wa Mulungu uwo kwa ichimu chake mweye mogazigwa. Magayo yayo yose yolagusa kuwa nhaguso ya Mulungu inoga. ⁶ Mulungu kezatenda vinogile, kezawalihilizila magayo waja wowowagaza mweye, ⁷ na kumwing'hani muhavu mweye womugaya. Na cheye iviya kezatenda mbuli iyo chipindi Mndewa vondayabwele kulawa kuulanga hamwe na wasenga wa kuulanga weli na ludabwa, ⁸ na kuwatagusa na wenge da moto waja wowomulema Mulungu na waja wowolema kutegeleza Mbuli Inogile ya Mndewa wetu

Yesu Chilisito. ⁹ Nhaguso yawo izakuwa kunangigwa siku zose na kubag-
uligwa haulongozi wa Mulungu na udahi wa utunhizo wake. ¹⁰ Siku ija von-
dayeze kezahokela utunhizo kwa wanhu wake na kezahokela hishima kwa
wahuwila wose. Mweye iviya mwizakuwa mwaiwawo, kwaviya muhuwila
usenga uja wochingalileni.

¹¹ Lekamana chogendelela kutosa kwa ichimu chenu. Chomulamba Mu-
lungu wetu yamdahizeni kulondeka mukale fana viyamtangileni kukala.
Kakomeleza chila lungilo jenu da kutenda yanogile na chila sang'hano yenu
ya uhuwilo kwa ludabwa lwake. ¹² Chotambika vino muladi zina da Mn-
dewa wetu Yesu Chilisito ditunhizigwe mgati yenu, na mweye ditunhizigwe
kwa kwiilumba na Chilisito, kwa unovu wa Mulungu wetu na Mndewa Yesu
Chilisito.

2

Munhu ija yotangigwa mwihi

¹ Ndugu zangu nomulambani kwa mbuli ya kubwela kaidi kwa Mn-
dewa wetu Yesu Chilisito na cheye vondachiiduganye haulongozi wake.

² Sekemuwe na lugano himahima mwiimizoyo mbaka kuleka lungilo jenu,
wala sekemusinhuzigwe, kwa muhe wala kwa mbuli, wala kwa usenga
wougesigwa kuwa wetu, fana siku ya Mndewa ifika imala. ³ Sekemutogole
kuvwiziligwa na munhu yoyose kwa vovose viya. Kwaviya siku ija hadiza
mbaka Ulemo Mkulu ulawilile na munhu ija yotangigwa Mwihi, uhelelo
wake ni kunangigwa. ⁴ Yeye kezalema chinhu chochose chiya wanhu
chowochitanga kuwa ni mulungu hebu chowochitambikila na kuchika
uchanya ya vinhu vose. Yeye kezahita mbaka kwingila muna Ikaye ya
Mulungu na kukala umo na kuitanga yeye mwenyewo Mulungu.

⁵ Vino hamukumbuka kuwa vinikalile na mweye nimulongelani yano
yose? ⁶ Mbali lelo kuna chinhu chochimkilila na munhu ija yotangigwa
Mwihi, na mweye muchimanya chinhu icho, ivo munhu ija yotangigwa
Mwihi kezawoneka lusita lwake. ⁷ Hata ivo ludabwa lufisike lwa ija Mwihi
wosang'hano usang'hano mbaka sambu, mbali ija yokimilila kezagendelela
mbaka vondagasegezigwe. ⁸ Maabaho munhu ija yotangigwa Mwihi keza-
gubuliligwa, mbali Mndewa Yesu yaheza kezamkoma kwa mhumuzi ya
mulomo wake na kumnanga kwa bung'hulo da wizilo wake. ⁹ Munhu ija
yotangigwa Mwihi kezakwiza na ludabwa lwa Lufyende na kutenda mauza-
za na vilaguso na mawewedeka ya chila uvwizi, ¹⁰ na kusang'hanila chila
mbasakanyo wa wihi wa kuvwiza muna dibumbila da kwaga. Wawo weza-
kwaga kwaviya hawauhokele na kuulonda ukweli, muladi wakomboligwe.
¹¹ Kwa ichimu chino Mulungu kaweka hasi ya nguvu ya kwaga muladi
wadahe kuhuwila mbuli za uvwizi. ¹² Na wanhu wose waja hawaihuwile
kweli mbali wodeng'helela mbuli zihile, watagusigwe.

Musaguligwa kwa ukombola

¹³ Chilondeka kumwing'ha hewela Mulungu siku zose kwa ichimu chenu,
ndugu womunogeligwa na Mndewa. Kwaviya Mulungu kawasagula wa
mwanduso mukomboligwe kwa udahi wa Muhe na kumtendani wanhu wa
Mulungu kwaviya mupate kukomoligwa kwa kusafya kwa kuhuwila mbuli
za kweli. ¹⁴ Mulungu kamtangileni mbuli ino, kwa kufosela Mbuli Inogile
yochiwapeteleni, kamtangani muhokele hanhu henu muna utunhizo wa
Mndewa wetu Yesu Chilisito. ¹⁵ Ivo ndugu zetu imeni chiugangamavu na
kwamha mafundizo yaja ya kweli yochimfundizeni, muna yamapetelo yetu
na usenga wochiwandikile.

¹⁶ Chompula Mndewa wetu Yesu Chilisito mwenyewo na Mulungu Tati yetu kachilonda na kwa unovu wake kachigela moyo siku zose na kuchigangamiza muna dilolelo dinogile, ¹⁷ yawageleni moyo na kumgangamizani, muladi lusita lose mudahe kusang'hana na kulonga yanogile.

3

Chitambikileni

¹ Kwa kongezela, ndugu chitoseleni muladi usenga wa Mndewa ugendelele kupwililika hima hima na kuhokiligwa kwa hishima fana viya vidili kumwenu. ² Iviya chitoseleni muladi Mulungu yachikombole na wanhu welibule unovu na wehile kwaviya si wose wohuwila usenga uno.

³ Mbali Mndewa ni wa kwamnika yondayatende mugangamale na kuwakaliza na Mwihi. ⁴ Na Mndewa koching'ha uhuwilo mkulu kumwenu, chomanya kweli kuwa mosang'hana na mwizagendelela kusang'hana yaja yochimulongeleni.

⁵ Nompula Mndewa yailangulize mizoyo yenu kwa ulondo wa Mulungu na ufunya umoyo womwing'higwe na Chilisito.

Vomulondeka kusang'hana

⁶ Ndugu chomulagilizani muna dizina da Mndewa Yesu Chilisito, muiteganye na ndugu wowokala chiubwa, na siwo kusondelela mafundizo yochiweng'hile. ⁷ Mweye wenyewo muvimanya kuwa molondeka kusondelela simwe jetu. Cheye vichikalile na mweye hachikalile wabwa bule.

⁸ Hachidile ndiya ya munhu wowose bila kumuliha. Chiiyoha kusang'hana usang'hano kwa uzidilwa imisi na ichilo, muladi sekechingaze munhu wowose kumwenu. ⁹ Chitenda ivo siyo kwaviya chabule udahi wa kulonda kutazigwa na mweye, ila kwaviya cholonda kumwing'hani simwe da kusondelela. ¹⁰ Kwaviya lusita luja vichikalile kumwenu chimulagilizani mbuli ino, kuwa munhu yahalema kusang'hana usang'hano sekeyaje ndiya.

¹¹ Kwaviya chohulika kuwa kumwenu wauko wanhu wabwa, wabule sang'hano zawo wenyewo, mbali wosang'hanila mbuli za wamwenga. ¹² Kwa zina da Mndewa wetu Yesu Chilisito chowalagiliza na kuwazuma wanhu wawo wasang'hane usang'hano wa kuitunza na kuipatila ndiya yawo wenyewo.

¹³ Mbali mweye ndugu, sekemulegele kusang'hana yanogile. ¹⁴ One kuna munhu yoyose hautegeleza usenga wetu wochimgalilani. Muiteganye nayo munhu iyo na sekemulonge nayo, muladi yawone chinyala. ¹⁵ Mbali sekemumtendele fana viya munhu yomwihila, mbali mzumeni fana viya ndugu.

Mbuli za kuuhelelo

¹⁶ Mndewa wa tindiwalo mwenyewo nayamwing'heni tindiwalo siku zose kwa nzila zose. Mndewa yawe hamwe na mweye mose.

¹⁷ Nokwandika vino kwa mkono wangu mwenyewo, ndamsa kulawa kwa Paulo! Vino ivo vovilagusa kuwa ivo vinyandika, ivo vonikwandika.

¹⁸ Nomulondelani unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito.

USENGA WA MWANDUSO WA PAULO KWA TIMOSEYO Ulongozi

Usenga wa mwanduso wa Timoseyo wandikigwa na Mtumigwa Paulo kwa mwanahina wake Timoseyo. Timoseyo wa mwanduso wodahika wandikigwa hagati ya mwaka 62 na 64 kwandusila viyelekigwe Yesu, lusita viyakalile yokwandika ukala uhelelo wa ugima wake. Paulo kamuwona Timoseyo fana mwanage hata kumtanga "mwanage" muna Wafilipi 2:22 na 1 Timoseyo 1:2 na 1:18.

Ino ni imwe ya senga nne za Paulo zoyamwandikile munhu na siyo kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito. Senga zimwenga nhatu ni 2 Timoseyo na Tito na Filimoni. 1 Timoseyo imema mafundizo mengi ya nhosa ya bumbila da wahuwila wa Chilisito muna 2:1-15 na nhogolwa kwa walangulizi wa bumbila da wahuwila muna 3:1-13 na mazumo kusionhela wafundiza wa uvwizi 1:3-11 na 4:1-5 na 6:2-5. Ino yologusa viya Paulo viyakalile komfundiza Timoseyo muladi yawe mulangulizi muna yamabumbila. 1 Timoseyo iviya imema mafundizo mengi yoyodaha kuwataza walangulizi wa mabumbila yetu ya sambu.

Yeliumo

Paulo kokwandusa kwa kumulamsa Timoseyo muna 1:1-2.

Kaidi komzuma Timoseyo kusionhela wafundiza wa uvwizi muna 1:3-11. Maabaho Paulo kogendelela kulonga viya viyolava hewela kwa ichimu cha Yesu Chilisito muna 1:12-19.

Iviya Paulo komulagiliza Timoseyo kusionhela nhosa na walangulizi wa mabumbila muna isula ya 2-3.

Kuuhelelo Paulo kogotola usenga wake kwa kumulagiliza Timoseyo muna isula ya 4-6.

¹ Niye Paulo, mtumigwa wa Chilisito Yesu kwa ndagilizi ya Mulungu Mulopozi wetu na Chilisito Yesu yochimulolela.

² Nokwandikila weye Timoseyo, mwanangu kweli muna uhuwilo.

Nokulondela unovu na ubazi na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tata na Chilisito Yesu Mndewa wetu.

Mazumo kwa mafundizo ya uvwizi

³ Nokulagiliza ukale uko Efeso, fana viya vinikupulile vinikalile nohita Makedoniya. Wanhu wamwenga uko wofundiza mafundizo ya uvwizi, wagogese wanhu wawo. ⁴ Walongele wazileke simo za uvwizi na kulonga mbuli haziliuko za ludongo lukulu lwa mawasaho, yayo yogala kuleka kuitogolela na hayazenga bule muna isang'hano ya Mulungu, yoimanyika kwa uhuwilo. ⁵ Lungilo da malagilizo yayo ni ulondo woulawa kuna umoyo welile, udahi wa kuvimanya kusagula kutenda yanogile hebu yehile na uhuwilo wa kweli. ⁶ Wanhu wamwenga wayapuwa yayo na wahindukila mbuli zilibule fambulo. ⁷ Wolonda kuwa wafundiza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, mbali hawamanyile mbuli zawo zowolonga wala mbuli zowozikanhamiza.

⁸ Chivimanya kuwa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yanoga one yahasang'haniligwa fana viilondeka. ⁹ Chovimanya kuwa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hayekigwe kwa ichimu cha wanhu wowotenda yanogile mbali kwa ichimu cha wanhu wabenaji na wazelenzi

na waja hawategeleza na wanhu wowolema Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na wahasanyi na wanhu weli si welile na wanhu hawamanyile nzila ya Mulungu na wanhu wowakoma tati zawo na mami zawo hebu wakomaji wowose waja. ¹⁰ Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yekigwa kwa ichimu cha wagoni na walume woyangala na walume wayawo na wowochuuzwa wanhu na wavwizi na woihaha chiuwizi hebu wowotenda chochose chochilema na mafundizo ya kweli. ¹¹ Mafundizo yayo yopatika muna Imbuli Inogile ya Mulungu yeli na utunhizo na yotemela mate, yoning'higwe niipete.

Kumwing'ha hewela Mulungu kwa unovu wake

¹² Nomwing'ha hewela Mndewa wetu Chilisito Yesu, yoyaning'hile ludabwa kwaviya kaniwona nokwaminika na kanisagula nimsang'hanile. ¹³ Hata fana umwaka nimuliga na kumgaza na kumsovula. Mbali Mulungu kaniwonela ubazi kwaviya nikala nabule uhuwilo na ivo sivismanyile bule yaja yonikalile notenda. ¹⁴ Mndewa wetu kaning'ha unovu wake mwingi na uhuwilo na ulondo muna ukuilumba na Chilisito Yesu. ¹⁵ Ulonzi uno wa kuhuwiligwa na kutogoligwa ng'hani, Chilisito Yesu keza muna isi yose kuwalopola wahasanyi. Niye ni muhasanyi kufosa wose. ¹⁶ Mbali Mulungu kaniwonela ubazi muladi kwa kufosela niye nili muhasanyi kufosa wose, Chilisito Yesu yadahe kulagusa kufunya umoyo kwake. Na vino niye nipate kuwa simwe da wanhu wose wondawahuwile hamwande na kupata ugima wa siku zose. ¹⁷ Iyo ni Mfalume wa siku zose na hadanganika na hawoneka na yeli Mulungu yaidumwe. Yahishimigwe na yeng'higwe ukulu siku zose. Ivo.

¹⁸ Mwanangu Timoseyo, nokwing'ha ndagilizi ino, kusonhela mbuli zilongigwe na walotezi wa Mulungu usenga umwaka kusonhela weye. Sang'hanila kwa kusondelela mbuli izo muladi udahe kuhuma muna ing'hondo ya wihi. ¹⁹ Yamhisa uhuwilo wako na uwe udahi wa kusagula kutenda yanogile. Wanhu wamwenga hawatendile ivo bule, ivo waubananga uhuwilo wawo. ²⁰ Mwa iwawo waumo Himenayo na Alekizanda, wanhu wawo niwatagusa kwa kuwaleka waiting'hane na ludabwa lwa Lufyende, mbuli ino izawafundiza waleke kumuliga Mulungu.

2

Nhambiko ya bumbila da wahuwila wa Chilisito

¹ Mbuli ya mwanduso, nomulambani mulongeleni Mulungu vinhu vomuvilonda na tambikeni kwa Mulungu na watambikileni wanhu wamwenga, na mumwing'he hewela Mulungu kwa ichimu cha wanhu wose. ² Wapulileni wafalume kwa Mulungu na wanhu wose weli muna ulangulizi, muladi chidahe kukala kwa uhupi na tindiwalo hamwe na kumdumba Mulungu na ugenzi unogile. ³ Kutambika kwa Mulungu fana ivo kunoga na kotogoleka haulongozi ha Mulungu Mulopozi wetu, ⁴ yoyowalonda wanhu wose walopoligwe na wadahe kuimanya kweli. ⁵ Kwaviya kuna Mulungu imwe muhala, na kuna imwe yowabenela vibiki wanhu na Mulungu. Munhu iyo ni Chilisito Yesu. ⁶ Kailava mwenyewo kuwakombola wanhu wose, ino yolagusa kuwa kwa lusita lufaya Mulungu kalonda kuwakombola wanhu wose, ⁷ na lekamana nitumigwa niwe mtumigwa na mfundiza wa wanhu weli siyo Wayahudi, kugong'onda usenga wa uhuwilo na ukweli. Silonga uvwizi, nolonga ukweli.

⁸ Chila hanhu homuiting'hana kutambika nolonda walume wowotenda yanogile haulongozi ha Mulungu wenule makono yawo yelile kwa Mulungu bila ludoko hebu ubishi. ⁹ Iviya nolonda wanaake wasang'hanile nzewele kuyawala viwalo vovitogoleka haulongozi wa wanhu, na siyo kuihamba kwa kusakulila mvili kwa madambwa wala kwa kuyawala lulu wala zahabu wala si kwa viwalo viguligwe hela ng'hulu. ¹⁰ Mbali kwa kusang'hana yanogile, fana voilondeka kwa wanaake wowolonga womdumba Mulungu. ¹¹ Wanaake wolondeka wakale hupi na kutegeleza wahaifunza Mbali ya Mulungu. ¹² Niye simulekela mwanamke yafundize hebu yamfyate mulume, mbali kolondeka yakale hupi. ¹³ Kwaviya Adamu kakala munhu wa mwanduso kulumbigwa, maabaho Hawa. ¹⁴ Na siyo Adamu yavwiziligwe, mbali kakala mwanamke iyo yavwiziligwe na kawa muhasanyi. ¹⁵ Mbali mwanamke kezalopoligwa kwa kupata wana, one yahakala muna uhuwilo na ulondo na ukwela na ugezi unogile.

3

Walungulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito

¹ Ulonzi uno wa ukweli, mulala yolanguliza bumbila da wahuwila yoyolola goya mbali za wanhu muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito, kolonda usang'hano unogile. ² Ivo mulala mulangulizi yolola goya mbali za wanhu muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito kolondeka sekeya-longigwe vihile na yawe na muke imwe muhala na yawe na kulinganya na yawe munhu yotogoleka na wanhu na sekeyawe mgila yadahe kufundiza, ³ sekeyawe mkolwa wala mtowa wanhu, mbali yawe munhu muhole na yolonda tindiwalo, iviya sekeyawe munhu wa kumelela mate hela. ⁴ Yadahe kuilanguliza vinogile kaye yake na kuwafundiza wanage wamtegeleze kwa hishima ng'hani. ⁵ One munhu hadaha kuilanguliza kaye yake mwenyewo kodahaze kulola goya bumbila da wahuwila wa Mulungu? ⁶ Munhu yanduse kuhuwila sambu, sekeyatendigwe kuwa mulangulizi muna dibumbila da wahuwila wa Mulungu, sekeyeze kumemwa magoda na kulumuliligwa nhaguso fana viya Mwihhi viyalumuliligwe nhaguso. ⁷ Iviya kolondeka yawe na nhogolwa inogile kwa wanhu weli si wahuwila wa Mulungu, muladi sekewakwehule na kugwa muna umtego wa Mwihhi.

Watazi wamwenga muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito

⁸ Iviya watazi wamwenga muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito wolondeka wawe na ugenzi unogile na sekewawe wadelenya na seke-wakolwe divai wala sekewamelele mate hela zozipatika kwa nzila zihile, ⁹ kwa moyo woukulongela kwabule ubanazi kolondeka kwamhilila ukweli wa uhuwilo ugubuligwe na Mulungu. ¹⁰ Wolondeka teng'hu wagezigwe, one wahawoneka wabule begete josome, wodaha kusang'hana usang'hano uwo. ¹¹ Iviya wanaake wolondeka wawe na ugenzi unogile na sekewadete wanhu, iviya wawe na myoyo ya kulinganya na waminike muna vinhu vose. ¹² Mtazi muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito kolondeka yawe na muke imwe muhala na yadahe kulanguliza kaye yake na wanage vinogile. ¹³ Kwaviya watazi muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito wowotenda vinogile usang'hano wawo wowatenda wanhu wamwenga wawategeleze na wodaha kuwa bila kudumba kwa uhuwilo wawo muna ukuilumba na Chilisito Yesu.

Ukulu wougubuligwe

¹⁴ Nokwandikila usenga uno, nololela kwiza kumwako vino sambi.
¹⁵ Mbali one nahakalama, usenga uno wokulongela ugenzi uchilondeka chiwe nawo muna ikaye ya Mulungu, niijo bumbila da wahuwila wa Mulungu yeli mgima dili mhanda ya mgomba na chandusilo cha kweli.
¹⁶ Habule kuiuzagiza, ukulu wougubuligwe wa nzila yetu ya kumtambikila Mulungu.
 Kawoneka chiunhu,
 Muhe Yelile kamulagusa kuwa kanoga haulongozi wa Mulungu,
 kawoneka na msenga wa kuulanga.
 Kagong'ondigwa muna zisi zose,
 kahuwiligwa muna isi yose,
 kasoligwa kuulanga kwa Mulungu.

4

Wafundiza wa uvwizi

¹ Muhe Yelile kolonga funhu funhu kuwa zisiku za uhelelo, wanhu wamwenga wezaubela uhuwilo na kuitegeleza mihe ya uvwizi na mafundizo ya vinyamkela. ² Mafundizo yalingile ivo yopwililisigwa na wanhu wadelenya, udahi wawo wa kuvimanya kusagula kutenda yanogile hebu yehile ubanangigwa fana viya chinhu chilunguzigwe na moto.
³ Wanhu wawo wowagoma wanhu kwiisola na iviya kuja ndiya zimwenga zimwenga. Mbali Mulungu kalumba ndiya izo muladi zidigwe kwa kumwing'ha hewela Mulungu kwa waja wahuwile na wowoumanya ukweli. ⁴ Chila chinhu chiyalumbile Mulungu chinoga, habule chinhu cha kulemigwa, mbali vinhu vose vihokeligwe kwa kumwing'ha hewela Mulungu. ⁵ Kwaviya Mbali ya Mulungu na nhambiko yochitendeza chinhu icho chisafywigwe.

Msang'hani yanogile wa Chilisito Yesu

⁶ One uhawalongela wahuwila wayago ndagilizi zino, na weye kwiza-kuwa msang'hani yanogile wa Chilisito Yesu, weye mwenyewo kogendelela kukula chimuhe muna zimbuli za uhuwilo na mafundizo ya kweli youy-ategeleze. ⁷ Mbali weye Timoseyo zileme simo ziya zili siyo za Mulungu, zilibule fambulo. Ifunze kukala kwa kumnogeza Mulungu. ⁸ Kuigolola golola lukuli kofaya khidogo, mbali kukala kwa kumnogeza Mulungu kofaya kwa chila chinhu, kwaviya ni kweli yochilaganila ugima muna ugima wa sambi na ugima ukwiza. ⁹ Ulonzi uno wa kuhuwiligwa na kutogoligwa, wolondeka uhokeligwe na kuhuwiligwa. ¹⁰ Cheye choiyoha na kusang'hana sang'hano ng'hani kwaviya chomulolela Mulungu yeli mgima, Mulopozi wa wanhu wose haswa waja wohuwila.

¹¹ Walongele malagilizo yano na mafundizo yano. ¹² Sekeutogole munhu yoyose yakwehule kwaviya ung'hali mbwanga, mbali uwe simwe kwa wahuwila muna ulonzi wako muna ugenzi unogile na muna ulondo wako na muna uhuwilo na kukala ugima welile. ¹³ Siku zose gendelela kusoma Maandiko Yelile muumwingi na kupetela na kufundiza mbaka vondanize. ¹⁴ Sekeuleke kusang'hanila chitumetume cha chimuhe chili mgati yako, chowing'higwe kwa mbuli za walotezi wa Mulungu wa Mulungu na kwa kwikiligwa makono na lundo da walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito. ¹⁵ Zigese ng'hani mbuli izo na kuzitenda muladi wanhu wose wawone funhu funhu viya viugendelela. ¹⁶ Ilole goya weye

mwenyewo na mafundizo yako. Gendelela kutenda ivo, kwaviya one uha-tenda ivo, kwizailopola weye mwenyewo na kuwalopola waja wokuhulika.

5

Chowolondeka kusang'hana wahuwila

¹ Sekeumbwakile mulala mulangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito, mbali ulonge nayo kwa uhole fana viya tati yako, watendele wabwanga fana viya ndugu zako, ² nawo walala wa chike walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito ulonge nawo kwa uhole fana viya mami zako, na wandlele fana viya lumbu zako, bila kuwagesa vihile.

³ Uwasang'hanile yanogile wanaake wagane welibule utazi wowose. ⁴ Mbali one mgane yahawa na wana hebu wazukulu, wawo wolondeka waifunze kutenda yoyomnogeza Mulungu kwa ichimu cha wanhu wawo wenyewo na kuwaliha tati zawo na mami zawo na wasaho zawo yaja yanogile yowawatendele mwanduso, kwaviya mbuli iyo yomnogeza Mulungu. ⁵ Mwanamke yeli mgane yahawa kweli kabule munhu wa kumtaza, komulolela Mulungu na kogendelela kutosa na kumpula Mulungu yamtaze ichilo na imisi. ⁶ Mbali mgane ija hadaha kuugomesa moyo wake kwa vinhu va madambwa, iyo kalinga fana kadanganika kamala, hata one kowoneka mgima. ⁷ Weye walongelee wanhu ndagilizi zino, muladi wanhu wamwenga sekewawoneke wabananga. ⁸ Mbali munhu one haweka goya bule ndugu zake, chilonge wanhu wa mkaye yake mwenyewo, munhu iyo kaulema uhuwilo wake na ni mwihni ng'hani kufosa munhu ija hamuhwila Mulungu bule.

⁹ Sekeumwandike muna ichitabu cha wagane mwanamke mgane yoyose yang'hali kufikiza miyaka malongo sita, kaidi yakalile yasoligwe mwanza umwe, ¹⁰ na yawe munhu yomanyika kwa kutenda yanogile na yawalelile wanage vinogile na kuhokela wageni muna ikaye yake na yawasunhile magulu wanhu wa Mulungu na yawe kowataza wanhu wa Mulungu na yawe kowataza weli na uzidilwa na yaiyohe kutenda yanogile kwa chila chinhu.

¹¹ Ivo sekeumwandike wagane wali wali kwaviya one madambwa yawo ya lukuli yahongezeka na kuwa na ludabwa ng'hani kufosa kusang'hana usang'hano wa Chilisito, wezalonda kusoligwa kaidi. ¹² Nawo wezawoneka wabananga kwaviya waleka chilagano chawo cha mwanduso. ¹³ Wagane fana wawo woifunza kuwa wabwa na kuzebwegela kaye kwa kaye. Chihile ng'hani, iviya wokwandusa kuwadeta wanhu na kuiguma muna zimbuli za wanhu wamwenga na wolonga mbuli ziya hawalondeka kuzilonga. ¹⁴ Ivo nolonda waja wagane wali wali wasoligwe na weleke wana, na kulola goya kaye zawo, muladi wanhu hawachilonda sekewapate nzila ya kuchilonga vihile. ¹⁵ Kwaviya wagane weli wali wamwenga waleka nzila ya Mulungu na kumsondelela Lufyende. ¹⁶ Mbali one muke yohuwila yahawa na ndugu wagane, iyo kolondeka yawalole goya na kuwataza muladi sekeyadilekele bumbila da wahuwila wa Chilisito sang'hano iyo, muladi bumbila da wahuwila wa Chilisito diwataze waja wagane welibule wanhu wa kuwataza.

¹⁷ Walala wodilanguliza vinogile bumbila da wahuwila wa Chilisito wolondeka kwing'hwiga vinhu vingi va kuwataza, haswa waja wotenda sang'hano ya kupetela na kufundiza. ¹⁸ Kwaviya Maandiko Yelile yolonga, "Sekeumtatalize ng'ombe umulomo viumsang'hanila kuhuta uhemba," na iviya "Munhu yosang'hana usang'hano kolondeka yalihigwe yombe jake."

¹⁹ Sekeutogole kuhulika malongelezi yomsonhela mulala yolanguliza bum-bila da wahuwila wa Chilisito one hayagaligwe na wakalangama waidi hebu watatu. ²⁰ Wakalikile haumwingi wanhu wose wogendelela kutenda uhasanyi muladi wanhu wamwenga wadumbe.

²¹ Nokulagiliza haulongozi wa Mulungu na haulongozi wa Chilisito Yesu na haulongozi wa wasenga wa kuulanga welile, uzamhe ndagilizi izo zose bila kubagula. ²² Weye sekeumtende munhu kuwa mulangulizi himahima munhu yoyose kwa ichimu cha kumsang'hanila Mndewa, na one uhatenda iyo kwizaihanganya na uhasanyi wake. Kala bila ya wihi.

²³ Kwandusila sambu sekeung'we mazi muhala, mbali ung'we divai chidogo kwa ichimu cha munda wako, kwaviya matamu yokupata usenga kwa usenga.

²⁴ Uhasanyi wa wanhu wamwenga womanyika funhufunhu, hata wang'hali hawanafika kuna ukulamuliligwa nhaguso, mbali uhasanyi wa wanhu wamwenga womanyika vondawagaligwe kuna ukulamuliligwa nhaguso. ²⁵ Iviya sang'hano zinogile zowoneka funhufunhu, na hata ziya haziwoneka funhufunhu hazidaha kugendelela kufisika.

6

¹ Wanhu wose weli na mbahasha ya utumwa, wolondeka wawategeleze wenevale wawo, muladi wanhu sekewadilige zina da Mulungu na kuzeha mafundizo yetu. ² Watumwa waja weli na wenevale womuhwila Chilisito sekewawazehe kwaviya wowagesa kuwa wawo ni wahuwila wayawo muhala, mbali wolondeka wawasang'hanile vinogile ng'hani kwaviya wenevale wawo womweda ng'hani kwa ichimu cha sang'hano zawo kaidi ni wahuwila wayawo wowowalonda.

Mafundizo ya uvwizi na utajili wa kweli

Kolondeka kufundiza na kupeta mbuli zino. ³ One munhu yoyose yahafundiza mafundizo ya uvwizi na kozilema mbuli za kweli za Mndewa wetu Yesu Chilisito na mafundizo ya kukala kwa kumnogeza Mulungu, ⁴ munhu iyo koigoda na hamanyile mbuli yoyose, munhu yolonda kuibishila na kugomba kwa mbuli muhala, mbuli iyo yogala ndwagi na migongo na maligo na magesa yehile, ⁵ na ubishi ulibule uhelelo, woulawa kwa wanhu nzewele zawo zidundika na wabule kaidi ukweli. Wanhu wawo wogesa kuwa kumsang'hanila Mulungu ni nzila ya kupatila vinhu vingi.

⁶ Kweli kusang'hana yomnogeza Mulungu na kutogola kuwa na vinhu vyelinavo ni mbuli za kuchitaza ng'hani. ⁷ Mana cheye hachizile na chinhu chochoswe hano hana isi, na hachizasegela na chinhu chochoswe. ⁸ One chihawa na ndiya na viwalo, cholondeka kwenezwa navo. ⁹ Mbali wanhu wolonda kuwa na vinhu vingi wezakugwa muna ukugezigwa na muna umtego na tamaa nyingi za chibozi za kugala kulumiza, zoziwatenda wanhu wage na kubanangika. ¹⁰ Kwaviya kulonda ng'hani hela ni mwanduso wa chila wihi. Wanhu wamwenga walonda ng'hani hela waleka uhuwilo wawo na wailumiza mizoyo yawo wenyewo kwa usungu ng'hani.

Paulo komwing'ha ndagilizi Timoseyo

¹¹ Mbali weye munhu wa Mulungu, uyepule na mbuli izo zose zihile, utende mbuli za kukutenda upetigwe kunoga haulongozi ha Mulungu na utende yaja yomnogeza Mulungu na uwe na uhuwilo na ulondo na ufunye umoyo na uwe muhole. ¹² Iyohe kuyahuma magezo muna uhuwilo, muladi

upate ugima wa siku zose woutangiligwe na Mulungu lusita viutogole na kulonga mwenyewo uhuwilo wako uwo haulongozi wa wakalangama wengi.

¹³ Nokulagiliza haulongozi ha Mulungu, yoyoving'ha ugima vinhu vose, na iviya nokulagiliza haulongozi ha Chilisiko Yesu, yoyalavile ukalangama na kulonga mwenyewo ukweli haulongozi ha Pomtiyo Pilato, ¹⁴ uyakalize vinogile malagilizo yano bila begete mbaka siku ija Mndewa wetu Yesu Chilisiko vondayeze mwanza wekaidi. ¹⁵ Kwiza kwake kwizatendeka lusita lulondeka lwikigwe na Mulungu mkulu, yeye yaidumwe yotawala na Mfalume wa wafalume na Mndewa wa wandewa. ¹⁶ Yeye muhala kokala siku zose muna dibung'hulo hadidaha kukwenhukiligwa na munhu. Wala habule munhu yoyose yadahile kumuwona wala yodaha kumuwona. Kunwake yeye iwe hishima na udahi siku zose. Ivo.

¹⁷ Walagilize wanhu wose weli na vinhu vingi muna isi ino ya sambu, sekewaigode na sekewalolele vinhu vingi viya havidaha kuloleligwa, mbali wamulolele Mulungu yoyoching'ha vinhu vose kwa wingi muladi chividing'helele. ¹⁸ Walagilize watende yanogile, na watende sang'hano nyingi zinogile na sekewawe wagila na wawe tiyali kuwagolela wanhu wamwenga vinhu wawo. ¹⁹ Kwa kutenda ivo kwizawataza kupata ugima wa siku zose, fana viya munhu viyokunzagiza vinhu vingi vondavimtaze hamwande.

²⁰ Weye Timoseyo, yakalize yayo yose yowing'higwe. Uyepule na simo zihile na malonganyo ya chibozi, yaja wanhu wamwenga woyalonga, "Umanyi" ²¹ Mana wanhu wamwenga waigoda kuwa na umanyi uwo wa uvwizi, na kwa kutenda ivo wagiza uhuwilo wawo.

Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WEKAIDI WA PAULO KWA TIMOSEYO Ulongozi

Usenga wekaidi wa Timoseyo wandikigwa na Mtumigwa Paulo kwa mwanahina wake Timoseyo. Timoseyo wekaidi wodahika wandikigwa habehi na uhelelo wa ugima wa Paulo. Lusita luno kakala yafungigwe uko Loma viiyoneka muna 2 Tim 1:16. Paulo na Timoseyo wakala wambwiya ng'hani na miyanza mingi kamtenda fana mwanage muna usenga wa Filipi 2:22, muna usenga wa 1 Timoseyo 1:2, 1:18.

Ino ni imwe mwa senga nne za Paulo ziyawalungile wanhu badala ya wahuwila. Senga zimwenga nhatu fana viya Timoseyo wa mwanduso na Tito na Filimoni. Lusita usenga wa Timoseyo wekaidi viwandikigwe, Wachilisito wa Loma wagaya. Yodahika chino icho ichimu cha Paulo kukala kuna ichifungo na kumulongela Timoseyo yafunye umoyo magayo. Fana viili muna usenga wa Timoseyo wa mwanduso, Paulo komzuma ng'hani Timoseyo kusionhela wafundiza wa uwizi muna usenga wa 1 Timoseyo 1:16-18. Iviya komulongela Timoseyo kuwa kuulongozi kuna lusita ludala muna 3:1.

Yeliimo

Paulo kokwandusa kwa kumulamsa Timoseyo muna 1:1-2 na maabaho konguma moyo muna 1:3-18.

Kaidi komulongela Timoseyo yafunye umoyo muna 2:1-13.

Maabaho komwing'ha ndagilizi muna 2:14-26.

Iviya komzuma kusionhela mbuli zikwiza na nzila inogile kwidika muna 3:1-4:18.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kumzuma muna Timoseyo 4:9-24.

¹ Niye Paulo mtumigwa wa Chilisito Yesu kwa kunogelwa na Mulungu, kwa ichimu cha chilagano chiya cha ugima wa siku zose wili muna kuilumba na Chilisito Yesu,

² nokwandikila weye Timoseyo mwanangu mulondwa.

Nokulondela unovu na ubazi na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tata na Chilisito Yesu Mndewa wetu.

Mbuli za hewela na mbuli za kugela moyo

³ Nomwing'ha hewela Mulungu, inimsang'hanila kwa umoyo wounilon-gela nabule ubananzi, fana viya wasaho zangu viwatendile. Nomwing'ha hewela Mulungu chila vinikukumbuka muna zinhambiko zangu ichilo na imisi. ⁴ Nokumbuka masozi yako na nolonda ng'hani kukuwona muladi nideng'helele ng'hani. ⁵ Nokumbuka uhuwilo wako wa kweli, uhuwilo uyakalile nawo wau yako Loisi na mamiyake yako Eunike. Novimanya kuwa weye iviya uhuwilo uwo kunawo. ⁶ Kwa ichimu icho nokukumbusa uchitende chitumetume icho chiwe na ludabwa ng'hani, chitumetume chiya chiwing'higwe na Mulungu lusita vinikwikile makono yangu kukutenda kuwa mulangulizi. ⁷ Mana muhe yoching'higwe na Mulungu siyo wa kuchi-tenda chidumbe, mbali muhe yochitenda chiwe na ludabwa na kulonda na kulinganya.

⁸ Lelo sekeuwone chinyala kulonga mbuli za Mndewa wetu hebu kulonga mbuli zangu niye nili mfungigwa kwa ichimu cha kupeta Mbuli Inogile ya Chilisito. Mbali ilumbe na niye kufunyila umoyo yehile kwa ichimu cha Mbuli Inogile, usondelelel iviya kwa ludabwa luwing'higwe na Mulungu.

⁹ Kachilopola na kuchitanga kuwa wanhu wake, siyo kwa ichimu cha sang'hano zetu zinogile, mbali kwa ichimu cha lungilo jake na unovu wake. Kaching'ha unovu uwo kufosela Chilisito Yesu kwandusila kulumbigwa kwa isi yose. ¹⁰ Na sambu unovu wa Mulungu ugubuligwa kumwetu kufosela kwiza kwake Mulopozi wetu Chilisito Yesu. Yeye kabananga ludabwa lwa ifa na kaugubula ugima ulibule ifa kwa kufosela Mbuli Inogile.

¹¹ Kwa ichimu cha Mbuli iyo Inogile, niye nikigwa niwe mtumigwa na mpetelaji na mfundizaji. ¹² Niye nogaiya mbuli izo, mbali siwona chinyala kwaviya nimmanya ija yonimuhwila, kaidi novimanya kuwa kezachikaliza vinogile chiya choyaning'hile mbaka zuwa diya vondayeze kaidi. ¹³ Yamha vinogile mafundizo yaja ya kweli yonikufundize, kwa uhuwilo na kwa kulonda muna ukuilumba na Chilisito Yesu. ¹⁴ Kaliza chinhu chiya chinogile chiwing'higwe kwa nhazo ya Muhe Yelile yoyokala mgati yetu.

¹⁵ Kuvimanya kuwa wanhu wose weli muna isi ya Asiya wanileka, hagati yawo waumo Figelo na Helimogene. ¹⁶ Nompula Mndewa yawawonele ubazi wanhu wa kaye ya Onesifolo, kwaviya kanisangalaza miyanza mingi na haniwonele chinyala kwaviya namuna ichifungo. ¹⁷ Lusita viyafikile Loma, kunizahila ng'hani mbaka kaniwona. ¹⁸ Nompula Mndewa yamuwonele ubazi muna isiku ya uhelelo! Na weye kovimanya vinogile ng'hani mbuli ziya zose zoyanitendele Onesifolo uko Efeso.

2

Mkalizi yanogile wa Chilisito Yesu

¹ Ivo mwanangu ugangamale muna unovu wa Mulungu wochiupata muna ukuilumba na Chilisito Yesu. ² Na mafundizo yaja youhulike noyafundiza haulongozi ha wakalangama wengi, uwafundize wanhu wokwaminika wondawadahe kuwafundiza wanhu wamwenga.

³ Na weye funya umoyo yaja yehile fana mkalizi yanogile wa Chilisito Yesu. ⁴ Munhu yoitowa kuing'hondo koleka kusang'hana sang'hano za ugima za chila zuwa mbali kosang'hana sang'hano za ng'hondo muladi yamnogeze mkulu wake. ⁵ Munhu yoyose yolonda kuhuma kukimbila hadaha kwing'higwa gweko da kuhuma one hamhise malagilizo ya miyangalo. ⁶ Mulimi yatendile usang'hano kwa kuiyoha kolondeka yawe wa mwanduso kupata chiya chotile muna umgunda wake. ⁷ Yeke muumoyo yano yonilonga, kwaviya Mndewa kezakutaza uyamanye yano yose.

⁸ Mkumbukeni Yesu Chilisito yoyazilibuligwe na yakalile wa welesi wa Daudi fana viilonga Mbuli Inogile yoniipeta, ⁹ ivo nogazigwa na nifungigwa minyololo fana munhu yotenda yehile. Mbali mbuli ya Mulungu haifungigwa minyololo bule. ¹⁰ Ivo nofunyila umoyo chila chinhu kwa ichimu cha wanhu wasaguligwe na Mulungu muladi nawo wapate ulopozi woupatika kwa kufosela Chilisito Yesu, na wougala utunhizo wa siku zose.

¹¹ Ulonzi uno wa ukweli,
“One chidanganika hamwe na Chilisito,
iviya chizakala hamwe na yeye.

¹² One chihagendelela kufunya umoyo,
iviya chizalanguhiza hamwe nayo.
One chahambela,
nayo iviya kezachibela.

¹³ One cheye hachiwa wanhu waminika,

yeye kezasigala mwaminika,
kwaviya hadaha kugalula chiya chiyalongile.”

Msang'hani yatogoligwe na Mulungu

¹⁴ Walongele wanhu sekewazimibe mbuli zino na kuwazuma haulongozi ha Mulungu waleke kuisosokanya mbuli. Kuisosokanya uko kwa mbuli hakugala mtazo mbali kogala ubananzi mkulu kwa wanhu wohulika. ¹⁵ Uiyoye kuilagusa kutogoligwa na Mulungu fana msang'hani hawonela chinyala usang'hano wake na iviya ija yofundiza vilondeka mbuli ya kweli ya Mulungu. ¹⁶ Uyepule na mbuli za chibozi na hazimnogeza Mulungu kwaviya zowatendeza wanhu wagendelele ng'hani kukala kutali na Mulungu. ¹⁷ Mafundizo yawo yezakwenela fana londa jenela himahima na kuja nyama za lukuli. Hagati yawo waumo Himenayo na Fileto. ¹⁸ Waileka nzila ya kweli na wabananga uhuwilo wa wanhu wamwenga kwa kulonga kuwa uzilibuko wa wanhu wose utendeka umala. ¹⁹ Mbali ukweli wa Mulungu wima chigangamavu fana viya dibwe da chandusilo, na kuchanyha yake kwandikigwa mbuli zino za chilaguso, “Mndewa kawamanya wanhu wake” na “Wanhu wose wilonga kuwa wawo wa Mndewa, waleke mbuli zihile.”

²⁰ Basi muna ikaye ng'hulu muna mahamha na via mbasakanyo, vimwenga vitendigwe kwa shaba na zahabu kwa sang'hano ya chiidumwe, vimwenga vitendigwe kwa mibiki na ulongo kwa sang'hano za chila zuwa. ²¹ One munhu yoyose yahaisafya kwa kuigola na vinhu vihile, kezakuwa fana viya chia cha sang'hano ya chiidumwe, kwaviya kasaguligwa na komfaya Mndewa wake, na kaisasala kwa chila sang'hano inogile. ²² Mbali uyepule na mbuli za kumelela mate za ubwanga, usang'hane yanogile haulongozi ha Mulungu na uhuwilo na ulondo na tindiwalo. Uwasondelele wanhu womtanga Mndewa kwa moyo welile. ²³ Mbali uyepule na kuisosokanya kwa chibozi na mbuli zilibule mtazo wowose, uvimanye kuwa zogala ndwagi. ²⁴ Msang'hani wa Mndewa halondeka kuwa na ndwagi. Kolondeka kuwa muhole kwa wanhu wose, yawe mfundiza yanogile na yofunya umoyo, ²⁵ kolondeka kuwazuma kwa uhole waja waihasanye nayo, kwaviya Mulungu kodaha kuwatenda wasamhe na kuyamanya yoyolondeka. ²⁶ Kwa nzila iyo wodaha kuimanya nzila ya kusulupuka muna umtego wa Mwihi, yoyawagwilile na kuwatenda watende viyolonda.

3

Siku za uhelelo

¹ Uvimanye kuwa muna zisiku za uhelelo kwizakuwa na lusita lwa magayo. ² Wanhu wezakuwa wilonda wenyewo na wanhu wene kulonda hela na wanhu wene kuitogoza na wanhu wene kuigoda na wanhu wene kuliga na wanhu hawawahulika tati zawo na mami zawo, welibule hewela na iviya wanhu wehi. ³ Iviya wezalawilila wanhu hawalonda wanhu wamwenga, hawalonda kulekelela na wavwizilaji na wadelenya na wakali na hawalonda yanogile, ⁴ wanhu wowahinduka wayawo na hawaiteganya na wene magoda na wolonda madambwa kufosa kumulonda Mulungu. ⁵ Kwa kuwalola wezawoneka fana wanhu womuhwila Mulungu, mbali wolema ludabwa lwake, iteganye na wanhu fana wawo. ⁶ Wanhu wamwenga wokwingila muna zikaye za wanhu, na kuwawwizila wanaake muladi wawategeleze wawo muhala. Wanaake wawo ni waja wabozi wamemile uhasanyi na kulangulizigwa na chila madambwa. ⁷ Wanaake

wawo wogeza kuifunza siku zose, mbali kwaviya viweli hawadaha kumanya ukweli. ⁸ Wanhu wawo wolema ukweli fana viya Yane na Yambule *viwamulemle Musa, nzeweze zawo zibanangika, walemigwa kwaviya uhuwilo wawo wa uvwizi. ⁹ Mbali wanhu wawo hawezagendeleda ng'hani, kwaviya ubozi wawo wizawoneka na wanhu wose, fana viya viwalawilile Yane na Yambule.

Ndagilizi za ukomelezelo

¹⁰ Mbali weye kuyamanya mafundizo yangu na ugenzi wangu, na lungilo jangu muna ugima na uhuwilo wangu na kufunya umoyo kwangu na kulonda kwangu na kugozela kwangu, ¹¹ kugaya kwangu na yangu. Kuyamanya yose yoyanilawilile uko Antiyokiya na Ikoniya na Lisitila, nifunya umoyo magayo makulu. Mbali Mndewa kanilopola muna yayo yose. ¹² Munhu yoyose yolonda kukala kwa kumnogeza Mulungu muna ukuilumba na Chilisito Yesu, kezagazigwa, ¹³ na wanhu wehi na wavwizi wezaiyoha kuwa wehi ng'hani, kuno wowamvwizila wanhu wamwenga na wenyewo wowwiziligwa na wanhu wamwenga. ¹⁴ Mbali weye gendeleda kutenda yaja yolondeka youfundizigwe na kuhuwila kwa ugangamalo. Kuwamanya waja wakalile wafundiza wako, ¹⁵ na kokumbuka kuwa kusongela viukalile mwana mdodo, kuyamanya Maandiko Yelile, yoyodaha kukwing'ha ubala wouching'ha ukombola kwa kufosela kumuhwila Chilisito Yesu. ¹⁶ Maandiko Yelile yose yandikigwa kwa kulangulizigwa na Mulungu, yofaya kugolosela na kufundizila na kuwazuma wanhu ubananzi wawo na kuwalanguliza kukala kwa kumnogeza Mulungu, ¹⁷ muladi munhu yosang'hana sang'hano ya Mulungu yawe na chila chinhu choyolonda muna ukumsang'hanila Mulungu na yaisasale kutenda chila sang'hano inogile.

4

¹ Nokulagiliza haulongozi ha Mulungu na Chilisito Yesu, yondayawata-guse wanhu wagima na wadanganike, na kwaviya kokwiza kutawala fana Mfalume. ² Gendeleda kugong'onda usenga wa Mulungu, uisasale lusita lufaya na lusita halufaya, bwakila na kuzuma na kugela moyo uhafundiza kwa kufunya umoyo. ³ Mana lusita lwizakwiza wanhu wezalema kutegeleza mafundizo ya kweli, mbali kwa kusondeleda kumelela mate kwawo wezaiduganyila wafundiza wengi wondawawalongele mbuli ziya muhala zowolonda kuzitegeleza. ⁴ Wezalema kutegeleza ukweli na wezategeleza simo za uvwizi. ⁵ Mbali weye uwe na kulinganya muna zimbuli zose na funyilaumoyo kugaya na sang'hana usang'hano wa kupeta Mbuli Inogile, sang'hana vinogile usang'hano wako.

⁶ Mana lusita lwa kudanganika kwangu lwahabehi, na damu yangu izagidigwa fana viya wakulu wa nhambiko wa Mulungu viwogida nhosa ya divai haulongozi ha Mulungu. ⁷ Niutenda usang'hano wangu kwa kuiyoha na kukomeleza, nitenda vinogile fana munhu yoihuma kukimbila na uhuwilo niwika goya. ⁸ Hamwande ha yayo nikiligwa kombelo da uhumu da kupetigwa ninoga haulongozi ha Mulungu. Kombelo diya Mndewa mwenyewo yeli msemi yanogile, kezaning'ha zuwa ijo, wala si niye muhala, mbali iviya na wanhu wose wowogozela kwa kulonda kulawilila kwake.

Ndagilizi za Paulo

* **3:8** Yane na Yambule wakala waganga wa Falawo uko Misili wawo wamulemle Musa. Lola chitabu cha Kulawa 7:11.

⁹ Iyohe wize kumwangu himahima. ¹⁰ Mana Dema kazilonda mbuli za isi ino, kanileka na kahita Sesalonike, Kilesike kahita Galatiya na Tito kahita Dalimatiya. ¹¹ Ni Luka muhala yeli hamwe na niye. Msole Maliki yeze hamwe na weye, kwaviya kodaha kunitaza muna usang'hano wangu. ¹² Nimtuma Tukiko yahite Efeso. ¹³ Vondawize, nigalile koti jangu donidilekile kwa Kalipo uko Tulowa, iviya nigalile vitabu, haswa viya vovitendigwe kwa mbende.

¹⁴ Alekizanda, muhunzi kanitendela vinhu vihile ng'hani, mbali Mndewa kezamuliha kwa chiya chiyatendile. ¹⁵ Iteganye nayo, kwaviya kaulema ng'hani usenga wetu.

¹⁶ Viniigombebe mwanduso habule munhu yanitazile, mbali wose wanileka. Nompula Mulungu sekeyawapetele ubananzi kwa mbuli iyo. ¹⁷ Mbali Mndewa kanitaza na kuning'ha ludabwa, mbaka nidaha kugong'onda Mbuli Inogile yose ipetigwe, na wanhu wose weli siyo Wayahudi waihulike, ivo nikomboligwa kulawa muna ifa fana kulopoligwa muna umulomo wa simba. ¹⁸ Na Mndewa kezanilopola kwa chila sang'hano ihile, na kunika nikale bila ya kugaya muna ufalume wake kuulanga. Mndewa yeng'higwe ukulu siku zose. Ivo!

Ndamsa za kuuhelelo

¹⁹ Walamseni Pilisika na Akila na waja weli muna ikaye ya Onesifolo. ²⁰ Elasito kakala Kolimso na Tilofimo nimuleka Mileto, kwaviya kakala mtamu. ²¹ Iyoheni mwize lusita chihuhwe ching'hali hachinafika.

Eubulo na Pude na Lino na Kilaudia na wahuwila wamwenga wose wokulamsa.

²² Mndewa yawe na muhe wako.

Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WA PAULO KWA TITO Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Tito ni umwe muna zisenga nne za Paulo woyomwandikila munhu na siyo bumbila da wahuwila wa Chilisito. Senga zimwenga ni 1 Timoseyo na 2 Timoseyo na Filimoni. Paulo kamwandikila Tito, mbali kamwandika fana usenga woudaha kusomigwa muna umwingi. Chovimanya vino kwaviya kafambula nhunya yake fana Mtumigwa, mbuli ija Tito kaimanya kamala. Yodahika Paulo kawandika usenga uno hagati ya mwaka 63-65 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Paulo kamulagiliza Tito kuyalanguliza mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yakalile muna ichisiwa cha Chilete. Paulo kawandika usenga uno muladi kumulagiliza Tito kusagula na kufundiza walangulizi wa mabumbila ya wahuwila wa Chilisito. Kazilava ndagilizi zilingile zino muna usenga wake kwa Timoseyo. Usenga wake wolonga viya walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito viwolondeka kuwa simwe muna zimbuli zose kwa kusang'hana yanogile. Mabumbila ya wahuwila wa Chilisito na walangulizi wa sambu wavimanye vinogile mbuli zowolondeka kutenda muna ulangulizi.

Yeliumo

Paulo komulagiliza Tito kuwasagula walangulizi wokwaminika muna 1:1-16.

Kaidi komulagiliza kufundiza wanhu kukala kwa ugima wa kumnogeza Mulungu muna 2:1-3:11.

Kuuhelelo, Paulo kogotola kwa kwandika mbuli za kukomelezela muna 3:12-15.

¹ Niye Paulo mtumigwa wa Mulungu na mtumigwa wa Yesu Chilisito. Nisaguligwa na nitumigwa kuwataza wanhu wowasaguligwe na Mulungu muna uhuwilo wawo kwa kuwafundiza ukweli wa kukala kwa kumnogeza Mulungu, ² chandusilo cha uhuwilo ni lololo da kupata ugima wa siku zose. Mulungu halonga uvwizi bule, kachikila chilagano cha ugima uwo kwandusila mwanduso wa kulumbigwa kwa isi yose. ³ Kagubula mbuli yake kwa lusita lufaya kwa nzila ya kupeta, Mulungu Mulopozi wetu kanilagiliza kuigong'onda.

⁴ Nokwandikila weye Tito, mwanangu kweli muna uhuwilo.

Nokulondela unovu na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tata na Chilisito Yesu Mulopozi wetu.

Usang'hano wa Tito kuna ichisiwa cha Chilete

⁵ Nikuleka uko kuna ichisiwa cha Chilete muladi wike goya mbuli ziya zing'hali hazinakomelezeka bule, na kuwasagula walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito muna ichila bululu, fana viya vinikulagilize. ⁶ Mulala mulangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito kolondeka sekeyawe mbananzi, yawe na muke imwe muhala, na wanage wolondeka wamuhuwile Chilisito na sekewawe na ugenzi wihile na hawategeleza. ⁷ Mana Mulala mulangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito yolola mbuli za wanhu ni ndolezi wa sang'hano ya Mulungu. Kolondeka yawe munhu halongigwa vihile na wanhu wamwenga na yelibule ludoko na siyo mkolwa na yelibule ndwagi na yelibule magoda na halonda kupata hela kwa

nzila ihile, ⁸ kolondeka sekeyawe mgila na yalonde mbuli zinogile. Kolondeka yatende yanogile haulongozi ha Mulungu na yawe yotenda mbuli vilondeka na yelile na yoilanguliza mwenyewo. ⁹ Kolondeka yamhe chigangamavu mbuli ya kweli fana viyafundizigwe, muladi yawagume moyo wanhu wamwenga kwa kuweng'ha mafundizo ya ukweli na kuwahuma waja wowolema.

¹⁰ Kwaviya wauko wanhu wengi haswa waja walawile muna inzila ya kumsondelela Mulungu ya Chiyahudi wolema kuwategeleza walangulizi na kuwavwizila wanhu wamwenga kwa ubozi wawo. ¹¹ Wanhu wawo wolondeka wafudazigwe, kwaviya wabananga lukolo lose kwa kuwafundiza mbuli zifa hazilondeka kufundiza. Wotenda ivo kwa lungilo dihile da kupata hela. ¹² Hata imwe wa walotezi wawo, na yeye iviya Mchilete kalonga, "Wachilete siku zose wavwizi, wang'onyo wehile na wabwa na wamelo." ¹³ Usindila uno ni kweli. Bwakila kwa ukali, muladi wawe na uhuwilo wa kweli. ¹⁴ Na sekewategeleze simo za Chiyahudi na ndagilizi izo zozilawa kwa wanhu waulemle ukweli. ¹⁵ Vino vose vela kwa wanhu waja welile, mbali habule chinhu chelile kwa wanhu waja wafilile na hawamuhwila Mulungu, kwaviya nzeweze zawo na udahi wawo wa kusagula yanogile hebu yehile ubanangika. ¹⁶ Wanhu fana wawo woitanga kuwa wommanya Mulungu. Mbali kwa sang'hano zawo womulema. Ni wanhu wouzi ng'hani na hawategeleza, hawafaya kwa sang'hano yoyose inogile.

2

Mafundizo ya kweli

¹ Mbali weye kolondeka ufundize mbuli zozilondeka na mafundizo ya kweli. ² Wafundize walala wa chilume kuwa wolondeka wawe na kulinganya na wawe na ugenzi unogile haulongozi ha wanhu na wawe na ubala, weme chigangamavu muna uhuwilo na ulondo na kufunya umoyo. ³ Iviya wafundize walala wa chike watende mbuli zinogile haulongozi ha Mulungu. Hawalondeka wawe wadelenya na sekewawe wanhu wa kukolwa. Mbali wolondeka kufundiza yanogile, ⁴ muladi wawafundize wandle kuwalonda walume zawo na wana wawo, ⁵ wawe na kulinganya na watende yanogile haulongozi ha Mulungu, wolondeka wasang'hane vinogile muna zikaye zawo na wawategeleze walume zawo, muladi Mbuli ya Mulungu sekeiligigwe.

⁶ Iviya uwazume wabwanga wawe wa kulinganya muna zimbuli zose. ⁷ Weye mwenyewo kolondeka uwe simwe muna zimbuli zose kwa kusang'hana yanogile. Kaidi mafundizo yayo, uyamhe na kuyahuwila. ⁸ Mbali zako ziwe za kweli zilibule ubananzi, muladi hata wehi wako waja wokulema wapate chinyala kwaviya wezapuwa chochose chihile cha kulonga kusionhela cheye.

⁹ Wafundize watumwa wawategeleze wenevale wawo na wawanogeze muna zimbuli zose. Wolondeka sekewaibishile nawo, ¹⁰ na sekewawabawile wenevale wawo. Mbali wailaguse kuwa wodaha kuwa wanoga na wokwaminika muladi wayahambe mafundizo ya Mulungu Mulopozi wetu kwa chila chiusang'hana.

¹¹ Kwaviya anovu wa Mulungu ugubuligwa muladi ugale ulopozi kwa wanhu wose. ¹² Unovu uwo wochifundiza chileke wihi na malondo yehile na chikale kwa kulinganya na chikale vinogile vilondeka na chikale kwa kumnogeza Mulungu muna ulusita luno, ¹³ ihawa chogozela zuwa diya

da deng'ho kulu dochidilolela lusita vondaulawilile utunhizo wa Mulungu mkulu na Mulopozi Yesu Chilisito. ¹⁴ Yesu kailava mwenyewo kwa ichimu chetu kwa kuchikombola kulawa muna uwihi wose na kuwasafya wanhu wake yeye mwenyewo, kuwa na hamu ya kutenda yanogile. ¹⁵ Fundiza mbuli izo kwa kuwazuma wanhu na kuwabwakila kwa udahi wose. Sekeutogole munhu yoyose yakwehule.

3

Kutenda yanogile

¹ Wakumbuse wanhu wako kuinwendanyenda kwa watawala na weli na udahi, wolondeka kuwategeleza na kuisasala kwa kusang'hana sang'hano inogile. ² Uwalongele sekewamulonge vihile munhu yoyose, mbali wakale kwa tindiwalo na umbwiya na waulaguse uhole wose kwa wanhu wose. ³ Kwaviya usenga umwaka chikala wabozi na chikala hachitegeleza na chivwiziligwa na kuno chisang'hanila kulonda yehile na madambwa mbasakanyo. Chikala muna uwihi na migongo na chiwehila wanhu nawo wachihila cheye. ⁴ Mbali unovu na ulondo wa Mulungu Mulopozi wetu viugubuligwe, ⁵ kachilopola cheye, siyo kwaviya chitenda yanogile mbali kwa ubazi wake, kufosela Muhe Yelile yachitendile kuwa wanage kwa kwelekigwa mwanza wekaidi na kuching'ha ugima wa sambi kwa kuchisunha na mazi. ⁶ Mulungu kaching'ha Muhe Yelile mvunyo kufosela Yesu Chilisito Mulopozi wetu, ⁷ muladi kwa unovu wake chipate kutogoligwa kuwa chinoga haulongozi ha Mulungu na kuhokela ugima wa siku zose wochiulolela. ⁸ Ulonzi uno wa ukweli.

Nokulonda uzigangamize mbuli zino, muladi waja womuhuwila Mulungu wailave kutenda yanogile, mbuli zino zinoga na zowafaya wanhu wose. ⁹ Mbali uyepule na ubishi wa chibozi na ndwagi na simo za ludongo lwa mawasaho na kugomba kwa mbuli ya Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. Mbuli zino zabule utazi wowose na hazifaya. ¹⁰ Mzume munhu yotenda wanhu waigole, mulamule mosi maabaho mulamule pili, maabaho muleke. ¹¹ Kovimanya munhu fana ino kaleka nzila ya kweli, na uhasanyi wake wolagusa kabananga.

Ndagilizi za ukomelezelo

¹² Vondaniwatume Alitema hebu Tukiko kumwako, iyohe kwiza Nikopoli, kwaviya nilamula kukala uko chipindi cha chihuhwe. ¹³ Iyohe kumtaza Zeno munhu wa malagilizo na Apolo, muna umwanza wawo na kupata chila chinhu chowochilonda. ¹⁴ Wanhu wetu wolondeka waifunze kutenda yanogile lusita lose muladi wadahe kupata vinhu viwolonda muna ugima wawo, na sekewakale bule.

¹⁵ Wanhu wose weli hamwe na niye womulamsani. Walamse wahuwila wayetu wowochilonda muna uhuwilo.

Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WA PAULO KWA FILIMONI Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Filimoni ni chitabu chidodo chochandikigwe na Mtumigwa Paulo fana viilagusigwa muna 1:1. Paulo viyandike chitabu chino kakala muna ichifungo, ivo yodahika kandika viyakalile Loma. One ihawa kakala Loma ivo chandikigwa muna umwaka 61 kwandusila viyelekigwe Yesu, kwa ivo ulo ukala lusita lumwe viyachandikile chitabu cha Wakolosayi.

Paulo kamwandikila usenga uno munhu yotangigwa Filimoni. Filimoni kakala imwe wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na iviya kakala na mtumwa. Paulo kamwandikila Filimoni kumulamba kuwa halondeka kumtagusa mtumwa wake Onesimo yoyamkimbile. Kwa malagilizo ya Chiloma, Filimoni yahadahile kumkoma Onesimo. Paulo kandika vinogile ng'hani kumulongela Filimoni kumtogola Onesimo fana viya ndugu yake mwa Chilisito na kamulongela Filimoni kuwa Onesimo yeng'higwe ulegeho wa kusang'hana usang'hano hamwe na Paulo muna 1:13-14.

Yelumo

Paulo komulamsa Filimoni muna 1:1-3.

Kaidi Paulo komulamba Filimoni yamtogole Onesimo fana viya ndugu mwa Chilisito muna 1:4-21.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwandika lungilo jake da komulaula na iviya katuma ndamsa muna 1:22-25.

¹ Paulo, mfungigwa wa Chilisito Yesu, na Timoseyo ndugu yetu.

Chomwandikila Filimoni mbwiyetu na msang'hani miyetu. ² Na kwa Afiya lumbu jetu, na kwa Alikipo mkalizi miyetu na bumbila da wahuwila wa Chilisito woiting'hana muna ikaye yako. ³ Nowalondela mweye unovu na tindiwalo da Mulungu yeli Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

Ulongo na uhuwilo wa Filimoni

⁴ Siku zose nihatosa nokukumbuka weye Filimoni na nomwing'ha hewela Mulungu wangu, ⁵ kwaviya nohulika ulondo wako kwa wanhu wose wa Mulungu na uhuwilo wouli nawo mwa Mndewa Yesu. ⁶ Nomtambikila Mulungu kuwa mvava na mweye wime vinogile muna uhuwilo, kwa kufosela uhuwilo uwo upate kumanya yanogile yose yochiwa nayo muna ugima wetu wa kulumba na Chilisito. ⁷ Ndugu yangu, ulondo wako uning'ha deng'ho kulu na kunigela moyo ng'hani! Kusangalaza mizoyo ya wanhu wose wa Mulungu.

Paulo kompula Filimoni yamuhokele Onesimo

⁸ Kwa ichimu chino, one ihawa nina udahi woning'higwe na Chilisito kukulagiliza mbuli youlondeka kutenda, ⁹ mbali kwa ichimu cha ulondo, nolonda kukulamba, niye Paulo nili mulala na sambu ni mfungwa kwa ichimu cha kumsang'hanila Chilisito Yesu. ¹⁰ Nokulamba muhokele Onesimo yoyakalile mwanangu kufosela kulumba kumwaka na Chilisito vinikalile muna ichifungo. ¹¹ Baho umwaka kakala hakufaya bule, mbali sambu kochifaya ng'hani weye na niye. ¹² Sambu nomtuma kumwako kaidi, fana moyo wangu wohita nayo. ¹³ Nolonda nimwike hano hamwe na niye, vino vinili muna ichifungo kwa ichimu cha Mbali Inogile, muladi

yadahe kunitaza hanhu hako. ¹⁴ Mbali silondile kutenda mbuli yoyose bila weye kutogola. Wala silondile kukuwangiliza unitendele yanogile, mbali nihalandile utende viulonda mwenyewo.

¹⁵ Yodahika kuwa Onesimo kasegela kumwako kwa lusita ludodo muladi udaha kuwa nayo kaidi lusita lose. ¹⁶ Na sambi si mtumwa kaidi, mbali ni kufosa mtumwa, ndugu mulondwa mwa Chilisito. Yeye munhu goya ng'hani kumwangu! Na munhu goya ng'hani kumwako, kwaviya yeye ni munhu na ndugu kwa kuilumba na Mndewa!

¹⁷ Ivo, one uhanigesa niye fana miyago, muhokele iyo fana viya vunihokele niye. ¹⁸ One yahakubananga chinhu chochose hebu yahakwazima chinhu chochose, niye nizaliha. ¹⁹ Niye Paulo, nokwandika kwa mkono wangu mwenyewo nizaliha. Silonda kulonga kuwa ugima wako kunyazima niye. ²⁰ Ivo weye ndugu yangu, mhate yanogile kumwako mwa Mndewa, unisangalaze moyo wangu kwa kuilumba na Chilisito.

²¹ Vonikwandikila novimanya kuwa kwizanihulika na kwizatenda kufosa viya vinilonga. ²² Hamwe na yayo, nisasalileni chiheleto cha kugona, kwaviya nololela kuwa Mulungu kezamwidikani nhosa zenu zose na kunibweleza kaidi kumwako.

Ndamusa ya uhelelo

²³ Epafulo, yeli muna ichifungo hamwe na niye kwa ichimu cha kum-sang'hanila Chilisito Yesu, kokulamsa. ²⁴ Iviya Maliki na Alisitaliko na Dema na Luka weli wasang'hani wayangu wokulamsa.

²⁵ Nowalondela unovu wa Mndewa Yesu Chilisito.

USENGA KWA WAEBULANIYA Ulongozi

Usenga wa Waebulaniya ni usenga wa kuguma moyo woulagusa viya Yesu viyafikize ulotezi wa Lagano da Umwaka. Wandikigwa fana mapetelo. Kuna mabwelelo 60 ya Lagano da Umwaka muna usenga wa Waebulaniya wouchilagusa viya Yesu viyafikize ulotezi na sang'hano za wakulu wa nhambiko magogogo wa Wayahudi. Kwa ichimu chino, usenga wa Waebulaniya ukala na lungilo da kuwaguma moyo Wachilisito wa Chiyahudi. Usenga wa Waebulaniya wolagusa viya Yesu viyakomeleze Lagilizo da Mulungu muladi wakulu wa nhambiko sekewaleke kulava nhambiko kaidi. Yesu kakala nhambiko kwa ichimu cha uhasanyi wose, lusita lumwe na lusita lose. Wahuwila wa Chilisito muna ulusita lwetu wodaha kugumigwa moyo muna usenga wa Waebulaniya kumsondelela Yesu Chilisito fana imwe yoyotenda yano yadahike kumwetu chimuhwile Mulungu, na iviya chimuhwile yeye fana viilagusigwa muna 12:2.

Habule munhu yoyose yamanyile mwandikaji wa usenga wa Waebulaniya, mbali wasomi walamula kulonga yodahika Mtumigwa Paulo, Luka hebu Balinaba. Mwaka yochandikigwe iviya haimanyiike mbali wanhu wengi wohuwila kuwa yandikigwa ing'hali kufika mwaka 70 kwandusila viyelekigwe Yesu. Yelusalemu idanganyizigwa 70 kwandusila viyelekigwe Yesu, mbali mwandikaji wa usenga uno kolonga fana Yelusalemu haidanganyizigwe bule. Usenga wa Waebulaniya wandikigwa mudibululu da Loma fana viilagusigwa muna 13:24 na ugaligwa muna yamabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

Yeliumo

Mwandikaji kolagusa kuwa Yesu ni mkulu wa walotezi wa Mulungu na wasenga wa kuulanga muna 1:1-4:13.

Kaidi mwandikaji kagendelela kulagusa kuwa Yesu ni mkulu wa wakulu wa nhambiko wowosang'hana muna Ikaye ya Mulungu uko Yelusalemu muna 4:14-7:28.

Maabaho mwandikaji kagendelela kulagusa sang'hano ya Yesu ni ng'hulu kwa kuitogolela kwa umwaka Mulungu koyaitogolele na wanhu kufosela Malagilizo yoyamwing'hile Musa muna 8:1-10:31.

Kuuheleo mwandikaji kogotola kwa kufambula kuwa Yesu ni mkulu kwa chila nzila na kalava ndagilizi 10:32-13:17.

Mbuli ya Mulungu kufosela Mwanage

¹ Baho haumwaka Mulungu kalonga na wasaho zetu miyanza mingi na kwa nzila nyingi kufosela walotezi wake, ² mbali siku zino za uhelelo kalonga na cheye kufosela Mwanage, Mwanage iyo ni ija kufosela yeye Mulungu kalumba isi yose, ija Mulungu kamsagula na kumwing'ha vinhu vose viwe vake yavitawale. ³ Yeye iyo bung'hulo da utunhizo wa Mulungu na simwe da Mulungu mwenyewo, yoyovitenda vinhu vose vigendelele kuwa baho kwa mbuli yake yili na ludabwa, viyamalile kuwasafya wanhu uhasanyi wawo, kakala uko kuchanyha kuulanga ubanzi wa kulume wa Mulungu Mkulu.

Mwana wa Mulungu ni mkulu kufosa wasenga wa kuulanga

⁴ Mwana kawa mkulu kufosa wasenga wa kuulanga, fana viya zina diya Mulungu diyamwing'hile yeye vidili kulu kufosa yawo. ⁵ Kwaviya Mulungu hamulongele msenga wake wa kuulanga yoyose kuwa,

“Weye iyo Mwanangu,
diyelo niwa tati yako.”

Wala Mulungu halongile mbuli ya msenga wake yoyose wa kuulanga,
“Nizakuwa Tati yake
nayo kezakuwa Mwanangu.”

⁶ Mbali Mulungu viyomtuma Mwanage chadele muna isi yose, kalonga, Wasenga wa kuulanga wose wolondeka kumtambikila mwanage.

⁷ Mbali kwa mbuli ya wasenga wa kuulanga, Mulungu kalonga,

“Kowatenda wasenga wake kuwa fana mbeho,
na wasang'hani wake kuwa fana milambi ya moto.”

⁸ Mbali kwa mbuli ya Mwana, Mulungu kalonga,

“Weye Mulungu, ufalume wako wizakuwa wa siku zose,

Na kwizawatawala wanhu wako viilondeka. ⁹ Weye kulonda vinhu
vovimnogeze Mulungu na kulema mbuli zihile.

Lekamana Mulungu, Mulungu wako kakusagula

na kakuhaka mavuta na kakutenda udeng'helele kufosa wayago.”

¹⁰ Iviya Mulungu kalonga,

“Weye Mndewa, kwika chandusilo cha isi,
na kalumba ulanga kwa makono yako.

¹¹ Ivo vose vizahalawa, mbali weye kwizasigala,
vose vizalala fana viya viwalo.

¹² Kwizazivunganyiza fana walo,

navo vizahambuligwa fana viwalo

Mbali weye siku zose huhambuligwa bule,
Ugima wako wokuwa wabule uhelelo.”

¹³ Mulungu hamulongele bule hata imwe wa wasenga wa kuulanga,

“Kala hano muna ubanzi wangu wa kulume
mbaka niweke wehi wako hasi ya magulu yako.”

¹⁴ Vino wasenga wa kuulanga icho choni? Wawo ni mihe yoimsang'hanila
Mulungu na yotumigwa kuwataza waja wondawahokele ulopozi.

2

Ukombola Mkulu

¹ Lekamana cholondeka kuyategeleza ng'hani yose kwa ugangamalo na ukweli yaja yochiyahulike muladi sekechiyapuwe. ² Usenga uja wa Mulungu ulongigwe na wasenga wa kuulanga umwaka ulagusa kuwa kweli, na wanhu wose walemile kuusondelela wahokela nhaguso yoilondeke.

³ Vino cheye chizasulupukaze, one hachiugesa ulopozi uno mkulu? Teng'hu Mndewa mwenyewo kaugong'onda ukombola uno, na wose wowamuhulike wachilongela kuwa ni kweli. ⁴ Iviya Mulungu kongeza ukalangama wake kwa kutenda chilaguso na mauzauza na mawewedeko mengi kwa kuwagolela wanhu na kufosela vitumetume va Muhe Yelile voyawagolele wanhu fana viyalondile.

Munhu yochilanguliza kuna ulopozi

⁵ Mulungu hawekile wasenga wa kuulanga wawe walangulizi wa isi ikwiza, ija yochiilonga. ⁶ Iviya yalongigwa hanhu hamwenga muna Ya-maandiko Yelile,

“Munhu yelihi mbaka umkumbuke,
mwana wa munhu yelihi mbaka umwike goya?”

⁷ Kumtenda yawe mdodo chidogo kufosa wasenga wa kuulanga

na kumvaza kombelo da ukulu na hishima,
⁸ na keka vinhu vose hasi ya ulangulizi wake
na chila chinhu hana ulangulizi wa munhu.”

Mulungu halekile chinhu hata chimwe, mbali hata vino sambu hachinawona munhu keng'higwa udahi hachanyha ya vinhu vose. ⁹ Mbali chomuwona Yesu yoyatendigwe kuwa mdodo kufosa wasenga wa kuulanga kwa lusita Ludodo, muladi kwa unovu wa Mulungu yadanganike kwa ichimu cha wanhu wose. Kwa ichimu cha magayo yoyagaiye mbaka kudanganika kwake, sambu chomuwona kayawazigwa kombelo da ukulu na hishima.

¹⁰ Kwaviya ifaya kuwa Mulungu yolumba na kukaliza vinhu vose vinogile, yamtende Yesu kuwa kofaya kufosela manhesa, muladi yawagale wana wengi kuuilumba muna utunhizo wake, mana Yesu iyo yowalunguliza wengi muna ulopozi.

¹¹ Yeye kowasafya wanhu kulawa muna uhasanyi, na waja wowosafyigwa nayo wose ni wana wa Tata imwe. Ni kwaviya iyo Yesu hawona chinyala kuwatanga ndugu zake. ¹² Komulongela Mulungu,

“Nizawalongela ndugu viya viwili,
nizakwimbila nyila za nhogolwa muna imiting'hano yawo.”

¹³ Na kaidi kolonga, “Nizamwikila huwilo jangu Mulungu.” Na kaidi kolonga, “Na bahano hamwe na wana yoyaning'hile Mulungu.”

¹⁴ Kwaviya wana wawo wana lukuli na damu, Yesu mwenyewo kawa fana wawo na kailumba na unhu wawo. Kakala vino muladi kufosela ifa yake yamuhume Mwihi, yeli na ludabwa lwa ifa, ¹⁵ na ivo yawalekelele walegehe wanhu waja wakalile siku zose watumwa kwa ichimu cha ludumbo lwawo lwa ifa. ¹⁶ Kwaviya ni kweli hezile kuwataza wasenga wa kuulanga, mbali keza kuwataza welesi wa Bulahimu. ¹⁷ Kwa ichimu chino kolondeka yawe fana ndugu zake kwa chila nzila, muladi yawe mwaminika na mwene ubazi na Mkulu wa nhambiko digogogo muna usang'hano wake kwa Mulungu, muladi wanhu wahasanyi walekelelwe uhasanyi wawo. ¹⁸ Kafunyila umoyo manhesa viyagezigwe, ivo kadaha kuwataza waja wowagezigwe.

3

Yesu Mkulu kufosa Musa

¹ Ivo ndugu zangu, wanhu wa Mulungu, womutangigwe na Mulungu, geseni mbuli ya Yesu iyo yatumigwe na Mulungu kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo wa uhuwilo wochiutogola. ² Kakala kokwaminika kwa Mulungu yoyamsagule kutenda usang'hano uno, fana viya Musa viyakalile mwaminika muna ukuwasang'hanila wanhu wose wa Isilaeli wowatangigwe kaye ya Mulungu. ³ Yesu kolondeka yahishimigwe ng'hani kufosa Musa, fana viya mwenzi wa kaye kana hishima ng'hani kufosa kaye yenyewo. ⁴ Kwaviya chila kaye yozengigwa na munhu imwe, mbali Mulungu iyo mwenzi wa vinhu vose. ⁵ Musa kakala msang'hani mwaminika muna isang'hano yake yose muna Ikaye ya Mulungu na kalonga vinhu vondagalonge Mulungu hamwande. ⁶ Mbali Chilisiko kokwaminika muna Ikaye ya Mulungu. Cheye wenyewo ni kaye yake one chihagendelela kuwa magalu na kuigodola lololo jetu.

Mhumulo ya wanhu wa Mulungu

⁷ Fana Muhe Yelile viyolonga muna Yamaandiko Yelile,
 “Diyelo muhahulika dizi da Mulungu,

⁸ sekemuwe na mizoyo midala fana viya wasaho zenu viwamulemile Mu-
 lungu,

fana viya viwatendile muna yamazuwa yaja viwakalile muna ichuwala,
 baho viwanilemile.

⁹ Kuja wasaho zenu waniguma muna yamagezo na wanigeza,
 ingawa wawona yaja yonitendile kwa miyaka malongo mane!

¹⁰ Ivo niwa na ludoko na wanhu wawo na nilonga,

‘Magesa ya wanhu wano yaga, wolema kutegeleza ndagilizi zangu.’

¹¹ Niilaha kwa ludoko nilonga,

‘Hawezakwingila ng’o hana ihanhu hangu ha kuhumula.’ ”

¹² Lelo ndugu zangu muteganye muladi munhu yoyose kumwenu
 sekeyawe na moyo wihile fana uwo na yelibule uhuwilo mbaka kuigola

na Mulungu yeli mgima. ¹³ Mbali mugendelele kuhulika mbuli “Diyelo”
 yosomigwa muna Yamaandiko Yelile, igeleni moyo chila zuwa muladi hata

imwe wenu sekeyawe mdala wa kuvwiziligwa na uhasanyi. ¹⁴ Kwaviya
 cheye cha hamwe mgati mwa Chilisiko ihawa chokwamha kwa ugangamalo

mbaka kuhelelo chiya chochihuwila chichili nacho kulawa mwanduso.

¹⁵ Fana viyolonga Maandiko Yelile,

“Diyelo muhahulika dizi da Mulungu,

sekemuwe na mizoyo midala, fana viya viwatendile wasaho zenu viwa-
 mulemile Mulungu.”

¹⁶ Waja wahulike dizi da Mulungu na kulema ni wanhu welihi? Wanhu
 waja ni wanhu wose walangulizigwe na Musa kulawa muna isi ya Mis-
 ili. ¹⁷ Waja Mulungu yawehile kwa miyaka malongo mane ni wanhu

welihi? Waja wanhu wowakalile wotenda uhasanyi, waja wafile muna
 dibwilingu ¹⁸ Waja Mulungu woyawalahile ng’o kuwa hawezakwingila

muna ihanhu hake ha kuhumula hoyawasasalile ni wanhu welihi? Ni waja
 hawamtegeleze. ¹⁹ Ivo chowona kuwa hawadahile bule kwingila muna isi

kwaviya walema kuhuwila.

4

¹ Ivo kwaviya chiya chilagano cha kwingila hanhu hake ha kuhumula
 ching’hali baho, leka chiteganye bule ivo imwenga wenu kezahapuwa

hanhu haja. ² Kwaviya chigong’onda Mbali Inogile fana viwatendile wanhu
 waja wa umwaka. Wahulika usenga mbali hauwafaiye, kwaviya hawauto-

gole kwa uhuwilo. ³ Cheye wochihuwila hazakwingila muna imhumulo
 yoyachilaganile Mulungu. Fana viyalongile,

‘Niilaha kwa ludoko, nilonga,

‘Hawezakwingila ng’o hana ihanhu hangu ha kuhumula.’ ”

Kalonga ivo ingawa sang’hano yake ikala ikomelezeka kulawa viyalum-
 bile isi yose. ⁴ Kwaviya hanhu hamwenga muna Yamaandiko Yelile holonga

mbuli ya zuwa da saba, “Mulungu kaleka sang’hano zake zose, zuwa da
 saba kahumula.” ⁵ Kaidi mbuli ino ino yolonga, “Hawezakwingila ng’o

hana ihanhu hangu ha kuhumula.” ⁶ Ino yolagusa chilagano cha kwingila
 muna imhumulo ching’hali baho, kwaviya waja wowahulike Mbali Inogile

baho mwanduso hawahuwile na hawengile. ⁷ Ino yolagusa kuwa Mulungu
 katenda zuwa dimwenga ditangigwa, “Diyelo” miyaka mingi ifosile kalonga

kufosela Daudi muna Yamaandiko Yelile yoyalongigwe

“Diyelo muhahulika dizi da Mulungu,

sekemuwe na mizoyo midala.”

⁸ One Yoshuwa yahatendile wanhu wahumule, Mulungu sigambeyalonge mbuli ya siku imwenga hamwande. ⁹ Kwaivo kung'hali kuna kuhumula kwa wanhu wa Mulungu fana viyahumule Mulungu siku desaba. ¹⁰ Mana chila yokwingila hanhu ha mhumulo hoyalongile Mulungu, koleka sang'hano yake na kuhumula fana viya Mulungu viyalekile sang'hano yake. ¹¹ Ivo chiyohe chingile muna imhumulo iyo, muladi munhu yoyose mgati yetu sekeyanangigwe kwa kulema kutegeleza fana viwatendile wanhu waja.

¹² Kwaviya mbuli za Mulungu ni ngima na zina ludabwa, zokutwa kufosa zele dikanha kuno na kuno. Zoiibebenyeka mbaka mgati kuna umuhe na unhu fana zele dikutwa vodikanha mbaka mgati ya vilungo va lukuli na upembe. Mbuli izo zomanya malungilo na magesa ya myoyo ya wanhu.

¹³ Habule chinhu chochose chochifisike haulongozi ha Mulungu, chila chinhu muna ukulumba chong'aa haulongozi wa Mulungu na hachigubikigwe hana yameso yake. Na kumwake yeye cheye chose chizamulongela mbuli zetu zochitendile.

Yesu Mkulu wa nhambiko digogogo

¹⁴ Ivo chamhe ng'hani uhuwilo wochiutogole. Kwaviya chinayo Mkulu wa nhambiko digogogo yoyengile mbaka kuulanga kuyeli Mulungu, Yesu Mwana wa Mulungu. ¹⁵ Mkulu wa nhambiko wetu digogogo kochiwonela ubazi ng'hani muna unyondenyannde wetu, kwaviya yeye mwenyewo kagezigwa fana cheye kwa chila nzila mbali hatendile uhasanyi bule. ¹⁶ Lelo chichikwenhukile bila kudumba chigoda cha chifalume cha Mulungu mwene unovu, chihokele ubazi na unovu wa Mulungu wa kuchitaza lusita lwa uzidilwa.

5

¹ Chila Mkulu wa nhambiko digogogo yoyasaguligwe hagati ya wanhu wake kokwing'higwa sang'hano ya kusang'hanila Mulungu kwa ichimu chawo kwa kulava sadaka na nhosa kwa ichimu cha uhasanyi. ² Kwaviya yeye mwenyewo ni nyondenyannde kwa vinhu vingi, kodaha kumsolela fana viyeli wanhu waja magesa yawo yaga, wolema kutegeleza ndagilizi zangu. ³ Na kwa ichimu chino yeye mwenyewo ni nyondenyannde, kalondeka yalave nhosa siyo kwa ichimu cha uhasanyi wa wanhu muhala mbali iviya kwa ichimu cha uhasanyi wake mwenyewo. ⁴ Habule munhu yoyoipatila hishima ino ya kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo. Mulungu muhala iyo yomsagula munhu kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo, fana viyakalile Haluni.

⁵ Iviya na Chilisito Mulopozi nayo haipatile hishima yeye mwenyewo ya kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo. Mbali Mulungu kamulongela, “Weye iyo mwanangu, diyelo niwa tati yako.”

⁶ Na hanhu hamwenga muna Yamaandiko Yelile kolonga, “Kwizakuwa Mkulu wa nhambiko siku zose fana viya ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki.”

⁷ Yesu viyakalile hano mwiisi, kwa ndilo ng'hulu na masozi, katosa na kumulamba Mulungu yoyakalile na udahi wa kumulopola kulawa muna ifa. Kahulikigwa kwaviya kainyendanyenda kwa Mulungu. ⁸ Na ingawa kakala Mwana wa Mulungu, kaifunza kutegeleza kufosela manhesa yoyapatile. ⁹ Na viyakomeleze sang'hano iyatumigwe na Mulungu yaitende, kawalan-guliza wanhu wose wowamtegeleze wauhokele ulopozi wa siku zose, ¹⁰ na

Mulungu kamulonga kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo fana viya ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki.

Lamulo kwa mbuli ya kuleka uhuwilo

¹¹ Chinayo mengi ya kuwalongeleni kusionhela mbuli iyo, mbali vidala kumulongelani mweye kwaviya mweye muwa wabwa kuhulika. ¹² Kwa lusita luno mweye molondeka kuwa wafundiza, mbali mung'hali molondeka muwe na munhu na kumfundizani mbuli za mwanduso za Mulungu, molondeka kong'hezigwa matombo, siyo ndiya ndala. ¹³ Na munhu yoyose yogendelela kong'hezigwa matombo yang'hali mwana ching'hele, havimanya mafundizo ya kutenda mbuli zinogile haulongozi wa Mulungu. ¹⁴ Kwa ubanzi umwenga, ndiya ndala ni ya wanhu wakulu, wowaifundize vinogile wodaha kuvimanya yanogile na yehile.

6

¹ Kwa ichimu icho sekechigendelele kusigala kuna yamafundizo ya mwanduso yoyomsonhela Chilisito, mbali chigendelele kukula chimuhe na siwo kugendelela kwika chandusilo muna ukusamha sang'hano hazifaya zozisonhela kumuhuwila Mulungu, ² mafundizo yoyosonhela ubatizo mbasakanyo na mafundizo ya kwikiligwa makono na mafundizo ya uzilibuko wa wanhu na mafundizo ya nhaguso ya siku zose. ³ Chizagendelela kutenda ivo Mulungu yahalonda.

⁴ Kwaviya haidahika kaidi kuwabweleza wanhu waulekile uhuwilo wawo wasamhe. Waja wowakalile mwanduso waumanya ukweli wa Mulungu na kulanza chitumetume cha kuulanga na wamuhokela Muhe Yelile, ⁵ na kulanza unovu wa mbuli za Mulungu na kulanza ludabwa lwa lusita lukwiza.

⁶ Kwa kuuleka uhuwilo wawo wenyewo woilumiza ni fana kumuwamba Mwana wa Mulungu mwanza wekaidi na kunguma chinyala muumwingi.

⁷ Isi yoitonyeligwa na mvula lusita lwingi na koteza mimeya yoifaya kwa walimi, isi iyo itemeligwa mate na Mulungu. ⁸ Mbali mgunda one wahota miwa na ng'honge haufaya, na wizakuwa habehi kuduwiligwa na Mulungu na uhelelo wake ni kusomigwa moto.

⁹ Mbali mbwiya zangu, hata one cholonga vino, chovimanya kweli kuwa mweye mwamuna zinzila zingile ng'hani zoziwalanguliza kuna ulopozi. ¹⁰ Mulungu kabule ubagulo, yeye hezazimiza usang'hano wenu womusang'hane hebu ulondo womulaguse kwa ichimu cha Mulungu, kwa kuwataza wanhu wake na mung'hali mowataza. ¹¹ Cholonda ng'hani chila imwe wenu yalaguse kulonda sang'hano izo mbaka kuuhelelo kwa mbuli ziya zomuzilolela zidahe kulawilila. ¹² Ivo, sekemuwe wabwa, mbali muwe fana waja wohuwila na wene kufunya umoyo wezahokela yaja yachilaganile Mulungu.

Chiyalongile Mulungu ni kweli

¹³ Mulungu viyamulaganile Bulahimu kailaha kwa zina jake mwenyewo, kwaviya habule yeli mkulu kufosa Mulungu yeli kufosela iyo yahadahile kuilaha. ¹⁴ Mulungu kalonga, "Nokulongela, kweli nizakutemela mate na nizakwing'ha welesi mvunyo." ¹⁵ Bulahimu kagozela kwa kufunyaumoyo, na ivo kahokela chiya chiyalaganiligwe na Mulungu. ¹⁶ Wanhu wahailaha, wailaha kwa zina da munhu imwe mkulu kufosa wawo wenyewo, na chilaho cholamula ubishi wose. ¹⁷ Ivo ivo Mulungu kagangamiza chilagano chake kwa kuilaha, kwa kutenda ivo kawalagusa wanhu waja woyawalaganile kuwa hezagalula lungilo jake. ¹⁸ Lelo, kuna vinhu vino vidi,

chilagano na chilaho, vino havidaha kugaluka na wala kwa vinhu vino Mulungu hadaha kulonga uvwizi. Ivo cheye wochikimbilile ukalizi wake, chokwing'higwa moyo kwa kwamhilala lolole dodikigwe haulongozi wetu. ¹⁹ Chinajo lolole ijo fana dibwe kulu da kwimizila ngalawa ya ugima wetu. Lolole ijo digangamala na dima goya, doibebe nyeka kuna dipanzia mbaka dofika hanhu helile ha Mulungu. ²⁰ Yesu kalongolela kwingila umo kwa ichimu chetu na kawa Mkulu wa nhambiko digogogo siku zose fana viya ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki.

7

Melikizedeki Mkulu wa nhambiko

¹ Ino Melikizedeki kakala mfalume wa bululu da Salemu na mkulu wa nhambiko wa Mulungu yeli uchanyha. Bulahimu viyakalile kobwela kulawa kuna ing'hondo kuyawakomile wafalume, Melikizedeki kaiting'hana nayo na kamtemela mate, ² na Bulahimu kamwing'ha hanhu ha longo ha vinhu viyalawile navo kuna ing'hondo. Fambulo da mwanduso da zina Melikizedeki ni, "Mfalume wa kutenda mbuli zozimnogeza Mulungu", na kwaviya yeye kakala mfalume wa bululu da Salemu, zina jake iviya dina fambulo da "Mfalume wa tindiwalo." ³ Habule munhu yammanyile tati yake Melikizedeki wala mamiyake yake wala wasaho yake, habule munhu yavimanyile kwelekigwa kwake wala uhelelo wa ugima wake. Kalinga fana Mwana wa Mulungu, kogendelela kuwa mkulu wa nhambiko siku zose.

⁴ Lelo mowona munhu ino viyeli mkulu. Hata Bulahimu wasaho yetu kamwing'ha hanhu ha longo ha vinhu vake vose viyapatile kuna ing'hondo.

⁵ Na wana wa Lawi nawo, waja wowokwing'higwa ukulu wa nhambiko, wana malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kusola hanhu ha longo ha vinhu kulawa kwa wanhu wa Isilaeli, yani, ndugu zawo, ihawa walawa muna uwelesi wa Bulahimu. ⁶ Melikizedeki hawile wa welesi wa Walawi, mbali kahokela hanhu ha longo ha vinhu kulawa kwa Bulahimu, iviya kamtemela mate yeye yoyahokele chiya chiyalaganiligwe na Mulungu.

⁷ Iviya hailemigwa bule kuwa munhu yotemela mate ni mkulu kufosa munhu yotemeligwa mate. ⁸ Kwa ubanzi umwe hanhu ha longo hohokiligwa na wanhu hawakala siku zose, na ubanzi umwenga hohokiligwa na ija yochimulonga yang'hali mgima. ⁹ Ivo chodaha kulonga vino, lusita Bulahimu viyalihile hanhu ha longo ha vinhu, na iviya Lawi yohokela hanhu ha longo ha vinhu kaliha hanhu ha longo ha vinhu kufosela yeye. ¹⁰ Mana lusita Melikizedeki viyaiting'hane na Bulahimu, Lawi kakala muna idamu ya Bulahimu.

¹¹ Kwa ukulu wa nhambiko wa Walawi, wanhu wa Isilaeli weng'higwa malagilizo. Lelo, one usang'hano wa Walawi uhafaiye, sigambe kulondeke kulawilile ukulu wa nhambiko umwenga mbasakanyo uja usondelela viya viulondeka ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki, siyo uja wa Haluni.

¹² Kwaviya ukulu wa nhambiko viugaluke, na malagilizo nayo yolondeka yagaluke. ¹³ Kwaviya Mndewa wetu ija mbuli zino zose zomulonga yeye, kakala wa kabila dimwenga, na habule hata munhu imwe wa kabila jake yoyasang'hanile muna ichilingo cha kulavila nhosa. ¹⁴ Yomanyika chinaganaga kuwa yeye kelekigwa muna dikabila da Yuda, diya Musa haditam-bule viyakalile kolonga mbuli za kusonhela wakulu wa nhambiko.

Mkulu wa nhambiko imwenga yalingile fana Melikizedeki

¹⁵ Iviya mbuli ino imanyika funhufunhu. Mkulu wa nhambiko imwenga yalingile fana Melikizedeki kalawilila kamala. ¹⁶ Yeye hatendigwe mkulu

wa nhambiko kwa ndagilizi za chiunhu, mbali kwa ludabwa lwa ugima ulibule uhelelo. ¹⁷ Kwaviya Maandiko Yelile yolonga, “Kwizakuwa mkulu wa nhambiko siku zose fana viya ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki.” ¹⁸ Ivo lagilizo da umwaka disegezigwa kwaviya dikala nyondenyonde na hadifaya chinhu. ¹⁹ Kwaviya malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hayadahile kutenda chinhu chochose chifaya. Mbali lelo, hanhu hake hekigwa lololo dinogile ng'hani dili kwa ijo chodaha kumkwenhukila Mulungu.

²⁰ Maabaho hano hana chilaho cha Mulungu. Lusita wamwenga viwawendigwe kuwa wakulu wa nhambiko, hakukalile na chilaho. ²¹ Mbali Yesu katendigwa kuwa mkulu wa nhambiko kwa chilaho lusita Mulungu viyamulonge, “Mndewa kalonga kwa kuilaha na hezagalusa chiyalongile, “Kwizakuwa mkulu wa nhambiko siku zose.”

²² Basi kwa ichimu cha mbasakanyo ino Yesu kawa mwimilizi wa lagano dinogile ng'hani.

²³ Iviya wakulu wa nhambiko wakala wengi kwaviya wakala hawakala siku zose wodanganika na hawadahile kugendelela na usang'hano wawo.

²⁴ Mbali Yesu kokala siku zose, na sang'hano yake ya ukulu wa nhambiko hezamwing'ha munhu imwenga. ²⁵ Nayo kwa ichimu icho kodaha kuwalopola wawo wowomwizila Mulungu kwa kufosela yeye, kwaviya kokala siku zose muladi yawapulile kwa Mulungu.

²⁶ Ihawile mbuli ya kufaya ng'hani kumwetu kuwa na mkulu wa nhambiko digogogo fana ino yelile, yelibule ubananzi hebu uhasanyi, kabagiligwa kwa wahasanyi, nayo kenuligwa uchanyha ng'hani kuulanga. ²⁷ Yeye halingile fana Wakulu wa nhambiko magogogo wamwenga, halondile kulava nhosa chila siku kwa ichimu cha uhasanyi wake mwenyewo na maabaho kwa ichimu cha uhasanyi wa wanhu. Kalava nhosa mwanza umwe muhala kwa ichimu cha wanhu wose, viyailavile yeye mwenyewo. ²⁸ Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yowasagula wanhu weli nyondenyonde kuwa Wakulu wa nhambiko magogogo, mbali kwa chilagano cha Mulungu kachitenda kwa chilaho, chiya chochizile hamwande ya malagilizo, chimsagula Mwana, yoyatendigwe kofaya siku zose.

8

Yesu mkulu wetu wa nhambiko digogogo

¹ Mbali ng'hulu muna zimbuli zino, cheye chinayo Mkulu wa nhambiko digogogo, kokala ubanzi wa kulume wa chigoda cha chifalume cha Mulungu kuulanga. ² Yeye kosang'hana sang'hano ya Mkulu wa nhambikowa Digogogo hanhu helile ng'hani, muna dizewe da kweli da Mulungu dodikigwe na Mndewa, wala siyo kwa makono ya munhu.

³ Kwaviya chila Mkulu wa nhambiko digogogo kosaguligwa muladi yalave chitumetume na nhosa kwa Mulungu, kwa ivo Mkulu wa nhambiko digogogo wetu iviya kolondeka yawe na chinhu cha kumulavila Mulungu.

⁴ One yawile hano muna isi, sigambeyawe mkulu wa nhambiko ng'o, kwaviya wauko walava nhosa za vitumetume vivilondeka kwa malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ⁵ Usang'hano wowousang'hana fana wakulu wa nhambiko ni simwe hebu sisila da mbali za kuulanga, fana Musa viyalagilizigwe na Mulungu, viyakomeleze kuzenga dizewe da Mulungu kwaviya kalonga, “Lola ukavitende vinhu vose kwa simwe diya donikuguse viukalile kulugongo.” ⁶ Mbali sambu Yesu keng'higwa sang'hano ya

ukulu wa nhambiko inogile ng'hani kufosa yawo, fana yeye viyekigwe kuwa mulumbilizi wa dilagano diya dinogile ng'hani, na chandusilo chake chikala muna ivilagano vinogile ng'hani.

⁷ Kwaviya lagano diya da mwanduso one dinogile, sigambe dilondeke lagano dekaidi. ⁸ Mbali Mulungu kawawona kuwa wanhu wake wahasanya viyalongile,

Mndewa kolonga, "Siku zokwiza, nizatenda lagano da sambu na wanhu wa Isilaeli na wanhu wa Yuda.

⁹ Lagano dino hadizakuwa fana diya donitendile na wasaho zawo zuwa diya viniwasolile kwa mkono wangu na kuwalanguliza kulawa Misili. Kwaviya hawategeleze chiya chiniwalongele, na niye siwagesile.

¹⁰ Mndewa kolonga, lagano dino nizatenda na wanhu wa Isilaeli

Zahafosa siku ziya, nizakwika malagilizo yangu muna zinzeweze zawo na kwandika mwiimizoyo yawo.

Nizakuwa Mulungu wawo, nawo wezakuwa wanhu wangu.

¹¹ Habule yonda yamfundize miyage, hebu yonda yamulongele ndugu yake, 'Mmanyeye Mndewa.'

Kwaviya wose wezanimanya niye, kwandusila mbugilambugila na wanhu wamanyike.

¹² Nizawalekelela wihi wawo na hezaugesu uhasanyi wawo bule."

¹³ Kwa kulonga lagano dino da sambu, Mulungu katenda lagano da umwaka disakale, na chinhu chochose chochisakala na kuwa cha umwaka chizasegezigwa sambu.

9

Sang'hano ya wakulu wa nhambiko muna isi na kuulanga

¹ Lagano da mwanduso dikala na nzila zake za kutambikila na hanhu helile ha kutambikila hohazengigwe na wanhu. ² Hazengigwa zewe da viheleto vidi, chiheleto cha mwanduso chitangigwa Hanhu Helile na chiheleto chekaidi chitangigwa hanhu helile ng'hani. Umo mukala na chinhu chiya cha kwikila vitasa na lupango na magate vovikigwe haulongozi ha Mulungu.

³ Kuinzingo ya panzia dekaidi, kukala na dizewe da Mulungu ditangigwe, Hanhu Helile Ng'hani ⁴ Umo mukala na chilingo cha zahabu kwa ichimu cha kufukizila ubani, na sanduku da lagano, dodikalile dihakigwa zahabu banzi zose, na mgati yake mukala na ziga doditendigwe kwa zahabu dodikalile na ndiya yoitangigwa mana mgati yake, mhome ya Haluni yoikalile isuka mayani na mabwe yaja maidi yoyandikigwe lagano. ⁵ Mchanyha yake kukala na nyang'hiti zili na utunhizo na mabawa kuchiguma sisila chigoda cha ukulu. Mbali sambu siyo lusita lwa kulonga chila chinhu chimwe chimwe.

⁶ Vino niivo vowekele vinhu vose. Maabaho chila siku wakulu wa nhambiko wengila muna ichiheleto chiya cha mwanduso cha dizewe da Mulungu kwa kusang'hana sang'hano zawo za nhambiko. ⁷ Mbali Mkulu wa nhambiko digogogo muhala kokwingila muna dizewe na kutenda ivo mwanza umwe kwa mwaka. Kosola damu yoilavigwe nhosa kwa Mulungu kwa ichimu chake yeye mwenyewo na kwa ichimu cha uhasanyi uwatendile wanhu bila kuvimanya. ⁸ Muhe Yelile kofundiza kulawa chipindi dizewe

da mwanduso ding'hali dima, nzila ya kwingila hanhu helile ng'hani ha kuulanga ing'hali kuvuguligwa. ⁹ Mbuli ino ni simwe da chipindi cha sambi. Malavilo na nhosa volavigwa kwa Mulungu mbali havidaha kutenda yoyotambika kuwa na moyo ufaya, ¹⁰ kwaviya yayo yose yakala malagilizo yosonhela ndi ya na ving'waji na kunawa nhende mbasakanyo mbasakanyo. Yoyalamuligwe mbaka lusita vondavikigwe va sambi.

¹¹ Mbali Chilisito keza kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo yoyosang'hana na mbuli zinogile ziya zilawilile sambi, yeye kengila muna dizewe da Mulungu dinogile ng'hani na haihungikiligwe na chochose, zewe ijo hadizengigwe na makono ya wanhu bule, kwaviya siyo zewe da isi ino ilumbigwe. ¹² Kengila Hanhu Helile Ng'hani mwanza umwe muhala, yahawa kasola siyo damu ya luti na dang'ang'a da ng'ombe, mbali kasola damu yake yeye mwenyewo, kaching'ha ukombola wa siku zose. ¹³ Mana wanhu wambule mwiko muna inzila ya kumtambikila Mulungu viwamiziligwe damu ya luti na ng'ombe na ivu za midang'ang'a, wasafyigwa. ¹⁴ Mbali Chilisito mulopozi kailava mwenyewo kwa Mulungu yawe nhosa ifaya kwa ludabwa lwa Muhe wa Mulungu wa siku zose. Vino damu yake haidaha kusafya ng'hani umanyi wetu wa uhasanyi wetu na kuchilopola muna zisang'hano zetu hazifaya na kuchitenda chimsang'hanile Mulungu yeli mgima?

¹⁵ Kwa ichimu chino Chilisito iyo mulumbilizaji wa lagano da sambi, ivo waja wose wowatangigwe na Mulungu wodaha kutemiligwa mate siku zose zowalongeligwe na Mulungu. Ifa yake yowakombola wanhu kulawa uhasanyi uja uwatendile chipindi chiya cha lagano da umwaka.

¹⁶ Mana moto wa ichigulogulo womanyika fana ija yawikile hadanganike.

¹⁷ Mana lagano dina ludabwa fana mwenyewo kadanganika, lagano dabule ludabwa fana mwenyewo mgima. ¹⁸ Lekamana hata lagano da mwanduso hadikigwe bila damu. ¹⁹ Teng'hu Musa kawagong'ondela wanhu wose malagilizo fana viikalile muna yamalagilizo, maabaho kasola damu ya luti kahanganya na mazi, na kamizila ichtabu cha malagilizo na wanhu wose, kasang'hanila nyuzi ndung'hu na lufumbasi. ²⁰ Kalonga, "Ino iyo damu yoilagusa lagano diya Mulungu diyamulagilizeni muditegeze." ²¹ Iviya Musa kamiza damu ija muna dizewe da Mulungu na vinhu vose vo-visang'haniligwa muna inhambiko.

²² Muna yamalagilizo yaja Mulungu yoyamwing'hile Musa, na vinhu vingi vosafyigwa na damu, na uhasanyi wolekeleligwa one damu ihetika.

Nhosa ya Chilisito yosegeza uhasanyi wa wanhu

²³ Vinhu vino vilinga fana vinhu va kuulanga vilondeka visafyigwe kwa nzila iyo. Mbali vinhu va kuulanga volonda nhosa inogile ng'hani.

²⁴ Kwaviya Chilisito hengile hanhu helile ng'hani hohazengigwe na makono ya wanhu, hanhu heli simwe da chinhu chenyewo chili kuulanga. Kengila kuulanga kwenyewo, uko sambi kema haulongozi ha Mulungu kochigombela. ²⁵ Mkulu wa nhambiko digogogo wa Wayahudi kokwingila Hanhu Helile Ng'hani chila mwaka yahawa na damu ya mnyama. Mbali Chilisito hengile umo muladi yailave mwenyewo miyanza mingi. ²⁶ Kwaviya one iwile ivo, Chilisito yahalondeke kugazigwa miyanza mingi kusongela kuumbigwa kwa isi yose. Mbali sambi chipindi chino vochikwenhukile uhelelo wake, yeye kalawilila mwanza umwe kusegeza uhasanyi kwa kuulava nhosa yeye mwenyewo. ²⁷ Chila munhu kolondeka yadanganike teng'hu, na maabaho yatagusigwe na Mulungu. ²⁸ Ivo ivo Chilisito nayo kailava nhosa mwanza umwe muhala kwa ichimu cha kusegeza uhasanyi

wa wanhu wengi. Kezalawilila mwanza wekaidi, siyo kwa ichimu cha uhasanyi, mbali kwa ichimu cha kuwalopola waja womgozela kwa kulonda ng'hani.

10

¹ Kwaviya malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa ni sisila da vinhu vinogile vondavize na viilinga muhala na vinhu va kweli. Kwa ichimu chino nhosa ziya ziya za malagilizo yoyolavigwa chila mwaka, hazidaha bule kuwatenda waja wotambika wawe wofaya. ² One wanhu womtambikila Mulungu wahawile wasafiyigwa uhasanyi wawo kweli, sigambe waiwone kuwa wana uhasanyi, na wahalekile kulava nhosa. ³ Mbali nhosa izo zolavigwa chila mwaka kuwakumbusa wanhu uhasanyi wawo. ⁴ Mana haidahika bule kusegeza uhasanyi kwa damu ya ng'ombe lume na luti.

⁵ Kwa ichimu chino Chilisiko viyezile muna isi, kamulongela Mulungu, "Hulondile malavilo na nhosa, mbali kuning'ha lukuli kwa ichimu changu.

⁶ Hulondigwe na nhosa yoyose ya kutimbuligwa timbu wala nhosa yoyose ya kusegeza uhasanyi.

⁷ Maabaho nilonga, 'Nabahano, kutenda chiulonda, weye Mulungu,

fana vinyandikiligwe muna ichtabu cha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.' "

⁸ Teng'hu kalonga, "Hulondile wala hunogeligwe na nhosa za wanyama na malavilo hana ichilingo na nhosa ya kusegeza uhasanyi na nhosa mbaka maivu." Kalonga vino ingawa vino vose vitendeka fana viyeli malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ⁹ Maabaho nilonga, "Nabahano, kutenda chiulonda weye Mulungu." Ivo Mulungu kasegeza nhosa ya umwaka na kwika nhosa ya Chilisiko hanhu hawo. ¹⁰ Kwaviya Yesu Chilisiko katenda chiya Mulungu chiyamulondile yatende, cheye wose chisafiyigwa uhasanyi wetu kwa nhosa ya lukuli lwake loyaulavile mwanza umwe muhala kwa ichimu cha wanhu wose.

¹¹ Na chila Mkulu wa nhambiko wa Wayahudi kokwima chila zuwa kolava nhambiko, na kolava nhosa za wanyama ziya ziya miyanza mingi, ziya hazidaha ng'o kusegeza uhasanyi. ¹² Mbali Chilisiko kalava nhosa imwe kwa ichimu cha kulekelela uhasanyi, nhosa yoifaya siku zose, maabaho kakala ubanzi wa kulume wa Mulungu. ¹³ Kogozela mbaka Mulungu yaweke wehi wake wawe chinhu cha kwikila migulu hasi yake. ¹⁴ Kwaviya kwa sadaka yake imwe kuwatenda waja wose wowosafiyigwa uhasanyi wawo kuwa wofaya siku zose.

¹⁵ Na iviya Muhe Yelile kaching'ha ukalangama wake. Teng'hu kolonga,

¹⁶ Mndewa kolonga, "Dino ijo lagano dondanitende nawo, zihafosa siku izo.

Nizakwika malagilizo yangu muna imizoyo yawo na nizayandika muna zinzewele zawo."

¹⁷ Na maabaho kolonga, "Siuzagesa kaidi uhasanyi wawo wala sang'hano zawo zihile." ¹⁸ Lelo uhasanyi uhamala kulekeleligwa, haizalondeka kaidi kulava nhosa za kulekelela uhasanyi.

Chimkwenhukile Mulungu

¹⁹ Ndugu zangu, china ugalu wa kwingila Hanhu Helile Ng'hani kwa damu ya Yesu. ²⁰ Yeye kachifungulila nzila ya sambu, nzila igala ugima, kufosela

panzia diya. Katenda ivo kwa kuilava lukuli lwake. ²¹ Chinayo Mkulu wa nhambiko digogogo yoyolanguliza Kaye ya Mulungu. ²² Ivo chimkwenhukile Mulungu kwa moyo wa kweli na uhuwilo wa kweli, kwa moyo wousafyigwe kulawa kuna ukuiwona kuwa china uhasanyi na ng'huli zetu zisunhigwa kwa mazi mazelu. ²³ Mwamhilile ng'hani lololo dochidilonga, kwaviya yeye yachilaganile kokwaminika. ²⁴ Leka chigese nzila za kuiguma moyo kwa kulagusa ulondo na kusang'hana yanogile. ²⁵ Na sekechileke kuiduganya hamwe fana wamwenga viwozowela kutenda, mbali chiigele moyo kwa kuiyoha ng'hani kutenda ivo, kwaviya vomuwona kuwa Siku ya Mndewa ya kuwalamulila nhaguso yahabehi.

²⁶ Kwaviya chihagendelela kutenda uhasanyi giladi chahamala kuvi-
manya kweli, habule nhosa yoidaha kulavigwa kaidi kwa ichimu cha
kusegeza uhasanyi. ²⁷ Disigalile ni kugozela kudumba nhaguso ya Mulungu
na moto mkali wondawawanange wanhu wose wowomulema Mulungu.
²⁸ Munhu yoyose yolema kutegeleza malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa kodanganika bila ubazi one kuhawa na usindila wa wanhu waidi
hebu watatu. ²⁹ Viha ng'hani kumuliga Mwana wa Mulungu na yoyoizeha
damu ya lagano da Mulungu yoichisafyile, na yomuliga Muhe wa unovu
wa Mulungu yotenda fana vino kezatagusigwa ng'hani. ³⁰ Kwaviya chim-
manya ija yalongile, "Niye nizalihiliza chilihizo, niye nizalihiliza," na iviya
kalonga, "Mndewa kezawalamulila nhaguso wanhu wake." ³¹ Ni mbuli ya
kudumbiza ng'hani kugwa muna yamakono ya Mulungu yeli mgima!

³² Kumbukeni yaja yoyalawilile siku ziya vomwanduse kuumanya uk-
weli wa Mulungu. Mupata manhesa mengi, mbali mufunya umoyo.

³³ Lusita lumwenga mugwiligwa na mutendeligwa vihile haulongozi ha
wanhu, miyanza mingi mwima nawo hamwe na wanhu watendiligwe ivo.

³⁴ Kwaviya muumanya unyondenyonde wa wanhu waja wakalile muna
ichifungo, kaidi mutogola kwa deng'ho kuhokigwa vinhu venu, kwaviya
muvimanya kuwa muna vinhu vinogile ng'hani vovikala siku zose. ³⁵ Basi
sekemwagize ugalu wenu kwaviya una gweko kulu. ³⁶ Mulondeka kuwa
na ufunya umoyo, muladi mudahe kutenda yaja yoyolonda Mulungu na
kuhokela chiya chiyalaganile. ³⁷ Fana Maandiko Yelile yolonga,
"Ing'hali chidogo,

ija yokwiza kezakwiza,
hezakalama bule.

³⁸ Munhu wangu yotenda yanogile haulongozi wangu, kezakala kwa
uhuwilo.

Mbali one yahasinha sinha,
Moyo wangu hawiza nogelwa nayo bule."

³⁹ Mbali cheye siyo wanhu wosinha sinha na kunangigwa. Ila china uhuwilo
wa kuchikombola mihe yetu.

11

Uhuwilo

¹ Uhuwilo ni kuvimanya kwa ukweli mbuli zochilolela, ni kuvimanya kwa
hakika mbuli hachiziwona bule. ² Kwa uhuwilo wasaho zenu wolongiligwa
wanoga haulongozi ha Mulungu.

³ Kwa uhuwilo chovimanya kuwa isi yose ilumbigwa kwa mbuli iyalongile
Mulungu, muladi kwa vinhu viwoneka vilumbigwa kulawa muna ivinhu
haviwoneka.

⁴ Kwa uhuwilo Abeli kamulavila Mulungu nhosa inogile kufosa ija ya Kaini. Kwa uhuwilo wake katogoligwa kanoga haulongozi wa Mulungu, kwaviya Mulungu mwenyewo kaitogola nhosa yake. Kwa uhuwilo wake ingawa kadanganika, sang'hano zake zing'hali zochifundiza.

⁵ Kwa uhuwilo Henoko kasoligwa na Mulungu kulawa muna isi bila kudanganika. Nayo hawoneke kaidi kwaviya Mulungu kamsola kuulanga. Maandiko Yelile yolonga kuwa, yang'hali Henoko hanasoligwa, kamnogeza Mulungu. ⁶ Haidahika bule munhu kumnogeza Mulungu bila uhuwilo, kwaviya munhu yoyose yomuhitila Mulungu kolondeka yahuwile kuwa Mulungu kauko na kowagweka waja woiyoha kumzahila.

⁷ Kwa uhuwilo Nuhu kahulika lamulo da mbuli za hamwande za Mulungu zozikalile zing'hali hazinalwilila. Kamtegeleza Mulungu, kazenga safina muja mowalopoligwe yeye na lukolo lwake. Kwa ichimu cha yayo wanhu wa isi wawoneka wabananga, na Nuhu kahokela kutendigwa kunoga haulongozi wa Mulungu kwa nzila ya uhuwilo.

⁸ Kwa uhuwilo Bulahimu kamtegeleza Mulungu viyatangigwe yahite kuna isi ija Mulungu iyamulonge ke zamwing'ha. Kasegela kuna isi yake bila ya kuvimanya kunhu kuyohita. ⁹ Kwa uhuwilo kakala fana mgeni muna isi ija iyamulonge Mulungu. Yeye kakala hamwe na Isaka na Yakobo muna yamazewe, wahokela vinhu viya viya Mulungu viyamulaganile Bulahimu. ¹⁰ Kwaviya Bulahimu kakala kogozela bululu dili na chandusilo. Bululu jandusigwe na kuzengwa na Mulungu.

¹¹ Kwa uhuwilo Bulahimu kahokela udahi wa kuwa tata, hamwe na kulonga kakala mulala ng'hani, na Sala mke wake kakala mgumba. Mbuli ino ilawilila kwaviya Bulahimu kamuhwila Mulungu yoyakalile kamwing'ha chilagano kuwa mwaminika. ¹² Kwa ivo kulawa kwa munhu ino imwe Bulahimu yakalile fana kadanganika, walawilila wanhu wengi hawapeteka fana viya nhondo za kuulanga na msanga wa mhwani.

¹³ Wanhu wano wose wadanganika wahawa na uhuwilo bila kuhokela mbuli zowalongiligwe na Mulungu. Mbali waziwona kwa kutali na watogola funhufunhu kuwa wawo wakala wageni na wagentagenda mwiisi. ¹⁴ Wanhu wolonga mbuli fana izo, yolagusa kuwa woizahila isi yawo wenyewo. ¹⁵ One wahakalile woigesa isi yawo iwalawile, wahadahile kubwela uko. ¹⁶ Mbali wakala wolonda ng'hani isi inogile ng'hani, isi ya kuulanga. Lekamana Mulungu hawona chinyala wahamtanga yeye Mulungu wawo, kwaviya yeye mwenyewo kawasalila bululu jawo.

¹⁷ Kwa uhuwilo Bulahimu kamulava mwanage Isaka yawe nhosa lusita Mulungu viyamgezile. Bulahimu iyo yakalile kahokela chilagano cha Mulungu, mbali kakala kamala kumulava mwanage nyachende yawe nhosa. ¹⁸ Mulungu kakala yamulonge, "Kwa kufosela Isaka kwizapata welesi wonikulonge." ¹⁹ Bulahimu katogola kuwa Mulungu kodaha kuwazilibula wadanganika, na kweli Bulahimu kampata kaidi Isaka kwa kulonga kwa simwe.

²⁰ Kwa uhuwilo Isaka kamtemela mate Yakobo na Esawu kwa kusionhela mbuli ziya zondazize hamwande.

²¹ Kwa uhuwilo Yakobo viyakalile habehi kudanganika, kawatemela mate chila imwe wa wana wa Yosefu, na kamtambikila Mulungu kuno kasigamila mhome yake. ²² Kwa uhuwilo Yosefu viyakalile habehi kudanganika kalonga mbuli ya kulawa kwa Waisilaeli muna isi ya Misili na iviya kaweng'ha ndagilizi viya vya kutenda mivuha yake.

²³ Kwa uhuwilo tati yake na mami yake Musa wamfisa mwana iyo kwa lusita lwa miyezi mitatu viyamalile kuvumbuka. Kwaviya wamuwona kuwa mwana yanogile, wala hawadidumbile lagilizo da mfalume.

²⁴ Kwa uhuwilo Musa viyawile mkulu, kalema kutangigwa mwana wa mndeke wa mfalume wa Misili. ²⁵ Kawona muhavu kugazigwa hamwe na wanhu wa Mulungu kufosa kudeng'helela uhondo wa uhasanyi kwa lusita ludodo. ²⁶ Kavimanya kuwa muhavu kugazigwa kwa ichimu cha Chilisito Mulopozi kufosa ngama ya isi ya Misili, kwaviya kakala kololela gweko da hamwande.

²⁷ Kwa uhuwilo Musa kasegela isi ya Misili bila kudumba ludoko lwa mfalume. Kwaviya kafunya umoyo fana munhu yamuwone Mulungu hawoneka. ²⁸ Kwa uhuwilo katenda dugila da Pasaka na kalagiliza damu imizigwe muna zinyivi, muladi Msenga wa Ifa sekeyawakome welekwa waudele wa Waisilaeli.

²⁹ Kwa uhuwilo Waisilaeli waloka Bahali ya Shamu fana muna isi inyalile, mbali Wamisili viwalondile kuloka yamazi wang'wa ng'habu wadanganika. ³⁰ Kwa uhuwilo mhongono za Yeliko zozizengigwe na mabwe zigwa Waisilaeli viwazizunguluke kwa siku saba. ³¹ Kwa uhuwilo Lahabu ija malaya hakomigwe hamwe na waja hawamtegeleze Mulungu kwaviya kawahokela wopelemba wa Isilaeli kwa tindiwalo.

³² Lelo, nilonge choni kaidi? Nabule lusita lwa kufaya kulonga mbuli za Gideoni na Balaka na Samsoni na Yefita na Daudi na Samweli na walotezi wa Mulungu. ³³ Kwa uhuwilo wano wose waitowa ng'hondo na wafalume, wahuma. Watenda voilondeka na wapata yaja yowalongeligwe na Mulungu. Wasita milomo ya simba, ³⁴ na wazima mizoto mikali, wahonyokwa kudanganika kwa zeke kulu, wakala nyondenyanone mbali wapata ludabwa, wakala magalu muna ing'hondo, ivo wawawinga watowang'hondo wa chigeni. ³⁵ Wanaake wamwenga wabweliziligwa ndugu zawo wadanganike kuno wazilibuligwa.

Wamwenga wawo walema kufunguligwa, wagazigwa mbaka kudanganika muladi wapate kuzilibuligwa na kwingila muna ugima unogile ng'hani. ³⁶ Wamwenga wazehigwa na kulanhigwa mibalati, na hata wamwenga wafungigwa minyololo na kugaligwa kuichifungo. ³⁷ Wakomigwa kwa kutowigwa na mabwe, na kukanhigwa na msumenoni vihande vidi, wadanganika kwa upanga. Wazebwegela kuno wahawa wavala mbende za ng'hondolo na mbende za luti, wakala wanhu ngayengaye, wowagazigwe na kubabanyigwa. ³⁸ Isi yose hailondeke kuwa na wanhu fana wawo! Wazebwegela kuchuwala na kuna ulugongo kuno wokala muna yamatuka na muna imina.

³⁹ Wanhu wano wose wahamala kulongiligwa kuwa wahuma kwa ichimu cha uhuwilo wawo! Hata ivo hawahokele yaja yoyawalaganile Mulungu. ⁴⁰ Mulungu kasasala vinhu vinogile ng'hani kwa ichimu chetu muladi chila imwe wetu sekeyahungukiligwe na chinhu.

12

Mulungu kowazuma wanage

¹ Iviya na cheye, chozungulukigwa na bumbila kulu da wakalangama haulongozi wetu fana vino, chileke chila mBASHA na uhasanyi wouchinanahila, chiyohe kwa kufunya umoyo mwa yaja ya kwihuma yoyekigwe haulongozi hetu. ² Chimulole Yesu, mwene kwandusa na kukomeleza

uhuwilo wetu. Kwaviya kavimanya deng'ho dondayapate hamwande, kafunyila umoyo kudanganika mumsalaba na halolile chinyala chake. Lelo kakala na udahi kuna ichigoda cha chifalume cha Mulungu. ³ Geseni mbuli zozimpatile Yesu, viya viyafunyile umoyo kulema ng'hani kwa wanhu wene uhasanyi. Lelo sekemulegele na sekemufe moyo. ⁴ Muna ing'hondo yomutenda ya kuhuma uhasanyi, mung'hali hamunaitowa mbaka kwitila damu yenu. ⁵ Vino mweye muzimiza mbuli za kugela moyo ziya Mulungu kolonga na mweye fana wanage?

“Mwanangu sekeuzehe luzumo lwa Mndewa hebu sekeubeneke moyo vondayakubwakile.

⁶ Kwaviya Mndewa komzuma chila munhu yomulonda, na komulamala chila munhu yoyomtologa kuwa mwanage.”

⁷ Funyeni umoyo vimuzumigwa, kwaviya Mulungu komtendelani mweye fana viya wanage. Vino kuna mwana yelihi hazumigwa na tati yake? ⁸ Mbali one hamzumigwe fana wana wamwenga, basi mweye siyo wanage kweli ila wana wa mmbago. ⁹ Hamwe na yayo, chinawo tati zetu wacheleke wochiwategeleze viya vovochizuma, ivo cholondeka kumuhulika ng'hani tati yetu wa chimuhe muladi chidahe kukala wagima. ¹⁰ Tati zetu wacheleke wachizuma kwa lusita ludodo kwa kusondelela viya viwowona kuwa vinoga. Mulungu kochizuma kwa kuchitaza muladi chiwe fana yeye. ¹¹ Vino sambu kuzuma siyo mbuli iwoneka ya kudeng'helela mbali mbuli ya usungu. Mbali hamwande izagala tindiwalo na ugima woumnogeza Mulungu kwa wose wafundizigwe na kuzumwa uko.

Mafundizo na mazumo

¹² Ivo muyagele ludabwa makono yenu yabobile na mavindi yenu yabobile. ¹³ Gendeleleni kugenda muna inzila igoloke, muladi chiya chilemale sekechisiguke, mbali chihonyigwe.

¹⁴ Iyoheni ng'hani kukala kwa tindiwalo na wanhu wose na kukala kwa kwela, kwaviya habule munhu yoonda yamuwone Mndewa bila kuwa yelile. ¹⁵ Muiteganye munhu yoyose sekeyagize unovu wa Mulungu. Wala mziwi wili usungu sekeusuke mgati mmwenu na kuwagalila magayo wanhu wengi kwa usede wake. ¹⁶ Sekekuwe na mgoni wala munhu hamuhulika Mulungu, fana viya Esawu yoyachuuzile uhazi wake wa uchaudele kwa lujo lumwe. ¹⁷ Muvimanya, hamwande viyalondile kaidi kutemeligwa mate na tati yake, tati yake kamulema kwaviya hapatile nzila yoyose ya kwasakanya chiya chatatendile, hata fana kaizahila kwa masozi.

¹⁸ Mweye hamfikile kuna ulugongo lwa Sinai loludaha kudalisika fana viya viwatendile wanhu wa Isilaeli, wawo wafika kuna ulugongo luja lolukwaka moto, lugubikigwa na ziza na wingu titu na beho kulu, ¹⁹ uko kulugongo kuhulikika dizi da mhalati na mbumo. Wanhu waja wowahulike dizi diya, walamba sekewahulike mbuli imwenga, ²⁰ kwaviya hawahulike chiya chochilongigwe, “One hata ihawa mng'onyo yahadalisa lugongo, yolondeka yatowigwa na mabwe mbaka yadanganike.” ²¹ Yano yose yowoneka ya kudumbiza ng'hani, hata Musa kalonga, “Nodumba na kugudemeka.”

²² Mbali mweye mufika kuna ulugongo lwa Sayuni na kuna dibululu da Mulungu yeli mgima, Yelusalemu ya kuulanga, hamwe na wasenga wa kuulanga hawapeteka, wowoiting'hane kwa deng'ho. ²³ Mbali mweye muing'hana kuna didugila da wanhu wa Mulungu wowotangigwa welekwa waudele, wowandikigwe mazina yawo kuulanga. Na Mulungu yowalamulila nhaguso wanhu wose, na kwa mihe ya wanhu wawoneka

wanogile haulongozi wa Mulungu wowatendigwe wofaya. ²⁴ Kwa Yesu yeli mulumbilizi wa lagano da sambu, na ija damu yake imizigwe yolonga mbuli zinogile kufosa damu ya Abeli.

²⁵ Kwa ivo iteganyeni sekemwize kulema kumtegeleza iyo yolonga na mweye. Fana wanhu waja walemile kumtegeleza ija yowazuma hano mwiisi hawahonyokwe bule, vino cheye chizadahaze kuhonyokwa one hachimtegeleza ija yochizuma kulawa kuulanga? ²⁶ Lusita luja dizi jake digudemeza isi, mbali lelo kalonga. “Nizagudemeza isi mwanza umwenga kaidi, ila siyo isi muhala mbali iviya na ulanga.” ²⁷ Mbuli zino, “Mwanza umwenga kaidi” yolagusa kuwa vinhu viumbigwe vizingisigwa na kwaga, muladi viya vinhu havidaha kutingisigwa vidahe kukala siku zose.

²⁸ Kwa ivo cheye chotogoligwa kuhokela ufalume haudaha kutingisigwa bule, chiwe wanhu wa kumwing'ha hewela Mulungu. Chilaguse hewela fana voilondeka kwa hishima ng'hani, ²⁹ kwaviya Mulungu wetu kweli ni moto woudanganiza.

13

Sang'hano ya kumwing'ha nhogolwa Mulungu

¹ Gendeleleni kuilonda chindugu. ² Sekemuzimize kuwahokela wageni, kwaviya kwa kusang'hana ivo wanhu wamwenga wawahokela wasenga wa kuulanga bila kuvimanya. ³ Sekemuwazimize waja weli muna ichifungo fana viya mufungigwa hamwe nawo. Sekemuwazimize waja wogaya fana viya mogaya fana wawo.

⁴ Sola yolondigwa ihishimigwe na wanhu wose, mulume na muke wake sekewayangale na wanhu wamwenga, kwaviya Mulungu kezawatagusa wazini na wagoni.

⁵ Ugima wenu sekeulangulizigwe na hela, mufaike na vinhu vomwili navo. Mulungu mwenyewo kalonga, “Sizakuleka ng'o, wala sizakwasa ng'o.” ⁶ Lekamana cholonga kwa ugangamalo, “Mndewa iyo mtazi wangu, Sizadumba. Vino munhu kodaha kunitenda choni?”

⁷ Wakumbukeni walangulizi wenu wowangong'ondeleni mbuli ya Mulungu. Geseni viya viwakalile na kudanganika, higeni uhuwilo wawo. ⁸ Yesu Chilisito ni ija ija igolo na diyelo na siku zose. ⁹ Sekemuhembeluzigwe kuno na kuno kwa mafundizo ya mwazanyo. Vinoga mizoyo yetu kugangamizigwa kwa unovu wa Mulungu, siyo kwa kutegeleza ndagilizi zikigwe kusonhela ndiye, ndagilizi zino haziwataza waja wozisondelela.

¹⁰ Cheye chinacho chilingo cha kulavila nhosa chiya waja wowosang'hanila muna dizewe da kutambikila da Wayahudi, hawalondeka kuja vinhu vake. ¹¹ Mkulu wa nhambiko digogogo wa Wayahudi kogala damu za wanyama hana Ihanhu Helile Ng'hani kuwa nhosa fana malavilo ya kusegeza uhasanyi, mbali mitufi ya wanyama yolunguzigwa kunze ya lago. ¹² Kwa ichimu icho Yesu iviya kagaya na kadanganika kunze ya bululu, muladi yawasafye wanhu kwa damu yake mwenyewo. ¹³ Lelo leka chimuhitile yeye kunze ya lago na chikagaye fana viyagaiye yeye. ¹⁴ Kwaviya hano hana isi chabule bululu da kukala siku zose, mbali chozahila bululu diya dikwiza. ¹⁵ Ivo kufosela Yesu, chigendelele kulava nhosa ya kumtogoza Mulungu. Mbuli izo za nhogolwa ni malavilo yetu haja hochilonga kwa milomo yetu kuwa yeye ni Mndewa. ¹⁶ Sekemuzimize kutenda yanogile na kuitaza, kwaviya zino ivo nhosa zozimnogeza Mulungu.

¹⁷ Wategelezeni walangulizi wenu na mutende viwolagiliza. Kwaviya wawo wololesa mihe yenu, kwaviya wozalondeka kumwing'ha Mulungu peta ya sang'hano yawo. One muhawategeleza wezasang'hana sang'hano zawo kwa deng'ho, mbali one hamuwategeleze wezasang'hana sang'hano zawo kwa kulongelesa, mbuli iyo haizawataza.

¹⁸ Chitoseleni. Cheye mizoyo yetu haichilongela kuhasanya na cholonda kutenda yanogile kwa chila chinhu. ¹⁹ Mbuli ng'hulu ng'hani yonimulam-bani munitambikile muladi Mulungu yanibweleze kumwenu hima hima.

Nhosa ya kugotolela na ndamsa

²⁰ Mulungu yoyoching'ha tindiwalo kamzilibula Mndewa wetu Yesu Chilisito, yeli mdimi mkulu wa ng'hondolo kwaviya ketila damu yake yoilagusa lagano da siku zose ni kweli. ²¹ Mulungu yoyoching'ha tindiwalo yam-tendeni mweye sekemuhungukilwe na chinhu muna ichila mbuli inogile, muladi mupate kuyasang'hana malondo yake. Na yatende mgati mmwetu kwa kufosela Yesu Chilisito kwa yaja yoyomnogeza mwenyewo. Utunhizo kanawo Yesu Chilisito siku zose. Ivo!

Mbuli ya ukomelezelo

²² Nomulambani ndugu zangu muhulike kwa kufunya umoyo usenga uno womgumani moyo. Kwaviya usenga uno wonimwandikileni ni mguhi.

²³ Nolonda mweye muvimanye kuwa ndugu yetu Timoseyo kalekeleligwa kamala mwiichifungo. One yaheza sambu nizakwiza nayo kumwenu.

²⁴ Walamseni walangulizi wenu wose na wanhu wose wa Mulungu. Ndugu wa isi ya Italiya womulamsani.

²⁵ Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WOWANDIKIGWE NA **Yakobo** **Ulongozi**

Usenga wowandikigwe na Yakobo kwa wanhu wose ni chitabu cha Yakobo chandikigwa na munhu imwe yatang'higwe Yakobo. Yodahika Yakobo kakala sekulu wa Yesu, yeye kakala mulanguliza muna yamabumbila ya wahuwila wa Chilisito wa mwanduso lusita ulo iviya kakala uko muna umting'hano wa Yelusalemu, yolagusigwa muna ichtabu cha Sang'hano za Watumigwa 15:13. Mtumigwa Paulo kamtanga ino mhanda ya bumbila da wahuwila wa Chilisito muna Wagalatiya 2:9. Wasomi wogesa kuwa usenga wa Yakobo wowandikigwe kwa wanhu wose wandikigwa ung'hali kufika mwaka 50 kwandusila viyelekigwe Yesu. Kwaviya Yakobo kakala mulangulizi wa bumbila uko Yelusalemu, yodahika kandika usenga uno viyakalile uko.

Yakobo muna ichtabu chake kawandikila “mweye makabila longo na maida ya Isilaeli womupwillike mwiizisi zose” muna 1:1. Mafundizo ya Yakobo ni kwa ichimu cha Wachilisito wose mbali kwaviya kandika mbuli “makabila longo na maida” yolagusa kuwa Yakobo kakala na lungilo kwa kuwandikila Wachilisito wa Chiyahudi dimwe kwa dimwe. Kwaviya usenga uno ukala na fambulo kufika kwa lung'husesa lwa wasomaji, chikala na mbuli nyingi. Yakobo kolagusa vinogile kusionhela uhamwe wa uhuwilo na sang'hano. Mbuli iyo ya uhuwilo wa kweli wowoneka kwa sang'hano yolagusigwa muna 2:17. Iviya kawazuma kusionhela kulagusa ulondo ng'hani kwa wanhu weli na vinhu vingi muna 2:1-4, na kuwalongela wayalole ng'hani yaja yowolonga muna 3:1-12.

Yeliumo

Yakobo kowalamsa wasomaji wake muna 1:1.

Kaidi kowagela moyo Wachilisito kwa kufunya umoyo lusita lwa manhesa 1:2-27.

Maabaho kandika yolondeka uhuwilo uwoneke kwa sang'hano muna 2:1-26.

Iviya kandika viya mbuli vizili na udahi 3:1-12.

Kaidi Yakobo kofambula kuwa ubala wa Mulungu ni mbasakanyo na ubala wa wanhu muna 3:13-4:10.

Maabaho kowazuma wasomaji wake sekewaigode ng'hani muna 4:11-5:6. Kuuhelelo Yakobo kogotola usenga wake kwa kuweng'ha ndagilizi za chila siku muna 5:7-20.

¹ Niye Yakobo, msang'hani wa Mulungu na wa Mndewa Yesu Chilisito, nowandikilani mweye makabila longo na maida ya Isilaeli womupwillike mwiizisi zose. Nowalamsani!

Uhuwilo na ubala

² Ndugu zangu, mhapatigwa na magezo mbasakanyo mudeng'helele ng'hani. ³ Muvimanye kuwa kugezigwa kwa uhuwilo wenu kogala ufunyau-moyo. ⁴ Mbali ufunyau-moyo ulondeka ukomeleze sang'hano yake muladi mudahe kukangala na mumeme chila chinhu bila kuhungukilwa chochose. ⁵ Mbali one munhu yoyose kumwenu yahahungukilwa na ubala, yatambike kwa Mulungu yoyoweng'ha wanhu wose kwa mvunyo na kwa makono maida bila ya kubwakila, nayo kezakwing'higwa. ⁶ Mbali lusita voyotambika kolondeka kuhuwila bila lugano jojose, kwaviya munhu yoyose yodumba

kalinga fana wimbi dili mwiiabahali dodihembelusigwa na beho. ⁷ Munhu fana iyo sekeyageze kuwa kezahokela chochose kulawa kwa Mndewa, ⁸ kwaviya mdelenya na wa kuhinduka hinduka muna ugenzi wake.

Ungayengaye na kuwa na vinhu vingi

⁹ Ndugu yeli ngayengaye kolondeka yadeng'helele kwaviya Mulungu komwinula uchanya, ¹⁰ nayo munhu yeli na vinhu vingi kolondeka kudeng'helela lusita Mulungu vodayasegeze vinhu viyelinavo. Kwaviya munhu yeli na vinhu vingi kezafosa fana luwa da kuchuwala. ¹¹ Zua dahalawa na vuke jake kali donyaza mimeya yose, na maluwa yake yopagatika na unovu wake wose wobanangigwa. Ivo ivo munhu yeli na vinhu vingi keza nangigwa muna zisang'hano zake.

Magezo

¹² Wamweda wanhu waja wosigala kwaminika muna ukugezizwa, kwaviya lusita vondawayahume magezo, wezahokela gweko jawo da ugima uja Mulungu uyalongile kezaweng'ha wanhu waja wowomulonda. ¹³ One munhu yahagezigwa, sekeyalonge, "Nogezigwa na Mulungu." Kwaviya Mulungu hadaha kugezigwa na wihi, wala yeye hamgeza munhu yoyose. ¹⁴ Mbali chila munhu kosongezigwa na tamaa yake mwenyewo kwa kukwegigwa na kunamata. ¹⁵ Maabaho tamaa ihile yahakangala yolela uhasanyi, uhasanyi uhakangala wolela ifa.

¹⁶ Mweye ndugu zangu wahuwila, sekemuvwiziligwe. ¹⁷ Chila chitumetume chinogile na hachihunguke chochose cholawa kuulanga kwa Mulungu, volawa kwa Tata, mulumbaji wa mabung'hulo, hahinduka wala kabule chilaguso chochose chochilagusa kuwa yeye kogaluka galuka. ¹⁸ Kwa malondo yake mwenyewo, kacheleka cheye kwa mbuli ya kweli, muladi chiwe fana nhosa ya malimbulo muna iviumbe vake vose.

Kuhulika na kutenda Mbuli ya Mulungu

¹⁹ Ndugu zangu walondwa sekemuzimise mbuli ino, chila munhu kolondeka yawe kahuha kuhulika, mbali sekeyahuhe kulonga wala kuwa na ludoko. ²⁰ Kwaviya mwene ludoko hadaha kutenda mbuli zozimnogeza Mulungu. ²¹ Kwa ichimu icho muleke ugenzi wihile na wihi mvunyo wowenele kumwenu. Muhokele kwa unyendanyenda mbuli ija yoihandigwe mgati yenu na yoidaha kuwalopola mweye.

²² Ivo sekemuiwizile kwa kuhulika muhala mbuli ya Mulungu, mbali muitende. ²³ Kwaviya munhu yahawa muhulikaji wa mbuli na siyo msang'hanaji, munhu iyo kalinga fana munhu yoyolola chihanga chake mwiichilole. ²⁴ Koilola mwenyewo, maabaho kohita na zake na lusita koizimiza viya viyeli. ²⁵ Mbali munhu yoyalolesa goya malagilizo yagangamale yoyoweng'ha wanhu ulegeho na kugendelela kuitendela usang'hano muna yamafundizo ya Chilisito. Na siyo kuhulika muhala na kuzimiza mbali koifikiza ng'hani. Munhu iyo kezatemiligwa mate na Mulungu kwa sang'hano zake.

²⁶ One munhu yoyose yahaiwona kuwa kanayo nzila ya kumsondelela Mulungu mbali halukimilila lulimi lwake, munhu iyo kouvuwizila moyo wake na nzila yake iyo haifaya chinhu bule. ²⁷ Nzila inang'hane ya kumsondelela Mulungu Tata niyo ino, kuwatata wagane na wachiwa muna yamanhesa yawo na kukala kutali mwenyewo na mbuli zihile zili muna isi yose.

2

Lamulo kwa mbuli ya ubagulaji

¹ Ndugu zangu mweye wahuwila wa Mndewa wetu Yesu Chilisito, Mndewa wa utunhizo, sekemuwabagule wanhu. ² Yahawa munhu yeli na vinhu vingi kokwingila muna umting'hano wenu kavala mmete za zahabu na viwalo vinogile na iviya kokwingila mgati ngayengaye yoyaiyawale mawalo yadegeke. ³ One muhamuhishimu ng'hani munhu ija yoyayawale viwalo vinogile na kumulongela, "Kala hanhu hano hanogile," mbali momulongela ija ngayengaye, "Kala hano hasi," ⁴ vino uno siyo ubagulo vimwili? Vino kutagusa kwenu hakugaligwa na magesa yehile?

⁵ Mweye ndugu zangu tegelezeni, Mulungu kawasagula wanhu ngayengaye wa isi yose ino wawe na uhuwilo mwingi na kuhazi ufalume uja uyawalongele wanhu waja wowomulonda. ⁶ Mbali mweye mowazeha wanhu ngayengaye! Vino wanhu weli na vinhu vingi siyo wawo wodiliga zina na kumgalani kuna ichtala? ⁷ Vino wawo siyo waja wodiliga zina dinogile ng'hani da Mndewa ijo mweye mwing'higwe?

⁸ Mbali one muhategeleza lagilizo diya da chifalume fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, "Mulonde mkaya miyago fana vuilonda mwenyewo," mwizakuwa motenda vinogile ng'hani, ⁹ Mbali muhawa wabagulaji wanhu, motenda uhasanyi na malagilizo ya Mulungu yowatagusa kuwa mweye mwa wabena malagilizo. ¹⁰ Kwaviya munhu yoyose yobena lagilizo dimwe muhala muna yamalagilizo ya Mulungu mbali kabananga mbuli imwe muhala, iyo kabananga yose. ¹¹ Kwaviya yeye yalongile, "Sekeuzini," iviya kalonga, "Sekeukome." Ivo one huzinile mbali kukoma, weye kudibena lagilizo jose. ¹² Longeni na sang'haneni fana wanhu wondawatagusigwe kwa malagilizo ya Mulungu yoyochitenda chilegehe. ¹³ Mulungu hezamuwonela ubazi bule munhu yoyose hawawonela ubazi wamwenga. Mbali ubazi wohuma nhaguso.

Uhuwilo bila sang'hano udanganika

¹⁴ Ndugu zangu, vino vinoga munhu kulonga kana uhuwilo, mbali sang'hano zake hazilagusa ivo ivo bule? Vino uhuwilo uwo wodahaze kumulopolani? ¹⁵ Ihawa kuna ndugu, kolonda chiwalo na kabule ndiya ya kufaya, ¹⁶ yofaya choni kumulongela, "Hita kwa tindiwalo ukotele moto wigute," bila ya kumwing'ha vinhu vake va ugima? ¹⁷ Iviya uhuwilo wiidumwe bila ya sang'hano ufa umala.

¹⁸ Mbali munhu kodaha kulonga, "Munhu imwe kana uhuwilo mbali munhu imwenga kana sang'hano!" Nizakwidika, nilaguse viya munhu viyodaha kuwa na uhuwilo bila ya sang'hano na niye nizakulagusila uhuwilo wangu kwa sang'hano zangu. ¹⁹ Weye kohuwila kuwa Mulungu ni imwe, kotenda goya. Iviya Vinyamkela wohuwila na wogudemeka kwa kudumba. ²⁰ Weye mbozi! Vino kolonda kulagusigwa kuwa uhuwilo bila ya sang'hano haufaya bule? ²¹ Vino Bulahimu wasaho yetu katogiligwa vilihi kuwa kanoga haulongozi ha Mulungu? Katogiligwa kwa sang'hano zake, chipindi viyamulavile mwanage Isaka kuwa sadaka uchanyha ya chilingo. ²² Vino hamudaha bule kulola? Uhuwilo wake na sang'hano zake vitenda usang'hano hamwe, uhuwilo ugangamizigwa kwa sang'hano zake. ²³ Ivo Yamaandiko Yelile yatimiya yoyolonga, "Bulahimu kamuhuwila Mulungu na kwa ichimu cha uhuwilo wake, katogiligwa kanoga haulongozi wake kuwa katenda vinogile," ivo Bulahimu katangigwa mbwiya wa Mulungu.

²⁴ Mowona kuwa munhu kotogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa sang'hano zake na siyo kwa uhuwilo muhala.

²⁵ Iwa ivo ivo kwa mbuli ya malaya Lahabu, yeye katogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa sang'hano zake, kwaviya kawahokela waja wapelemba wa Isilaeli na kuwataza wahite kwa kufosela nzila imwenga.

²⁶ Ivo, fana viya lukuli bila muhe ludanganika, ivo ivo uhuwilo bila ya sang'hano udanganika.

3

Kutawala lulimi

¹ Ndugu zangu, wengi wenu sekemuwe wafundiza kwaviya muvimanya cheye wafundiza chizapata nhaguso ng'hulu kufosa wamwenga. ² Cheye wose choikwala kwa nzila nyingi. One munhu yahaikwala kwa chiya chiyolonga, iyo kagangamala na iviya kodaha kulutawala lukuli lwake lose. ³ Loleni chokwika chinhu cha kulongozela muna imilomo ya falasi, kuwatenda wachitegeleze, na chodaha kuwalongoza kokose kochilonda. ⁴ Na jahazi iviya, ingawa ni kulu ng'hani na dosung'higwa na beho kulu, dodaha kuhindusigwa na ng'hafi ndodo ng'hani, dohita kokose koyolonda deleva. ⁵ Ivo ivo lulimi ni chiungo chidodo cha lukuli, nalo loigodela mbuli ng'hulu ng'hani. Lola moto mdodo wodaha kusoma mbago ng'hulu.

⁶ Iviya lulimi lulinga fana moto, lulimi ni chiungo chochimema wihi wa chila mbasakanyo muna ivilungo vetu, lulimi wofiliza lukuli lose. Lolunguza ugima wetu wose kwa moto na lulimi wenyewo wolunguza na moto woulawa jehanamu. ⁷ Munhu kodaha kufuga na kafuga kamala modeli zose za wanyama na ndege na wang'onyo wotambala na mazoka na viumbe va mwiibahali. ⁸ Mbali habule munhu yoyodaha kulutawala lulimi, lulimi ni chinhu chihile lumema sumu yigala udanganiko. ⁹ Kwa lulimi cheye chomwing'ha hewela Mndewa na Tati yetu, kwa lulimi ulo chowaduwila wanhu wowaumbigwe kwa simwe da Mulungu. ¹⁰ Muumulomo uja uja molawa nhogolwa na duwilo. Ndugu zangu haifaya mbuli zino kuwa ivo. ¹¹ Vino nzasa imwe yolava mazi ya mulile na mazi ya munyu kwa hamwe? ¹² Ndugu zangu, vino mtini wodaha kwima zaituni hebu mzabibu kwima nhini? Nzasa ya mazi ya munyu haidaha kulava mazi ya mulile na mazi ya munyu.

Ubala woulawa kuulanga

¹³ Vino yelihu yeli na ubala na umanyi vomwili? Basi nayalaguse mbuli iyo kwa ugenzi wake unogile na sang'hano zake zinogile zozitendeka kwa kunyendanyenda na ubala. ¹⁴ Mbali muhawa na migongo yili na usungu na ndwagi mwiimizoyo yenu na sekemulonde chila chinhu chiwe chenu, seke-muitogoze kulonga uvwizi kwa mbuli za kweli. ¹⁵ Ubala ulingile ivo haulawa kuulanga bule mbali wolawa muna isi, siyo wa Muhe wa Mulungu mbali wa chinyamkela. ¹⁶ Kwaviya hanhu hohose heli na migongo na ndwagi na kulonda chila chinhu chiwe chenu, hanhu baho hana kuiswela na chila sang'hano ihile. ¹⁷ Mbali ubala woulawa kuulanga wela na una tindiwalo lusita lose na uhole na wowategeleza na umema ubazi na sang'hano inogile na wabule ubagulo wala udelenya. ¹⁸ Mbuli zozimnozeza Mulungu zozilawa muna zimbeyu zozihandigwe na wanhu wowolonda tindiwalo.

4

Umbwiya na vinhu va isi

¹ Ng'hondo na ndwagi kumwenu volawa kulihi? Volawa muna zita-maa zenu za madambwa zozitowa mgati ya ng'huli zenu. ² Molonda chinhu mbali mwabule chinhu, mokoma na kuwona migongo, mbali hamdaha kupata, kwa ivo motenda ng'hondo na kuitowa. Mwabule chinhu kwaviya hamumpula Mulungu. ³ Iviya muhapula hamuhokela kwaviya mopula vihile, mopula vinhu muladi muvisang'hanile kwa tamaa zenu za madambwa. ⁴ Mweye wazinzi! Vino hamuvimanyile kuwa mbwiya wa isi yose ni mwihi wa Mulungu? Wanhu wowolonda kuwa mbwiya wa vinhu va isi ni mwihi wa Mulungu. ⁵ Mogesa kuwa Maandiko Yelile yolongale bule viyalongile, "Mulungu kowona migongo ng'hani kwa ichimu cha muhe ija iyamwikile mgati yetu." ⁶ Mbali Mulungu kachitendela unovu ng'hani. Fana Maandiko Yelile viyolonga, "Mulungu kana udugi kwa wanhu woigoda mbali koweng'ha unovu wake wanhu waja woinyendanyenda."

⁷ Ivo mtegelezeni Mulungu. Muwe na udugi na Mwihi, nayo kezamkimbilani. ⁸ Mkwenhukileni Mulungu, nayo kezawakwenhukilani. Sunheni makono yenu mweye wahasanyi! Safyeni mizoyo yenu mweye wadelenya! ⁹ Muwe na usungu na lileni na kulila kwa giyo giyo na seko zenu zikaluke ziwe ndilo, na ndeng'helelo yenu igaluke kuwa luholoji! ¹⁰ Inyendeninyendeni haulongozi ha Mndewa, nayo kezamwinulani.

Lamulo kwa mbuli ya kuwalamulila nhaguso wakaya wayago

¹¹ Ndugu sekemuilongele vihile mweye kwa mweye, yondayamulonge vihile ndugu yake na kumulamulila nhaguso ya Mulungu, iyo koyalonga vihile na kuyalamulila nhaguso malagilizo ya Mulungu. One uhayalamulila nhaguso malagilizo, basi weye huyasondelela malagilizo bule, mbali koyalamulila nhaguso. ¹² Mulungu yaidumwe yokwika malagilizo na yotagusa. Yeye yaidumwe yoyodaha kulopola na kunanga. Ivo weye iyo yelihi youwalamulila nhaguso wakaya wayago?

Lamulo kwa mbuli ya magoda

¹³ Nitegelezeni mweye womulonga, "Diyelo hebu igolo chizahita kudibululu dimwenga mwaka mgima chizachuza vinhu kupata faida." ¹⁴ Mbali hamuvimanyile ugima wenu vondauwe igolo! Mweye mulinga fana kungugu dodilawilila kwa lusita luguhi na kuhalawa. ¹⁵ Ila molondeka kulonga vino, "One Mndewa yahalonda, chizakala na kutenda vino hebu viya." ¹⁶ Mbali lelo moigoda na kuitogoza, magoda yose yalingile ivo yeha.

¹⁷ Ivo munhu yoyayamanyile yanogile yoyolondeka kutenda mbali hayatenda, munhu iyo kasang'hana uhasanyi.

5

Lamulo kwa wanhu weli na vinhu vingi

¹ Lelo tegelezeni mweye wanhu muli na vinhu vingi! Lileni na kuwa na giyo giyo kwa ichimu cha magayo yondayamwizileni! ² Vinhu venu vingi viwola na viwalo venu vidigwa na muswa. ³ Zahabu yenu na hela yenu vingila ng'hutu, na ng'hutu iyo izakuwa ukalangama kumwenu, nayo izakuja ng'huli zenu fana moto. Muimemezela ngama siku za uhelelo. ⁴ Hamuwalihile bule wanhu wahunile muna imigunda yenu. Tegelezeni viwolongelela! Uyalazi na ndilo za wahunaji vihulikika na Mndewa yeli na ludabwa. ⁵ Mukala muna isi kwa kuideng'heleza na madabwa. Muineneheza mumala kwa zuwa da kuchinjigwa. ⁶ Muwalongeleza nhaguso na kuwakoma wanhu wanogile haulongozi ha Mulungu, iwawo hawawaten-dele udugi.

Ufunya umoyo na mapulo

⁷ Ivo ndugu zangu funyeni umoyo mbaka Mndewa vodayeze. Lola, mulimi kogozela mazao yake ya isi yoyolondeka ng'hani, kofunya umoyo kwandusila mvula za munhando na za kugobola. ⁸ Na mweye iviya funyeni umoyo na imeni chigangamale muna uhuwilo, kwaviya kwiza kwa Mndewa kwahabehi.

⁹ Ndugu sekemulongelegele mweye kwa mweye muladi sekemwize kula-muliligwa nhaguso na Mulungu. Niiyo Msemi yeli habeli kwiza. ¹⁰ Ndugu, muhalonda kuwona simwe da ugozelo muna yamanhesa na geseni kusionhela walotezi wa Mulungu wowagalile usenga kulawa kwa Mndewa. ¹¹ Chowatanga waja watemiligwa mate na Mulungu wowagozele. Muhulika mbuli ya kufunya umoyo kwa Ayubu na movimanya viya Mndewa viyam-tendele kuuhelelo. Kwaviya Mndewa kamema ubazi na unovu.

¹² Ndugu zangu, kufosa yayo yose, sekemuilaha kwa ulanga wala kwa isi wala kwa chinhu chimwenga chochose, ila "Wona" yenu na iwe wona na "Siyo" yenu na iwe siyo, baho hamwizalongeligwa nhaguso na Mulungu.

¹³ Vino kuna munhu kumwenu kapatigwa na yehile? Nayatose kwa Mulungu. Kana moyo wa kusangalala? Nayembe nyila za nhogolwa.

¹⁴ Vino kumwenu kuna munhu mtamu? Nayawatange walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito wamtambikile kwa Mulungu na kumboboda mavuta kwa zina da Mndewa. ¹⁵ Na kutambika kwa uhuwilo kwizamuhonya mtamu ija, na Mndewa kezamwinula, hata yahawa katenda uhasanyi wowose uja, Mulungu kezamulekelela. ¹⁶ Muilongele uhasanyi wenu mweye kwa mweye, na muipilile, muladi muhonyigwe. Mapulo ya munhu yanogile haulongozi wa Mulungu yofaya ng'hani na yana ludabwa lwa kusang'hana mvunyo. ¹⁷ Eliya kakala munhu fana cheye. Katosa kwa kuiyoha mvula sekeitonye, nayo haitonyile mwiisi kwa lusita lwa miyaka mitatu na miyezi sita. ¹⁸ Maabaho katosa kaidi, mvula itonya na isi ilava mazao yake.

¹⁹ Ndugu zangu, imwe wenu yahaga kwa mbuli ya kweli, na munhu imwenga yahambweleza kaidi, ²⁰ sekemuzimize mbuli ino, munhu yoyose yoyombweleza muhasanyi kulawa kuna zinzila zihile, kezaulopola muhe wa muhasanyi iyo kulawa muna iifa, na kezatenda Mulungu yamulekelele uhasanyi wake mvunyo.

USENGA WA MWANDUSO WA PETILI Ulongozi

Usenga wa mwanduso wa Petili wandikigwa na Mtumigwa Petili. Petili kandusa usenga wake kwa kulonga yeye iyo yelihi na kawandikila wanhu welihi. Yeye kandika kwa Wachilisito wose wowaimwagile muna iisi fana viyokwandika muna 1:1. Kawatanga wasomaji wake fana ivo “wowaimwagile muna iisi” miyanza mingi. Usenga uno woilinga na usenga wa Paulo kwa Waefeso na wasomi wengi wohuwila kuwa 1 Petili wandikigwa viumalile kwandikigwa usenga kwa Waefeso habehe na mwaka 65 kwandusila viyelekigwe Yesu. Petili kandika usenga uno viyakalile Loma ni uko kakutanga Babeli muna 5:13.

Petili kolonga kuwa yeye kandika usenga uno kwa lungilo da “kumgumani moyo na kumulongelani kuwa uno kweli ni unovu wa Mulungu” muna 5:12. Kuna vinhu voilinga muna 1 Petili 2:11-3:7 na Waefeso 5:18-6:9 na Wakolosai 3:18-4:6. Vitabu ivo vitatu volava ndagilizi kusionhela tata na mama na wana na iviya viilondeka kuwategeleza walangulizi. Iviya kowaguma moyo wahuwila na kuwa wafunya umoyo lusita lwa magayo kwaviya uhelelo wahaguhi muna 4:1.

Yeliumo

Petili koitambula yeye mwenyewo na kuwalamsa wasomaji wake muna 1:1-2.

Kaidi komwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha ulopozi uja wowoihanganye hamwe na viya fambulo da ulopozi kwa ugima wao muna 1:3-2:10.

Maabaho kowalagiliza wahuwila vilondeka kukala goya muna iisi na kokwandika kusionhela viya viilondeka kukala hamwe mulume na muke na mtumwa na mndewa muna 2:11-4:11.

Iviya Petili kowagela moyo kufunya umoyo lusita lwa magayo muna 4:12-5:11.

Kuuhelelo Petili kogotola usenga wake muna 5:12-14.

¹ Niye Petili, yonitangigwe kuwa mtumigwa wa Yesu Chilisito.

Nowandikila wanhu wa Mulungu wowasaguligwe, wowaimwagile uko Ponto na Galatiya na Kapadokiya na Asiya na Bisiniya. ² Musaguligwa kwa lungilo da Mulungu Tata na mutendigwa wanhu wa Mulungu kwa Muhe wake, kwa kumtegeleza Yesu Chilisito na kumiziligwa damu yake.

Nowalondela mongezeligwe unovu na tindiwalo.

Lolelo da kweli

³ Leka chimwing'he nhogolwa Mulungu, Tata wa Mndewa wetu Yesu Chilisito! Kwa ubazi wake kaching'ha ugima wa sambu kwa kumzilibula Yesu Chilisito, lelo china lolelo da kweli. ⁴ Ivo chololela kuhokela vinhu vinogile havidaha kuwola, hebu kuhunguka kulawa kwa Mulungu kamwikilani uko kuulanga. ⁵ Mweye kufosela uhuwilo mokalizigwa kwa ludabwa lwa Mulungu kwa ichimu cha ulopozi usasaligwe umala kugubuligwa muna zisiku za uhelelo.

⁶ Mudeng'helele ng'hani mbuli ino, mbali sambu kwa lusita ludodo, izalondeka muwe na usungu kwa ichimu cha magezo mbasakanyo yomugazigwa.

⁷ Magezo yaja lungilo jake ni kulagusa ukweli wa uhuwilo wenu. Na hata zahabu yenyewo ingawa yodaha kubanangigwa na kugezigwa kwa

moto, iviya niivo yili na uhuwilo wenu, niuwo ufaya ng'hani kufosa zhabu, yolondeka igezwe idahe kutoga. Na baho mwizahokela nhogolwa na ukulu na hishima muna dizuwa diya Yesu Chilisito vondagubuligwe. ⁸ Kwaviya mweye momulonda, ihawa mung'hali hamuna muwona, sambi momuhuwila ihawa hamunamuwona. Ivo modeng'helela ng'hani, kwa deng'ho kulu. ⁹ Kwaviya mohokela ulopozi wa mihe yenu, niijo lungilo da uhuwilo wenu.

¹⁰ Walotezi wa Mulungu wowalotele kusionhela unovu wa Mulungu uja yoyaweng'hile waupelemba na kuulolesa kusionhela ulopozi uno. ¹¹ Wageza kuvimanya lusita lulihi na izalawillilaze mbuli iyo, yaani lusita yaulongile Muhe wa Chilisito yoyokala mgati yawo, kalotela kusionhela magezo yondayampate Chilisito na utunhizo wa Mulungu. ¹² Mulungu kawagubulila waja walotezi wa Mulungu kuwa lusita viwakalile wolonga mbuli ziya zomuhulika sambi kulawa kwa waja wasenga wa kuulanga kwa Mulungu wowawagong'ondela Mbuli inogile kwa ludabwa lwa Muhe Yelile yoyatumigwe kulawa kuulanga, sang'hano yawo haikalile kwa faida yao wenyewe ila kwa ichimu chenu. Izo ni mbuli ziya hata wasenga wa Mulungu walonda kuzimanya.

Lukemo lwa kukala ugima welile

¹³ Kwa ichimu icho sasalani nzewele zenu kwa sang'hano. Kaleni meso na kwika lolole jenu jese muna unovu wa Mulungu wonda mwing'higwe lusita Yesu Chilisito vondagalawile. ¹⁴ Fana wana womtegeleza Mulungu, sekemukale kwa kusondelela tamaa zihile zimukalile nazo lusita hamumanyile ukweli wa Mulungu. ¹⁵ Mbali molondeka muwe mwela muna ugenzi wenu wose fana viya ija yamtangileni kela. ¹⁶ Fana viya Maandiko Yelile viyolonga, "Muwe welile kwaviya niye nyela."

¹⁷ Muhamtanga Tata ija yomulamulila nhaguso chila munhu bila kubagula kwa kulola sang'hano zake. Ivo kaleni fana wageni lusita lwenu lusigale hano hana isi kwa kumtegeleza Mulungu. ¹⁸ Kwaviya mweye muvimanya kuwa mukomboligwa kulawa muna ugenzi wenu haufaya, uwo muhokela kulawa kwa wasaho zenu. Mbali hamukomboligwe kwa vinhu viwola, fana viya hela hebu zahabu. ¹⁹ Mbali mulopoligwa kwa damu ya Chilisito yofaya ng'hani na kakala fana mwanang'hondolo yelibule chilamso. ²⁰ Kakala yasaguligwe na Mulungu ing'hali isi yose kulumbigwa, mbali kagubuligwa muna zisiku zino za uhelelo kwa ichimu chenu. ²¹ Kwa nzila yake momuhuwila Mulungu. Mulungu kamzilibula yeye na kumwing'ha utunhizo, na ivo uhuwilo wenu na lolole jenu da kwa Mulungu.

²² Ivo muhamala kuisafya mihe yenu kwa kuutegeleza ukweli mbaka kuuvikila ulondo wa ndugu ulibule udelenya, iyoheni kuilonda kwa moyo umwe.

²³ Kwaviya mwing'higwa ugima wa sambi, uwo haulawa muna imbeyu yoiwola mbali wolawa muna imbeyu haiwola, kwa nzila ya usenga wa Mulungu wili na ugima na ulibule uhelelo. ²⁴ Kwaviya Maandiko Yelile yolonga, "Wanhu wose wawa fana mayani, utunhizo wawo wose uwa fana maluwa ya kuchuwala, mayani yonyala na maluwa yake yolagala, ²⁵ mbali usenga wa Mndewa yokala siku zose." Usenga uwo niijo Mbali Inogile yomupeteligwe.

2

¹ Ivo lekeni kutenda wihi wowose, uvwizi na udelenya na migongo na mbuli za ufyang'hu. ² Fana viya wana vititi lusita lose wonda kong'ha toambo, mweye iviya molondeka kuwa na ng'hilu ya motombo ya chimuhe haya-hanganyigwe na mazi, muladi mudahe kukala na kukomboligwa, ³ ihawa kweli muvimanya kuwa Mndewa kanoga.

⁴ Ivo muhitileni Mndewa. Yeye niyo dibwe dili na ugima, dodilemigwe na wanhu mbali disaguligwa na Mulungu najo dopetigwa dofaya ng'hani. ⁵ Na mweye iviya, fana viya mabwe yeli na ugima yoyasang'haniligwe kwa kuzenga kaye ya chimuhe. Na muja mwizasang'hana sang'hano zelile za ukulu wa nhambiko kwa kulava nhosa za chimuhe zozimnogeza Mulungu kwa kufosela Yesu Chilisito. ⁶ Kwaviya Maandiko Yelile yolonga, “Nokwika dibwe uko Sayuni, dibwe da chandusilo da kuna ichingolobweda, niye nidisagula dimbwe dofaya ng'hani. Munhu yomuhwila hezakuwa na chinyala.”

⁷ Lelo kumwenu mweye muhwila, dibwe ijo dofaya ng'hani. Mbali kwa wanhu waja wolema kuhwila. Fana Maandiko Yelile viyolonga, “Dibwe diwalemile wazenzi kuzengela, diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela.”

⁸ Kaidi yolonga,

“Ni dibwe da kuikwala wanhu, na ni luwe lwa kuwagwisa wanhu.”

Woikwala kwaviya hawaitegeleza bule usenga wa Mulungu, fana viwekiligwe kwandusila umwaka.

⁹ Mbali mweye ni welesi usaguligwe, ukulu wa nhambiko wa chifalume, bumbila da wanhu welile, wanhu wa Mulungu, womusaguligwe kugong'onda sang'hano ng'hulu za Mulungu, yoyamtangileni mweye kulawa muna diziza na mwingile muna dibung'hulo jake da kwazanya. ¹⁰ Lusita lumwe hamukalile wanhu wa Mulungu, mbali sambu mweye muwa wanhu wake, lusita lumwe hamumanyile ubazi wa Mulungu, mbali sambu muhokela ubazi wake.

Wasang'hani wa Mulungu

¹¹ Walondwa, nowalamba fana wafosanzila na wagentaji muna isi, muyepule na tamaa zihile na izo zoibasakanya na mihe yenu. ¹² Ugenzi wenu kwa wanhu hawamanyile Mulungu, wolondeka uwe unoga ng'hani mbaka haja honda wawavwizile kuwa mosang'hana yehile, wadahe kuvimanya sang'hano yenu inogile na ivo wamwing'he ukulu Mulungu muna Isiku ya kwiza kuwalamulila nhaguso wanhu.

¹³ Wategelezeni wanhu wose weli na udahi kwa ichimu cha Mndewa, fana mfalume mkulu yeli na ludabwa lukulu lwa kulanguliza, ¹⁴ hebu wakulu wa mikowa, wowasaguligwe nayo kuwatagusa wanhu wotenda yehile na kuwatogozo wanhu wotenda yanogile. ¹⁵ Kwaviya Mulungu kolonda mutende yanogile muladi mudahe kuvudaza mbuli za chibozi hawamanyile chiwochilonga. ¹⁶ Kaleni fana wanhu weli na ulegeho, mbali sekemusang'hane ulegeho wenu kufisa yehile, kaleni fana wasang'hani wa Mulungu. ¹⁷ Wahulikeni wanhu wose, walondeni ndugu zenu wahuwila, mumdumbe Mulungu na muhulikeni mfalume.

Simwe da manhesa ya Chilisito

¹⁸ Mweye wasang'hani wa mkaye wategelezeni wenevale wenu kwa kuwahulika ng'hani, siyo waja wanogile na wahole muhala, mbali iviya waja wene kukalika. ¹⁹ Kwaviya Mulungu konogiligwa na munhu yofunyila

umoyo manhesa yaja halondeka kuyapata, kwaviya siku zose komgesa Mulungu. ²⁰ Vino mwizapata choni fana muhafunyila umoyo kutowigwa kwa ichimu cha kutenda yehile? Mbali one muhafunyila umoyo manhesa vondamutende yanogile, Mulungu kezanogiligwa na mweye. ²¹ Yano ni yayo yomutangiligwe, kwaviya Chilisito kagazigwa kwa ichimu chenu, kamulekelani simwe na mweye tendeni fana viyatendile. ²² Yeye hatendile uhasanyi na halongile mbuli yoyose ya uvwizi bule. ²³ Viyaligigwe, yeye habwezelele ligo, na viyagazigwe, yeye habwezelele bule, mbali kamuhuwila Mulungu yolamula nhaguso viilondeka. ²⁴ Chilisito mwenyewe kaupapa uhasanyi wetu muna ulukuli lwake mumsalaba muladi chileke uhasanyi na kukala kwa kutenda yanogile haulongozi ha Mulungu. Kwa malonda yake mweye muhona. ²⁵ Mukala fana ng'hondolo wagile, mbali sambi mumbwelela Mdimi na Mwimilizi wa ugima wenu.

3

Wehe na wamhale

¹ Iviya na mweye wehe wategelezeni wamhale zenu, muladi one wauko wamhale wowose hawahuwila Mbuli ya Mulungu wapate kuhuwila kwa kuwona ugenzi wenu, haizalondeka kumwenu kulonga mbuli ² kwaviya wezawona ugenzi wenu unogile uli wa hishima. ³ Sekemuihambe kwa kunze fana viya kusakulila nyele kwa madambwa, kuvala vigogela na mangaja na kuyawala viwalo wa bei ng'hulu. ⁴ Mahambo yano yolondeka yalawe mgati ya moyo wa munhu na ni mahambo hayawola na ya unyendanyenda na ya muhe wa uhole yoyofaya haulongozi wa Mulungu. ⁵ Kwaviya ivo niivo viwaihambile wehe wowamtambikile Mulungu muna ikweli umwaka wowekele lolelo jawo kwa Mulungu na kukala kwa kuwategeleza walume zawo. ⁶ Sala kakala ivo, kamtegeleza Bulahimu na kamtanga mwenevale wake. Mweye ni wanage one muhatenda yanogile na kuleka kudumba chinhu chochose.

⁷ Iviya na mweye walume na wehe zenu muhavimanya kuwa wawo ni nyondenyonde, na ivo muwatendele kwa hishima kwaviya na wawo iviya wezahokela hamwe na mweye chitumetume cha ugima choyoweng'hani Mulungu, tendele ivo muladi nhosa zenu sekezikimiligwe.

Magayo kwa kutenda yanogile

⁸ Kukomelezelo nolonga vino, mweye wose molondeka muwe na moyo umwe na muwe na gesa dimwe, mwiilonde fana ndugu, muwe na unyendanyenda na uhole. ⁹ Sekemulihe dihile kwa dihile hebu ligo kwa ligo, mbali muwatemele mate, kwaviya Mulungu viyamtangileni kamulongelani kezamtemelani mate. ¹⁰ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, "Munhu yoyose yolonda kudeng'helela ugima na kuwona siku zinogile, yayepule kulonga mbuli zihile na yaleke kulonga uvwizi.

¹¹ Kolondeka yayepule kutenda mbuli zihile na yatende mbuli zinogile, kolondeka yazahile tindiwalo kwa moyo wake wose.

¹² Kwaviya Mndewa kowalola goya wanhu wanogile haulongozi wa Mulungu kotegeleza nhambiko zawo, mbali kowehila waja wotenda yehile."

¹³ Yelihi yonda yawalumizeni one molonda ng'hani kutenda yanogile?

¹⁴ Mbali hata one muhagazigwa kwa kutenda mbuli fana viilondeka,

mumweda! Sekemumdumbe munhu yoyose na sekemuwe na lugano. ¹⁵ Mbali siku zose mtunhizeni Chilisito fana Mndewa mgati ya mizoyo yenu. Muisasale siku zose kumwidika chila munhu yoonda yawauze mbuli ya lolelo dimwili najo. Tendeni ivo kwa uhole na hishima, ¹⁶ muladi mutende fana viya mizoyo yenu haiwalongela kuwa muhasanya, muladi wanhu wolonga yehile kusunhela ugenzi wenu unogile muna ukuilumba na Chilisito, wawone chinyala. ¹⁷ Kwaviya muhavu kugazigwa kwa ichimu cha kutenda yanogile, one ihawa viyolonda Mulungu, kufosa kugaya kwa ichimu cha kutenda yehile. ¹⁸ Kwaviya Chilisito mwenyewo kagazigwa na kudanganika mwanza umwe muhala kwa ichimu cha uhasanyi. Munhu yanogile haulongozi wa Mulungu kwa ichimu cha wanhu hawamtunhiza Mulungu, muladi yawagale mwenye kwa Mulungu. Kakomigwa chiunhu mbali katendigwa mgima chimuhe, ¹⁹ na kwa ugima wake wa chimuhe kahita kuigong'ondela mihe yili muchifungo. ²⁰ Ino ikala mihe ya wanhu hawamtegeleze Mulungu viyakalile kogozela kwa kufunya umoyo siku ziya Nuhu viyakalile kozenga safina. Wanhu wanane muhala wakalile muna isafina ija, walopoligwa muna yamazi, ²¹ mazi yano yalinga ubatizo wouwalopola mweye sambi. Ubatizo uja siyo kwa ichimu cha kusunha lukuli, mbali kumpula Mulungu yawadahize kutenda yanogile muladi mizoyo yenu sekeiwalongele muhasanya. Uwo wizawalopola mweye kwa kufosela uzilibuko wa Yesu Chilisito, ²² yoyahitile kuulanga kwa Mulungu na kukala ubanzi wa kulume wa Mulungu, kotawala wasenga wa kuulanga kwa Mulungu na weli na udahi na ludabwa.

4

Ugima wa sambi

¹ Kwaviya kusongela Chiisito viyagazigwe chilukuli, na mweye iviya molondeka muigangamize kupata lungilo fana jake. Kwaviya munhu yofunyila umoyo manhesa ya lukuli lwake hatenda uhasanyi kaidi. ² Kulawa sambi ugima wousigale hano hana iisi wolondeka kulongozigwa na malondo ya Mulungu, siyo na tamaa zihile za chilukuli. ³ Kwaviya umwaka mutenda fana viwotenda wanhu hawammanyile Mulungu, kukala muna ugoni na tamaa zihile na ukolwa na madugili yaja wanhu wong'wa ng'hani na kutenda mbuli za chinyala na nhambiko za kwihiza za kutambikila nyang'hiti. ⁴ Sambu wanhu wawo hawammanyile Mulungu wokwazanywa kuwa mweye hamwizailumba nawo kaidi kukala vihile ng'hani, ivo womuligani. ⁵ Mbali wezalondeka kumulongela Mulungu chila chinhu chiwatendile, ija yowalamulila nhaguso wagima na wadanganike. ⁶ Lekamana Mbali Inogile iviya ipetigwa kwa wanhu wadanganike, muladi wahakomeleza kulamiligwa nhaguso ya ugima wawo wa chilukuli fana wamwenga, wakale chimuhe fana viya Mulungu viyokala.

Mkalizi wa vinhu yanogile wa vitumetume mbasakanyo va Mulungu

⁷ Ukomelezelo wa vinhu vose wahabehi. Ivo yepuleni kuitawala na kaleni meso muladi mudahe kutosa kwa Mulungu. ⁸ Kufosa yose, ilondeni kwa moyo wose, kwaviya ulondo wofisa uhasanyi mwingi. ⁹ Muihokele mweye kwa mweye bila kulongelela. ¹⁰ Chila munhu kolondeka yasang'hanile chitumetume chake choyeng'higwe na Mulungu kwa kuwataza wamwenga fana mkalizi wa vinhu yanogile wa vitumetume mbasakanyo va Mulungu. ¹¹ Munhu yoyose yopeta, kolondeka yalonge usenga wa Mulungu, munhu yoyose yosang'hanila kolondeka yasang'hanile kwa ludabwa luyeng'higwe

na Mulungu, muladi Mulungu yeng'higwe nhogolwa muna zimbuli zose kwa kufosela Yesu Chilisito, iyo kana utunhizo na udahi siku zose. Ivo!

Manhesa kwa ichimu cha kumuhwila Chilisito

¹² Mbwiya zangu, sekemwazanywe fana mupatigwa na manhesa ya usungu, fana viya molawililigwa na chinhu chigeni. ¹³ Mbali deng'heleleni kwingila muna yamagayo fana Chilisito viyagaiye, muladi mudeng'helele ng'hani utunhizo wake vondaugubuligwe. ¹⁴ One muhaligigwa kwa ichimu cha Kumuhwila Chilisito, mumweda, iyo Muhe wa Mulungu na wa utunhizo kokala na mweye. ¹⁵ One munhu yoyose kumwenu yahagaya, sekeyagaye kwaviya mkomaji hebu mbavi hebu mbananzi na yokwingila mbuli za wanhu wamwenga. ¹⁶ Mbali one yahagaya kwaviya komuhwila Chilisito, sekeyawone chinyala, mbali yamtunhize Mulungu kwa kutangigwa kwa zina da Yesu.

¹⁷ Kwaviya lusita lwa nhaguso lufika, na wanhu wa Mulungu ni wawo wa mwanduso kutagusigwa. One ihandusa na cheye, vino izakuwaze kwa wanhu hawategeleza Mbali Inogile ya Mulungu? ¹⁸ Fana viya Maandiko Yelile viyolonga,

“Ni vidala wanhu wanogile haulongozi ha Mulungu kukomboligwa, vino izakuwaze kwa wanhu hawamtegeleza Mulungu na wahasanyi?”

¹⁹ Ivo wanhu waja wowogaya kwa ichimu cha kutenda viyolonda Mulungu, wagendelele kutenda yanogile, nawo weke ugima muna yamakono ya Mulungu mulumbaji wawo yokwaminika ng'hani.

5

Kudidima bumbila da wanhu wa Mulungu

¹ Nowalamba walala walangulizi mgati yenu, niye nili mulala mulangulizi miyenu, mkalangama wa magayo ya Chilisito, na noihanganya na utunhizo wondaugubuligwe hamwande, ² nomulambani, mudidime bumbila diya diyamwing'hileni Mulungu, siyo kwa kuwangilizigwa, mbali kwaviya vimulonda na fana viyolonda Mulungu. Sekemusang'hane kwa kulonda hela, mbali kwa moyo unogile. ³ Sekemuwatawale kwa ludabwa wanhu wa bumbila diya domulondeka kudidima, mbali muwe simwe kumwawo. ⁴ Na Mdimi Mkulu vondagalawilile, mwizahokela gweko da utunhizo hajagiza unovu wake.

⁵ Iviya na mweye wabwanga muwategeleze walala walangulizi. Mweye wose molondeka muinyendenyende mweye kwa mweye mudahe kuisang'hanila. Kwaviya Maandiko Yelile yolonga, “Mulungu kana udugi na wanhu woigoda mbali koweng'ha unovu wake wanhu waja woinyendanyenda.” ⁶ Muinyendenyende haulongozi ha Mulungu yeli na ludabwa, nawo kezamwinulani lusita lufaya. ⁷ Mwasileni yeye kusafagila kwenu kose, kwaviya yeye kowagesani vinogile.

⁸ Ivo muwe na kulinganya na mukale meso! Mwihhi wenu, Lufyende kozunguluka fana simba yotongoloma, kozahila munhu yammele.

⁹ Mulemeni iyo, mwime chingangamavu muna uhuwilo, kwaviya movi-manyana kuwa ndugu zenu muna isi yose wogaiya yayo yayo fana vimugaiya mweye. ¹⁰ Mbali muhakomeleza kugaya kwa lusita luguhi, Mulungu wa unovu wose, yoyomtangani mwingile muna utunhizo wake wa siku zose kwa kuilumba na Chilisito, yeye mwenyewo kezawatenda wawe wagima kaidi na kuwaguma ludabwa na kwima chingangamu na kuweng'ha chandusilo chingangamale. ¹¹ Udaho kanawo yeye siku zose. Ivo!

Ndamsa za ukomelezelo

¹² Nomwandikilani usenga uno mguhi kwa kutazigwa na Silowano, ndugu yokwaminika fana viniwona. Nolonda kumgumani moyo na kumulongelani kuwa uno ni kweli unovu wa Mulungu. Igangamizeni muna unovu uno.

¹³ Bumbila da wahuwila wa Chilisito weli uko Babeli, dodisaguligwe hamwe na mweye womulamsani, Maliki mwanangu kweli muna uhuwilo.

¹⁴ Iamseni mweye kwa mweye kwa chilaguso cha ulondo wa Chikilisito. Nowalondeleni tindiwalo mweye mose womuhuwila Chilisito.

USENGA WEKAIDI WA PETILI Ulongozi

Usenga wekaidi wa Petili wolagusa kuwa wandikigwa na Mtumigwa Petili, mbali wasomi wamwenga wa sambu hawatogola kuwa ni kweli kuwa Petili kandika usenga uno. Yodahika kuwa kuna munhu imwenga yandike usenga uno kwa ichimu cha Petili. Mwandikaji kolonga kuwa kakala mkalagama wa kuwona ugima wa Yesu na lusita kuwoneka kwake kugaluka muna 1:17-18. One Petili kandika usenga uno yodahika kuwa kawandikila uko Loma yang'hali hanadanganika hagati ya mwaka 65-69 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Iviya Petili kautanga usenga uno ni usenga wake wekaidi hagati ya 3:1. Ivo mwaka wa kwandika usenga uwo ni viyakomeleze kwandika usenga wa mwanduso wa Petili. Kawandikila wahuwila wose wa Chilisito.

Petili kawandikila usenga uno muladi kuwaguma moyo wahuwila kukala vinogile na kuwazuma muladi sekewawakole wafundiza wa uvwizi muna isula yekaidi. Kawalongela sekewawategeze wanhu waja wolonga kuwa Yesu kokalama kubwela. Ila kalonga kuwa Mulungu siyo wa ugulaga mbali kolonda chila munhu yakomboligwe muna 3:8-9. Chino icho ichimu cha kukala vinogile muna 3:14.

Yeliumo

Petili kuitambulisa yeye mwenyewo na kuwalamusa wasomaji wake muna 1:1-2.

Kaidi kowakumbusa kukala vinogile kwaviya Mulungu iyo kochidahiza kukala vinogile muna 1:3-21.

Maabaho kawazuma kusionhela wafundiza wa uvwizi na kulonga yaja yondayawalawile wafundiza wa uvwizi kuhelelo muna 2:1-22.

Iviya Petili kokomeleza kwa kuwagela moyo wahuwila kukala vinogile kwa kuisasala kwa ichimu cha kubwela kwa Yesu mwanza wekaidi muna 2 Petili 3:1-17.

¹ Niye Saimoni Petili, msang'hani na mtumigwa wa Yesu Chilisito.

Nomwandikilani mweye muli kwa unovu wa Yesu Chilisito, yeli Mulungu na mulopozi wetu mwing'higwa uhuwilo uja uja woufaya fana uwetu.

² Nomulondelani unovu wa Mulungu na tindiwalo vongezeke muna ukummanya Mulungu na Yesu Mndewa wetu.

Kutangigwa na kusaguligwa na Mulungu

³ Kwa ludabwa lwake lwa chimulungu, Mulungu kaching'ha mbuli zose zochizilonda muladi chikale na ugima wa kugenda muna zinzila za Mulungu, kwa kummanya yeye yachitangile cheye chiwe na utunhizo na unovu wake yeye mwenyewa. ⁴ Kwa kuyafosela yayo, kaching'hiliza chilagano chikulu na chochifaya ng'hani muladi kwa izo mudahe kuihanganya hali ya chimulungu na kuyepula na ubananzi wougaligwa na tamaa zihile za chiisi.

⁵ Kwa ichimu icho iyoheni ng'hani geleni ugenzi unogile kwa uhuwilo wenu, na kwa ugenzi unogile geleni umanyi, ⁶ kwa kuvimanya kumwenu mulondeka mongeze kulinganya, kwa kulinganya kwenu molondeka mongeze ufunya umoyo, kwa kufunya umoyo kwenu molondeka mongeze kumuhuwila Mulungu, ⁷ kumuhuwila Mulungu kokongeza undugu na undugu wokongeza ulondo. ⁸ Kwaviya muhawa na nhunya izo zose kwa wingi, zizamdahizani muwoneke mofaya na kupata kuinzana na umanyi wenu

kusongela Mndewa wetu Yesu Chilisiko. ⁹ Mbali wose welibule nhunya zino hawadaha kuwona, ukweli watulika yameso, ivo na wazimiza viya viwasafyigwe uhasanyi wawo umwaka.

¹⁰ Ivo lelo ndugu zangu, iyoheni ng'hani kuutenda uwo umtango wenu na kusaguligwa kumwenu na Mulungu iwe mbuli ya kugendelela fana muhakala ivo hamwizakugwa ng'oo!. ¹¹ Mana mwizalekigwa kwingila bila begete muna ufalume wa siku zose wa Mndewa na Mulopozi wetu Yesu Chilisiko.

¹² Siku zose nizamkumbusani mbuli zino, hata fana mumala kuzimanya na mokwima chigangamavu muna ikweli imuhokele. ¹³ Nogesa kuwa vinoga kuwalamusa kwa kuwakumbusa mbuli zino lusita lose lwa ugima wangu. ¹⁴ Novimanya kuwa sambu nizamwika hamgwazo lukuli luno loluwola, fana Mndewa wetu Yesu Chilisiko viyanilaguse funhufunhu. ¹⁵ Nizatenda chochose chinidaha kulonga muladi hamwande vondanidan-ganike mudahe kukumbuka mbuli izo.

Wakalangama kusongela utunhizo wa Chilisiko

¹⁶ Hachisondelele simo muhala zozitungigwe chiubala lusita vichiwa-funduze kusongela ludabwa lwake na wizilo wake Mndewa wetu Yesu Chilisiko, mbali chiuwona utunhizo wake wenyewo. ¹⁷ Kwaviya kahokela hishima na ukulu wa Mulungu Tata lusita dizi vidimwizile kulawa muna ukulu mkulu, kulonga, "Ino ni Mwanangu nyachende, yoninogeligwe nayo." ¹⁸ Cheye wenyewo chihulika dizi dino dodilawa kuulanga kwa Mulungu, lusita vichikalile nayo kuna ulugongo lwelile.

¹⁹ Na cheye china ukweli ng'hani kusongela usenga wa walotezi wa Mulungu, one muhautegeleza, mwizatenda goya one muhaulola, chitasa chimelemeta hanhu ha ziza, mbaka vondakukunguzuke na tondong'andu yokwiza mwiimizo yenu. ²⁰ Kufosa yayo yose, molondeka muvimanye kuwa habule munhu yodaha kufambula kwa nzewe zake mwenyewo usenga wa ulotezi wa Mulungu wili muna Yamaandiko Yelile. ²¹ Kwaviya habule ulotezi wowose wougaligwe kwa malondo ya chiunhu, mbali wanhu walonga ulotezi wa Mulungu wahalongozigwa na Muhe Yelile.

2

Wafundiza wa uvwizi

¹ Walawilila walotezi wa uvwizi hagati ya wanhu, na ivo wafundiza wa uvwizi wezalwilila kumwenu. Wawo wezafundizani mafundizo ya uvwizi yoyogala kunangigwa na kumulema Mndewa yoyawakombole, na kwa kutenda ivo wezaigalila kwa kusinhukiza madanganizi wawo wenyewo. ² Wanhu wengi wezazisondelela nzila zawo za ugoni, na kwa ichimu icho wanhu wezailiga nzila ya kweli. ³ Kwa uhika wawo wihile wa vinhu mvunyo, wafundiza wano wa uvwizi wezaipatila faida kulawa kumwenu kufosela mbuli za uvwizi. Mulungu kalamula kwandusila umwaka kuwa kezawatagusa na wala hanagona na kweli kezawananga.

⁴ Mulungu hawalekelele wasenga wa kuulanga wowatendile uhasanyi, kawasa hanhu ha hakutagusigwa, wawo wekigwa muja wafungigwa minyololo muna diziza totolo wogozela zuwa da nhaguso zawo. ⁵ Kaidi Mulungu haiyonele ubazi isi yose ya umwaka, mbali kamkaliza Nuhu yoyagong'onde wanhu watende yaja yoyolonda Mulungu, hamwe na wanhu wamwanga saba baho viyawagalile gombo muna iisi ija ya wihi. ⁶ Iviya Mulungu katagusa mabululu ya Sodoma na Gomola kwa kuyatakamiza tikitiki kwa

moto, na yayo kayatenda masimwe ya chondachiwalawilile wanhu wom-wihila Mulungu. ⁷ Iviya kamkombola Lutu, munhu yanogile haulongozi wa Mulungu, yakalile na usungu kwa ugenzi wa ugoni wa wanhu wabananzi. ⁸ Kwaviya munhu ino yanogile haulongozi wa Mulungu kakala hamwe na wanhu wehi, chila zuwa moyo wake wingila lugano na sang'hano zawo hazimtunhize Mulungu. ⁹ Ihawa ivo Mndewa kavimanya ya kuwakombola wowomuhwila muna yamagezo. Mbali kavimanya kuweka wanhu hawamtunhiza Mulungu muna inhaguso mbaka isiku ija ya kuwalamulila nhaguso. ¹⁰ Izakuwa ivo haswa kwa waja wosondelela tamaa zihile za lukuli, waja wosondelela tamaa zawo za vinhu vihile na kuulema udahi wa Mulungu.

Wafundiza wano wa uvwizi wana magoda na hawavidumba viumbe vili na utunhizo va kuulanga. ¹¹ Mbali hata wasenga wa kuulanga ingawa wana udahi na ludabwa kufosa wawo wafundiza wa uvwizi, hawawalongeleza kwa kuwaliga viumbe waja haulongozi ha Mndewa. ¹² Mbali wanhu wano woliga mbuli hawazimanyile bule, walinga fana wanyama welibule nzeweze, welekigwa muladi wagwiligwe na kukomigwa. Iviya wezadanganizigwa fana viya viwodanganizigwa wanyama. ¹³ Wezalihigwa magayo kwa ichimu cha magayo yowayagalile. Wodeng'helela kufikiza funhu funhu madambwa ya lukuli chimisimisi. Kufika kwawo kuna yamadugila yenu, kogala chinyala na kulemigwa ng'hani wodeng'helela mbuli zihile. ¹⁴ Meso yawo yamema uzinzi, wawo hawaleka kutenda uhasanyi. Wowakwega wanhu nyondenyannde. Wanhu wawo waizoweza mizoyo kulonda kupata vinhu vingi. Wanhu wawo waduwigwa! ¹⁵ Waileka nzila igoloke, waga kwa kusondelela nzila ija ya Balamu, mwana wa Beoli, yoyaisondelele ino kalonda kupata maliho kwa kutenda wihi, ¹⁶ na kabwakiligwa kwa ichimu cha uhasanyi wake. Chihongwe hadahile kalonga, kalonga kwa dizi da chiunhu na kamkimilila mulotezi wa Mulungu sekeyatende lukwale.

¹⁷ Wanhu wano walinga fana nzasa vilibule zinyalile. Fana viya mawingu yasoligwe na mbeho, ukazi wawo wowekilingwe na hanhu ha ziza totolo. ¹⁸ Walonga mbuli za magoda na zilibule mana na kusang'hanila tamaa za ugoni na kuwakwega wanhu wowanduse kuigola vimo sambu na wanhu wowokala muna uvwizi. ¹⁹ Wowalongela wanhu wamwenga kuwa wezai-legeha, hata ivo wawo wenyewo ni watumwa wa ubananzi. Kwaviya chila munhu ni mtumwa wa chinhu chochose chochimulanguliza. ²⁰ Kwaviya wanhu waja wowamalile kuyakimbila yaja yehile ya isi yose, kwa kumanya Mndewa na Mulopozi wetu Yesu Chilisito, one wanamata kaidi na kupotwa, unhu wawo wa uhelelo wizakuwa wiha kufosa uja wa ichanduso. ²¹ Yahawile vinoga kumwawo one hawaimanyile nzila ya kutenda yanogile haulongozi ha Mulungu, kufosa kuimanya na maabaho kuleka lagilizo jelile dowadihokele. ²² Mbali niivo ilawilila kumwawo sawasawa na simwe diya da kweli dodilonga, "Imbwa kayabwelela madesi yake mwenyewo," na dimwenga dolonga "Nguluwe yogezigwe kabwela kuibimbilisa mwiinhope."

3

Siku ya kwiza kwa Mndewa

¹ Mbwiya zangu walondwa, usenga uno wekaidi wonimwandikileni. Muna zisenga mbili nigeza kuyenula magesa yanogile muna zinzeweze zenu kwa kuwakumbusani mbuli zino. ² Nolonda kuwakumbusani mbuli ziya zilongigwe umwaka na walotezi welile na malagilizo yalawile kwa Mndewa

yeli Mulopozi niiyo yoyaweng'hile kwa kufosela watumigwa wenu. ³ Kufosa yayo yose molondeka kuyamanya yano kuwa kuna zisiku za uhelele, wanhu wamwenga wezalawilila waja ugima wawo wizatawaligwa na tamaa zawo zihile. Maabaho wezawazeha, ⁴ na kulonga, "Kalagana na mweye kuwa kezakwiza! Lelo kakulihi? Wasaho zetu wamala kudanganika, mbali chila chinhu chokala iviwa iviwa kusongela kulumbigwa kwa isi yose!" ⁵ Wanhu wano wazimiza giladi kuwa baho umwaka Mulungu kalonga ulanga na isi vilumbigwa. Isi yose ilumbigwa kulawa muna yamazi na kwa mazi. ⁶ Na isi ya umwaka idanganizigwa haja Mulungu viyayalongele mazi yameme isi yose. ⁷ Mbali ulanga wa sambi na isi vikigwa ngama kwa moto, kwa mbuli iyo iyo, vihakalzigwa mbaka zuwa da nhaguso na da kunangigwa kwa wanhu hawamuhwila Mulungu.

⁸ Mbali walondwa wangu, sekemuzimize chinhu chimwe, kwa Mndewa zuwa dimwe ni fana miyaka elufu imwe, na miaka elufu imwe ni fana na zuwa dimwe. ⁹ Mndewa hakalama kufikiza chiyalagane fana wanhu wamwenga viwogesa kukalama, mbali kufunya umoyo kwa ichimu chenu, kwaviya halonda munhu yoyose yanangigwe. Mbali kolonda wanhu wose wasamhe uhasanyi wawo.

¹⁰ Mbali Zuwa da Mndewa dizakwiza fana mbavi viyokwiza, muna dizuwa ijo ulanga wizasegela kwa msindo mkulu na vinhu vose vili kuu-
langa vizanangigwa kwa moto, na isi na vose viliumo vizanangigwa. ¹¹ Basi kwaviya vinhu vino vose vizadanganizigwa, molondeka mweye kuwa wanhu wa ugenzi ulihi, molondeka kumuhwila Mulungu na kuhishimu, ¹² lusita vomugozela zuwa diya da Mulungu na kuditenda dize himahima. Zuwa ijo ulanga wizalunguzigwa kwa moto, na vinhu vose va kuulanga viza-
lumbuzuligwa na moto. ¹³ Mbali kuinzana na chiya chayalongile Mulungu chogozela kuwa kwizakuwa na ulanga wa sambi na isi ya sambi, hanhu howakala wanhu wotenda yanogile haulongozi ha Mulungu.

¹⁴ Kwa ivo walondwa wangu, kwaviya mogozela vinhu ivo, iyoheni muladi muwoneke muna ditindiwalo kuwa mwabule ving'hwaso wala maola haulongozi wa Mulungu. ¹⁵ Na mweye muvimanye kuwa ufunya umoyo wa Mndewa wetu ni lusita lunogile luyomwing'hani muladi mu-
pate ulopozi, fana viya ndugu yetu Paulo viyamwandikileni kwa ubala woyeng'higwe na Mulungu. ¹⁶ Yano yayo yoyalongile muna zisenga zake zose lusita viyandikile. Kakala na mbuli zimwenga ndala kuzimanya muna zisenga zake, wanhu wabozi na wanhu woteyateya na wozifambula kwa uvwizi fana viwayalonga kwa uvwizi Yamaandiko Yelile. Ivo waigalila kunangigwa.

¹⁷ Mbali mweye walondwa wangu, kwaviya muzimanya mbuli zino muala, muiteganye muladi sekemwize kwagizigwa na ubananzi wa mafundizo ya wanhu wabananzi na kuleka uhuwilo wenu ugangamale. ¹⁸ Mbali gendeleleni kukala muna unovu wa Mulungu na kumanya Mndewa na Mulopozi wetu Yesu Chilisito. Utunhizo uwe wake sambi na siku zose. Ivo!

USENGA WA MWANDUSO WA YOHANA Ulongozi

Usenga wa mwanduso wa Yohana kwa wanhu wose wandikigwa na Mtumigwa Yohana hagati ya mwaka 85-90 kwandusila viyelekigwe Yesu. Yohana hailagusa mwenyewe kuwa niyo yandike, mbali kolagusa kuwa kakala msindila wa ugima na uzilibuko wa Yesu muna 1:1-3. Mwandikaji wa 1 Yohana woilinga na mwandikaji wa chitabu cha Mbuli Inogile ya Yohana. Yohuwiligwa kuwa Yohana kandika Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu, senga izo ni 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana, lusita viyakalile Efeso.

Yohana kandika usenga uno kwa wahuwila wose na lusita ulo bumbila da wahuwila wa Chilisito dikala muna yamagayo kulawa muna dibumbila da wafundiza wa uvwizi. Wahuwila kuwa Yesu kakala Mulungu mbali hakalile munhu viyakalile muiisi. Kwa ichimu chino Yohana kandika kusonhela viya viyaonile ugima wa Yesu na viya viyamdalise kwa makono yake muna 1:1-3. Lungilo da Yohana da kwandika usenga uno dikala kuditenda deng'ho jake difikizigwe muna 1:4 na kuwagoma wahuwila kutenda uhasanyi muna 2:1 na kawakaliza wahuwila kulawa muna iwafundiza wa uvwizi muna 2:26 na kuwaguma moyo wahuwila kuwa wakomboligwa muna 5:13.

Yeliumo

Yohana kokwandusa usenga wake na koweng'ha lungilo dimwe da kuwandikila muna 1:1-4.

Kaidi kofambula viya Mulungu viyeli bung'hulo na viya viwolondeka kukala fana Yesu viyakalile muna 1:5-3:10.

Maabaho kowakumbusa ndagilizi ya kuilonda wawo kwa wawo muna 3:11-5:12.

Kuuhelelo Yohana kogotola usenga wake muna 5:13-21.

Mbuli ya Ugima

¹ Chomwandikilani kusonhela Mbuli ya ugima yoyakalile uko kusongela mwanduso kulumbigwa kwa zisi zose. Cheye chimuhulika na chimuwona kwa meso yetu wenyewo, chimuwona na chimdalisa kwa makono yetu wenyewo. ² Ugima iyo viyalawilile cheye chimuwona na chomulavila ukalangama na kuwagong'ondelani mbuli ya ugima iyo wa siku zose yoyakalile kwa Tata na yoyalagusigwe kumwetu. ³ Chiwagong'ondelani yaja yochiyawone na kuyahulika, muladi na mweye mulumbe na cheye. Na kuilumba na Tata na Yesu Chilisito mwanage. ⁴ Chomwandikilani yano muladi ndeng'helelo yetu idahe kufikizigwa.

Mulungu ni bung'hulo

⁵ Na uno uwo usenga uchiuhulike kulawa kwa Yesu na kuwagong'ondelani. Mulungu ni bung'hulo, na kumwake yeye kwabule ziza jojose. ⁶ Chihalonga kuwa chiilumba nayo na kuno chokala muna diziza, cholonga uvwizi na hachikala kwa kusondelela ukweli. ⁷ Mbali fana chokala muna dibung'hulo fana yeye viyeli muna dibung'hulo, choilumba cheye kwa cheye, na damu ya Yesu Chilisito yeli mwanage, yochisafya cheye uhasanyi wetu wose. ⁸ Chahalonga chabule uhasanyi, choivwizila wenyewo na ukweli wamwabule mgati yetu. ⁹ One chahamulongela Mulungu uhasanyi wetu, yeye kokwaminika na kanoga siku zose na kezachilekelela uhasanyi

wetu na kuchisafya vinhu vose vichitenda viya havimnogeza Mulungu. ¹⁰ One chahalonga hachitendile uhasanyi, chomtenda yeye kuwa mvwizi na wala mbuli yake yamwabule mgati yetu.

2

Chilisito mgombezi wetu

¹ Wanangu walondwa, nomwandikilani mbuli zino muladi sekemutende uhasanyi, mbali one munhu yoyose yahatenda uhasanyi, chinayo yeye yoyochigombela kwa Tata, nuiyo Yesu Chilisito yoyomnogeza Mulungu. ² Nayo iyo nhosa ilavigwe kwa ichimu cha kusegeza uhasanyi wetu, siyo kwa uhasanyi wetu muhala, mbali iviya uhasanyi wa wanhu wose.

³ One chahategeleza ndagilizi za Mulungu, chodaha kuvimanya kweli chimmanya. ⁴ Munhu yahalonga kuwa, "Nimmanya Mulungu," mbali hategeleza ndagilizi zake, munhu iyo ni mvwizi na kabule ukweli mgati yake. ⁵ Mbali munhu yoyose yotegeleza mbuli ya Mulungu, ulondo wa Mulungu utoga mgati yake, mbuli ino yochitenda chiwe na ukweli kuwa chamgati yake. ⁶ Munhu yoyose yolonga kuwa kailumba na Mulungu, kolondeka kukala fana viyakalile Yesu.

Ndagilizi ya sambu

⁷ Wambwiya zangu, simwandikilani ndagilizi ya sambu, mbali ndagilizi ya umwaka yomukalile nayo kusongela mwanduso. Ndagilizi ya umwaka ni usenga uja womuhulike. ⁸ Iviya nomwandikilani ndagilizi ya sambu, ukweli wake wowoneka mgati mwa Chilisito na iviya wowoneka mgati yenu, kwaviya ziza dofosa na bung'hulo da kweli dibung'hula dimala.

⁹ Munhu yoyose yolonga kamuna dibung'hulo mbali komwihila ndugu yake, munhu iyo yang'hali muna diziza. ¹⁰ Munhu yoyomulonda ndugu yake kokala muna dibung'hulo na wala mgati yake mwabule chinhu cha kuwatenda wamwenga watende uhasanyi. ¹¹ Mbali munhu yoyose yomwihila ndugu yake kokala na kugenda muna diziza, na hakumanya kunhu kuyohita, kwaviya ziza dimtenda yatulike yameso.

¹² Nomwandikilani mweye wanangu, kwaviya uhasanyi wenu usegezigwa kwa ichimu cha zina da Yesu Chilisito. ¹³ Nomwandikilani mweye china tata, kwaviya mummanya Yesu Chilisito yeli baha kulawa mwanduso wa kulumbigwa kwa zisi zose. Nomwandikilani mweye wabwanga, kwaviya mumuhuma mwihhi ija.

¹⁴ Nomwandikilani mweye wana, kwaviya mummanya Tata. Nomwandikilani mweye china tata, kwaviya mummanya Yesu Chilisito yeli baha kulawa mwanduso wa kulumbigwa kwa zisi zose. Nomwandikilani mweye wabwanga, kwaviya muna ludabwa, na mbuli ya Mulungu yokala mgati yenu, na mumuhuma mwihhi ija.

¹⁵ Sekemuilonde zisi zose hebu vinhu vili muna isi. One munhu yahailonda zisi zose, ulondo wa Tata wamwabule mgati yake. ¹⁶ Mana vinhu vose vili muna zisi zose, tamaa za zihileza lukuli na tamaa za meso na magoda yoyogaligwa kwa kuwa na vinhu vingi, vinhu ivo vose havalawa kwa Tata bule mbali volawa muna isi. ¹⁷ Isi yose na tamaa zake zihile zose vofosa, mbali munhu yotenda viyolonda Mulungu kokala siku zose.

Munhu yomulema Chilisito

¹⁸ Wanangu, uno ni lusita lwa uhelelo! Muhulika kuwa munhu yeli na udugi kwa Chilisito kezakwiza, mbali hata sambu wanhu wengi weli na udugi kwa Chilisito walawilila, ivo chovimanya kuwa uno ni lusita lwa

uhelelo. ¹⁹ Wanhu wawo wolawa kumwetu mbali hawawile wa kumwetu, kwaviya one wawile wa kumwetu, wahakalile hamwe na cheye, mbali viwachilekile ilagusa kuwa hawawile wa kumwetu.

²⁰ Mbali mweye wose mumuhokela Muhe Yelile kulawa kwa Chilisiko, ivo mweye moomanya ukweli. ²¹ Lelo nomwandikilani, siyo kwaviya hamu-manyile ukweli, mbali kwaviya mumanya ukweli, na iviya muvimanya kuwa uvwizi wowose haulawa muna ukweli.

²² Mvwizi iyo yelihi? Munhu yobela kuwa Yesu ni Chilisiko, munhu yalingile ivo ni munhu mdugi wa Chilisiko Mulopozi. Kombela Tata na Mwanage. ²³ Kwaviya munhu yoyose yomulema Mwana iviya komulema Tata, na munhu yoyose yomtogola Mwana iviya komtogola Tata.

²⁴ Ivo usenga womuhulike kulawa mwanduso ukale mgati yenu. One usenga uwo umuhulike uhakala mgati yenu, na mweye iviya mwizakala mgati mwa Mwana hamwe na Tata. ²⁵ Na chino niicho Chilisiko mwenyewo choyachilagane, ugima wa siku zose.

²⁶ Nimwandikilani mbuli zino kwa ichimu cha wanhu wogeza kumwagizani. ²⁷ Mbali muhokela Muhe Yelile kulawa kwa Chilisiko, na Muhe ija yahakala mgati yenu, hamulonda munhu wa kuwafundiza, kwaviya Muhe wake komfundizani mbuli zose. Muhe ija kolonga ukweli wala halonga uvwizi. Basi fana viya Muhe viyomfundizani, kaleni kwa kulumba na Chilisiko.

²⁸ Lelo wanangu, gendeleleni kukala mgati yake, muladi vondayalawilile sekechidumbe na sekechimuwonele chinyala vondayeze. ²⁹ One muhavi-manyi kuwa Chilisiko kotenda yoyomnozeza Mulungu, muvimanye kuwa chila munhu yotenda yoyomnozeza Mulungu kawa mwana wa Mulungu.

3

Wana wa Mulungu

¹ Loleni ni ulondo ulingile vilihi uyaching'hile Tata kuwa chitangigwe wana wa Mulungu na ivo vichili, kwa ichimu chino wanhu wa zisi zose hawachimanya, kwaviya hawamanyile Mulungu bule. ² Walondwa wangu, sambu cheye ni wana wa Mulungu, mbali hainakwikigwa hazelu viya vondachiwe, mbali chovimanya kuwa lusita Chilisiko vondayalawilile chizakuwa fana yeye, kwaviya chizamuwona fana yeye viyeli. ³ Na chila munhu yeli na lololo dino mgati mwa Chilisiko koisafya yeye mwenyewo fana viya Chilisiko viyasafyike.

⁴ Chila munhu yotenda uhasanyi kobena malagilizo ya Mulungu, kwaviya uhasanyi ni kubena malagilizo. ⁵ Na mweye muvimanya kuwa Chilisiko kalawilila muladi yausegeze uhasanyi wetu. Na mgati yake mwabule uhasanyi. ⁶ Chila munhu yoilumba na Chilisiko hagendelela kutenda uhasanyi bule, mbali yogendelela kutenda uhasanyi hamuwonile bule hebu hammanyile.

⁷ Lelo wanangu sekemutogole kwehuligwa na munhu yoyose. Munhu yoyose yoyomnozeza Mulungu, Mulungu iviya konogiligwa naye fana viya Chilisiko viyomnozeza Mulungu. ⁸ Munhu yoyose yogendelela kutenda uhasanyi ni wa Mwihi, kwaviya Mwihi katenda uhasanyi kusongela mwanduso wa kulumbanga kwa isi, mbali Mwana wa Mulungu keza mwiisi kwa ichimu cha kuzibigana sang'hano za Mwihi ija.

⁹ Chila munhu yawile mwana wa Mulungu hagendelela kutenda uhasanyi bule, kwaviya mbeyu ya Mulungu yokala mgati yake, hadaha kugendelela

kutenda uhasanyi, kwaviya kawa mwana Mulungu. ¹⁰ Vino niivo vichivimanya, wana wa Mulungu viweli na wana wa Mwihi ija viweli. Wanhu wose hawatenda yoyomnogeza Mulungu hebu kuleka kuwalonda ndugu zawo siyo wana wa Mulungu.

Mwiilonde

¹¹ Uno niuwo usenga womuuhulike kulawa baho mwanduso. Cholondeka chiiionde. ¹² Sekechiwe fana viya Kaini viyawile wa Mwihi ija kwa kumkoma chisede Habili mdodo wake mwenyewo. Habali Kaini kamkoma chisede Habili? Kwaviya kasang'hana yehile mbali ndugu yake kasang'hana yanogile. ¹³ Ndugu zangu one wanhu wa zisi zose wahamwihilani, sekemwazanywe. ¹⁴ Chovimanya kuwa chifosa mwiiifa na kwingila muna ugima, kwaviya chowalonda wahuwila wayetu, Munhu yoyose yelibule ulondo kokala muna iifa. ¹⁵ Chila munhu yomwihila muhuwilaa miyage ni mkomaji, na movimanya kuwa habule mkomaji yeli na ugima wa siku zose. ¹⁶ Cheye chiumanya ulondo kwa nzila ino, Yesu Chilisito kalava ugima wake kwa ichimu chetu. Na cheye iviya cholondeka kulava ugima wetu kwa ichimu cha wahuwila wayetu. ¹⁷ Lelo munhu yahawa na vinhu va zisi zose vino na yahamuwona ndugu yake kana uzidilwa na hamuwonela ubazi, kodahaze kulonga kana ulondo wa Mulungu muumoyo wake? ¹⁸ Wanangu, ulondo wetu sekeuwe wa mbuli na kulonga muhala, mbali cholondeka chiwe na ulondo wa kweli na wouwoneka kwa sang'hano.

Mizoyo yetu haizadumba haulongozi wa Mulungu

¹⁹ Kwa nzila ino chizavimanya kuwa cheye cha wakweli, na mizoyo yetu haizadumba haulongozi ha Mulungu, ²⁰ ihawa mizoyo yetu yochilongela kuwa chibananga, chivimanya kuwa Mulungu ni mkulu kufosa mizoyo yetu, na komanya vinhu vose. ²¹ Walondwa wangu, one mizoyo yetu hachilongeleza, cheye hachizadumba haulongozi ha Mulungu, ²² na chohokela kulawa kumwake chila chinhu chochipula, kwaviya chotegeleza malagilizo yake na kutenda yaja yomnogeza. ²³ Na ndagilizi yake iyo ino, chimuhuwile mwanage Yesu Chilisito, na chiiionde fana viyachilagilize. ²⁴ Wanhu waja wotegeleza malagilizo ya Mulungu wokala mgati mwa Mulungu na Mulungu kokala mgati yawo. Ivo kwa Muhe Yelile yochimuhokele kulawa kwa Mulungu, chovimanya kuwa Mulungu kokala mgati yetu.

4

Muhe wa Kweli na Muhe wa Uvwizi

¹ Walondwa wangu, sekemumuhuwile chila munhu yoyolonga kolongozigwa na Muhe wa Mulungu, mbali mgezeni muladi muwone fana munhu iyo kolongozigwa na Muhe wa Mulungu, kwaviya walotezi wa uvwizi wengi wabaho mvunyo muna izisi zose. ² Ino iyo nzila ya kuvimanya fana munhu kolongozigwa na Muhe wa Mulungu. Chila munhu yolonga kuwa kweli Yesu Chilisito keza chiunhu kolongozigwa na Muhe wa Mulungu. ³ Munhu yoyose hamtogola Chilisito, kabule Muhe yolawa kwa Mulungu. Munhu iyo kana muhe wa mdugi kwa Chilisito. Na mweye muhulika mumala kuwa kokwiza, na sambu keza kamala muna zisi zose.

⁴ Mweye wana, mwa wanhu wa Mulungu na muwahuma walotezi wa uvwizi, kwaviya Muhe yokala mgati yenu kana ludabwa ng'hani kufosa muhe yokala mgati ya wanhu wa zisi zose. ⁵ Walotezi wa uvwizi wolonga mbuli za zisi zino, na wanhu wa zisi zose wowategeleza kwaviya walowa muna izisi zose, ⁶ Cheye cha wanhu wa Mulungu, na munhu yoyose

yommanya Mulungu kochitegeleza, munhu heli wa Mulungu hachitegeleza. Ivo kwa nzila ino chodaha kumanya mbasakanyo ya Muhe wa kweli na muhe wa uvwizi.

Mulungu ni ulondo

⁷ Walondwa wangu, chiilonde, kwaviya ulondo wolawa kwa Mulungu, na chila munhu yeli na ulondo kawa mwana wa Mulungu na kammanya Mulungu. ⁸ Munhu yoyose yelibule ulondo hammanyile Mulungu, kwaviya Mulungu ni ulondo. ⁹ Na Mulungu kalagusa ulondo wake kumwetu kwa kumtuma Mwanage nyachende muna isi, muladi chiwe na ugima kufosela yeye. ¹⁰ Uno uwo ulondo, siyo cheye chimulonda Mulungu, mbali yeye kachilonda cheye, kamtuma Mwanage yawe nhosa ya kulekelela uhasanyi wetu.

¹¹ Walondwa wangu, ihawa Mulungu kachilonda cheye fana vino, cholondeka na cheye chiilonde. ¹² Habule munhu yamuwonile Mulungu, mbali one chihailonda Mulungu koilumba na cheye na ulondo wake utoga mgati yetu.

¹³ Chovimanya kuwa chokala kwa kuilumba na Mulungu, na Mulungu kokala kailumba na cheye, kwaviya yeye kaching'ha Muhe wake. ¹⁴ Cheye chiwona na kuwalavila ukalangama, Tata kamtuma Mwanage yawe Mulopozi wa wanhu wose wa zisi zose. ¹⁵ Munhu yoyose yolonga kuwa kweli Yesu ni Mwana wa Mulungu, Mulungu kokala kwa kuilumba na munhu iyo na yeye kokala koilumba na Mulungu. ¹⁶ Cheye iviya chovimanya na kuhuwila ulondo uyalinawo Mulungu kumwetu. Mulungu ni ulondo na wanhu wose wokala muna ulondo, waja wokala kwa kuilumba na Mulungu na Mulungu kokala kwa kuilumba nawo. ¹⁷ Kwa nzila ino, ulondo utoga mgati yetu muladi sekechidumbe muna dizuwa diya da nhaguso, kwaviya fana viyeli ivo vichili cheye muna izisi zose zino. ¹⁸ Ulondo wabule ludumbo, mbali ulondo utogile wosegeza ludumbo jose. Munhu yeli na ludumbo hatoga muna ulondo, ludumbo dokwiza kwaviya wanhu wodumba nhaguso.

¹⁹ Cheye china ulondo, kwaviya Mulungu kachilonda cheye teng'hu. ²⁰ One munhu yahalonga "Nomulonda Mulungu," kuno komwihila ndugu yake, munhu iyo mvwizi. Kwaviya one yahamwihila ndugu yake yoyomuwona, hadaha kumulonda Mulungu ija hamuwona. ²¹ Na Chilisito kaching'ha ndagilizi ino, munhu ija yoyomulonda Mulungu kolondeka iviya yamulonde ndugu yake.

5

Kuhuma mbuli zihile za zisi zose

¹ Chila munhu yohuwila kuwa Yesu ni Chilisito Mulopozi, kawa mwana wa Mulungu, na chila munhu yomulonda Tata iviya komulonda mwanage.

² Vino ivo vichimanyile kuwa chowalonda wana wa Mulungu kwa kumulonda Mulungu na kutegeleza ndagilizi zake. ³ Vochitegeleza ndagilizi zake cholagusa kuwa chomulonda Mulungu. Na ndagilizi zake zihuha kumwetu, ⁴ kwaviya chila mwana wa Mulungu kodaha kuzihuma mbuli zihile za zisi zose. Na chozihuma zisi zose kwa ichimu cha uhuwilo wetu. ⁵ Vino yelihi yodaha kuzihuma mbuli zihile za zisi zose? Munhu ija yohuwila kuwa Yesu ni Mwana wa Mulungu.

Ukalangama kusionhela Yesu Chilisito

⁶ Yesu Chilisito iyo yezile kwa mazi na damu. Hezile kwa mazi muhala, mbali keza kwa mazi na damu. Na Muhe Yelile kolonga kuwa mbuli

ino ni kweli, kwaviya Muhe Yelile ni kweli. ⁷ Lelo Muhe niiyo yoyolonganga kwaviya Muhe niiyo kweli. ⁸ Muhe Yelile na mazi na damu, wano wose watatu woitogolela. ⁹ Yahawa choutogola ukalangama wa wanhu, ukalangama wa Mulungu uzama ng'hani, na Mulungu kalava ukalangama vino kusionhela Mwanage. ¹⁰ Munhu yoyose yomuhuwila Mwana wa Mulungu kana ukalangama uwo muna umoyo wake. Mbali munhu yoyose hamuhuwila Mulungu, iyo komtenda Mulungu yawe mvwizi, kwaviya hahuwila ukalangama uja Mulungu uyamulavile Mwanage. ¹¹ Na ukalangama wenyewo uwo uno, Mulungu kaching'ha ugima wa siku zose, na ugima uwo wopatika kwa nzila ya Mwanage. ¹² Munhu yoyose yeli na Mwana wa Mulungu kana ugima uwo, munhu yoyose yelibule Mwana wa Mulungu kabule ugima uwo.

Ugima wa siku zose

¹³ Nomwandikilani mbuli zino mweye womudihuwila zina da Mwana wa Mulungu muladi muvimanye kuwa muna ugima wa siku zose. ¹⁴ Kwa nzila ino, cheye hachidumba haulongozi wa Mulungu, kwaviya chovimanya kuwa chahapula chochose kwa malondo yake, kezachihulika. ¹⁵ One chovimanya kuwa kochihulika chochose chochimpula, iviya chovimanya kuwa koching'ha vinhu vose vochimpulile.

¹⁶ Munhu yahamuwona ndugu yake kotenda uhasanyi uja woumgala kuna ifa, kolondeka yampulile kwa Mulungu, Mulungu kezamwing'ha ugima munhu iyo yapuliligwe kwa Mulungu. Mbali ino yowasonhela wanhu waja wotenda uhasanyi haugala kuna ifa. Wabaho uhasanyi woumgala kuna ifa, silonga kuwa mupule kwa Mulungu kwa ichimu icho. ¹⁷ Chila sang'hano haimtunhiza Mulungu ni uhasanyi, mbali kuna uhasanyi haumgala munhu muna iifa.

¹⁸ Chovimanya kuwa weli wana wa Mulungu hawagendelele kutenda uhasanyi, kwaviya Mwana wa Mulungu komulolesa goya, wala mwihii ija hadaha kuwatenda chochose! ¹⁹ Chovimanya kuwa cheye cha wana wa Mulungu, na zisi zose za wihi zolangulizigwa na Mwihi ija.

²⁰ Chovimanya kuwa Mwana wa Mulungu keza kamala, nayo kachitenda chimanye Mulungu wa kweli. Cheye chokala kwa kuilumba na Mulungu wa kweli na choilumba na Mwanage Yesu Chilisito. Ino iyo Mulungu wa kweli na ugima wa siku zose.

²¹ Wanangu, muiteganye na milungu wa uvwizi.

USENGA WEKAIDI WA YOHANA Ulongozi

Usenga wekaidi wa Yohana wandikigwa na Mtumigwa Yohana habehi na mwaka 90 kwandusila viyelekigwe Yesu. Yohana haitambule mwenyewe kuwa yeye iyo mwandikaji, mbali kaitanga yeye mwenyewe mulala. Mbuli ziliumo muna usenga wekaidi wa Yohana zoilinga na mbuli zili muna ichitabu cha Mbuli Inogile ya Yohana. Ino yowoneka haswa kwa nzila kukanhamhiza ndagilizi ya Yesu ya kuilonda cheye kwa cheye na kwa kumulonda Yesu ni sawa na kusondelela ndagilizi zake yolagusigwa muna 2 Yohana 1:5-6, Yohana 15:9-10. Yohuwiligwa kuwa Yohana kandika Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu, senga izo ni 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana, lusita viyakalile Efeso.

Yohana kandika usenga uno kwa mwananke yasaguligwe na wanage. Viyandike vino lungilo jake ni kujandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito. Kandika usenga uno kwa ichimu cha wahuwila wose wa Chilisito. Lungilo da Yohana da kwandika usenga uno ni kudiguma moyo bumbila da wahuwila wa Chilisito na kuwazuma wayepule na wafundiza wa uvwizi.

Yeliumo

Yohana kokwandusa usenga wake kwa kulagusa kuwa yelihi yoyohokela.

Maabaho kuwalamsa wanhu wowohokela muna 1:1-3.

Kodigela moyo bumbila da wahuwila wa Chilisito na kuwakumbusa ndagilizi yili ng'hulu muna 1:4-6.

Maabaho kowazuma wayepule na wafundiza wa uvwizi muna 1:7-11.

Yohana kogotola usenga wake kwa kulaga muna 1:12-13.

¹ Niye mulala mulangulizi, nokwandikila weye mama usaguligwe na Mulungu, hamwe na wanago woniwalonda muna ikweli, siyo niye muhala mbali iviya wanhu wose wowoimanya kweli, ² kwaviya ukweli uwo wokala mgati yetu na uwo wizagendelela kukala mgati yetu siku zose.

³ Nompula Mulungu Tata na Yesu Chilisito, Mwana wa Tata yaching'hile unovu wa Mulungu na ubazi na tindiwalo, viwe na cheye muna ikweli na ulondo.

Ukweli na Ulondo

⁴ Nideng'helela ng'hani kuwona kuwa wanago wamwenga wokala muna ikweli, fana viya Tata viyachilagilize. ⁵ Lelo mama, ninajo pulo dimwe kumwako, chilonde. Pulo dino siyo ndagilizi ya sambu, mbali ndagilizi ija ija yochikalile nayo kwandusila mwanduso. ⁶ Uno uwo ulondo, mukale kwa kutegeleza ndagilizi zake. Fana vimuhulike kulawa mwanduso, ndagilizi yake ni kuwa mose molondeka kukala kwa kulagusa ulondo.

⁷ Wawwizi wengi weza muna isi yose, waja hawatogola kuwa Yesu Chilisito keza na kuwa fana munhu. Munhu fana iyo ni mvwizi na mdugi kwa Chilisito. ⁸ Mwiiteganye muladi sekemwagize yaja yochitendile, mbali mwizagwegigwa ng'hani.

⁹ Munhu yoyose ija hakala muna yamafundizo yosonhela Chilisito mbali kokongeza mbuli zimwenga kusonhela mafundizo yayo, munhu iyo hailumbile na Mulungu. Na munhu yoyose yokala muna yamafundizo yayo, kailumba na Tata na Mwana iviya. ¹⁰ One munhu yoyose yaheza kumwenu na hawagalileni mafundizo ya Chilisito, sekemumuhokele muna zikaye

zenu wala sekemumulamse. ¹¹ Munhu yoyose yomulamsa munhu iyo, koilumba nayo muna zisang'hano zake zihile.

Ndamsa za ukomelezelo

¹² Nina mbuli nyingi za kuwandikilani, silonda kuwandikilani talatasi na kalamu muhala, mbali nololela nizakwiza kulonga na mweye mulomo kwa mulomo, muladi chimemezigwe deng'ho.

¹³ Wana wa mwali wako yoyasaguligwe na Mulungu, wokulamusa.

USENGA WEKETATU WA YOHANA Ulongozi

Usenga wekatatu wa Yohana wandikigwa na Mtumigwa Yohana muna umwaka 90 kusongela viyelekigwe Yesu muna isi. Yohana hailagusa mwenyewe kuwa mwandikaji wa chitabu, mbali badala yake koitanga yeye mwenyewe mulala muna usenga wekatatu wa Yohana muna 1:1. Yolinga na usenga 2 Yohana muna 1:1. Yohuwiligwa kuwa Yohana iyo yandike Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu, senga izo ni 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana, lusita viyakalile Efeso.

Yohana kandika usenga uwo kwa muhuwila imwe zina jake Gayo. Kamwandikila Gayo fana mbwiya yake na kumulongela kuwahokela goya wahuwila wa Chilisito weli wofosela hanhu baho.

Yeliumo

Yohana koutambulisa usenga wake muna usenga wekatatu wa Yohana 1:1.

Maabaho komgela moyo Gayo na kumulongela yawe muhokelaji goya wa wahuwila muna usenga wa wekatatu wa Yohana 1:2-8.

Maabaho kaidi, komwandikila kusonhela wanhu wamwenga waidi, Diotulefe na Demetiliyo muna usenga wekatatu Yohana 1:9-12.

Kuuhelelo kokomelezela usenga wake wekatatu wa Yohana 1:13-14.

¹ Niye mulala mulangulizi, nokwandikila weye Gayo mulondwa wangu yonikulonda muna ikweli. ² Mulondwa wangu, nokulondela ukale goya na uwe na ugima unogile, fana muhe wako viugendelela vinogile.

³ Nideng'helela ng'hani ndugu wamwenga viwafikile hano, wanilongela kusonhela ukweli uwilinawo, kwaviya kogendelela kukala muna ikweli.

⁴ Habule chinhu cha kunitenda nideng'helele kufosa kuhulika kuwa wanangu wokala muna ikweli.

Uwaminika wa kuwasang'hanila wahuwila

⁵ Mbwiyangu, weye kokwaminika ng'hani muna zisang'hano zouwasang'hanila ndugu zako, hata wahawa wageni. ⁶ Walonga mbuli ya ulondo wako muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito. Kwizatenda goya uhawataza kwa nzila yoimnogeza Mulungu muladi wagendelele na mwanza wawo. ⁷ Kwaviya wano wandusa mwanza wawo muna usang'hano wa Chilisito bila kutazigwa na wanhu weli siyo Wayahudi. ⁸ Cheye cholondeka kuwatata wanhu walingile vino, muladi chisang'hane hamwe nawo kwa ichimu cha ukweli.

Diotulefe na Demetiliyo

⁹ Nijandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito, mbali Diotulefe, yoyolonda kuwa mulangulizi wawo, kolema kuchitegeleza. ¹⁰ Ivo vandanize nizazipwililisa mbuli zose ziyatendile, mbuli zihile ziyachilongile na kuchivwizila! Mbali vino havimfaya bule. Wahuwila wayetu vondaweze hawahokela bule na kowalema wanhu waja wolonda kuwahokela na kogeza kuwawinga kunze ya bumbila da wahuwila wa Chilisito!

¹¹ Mbwiyangu, sekeuhige yehile, mbali higa yanogile. Munhu yoyose yotenda yanogile kolawa kwa Mulungu, na munhu yoyose yotenda yehile hanammanya Mulungu bule.

¹² Chila munhu kolonga vinogile mbuli za Demetiliyo, na kweli yolonga. Iviya cheye wose cholava ukalangama wetu kwa mbuli zake, weye kuvi-manyanya kuwa ukalangama wetu ni kweli.

Ndamsa za ukomelezelo

¹³ Nikala na mbuli nyingi za kumwandikilani, mbali silonda kwandika kwa kalamu muhala. ¹⁴ Nololela kukuwona sambu na nizalonga na weye mulomo kwa mulomo.

¹⁵ Mukale kwa tindiwalo.

Mbwiya zenu womulamsani. Walamseni mbwiya zetu, chila munhu.

USENGA WA YUDA Ulongozi

Usenga woutangigwa Yuda wing'higwa zina haja mwandikaji wake viyakomeleze kuitambula mwenyewo kuwa yeye ni sekulu wa Yakobo, sekulu wa Yesu. Iviya kahuwila kuwa imwe wa masekulu wa Yesu Yuda 1. Hachivimanyile fana usenga uno ulinga kaye ya nhambiko malumu na kwa yaja mabwelelo ya Lagano na Umwaka, wasomaji malumu wa Yuda wakala Wayahudi. Kwa vovose, kousonha usenga wake kwa "wanhu wose wowatangigwe, wowalondigwe mwa Mulungu Tata yoyomwikile Yesu Chilisito" Yuda 1. Usenga wandikigwa mgati ya 60 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Lungozi jake da kwandika usenga uno kwa Wachilisito wose ni kuwazuma sekewagizigwe na wafundiza wa uvwizi Yuda 4. Kosang'hanila mabwelelo ya mbuli zozitendeke muna Dilagano da Umwaka napeta muladi kuk'wing'ha ludabwa kuisonga kwake. Usenga uno woilinga mbuli nyingi na usenga wekaidi wa Petili kwa wanhu wose hamwe na mazumo kusionhela wafundiza wa uvwizi Yuda 4, 2 Petu 2:1 fana viibweleligwe kwa wasenga wa kuulanga na Sodoma na Gomola.

Yeliumo

Yuda teng'hu kowatambula wasomaji wake muna 1-2.

Kaidi kolonga chimu chake cha kwandika chili kuwazuma wawo kusionhela wafundiza wa uvwizi muna 3-4.

Maabaho kolagusa simwe kulawa kwa wanhu na mbuli zozitendeke muna Dilagano da Umwaka muna 5-16.

Iviya kowalongela wawo chowolondeka kutenda muna yamazumo muna 17-23.

Kuuhelelo Yuda kogotola usenga kwa kumtogoza Mulungu muna 24-25.

¹ Niye Yuda, msang'hani na Yesu Chilisito, na mdodo wake Yakobo, nomwandikilani mweye womutangigwe na Mulungu Tata na womukala muna ulondo wake na kukalizigwa kwa ichimu cha Yesu Chilisito.

² Nowalondelani mongezeligwe ubazi wa Mulungu na tindiwalo na ulondo.

Nhaguso ya wafundiza wa uvwizi

³ Wandugu zangu woniwalonda, nikala nolonda ng'hani kumwandikilani mbuli ya ulopozi uchihangila chose, mbali niwona yolondeka nimwandikilani muladi niwageleni moyo mugendelele kuyiyo ha kuugombela uhuwilo uja Mulungu uyaweng'hile wanhu wake lusita lumwe muhala kwa wanhu wose. ⁴ Kwaviya wanhu wamwenga hawamuhwila Mulungu wapata kuin-giza mmwetu chinyele, wogalusa usenga wa unovu wa Mulungu wetu muladi watende ugoni na kumbela Yesu Chilisito, yeli yaidumwe mwenevale na Mndewa wetu. Mbali Maandiko Yelile yalonga kwandusila umwaka nhaguso yowagozela wanhu wawo.

⁵ Ingawa mumanya mumala mbuli zino zose nolonda kumkumbusani viya Mndewa viyawakombole Waizilaeli kulawa muna isi ya Misili, mbali maabaho kawananga waja walemile kuhuwila. ⁶ Na wasenga wa kuulanga wapotigwe kulola goya ukulu wawo, waleka ukazi wawo wa umwaka. Mulungu kaweka muna diziza na kawazingiliza minyololo ya siku zose muladi wagozele siku ya nhaguso. ⁷ Iviya kumbukeni Sodoma na Gomola na mabululu yoyakalile mumgwazogwazo, wakaya wake watenda fana

wasenga waja, watenda ugoni na mbuli za kuyangala walume kwa walume, weng'higwa nhaguso ya moto wa siku zose diwe lamulo kwa wanhu wose.

⁸ Iviya viya wanhu wano malaguso yawo yowalanguliza wazitende ng'huli zawo zifile, woulema udahi wa Mulungu na kuviliga viumbe vili na utunhizo wa kuulanga. ⁹ Mbali Mikaeli, msenga mkulu wa kuulanga, voyaihumile na Mwihi ija na kuibishila kwa kusonhela mbuli ya lukuli lwa Musa, hagezile kumtagusa kwa maligo, mbali kalonga, "Mndewa yakubwakile!"

¹⁰ Mbali wanhu wano woziliga mbuli hawazimanyile. Kuna mbuli zowozimanya na wozitenda bila kuzigesa, fana viya wanyama welibule nzewele viwotenda, ni mbuli izo zoziwadanganiza wawo wenyewo. ¹¹ Wezagaya! Wanhu wawo wasondelela ugenzi uja uja wa Kaini. Kwa ichimu cha hela waingiza muna umwila uja uja wa Balamu. Waleka kumtegeleza Mulungu fana viya Kola viyalekile kumtegeleza Mulungu, wose wodanganizigwa fana yeye voyadanganizigwe. ¹² Wanhu wano wowokwiza kuja hamwe na mweye muna zindia zenu za ulondo bila chinyala. Wanhu wano ni fana miluwe ya kudumbiza yoidaha kudanganiza meli. Wawo ni fana wadimi wa wowoilisa wenyewo na ni fana mawingu yelibule mvula yoihembelusi gwa na mbeho na ni fana mibiki ilibule matunda lusita lwa kwaha ing'oligwe na kunyala ng'hani.

¹³ Wanhu wao walinga fana mawimbi makulu ya bahali, sang'hano zawo za chinyala zolawa fana hovu. Wanhu wawo walinga fana nhondo zoziwegela zikigwe hanhu ha ziza totolo siku zose.

¹⁴ Henoko munhu wa welesi wa saba kwandusila Adamu kalotela, kalonga, "Mndewa kokwiza hamwe na wasenga wake welile hawapeteka, ¹⁵ muladi yawalamulile nhaguso wose na kuwalongeleza wanhu wehile hawamuhwila Mulungu, kwa ichimu cha sang'hano zawo zihile ziwendile na kwa ichimu cha mbuli zose za mdukula zowamulongile wasanyani wano."

¹⁶ Wanhu wano walongelela na kuwalongeleza wanhu wamwenga wotenda yehile fana viwolonda. Waigoda na kuwatogoza wanhu wamwenga ng'hani kwa faida yawo wenyewo.

Malamulo na ndagilizi

¹⁷ Mbali mweye mbwiya zangu walondwa, kumbukeni mbuli ziya zomulongiligwe umwaka na watumigwa wa Mndewa wetu Yesu Chilisito.

¹⁸ Wamulongelani, "Siku za uhelelo wezalawilila wanhu wondawawazehe mweye, wanhu wosondelela tamaa zawo hazintunhiza Mulungu." ¹⁹ Wano iwo wanhu wowagolani mweye, wanhu weli na magesa ya chiunhu, wabule Muhe wa Mulungu. ²⁰ Mbali mweye mbwiya zangu walondwa, izengeleni wenyewo uhuwilo welile ng'hani. Puleni kwa Mulungu kwa udahi wa Muhe Yelile. ²¹ Kaleni muna ulondo wa Mulungu kuno momgozela Mndewa wetu Yesu Chilisito, kwa ubazi wake kezamwing'hani ugima wa siku zose.

²² Wawoneleni ubazi wanhu waja weli na chilugano. ²³ Wakomboleni wamwenga kwa kuwagandula muna umoto wa nhaguso, na muwawonele ubazi wamwenga kwa ludumbo, mbali muvihile hata viwalo vawo vovifilile na lukuli.

Nhosa ya kumtogoza Mulungu

²⁴ Kumwake yeye yodaha kumkalizani muladi sekemugwe, na kumgalani bila ubananzi na nheng'helelo ng'hani, mbaka haulongozi ha utunhizo wake, ²⁵ ija yeli Mulungu yaidumwe na Mulopozi wetu, yatogozigwe na yawe na utunhizo na ludabwa na udahi, kwa nzila ya Mndewa wetu Yesu

Chilisito, kwandusila umwaka ing'hali isi yose haina lumbigwa, sambu na siku zose! Ivo.

LUGUBULO LOYENG'HIGWE YOHANA Ulongozi

Chitabu cha Lugubulo ni chitabu cha uhelelo muna Dilagano da Sambi. Iviya Lugubulo chandikigwa na Mtumigwa Yohana kuuhelelo wa miyaka ya 95 kwandusila viyelekigwe Yesu muna 1:1. Iviya Yohana kandika Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu nazo ni Usenga wa mwanduso wa Yohana na Usenga wekaidi na Usenga weketatu. Yohana iviya kakala yamanyike fana viya ija yoyalondigwe ng'hani na Yesu fana viya viilonga Mbuli Inogile ya Yohana 13:23. Yohana kandika chitabu cha Lugubulo lusita viyakalile muna ichisiwa cha Patimosi kwaviya kakala kagaligwa uko kwa kupeta Mbuli Inogile ya Yesu Chilisito muna 1:9.

Lungilo da Yohana kwandika chitabu cha Lugubulo ni kuwaguma moyo wasomaji kusigala waaminika kwa Yesu Chilisito na kuweng'ha lololo kwaviya lusita lwa kubwela kwa Yesu lwahaguhi muna 1:3 na muna 22:7. Yohana kandika kwa Wachilisito wose kwa hamwe na mabumbila ya wahuwila wa Chilisito saba maalumu muna isula ya 2-3. Yohana wandikaji wake mwenyewo fana viya ulotezi muna 1:3 na kusang'hanila picha nyingi muna ichitabu kusimulila vinhu viyawone. Chitabu chino chiliinga ng'hani na hanhu hamwenga ha Lagano da Umwaka haswa muna ichitabu cha Zakaliya 6:1-8. Mhalati saba na mahama saba zoilinga na mahulo yoyagalile Mulungu kuwatagusa Wamisili muna chitabu cha Kulawa 7-9. Lugubulo wolonga kusionhela lusita lwa uhelelo na kuwa Yesu kezahuma na wose wowomuhwila yeye wezakala siku zose hamwe nayo. Chitabu chino chochizuma na kuchingha lololo kuwa Yesu kezabwela ivino sambu.

Yeliumo

Yohana kokwandusa kwa kulonga yeye yelihi na viya viyahokele ulotezi uno wa chilaguso muna 1:1-20.

Kaidi kolawa usenga wa dimwe kulawa kwa Yesu kwa yaja mabumbila saba ya wahuwila wa Chilisito muna 1:1-3:22.

Maabaho Yohana kosimulila mihula saba muna 4:1-8:5 na mhalati saba muna 8:6-11:19.

Kaidi Yohana kosimulila nghondo ya mwana wa chilume na zoka dili na matwi saba muna 12:1-14:20.

Maabaho Yohana kokwandika kusionhela mahamha yayo saba ya ludoko muna 15:1-16:18.

Iviya Yohana kosimulila viya Mulungu vondagawahume wehi wake uko kuulanga muna 17:1-20:15.

Kuuhelelo Yohana kogotola kusimulila ulanga wa sambu na isi ya sambu niyo yokwiza kuuhelelo muna 21:1-22:21.

¹ Lugubulo lwa Yesu Chilisito niuwo Yesu woyagoliligwe na Mulungu kuwalagusila wasang'hani wake yaja yolondeka kulawilila himahima. Chilisito kautenda umanyike kwa kumtuma msenga wake wa kuulanga kwa Yohana msang'hani wake, ² na Yohana kalonga chila chinhu choyawonile kuwa ni icho, mbuli ya Mulungu na usindila wa Yesu Chilisito. ³ Kawweda munhu ija yosoma mbuli za ulotezi uno na wamweda wanhu waja wohulika na kutegeleza, kwaviya lusita lwa kufika kwa mbuli zino lwahabehi.

Ndamsa kwa mabumbila saba ya wahuwila wa Chilisito

⁴ Niye Yohana noyandikila mabumbila ya wahuwila wa Chilisito saba yeli muna isi ya Asiya.

Nowalondeleni novu na tindiwalo kulawa kumwake Mulungu yeli uko na yakalile uko na yokwiza na kulawa kwa mihe saba weli haulongozi wa chigoda cha chifalume chake, ⁵ na kulawa kwa Yesu Chilisito. Yeye yeli msindila mwaminika, yeli mwanduso wa uzilubulo nayo ni mkuu wa wafalume muna iisi. Kumwake yeye kochilonda na kachilekelela kulawa muna uhasanyi wetu kwa damu yake, ⁶ na kachitendeza cheye kuwa wakulu wa nhambiko muna ufalume wake muladi chimsang'hanile Mulungu yeli Tati yake, kumwake Yesu Chilisito uwe ukulu na ludabwa siku zose. Ivo. ⁷ Lola kokwiza muna yamawingu, chila munhu kezamuwona na mbaka waja wamuhomile na mgoha. Wanhu wa makabila yose muna isi wezamuilila. Niivo vondaiwe. Ivo. ⁸ Mndewa Mulungu kolonga, "Niye niyo mwanduso na uhelelo wa vinhu vose." Niyo yeli uko na yakalile uko na yondayeze yeli na udahi wose.

Malaguso ya Yohana kusionhela Chilisito

⁹ Niye Yohana ndugu yenu, niye kwa kuilumba na Chilisito nahamwe na mweye muna yamanhesa na ufalume wake na ufunya umoyo wa kweli. Niye nigaligwa muna ichisiwa hatangigwe Patimosi fana mfungwa kwa ichimu niipeta Mbuli ya Mulungu na usindila wa Yesu. ¹⁰ Muna isiku ya kumtambikila Mndewa niziligwa na Muhe wa Mulungu, nihulika dizi kulu kuchisogo changu fana dizi da mhalati. ¹¹ Dizi ijo dilonga, "Yandike muna ichtabu mbuli zouziwona, na uyatume kwa mabumbila ya wahuwila wa Chilisito saba, Efeso na Simina na Peligamo na Siyatila na Salidi na Filadelifiya na Laodikiya."

¹² Maabaho nihinduka kumulola munhu yakalile yolonga na niye, na niwona vinhu saba va kwikila vitasa vovitengenezigwe na zahabu, ¹³ na mgati mwa vinhu va kwikila vitasa ivo niwona chinhu chilingile fana mwana wa munhu, nayo kakala kayawala walo tali dofika mbaka kuna imigulu na kaifunga mkwiji wake wa zahabu muna inhambaga. ¹⁴ Mvili zake zikala nzelu fana viya pamba, iviya nzelu chwee, na meso yake fana viya milambi ya moto. ¹⁵ Migulu yake ilinga fana viya shaba isunhigwe ng'hani muna ditanuli, na dizi jake fana viya dizi da mazi mengi. ¹⁶ Muna umkono wake wa kulume kakala kamhilila nhondo saba. Muna umulomo wake mulawa zeze dikutwa kuno na kuno. Chihanga chake chikala fana viya zuwa dimweka kwa ukali ng'hani. ¹⁷ Baho vinimuwonile, niibwanha haulongozi haimigulu yake fana viya munhu yadanganike. Keka mkono wake wa kulume hachanyha yangu na kalonga, sekeudumbe. Niye ni mwanduso na wa uhelelo. ¹⁸ Niye ni mwene ugima! Nikala nidanganike, mbali sambu namgima siku zose. Nina vivugulo va ifa na va kuzimu. ¹⁹ Baho yandika mbuli zouziwona mbuli za sambu na ziya zondazilawilile hamwande. ²⁰ Ino iyo sili ya nhondo ziya saba ziuziwonile muna umkono wangu wa kulume na sili ya vinhu va kwikila vitasa viya saba va zahabu ni zino, ziya nhondo saba ni wasenga wa kuulanga wa mabumbila ya wahuwila wa Chilisito na viya vitasa saba va zahabu ni mabumbila ya wahuwila saba.

2

Usenga kwa Bumbila da wahuwila wa Chilisito da Efeso

¹ Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Efeso,

usenga uno wolawa kwa munhu ija yokwamhilila nhondo saba muna umkono wake wa kulume na ija yogenda hagati ya vinhu va kwikila vitasa

viya saba va zahabu. ² Nozimanya sang'hano zako na viya novimanya vuiyoha na ufunya umoyo wako, novimanya kuwa hudaha bule kuisondelela na wanhu wehile. Novimanya iviya kuwageza waja woitanga watumigwa na iviya wawo siwo, na kuwawona kuwa wawwizi. ³ Novimanya kuwa kugozela na kugazigwa kwa ichimu cha zina jangu, mbali hulegele bule. ⁴ Nina mbuli imwe ya kukulongela, weye kuleka ulondo wako wa mwanduso. ⁵ Baho kumbuka viya viukalile, haja ung'hali hunakugwa bule. Usamhe uhasanyi wako na sang'hana yaja youtendile haichanduso. One husamhile bule uhasanyi wako, nizakwiza kumwako na kuchisegeza chinhu cha kwikila chitasa hanhu hake. ⁶ Mbali nokutogola kwa mbuli ino, koyehila yaja yowosang'hana Wanikolayi, fana viya voniyehila niye. ⁷ Munhu yeli na magutwi ya kuhulika, yahulike yaja Muhe yoyoyalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

Waja woonda wahume nizaweng'ha na kumulekela kuja matunda kulawa muna umbiki wa ugima yeli muna Paladiso ya Mulungu.

Usenga kwa Bumbila da wahuwila wa Chilisito da Simina

⁸ Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Simina.

“Uno ni uwo usenga wake yeye yeli wa mwanduso na wa uhelelo, yoyakalile kadanganika na kawa mgima kaidi.” ⁹ Niyamanya magayo yako, nivimanya ungayengaye wako mbali weye kuna vinhu vingi. Iviya novimanya viya viuligigwa na waja wowoitenda kuwa wawo Wayahudi mbali siyo Wayahudi, wawo ni kaye ya kutosela ya Lufyende. ¹⁰ Sekeudumbe kwa chinhu chochose choonda chikupate kwa ichimu cha manhesa. Nokulongela, Mwihi kezawageza na wamwenga wenu kezaweka muna ichifungo. Uwe mwaminika hata ihawa mbaka kudanganika, na niye nizakwing'ha kombelo da ugima.

¹¹ “Munhu yeli na magutwi yahulike yaja Muhe yoyoyalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

“Munhu yonda yahume hezadanganyizwa na ifa yekaidi ng'o.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Peligamo

¹² “Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Peligamo,

“Uno niuwo usenga kulawa kwa ija yeli na zeze dikutwa kuno na kuno. ¹³ Nihamanya haja houkala ni hanhu Lufyende hoyotawala fana mfalume. Mbali kogendelela kuwa mwaminika kumwangu, na hulonda kuleka uhuwilo wako kumwangu hata lusita luja Amtipa msindila wangu mwaminika viyakomigwe vimwili, haja hoyokala Lufyende. ¹⁴ Mbali nina mbuli ndodo na weye, kunawo wanhu baho woyasondelela mafundizo ya Balamu, yoyamfundize Balaki ni vilihili va kuwalongoza Waisilaeli kuhasanyi muladi waje ndiya za kutosela nyang'hiti za milungu na kutenda ugoni. ¹⁵ Ivo kumwenu vimwili kuna wanhu wosondelela mafundizo ya Wanikolayi. ¹⁶ Ivo samha uhasanyi wako. One husamhile bule, nokwiza kumwako himahima, na nizaitowa nawo kwa zeze dodilawa muna umulomo wangu.

¹⁷ “Munhu yeli na magutwi na yahulike yaja Muhe yoyoyalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

“Munhu yondayahume, nizamwing'ha ndiya yoifisigwe yoitangigwa mana. Iviya nizamwing'ha dibwe zelu dojandikigwe zina da sambili dili habule munhu yadimanyile ila munhu ija yodihokela.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Seatila

18 “Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Siyatila,

“Zino ni mbuli za Mwana wa Mulungu, meso yake yalinga fana milambi ya moto na magulu yake yalinga fana shaba isunhigwe goya. 19 Mbali nizimanya sang’hano zako zoutenda. Noumanya ulondo wako na uhuwila wako na usang’hani wako na ufunya umoyo wako. Novimanya kuwa sambu koiyoha ng’hani kufosa mwanduso. 20 Mbali nina mbuli imwe muhala na weye, kuwa weye komulekela ija mwanamke Yezebeli, yoi-tanga yeye mwenyewo mulotezi wa chike. Kwa mafundizo yake kowagiza watumigwa wangu kutenda ugoni na kuja ndiya zitoseeligwe nyang’hiti za milungu. 21 Nimwing’ha lusita lwa kusamha uhasanyi wake, mbali halondile kuleka ugoni wake. 22 Nizamtowa mwanamke ija kwa utamu hamwe na wanhu wose wotenda ugoni nayo. Na kugala magayo makulu one hawasamhile bule sang’hano zawo zihile zowatendile nayo. 23 Kaidi nizawakoma waja wowomsondelela, na mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yose wezavimanya kuwa niye niyi nilolesa magesa na mizoyo ya wanhu. Na nizamwing’ha chila imwe wenu kwa kusondelela sang’hano yoyasang’hane.”

24 “Mbali mweye wamwenga wa Siyatila uko kuwolema kusondelela mafundizo ya wihi, hawaifundize chiya wanhu wamwenga wochitanga ‘sili ya Lufyende,’ nowalongela kuwa sizawatwika mbahasha imwenga yoyose. 25 Yamhilila ng’hani chiya chiulinacho mbaka vondanize. 26 Munhu yonda yahume na kugendelela kutegeleza mbuli zonikufundize mbaka kulukomelezelo, nizamwing’ha udahi wa kuwatawala wanhu wa zisi zose. 27 Kezawalanguliza kwa mhome ya zuma na kuwatulatulula fana via va ulongo. 28 Fana viya mwenyewo vinihokele udahi uwo kulawa kwa Tati yangu. Iviya nizamwing’ha tondong’andu.

29 “Yeli na magutwi yahulike yaja Muhe yoowalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

3

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Salidi

1 “Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Salidi,

“Niye nili na mihe saba ya Mulungu na nhondo saba nolonga. Nizimanya sang’hano zako, na komanyika kuwa kwa mgima humbe kudanganika.

2 Lamuka uyagangamize yaja yasigale yeli habehi kudanganika kwaviya niwona kuwa sang’hano zako hazikomelezeke haulongozi wa Mulungu wangu. 3 Basi sekeuzimize yaja youyahokele na viya viuhulike, uyasondelele yayo na kusamha uhasanyi wako. One hulamke bule nizakwiza fana mbavi, na hwizavimanya ng’o lusita voondanize kumwako kukutagusa.

4 Mbali wabaho wadodo uko Salidi wowovika goya viwalo vawo kuwa vizelu. Wawo wezahita hamwe na niye na kuyawala viwalo vizelu kwaviya wolondeka wawe ivo. 5 Ija yohuma kezayazigwa mawalo mazelu fana yano, na niye sizadilava ng’o zina jake muna ichitabu cha ugima, kaidi nizamtogola kuwa wangu haulongozi wa Tati yangu na haulongozi wa wasenga wa kuulanga.

6 “One uhawa na magutwi na uhulike mbuli ziya Muhe ziyoyalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Filadelifiya

⁷ “Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Filadelifiya,

“Niye nyelile na wa kweli, niye nina uvugulo uja wa Daudi, yahavugula habule munhu yoyose yodaha kuhinda na yahahinda habule munhu yoyose yoyodaha kuvugula. ⁸ Nizimanya sang’hano zako, lola nikwing’ha lwivi loluvuguligwe haulongozi wako, luja habule munhu yodaha kuhinda. Novimanya kuwa weye kuna ludabwa chidogo, mbali kuisondelela mbuli yangu, wala hulemile kuwa konihuwila. ⁹ Tegelezeni, wanhu wa bumbila da Lufyende wowoitanga kuwa wawo ni Wayahudi humbe wavwizi, nizawata-tenda weze na kutumbala mavindi haulongozi wako. Wezavimanya kuwa niye nokulonda. ¹⁰ Kwaviya weye kuyamha mbuli yangu ya kuwa na ufunya umoyo ng’hani, niye nizakukaliza vinogile lusita luja lwa magayo yoyok-wiza muna isi yose kuwageza wanhu wose wowokala muna isi. ¹¹ Nokwiza sambi! Yamha chila chinhu chiulinacho, muladi munhu sekeyakuhoke gweko jako. ¹² Munhu yonda yahume nizamtenda kuwa mhanda muna ikaye ya Mulungu wangu. Hezalawa umo ng’o, na niye nizakwandika mgati yake zina da Mulungu wangu na zina da bululu da Mulungu wangu. Niiyo Yelusalemu ya sambi yoihumuluka kulawa kuulanga kwa Mulungu wangu. Iviya nizakwandika mgati yake zina jangu da sambi.

¹³ “Yeli na magutwi nayahulike yaja Muhe yoyowalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Laodikiya

¹⁴ “Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Laodikiya,

“Usenga uno wolawa kwa ija yotangigwa Ivo, msindila mwaminika yeli wa kweli na mwanduso wa vinhu vose vilumbigwe na Mulungu. ¹⁵ Niyamanya yaja youtendile, nivimanya kuwa huli moto hebu huli uzizimi. Muhavu uhawile uzizimi muhala hebu moto muhala. ¹⁶ Mbali kwaviya weye kwa ufufunhende, huli moto wala huli uzizimi, nahabehi kukudeka. ¹⁷ Kwaviya koilonga weye kuna vinhu vingi ng’hani, iviya hulonda chochose. Mbali huvimanya kuwa weye kwa nyondenyonde yeli na lugano na ungayengaye na upofu na kuwa bila ya viwalo! ¹⁸ Nokulongela ni vinoga ugule kumwangu zahabu isunhigwe kwa moto muladi uwe na vinhu vingi ng’hani, kaidi muhavu ugule walo zelu uvale na kugubika chinyala cha mwazi wako, gula dawa ya meso ukagume mmeso yako udahe kulola. ¹⁹ Waja woniwalonda, nowakalikila na kuwatagusa. Iyohe kwa moyo wose usamhe uhasanyi wako. ²⁰ Lola, nokwima hana ulwivi nohodiza. One munhu yahahulika dizi jangu na kuvugula lwivi, nizakwingila mgati yake na kuja hamwe nayo, nayo kezakuja hamwe na niye.” ²¹ Yeye yonda yahume nizamuleka yakale hamwe na niye muna ichigoda cha chifalume changu fana niye vinihumile nikala hamwe na Tati yangu muna ichigoda chake cha chifalume.

²² Munhu yeli na magutwi nayahulike yaja Muhe yoyowalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

4

Nhambiko ya kuulanga

¹ Viyamalile yayo nilola niwona lwivi luvuguligwa kuulanga. Na nihulika dizi diya donihulike mwanduso dodililile fana dizi da mhalati dinilongela, “Kwela mbaka kuno na niye nizalagusa mbuli zozilondeka kulawilila hamwande.” ² Lusita lumwe niziligwa na Muhe Yelile. Humbe

kuulanga kukala na chigoda cha chifalume na munhu kakala uchanyha yake. ³ Iyo yakalile muna ichigoda icho kabamila fana mabwe ya hela ng'hulu yotangigwa yasipi na akiki. Pindo da Mulungu dizunguluka chigoda cha chifalume banzi zose, diwoneka fana zumalidi. ⁴ Na vigoda va chifalume malongo maldi na vine vichizunguluka chigoda cha chifalume chiya na muna ivigoda viya niwawona walala malongo maldi na wane wakala wavazigwa mawalo mazelu na wakala na makombelo ya zahabu muna yamatwi yawo. ⁵ Lumwemwe na mibumo na ng'huwa vikala muna ichigoda icho cha chifalume na mamuli saba ya moto yakala yokwaka haulongozi ha chigoda cha chifalume icho. Mamuli yaja ni mihe saba ya Mulungu. ⁶ Haulongozi ha ichigoda cha chifalume kukala na chinhu chilingile fana bahali ya chilole, fana dibwe dimelemeta ng'hani.

Chigoda cha chifalume chiya haja hagati chikala chizungulukigwa banzi zose na viumbe wagima wane, viumbe waja wakala wenela meso kuulongozi na kuchisogo. ⁷ Chiumbe chili na ugima cha mwanduso chikala fana simba, na chiumbe chili na ugima chekaidi chikala fana dang'ang'a, na chiumbe chili na ugima cheketatu chikala na chihanga fana chihanga cha munhu, na chiumbe chili na ugima chekane chikala fana mhungu yoguluka. ⁸ Chila imwe wa viumbe wano wane weli na ugima kakala na mabawa sita, wakala wenela meso lukuli lose. Walonga misi na chilo bila kuhumula, Mndewa Mulungu yeli na udahi, ni Yelile, Yelile, Yelile, yakalile uko, yeli baha na yokwiza.

⁹ Lusita viumbe wane wawo weli na ugima viwomwing'ha ukulu na hishima na hewela, yeye yokala muna ichigoda cha chifalume, yeli mgima siku zose, ¹⁰ walala malongo maldi na wane watumbala mavindi haulongozi wa iyo yakalile muna ichigoda cha chifalume, na wamtambikila yeye yokala siku zose na siku zose. Weka makombelo yawo haulongozi ha ichigoda cha chifalume na walonga,

¹¹ "Mndewa wetu na Mulungu wetu kolondeka kuhokela ukulu na hishima na ludabwa. Kwaviya weye kuvilumba vinhu vose na kwa malondo yako vilumbigwa na vabahano."

5

Chitabu na Mwanang'hondolo

¹ Maabaho niwona chitabu muna umkono wa kulume wa ija yakalile muna ichigoda cha chifalume, nacho chikala chandikigwa mgati na kunze na kusingigwa mihula saba. ² Nimuwona Msenga wa kuulanga yeli na ludabwa yoyopetela kwa dizi kulu, "Yelihi yolondeka kubandula mihula na kuchivugula chitabu icho?" ³ Mbali hapatike munhu yoyose kuulanga hebu muna isi, hebu muna dikombo ditali dilibule uhelelo yoyodaha kuchivugula chitabu icho hebu kuchilola mgati. ⁴ Niye nilila kwa usungu kwaviya hawoneke munhu yalondeke kuchivugula chitabu icho hebu kuchilola mgati. ⁵ Na imwe wa walala waja kanilongela, "Sekeulile! Lola simba wa kabila da Yuda, lukolo lwa Daudi, kahuma. Yeye kodaha kubandula mihula saba na kuchivugula chitabu chiya."

⁶ Maabaho niwona Mwanang'hondolo kema haja hagati ya chigoda cha chifalume, kazungulukiligwa na viumbe weli na ugima wane na walala. Kawoneka fana kachinjigwa. Kakala na mahembe saba na meso saba, niyo

Mihe saba ya Mulungu yoitumigwe muna isi yose. ⁷ Mwanang'hondolo kahita, kachisola chitabu icho kulawa kuna umkono wa kulume wa ija yokala muna ichigoda cha chifalume. ⁸ Na viyachisolile chitabu icho, viumbe weli na ugima wane na walala malongo maldi na wane, watumbala mavindi haulongozi wa Mwanang'hondolo. Chila imwe kamha putikalanga na mahamha ya zahabu yamemile ubani, yano niyo nhambiko za wanhu wa Mulungu. ⁹ Na wemba wila wa sambu, "Weye kolondeka kubandula mihula na kuchisola chitabu. Kwaviya kachinjigwa, na kwa damu yako kumulopoleta Mulungu wanhu, wanhu kulawa chila kabila na ulonzi na welesi na isi.

¹⁰ Kuwatenda fana ufalume na wakulu wa nhambiko wamsang'hanila Mulungu wetu, na wezatawala muna isi yose."

¹¹ Vinikalile nolola, nihulika madizi ya wasenga wa kuulanga mvunyo. Wema wachizunguluka chigoda cha chifalume, na viumbe weli na ugima wane na walala, ¹² na walonga kwa kulandula dizi, "Mwanang'hondolo yachinjigwe kolondeka, kuhokela ludabwa na kuwa na vinhu vingi na ubala na udahi, hishima na ukulu na nhogolwa."

¹³ Iviya nihulika viumbe vili na ugima viya vose vili kuulanga na muna isi na hanhu howokala wanhu wadanganike na muna ibahali. Ona! Vinhu vose vili muna isi yose vomwimbila, "Ukulu na hishima na nhogolwa, na ludabwa viwe, kumwake yeye yokala muna ichigoda cha chifalume na kwa Mwanang'hondolo siku zose."

¹⁴ Viumbe weli na ugima waja wane wedika, "Ivo." Na waja walala watum-bala mavindi na kutambika.

6

Mwanang'hondolo kobandula uhula

¹ Maabaho nimuwona Mwanang'hondolo kobandula uhula umwe wa ija mihula saba. Maabaho nihulika imwe wa viumbe waja wane weli na ugima yolonga fana viya dizi da kubuma, "Izo!" ² Niwona, na lola falasi mzelu na ija yakwelile uchanyha yake kakala na upinde, keng'higwa kombelo. Nayoy kalawa kuno muhumaji na yeli na udahi wa kugendelela kuhuma.

³ Maabaho Mwanang'hondolo kaubandula uhula wekaidi, nimuhulika chilumbe ija wekaidi yeli na ugima kolonga, "Izo!" ⁴ Na kalawilila falasi imwenga mdung'hu ng'hani na iyo yakwelile uchanyha yake kagoliligwa kusegeza tindiwalo muna iisi yose muladi wanhu waikome wawo kwa wawo, nayo keng'higwa zele kulu.

⁵ Viyaugubule uhula weketatu, nimuhulika chiumbe mwene ugima ija weketatu kalonga, "Izo!" Nilola na kuulongozi wangu kukala falasi mtitu. Na ija yakwelile ifalasi kakala kamhilala mizani muna umkono wake. ⁶ Nihulika chinhu fana dizi dodilawile haludonho ha viumbe weli na ugima wane dolonga, "Chibaba chimwe cha uhemba ni yombe da siku dimwe da sang'hano, vibaba vitatu va uhoni ni yombe da siku dimwe da sang'hano, mbali sekeudanganye mavuta hebu divai."

⁷ Lusita Mwanang'hondolo viyabandule uhula wekane, nihulika dizi da chiumbe yeli na ugima wekane dolonga, "Izo!" ⁸ Nilola, baho hakala na falasi wa langi ya ivu. Zina da ija yoyakwelile falasi dikala ifa, kuzimu nayo kawasondelela kuchisogo. Wawo weng'higwa udahi lobo ya isi muladi

wawakome wanhu kwa mapanga na nzala na mitamu na ming'onyo mikali ya isi.

⁹ Maabaho Mwanang'hondolo kubandula uhula wa tano. Niwawona haja hasi ya chilingo cha kulavila nhosa, mihe ya waja wachinjigwe kwa ichimu cha kugong'onda Mbuli ya Mulungu na kwa ichimu cha usindila wowaulavile. ¹⁰ Maabaho walila kwa dizi kulu, "Weye Mndewa welile na mkweli, kwizakalama mbaka zuwaki kutagusa na kulihiliza kwa wanhu wowokala muna isi kwa ichimu cha kuchinjigwa kwetu?" ¹¹ Chila imwe wawo keng'higwa ng'hanzu nzelu, walongiligwa wahumule kwa lusita luguhi mbaka vondaifike peta ya wasang'hani wayawo na ndugu waja wonda wakomigwe fana viya wawo viwakomigwe.

¹² Maabaho niwona mbuli zino, Mwanang'hondolo viyabandule uhula wa sita. Kulawilila gudemeko kulu da isi, na zuwa dikala titu fana viya guniya titu na mwezi wose ukala mdung'hu fana viya damu. ¹³ Na nhondo za kuulanga zigwa mwiisi fana viya ng'hoga za mtini vozilagala lusita mbiki wake viutingisigwa na behu kulu. ¹⁴ Ulanga udegeka vihande vidi fana viya chitabu, maabaho vizingilizigwa fana viya lili vidizingilizigwa na migongo yose na visiwa visegezigwa hanhu hake. ¹⁵ Maabaho wafalume wa isi na wakulu wa wanhu na wakulu wa wikalizi na wanhu weli na vinhu vingi ng'hani na weli na ludabwa na chila mtumwa na chila munhu yakomboligwe waifisa muna zimhango haludonho lwa miluwe ya milugongo mikulu.

¹⁶ Wawo wailongela migongo na miluwe, "Chipolomokeleni na muchifise muladi sekechiwoneke haulongozi ha meso ya ija yokala muna ichigoda cha chifalume na kutali na ludoko lwa Mwanang'hondolo. ¹⁷ Kwaviya siku ng'hulu ya ludoko lwawo ifika, yelihi yodaha kuhona?"

7

Wanhu wa Isilaeli 144,000 wosingigwa mihuli

¹ Viyakomelezeke yayo niwawona wasenga wa kuulanga wane wema muna zimbansi nne za isi yose, wozikimilila mheho nne za mwiisi, muladi mbeho sekezidahe kubuma muna iisi na bahali hebu muna dibiki jojose.

² Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga imwenga viyokwela kuchanyha kulawa ulawilo wa zuwa kana muhuli wa Mulungu yeli mgima, kalandula dizi na kuwalongela wawo wasenga wa kuulanga wane weng'higwe udahi wa kuidanganyiza isi na bahali. ³ Msenga wa kuulanga ija kalonga, "Sekemwiidanganyize isi hebu bahali hebu mibiki, mbaka vondachikomeleze kuwasinga muhuli muna ivihanga wasang'hani wa Mulungu wetu." ⁴ Maabaho, nihulika peta yawo wowasingigwe muhuli muna chila kabila da Waisilaeli, wanhu laki imwe na malongo mane na nne alufu.

⁵ Kulawa kabila da Yuda, wanhu longo na mbili alufu

kulawa kabila da Lubeni, wanhu longo na mbili alufu,

kulawa kabila da Gadi, wanhu longo na mbili alufu,

⁶ Kulawa kabila da Asheli, wanhu longo na mbili alufu,

kulawa kabila da Nafutali, wanhu longo na mbili alufu,

kulawa kabila da Manase, wanhu longo na mbili alufu,

⁷ Kulawa kabila da Semiyoni, wanhu longo na mbili alufu,

kulawa kabila da Lawi, wanhu longo na mbili alufu,

kulawa kabila da Isakali, wanhu longo na mbili alufu,

⁸ kulawa kabila da Zabuloni, wanhu longo na mbili alufu,

kulawa kabila da Yosefu, wanhu longo na mbili alufu,
kulawa kabila da Benjamini, wanhu longo na mbili alufu.

Lung'husesa lukulu ng'hani lwa wanhu wa chila isi

⁹Maabaho nilola na niwona lung'husesa lukulu ng'hani lwa wanhu habule munhu yadahile kuwapeta. Wanhu wawo wakala wolawa chila isi na chila kabila na chila welesi na chila ulonzi. Wakala wemile haulongozi ha ichigoda cha chifalume na haulongozi ha Mwanang'hondolo, wayawala viwalo vizelu na wamha matambi ya mitende muna yamakono yawo.

¹⁰Walandula madizi, "Ulopozi wolawa kwa Mulungu wetu, yoyokala muna ichigoda cha chifalume na kulawa kwa Mwanang'hondolo." ¹¹Wasenga wose wa kuulanga wema kuchizunguluka chigoda cha chifalume na walala na viumbe weli na ugima waja wane, watumbala mavindi haulongozi ha chigoda cha chifalume wamtambikila Mulungu. ¹²Walonga, "Ivo! Nhogolwa na ukulu na ubala na hewela na hishima na udahi na ludabwa, kanavo Mulungu wetu siku zose. Ivo!"

¹³Imwe wa walala wawo kaniuza, "Wano wayawale ng'hanzu nzelu wawo welihi na walawahi?"

¹⁴Niye nidika, "Mwenevale weye kuvimanya."

Nayo kalonga, "Wano ni wawo wowolawa muna yamagayo makulu, wasunha ng'hanzu zawo kwa damu ya Mwanang'hondolo na kuzitenda ziwe zele. ¹⁵Lekamana wema haulongozi wa chigoda cha chifalume na womsang'hanila Mulungu imisi na ichilo muna Ikaye yake ya kuulanga. Na ija yokala muna ichigoda cha chifalume kezakuwa nawo na kuwagaliza. ¹⁶Hawezawona nzala kaidi na hawezawona ng'hilu kaidi. Hawezagazigwa na zuwa hebu vuke kali. ¹⁷Kwaviya Mwanang'hondolo iyo yeli habehi na chigoda cha chifalume chiya chili hagati kezakuwa mdimi wawo, nayo keza-walongoza kuna zinzasa za mazi ya ugima. Na Mulungu kezawahangusa masozi yawo yose."

8

Uhula wa saba

¹Lusita Mwanang'hondolo viyabandule uhula wa saba, kuulanga kukala zinzwiwa kwa lusita lwa nusu saa. ²Maabaho niwawona wasenga wa kuulanga waja saba wokwima haulongozi wa Mulungu, weng'higwa mhalati saba. ³Msenga wa kuulanga imwenga kafika kasola chetezo cha zahabu kema haulongozi ha ichilingo cha kulavila nhosa, nayo keng'higwa ubani mwingi yaulave nhosa hamwe na nhambiko za wanhu wose wa Mulungu hachanyha ha ichilingo cha zahabu chili haulongozi ha chigoda cha chifalume. ⁴Yosi da ubani hamwe na nhosa za wanhu wa Mulungu vikwela uchanyha haulongozi wa Mulungu kulawa muna yamakono ya msenga wa kuulanga ija. ⁵Maabaho msenga wa kuulanga kachisola chetezo icho, kachimemeza makala ya moto kulawa kuna ichilingo na kuchasa muna isi. Na kukala na mbumo wa ng'huwa na nyangi na lumwemwe na gudemeko da isi.

Mhalati saba

⁶Maabaho wasenga wa kuulanga waja saba wakalile na mhalati saba wazisasala kuzitowa mhalati. ⁷Msenga wa kuulanga wa mwanduso katowa mhalati. Kukala na mvula ya mabwe na moto, vihanganyike na damu, vasigwa muna isi. Selusi ya isi isomigwa na selusi ya mibiki isomigwa na savu bisi jose disomigwa. ⁸Maabaho msenga wa kuulanga wekaidi kaitowa

mhalati yake na chinhu fana mulima mkulu woukwaka moto chasigwa muibahali selusi ya bahali igaluka damu. ⁹ Selusi ya viumbe vovikala muibahali vifa, na selusi ya meli zinangigwa.

¹⁰ Maabaho msenga wa kuulanga weketatu kaitowa mhalati yake na nhondo ng'hulu yoikwaka, fana wenge da moto, igwa kulawa kuulanga na kulumuluka hachanyha ya selusi ya zinyanda na nzasa za mazi.

¹¹ Nhondo iyo itangigwa Usungu, selusi ya mazi yawa masungu, wanhu wengi wang'wile mazi yayo wadanganika kwaviya yagaluka masungu.

¹² Maabaho msenga wa kuulanga wekane kaitowa mhalati yake na selusi ya zuwa na selusi ya mwezi na selusi ya nhondo vigumigwa ziza. Ivo kuwa na ziza kwa lusita lwa selusi ya zuwa imisi na selusi ya zuwa ichilo.

¹³ Maabaho vinikalile nolola nihulika mhungu koguluka hagati kuulanga kolonga kwa dizi kulu, "Wezagaya! Wezagaya! Wezagaya wanhu waja wokala muna isi, wasenga wa kuulanga watatu wang'hali hawanatowa mhalati zawo."

9

¹ Maabaho msenga wa kuulanga we tano kaitowa mhalati yake, niwona nhondo kulawa kuulanga ilagala muna isi. Nayo keng'higwa luvugulo lwa mwina wa dikombo ditali dilibule uhelelo. ² Kavugula mwina wa dikombo dilibule uhelelo, na yosi dilawa muna umwina uwo dilingile fana yosi dodilawa muna ditanuli kulu, zuwa na ulanga vigumigwa ziza kwa yosi dilawile mudikombo ditali dilibule uhelelo. ³ Nzige walawilila muna diyosi diya na kwenela muna isi, weng'higwa ludabwa fana ludabwa lwa inge weli muna isi. ⁴ Walongiligwa sekemudanganyize mayani ya isi wala mmea wowose wala mbiki wowose, mbali wawagaze wanhu welibule chilaguso cha muhuli wa Mulungu muna ivihanga vawo. ⁵ Nzige haweng'higwe ludabwa lwa kuwakoma wanhu, mbali weng'higwa ludabwa lwa kuwadununza kwa miyezi mitano. Usungu wawo ulinga fana viya usungu wa kulumigwa na inge. ⁶ Siku izo wanhu wezazahila ifa, mbali hawezaipata. Wezalonda kudanganika, mbali ifa izawakimbila.

⁷ Nzige wawo wawoneka fana falasi wasasaligwe kwa ng'hondo, muna yamatwi yawo wayawala chinhu chilingile fana kombelo da zahabu, na vihanga vawo viwoneka fana vihanga va wanhu. ⁸ Na mvili zawo zikala fana mvili za wanaake, na meno yawo yakala fana meno ya simba. ⁹ Mhambaga zawo zigubikigwa na chinhu chilingile fana valo da zuma, na dizi da mabawa yawo dikala fana dizi da mituka mingi yoibululigwa na falasi wengi wokimbilila kuna ing'hondo. ¹⁰ Wakala na mikila yili na miwa fana ya inge, na mikila iyo ikala na ludabwa lwa kuwafulila wanhu miyezi mitano. ¹¹ Wanayo mfalume wawo yowalongoza, nayo niyo msenga wa Lufyende yeli mkulu wa kuna dikombo ditali dilibule uhelelo, kwa Chiyebulaniya kotangigwa Abadoni na kwa Chigiliki kotangigwa Apolioni, fambulo jake "Mbananzi."

¹² Viyamalile yayo gayo da mwanduso difosa, maabaho yang'hali magayo maida nayo yokwiza sambu. ¹³ Msenga wa kuulanga we sita kaitowa mhalati yake. Nihulika dizi kulawa muna zimhembe nne za chilingo cha zahabu chikalile haulongozi ha Mulungu.

¹⁴ Dizi ijo dimulongela msenga wa kuulanga wa sita yeli na mhalati, "Walekelele wasenga wa Lufyende wane wowafungigwe mumgwazo wa lwanda lukulu lwa Efulati." ¹⁵ Wasenga wa Lufyende waja wane walekeleligwa, na wasasaligwa kwa zuwa na siku na mwezi na mwaka

kuwakoma wanhu fungu dimwe hagati ya mafungu matatu yoilinga. ¹⁶ Nihulika peta ya wakalizi wakwela falasi ikala miliyoni magana maidi.

¹⁷ Muna yamalaguso yangu niwona falasi na wakwelaji wake, wavala valo da zuma muna zimbhamba, dung'hu fana moto na yamwenga ya buluu fana ulanga na yamwenga ya ukole fana usage wa baluti. Matwi ya falasi wawo yakala yowoneka fana matwi ya simba, muna imilomo yawo mulawa moto na yosi na usage wa baluti. ¹⁸ Selusi ya wanhu wakomigwa kwa mahulo yayo matatu, kwa moto na yosi na usage wa baluti ulawile mwiimilomo ya falasi. ¹⁹ Kwaviya ludabwa lwa falasi lukala muna imilomo yawo na imikila. Mikila yawo ilinga fana mazoka na ikala na matwi, nawo woisang'hanila kuwalumiza wanhu. ²⁰ Wanhu wamwenga wasigale iwawo hawakomigwe na mahulo yayo, hawasamhile sang'hano zowazitendile kwa makono yawo wenyewo, na hawalekile kutambikila mbeho zihile na nyang'hiti za milungu za zahabu na hela na shaba na mabwe na mibiki na vinhu viya havidaha kulola hebu kuhulika hebu kugenda. ²¹ Wala hawasamhile kukoma na uhawi wawo na ugoni wawo hebu ubavi wawo.

10

Msenga wa Kuulanga na chitabu chidodo

¹ Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga imwenga yeli na udahi kohumuluka kulawa kuulanga. Kayawazigwa wingu na pinde da Mulungu muna iditwi jake, na chihanga chake chikala fana zuwa, na migulu yake ikala fana mhanda za moto. ² Mwiimikono yake kamha chitabu chidodo chivuguligwe. Kabojoga mgulu wake wa kulume muna ibahali na mgulu wake wa kumoso kabojoga muna isi. ³ Na katanga kwa dizi kulu fana mbumo wa simba. Viyalandule dizi, mibumo saba idikila kwa msindo. ⁴ Na mibumo iyo saba viibumile, vinilondile kwandika, nihulika dizi kulawa kuulanga, "Mbali za mibumo iyo saba ni sili, sekeuzandike."

⁵ Maabaho msenga wa kuulanga ija yonimuwone kema muna ibahali na muna isi kenula mkono wake wa kulume kuchanyha kuulanga. ⁶ Kailaha kwa zina da Mulungu yokala siku zose, Mulungu yalumbile ulanga na isi na bahali na vinhu vose vili umo. Msenga wa kuulanga kalonga, "Habule lusita lwa kugozela kaidi." ⁷ Mbali lusita msenga wa kuulanga ija wa saba vondayalonde kutowa mhalati yake, baho sili ya Mulungu izafikizigwa, fana viyayalondele wasang'hani wake walotezi.

⁸ Maabaho dizi diya dinihulike kulawa kuulanga baho haichanduso dilonga kaidi na dinilongela, "Hita ukachisole chitabu chiya chivuguligwe chili muna umkono wa msenga wa kuulanga yemile muna ibahali na muna isi."

⁹ Nimuhitila msenga wa kuulanga na nimpula yaning'he chiya chitabu chidodo. Kanilongela, "Sola chino uje, chizakuwa chamulile fana uki muna umulomo wako, mbali muna umunda chizakuwa chausungu." ¹⁰ Nichisola chitabu chidodo kulawa muna umkono wa msenga wa kuulanga na nichija, na vinichilanzile chikala cha mulile fana viya uki muna umulomo wangu, mbali vinichimelile muna umunda wangu chikala chisungu. ¹¹ Maabaho nilongiligwa, "Kolondeka kugong'onda kaidi usenga wa Mulungu kusionhela nyelesi nyingi na makabila mengi na lonzi nyingi na wafalume wengi."

11

¹ Na ning'higwa nzela ilingile fana mhome ya kulingila, nilongeligwa, "Hita ukailinge kaye ya Mulungu na chilingo na kuwapeta wanhu wotambika umo. ² Mbali sekeululinge luhelengo lwa kunze ya Kaye ya Mulungu, kwaviya weng'higwa wanhu weli siyo Wayahudi. Nawo wezaditavangula bululu jelile kwa miyezi malongo mane na midi. ³ Na niye nizaweng'ha ludabwa wasindila wangu waidi wowavalile magunia, muladi walotele kwa siku alufu imwe na magana maida na malongo sita." ⁴ Wasindila wawo waidi ni mibiki midi ya mizaituni na vinhu vidi va kwikila vitasa vimile haulongozi wa Mndewa wa isi.

⁵ One munhu yahageza kuwalumiza, moto wolawa mwiimilomo yawo na kuwananga wehi wawo, na munhu yondayageze kuwalumiza kezakomigwa kwa ifa iyo. ⁶ Kaidi wanawo udahi wa kuhinda ulanga muladi mvula sekeitonye lusita viwolotela. Wana udahi kugalusa nzasa zose za mazi kuwa damu na udahi wa kuitowa isi kwa mahulo mbasakanyo lusita viwolonda wenyewo. ⁷ Mbali wahakomeleza kulava usindila wawo, ding'onyo dikali dolawa muna dikombo ditali dilibule uhelelo dizaitowa nawo na kowahuma na kuwakoma.

⁸ Mitufi yawo izasigala igona muna dikulugumbi da bululu kulu muyawambiligwe Mndewa wawo. Kwa ulonzi wa chilotezi zina da bululu ijo ni Sodoma hebu Misili.

⁹ Wanhu wa chila zisi na chila kabila na chila ulonzi na chila welesi, wezailola mitufi iyo kwa lusita lwa siku nhatu na nusu na wezalema mitufi iyo sekeiwandigwe.

¹⁰ Wanhu wa mwiisi wezadeng'helela ifa ya wawo waidi, wezatenda dugila na kuigweka vitumetume, kwaviya walotezi wa Mulungu wano waidi wakalile wawagaza ng'hani wanhu wa isi. ¹¹ Mbali hamwande ha ziya siku nhatu na nusu, mhumuzi ya ugima kulawa kwa Mulungu iwengila, nawo wema. Na wanhu wose wawawonile wadumba ng'hani. ¹² Maabaho walotezi wawo waidi wahulika dizi kulu kulawa kuulanga diwalongela, "Kweleni mbaka kuno!" Wakwela kuulanga wazungulukigwa na wingu, kuno wehi wawo wakala wowalola. ¹³ Bahobaho kulawilila gudemeko kulu da isi, na hanhu ha longo ha bululu habanangika, wanhu alufu saba wadanganika muna digudemeko diya. Na wanhu wasigalile wadumba ng'hani, wamtunhiza Mulungu wa kuulanga.

¹⁴ Gayo dekaidi difosa, mbali lola gayo dekatatu dokwiza hima hima.

Mhalati ya saba

¹⁵ Maabaho msenga wa kuulanga wa saba katowa mhalati yake, na madizi makulu yahulikika kuulanga yolonga, "Sambi ufalume wa isi uwa wa Mndewa wetu na wa ija yoyasaguligwe kuwa Mulopozi. Nayo kezatawala siku zose." ¹⁶ Na waja walala malongo maida na wane, wokala muna ivigoda va chifalume wawo haulongozi wa Mulungu, watumbala mavindi na wadulisa matwi yawo na wantambikila Mulungu, ¹⁷ wolonga, "Chokwing'ha hewela weye Mndewa Mulungu wetu wili na udahi, wili baha na ukalile uko, kwaviya kulusola ludabwa lwako lukulu na kwandusa kutawala fana mfalume.

¹⁸ Wanhu wa zisi wehilwa ng'hani mbali ludoko lwako lufika, ulu lusita lwa kuwalamulila nhaguso wadanganike. Lusita lwa kuwagweka wasang'hani wako walotezi na wanhu welile na wanhu wose wowodidumba zina jako,

wanhu wohishimika na wanhu hawahishimika, lusita lwa kudanganiza waja wowadanganiza wanhu wa isi.”

¹⁹ Maabaho Kaye ya Mulungu yili kuulanga ivuguligwa, na sanduku da lagano jake diwoneka umo. Kulawilila ng'huwa na mimwemwe na mibumo na gudemeko da isi na mvula ya mabwe ng'hulu ng'hani.

12

Mwanamke na Nhulanyika dung'hu

¹ Maabaho chilaguso cha kwazanya chiwoneka kuulanga, mwanamke yawayazigwe zuwa na mwezi ukala hasi ya migulu yake na kombelo da nhondo longo na mbili muna iditwi jake. ² Mwanamke ija kakala na wimo, kakala yolila kwa kulandula dizi kwa ichimu cha usungu na magayo ya kuibasula mwana.

³ Maabaho chilaguso chimwenga chilawilila kuulanga, nhulanyika dung'hu dili na matwi saba na mhembe longo, na chila ditwi dikala na kombelo. ⁴ Na mkila wake ukulula selusi ya nhondo za kuulanga na kuzasa mwiisi. Nhulanyika dung'hu diya dima haulongozi ha mwanamke yaibasule mwana, muladi yahaibasula yammele mwanage. ⁵ Nayoy kaibasula mwana wa chilume, kasasaligwa kulanguliza zisi zose kwa mhome ya zuma. Na mwana iyo kezaganduligwa na kugaligwa kwa Mulungu kuna ichigoda chake cha chifalume. ⁶ Mwanamke ija kakimbilila kuchuwala kwili na hanhu hoyasaliligwe na Mulungu muladi yaloleswe kwa lusita lwa siku alufu imwe na magana maidi na malongo sita.

⁷ Na kukala na ng'hondo kuulanga. Mikaeli na wasenga wa kuulanga wayage waitowa na nhulanyika, nhulanyika ijo najo diitowa nawo hamwe na wasenga wake. ⁸ Mbali nhulanyika diya na wayage wahumigwa, na hanhu hawo ha kukala hahawoneke kaidi kuulanga kwa Mulungu. ⁹ Na nhulanyika diya jasigwa mwiisi, nhulanyika diya da umwaka dodingigwa Mwihwi hebu Lufyende, dodiwawwizile wanhu wa isi yose. Jasigwa hasi hana iisi hamwe na wasenga wake. ¹⁰ Maabaho nihulika dizi kulu kuulanga, dolonga, “Sambi, ulopozi na ludabwa na ufalume wa Mulungu wetu wiza na udahi wa ija yoyasaguligwe kuwa Mulopozi. Kwaviya ija yowalongeleza ndugu zetu misi na chilo kasigwa hasi. ¹¹ Ndugu zetu wamuhuma kwa ludabwa lwa damu ya Mwanang'hondolo na kwa usindila uwaulavile, kwaviya hawaugesile bule ugima wawo hata kudanganika. ¹² Ivo deng'helela weye ulanga na mweye wose womukala umo. Mbali mwizagaya mweye isi na bahali, kwaviya ija Mwihwi kawahumulukilani nayoy kamemwa na ludoko kwaviya kavimanya kuwa lusita lusigale ludodo.”

¹³ Lusita ulo nhulanyika vidiwonile kuwa jasigwa mwiisi, jandusa kumuwinga mwanamke ija yaibasule mwana wa chilume. ¹⁴ Mbali mwanamke ija keng'higwa mabawa maidi yoyalingile fana viya mabawa ya mhongo mkuu, muladi yapate kuguluka yahite kudibwilingu hanhu hake hoyasaliligwe, kondayakale goya kwa lusita lwa miyaka mitatu na nusu, kutali na nhulanyika ijo. ¹⁵ Maabaho nhulanyika dideka mazi mengi fana lwanda, yamsondelela mwanamke ija kuchisogo muladi yamkulule. ¹⁶ Mbali isi imtaza mwanamke ija kwa kuigubula fana mulomo, na kuyamela mazi yayo yalawile muna umulomo wa nhulanyika. ¹⁷ Nhulanyika dimwihila mwanamke ija na dihati kwiitowa ng'hondo na welesi wa mwanamke ija, ni waja wose wotegeleza ndagilizi za Mulungu na kulava usindila wa Yesu. ¹⁸ Maabaho nhulanyika ijo dima mumgwazogwazo mwa bahali.

13

Mang'onyo makali maidi

¹ Na maabaho nidiwona ng'onyo kali dodilawa muna ibahali, dili na matwi saba na mhembe longo, chila mhembe ikala na kombelo na chila ditwi jake jandikigwa ligo kwa Mulungu. ² Ding'onyo dikali ijo donidiwone dikala fana dubu, migulu yake fana chizongo na mulomo wake fana wa simba. Nhulanyika dung'hu diya diding'ha ding'onyo dikali ijo ludabwa lwake na chigoda cha chifalume chake na udahi mkulu. ³ Ditwi dimwe da diya ding'honyo dikali diwoneka kuwa dilumizigwa ng'hani, mbali chilonda chikala chikulu ng'hani cha kudumbiza chochigala ifa mbali chilonda icho chihonile. Wanhu wose muna isi wazanywa na ding'onyo dikali ijo na kudisondelela ding'onyo dikali ijo. ⁴ Wanhu wose waditumbalila mavindi nhulanyika diya muladi waditambikile kwaviya dilava udahi wake kwa ding'onyo ijo, iviya waditambikila diya ding'onyo na walonga, “Yelihi yalingile fana ding'honyo dino? Yelihi yodaha kutenda ng'hondo najo?”

⁵ Ng'onyo dikali diya dilekeliligwa kulonga mbuli za magoda na kumuliga Mulungu. Iviya dilekeleligwa kuwa na udahi wa kutenda usang'hano wake kwa lusita lwa miyezi malongo mane na midi. ⁶ Ivo ng'onyo dikali ijo jandusa kumuliga Mulungu na kudiliga zina jake na hanhu hoyokala na wose wowokala kuulanga. ⁷ Keng'higwa udahi wa kutenda ng'hondo na wanhu wa Mulungu na kuwahuma. Iviya keng'higwa udahi kwa wanhu wa chila kabila na chila isi na chila ulonzi na chila welesi. ⁸ Wanhu wose wowokala muna isi wezaditumbalila mavindi muladi waditambikile ding'onyo ijo, waja mazina yayo hayandikigwe muna ichitabu cha ugima cha Mwanang'hondolo yachinjigwe ing'hali kulumbigwa isi yose. ⁹ One munhu yahawa na magutwi nayahulike. ¹⁰ Munhu yolondeka kusoligwa mateka, kezasoligwa. Munhu yolondeka kukomigwa kwa zeze, kezakomigwa. Ivo wanhu wa Mulungu wolondeka wafunye umoyo na wahuwile.

¹¹ Maabaho nidiwona ng'onyo dimwenga, kulawa muna isi, najo dikala na mhembe mbili fana mhembe za mwanang'hondolo, dilonga fana nhulanyika. ¹² Nayo kakala na udahi wose kulawa kwa ng'onyo dikali diya da mwanduso. Na kasang'hanila udahi wose wa ding'onyo dikali diya da mwanduso hanhu hake, kaiwangiliza isi na wanhu wose wokala umo waditumbalile mavindi ng'onyo dikali diya da mwanduso dodikalile na chilonda chikulu ng'hani chochigala ifa chochihonile. ¹³ Ivo ng'onyo diya dikali dekaidi ditenda mauzauza ya kwazanya na ditenda moto uhulumuke muisi kulawa kuulanga haulongozi ha wanhu. ¹⁴ Kawawizila wakalizi wa mwiisi kwa nzila ya mauzauza viyadahizigwe kulagusa hanhu ha ding'onyo dikali diya da mwanduso. Yoyawalonge wanhu wa isi watende nyang'hiti kwa hishima ya diya ding'honyo dilumizigwe kwa zeze, mbali kagendelela kuwa mgima. ¹⁵ Maabaho ng'onyo dikali diya dekaidi ding'higwa udahi wa kutenda nyang'hiti ya ding'onyo dikali diya da mwanduso dihumule muladi dilonge na kuwatenda wanhu wose walemile kuditumbalila mavindi wakomigwe. ¹⁶ Iviya kawawangiliza wanhu wose, wanhu wohishimigwa na wanhu hawahishimigwa, wene vinhu vingi na ngayengaye, wanhu wai-legehe na watumwa, wekigwe chilaguso kuna yamakono yawo ya kulume hebu muna ivihanga vawo, ¹⁷ muladi munhu yoyose sekeyadahe kugula hebu kuchuza chinhu ila yawe na chilaguso chiya, zina da ng'onyo diya hebu peta ya zina jake.

¹⁸ Hano holondeka ubala. Munhu yoyose yeli na nzeweze yavimanye talakimu zozilinga na zina da ng'onyo dikali diya, kwaviya talakimu ija ni ya munhu. Nayo ni magana sita malongo sita na sita.

14

Mwanang'hondolo na wanhu wake

¹ Maabaho nilola, kukala na Mwanang'hondolo yemile muna Ulugongo lwa Sayuni kakala na wanhu laki imwe na alufu malongo mane, wene zina jake na zina da Tati yake jandikigwa muna ivihanga vawo. ² Na nihulika dizi kulawa kuulanga, fana dizi da mazi mengi yokuluma, na fana dizi da ng'huwa ng'hulu. Na dizi ijo donidihulike dikala fana dizi da watowa maputikalanga wowotowa maputikalanga yawo. ³ Wemba wila wa sambu haulongozi ha chigoda cha chifalume, na haulongozi ha viumbe waja wane weli na ugima na waja walala. Na habule munhu yadahile kuifunza wila uja, mbali waja laki imwe na alufu alubaini na nne, wowakomboligwe kulawa muna isi. ⁴ Wanhu wano wawo waja hawanaibandama na wanaake ng'o, kwaviya waika goya. Wano wawo womsondelela Mwanang'hondolo chila hoyohita. Wano wawo wowakomboligwe hagati ya wanhu muladi wawe fana nhosa ya malimbulo kwa Mulungu na kwa Mwanang'hondolo. ⁵ Na hawahulikike hata siku dimwe wolonga uvwizi. Kwaviya wabule ubananzi.

Wasenga wa kuulanga watatu

⁶ Maabaho niwona msenga wa kuulanga imwenga kozumha kuulanga yahawa na Mbuli Inogile ya siku zose, yaipete kwa wanhu wose wokala muna isi, na zisi zose na makabila yose na welesi na ulonzi wose, ⁷ kalonga kwa dizi kulu, "Muhulikeni Mulungu na mumtunhize yeye, kwaviya lusita lwake lwa kutagusa lufika. Mtoseleni yeye yalumbile ulanga na isi na bahali na nzasa za mazi."

⁸ Maabaho msenga wa kuulanga wekaidi kamsondelela msenga wa kuulanga na mwanduso na kalonga, "Kugwa! Kugwa Babeli bululu kulu! Kwaviya kuwang'wiza wanhu wa zisi zose divai ya kulonda ng'hani ugoni."

⁹ Na msenga wa kuulanga wekatatu kawasondelela wasenga wa kuulanga waja waidi wowalongole na kalonga kwa dizi kulu, "Munhu yoyose yoditumbalila mavindi ng'onyo dikali diya na nyang'hiti yake na kutogola kwikigwa chilaguso muna ichihanga chake hebu uchanyha ya mkono wake, ¹⁰ yeye mwenyewo kezakung'wa divai ya ludoko lwa Mulungu lolugidigwe muna inhungo ya ng'hasiliki yake bila kuhanganyigwa na mazi. Munhu iyo kezagazigwa na mabwe ya baluti yoyokwaka haulongozi wa wasenga wa kuulanga welile na haulongozi wa Mwanang'hondolo. ¹¹ Na yosi da moto wouwagaza wanhu wawo dokwela uchanyha siku zose, wanhu wawo wowoditumbalila mavindi ding'onyo dikali ijo na nyang'hiti yake na kwikigwa chilaguso cha zina jake, hawezahumula hata siku dimwe imisi na ichilo." ¹² Ivo wanhu wa Mulungu wowokwamha malagilizo ya Mulungu na uhuhilo wa Yesu wolondeka wawe na ufunya umoyo.

¹³ Maabaho nihulika dizi kulawa kuulanga dolonga, "Yandika vino, wamweda wanhu waja kulawa sambu wodanganika wahawa wailumba na Mndewa."

Muhe Yelile kolonga, "Ona, wezahumula kulawa muna yamagayo yawo, kwaviya mbuli za sang'hano zawo zizawasondelela."

Mavuno ya isi

¹⁴ Nilola, niwona kukala na wingu zelu. Na uchanyha ya wingu ijo kukala na munhu yalingile fana Mwana wa Munhu, fana viya munhu mwene kombelo da zahabu uchanyha ya ditwi jake, na muna yamakono yake sengo ikutwa. ¹⁵ Maabaho msenga wa kuulanga imwenga kalawa muna Ikaye ya Mulungu, kamulongela kwa dizi kulu ija yoyakalile hachanyha ya wingu, “Sola sengo yako ukagobole, kwaviya lusita lwa kugobola lufika, ndiya za isi zikangala.” ¹⁶ Ivo ija yakalile uchanyha kudiwingu kasa sengo yake mwiisi na mavuno yagoboligwa. ¹⁷ Maabaho msenga wa kuulanga imwenga kalawa kuna Ikaye ya Mulungu ija yili kuulanga, yeye nayo kakala na sengo ikutwa. ¹⁸ Ing’hali msenga wa kuulanga imwenga mulangulizi wa moto kalawa muna ichilingo, nayo kamulilila kwa dizi kulu ija mwene sengo ikutwa, kalonga, “Sola sengo yako ikutwa ukahe vipambo va mizabibu yoikula muna isi, kwaviya zabibu zake ziva.” ¹⁹ Msenga wa kuulanga ija kazungulusa sengo yake mwiisi, kaha mzabibu wa isi, kaguma hanhu hakulu ha kukamila zabibu, hanhu ha ludoko lwa Mulungu. ²⁰ Zabibu zibogwa bojogwa hanhu ha kukamila zabibu heli kunze ya bululu na damu ilawa muna ihanhu ha kukamila zabibu na ikilima na imema meta imwe na nusu, utali wa chilometa magana matatu.

15

Wasenga wa kuulanga saba na mahulo saba ya uhelelo

¹ Maabaho niwona chilaguso chikulu cha kwazanya chimwenga muna ulanga, baho hakala na wasenga wa kuulanga saba weli na mahulo yoyogaza ng’hani saba ya uhelelo, kwaviya kwa mahulo yayo saba yoyogaza ng’hani, ludoko lwa Mulungu lwizakomelezeka.

² Kaidi niwona chinhu fana bahali ya chilole yoihanganyike na moto. Iviya niwawona waja wadihumile diya ding’onyo dikali na nyang’hiti yake na helufi ya zina jake ditambuligwa kwa helufi ija. Wakala wemile mungwazogwazo wa bahali iyo wamha vilimba voweng’higwe na Mulungu. ³ Nawo wakala wokwimba wila wa Musa, msang’hani wa Mulungu na wila wa Mwanang’hondolo, walonga, “Weye Mndewa Mulungu wili na Udaho, sang’hano zako zina ludabwa na za kwazanya!

Mfalume wa zisi zose
na nzila zako zigeloka na za kweli.

⁴ Weye Mndewa yelihi hakudumba na hakutogozo kwa ichimu cha ukulu wako,

kwaviya weye wiidumwe iyo welile.

Wanhu wa zisi zose wezakwiza na kutambika haulongozi wako, kwaviya sang’hano zako zigeloke zigunguligwa.”

⁵ Viyamalile yano niwona Kaye ya Mulungu yili Zewe da Ukalangama, ivuguligwa kuulanga. ⁶ Na wasenga wa kuulanga saba wowakalile na mahulo saba walawa umo muna Ikaye ya Mulungu. Wayawala mawalo mazelu yanang’hane na yomelemeta na wazingilizigwa mikwiji ya zahabu muna zimhambaga zawo. ⁷ Maabaho imwe wa viumbe waja wene ugima wane kaweng’ha waja wasenga wa kuulanga saba mahamha saba ya zahabu, yamemile ludoko lwa Mulungu yokala siku zose. ⁸ Kaye ya Mulungu ikala imemeziga yosi didigaligwe na utunhizo na ludabwa lwa Mulungu, habule munhu yadahile kwingila muna Ikaye ya Mulungu mbaka uhelelo wa mahulo saba yoyamhiligwe na waja wasenga wa kuulanga saba.

16

Mahamha saba ya ludoko lwa Mulungu

¹ Maabaho nihulika dizi kulu dolawa mwiikaye ya Mulungu dowlalongela waja wasenga wa kuulanga saba, “Hiteni mukagide mahamha yayo saba ya ludoko lwa Mulungu mwiisi.”

² Msenga wa kuulanga wa mwanduso kagida hamha jake mwiisi. Na kukala na maihu makulu yobwemwenda ng’hani, yawapata wanhu weli na chilaguso cha ding’onyo dikali na waja woitambikila nyang’hiti yake.

³ Maabaho msenga wa kuulanga wekaidi kagida hamha jake muna ibahali. Na mazi yagaluka damu fana ya munhu yadanganike, na viumbe vose vikalile muna ibahali vidanganika.

⁴ Na msenga wa kuulanga weketatu kagida hamha jake muna zinyanda na muna zinzasa, vikaluka damu. ⁵ Nihulika msenga wa kuulanga mwimilizi wa mazi kolonga, “Kuwatagusa wanhu wa isi yose viilondeka, weye Kwela, wilibaha na ukalile uko. ⁶ Kwaviya wawakoma wanhu wa Mulungu na walotezi wa Mulungu, weye kuweng’ha damu waing’we walondeka kutendiligwa ivo.” ⁷ Maabaho nihulika dizi dolawa kuna ichilingo dolonga, “Mndewa Mulungu uli na Udaho nhaguso zako zigoloka na za kweli.”

⁸ Viyamalile yayo msenga wa kuulanga wekane kagida hamha jake muna dizuwa, najo ding’higwa udahi wa kuwalunguza wanhu kwa moto. ⁹ Wanhu walunguzigwa ng’hani kwa vuke jake kali, nawo wadiliga zina da Mulungu yeli na udahi muna yamahulo yayo, iviya wawo hawasamhile hebu kumtuhiza Mulungu.

¹⁰ Na msenga wa kuulanga we tano kagida hamha jake uchanyha ya chigoda cha chifalume cha ng’onyo dikali diya, ufalume wake ugumigwa lwiza, wanhu wagegeda ndimi zawo kwa ichimu cha mawine. ¹¹ Wamuliga Mulungu wa kuulanga kwa ichimu cha mawine yowapatile na kwa ichimu cha maihu yawo, wala hawasamhile.

¹² Na msenga wa kuulanga we sita kagida hamha jake uchanyha ya lwanda lukulu lwa Fulati, mazi yake yanyala muladi kusasala nzila ya wafalume kulawa ulawilo wa zuwa. ¹³ Maabaho niwona mihe mitatu ifilile ilingile fana mabula, imwe ilawa muna umulomo wa nhulanyika diya na muna umulomo wa ng’onyo dikali diya na imwe ilawa mumulomo wa mulotezi wa uvwizi ija. ¹⁴ Iyo ikala mihe ya vinyamkela yoitenda mauzauza. Mihe ino mitatu yohita kwa wafalume wa zisi zose kuwakunzanya kwa ng’hondo ya siku ija ng’hulu ya Mulungu yeli na Udaho.

¹⁵ “Tegeleza! Nokwiza fana mbavi. Kamweda munhu yokala meso kuno kayawala mawalo yake, muladi sekeyawone chinyala wanhu vondawamuwone kamwazi.”

¹⁶ Maabaho mihe iyo iwakunzanya wafalume hanhu hamwe hotangigwa kwa Chiyebulaniya Hamagedoni.

¹⁷ Maabaho msenga wa kuulanga ija we saba kagida hamha jake kuulanga. Dizi kulu dihulikika kulawa kuna Ikaye ya Mulungu, muna ichigoda cha chifalume chiya, dilonga, “Imala kutendeka!” ¹⁸ Kulawilila mimwemwe na mibumo na ng’huwa na gudemeko kulu da isi, ijo hadinawahi kulawilila kwandusila kulumbigwa kwa isi. ¹⁹ Na bululu diya kulu diigola vibumbila vitatu, na mabululu ya zisi zose yagwa, na Babeli bululu diya kulu hadizimzigwe bule haulongozi ha Mulungu, kading’wiza nhungo ya divai ya ludoko lwake. ²⁰ Chila chisiwa hachiwoneke kaidi na migongo idanganika. ²¹ Mvula ya mabwe makulu ng’hani yazamile chilo malongo mane chila

dimwe, iwatonyela wanhu. Nawo wamuliga Mulungu kwa ichimu cha hulo da mvula iyo ya mabwe, kwaviya hulo jake dikala kulu ng'hani.

17

Mwanamke mgoni na ng'onoyo dikali

¹ Imwe wa wasenga wa kuulanga waja saba wakalile na mahamha saba keza kumwangu na kanilongela, “Izo, nizakulagusa nhaguso ya mgoni mkulu ija yakalile muna dibululu dikulu dizengigwe mumgwazogwazo ya nyanda nyingi. ² Wafalume wa isi watenda ugoni hamwe nayo na wanhu wa isi wakoligwa divai ya ugoni wake.” ³ Msenga wa kuulanga kanigala kudibwilingu chimuhe. Uko niwona mwanamke yoyakalile mchanyha ya ding'onoyo dikali dung'hu, ding'onoyo dikali ijo dikala jandikigwa mazina ya kumuliga Mulungu chila hanhu, na dikala na matwi saba na mhembe longo. ⁴ Mwanamke iyo kakala kaiyawala walo da langi ya zambalau na ndung'hu kakala kaihamba vinhu vovitendigwe kwa zahabu na mabwe ya bei ng'hulu na lulu. Muna umkono wake kamha nhungo ya zahabu yoyimemile ubananzi na mbuli zihile zozilagusa ugoni wake. ⁵ Kandikigwa zina da fumbo muna ichihanga chake, “Niye bululu kulu da Babeli, mama wa wagoni wose na mbuli zose za wihi muna isi.” ⁶ Nimuwona muke ija kakolwa kwa damu ya wanhu wa Mulungu na damu ya wanhu wadanganike kwa ichimu cha kuipeta mbuli ya Yesu.

Vinimuwone nyazanywa ng'hani. ⁷ Baho msenga wa kuulanga kaniuza, “Vino habali kokwazanywa ng'hani? Nizakulongela fambulu da fumbo da mwanamke ino na ding'onoyo dikali ijo dodimpapile mwanamke iyo dikala na matwi saba na mahembe longo. ⁸ Ding'onoyo dikali diya doudiwone dikala gima baho haichanduso mbali sambu didanganika, hata iyo habehi ng'hani dizakwela kulawa kuna dikombo ditali dilibule uhelelo, mbali dizanangigwa. Wanhu wose wokala muna isi waja mazina yawo hayanakwandikigwa muna ichtabu cha ugima kulawa mwanduso wa kulumbigwa kwa isi yose, wezakwazanywa vondawadiwone ding'onoyo dikali ijo, kwaviya umwaka dikala gima maabaho didanganika na sambu dolawilila kaidi. ⁹ Hano holondeka nzeweze na ubala, matwi yayo saba ni migongo saba, yaja mwanamke ija kokala uchanyha yake. Iviya matwi yayo ni wafalume saba. ¹⁰ Hagati ya wafalume wawo saba, watano wadanganizigwa wamala na imwe yang'hali kolanguliza, mbali imwenga yang'hali hanakwiza. Nayo vondagaye kolondeka yalangulize lusita ludodo. ¹¹ Na ding'onoyo dikali dija dodikalile baho mwanduso na sambu dahabule, yeye mwenyewo ni mfalume wenane, nayo ni imwe wa waja saba, nayo kezanangigwa.

¹² “Na ziya mhembe longo zouziwone ni wafalume longo, waja wang'hali hawanahokela ufalume, mbali wezakwing'higwa udahi fana mfalume kwa lusita lwa saa dimwe hamwe na ding'onoyo dikali. ¹³ Wano wose wakala na lungilo dimwe nawo woding'ha ding'onoyo dikali diya ludabwa lwawo na udahi wawo. ¹⁴ Wano wezatenda ng'hondo na Mwanang'hondolo, mbali Mwanang'hondolo hamwe na wanhu waja woyawatangile na kuwasagula waja weli waminika, kezawahuma, kwaviya yeye ni Mndewa wa wandewa na Mfalume wa wafalume.”

¹⁵ Msenga wa kuulanga kanilongela kaidi, “Mazi yaja youyawone haja hoyakalile mgoni ija ni mabumbila ya wanhu wa chila isi na nyelesi na ulonzi. ¹⁶ Na ziya mhembe longo zouziwone hamwe na ding'onoyo dikali

diya, wezamwihila mgoni iyo, wezasola chila chinhu chiyeli nacho na kumuleka mwazi, wezakuja nyama yake na kumulunguza na moto. ¹⁷ Kwaviya Mulungu kagela muna imizoyo yawo gesa da kuvikiza lungilo jake, yani waitogolele wawo kwa wawo na kuding'ha ding'onyo dikali ijo udahi wawo wa kutawala mbaka mbuli ziyalongile Mulungu vondazifike.

¹⁸ “Mwanamke ija youmuwone ni bululu kulu dodilanguliza wafalume wa isi.”

18

Kugwa kwa bululu da Babeli

¹ Viyamalile yayo nimuwona msenga wa kuulanga imwenga kohulumuka kulawa kuulanga. Kakala na udahi mkulu na isi yose imwemwesigwa kwa utunhizo wake. ² Kalila kwa dizi kulu, kalonga, “Kugwa! Kugwa Babeli bululu kulu! Kuwa hanhu howokala chila vinyamkela na tuka da chila mbeho zihile, kuwa chisanza cha chila ndege wambule mwiko na wa kwihiza. ³ Kwaviya wanhu wa zisi zose wang'wa divai ikalika ya kulonda ng'hani ugoni, wafalume wa isi yose watenda ugoni nayo, wachuuzi wa zisi zose wawa na vinhu vingi kwa ludabwa lwa madambwa yake.”

⁴ Maabaho nihulika dizi dimwenga kulawa kuulanga, dolonga, “Laweni kumwake! Mweye wanhu wangu, muladi sekemuwe mvava muna uhasanyi wake, wala sekemuhokele mahulo yake.

⁵ Kwaviya uhasanyi wake uwa mvunyo, uimemekeza mbaka kuulanga, Mulungu kakumbuka ubanzi wake.

⁶ Mtendeleni fana yeye viyamtendeleni, muliheni miyanza midiki kwa yaja yoyamtendeleni. Muna inhungo iya-hanganye divai yake.

Muhanganyileni divai ikalika ng'hani kufosa iyaweng'hile.

⁷ Na kwaviyaitunhize na kutenda mbuli za magoda, mwing'heni magayo na usungu.

Kwaviya kolonga muumoyo wake, 'Nikala hano, niye ni nyang'ongwe wala siwo mgane, sizapata manyulunyulu ng'o.'

⁸ Kwa ichimu icho mahulo yezampata muna dizuwa dimwe, mahulo yayo ni ifa na luholoji na nzala.

Kezalunguzigwa na moto, kwaviya Mndewa Mulungu yoyolamulila nhaguso kana ludabwa.”

⁹ Wafalume wa zisi wowatendile ugoni nayo na kukala nayo muna ya-madambwa, wezalila kwa giyogiyo ng'wifwi na kumulilila, vondadiwone yosi da bululu ijo dididanganizigwa. ¹⁰ Wokwima hatali kwa kudumba manhesa yake na kulonga, “Kwizagaya! Kwizagaya weye Babeli! Bululu dimanyike na dili na ludabwa. Kwa saa dimwe muhala nhaguso yako ikupata.”

¹¹ Na wachuuzi wa isi wezalila na kuwa na giyogiyo, kwaviya habule munhu yagulile vinhu wawo. ¹² Habule munhu yoyose yodayagule zahabu zawo na hela na mabwe ya hela nyingi na lulu na viwalo va chitani na viwalo va langi ya zambalau na viwalo va halili na viwalo vidung'hu na chila mibiki inung'hila goya na chila chinhu chochitendigwe kwa meno ya nhembo na mibiki yose ya hela nyingi na shaba na zuma na malumalu, ¹³ hamdalasini na hiliki na mavumba na mavuta yonung'hila goya na ubani na divai na mavuta ya mizaituni na usage unogile na uhemba na ng'ombe na ng'hondolo na falasi na mituka ya kubululigwa na falasi na watumwa

wawo na hata ugima wa wanhu. ¹⁴ Wachuuzi womulongela, “Matunda yose yanogile muna umoyo wako uwe navo kufosa, vinhu vose va bei ng’hulu na va kuigodela vipulusuka, hwizadaha kuvipata kaidi.” ¹⁵ Na wachuuzi wowapatile vinhu vingi kulawa kuna dibululu ijo, wezakwima kutali, kwa kudumba mawine yake, wolila na kuwa na giyogiyo, ¹⁶ walonga, “Kwizagaya! Kwizagaya bululu kulu! Dodi yawazigwa viwalo vovitendigwe kwa chitani inogile na viwalo va langi ya zambalau na ndung’hu na kuihamba kwa vinhu vovitendigwe kwa zahabu na mabwe ya hela nyingi na lulu. ¹⁷ Kwa saa dimwe muhala vinhu vako vingi visegela.”

“Maabaho walangulizi wose wa meli na wanhu wose weli muna umwanza muna zimeli na wasang’hani muna imeli na wachuuzi wochuuzi kwa nzila ya bahali wema kutali.” ¹⁸ Viwawonile yosi diya da moto dodidilunguze dibululu, walila kwa dizi kulu, “Hakunalawilila bululu kulu fana dino!” ¹⁹ Wabimbilika muna yamatimbwisi kulagusa usungu, waguta nyangi na walila na walila kwa giyogiyo, “Kwizagaya! Kwizagaya bululu kulu! Mgati yake wanhu wose weli na meli muna ibahali wapata vinhu vingi kwa vinhu vake, kwa lusita lwa saa dimwe muhala chila chinhu chiyakalile nacho chisegela.”

²⁰ “Deng’heleleni mweye womukala kuulanga kwa kunangigwa kwake! Deng’heleleni wanhu wa Mulungu na watumigwa na walotezi wa Mulungu! Mulungu kamtagusa kwa chiya chiyatendile kumwenu!”

²¹ Maabaho msenga wa kuulanga imwenga mwene ludabwa kenula dibwe, fana dibwe kulu da kudundila, kajasa mwiibahali na kalonga, “Babeli bululu kulu kwizadanganizigwa fana vino, wala hwizawoneka kaidi ng’o! ²² Na wala madizi ya watowa ving’weng’we na wembaji na watowa vilongelone na ya watowa mhalati, hayezahulikika kaidi ng’o mgati yako, habule fundi wa usang’hano wowose yondayawoneke mgati yako, wala dizi da dibwe da kudundila hadizahulikika kaidi mgati yako. ²³ Bung’hulo da chitasa hadizawoneka kaidi ng’o mgati yako na chelekocheleko za ng’henze za sola hazizahulikika kaidi ng’o mgati yako, kwaviya wachuuzi wako wokuwa magogogo wa isi na kuwagiza wanhu wa zisi zose kwa usawi wako.”

²⁴ Bululu da Babeli ditagsugwa kwa ichimu cha ubananzi wa kuwakoma walotezi wa Mulungu na wanhu wa Mulungu na wanhu wose wowachinjigwe muna ziisi zose.

19

¹ Viyamalile yayo nihulika dizi fana dizi da lung’husesa lukulu lwa wanhu kuulanga, dilonga, “Mndewa yatogolwe! Ulopozi na utunhizo na ludabwa ni wa Mulungu wetu. ² Kwaviya nhaguso zake za kweli na zigoloka, kwaviya kamulongeleza nhaguso ija mgoni mkulu yawagize wanhu wa isi kwa ugoni wake. Mulungu kamtagusa kwa ichimu cha kuwakoma watumigwa wake.”

³ Walandula madizi yawo kaidi, walonga, “Mndewa yatogolwe! Yosi da moto woudilunguza bululu dokwela kuulanga siku zose.” ⁴ Na waja walala malongo maldi na wane na viumbe wane wene ugima, watumbala mavindi na wamtambikila Mulungu yoyokala muna ichigoda cha chifalume, walonga “Ivo, Mndewa yatogolwe!”

Dugila da sola da Mwanang’hondolo

⁵ Maabaho dizi dilawa muna ichigoda cha chifalume, dilonga, “Mweye wasang’hani wose wa Mulungu, mweye womumtegeleza yeye, wohishimigwa na hawahishimigwa, mwing’heni nhogolwa.” ⁶ Maabaho

nihulika dizi fana dizi da lung'husesa lukulu lwa wanhu na fana dizi da mazi mengi yokuluma na fana dizi da ng'huwa, dolonga, "Mndewa yatogolwe! Kwaviya Mndewa wetu Mulungu Yeli na Udaho kolanguliza!"⁷ Ivo chideng'helele na chimtunhize Mulungu viyeli mkulu, kwaviya sola ya Mwanang'hondolo iza, mke wake kaisasala kamala."⁸ Kalekeleligwa kuyawala mawalo ya chitani yonang'hana yomelemeta. Walo zelu dinang'hana dodimelemeta ni sang'hano zigoloke za wanhu wa Mulungu.

⁹ Maabaho msenga wa kuulanga kanilongela, "Yandika vino, wamweda waja wagonikigwe kuna didugila da sola ya Mwanang'hondolo." Kanilongela kaidi, "Mbuli zino ni mbuli za kweli za Mulungu."

¹⁰ Baho nitumbala mavindi hana yamagulu yake nilonda kumtambikila, mbali yeye kanilongela, "Leka sekeutende ivo! Niye ni msang'hani fana weye na ndugu zako, cheye wose chomulavila usindila Yesu. Kwaviya wanhu womulavila usindila Yesu wolangulizigwa na muhe wouwalanguliza walotezi wa Mulungu."

Ija yakwelile falasi mzelu

¹¹ Maabaho niuwona ulanga ugubuka, kukala na falasi mzelu. Mkwela falasi iyo kotangigwa Mwaminika na Kweli, viyotagusa wanhu na kuitowa ng'hondo kotenda ivo fana viilondeka.¹² Na meso yake yakala fana wenge da moto, kakala kayawala makombelo mengi muna iditwi na kakala yandikigwe zina diya habule munhu yoyose yadimanyile, mbali yeye mwenyewo.¹³ Nayo kayawalazigwa walo dodivabikigwe damu, zina jake kotangigwa "Mbuli ya Mulungu".¹⁴ Watowa ng'hondo wa kuulanga wamsondelela wakala wayawala mawalo mazelu ya chitani yelile na wakwela falasi wazelu.¹⁵ Na panga dikutwa dilawa muna umulomo wake na keza wahuma wanhu wa zisi zose kwa upanga uwo na keza walanguliza kwa mhomeda zuma. Iviya kezabojoga bojoga hanhu ha kubojojela zabibu ya ludoko lukulu lwa Mulungu Yeli na Udaho.¹⁶ Kana zina jandikigwa muna diwalo jake na muna diwambo jake, "Mfalume wa wafalume na Mndewa wa wandewa."¹⁷ Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga imwe kema muna dizuwa, kalandula dizi jake kawalongela ndege wose woguluka kuulanga, "Izoni muiting'hane kwa dugila kulu da Mulungu."¹⁸ Izoni muje nyama ya wafalume na nyama ya wakulu wa watowang'hondo na nyama ya magalu na nyama ya falasi na ya wakwela falasi na nyama za wanhu wose, wahawa walekelelwe hebu watumwa na nyama ya wohishimigwa na hawahishimigwa."

¹⁹ Maabaho nidiwona ding'onyo dikali na wafalume wa isi hamwe na watowang'hondo wawo, waiting'hana kutenda ng'hondo na ija yakalile muna ifalasi mzelu hamwe na watowang'hondo wawo.²⁰ Mbali ding'onyo dikali ijo digwiligwa hamwe na mulotezi wa uvwizi yakalile kotenda mauzauza hanhu hake. Kwa mauzauza yayo kakala kawagiza waja wowakalile na chilaguso cha ding'onyo dikali ijo, waja wakalile woitumbalila mavindi nyang'hiti yake. Ding'onyo dikali hamwe na mulotezi ija wa uvwizi wang'hali wagima wasigwa muna dilamba dodimemile mabwe ya baluti yoyokwaka moto.²¹ Watowa ng'hondo wawo wasigalile wakomigwe na panga dilawile muna umulomo wa ija yakwelile falasi mzelu. Ndege wose weguta kwa nyama zawo.

¹ Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga kohulumuka kulawa kuulanga, muna yamakono yake kamha mhalalingwe ya lwivi lwa kombo tali dilibule uhelelo na nyololo kulu. ² Kadigwila nhulanyika diya, nhulanyika diya da umwaka, ijo dotangigwa Mwihi hebu Lufyende, kadifunga kwa nyololo lusita lwa miyaka alufu imwe. ³ Msenga wa kuulanga iyo kajasa kuna dikombo tali dilibule uhelelo maabaho kahinda lwivi lwa kwingilila uko, keka uhula muladi sekedidahe kuwawwizila wanhu wa zisi mbaka miyaka alufu imwe vondaifike. Miyaka iyo ihamala dolondeka difunguliligwe kaidi, mbali kwa lusita luguhi ng'hani.

⁴ Maabaho niwona vigoda va chifalume na wanhu wakalile mchanyha yake weng'higwa udahi wa kulamula nhaguso. Iviya niwona mihe ya wanhu wowakanhigwe matwi kwa ichimu cha kumulavila usindila Yesu na kwa ichimu cha Mbuli ya Mulungu. Wanhu wano hawaditambikile ding'onyo dikali diya wala nyang'hiti yake, wala hawekigwe chilaguso chake muna ivihanga vawo hebu muna yamakono yawo. Wapata ugima kaidi na watawala hamwe na Chilisito fana wafalume kwa lusita lwa miyaka alufu imwe. ⁵ Wanhu wafile wasigalile hawapatile ugima mbaka miyaka alufu imwe ifike. Uno uwo uzilibuko wa mwanduso. ⁶ Wela na watemiligwa mate ng'hani wanhu waja wonda wawe muna uzilibuko wa mwanduso. Ifa yekaidi yabule ludabwa kumwawo, mbali wezakuwa wakulu wa nhambiko wa Mulungu na wa Chilisito Mulopozi, wezalanguliza hamwe nayo fana wafalume kwa miyaka alufu imwe.

Kudanganizigwa kwa Lufyende

⁷ Na iyo miyaka alufu imwe vondaime, Lufyende kezafunguliligwa yalawe kuichifungo chake. ⁸ Nayo kezalawa kunze na kwandusa kuwawwizila wanhu wowaimwagile muna zisi zose, hanhu hotangigwa Gogu na Magogu. Lufyende kezawakunzagiza hamwe kwa ichimu cha ng'hondo, nawo wezakuwa wengi fana msanga wa mhwani. ⁹ Wafosa muna isi na wazunguluka lago da wanhu wa Mulungu na bululu da Mulungu doyo-dilonda. Mbali moto uhulumuka kulawa kuulanga, uwatakamiza. ¹⁰ Na Mwihi yoyakalile kowawwizila kasigwa muna dilamba dodimemile mabwe ya baluti yoyokwaka moto, mudili ding'onyo dikali diya na mulotezi wa uvwizi ija. Wawo wezagazigwa imisi na ichilo siku zose.

Nhaguso ya uhelelo

¹¹ Maabaho niwona chigoda cha chifalume chikulu chizelu na iyo yokala mchanyha yake, isi na ulanga visegezigwa haulongozi wake, na haviwoneke kaidi. ¹² Maabaho niwawona wawo hawo wakalile wadanganike wohishimigwa na hawahishimigwa, wema haulongozi ha vigoda va chifalume na vitabu vigubuligwa. Maabaho chitabu chimwenga chigubuligwa na wadanganike watagusigwa iviya fana viwatendile sang'hano zawo, fana viyandikigwe muna ivitabu ivo. ¹³ Na bahali iwalava wanhu wadanganike weli mgati yake, ifa na kuzimu wawalava kunze wanhu wadanganike weli mgati yawo. Watagusigwa chila munhu kwaviyasang'hane. ¹⁴ Maabaho ifa na kuzimu wasigwa muna dilamba da moto. Lamba dino da moto iyo ifa yekaidi. ¹⁵ Munhu yoyose ija zina jake hajandikigwe muna ichitabu cha ugima, kasigwa muna dilamba da moto.

¹ Maabaho niwona ulanga wa sambu na isi ya sambu. Ulanga wa mwanduso na isi ya mwanduso vifosa, bahali haikalile baho kaidi. ² Niwona bululu da Mulungu, Yelusalemu ya sambu, dohulumuka kulawa kuulanga kwa Mulungu dikigwa goya, dilinga fana mwali yahambigwe vinogile na kuiting'hana na mulumake. ³ Nihulika dizi kulu kulawa kuna ichigoda cha chifalume dolonga, "Lola, Kaye ya Mulungu ya mgati mwa wanhu, kezakala hamwe nawo, nawo wezakuwa wanhu wake. Kezakuwa nawo, nayo kezakuwa Mulungu wawo. ⁴ Nayo kezawahangusa masozi yawo yose kwaviya ifa haizalawilila kaidi, wala kulila kwa giyogiyo wala ndilo wala mawine, kwaviya isi ya umwaka ifosa."

⁵ Maabaho ija yoyakalile muna ichigoda cha chifalume kalonga, "Lola, notenda chila chinhu cha sambu." Na iviya kanilongela, "Yandika mbuli zino kwaviya ni za kwaminika na za kweli." ⁶ Na kanilongela, "Itendeka. Niye Alufa na Omega, wa mwanduso na wa uhelelo. Munhu yoyose mwene ng'hilu nizamwing'ha mazi ya kung'wa bule fana chitumetume kulawa muna inzasa ya mazi ya ugima. ⁷ Munhu yoyose yondayahume kezahokela vinhu vino, niye nizakuwa Mulungu wake, nayo kezakuwa mwanangu. ⁸ Mbali wanhu wodumba na hawahuwila na wosovula wayawo na wakomaji na wagoni na wasawi na wanhu wotambikila nyang'hiti na wavwizi wose, hanhu hawo hezakuwa muna dilamba dodimemile mabwe yoyokwaka moto. Ino iyo ifa yekaidi."

Yelusalemu ya sambu

⁹ Imwe wa waja wasenga wa kuulanga saba, wowakalile na mahamha saba yamemile mahulo saba ya uhelelo, nayo kanilongela, "Izo kuno! Na niye nizakulagusa mwali yosoligwa, yeli muke wa Mwanang'hondolo." ¹⁰ Basi vinikalile nikumbigwa na Muhe, msenga wa kuulanga kanigala kuna ulugongo lutali ng'hani. Kanilagusa Yelusalemu, Bululu Jelile, dodihulumuka kulawa kuulanga kwa Mulungu. ¹¹ Dimelemeta kwa utunhizo wa Mulungu, bung'hulo jake dikala fana da dibwe da hela ng'hulu doditangigwa yasipi, yoinang'hane fana dibwe dodibamila ng'hani. ¹² Bululu ijo dikala na mhongono nhali na ng'hulu, yili na nyivi ng'hulu longo na mbili, chila lwivi lumwe lukaligwa na msenga wa kuulanga. Uchanya ya chila lwivi handikigwa zina dimwe ya mazina longo na maidi ya makabila ya Waisilaeli. ¹³ Chila ubanzi ukala na nyivi ng'hulu nhatu, ulawilo wa zuwa nyivi ng'hulu nhatu na kasikazi nyivi ng'hulu nhatu na kusi nyivi ng'hulu nhatu na uswelo wa zuwa nyivi ng'hulu nhatu. ¹⁴ Na muna ivandusilo va mhongono za bululu ijo kukala na mabwe longo na maidi, na hachanya ha chila dibwe handikigwa zina da mtumigwa mwa iwaja watumigwa longo na waidi wa Mwanang'hondolo. ¹⁵ Na msenga wa kuulanga ija yakalile yolonga na niye, kakala na nzela ya zahabu kwa ichimu cha kulinga bululu ijo na nyivi zake na mhongono zake. ¹⁶ Bululu ijo dikala na banzi nne, ugalamu na utali wake vikala voilinga, basi msenga wa kuulanga kadilinga bululu ijo kwa nzela yake. Dikala na utali na ugalamu na utali kuhita kuchanya fana chilometa alufu mbili na magana mane. ¹⁷ Maabaho msenga wa kuulanga kailinga ugalamu wake, na ukala na mita malongo sita na sita kwa ningo ya meso ya chiunhu iyasang'hanile msenga wa kuulanga. ¹⁸ Mhongono iyo ikala izengigwa kwa mabwe ya hela nyingi yotangigwa yasipi, bululu denyewo dikala dizengigwa kwa zahabu inogile, yoibamila fana chilole. ¹⁹ Chandusilo cha bululu ijo chikala chihambigwa kwa mabwe mbasakanyo ya hela nyingi, dibwe da chandusilo da mwanduso ditangigwa yasipi na

dekaidi safilo na deketatu kalikedoni na de kane zumalidi ²⁰ na detano sadoniki na desita hakiki na desaba chilisolite na denane belulo na dekenda topazi na longo chilispaso na da longo na imwe yasito na da longo na mbili amesisito. ²¹ Na ziya nyivi ng'hulu longo na mbili zikala lulu longo na mbili, chila lwivi lukala lusang'hanigwa kwa lulu imwe, kulugumbi da bululu dikala disang'hanigwe kwa zahabu inogile yoibamila fana chilole.

²² Siwonile Kaye ya Mulungu muna dibululu ijo, kwaviya Mndewa Mulungu Yeli na Udaho na Mwanang'hondolo waumo hanhu hake. ²³ Bululu ijo hadilonda zuwa hebu mwezi kumwemwesela, kwaviya utunhizo wa Mulungu womwemwesa na chitasa chake ni Mwanang'hondolo. ²⁴ Wanhu wa zisi zose wezakala muna dibung'hulo jake na wafalume wa zisi wezagala vinhu vawo vingi. ²⁵ Na nyivi zake hazizahindigwa bule siku zose, kwaviya umo mwabule ichilo. ²⁶ Wafalume wa isi wezagala utunhizo na hishima za wanhu wa zisi zose muna dibululu ijo. ²⁷ Mbali habule chinhu chochose chambule mwiko chondachingile umo, wala munhu yoyose yosang'hana mbuli za ubananzi hebu uvwizi, hezakwingila ng'o. Ni waja muhala wandikigwe muna ichtabu cha ugima cha Mwanang'hondolo niwawo wondawengile.

22

Lwanda lwa ugima

¹ Maabaho msenga wa kuulanga kanilagusila lwanda lwa mazi ya ugima yeli langalanga fana chilole yokuluma kulawa kuna ichigoda cha chifalume cha Mulungu na Mwanang'hondolo. ² Lwanda ulu lukilima kufosela hagati ya kulugumbi da bululu. Mumgwazo mwa lwanda ulu mukala na mbiki wa ugima ukwima matunda miyanza longo na midi kwa mwaka, niyo kulonga chila mwezi. Na mayani yake yowahonya wanhu wa zisi zose. ³ Hakwizakuwa chinhu chochose kaidi chonda chiduwiligwe na Mulungu.

Chigoda cha chifalume cha Mulungu na cha Mwanang'hondolo chizakuwa muna dibululu ijo, na wasang'hani wake wezamtambikila. ⁴ Wezachiwona chihanga chake, na zina jake dizakwandikigwa muna ivihanga vawo. ⁵ Hahezakuwa na ichilo kaidi wala hawezalonda bung'ulo da chitasa hebu zuwa, kwaviya Mndewa Mulungu kezawamwemwesela, nawo wezalanguliza fana wafalume siku zose.

Kwiza kwa Yesu

⁶ Maabaho msenga wa kuulanga kanilongela, "Mbuli zino ni za kweli na za kwaminika. Na Mndewa Mulungu yoyaweng'hile walotezi Muhe wake, kamtuma msenga wake yawalaguse wasang'hani wake mbuli ziya zozilondeka zilawilile sambu."

⁷ Yesu kolonga, "Tegelezeni, nokwiza sambu! Kamweda munhu ija yotegeleza mbuli za ulotezi zili muna ichtabu chino!" ⁸ Niye Yohana, niwona na kuhulika mbuli zino. Na vinikomeleze kuwona na kuhulika, nitumbala mavindi hana yamagulu ya msenga wa kuulanga iyo yanilaguse mbuli zino zose, na nilonda kumtambikila. ⁹ Mbali kanilongela, "Sekeutende ivo! Niye msang'hani fana weye na ndugu zako walotezi wa Mulungu na wose wotegeleza na kwamha mbuli zozandikigwe muna ichtabu chino. Mtambikile Mulungu!" ¹⁰ Kaidi kanilongela, "Mbuli zino za ulotezi zili mwiichitabu sekeuzifise fana sili, kwaviya lusita lwa kulawilila yano yose lwahabehi. ¹¹ Munhu yoyose yotenda yehile yagendelele kutenda yehile, na munhu yoyose yambule mwiko yagendelele kwambula mwiko, na munhu

yoyose yotenda yoyomnogeza Mulungu yagendelele kutenda yoyomnogeza Mulungu, na munhu yoyose yelile yagendelele kwela.”

¹² Yesu kolonga, “Tegelezeni, nokwiza samb!” Vondanize, nizamgweka chila munhu kwa sang’hano yake iyatendile. ¹³ Niye Alufa na Omega, wa mwanduso na wa uhelelo, yonikwandusa vinhu vose na yonivikomeleza vinhu vose.

¹⁴ Wamweda wanhu waja wosunha mawalo yawo muladi walekelelwe kwingila muna dibululu kwa kufosela nyivi zake na kuja tunda da mbiki wa ugima. ¹⁵ Mbali kunze ya bululu ijo kuna wanhu weli na sang’hano zihile ng’hani na wasawi na wagoni na wakomaji na wanhu wotambikila nyang’hiti na chila munhu yolonda kulonga uvwizi na kuutenda. ¹⁶ “Niye Yesu, nimtuma msenga wangu wa kuulanga yawalongele mbuli zino kusionhela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito. Niye mwelesi wa lukolo Iwa Daudi. Niye ni tondong’andu.”

¹⁷ Muhe wa Mulungu na mwali yosoligwa wolonga, “Izo.”

Munhu yoyose yohulika mbuli zino kolondeka yalonge, “Izo.” Munhu yoyose mwene ng’hilu nayeze, munhu yoyose yolonda mazi ya ugima nayeze yasole bila maliho.

Ukomelezelo

¹⁸ Niye Yohana nomzuma chila munhu yohulika mbuli za ulotezi zili muna ichitabu chino. One munhu yoyose yahongeza chinhu chochose umo, Mulungu keza mtenda yagaye kwa mahulo yoyandikigwe muna ichitabu chino. ¹⁹ Na munhu yoyose yonda yahunguze chinhu chochose muna zimbuli zino za ulotezi muna ichitabu chino, Mulungu kezamuhoka fungu jake da matunda ya mbiki uja wa ugima na hanhu hake muna dibululu da Mulungu, viya vovilongigwe muna ichitabu chino.

²⁰ Ija yolava usindila kusionhela mbuli zino, kolonga, “Kweli, nokwiza samb!”

Ivo! Wize Mndewa Yesu!

²¹ Nowapulileni unovu wa Mndewa Yesu. Ivo!